

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

O P E R

DOCTISSIMI AC DL

ERTISSIMI, QUÆ AD NOSTRAM

atatem peruenerunt omnia,

nimirum:

1. *Antiquitatum Iudaicarum Liber XI.*

2. *Quintus Vita Iosephi, per ipsum conscripta, est adiecta: De bello Iudaico VII. Con-*

3. *Apionem II. De imperio rationis, siue de Machabæis I. Antehac in Læ-*

tinum sermonem translata, & ad exemplum Græci

Codicis accurate distincta.

4. *Nunc vero Chronologia ad Caput unius-*

5. *etiusque folii, cum ex veterum, tum recentiorum Scriptorum Commentariis;*

cumque scholiis necessariis, recens continetur, &

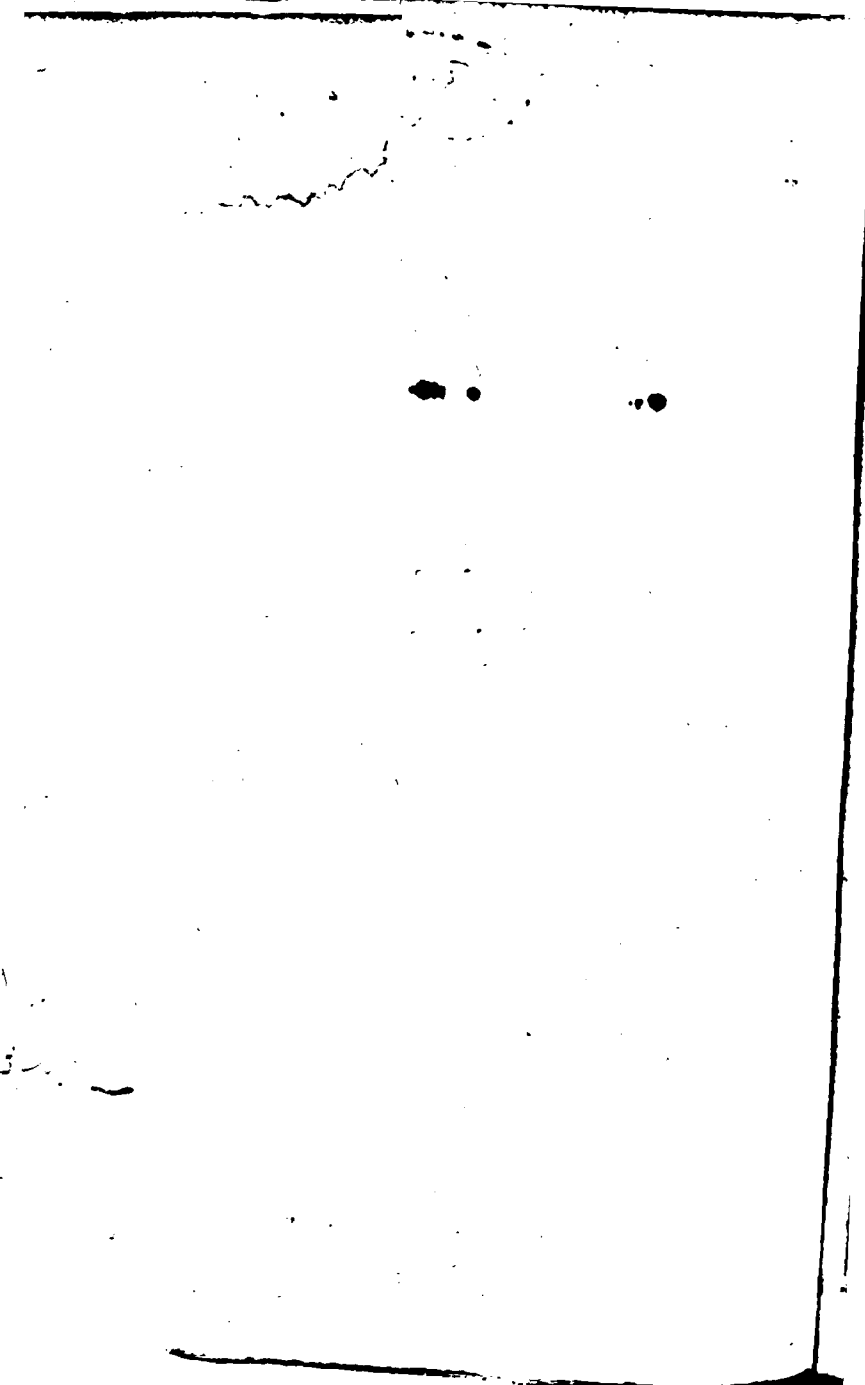
à mendis repurgat.

6. *Et in Indice Accuratisimo.*

FRANCOIVRTI

sumptibus Rulandiorum, Typis Iohannis Bringeri.

AMPLISSIMÆ DIGNITATIS VI- RO, DOCTRINA, SAPI- ENTIAQVE ET MVLTQ RERVM

vsu præstantissimo Dn. ERASMO NEVSTETTERO,
cognomento STVRMERO, Præposito Comber-
genſi, Eccleſiarum Bamberg. & Herbipol. Ca-
nonico, &c. Equiti Franco,
S. P. D.

*Vm Flauii Iosephi illa à Sigisfrundo olim
Gelenio, V. Cl. latine edita opera denuo
typis hic elegantioribus minoribusq; ad-
ornanda curassem; non modo ad noue hu-
ius editionis laudem interesse putabam, si tua, Antistes
optime, inscriberem ea reuerenda amplitudini, sed &
fore persuasum mihi erat, ut in nomine tuo firmissi-
mum esset situm ipsis aduersus iniquiores Criticorum
calculos præsidium, tantoque venirent amabiliora, et-
iam quo prodeunt ornatiora. Equidem reuerendam
Amplitudinem tuam, honoribus atateque prouectam,
non ignorabam negociis assidue grauioribus distineri,
& curis occupari maioribus. Itaque interpellare eam,
atque has illi opinionione multorum inanes, quasi merces
obrudere primum verebar. Verum ubi reuerend.
Amplitudinis tua ingenium humanitatemque animo
intuerer, ad tuamque multorum annorum in fouendis
literarum studiis cōsuetudinem mentem referrem, ni-
hil metui, à tuorum ipse ut patrociniò excluderèr, sum-
maque ut literet obseruantia erga te mea libri recentis*

inſcriptione ſatiſfacere, nimirum cum ſummiſſa id er-
gate affectionis ſit argumentum, non animum meam
hoc ex munuſculo, ſed munuſculum ex animo meo aſti-
mabis, reſpecturus ſcilicet non quid reuer. Amplitudi-
nis tua dignitas poſtulet, ſed quid mea poſſit tenuitas.

Genus id tua proprium eſt, artium opt. euram ſuſci-
pere, paſſ. ing. iacentibus diſciplinis operi ferre, & hoc
genus munuſculorum non aſpernando $\epsilon\chi\ \eta\tau\iota\sigma\tau\omicron\upsilon\ \alpha\iota\tau\omicron\delta\tau\upsilon$
 $\Phi\iota\lambda\alpha\delta\eta\rho\omega\pi\omicron\nu\ \epsilon\iota\nu\alpha\iota$, ſecundū Artaxerxem Perſarū regem,
 $\epsilon\ \mu\epsilon\gamma\alpha\ \alpha\ \delta\iota\delta\omicron\nu\alpha\iota\ \tau\omicron\ \mu\iota\chi\epsilon\gamma\ \lambda\alpha\mu\beta\alpha\iota\nu\ \epsilon\ \mu\eta\delta\omicron\varsigma$. Exempla
maiorum tuorū vetuſtiora non adducam, uno iam pro-
pinquo tuo Daniele Stibaro contentus, quo in Germa-
nia olim tū amico homines docti, tū patrono uſi nomen
eius & egregia in Rempu. merita, per orbem terrarum
ſcriptis celebrarunt immortalibus. Ille Herbiſpolenſis
Ecclieſia columen, Reuerendi collegii ſplendor, totius o-
rientalis Francia decus Muſis errantibus, ceu illuſtrem
de editiore ſpecula facem prætendens iter oſtendebat &
hoſpitium, earumq. conſuetudine in omni vita ſua de-
lectatus, ſubueniebat egentibus, afflictas excitabat.
Tuam ille indolem, & maiores a tate ad uirtutem im-
petus cum animaduerteteret, à prima te pueritia ſingula-
ri amore complexus eſt, tuamq. te olim familiam illu-
ſtraturum auguratus, in aula ſua moribus & literis ex-
politum, ad ſui imitationem, & quaſi imaginem totum
effinxit. Adoleſcens igitur cum aliquam latine iam lin-
gua facultatem conſecutus, cogitationes tuas omnes ad
maiores in ſtudiis progreſſus conuerſiſſes, autoritate il-
lius Louanium, atque in eminentiores cum Gallia tum
Italia deinceps Academias proſeſtus es, ubi tuum te
ingenium, tu te moras ita liberalium diſciplinarum, &
Iuris utriuſque Profeſſoribus, caſerisque uiris quibuſ

cum vixisti prestantissimis, commendarunt, ut incredibili cos studio tui incenderes.

10 Praclaram vero eruditionem tuam, tot partam vigiliis & peregrinationibus, ubi bene viuendi consuetudine confirmasses, & tui illius, quem dixi, propinqui de te opinionem comprobaret euentus, insignes patria tibi eximia, tum rerum cognitione, tum linguarum peregrinarum facultate pradito, honores tribuit, & cam
 20 pum, in quo virtus tua excurreret, aperuit latissimum. Impendebat tremenda communi patria, cum odiis capitalibus aucta, tum diffidentia inuidiaque confirmata perturbatio, & tempora omnibus prope Reipub. membris conuulsis, & quasi luxatis multiplici iam tum calamitate grauida esse videbantur. Istum igitur quasi partum modis omnibus auertere cupientes, Ecclesiarum tum Bambergensis, tum Herbipolensis Proceres, acerrimo in aestimandis hominum moribus iudicio
 20 praditi, singulari te studio collegam asciuerunt, atque ita affecti, ut qua virtuti pramia debentur liberrissime persoluant, eximiis te sacerdotiis collocupletarunt, ad quos scilicet honorum gradus non illorum te fauor, sed excellens ingenium tuum euexit.

10 Tum vero Magistratus, quod aiunt, virum indicauit, & qua cum voluntatis tum industria tua esset praestantia ostendit. Quot subiisti enim pro communi patria tempestates? quantis saepe laboribus es perfunctus? dum eo consilia tua omnia, omnes cogitationes conuertis, qua ratione simultatum illa ac dissidiorum procella, qua infestare nos multis ab hinc annis ceperunt, vel auerti penitus, vel ita saltem sustineri possint, ne salutem populi in discrimen adducant. Itaque obcunctis saepe legationibus, multisque periculis diffi-

cultatibus superatis, demonstraſti tuam te ſalutem poſtēriorem ſalute communi ducere. Quares tibi cum ſolidam peperit gloriam, tum reuerendā amplitudinem tuam ad ſublimiores quoq. honorum gradus extulit.

Inſignis Cornuburgi. Eccleſia te Decano annis pluribus quam triginta equabili proſperaſque fortuna uſa nunc eodem te floret Prapoſito. Annuos ibi redditus maiorem in modum auxiſti, ædificia magnifica picturis exornata artiſcioſiſſimis extruxiſti, Bibliothecam optimorum, manuſcriptorum etiam, librorum copia inſtructam aperuiſti, ſuſpiciendum ad omnem poſteritatem meritorum tuorum monumentum. Cumq. nihil ſit difficilius, quam rebus ſecundis, atque ad uoluntatem noſtram ſluentibus ſeruare conſtantiam, & ſic uti fortuna, ut beneficentia non arrogantia facultatem dediſſe uideatur, in ſublimi dignitate iſta, rerumque omnium abundantia, nunquam reuerenda ampl. tua efferri, nunquā commoueri, nunquam ad ſe ipſam referre quicquam, ſed cuncta Deo, p. reani bonorum fonti, aſſcribere uifa eſt, neque ſuo unquam ſe rectius officio perfuncturum exiſtimauit, quam de communi hominum ſocietate bene merendo.

Imprimis uero cum, ut ait ex Ennio M. Tullius, bepeſacta male locata maleſacta ſint, reuer. ampl. tue liberalitatem commendat eorū, quod beneficiis afficiendos cenſes delectus. Beneficia enim iſta temeraria, in quibus neq. dignitas accipientium, neq. iudicium conferentium agnoſcitur, nullam exiſtimas laudem mereri. Illis igitur potiſſimum reuer. amplitudinis tue benignitas rem familiarem aperit, quos uita morumque probitas à cætera clientum turba diſtinguit, quique ingenio præſtantes ſuos iam ſtudiorum eduxit fructus.

DEDICATORIA.

Assentari nescio, & ut sciam, non volo, neque reuer. amplitudinis tue seruiſio auribus. Astipulatur in scriptis hominũ vox eruditissimorum, qui aternis ingenij monumentis virtutum tuarum exempla ad posteritatis memoriam transmittunt. Quid referam enim illustria illa Germania luriina Lotichium, Posthium, Rudigerum, Melissum, Modium? quorum splendida iam pridem, & plena venustatis poemata reuerenda amplitudinis tuae nomen in omnes ubi humanitas colitur partes Europa dissiparunt.

Non igitur grauate reuer. amplit. tua, cum eruditissimorum neminem a suo congressu atque sermone unquam excluserit, sed sui copiam adhuc fecerit omnibus, erga Iosephum hũc nostrum patroni partes suscipiet, & quos alios, eadem & ipsum benignitate complectetur. Etenim nulla reuer. amplitudini tuae res adhuc esse potuit tanti, ut ullam putaret voluptatem ea cum voluptate esse conferendam, qua legentes scribesve afficimur. Legere memini me factos a reueren. amplitudine tua versiculos canoros & concinnos, illustria ingenij studiorumque tuorum argumenta. Herbipolensis igitur Ecclesia tibi septem iam annis Decano cum sublimiores ante oculos honores obuersarentur, ultro ea te dignitate abdicasti, dignusq; ea, ut eras, videri maluisti, quam eadem gerenda occupatus a studijs humanioribus diuelli. Ostendisti scilicet, virtutem magis ipsam te diligere quam virtutis insignia. Vere igitur, secundum Posthium nostrum.

*Tu contemnendo quae alij mirantur & optant,
Esse animo ostendis cuncta minora tuo.*

Istud igitur, Antistes amplissime, historia sacra compendium, 4035. annorum gesta uno volumine comple-

Etens suscipe, & quoniam consuetudine virorum illustrium delectaris, cum Regibus hic & Principibus, cumque prudentissimis Rerum publ. gubernatoribus, imo cum Deo ipso, loquere.

Pradicari vero à me hic aut commendari autorem non est necesse, ipsa eum hac opera commendant, & quod dici solet, αὐτὸν δὲ ἐργῶν artificem demonstrat, neque etiam notissima illa multis in locis commemorata ab alijs Historia praconia, ne actum agerem, hic retexenda putavi. Quod igitur restat, Deum Opt. ser max. qui reuer. Amplitudini tuae istam mentem dedit atque autoritatem, oro toto pectore, ut tuum communibus studijs patrocinium velit esse maxime diuturnum, annosq; tuos aquet cum ijs bonis, quae in te contulit summa. & ale. Data ex adibus meis Francofordiae ad Mœnum, Calend. Febr. Anno M. D. XC.

Reuerendae Amplitudinis tuae

obseruantissimus,

Sigismundus Feyerabend
ciuis & Bibliopola
Francofordensis.

**A V T O R E S, Q V O -
R V M P O T I S S I M V M T E -
S T I M O N I O P A R T I M C O M P R O B A -
T O, P A R T I M C O N F U T A T O,
Iosephus historię suę fidem
facit.**

Acusilaus Argius	Hesiodus
Agatharchides Gnidius	Hieronymus Ægyptius
Alexander Polyhistor	Homerus
Andreas	Isidorus
Apion grammaticus	T. Liuius
Apollonius Molo	Lyfimachus
Apollodorus	Manethon
Ariphanes	Menander Ephesus
Aristæus	Mnascas Damascenus
Arstoteles	Mochus
Berosus Chaldæus	Nicolaus Damascenus
Cadmus Milesius	Pherecydes Syrius
Castor Chronographus	Philon senior
Chæremon	Philostratus
Chœrilus Poeta	Polybius Megalopolitanus
Conon hist.	Polycrates
Demetrius Phalereus	Posidonius
Dius hist.	Pythagoras
Ephorus	Strabo
Estius	Thales
Euhemerus	Theodotus
Eupolemus	Theophilus
Hecataeus Abderita	Theopompus
Hellanicus	Theophrastus
Hermippus	Thucydides
Hermogenes	Tinæus
Herodotus	Zophyrion.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV-

DAICARVM LIBER

Primus.

Sigismundo Gelenio interprete.

SVMMA CAPITVM LIBRI PRIMI

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Prooemium, continens causam & summam sequens descriptionis.*
- II. *De mundi creatione, & elementorum dispositione.*
- III. *De posteritate Adami, & decem atavibus usque ad Diluvium.*
- IV. *De Diluvio, & quomodo Noe in Arca cum familia servatus habitaverit in templo Senaari.*
- V. *De turri Babilonica, deq. linguarum mutatione.*
- VI. *Quomodo Noe posteris per totam terrarum orbem sedes sibi occupaverint.*
- VII. *Quod gentes singula à suis autoribus nominataxerint.*
- VIII. *Quomodo Abraham generis nostri auctor à Chaldaeorum terra profectus habitaverit regionem quondam Chananaam, qua nunc Iudaea dicitur.*
- IX. *Fama Chananaam premente, Abrahamus in Aegyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro unde venerat est reversus.*
- X. *Sodomitarum clades ab Assyrijs accepta.*
- XI. *Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus, tam captivos quam reliquam pradam videtur reduxerit.*
- XII. *Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitium eorum offensus.*
- XIII. *De Ismaele Abrahami filio, eiusq. posteris Arabibus.*
- XIV. *De Isaac legitimo Abrahami filio.*
- XV. *Sara Abrahami coniugu obitus.*
- XVI. *Quomodo à Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum genti premeretur.*
- XVII. *De obitu Abrahami.*
- XVIII. *De Isaac filio Esae & Iacobo, & nativitate eorum ac educatione.*
- XIX. *De Iacobo metis fratru in Mesopotamiam profugo,*
- XX. *Mori Isaac & sepultura in Hebrone.*

PROOEMIUM CONTINENS CAUSAS & summam sequentis descriptionis.

C A P. I.

10 **A**dscribendas historias qui se conferunt, non unam ne-
 que eandem sui propositi causam habere mihi viden-
 tur, sed plures easque multum inter se differetes. qui-
 dam enim ostendenda eloquentia causa gloriæque ex
 ea captanda, ad hoc studiorum genus se applicant, alii
 quo gratiam illis referrent, quorum res gestas scriben-
 das sibi sumplerunt, nulli labori, quantum in se fuit, pe-
 pererunt. Sunt quos res ipsa compulit, ut quibus gerendis interfuerit,
 ea scripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res in-
 gnes, cognituque dignas in obscuro latere non ferrent, atque ideo narra-
 tionem earum in communem utilitatem proferrent. Ex iam dictis cau-
 sis postremæ dux me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod
 cum Romanis habuimus, & res vtriusque gestas, ac demum euentum, quæ
 omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum propter
 quodam qui scriptis suis veritatem deprauauerunt. Præsens vero opus
 aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore.
 Complecteretur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, fo rmanque
 reipublicæ, ex Hebraicis literis translata. Cogitaueram equidem idem &
 antea, iam tum cum historiam de bello scriberem, docere, unde primum
 oriundi Iudæi, quam varia fortuna vsu, sub quali legislatore ad pietatem
 ceterasque virtutes instituti, quibus bellis per tot secula gestis, inuiti ad
 postremum contra Romanos bellum sint pertrahidi: sed quoniam prolixius
 us erat hoc argumentum, seorsim illud proprie dicato opere exodus vsu-
 que ad finem suum perduximus. Procedite dein tempore, sicut vsu venit his
 qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnicies mihi inces-
 sit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: sed
 fuerunt qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ
 cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis disciplinarum, tum vero
 rerum getarum peritiz cum primis audis, ut qui ipse in maximis nego-
 ciis & variis fortunæ calibus versatus, in omnibus eximiam naturæ, in-
 dolem præ se tulisset, inconcussusque virtutis studium perpetuo retinu-
 isset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctarum utile aliquid ac ho-
 nestum molientium fautori, cum me mei iam suppuderet, si viderer ig-
 gnauam speciosissimam labori antepondere, vires animusque resumpti. si-
 mul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim
 nostri exteris sua benigne communicauerunt, & Græcorum non
 nulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque in-
 neno literis proditum, quod Ptolemæus secundus eius nominis Rex, to-
 tus disciplinis colligandisque libris deditus, magnopere contenderit le-
 gem nostram, eiusque instituta, & viuendi formam præscriptam in Græ-
 cum eloquium transferri, Eleazarus autem pontificum nostrorum ne-
 mini secundus. Regi hanc utilitatem non inuidit, reclamaturus omni-
 no, nisi consuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas
 & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi,
 ut & pontificis nostri imitater magnanimitatem: & hodie quoque Re-
 gis illius multos per similes putarem, duntaxat quod ad didicendi cupi-
 ditatem attinet. neque enim totam scripturam occupauit ille, sed
 legem solum ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam mihi

*Varia Histo-
riographorum
differentia.*

*Impulsus
causa huius
historia con-
scribenda.*

*Iosephus hæc
historiam non
Hebraica sed
peregrina
lingua, Gra-
eca nimirum
conscripsit.
Epaphrodi-
tus.*

*Ptolemæus
Philadelphus
Eleazarum.*

*Septuaginta
interpretes.*

Anno 268
ante Chri-
stum nat.

*Quid possi-
simum ex
huius histo-
ria lectione
peti debeat.
Ad lectorem
Iosephi ex-
hortatio.*

*Norma Ma-
gis et
Legisla-
torum.*

*Discrimen
Mosis &
aliorum Le-
gislatorum.*

*Epilogus
proumis.*

fuerant. Sunt autem innumera sacris literis prodita, ut quæ quinque
millium annorum historiam in se complectatur, in qua diuersi sunt ino-
pinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorum præclara facinora,
multæ rerum publicarum mutationes. In vniuersum autem ex hu-
ius potissimum historię lectione cognoscere licet, quod his qui Dei vo-
luntati obsequitur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia pro-
spere succedunt supra quam credi possit, & felicitas illius primum à
Deo proponitur, quod si ab illarum diligentibus obseruatione discedant,
neque consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorum opinione co-
natus in calamitates immedicabiles desinunt. Quapropter iam nunc
lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mentem adhibeant, & legisla-
torem nostrum probent, si naturam, ut dignum est, considerauit, & virtu-
tem eius, conuenientes semper operationes assignauit, puramque suam
narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate con-
seruauit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerumque veru-
statem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus
enim est ante annos bis mille, cum ad tot retro secula etiam Poetæ ne
Deorum quidem suorum natales, nedum mortalium leges aut res ge-
stas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate suo
quæque ordine docebit, ita ut nos facturos sumus pollicti, neque
subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterum quoniam ferunt om-
nia pendere à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de
illo præfari, ne quem forte cogitatio subeat, qui factum sit, ut quum o-
peris inscriptio res gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitio-
nem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quod
vir ille ante omnia necessarium existimauit, ut vitam suam recte dispo-
siture, vel aliis leges positure, ut in primis naturæ Dei cognitionem la-
beat, atque ita consideratis eius operibus, egregium illud exemplar imi-
tari quæcumque in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac
contemplatione neque legislatorem ipsum vnquam bonam mentem
sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentum ad virtutem au-
ditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quod Deus cui parens
omnium ac Dominus, omniaque contueatur, eis quidem qui se sectan-
tur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur,
illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos do-
cere volens, non à patris aut conuentis, & mutuo circa hæc iure leges est
auspicatus, quemadmodum alii solent: sed ad Deum & mundum ab eo
conditum erectos mente & persuasos quod in terris puerissimum Dei
opus sumus homines, cum iam ad pietatem haberet obsequentes, faci-
le deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alii Legislatores pri-
scas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in Deos suos ver-
bis transtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnum incita-
mentum ad malitiam addiderunt, at noster Legislator posteaquam
puram virtutem habere DEVM docuisset, censuit pro se quenque
adniti oportere, ut in partem eius aliquam peruenire possit: in eosque
qui neque sapiunt, hæc neque credunt, seuerè admodum animaduertit.
Ad hoc igitur præscriptum volo Lectorem hæc nostra examinare,
namque sic considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificen-
tiam indignum esse videbitur, omnia enim summa concinnitate iuxta v-
niuersi naturam sunt disposita, partim ita ut dignum erat à Legislatore
subindicata, partim decentissimis allegoriis conuoluta: partim etiam
diserte expressa, nimirum quæcumque absque ambagibus erant profe-
renda: quorum causas si quis singillatim considerare vellet, sublimis
inde & valde Philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus dis-
ferenda.

ferenda. Quod si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, ut illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylium, præmissis quæ Moses narrat de mundo condito. ea è sacris codicibus ita ut inuenimus mansumpta, in hunc ferme modum se habent.

CAP. II.

De mundi creatione, & elementorum dispositione.

10 **I**N principio creauit Deus cælum & terram. Hæc cum in conspectum non venisset, alia caligine reclusa, spiritusque eam superne permearet, lucē Deus fieri iussit: quæ cum effulisset, considerata tota materia, discrete lucem à tenebris, & his nomen imposuit noctem, illam vero diem appellauit, vespere & mane vocabulo exordis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit. Moses autem vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cælum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glacieque circumpectum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione inuandam compenter temperatum. Tertia vero terram statuit, mari vndique circumfusam: eademque die continuo plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta vero cælum sole ac luna, aliisque sideribus exornauit, mandato eis dato, ut suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifeste indicarent. Quinta vero die animantia, tum natantia, tum per sublimem volantia, per alium perque æterem dimisit, copulata prius & ad congressus genitura causa comparata, quo genus eorum cresceret simul & multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & formineo sexu distinctam: in hac vero hominem etiam finxit. atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moses facta esse dicit. Septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quatinobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum differens. Finxit Deus hominem humo telluris sumpta, immisitque in eum spiritum & animam: homo autem hic vocatus est Adamus. significat autem hoc Hebræorum lingua rusum: quandoquidem ea rufa humo fermentata est factus. talis enim est intrata terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuersa animalium genera, tam masculina quam formina ei ostendens. qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem societate & conuiuio formina (nondum enim erat) mirantemque quod reliquæ animantes ita se haberent, sopito illi cocta vna exempta, mulierem ex ea formauit: moxque ut est adducta ex se productam Adamus agnouit. Ista autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eva, id significat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantasse omni virenti plantis: & in his fuisse arborem vitæ, & aliam scientiæ, per quam dignosceretur bonum à malo. in hunc hortum cum introduxisset Deus Adamum cum vxore, iussit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuersam in circuitu terram lustrante, qui in quatuor diuersos alueos finditur. Horum qui Phison nominatur (ea vox multitudinem significat)

An. mundi

1.
ante Christum nat.

3963:

*Genes. 1.**Hebræo & Rufinus cap. 1.*

1.

*Creatio**mundi.**Prima dies.**Secunda**dies.**Tertia dies.**Quarta**dies.**Quinta dies.**Sexta dies.**Sabbatum.**Hebræo & Rufinus cap. 2.**Gen. 2.**Omnium**rerum nomina origo.**Eua mater omnium viuentium.**Paradisus.**Quatuor**flumines.**1. Phison fl.**2. Ganges.*

ad ter.

Gen. 1.

Hed.

Seih.

2. Euphrates.

3. Tigri.

4. Geon.

Nilus.

Hedio &

Rufinus

cap. 3.

Gen. 3.

Astus serpentis.

Adami & Eva lapsus.

Ab. mundi

1.

Ante Christum nat.

3963.

Adamum

Deus allo-

quitur.

Adamas

iram Dei

deprecatur.

Adami po-

na.

Eva pana.

Semen mu-

lieris (hoc

est Christus)

conteret ca-

put serpentis.

Gen. 3.

Pana ser-

penti.

ad terram Indiam delatus, in illud se pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrum mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phors, id significat vel dispersionem vel florem. Tigris autem Diglath, quod interpretatur angustus simul & velox. Geon autem Aegyptum mediam secat: id nobis ab oriente exortum signat, quem Græci Nilum appellare solent. Porro Deus Adamum & uxorem de cæteris plantis gustare iussit, una arbore scientiæ solum illis interdixit, præmonitis si attigerint, confestim exitium eis asuturum. Cum autem per id tempus nullum esset inter animalia dissidium, & serpens familiariter cum Adamo ac uxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, si iussus Dei parere perseverarent: & ratus in calamitatem casuros, si mandata neglexissent, malitiose persuadere mulieri, ut de arbore scientiæ gustaret, assensuerans inesse ei vim dignoscendi boni ac mali, de qua si gustassent, beatam nihiloquæ detentorem quam Deos vitam acturos. atque hoc pacto mulierem subvertit, ut mandatum Dei contemneret: quæ gustato arboris fructu, ciboque hoc delectata, etiam Adamo vsum eius persuasit. iamque se nudos esse sentiebant, & de regimento sibi dispiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliiis igitur ficulnis sese texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbantur sibi feliciores, qui inuenissent quo prius carebant. Moxcum Deus in hortum venisset, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui solitus, conscius sibi iniustitiæ secedebat. Deus autem miratus causam sciscitabatur, quid ita prius delectatus sua consuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo vero tacente præ conscientia non seruati præcepti, Deus ita inquit: Equidem prospexeram vobis, quomodo vitam felicem, omnisque mali expertem viueretis, nulla noua cura in animo sollicitati, omnibus quæcunque ad vsum ac voluptatem conferunt, sua sponte vobis prouenientibus, mea vnus prouidentia citra omnem vestrum laborem aut sollicitudinem: quibus fruentes vos, neque senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quam longissime proficerent. tu vero hanc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, sed propter malam conscientiam. quare & senectus ocyor superueniat, & vita vestra minus sit diuturna. Adamus autem excusabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in uxorem referens, & dicens, ab illa deceptum se peccauisse. at illa serpentem accusabat. Tum Deus mulcauit eum, quod muliebri consilio cessisset: terramque nullos posthac fructus sponte proferre iussit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigauit, eo quod ipsa a serpente decepta. Adamum eidem dolis illectum in calamitates coniecisset, quin & serpenti vocem ademit, iratus ob maliciam, qua eiga Adamum est vsus: venenumque linguæ eius indidit, & hostem eorum declarauit: admonuitque, caput eius plagis impetendum esse, tum quod in hoc perniciæ hominis lura sit, tum quod ipsa bestia hoc pacto facillime opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His poenis impositis Deus Adamum & Euam ex orto in aliam regionem transtulit.

C A P. III.

De posteritate Adami, & decem aetatibus usque ad diluuium.

Hedio &

Rufinus c. 4.

Gen. 4.

Nati sunt autem eis, & filii mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox ductum significat. Natæ sunt eis etiam filix. Hi fratres suis quisque

studis intenti erant. Abel iustitiam colebat, & omnibus actionibus suis Deum presentem ratus, virtuti operam dabat. pastoralis autem eius erat vita. Cain vero quum alioquin etiam pessimus esset, lucrumque solum spectaret, terram quoque arare primus excogitavit; ac postremo fratrem etiam interemit tali de causa. Quum vitulum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius sacrificium Deo fuit acceptius, quod sponte naturæ genitis constaret, quam ea quæ homo avarus & industrius per vim quandam à natura extorserat. Ideo Cain ægre forens prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clamfore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbi nam esset. multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animaduertisset. Tum Cain anxius, nec habens quod responderet Deo, primum se quoque demirari ait, qui factum sit, quod frater nūquam compareat. Instante vero Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit se prædagogum fratris aut rerum eius obseruatorem esse. Tum Deus coarguit Cain patricidii, mirari se dicens, quod negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem quod eade commuerat ei remittit, sacrificio placatus, ne grauius in supplicem scruiret: sed male ominatus ei & posteris ipsius, vsque septimam progeniem puniturum se est comminatus, & ex illa regione extorem vna cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrans in feras incideret, atque ita periret, secutum esse iussit, quod ad hoc periculum attinet, & impauide terras peragrate, & signo ei indito quo nosci posset, abire procul iussit. Cain autem multas regiones vna cum vxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est, atque illic sedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterum tantum absuit, vt hac castigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens, & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitie sociis, magister illis ad facinorosam vitam esse effectus. Ad hac simplicem hætenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutauit, pristinamque sinceritatem & generositatem ignaram talium artium in nouam quandam versutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemque extructam & communiam coactis in vnum domesticis & clientibus inhabitandam tradidit, Enosæ nomine inposito, ab Enoso liberorum natu maximo. Is laredum genuit, ex quo Malchel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuaginta & septem, ex duabus susceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis constructis pastoralis cultu ac victu fuit contentus. Iubal vero germanus eius Musicæ operam dedit, psalteriumque & citharam inuenit. Thobel autem vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rem militarem egregie tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautior sibi comparauit. quin & patriam primus est commentus, & filij factus est pater vnus, nomine Naamæ. Porro Lamechus diuini iuris non impericus, videns pœnas se exoluturum patricidii à Caino perpetrati, vxoribus suis hoc indicauit. Cæterum superstite etiam tum Adamo Caini soboles sceleratissima euasit, dum posterior quisque sit deterior, nec solum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrociniiis temperando, & qui a cadibus abstinabant, alioquin auare & superbe inter suos vivebant. Adamus autem qui primus e terra factus, vt ad illum oratio nostra recurrit, posteaquàm Abel esset mactatus, & Cain propter eadem nos-

De Cain & Abel fratribus, An. mundi 70. an. Christ. nat. 3894.

Sacrificium Cain & Abel. Abel à Cain interfecit. Colloquium Dei & Cain.

Cain regione extorem.

Cain Diacastigatione hanc melior reddidit. Mensuræ & pondera Cain excogitat. Enosa vrbs prima.

Iubal musica inuentor. Thobel inuentor aratri. Cain hypocritarum & sceleratorum pater.

*Adami et m
930. anni.*

*Seth Adami
filius vir o-
ptimus.*

*Colossus
duo exci-
tata.*

vertisset, procreandis liberis operam dedit, quod magno prolis deside-
rio teneretur, annos iam natus triginta supra ducentos: quibus cum ac-
cessissent septingenti, tandem vita defunctus est. Ex huius liberis, quos
complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de aliis longum esset
narrare, de solo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, ubi eo
ætat is venit, ut iam quod rectum est discernere valeret, virtutis studiis
se totum dedit: & cum ipse vir optimus euassisset, etiam nepotes sui
similes post se reliquit. qui quoniam erant omnes bona indole præditi,
& patriam absque seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam
exegerunt, & sideralem scientiam ac coelestium rerum cognitionem
excogitauerunt. ne autem inuenta sua ex hominum notitia dilaberentur,
& prius perirent quam pernoscerentur, scientes Adamum vniuersa-
lem rerum interitum præcecinisse, vnum incendio, diluuium alterum,
excitatis duabus columnis, utrique sua inuenta inscripserunt, ut si late-
ritiam diluuium deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discen-
di copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. a-
iunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris tempori-
bus extat in terra Syria.

C A P. IV.

*De diluuiis, & quomodo Noe in arca cum familia seruatus tra-
sit in campo Senaar.*

*Medio & Ro-
dum c. 6.*

*Gen. 5. 6.
Quos Iose-
phus hic An-
gelo, Moses
Dei filios no-
minat.*

*Gen. 6.
Noe in aliâ
regionem mi-
gras.*

IN hunc modum per septem generationes perseuerarunt vnum Deum
colentes omnium rerum Dominum, semperque virtutis respectum
habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degenerarunt;
neque humana iura seruantes, neque Deo consuetos honores persol-
uentes. & qui prius certatim virtutem exercuerunt, postea duplo maio-
re studio malitiam conestabantur: atque ita Deum insensum sibi red-
diderunt, nam multi Angeli Dei cum mulieribus congressi progeniem
procreauerunt insolentem, & fiducia roboris otiose ius & fas contem-
nentem: quorum facinora non absimilia his quæ de gigantibus Græci
memorant, posteritati sunt tradita. Vnde autem facta eorum moleste &
indigne ferens, suadebat ut in melius voluntates ac opera sua transmu-
tarent: verum cum videret illos sibi non parere, totosque vitiorum dul-
cedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam interimerent, se-
cedens cum suis in aliam regionem migravit: tum Deus viri iustitiam de-
lectatus, non eius solum sæculi homines extremæ malitiæ damnauit;
sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extinguere, aliudque
nouum & à vicis purum instaurare, primum vitam eorum breuiore spa-
cio circumscripsit, & abrogata longevitate intra centum & viginti an-
nos coarctuit, dein continentem terram in pelagi faciem transmutauit,
atque ita genus illud aboleuit vniuersum. Noe autem solus est seruatus,
diuino oraculo viam euadendi, & rationem edoctus talexi. At tam
quatuor contignationum extruxit, longitudine cubito sum CCC. latitu-
dine L. patentem in altum cubitos X X X. in eam cum matre libero-
rum suorum, eorumque coniugibus descendit. inpositis prius quæ ad
vitam sustentandam forent vsui, & omne genus animantium ad semi-
narium conseruandum iugiter pro sexus ratione introductis, & qui-
butdam ex his sepreuatum vsque numerum erat autem arca tam recto
quam lateribus firmis contra omnem vim tempestatum, & vndarum
insultum. In hunc modum seruatus est Noe cum familia, gentis suc-
cessionem ab Adamo decimus. nam Lamecho est genitus, cui pater fuit
Mathusala, hic autem Enoch fuit filius Jaredi, Malahelo geniti, qui cum

*Genealogia
Noe.
Diluuium.*

pluribus

pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enos filio. Enosus vero Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vastitas anno ztatis Noë sexcentesimo, mense secundo, qui Deus à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marlonane. sic enim Ægyptij distinxerunt annum. Moyses autem Nisan qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinavit, quod per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset, eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit, alioqui quod ad nundinationes rerum venalium reliquamque dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu innovauit. Vim autem imbrium coepisse ait vigesima septima iam dicti mensis, post annum ab Adam primo homine bis mille simum sexcentisimū quinquagesimū sextum: hoc spacium temporis telatum est in sacros codices, diligenter annotantibus prisca illustrium virorum tam natales, quam obitus. Adz siquidem qui nongentis & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainani filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ztatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel cum vixisset quinque ac nongenta & octingentis annis, defunctus est, Iaredum filium derelinquens, quem genuit, quum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nongentis annis uiuenti, Enochus filius succedit, natus cum sexaginta & centum annorum pater eius existeret. qui exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit a Deum, vnde finis eius non inuenitur esse conscriptus. Matulala autem Enochii filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit, quum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noë filium suum rebus præfecit, qui de Lamecho natus est agente annum ztatis secundum & octogesium supra centesimum. quinque quinquaginta & nongentis annis rectam administrationi præfuit. Hi anni in vnam summam contracti, supra scriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum, cum liberis enim suis agebant vitam, eamque vsque ad ipsorum nepotes extendebant, sed natales eorum in hac ratione sunt spectandi. Ceterum Deus signo dato imbres emisit, qui cum nongenta continuis diebus tuerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit, quæ causa omnem salurem ademit, non habentibus quo se in tutum reciperent. Centesima autem & quinquagesima die postquam pluuere desijt, tandem ceperunt aquæ siccare, mense septimo, vigesimo septimo die mensis, desinente deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eam, & videns circa eam aliquantulum terræ, meliorem spe concepta paulisper quieuit: mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit coruum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, vt tuto exscendere posset. At ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noë est reuersus. is post septem dies columbam ad explorandum terræ statum emisit, quæ cum lutata, & frondem olivæ ferens rediisset, intellecto terram à diluio iam esse liberatam, postquam alios septem dies expectasset, animantes ex arca emisit. & ipse quoque cum liberis egrediens, mactatis DEO victimis, epulabatur vna cum familia. Apobaterion, id est, egressorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hi-

An. mundi
1656. ante
Christum
natum.
*Nisan vel
Xanthicus
natus est
Aprili.*

An. mundi
1656. an.
Christum
natum

*Hæc compa-
ratio cum
Hebræis &
septuaginta
interpretibus
exacte non
congruit.*

*Enochi finis
in sacralite-
ra non inue-
nitur con-
scriptus.*

*Gen. 7. 2.
In Græco
Codice &
Mose sunt
dies 40.*

*Ex arca
Noë coruum
emissus.*

*Noë egredi-
tur ex arca
mactatu
Deo victimis*

Nic. Dama-
scenus de ar-
ca Noe.

An. mundi
1657. Ante
Christum
nat. 2307.

Hedio &
Ruffinus ca.
6. Nos preca-
tur ne Deus
terram iterum
inundaret.

Precibus &
sacrificiis
Noe Deum
propitium
reddidit.

Hedio &
Ruffinus
cap. 7.

Homo sui
interitus
autorem non
Deum. Eodem
Dei cum
Noe.

An. mund
2307. ante
Christum
nat. 1659.

Irenaeum
contra inter-
itum &
Noe.

Hedio &
Ruffinus
ca. 8.

2307. annor.
510. annor.

storiz scriptores, & in his Berofus Chaldaeus. narrans. n. de hoc diluio.
sic ferme scribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud
montem Cordorum superesse, & quosdam bitumen inde abrafum,
secum reportare: quo vice amuleti loci eius homines uti solent. Me-
minit horum & Hieronymus Aegyptius, qui antiquitates Phoenicum
scripsit, & Mnaseas, & alij plures. quin & Nicolaus Damascenus libro
nonagesimo sexto de his rebus narrat in hac verba: Est super regionem
Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos
profugos diluuij tempore seruatos ferunt, & quandam arca vestum in
huius vertice habuisse, ac reliquias lignorum eius longo tempore dura-
uiffe, qui fortasse is fuit, de quo etiam Moses scribit Iudaeorum legis-
lator. Noe autem veritus ne DEVS damnatis ad interitum hominibus,
per singulos annos terram inundaret, vidimis incensis precabatur, ut
in posterum pristinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incidere ca-
lamitas, per quam vniuersum animalium genus in salutis periculum
adduceretur: utque affectis merito supplicio scelestis, parceret inno-
centibus, quos ipse superstites esse voluerit, & sua sententia absoluerit.
alioqui miseriore conditione ipsos fore & grauius damnatos, si non in
vniuersum incolumes alteri diluio reseruarentur, & prioris pauore
rem ac spectaculū perpeffi, & posterioris exitio destinati, orabat igitur,
acciperet sacrificium propitiū, neve vllam post hac tantam iram con-
tra terram conciperet, ut operibus suis eam excolerent, & vrbibus ex-
tructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes, quibus au-
te cataclysmum fruebantur, & ad extremam senectutem longzuita-
temq; qualis maiorum suorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, DEVS iustitia viri delectatus, votis eius an-
nuit, negans se deletis interitus autorem fuisse, sed ipsos sibi suapte
malitia de bitas poenas acciuisse. Si enim deletos cuperet, nunquam
in hanc vitam eos introduxturum fuisse. Potius enim esse ne dare
quidem vitam, quam eos, quibus dederis, perdere. sed continuis,
inquit, contumelijs, quibus pietatem mihi debitam violabant, coe-
gigerunt me vindictam de se sumere. non sum autem posthac tam ira-
cunde poenas peccatorum exacturus, praesertim te deprecatore. quod
si quando maiores tempestates concitauero, caute expauescatis ob-
vim imbrium. nunquam enim in posterum aquae terram sunt inun-
daturae. Iubeo tamen ut ab humana caede puras manus abstineatis,
& qui contra fecerit, seuere puniatis. aliorum animalium vsum ad
voluntatem ac libitum vestrum permitto. Dominos enim vsu feci om-
nium, tam terrestrium quam natatiliū, & eorum quae per subli-
me feruntur, absque sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus coe-
lestis signum vobis erit cessaturae mex iaculationis. nam iris arcus
DEI apud illos habetur. His mandatis & promissis DEVS abiit. Noe
autem cum post diluuium superuixisset CCC L. annos, totumque
hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuer-
sum DCCCC L. Nec est cur aliquis praesentem vitam annorum
que eius paucitatem cum praecorum rebus conferendo fidem nobis ab-
roget, aut quia nunc eam non peraeque prorogari videt, coniecturam
hinc de illorum longzuitate faciat. Illi enim DEO chari quum es-
sent, ipsiusque recens etiam tum opificium, & commodiore viua di-
uturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Prae-
terea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuenta-
rum artium, ut Astronomiae, ac geometriae, DEVS illis prolixiorum

largitus est vitam: quarum certitudinem assequi non poterant, si minus DC. annis vixissent. extor enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricasue antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berofus Chaldaicarum, ad hæc Mochus, Hestizus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum conf. nant. Hesiodus quoque cum Hecato, Hellanitus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant præcos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quiscue vt sibi visum fuerit, accipiat.

CAP. V.

De turri Babylonica, deq. linguarum mutatione.

Tres vero Noe filii, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare ceperunt, & aliis recentitiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus a celsiore loco descendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, quæ primùm colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cum enim florere iuuentutis multitudine, DEVS rursum de colonia deducenda admonerat. Illi vero oblitii se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totamque illam felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto citius non fuerunt obediens. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi.

Hanc superbiam Deique contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filii Noe, vir audax & manu promptus, subinde iactans, non Deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim eam ad Tyrannidem trahēbat, ratus fore vt homines ad se decerent a DEO, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se exedificaturum, excelsoiorem quam quo aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum viturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus DEO cedere: atque ita struendam turris occæperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cumque ingens esset operarum numerus, surgebat opus supra quam sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt procetiterem obtutaret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum vzlaniam videns DEVS, delens quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt, sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuo se non intelligerent. Locus vero turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex quo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, deque lingua hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cum viuere homines vno eloquio viderentur, turrim ædificauerunt excelsum, quali ad ecelum per eam ascensuri. Dii vero procellis immisis turrim subuerterant, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur,

*Priscorum
vita quam
obrem pro-
gram, nunc
non perage.
Magnus an-
nus.*

*An. mundi
1790. ante
Christum
nat. 2174.
Gen. 10.
Tres Noe
filii.*

*Noe postea
vt terram
coleret De-
us mandat.*

*An. mundi
1790. ante
Christum
nat. 2174.*

*Nabrodis
primus Ty-
rannus tur-
rim Babyl-
onicam exa-
dificat,
Genes. 11.*

*Linguarum
confusio.*

*Sibylla de
Babylonica
turi vaticin-
ium.*

meminit Hestizus hoc modo : A iunioribus sacerdotibus cladis eius superstites, Enyclii Iouis sacra ferentes, in Senaar Babylonix peruenisse.

CAP. VI.

Quomodo Noe posterius per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

An mundi
1790. ante
Christum
natum

Hedio &
Rufinus
cap. 10.

Nomina re-
gionum &
gentium.

Illo ex tempore dispersi sunt populi propter diversitatem linguarum colonis nusquam non deductis. & quoque inque fere & DEVS tulit, eam terram cum suis occupavit. ut tam maritima quam mediterranea cultoribus repleretur. Nec defuerunt qui continentibus ad insulas habitandas traicerent. Porro gentium quaedam huc servant derivatam à suis conditoribus appellationem quaedam etiam mutaverunt, nonnullæ in familiarem accolis & noticiam vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ auctoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam tibi usurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dumque tanquam ad suum ius attineant, mores quoque proprios in illas invehunt.

CAP. VII.

Quod gentes singula à suis auctoribus nomina traxerint.

Hedio &
Rufinus
cap. 11.
Gen. 10.

Galata à
Gomar ori-
undi.
Iapheti Noe
primogeniti
progenies.

ERant autem Noe filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, ut quique terram aliquam occupauerat, siquidem Iapheto Noe filio fuerunt septem. Horum sedes à Tauris & Amano montibus incipientes, pertinebant in Asia ad amnem usque Tanaïm, in Europa usque Gades, in terris hæcenus vacuis occupata, quo factum est, ut ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos. Gomar condidit. Magoges vero Magogatum à se denominatorum fuit auctor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madzi descendunt, Græcis Medi nominati, à Iauane vero Ionia, eorumque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi, & Mescchini à Mesc ho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio nova est, veteris autem vestigium adhuc superest. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de le vocavit, quorum fuit princeps: eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomar autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhèges à Græcis nominantur, Rhiphates vero Riphartzis, nunc Paphlagonibus, & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alifas Alifæis ut originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Aoles: patique modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tharsus urbium eius celeberrima, cæterarumque princeps, prima nominis litera intacta mutata. Porro Chetimus insulam occupavit, tunc Chetiam, nunc Cyprum, quo factum est ut tam insulas omnes, tam pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chetim significet, attestatur mihi vna è Cyprii urbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chetimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filii nepotisque. Cæ-

Progenies fi-
liorum Go-
mar.

Progenies fi-
liorum Iau-
ani.
Tharsus
Pauli pa-
triae.

terum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde ceptam narrationem prosequar. Nomina ita decoris causa in Græcam formam mutari ad aurum volutate. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur, sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certe nobis Adam vocatur, & Noe qui Græcis Nochos diceretur, eaque forma nullam variationem admittit. Chamæ vero filii Syriam & regionem Amanæ Libanoque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsque ditionis terminos proferendo, vocabula tamen partim omnino euauerunt, partim ira deprauata sunt in diuersum, vt haud facile agnoscantur. Ex quatuor enim Chamæ liberis Chusof nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à se ipsis, quam ab Asiatis omnibus Chusæi nominantur. Mesæis etiam sua manit appellatio, Ægyptum enim Mesren, & Mesæos Ægyptios vocamus, quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, deque suo nomine Phutos dici voluit. exat & flumen in Mauritania hoc nomine, & complures apud Græcos historici eius mentionem faciunt, sicut adiacentis etiam regionis, quæ Phutæ dicitur. mutuauit autem præsens nomen ab vno filiorum Mesæi, qui vocabatur Libys. cur autem Africa sic dicta, paulo post docebitur. Quartus Chamæ filius Chanaanus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemque suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilus Eulæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabarthes vero Salathæbos, qui Græcis dicuntur Astabarii. Sabaqæ quoque Sabaqenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. Alter Iudas genti Iudæorum inter occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mesæi vero filii numero octo quantum terrarum à Giza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio seruaui. Palestinam enim Græci eius portionem vocant. relii quorum, Lumzi, Enamiz, Labimi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, cum Nethemi, Phætrofimi, Cheslæmi, Chephthomi, tam res quam nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco diceretur, vrbes eorum sunt euerse. Chanaanæ quoque filii fuerunt hi Sidonius, qui & urbem sibi cognomen condidit in Phænice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus vero Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathæ vocatur. tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen urbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euzi, Chæteri, Iebusæi, Eudæi, Sinzi, Samarzi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus superest. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc.

Postquam terra finito diluuiò in pristinam naturam est restituta, Noe cepit eam colere, quam cum vitibus conseruisset, suoque tempore vindemiasse, inuentio vini vsu, sacris prius operibus epulabatur: ebriusque factus ac sopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conspicuus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit, illi reuereri parentem operuerunt. Sensit hoc Noe, & precatus aliis, filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuonit, respectu sui sanguinis, sed tantum eius posteros, quas cum cæteri euassissent, Chanaanæ liberos vicio diuina est consecuta. sed de his rebus dicemus postea.

An. mund:
1790 ante
naturam
Christum
2:74.
*Mutatio
nominum
vnde orta.
Hedio &
Rafinus f. a.
12.
Gen. 10.
De Cham
filii ipso-
rumque pro-
genie.*

*Libya suo
Africa.
Progenies
Chanaanæ-
rum.*

*Nabrodes si-
ue Nemrath.*

*Palestina à
Philistino
nominata.*

*Filii Cha-
naanæ.*

*Hedio &
Rafinus
cap. 13.
Genes. 9.*

*Noe inebria-
tur nullatur
& pro ludi-
briob. bet. r.
vnde derisus
diu deno-
net.*

An. mundi
1790. An-
te Chri-
stum nat.

2174.

Hadri- &
Rufinus c.
14.

Genes. 2.

De filio Sem-
tertii Noe
filii, & de
progenie s-
pionum &
Abraham.

Hebraeorum
origo.

Genealogia
Abr. harni.

An. mundi
1950.

An. Chri-
stum nat.
2014.

Humana
vita termi-
nui anni
120.

Semz vero tertio Noe filio filii fuerunt quinque, qui Asiam vsque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandę ditionis initio facti. nam Elymus posterus reliquit Elymos, à quibus Persę originem traxerunt. Assuras urbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes prę ceteris effloruerunt. Arphaxades eos qui nunc Chaldęi sunt Arphaxadeos nominauit, imperio gentis potitus. Aramzōs Aramzōs tenuit, quos Gręci Syros appellare malunt, qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami vero quatuor liberis Vses habitator Trachonitidis fuit, Damsceque conditor. ea sira est Palęstinam inter & Syriam cognomine Cōlen. Armeniam Ozus tenuit, Getheris Bactrianos: Mesas vero Melanzos; nunc Pasini castrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudzi Hebręi quondam appellabantur. Porro Heberus Iudam & Phalegam genuit, qui natus est dum habitationes distribuuerentur, nam hęc vox Phalec partitionem Hebręis sonat. In Iz vero Heberi filio liberi fuerunt, Elmoadus, Salephus, Azer-mothus, Iracs, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaclus, Saphas, Ophires. Euilas, Iobelus. Hi à Cophenę flumine Indiz ad Assyriam vsque habitant. Hactenus de Semz progenie sit dictum. nunc de Hebręis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noe, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentessimum & nonagesimum. siquidem Tharrus, septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum esset viginti & octo annorum, genuit Tharrum, de Serugo autem Nachores natus est circa annum trigessimum secundum. Ragaus factus est Sergui pater, cum esset annorum triginta duorum, totidem vero annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ætatis anno genuit Phalegum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum: quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno, Semz filius Arphaxades natus est post annos duos à diluuiio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranem. Ex his Aranes relicto filio Lotho, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldęorum est mortuus, in vrbe quę Vra Chaldęorum vocatur, & sepulchrum eius nunc vsque ostenditur. nepres vero ex fratre duxerunt coniuges, Melcham Nachores, Saram Abrahamus. Ceterum cum Tharrus exosam haberet Chaldęam propter Iudam Aranis, omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiz, vbi etiam Tharrum defunctum sepeliuerunt, anno exacto vitę ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de vitę spatii, vsque ad Moyses ætatem post quem CXX. annorum terminus Deo finitote est statutus, quantum temporis & Moses ipse vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios suscepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachaum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathelem. atque hi legitimi Nachoris filii fuere. nam Tabzum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porro Bathueli vni è legitimis Nachoris filiis nati sunt, Rebecca filia, & filius nomine

Labanus.

CAP. VIII.

*Quomodo Abraham generis nostri autor à Chaldaeorum terra profectus,
habitauerit regionem quandam Chananaam, qua nunc
Iudaea dicitur.*

An. mundi
2024. ante
Christum
nat. 1940.
Hedio &
Rusin. cap.
15. Genes. II.
12.
Sapientia
Abrahami.
Abrahamus
primus verbi
Dei concio-
nator.

10 Abrahamus vero Lothum Aranis fratris sui filium, Sarz coniugis suae
fratrem, adoptauit, quod germano filio careret: & cum iam esset
annorum LXXV. monitus oraculo Chaldaeam terram mutauit Cha-
nana: quam & ipse habitauit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo
& eloquens, & in coniectando sagax. Cumque ob virtutem eximiam
sapiens esset præ cunctis habitus, ausus est vulgo receptam de Deo per-
suasione conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium cla-
ra voce prædicauit, vnum esse Deum rerum vniuersitaris conditorem:
de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed
illius voluntate contingere. Hoc vero ex terræ ac maris obseruatione
colligebat, tum eorum quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera vi-
debat accidere, esse nimirum potentiam quandam quæ horum curam
gerat, & omnia decenter administraret, quæ cessante nihil nostris utilita-
tibus seruiturum, cum nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omni
20 potenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic vni honorem
deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cum Chaldaei Mesopo-
tamitaque cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cepit, &
voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananaeam tenuit: vbi sedibus
positis Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit autem patris
nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen eum nominans, his verbis:
Post diluuium autem decima ætate apud Chaldaeos erat quidam iusti-
tiz cultor, vir magnus & liberalis scientiæ peritus. Hecatus vero non
meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posterita-
ti tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto historiarum sic scri-
bit: Abrahamus regnauit apud Damascus aduena, ut qui cum exerci-
tu venerat à regione supra Babylonem sita, quæ Chaldaeorum dicitur, nec
30 ita multo post hinc quoque migrans cum suo populo, sedem transfudit
in terram tunc Chananaeam, nunc vero Iudæam nominatam: eiusque
posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi sum nar-
raturus. Abraham vero nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre,
& vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Berosus.

Hecatus.

Nicolaus
Damascen⁹.Domicilium
Abrahami.

CAP. IX.

*Quod fame Chananaeam premante, Abrahamus in Ægyptum est pro-
fectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro vnde
venerat est reversus.*

An. mundi
2026. an.
Christum
nat. 1938.
Hedio &
Rusin. ca. 16

40 FAME deinde Chananaeam terram inuadente, Abrahamus audi-
ta Ægypti vbertate, proficisci illuc decreuit, tum ut copijs eorum
frueretur, tum vt sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret.
aut secururus illorum opinionem, si modo melior esset, aut ipse re-
diora eis commonstraturus. Cæterum cum & Saram secum duceret,
50 veritus Ægyptiorum libidinem, ne forte ob excellentem vxoris for-
mam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem eius
se finxit, monita prius, vt ob præsentem necessitatem simulationi
suz subseruiat. Vt autem ventum est in Ægyptum, id quod suspica-
tus fuerat, evenit: iam enim coniugis pulchritudinem fama diuul-

Gen. 12. 13.
An. mundi
2026. ante
Christum
nat. 1938.

*Ægyptiorum
libido.*

*Abrahamus
Ægyptios
religionem
docuit &
artes.*

*Abrahamus
egregius A-
fricorum.
Diuifio agri
Abrahami
& Lothi.*

*Hedio &
Rufi. cap.
17.
Gen. 14.
Quing. re-
get Sodom-
itarum.*

*An. mundi
2031. ante
Christum
nat. 1933.
Asphaltites
agni.*

gauerat. quam obrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognosce-
re, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit,
pestilentia & seditione res regis infestans, consultiusque de remedio
Sacerdotes quoue modo placandum esset numen, hanc mali causam re-
sponderunt, quod hospitii matrimonio iniuriam inferre parauisset.
Rex terribus primum scitatur, quænam sit, quisue eius comes. cognita
deinde re ueritate, Abrahamo satisfecit: sororem se purasse non vxor-
tem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre voluisse, donato-
que magna pecunia, potestatem fecit congregiendi cum præstantissi-
mo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est, ut uirtutis no-
mine in maximam existimationem veniret. nam cum ea gens in diuer-
sos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque
infectionem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum
de religione sermones & à seipsis confutatos, vanissimos esse nihilque
propius ueritatis habere declarauit. ob has dissertationes in pretio ha-
bitus, ut qui magnam tam intelligendi, quam eloquendi docendiq; fa-
cultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & siderum benigne il-
lis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum, Ægyptij rudes
erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldeis ad Ægyptios profectæ
hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananzam,
agros cum Lotho diuisit. orta uero inter opilionem contentione de iure
ac terminis pascuorum, arbitrium & opinionem Lotho permittit: ipse
contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in
oppido Hebrone. Id septem annis est antiquius quam urbs Ægypti Tan-
nis. Lotho uero campi cesserunt, & planities Iordani fluuii contigua,
non longe à Sodomorum urbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina
uitione ac ira, ut ne uestigium quidem superfit, est deleta, cuius rei cau-
sa mox suo loco dicetur.

CAP. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

Eodem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, Sodomitarum
res tam opibus quam numerosa iuuentute florebat, ut à
quinque Regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus,
Symoborus & Balin, suo quisque regno præpositus. Hos Assyrij bello
petierunt, diuisisque quadriariam copiis sub quatuor Imperatoribus
regionem illorum oppugnabant, commisso tandem prælio uictores As-
syrij Sodomitarum Regibus tributum imperauerunt, cumq; per duo-
decim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimo tertio de-
fecerunt: quo factum est, ut noua in eos Assyriorum expeditio fieret, du-
ctu & auspicijs Marphadis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi
& Syriam uniuersam rapinis vastauerunt, & gigantum posteros perdo-
muerunt. Cumque in agrum Sodomorum esset ventum, castra merati
sunt in ualle puteorum bituminis, tunc enim putei fuerant in eo loco:
mox uero Sodomis delentis, lacus ibi, quem à scærenti bitumine Asphalti-
tem dixerunt, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. Cæterum
Sodomitæ cum Assyrijs congressi, post egregiam pugnam editam, par-
tim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum qui-
bus & Lothus captiuis est abductus, qui Sodomitis
in auxilium uenerat.

CAP. XI.

*Quomodo Abrahamus Affyrios aggressus tam captivos, quam reliquam
pradam vixit reduxerit.*

His auditis Abrahamus, tum Lothi cognati, tum Sodomitaram amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properavit. & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improviso facile superavit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnae inutiles in fugam se converterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit victoriam non in multitudo militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, ut qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decem & octo vernaculis, triumque amicorum auxilijs tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade evadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abraham vero captivos incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunt Rex Sodomitaram vsque in locum quem campum regium vocant, gratulabundus occurrit: ubi à Solymæ urbis Rege Melchisedeco est exceptus, id nomen interpretatur, rex iustus, erat enim reuera talis omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocavit Hierosolyma. Hic Melchisedecus miles Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simulque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius favore victoria contigerat, debitos hymnos ut sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubijs decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captivos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum amicis tantum in prædæ partem admissis, hi erant Eschol, Ennerus & Mambres. Hac viri virtute delectatus DEVS: non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregie gestis tibi deberur. Quo respondente, & quam voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hæde caream? (nondum enim pater factus erat) tum DEVS & filium illi est pollicitus, & posteritatem ex eo tantam, quæ stellas cæli posset equare numero. His auditis lætus, sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porro sacrificij ritus erat hic. mactata iuvenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas ut iussus fuerat, diuisit, solis auiibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolitantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, pronuncians progeniem eius malos vicinos per annos CCCC. in Ægypto habituram: quo tempore grauius afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuiçisq; Chanaanis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitarat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. Id agri nomen erat non longe ab vrbe Hebrone. Cæterum ægre serens coniugis sterilitatem, supplicem à Deo petijt ut prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, ut qui non temere Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agar. Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret: & cum vterum se generesensisset famula, coepit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cum Abrahamus vxori eam ad poenam dedisset, decreuit

*Hæc
Raffinus
Cap. 18.
Gen. 14.*

*Id quib. vi-
ctoria consti-
tat.*

*Abraham
Lothum
captum cum
Sodomitis
reducit.
Campus re-
gins.
Melchise-
dech Rex iso-
stus.
Solyma po-
stea Hieroso-
lyma vocata
Gen. 15.*

*Deus Abra-
hamo filium
pollicetur.*

*Abrahamo
Deus proge-
niem eius
malos vici-
nos in Ægy-
pto habitu-
ram pronun-
ciat.
Gen. 16.
Sara Abra-
hamo in tha-
lamum addu-
cit Agar.*

An. mundi
2034. ante
Christum
nat. 1950.

Agar Sara
contemnit.
Ismael Deus
exaudir.

Isaac Abra-
ham pro-
miss. Ge. 27
Circumcisio
infantis.

fugere nō ferens afflictionem, Deumq; rogabat, vt sui miseretur. Itaq;
per desertum abeundi occurrit Angelus iubens vt ad dominos reuer-
teretur. fore enim eam meliore conditione, modo se modeste gerat.
nunc enim ingratiitudinis ac arrogantiz pœnam luere. quod si contem-
ptis Dei iussis ulterius pergeret, præsens exitum eam manere aiebat.
sin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regio-
nis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est
consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum,
eo quod Deus preces matris exaudierit. Hunc Abrahamus sextum su-
pra octogesium annum natus genuit: cum autem nonagesimum no-
num attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quod è Sara suscepturus es-
set filium, eum iussit vocari Isaacum, addens prodituras ex eo gentes
magnas & reges: easque iure belli occupaturas vniuersam Chanana-
am à Sidone vsque Aegyptum. Iussit etiam genus ipsius quod volebat
cum alijs permixtum, pudenda circumcidi, idque octaua die natiuita-
tis. causam vero nostræ circumcisionis dicam alibi. Consulente vero
Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæ-
uum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus postea-
quam Deo gratias egisset, è vestigio circumcisis est cum tota familia,
similiter & Ismael, annum tunc agens decimum tertium: ipse vero
pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

CAP. XII.

*Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitij
eorum offensus.*

Hedio & Rus-
sinus Ca. 19.
Sodomitarum
flagitia An-
gelos Abra-
hamus susci-
pit hospitio.

An. mundi
2948. ante
Christum
nat. 1916.

Angeli
Abrahamo
filium naci-
tutum nun-
tiant, & de-
lentos Sodo-
mitas.

Ad Lothum
Angeli di-
uertunt.
Sodomitas
Deum exco-
cat.

PER idem tempus Sodomitæ diuitijs & abundantia pecuniarum ela-
ti, tam in homines contumeliosi erant, quam erga DEVM impij:
quippe qui neque beneficiorum eius meminerant, & hospites auersa-
bantur, denique mutuis etiam libidinib. sese incestabant. His reb. of-
fensus Deus decreuit superbiz pœnas de illis sumere, & regionem eo-
rum adeo vastam reddere, vt posthac nec plantas nec fructum vllum
produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conspicatus tres
Angelos (sedebat enim ad quercum Mambraz pro forib. domicilij sui)
ratus esse hospites, assurgens salutauit eos, rogauitque vt ad se diuer-
tentes fruereutur hospitio. illis vero annuentibus iubet panes è simila
fieri, & mastrum vitulum ac assatum sub quercu discumbentibus ap-
posuit. at illi visi sunt ei comedere. & de vxore querebant, vbi nam esset
Sara. quo referente, intus eam esse aiunt se aliquanto post reuersuros,
eamque inuenturos iam matrem. muliere autem artidente, & negan-
te fieri posse vt liberos gigneret ipsa nonagenaria, è marito centesimū
annum agente, non suscipuerunt amplius simulare, sed falsi sunt se Dei
esse Angelos: & quod missi essent; vnus nunciatum de filio, duo vero
ad delendos Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit propter So-
domitas, & surgens deprecatus est Deum, ne promiscue iustos cum in-
iustis perderet. Deo vero negante quemquam Sodomitarum esse bo-
num, alioqui si vel decem inter eos essent, omnibus remissurum fuisse
pœnam. Abrahamus destitit, Angeli vero peruenerunt Sodoma. ciues
autem cum vidissent adolescentes forma præstantes ad Lothum diuer-
tisse, ad illudendum per vim ætati eorū sunt versi. Lotho vero suaden-
te continerent se, neue in probum hospitem ruerent, sed hospitio suo
non nihil honoris haberent: aut si temperare sibi non quirent, filias se
pro illis eorum libidini exhibiturum, ne sic quidem parere voluerunt.
Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipsos quidem exco-
cauit, ne in ædes introitum inuenire possent. cæterum Sodomitarum

populum vniuersum ad supplicium adiudicauit. Lothus autem ab ipso
 pramonitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta etiam vxore &
 duabus filiabus etiam tum innuptis. Sponsi enim earum monentem de
 exequendo contempserant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus iacula-
 tur telum in urbem, eamq; cum ipsis incolis exurit, & agrum quoq; pa-
 ri deuastat incendio, quemadmodum mihi iam dictum est in commenta-
 riis, quos de bello Iudaico prodidi. Ceterum Lothi vxor inter abeundum
 subinde ad urbem respiciens, & curiosius eadem hanc contra manda-
 tum Dei spectans, in statuam salis est versa. dictum est mihi iam & de il-
 la, nam extat hodie quoque, ipse vero cum filiabus in paruum quoddam
 ruseu sit, cui soli ignis omnia circumquaque vastans pepercit. id Zoor
 nunc vsque vocatur, sic paruum Hebræorum lingua significante. In hac
 solitudine vitam inopem aliquantisper tolerauit. puella vero vniuer-
 sum genus humanum extinctum ratæ, astu circumuento parente, cum
 infans sunt congressæ, curantes ne totum genus deficeret, ex hoc con-
 gressu nati sunt filii: maiori Moabus. ac si dicas è patre, iuniori Ammon-
 nus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitaram
 fuit autor, magnæ gentis etiam nostræ atate. alter vero Ammonitarum.
 vtrique Syriam Coelen incolunt. Er in hunc modum Lothus reliquit So-
 doma. Abrahamus autem migrauit in Gerara Palestinæ, Saram ac si so-
 rorem secum ducens. eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum
 metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem, qui & ipse amore
 Saræ captus, ea potiri cupiebat, eam cupidinem morbus grauis impedi-
 uit diuinitus immisus, atque ita medicorum ope destitutus, in somnis
 admonetur, abstinere se ab iniuria coniugis hospitis. mox cum melius-
 cule habere cœpisset, indicat amicis, quod Deus sibi hunc morbum im-
 misisset vindicans ius hospitis. & vxori eius ab iniuria cauens. non enim
 sororem esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamus de con-
 silio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia coniugis inbet.
 Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi
 restituere, idq; ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne
 expetiturum quidē eam fuisse, si nuptā esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt
 æquo animo in se esset, Deumque propitium redderet. Et siue apud se
 maneret, nihil ei de fore, siue abire mallet, deductores est pollicitus, &
 omnia quorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec o-
 minino hactam consanguinitatem aiebat, esse enim fratris filiam, & sine
 hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi
 quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ fu-
 turam, & mansurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quam
 pecuniarum partem ei cessit, & conditiones pacis bona fide vtrinque
 seruandas dixit, foedere cum eo super puteo quodam isto, qui Bersabe
 vocatur, ea vox iuramenti puteum significat, & id nomen & hodie lo-
 cus seruat. Nec ita multo post Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta
 promissa Dei. quem Isaacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur.
 siquidem risus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectatio-
 nem promittitur, in causa fuit huius appellationis. ipsa enim erat no-
 nagenaria, Abrahamus vero annorum centum, ipso anno quo Isaacus est
 natus. cum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudeis du-
 rat, vt post totidem dies circumcisionem celebrent.

CAP. XIII.

De Ismahel Abrahami filio, cuiusq; posteris Arabibus.

A Rabes vero post decimum tertium annum id faciunt. Ismahel enim
 gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum

*Lothus cum
sua serma-
tur.*

*In Zoor Lo-
thus enadi.*

*Explicatio
nominu Mo-
abus &
Ammon.*

*Hodie &
Ruffinus
cap. 20.
Gen. 20.*

*An. mundi
2048.*

*An. Chri-
stum nat.
1916.*

*Bersabe iu-
ramenti pu-
teus. Gen. 21.*

Isaaci risus.

*Hodie &
Ruffinus.*

Cap. 21.

Genes. 21.

*Iudaioſta-
no die cir-
cumciſionē
celebrant,
Arabes poſt
decimum-
tertium an-
num.*

*Iſmahelem
cum matre
Abraham
ablegat.
Angelus Dei
occurrit A-
gar.*

*Duodecim
Iſmahelu bi-
beri.
Gene. 25.
Nabathaa
regio.*

*An. mundi
2074. An
te Chri-
ſtum nat.
1890.*

*Gen. 22. He-
dis & Ru-
ſinus Cap. 22.
Abrahami
obedientia.*

*Iſac maſtan-
dis annum
agit vigeſi-
mum.*

temporis eſt circumciſus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Iſmahe-
lem ab initio, & ſamula Agare natum, non ſecus ac ſi eſſet ex ſe genitus.
alebatur enim in ſpem ſucceſſionis, verum poſtquam ipſa Iſacum pepe-
rit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem, cum hoc educari: quip-
pe qui nati maior, deſuncto communi patre iniuriæ ei facile inferre
potuiſſet. Suaviſi igitur Abrahamo vt eum vna cum matre aliquo ablega-
ret, ille vero primum non aduertebat mentem ac Saræ conſilium, rem
atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablega-
re, tandem vero approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumque
matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum, & dato eis vtre
aqua ac panibus iuſſit ire quo eos neceſſitas duceret, & cum deſeciſſet
commeatus, in anxietate erat mater, cumque nihil aquæ ſuper eſſet, de-
poſito ſub abierte puero animum agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis,
vltierius pergebat, cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo
indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi
eximiam felicitatem & ſalute Iſmahelis, tum vero mulier meliori ſpe
concepta, cum incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam eua-
ſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit
Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duode-
cim ſuſcepit liberos, hi erant, Nabzothus, Cedarus, Abdeel, Edumas,
Maſſamus, Memalſus, Maſineſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Na-
phzſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt, Euphratem inter & ru-
brum mare habitant, Nabathæz nomine regioni indito. Sunt autem h:
ad quibus Arabes gentem ſuam eiufque tribus denominauerunt, tum
propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

C A P. XIII.

De Iſaaco legitimo Abrahami filio.

Iſacum autem Abrahamus ſupra modum amabat vnigenitum, &
quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat, hunc affectum & beneuo-
lentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti
deditus & tam parentes quam Deum colens, quo ſucceſſore omnium
fortunarum relicto, Abrahamus haud grauatiſſe vita exceſſurus vide-
batur, id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatiſe-
lius periculum facere, Deus apparuit ei, enumeratiſque omnibus bene-
ficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim conceſſerit,
vtque præſenti felicitate ſuo fauore fruereſſetur, filium Iſacum poſceſcit
vt ſacrificium & victimam ſibi offerret, iubebat autem vt in montem
Moriæ ſubductum holocauſtum faceret, ſic enim pietatem eius illu-
ſtriorẽ fore, ſi vel filii ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet Abra-
mus vero neſas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin po-
tius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem
tam Dei mandatum, quam ſuam de pueri ſententiam, ac ne famu-
lorum quidem vlli rem indicans, ne forte aliquis ſibi obſtaculo eſſet,
adſumpto Iſaco cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus ad
ſacrificium neceſſariis, proſciſceſcebatur ad montem, ac biduum quidem
comitati ſunt eum ſerui, tertia vero die cum iam in proſpectu eſſet
mons, relictiſ aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in
quo poſt Dauid templum conſtituit, ſerebamque ſecum quicquid ad
ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco vero qui tum vigeſimum
quintum annum agebat, aram apparante, percontanteque quidnam
maſtaturus eſſet nullam habens hoſtiam, tum ille Deum daturum aie-
bat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ ha-
beant adimere, ſi in illis fiduciam collocent, daturum ergo ſibi quoque

victimam

viduam, siquidem propitius esset his sacris interuenturus. postquam autem fructa ara ligna imposuerat, omnibus apparatis sic inquit. Fili, mille votis te experitum, postquam in hanc vitam venisti, summa cura ac sollicitudine educaui, nihil beatius existimans quam si te virum videre daretur: & tandem heredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo visum est vt te susceperem, ac nunc rursus vt te amittam, sergenose hoc sacrificium. Cedo enim Deo, qui à nobis hunc honorem reposcit, pro perpetuo fauore, quo nos belli ac pacis tempore esse profectus. Nunc lege naturæ natus cum sis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, sed à proprio patre patri vniuersorum Deo sacrificio rita oblatum. ipso vt credere par est indignum te censente qui aut morbo, aut bello aut aia quapiam humana calamitate de vita decedas: sed inter precantia & sacra animam tuam exceptam apud se collocabit: vbi memor erit te potissimum educauerim senectutem meam sustentabis, non quidem per te ipsum, sed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens: tum Isaac haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accipit negans se dignum qui vnquam natus esset, si tam Dei quam patris decreto reluctans, non alacriter se præberet vtriusq; placitis: quandoquidem etiam si pater solus ita veller, nefas esset non obsequi. iamq; minimum erat quin perpetraretur facinus, ni Deus obstitisset. Inclamar enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens, non enim cupidine sanguinis humani, pueri eadem Imperasse, neque vt quem patrem ipse fecerat liberis per impietatem orbaret, sed vt probaret eius animū, an etiam talibus iussis pariturus esset. nunc cognita eius promissitudine ac præcellenti pietate ratum se habere quicquid illi hæcenus concesserat, non defuturam autem nec in posterum suam prouidentiam, tam ipsi quam eius generi. hunc quodque filium longissimo tempore vidurum, vitæque se iciter exacta filiis germanis & probis magnam principatum relicturum, prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes cresceret nec minus opibus quam numero auangeretur: ipsorum etiam auctorum eius generis memoriam fore sempiternam. regione quoq; Chanaan bello quæsitā, vsque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hæc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improviso præsto esse voluit. At illi ex insperato sibi redditi, auditaque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixeruntq; beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Sara obiit: Abrahami coniugis.

Arā autem non multo post moritur, cum vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananxis publice ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen masuit sepulchræ locum, quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exadificata.

CAP. XVI.

Quomodo Chaturā Abrahamo nupta Troglydyti: nam gens prouenit.

Post hæc duxit Chaturam, ex qua nati sunt ei filii sex, viri prudentes & industrii, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lufubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt. Suo Sabacanes natus est & Dadan: huius Larufimus, Asurus, Luures. Madanis vero fuerunt, Ephā, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus

Oratio Abrahami ad Isaacum ante mactatum.

Isaci ad parentem responsio.

Arietem ad victimam loco Isaci Deus offert Abrahamo.

An. mundi 2087.

An. Christi nat. 1877.

Medio &

Rufinus

cap. 23.

Genes. 23.

Genes. Sara

127.

An. mundi 2087.

An. Christi nat. 1877.

Gen. 24. 25.
Troglo-
ditarum origo
Libya deno-
minatur
Aphrica.
Alexander
Polyhistor.

Hedio &
Ruffinus
cap. 24.
Isaac Rebec-
cam uxorem
ducit.
An mundi
2089. ante
Christum
natum
1875.

Rebecca fam-
iliarita-
tem contra-
hit cum A-
brahami ser-
uo.

deducendi colonias fuit auctor, occupaueruntque Troglodyticam re-
gionem, & Arabiz Felicis quidquid ad rubrum mare pertinet. Fertur
etiam quod hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam,
quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam.
Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus,
inquit, propheta, cognomine Malchus: quidam imitationem Mosis
Legislatoris Iudeorum historiam cōtexuit, narrat Abrahamum à Chz-
tura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens: Aphram, Su-
rim, Iaphram: à Suri appellatam Assyriam, ab Aphra vero & Iaphra ver-
bem Aphram & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Mer-
culis in Lybia militasse contra Anteum, Herculem etiam Aphra filia
genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem progenitum, à quo Sophac-
es Barbari habent nomen. Isaco autem iam fœtæ quadragenario A-
brahamus pater coniungere volens uxorem Rebeccam Nachoris fratris
sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius ac-
cepta fide obligatum, modus vero deuinciendi fuit talis. Subditis al-
ter alteri manibus sub fœmora, Deum ita testem inuocabant eorum
quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam
ante visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eo quod
difficilis esset transitus per Mesopotamiam hyeme propter cœni altitu-
dinem, æstate ob aquarum inopiam: ad hæc propter atrocitiam quæ vita-
ri non poterant, nisi à cautis, tandem peruenit ad urbem Carras & cum
uenisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum:
moxque intra se precat, si Deo gratæ forent hæc nuptiæ, ut inter illas
inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus eum
miserat, & hoc signo dignosceretur, quod cæteris negantibus ipsa po-
tum roganti præberet. hæc secum volutans accedit ad pureum, poscens
ab eis potum, illis vero causantibus aquam se non sine labore acquirere,
quam domum deferant, non aliis præbeant: vna omnium obiurgatis
reliquis negando eas vnquam inter homines versatas, quæ ne aquam
quidem impartirent, benigne hospiti potum offert, at ille certa iam spe
de euentu concepta, volens tamen verum cognoscere, collaudata prius
virginis indole & benignitate, quæ vel cum sua fatigatione roganti sub-
mittere non graualetur, scilicetatur ex quibusnam esset parentibus,
gratulus eis talem filiam, & imprecatur ut eam ex animi sententia
viro probò elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret.
puella in hoc quoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, in-
quit, mihi nomen est, pater vero fuit Bachuel, quo defuncto Labanus
frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginis tute-
tor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderent quæque au-
diuisset, manifestò cernens Deum hoc iter prosperare. proato deinde
monili & aliis quibusdam ornamentis quibus ætas ea delectatur, obru-
lit puella dicens hanc esse gratiam & honorem pro communicato
potu, ipsamque dignam quæ accipiat, cum inter tot virgines bonitas eius
emineat, rogabat etiam ut ad domesticos ipsius diuertere liceat, quan-
doquidem nocte iam appetente vltimus progressus non detur. ferre se
mundum muliebrem magni pretii, qui nesci quâ tutior esse possit quam
apud eos, quorum probitatem iam esset expertus. coniecturam enim se
facere ex ipsius moribus, matrè quoque & fratrem pari humanitate esse
præditos, neque grauatim hospitem admissuros, præsertim ipsi nec one-
sti nec sumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humani-
tate coniectare, sed non recte facere quod tam illiberales suspicetur. om-
nia enim sine precio habiturū, indicaturam tamē prius Labano fratri,
cuius permissu ipsum adduxuram. quo facto postquam adduxit hospi-

tem,

tem, serui Labani camelos curandos acceperunt. ipse vero ad cornam cum secum duxit, qua peracta sic eum & matrem puellæ est allocutus. Abrahamus filius est Thari, vester autem cognatus. Nachores enim tuorum mi matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eademque matre prognatus; is nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo coniugem dari, quem legitimum habet & vnicum, ad omnium suarum facultatum hereditatem educatum, cui cum posset opulentissimam quamvis ex eius regionis foeminis deligere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationi suæ habere, procurat has nuptias, cuius voluntatem nolite contemnere. diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hanc & vestras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum petentes, optavi ut in hanc incidere, quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra autoritate ratas habetote, & Abrahamum qui me tam accurate huc misit, vestro annutu honorare. illi vero tum quod rem tam optabilem approbarent, tum quod Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam quib. postulabatur conditionibus, duxitque illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Defunctus est autem Abrahamus non ita multo post, vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregie carus. Vixit annos 175. sepultus est in Hebrone iuxta uxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis.

CAP. XVIII.

De Isaci filii Esau & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.

Defuncto autem Abrahamo vxor Isaci gerebat vterum, cuius mole crescente indies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei parituram Rebeccam. & ab utroque descensuram gentem auctori suo cognominem, & quæ minor videbitur, eam fore potiore. nec multo post, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor vero exiuit ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat senioresem Esau ex se cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus vero iunior à matre amabatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelech excepit eum, quia hospitij & amicitij ius inter eum & Abrahamum intercesserat. cumque hominem initio magna beneuolentia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suumque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, secessit non longe à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire, sed illo vltro cedente, visi sunt vicisse. mox cum alio loco fodere coepisset, rursus vi prohibentibus alijs Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiendi potestatem faciente, puteum Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. & prioribus vero alterum vocauit Escon, hoc est pugna. alterum Siennam, hoc est inimicitiam. Itaque Isaci potentia cum opibus indies

Oratio serui
Abrahami
& Rebecca.An. mundi
2124. ante
Christum
nat. 1840.
Hedio &
Ruffinus
cap. 28.
Gen. 25.Abraham
moritur a
tuo anno
175.Hedio &
Ruffinus
cap. 28.
Gen. 25.Isacum peruenit
Gerara.
Gene. 26.
Abimelech
Isacum in-
uidia motus
expellit.

An. mundi

2124.

Ante Chr
stum nat.

1840.

*Abimelech**amicitiam**renouat cū**Isaco.**Vxorē**Esaū.*

Gen. 27.

*Isaac mittit**venatum**Esaū.*

An. mundi

2186.

Ante

Christum

nat 1778.

*Mattu hor-**tatu Jacob**fratris bene-**ditionem**anteugetit.**Esaū sibi**quoq; bene-**ditionem**postulat.**Hebr & r.**Ruffinus*

Cap. 27.

An. mundi

2186.

Ante

Christum

na. 1778.

magis ac magis crescebat. Abimelech autem rarus contra se fortunatus
faci augeri, cum quo parum sincere consuetudinem habuerat, & qui ob
isimultatis suspicionem aliquantisper secesserat, veritus ne quando apud
eum plus recens offensa quam pristinae amicitiae memoria vale-
ret, neue iniuriam acceptam videretur, profectus ad illum amicitiam
cum illo renouat, vno è suis amicis arbitro adhibito: cumque Isaac pro
naturae bonitate iniurias suas paternae amicitiae libenter donaret, voti
compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pa-
ter erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, &
Alibamen Esebeonis, dynastarum inter Chananzos filias, idque aucto-
ritate propria, ne patre quidem consulto, neque enim ille permissurus
erat, si filius ipsius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non dele-
scabatur affinitate eius regionis hominum. nolens tamen molestus esse
filio, iubendo eum, ut mulieres missas faceret, decreuit rem totam si-
lento transmittere. Sed cum esset senex & visu orbatus, accito filio, pre-
fatusque aetatem, per quam etiam cecitatis calamitas non accessisset,
non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit eum venatu
ire. Cura, inquit, ut quod poteris capias, & para mihi coenam: qua
sumpta precabor Deum, ut tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per
omnem vitam tuam. nam mea finis quam longe absit incertus sum: qui
prius quam me opprimat, æquum est ut meis precibus Deum tibi faci-
am propitium. Vadit Esaū venatum: interim Rebecca malens Iaco-
bo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hædis iu-
gularis coenam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia fa-
ciens, coena vero parata, circumuolutis hædino exuuiis brachijs, ut con-
tactis pilis Esaū crederetur: nam cætera omnino similis ut gemellus,
hoc solo differebat sollicitus ne matris in malo dolo deprehensus pro-
faustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat coe-
nam patri. at Isaac sentiens in voce nonnihil peculiare, aduocat filium,
illo vero protendente brachium hædina pelle amictum: voce, inquit,
propior es Iacobo, attamen ob pilosiratem Esaū mihi videris. nec
quicquam doli suspicans, iam coenatus ad Deum precibus inuocan-
dum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omni-
um creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi
presentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium
te fore, & maioribus beneficijs eos cumulaturum promissisti. his tuis
fauor perpetuus sit precor, neue me propter hanc debilitatem despi-
cias, quæ facit ut magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc pro-
pitium, & ab omni calamitate illi æsum sustodi. da ei vitam felicem, &
possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabi-
lem inimicis. apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans
se Elao bene precari. vix absoluerat preces, cum Esaū à venatu reuer-
tit, & Isaac intellecto errore nihil tamen est commotus, Esaū vero
postulabat ut sibi quoque sicut fratri faceret, denegante id patre, eo
quod omnes preces in Iacobum absumpsisset, iugebat quod voti
compos non esset: quin & pater mortore eius motus, studijs quidem
venandi, & robore corporis armorumque præstantia celebrem fore
prædicat, eamque gloriarum ipsi, tum eius posteris mensuram sem-
piternam: seruiturum tamen fratri. Cæterum cum Iacobus timeret
fratrem, ne poenas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis
patrem, mater eum huic periculo eximit. persuadet enim marito, ut
IACOBO Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim
etiam Esaū duxerat Basemathen Usaelis filiam. Male enim
Chananzis volebant Isaac cum suis, priori affinitate offensus, in quo-

rum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quam ex-
teras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metru fratris in Mesopotamiam profugo.

Iacobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus auuncu-
li sui Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Cha-
naanam: cumque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quen-
quam diuertere, sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti sub-
lesto, cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à ter-
ra ad cælum pertingentem, & per eam species descendentes, supra hu-
manam naturam augustas. & in summa scala Deum manifeste apparen-
tem, & nominatum se his verbis compellantem, Iacobe, cum sis patre
bono & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes presenti
necessitati succumbere, sed meliori potius sperare. Meo præsidio ma-
gna te manet felicitas. Nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc
adduxi pulsus à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua
conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, frater
me deduxit, eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas,
accident inde & liberi, eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus ma-
iorem prolem posse relinquent. his ego terræ huius imperium dabo,
& eorum posteris, qui repleti sunt terram omnem & mare quam la-
te sol aspicit, tu ne cede ulli vel labori vel periculo, tui curam mihi com-
mittens, & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Dens Iac-
obo reddidit, quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes af-
fuit, & vorum Deo facit sacrificaturum se illi, si incolumi & facultati-
bus aucto reditus contingeret, quod post reuertens soluit, omnium bo-
norum suorum decimis oblatiis, honorem etiam loco addidit, Bethel
nominato quod græcis domicilium Dei significat. Pergens deinde coe-
ptum iter in Mesopotamiam, tandem petuenit Carras, & cum pastores
offendisset in suburbio, & adolescētes ac puellas ad puteum quandam
sedentes, poposcit potum, hinc orto sermone percontatus est an nos-
sēt quandam Labanum suum popularem, si forte adhuc sit superstes.
siunt omnib. sibi notum, neque enim talem esse vt ignotus esse possit,
quin & filiam eius vna pascere, demitariq; se quod nondum adit, ex ea
facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cum puella
accedit comitaneibus suis pastoribus. ei Iacobum ostendunt, dicentes
hospitem de ipsius patre seiscitari. quæ puellariter gausi Iacobi aduen-
tu, rogabat quinquam & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa, addens
optare se vt possent illi gratificari, quacumq; re opus haberet. Iacobus
vero non tam cognatione aut huius affectu quam insigni puellæ forma
captus, obitupuit, vt qui per paucas viderat pulchritudine huic confe-
rendas. Mihi, inquit, ætecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia,
antiquior intercedit necessitudo, quam sit vel tua ætas vel mea. Thar-
ro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filij, ex his Bathuellus tu-
sus auctus Nachoris fuit filius. Abrahami vero & Saræ Aranis filia Isaac,
meus pater, est & propinquior ac recentior necessitudo, qua sumus
mutuo deuincti. Rebecca enim mater ntes, Labani patris tui soror est
eod. patre ac matre genita. Itaque consobrini sumus ego & tu. & nunc
venio salutarus vos, cognationisq; officia, ita vt par sit, renouaturus.
At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt sit, audierat, scens-
que parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris Ia-
chrymabunda ruit in collo eius, copletoque iuuenepotatissimæ, inquit,

Gen. 28.

*Scala Iacobi
Verbum Dei
ad Iacobum.*

*Iacobus se sa-
crificaturum
votum Deo
facit, locum
nominat
Bethel, id est,
domicilium
Dei. Gen. 29
Iacobus in
Mesopotami-
am petuenit
Carras ad
cognationem
maris. Iaco-
bi cum Re-
chel colloqui-
um. Rachel
in signi for-
ma prædita.*

*An. mundi
2186. Ante
Christum
nat. 1778.*

& maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiscitur crebram illius mentionem faciens. eumq; nuncium cum quantauis felicitate nō permutaret. tum iubet vt ē vestigio se ad patrem sequatur, neue diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum. & agnitus ab auunculo, tum ipse fuit securus iam apud suos, tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quam verbis exprimere posset aiebat, rogabat tamen, quam obrem venisset relictis parentib; zitate confectis, & qui ipsius obsequiis ægre carerēt, pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacūq; re opus haberet. Iacobus vero totā ei causam recensuit, Isaco esse filios geminos, se & Elau. cum qui fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata. cupere se interimere, quasi raprōre principatus a Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduersus, & mandata matris, præsertim cū omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Spērare se in rebus angustis post Deum præsidium maximum in auunculo reperiendum. Labanus contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes a uos tum etiam vt affectum sorori absenti debuit erga ipsum præsentē declararet. velle se eum gregum suorum magistris præficere & quando ad suos reuerti libuerit, nec in donatum nec in honoratum abiturū, quem admodū tam propinque cognatū deceat. ad hæc Iacobus, se vero libenter accipere cōditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitū sit introductus. amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipso vultu læticiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generū potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chananaam enim non missurum filiam, quin & sororis in tam longinquam regionem nuptam datæ propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud focerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quam vir esset, cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctū vero non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Liam maiorem natū, facieque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore exposulauit eum Labanus, ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiose, inquit, Liam supposui, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac sciētī post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ a patre, Zelpha Lix, Racheli Balā, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam male habebat amor mariti, quo sororem prosequabatur, expectabatque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus a Deo contendebat. cumq; puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, qui sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto post nascuntur ei tres alii: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fornicitatem sororis deteriore apud maritum condicione esset, iuber famulam suam Balam cum Iacobo cubare, ex ea nascitur puer nomine Dan, ac sic dicas, Dei iudicium: & aliquanto post alter nomine Neph-

thaliam.

*Iacobi cum
La an collo-
quium.*

*An. mundi
2193.*

*Ante nat
Christum
1771.*

*Iacobus mar-
cedu loco
petit Rache-
lis coniugu-
m.*

*Iacobo Ra-
chelū loco
Lia in thā-
lamum in-
ducitur.*

*Nomina fi-
liorum Iaco-
bi & expli-
catio.
Gen. 30.
Rachel laco-
bi Balam
adducit.*

thalim, ac si dicas artificiosum, quod mater arte certauerit cum sororis fecunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa. deducit suam famulam in sui marini accubitu, ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat beuificum, quod matrem fecunditate se Lia diceret. Porro cum Rubelus filiorum Lia maximus mandragora mala matris afferret, Rachel hoc viso concupiuit hunc cibum, partemque a sorore precario petiit. Illa vero denegante, iubenteque contentam esse, quod honoris prerogatiuam apud communem maritum haberet, Rachel mitigatur indignationem sororis, ait se illi virum cessuram in sequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rursum ei filij nascuntur, Ischares, quod nomen significat ex mercede natum, & Zabulon, quod significat pignus benevolentiae, praetereaque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Iosephum filium, ea vox significat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, pascuis foci & gregibus praefuit, quo exacto, æquum esse aiebat, ut cum vxoribus ad suos reuertetur. Socero vero non permittente, clam hoc facere cogitabat, portentabatque animum vxorum, quomodo latura essent peregrinationem, quibus cum gratum hoc esset. Rachel sigillis etiam Deorum patrie religionis sublaris, vna cum sorore fugiebat, simulque vtriusque liberi & famulae cum suis filiis, asportatis etiam totis, quantae erant, facultatibus. Abducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priusquam Laban rescire posset. sigilla vero Deorum tecum ferebat Rachel, non quod Deos coleret, quorum contemptum a marito didicerat, sed ut si forte pater fugientes a se sequeretur, haberet quo confugeret ventam impetratura. Labanus autem post vnam diem cognito Iacobi & filiarum discessu, indignatus persequeretur eum cum valida manu, & septima demum die deprehendit eos in quodam colle quiescentes. quumque esset dici serum, ab omni vi se continuit. per noctem vero Deus in formis illi visus vetuit ne quid in deprehensum in fuga generum cum filiabus durius praeter ira consuleret, sed potius fœdus cum eo faceret, neue paucitatem fugientium contemneret, alioqui se illis propugnatorem futurum. Sequenti vero luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non dissimulans oraculum, quumque ille fidei eius se commississet, cepit hominem accusare, exprobrans quod pauperem omniumque egenum suscepisset, & de suis facultatibus abunde ipsi suppeditasset. Praeterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto benevolentiam erga me tuam fore firmiorem. tu vero neque matrem tuam & communem sanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos, quorum egroauissimum, reueritus, non aliter quam hostem me tractasti. rapisti mea bona, filias ut parentem fogerent autor fusti sacrae patriae domum tecum portasti. & apud maiores meos, & apud me in summa veneratione habita. & quae vix hostis hosti faceret, tu cognatus, & sorore nepos, gener, hospes ac domesticus conuictor mihi fecisti. Iacobus contra pro se afferrebat, non sibi soli, sed omnibus esse in matrem patriae desiderium, æquumque ut post tanti temporis metas tandem ad eam reuertatur. Quod vero praeter, inquit, abest crimen obiciis, ipse iniustitiae sub alio iudice damnaretis. Cum enim gratias tibi pro facultatibus tuis conseruatis & auctis dehes, an non iniquum est agere ferre quod partem earum modicam usurpauimus? certe quod ad filias attinet, scito non hoc laedendi animo a me factum, sed caritatis coningalis hoc esse officium. sequuntur igitur non tam me quam suos liberos. Hæc pro se, retorquebat deinde accusationem in ipsum, quod auuntulus ac socer

Lia Zel.
pham addu-
cit Iacobo.

An. mundi
06.

Ante Chri-
stum nat.

1758.

Genes. 31.

Iacobus cum

vxoribus, fi-

lius & gregi-

bis in scio

socero prosi-

ciscitur.

Rachel pa-
rentis Deo
ansert.

Laban Iaco-
bum perse-
quitur, Deo
vero a propo-
sito eum de-
terret.

Labani con-
tra Iacobum
accusatio.

Iacobi ad
Laban ac-
cusationem
responsio.

Iacobi contra Labanum accusatio.

Labani contra Iacobum dolus.

Laban cum Iacobo factus sanc.
Gen. 31

Iacob ad Elan fratrem nuncios mittit.

Gen. 33.

An. mundi 2266. ante Christum nat. 1758.

Iacob fratrem muneribus recensitis.

Iacob lustratur cum spectro & vocatur Israel.

Iacob Elan fratrem accedit.

duris mandatis cum per annos X X. vexauerit, & illa quidem quæ nuptiarum spectulerit, quamvis per se grauiora, sibi tamen leuiora fuisse: quæ vero postea secuta sunt, multo grauiora, quæ nemo nisi beneuolus perferret. etenim Labanus valde inique Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum se futuros faecus, modo quicquid album nasceretur, modo quicquid nigrum. cum vero magno numero nascerentur, quæ Iacobo destinata essent, non seruabat fident in præsens, sed in proxime sequentem annum promittebat, quod esset ad rem attenuatior, promittens quidem eo quod non speraret tantum prouentum, ac mox ubi prouenerat fallens. sacras tamen effigies permissum est, inquirere. Rachel autem cognito patrem permissa potestate velle, deponit sigilla in sarcinam cameli quæ ipsa vestabatur, sedebatque desuper dicens se mensuris laborare, & Laban delectus amplius inquirere, credens filiam sic affectam non fuisse facris propius accessuram. Posthac offensæ veniam pollicetur, vicissim alter amorem filiarum, idque iure iurando sancit. Hoc foedus actum est super monte quodam, ubi columnam erexerunt aræ specie, vnde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra est dicta. Post foedus conuiuio celebrato, Laban ad sua rediit. Iacobo autem in Chanaanam iter capturn prolequenti visiones obueniebant, bonam spem in posterum facientes, cui loco Dei castra nomen indidit. Volens autem scire animum fratris erga se, præsens diligenter cuncta exploraturus, timeus eum propter veterem suspicionem, quos ita fratrem iussit alloqui. Vixit se patriam reliquisse, ne cum offenso fratre degeret. nunc credere tantum temporis spatium satis valere ad reconciliationem, ideoque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus industria quæsitis, vnde & quicquid earum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiis timet, quam ea quæ Deus largitus est, cum fratre habere communia. His nunciatis Elanus vehementer ex hilaratus, occurrit fratri cum CCC. armatis. At Iacobus, audiens cum obuiam proferre tam tot armatis, extimuit valde. Deo tamen seruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtq; suos ab iniuria defenderet. Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios prope subsequi, vt si quis primos aggrediretur, adsequens agmen haberent refugium, & hoc modo instructis qui circa se erant, præsinit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multisque ac variis quadrupedibus, accipienti placituri propter raritatem. veniebant autem alii post alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur. & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præsinitis, vt blandos hominem aliquem crederetur. His ita per totam diem dispositis, nocturno mouit agmen. Cumque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquantum ab agmine relictus incidit in lustrum cum spectro, ipse prior laesit, eratque superior: exclamat igitur magnum virtutis qui non quemuis aduersarium, sed Angelum Dei vicerit, idque illi esse magnæ felicitatis præsignum, genibusq; eius nunquam desore, nec viliis vnquam humanis viribus posse opprimi, insitq; illum posthac vocati Israelcem. quod Hebræis Angelus resistentem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo ex ipso non roganti. Cui enim sensisset Angelum esse Dei, precatus est vt ex eo secretum suum cognoscere liceret. His dictis spectrum euauit. Iacobus vero lætus auditis, imposuit loco nomen Phauel. id significat Dei faciem, sed qui lustrum aeruum interlustrandam læsit, & ipse post eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito vero fratrem iam non longe abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum

pedissequi, ut longinquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non male de se cogitauerat. at Esau eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cum didicisset omnia, volebas eos deducere ad patrem. Iacobo vero excusante lassitudinem iumentorum, reuersus est in Sairam. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutia sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, verus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quae est vrbs Chananzorum: & cum esset celebritas apud Siciminas, Dina vnica Iacobi filia venit in urbem ad visendum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sychemis Emmoris Regis filius, raptæ stuprum obtulit: & correptus amore patrem suum rogauit, ut puellam uxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans ut filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus vero qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium poposcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille vero indicata filia iniuria fororis, & Emmoris petitione, iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars hærebatur incerti quid esset agendum. Simeon vero & Levi vterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Observato festo die quo Siciminas voluptati & conuiuio operam dabant, in nocte custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiri, mares vniuersos interimunt vna cum Rege ac filio, solis parcentes foeminae. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Iacobum autem obitupefactum audacia tanta filiorum, indigneque ferentem, Deus per visum bono animo esse iussit, lustrare tentoria, sacrificiumque quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamienæ vocat, persolvere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos (nesciuerat enim Rachelem eos furatam) his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethel, ubi somnium illud diuinitus viderat iter faciens in Mesopotamiam. Progressus deinde in agrum Ephraim, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelivit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infansulum nominatis Beniamin, eo quod doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, foeminae vna, ex his octo legitimi, & Lia sex, duo è Rachele: quatuor vero è pedissequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chanana sitam, ubi Isaac habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuiuius.

CAP. XX.

Mori Isaci & sepultura in Hebrone.

Rebbecca enim iam antea defuncta, Isaac quoque eam sequitur, non multo post filii reditum: & sepultus est à filiis iuxta uxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isaac vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem valde longe etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octuaginta quinque supra centum.

Iacobus peruenit ad Scenas.

Gen. 34. Dina Iacobi filia hirsutia.

Simeon & Levi Siciminas contrucidant. Genes. 35.

Iacob defossit Labani. Dina Bethel proficiscitur.

Rachel ex partu mortuam.

Hedio & Rufinus sup. 23. An. mundi 2230. Ante Christum nat. 1734.

Isac aetatis anno 185. moritur. Genes. 35.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV-

DAICARVM LIBER

Secundus.

SVMMA CAPITVM LIBRI II.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Quomodo Esau & Iacobus Isaci filii diuiserunt habitationem, & quod Esau Idumaea, Iacobo Chanaanæ contigit.*
- II. *Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natus minimus propter somnia futura sua felicitate prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.*
- III. *Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus, illustris ibi factus, & fratres tandem in sua potestate habuit.*
- IIII. *Quomodo Iacobus cum tota progenie ad situm migravit.*
- V. *De a. filiiis Hebræorum in Ægypto per annos 4. & 0.*
- VI. *Quomodo Moyses dux Ægyptum reliquerunt.*
- VII. *Quomodo mare siccum Hebræi Ægypti fugientibus viam aperuit.*

CAP. I.

Quomodo Esau & Iacobus Isaci filii diuiserunt habitationem, & quod Esau Idumaea, Iacobo Chanaanæ contigit.

An. mundi
2230. ante
natum
Christum
1734.
Isaci filii
habitationē
partitur.
Gen. 25.

Esau & Iacobus Isaci filii partiti sunt inter se habitationem, necambo paternam retinuerunt: sed Esau Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominatus est à se ipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem eoquentem sibi ipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit, ut experitum libi cibum traderet, at ille adiuuante fratre fame, ius primogeniti pro cibo dare eum compulsi: coactus enim inedia, cessit ei suum ius, interpolito iure iurando. Ob eius cibi colorem à collusoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens, id nomen post in regionem ipsius ditionis et derivatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque, ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem in matre Alitania nati, ex reliquis duobus Aliphazem Aza. Raguellem Moſam, & ei peperit. Hos filios habuit Esau, Aliphazem item quinque, legitimi filii fuerunt, Themani, Omerus, Ophus, Iothanus, Ocanazus. Nam Amalecus erat nothus, & Thaimna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitidis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amaletis est appellata. Quondam enim late patentem terram Idumææ nomen complectebatur, curus partus à primis colonorum induktoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Esau primo-
geniti ius ob
lenticulam
cedit.

Esau Edom
dictus.
Gen. 36.
Esau filii
& poster.

CAP. II.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futura sua felicitatu praenuntiata in fratrum inuidiam inuenit.

Iacobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vir alius quisquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat & conspicuus. nihil enim eis de-
 10 erat, sed industrii fuere omnes, & generosa quadam fortitudine simul ac prudentia praediti. Tantam autem ipsius felicitatis curam gerebat
 coeleste numen, ut etiam ex rebus, sicut tum videbatur, aduersis ma-
 ximorum bonorum occasione praerberet, & per ipsum eiusque liberos
 patrib. nostris viam ad exitum ex Aegypto praestrueret ac pre-
 20 muniret. Iosephum è Rachele sibi natum pater tum ob corporis praestantiam, tum
 ob animi virtutem (erat enim prudentissimus) praeter ceteris liberis ama-
 bat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit.
 accesserunt eo somnia, quae sibi visa patri ac illis indicauit magnae fel-
 30 citatis praenuntia, quae res etiam conuiuissimos ad emulationem fa-
 cile concitat. Visiones autem Iosephi fueret tales. Missus cum patre ad
 colligendas fruges messis tempore, visionem vidit quae non poterat ex-
 40 istimari vna ex istis vulgaribus quales in somnis obuerfari solent: eam
 experrectus fratrib. interpretandam narrauit, dicens, visum sibi praeter-
 ita nocte suum tritici manipulum stare solo, illorum vero manipulos
 accurrentes adorare eum, quod videbatur & amplam fortunam ipsi praen-
 50 nunciare. & fratres quoque in eius potestate futuros. At illi nihil tale
 Iosepho sunt interpretati, dissimulantes se intelligere: sed taciti preca-
 bantur irritum fieri praesagium, ipsumque maiore etiam odio, persequeban-
 tur. Deus autem aduersus eorum inuidiam contendens, alteram visionem
 Iosepho imminuit, priore magis mirabilem. Vidit enim Solem cum Lu-
 60 na & undecim stellis descendere in terram, & adorare ipsum. Hoc som-
 niu in praesentia fratrum, nihil mali de illis suspicatus, patri indicauit, ro-
 70 gans ut interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati.
 Praesagium enim somnii colligens, & sapienter euentum coniciens, gau-
 debat eo quod ingens filio felicitas portendi videretur: venturum tempus
 quod tam a parentibus, quam a fratrib. adoratione dignus haberetur. In-
 80 telligebat per Solem ac Lunam patrem & matrem, quod altera augeret
 omnia & aleret alter formam reb. & vim inderet. Porro stellarum no-
 mine fratres accipiebat, tum quod numerus non discreparet, tum quia
 vim a sole & luna habeant. Et Iacobus quidem talem interpretationem
 non imprudenter attulit. Fratres autem Iosephi valde contristauit id
 90 praesagium, haud aliter quam si alieno cuiuspiam haec felicitas portende-
 retur, & non fratri, cum quo pariter omnib. fortunis frui possent, tam
 felicitatis quam generis socij, decreueruntque adolescentem tollere. &
 hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, conulerunt se cum
 100 peccorib. in Siciliam agrum pascuis percommodum, non praemonito patre,
 atque ibi pastoritias curas obibant. At ille nemine a gregibus veniente, nec
 certi quicquam nunciante, de filijs sollicitus ac mœrens, mittit Iosephum
 ad greges cogniturum res fratrum, & quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Iosephus in Aegyptum venditus a fratribus illustri ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.

110 Illi autem viso fratre aduentante gausi sunt, non ob aduentum ger-
 mani a patre missi, sed tanquam inimico in manus suas a DEO tradi-
 ro: volebantque confestim eum interimere, neque praesentem occasio-
 nem elabi sinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videns eos

An. mundi
 1206. ante
 Christum
 nat. 1658.
 Gen. 37.
 Hadio &
 Ruffinus
 Cap. 2.
 Iosephum o-
 dio & inui-
 dia Iacobi
 filij prose-
 quantur.
 Iosephi som-
 niu.

De Sole. Lu-
 na & Stella,
 Iosephi som-
 niu.

Iosephi som-
 niu interpre-
 tatio.

Iosephi fra-
 tres eum tol-
 lere decernunt
 Sicima pa-
 sciui percom-
 modo.

Iosephus ven-
 dit ad fra-
 tres, qui eum

*in medio tolle-
re conantur.
Ruben fra-
tris natum
remotatur.*

*An. mundi
2217. ante
Christum
nat. 1747.*

*Ruben Iose-
phum in pu-
teum proci-
endum ibig-
necandum
suadet.
Hedio
& Ruffinus
Cap. 3.
Gen. 37. 39.
Iosephus lu-
da consilio
Arabibus
negotiatori-
bus venditur
Ruben noctu
venit ad pu-
teum.*

*Iosephi fra-
tres enim ad-
ferre de deco-
ratum patri
persuadent.*

conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum fa-
cinus molirentur, & quantam inuidiam paritum. Nefariam rem ha-
beret tam Dei quam hominum iudicio eadem hominis vel non cogna-
ti, sed longe sceleratius esse necis fraternæ reos deprehendi, quo subla-
to etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in-
luctum ac diram orbitatem coniecturos, hos respicerent, reputantesq;
quantam eis calamitatem alfatura sit mors filij tum probi tum nati mi-
nimi, abstinere à tam nefario scelere. Denique etiam vereretur
spectatorem ac testem consilij contra fratrem initi, hunc si à coepto de-
sistant, accepturum eorum poenitentiam ac resipiscenciam, sin pergit,
fieri non posse quin exigat ab eis patricidij poenas, cum nihil ipsius pro-
videntiam latere possit, siue in solitudine admittatur siue in ciuitate.
Vbi cunq; enim sunt homines, existimandum ibi Deum quoque adesse.
Sed & propriam conscientiam post tantum scelus illis aduersariam fore,
quam nunquam abire, siue bona sit, siue talis qualis ipsum foret
si fratrem interfecerint. Addebat, ne læso quidem fas esse germanum
occidere. Satiùs esse dare veniam amicis scibi non facisse officium vi-
deantur. Iosephum vero ne peccasse quidem in illos, cuius ætas mise-
rationem potius mereatur, & illos ipsos tutores ac protectores. Cau-
sam etiam cædis facinus eorum grauaturam, si videantur ob inuidiam
futuræ felicitatis eam vitam ademisse, qua felicitate propter cognitionem
ipsis quoq; frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsum esse quic-
quid Deus Iosepho largitus, proinde cogitandum eo grauorem fore
indignationem Dei, si eum quem ipse omni bona fortuna dignum iu-
dicasset interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc
Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abittere à parric-
idio. Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad eandem
accensos, consulebat ut saltem modum necis mitiorem eligerent. Dis-
suasisse quidem le primum pro virili, sed quandoquidem se mel decre-
tum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sice-
nim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac min-
us malum, si ad eandem conferatur. Satiùs esse temperare a manibus, &
proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, ut saltem manus
puras serparent. In hanc sententiam itum esse adducit quæ adolescen-
tem Rubelus fuisse religatum demisit sensim in puteum, erat enim satis
ficus. Quo facto abiit pascua qua siturus. Iudas autem vnus de Iacobi
filijs, conficatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, atronata &
Syriacas merces deferentes in Ægyptum & Galadeam profecto iam Ru-
belo consiliū dedit fratrib. ut extractum Iosephum venderent Arabi-
bus, & illum enim hoc pacto ablegatum apud externos moriturum, & se
impollutos permansuros, quo approbato, eximunt eum, & negotiari-
bus vendunt viginti minis annos septendecim annos Rubelus autem
noctū ad puteum veniens in fœcis fratribus sequare Iosephum voluit,
quo frustra inelamato suspicatus per suam absentiam interemptum,
fratres incusabat, cogitoque quid accidisset, lugere desist. his perpe-
ratis fratres consulare coeperunt, quomodo patris suspicionem a se
alienarent, placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos vene-
rat quamque dimittendo in puteum detraxerant, laceratam prius san-
guine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, ut a feris deuo-
ratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortu-
nio filij, aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque sci-
re quid illi acciderit, tunicam tamen hanc inuenisse laceratam & cruen-
tatam, quam obrem suspicari beluarum incursum perijisse, si tamen eam
indutus domo exierit. Iacobus autem qui hactenus leuius mali m-

perauit

sperauerat, captiuum aliquo abductum puerum, opinionem hanc abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim esse qua indurum miserat: iamque haud aliter quam extincto se afflicto, iugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere a feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum facietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptum Perephres vir Aegyptius, qui Pharaonis coquis praeerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & vi-
 10 Qu commodiore quam pro seruili conditione vti praecepit: deniq; totius domus curae praeposuit. ille vero fruebatur concessis, nec tamen in natam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit, docuitq; prudentiam aduersanti fortunae non succumbere, si quis ea legitime & non secundis tantum in rebus utatur. Herilis enim uxor tum dexteritate eius, tum forma in amorem illecta, atq; si rem aperiret se facilius eo potituram, & in parte felicitatis habiturum si contingeret ab heri se rogari, testimans eum magis ex praesenti conditione, quam ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quae cum tam benigni domini contumelia & iniuria coniuncta esset, quin & ipsam hortabatur, ut morbo suo repugnaret, negas-
 20 uinquam se in hac re illi obsequiturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat, sic enim fore ut mala cupiditas facile sedetur, le quiduis potius perpeffurum, quam ut huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduersari heri seruum non deceat, ipsam tamen rei fonditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam vero repulsa magis etiam accendebat, quod non putabat Iosephum pernegaturum, & non cessante morbo, secundas illi machinas ad mouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem forminas quoq; frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum sollicitandum opportunitatem, quam naeta supplex blandicijs talib. eum ad-
 30 ducit. Satiis quidem erat primis precib. non repugnantem cedere, id quae vel dignitati peccantis deferre, vel amoris vehementiz, qua cogen- te oblata me dominam ad rem abiecta verba descendi: sapies tamen si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratius etiam quam ante. nam & aegritudinem ad hoc finxi, & festi letitiam tuae consuetudini posthabui. siue prius diffidebas, non tentari te malitiose certo argumento colligere potes, quia in ead. voluntate persisto. quare aut praesentem voluptatem elige, & a-
 40 manti obsequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, si meo gratiz castitatis opinionem praefers. Nihil ea te iuuabit, mihi crede, si ad maritum te deferam, & de suppro me appellatam dicam. quantumlibet tua ueriora fuerint, meis uerbis maiorem fidem habiturus est Perephres, quam tuis ad haec uerba lachrymasq; verborum teites, nec miseratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus per-
 50 staret in suo pudicitiz proposito: constanterq; restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima quaque sufferre, quam oblati perfrui: non ignarus in se dignum supplicio, si quidquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque officij sui mouit, inrisque coniu-
 galis ac consuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quam momentaneae libidinis. huic enim praesto esse potentiam, qua-
 factum quidem doleat, insectum tamen reddere non possit, adesse & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi suum dedecus, at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & con-

Iacob Iosephum tanquam tantum extin-ctum lugebat.

Iosephus in Aegypto Potiphari venditur. Gen. 29.

Potiphari uxor de concubitu Iosephum sollicitat.

Iosepho Potiphari uxor secundas machinas ad-monet.

Iosephus ad-multerium ira-rum denitatur.

An. mundi
2277. ante
Christum
nat. 1747.

*Iosephus vo-
lens mulie-
ri relicto
aufugit.
Adultera
accusatio
contra Iose-
phum.*

Scientia fiduciam tam apud Deum quam apud homines, quin & con-
ducibilis esse, si impolluta manens habeat se herili iure subditum, po-
tius quam flagitii communis conscium, satius enim esse conscientia re-
cte factorum, quam peccati latebris fidere. his & aliis similibus ve-
bis mulieris impetum retundere conabatur, eamque à prava affectione ad
rationis arbitrium revocare. at illa vehementius instabat, & cum ver-
bis nihil proficeret, iniecit manibus hominem ad obsequium cogere
nitebatur. Ibi vero Iosephus intemperias mulieris vicerius non ferens,
relicta etiam interola ex qua retinebatur, prostravit cubiculo. Illa par-
tim repulsa dolore, partim metu ne suam petulantiam maritus cognos-
ceret, decrevit prior Iosephum falso deferre, & hoc pacto vindictam de
eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem preoccuparet.
itaque sedebat moriens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam
libidinem, esse indignationem tentata pudicitia simulans. Marito au-
tem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causamque scitante, Ne vi-
uas, inquit, marite. ni scelestum seruum, cubile tuum violare conatum,
digna pena multaueris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, &
quanta benevolentia sit à te complexus: qui ingratus habendus,
ni omnibus modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniu-
riam abstinuit: idque die festo observata absentia tua, ut facile appare-
at, modestiam quam prius se ferebat, ab herili metu, non ab indole
recta profectam. Quod ut aunderet à te præter spem ac meritum indul-
gentia corruptus est, videas enim omnia tua bona fidei ac dispensationi
sue credita, grandioribusque conferuis se præpositum, æquum putavit
vxo-rem quoque etiam attestare. & ut verbis fidem astrueret, protulit
tunicam, quasi in collustatione relictam. Perephres autem victus ora-
tione & lachrymis mulieris, & coniugis amoris plus æquo tribuens, om-
missa ampliore veritatis inquisitione, collaudata prius vxoris fide, au-
dacis facinoris Iosephum damnatum in maleficorum carcerem conie-
cit: ob vxorisque pudicitiam magis sibi placebat, testis idem compertus
ipsum honestatis.

*Iosephus in
carcerem
conyicitur.*

*Hodii & Rus-
sinus cap. 4.
Gen. 40.*

*Iosephi par-
tia in vincu-
lis.*

*Custodes carce-
ris amice a-
git cum Iose-
pho.*

Iosephus autem innocentiam suam Deo committens, neque se de-
fendere curavit, neque rem ita ut gesta erat indicare: sed vinculorum
necessitatem tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirum potentio-
rem esse Deum his qui se vinxerant, cuius providentiam confestim est
expertus. Custodes enim carceris tum fidem eius ac diligentiam in ab-
solvendis operum pensis considerans, tum formæ dignitatem, soluit
eum à vinculis, eamque miseriam aliquanto leuiorem reddidit: victum
etiam commodiore quam reliquos vindictos uti permisit. Cæterum his
qui in eodem erant ergastulo, quoties labor inermis eretur, confabu-
lantibus ita ut solent miliarum socii, & inter se causam damnatio-
nis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad
compedes damnatus, familiaritatem cum Iosepho contraxit: & quia
prudentem existimavit, visum somnium exposuit, orans ut indicaret
si quod subisset prælagium, deplorans suum infortunium, cui non
satis erat Regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus
turbaretur. Aiebat enim se infomnis vidisse trium palmitum viris v-
nas & singulis enatas pendere grandes iam & vindemie tempestivas:
easque se exprimere, subdente Regephialam. Collatum deinde mu-
stum se obtulisse Regi, illamque libenter bibisse. Narrato hoc somnio
rogabat ut si quid scientia datum à D E O haberet, interpretes v. sionis
esse dignaretur. Ille vero bono animo hominem esse iuber, & expe-
ctare intra triduum solutionem à vinculis, Rege ipsius ministerium re-
qurente. ad quod ei denuo sit redeundum. Interorabat enim

*Piacerna so-
mny expli-
catio.*

vitem fructum mortalibus in bonum usum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos fanciatur, & inimicitia dissoluantur, ad hanc molestia maioresque visu eius discutiantur, pro quibus læticia succedat. Hunc ais, Inquit, manibus tuis expressum accepisse tegem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriam huius remissionem intra tot dies, ex quot palmicibus fructum vindemiasti in somniis. Tu vero memento mei postquam euentus hanc falsam prædictionem non falsam approbaverit: & iam liber ne despexeris hos in hac miseria, in qua relinquitur te ad prænuntiata hanc felicitatem descendente, neque enim fontes in hac vincula sumus compulsi,

An. mundi
2218. ante
Christum
nat. 1736.

Pistoris somnium.

Pistoris somnium enodatio.

Gen. 41.

Pharaonis Aegyptiorum regis somnium.

Iosephi liberatur vinculis.

Pharaonis somnium de septem bonis.

sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quod potius habuerimus honorem domus in qua versabamur, & eius qui nos huc contraxit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, ut par erat, lætus hoc interpretamenro euentum expectabat. Alius vero quidam servus pistoribus rebus præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausti Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium videret, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet, erat autem huiusmodi: Tria canistra, Inquit, supra caput baiulare mihi videbar, ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia, ab ipso licet arcente nihil deteritas. His dictis simile priori præfagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somni facta, præfatusque quod mallet ei lætiora prænunciare, quam quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra, tertia vero cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit utrisque, quam ut Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem Rex natalicium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit, pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennii tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præstructa. Pharaotes Rex cum eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, pariterque interpretationem earum, hanc oblitus, sola somnia retinuit, ubi lætum ut conicere poterat significantia, conuocatisque prima luce doctissimis Aegyptiorum, interpretationem requirebat. Illis vero nihil explicantibus, tanto magis Rex turbabatur. Quo viso pincernam subiit recordatio Iosephi, eiusque in hoc genus coniecturis prudenter, & adito Rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata eiusque euentu iuxta illius interpretationem, quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. Vincum autem à Petephra coquorum præfecto, cuius esset servus, ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubero, neue contempseris hominem propter præsentem miseriam, clare enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum Rex, manuque apprehensum comiter his verbis alloquitur. Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præfagia, quemadmodum & illi enarraisti, rem gratissimam mihi facturum, caue autem vel metu quicquam suppressas, vel ad gratiam ac voluptatē loquaris, sed vera omnia etiam si fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videre que boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi, & alias toride à patudibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie, ac visu frædas, quæ cum

deuo-

An. mundi
2231. ante
natum
Christum
1733.

deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, misere à fame vexata. Post hanc visionem exprofectus è somno turbatusque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersata, obrepente sensum sopore grauatus iterum obdormiui: iterumque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messique iam maturas, iuxta quas toridem alias spicas, languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras absumpserunt, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus: Somnium hoc rex, duplici licet specie vi-

Somni Pharaonis
onodacia.

Iosephi con-
silio tolera-
bilior enadit
ventura ste-
ritas.

Iosephus à
Pharaone
ingentibus
honoribus
auctus.
Hæc &
Rufinus c. 5.
Iosephus v-
xoræ ducit
in Ægypto,
ex qua ge-
nuit Ma-
nassim &
Ephraim.
In Ægypto
annoua-
uitas.

Iacobus in
Ægyptum
huos frum-
mentatum
mittit.
Genes. 42.

sum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exiliis deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænuntiant annos, ad quot prius vbertatis felicitatem, horumque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam, huic inopie non facile videtur prospicere & occurrere, id quod inde conicio, quia marces boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, nõ vt terreat & contristet, prænuntiat hominibus: sed vt præmoniti sibi provideant, quo leuius imminenti malo premanant, tu ergo si vberioris temporis proventus reposueris ac dispensaueris, insequentem penuriam Ægyptus non sentiet. Cumque rex admiratus Iosephi prudentiam & sapientiam percontaretur quonam modo esset in futurum prospiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit Ægyptiis vtendum parsimonia, & quod præsentis vsui superesset ad futuram necessitatem referuandum. suasis etiam vt indicta professione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum sat esset, & non amplius, populo distribueret. ibi rex tam consilio quam interpretatione Iosephi collaudatis, ipsum huic dispensationi præficit, iubetque providere quæcunque putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi, præfatus nemini sibi videri magis idoneum ad hoc consilium exequendum, quæ ipsum eius autorem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam annulo regis signatorio, & iure purpuræ gestandæ, in sella curuli sublimis per Ægyptum circueedebatur, frumentumque comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & sementi sufficeret, nemine sciente causam, cur hoc faceret. Trigesimalum iam ætatis annum exegerat, in summo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Psontomphanechus ab eo cognominatus, quod occultorum inuentorem significat: sed & coniugium natus est honoratissimum. Duxit enim Rege coniugium hoc procurante virginem Pterephæ Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen erat Asanethe, ex qua & liberos genuit ante agros sterilitatem, ex his maior dictus est Manasses quo nomine significatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior vero Ephraïmes, quod redditum significat, eo quod maiorum suorum libertati restitutus esset. Ægyptum autem iuxta Iosephi interpretamentum septennio per diutem affluentiam exacto, octauus annus fame instabat, & quia malum improuissimum erat, promiscua multitudo grauius laborans ad fores Regis confluxerat. Rex Iosephum accersit, qui mox frumenta diuidendo seruator populi citra controuersiam exitit. nec solum eius regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris, existimans vniuersum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatorum ope subleuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananzam & reliquis orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cum cognouisset

nisset quod & exteris eo forp uti liceret, solo Beniamini retento, quem & Rachele susceperat, vterinum Iosephi fratrem. Qui postquam in Aegyptum peruenit, Iosephum accedunt, mercatum sibi permitti rogantes, nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur. nam tum demum regem coluisse proderat, sine Iosephi quidem gratia negligetur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quam de se cogitantibus, quod adolescens ab eis distractus iam peritatem faciei linamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant, tentare eos docuit quali mente essent pradi, nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendere voluit, dicens conuenisse & diueritis regionibus, & cognitionem simulare, qui enim fieri posse, ut vir priuatus tot tam inignes filios educauerit, quae felicitas vel regibus raro contingeret. id faciebat ut de patre cognosceret, quo ve in statu per suam abentiam re seius interim fuerint, quidve de Beniamine sit factum. Iollicitus enim erat ne & etum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pavor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cumque crimen amolendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere coepit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi, sed dira fames cuius effugium quaerimus, venire hac compulsi, fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed & exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audimus. Quod autem fratres sumus, & ex eodem sanguine, vel facies nostra argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebraeus, qui nos duodecim & quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostrae satis prospere fuerunt. Ceterum vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticae fortunae in peius labi coeperunt. Pater, in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quam olim suauissimi fratris inunaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissi. Hae ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hae Rubelus pro se ac fratribus, quo saltem Iosepho suspicionem eximeret: qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admotus. Post triduum, deinde productis, quoniam inquit, affueratis vos in dextrimentum regis ac regni non venisse, fratresque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hae ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursus ad me reuertamini, adducentes vobiscum fratrem quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentum vos nihil fingere. His verbis percussi, rati que iam extremam calamitatem insitare, lamentabantur fortunam suam, crebro iactantes, adesse diras ultrices fratris per summam immanitatem oppressi. Rubelus increpabat seram & inuilem eorum poenitentiam fortiter ferenda mala dictans, quae Deus innocentiae vindex in impiis fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguae Hebraeae gnarum interesse neminem, morebanturque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum damnabant, ac si non ipsi essent auctores facinoris, cui tam iustissimam poenam à Deo iudicabant insistentem. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrem ulterius non valens, quod lachrymae iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subdixit se de medio. Nec multo post reuerius retento Simeone qui interim obles esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permisso abire iussit, quoniam prius vai à suis mandasset, ut pecunia quam

Iosephus fratres inuocat, ut pecuniam statim de Beniamine exigant quodant.

Rubelus ad Iosephum profecti fratribusque.

Iosephus in carcerem fratres includit.

Iosephi fratres peccata in eum commissa, deplo rant.

Iosephus fratres Simeone retento dimittit.

An. mundi
2238.
AnteChri-
stum na-
tum 1726.

*Iacobus pro-
pter absen-
tiam Simon-
nem & Ben-
iamin abli-
gandum so-
licitus.*

*Gen. 43.
Iacobi filii
praesertim
Iuda ut
Beniamin
peregri-
nationi com-
mittat vir-
gent.
Iacob filios
cum manu-
ribus mittit
in Aegy-
ptum.*

*Iacobi filii
veniant in
Aegyptum,
& Simon
liberatur.*

*Iosephus
fratrum
incognitus
et salutat
et Benia-
min.*

pro frumento attulerant, etiam in sarcinas indita, potestatem abeundi
eis faceret. peregit mandata famulus. Iacobi vero filii reuersi in Cha-
nanzam, renunciauerunt patri quicquid eis in Aegypto acciderat, &
quod pro speculatoribus regni fuerint comprehensum, quumque dice-
rent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse
illos credere. relictum etiam Simeonem apud Praesidem, donec Ben-
iamin illuc profectus, verbis eorum fidem attrueret: postulabant
que vt pater nihil sollicitus inueniens eum eis mitteret. Iacobo vero si-
liorum factum displicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum
probaret, morte durius putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Ru-
belo quidem rogante, filiosque suos dedente, vt si quid Beniamini acce-
disset in itinere, in illos auus saeuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi
potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia
reperita in saccis frumentariis. Ceterum deficiente iam tritico, vrgen-
te fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vna cum reliquis
mittere. non enim licebat eis in Aegyptum reuerti, nisi seruato pacto.
Cumque in dies maior necessitas incumberet, & filii rogare non desi-
nerent, adhuc tamen haesitabant. Tandem Iudas vir natura vehemens
cepit liberius arguere patrem, quod nimis de fratre sollicitus esset,
cui nihil praeter voluntatem Dei posset accidere, siue foris, siue domi.
se vero in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam
vnicum à Pharaothe praesidium adimitur. habendam etiam rationem
Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi commit-
tere cunctantur, interim ille ab Aegyptiis occidatur. crederet Deo sa-
lutem filii: se certe aut eum saluum redacturum, aut illic vna peritu-
rum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex fru-
menti pretium, addidit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Cha-
nanzae, balsaminum vnguentum, stactem, terebinthum & mel, atque ita
multis vtrunque fusis lachrymis à patre digredientur, sene misere ti-
miente saluti filiorum, illis contra sollicitis, ne per suam absentiam mo-
rori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox
pater affligens se domi substitit, illi in Aegyptum tendentes praesen-
tem tristitiam spe melioris fortunae leniebat. quo postquam est per-
uentum, apud Iosephum diuertunt, non parum so-liciti, ne calumnia si-
bi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-
stulerint, quod mox apud Iosephi dispensatorem diligenter excusaue-
runt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum saccos exina-
munt, quam nunc bona fide reportarent. illo vero negante se vnum-
quam eam pecuniam desiderasse, liberati hoc metu securiores esse coeperunt.
moque Simeon iam liber inter fratres versari est permixsus. Interea
Iosepho ab officio reuerso, dona ei offerunt, & scitanti de patre bene
valere aiunt. tum ille cognito Beniaminum superesse quem inter eos
videbat, percontatur an is esset frater natu minimus, & audit quod is
esset, hoc tantum effatus, Deum vniuersis rebus providere, secessit no-
lens ab eis aduertere lachrymas, quas vltius continere non poterat.
Acceptos deinde conuiuio iussit ordine, quo apud patrem solebant dis-
cumbere: cumque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Ben-
iaminem honorabat. Post coenam autem illis iam cubantibus iubet
dispensatorem frumentum admetiri quod asportaturi erant, & pre-
cium rursus in saccis abscondere: in Beniaminis vero sarcinam scyphum
argenteum, quo ipse praecipue delectabatur, immittere. id fa-
ciebat volens experiri fratrum animum, essentne adfuturi Beniamini
reco furti, an illo relicto ac si maleficium hoc nihil ad se atrineret, ad pa-
trem reuenterentur. quae ubi facta sunt vt imperatum erat, prima lu-

ce omnium ignari filii Iacobi proficiscuntur assumpto Simeone, latri tam huius restitutione, quam Benjaminis reditu, quem patri se redempturos fidem dederant, & ecce agmen equitum repente illos circumuenit, inter quos erat famulus qui scyphum in sarcinam indiderat. illis vero turbatis inopinato incursu, & rogantibus cur irruerent in viros, quos paulo ante honore hospitii dignati fuerint: Aegyptii contra sceleratos inclamabant, qui huius ipsius beneficii, Iosephique comitatus immemores, ausi sint pro talibus meritis iniuriam reponere, daturoque furti poenas minitabantur. non fefellerit enim eos Deum, licet ad tempus minitrum mens se fellerint. & nunc rogare satis ne sani essent, quasi vero nesciant statim se ad poenam rapiendos. his & similibus verbis famulus prae ceteris insultabat. at illi ut qui nihil de dolo composito sciebant, conuincantur ei, demirari se hominis intemperias temere obiciuntis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in saccis inuentum retinuerint, sed secum deportauerint, cum nullus de ea pecunia prae ter ipsos sciret: tantum abesse ut data opera damnum inferre vellent, certtorem tamen rari inquisitionem quam negationem, iubente eos scrutari sarcinas: nec recubabant vniuersi, poenas dare, si vnus aliquis ex ipsis in furto deprehenderetur, tanta erat securitas & innocentiae fiducia. acceperunt illi conditionem inquisitionis, supplicium tamen solius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquisitionem deinde aggressi, omniumque ordine sarcinas scrutati, postremo ad Benjaminem veniunt, non quod nescirent in eius sacco latere scyphum, sed ut accurate officium facere viderentur. itaque ceteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc non nihil erant solliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeo ut iam liberius indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem iterisset, ne bonam partem itineris iam confectam haberent, ut vero Benjaminis sarcinam scrutati scyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuo versi, tum fratrem debebant mox furti supplicium daturum, cum suam ipsorum vicem, qui fidem de Benjaminis salute parenti datam praesenti casu fallere cogerentur, augebat etiam dolorem eorum, quod cum maxime euasisse omnia pericula videbantur, fortunae inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quam parentis infortunii se autores ferebantur. qui inquitum ac resistentem ad puetum simul mittendum precibus importunis tantum non compulissent. Et equites quidem comprehensum Benjaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratrem in carcere contruso ceteros lugubri habitu adflare, Itane, inquit, sceleratissimi omnium, vel meam humanitatem, vel Dei providentiam contempsistis, ut tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant, rursusque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte è vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quod si viuat, qui dignus sit habitus, ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. partis quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuo illis scelus eorum exprobrare. Iosephus vero negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnus pueri supplicio, nam neque hunc dimitti in gratiam insonitum æquum esse, neque istos alieni peccati poenas persolvere. abirent quo vellent, se curaturum ut tutum iter facere liceat. his verbis grauitè istos, ceteros pra dolore vox defecit: Iudas vero qui patri adolescentem mittere per-

Hadi & Rofus cap. 6. Gen. 44. Iosephus fratres non in aduersis Benjamin offens subdito, sentiat.

Iosephi fratres in via Aegypti perhendunt.

Iacobi filij accusantur furti.

Beniamin ut rem capitur.

An mundi
238. ante
Christum
nat. 3726.
Iuda ad Io-
sephum pro
Bavianum
oratio.

uaferat, vir alioquin etiam strenuus, decrevit se pro fratris salute periculo obijcere. Fatemur, inquit, Præses, grauius a nobis peccatum, suppliciumque commeritos, quod paratillumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed vnus natu minimi. sed quamuis salutem eius pene pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitateque superest quamobrem oramus, vt non tam nostri commissi rationem habeas, quam tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed nauium tuam bonitatem in consilium adhibeas, itaque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad poenam, & salutem non nisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primum tuæ benignitati sunt acceptam laturi. ne committas, vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendam potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est seruare fame de vita periclitantis, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidisse visa est. eadem plane gratia est, diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauidisti, & vitam quam præ famæ dedicere non es passus denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quinetiâ Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam suppeditare, vt appareat te proprias quoque offensas benefaciendi voluntati posthabere, & nō in solos innoxios egenos liberalem esse. Quantumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam præuiam attineat. Si enim parua peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capita li crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videnti debet? Quod nisi Iosephi interitu compertum haberem, quam moleste ferat pater orbari filiis, non adeo pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudē conciliatura videtur, & si non haberem quib. mors nostra luctum ac mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc vero quando non tam nostri nos miseret, tamen si iuvenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepturus, quam parentis miseri, ætate curisque confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam vobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certe vir bonus est, nosque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiat, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discrutatur. quod si talem nostri interitus nuncium acceperit, simulque eius causam, non sustinebit amplius vinere, nostræ mortis infamia illius mortem appropinquabit, hoc ipso infeliciorem, quia ne nostri dede coris rumorem sentitet, è viuis excellisse videbitur. His igitur perpensis tamen ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamē vindictæ gratiam facito, & plus illius misratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hoc honoris seneæ tui eius, quæ si nobis orbetur, superis durare nec vult nec poterit, defer tui parentis memoriæ defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix facit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter communem nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quem orbatum manere est credibile. Nunc tuum est quæ nobis Deus dedit cum iure possis, non auferendo iterum dare, & hoc patre Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri. Cum enim tantundē ad vtrumlibet valeas, præstat bene facere quam male, & potestate con-

tentum sui iuris non meminisse, sed tantum ad seruandos homines po-
 tentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc te
 ipsum illustriorem fore. potes autem fratri erroris venia data nos om-
 nes seruare, neque incolumnes esse possumus nisi hoc incolumi, neque do-
 mum absque hoc ad patrem redire licet, sed hic ferendum est quicquid
 frater tulerit, neque enim aliam gratiam à te praesens petimus, si hanc non
 impetamus, quam ut nos eod. afficias supplicio, non secus ac sceleris
 socios. hoc enim satius fuerit quam si praemore nobis ipsis manus in-
 feramus. Non addam iuuenem esse, & per iratam nondum satis sapere,
 & talibus non grauatim veniam dari solere, sed hic dicendi finem faciam
 ut siue damnemur, mihi imputetur non satis diligenter huic causae pa-
 trocinato, siue absoluiamur, insolidum hanc gratiam tuae clementiae ac
 bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quod non solum
 nos seruaueris, sed plura etiam quam nos ipsi in causa nostra, quae pro
 nobis faciant, videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad sup-
 plicium accepto, patri cum remitte. Siue ad seruitium addicere mauis,
 ego tuis ministerijs magis sum idoneus, & ad utrumuis ut vides magis
 paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris salute liben-
 ter subeundum, accedens Iosepho ad pedes, quantum in se erat mollire
 ac placare iam conatur: parique modo & ceteri prosternuntur, pro Be-
 niamine sese offerentes. Iosephus autem, pietate victus, & iam agere per-
 sonam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, ut sine arbitrio à
 fratribus agnosceretur, cumque soli essent, aperit se ipsum & inquit. Pie-
 ratem vestram & auiorem quo fratrem prosequimini non laudare non
 possum, quem maiorem comperio, quam expectaram, coniecturam
 faciens ex his quae mihi olim acciderunt, in hoc enim haec omnia feci,
 ut fratrum beneuolentiae caperem experimētum, cuius quoniam egre-
 gium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestrae na-
 turae imputare libet, sed Dei potius voluntati totum ascribo, qui vobis
 & praesentia comoda procurauit, & maiora est largiturus, si nobis pro-
 pitius fauorem suum non subtraxerit. quando igitur & patris incolumi-
 tatem optatam magis quam speratam cognoui, & vos tales quales
 cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuriarum olim mihi factarum ob-
 liuiscor, malens vobis ut ministris diuinis prouidentiae in hoc tempus
 communi nostrae utilitati prospicientis gratiam habere, quam vestrae,
 ut tum videri potera, malitiae meminisse. Vos quoque temporis illius
 immemores iubeo bono animo esse, & mali consilij bonum euentum
 libenter ferre, neque pudore praeteriti extati quicquam contristari. quid
 enim est cur vos male habeat inique quondam vestrae sententiae poenit-
 tentia, quam frustratam esse iam videtis. Lati igitur hac diuina dispen-
 satione, ite felices patri haec renuntiaturi, ne forte illo consumpro im-
 modica de vobis sollicitudine, praecipuus felicitatis meae fructus inter-
 cidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum
 fiat particeps, quam obrem & ipsum & uxores ac liberos vestros, totam
 que cognationem assumentes migrare vos hac volo. Non enim decet
 mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, praesertim fame quinque
 adhuc annis duratura. Haec locutus complectitur fratres, illi vero in la-
 chrymis erant ac mœrore, tanto maiore poenitentia, quod in tam bonum
 fratrem peccauissent, mox conuiuium est securum. Rex autem
 cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset
 laetatus est, donauitque eis currus onustos frumento, & aurum ac ar-
 gentum, munera ad patrem deferenda, qui pluribus etiam à fratre ac-
 ceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed praecipuis Beniami-
 ni, reuersi sunt ad suos. Iacobus autem postquam ex filiis statum Io-

Potentia ad
 salutem da-
 ta.

Gen. 45.

Iosephus à
 fratribus ag-
 noscitur.

Rex cognito
 fratrum Io-
 sephi aduentu
 in laetatur.

*Hedio &
Rufinus cap.
7. al. 4.
Iacobus dum
Iosephum
ex filijs cog-
noscit, maxi-
mo persun-
ditur gaudio
An. mundi
2239. ante
Christum
nat. 1725.
Gen. 46.*

*Iacobe Deum
apud iura-
menti patrem
apparet.*

*Iacobus cum
filijs ac nepo-
tib. profici-
scitur in
Egyptum.*

*Iacobi pro-
genies.*

Iosephi cognouit, quod non solum mortem effugit, quam tam diu lux-
rat, sed etiam in splendida fortuna viuit. cum Rege admiuitrans Aegy-
ptum, & pene totam illius regionis gubernationem commissam ha-
bens, facile illa credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga
se fauorem, tametsi aliquantisper et videbatur intermissum: nec diu
moratus iter aggreffiuss est ad Iosephum properans.

C A P. IV.

*Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium
migravit.*

VT vero ventum est ad pectus iuramenti, oblato Deo sacrificio, cum
timeret ne filijs propter vbertatem Aegypti cupiditate habitanda
regionis capitis posteritas sua non rediret in Chananaeam occupatura e-
am iuxta premissa Deineue inconsulto Deo migratione praesenti facta
genus ipsius clade aliqua feriretur: ad haec ne forte ipse antequam Iose-
phum aspiceret contingat, ex hac vita eximatur: alia voluanti in a-
nimo & somno grauato Deus per visionem astitit, cumque his nomi-
nationum inelamauit, Quo rogante quisnam esset, an non agnosceis, inquit,
Iacobe Deum perpetuum, tam tuum, quam tuorum maiorum prote-
ctorem simul & auxiliatorem: qui contra patris tui propositum pinci-
pem familiae te constitui, & cum solus in Mesopotamiam profectus es-
ses, effecti vt coniugium nactus fortunatum redires, & liberis multis &
facultatibus auctus, inebulum etiam progeniem tuam seruauit, & quae
amississe videbaris Iosephum, ad tam sublime dignitatis fastigium eue-
xi, vt non multum a Rege Aegypti differat. Nunc quoque in hoc veni,
vt medecum huius itineris habere, vtque tibi praenuncium interma-
nus Iosephite de vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula
potentem fore simul & illustrem, occupaturamque terram cuius ditio-
nem ei sum pollicitus. Hoc somnio feros eo libentius in Aegyptum
cum filijs ac nepotib. properabat: qui erant in vineisum LXX. Eorum
nomina cum sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam
qui nos Aegyptios contendunt esse non Mesopotamios. Ergo Iacobi
filij fuere duodecim, ex quib. Iosephus iam antea venerat. recensendi
sunt nunc reliqui cum suis quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij,
Anoches, Phares, Esaron, Charan. Simeonis sex. Iumilus, Iaminus,
Puthodus, Iachenus, Goar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Geisemis,
Caathus, Maratis. Iudae item tres. Sala, Phares, Zata, & duo filij Pharae,
Estron & Amyrus. Issachare quatuor. Thulas, Phruras, Iobus, Samaron.
Zabulon tres. Saradus, Elon, Iaret: & hoc quidem genus est Lia, quae
secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis
autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem
& Ephraim. alteri vero Beniamini fuerunt decem, Bolosus, Bacha-
ris, Asabel, Gela, Nzmanes, Ihes, Aris, Nomphtis, Optais, Sarodus. Isti
quatuordecim superiorib. additi, sunt numero quadraginta septem. &
legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. Bala vero famula Rachelis
fuerunt Danus & Nephthaim, quem quatuor sequebantur filij, Elei-
nus, Gunes, Sares, Hellimus. Dano vero vnicus erat filius nomine Vlis.
his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Ga-
des autem & Asferus nati fuerunt de Zelpha Lix famula, ex his Gadem
sequebantur filij septem. Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Arines, Ero-
des, Ariel. Asferum vero vna filia, & mares numero sex, quorum nomi-

na Iom-

na Iomnes, Effus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel, his quindecim adie-
ctis ad pradietis quinquaginta quatuor, supra dictus numerus comple-
tur, annuerato etiam Iacob. Iosephus autem cognito patrem ad-
uentate (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuam
ad Hecum oppidum i: it occurrit: qui præ nimia lætitia minimum ab-
sum quin expiraret. sed Iosephus eum refovit, quamuis & ipse præ gau-
dib. percelleretur, non tamen æque ac pater. deinde iussu eo paulatim
progredi ipse assumtis quinque fratribus properauit ad regem, nuncia-
turus de se cū familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est

*Iacobus quā
expiraret
præ nimia
lætitiā pa-
rum absum-
it. Iosephus
eum quin-
que fratres
cum Pharao*

10 Iosephum, quibus suam studiis potissimum delectarentur. ait, pastora-
lem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo consilio respondit,
ne forte distraherentur, sed vt vna degentes curam patris haberent:
tum ne qua amulatio cum Aegyptiis interueniret, si circa eadem cum
illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pa-
scua curare. Iacobo autem salutatū ad Regem perducto, post sanctas
ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixis-
set. & cum audisset triginta supra centum annos suorum, admiratus est
hominem tam longævum. cumque ille adiecisset maiores suos longio-
ris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam Re-
gii pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Aegypto, nec

*nem regem
accedit.
Gen. 47.
Iacobus
cum Pha-
raone Rege
loquitur, &
inhabitanti-
dam accipit
Heliopolin.*

20 aderat remedium, neque flumine agros rigante, non enim ascendebat,
neque vllis de cælo pluuiis, ad hæc grauius erat malum quia vulgo im-
provisum, qui nihil parati habebat, neque Iosephus frumentum dabat
nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia
pro frumento permutabant. quibus vero agri fuere, partem aliquam
in præcium alimenorum Regi decidebant. cumque ad hunc modum
omnes eorum possessiones in ius Regis devenissent, alius alio migra-
bant, quo certius esset Regium dominium. Soli Sacerdotes immuni-
tatem & agros reuenerunt. Postremo hæc necessitas adeo non corpo-
ta solum, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe pu-
tarent, quo victus vtunque parari posset. postquam autem cessauit fa-
mes, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem rediit, Iosephus

*Annona
caritas in
Aegypto.
An. mundi
2245.
ante Chri-
stum na-
tum 1719.
Ingens mo-
les ex panis-
ria & caris-
tate pronas-
cens.*

30 regionis vtbes obeundo conuocata per singulas multitudines, agorum
quos Regi cesserant vsu fructum illis restituit, & adhortatus vt non se-
cus quam proprios colerent, iussit quintam partem fructuum Regi
pendere, quæ ei iure domini deberetur. qui læti in prærata restitutione
agrorum cultum strenue aggrediebantur. atque hoc pacto tum Iose-
phi autoritas, tum gentis erga Regem beneuolentia non mediocriter
creuit, & ius quintæ partis fructuum etiam penes Regum posteros ac
successores permansit. Iacobus autem cum decimum septimum annum

*Iosephus
fructuum
quintam
partem regi
pendere ius-
sit.
Hædæ &
Ruffinus
cap. 8.*

40 in Aegypto exegisset, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis
prius prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus quod singulorum
poterit in partem possessionis Chananæ terræ essent peruenturi, id
quod factum est aliquanto post tempore. præterea collaudato Iose-
pho, quod oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quam
vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Iosephi &
lior, Ephraimen & Manassen in suum numerum admitterent diuisu-
ri sorte Chananam, quemadmodum postea dicitur. postremo roga-
uit vt in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cum vixisset annos

*Iacobus ata-
ris anno
147. mori-
tur.
Iacobus in
Hebron se-
pultus.*

50 centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate se-
cundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Iosephus
vero permittente Rege deportatum patris corpus in Hebronem magni-
ficè sepeliuit. cetera fratribus reculantibus. cum eo reuerti, quod time-
rent ne defuncto patre in se vindicaret, cum non amplius esset in cuius

An. mundi
2311.

AnteChri-
stum na-
tum 1653.

Iosephus a-
tatu anno
210. mori-
tur.

Iosephi ossa
in Chanana-
am transla-
ta.

Historia li-
bri Exod.

Hedio &
Ruffinus

cap. 9.

Exod. I.

Ægyptio-
rum erga
Hebræos in-
vidia.

An. mundi
2453.

AnteChri-
stum na-
tum 1681.

Hebræorum
seruitus in-
tolerabilis.

Præfagium
de Moise.

Pharæ He-
bræorum
maſculis ne-
cari edicit.

Exod. 2.

An. mundi
2373.

AnteChri-
stum na-
tum 1591.

gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari, & reductis secū magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa benevolentia prosequi desistit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene vsus, quibus attribus factum est vt neque externum genus neque calamitas de qua diximus, quicquam offecerit quo minus ad summam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacti in Ægypto sunt inortui, quorum corpora filii & nepotes in Hebronem relata sepeliuerunt. Iosephi autem ossa postea translata sunt in Chanaanam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipse adiutaris prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi gesta narraturi, dicemus prius causam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

C A P. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos CCCC.

Ægyptii gens delicata & ad laborem segnis, voluptatibus solum & captandis vndeunque lucris dedita, male volebat Hebræis, quod per inuidiam ferre æquo animo ihorum felicitatem non poterat, vident enim genus Israelitarum florere, & opibus labore atque indutria quesitis abundare, non satis ruta sibi eorum incrementa existimauerunt, & cum iam Iosephi beneficiorum memoriam tempus oblitterasset, regnumque Ægypti in aliam familiam demigrasset, inhūmane tractabans Israelitas, & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas fossas diducere sunt iussi & moenia exdificare, & aggeres extruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam insanis substructionibus vexabant gentem nostram, cogendo varias artes ediscere, & laboribus ferendis aditescere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus, vt Israelitas nimio labore perderent, nostris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum est deinde aliud quiddam, cur genus nostrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum, quos gens illa vocat sacrorum scribas, quorumque prædictionibus multum tribuit prænunciat Regi nasciturum per id tempus apud Israelitas quandam res Ægyptiorum olim grauitur afflicturum, Israelitas contra euecturum, si modo ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentissimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus Rex, edicit, ex ipsius monitoris sententia, quicquid masculini sexus inter Israelitas nasceretur, in flumen proiectum necari: obstrictas etiam Ægyptias diligenter obseruare partus Hebræarum ac paruritiones. Sic enim cautum putabat ne obstrictes ob cognationem edictum Regium contemnerent. Proposuit etiam prænam, si quis clam seruare foetus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas, non eo solum, quia liberis orbabantur, & quia parentes ipsi ministri eorum interitus esse cogebantur: sed futurum quoque tempus prospicientes inconsolabiliter tristabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabatur, & ipsis parentibus non multo post erarmoriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere, etiam si infinitas artes in hoc communicatur. nam & puer, de quo sacrorum scriba prædixerat, elusus Regis obseruatoribus clam fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit, Amaremes Hebræus vir inter suos nobilis, sollicitus tum

publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, *Amarames*
 tum priuatim quod domi prægnantem vxorem haberet, inopia con- *futurus Mo-*
 filii laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, o- *sis parens*
 rabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnus perpetuo cultus *Deum orat*
 fuerit: daterque finem præsentis afflictionis, quæ toti generi perniciem *pro Hebrais.*
 minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus,
 10 assistit ei per somnum, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se
 esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia,
 sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam
 numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è
 Mesopotamia in Chanaanam profectum præter reliquas felicitates ex
 vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones
 relliquisse, Ismaeli Arabiam, Cherurz filii Troglodytidem, Isaco Cha-
 nanam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nun-
 quam sine impietatis & ingratitude nota non meminisse potestis.
 Iacobi vero nomen etiam apud exterarum gentes celeberrimum est, cum ob eam
 felicitatem, in qua ipse vixit, tum ob eam, quæ posteris eius quasi hæ-
 reditario iure obigit: quia septuaginta viris patrem in Aegyptum co-
 mitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt.
 20 nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumita-
 tem, & priuatam tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu
 Aegyptii foetus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. hic ne-
 que deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter o-
 pinionem educatores natus, suo tempore Hebræos ex Aegyptia ser-
 uitate liberabit, memoriamque sempiternam hoc præclaro facinore
 consequetur non apud suos tantum, sed & apud externos, me istud bene-
 ficium in te tuosque posteros conferente, fratrem quoque talem habebit,
 qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteris eius in omne æuum.
 His per visionem cognitis Amarames expectatus narrauit hoc Iocha-
 bel vxori, quæ res vtriusque sollicitudinem auxit. iam enim non puero
 30 tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercederet. sed
 mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa, vt
 obseruatores se fellerit, nihil sentientes eorum, quæ in vulgaribus puer-
 peris sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam nutrierunt.
 deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram Regis incurreret, ac
 mox & ipse vna cum puero sublati è medio promissionem Dei face-
 ret irritam, maluit salutem filii totam ipsius prouidentie committere:
 ratus etiam si puer lateret, quod tamen perdifficile erat, molestum ta-
 men in continuo periculo viuere, non eius tantum, sed & suo. De Deo
 40 vero certam spem habebat, prouisurum vt oraculi veritatem euentus
 indicaret. Hoc consilium postquam satis placuit, excogitauerunt pale-
 quiddam: lectulo è papyro contexto, quantum infantulum commode
 capere poterat, bitumineque illito, ne aqua penetrare posset, indide-
 runt puerum: atque ita in flumen proiecti salutem diuinæ prouiden-
 tie commiserunt, in hunc modum cum à flumine deferretur, Mariame
 infantuli soror iussu matris ex aduerso per ripam descendebat, obser-
 uatura quo tandem papiraceum illud vas deportaretur à flumine. hic
 vero manifestissime Deus declarauit, nihil humana sapientia, sed om-
 50 nia bonitate illius omnipotentis consui: eosque qui propter utilita-
 tem suam aut securitatem aliis perniciem moliantur, quantalibet vo-
 tantur diligentia, sæpe tamen voti compotes non fieri: rursus qui
 suam salutem Deo committunt, præter opinionem è mediis pericu-
 lis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia Regi nomi-
 ne Thermuthis. hæc dum ludis ad ripas fluminis, conspicam videri

*Moses natus.**Mos in flu-
men proiectus.**Thermu-
thu Tha.*

*Thermuthis filia
extrahit ex
flumine Mo-
sin.*

An. mundi
2376. Ante
Christum
r. a. 1588.
*Moses unde
nominatus.
Moses ab A-
brahamo se-
ptimus.*

*Moses Ther-
muthi Pha-
raonis filia
adoptivus
filius.*

*Moses divi-
na providen-
tia mori e-
ripitur.*

tans, missis natatoribus iubet lectulum ad se in ripam extrahi. quo ve-
lissimum erat, allato, mire placuit puer, quod esset magnus ac pulcher.
Tanto enim favore DEVS Mosen persecutus est, ut eum fecerit ab
illis ipsis nutrirī & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos
quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermu-
this mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo
non admittente mammam, sed aduersante, idque cum alia post a-
liam adduceretur: Mariame quasi non data opera, sed fortuito ad
spectandum interuenisset, Nihil agis, inquit, Regina dum nutrices in-
fanti adhibes alieni generis mulieres, quod si Hebræam aliquam ac-
ciperes, tum forte popularis mammam admitteret, cumque recte mo-
nere videretur puella. iussa est ipsa hoc negotium exequi, & lactan-
tem quampiam adducere: ac mox viā permissa potestate, rediit addu-
cens communem matrem, ignoram omnibus qui tum aderant. tum
infans perquam libenter inhaerere mamillæ visus est: & rogante Re-
gina mulier commissæ infantis curam suscepit, & quia prociſus fue-
rat in profluentem, ab hoc casu nomen est sortitus. aquam enim Æ-
gyptii vocant. Moyses vero seruatus, quare composita voce ex utrius-
que nomen infanti fuit inditum: qui deinde citra controuersiam pru-
dentissimus Hebræorum euasit, ut DEVS iam ante prædixerat, e-
rat enim ab Abrahamo septimus. nam ipse Amaram filius fuit, sic
ut pater eius Cathi, hic vero Lewis, & Lewis Iacobi, qui ex Isāco erat
prognatus hic autem Abrahami erat filius, puer autem non pro-
pterea proficiebat intellectu, sed inter ludendum præ ceteris æqualibus
sapere videbatur, & quicquid ageret, noua quadam indole res magnas
olim gerendas præ se ferebat. post tertium vero annum ætatis admi-
randam gratiam ei DEVS addidit, nemo enim erat adeo tetricus, ut
visu Mosis pulchritudine non obstupesceret: & per sepe accidebat, ita
ut relictis seriis negociis mallet præcellenti eius forma oculos pascere.
Tanta erat puerilis gratia, ut inuiti homines ab hoc spectaculo
discederent. quo factum est ut Thermuthis hunc sibi filium adopta-
uerit, cum alioquin germanis liberis careret, ætatumque patrē ostē-
tabat, dicens de successore se cogitare, etiam si DEVS illi nullum fi-
lium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minus
indole quam pulchritudine diuina excellentem quem Nilus ipse in si-
num meum tradidisse videri potest, quem decreui adaptare mihi fi-
lium, tibi vero in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri
infantem in manus imposuit, at ille postquam accepit tum ad pectus ap-
preſſisset, filiz gratificaturus comiter diadema suum ei in capiti impono-
uit. Moses vero capiti pueriliter detractum prelati in humum passus,
pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno ni-
hil boni portendere. moxque ille factorum scriba, qui natiuitatem e-
ius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat,
vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pol-
licetur, vaticinium iam confirmavit insultando tuo regno, & diadema
calcando. Hoc interempto tam Ægyptiis metu quam Hebræis spem
& fiduciam, adime. Thermuthis vero confestim eum eripit Rege quo-
que non inuito, cui DEVS talem animum indiderat, Mosis salu-
ti providens, itaque educabatur quam accuratissime. Quamobrem
Hebræi quidem, felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis vero su-
specta erat hæc educatio. sed cum nemo extaret, vel è cognatis regiis,
vel ex alijs optimatibus, qui etiam si Moses sublatuſ esset, magnopere
videretur procuraturus Ægyptiorum comoda, abstinerunt ab eius

exde. Itaque sic natus, & sic educatus. postquam adoleuit, brevisque vir-
tutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Aegyptiis ef-
fecit allaturus, occasionem nactus talem. Aethiopes qui supra Aegy-
ptum incolebant, agebant & ferebant facultates Aegyptiorum. illi moti
indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria con-
iunctam ulturi: mox praelio commissi, partim in acie ceciderunt, par-
tim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt. quo suc-
cessu elati Aethiopes fugientibus instabant, & ignavum rati si fortuna
non videretur, concepta spe subiugandae Aegypti, lacum eam populaban-
tur: degustataque praedae dulcedine, non temperantes sibi ad maiora
audenda accendebantur. cumque vicinas regiones pervagantibus ne-
mo cum armis obviam iret, pergebant ulterius Memphis usque & ma-
re, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Aegyptii pre-
fissi, mittunt qui remedium ab oraculis petant, cumque responsum esset:
Hebræum in auxilium aduocandum, Rex à filia postulat Moysen, qui
vniuersis copiis cum imperio praesit. paruit illa, sed prius Rege iure-
iurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro ma-
gno hoc auxilium imputans, & Sacerdotibus probro dans, quod non
puderet nunc eius opem implorare, quem prius vi hostem occidendum
esse monuerint ac iusserint. Moyses vero Thermuthidis simul ac Regis
rogatu libenter hoc negotium suscepit. quod factum gentis vtriusque
varius laetitia attulit. Aegyptii post partem eius virtute de Aethiopi-
bus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi, non de fore spera-
bant: contra Hebræi, Moysen copiis praeposito, ad fore sibi facultatem e-
vadendi ex Aegypto conquirent. Ille vero volens hostem opprimere re pri-
usquam de aduentu suo cognosceret: non per fluminis ripam, sed per
interiora terrae expeditionem fecit, quā in re satis declarauit quantum
ingenio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile esset pra-
multitudine ferpentum, nam hic tractus plurimos gignit aliquot etiam
genera quae nusquam alibi reperiuntur. noxios omnes & ipso aspectu
horrendos, & in his quosdam volucres, ut non solum humi laeantes
intidicatur, sed & sublimes ex improviso noceant) commentus est ad
securum iter exercitus stratagemam dignam admiratione. vasa enim ple-
xia non pauca è papyro in arcem formam fieri curauit, quae completa
serpentes secum deferrebat. est autem hoc animal infestissimum serpen-
tum generi, quapropter fugitanearum insolationem, & inter fugien-
dum sicut à ceruis tracti deuorantur, sunt autem mansueti aliter.
& contra solos serpentes feroces. de quibus nunc delinno plura. vt pote
apud Graecos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram ve-
nenosis bettilis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera v-
sus, itinere impune peracto, nec opinos, Aethiopes inuasit: commissio-
que praelio fufos ac fugatos, & spe occupandae Aegypti frustratos retro
in suam regionem compulsi. nec hoc contentus oppida illorum euerte-
bat, & vbiq; magna caedes hostium patrabatur. quo factum est vt post
haec auspiciis Moysi feliciter gesta tantam alacritatem exercitus praese-
ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamque aut excidium,
aut captiuitas Aethiopibus immineret, ad vltimum compulsi in Saba
regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum Rex de sororis
suae nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem pe-
ne inexpugnabilis, vt pote Nilo circumquaque cincta. accedentibus ad
eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo
difficiliorem traiectionem facerent. itaque sita in insula, & muro valido
inclusa, non fluminibus tantum arcebat hostem, sed & aggeribus, qui
maenia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas exstructi,

Hed: o &
Rassinus
cap. 10.
al. 7.
Aegyptio-
rum Rex in
Aethiopes.

Mosen A-
egyptii exer-
citus ducem
postulant.
Moses in
Aethiopes
monet.

Mosis &
Hebraeorum
contra A-
ethiopes
victoria.
Saba regis
obsidione
cincta.

quanto vero post, egit passum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione cellissimum, & pascuis valde commodum. ab- undabat enim herba, eo quod vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hæc inaccessus ob loci religionem fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium, ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cum tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato specta- culo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit. postquam vo- cem ex igne emissam, & nominatim sibi vocato verba facientem audi- uit: quibus & audaciam eius taxavit, qui non sit veritus locum hæc- nus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper ut quam longissime à flaminis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorem suorum virtutem habitus, cæterum ulterius nihil curiose inquirat. prædixit etiam quan- tum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fa- uore assistente, iunisque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ducesorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum co- gnatum eius, populum ab iniqua gentis dominatione. Etenim habitaturi sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps, te- nuit, & omnia bona eius percepturi. tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducite. Sed fac memineris, ut eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moses vero tam visis quam auditis territus insit, Potentior quidem tuæ Domine quem & ego vene- ror & majores mei coluerunt, non sum tam insanus, ut parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus prædi- tus, vel meis persuadere potero, ut relicta terra quam nunc habitant, me ducem sequantur: vel etiam si persuasero, quomodo Pharaotes sit cogendus ut illos exire permittat, quorum opera & labore constat Æ- gyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit: vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis addi- turum. mox iussit ut virga in terram proiecta fidem promissorum ac- ciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens ca- put erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuo in virgam eum mutatus. post hoc manum in sinum mittere iussus cum pa- ruisset, albam & colorec alci similem exemit, quæ mox in pristinum co- lorem rediit. iussus deinde aquam è propinquo hausit humi effunde- re, vidit in colore sanguineum versam. Ad hæc stupentem ut confidat hortatur, cum sciat maximum sibi adiutorem affore, utq; apud omnes his prodigiis utendo fidem illis faciat à Deo se missum, eiusque iussu om- nia facere, iret sine cunctatione, & festinans in Ægyptum, properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, neue diu tempus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionem redderet. Moses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & visis satis colligebat, precatus ut eandem poten- tiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud et- iam rogabat ut quem conspexit ac colloquio suo dignatus fuerat, ei no- men quoque suum volens ac libens indicaret, ut rem diuinam illi ali- quando facturus nominatim eum ad sacrificium inuocare posset, tum Deus aperit ei suum nomen, nunquam antea hominum ulli auditum aut cognitum, quod mihi eloqui necius nec fas esse arbitror. Moses vero non tunc tantum, sed quotiescunque opus esset talium prodigiorum fa- cultas aderat, atq; ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate,

*Hæc & Ro-
finus Cap. 12.
al. 9.
Exod. 3.
Mosi Deus in
tubo ardente
apparuit.
An. mundi
2454. ante
Christum
nat. 1580.
Mosen &
Israelitas
miraculo
Deus conuin-
cit, ut ipsius
promissionib.
fidem habeat
Exod. 4.*

*Mosi virga
in Draconē
mutata,
Mosis ma-
nus alba.
Moses aquā
effudit hu-
mi, quæ ver-
titur in san-
guinem.
Moser in
Ægyptum
ad liberan-
dos Israelitas
mittitur.*

An. mundi
2454. ante
Christum
nat. 1510.

Medio &
Roffinus
Cap. 33.
al. 10.

Moses ex
Medea in
Ægyptum
proficisci-
tur.

Moses duo
filii, Gerso
& Eleaza-
rum.

Moses ab
Hebrais in
Ægypto ex-
ceptus mira-
cula eis ex-
hibet.

Exod. 5. 7.
Moses Æ-
gypti regem
vs Israelitas
dimittat
hortatur.
Pharaonis
prodigia ex-
hibet Moses.

Mosq virga
decurat Æ-
gyptiorum
virgas.
Pharao He-
braos grani-
oribus ope-
rum diffi-
cultatibus
premit.
Exod. 6.

deque Dei adiutoris favore, magnam spem concepit fore vt tandem & sui liberarentur, & Ægypti insigni aliqua clade afficerentur.

Cumq; cognouisset Pharaonem Ægyptiorum regem sub quo ipse fu-
gerat, esse defunctum, à Raguele commeatū rogat, vt salua eius pace ac
gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicam cognationem ac tributū suo-
rum vtilitate proficisci, quo impetrato & assumpta quā ibi duxerat Ra-
guelis filia, liberisq; cōmunibus, Gerso & Eleazar, iter in Ægyptū arri-
puit, quorum nominum prius peregrinum significat, posterius Dei au-
xilium, quod diuina ope insidias Ægyptiorum euasisset, cumq; iam non
longe à limitibus abesset, Aaron frater venit obuiam Deo sic iubente:
cui mox indicauit quidquid in monte viderat, & omnia mandata quæ
diuinitus illic acceperat. mox vltorius progressus obuio inuenit præ-
stantissimos quosq; Hebræorum, qui aduentū eius præsenferant, & mox
ne quid amplius deside Molis dubitarent, prodigia diuinæ voluntari at-
tentantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem
visis artoniti, sperare iam cæperunt prouidentiam Dei securitati illorū
& incolumitati non defuturam. Atq; ita obsequentiores nactus Hebræ-
os, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensus nimirum liber-
tatis amore, ad nouū regem se confert. Ibi posteaquam commemoras-
set operam suam pro Ægyptiis cōtra Æthiops contemptum agros eo-
rum vastantes nauarum, laboreq; exhaustos dum non aliter quam pro
suis popularibus bellum administraret, adiecit malam gratiam pro tot
beneficiis sibi redditam, oraculum deinde in Sina monte acceptum regi
aperit, nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnia
hæsitatiōem posuerit, singillatim enumerat, addit deinde preces ne
per incredulitatem Dei decretis obitaculo esse velit, ceterum cū a rege
contem, tim audiri se animaduertteret, exhibet illi si, cimen prodigio-
rum quæ in Sina viderat. Rex vero iratus sceleratū eū appellat, qui Æ-
gyptiorum olim fugitiuus, nūc magicis prædigiis instructus ad reliquos
decipiendos venerit. Habere se quoque iacredores qui eadem ostensa re-
præsentare nossent, non minus peritos huiusmodi artium, nec esse cur
se Moses iactare debeat, quali solus diuina præ ceteris virtute polleat,
atq; ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem
positus se vendiderit, confestimque cum & ipsi suas virgas pro ecessit, t. in
dracones sunt versæ. Tu Moses nihil his motus, ne ipse quideim inquit,
ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, atrame quæ ego operor, tan-
to præstantiora esse aio, quam istorum magiam, quanto intervallo res
diuinæ humanas posse relinquunt, iamq; manifeste de claudio nō esse
hoc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam
Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incre-
dulos futuram, & cum dicto virgā in terram mittit, iubens vt fiat dra-
co, quæ mox dicto patens Ægyptiorum virgas, quæ draconū specie re-
præbant, vñ post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in
pristinam speciem reuerfam Moses rursus fuitulit. Rex autem ad indi-
gnationem magis quam admirationem hoc facto commotus, eum ut
nil acturum respondisset, neq; quicquam Ægyptiacis artibus protectu-
rum, mādāt operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labo-
re nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quam ante operum difficul-
tatibus premat, at ille prius paleas eis ad sateres fingendos præbere so-
litus, posthac id facere desuit, sed interdū detentos in opere noctu ad
cōportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus con duplicaturus.
Moses autem neque minis regis à proposito deterrebat, neq; assiduis
suorum querelis vt à cæpto desisteret vel minimū flectebatur: sed ob-
stinao contra vtrumq; animo, in hoc totus erat, vt suos in opatiissima

libertatem restitueret. itaq; denuo Regem accedit, suadens vt dimittat. Hæbreos in Sinâ montem, illic Deo sacrificaturos, hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere, quapropter dandam operam ne fauorẽ eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exaudi faciat, ne forte contra molienti posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale accedrit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessario calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aerem illis infestum existere. tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elemētis et ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Aegyptios, etiamsi Hæbreos regionem eorum exire contingat, nisi hanc protectionem bona pace ipsorum impetrauerint. Rege vero nihili faciente verba Moïsis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Aegyptios incubuerunt: quæ singulatim recensito tū propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse uaris nostri prædictiones: postremo quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas poenæ commoueri solet. Primum amnis sanguineis fluentis prolubens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontē habeant, nec coloris tantum id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, cōfestim acri dolore corripiebatur: eratque talis Aegyptiis solis, Hæbreis uero dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturā retinens, quo miraculo Rex inops consilii, timens incolumitati gentis permisit Hæbreos abire, cumque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitude, qui nec à periculo liberatus uellet sapere, aliam plagam Aegypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viriata hauriri posset, immorientibus earum plerique & imputrescentibus, plena erat & terra turpi limo ex quo euascebantur, rursusque in eundem resoluiebantur, quin & domesticum uisum fodabant in esculentis ac poculentis nusquā non reperi, & in cubilibus quoque passim oberrantes, ita vt omnia forent putore & ranis mortuis exhalante infecta. His malis cū exagitarentur Aegyptii, Rex iubet Moysen cum Hæbreis abire quo uelit, & quamprimum hoc dixit euenerunt ranæ, terraque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cum Pharaotes denuo mutatus, priorum obliuiscere retinere populum coepit, & quasi aliarum et afflictionum naturas experiri uellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis cōpulsus, quā ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulenter vindicat, pedunculorum. n. magna vis ē corporibus Aegyptiorū scatebat, à quibus mali male perdebantur, neque lauacris, neque medicamentorū inunctionib. extinguere eos ualētes. Quia noua peste turbatus Rex, & non magis ipso periculo quā eius crudelitate ac turpitudine territus, nequā cū esset, ægre dimidiata ex parte resistit. Hæbreis. n. exire permissis, ac mox malo cessante liberos & uxores reditus obfides ab eis exigebat. quo facto magis et Deum exasperat, putans se prouidentia eius circūuenire posse, quasi Moyses, & nō potius Deo poenæ de Aegyptiis Hæbreorum oppressiōibus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarū species immitit, quales nemo ante eam diem unquā uiderat, tanta copia, vt tota regio malo hoc preleretur, præ quarū frequentia & homines plurimi exstinguebantur, & terra nullo pacto colipotetur, & qui præsentaneum exitum euadebant, infecti tamen earum ueneno à morbis corripiebantur. Rege uero ne tum quidē respiscēte & uoluntati diuinæ cedente, sed mulieres quidem cum uiris diuinitate.

An. mundi
2454. ante
Christum
nat. 1510.
*Moses Regem
terram He-
braeorum ut di-
mittas hor-
tatur.*

*Prima Aegy-
ptiorum pla-
ga: Aqua in
sanguinem
mutata.
Exod. 7.*

*Exod. 8. 9.
Altera pla-
ga, Ranæ.*

*Tertia pla-
ga, Pediculi.*

*Septima pla-
ga, Pestis.
Exod. 9.
Oitava pla-
ga, Locusta.
Exod. 10.*

*Nona plaga,
Tenebra.
Mosen Pha-
rao propellit.
Exod. 10. 11.
12.*

*Xanticus
Macedonib.
teste Suida
est Aprilis.
Iudaorum
Pascha trās-
tum signifi-
cat.*

*Decima pla-
ga, Egypti
primogenito-
rum homi-
num & ani-
malium in-
teritus.*

pueros vero retinere volente, non defuerunt Deo varię prioribus etiam grauiores poenę, quibus ob Regis malitiam in vniversam gentem misere-
re animaduertetur: sed exulceratis intus & in cute corporibus misera-
bilem in modum non mediocri numerus absumebatur. Et cum ne sic
quidem Rex respiceret, grando nunquam ante in Ægyptio cęlo visa,
tunc vero maior quam apud alios hyberno tempore, aut in septentrio-
nali regione, vere iam adulto superne ruens omnes eorum fructus con-
triuuit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum superue-
nientes ita absumperunt, vt fructuum colligendum spes Ægyptiis
omnibus omnino sit adempta. Quod si Rex stultus tantum, & non etiam
malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus respiscere,
vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at
Pharaotes tamen si non ita insaniebat vt causam non intelligeret, ta-
men tanta malitia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset,
quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica commoda
sciens volensque peccare pergeret. itaque tandem Hebręis pueros etiam
vna cum mulieribus concedit, sed iussit vt bona sua Ægyptiis tan-
quam prędam relinquerent, eo quod ex ipsorum bonis nihil post tot
calamitates superesse conquerebantur. Mose vero negante æquum pos-
tulari, alioqui non habituros vnde sacrificarent, atq; hac controuersia
diutius durante, tam densę tenebrę omniq; luminis expertes Ægyptiis
sunt circumfusz, vt prospectu in vniuersum priuatj alij alio casu absum-
erentur, illo quoque metu imminente, ne forte penitus ab ea caligine
absterberentur. deinde his discussis post tres dies atq; totidem noctes, cū
nondum flecteretur Pharaotes vt liberum exitum permitteret, his ver-
bis eum Moses aggreditur. Quousque repugnabis Dei voluntati, qui om-
nino vult ac iubet Hebręos dimitti, nec est aliud pręter hoc reme-
dium aduersus mala, quibus assigimini. Rex vero irate ferens hanc di-
cendi libertatem, minatus est eum capite plectendum, si posthac de hac
re molestus esse pergeret. Respondit Moses, se non amplius hac de causa
verba facturum, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis vltro Hebręos
rogaturum vt quamprimum inde profisciscantur, atque his dictis abiit.
Deus autem cum decreuisset adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere
ad dimittendos Hebręos, iussit Mosen edicere populo, vt paratum ha-
beant sacrificium, pręparatum tridecima Xantici mensis in quar-
tam decimam, qui apud Ægyptios Pharmuti vocatur, item Hebręis Ni-
san, & Macedonibus Xanticus: vtque ipse Hebręos educat omnia sua
secum portantes. ille vero instructus prius ad professionem, & per so-
dalitja distributos in vno loco continebat. illucescente vero quartade-
cima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustra-
bant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carniū exusserunt,
tanquam exituri. vnde nunc quoque solenne manet nobis idem sacri-
ficium, quam festiuitatem vocamus Pascha. id transitum significat, eo
quod Deus illa die pręteritis illis Hebręis, Ægyptios morbo percus-
sit. nam pestis illa nocte absumpsit primogenita Ægyptiorum, vt agmi-
natim ad regiam concurreretur à proximis vociferantibus nō amplius
detinendos Hebręos. tum Rex accito Mose mandat vt abeant, ratus
post eorum exitum regionem cessantibus calamitatibus subleuandam,
donis etiam Hebręos honorabant, alij quo celerius discederent, alij
propter vicinitatis consuetudinem, atque hoc pacto exitum est senti-
bus Ægyptiis & poenitentibus ob pręteritam malam tractationem.
Iter autem faciebant per Latopolim tunc desertam: Babylon enim post
eo loco est condita, Cambyse Ægyptum vastante. cumque abeuntes i-
ter strenue continuarent, tertia die peruenerunt Beclsephontem: ad ru-
brum

hrum mare sitam, cumque nihil per viam inuenirent, propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustentabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neque enim plus comestus A Egypto extulerant, atque cum ipsum parce dispensabant ad necessitatem magis quam ad satietatem. quapropter in memoriam eius inopiz festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. ceterum multitudo migrantium una cum liberis & vxoribus, vix erat numerabilis, qui vero militarem aetatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

CAP. VI.

Quomodo Moyses duce Aegyptum reliquerunt.

Reliquerunt autem Aegyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo postquam Abraham pater noster in Chanaan venit: & post Iacobi migrationem in Aegyptum anno ducentesimo decimo quinto. Moyses vero annum tunc agebat octuagesimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deserebant etiam secum ossa Iosephi, ita ut filiis suis mandauerat. Aegyptios autem peruenit quod Hebræos dimississent: cumq; rex præ cæteris hanc rem ægre ferret, eorum præstigijs Moyses imputans, decretum est, ut in eos irruerent: & correptis armis reliquoq; apparatus, persequerentur, retrahuri si possent assequi. non enim timendum ne Deus offendantur, cum iam semel exitus illis sit concessus. sperabant enim facile se in potestatem redeaturos inermes, & de via lassos, itaq; obuium quemq; rogantes qua tenderent, iaptim insequerentur, tametsi per viam difficilem non solum exercitibus, sed expeditis quoq; viatoribus. Moyses autem hac Hebræos ideo duxit, ut si Aegyptii mutata sententia persequi eos vellent, pœnas malitiz violatque pacti persolverent, neque Palæstini, quos ob veritatem simultatem inensos habebat, de hac professione certiores fieri possent, est enim illorum regio Aegypto contermina. quapropter ommissa via quæ in Palæstinam ducit, per desertum via dispendiosa ac difficili voluit Chanaanem inuadere: obiterq; iuxta Dei mandata in montem Sina populum sacrificatorum adducere, sed ubi ad rubrum mare peruenit, ecce Aegyptiorum multitudo circumfusa in arcum eos compellit, iaptim in septingenti currus cum equitum quinquaginta millibus & ducenta millia scutorum peditum. hi vias omnes obfederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare conclusus, quo loco mons præ aspretis inuius ad litus vsque procuxit, atque ita ne fugæ quidem spe relicta Hebræos mare inter & montem oblidione premebant oppositis armatis qua exitus in campos aperiebatur, in hac locorum iniquitate conclusi, cum nec obsidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire possent, nec arma adessent etiamsi maxime pugnare cuperent, nihil superesse videbant nisi ut turpi deditione salutem consulerent, quo factum est ut Moysen inculcatem, oblitum prodigiorum quibus libertatem eis Deus significauerat, minimumque aberat quin Propheta lapidato, contemptusq; per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam seruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectantium, cum essent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec villa spes effugij relinqueretur. Moyses autem effertur licet contra se turbæ, nulli succumbens difficultati non cessabat eis prospicere, Deo fœtus, quem post tot libertatis præstigia probabile non erat permissurum ut aut delerentur, aut in potestatem inimicorum relaberentur, cumque medius in concione constitisset, sic ad eos verba fecit. Si

*Israelitæ in
Aegypto
descendunt.
Augmen-
tum populi.
Filiorum
Israelitæ
morum.*

*Tempus exi-
tus ex A-
gypto.
Exod. 12.*

*Iosephi ossa.
Hædo &
Ruffinus
cap. 14.
al. 11.*

*Israelitæ
Aegyptii
persequuntur.*

*Quare Mo-
yses Israelitæ
non duxerit per Pa-
læstinam,
Israelitæ ab
Aegypto
multitudine ad
mare rubrum cin-
guntur.
Exod. 14.*

*Israelitici
populi ab
Aegypto
conclusi an-
xietas.*

An. mundi
2454.

AnteChri-
stum na-
tum 1510.

Moserp-
pulum ut
Deo totum
si dadas her-
tatur.

Quando po-
tissimum
Deus auxi-
lium affert
soleat.

homo aliquis res vestras bene ac prudenter hactenus administrasset, o-
portebat & in posterum similem eius curam & diligentiam expectare
nunc postquam Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ in tanta
fuerit, eius opem non sperare, qui per me ultro vobis præstitit quicquid
ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur. imo hæc ipsa di-
fficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse
enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, ut ex tanta necessitate
præter vestram æque ac hostium opinionem servaret, atq; hunc in mo-
dum declararet, non solum potentiam suam, sed favorem etiam, quo
vos perpetuo prosequitur. non enim in parvis rebus Deus propitius au-
xilium afferre solet, sed tuam potissimum quando spei superest minimū.
ergo huius ope freti, qui potest & ex parvis magna facere, & horum po-
tentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque
propter fugam mari & montibus imperitam animum despondete. po-
test enim Deus & hos in planiciem & mare in terramvertere.

CAP. VII.

*Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus
viam aperuit.*

Mosis ad
Deum pre-
catio.

Mare ru-
brum findi-
tur.

Israelita in-
columnes per
mare ru-
brum euan-
dant, quod
Ægyptios
incolunt.

Effatus ad mare eos Ægyptiis spectantibus ducebat. Habentes
enim eos sub oculis, quod essent persequendo defatigati, pugnam
in sequentem diem differre, consultius putabant, ut vero ad extremum
littus ventum esset, tum Moses sumpta virga Deum in auxilium supplex
in vocat, dicens: Tu Domine scis ipse quod nec viribus nec artibus hu-
manis vllum hinc nobis patet effugium, superest ut ipse salutem huic
populo expedias qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem
tuamque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio desti-
tuti confugimus, ad tuam tantum providentiam respicimus, quæ sola
nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur propere, & potentiam
tuam exere, & populum iam conclamata salutis ad fiduciam & spem
excita. in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est
Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit, & hic potest te iuben-
te aperiri. & illud in terram verti, possumus & per aerem sublimes effu-
gere, si ita nos servari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit,
quo ictu repente scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum He-
bræis ad fugam capeffendam relinquit. Moses autem videns adesse De-
um, & mare de suo solo cecidisse, primus progreditur, hortatus Hebræos
ut a lacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito peri-
culo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito
exortam, illis vero impigre subsequenter, nimirum diuina ope fretis,
Ægyptii primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruen-
tes, postquam vero viderunt eos longe processisse, & impune absque o-
mni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos coeperunt,
quasi & ipsi tutum per mare iter habituri, & præmissis equitibus à litto-
re descendebant, iamq; in aduersum litus euaserant Hebræi, hostibus à
tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi novitas non nihil
est remorata, sed cum incolumes illos terram tenere viderent, sibi quo-
que eundem euentum pollicebantur. Verum fesselli eos hæc opinio, ne-
scientes non quorumvis talem viam esse, sed Hebræorum tantum, & fu-
gentibus tantum ad salutem parere, non hostibus qui eos perdendi a-
nimo insectarentur. ergo cum iam vniuersus exercitus introgressus es-
set, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis et-
iam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de caelo, & aspera to-
nitræa fulguribus simul intermicantibus, fulmina quoque defereban-

tur.

tur, & nihil omnino deeat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit, atque ita totus ille exercitus est deletus, ut ne nuncius quidem cladis domum reuerteretur. Hebræi vero vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quo maior esset libertatis securitas, nemine superstitie qui eos in servitutem vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente, quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quam vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt, & Moses eam laudes Dei & ob præsentem in favorem gratiarum actiones continens hexametro versu composuit. Hæc ego ut in sacris eodiceb. inveni, ita singillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si præcis hominibus, & ad maliciam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus, via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macæ donibus Pamphylium mare testis, & aliam viam non habentibus, illæ iter aperuit, cum Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium uti decrevisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius Regis scripto prodiderunt. Sed de his ut cuique libet irasentiar. Postera vero die cum ætius & ventus arma Aegyptiorum in littus expulisset in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina providentia factum interpretatus, ne post hac inermes essent, collecta virgim distribuit: atque ita iam probe munitos in Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam ante dictum est.

2494. an.
Christum
nat. 1570.
Exod. 15.
Carmen &
gratiarum
actionis
Mosis
& Israelita-
rum pro pro-
sentis libera-
tione.
Pamphylii,
mare quo-
modo Alexan-
dro
cesserit, cum
moveret in
Persas.
Aegyptiorum
arma ventus
in Hebræorum
castra ex-
pulsit.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV.

DAICARVM LIBER

Tertius.

SVMMA CAPITVM LIBRI III.

Antiquitarum Iudaicarum.

- 40 I. Quomodo Moses populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.
- II. De Amalecitarum & sociorum clade, & prada qua Israelitis inde obtigit.
- III. Raguels consilium quod genero suo Mosis dedit.
- IV. Moses consensu Sina monte acceptis à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.
- V. De tabernaculo per Mosem in terra deserti factum, quod similitudinem templi portatili referbat.
- VI. De arca in qua tabulas legum Moses collocavit.
- VII. De mensa & candelabro aureis, deq. altaribus tabernaculi.
- 50 VIII. De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.
- IX. De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad festa ac sacrificia spectant.
- X. Leges de sacrificiis ac purificationibus.
- XI. Leges belli & consuetudines.

- XII. *Seditio contra Moſen propter egeſtatem, & ſeditioſorum pena.*
 XIII. *De ſpeculatoribus, qui explorata Chanaanorum regione remiſi, Iſraeli-
 tum terrorem hoſtium inieciſſerunt.*

C A P. I.

*Quomodo Moſes populum ex Aegypto in Sina montem
 eduxit.*

An. mundi

2454.

Ante Chri-
ſtum nat.

1510.

*Iſraeliti in
 deſerto aqua
 penuria. la-
 borant.*

*Mar amaro
 vñ ſignificat.
 Exod. 15.*

*Moſes Deū
 orat ut a-
 quā vitioſā
 potabilem
 reddat.*

*Iſraeliti in
 Elym periu-
 riant, ubi
 contra Mo-
 ſen obcom-
 meatur pe-
 nuriam mur-
 mur cheri-
 tur. Exod.
 16.*

RECENTEM hanc læticiam ex inſperato acceptæ ſalutis
 offuſcavit nonnihil itineris moleſtia, quæ per deſerta in
 Sina montem ducebantur, quod emetienda eſſet regio
 diffiſilis propter ciborum & aquarum extremitatem inop-
 iam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus,
 idonea. erat enim tota ſqualida, & nihil omnino humo-
 ris habens, vnde fructus prouenire ſolent talem autem viam neceſſa-
 rio ſunt ingreſſi, cum aliam non poſſent, deſerebantq; ſecum aquam
 priuſquam deſertum intarent hauſtam duce ita præmonente. qua ab-
 ſumpta puteos magno labore propter duritiē terræ fodientes aquaban-
 tur, ac ne ſic quidē vel ſatis bonam, vel quantum ſufficeret inueniebant.
 in hunc modum iter facientes perueniunt prima vesp̄ra in locū quen-
 dam cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem voca-
 bulo ſignificante, ibiq; laſſis de via & commatu quoq; iam abſumpto
 inopiam ſentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manen-
 dum puteus forte reſertus, qui tamenſi tantis copiis non poſſet ſuffice-
 re, nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audie-
 bant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inuenturos. hæc ipſa quoq; ama-
 ra fuit & nulli potabilis, non homini ſolum, ſed ne iumento quidem.
 Moſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens quod diceret, nō
 enim erat res cum hoſte quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & im-
 bellis mulierum ac puerorum multitudo ex quo periclitabantur, æ-
 gre expediebat conſilium, populi miſeriam ad proprium infortunium
 referens, ad hunc vnum enim concurrabant mulierculæ, infantib. op̄e
 implorantes, viri vero mulierib. ne ſe deſpiceret, utq; ſalutis remedium
 aliquod quaſereret. ad preces igitur verſus orat ut Deus mutata aqua
 ex vitioſa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit fructū
 ligni forte ibi iacens, & medium per longitudinem ſciſſum in aquam
 mittens, docet Hebræos Deum exauditis precib. pollicitum daturum
 ſe aquam deſiderantibus, ſi grauiter iuſſa peragerent. quib. rogantib.
 quid factū opus ſit ut aqua mutetur, iuber robuſtiſſimum quemq; cer-
 ratim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata ſeli-
 quum potabile fore. quo facta aqua agitatione cōtinua purior reddita, poſtū iam
 non aſpernandum multitudini exhibuit. Hinc caſtris motis peruene-
 runt in Elym, agrum, ut primo aſpectu è longinquo videbatur, non ma-
 lum. ferebat enim palmas. ut vero propius eſt ventum, feſellit omnium
 expectationem. palma enim non plures erant quam ſeptuaginta, æq;
 non admodum proceræ, p̄ter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidē
 rigabantur. qui duodecim eo loco erant, ſed non ita largi ut emiliſ ri-
 uulis humiditatem terræ ſubminiſtrarent. quare ad egerendam arenam
 verſi in nullas venas incidere poterant, & ſi quid modicum diſtillaret,
 foſſione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque
 non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam.
 quæ obrem exortum eſt murmur multitudinis contra ductorem o-
 mnem miſerix ſux cauſam in vnum illum conferentis. triginta enim
 dierum itinere confecto, commenceat omnem quem ſecum extule-
 rant,

rant, iam absumptum desiderabant. & cum nihil alimentorum in terra
 deserta inuenirent, minimum a desperatione aberant: atque presente
 egestate praeteritorum tam Dei quam Moſis beneficiorum memoriam
 excutiente, in iram concitati videbatur iam iam correptis saxis in im-
 peratorem suum euasuri autorem interitus ſibi clamitantes. at ille ir-
 rixatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animaduertens,
 fretus Deo & conscientia rei bona fide adminiſtratz; prodiit in medios
 vociferantes & ſaxa intentantes: cumque ſingularem quandam gra-
 tiam in vultu præferret popularique ſacundia cum primis polletet, ex-
 orſus eſt iram eorum mitigare, obſecrans ne in præſentem neceſſitatem
 10 inſenti omnium præteritorum beneficiorum memoriam abicerent:
 vtque a difficultate tunc premere animum ad Dei gratiam ac dona ver-
 ter. ut quibus toties præter opinionem cumulati fuiſſent, nunc quoque
 expectante eum bonum exitum procuraturum, quem verifimile ſit ad
 probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque ap-
 pareat præteritaneam præſentia plus apud eos poſſint, hanc rerum an-
 gultium ummiſſiſſe cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingra-
 titudinem diuino fauore indigni prehendantur, qui & voluntatem
 20 ipſius quam ſecuti Aegyptum reliquiſſent, contemnunt; & ſe miniſtrum
 eius iniquis odiis perſequantur, præſertim cum hæcenus in nullo eo tū-
 que dei ruſſu gerenda ſuiſſe perat deceptos ſe queri poſſint. Enumerant
 deinde ſingillatim, quomodo aſſicti fuerint Aegypti, dum eos contra
 Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis qui
 deum truentum & ad potum inutile, ipſis vero dulce fuerit ac portabile.
 quomodo item reſſuo mari locum eis & viam ad eſſugium cedente, ipſi
 quidem per eam euadentes ſalutem ſint conſecuti, inimicos vero inter-
 nectione deſectos inſpectauerint: & quomodo in eum vique diem inermes,
 Deo præbenæ armorum quoque copiam ſibi comparauerint, tum quo-
 ties ex ipſis interitus ſancibus eos præter omniū opinionem incolumes
 30 Deuſeipuerit, qui cum ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ip-
 ſius providentia deſperandum, quomobrem æquo animo ferenda om-
 nia, cogitandique non eſſe ſerum auxilium quantumuis diſſera-
 tur, quod rebus adhuc integris accipitur, & ſic exiſtimandum, non con-
 temnna Deo ſua pericula, ſed fortitudinem probari ac libertatis amo-
 rem, vt videat, vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam
 ſuſtinere valeant, an potius more pecudum dominis in ſuum uſum pa-
 ſcentioſum ſeruire malint. Se quidem non tam ſibi priuatiū timere, cui
 caſo iniutte nihil mali accidere poſſit, quam ipſorum incolumitati, ſi per-
 nitiam lapidationem ſacta & conſilia Dei damnare videantur. His verbis
 40 furentes ad ſaniorē mentem reduxit, & iam ad ſacinus armatis ſaxa
 de manibus excuſſit. ſed quoniam intelligebat non de nihilo concita-
 tos, ad preces & ſupplicationes conſugit, & conſenſa quadam ſpecula,
 opem Dei rebus per inopiam aſſictis depoſcebat, in cuius ſolius mani-
 bus ſalus populi repoſita eſſet, vtque propitiū veniam daret populo
 duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio de-
 cedenti. Deus vero curæ ſibi populum fore pollicetur, & opem quam pe-
 terent iam iam aſſuturam. His impetratis Moſes deſcendit ad multitu-
 dinem, illi vero animaduertentes promiſſionibus diuinis lætati, & ip-
 ſi poſito mœrore vultus hilares aſſumpſerunt. tum ille ſtans in me-
 50 dio cōcionis, ait ſe præſenti neceſſitati à Deo remedium aſſerre. nec ita
 multo poſt magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Ara-
 bibus ſuius alit, ſuperato interiacente mari longo volatu feſſarum, qui
 alioquin etiam non eſt ſublimis, in Mæbreos deſertur. illi vero cibos di-
 uinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiz quaere-

An. mundi
 2454. ante
 Chriſtum
 nat. 3530.

Moſes popu-
 lum vt ani-
 mum ad Dei
 dona ac gra-
 tiam vertas
 hortatur.

Moſes Dei
 beneficia po-
 pulo Iſraeli-
 tico exhibita
 enumerat.

Moſes opem
 Dei imple-
 rat.

An. mundi
3454 ante
Christum
nat. 1310.

In Horeb
castra colunt
eos Deus
mittit.

Manna Is-
raelitarum
cibus.

Quid quoniam
Manna
quodammodo
cibus colligitur.

Manna quid
significet.

Exod. 17.

Israelita 40
annos Man-
na sustenta-
ti.

Israelita in
Raphaim
perueniunt,
ubi labora-
nt.

Moses virga
petram ferit
& aqua pro-
luit unda.

bant, & Moses rursus ad supplicationes vertitur ob auxilium à Deo
promissum simul atque exhibitum: qui ad hunc modum passis. alia mox
alimenta demisit. nam intesim dum Moses precabundus palmas attol-
lit. ros de caelo delabatur: qui cum manibus eius haerens concreuisset,
suspicias ille hanc quoque alimoniam à Deo dimitti degustat: latui-
que re compestra. turbam ignaram & putantem hiberna tempestate nin-
gere, monet opinione falli. nec vulgarem rorem de caelo descendere,
sed alimoniam, quae ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac
innox prae gustatum offert, ut expectare crederent. illi vero ad eius exem-
plum nouo cibo lati fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinem
accedebat. aspectu vero ad aromatis similitudinem quod bdelium di-
citur, magnitudine coriandri semini similis, eumque pro se quisque
certatim colligebant. Sed mox edicto admonentur, ut ex aequo assaron-
is menturam quotidie colligerent: non enim desore hoc sibi genus,
quod co factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auan-
tiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto ultra praefi-
cium modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quam
ceteri. quicquid enim ultra assaronem sequenti die supererat inutile
reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeo diuinus & in-
credibilis erat hic cibus: cuius haec natura est, ut qui hunc habet. alium
non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc cō-
pluitur, quemadmodum olim in Moses gratiam Deus id alimentum
demisit. hoc Hebraei Manna vocant. nam & haec vox Man, in nostra ver-
nacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum
gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos
XL deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto haere-
runt. Sed ex loco in quo haec primum contigerunt castris motis, post
quam in Raphidin. perueniunt extrema iam siti laborabatur eo quod
& praecedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in re-
gionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursus igitur Mosi ira-
scebantur, ille vero declinato aliquantisper turba furoris, ad deprecan-
dum vertitur, rogans ut qui cibum in egestate dederat, nunc potum
quoque in extrema necessitate largiretur tantum non siti deficienti-
bus. quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus
vero nihil cunctatus promittit Mosi datum se fontem & aquarum
abundantiam unde minime sperarent: iubetque ut virga feriens petram
in conspectu sitam, inde peteret ea quae desiderabat. velle se ut per oīū
& absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moses reuer-
titur ad populum praestolantem & intentis oculis se spectantem. iam eni-
m videbant a specula descendentem. qui postquam reuersus est, ait
Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum. & insperato modo sa-
lutem largiturum, fluuius de petra illa prorumpente. quo audito terri-
tis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moses ferit eam
virga, quae est vestigio dehiscens aquam euonit: copiosissimam simul ac
limpidissimam. illi vero inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso
recreabantur: moxque magna cum voluptate bibebant, quod esset dul-
cis & qualem diuinitus datam esse conueniebat. quapropter & Mosem
luximi faciebant, quem Deo tam carum viderent & Deo pro accepto
beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur au-
tem sacrae literae in templo dedicatae, quod Deus Mosi praedixit
petram ex se aquam profluentem esse
edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & prada quæ Israelitis inde obtigü.

Hebræorum autem fame longe lateque diuulgata, rumoribusque de his per omnes gentes circumquaque sparsis, non mediocri metu accolas eius regionis occupauit: & multis vltro citroque legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam, si modò possent, aduentum multitudinem præcipui vero huius expeditionis instigatores erant qui Gobilitidem regionem & urbem Petrà incolunt, vocanturq; Amalecitz, inter eas gentes pugnacissimæ. Horum Reges & se inuicem & finitimos ad Hebræicum bellum concitabant externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem sibi struere didicantes: quos non oportere contemnere, sed priuquam vires eorum angeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta priores bellum aggrediantur, tuto posse opprimi consultiusque esse in deserto eorum conatus vlscisci, quam expectare dum vrbibus bonis ac opulentiis potiuntur. Hoc. n. esse prudentium, iniitiis aduersariorum potentia quamprimū obflare, nec expectare dum quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quā vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est cōmuni consilio, vt Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tū minus expectabat Moyses quam inorum aliquem indigenarum, ergo cum videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improbita & imparato cū instructū no hoste conflegendū erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspicio libertatem seruituti prætulissent, nihil aliud quam victoriæ cogitarent, ne ve reputaret quod astinis, pecuniis, commeatibus & aliis huiusmodi præliis sint inferiores, sed cum Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperent ac si humanis etiam opibus essent longe superiores, nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos, hunc & hostibus esse infernum, & Hebræis proprium: eumq; fauorem satis declaratum dum famē ac sitim prodigiose ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit, ad hæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quod post hæc nihil sint delideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videtur. Tācibus dictis animato populo, conuocatisq; tribunis & optimis, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos vero vt omnes imperatoris sui nutus obseruent: at illi periculum contemnerent & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam vltima finem allaturam, & vltro Moysen rogabant vt se confestim in hostem duceret, neve inemptiua cunctatione alacritatē militum heberet. tū ille selectis reliqua multitudine ad pugnam idoneis Ielum præficit, Naueci filium ē tribu Ephraimitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate intiguum, & a Mose pceptore hac parte non degenerantem, aliquot etiam cohortes ita disponit ne ab aq̃uatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signū classico per Moysen dandi expectant: qui & ipse pernox eum Iesu consultabat, eumq; de instruendis ordinibus admonēbat, appetente vero iam die, hortatur decem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta exultationem sibi apud milites comparare, similiter Hebræorum optimū quemq; priuatissimū, ac mox oēs armatos verbis ad fortitudinem accendit, atq; ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipso montē ascendit, iamque ad manus ventum erat, pugnabaturque strenue, nec ad hor-

An. mundi

454.

Ante Chri-

um, na-

um 1170.

Medio & Ruf-

inus cap. 2.

Exod. 17.

Amaleciti

moment in

Israelitis.

Moses popu-

lum ut nihil

aliud quam

victoriam

cogitarent,

hortatur.

Amaleciti

fundunt su-

gant quo Is-

raelitis.

An. mundi
2454.

AnteChri-
stum nat.
1510.

Iosua Israe-
litarum
Dux desi-
gnatur.

Israelita
pradam opi-
mam ab A-
malecitis
reporant.

Spoliorum
& premio-
rum distri-
butio.

Amalecitas
internecione
delendi
prædictio.

Israelita ad
montem Si-
na perueni-
unt.

Hedio &
Ruffinus
cap. 3.
Exod. 16.
Raguel ad
Mosen in
desertum
Sina per-
uenit.

tationes mutuz deerant, & quandiu Moses erectas manus tendebat, A-
malecitz deteriore conditione præhabantur. Moses vero extensione
manuum lassatus, cum obseruasset quiescuntq; manus dimitteret, to-
ties suos non ferentes hostis impressionem cedere iubet fratrem Aaro-
nem, & sororis Mariam. Vtriusque maritum Vronem, utrinque affantes manus
sibi indefinenter sustinere, neque permittere ut per lassitudinem defer-
rentur, quo facto egregie vicerunt Hebræi, fuissentq; internecione de-
lecti Amalecitz, nisi interveniente nocte fuga & latebris quidam eorum
salutem sibi quassissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel
magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentem ex-
ercitum fuderunt ac fugaverunt, & omnibus circumquaq; de gentibus
magnum terrorem inculserunt, & laboris præmium prædam optimam
reporaverunt. namq; castris etiam hostilibus expugnatis publice & pri-
vatum sunt ditati, qui ad eam diem vis quotidianum victum sibi parare
poterant, nec in præsens tantum ea victoria profuit, sed in futurum et-
iam. non solum enim corpora aduersariorum, sed animi quoq; eo prælio
sunt fracti, & omnibus circumquaq; gentibus ex illo tempore facti sunt
formidolosi. ipsis vero opulentiz non mediocris accessio est facta. mul-
tum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa ziamenta vel
escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniz signate numerus, ad hæc
textilia & armorum ornatus, aliaq; supellex castensis, & varia præda
iumentorum & impedimentorum quæ exercitum sequi solent, quin &
audaciores multo successus hic Hebræos redidit, & fortitudinis ac in-
dustriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicentes si virtutem strenue
coherant. Et hoc quidem prælium talem exitum est sortitum. Sequenti
vero die Moses castrorum cadavera spoliavit. arma quæ fugientes abie-
cerant collegit, & illis, quorum opera insignior fuerat, præmia distri-
buit, Iesumq; ducem pro concione collaudavit milite per acclamationes
laudem viri comprobante, adeoq; inuenta fuit hæc victoria, ut ne vnus
quidem ex Hebræis desideraret, ut cum hominum cadaverum numerus
præ multitudine incomptus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum
actione victimis aram DEO VICTORI posuit: prædixitq; interne-
cione delendos Amalecitas, ut ne vnus quidem eius gentis relinqueretur,
quod Hebræos ultro armis aggressi essent, adq; in deserto & inopia labo-
rantes, postremo ducem exercitus victorialis epulo excepit. hoc fuit pri-
mum prælium post exitum de Ægypto, quo hæc stem laceßentem fortiter
reiecit magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festi sepi-
niciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter con-
tinuabant, iam enim creuerat armatorum numerus & ad hunc modum
paulatim procedentes, tertio mense postquam ex Ægypto mouerant,
ad montem Sina peruenierunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi vi-
derat, ut iam ante commemorauimus.

C A P. III.

Ragueli consilium quod genti suo Moysi dedit.

Cum autem rei feliciter gesta fama ad Raguelm quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Mosen & Sepphoram & eorum liberos
salutaturus. Is lætus socii aduentu sacrificium instituit, & populo e-
pulum præbet prope rubum, qui flagrationem illius euaserat, dum ve-
rò multitudo per suas quisq; cognationes epulatur, Aaron cum suis as-
sumptus & Raguele laudes diuinas concinebant, auctorē salutis ac liber-
tatis celebrantes: ducem quoq; suum sanctis carminibus prosequaban-
tur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque
pauatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cec-
pit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regebantur. Sequenti autē die

Raguel

Raguel videns Mosen multitudinem negotiorum obrui (niebat enim li-
 tes quoniam unus erat, omnibus autem sum deferentibus. & alio arbitro
 iustum tunc esse posse non existimantibus. & his etiam qui causam sub
 tali iudice perdebant, ex quo animo sententiam ferentibus, tunc quidem
 filius, neminem volens impedire, quo minus iustitia viri frueretur. ubi
 vero tandem a negotiorum tumultu absolutum vidit, seductum seorsum
 quid facto opus esset docuit. consulitque ut minores causas aliis cogno-
 scendas cederet ipse vero tantum Reipublice negotia tractaret, non de-
 esse enim Hebrais & alios diu di-
 10 millium salutis sustinere posse ne iudicem, nisi Moli similem, itaq; cum
 non ignores, inquit, tuas doctores, quæ toties populo periclitanti fuerunt
 vsui, tibi ipsi parcens, per mitte aliis ut ipsi inter se lites ex iure dirimât,
 tu vero diuino tantum cultui deditus esto, quo facilius populum è præ-
 senti necessitate exuas. Quin & illud pro virili consuluerim, ut iustiti-
 as ac recensitis copiis eas in dena millia distribuas singulis huiusmodi
 legionibus suos duces præficiendo, easque rursus in cohortes millena-
 rias, quingenarias, cente rarias & quinquagenarias patriarias, itemq;
 in manipulos triginta & viginti & decem comilitonum, tum deinde ita
 20 distinctis præfectos imponas, singulis appellatione a numero subdi-
 torum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstâtes
 populi suffragiis creabis, qui de controuersis eorum decernât. & si for-
 te quid grauius incidere, eius cognitionem ad te relegeat, atque hoc præ-
 dicto neq; Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur & tu sine interpel-
 latione Deum colens fauorem eius propensio rem exercitui conciliabis.

Hoc Raguelis consilium Moses libenter admisit, fecitq; quicquid ille
 monuerat, non sibi hoc commentum vsurpauit, neque auctorem eius
 celans sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit.
 Quin & in libris suis Ragueli adscribit inuentionem ordinum milita-
 rium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quam sibi
 30 alienum decus vsurpare. ut hinc quoq; virtutem ipsius caniscere liceat
 de qua tuis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis popu-
 lus hæret, Moses pro concione ait se ire in montem Sina collocaturum cū
 Deo & aliquid utile eis inde reportaturum, iubetq; ut ipsi interim in
 propinquo castra metentur, viciniore Deo futuri.

CAP. IIII.

*Moses confectis Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabu-
 las ad populum reportat.*

Is dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum.
 40 & ob nimiam altitudinem cautesque præruptas non ascensus tan-
 tum hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, ut non imine-
 rit, o propter numerum incolens religiosus haberetur. Hebræi vero iuxta
 mandatum Prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi
 a nimis quidam boni ita ut promiserat, esset à Deo repositurus, atque
 interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant castitatem
 seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per
 triduum, sicut iussi fuerant, & assiduus precibus Deum sollicitantes, ut
 propitius Mosem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret,
 quod ad vitam bene ac feliciter degendum conducibile foret. interim
 50 & victu sumptuosiore vivebantur, & ornatu splendidiore vna cum vxoribus
 ac liberis excolebantur, atque in hunc modum duobus diebus in-
 ter epulas exactis, appetente iam terrena, nubes primum præter solitum
 supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quam late
 parebant contegens, reliquum cælum circumquaque clara serenitate

*Hedio &
 Ruffinus
 Cap. 4.*

*Raguel suo
 lethro Mosi
 facit ex Is-
 raelitum iudi-
 ces deligen-
 dos consulit.*

*Hedio &
 Ruffinus
 Cap. 5.*

*Moses facit
 consilium
 admittit.*

*An. mundi
 2454.*

*Ante
 Christum
 nat. 1530.*

*Hedio &
 Ruffinus
 Cap. 6.
 Moysi Sina
 montem a-
 scendit.*

An. mundi
2454.
Ante
Christum
nat. 1510.
Horrenda
fulmina in
monte Sina.

Mosis ad Is-
raelitas ora-
tio.

Populus Is-
raeliticus
Deum de
monte Sina
loquentem
audis.

Decem pre-
cepta.
Exod. 20.
Deut. 5.

obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebro micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moſen ex ſententia cum Deo propitius conueniſſe. Hæc leſturi vt cuiq; placuerit: accipiant, mihi certe ſas non fuit diſcedere ab illis quæ in ſacra hiſtoria ſcripta habentur. Cæterum Hebræi viſa inſolita tempeſtate, eiſque horrendo ſtrepitu aures feriente ſupra modum turbabantur. nam & rei nobis terrebat. & rumor vulgatus de monte, quod crebro Deus eum inuiſeret, quamobrem continebāt ſe intra tabernacula mœſti, putantes actum de ſalute Moſi, & illo per iram Dei ſublato, ſe quoque ſimile exitiū manere. In tali rerum ſtatu ecce tibi Moſes exultis læticia, vultuque ipſo animum gaudio geſtientem præferens. quo conſpecto repente metus omnis abiit, inque locum eius ſpes magni alicuius boni ſucceſſit: nam & aer ad eius aduentum priſtinam ſerenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat audituram, quæ mandata à Deo referat, quam vbi conueniſſe animaduertit, è ſuperiore loco, vt ab vniuerſis exaudiretur, in hūc modum eſt aſſatus. Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum nunquam antea vota noſtra eſt aſpernatus, ita hoc quoque tempore legatum veſtrum benigniſſime excepit, & iam in caſtra voſtra præſens ac propitius adeſt, præſcripturus vobis viuendi rationem qua nulla beatorum cogitari poteſt, quare per ipſum perq; eius magnifica opera vos obſecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus ſum, meam mediocritatem intuentes. quodque humanam linguam audituri eſtis: ſed expendentes mandatorum bonitatem ac vtilitatem. agnoſcere eius maiestatem, qui vt veſtra comoda prouehat, me internuncio ad vos vt i non eſt dedignatus. Non enim Moſes Amaram & Iochabelis filius, ſed is qui pro veſtra ſalute Nilum ſanguineis fluentis labi fecit, & Aegyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis munivit, qui omnium egenis cibos coctilis excogitauit, qui porum deſiderantibus è petra ſcatere iuſſit, à quo Adamus tertæ ac maris uſum fructum accepit, per quem Noe diluuium eſſugit, per quem Abrahamus noſtri generis autem ex errone poſſeſſor Chanaanæ terræ eſt factus, per quem Iſaacus conſectis ſenio parentibus eſt natus, per quem Iacobus XII. honeſtiſſimis filiis eſt ornatus, per quem Iosephus in Aegyptiorum præſidem euolit is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud ſum quam tanti nominis interpres. ea vobis ſacroſancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquioribus illis enim parendo beatam vitam ageris, frucentes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritisque ac hoſtibus veſtris ſemper formidoſi. ego enim cum Deo coram collatus, immortalitatem eius vocem audiui: adeo illi cordi eſtis vos & generis veſtri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentem eis audiant, & quid agendum docentem. ne dicta minus auctoritatis haberent, ſi per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocem è ſublimescendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moſes duabus tabulis inſcripta reliquit, non eſt ſas totidem verbis euulgare, ſententias tantum eorum indicabimus. Docet enim nos

Primum Præceptum, Deum eſſe vnum, & hunc ſolum colendum.
Secundum, Nullius animalis ſimulacrum adorandum.
Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ſerías nullo opere proſanandas,
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cæde abſtinendum.
Septimum, Non adulterandum.

Odium, Non committendum furtum.

Novum, Non deponendum falsum testimonium.

Decimum. Nihil alienum concupiscendum.

Hæc ubi multitudo facta ex ipso Deo sicut Moses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus scripius ad ducis tentorium ventitantes postulabant ut etiam legis eis à DEO deportaret. Ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quoque modo agendum esset per idem tempus præscripsit. sicut suo loco dicitur. sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem fere tempore Moses rursus in Sina montem ascendit præmonito

ante populum & spectare eos ascensionem suam voluit. cumque diutius moraretur, per XL. eum dies absuit. coeperunt solicite esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quidquam eos sic contristauit, ut interitus Moïsis opinio. variabantur in rûmores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maxime qui minus eum amabant alij rapulum à Deo videri malunt qui vero prudentiores erant, inter vtrunque sententiam anticipites. quod alterum ab humanis talibus non alienum, alterum viri illius virtuti conuenientius videbant, ipsius forem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quod tali præside ac patrone essent orbati, qualem alium inueniri credabant impubile: & neque solitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebant, reditum expectare iussi. tandem XL. dieb. totidemque noctib. elapsis reuertitur, nullo interitum humano alimento degustato: aduentuque suo tota castra ingenti gaudio repleunt, diuinam providentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beate viuendi se per eos dies didicisse. postulareque

Deum ut tabernaculum eifaciant, quod descenderet quoties placeret: quod etiam migrantes secum circumferre possent, ut non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuiscans crebro & tantum non cohabitans præsto sit votis eorum ac deprecationib. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse, nisi ut ad eius fabricam quam primum se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentis decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem DEI manus ea scriptura. illi vero præsentia sermoneque Moïsi lati prosequi: certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiam ligneam elegantem & contra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina, partim punicea rinctura, quasdam etiam cædidas colore, & alias purpure flore infectas.

ad hæc lanas eisdem coloribus rinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vin magnum odorem totum. Nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio templo & poitalli differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiosæ sunt collata, viritum contribuentibus, nonnullis etiam plura quam pro domesticis facultatibus, archiredos operi Propheta præficit ex mandato Dei, sed tales ut non alij deligendi fuerint etiam si populi suffragijs non commissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicib. extant. Beseleel ex tribu Iudz, & Onis filius & Mariamones, quæ erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidij. Pl. b. autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, ut edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus, ita enim fabricatoribus est visum, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur. Mose & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tū quantum instrumentorum capere deberet ad usum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ite ac

An. m. 2. 2
244. an. 2
Christi
nat. 1510.
Exod. 21.

Exod. 24.

Per 40. dies
& 40. noctes
in monte Sina
idololatriam
moratur.

Quadragin-
ta dies & no-
ctes Moïses
ieiunat.

Exod. 26.

Dua tabula
Moïsi.

Exod. 35.

Isradita lati
certatim ad
struendam
tabernaculi
conferunt.

Exod. 36.

Beseleel &
Eliab Archi-
tecti taber-
naculi.

Edicto plebs
coercenda non
quidquam
amplius
ad taber-

naculi stru-
cturam offe-
rant.

Exod. 36.

Hedie &

Ruffinus

Cap. 7.

Mosen in de-
serio taber-
naculum e-

Atrium ta-
bernaculi
primum.

Thom.

2455. ante

Christum

nat. 1506.

Tabernacu-
lum.

Sanctuari-
um.

ordinate prescribente, nec minor fuit largitio mulierum circa vestes sa-
cerdotes, & cetera quæ vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad diui-
num cultum attinere videbantur.

CAP. V.

*De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem
templi portatilis referebat.*

OMnibus autem paratis, & vas aureis & garmentis ac textilib. Mo-
ses indito festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum
erigit hoc modo. Atrium primo dimensus latitudine L. cubitorum,
longitudine C. vallos æreos statuit, alios quinque cubita per longiora
latera vicenos, & in postico latere X. In unoquoque inerant annuli, &
capitella argentea, bases vero auratæ, imz hæc similes, ex ære factæ &
in terram defixæ, annulis innestebantur funes, qui ab altero capite cla-
uis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra
ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteum deinde byssinum
molliissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totum
que eum locum sepiciens, ut nihil à pariete disferre videretur, atque hoc
modo se habebant septi tria latera, quantum vero latus L. item cubito-
rum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrin-
que habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque con-
stabant præter bases, quæ erant æneæ, ab utroque autem latere stabant
tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo & bysso contexto cir-
cumducti. ad ianuam vero pendeat velum viginti cubita longum, &
quinque altum, ex purpura byssoque & hyacintho contextum, vatic-
picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat al-
per forium æneum, basi ex eadem materia superpositum, unde sacerdo-
tes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum septum
atrii se habuit. Tabernaculum autem statuit in eius medio versus ad ori-
entem, ut sol surgens radios in illud mitteret, eratque longum cubita
triginta & latum duodecim, alter parietum erat australis, alter ad sep-
tentriones obuersus, tergum ad occidentem spectabat, attollebaturque
tantum, quantum in latitudinem patebat. Erantque tabulæ lignæ vi-
centz ex utroque latere quadrangulæ, crassitudine quatuor digitorum,
latitudine vnus & dimidii cubiti, intus & extra laminis aureis conte-
ctæ, & singulis tabulis inerant cardines bini immixti per duas bases, quæ
erant argenteæ, & in suis foraminib. tabularum cardines suscipiebant.
Parietis vero occidentalis tabulæ sex erant, intus & extra deauratæ, in-
ter se omnes ita compaginatæ ut vnus paries esse videretur. Ex laterib.
autem tabulæ erant vicentz, quarum latitudo habebat mensuram vni
& dimidii cubiti, crassitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubi-
ta adimplebant. posterioris vero parietis nouem cubitos sex tabulæ fa-
ciebant, quib. coniunctæ sunt aliz duæ tabulæ, ex medio cubito sectæ,
quas angulares posuerunt ad instar maiorum tabularum. Singulæ vero
tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, ve-
luti quibusdam radicib. confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum
respicientes, & per eos deaurati vinctes immixti, singuli cubitorum quin-
que, tabulas coniungebant, intrabatque caput vinctus vnusquisque a-
lio capite, in modum pyxidis, & post tergum parietum in longitudine
positorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos
vtriusque parietis latera continebantur, in castrationib. factis & immix-
tis ad inuicem, atque ita cautum est tabernaculo contra ventorum vim
alioque impetus, ut securum & immobile consisteret. Intus autem sunt
columnæ

columnæ

columnarum quatuor eod. opere & ex eadem materia factarum similibus. basibus impositarum, paribus intervallis per transversum distitarum: ultra has fuit adytum, reliquum vero tabernaculi sacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariâ divisio, universitatis naturâ referebat, nisi pars quæ inter 4 columnas continebatur, sacerdotibus, inaccessa coelû Dei quodammodo representabat: viginti vero cubitorum spatium, tanquam mare & terra hominibus, inaccessibilis, solis sacerdotibus concedebatur. à fronte vero quæ aditus patebat, columnas statuerunt quinque æreis basibus innixas. post hæc vela sunt per tabernaculum expansa, è bysso contexta, & purpureo, hyacinthino, purpureo, coloribus distincta. horum primum, cubita decem quaqueversum patebat, quod per columnas est distentum, quæ adytum à reliquo spatio disparabant, & à cõspectu hominum excluderant, totumque hoc sanum vocabatur sanctum, adytum vero ultra IIII, columnas situm, dicebatur sanctum sanctorum. fuitque hoc linteum omnis generis floribus, quæ terra fert aliisque ornamentis pictum, exceptis tantum animantium figuris. alterum autem velum, magnitudinis, colore, textura prioris par, circa ingressum sitas quinque columnas tenebat, quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur. & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic pectore contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transversum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipue diebus, reduitum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maxime parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. unde mos mansit etiam post templum exedificatum, ut velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem auleæ quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenum octonum cum vicinis aureis, qui cõtignorum anulis ita inferebantur, ut coaptata vnum viderentur: quæ extensa sanum superne obtegebant, & parietes à lateribus, & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata undecim æque lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis ead. subtilitate quæ illa è lana contexta, quæ tegmine suo usque terram fusa instar rhalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc usum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab alijs è pellibus, confutis contra æstus ac pluviarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima, colores enim tabernaculi non aliter micabant, quam si coelum quis contueretur. cæterum cilicia & pellicea vela ita pendeant, sicut illud circa sancti introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

An. mundi
2455. Ante
Christum
na. 1509.
Tabernaculi
divisione
significatio.

Exod. 26.
Templum.
Sanctum
sanctorum.

CAP. VI.

De arca in qua tabule legis Moyses collocavit.

Tabernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam DEO sacræ inferunt, è materie natura valida, & ab omni carie immolabili. hæc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. longitudo eius erat quinque palmorum: altitudo vero & latitudo trinum palmorum, eratque intrus & extra tota laminis aureis incrustata, & habebat tegmina aureis cardinibus coaptata, nulla ex parte prominens, ex utroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati utrinque traieci, ut quoties opus esset quocumque transportari posset. neque enim à iumentis vehedatur, sed sacerdotum humeris transferrebat. operculo autem eius impositæ erant

Exod. 37.
Hæc &
Rufin. ca. 2.
De arca
sacra Deo.

Cherubin.

Legis tabula
in arca.

effigies duas, quas Hebræi Cherubeis a pellant, ea sunt animantia volucra, noua specie nec unquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio ipsamque arcam intra adytum recondidit.

CAP. VII.

*De mensa & candelabro aureis, deque altari
tabernaculi.*

An. mundi

2455. ante

Christum

nat. 1509.

Hedio &

Rufin. ca. 9.

Mensa.

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non abssimilem. longitudine duumcubitorum, latitudine vnus, altitudine palmorum trisum. eam sustinebant pedes dimidia sui parte infortiore per omnia pedib. similes, quales lectis Dorienfes addere solent: sed superne quadrangulares erant. habebatque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quam superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferre circa summum pedem: adhibebanturque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quæ non per circulum vtrumque vestes traiciebantur, sed subulato mortuæ mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo. facultatem transferendi quocumque opus esset præbebant hæc solebat deponi in fano versus septentrionalē parietē non longe ab adyto. & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, leni è regione sibi duob. ordinib. oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Atticas continet. super panes autē ponebantur duæ phialæ thure plenæ. post septem vero dies alij panes inferebantur, festo quos vocamus Sabbatum: cuius ritus causa alias est à nobis indicanda. Ex aduerso mensæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusili sed non solido. pondominarum centum. hoc pondus Hebræi cinchares Græci talentum sua lingua nominant. eratque distinctum globulis, lilij, malis puniceis, craterculis ab vna basi in altū assurgentib. in septem ramos diffisis iuxta numerum solis & reignotum planetarum. exhibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quib. imponebantur septem lucernæ secundum eorūdem planetarum numerum: respiciuntque ad orientem & meridiem, candelabro oblique posito. inter hoc & mensam vtdixi sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno impubili, sed solida lamina circumquaque contestā, cubitali in quadrum latitudine, altitudine vero dupla, super qua stabat focus aurea circumquaque cinctus: cui anuli inerant cum suis veditib. quo per viam sacerdotib. deportari posset. Sed & præ forib. tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intertecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata, craterem pro foculo superpositam habens. excipiebatur enim terra quidquid ignitum superne decidebat, quod basis nulla subesset. ad aram vero præsto erant infundibula & phialæ, thuribulaque & crateres cum instrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex æro purissimo.

CAP. VIII.

De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.

Hedio &

Rufin. ca. 11.

Exod. 39.

Vestitus sa-

cerdotum.

ET tabernaculum quidem cum paratu suo sic se habebat. nunc restat dicendum de vestitu tam reliquorum sacerdotum quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anarabachem nominant, sic summum sacerdotem significantes: ac primum de vulgo sacerdotum. Sacerdos

saceris

facris operaturus purus iuxta legem & castus accedens ante omnia manachalem quem vocant induitur: quasi dicas constrictorium. est autem subligar circa verenda, confutum & bysso retortum: in quod pedibus intertis subducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum illa constringunt super hoc induit lintheam interulam bylinam è duplicata tela confectam, chetomene nostris vocatur, significatque ea vox lineam, lnum enim vocamus cheton. id indumentum est tunica talaris corpori astricta, habens manicas circa brachia & ipsas strictas, quæ accingitur circa pectus paulo axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta ut serpentis exuuium videri possit. floribus etiam picturatur puniceis, purpureis, hyacinthinis & byssinis: stamen vero è sola bysso constatque semel atque iterum circa pectus reuoluta ad talos vsq; defluit, tanisperdum sacerdos è sacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur. cum vero lacris est ministrandum, ne ventilata sit impedimento super humerum lzuum reicitur. hanc zonam Moles nominauit Abaneth, nos vocabulo à Babylonis mutuato emian dicimus. sic enim illi nominant. sed tunica nusquam sinuatur, habetq; circa collum amplam aperturam, cuius ore vicinis à pectore & à tergo committuntur: massabazatem vocant. super caput autem gestat pileum non fastigiatum, neque totum caput comprehendentem, sed paulo plus quam medium. hic vocatur massae amphites. est autem tali paratu, ut videatur vista linea sæpe in orbem replicata & confuta, quam superne alia tela integrit vsque ad frontem descendens, & per superficiem verticis futurarum deformitatem occultant: hic adaptatur accurate, ne inter sacrificandum delabatur. Et sacerdotum quidem ornatus in genere est talis. Pontifex vero viritur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, sed superinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam nostrates methir nominant: astringitque eam zonâ coloribus supradictæ simili, nisi quod anto intertexta. cæterum ima vestis ornabatur limbo effigie malorum puniceorum distincto, à quo tintinabula aurea sic dependebant, ut medium esset quodque malum punicum inter duo tintinabula situm, & tintinabulum inter duo mala punica, hæc tunica non constat è duobus segmentis, ut futuras habeat in humeris ac lateribus: sed vnica tela in longum contexta sperratam in summo habet non transuersam, sed in longum descendentem à tergo & ante vsque ad medium pectus: cui decoris causa assuta est simbria ne scissura appareat. eodem modo quæ manus exerantur est scissa. Super hanc tertiam etiam munus induit vocatam ephoden, græcanicè epomiden similem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contextitur, ut circa medium pectus lacuna quædam relinquantur, unguiculis quoque interstantibus ut plane tunica appareat, lacunæ vero inseritur frustum amplitudine palmi auro eisdemque coloribus, quibus ephodes, variegatum. id vocatur essen, ac si dicas rationale: quod ita quadrat, ut ad amissum spaciū illud circa pectus à terente relictum expleat. id committitur cum tunica annis aureis per singulos angulos ex oris tunice ad ossenis extantibus. intercurrente tania hyacinthina: & ne quid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram expleat. in vtroque autem humero singuli sardoniches auro inclusi fibularum vice epomiden adnectunt: his insculpta sunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis lingua nostratris in vtroque lapide sena, ita ut seniores dextrum humerum obtrineant, quin & essen ipsum duodecim gemmæ distinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enormæ precium incomparabilis cui ternæ per ordines quatuor inerant, conserre coronulis aureis ita ut excidere non possent: in primo ordine

An. mundi
2455. ante
Christum
nat. 1502.
Manabazas
Chetomene.

Abaneth

Massabaz-
tem.
Massae-
amphites.

Pontifex
ornatus.
Methir.

Ephod.

Essen seu
Rationale.

An. mundi
1489. ante
Christum
nat. 1509.

Pontificis
aurea coro-
na triplex.

Sideritis.

Significatio
tabernaculi
fabrica &
Sacerdotis
ordinis.

Sardonyx, topazus, smaragdus: in secundo carbunculus, iaspis, saphi-
rus: in tertio lyncurys, amethystus, achates: in quarto chrysolytus, o-
nyx, beryllus. his erant insculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum
auctores habemus, ordine quo olim singuli nati fuerunt. Cum autem
per se illi quos diximus anuli sint infirmi, nec possint pondus gemma-
rum sustinere, alios duos maiores in extremitate rationalis quæ respi-
cit ad collum, eminentes è textura fecerunt: qui suscipiant catenas au-
reas, opere plexili, venientes per fistulas quasdam ad extremitates hu-
merorum, quarum catenarum summitas ascendens reducitur post ter-
gum, & circulo qui est à tergo in epomidis simbria connectitur, id quod
præcipue sustinet ephoden, ne quo pacto defluere possit. effeni autem
assuta erat zona iam dictis coloribus & auro distincta, quæ totum com-
plexa rursusque supra suturam nodata, deorsum propendere sineba-
tur, omnes autem simbriz quibusdam oris fistulosis vtrinque include-
bantur. Porro pileo, quali ceteri sacerdotes, utebatur: super quem ex-
tabat alius confutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona tripli-
ci ordine circumdabat, in qua spectabatur calyculi aurei, quales videmus
in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios
hyosciamus. quod si quis aut visam aliquando non satis animaduertit,
aut nominetenebatur auditam de facie non nouit, huic etiam describere
eam non grauior. herba est tres palmos sape in altitudinem exce-
dens, nappo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia simi-
lior. folia vero apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhzrentem,
vestiturque tunica quadam, quam exiit fructu ad maturitatem tenden-
te. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circumferen-
tiam habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter igno-
rantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditas & si-
milis. mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rur-
sum dilatatus in labrum exeat mali punici umbilico incisuris simile. cui
operculum orbiculare inhzret, quasi de industria tornatum, eminentes
habens incisuras, quas dixi ut in malo punice aculeatas & in acu-
tos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per to-
tum calyculum, herba sideritidis semini similem. florem vero fert qui
papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora
utraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant, sed ceu
lorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen
incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari suc-
currit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam
opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem nomen contem-
namus, quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fa-
bricam contempletur, & Sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacri-
ficandum utimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam
virum fuisse, & falso nobis impietatis calumnia impingi. in his enim
omnibus representatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam in-
uenire licet, si quis non ociose sed prudenter singula consideret. Nam &
tabernaculum longitudine 30. cubitorum trifariam partitur, & dualibus
partibus Sacerdotibus permittis, quasi profano loco terram & mare si-
gnificat. hæc enim ab omnibus promiscue calcantur. tertiam vero par-
tem soli Deo designauit, eo quod cælum hominibus sit inaccessibile.
itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in
duodecim menses diuisum. & cum eandelabrum è septuaginta parti-
bus composuit, duodecim signa per quæ planetæ feruntur subindica-
uit, & per septem lucernas impositas, totidem planetarum cursum, vela
quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam designant.

nam byssus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit, pur-
pura vero mare, eo quod conchylii cruore sit fucata. aerem vero hya-
cintus representare videtur, sicut puniceus color ignem. quin & pon-
tificis tunica cum sit linteae, terram similiter significat, hyacinthus vero
polum, per mala punicea fulgetra referens, sicut tonitrua per tintinabu-
lorum strepitum. epomis etiam vniuersi huius naturam indicat & qua-
tuor coloribus contexta, quibus aurum accessit, sicut ego interpretor,
propter adiunctionem rebus omnibus lucem esse quoque in eius medio est
iosertus, non aliter quam terra medium mundi locum obinet. Zona
item qua cingitur, oceani similitudinem habet, qui vniuersa circum-
plectitur. duo praeterea sardonyches in vestitu pontificis pro sibilis ad-
dit: solis & lunae significationem habent. gemmarum etiam duodena-
rium siue ad menses terulecis, siue ad partem partium numerum eius
circuli quem Graeci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura
aberraueris. pteus item caeli significatio videtur esse, cum sit ex hya-
cintus confectus: alioqui non sustineret Dei nomen, & corona illustra-
tur atque ita propter splendorum quo maxime Deus delectatur. atque hæc
in hunc modum interpretati sumus per occasionem, ne latentem in his
legislatoris sapientiam vltro dissimulare videremur.

CAP. IX.

De Aaronis sacerdotio, & legibus quæ ad systa ac sacrificia spectant.

Is ita peractis priusquam dedicarentur apparuit Deus Moysi, iussit-
que ut Sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute prædito,
ut merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata con-
uictione recensuit virtutes illius, & quam studiosus esset publicorum
commodorum, pro quibus toties in salutis etiam discrimen venire non
dubitasset. Cumque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaroni
vulubus ipsis præ se ferrent. Viri, inquit, Israelitæ, opera iam sunt
absoluta qualia vel Deus poposcit, vel nostræ facultates præstare value-
runt. & quoniam scitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante om-
nia prospiciendum est quid sit idoneus sacerdotio, qui sacra curet, &
pro vobis vota faciat. quod si res arbitrii mei fuisset, mihi ipsi hono-
rem huic adiudicasset, cum quod ita natura comparatum sit, ut quisque
sibi optime velit, tum quod mihi conscius sum laborum pro republ. sus-
ceptorum, quibus tale primum iure meo reposcere possim. Nunc
Deus ipse cuius est sacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum
decevit eique sui calculi prærogatiuam contulit, ut qui iustitia in toto
populo præmineat, cui iam ante vestem sacram & curam sacrorum
altarique sui destinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, eo libentius
exaudietur, quod & iam ante in vos est propensus, & propitiatio-
nem habetis estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio popu-
lo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erant enim
Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc lon-
ge dignissimus, cui fuerunt eo tempore filii 4. Nabadus, Abius, Elea-
zarus, Ithmarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi
superfuit, totum in eis fuit in vela testoria tabernaculi & candelabri, &
ara in qua suffitus fieret, aliorumque vasorum impendere, ut hæc dum
in itinere transportantur, neque puluere, neque pluuiæ, aut alia qua-
cunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit ut
rursum contribuerent vitum dimidium sictum. sictus autem nummi
genus est apud Hebræos, quales sunt terradrachmi Attici. at illi sine

An mundi
2455.
Ante Chri-
stum na-
tum 1509.

*Medio &
Ruffinus
cap. 12.
Exod. 28.
29. 30. 40.
Aaroni
Moysi fra-
tri sacerdo-
tium con-
fertur à
Deo.*

*Aaronis
filii.
Exod. 27.*

Siclus.

*Tabernaculum
statim anno-
rum viginti
& supra us-
que ad annu
quingage-
simu nomen
morus.
Vnguentum
sanctum.
Sacrificia.*

Beseleel.

*Exod. 49.
Tabernacu-
lum in deser-
to dedicatu
primo die. A-
prilu, anno
secundo exi-
tus ex E-
gypto, mundi
conditi 2455
ante natum
Christum
3569.*

*Tabernaculi
& sacerdotu
dedicatio.
Leuit. 12.
Leuit. 9.
Sacrificium
sponte sua ac-
cenditur.
Leuit. 10.
Nadab &
Abiu Aaro-
ni filij com-
busti.*

mora paruerunt, quorum numerus fuit sexies centena millia, & insu-
per quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantque id agen-
tum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quin-
quagesimum: quod, mox in vsus tabernaculi est infumptum. deinde &
tabernaculum & Sacerdotes lustravit in hunc modum. mirræ electæ
fiscos quingentos, iteos taurundem, cinamomi & calami (est & hæc o-
doramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit
macerari in oleo oliuarum, bin, mensuræ nomen est, quæ capit duos
chogs articos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis fa-
ctum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum taber-
naculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia su-
per altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim
prolixitate Lectori molestus, recensere superledeo. oportebat autem
bis in die suffitum facere. ante ortum & circa occasum solis: & oleum
purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per
totam diem Deo lucebant. reliquæ sub vespæram accendebantur. Por-
ro omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beseleel & E-
liabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo in-
uenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beseleel. infumptumque
est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus 20
ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio vero sequentis anni mense Xan-
thico Macedonium, Hebræorum nisan, nouilunio tabernaculum dedi-
catum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimque Deus indicauit
gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum, præsen-
tem se sano suo hunc in modum declarans cum cælum esset alias fere-
num, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta
quantæ solent esse hybernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis ut aspectum
humanum transmitteret: iucundusque ros distillabat ab ea. præsentis
Dei tandem operis pro cuiusque merito præmiis, victimas mactabat in 30
atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hæc dumq; pro
peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam cum de sacrificiis tracta-
bo, & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem
in epulas cedant. Deinde sanguine victimarum ornatum Aaronis & fi-
liorum eius asperxit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, ut Dei
fierent Sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eo-
rum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi
confecto, & sanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus
suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare v-
numquemque pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes cæsta-
tim & ambitiose victimas offerebant, quibus super aram impositis subi-
to sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit; & inspectante
populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni
quædam calamitas, paterno animo grauis, quam iam genecrole per-
tulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate fa-
ctum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nadab & Abius,
cum in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi sed qua-
les antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac
pectora eorum depascente; nec succurri potuit quin ita occumberent.
Moses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra ca-
stra deferre, atque ibi honorifice sepelire: totusque populus inopin-
atam hanc eorum mortem luxit, solos fratres ac patrem Moies voluit à
merore abstinere, & potior Dei honorem quam suam tristitiam ha-
bere iam enim sacrum amictum Aaron gerabat. Cæterum Moyses re-

culatris omnibus honoribus à populo sibi oblati, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis uti perseverans, neque quicquam præter reip. turam præ alijs sibi vendicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter & pacate viuere: atque hæc omnia Dei monita faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit, quod in mentione Sacerdotalis ornatus emissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub

An. mundi
2435. Ante
Christum
nat. 1509.

10 prophetiz prætextu imposturarum occasione non ademit his qui illa vrebantur: liberumque Deo vel adesse Sacerdotibus, vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui forte huic spectaculo interuenirent. Ex lapillis enim quos Pontifex in humeris gestabat (sardoniches erant, quorum naturam nulli non notam narrare speruacuum puto) micabat alter quoties litaturus esset, is qui dextrum humerum occupabat, tantumque fulgorem emittebat, ut procul etiam intuentibus confpiceretur, idque præter naturam suam & consuetudinem: quod certe admiratio nera meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiz opinionem aucupantur. Sed mirabilis est quod

Gemmarum
in Pontifica
li ornato mi
raculum.

20 nunc dicturus sum, per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas esseni gerat, in bello victoriam prænunciare Deus solebat. nam priusquam exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, ut toti populo facile innotesceret adesse Deum, opemque & auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci qui à nostra religione non abhorrent, cum hoc miraculum pro comperitissimum habeant, ita ut negari non possit, essena vocant logion, hoc est, oraculum. Desiit tam

30 esse quam sardonix fulgorem emittere annis ducentis antequam hæc commentarentur, irato Deo propter legum suarum præuaricationem: de quo alias opportuniùs dicetur, nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad Sacerdotalem ordinem pertinebant rite peractis, opulus Deo in castrorum contubernium recepto latus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quam omnibus iam malis auerruncatis, & omnia prospera in posterum sperantes: donaque Deo tam priuatim quam publice per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de suo conferentes

Principum
tribuum sa-
crificia &
dona.
Num. 7.

40 mul ducentos siclos pendebant, sed phiala scorsim tantum septuaginta. hæc farina erant plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis utebatur, præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocaustum, & hircum pro peccatis, ad hæc obtulit vnusquisque Principum alias victimas, quæ salutares vocabantur, per singulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hordis, atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, qualibet die vnus. Moses autem non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, contulabat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quam vrad hominem autorem recti debeat. post ritas multis seculis seruauit, diuinitus datas credens: adeo ut eas nec in pace obviuprarent, nec in

Moses in ta-
bernaculo
Deum con-
sultat.

50 bell. ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicauius.

An. mundi

2455. ante

Christum

nat. 2509.

Hecdo & Re

pinus cap. 13.

al. 12.

Duo sacrifi-

cium gen-

nera.

Holocausto-

ma.

Leuit. 1.

Sacrificium

pro gratiarum

actione.

Leu. 4. 5.

Sacrificia

pro peccati

per ignorantiam

commis-

sa.

Sacrificium

si quis sciens

peccauit.

Leuit. 49.

Consuetudo

in sacrificiis

observata.

Leuit. 2.

Num. 28. 29

CAP. XI

Liber de sacrificiis & purificationibus.

Nunc paucas tantum commemoro, quæ ad purificationes & sacrificia pertinent: quandoquidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum utrumque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absumitur, quod ideo vocatur holocaustum, aut pro gratiarum actione persoluitur, & in epulum sacrum facientium vertitur. De priori prius sum dicturus. Vir prius holocaustum facturus, mactabat boquem, agnum & hœdum, & hos quidem anniculos, bouem vero licet mactare etiam grandiore. Sed opus est ut sint omnia mascula quæ solidâ concremantur. his iugulatis Sacerdotes aram circumquaque sanguine horum tingunt: deinde mundata membratim dissecant, & lile conspersa in aram imponunt. strue lignorum iam ardente, deinde pedes & intestina omnia diligenter primum repurgata ad reliquum acerrum adiciunt, tergora vero Sacerdotibus cedunt. & holocaustum quidem ad hunc modum sunt. Quam vero pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant, sed quæ vitio careant, & anniculis sint maiora, & mascula foeminis copulata. his iugulatis primum sanguine aram imbuunt deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & insuper caudam agni aræ inferunt. pectore vero ac dextro crure Sacerdotibus concessio, reliquis carnibus per biduum epulum instruant, & quæ superfuerunt igni comburunt. idem ritus seruatur & in sacrificio pro peccatis: Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut tuturum offerunt, quarum altera sit holocaustum, altera sacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de sacrificiis differemus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hœdum formam eiusdem ætatis offert: Sacerdosque sanguine non ut autem asam, sed cornua eius sola imbuunt: renesque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram infert. Sacerdotes vero tollunt sibi & pelles & carnes eadem die absumendas in fano. nam lex verat quicquam in posteram diem reliquum facere. Qui autem sciens peccauit, nemine coscio, arietem offert lege ita iubente, cuius carnes in fano similiter Sacerdotes eadem die consumunt. Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem quæ plebei, offerunt. hac tantum differentia quod victimas adducunt taurum & hœdum masculum. Iubet etiam lex ut ram in priuatis quâ in publicis sacrificiis farisâ afferatur purissima cum agno asaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactâ. nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinc dimidium, cum arietem tertiam partem, cum agno quartam ea est mensura pisco Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similitam offert, eius primitias pugillum vnum in aram conicit. reliquum eius Sacerdotes in cibum sumunt, aut ebectum: nam oleo subigitur: aut panibus inde confectis. quantumcunque autem Sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vna cum genitrice, & alias quoque non nisi octaua à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa. in quibus liba cum victimis infumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinquitur fas est, Sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus. Publicis vero impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. Septima autem quæque die duos iugulant eodem modo sacrificantes, & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues

cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum vero pro peccato, si quid forte per obliuionem omiffum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæm vocant, præter iam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis, decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant: & que vespertam: sacrificantiæ eadem die taurum & arietes duos & agnos septem: & pro peccato hædum, adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem, si quid mali propter peccata populo imminet, auertatur. alterum vero in iurbanum in locum purissimum educit cum ipsa pelle exarsit nihil omnino purgantes. & cum eo simul exturitur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in sanum illato, aspergit digito cædum leprosis, torielque pauimentum, rurisque totius interiori sani circum altare: reliquum deinde circum altare maius quod est sub diuo in æstio. deinde extremitates & renes & adipem cum fibris coris inferunt altari: pontifexque adiciit arietem de suo, solidum Deo consagratum. Eiusdem mensis decima quinta, tempore iam in hibernum vergente, tabernacula compingere iubetur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens asserre solet.

20 quin & in patria tandem constituti, accedere in eam urbem quam propter templum caput regionis sunt habituri, & octo dies festos ducere, viciimasque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interrim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala Persica dependant. primâ die sacrificium debet esse holocaustoma ex tredecim bobus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus dieb. idem numerus agnorum & arietum vna cum hædo mactatur. sed per singulos dies vnum de numero bouum detrahunt donec ad septenarium perueniatur. Octauo die feriatur ab omni opere, mactantque sicut diximus vitulum & arietem & agnos septem, & pro peccatis hædum. Atque hæc sunt Hebræis ceremoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Mense autem Xantico, qui nostris nisan vocatur, & annum exorditur, luna quatuordecima, sole anitem obtinente, quandoquidem hoc mense ab Ægyptiaca seruitute liberati sumus, sacrificium, quod tunc exeuntes fecisse diximus, Pascha nominatum, quotannis in iustaurate lege iubemur: celebramusque id per lodactia, nihil è victimis in sequentem diem relinquentes, quæ est quatuordecima & azymorum festiuitas à prima. nam hoc festum priori continenter succedit, duratque dies septem, per quos panibus non fermentatis vescuntur, & per singulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni septem, hæc holocaustoma sunt, additurque hædus pro peccatis in quotidianum epulum sacerdotibus. Secunda azymorum die quæ est mensis huius decima sexta, frugibus demissis & haec enim instans incipiunt frui, æquumque rati Deum huius vbertatis autorem per gratiam diuinam honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicatum manipulum igni torrent. hordeum deinde pinsunt, atque ita in alicuius modum tracti asaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iure relicquum Sacerdotum vsui cedit: & ex eo licitum sit publicis ac priuatis messes metere, primitiarum tempore agnus in holocaustum Deo mactatur. Post Paschale sacrum elapsi septem septimanis. hoc est, quadraginta nouem diebus, quinquagesima quam a numero asartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farina triticea duobus assationibus cum fermento confectum, mactantque agnos duos, hæc oblata mox in eorum Sacerdotibus apponuntur, & eadem die sicut nihil in pestis oblumantur. cæterum holocaustoma faciunt è tribus

An. mundi
2455. ante
Christum
nat. 1509.
Sacrificium
mensis Ocho-
bra.

Tabernacu-
lorum festi-
Exod. 23.
Leuit. 23.
Deut. 16.

Exod. 12. 21.
23.
Leuit. 23.
Num. 9.
Deut. 16.
Paschadeci-
ma quarta
April. die.
Festum az-
ymorum.

Primitia
frugum.

Sacrificium
Pentecostes.

An. mundi
2435. ante
natū Chri-
stum 1509.
*In singula fe-
sta et sacrifici-
um quid ob-
servetur. Pa-
nes proposti-
oni.*

Leuit. 8.

Num. 3.

*Leui tribus
culmi sacra-
ta.*

*Re immun-
da.*

Leui. 12. 13.

14. 15.

*Qui homi-
nes immun-
di.*

De leprosis.

*Contra illos
qui Idosen
& Israelitas
propter lepra
profugisse ex
Egypto co-
tendunt.*

*Helio & Sa-
finus ca. 14.*

vitalis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hircisque pro peccato duobus. Nullum autem festum ducitur absque holocaustumate & laborum vacatione, sed in omnibus omnino hæc duo lex observari iubet: & post sacrificium in epulis degunt, ex publico præbetur panis non fermentatus ex farina assaronibus viginti quatuor. coquantur autem feri pridiæ Sabbati: & Sabbato maneproponuntur in sacra menia duobus ordinibus leni ex adverso sese respicientes: atque ita cura duabus lancibus thurepleis permanent usque in proxime sequens Sabbatum. tunc demum alii pro illis recentes supponuntur, & hi priores Sacerdotibus in cibum dantur: thus item sacro igne aboletur, quo ad holocaustumata uti solent, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de suo quodidie bis offert Deo farinam oleo maceratā, & modica coctura duratam: estque dementum eius farinæ assaron v-nus. huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hætenus, quorum rationem alias diligentius explicabimus. Ceterum Moses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, ut Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgavit: eiꝫ tabernaculum cum sacris vasis sartum rectum curandum commisit, iubens ut ad præscripta Sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati suar habiti. Post hæc animalia disceruit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem disseremus, quam ob causam aliorum esum permisit, aliorum interdixit. Sanguinis certe ideo vetuit, quod hunc animam & spiritum putaret: neq; animalis non occisi artem ad cibum concessit, ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiā indixit. Eiecit etiam à cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluuiū laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur vetari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. eam quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu aruit. si quis autem ultra hunc diem numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur aphas duas: quarum alteram sacrificare oportet, alteram Sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonorrhoea sacrificari mo. est. qui vero per somnium genituram em sit, si se mergat in aquam frigidam, ut solet fieri post legitimæ uxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegavit, tanquam nihil à cadauere differentes. quod si quis pristinam valitudinem à Deo precibus impetraverit, & in cute a sanitate color redierit, hic vatis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus alias dicemus, Quo magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt Moſen propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chanaan amduxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moſes in suam ignorantiam valem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, præbilerat ipsum re-lamaturum: præsertim quia inter multa gentes leprosi verſentur, & in prætio sunt: & adeo nec allegentur, nec contempti habeantur, ut in expedit omnibus multarum dignitates, & in administratione reipublicæ civiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quam detrimentum afferrent? Quare manifestum sit quod hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moſes enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum a populo esse voluit. Sed hæc quis que ita ut libitum fuerit accipiat.

Cæterum puerperas sanum introgredi vetuit, aut sacris interesse, ut que in quadagesimum diem si fortis sit masculus: quod si femina sit,

duplex eius temporis praescribitur. Ac ne post praestitutum quidem terminum intrant absque victimis, quae partim Deo, partim Sacerdotibus cedunt. Quod si quis adulterii suspicionem de vxore habuerit, offerat hordeaceae farinae assaronem, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquum est Sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis Sacerdotum statuit mulierem ad portam, quae est obuersa ad sanum: & inscriptum primum Dei nomine in membrana, deservit ei iurandum cum imprecatione, ut si pudicitiam laesisset, luxato crure dextro & ventre disrupto misere moreretur: sin autem per amorem nimio & praecelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infanctum masculum pariat. peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & sumpto e fauo puluere humi collecto, atque in poculum asperso, ebibendum porrigit. mulier vero si iniuste est delata, praegnantia mature & felicitate enititur. quod si coniugalem fidem & Deum iniuriâ testem fecerit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hae sunt quae Moyses genti suae de sacrificiis & purificationibus praescripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipublicae quoque interesse ut liberi legitimi promouant. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore nuruv. omnesque tales coitus ut nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menstruum fluxum patiente congressi, & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formosis maribus turpem voluptatem caperent: & qui contra fecisset, capitalem poenam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solum praedictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis fornicam in coniugalem thorum admittere, non quae corpore questum fecisset, non seruam aut captiuam, neque catuponariam aut stabulariam, neque à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici vero ne viduam quidem permittit quod tamen ceteris Sacerdotibus liberam reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eamque seruare. Idem nec ad mortuum infansitur accedere, quod tamen ceteris est licitum ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Idem iubetur simplices esse, omnique furo carere. Quicumque Sacerdotibus in rege corpore non esset, partem quidem suam cum ceteris accipere simitur, sed ad altare ascendere, & sanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris subeundis puros esse oportet, sed vitam etiam irreprehensibilem praestare. quapropter qui sacrum amictum gestant, tantisper dum eo utuntur, praeter aliam castitatem, puritatem & sobrietatem à vino quoque inter. m. arcetur. Victimae etiam integri corporis maculantur, omnique vicio carere. Hae sunt quae Moyses iam tunc vitae suae tempore observanda tradidit: quaedam etiam in futurum, ipse licet in deserto degens, Chananaeam terram tandem adeptis prospexit. Septimo quoque anno remissionem agi iussit, intra quosque annos & plantatione effici iussit, quemadmodum iam ante populo septima quaque die remissionem à laboribus dederat. quae vero per hunc annum sponte sua terra proualerit, publica esse & promiscui usus iussit & neque indigenam neque aduenam ab his fructibus colligendis arceri: idemque observari post septimam annuam septimanam, qui numerus quinquaginta conficit, vocaturque Hebraeis quinquagesimus quisque annus iobelus: in quo & debitoribus foris remittitur, & serui manumittuntur, qui contribules cum essent, legem aliquam violauerint, & supplicii vias in seruitutem vindicassent. Agri quoque ad pristinos dominos ex hac lege redeunt hanc in modum. Instante iobelo, quae vox libertatem significat, conue-

*Puerpera lo-
ger.
Num. 5.
Adulterii lo-
ger et zeloty-
pia.*

*De adulterio
et incestu.
Exod. 22.
Deut. 17.
Leui. 18. 20.
21. 29.*

*Leui. 22.
Qualis vxor
Sacerdoti do-
cenda.*

*Leui. 25.
Lex septimi
cuiusque anni*

*Annus iobeli-
lus.*

An. mundi
2459. ante
Christum
nat. 3609.

nunt venditor & agri emptor, computatisque fructibus ac expensis in agrum factis, si fructus maiores fuisse compertantur, recipit agrum venditor. quod si expensæ maiores fuerint, hoc quod deest recipiens emptor possessionem alteri cedit. si utraque paria fuerint, possessio ad veteres dominos reuertitur. idem ius est & in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuersum vero de illis quæ intra oppidorum moenia venduntur. Licet enim ante annum elapsum reddita pecunia domum recipere quod si integer annus interim abiuerit, emptori possessionis ius confirmatur. Has leges Moses in castris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxque literis mandatis ad postereros etiam obferuandas transmissit.

CAP. XI.

Leges belli & consuetudines.

Hecio & Ruf
finus c. 15.
al. 12.
Num. 1.
Moses popu-
lum nume-
rat.

Num. 2. 3. 4.

Dispositio ca-
strorum.

Nubes super
tabernacu-
lum.

Num. 9.

Num. 10.

Buccinae dua
ex argente
factæ.

Ordo castra-
rum cum ta-
bernaculo.

L Egitur ad hunc modum digestis ad rei militaris curam animum ad- uertit, de bellis futuris iam tum cogitans. ind. cit. igitur censum tri- buum, excepta leuitica: cuiusque cura principibus demandata, nume- rum eorum qui militari atate essent, ad se referri iubet. Leuitæ enim sacri erant & immunes à militia. Censu tunc capta sexcenta millia eo- rum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigesimo usque quinquage- simum, & super hunc numerum M M M D C L. Pro Leui autem alle- git inter antores tribuum Manassem Iosephi filium, & Ephraem pro Iosepho. Hos enim Iacobus in adoptionem à Iosepho impetrauerat, sicut supra diximus. Compacto igitur tabernaculo in medium castrorum illud receperunt, tribus tribus per latera singula tendentibus, in- ter quas viæ intercedebant. Forum quoque rerum venalium est propo- situm, & merces suo quoque loco disposita: aderantque opifices omni- um artium in suis officinis, ut plânè ciuitas videretur, huc atque illuc commens. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octuaginta, maribus tantum, & qui trigessimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus: Et quamdiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut præiente Deo castra eodem loco manebant, quoties vero le alio moue- ret, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex ar- gento talem. Canna erat tibia paulo crassior, longitudine paulo minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, de- sinebaturque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tu- ba. Afoia vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de Republica conueiebantur: utriusque vero clangentibus vniuersus popu- lus conuocabatur. Quoties vero tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in orientali parte castrorum ten- debant, excitabantur: secundo vero, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur in- ter sex tribus præcedentes, & alias sex pone sequentes. Leuitæ vero ta- bernaculum circumdabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis monebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vrebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sab- batis quam cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus vi- ciis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Agyptiorum dominationem effugerant.

CAP. XII.

Seditio contra Moſen propter egeſtatem, & ſeditioſorum pana.

Non multo poſt à Sina monte caſtra mouentur, & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Iſeremoth, vbi denue populus ſeditionibus agitari cœpit, & laborioſæ peregrinationis culpam in Moſem conſerre. Illius tuafu ſereliſſiſſe regionem ſeriliſſimam, & nunc non ſolum eius vbertate carere, verum etiam pro ſperata felicitate in extremis miſeriis huc & illuc oberrare, a quarum inopiâ laborantes, & ſi manna quoq; aliquo caſu deſiciat, procul dubio fame interituros. His addebant multa conuicia, quæ in vrum optime meritum paſſim iactabantur, exortus eſt interim vnus è populo, quia dmonitos præteritoſi Moſi beneficiorſi, bonam ſpem habere hortabatur, ne ſum quidem opem diuinam fruſtra requiſituros. Vulgus autem his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita deſperatos, iubet æquo animo eſſe pollicendo ſe quamuis grauib; contumeliis immeritis petiturum, & pias tamen carniū eis exhibituram, non in vnum tantum diem, ſed in plures etiam. Illis vero credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum milibus prouidere poſſet: Deus, inquit, & ego, quantumuis male apud vos audientes, nunquam tamè deſinemus veſtri curam gerere, idque breui eſtiſ; viſuri, Vix hæc dixerat, cum tota caſtra coturnicibus cõplentur, quas acervatim venabantur. Deus tamen non multo poſt in Hebræorum inſolentiam æ maledicta animaduertit, non paucis è populo deſideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo caſu inditum retinet, vocaturque Cabrothaba, quaſi dicas concupiſcentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chanaanorum regione reuerſi, Iſraelitiſ; terrorem hoſtiū incuſſerunt.

Moſes autem poſteaquam abduktos inde adduxiſſet in locum humanæ habitatiõis parum aptum, non longe à ſinibus Chanaanorum ſitum, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cumque in medijs conſitiſſet: Ddo bona, inquit, Deus vobis dare decreuit, libertatem, & feliciſ; terræ poſſeſſionem: quorum alterum ex ipſius munificentia iam habetiſ; alterum quoque mox habituri. Samus enim in Chanaanorum ſinibus, à quibus adeo nulla ciuitas, nullusve rex nos arebit, vt ne vniuerſa quidem gens collatis in vñ viribus efficere hoc valeat. Ergo parati ſumus ad rem fortiter gerendam, neque enim ſine prælioregione ſua nobis ſunt ceſſuri, ſed poſt magna certamina victoriæ præmium erit. Sed ante omnia mittendi ſunt ſpeculatores, qui & terræ vbertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos vero inprimis concordia ſtudere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem noſtrum debito cultu proſequi. Hæc vbi locutus eſt, populus collaudato Moſis conſilio, exploratores eliit duodecim nobiliſſimos, ex vnaque tribu vnum: qui exoiſſa partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chanaanorum regionem perluſtrauerunt, donec ad Amathen urbem & Libanum montem peruenirent, explorataque terræ ſimul & incolarum natura, reuerſi ſunt ad ſuos, quadraginta diebus in hoc negotium inſumptis. Et fruſtuum quidem pulchritudo, quorum ſpecimen erat allatum, vbertis que regionis quam audiebant, animos mul-

An. mundi
2455.
AnteChri-
ſtum nat.

1309.
Hedio &
Ruſſinus
cap. 16.
al. 13.

Num. 11.
Seditio con-
tra Moſen.

Iſraeliti in
deſerto co-
turnicum
carnes im-
petrant.
Concupiſce-
tia ſepul-
chra.

Hedio &
Ruſſinus
cap. 7.
al. 14.

Num. 13.
14.

Exploratores
terra Cha-
naan mittit
Moſes.

An. mundi
2455.

AnteChri-
stum nat.
1509.

Exploratores
Israelitis ter-
rorum incu-
tiunt.

Murmur
populi con-
tra Mosē.

Iosua &
Chaleb po-
pulum com-
pescunt.

Mosē &
Aaron De-
supplicavit.
Hodie &
Rufinus
cap. 18.
et. 14.

Israelita in
deserto qua-
draginta
annu erra-
turi.
Panitentia
populi.
Mosēs vir
maxima
auctoritatis.

itudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterebantur na-
tibus difficilem fore eius acquisitionem, quod flumina superanda
essent magna & profunda & montes ardui transcendendi, & vrbes
incenibus firmissimis cingantur. Apud Habionem vero etiam gigan-
tum progeniem se reperisse aiebant atque ita exploratores cum omnia
maiores apud Chananzos inuenissent, quam quæ hætenus post exitum
ex Aegypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data
opera impleverunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talē ter-
ram acquirere, soluta concione domum reuersi cum vxoribus & liberis
lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem
omnino nihil auxilii præstare, rursumque Mosē incusantes, in
eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atque
ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrumque conuicia iactando.
mane vero ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Mosē ac
fratre. n. Aegyptum retro vnde venerant reuertentur. Quem euen-
tum me. uetēs duo & speculatoribus, Iesus Naueci filius ex tribu Ephra-
mitide, & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum
compescunt, orantes vt bona sper sint, neque Deum in simulent menda-
ci: temere fidem habere quibusdam, qui vanis sermonibus de rebus
Chananzorum vulgatis multitudinem credulam terrarent, quia po-
tius eos sequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirere, auro-
res ad ducere se præberent, neque enim montium magnitudinem, ne-
que amnium profunditatem obstituram viris fortiter rem gerere para-
tis, præsertim auspice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Itē inquirunt,
posito omni timore alacres, Deoque freti quæ vos ducemus sequimini.
Talius verbis conabantur sedare tumultum inter populum. Mosēs in-
terim & Aaron procedentes in faciem supplicabant Deo, non pro sua
salute, sed vt insanientem multitudinem ad sanam mentem reduce-
ret, tot præsentibus & instantibus necessitatibus turbatam: cum sub-
ito nubes super tabernaculum exorta, adesse præsentem DEVM signifi-
ca. Quo viso Mosēs animatos infert se in turbam, & vltro poenam
eis a Deo tanta infœcia pronocato minatur, non tamen quantā pec-
cati enormitas merebatur, sed qualis esse solet paterna castigatio. Sibi
enim tabernaculum ingresso, & intercessionem populi cum lachrymis
deprecanti, commemorasse Deum, quot & quantis beneficiis affecti
ingrati esse pergerent: & quod nunc speculatorum ignauia seducti, eo-
rum verbis plus veritatis inesse putarent, quam suis promissionibus.
quam obrem non deleaturum quidem totum illud quod cæteris morta-
libus omnibus prætulisset: attamen terram Chananzam eiusque
vbertatem illis non concessurum sed sine lare & sine vber in deserto
quadraginta annis erraturos, quo peccati poenas exsoluant. Liberis ta-
men eorum terram illam daturum, eosque in modum quibus patres
se per intemperantiam indignos redderent, dominos esse constitu-
turum. His depunctionibus vulgus attonitum, totum se mestitiz
dedit: Mosēque obsecrabat, vt deprecaretur Deum, quo reconcilia-
tus peccatisque condonatis, vrbes hostilis eis traderet. Ille vero nega-
bat Deum latum talibus se tentari precibus. non enim temere aut
humano more ad hanc indignationem esse commotum, sed inflam hanc
sententiam protulisse. Non est autem incredibile, Mosē vnicui vi-
rum innumera penē hominum millia concitata sedauisse, quando qui-
dem ill. præ lens placabilius esse non repugnare diuinæ volunta-
ti: & alioquin etiam vir ille dignissimus est admiratione, tum ob singu-
larem pietatem, tum ob fidem non tantum à uiuiculis hominibus, sed à
potte

posteris etiam imperatam: quandoquidem hodie quoq; nemo est He-
 bræorum, qui etiam si latere possit, quasi presentē reueratur. & quasi
 pœnas essetūrum si quid præter decorum ab ipso præscriptum gesserit. Ante
 Authoritatis eius plusquam humanæ argumenta sunt plurima, & in
 his illud non minimum, quod quidam ex regionibus ultra Euphratem
 sitis ad honorem nostri templi quatuor mensium iter magno sumptu,
 nec sine periculo ementi, sacrificioque peracto, non potuerunt tamen
 partem aliquam de victima consequi, existente aliqua causa, cur per le-
 ges nostras id minus liceret. Et quidam ne sacro quidem facto alii se-
 miperfecto sacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire per-
 missi, re infecta redierunt, maleantes Moysi legibus quam suo proposito
 obsequi: idq; neminem redarguente, nisi propria conscientia. Tantum
 valet semel concepta de hoc viro opinio, ut maior homine habeatur
 quæ leges à Deo acceptas hominibus tradidisse creditur. Nuper etiam
 non longe ante Iudaicum bellum principatu Claudii, pontificatum
 apud nos Iismaele obtinente, quum tam valida famæ regionem no-
 stram premeret, ut assaron quatuor drachmis veniret. & in festiuitatibus
 azymorum allati essent cori septuaginta, hoc est, medimni Siculi tri-
 ginta & vnus, Artici vero quadraginta & vnus, nemo tamen sacerdo-
 tum ausus est micam vnā inde comedere, tanta egestate premente,
 legem tantum & iram diuinā veritus, quæ in occulta etiam peccata
 grauitè animaduertere solet. Quare non est cur aliquis miretur quum
 illo tempore sunt gesta, quandoquidem etiam scripta posteris ab illo
 relicta tantam vim & auctoritatem obriment, ut vel inimici nostri
 fateantur quod talem viuendi rationem Deus per Mo-
 sen iussit necesse. Sed de his quisq; vt vide-
 bitur sciat.

*Annoq; ca-
 ritas princ.
 patu Clau-
 dii.*

An. mundi
2455.
Ante Chri-
stum na-
509.

88

FLAVII IOSEPHI

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV.

DAICARVM LIBER

Quartus.

SVMMA CAPITVM LIBRI IV.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Hebraeorum, in scio Mose cum Chanaanis pugna & clades.*
- II. *Seditio per Choreum aduersus Mosem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.*
- III. *Quando seditionis concitatoribus diuina ultione extinctis sacerdos cum Aaroni & filio sit confirmatum.*
- IIII. *Qua Hebraei in deserto per annos 38. obuenerint.*
- V. *Quomodo Moses deuicerit Schonem & Ogem Amoraorum Reges, de- 20*
leueritque eorum copias.
- VI. *De Balamo uate.*
- VII. *Hebraeorum de Madianitis uictoria, & Amoritis regio quomodo a Mo-
se disabus cum dimidiata tribu con-esta.*
- VIII. *Mosis legis, & quomodo ex hominibus sacris iudicatus.*

C A P. I.

*Hebraeorum, in scio Mose, cum Chanaanis pugna &
clades.*

Num. 14.
Israelita
absq. Dei
mandato &
Mosis. cum
hostibus con-
gredi cogi-
sant.

EBRAEOS autem duram vitam in deserto agen-
tes, & multis miseriis afflictos, nihil penitus habuit,
quam quod Deus non sinebat eos armis cum Chana-
nais experiti: nec iam amplius Mosem audire vole-
bant, quiescere iubentem. At etiam sine illius au-
spiciis uictoriam de hoste se posse obtinere: accusa-
bantque eum quasi hoc tantum agentem, ut in ma-
gna inopia constituti, semper ab illius consilio penderent: & omnino
pugnare decreuerunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non iam Mosi re-
spectu, quam quod in eius tutela iam inde a maioribus essent: & quos
prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque, si rem ite-
rue gerant, uictoriam non negaturum. Satis sibi uisum adue-
gentes, etiam si Moses Deum ab ipsis alienari conetur, omninoque ex-
pedire sibi ut arbitratu suo potius rem gerant, quam ut ex illa Aegy-
ptiorum seruitute Moyse tyrannidem accipiant, etiam si libidini sedu-
cti parent, iactantis diuina colloquia, quibus ut Deo præ ceteris ca-
rus de rebus gerendis præmonetur: quasi vero non omnes ex quo
Abrahæ essent posteri, ut unus singulari gratia præcipientiam futurorum
diuinitus habere debeat. Prudentius esse ut contemptam uisus ho-
minis arrogantia, Deo potius promissori credente, ad acquirendam
eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu uerba sibi
dari sinant. Cogitandum de præsentis inopia, quam loca deserta gra-
uiorem in dies reddant, & auctore Deo manus cum Chananais quam-
primum conferendas nec amplius assensum legislatoris expedandam.

Cum-

Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in
 hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu, neque immensa mul-
 titudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte He-
 bræorum caesa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, tre-
 pido in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem ob-
 lata vehementer animos multitudinis deiecit. peiora metuentis, cogi-
 tantisque ab irarum numine immittam esse, eo quod non expectato ora-
 culo ad pugnam prorupserunt. Moyses autem videns tum suos accepta
 clade confirmatos tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præ-
 senti successu non contentus maior moliretur, decrevit copias retro
 in desertum reducere. Quæque populus posthac in ducis potestate se-
 fore polliceretur, malo admonitus nihil ab ipso consilio prospere
 cessurum, motis castris itum est in desertum hoc animo, ut non prius
 contra Chananeos pugnam capesseret, quam signo diuinitus accep-
 pro. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vlu venit, maxime rebus
 aduersis, ut difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam, i-
 dem accidit. Quum enim missent numero sexcenta milia, & vicia se-
 cunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in-
 egestate ac infortunio, tam in se inuicem quam in imperatorem suum
 exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam
 nec apud Græcos nec apud barbaros unquam fuisse accepimus, quæ tunc
 dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, nisi Mo-
 ses obliquis acceptis iniuriis quod minimum absuit quin lapidaretur, re-
 bus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem eorum corum pro-
 lus abiecit, sed tamen contumeliosos non solum erga legislatorem, ve-
 rum etiam in mandata diuina per Moysen accepta, liberauit tamen è
 perniciosissima seditione, cuius absque sua providentia non misisset
 exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea
 sedata Moyses rem administrauerit, nunc dicemus, causa eius primum
 expōita.

CAP. II.

*Seditio per Chorem aduersus Moysen ac fratrem propter Sacer-
 dotium excitata.*

Num. 16.

*Cores popu-
 lum excita-
 re aduersus
 Moysen co-
 natur.*

Ores vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam
 facundia præditus, videns Moysen in cello dignitatis constitutum,
 moleste ac inuidenter id ferebat. Cum enim esset ex eadem tribu & co-
 gnatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuiniis pollentiorum
 & genere nihilo inferiore, multaque in illum apud contribules Leui-
 tas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam di-
 ctantibus, nec dignis ferendam, Moysen ambitiosis artibus sub pretextu
 ciuidem diuinitatis cum aliorum iniuria suæ tantum gloriæ studere, &
 nuper præter ipsæ & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aa-
 roni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine
 distribuere. Grauem hanc esse iniuriam, quod ita latenter se in domi-
 nationem insinuet, ut priusquam sentiri possit, populi libertas oppri-
 matur. Qui enim principatum se dignum sibi sit conscius, eum volente
 ac persuaso populo sine vi ad tale fastidium asperare. Qui vero bonis
 artibus eo peruenire desuperent, à vi quidem abstinere ne bonitatis ac
 honestatis opinionem amittant, sed rebus maliciosis ad id conse-
 quendum niti. Talium conatus in medium pertractos puniti è Repub.
 esse, priusquam è clanculariis insidiatoribus aperij hostes euadant.
 Quam enim rationem Moysen asserere posse, cur Aaroni potissimum &
 filius sacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex

An. mundi
2455.
Ante Chri-
stum nat.
2509.

Alia Balas.

Cora seditionem ducenti quinquaginta viri sequuntur. Mosi lapidibus obruendum clamant.

Mosi ad Coram seditionem oratio.

divina voluntate deberetur, se merito fuisse preferendum, genere Mosi parem, etate atque opibus potius. quod si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac etate inter cætribules præmissentibus. Hac Cores videri volens rei publicæ curam habere, reuera hoc tantum agens, ut concitato populo pontificatum inusderet. Nec diu se intra unam tribum hæc criminationes continuerunt, verum sparsim paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruegitabatur: breuiterque eo res deuenit, ut ducenti quinquaginta à primatibus factionem coram sequerentur, qui omnes opera dabant: ut sacerdotium fratri Mosi ademptum, in illum transferretur, populus præterea tam concitatus erat, ut ad lapides conclamaretur: concitabatque incendita multitudo in concionem, ubi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur tollendum tyrannum, & populum à seruitute erimendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim si ipse esset sacerdotis elector, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset merito posthabendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quam fratris beneficio fuisse daturum. Moles autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irarum nequamquam expauit: sed freus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium, non sua gratia, prodit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Coram versus elata voce, mihi, inquit, Cores, vel tu vel vnus quis ex istis, intenti in ducentos & quinquaginta viros manu, honore, digni videmini: imo ne te igitur quidem in concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non fiat conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quam vterque nostrum, facultates possides, neque quia nobilior. Comune enim vniuersis nobis genus Deus voluit, cultus eundem sanctis auctorem dedit, neque fraterno affectu morus quod aliis debebatur fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissim nequam oblitus mei, dedissem alteri: eum nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quam illi bene velim, & alioqui qualis erat prudentiæ me violari iuris reum facere, & huius facinoris præmum alteri cedere? Verum & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinisset aut se contemni, aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunum me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuinæ electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragiis committere nullam prærogatiuam postulans ex eo quod hæcenus eo sit legitime functus, ut qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, ramer si vestris e iam calculis iam ante comprobatus, neque enim Dei voluntatem in hoc læsumus, quod vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod ille retro derulit salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, ut qui simul dedit, suum donum raram ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit de vno quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit, Coram per ambitionem obstarè, quo minus liberam Deus electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quod seditionibus tu, bemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras mane cum sua quisque ætera & igne ac odoramentis adesto. Tu vero Cores cede Deo, & calenium eius expecta, neque maiorem quam Deus habeat, authoritatem tibi arroga: sed in quoque inter cæteros huius honoris

competitores iudicandus adeſſo, nec video cur vel Aaron ꝑ petitione An. mundi
debeat excludi, eodem penetratus, & qui iam in hac functione irre- 2455.
prehensibili ſui ſpecimen dedit ubi vero conueneritis, coram toto po- Ante Chri-
pulo ſuffragio facitote, & tuus ſac iſciuin acceptus ꝑ eo fuerit, cum ſum nat.
mea quoque autoritate confirmano, meque ab hac calumnia collata 1509.
per priuatam gratiam in fratrem ſummæ dignitatis exoluam. His audi-
ſturba tumultuari ſimul, & male ſuſpicari de Moſe deſinit, & in ſuper
conſilium eius collaudauit tanquam Republica futurum: atque ita
concio dimittitur.

C A P. III.

*Quomodo ſeditio concitatoribus diuina uitione extincta ſacerdotium
Aroni & ſiliis ſit confirmatum.*

Offero uero die reditur in concionem ut ſacro ſacſo intereſſent diui-
no iudicio, per quod competitorum certamen erat dirimendum:
eratque nonnihil tumultus, multitudine ſuſpenſa ad euentus expecta-
tionem, quibuſdam Moſem in ordinē redigi cupientibus: qui uero pru-
dentiores erant ſeditioſum ſinem exoptantibus. timebant enim ne a-
tum eſſet de Repub. ſi ulterius ſeditio procederet. multitudo quoque
natura non arſu rerum cupida, & ad obloquēdum magiſtratibus prona,
omnibus rumoribus circumferebatur. Moſes autem miſſis ad Datha-
mum & Abironem uictoribus, iuſſit ut ad conditum uenirent ſacris in-
terfuturi. poſtquam autem negauerunt ſe obtemperaturos, neque di-
tinas paſſuros Moſi potentiam artibus malis quā ſuam in populo augeri:
his renuntiatis aſſumptisque aliquor praſtantioribus, non eſt dedigna-
tus ad contumacem Dathan ſeditionem uenire, ſequentibus ſe liben-
ter quos iuſſerat. Tum Dathan cum ſuis audiit Moſem cum prima-
tibus ad ſe aduenſare. progreſſi cum libetis & vxoribus ante tabernacu-
lum, expectabant quidnam acturus eſſet. aderant etiam ſatellites qui ar-
cerent eum ſi quid ui agere uellet. ille uero iam propior ſublatis in coe-
lum manibus, & elata uoce ut à tota multitudine exaudiri poſſet: Do-
mine, inquit, cœli & terræ ac maris. tu qui mihi teſtis es fide digniſſi-
mus, quod quicquid haſtenus feci, ex tua ſententia feci. qui miſeratus
res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuiſti, exaudi hanc orationem.
tu enim ſcis omnia, ipſas etiam cogitationes hominum: quapropter
non dedignaberis rei ueritatem atque iſtorum ingratitudinem in me-
dium proferre. Noſti ſane exaſte & illa quæ natiuitatem meam præce-
ſſerunt, uifa nimirum non audita: nunc in illis rebus teſtimonio tuo me
ſubleua. quas iſti cum non ignorent, male ſuſpicati tamen non ueren-
tur. Ego cum uitam agerem quietam, id quod mea uirtute & tua volun-
tate Raquelſq; ſoceri beneficio conſecutus eram: tamē reliſtis eius vo-
luptatib. & commodis meipſum totum dediſti athēnais pro iſto popu-
lo perſeſendis: & primū pro libertate eorum, aſc uero pro ſalute prom-
ptiſſime magnos labores ſuſcepi. Nunc ergo quoniam in ſuſpicionē e-
ni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euasce-
rant, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuiſti, & uoce tua
ſpectaculoq; illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto lega-
tione tuo nomine ſangi uoluſti, qui Ægyptiorum opibus aſſectis ſerui-
tutem eorum effugere cōceſſiſti, & Pharaotis potentia ſuccumbere mi-
hi feciſti, qui ignaris uia per mare mediſiter aperuiſti, cuius poſtea ſu-
ſtribus Ægyptios inuoluſti qui in mea armis muſuiſti, qui ex uiriſſis
fontibus potabiles reddidiſti, & poſtū nobis inopia laborantibus ē pe-
tra prodidiſti, cibumque in terra non inuenientibus ē mari attuliſti ē
cœlo deniq; nunquam ante auditum es largitus, qui legibus ac indi-
tis rem noſtram or- ſti, adeſſo mihi Domine iudex omniū ac teſtis in-

Ragſon

cap. 2.

Num. 16.

Dathan &
Abiram
contumaces.Moſi ad
Deum pre-
catio.

An. mundi
2455.
AnteChri-
stum nat.
1509.

corruptissimus, quod neque munera à quoquam Hebræorum, fauorem
meum cōtra iniustitiam captante, admisi, neq; pauperem bonam causam
habentem propter aduersarium diuitem perdere litem sum passus, &
Repubblica sincerissime administrata in suspicionem culpæ, à qua sum
alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua vo-
luntate sacerdotium tuum contulerim. ostende quod omnia tua prou-
dentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effe-
ctum peruenit, & quod res Hebræorum cordi tibi sint, iusta in Datha-
num & Abironem animaduersione declara, qui te stupidum faciunt
meis imposturis circumueniri iactantes, facies autem manifestam ad-
uersus insanos gloriæ tuæ detractatores vindictam, si non communi
more intereant, ne quis nihil nisi humanum passus existimet, sed terra
quam indigni calcant dehiscens cum familiis ac facultatibus eos absor-
beat, hoc modo, & ~~ita~~ potentia omnibus apparebit & exemplum po-
steris statuatur, ne quis secus quam pium est de tua maiestate sentire
audeat, & meum ministerium ex tua sententia esse comprobabitur.
Quod si vera sunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput
dixæ vertant, illis quos execratus sum incolombibus. Atq; ita exacta pœ-
næ à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concor-
dia, & mandatorum uorum custodia serua intactam & exemplum sup-
plici, scelentis hominibus debiti, quandoquidem alienum est à tua ius-
titia, illorum penas immeritam Israelitarum turbam dependere. Hæc
cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & undante
superficie, non secus quam pelagus vento fluctuans, vniuersum po-
pulum terruit, immensi mox sonitu eliso, quæ seditiosi tendebant.
solum subsidit, & eodem momento omnes ad vnum absorbet. subla-
tisq; in hunc modum profanis, hiatus ille iratusum clauditur, vt ne
vestigium quidem eius superesset. Hic finis seditiosæ factionis, illustre
argumentum diuinæ prouidentię simul & potentię: fuitque hic casus
eo miserabilior, quod adeo nemo ne propinquorum quidem arte co-
gnatorum eos esset miseratus, vt totus quantus erat populus, antea do-
rum oblitus, lætis acclamationibus Dei sententiam comprobaret, ac ne
luctu quidem dignos, vt pestem ac perniciem populum, existimaret.
Post Dathanum cum suis extinctum Moyses pontificatus zmulos con-
uocat. Deo denuo commissurus electionem, vt ei sit ratum Sacerdo-
tium, cuius sacrificium Deo gratissimum apparuerit. Itaq; conueniunt
ducenti quinquaginta viri summo in præcio semper apud populos ha-
biti, tum quod à maioribus omni virtute præclaris oriundi essent, tum
quod ipsi nequaquam degenerarent, cumque his procedunt & Aaron
& Cores, deinde stantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris odo-
ramenta, quæ secum attulerant, cum subito tantus ignis effulsit, quan-
tum nec homines ipsi in quâ excitauerunt, nec in terris sponte ardenti-
bus, nec in syluis per æstum austris, statu collis & artritibus excitatum vi-
derunt, sed qualis diuinitus accendi poterat fulgētissimus simul ac fla-
grantissimus, cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vna cum
Core ita sunt absumpti, vt ne cadauerum quidem reliquæ compare-
rent, solus Aaron superstitis illæsus, vt manifestum esset, diuinitus coor-
tum hoc incendium. His ita absumptis, Moyses volens perpetuam eius
supplicij memoriam ad posterum radi, vt & illis non ignoraretur, iussit
Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari aëreo conse-
crare, vt hoc monumento omnes terrentur, qui cœle-
ste aumen humanis dolis circumueniri
posse putant.

Dathan &
Abiron
absorbet ter-
ra.

Corem cum
ducentis
quinqua-
ginta viris
ignis abso-
mpt.

CAP. IV.

Regi Hebraei in deserto per annos 38. obdormierint.

Post tam evidens argumentum cum iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine ulla controuersia posthac illud tenuit, nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imo pene grauior prior est insequuta. nam ex talibus casibus ortum habuit, vt facile appateret longo tempore duraturam. Cum enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysi ista facere huic igitur imputabant omnia, tanquam non peccatorum odio Deus saurer, sed à Mose sollicitatus, ægreque ferebant, quod non solum impunitot optimatum morte populum multasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum; quandoquidem nemo posthac eum affecturus erat, cum aliis id male cecisse videret. ad hæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbia & nimia Moysi potestate modum aliquem statuerent. facile enim hoc illi esse. Tum ille mature sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursus res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem adnotari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuam mandauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore Sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, inscriptas attulerunt, eum alii, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit: sequenti vero die omnes prouult, quæ facile agnoscebantur, quod essent & à principibus qui attulerant, & à cetero populo notata, videbantur; alias eadem specie manere, quæ erant pridie cum eas Moyses acciperet, ex Aaronis vero ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum, amygdala matura quod virga ex hoc genus ligno constaret. hæc nouitate spectati. Huiusmodi artonitum, omisissis odiis quibus tam Mosem quam Aaronem prosequeretur, totum in admirationem diuini iudicii versum, amplius Deo repugnare desist, ratumque Aaroni sacerdotium esse voluit, atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine posthac contradicente, fuit Pontifex, & Hebræorum populis longis seditionibus agitato hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moyses autem posteaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immensam à militia fecisset, ne forte in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentius sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananeam ex oppidis eius quadraginta octo bonæ & pulchra Leuitis distribuere, cum agro moribus eorum contiguo duum millium cubitorum, & insuper à toto populo decimas annui fructus exegit Leuitis simul ac Sacerdotibus conferendas, atque hi posthac eius tribus solennes redditus fuere. Nunc dicendum quæ sint Sacerdotum propria, ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent, præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum, si masculum fuerit, sacrificandum Sacerdotibus adducat, vt eo cum familia veleretur in vrbe sacra, pro eis vero quibus patria lex vetat, dominus sortus solum cum dimidio dependat, pro homine vero primogenito quinque sicles. debent eis etiam primitias censuræ omnium, & qui panes coquant liba alienæ, & vinum non gustantes, cum capillum consecrant, victimas eo

An. mundi
2455. ante
Christum
nat. 1506.
Num. 17.
Alia seditio
contra Mo-
sen.

Aaronis vir-
ga germinat.

Hebræi & Rus-
sim ca. 3-4.
Num. 18. 35.
Leuit. 14. 18
& 26.
Sacerdotum
redditus.

Num. 6.
De Nazari-
tis.

An. mundi
2493. Ante
Christum
Mm. 20.
Mose ad Idu
maerlogatio.

rum Sacerdotibus cedere. Item qui Corban se ipsos nominant, hoc est, Dei donum, si velint à ministerio, ad quod se vitro obligauerunt, dimitti. Sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta, qui vero tantum pecuniae non habuerint, hos Sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & si quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum offerendum tamen Sacerdotibus petus & brachium dextrum. Taurum est quod Sacerdotibus Moses attribuit, praeerea; quicquid pro peccatis populus offert, ut in proxime precedente volumine diximus. Quicquid autem à populo Sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quam filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quae pro peccatis offerantur. haec enim in sano solo Sacerdotio fungentes; mare eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra mouit, & cum omnib. copiis ad Idumaeam fines peruenit, legatis primum ad Regem praemissis, petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare sine cuiusquam iniuria iter se facturum: praeterea forum rerum venalium suls exhiberi poscebat, persolurus etiam aquae pretium, si Rex ita iuberet. ille vero legatis, re infecta, dimissis, negatoque transitu armatus cum exercitu eobuiam profectus, prohibiturus Moisen si vi viam aperire conaretur. at Propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente, ut ipse pugnae principium faceret, retrorsum abduxit exercitum per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariam, cuius ultimus vita dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Aegyptum reliquerat, mensis Xanthici luna prima: sepultraque est publico sumptu magnifice, super quoddam monte, qui appellatur Seia, & post mestruium lectum iussit Moyses populum hunc in modum. iuuentam laboris & arati expertem, colore toto corpore rufam, paulum ante castra productam Pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. Deinde solida iuuentia ita ut procubuit cum pelle ac intestinis ardente, ligauit cedrum in medium ignem iniciunt, simulque hyssopum & lanam cocco tinctam, huius cinerem vniuersum vir parus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot post hac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intingentes, aspergebant se die tertia, & septima, quo facto populus post hac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in terra belli sorte quæ sita seruari præcepit. Ceterum funesto exercitu ita ut diu lustrato, per desertum cum exercitu pergens Arabiam perlit. Quamquam venisset in agrum vrbs Arabum primaria, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, præmonitus à Mose quod esset mortuus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco accliu, exutam pontificiam stolam Eleasaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat, atque ita peccare populo moritur, eodem ipso anno quo Ierorem amisit, anno ætatis vigesimo tertio, dies mortis eius incidit in primam lunam mensis qui Atheniensibus hecatombreon dicitur. Macedonibus Ious, Hebrais Iabba. Luxit cum populus diebus triginta, & iussu finito, Moysi ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiz montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitæ ab Amorgis determinans. estque hæc regio frugifera, & fructus quantum satis est incolis suppeditat. ad eius Regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidem daturus, quod sine detrimento vel agrorum vel colonum militem traderet: sed & persoluturum pretium rerum venalium ex æquo & bono, etiam si po-

Mariam
soror Moysi
defuncta.
Num. 19.
Mose iussu
di populum.

Num. 20.

Aaron mor-
tuum.

Ruffinus ca.
4.
Hec. ca. 8.
Num. 21.
Mose ad Idu
maerum Arce
vorum Regem
legatio.

tum aquæ sine precio dare grauerentur. Se non vero negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibitus si Hebræi fluvium transire conarentur.

C A P. V.

*Quomodo Moyses demiserit Sebonem & Ogem Amorrhæorum Reges, de-
leueritque eorum copias.*

Moses autem postquam intellexit Amorrhæos hostilem in se animum
gerere, haud ferendam contemptum ratus, & videns Hebræos ge-
nus hominum intransabile, ocio simul & egestate facile adduci posse ut
pristinos tumultus a seditiones renouarent, occasione eis adimere
volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo vero
annuente, & victoriam insuper pollicente, magnopere hac spe anima-
tus militem quoque fiducia complicit, clamitans adesse tempus quo pu-
guandi cupiditate exsatiarentur, auspice Deo & quo iponte iam propen-
derent autoritate sua compellente. ar illi permilla potestate læti arma
corripunt, & è vestigio instructa acie ad hostem properant. Amorrhæi
contra ut vidit aduentantes, oblitus pristinae ferociae, tum ipse est terri-
tus, tum milites animos, quos ante visum hostem pra se ferebant, pra
timore demiserunt. Itaque vix primo conflictu excepto, terga vertunt, in
sola fuga spem salutis reponentes. confidebant enim munitis vrribus,
que tamen nihil peiorius eis profuerunt. Nam Hebræi ut primum anim ad-
uerterunt hostes cedere, acriter insisterunt, turbatiq; eo. um o idinibus,
in extremam formidinem eos coniecerunt, iamque totis campis sparsi
effuso cursu a si alias vrbes petebant, nec alteri persequendo fatigantur,
imperfectam victoriam relinquere noientes, sed cum essent funditores
optimi, & eius pugnae generis, quod omni telorum genere eminus geri-
tur in primis periti, & expeditiores quam ut armis grauerentur, aut pe-
dibus fugatos assequerantur, aut glandibus & iaculis, si quos celerio-
res timor fecerat. Itaque magna strages editur, & si qui effugerunt, cum
vulneribus & siti consistabant. erat enim aestus. Cumque desiderio
potius ad fluvium agmine magno terrentur, ab insequenribus circuda-
menti emibus sagittis ac iaculis sunt conhi: & inter ceteros Sehon Rex
occidit. Hebræi vero caesos spoliabant, praedas agebant, magna rerum co-
pia fruebantur, quod si dictus nondum ex agris collecti essent, & milites
totam regionem percurrerant impune diripiendo, capiuosque abdu-
cendo. nemo enim resistebat, robore eius regionis in pugna absumpto.
Talis clades Amorrhæis accidit, qui nec consilio prudenter, nec armis for-
titer sunt vsi. Hebræi vero terram eam occupauerunt, inter tres annos
insula modo sitam. Nam Arnonis ripa meridionale eius latus termi-
nant. Iobacchus vero septentrionale, quia Iordanem influens nomen
amittit: occidentalis tractus ordan: amne alluitur. in hoc rerum statu
exoritur israelitis novus hostis Ogus Golanis & Golanthis regio-
num Rex, in auxilium Sehonis amici & loci veniens: cuius res quam
iam perditas videret, nihilominus victoriam sperans, virtutis suorum ac
hostium periculum facere decrevit. Quaspe frustratus & ipse in praelio
perit, & exercitus ad vnum est delatus. Moyses vero Iobaccho fluvio su-
perato regnum Ogis ingressus urbem vnam post aliam tubnerabat, ha-
binatores internecione vastans, qui omnes e us terra homines diuitiis
& agrorum fertilitate superabant. Ogus etiam vir heroica specie corpo-
ris, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & stature
argumentum exhibebat in expugnata Regia vrbe Ammanitidis regionis,
dicta Kabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, novem
longitudine. Huius viri casum non solum praecens Hebræorum felicitas

An. mundi
2493.

Ante
Christum
na. 1473

Num. 21.
Hebræi pug-
nam parant
adversus A-
moræos.

Amoræi
Hebræi san-
dunt fugans
qua

Sehon Amo-
ræorum Rex
interfectus.

Hebræi terram
Amoræorum
occupant.

Amoræorum
vitta sunt.
Ogus Rex cum
exercitu suo
cidatur.

An. mundi
2493. ante
Christum
nat. 2473.
Ruffinus c. 5.
Hedio c. 6.
Hieriche.

est inlecat. sed in futuram etiam maiorum successuum illis causa est facta. Sexaginta enim oppida egregie munita de eius ditione ceperunt. & ex praeda tam priuatum quam publice sunt locupletati. Post hac Moyses castra Iordanem versus mouer. & campum magnum & regione Hierichuntis. ea est vrbs copiosa. palmis abundans & balsamum ferens. lamque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quam pugnas acptilia cuperent, & Moyses vtendum hac promptitudine suorum ratus, vltimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloque exercitui dato partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbesque gentis eius expugnandas. cuius belli origo talem causam habuit.

CAP. VI.

De Balamo vate.

Num. 22.

Balaci Moabitarum Regi ad Madianitas legatio.

Balaci & Madianitarum ad Balamum legatio.

Secunda ad Balamum legatio.

Balamo Angelus resistit. Balami asina loquitur. Balamus obiurgatur ab Angelo. Balacus ad Balamum peruenit.

BALACUS Moabitarum. Rex habens vterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum creicere videret, cepit etiam de suo regno esse sollicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne rebrzi quicquam vltius prater Chanaanum viurpare appetant: atque ita non satis consulte de rebus nouis cogitabat. & bello quidem aggredielatos tot victoriarum successu non esset ausus, obitare tamen volens ne vltius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vate & sibi amicam, cu Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quemq; rogantes vt veniret ad se; & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensa adhibitis, contulit Deum, quz sit eius de Madianitarum populiis sententia. qui cum versaretur is obsequi, reuersus ad eos, ait sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obitare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex vetis haecenus praedictionibus comparata: nam exercitum illum, que ipsi execratum velint, esse Deo longe charissimum, dediq; illis consilium, vt ob hanc causam ad Israelitas profeeti, pacem cum illis quibuscunq; conditionibus faceret. his dictis legationem dimisit. at Madianita Balaco maximis precibus urgente, eadem de re denuo legatos mittunt ad Balamum. qui cupiens hominibus obsequi, Deum consuluit. Deus vero offensus iubet vt legatis assentiat. is ratus Deum hzc seruo iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundem autem cum ventum esset in viam quandam angustam inter duas maccias sitam, occurrit ei Angelus: quo animaduertito alina quz vehabatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur verberibus testis pressuram moiette ferentis, cumque nec Angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret. tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum inculat, quod nunquam auctoritas leuiter in se non intelligens Deum perhibere quo minus quibus cuperet obsequatur. Hoc prodigioso alina sermone dum ille turbatur apparuit ei Angelus, obiurgas verberatorem, quod iumentum non esset in culpa, sed ipse obitaret iter contra Dei voluntatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire, sed Deus iussit eum pergere quo inisterat, modo ne quid aliter agat quam diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit. exceptusque a Rege honorificentissime, voluit ad quandam montem deduci, vnde Hebraorum castra contemplari posset. Balacus vero ipse cum regio comitatu deducit vatem in montem proxime imminentem: qui a castris stadia sexaginta ab erat. quibus consideratis iubet Regem septem aras extruere. & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iussu Regis est factum,

mactat

machar victimas ut victoriam præfigere posset. deinde sic fatiur: Felices *Balamus de*
 vos, quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam *Israelitico*
 suam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum est *populo vati-*
 hominum genus, cui non innocentia morum, virtutisque ac probitatis *cinum*
 studio sitis antefereendi, liberos præstantiores etiam si ex efflores habitu
 ri, quandoquidem Deus vos hominum solos complectitur & v'omnis
 sub sole felicissimi sitis prospicit, quamobrem obrinebitis terram ad
 quam vos misit, & posteris vestris in perpetuum p' assidendam relinque-
 tis: & gloria vestri nominis implebitur vniuersa terra simul & mare, &
 deo que multiplicabitur gens vestra, ut nulla non orbis regio vestri lan-
 guinis homines admixtos sit habitura. Beatus vos exercitus & admirā-
 tione dignissimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum
 amplum, pro numero ac dignitate domicilium Chanaan contingeret,
 sed totam olim terrarum orbem habitationi vestræ destinatum scitote,
 ut tam in insulis quam in continente sit vobis degendum præ multitu-
 dine ipsius cæli stellis numero æquiparanda. Cumque tam innumeri fu-
 turi sitis, nihilominus nihil vobis ad summam rerum copiam deesse pā-
 tieretur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis vestris in men-
 tem veniat, ut hostes vestri esse, & in vos arma sumere velint, non enim
 reuerteretur tali prælio victor, qui laticlavi coniugibus ac liberis afferat.
 Tanta vobis fortitudo diuino favore contigit, qui solus potest & quod
 superest detrāhere, & quod deest addere. Talia vates fatidica voce canē-
 bat, extra se raptus, & numine totus correptus, rege indigne ferente. &
 postea non sordare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis con-
 ductum venisset cum ad execrandum hostes, quos nunc machos virtute
 ac pietate caneret. Ad quem vates, Puras, inquit, quoties fata sunt ape-
 rienda, in nobis firum esse quid dicamus aut taceamus affari diuino
 spiritu: ipse voces quales vult profert & oracula, nobis nec scientibus
 nec cogitantibus. Equidem satis mem' n' ad quid precibus Madianita-
 rum siq' adductus, eaque causa veni ut v' vntati iux' morem g'ererem.
 Sed potentior est Deus quam mea voluntas, qui contra Dei volunta-
 tem ad gratiam hominum loqui p'p'otueram, quam p'imum enim no-
 strum pectus sobintrat. nihil amplius nostrum ibi remanet, ego certe ni-
 hil in homin' laudem dicere, in animo habui, nec quæ Deus totum ge-
 neri dare decreuit, commemoranda putavi: sed numen illis propitium,
 quod gentis felicitati studet ac gloriæ, pro desistatis hæc verba mihi
 subdidit. Nunc age quando animus est tibi atq; Madianitis rem gratam
 facere quorum preces me non decet non admittere alias aras erigamus
 & sacra instauramus, si forte Deum placare possim, ut execrationibus
 hoc genus hominum deuovere liceat. Cumque Balamus id fieri permi-
 sisset, ac ne iterato quidem sacro potestatem deuotiū impetrasset, col-
 lapsus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturū esset regibus &
 civitatibus præclarissimis quantum quidam nondū condita videntur,
 quæ vero eant, eantum res terra mariq; genti ita prædictionibus respo-
 derunt vsq; ad nostrā memoriā, ut facilis sit coniectura, reliquū etiam
 tuis oculis non vanum fuisse euentum aliquando comprobaturū. Ba-
 lamas autem ægre ferens expectationem frustratam, sine honore vatem
 abiecit. Ille domum repetens cum iam in Euphratem attigisset, accito
 Balaco & principibus Madianitarum, Balace, inquit, vosq; Madianitz,
 quandoquidem necesse est ut vel præter Dei voluntatem vobis oble-
 quar, Hebræorum quidem genus nunquam est interiturum, nec bello,
 aut pestilentia taceue aut alio casu delebitur. Deus enim curam habet
 eius gentis à malis seruandæ, ne quādo talis clades incidat qua vniuersi
 de medio tollantur, interdum tamen quidam vitati non poterunt, qui-

An mundi
 2493.
 Ante Chri-
 stum nat.
 1491.

Balamus ira-
 tus repre-
 hendit Bala-
 mum.

Balamus re-
 sponsio.

Num. 23.

Balamus de
 rebus futuris
 vaticinium.

An. mundi
2493.

AnteChri-
stum na.
1473.

Balamia-
d-
versus He-
braeos con-
filiam.

Medianita-
rum filia ad
Hebraeorum
castra per-
ueniunt.

Medianita-
rum filia He-
braeos ad do-
lulatriam
perducunt.

Hebraei mu-
lierum cupi-
dine ducti à
patrum reli-
gione desei-
sserunt.

Zambrias,
Chorbi.

bus ad tempus afflicti, mox magis quam ante florebant, castigatione
tali ad sanitatem reuocati. quapropter si breuem victoriam de illis con-
sequi queritis, hoc consilio voti compotes efficiam. Filiarum formosi-
tias, quæ pulchritudine sua mentes eorum expugnare possint, quantum
fieri poterit cultas ac ornatas mittite, ut circum castra obuerterentur, & in-
uenibus complexus expectantibus faciles se præbent. ubi vero cupidine
captos viderint, subito se proripiant. cumque rogatz faciliat ut ma-
neant, non annuunt nisi persuasis. ut relictis patris legibus & cultu Dei
à quo illas acceperunt, Medianitarum & Moabitaram Deos ventren-
tur. sic enim Deum iratum sibi reddent. Post hæc monita abiit. Media-
niris autem ita ut moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuue-
nes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes ro-
gant ne sibi voluptatem ex earum pulchritudine capere inuideant, neve
consuetudinem eorum auersentur. illæ libenter & verba iuuenum &
complexus admittunt: iamque blanditiis illectos & cupidine feruentem
relinquere parant: tum illi tristes mulierum discussu, precibus instant ne
se relinquunt, sed futuræ coniuges & omnium facultatum dominæ ap-
ud illos maneant. hæc promissa iureiurando confirmabant Deum tes-
tem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad misericor-
diam flecterent. tum illæ postquam omnino captos & consuetudinem sua
deuinctos animaduertunt, sic respondent: Optimi iuuenes, non de-
sunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domesticorum
affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam
corporis munditaturæ preces vestras admisimus: sed persuasæ viros esse
bonos hac hospitali gratia non dedignatz qua vos opus habere vide-
bamus, faciles nos vobis præbuimus: Nunc quandoquidem amare vos,
& abiectionem nostram moleste ferre asseueratis, ne has quidem preces
auerfabimur. quare si beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ
sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscum uti legitimæ auptæ con-
iugis sumus. veremur enim ne libidine exarsita, cum iniuria & con-
tumelia nos retro ad parentes nostros abiegetis: cui hostia sollicitudini
ventam vos dare æquum postulamus. illis vero quolibet modo fidem
datuos se pollicentibus, & nihil præ amore nimio recusantibus. quan-
doquidem, inquit, ita vobis videtur, & mores habetis ab aliis diuer-
sissimos, ut cibis etiam propriis vestro more utamini, nec potum cum a-
liis communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscum vitam degere,
Deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis amo-
rem istum vos non fingere, nisi eosdem nobiscum Deos adoretis. Nec
absurdum fuerit aut vitio vertendum, si terræ in quam venistis peculiares
Deos colere malitis: præsertim cum nostri per omnes regiones honori-
tur, vestrum nemo præter vos cultu dignetur aut exereat. aut igitur
exterorum more vobis est viuendum, aut aliis orbis querendus, ubi soli
iuxta vestra instituta vitam agatis. At illi cupidine cæci & ea earum
comprobant, & quo trahebantur sequentes à religione patrum desei-
scunt: & plures Deos credere induci, sacra illis eius gentis ritum faciunt:
& his quoque indifferenter utebantur, & in mulierum gratiam nihil non,
contra legem faciebant: ut iam tota castra iuuenum impetras inuadere,
& seditio priore prius glisceret, & auita religio in extremum periculum
deduceretur. iudentus enim gustatis semel peregrinis moribus inexpli-
biliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus accepta præce-
lebant, vna cum reliqua turba corrumpēbatur. Zambrias etiam Simeon-
idis tribus princeps, ducta Chosbi Medianitide, & filia gentis eius
dynattæ iussus ab uxore, & contemptis in eius gratiam Moysis placibus,
alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge non dissimulante se ubi

abbat. In hoc rerum statu Moses veritus ne grauius aliquid sequeretur,
 advocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in
 desperationem adducere eos, qui uanis dum latere putant, ad sa-
 nitatem redire possunt: sed dicebat rem indignam, nec ipsis nec ma-
 ioribus eorum decoram, quod voluptatem plurius quam Deum & reli-
 gionem facerent. Expedire illis ut dum tempus est resipiscant & non le-
 gum contemptu, sed compescendis prauis cupiditatibus, fortes & viros
 declarant, eorumque praeerea dicebat, quod cum in deserto modeste
 vixissent, nunc in bona regione ita bacchantur, & quae per inopia quae
 fuerant, nunc per affluentiam perditum irant. Talibus dictis conaba-
 tur iuuentutem corrigere, & ad saniores morem reducere. Tum Zan-
 brias insurgens. Tu, inquit, Moses tuis legibus vires, quibus iam longo
 usu idur ad idisti: quod non fecisses, saepe iam putas dedisses, & tuo
 malo non esse Hebraeis imponendum didicisses. Me certe nunquam ad
 tua tyrannica iussa obstratum habebis, neque enim aliud hactenus,
 quam sub legis & religionis praetextu nobis terrorem, tibi principa-
 tum malitiosis artibus aduersis, voluptatem nobis acriter alicuiam adi-
 mens, quae liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim
 vel Aegyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo
 libitu animaduertere: cum ipse multo dignior sis qui puniaris, quan-
 doquidem abrogatis quae omnium consensus approbat, plus tua quam
 exterorum morum iura placita valere possulas. ego quae nunc facio, quia
 bene factum iudico, ne fateri quidem in hoc coetu grauior muliercu-
 lam athenigenam me duxisse, audis, a me ipso mea facta, ut ab ingenuo.
 neque enim in latere cupio. Sacra etiam Diis facio praeter consuetum, quia
 id aequum censeo, ex multis mihi veritatem quaerere & non sicut sub
 tyrannide vivere, de cuius tantam fiducia pendente, nemo mihi rem
 gratam fecerit, qui in rebus meis in ipso plus arbitrii habere voluerit.
 Haec Zambria proiecit & quibusdam suis similibus asserere, populus quie-
 rus expectabat quoniam audacia haec efferebat, maxime quod vide-
 ret legistatorem amplius nolle contendere, ne hominem intolerantem irrita-
 tiorem redderet, verebatur enim ne plures tales in loquendo impuden-
 tiaz imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum eo dis-
 solutae fortasse vitentius malum hoc serpsisset, ut Zambria maior
 sublatus edget talia ob causam. Princeps tum aliis rebus, tum patris dis-
 cretate, iuuentutis facile princeps. Eteazari pontificis filius, & Moseni
 magnum partum habens, aeger tunc multis Zambriae contumaciam, cu-
 lis impunitate ne legum contemptus crederet vindicare in flagitiosos
 decreuit: non ignarus quod exempla primatum in vitamque patris plu-
 rimum valcant. Cumque tanto esset animi & corporis robore, ut non te-
 mere aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam pergeret ad Zam-
 bria tentorium vadit, & eodem ipsum una cum Chosby transtulit, quo
 exenplo iuuentus ad pu cherissimam virtutis simulationem accensa, cer-
 tatim in eiusdem criminis reos facit imperum, & bonam illorum par-
 tem ferro conficit reliquos infecura petitis insulit, per iram nummis in-
 fida, & ne illis quidem pepercit, qui cum iure cognationis talem suorum
 petulantiam cohibere deberent, aut dissimulare aut accendere etiam
 maluerunt, nec prius destitit, quam quatuordecim millia virorum de-
 ducere. Hanc ob rem Moses in Madianitis concitus, ad gentem in-
 ternecione deendam e, exercitum misit, de qua expeditione mox narra-
 bimus, postquam quod omisissum ante non oportuit, dixerimus. Bala-
 mus ille, qui a Madianitis accitus ad excrandum Hebraeos, quo mi-
 nus hoc faceret, a Deo est prohibitus, nihil secus rationem tale hostibus
 consiliū dedit, quo effectum est ut quibusdam infectis praua opinione,

An. mundi
2493.

Ante Chris-
tum nat.
1472.

Moser Ifran-
siam id
latriam &
voluptatem
accusat.

Zambria ad
uersus Moseni
oratio.

Phinees Za-
briam &
Chosby uno
ipso trans-
figit

Al. 24000
Mosin Ma-
dianitis mo-
net.

An. mundi
2493.
Ante Chri-
stum nat.
1472.
Num. 31.

pene totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est propheta, ut oracula eius suis literis infetuerit: cumque nihil veraret quin ea pro suis ederet, nec villo teste id factum eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare Sed hæc quisque ut libuerit ita consideret. Moyses autem ut dicere coepit, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eisque copiis Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zababria violatore earum poenas exactas paulo ante memorauimus.

CAP. VII

*Madianitarum de Madianitis victoria, & Amoriti regio quomodo à Mo-
se duabus cum dimidiata tribubus concessa.*

Hier. 17.
Ruffina
cap. 5.

Quinguo
Reges Ma-
dianitarum
ca. 5.

Alias Aro-
eum vel
Ara.

Ingens prada
de Madiani-
tu paria.

Madianitis vero intellecto hostium aduentu, & quod iam non longe abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt. & quas in regionem suam irrupturos putabant, muniro pro tempore aditu præstare erant, imperus eorum pro viribus propulsatur: Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est caesa, ut numerus cadaverum iniiri non posset. ne regibus quidem seruatis. Hi fuerunt Ochus, Surus, Robeus, Ybes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbe Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare maluit. Post hostibus Hebraei regionem suam populati, prædas abigendo, & incolas vna cum mulieribus interimendo, solis partentes virginibus: hoc enim Phinees à Mose mandatum acceperat. qui redacto incolam se illas exercitu prædam quoque memorabilem retulit, hominum quinquaginta duo millia & insuper sexaginta septem: asinorum sexaginta millia, vorum aureorum & argenteorum magnam dumerum, quibus in domesticis supellestilibus utebantur. Etenim pro opibus lautioris victu dele-
stabantur: Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Mo-
ses autem partiti prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum vero populo distribuit. quo factum est ut deinde suauiter vincerent, opibus virtute quas sitis, oculum quoque ad fruendum nacti. Moyses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in prophetæ & ducis (si opus foret) munus succederet, Deo ita iubente ut hunc principatus successorem faceret. Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Mose præceptore doctus. Per idem tempus dus tribus, Gade & Ruben, & dimidia Manassis, numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysen, ut sibi extra sortem traderet Amoritidem terram. quæ non multo ante bello capta fuerat. esse enim pascuis vberem. Ille vero suspicatus eos prælia contra Chanaanos metu detestare, & curam pecudum ignauie prætere, conuicio viros excipit, meticulosos simulatores distans. velle eos in ocio luxuque terram marce quassatam communi possidere, & nolle armâ cum cetero exercitu ferentes, terram ultra Iordanem à Deo promissam capere, denicis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne merito irati videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desitiâ labores fugere, sed hoc tantum agere ut præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosque se a ebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac fœlicitatû ipsos danro acciperent, reliquum exercitum armatis quocumque ducerentur lequi, & communibus militare auspiciis. Cum Mo. comprobata eorum voluntate, aduocatoque Eleazaro pun-

Num. 29.
Deut. 3.
Iosua Mo-
sem sibi suc-
cessorem de-
signat.
Num. 32.
Trius Ru-
ben, Gad, &
dimidia
Manassis
Amoriti-
dem terram
expugnâ.

plac & leſa, exterique magiſtratibus, concedit illis Amoritudinem hac
conditione, vt ſimul cum cognato populo aduerſus communem ho-
ſtem bellum gerant, donec omnis ex ſententia conſecti fuerint. atque
hoc pacto accepto quod petierunt, & extruſtis munis oppidis, libe-
ras & vros atque impedimenta in illis deponunt. Moſes quoque in
eadem regione decem vrbes condidit, in illam quadraginta peſo nu-
merum computandas, in quarum tribus ſtyla ſanciuit, illis tantum
profutura, quicquid non ſponte commiſſa eo conuulſerint. Quicuiq; tali-
bus exiliis tempus, tancipſe dum pontifex viueret ſub quo cades acci-
dit, poſtea obitum redire in patriam permittit. Baſili vero tempore
licet cuius & cognatis interempti homicidam impune occidere, duna-
tar extra vrbem refugii deprehenſum, idque in ſolis cognatis eſſe
voluit, aliis non item. Ceterum oppida refugii fuerunt hac ad fines A-
rabie Bſora, in Galadena regione Arimenum, in Baſanea de Gauja
derman, & poſt captam Chananeam totidem ex Leuiticis oppidis iuſ-
ſu Moſis deſtinata ſunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitatio-
nem præberent. Eodem tempore cum deſunſus eſſet quidam de prima-
ribus Mana ſidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum ſe-
rus reliſtis, tribules eius viri inſignes Moſen conſolunt, an filiarum eius
in diuiſione & ſortitione agrorum ratio haberi debeat. Is reſpondit ſi
in domum tribulis nuptum darentur, ſortem dotalem fore: ſi mallect
in aliam tribum elocari, ſortem in ſua tribu relinquerebunt. atque hac oc-
caſione inſtituit, vt cuique tribu ſue ſortes perpetuo manerent. Quum-
que iam de quadreſimo migrationis anno triginta tantum dies ſu-
perreſſent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum
Abila viſitur, agrum habens palmetis conſitum, vbi populum omnem
perſe vidit, in hunc modum verba fecit.

CAP. VIII.

Moſes leges, & quomodo ex hominibus fuerit ſublatus.

Vbi commilitones, & longi laboris ſocii, quoniam Deus ita vult, &
æras C X X. annorum exacta poſtulat, vt ex hac vita diſcedam, & re-
bus vltis Iordanem gerendis intereſſe me Deo non eſt viſum, æquum
daxi, vt quantum ad veſtram felicitatem attinet, ne nunc quidem offi-
cio de ſum: ſed pro gratia a vbi data prouideam, vt pro commoſtrata ad
eam viam, ſempiterna apud vos memoria dignus habeat. Age igitur, vbi
prius in quo tam vltra quam poſteriorum beatitudo conſtat indicau-
erimus, & hoc pietatis erga vos noſtræ perpetuum monimentum reli-
querimus. libentes ex hac vita diſcedamus. Fidem enim, ſat ſerio, me-
reor, vel quod antea veſtris comodis inclineſcent ſeruicis nunquam
vos ſeſſeli, vel quod anima prope exitum conſtituta in omni virtute ac
veritate ſeipſa melior reddidit. Filij Iſraelis, vna omnibus hominibus
ſelicitatis eſt cauſa Deus propitijs: quam ſolus dignis dare, & peccan-
tibus in ſe auferre potis eſt, cui ſi vos tales præſiteritis quales ipſe po-
ſtulat, qualeſcue ego ex ipſius ſententia inſtituo, nunquam non maſti
viſitare. & multasque omnibus eritis: ſed & quæ iam conuenerunt bonæ
erant perpetas, & quod deſt breui conſequimini. Tantum voluntati
diuina obſequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me
latis alias præponite, neque in religione per contemptum quidquam
æquate. Quod ſi ſeceritis, bello præſantiſſimo inter omnes gentes, & o-
mnibus hoſtibus inſuperabiles eritis, nā auxiliante Deo, nihil omnino
facile contemnuatur. Ceterum virtutis præmia magna per omnem vi-
tam ſunt propoſita, & ipſa ſibi primum & ac poſtiſſimum præmiū: de in-
de per hanc cætera bona facile parantur: qua inter vos inuicem vten-

An. mun-
di 2495.

Anre
Chriſtum

na. 1473.

Num. 35.

Dent. 4.

19.

Ios. 20.

Oppida re-
fugii.

Num. 27.

36.

Salpades fi-
lia parentu
loco heredi-
tatem capi-
unt.
Hiſtoria
Deuterono-
mii.

Raffinus

cap. 5.

Hedio cap. 8.

Dent. 4.

Moſis ad po-
pulum ante
obitum ora-
tia.

Moſis ad
Iſraelitas
vt Deo
pſiſque
mandatu
ſint obedi-
entes ad-
hortatio.

Am. mundi
24. 3.
Ant. Chri-
stum naz.
1474
Divini au-
xilii promif-
fo.

Obedientia
erga magi-
stratum.

Deut. 7. 11.

Israelita ho-
stes, eorumq;
idola tollere
iubentur.

Moses Isra-
elita Codicem
legis scriptam
& implicita
continentem
traiecit.

Leges à Mo-
se solutæ. Ruf-
inus cap. 7.

tes & vitam beatam ducetis, & gloriam eam apud exteros tum apud
posteriores immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges
monitu Dei me perferente scriptas, nec ipsi violeris, nec alios violare
patiamini, & harum inter Meam ac vestram nunquam non meditemini.
Ego vero commodis vestris latus discedo, vosque pietatis ac prudentis
legibus, & virtutibus ducum ac magistratum commendo, quin cunctis
tatis ac felicitatis vestra posthac curam sumi habituri. Deus autem sub
cuius duci hæcenus egistis, & cuius favori debetis quicquid vilitatis
ex me percepistis, non desinet vobis prospicere sed quamdiu ipsum &
pietatem colueritis, tamdiu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec
degrævi qui vobis optima monita suggeram quibus parentes beati er-
itis. nimirum pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tri-
buum, quibus cauere vos difficiles præbeatis, scientes quod qui bene
patere nouit, etiam bene imperaturus est ubi ad potestatem peruenit
neue in hoc libertatem firam existimetis, & mandatis principum ob-
temperaueritis. nam hæcenus in contumacia contra benefactores li-
bertatem reponebatis: à quo vicio si vos in posterum seruaueritis, res
vestras in meliori statu videbitis. Ab hæc autem vitia in hostes exaspe-
rimini, quemadmodum aliquoties in me inconstistis. meministis enim
quod sæpius à vobis de salute periclitatus sum quam ab hostibus quod
non exprobrandi causa dico: nolim enim vos hac commemoratione in
exitu vitæ contritos relinquare, qui etiam tunc æquo animo vos
tulit: sed ut admoniti in posterum sapiatis, id quod in vestram eti-
am rem futurum est, & ne in præpositos contumeliosi sitis elati opum af-
fluencia, quibus traiecto Iordane & occupata Chanaanæ potestini al-
liquo si per has inuolentiores facti in contumaciam & virtutis contem-
ptum prolapsamini. Deum fautorem nequaquam estis habituri, quem
si vestro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam
oppressi ab hostibus per summam ignominiam amitteris, & per totum
quam late patet orbem dispersi seruitute vestra terras ac maria repl-
bitis, quo si ventum fuerit, iam frustra pernitebit patrias leges non serua-
re: quare quò minus venienti sit eas violeris post victoriam nemi-
nem hostem suum creasse patiamini: id rebus vestris conducibilis existi-
mate, ne cum illis viucentes ad similia studia prolapsi patriam insti-
tutionem corrumpatis. Præterea sacros & aras & templa quorumque habeat
ad vnum tolli iubet, ferroque & flammis ita deleri, ut etiam memoria
eorum oronis aboleretur. Sic enim bona vestra tutius conseruabitis. Ve-
rum ne per ignorantiam meam naturam vestram in deterius deprave-
tur, Deo iubente & leges conscripsi, & formam administrationis serum-
sam publicarum quam priuatarum, à quibus si nusquam discedatis,
mortalium omnino felicissimi eritis. Hæc loquutus tradidit eis Co-
dicem leges scriptas & instituta bene viuendi continentem. Illi vero
soluebantur in lachrymas, & iam tum desiderio ducis morebant: me-
moresque quanta pericula perulisset, quamque alacri ex salutem ipso
sum procurauisset: & de futuro solliciti quod non essent talem prin-
cipem habituri, ac ne Deum quidem æque propitium Moysi non amplius
deprecatore: tum poenitentes eorum que in deserto per furorem con-
tra illum commiserant, grauissime dolebant: ita ut totus populus la-
chrymans nullam consolationem admitteret. Moses vero solabatur
eos, & iubens à lachrymis desistere, ad leges accipiendas hortabatur, et-
que ita tum concio est dissoluta. Nunc priusquam ad reliquam transitum
sariam operæ pretium duxi, leges talislatoris maiestatem ac virtutem di-
gnas hic intergere, quo lector cognoscat, qualia sint nobis iam inde à
piscis secula instituta. Est autem omnia que ille vir scripsit, ut mi-

hil ornatus causa liceat affingere: seriem tantum nominauimus, & leges quas ille sparsum ut quamque à Deo retulerat, scripsit, nos generationi in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne si quis forte ex contribulis in hac nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaiica tractantibus. Numerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritusque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus.

Postquam acquisita Chanaanæ terra, urbibusque conditis, victoriz fructus secure carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem constabiletis. Vrbs sacra sit vna in regione Chanaan, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui industi testosio decoram & mundam speciem præ se ferant. ascensuique sit ad illud non per gradus, sed terra leuiter per accliuus aggesta: in alia vero vrbe nec altare sit vllum neque templum, Deus enim vnus est, & Hebræorum genus vnum. Qui conuiuium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiose & obscure sepeliatur.

In sacram urbem & templum ter in anno conueptus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam agant. Expedit enim ut inter se noscantur, quibus idem est genus, quique eisdem studiis delectantur. Id vero ex huiusmodi congressibus facile contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contra qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet.

Sint præterea decimæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Levitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe infumatur in sacrificia & conuiuia. Equum enim est ex proventu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere, Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neq; maior est turpitudine quam quæ corporibus inferitur, Similiter si quis mercedem pro admittis canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum, Diis alienis nemo male loquatur. Fana externa non sunt spolianda neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta utatur,

est enim solorum Sacerdotum, Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud sanctam urbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neq; mulieres neq; pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipia quidem, Nam bonum est ut inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant, sic enim minus peccabunt, nō ignari quid sit in lege decretum, Leges etiam vim maiorem obtinebunt in delinquentium conscientis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt: ita ut nunquam non legis voluntas intus obuersetur, & quantas pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunre die, & cum itur cubitum, commemoranda summa Deij beneficia quæ liberatis ex Aegypto præstitit, æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam fo-

70
20
40
50

Excusatio Historiæ graphi, cuius Legum seriem apponam.
Isradita quemodo in terra Chanaan victuri.
Vrbs sacra & templum in Chanaan.

Conuiuium Deo faciens.
Leuit. 4.
Deut. 16.
Ter in anno Hebræi conuenire debent.
Decima.
Deut. 18.
Mercēs meretricis.

Dii alieni
Deut. 22.
Linum & lana.
Deut. 22.
Logu libes in tabernaculorum festo præloquendus.
Pueri leges ediscant.
Deut. 6.

*Signa Legi.
Septem Pra-
fidei.
Honor ma-
gistratus.*

*Officium In-
dicum.*

*Iustitia est
Dei poten-
tia.*

Deut. 19.

*Falsi testis
pauca.
Deut. 21.
De homici-
dio commisi-
se.*

*Aristocrati-
a opti-
mum regie-
men.*

*Deut. 17.
De Regu &
lectione.*

*Deut. 19.
Termini ter-
ra non ma-
nendi.*

ribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac be-
neficientiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio,
ut undiqueque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Appi-
datum præfuit septem viri probatæ virtutis, & iusticiæ cultores. Singu-
lis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus
iudicandi fors obtrigiri suis ciuitatibus summo in honore habeantur,
ut præsentibus illis nec conuiari liceat, nec asperius agere. Sic enim
futurum est, ut affecti homines roqueri, ad pietatem quoque afflicti-
ant, & tanto longius à contemptu iuniorum abint. Iudicibus quicquid
visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet præcui is es-
se corruptos, aut manifeste argui possint non recte decreuisse. Opor-
et enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omni-
bus aliis rebus antepone: Hæc enim iniuria in Dei contumeliam re-
cidit, quasi vero is infirmior sit habendus, quam illi quorum potentia
merito præterius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui
ip magnum gloriam præuaticatur, potentiores illos quam Deus fa-
cit. Quod si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut
interdum accidit, in sanctam vibem integram causam regunt: tum
vero pontifex & propheta vix cum senatu quod visum fuerit decernant.
Vni testi fides non habeatur, sed tribus, aut ut minimum duobus, quo-
rum testimonium vita antea, & faciat verisimile. Mulieribus autem tes-
timonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem
eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter ani-
mos degeneres. probabile enim est aut lucri causa aut præ metu non ve-
rum testimonium deposituros. Quod si cui falso restitutum fuerit,
isque postea falsi coarguatur: ei poenæ sit obnoxius, quam reus daturus
erat, si grauius hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio in a-
liquo agro commisso, si auctor nusquam compareat, neque suspicio sit,
quoquam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura pro-
positis iudici præmissis. quod si nullus existat index, magistratus oppide-
rum vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, me-
tuantur: loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum,
eius oppidani emptam iuuentem & adductam in tesq; nec semenri
nec plantationi idonea, nec uis ceruicis abscissis cadant & ablatis ma-
nibus supra caput iuuentæ sic ardentes & Leuitæ ac senatus illius quodi-
cas, puras se manus ab ea de habere proclamant, eamque nec fecisse
se, nec diu fereat interfuisse. inuocentque Deum ut propitius factus nun-
quam posthac in ea regione tale malum accidere permittat.

Optimum quidem est optimatum regimen, & sic in administrata Re-
publica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis sed præ-
stat ut hæc contenti in legum & vestra ipsorum prestatate sitis. Satis e-
nim est Deum habere prælidem. Atamen si regis vox cupido ceperit, ne-
mo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi. c. m ceteris
virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quam suæ sapien-
tæ tribuat, nihilque præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec
murus alar vxores, aut pecuniis equisque plurimis gaudet, quarum
rerum copia facile contemptor legum posset euadere, & si talibus stu-
diis plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quam
legis vestris excedit. Terminos extra mouere non est fas nec propriæ,
nec alienæ, dummodo pacatæ, sed religiose cauendum, ut tantam dei
calculus in æternum fixus maneat: quod hæc præcipua causa sit belli-
rum & seditionum, si auriuicæ certis terminis non circumscribantur. Fa-
cile enim legum præscripta transiit, qui terminis cupiditatem suam
cohiberi non patitur.

Qui terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium usum conuertere. intempestiuus enim est talis fructus. quicquid autem præmature à natura extorquetur, eius usus nec Deo conuenit, nec domino. quarto vero anno colligat quidquid iam tempestiuum, & in sanctam urbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitrati suo fructus colligat. Agrum vitibus constitutum ne seminet, sufficit enim quod hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bobus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdem semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoque debent esse pura & impermixta, nec duam simul aut trium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilium. Neq; diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat, vt solent à minimis principis res in peius proficere. Cauendum est autem magnopere, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici depruari possint, quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum officio suo nufquam desse cupiunt. Merentes & demessu colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquunt, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in usum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoq; racemuli relinquuntur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quando quidem de suo non possunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit à pauperum gratia. Deum etiam ad eautriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisq; suis tantum commodis provideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bobus in area triturantibus os obligandum est, non enim æquum est vtare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propolis se sentiant: & siue indigenæ siue sint exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt. auferre vero secum non liceat. Neque vindemiares venter obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim cum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum, & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumat hortentur, Israelitas quidem vt socios: & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas vero hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsi Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro etiam alios honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas maiorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsi superest benignè cum illis communicant. Qui vero contra fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem penam hanc sustineat, eo quod cum esset ingenuus, lucro feruens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cum ipsi multa in Agypto & deserto sitis perpassi, aliorum miseriam non negligatis. & Dei benignitate amplas facultates consequuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Ultra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Levitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoq; anno est conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos distribuantur. & fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratias actis, & sacrificiis iuxta legem ri-

Leuit. 25.
Plantarum
ante quartum
annum
fructus pro-
hibetur.

Vinum plan-
tando.
Terra aran-
da.

Deut. 24.
Egenis ali-
quid in agro
relinquon-
dum.

Deut. 25.
Bonis tritur-
antibus.
Viatores à
pomis mato-
ris non ar-
cendi.

Plaga qua-
draginta.

Decima a-
genorum.
Primitia
frugum.
Deut. 29.

An mundi
2493.
Ante Chri-
stum na-
tum 3471.

De vxoribus
ducendu.

Ancillas
ingenuas non
ducant. Me-
ritricis nu-
ptia.

Pana mu-
lieris pro
virgine de-
ponsata sa-
lus postea
non inueni-
ta.

Deut. 24.

Deut. 22.
Primoge-
nitius ius
suum reti-
neat.

Deut. 22.
Stupri po-
na.

Virgo con-
suprata.

Leuit. 15.
Defuncti
fratris vxor
ducenda.

te peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia ubi quis perfe-
cerit, & usque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis
attulerit, nec ingressurus consistat è regione templi, ante omnia DE O
gratias agat, quod ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vbe-
rem & amplam fruendam dederit: testatusque decimas se iuxta Mosis
legem soluisse preceatur Deum, ut tum sibi priuatim, tum Hebræis pu-
blice propitius, & quæ bona hæcenus dedit conferuet, & pro sua poten-
tia ac benignitate augere etiam dignetur.

Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis
parentibus prognatas, qui autem non ducit virginem, ne sibi coniun-
gat alteri maritatum, neue priorem eius virum contristerit. Ancillas ne
ducant ingenui, ne adamatas quidem. decept enim cupiditatibus impe-
rare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque me-
retrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factum,
nuptiale sacrum Deus non admittit. atq; hæc ita obseruari valde inter-
est, ad hoc ut proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si
non è turpi aut liberali matrimonio situr progeneri.

Si quis aliquam pro virgine desponsam poilea talem non inuenerit,
in ius vocatam accuset, afferatque argumenta quæ habet: puellæ vero
causam agat pater aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. 20
Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, isque
nullum post hæc dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præ-
buerit, quæ contradictionem non recipiat. ceterum temeritatis & petu-
lantia qua insonem detulit, poenas luat quadraginta vna minus plagis
acceptis, & quinquaginta syclos puellæ patri mulieris nomine numerare
cogatur. Quod si viciatæ fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit,
eo quod parum solite pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus serua-
uerit, lapidibus obruatur. quod si ex sacerdotibus prognata fuerit, vi-
uens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut
formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus benevolentia honoris- 30
que derulerit, alteri vero minus: si filius dilectæ junior quam ille ex al-
tera natus, propterea quod sua mater in maiore gratia patris fuisset, pos-
tulet ius primogenituræ, ut duplicem facultatem paternarum partem
iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui
sit natu grandior, propter matrem negligentius à patre habitam suo pri-
uilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si
quidem persuasit ut se præberet, simul enim ea capitalis esto, fontes e-
nim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit ut liberali coniugio rem tur-
pissimam anteponeret: hæc vero quia lucro aut voluptati succubuit. 40
quod si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium.
Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat, quod si
pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta syclos iniuriæ
pretium numeret. Quia coniuge quacunq; de causa, ut sæpe homini-
bus vsu venit, disijungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quod eam
nolit amplius reperere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis
querendi, alioqui diuortium non permittitur. Quod si & alterum of-
fenderit, aut post eius mortem prius maritus reducere eam voluerit,
non licet ut ad eum redeat.

Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater
mariti eam ducto: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, 50
sortis hæredem putito. nam hoc è Republica erit, dum nec familiæ de-
ficiunt, & possessiones apud cognatos remanent, mulieris quoque leuior
sit calamitas, cum prioris mariti coniunctissimo videtur. quod si frater
nolit eam ducere, mulier senatui accedens restetur, quod volentè eam

in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum in iuria defuncti repulerit. R. quante vero senatu causam, siue magnam siue parvam afferat, huc tantum res euadet: vxor fratris soluto viri illius calceo, & computa eius facie merito hęc illum pati dicet, qui fratris defuncti memorie iniuriam fecerit, atque ita illi quidem ē curia discedet, in omnem vitam notatus in omnia: mulier vero cui vult nubito. Si quis vel virginem, vel maritam captam abduxerit, ei que legitime coniungi voluerit, non antequam ei o cubile eius tangere, quam raso capite sumptuq; lugubri habitu cognatos & amicos in bello armissos deplorauerit, vt ita merore satjata tū de mum ad nuptiale conuiuium veniat. Boni enim scilicet est, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non suæ tantum voluptatū indulgens illius desideria negligat. Elapsis autē lucus triginta diebus, tor epim sapienti ad deplorandos arq; iussit, tunc nuptis dare operam liceat. Quod si satjata concupiscit, pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, ne pro serua quæ dem eam tractam ius habeat: sed quoqueq; mulier abire maluerit liberam hoc tacienti potestatem habeat. Quicunque ē iniuriis parentis suos contempserit, & debitum honorem prae pudore aut contumacia reddere eis neglexerit, & insuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primum verbis parentes moneant, nam hos natura fecit id eos iudices dicantq; non voluptatis causa in matrimonium se cōuenisse, neq; vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos acquirere, qui se in senectute nutrant, & necessarii sibi suopeditent. Accipios autem d. Deo cum gratiarum actione & gaudio summa cura educauissē, nulli rei parentes quæ ad eorum salutem & instructionem pertinere vili sit, nec quoque quando inuenturis extarip. ignoscendum est, satis sit quod off. si hactenus oblitus es, proinde respice & cogita, quod etiam Deus iussis parentibus off. nditur, qui & ipse humani parentis est generis, & ad se pertinere iniuriam existimat, quæ inferri hominibus cum quibus illi communis est appellatio, qui in & lex tribu pœnam inclementer infligit, cuius ab h. vt tu facias periculum. His verbis si arrogans iuuenem emendata fuerit, per inscitiam commissis d. berur venia. hoc enim & ad legislatoris clementiam laudem & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiam legibus dare pœna videant, quod si hi sermones & pœcepta nihil profecerint, sed contumacibus in parentes ausis pergat leges sibi infestas reddere ab ipsis extra urbem sequente turba productus ob uatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati d. dat sup. heium. Quia & hostes sepeliatur, nec mortuus quisquam exp. is terra iaceat ultra quam iustum est pœnas exsoluens. Mutuum dare ad usuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum non enim iustum est redditus ex fortunis tribunalum, sed præstat opem serge illorum necessitatibus, & ad locrum imputare eorum gratiarum actionem & Dei retributionem, quæ huiusmodi beneficentia multo conferat. Qui vero acceperint mutuo siue pecuniam, siue fructum atque aridum aut liquidum, ubi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui munauerunt, quasi sua reponentes, & usum denuo si opus fuerit. Quod si non pudeat eos non reddere non sunt e. hominibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum: & pignus foris est exp. standum. is vero qui afferre debet, nihil contrahit ei qui cum legum auxilio ad se venit. & si quidem non inops fuerit qui o. pignora uerit, retineatur pignus donec reddatur mutuum, sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat,

An. mundi
2491.
Ante Chri-
stum nat.
1471.
Cum capta
coniugium.
Dent. 21.

Luctus tri-
ginta die.

Dent. 21.
De libe-
rum d. p. q.
p. q.

Hostes sepe-
endi.
Dent. 23.
Mutuum
dare ad usuram
Hebræo-
rum nemi-
ni licet.
Mutuum
reddendum
Dent. 24.
Tignus.

An. mundi;

2493.

AnteChri-
stum nat.

1471.

Furtum.

N. trani ser-
uus anno so-
primo ma-
numittun-
dus.Inventa bo-
na.

Deut. 32.

Homicida
lex.

Venenum.

Tanatolio-
nu.De boue cor-
rupta.

Deut. 21.

P. c. ius.

Deut. 24.

maxime si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iterum cubitum, quan-
doquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & in-
struit enim quod ad hanc pertinet non esto ins pignus capere: ne ca-
rentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius ali-
quid accidat. Plagium qui commiserit, muldator capite: qui vero au-
rum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto depre-
hensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem
qui furatus fuerit, quadruplo muldator, excepto boue. pro hoc enim
quintuplum numerandum est. Qui vero muldam soluere non valet, in
sequiturtem vindicetur. Qui tribuli in seuitutem est venditus, sexap-
tio seruiat, septimo anno manumittatur. Quod si in herili domo pro-
blem è conseruatus fuisset, & propter suos astutus seruire maluerit, an-
no iubileo, is est quinquagesimus, liber esto vna cum filiis & vxore. Si
quis aurum aut argentum in via inueniit, quizat eum qui perdidit,
per praeconem indicato loco in quo inuenit: reddatque sciens non esse
bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus in quas ex-
rantes in deserto inciderit, si ignoscitur dominus, statim apud se reser-
uet. Deum testatus quod aliena vsurpare non cupiat. Iumentum per
tempestatem in luto haerens praeterire non licet, sed subleuandum est
non lecus quam proprium. Viam ignoranti monstrare oportet, non
per ludibrium risum captando alienas utilitates impedire. Absenti &
sordo nemo male loquitur. Percussus in rixa absq; ferro, confessus in-
dicetur eidem patiente eo qui percussit, quod fecit, quod si domum reli-
tus complures dies agrotauerit, deinde moriatur, qui percussit, à ex de
insons esto. Si autem reualuerit, & multa in agitudine insumperit,
percaissor quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat pre-
terq; mercedem medici. Qui mulierem yterum gerentem calce percul-
serit, si quidem mulier abortiat, pecunia muldetur à iudicibus, quod
corrupto foetu populum vno ciue diminuerit: & aliam praeterea pecu-
niam det marito mulieris, quod si illa moriatur, & ipse det poenas capi-
te: quandoquidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque
lethale neq; aliis noxiū quisquam Israelitarum penes se habeat: quod
si habere deprehensus sit, morte muldetur, patiator id quod facturus
erat illis aduersus quos venenū parauerat. Qui excacauerit quenquam,
simile patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam ac-
cipere. Nam ipsi lex perauitit arbitrium aestimandi suum casum, si volit
haberi seuerior. Bouem cornupetam dominus iugulet. quod si in area
quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indi-
gnus qui vel in cibum veniat. quod si & dominus coarguatur pouisse in
genium eius, nequam enim cauisse, & ipse morte muldetur, vt qui à boue
peccato mortis causa fuerit. Quod si seruum aut ancillam bos interse-
cerit, ipse quidem lapidetur, dominus autem eius triginta siclos pecati
hero persoluat. Quod si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit,
vendatur tam mortuus quam qui percussit, & pretium vtriusq; inter
se domini partiantur. Qui pureum aut lacum fodit, diligenter curent
vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit
periculum nequid incidat. quod si in talem fossam non clausam pecus
alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. recte
quoque circumscipienda sunt obiectus, qui non facile prolabi sinant ac
decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter cu-
stodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque
mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucris adunus
sit. in vniuersum enim danda est opera vt suus cuique conscientia sana
sit. & huc recte approbati facis est quidquid laudem meretur apud ho-

mines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo maior unquam potest fallere, quod si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septem illos indices, iureiurando Deum testem faciat, quod nihil sua voluntate aut malicia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atque ita absolutus abeat. quod si vel minima commissorum parte vsum post perdidit, ad rehibendum quod accepit, infoludum condemnatur. Idem iusecho de mercedibus quæ parantur labore corporis. Cauendum ne quis virum pauperem mercede sua defraudet, memor quod is vice agri & facultatum hoc à Deo sortitus sit, proinde non procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cum constet Deum nolle ut operarius laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum iniquitatem puniendi non sunt, nilmirum propter suam virtutem digniores miseratione, quod è talibus nati sint, quam odio propter illorum vicia. Neque patribus peccata filiorum sunt imputanda, qui contempta parentum disciplina multa sibi permittunt facere. Spadones abominate & auerare, qui virilitate & genitura se ipsi prius uerunt, quam nobis D E V S ad incrementum & multiplicationem addidit: Procul arcendum est hoc genus, quod non modo posteritatem quantum in se est, sed multo ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat quod effeminato primo animo etiam corpora habent muliebria, similiter abhorrere oportet quicquid inter portenta ducitur.

Castrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal.

Hæ pacis leges & instituta sunt, & Deus propicius inconcussam eam & imperturbatam conseruabit. absit autem ut vllum tempus veniat quod hæc innouet & in contrariam formam transferat. Quoniam autem necesse est homines vel sponte vel inuitos in turbelas ac pericula incidere, age etiam de his plura præspiciamus, ut scientes quid opus fædo sit, cum vltus erit in promptu habeatis salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in ipso temporis articulo. Faxitque Deus ut tenti quam vobis pro labore vestro hæc virtute dedit, in pace ac tranquillitate colentes possideatis, nec hostibus incurstantibus, nec domesticis seditione turbante, quæ abrogatis patrum legibus & institutis, in contrariam disciplinam vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo comprobatarum obseruatione permaneat. Bella vero vel vobis vel vestris posteris gerenda, extra fines Deus auertat. Cæterum cum bellum instabit, caduceatores primum ad destinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante arma verbis ad eos uti, docendo quod quamuis & copix vobis adsint numerose, & equi, & arma, & super omnia Deus auxiliator propicius, in multis tamen non cogit ad bellum, neq; ex rebus illorum direptis ingrata lucra quærere. Et si quidem quod æquum est persuaderi sibi patiantur, præstat pacem inuolutam seruire: quod si plus suis viribus tribuentes in armis reponant, exercitum contra eos educit, imperium Deo committentes, creati vno aliquo fortis viro qui vicarius illi sit, & quasi proimperator. multorum enim imperium non modo moram affert rebus strenue gerendis, sed non raro plus nocet quam prodest. Delectus autem habendus est virorum tantum robore tam animi quam corporis præstantium: ignati vero minime admiscendi, ne dum res armis geritur. in fugam averti hostium conditionem petiqrem faciant. Immunes autem sunt à militia, qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vinea, nondum ex ea fructus perceperunt, & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi patentes, & sequantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum patum fortiter rem gerant.

An mundi
2497.
Ante Chri-
stum na-
tum 1471.

Ibidem.
Ibidem.
Merces.

Liberi ob
parentum
iniquitatem
non punien-
di.
Spadones.

Belli leges
Deut. 20.
Caduceato-
res ablegan-
di.

In bellis
qui mitten-
di.

*Arbores
frugifera
non exciden-
da.*

*Deut. 22.
Chananaeo-
rum gentem
extirpan-
dam.*

*Deut. 32.
31. 32. 33.*

*34.
Mosis car-
men & be-
nedictio.*

*Amaleci-
tas plebem-
dos.*

Deut. 27. 28.

*Deut. 29.
Mosis He-
braeos iur-
turando ad
legum cu-
stodiam a-
stringit.*

Castris autem positis cadere ne quid asperere ac crudeliter faciat: & oppugnatum urbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in usum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quod, cum ipsa belli causa non fuerint, iniuste assigantur, mutata domicilium si liceat, & alio migratura. Victores in praelio facti, eos qui in adversa acie steterunt caedite, ceteros tributarios futuros servate, excepta Chananaeorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Canete autem, maxime in bello, ut neque mulier habitu virili utatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges vero ante quadragesimo anno conscripserat tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus.

Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendavit, sicut contra diris imprecacionibus eos deuovit, qui neglectis legibus adversus eorum præscriptum agerent, deinde carmen hexametrum et recitavit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque sunt, euentis nulquam non congruentibus. Hæc volumina & Arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta repositaerat, & præterea tabernaculum. populo etiam mandavit, ut occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta poenas repolleret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananaea, & plebe eius, ut patet est delata, aram erigere iussit ad solem orientem obviam non procul à Siciamis urbe inter duos montes, dextram Garizeum, sinistram Gibalem: diuisasque copias in sexagatribus super duobus montibus consistere, & una cum illis Levitas ac sacerdotes, & primum illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem servantibus, & Moysi constitutiones non violantibus, alteros vero acclamationibus hoc approbare: & rursus his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgresso quibus execrationes inferre, succincentes sibi invicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam faustas ominationes quam detractiones in literas retulit, ut in perpetuum cuius eas discere liceat, quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt, ex viroque latere, quæ populus iussus est stare, & holocaustomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indefinenter observat. Postridie populo cum viris & liberis in concione eplæ ecto, ne mancipiis quidem exclusis iureiurando eas ad legum custodiam attrinxit: virque Dei voluntatem diligenter expedientes, neque cognationis gratiam, neque periculorum motum, neque ullam aliam causam tanti facerent, ut eam potius legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent: sed linc consanguineorum unus aliquis, siue viri quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, privatum & publice illis periclitantibus auxilium ferent, quam si vicissent à fundamentis ut deserticem repellerent, & ne solum quidem ipsius, si fieri possit, superare paterentur. sin vero id efficere non valerent, nec poenas meritis exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus ita fore iureiurando firmavit. Post hæc docebat eos quomodo læticia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiende, captivo signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & resus superstitie etiam tum & præseate Mose vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel forme bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad vivendi rationem recens institutam eos præparans, divino monitu

se praesagire aiebat, quod si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum oppellendam, & vrbes diruendas, & templum incendiendum, & ipsos sub hasta victoris veniendandos, seruiturosque gentibus quae amissionem nulla mutatione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratum penitentiam aduros, Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibz & templum populo redditurum. Hae autem fore, vt non semel, tantum amittant, sed saepius. Deinde & Moses exhortatus Iesum, vt in Chanaan ad exercitum duceret, assuturumque ceptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus. Quodiam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus praestitit, gratias illi viuens adhuc, vobis praesentibus ago, pro cura ac providentia quam de rebus vestris haecenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia latorem meum ac sollicitudinem, dum ventum statum in meliorem fortunam reducere cohoro, propitius semper adiuit: imo vero ipse & exortus est me & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quae ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter aequum est, vt priusquam decedam, eius potentiae, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes respondendam, meque hoc debito exsoluam, vestraeque memoriae commendam, quod hunc solum colere & venerari conuehit: & leges eius habere in pretio, vt quae omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propitio conferendis, longe sint anteponenda. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si constitutionibus suis auctoritatem adimi sentiat. Dei vero indignationem abest vt experiamini, quae legibus ipsius contemptis excitari posset. Hae postremae verba Moese loquentis: & singulis tribubz sua fata appetente vniuersa multitudo in lachrymas erupit, vt mulieres plangentes dolorem ob futuram ipsius mortem conceptum declararent. quin & pueri praeter morosis impotentia plorantes praeter se ferebant, quod tanta esset viti virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem aetatem latere posset. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mortisritia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antistite, futuram suam conditionem lamentabatur, alteri hoc ipsum lugebant, quod priusquam eius virtutem satis degustassent, iam eaendum eo seque destrucendos videbant. Quantum autem fuerit populi ploratus & querimoniz, coniecturam capere licet ex eo quod cum proboberz accidit. Quamuis enim persuasissimum semper habuit, abesse instante morte dolendam, vt quae praeter Dei voluntatem ac naturae leges non veniat, viso tamen affectu populi à lachrymis temperare non valuit: dum vero eo proficiscitur. Vbi disparitatus erat, omnes cum seculo iquebantur. Tum Moesi his qui longius aberant manu motu significauit vt constituerent: propiores autem rogabat, ne excessum suum lachrymabile facere pergerent, enim seculo prolequendo. Illi vere & hanc extremam gratiam ei referendam existimantes, vt quemadmodum cupiebat seorsum secederet, continuerunt se in eadem lachrymantibus. Solus autem senatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus & impetator Iesus. Vt vero in monte Abazi vocato constitit, quicquid ex eo quod cum proboberz accidit, & concidentibus late Chanaan terrae prospectum exhibet, senatum dimisit. Cumque post mutuos complexus Eleazar ac Iesu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nubecula cum fatas in vallem quandam est ablatas. In sacris autem voluminibus scripsit se mortuum, veritas ne propter excellentem eius virtutem a Deo raptum praedicarent. Vixit eius tempus vniuersum centum viginti annorum fuit, cuius res

An. mundi
2443.
Ante Christi
sum nat.
1471.

Iosuum Mo-
se hortatur
Dent. 31.
Dent. 33.
34-

Hebraeorum
ob Moysi obi-
tum plan-
ctus.

Moysi 120.
aetate anno
ablatas.

An. mundi
2493.
Ante Chri-
stum na-
tum 1471.
Adas He-
braei mensi
duodecimni,
nobis Mar-
tius dicitur.
Moses Impe-
rator bonus
& vater.

tiam partem in imperio exegit vno mense minus. Mortuusque est vi-
timo anni mense, die prima mensis, qui à Macëdonibus Dytrus dici-
tur, à nostris vero Adas: viromanum quotquot vquam fuisse pruden-
tissimus, & qui consilia bona optime nosset exsequi: adhuc eloquentia
& in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus
quoque ita semper in potestate habuit, vt omnino illis carere videre-
tur, & nomina tantum eorum ex his quæ in aliis hominibus conspice-
ret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates vero qua-
lis nemo alijs, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Qua-
propterea triginta diebus cum luxit populus, tui numquam quicquam
tristius accidit, quam tunc prophetæ mors. nec in præsens tantum mo-
do sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem
quotquot scripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æ-
stimant. Atque hæc sunt quæ de Moysi exitu dicenda habuimus.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IVD- AICARVM LIBER

Quintus.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Quomodo Iesus Hebraeorum Imperator debellati ac cæsis Chanaan-
terram eorum sorte diuiseris tribubus.*
- II. *Quomodo post mortem Imperatoris Israelita pugellu patrii religio-
nis in extremas calamitates inciderint, & exorto civili bel-
lo ex vniuersis Beniamin 300. tantum fuerint superstiti.*
- III. *Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo popu-
lus Israelitarum sit traditus.*
- IIII. *Libertas per Cenizum tradita.*
- V. *Quomodo populus rursum à Moabitum sit subiugatus, & per Iodem
seruitute exemptus.*
- VI. *Quomodo sub Chanaanæorum imperium redacti, & per Baracum in
libertatem sint repediti.*
- VII. *Quomodo Amalecæa deuicti Israelitis regionem eorum per septem
anno: vastauerint.*
- VIII. *Quomodo Gedeon populum liberauerit.*
- IX. *Quomodo aliquot successores Gedeonum ceteris Gentibus circumquaque
finitima bella gesserint.*
- X. *De Samsonis fortitudine, & quanta mala Palastrinu fecerit.*
- XI. *Quomodo filii sacerdotu Elu à Palastrinu in pralio cæsi fuerint.*
- XII. *Quomodo Elu audita filiorum cæde, & urca amissione pronelatus de
throno imperantis.*

C A P. I.

*Quomodo Iesus Hebraeorum Imperator debellatus ac capti Chananiani
terram eorum forte diuiserit tribubus.*

POST Moſen quemadmodum dixi ex hominibus ſublatus, offici-
umque memoriz viſi exhibitum, ſedato luſu, Ieſus iubet copias
ad expeditionem inſtrui: mittitque exploratores in Hierichun-
rem, quo mentem eorum & vires cognosceret: caſtra deinde mouet ma-
ture Iordanenſi traiectionis, mox conuocatus Rubelidis & Gadidistri-
buium principibus, atque et Manafferidis: nam & huic tribui dimidiata
Amoram habitare permiſſum erat, quz ſuit Chananæ pars ſeptima:
reuocauit eis in mentem quid Moſi fuiſſent polliciti: rogauitque vt in
eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore proſpicere eis defati-
gatus eſt, & propter communem vtilitatem, alacriter præſtarent, quz
promiſerant. illis vero imperata haud grauatiſſimis, affirmatis
quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem ſexaginta ſtadia caſtra
promouit: quz poſtquam metatus eſt, commodum ſpeculatores adiecit,
omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam
Horum urbem per otium conſiderauerunt, & mœnia qua parte magis
aut minus erant munita, & portarum quznam aſſultum minus ferre
poſſent, & capi eſſent faciliore. nec quiſquam obuiorum ſpectantibus
ſingula fuit moleſtus, dum curioſitatem hoſpitum conſuetam interpre-
rantur, nec hoſtile adhuc quicquam ſuſpiciuntur. vt vero ſub veſperam
ſeceſſerunt in quoddam diuerſorium non longe à mœnibus, in quod
primum fuerant deducti, iamque cœna peracta de reditu conſultabant,
indicatum eſt Regi cœnanti, veniſſe ſpeculatum quoddam è caſtris He-
braeorum, & nunc diuerſentes apud Rachaben hoc tantum curare quo
modo latenter ſe ſubducant. Ille vero conſectim mittit qui eos com-
prehendant, quaſtioni admonendos vt cauſam aduentus ſui aperiant.
quos vbi aduentare Rachabe cognouit, forte enim lini manupalos ſic-
cabat in mœnibus, ſpeculatores hiſ contextit. miſſis autem à Rege dixit
hoſpites quoddam ignotos paulo ante ſolis occaſum apud ſe cœnatores
diſceſſiſſe, qui ſi ſuſpecti eſſent Regi, quaſi detrimentum aliquod reip.
allaturi, paruo negotio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi
decepti à muliere, quam ſerio loqui putabāt, ne perſecutati quidem di-
uerſorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verifiſimile erat eos
diſcedere. & quæ ad ſumen ducebant, veſtigio nullo inuento, fruſtra
laborare deſtiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœ-
nibus, & admonitos quanto ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſſet, vt
quæ in dolo deprehenſa poenæ capitulum tota familia Regi eras da-
tura, rogatoſque vt occupata terra Chananæ memores beneficii gratiam
ſibi rependerent pro accepta ſalute, iuſſit vt bono animo abirent: iure-
iurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipſorum decre-
tum interuiccionem traditis, mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim
euentum ſibi Deum iam ante ſignificaffe. illi & in præſens ei gratias a-
gunt, & in futurum abunde relatuſos iureiurando confirmant, & hoc
conſilium dant, vt cum præſenſerit urbem expugnandam, contraſtis fa-
cultatibus & propinquis intra diuerſorium, veſtem coccineam pro fo-
ribus expandat. imperatorem enim indiſto inhibiturum, ne quis eam
domum ledere audeat, quo datæ ſibi ſalutis gratiam recipiat. quod ſi al-
iquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipſius culpam forte non ſui-
neque ſe ad eius incolumitatem præſtandam iureiurando deneri velle. Hiſ

An. mundi
2494. ante
Chriſtum
nat. 1470.
Ieſus explora-
tores miſſit
in Hierichun-
tem.
Tribus Ra-
ben, Gad, &
Manaſſi
quid Moſi
fuiſſent polli-
citi Ieſus in
mentem re-
uocat.
Num. 32.
Hierichun-
tem ſpecula-
tores explora-
uit.

Rachab ex-
ploratores
contigit.

An. mundi
2454. ante
Christum
nat. 1470.

Lu. 3.

Iesus iordanem transiit cum copia.

Iosua 4. 5.

Iesus monumētum ex-
tr. et ad iordanem.

Iherosolima Pa-
jenu cele-
brant: terra
fragilis frangitur & desici-
t. Murrha.

Iosua 6.

Iosua cum eo-
pū vrbem
circumam-
bulat.

Iesus nemini

paratū
opari

i. h. u. m.
ania. n.

conditionibus discessum est, cum se tunc de moribus demisissent: re-
uerſique ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus Ponti-
fici Eliazaro cum ſenatu indicat quid exploratores Rachabz iuraue-
runt: eorumque auctoritate iusiurandum ratum est habitum. Imperato-
re a. ſollicito de traiectu (amnis enim auctus aquis fluebat. & cum pon-
tem nō haberet, ne fabricari quidem hoſtis paſſurus videbatur. nec na-
ues vllz praesto aderant) Deus ſe illis tranſitum procuraturum promiſſe
fluentis eius imminutis. Itaq; Iesus poſtquam duos dies expectaſſet, co-
pias omnes ad hunc modum in vltiorem ripam traduxit. Sacerdotes
cum Arca agmen praecedebant, poſteos ibant Leuitae portantes taber-
naculum & vaſa ſacrificii deſtinata. Sequebatur deinde totum agmen
in ſuas tribus diſtinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo-
tiores eſſent ab impetu fluminis. Vt vero Sacerdotibus primis ingreſ-
ſis vadabile eſt viſum, quod & aqua decreuiſſet. & glareæ non amplius
vi vndarum volneretur ſed habile ſolum exciperet veſtigia, omnes iam
intrepide vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Deus pro-
miſerat. Iterumque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiſſet mul-
titudo, & in tuto conſiſteret, quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium,
liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui conſeſſim auctus, ad priſti-
nam aquarum molem rediit. Exercitus autē quinquaginta ſtadia pro-
greſſus ad decimum à Hierichūe ſtadium caſtra metatus eſt. Porro Ie-
sus ara extructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo,
propheta iubente, ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigio ſe refre-
nati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & Paſchæ ſolennitas eo loci cele-
brata eſt, omnibus rebus iam afluentibus, quarum penuria hæctenus
laboratum fuerat, nam & ſeges Chanaanorum maturas tum demere-
bant, & alias prædaſ abigebant, eodem enim tempore & Manna eis de-
fecerat, poſt annum, ex quo ea primum vti ceperant, quadrageſimum.
Cumque hæc omnia ſecure & impune Iſraelitæ facerent, nulquam oc-
curentibus Chanaanais, ſed intra moenia præ metu ſe continentibus
expugnare vrbes ærum Iesus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, Sa-
cerdotes Arcæ gemitantes, ſtipati armatorum cultodia, acceſſerunt ad vr-
bem ſeptē cornibus clangendo: & ad virtutem ſuos adhortando circū-
ambulantes moenia ſenatu comitāte, nec aliud quicquā faciendo, quā vt
inflarent cornua, retro in caſtra reuertebātur. Cumq; per ſex continuos
dies idem feciſſent, ſeptima Iesus cōtractis in vnū copiis, reliquo popu-
lo conuocato, læti illis aſſert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiē-
dam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente. & ruentibus ſua ſponte
moenibus facilem aditum aperiente, iuſtiq; omnes occidi quotquot in
manus militum deuenirent, & neq; laſſitudine, neque miſeratione, ne-
que præda cupidine à cadibus auocari, aut elugium vllum hoſtibus, per-
mittereſed, quicquid ſpiritum vitalem habet extingueret, nihil in prædā
aut propriū emolumentum ceſſurum reſeruando, quicquid autē auri
ac argenti reperiūm fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob-
rem ſeliciter geſitam ſpolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur.
ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari propter iuſurran-
dum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtrūctum exercitum
ad muros admouet, vrbem deinde ruruſum circumambulans, præceden-
tibus cum Arca Sacerdotibus, & cornuum clauico militē ad aggredien-
dum opus incitantibus, cumque ſepties luſtrata pauliſper conſiſtiſſent,
collapſa ſunt moenia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu
illata. Hebræi vero nullo negotio per ruinā irrumpentes in Hierichun-
tem, omnes promiſcue cadunt, inopinato moenium caſu conſternatos,
& ſubitaneo ſtrage ad pugnam inuiles: paſſimq; cadaueribus vix iter-

nebantur, nullum nec praesidium nec effugium incolis inuenientibus, ita ut ne feminis quidem parceretur ac pueris. repletaque trucidatis vrbs, & postremo incensa rogum defunctis praebuit, in agro quoque pari faciente incendio. Rachaben vero cum domesticis qui in diuersiorum contingerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adducti gratia sunt ob seruatores speculatores acti, dicente se meritis illam praemiis remuneraturum. moxque agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbs quae incendio supererant, ferro diruit, ditius execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrediretur: nimirum ut prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natum minimum e liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam aris in vnum acervum est reiecta, nemine edictum non obseruante, aut sibi praedam ac lucrum inde quaerente. Eas manibus Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit. Achar autem quidam Zebediz filius ex tribu Iudae, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondus, & iniquum ratus si nullum periculi pretium ad se rediret, sed oblatum a fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans sicut commisitores ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante, transgressi enim fluvium, tandem se & ab Aegyptiis & ab arumnis in deserto exautlatis liberatos existimabant. Paucis autem post diebus quam Hierichus est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad urbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis praelio congressi, & in fugam versi, triginta sex e suis desiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncios postquam in castra peruenit, maiorem quam pro caesorum numero mortis attulit: non tam propter amissos, tamen si omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione positos, & illis sum exercitum habituros ut Deus promiserat, nunc mirum in modum elatos hoc successu animos hostium videbant. itaque saccos indui per totam diem hoc habitu in luctu ac lachrymis perseuerabant: nullaque interim corporum curadorum ratione habita, totos sedolori dediderant. Iesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil laeti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, ut terram hanc armis subigere conaremur, sed Moses seruus tuus ad hoc nos exiuit, cui multis attestantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam. & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conspectu aduersariis fore superiorem. atque harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem praeter opinionem clade accepta, & militibus aliquot desideratis. hoc casu testiti, & de promissis tuis ac Moysi haesitantes, & a praeliis abstinemus, & post ralia belli exordia nihilo feliciores progressus sperare possumus. Tu ergo Domine, potes enim, fer opem, & praesentem mortem victoriam largiri adime, desperationemque in futurum attonitis exime. Talibus exorabat Deum Iesus, in faciem humi prolapsus. Responsum deinde accipit, surget & lustraret exercitum polluxum sacrilegio & violata religione. hanc enim causam esse praesentis calamitatis. inquisitione autem facta & poena a sacrilego exacta. Israhelitarum fore victoriam, hoc oraculum Iesus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice ac magistratibus, sortem per singulas tribus mittebat. cumque fors in Iudae tribum cecidisset, rur-

An. mundi
2494.
Ante Chri-
stum na-
tum 1470.
Hiericho
egypci, ho-
mines tra-
cidati, vrbs
praefrata &
incensa.

Ios. 7. 8.
Achar quae-
dam ex pra-
da contra
Dei manda-
tum abscon-
dit.

Galgala, li-
berum.
Iosua 5.
Israhelita ab
Ainatu suis
fugatique.

Iosua ad
Deum pro-
catto.

Responsum
diuinum ad
Iosua ro-
cat.

An. mundi

2494.

Ante Chri-
stum na-
tum 1. 70.*Achor forte
deprehendi-
tur & puni-
tur.**Ain expu-
gnata atque
corrupta, -
præda popu-
lo distribuita.*

11.

Ios. 9.

*Gabaonita
legatos mit-
tunt ad Ie-
sum.**Gabaonita-
rum ad He-
braeos oratio.**Iesus cum
Gabaonitis
fœdus facit.**Gabaonita
ministerio
publico de-
putati.*
Ios. 10.

sum per cognationes mittebatur. & cum in Sachar & cognatione male-
ficium esset inuentum, eam cum virigin examinantes Achorem de-
prehenderunt. qui videns non locum esse tergiversandi contra diuinum
iudicium, furrum fassus res furtivas in medium protulit: moxque affe-
ctus supplicio, noctu ignominiose sepultura traditur, quemadmodum
solent damnati iudicio publico. Iesus autem Iustratum exercitum ad
Ainam ducit, & noctu dispositis circa urbem insidiis, diluculo hostem
ad certamen pollicit. illis vero audacter ob proximam victoriam irru-
entibus, simulata fuga procul eos ab oppido abstrahit, fusum hostem
existimantes, & quasi victoria iam parva insolescentes. postquam autem
subito conuersis copiis in faciem illis obstitit, & aliis qui in insidiis late-
bant, ex composito signum datum est, coorti celeri cursu ad Ainam fe-
runtur, & auersam eius partem occupant, plerisque ciuium & mu-
liorum, ut tum putabant, victoriam præstantibus. urbemque ingressi si-
ne discrimine eadem ingentem edunt. Interim alia parte Iesus obuios
in fugam vertit: qui urbem petentes integram adhuc erant, ubi hanc
quoque ab hoste captam, & cum vxoribus ac liberis incensam animad-
uerterunt, per agros dispersi, cum sibi inuicem præsidio non possent
esse, alij alij in locis sunt oppressi. Post hanc Ainatarum cladem magnâ
multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta est, & su-
pellex sine numero: pecudum item greges non modici, & insuper signa-
ta pecunia multa: erat enim ea regio prædiues. atque hæc omnia Iesus
inter milites partitus est in eis castris, quæ habuit ad Gulgala. Cæterum
Gabaonitæ qui non longe à Hierosolymis habitant, cognito Hierichun-
tionum & Ainatarum casu, iamque in se ipsum hostem suspicati; Iesum
quidem prædictis sedere non tentauerunt, frustra eas fore putantes:
pud eum qui internecinum bellum cum Chananis gereret: sed malue-
runt vicinos Cephritis & Cathieremitis in societatem adsciscere, di-
centes nec ipsos posse euadere periculum, nisi mature psonideret: quod
si suum consilium sequantur, non deesse remedium. Quod ubi persua-
serunt, mittunt legatos ad Iesum de fœdere, quos maxime credebant
ad negocium conficiendum idoneos. Qui petulosum rati si se Cha-
nanos facerentur, & multo tutius si nihil sibi cum illis commune di-
cerent, sed longe diuersas sedes habere: aiunt se fama viri ex citros mul-
torum dierum iter fecisse, & hoc sibi verum ex habitu comprobant.
Vestes enim quas iam ingressi nouas induissent, longo itinere detritas,
sumplerant enim tritas data opera, ut verisimilia dicere viderentur.
Hoc habitu in concionem ingressi, dicunt se missos à Gabaonitis & vi-
cinis urbibus, ut saluis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent.
comperto enim quod Deus gratuito munere Chananiorum terram il-
lis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis & osten-
tatis vestibus in signum longi itineris, orabant ut in fœdus & amicitiam
admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quod Chananæi non
essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum
senaturi iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos
iniustum molituros, approbare id fœdus vniuerso populo. hoc actu voti
comptes domum ad suos sunt reuerſi. Iesus autem exercitu ducto in
submontanum Chananæ tractum cum audisset Gabaonitas non lon-
ge à Hierosolymis habitare, & esse Chananiorum generis, euocatis eo-
rum honoratioribus, fraudem eorum inculabat. illis vero excusantibus
non alium se motum salutis querendam habuisse, & ideo ad dolum ver-
sum necessitate cogente, Eleazarum pontificem & senatum conuocat,
cumque decretum esset non violandam fidem, iureiurando sancitam, sed
publicis ministris deputandos, in hac condicione postea sunt habiti:

atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerant. Ceterum cum Rex Hierosolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Iesum defecisse, & quatuor proximarum gentium Reges ad bellum contra eos gerendum accitisset, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longe ab urbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant, nam eo tum res deuenerat, ut ab his perniciem expectarent, in illis vero qui ad excidium Chananorum venerant, propter novam amiciciam vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur, cumque terga vertissent, per decliue fugientes est persequutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente, accessit & illud nunquam antea visum, quod dies factus esset longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur, quo factum est, ut Iesus Reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibusque supplicium sumeret. creuisset autem eam diem ultra consuerum, extat relarum in sacra volumina, quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuascent, Iesus in Chananzæ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaque abacta, exercitum reducit in Galgala. cumque late per circumquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, deque stupenda multitudine castrorum, excitati sunt in eos Reges Libani accolæ, & ipsi Chananzæ generis: & quantum Chananorum campestris colit adiciis Palæstinis castra posuerunt ad urbem Galilææ Berotham, non longe à superiore Cædela, quæ etiam in Galilæorum agro sita est, erantque omnes hæc copiæ, pedum trecenta millia, equitum decem millia, currum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo adeo tam ipsum Iesum, quam cæteros Israëlitarum terruit, ut præ metu minimum à desperatione abessent. Sed eum Deus exprobrauit eis formidinem, & quod eius præsidio se non sat tutos putarent, pollicitumque victoriam, equos captiuos eneruari, & currus incendi iussisset, concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem, quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit, sitque confidit validus, & strages maior, quam vix facile credi possit, est edita, in fuga quoque plurimi ceciderunt, ut præter paucos totus hostilis exercitus interierit, reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adeoque fructum est in victos, ut hominibus sublati in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem pernagatus est, nemineque audente congregi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas perueniret interfecit. Iamque quinto huius belli anno exacto Chananorum nemo supererat, nisi si qui in loca munitionis confugerant. Iesus autem castris à Galgalis in montana translatis, sacrum tabernaculum in urbe Silunte fixit: quod is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus, in quo tantisper maneret, dum maior et commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare, ita ut Moses præceperat, statuit: & diuiso exercitu, in Garizeo monte dimidium eius collocavit, & in Gibale alterum dimidium, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus, ubi mactatis victimis, exerationibusque peractis, & in altari insculptis, in Silunte sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cum videret Chananorum urbes pene inexpugnabiles, tum propter figum naturam tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium, conatus arte additas: nam cognito Israëlitarum ex Aegypto exitu, & quod ad suum excidium properaret, toto illo tempore in munitione oppidis occupati

Ap. mund.
2494. An
reparatum
Christum
1470.

Rex Hiera-
solymita-
rum in Ga-
baonitas
monet.

Hierosoly-
mitanos
fundit fu-
gatq. Iesus.
Quatuor
Reges truci-
datis.

Sol immotus
consistit.
Ios. 11.

Chananao-
rum Reges
monent in
Hebræis.
Chananao-
rum ingens
exercitus.

Chananao-
rum Reges
omnes ad v-
num cæsi.

Chananao-
rum regione
totam Iosua
deuastat.
Iosua in do-
mum patris
copias diuidit.

Hodio &
Russinus
cap. 3.
Ios. 13.
14. 18.

*Iosua diuisi
dendam re-
gionem, &
duas tribus
eum dimi-
dia remis-
sendas heri-
tando.*

*An. mund.
2499. An-
te natum
Christum.
1463.*

*Iosua ad
metiendam
& diuiden-
dam terram
quosdam
mittit.*

*Iosua Cha-
nanaeorum
regionem no-
uem tribu-
bus & dimi-
dia Manas-
se diuidit.
Ios. 16. 17.
19.*

*Supra lib. 4.
Cap. 7.
Num. 32.
Ios. 13.*

fuerant: conuentu populi in Silantem indicto concionem auocauit: cumq; frequens concursus factus esset, res haecenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales par erat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri: Reges triginta & vnum ausos manus conferere deuictos, exercitusq; potentissimos praelio superatos & internecione caesos, vt ne reliquid quidem generis superessent. cæterum quoniam ex vrbibus aliz captae essent, aliz munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltra Iordanem sita in communem expeditionem profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratis prius actis ad proprias sedes remittendos, deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros eligendos, qui regione totam permensi bona fide & absq; dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiam itum est ab vniuerso populo: moxq; eos viros misit ad metiendum terram adiunctis ad eos quibusdam geometriz peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hisque mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chanaanæ natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum & fructuum feracissimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri possent: quod si iudem ad Hierichuntinum aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magis præci videbuntur: cum tamen hiagri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis secundi. hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quam iuxta mensuram sortitionem fieri, quod nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemviri autem huic negotio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Silantem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti, cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens, cūque ad sortes ventum esset, tribui Iudz obuenit tota superior Iudæa pertingens vsq; Hierosolyma. latitudo vero eius Sodomiticum lacum attingebat, in hac sorte vrbes erant Alcalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem Egypto & Arabiæ contterminam. Beniamin deinde regionem sortiti sunt, quæ à Iordane amne vsq; mare protenditur. latitudo vero eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hæc fors fuit, propter agri bonitatem, Hierosolyma enim & Hierichuntum acceperunt. Ephremi autem tribus terram à Iordane vsque Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem ad Bethelis vsq; magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora urbem, latitudine vsque Bethlana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isascharis in longum patentem à flumine vsa que Carmelum montem, latitudinis vero mōs Itabyrius fuit terminus. Zabulonitz vsq; Genesartem lacum terrā Carmelo & mari contiguam sunt sortiti. Quæ autem regio post Carmelum sita est conuallis ex re nomen habens, tota Asseritis celsit qua ad Sidonem est obuersa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Adipus. Quæ vero ad orientem spectant vsq; Damascum urbem, & superior Galilæa Nephthalitis obtigit, vsq; Libani montem & Iordanis fons, qui ex hoc monte oriuntur, quæ fines sunt Arces vrbs versus septentriones sitæ. Porro Danitz adepti sunt qui quid conuallis ad occidentem solem vergit, Azoto & Doris terminata. horum est Iamnia & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vsque montē à quo Iudz tribus initium fecit. Ad hunc modum, iuxta gentium a filiis Chanaanæ denominatarum regionem Iesus diuisit, & nouem qum dimidia tribubus habitandam dedit. Amorzarum

enim & ipsam ab vno ex filijs eius dictam Moses iam ante duabus cum
 dimidia tribubus diuiserat vt supra diximus. Sidoniorum autem, Aru-
 cito rum, Amathzororum & Arithzororum agri nihil ad hanc diuisionem
 pertinerunt. Ceterum Iesus xpus iam defunctus cum non valeret con-
 silia sua per se exequi, & qui vicem eius gerebant, negligentius tempu-
 administrarent, praecepit unicuique tribui vt ex sua sorte Chananeo-
 rum reliquias tollerent. In hoc enim consistere & ipsorum securitatem,
 & disciplinam ac religionis incolumitatem : idque eos non ex Mose tan-
 tum monitis, sed suomet experimento didicisse : deinde vt Leuitis
 triginta octo destinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amorraz
 trans flumen acceperant, ex his in trib. profugis receptacula sunt insti-
 tuta, nihil enim magis erat eorum, quam vt nusquam à Mosis praescriptis
 recederetur. haec fuerunt in tribu Iudae Hebron, in Ephraim Sicima, in
 Nephthalimide Cedes quae est in superiore Galilaea. post haec quod de
 praeda reliquum erat diuisit : supererat enim permultum, vnde non me-
 dio cris diuitiarum accessio & publice & priuatum facta est, tantum e-
 rat auri & vestimentorum ac reliquarum suppellectilis : tantum etiam iu-
 mentorum ac pseudum, vt numero comprehendi non possent. Post haec
 aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione ultra Iordanem
 sita vno militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam
 locutus est. Quoniam Deus & pater qui est dominus Hebraeorum ge-
 neris, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum mansuram nobis
 promisit : vosque opem vestram indigentibus, ex mandato Dei alacriter
 & impigre praestitistis, æquum est, cum iam nihil arduum super sit, missio-
 nem vobis dari, & promptitudine vestra non abuti : quandoquidem
 certi sumus, si in posterum sit opus, nihilo segnius operam vestram no-
 bis paratam fore. Itaque gratias vobis agimus, quod socij periculorum
 esse voluistis, rogamusq; vt in hac mutua beneuolentia perseueretis,
 memores amicorum. & quod vos quoque vestras possessiones nostris
 auxilijs paratis, sicut nos ad hanc felicitatem, Deo fauente & vobis ad-
 iutentibus, peruenimus, nec id sine vestra operæ praeiio : quandoqui-
 dem ex hac militia ditati estis, multumque praedae, auri & argenti, refe-
 retis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem
 nunquam non promptam ac paratam. Nam & Mosis mandatis satisfec-
 istis, non contempnita auctoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gra-
 tiam promerendam reliquum fecistis. Exors igitur vos ad vestras pos-
 sessiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existi-
 metis cognationem nostram dirimere, neue propter flumen medium
 alios nos putetis quam Hebraeos, omnes enim Abraham stirps sumus qui
 vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tam nostris quam ve-
 stros maiores in hanc lucem protulit : cuius leges ac religio per Mosen
 instituta, diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiu-
 tor & propitijs : sicut contra, si in alienos ritus degenerauerimus, & ip-
 se nos auersabitur. Hæc locutus & sigillatim primatibus in commune
 dicto vasa, ipse quidem eodem loco restitit, reliqua autem multitudo
 vniuersa cum lacrymis eos deducebat. & ægre se inuicem dimelleban-
 tur. Itaque traiecit flumio Rubelis trib. & Gaddis & quatuor Manassis
 raturum eos sunt tecti altare super ripam Iordanis erigunt, monumen-
 tum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui ultra Iordanem
 incolunt. Quo audito apud ceteros Israelitas, cum altare exstructum
 scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorū
 numinum cultum velle introducere : & temere hac suspensione violata
 religionis moti, arma corripuerant vindicatori patrios ritus, & poenas
 à violatoribus exacturi, existimabant enim non tam cognationis ac di-

An. mundi
 2499. ante
 Christum
 nat. 1465.
 Iosua vni-
 cuique tribui
 vt ex sua
 sorte Chanane-
 orum reli-
 quias tolleret
 praecepit.
 Oppida refu-
 24.
 Num. 35.
 Deut. 4.
 Ios. 20.
 Præua diui-
 sio.
 Iosua ad
 eos, qui ex
 cogione ultra
 Iordanem
 sita milita-
 bant, oratio.

Hedio &
 Ruffinus
 Cap. 4.
 Ios. 22.
 Israelitis
 traiecit flu-
 uio. altare
 super ripam
 Iordanis eri-
 gunt.

An. mundi
2499.
Ante Chri-
stum nat.
1485.
Decem tri-
bunum ad ve-
liguos Israe-
litas legatio.
Phineas ad
Rubenitas o-
ratio.

gnitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam diuinæ voluntatis ra-
tionem habendam, atque ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Ie-
sus vero & Pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes
verbis prius quàm armis rem aggrediendam, & scitandum qua mente
id fecerint: & si forte malo animo factum deprehensum sit, tum demùm
armis impetendos, mittunt igitur eo legatos, Phineesem filium Eleaza-
ri & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscerent quid sibi ve-
lentes altare in ripa construxissent. Vt vero traiecto flumine & conuen-
tu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, vestrum
delictum est quam vt verbis tantum castigari debeat: attamen non cul-
pæ magnitudine mori repente ad arma conelamauimus, vt poenas su-
meremus, sed respectu cognationis, & ea spe quod fortasse admonitio-
ne ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscepimus, vt cogni-
ta causa extructi altaris, non temere armaisse nos in vos videamur, si pi-
js rationib. adducti id fecistis: sin autem in culpa sitis, iustam ultionem
violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspe-
ctam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disunctos
à nobis & in vestram possessionem reuersos, quam Deo ferre acceptam
debetis, cuius providentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos,
& relictis tabernaculo, Arca & altari patrio, externos Deos complecti,
ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis
& non ad maiorem insaniam prolabamini, ad domesticarum legum re-
uerentiam reducti. Quod si in male coepts obstinate persistitis, non
grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad hæc
simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habi-
tos, non secus atque illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia
extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos euasisse.
vbi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quod
si putatis locum vobis ad recte sapiendum esse obstaculo, præstat no-
uam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compa-
secuam relinquere. Satiusest igitur vt resipiscatis, & à nouitatibus mu-
tato proposito desistatis: rogamusque vos per salutem liberorum, ac con-
iugum, & quidquid habetis charissimum, ne nobis belli suscipiendi ne-
cessitatem imponatis, contra quos minime volumus. In hac enim con-
cione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus
perperuo frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli pe-
riculis exponere.

Rubenitis gra-
tias agens.

Postquam hæc Phineeses dicere desijt, qui concioni præerant, pro
communis causæ defensione hæc attulerunt. Viri fratres, nos neque à
cognitione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquam
pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræi omnib.
communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculum, nec ali-
ud vnquam nostras excipiet victimas. nam hoc quod nunc ereximus,
quodque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificijs pla-
candum extructum est, sed vt perpetuo argumentum exister nostræ
cæcitudinis, nosque patriæ religionis admoheatur, non vt vos suscipi-
mini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi cau-
sam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de no-
bis opinionem habetote, absque vt nos affines existimetis ei crimi-
ni, cui quisquis ex Abrahamæ posteris se obnoxium fecerit, & à patrijs mo-
rib. ac ritib. degenerauerit, absq; capitali pœna expiari non valeat. His
auditis Phineeses, collaudataq; eorum constantia, reuersus ad Iesum
rem totam apud populum exposuit, qui latus quod nec delectu opus
esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: moxque soluto

conuento,

concentu, reuersus ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem post vigesimo iam decrepitu, accitis oppidum honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe, quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primum Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quæ ex reb. afflitis in tantas opes tantamque gloriam peruenerant. hortatur deinde vt dent operam, vt Deum in posterum æque habeant propitium, cum sciant eius benivolentiam non alijs retineri posse quam pietatis artibus. Suum enim fuisse, vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. Postremo rogauit vt hanc admonitionem boni consulenter, essentque eius perpetuo memores, post hanc concionem naturæ debitum exsoluit, anno vitæ centesimo decimo: quorum quadraginta sub Mose magistro minister ipse exegit, & post eius obitum viginti quinque Reipub. præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, ad hæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & utilis, denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna trib. Ephraimitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phinees hereditarium relinquens Sacerdotium. sepulturæ eius monumentum impositum erat in vrbe Catha. Post horum obitum consultus Phinees a populo de voluntate Dei, cuiusnam foret imperium in bello Chanaan, respondit, iubere Deum vt Iudæ trib. bellum gereret, quæ mox assumpta Simeonide, his conditionib. rem aggressa est, vt sublatiis & suaditione hostium reliquijs, tum tributarijs, in alterius trib. extirpandis huius generis reliquijs vicem rependeret.

CAP. II.

*Quomodo post mortem Imperatoris Isradita neglectu patriæ religionibus in multis
males calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuersis Ben
iamin 300. tantum superstitis.*

AT Chananzi quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezemam urbem expectabant, ductu loci Regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorū dominum significat. adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quod Iesus dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quas dixi dux tribus egregie pugnaverunt: & cæcis decem millibus dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum cepertur, qui manibus ac pedib. truncatus agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos Reges antea hunc in modum à se mulctatos cōfessus. sic affectum detulerunt non longe à Hierosolymis vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: quorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti, & capta inferiore eius parte, omnes habitatores contrucidauerunt. at superior naturæ loci & munitionib. est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbeque vi capta, in oppidanos omnes sœuitum est, apud hos in eam diem superstitis erant quidam è gigantum genere statura & specie cæteris mortalib. dispares, visu simul & auditu horribiles: quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysi: fuerat hic vnus è speculatorib. quos Moses in Chanaan præmiserat. Habita est ratio lethæ quoque Madianitæ olim Moysi loceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto æramnarum socii fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campetris & maritima descendentes prædictæ dux tribus Alcalonem & Azorum

An. mundi
2499. ante
Christum
nat. 1485.

Iesus domi-
ciliū ad Si-
cima.

Ios. 23. 14.

Iosua postre-
ma ad senio-
res & Ma-
gistratus Flo-
braorum
adhortaria.

Iosua mori-
tur.

Eleazarus
moriatur.

Iudic. 8.

Hedio &
Ruffinus
cap. 5. al. 2.

Chananæorū
decem milia
truncidantur
& Adonib-
ezec cap-
tur.

Hierosolyma
pari capta,
eiusq. habita-
tores interfa-
cti.

Ios. 23.
lethra

Mosis sacro
posteru ager
attribuitur.

An. mundi
2535.

ante Chri-
stum nat.
1439.

Israelita
Chananaei
non uno assu
demerunt.
Ephraimita
proditiōe oc-
cupant Be-
thel.

Hedio &
Rufin. cap.
6. al. 3.

Israelita
bei. in o-
mittunt.

Indic. 19.

Historia de
uxore Leui-
ta.

Triginta sta-
dia 4. milia
via Italica.

Duo milia-
ria Italica
eū dimidia.
Facinus do-
restandum
Gabaenorum.

de Chananzis ceperunt. Euastr autem eos Gaza & Acearon. quod in
planitie sitz & abundantes curribus, inuadentes se male n. ulcātos fa-
cile reiciebant. Atque ita hāc duz rribus magnis opibus bello acqui-
sitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Bei iamitz vero, in
quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposto habitatoribus eius
pacem dederunt: & in posterum alteri à cēdibus alteri à periculis seria-
ti, ad culturam agrorum virique se contulerunt. Beniamitarum exem-
plo mortz reliquz tribus & ipsz idem fecerunt, & tributis contenti pa-
cem Chananzis dederunt. Ephrazmi vero tribus cum assidendo Bethel-
is multo tempore ac labore impensio nihil proficeret, in cēptis tamen
pertinaciter durauit. tandem comprehenso vno ciuium qui in urbem
importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, in-
tromissos clam ipsum cum familia seruaturus, proditiōe eius facti sunt
voti compotes: cēsisque reliquis omnibus prāter hos quibus factus ex
pacto debebatur, ipsi posthac urbis dominium habuerunt. Omissō de-
inde bello Israelitz omnes agriculturz tantum operam dabant: atque
ita pace longa emolliti, voluptioni magis quam honestati rudebant, dis-
ciplinā ac legum diuinārum immemores. qua iniuria Deus commo-
tus per vatē admonet eos non ē sua sententia hōi Chananzio parce-
re, quamobrem fore ut aliquando per occasionē pro intempestiua
clementia crudelitatem eis reponeret. at illis tamen terribis oraculo,
bellum tamen non libebat suscipere, tum quod multa & Chananzio per-
cipere commodum, tum quod ob luxum ad laborem non essent idonei:
deprauata iam reipublicz forma, & auctoritate optimarum inualida,
dum nec senatus vt ante legitur, nec magistratus solennes creantur:
relicta cura status publici omnes priuatis tantum lueri sunt dediti. In
tanta licentia perturbatio grauis incidit, ex qua mox bellum civile ex-
ortum est, quod hanc causā habuit. Viri plebe Leuitica in Ephrazmi-
tarum ditione habitans, duxit uxorem natam in oppido Bethlemis,
quod ad tribum Iudz attinet: hanc cum vehementer ob formam ama-
ret, parum respondere in amore agre ferebat, hinc oris diuidio. mul-
ier conuinuas expostulationes non ferens, relicto marito mente quarro
ad parētes reuertitur: is coactus de fiderio, & ipse venit ad loceros. quo-
rum opera minus querelis cum vxore in gratiam reuertitur. eo loci qua-
tuor dies exegit, comiter à puellę parentib. habitus. quintā cum decre-
uisset domum repetere, post meridiem iter ingreditur, cūstanter e-
nim parentes filiam dimiserunt, nec nisi meliore die parte transacta,
comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur ašina. cum q. cimen si tri-
ginta stadia non longe essent à Hierosolymis famulus dabat consilium
ut aliquo diuerterentine, si nox iter facientes optimeret, in aliquod
incommodum inciderent, prāsertim propinquis hostibus, cum sero-
tina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non pla-
cuit alienigenarum uti hospitiō. nam Chananzitum vti em tenebant,
malebatq. progressus viginti stad. ad aad suigeneris homines diuertere.
in hoc contentientib. omnibus, peruenit in Gabam trib. Beniamitidis
sero admodum, cumq. in foro i. ueniret neminem qui se inuitaret ad
hospitiū, senex quidam ē rure domum repētens. Ephrazmita genere,
sed Gabaz habitans, casu repertum interrogat, quisnam sit, & cur cre-
pusculū demum cōnam ē foro peteret. ille Leuitam ait, & uxorem in
parentib. domum reducere, & in Ephrazmitarum ditione se habere do-
miciliū, tum senex respēctū cognationis ac tribus, & quod sorte obla-
tus hospes visus est. ad se deducit hominem. Gabaeni vero quidam iu-
uenes q. mulierculam in foro viderat, mirati eius formam postq. ad se-
nem illum diuertere cognouerunt, contempta imbecillitate & solitu-

dire.

dine, venerunt ad ianuam: roganteque sene ut abirent, & vim abstine-
rent ac iniuriam, postulabant ut exhibita hospita quieti suæ consule-
ret. cumque ille contradiceret cognatam esse & Leuitidem, peccaturos
eos grauius si propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura con-
temnerent ac deriderent, eadem minantes si ob stare libidini eorum
pergeret, senex ait se filiam eis permittere, ut saluo hospitali iure cupi-
ditatem explerent, volens, quantum in se erat, tutos ab iniuria præstare
quos exceperat. illis vero pertinaciter hospitam expetentibus, & hanc
omnino accipere volentibus, supplex orabat ne quid contra leges com-
mitterent. at illi furentes vi raptam mulierem domum abducunt, cum-
que ei per totam noctem ad satietatem illuissent, diluculo dimite-
runt: quæ ita misere ad hospitium reuertitur, & præ nimio dolore, ac
verecundia, non audens in mariti conspectum venire: quod hunc indig-
nissime rem laturum, putaret, humi collapsa expirauit. Leuita ratus
sopore oppressam, & nihil grauius suspicans, excitare conabatur, con-
tolaturus eo quod non scire se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas
ades abrepta, ut vero defunctam sensit, satis prudenter pro calamitatis
magnitudine se getens, cadauer iumento impositum domum repor-
tat: & membrum diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus
misit, mandans perferentibus ut indicarent per tribus qui mulieri
causa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum vero illi, nun-
quam tali ante viso vel audito spectaculo, ad indignationem grauius
commoti, & iusto furore perciti apud Siluntem conuentum faciunt,
& congregati ante tabernaculum, Gabaenos hostiliter armis impe-
tere decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit, suadens non ita te-
mere cognatis bellum inferendum, priusquam verbis agerent de cri-
minibus: quando ne in exteris quidem ob iniuriam acceptam armari
leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis. rectum igitur
esse ad Gabaenos mittere qui fontes ad supplicium deponant, qui
si dedantur, horum poena contentos esse debere, sin contumaces fue-
rint, bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos ac-
cusaturi eos iuuenes qui vim pudicitiae mulieris intulerant, & postula-
turi, ut pro violatis legibus morte iustas poenas dependere. Gaba-
eni vero non dederunt iuuenes, arbitrati sibi pudendum, si alienis im-
peratis meru belli parerent, cum multitudine ac virtute nulli se cede-
re videri vellent: eratque magnus apparatus totius tribus, cum ceteri
non defuturos se promitterent, si quis vi & armis eos aggredi vellet.
Quæ postquam Israelitis à Gabaenis renunciata sunt, iureiurando san-
ciunt neminem ex suis viro Beniamitz filiam traditurum in coniugem.
& acriore bello persecuturos se eam tribum, quàm maiores eorum Cha-
nazos persecuti sint. Et confestim eduxerunt contra eos exercitum
quadringentorum millium armatorum. Beniamitz vero habuerunt vi-
nginti quinque armatorum millia, & insuper sexcentos, ex eo numero
fuerunt quingenti funditores peritissimi, qui leuâ manu feriebant. Itaque
commissio apud Gabam prælio, egregie vicere Beniamitz, cæsis ex ad-
uersa acie viginti duobus millibus, & fortasse plures cecidissent, nisi
nox prælium diremisset, atque ita Beniamitz læti se intra moenia rece-
perunt. Israelitæ vero in castra insperata clade attoniti. Sequenti die
prælium instauratur, & Beniamitis rursus vincentibus, decem octo
millia cadunt ex parte Israelitarum, quo factum est ut castra metu de-
sererent, profectique Bethela quæ vrbs non longe aberat, postridie ieiunio
peracto supplicauerunt Deo per Phineesem pontificem ut ab ira de-
sisteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur contra ho-
stem concederet. Deus vero precibus eorum annuit, & per eundem

An. mundi
2526. ante
narum
Christum

14:2.

Leuita vno-
rem in 12.

partes dis-
cerptam ad
singulas tri-
bus mittit.

Iudic. 20.

Israelitæ
mittunt ad

Gabaenos
qui fontes ad

supplicium
deponant.

Israelitæ
Gabaeni

fontes non
tradunt.

Israelitæ in-
iureiurando

sanctum, no-
minem ex

suis viro
Beniamitz

filiam tra-
diturum in

coniugem.

640000.

exercitum
contra eos

educunt.

Israelitarum
in acie tri-
ginti milia
cadunt.

Israelita-
rum iterum
decem & o-
cto milia
cadunt.

*Usque ad
pianum par-
te in insidiis
collocant, &
ut impares
paulatim pe-
dem referant.
Beniamita-
rum 2500.
transie-
runt, tantum
600 incolu-
mer man-
dant.*

*Officia & a-
lia Beniami-
tarum urbes
incensa.
Iaber in Gi-
lead que an-
tiliam con-
tra Benia-
mitas nega-
uerat de-
struitur.
Iudic. 31.
Israelita
600. Benia-
mitas veni-
erant.*

*Beniamita
400. virgi-
nes labiticas
ducunt.
Quando &
quomodo in-
sumentum
formandum*

*Beniamitis,
ut virgines
raptas,
conceditur.*

vacem fauorem est pollicitus. Ergo dimissi bifariam coplis, dimidiam partem nostram circa urbem in insidiis collocant, reliqua in aciem produ-
cta cum Beniamitis manus conferunt, moxque ut impares paulatim
pedem referunt. eo magis Beniamitarum instanti sponte cedentibus quo
longius hostem ab urbe abtraherent, ita ut etiam illi qui in urbe pro-
pter statem imbellem relicti fuerant, procurerent quasi prædæ futuri
loci. postquam autem satis longe à moenibus discessum est, Hebræi re-
uersi impugnam signum dant insidiatoribus: qui mox coorti cum cla-
more hostem à tergo inuadunt. Senserunt illi se deceptos, & cum consi-
lium in incipiti metu non suppeteret, in conuallum quandam compul-
si, circumdatis expeditioribus qui emissus pugnare assueverant, in-
ferarum in montem sunt confixi. Sexcenti tantum euaserunt incolu-
mes: qui conglobati & facto cuneo, ferro iter per medios hostes irupe-
runt: & in montem quandam fuga delati natura loci se tutati sunt. reli-
qui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israëlita
vero Gabam incenderunt, & mulieres atque impubes contrucidau-
erunt. pari modo & in alias Beniamitarum urbes exitum est: adeoque
indignatio iusta eos efferauerat, ut ad expugnandam etiam Iabithum Ga-
ladiiditis urbem, quæ auxilium contra Beniamitas, negauerat. duodecim
selesta millia mitterent, qui potiti urbe occiderunt tam viros quàm mu-
lieres & pueros: feruatit tantum quadringentis virginibus. Tanti erat
color ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam
cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia,
dum una se tribu diminutos reputant, & quamuis iustis armis oppressos
censerent, ut qui contra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen in-
dixerunt ob eorum egitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, mis-
sis legatis, reuocant hi petram quandam, quæ & hœa dicitur, in deserto
occupauerant. Legati vero apud illos tam ipsorum quam suam cladem
conquecti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent ani-
mo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, neue quantum in se esset,
vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace
sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantam possent ab-
igere. At illi agnoscetes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam,
reuerſi sunt in suas tribus diuisionem, parentes suorum hortatibus. Israëlita
vero dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines labiticas.
de reliquis vero deliberabant unde illis vxores ad sufficiendam prolem
parari possent. cum enim ante initium belli iureiurando cautum esset,
ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocar. non deerant qui negli-
gendum id Sacramentum consulerent, quod ab ira profectum esset, nõ
à iudicio. Non ingraram rem Deo fore si quo modo prouideatur, ne in-
tegra tribus pereat, & periuria non, quando necessario fiunt, pericu-
losa esse ac gratuita, sed cum ausu malitioso committuntur. Cum ve-
ro senatus succlamatione periurii mentionem abominaretur, extitit
quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando
Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu ius-
sus. Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Silentem ad celebra-
tem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filii, harum
quorūque potuerint rapere, Beniamitis impune sit, vobis nec iubenti-
bus nec prohibentibus. quod si patres earum ægreulerint, & vindi-
ctam postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse qui filias negligent
custodiuerunt: & quod non oporteat iram in Beniamitas nimis indul-
gere, quæ iam ante plus satis contra consanguineos sunt vsi. In hanc sen-
tentiam concessum est, decretumque ut liceat Beniamitis vxores ex rapto
quærere. Instante autem festo ducunt illi bini triniue ante urbem insi-

habebantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras. Atque vero nihil suspicantes, lustrando iter faciebant. iuvenes autem cohorti dispersas corripiebant: atque hoc pacto quæsitis nuptiis, agriculturæ, insudantes dederunt operam ut ad pristinam felicitatem aliquando redire possent. Quo factum est ut Beniamitarum tribus quæ minimum ab interuentione absuit, prudenti hoc Israelitarum consilio seruaretur: moxque magnis incrementis tam numero quam opibus efflueret. Nec finis fuit belli Beniaminici.

Nec felicius per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna visa, Israelitis iam defunctis armorum exercitio, & in colendis agris tantum occupatis, Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias, non quod se timerent, sed ut, illata Hebræis aliqua memorabili clade, securius in posterum suas vrbes habitarent: & coniuratione facta, magnoque numero pedestrum armato, adductis etiam curribus. Asce quem & Accaronem in sorte Iudæ sitas in partes suas traxerunt, & alias ple- rasque campestris ciuitates: ita ut Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem ubi ponerent in campestribus habentes. qui cum nec bello essent pares, nec pro numero satis agrorum haberent, miserunt ex suis quinque viros in mediterranea, dispecturos num quem locum inuenirent deducendis coloniis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei procelli, non longe à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, rem totam suis renunciant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt urbem Dana, cognomine vni de Iacobi filiis. & à sua tribu denominatam. Israelitarum autem res inde terius perolabantur, quod neque ad laborem se exercerent, neque pietatem colerent. Iuxta enim reipublicæ statum, magna licentia pro suo quisque libitu vivebat, ut domesticæ Chananæorum vicia iam totius gentem impune inundarent.

CAP. III.

*Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Doo popu-
lus israelitarum sit traditus.*

Hanc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquisita, per luxum ac voluptatem breui dispersit. Bello enim à Chusarte, Rege Assyriorum petiti, & in acie multos amiserunt, & oppidatim infestati, aut vi aut deditione in potestatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre sunt coacti annos octo, quibus exactis hunc modum sunt libertati restituti.

CAP. IIII.

Libertas per Cenizam reddita.

Est in tribu Iudæ Cenizæ vir industrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Israelitas diutius tales miseras perferre, sed ut ad audendum pro libertate accenderetur, adscitis paucis quibusdam periculorum sociis, quos presentis status tædebat & mutarum cupiebant, primo præsidium suis à Chusarte impositum interfecit: tantumque primus successus valuit ut indies crescente suorum numero, iam aperto Marte hosti pares viderentur. itaque congressi cum hoste vno proelio se in libertatem asserunt, reliquos fusi & fugati exercitus ultra Euphratem se recipiunt. Cenizæ vero egregie nauaræ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis in quo postquam annos quadraginta exegit, viri sanctus est.

An. mundi
2526
Ante Chri-
stum nat.
1485.

Hedio &
Ruffino
cap. 7.
al. 4.
Iudic. 18.
Daniana
tribus à Cha-
nanæis prof-
sa.
Danis lo-
cum inhabi-
tandum
quarunt.
Dana ex-
trusa.

Iudic. 3.
Israelita à
Chusarte op-
pressi.

Ibidem:
Cenizæ factus,
ut sancta
scriptura
loquitur, in
primis filiis
Abraham esse
annos 40
gignat.

CAP. V.

*Quomodo populus rursus à Moabitu sit subiugatus, & per Iodem è
seruitute exemptus.*

*Hedio &
Ruff. c. 8.
Iudic. 3.
Eglon Rex
Moabita-
rum Israe-
litae subi-
gat.
An. mundi
2554.
Ante Chri-
stum nat.
1430.
Iodes sine
Ehud in
Eglonis fa-
miliarita-
tem sese infi-
nmat.*

*Iodes Egle-
nem truci-
dat.
Moabita ab
Israelitis
fusi fugati-
que.*

*An. mundi
2614.
Ante Chri-
stum nat.
1350.
Hedio &
Ruffinus
cap. 9.
Iudic. 4.
Iabin Rex
Chananao-
rum Israe-
litas sub-
ingat.*

I Ost cuius mortem, vacante principatu, res Israelitarum rursus in-
peius ruere cœperunt, idque tanto magis, quod nec Deo debitum ho-
norem nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in causa fuit, vt
Eglon Moabitarum Rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adorire-
tur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, sed omnibus victi, ferocia
posita, iugum acceperunt, tributarii facti. Rex victor, translato Hieri-
chuuntæ domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa
miseria per annos XVIII. degerent. Deus autem calamitatibus eorum
& supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberauit in hunc
modum. Iodes filius Gerz tribus Beniaminitæ, iuuenis ad quoduis e-
gregium facinus & animo & viraque manu ex æquo promptus habita-
bat ipse quoque apud Hierichuntem, is in familiaritate in Eglonis se in-
sinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine a-
micis etiam Regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona
ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad Re-
gem introgrederetur. erat autem ætas & diæ medium, quo remissius
agebatur custodia, partim propter ætatem, partim satellitibus occupatis
circa prandium. iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in
æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit, erant
autem soli, quia Rex familiariter cum Iode collocuturus familieium
ablegauerat. sedebatque in sella, & Iodes verebatur, ne fallente idu, pla-
gam non satis lethalem inferret. iubet igitur eum surgere dicens habe-
re se somnium, quod ex Dei mandato sit indicandum. cumque ille an-
diendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes insidio in corpugione, &
relieto in vulnere, exiuit clausis prius foribus. Regii famuli interim
quiescebant, dormire eum putantes. Iodes vero Hierichuntis re clam
indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi vero liben-
ter hæc accipientes, & ipsi confestim arma corripiebant, & cornicines
per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinem
conuocasi mos erat. Eglonis autem domesticos diu latuit quod accide-
rat. sed cum ad uesperasceret, veriti ne quid noui homini accidisset, in-
gressi sunt in cubiculum: cumque mortuum inuenissent, hærebant ino-
pes consilii: & priusquam satellitum conglobaretur, Israelitarum tur-
ba superuenit. ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter
millia decem, fuga Moabiticam regionem perunt. eos Israelitæ præoc-
cupato Iordanis transitu, in fuga intercipientibus, maxime circa ipsa va-
da, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moa-
bitarum imperium excusserunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris
honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps decla-
ratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit. vir aliquin
etiam laude dignissimus: post quem Sanagarus Anathi filius electus in
imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

CAP. VI.

*Quomodo Israelitæ sub Chananaeorum imperium redacti, & per Bara-
cum in libertatem sint recepti.*

I Sraelitæ vero, quos præteritæ calamitates nihilo castigatiores reddi-
derant, in pristina impietatem atque inobedientiam resapsi prius,
quam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chana-
norum Regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Aforum, quæ
vix sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecen-
ta, equi-

ta. equitum decem praterq; currus bellicos habebat ter mille. His copiis
præfectus Syfars primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis
in tantam desperationem res illorum adduxit, ut libenter incolumita-
tem tributaria seruitute paciscerentur, quâ per viginti annos ferre sunt
coacti, & nimia seruitute, caput non audentes attollere, etiam Deo sic
volente, quo nimiam gentis contumaciam & ingratitude[m] retunde-
ret. Qui tandem resuscitantes, & agnita calamitatum causa, nimirum
quod à legum contemp[er]u proficilceretur, Deborah quandam Prophe-
tidem adveniunt (nomen, nos apem Hebræis significat) rogantes ut precib.
Deum ad miserationem flectat, ne ita patiat[ur] eos à Chanaanis opprimi.
Deus autem exoratus salute illis annuit, imperatore designato Baraco,
viro tribus Nephthalicidis, eius nomen interpretatur fulgur. Deborah au-
tem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripto decem
millium virorum exercitu, in hostem ducere. Satis enim esse tot ad vi-
ctoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco vero negante se acci-
pere imperium, nisi & illa una secum administratura id esset, illa com-
mior, Tu, inquit, mulieri cedis honorẽ, quem Deus te habere voluit,
ego vero non recuso. & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad
montem Itabyrium, occurrit mox eodem Syfars, Rege suo sic iubente,
& non longe ab hoste cum exercitu confedit. Baracum autem & Israelita-
rum multitudinem hostium territ[os], & in tutiora se recipere volentes, re-
tenuit Deborah iussitque eadem die prælio decernere. Victoriæ enim
penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque com-
missa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ven-
tus in aduersos Chananæorum vultus ingerens, & prospectu adimens,
inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit; atque etiam scutati
manibus rigentibus præ frigore gladiis vix retinebant. Israelitas vero
temperatas a tergo imminens non solum minus offendebar sed alacriores
etiam faciebat, manifestatio Dei præsentis ac fauensis signo accen-
sitasque, rupta aduersa acie, turbatisq; ordinibus, ingentẽ hostium strage[m]
ediderunt, atque ita pars telis Israeliticis cadebant, pars à suomet-
ip[s]orum equitatu ac curribus proterebantur. Syfars vero ut vidit suos
terga vertere, desiliens a curru fuga delatus est ad quandam mulierem
Cenethidẽ, nomine Iael, quæ latebras petentem excepit, & postu poscenti
Iael acidum exhibuit, quod ille cum avidius ingurgitasset, in somnum est
solutus, quem Iael aggregata, ferreum clauum sopito per tempora adegit
malleo, moxq; Baracianis superuenientibus solo affixum ostendit. atq;
ita mulier iuxta Deborah prælium autor fuit victoriæ. Baracus autem
ducens ad Asorum tabinum obuiam factum interfecit, & cæso Rege, ac
solo vrbe æquata, quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

C A P. V I I.

*Quomodo Amalecita demissa Israelitu regionem eorum per
septem annos vastauerint.*

Defunctis autem Baraco & Deborah eodem fere tempore, paulo post
Madianitæ, sociis Amaleckis & Arabibus, expeditionem contra Is-
raelitas fecerunt: & congregatos magno prælio vicerunt: vastatisque
frugibus prædam abegerunt. cumq; idem per continuos septem annos
fracerent, Israelitas in montana compulso campestri solo cedere coege-
runt, qui speluncis & subterraneis ædificiis excavatis, quicquid hostium
violentiam euadere poterat, intro receptum asseruabant. Nam Madia-
nitæ per xitatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Israelitas
permittebant, ut possent denuo labores eorum vastare. Itaque in per-
petua fame ac egestate vivebant, nec iam vllum supererat præsidium
nisi in precibus ad Deum & supplicationibus.

*Syfars sine
Sissara præse-
ctus exerci-
tus.
Deborah Pro-
phetissa.
Baracus con-
tra hostes de-
signatus.*

*Deborah &
Baracus in
hostes monuit.*

*Sissara enim
suo exercitu
trucidatur.*

*Iael Sissaram
ferreo clauo
interfecit.
Baracus qua-
draginta an-
nis Israelita-
rum impe-
rium tenuit.*

*Hedio & Ro-
sinus c. 10.
Iud. 6.
Madianitis
Amalecitis
sociis Israe-
litis magno
prælio vin-
cunt.*

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauerit.

An. mundi
2854. ante
Christum
aet. 410.
Gedeon, ut
Israelitas a
Madianitis
liberet, Deus
mandat.

Ind. 7.
Gedeonem
exiguam co-
piam Deus eli-
gere iubet.
Victoria Deo
tribuenda.

Gedeon ad
Madianita-
rum tentoria
accedit,
& ab illis so-
mnio confir-
matur.

Gedeon centum
trecentis vi-
ris pugnam
adornat.

PER idem tempus Gedeon Israhelitus, vnus ex primariis tribus Manasseridis manipulos frugum etiam in torcular coportatos flagellabat. non enim ausus est propter hostem propalam hoc in area facere, cum que spectrum ei adolescentis specie se obtulisset, & felicem ac Deo carum appellauisset: respondens. Hoc, inquit, meae felicitatis argumentum est maximum, quod torculari nunc vtor pro area. illo contra iubere ut bono esset animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri posse, nam & tribum suam cuius alteri cedere numero, & se iuuem esse & tam arduis negociis imparē. Deus autem quicquid deesset se supplementum pollicebatur, & victoriam Israelitis daturum, modo ipse imperium assumere non graueretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iubenibus communicaui, qui libenter credentes oraculo sine mora effecerunt, ut praesto essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apprensus, dixit homines tali esse ingenio, ut sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius quam Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. Viginti sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit ut circa meridiem, cum aestus feruet maxime, exercitus ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet, quotquot autem trepide ac tumultuarie potum sumerent, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quod posteaquam ita, ut iussus est, fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, cauis manibus ori admouendo, imperauitque Deus, ut his assumptis hostem inuaderet. Gedeone vero sollicito, quia mandatum acceperat a Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit ut assumpto vno milite clam accederet ad Madianitarum tentoria, ab illis enim accepturum occasionem fiducia, vadit illi quo iussus est, vno tantum comitante famulo. eumque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita ut a Gedeone quoque exaudiri posset, erat autem tale. Visus erat sibi videre massam hordeaceam, pro vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primo regis tentorium, mox ceterorum omnium prosternere, qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret, inter omnes, inquit, fruges hordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facile reperias viliorē quam hodie sunt Israhelites, ut merito conferri possint hordeo. Et nunc autore Gedeone contraxerunt copias, & res novas mōtuntur. ergo quia dicite vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vnde ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis ut omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est, accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. cum Gedeon circa quartam ferme vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariae, gerebantque singuli amphoras vacuas & in eis facēs ardentes, ut clam possent hostem inuadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tubae. hostium castra late patebant, eo quod camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitas distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebraei vero a duce ante praemoniti, cum iam non longe ab hoste abessent, dicto inter se signo cornibus sonantes, & confractis am-

phoris

phoris; sublatoque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni cum facibus in castra impetum faciunt. Qua arte, accedentibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta intor semisomnes consternatio exoritur, ut incomparabiliter plures multis vulneribus quā hostili ferro caderent. quod diuersæ linguæ homines eadem castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tanta cædis & Gedeonis victoriæ tumores ubi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur; quem adepti circa loca horrendis impediri hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venire, occidunt, interque cæteros Reges etiam duos Oribum & Zibum. Qui vero superfluere duces, cum reliquiis exercitus ferme decē & octo millia hominum, quantum potuerunt, procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum copiis eo properat, & iterum congregatus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum, quæ eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia; præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum & iumentorum Hebræi sunt positi. Gedeon vero reuersus in patriam suam Ephraim, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterum Ephraimi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam, bello eum perire decreuit, eo quod, in seipsis, hostem esse aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriæ tamen nihilo minus illorum esse, quam suam ipsorum qui militassent, atque his verbis sedata eorum ira non minus profuit Hebræis quam rebus prospere gestis obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur, huius tamen superbis tribus hæc opem dedit, sicut suo loco dicemus. porro Gedeon cum vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos XL. dicendo ius & de libris finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senectâ deinde mortuus, apud Ephraim in patria sepelitur.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserint.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum vero vnum ex concubina Druma; cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutusque à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes & ad quoduis facinus promptos, vna cum eis, ad paternas zdes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quaesuit. Abimelechus autem, occupata semel tyrannide, omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere omnibus iustitiæ defensoribus inuisus & quæ ac in hostis. Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur, ad quam plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo quæ Sicimis imminet, & sublata voce ut ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit ut pauca verba audire dignarentur. Cumque illi magis etiam silerent intasti, dixit, quod arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt sicum, ut imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quod contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium arbores non desisterunt principem quærere, visumque est viti hunc honorem deferre, ea vero toride verbis, quot sicus

An. mundi
2654. Ante
Christum
na. 1310.

*Madianita
& confederati
mortui
vulneribus
cadunt.
Israelita ho-
stes insequun-
tur, & Reges
duos Oribum
& Zibum
occidunt.*

*Ind. 8.
Gedeon duos
duces Zebim
& Hezarbu-
nim capit.
Madianita-
rum & con-
federatorum
centum vigi-
inti millia
trucidati.
Gedeon per
annos 40.
regnat.*

*Hedim & Ruf-
sinus cap. 11.
Ind. 8. 9.
Abimele-
chus 79. fra-
tres interfecit.*

*Iothan apolo-
go Sicimie
in Gedeonem
ingratitudi-
nem obicit.*

An. mundi 2694. Ante recusauit, & simili modo etiam olca. itum est deinde cum eisdem po-
 stulatis ad rubum, cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit, Si serlo
 Christum me Regem poscitis, sub vmbra mea requiescite, sih autem in insidiis mihi
 nat. 1270. struitis, egredietur ignis ex me, & absumat vos. Hæc, inquit Iothanes,
 non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à
 Rege deligen- Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum, necatis fratribus, principa-
 do coisum. tum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recess-
 Abimelechum sit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam
 Sicimitæ ex- fugitans. Nec ita multo post, Sicimitæ penitentia ducti eorum quæ in
 pellunt. filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu ex-
 pulerunt. Ille vero cogitabat quomodo ciuitatem aliqua clade affice-
 ret, cumque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, me-
 tuentes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Forte per eos-
 dem dies contulerat se eo cum armatorum manu & cognatis quidam
 princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ, vt tantisper sui
 custodiam susciperet, dum vindemia peragitur, cœperuntque secure
 fructus conuhere, & per sodalitia cœnantes audebant aperte in Abi-
 melechum conuicia iactare, & principis cognati dispositis circa urbem
 insidiis, multos ex Abimelechitanis in eas præcipitatos interficiebant.

Abimele-
 chus in Sici-
 mitas mo-
 uet.

Gales ab A-
 bimelechofu-
 gatus à Sici-
 mitis vrbe
 pellitur.
 Sicimacæ-
 pta ac solo
 æquatæ.

Sicimiacæ pro-
 fugi in petra
 comburn-
 tur.
 Abimele-
 chus Thebas
 caput.

Zebellus vero quidam è Sicimitarum primatibus, hospes Abimelechi,
 per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum contra ipsum ir-
 ritaret, hortatus etiam vt insidias ei ante urbem tenderet, se enim Ga-
 lem illo adducturum atque ita fore facile vt inimico gratiam, qualem
 meretur, referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet,
 cumque Abimelechus locum insidiis aptum cepisset, & Gales cum Ze-
 bello in suburbanis negligentius ageret, conspectis repente armatis, ex-
 clamat, Zebellus hostem video. illo respondente, vmbra esse caurium,
 iam propiores cernens, imo non vmbra sunt, inquit, sed virorum co-
 hors. ad hæc Zebellus, Nonne tu Abimelecho ignauiam obiciis? quin i-
 gitur ostendis qui vir sis, & armis hominem aggredieris. Gales vero tur-
 batus excipit primum imperum: cumque suos inferiores animaduert-
 eret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-
 casione, calumniatus eum quasi volens male pugnasset, effecit vt vrbe
 pelleretur. cæterum Abimelechus cognito quod Sicimitæ ad vindemiam
 reliquum exituri essent, insidias circa urbem disponit. cumq; prodissent,
 tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vr-
 bem pateret. cæteri vero dispersos circumueniunt. Itaque vbiq; plurima
 cædes patrabatur, & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saleq; in
 ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sici-
 mitæ sunt deleti. Quotquot a per regionem dispalati periculum eua-
 serant, collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitionum
 muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimele-
 chus, qui quamprimum id cognouit, exercitum eo adduxit. & arrepro
 falce arido, iussisque cæteris idem facere, breui petram itruæ lignorum
 circumdedit, subsecutoq; igne & fontis ingestis flammam ingentem
 excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vna cum vxoribus & liberis absum-
 merentur, numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter im-
 bellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolen-
 dum sane, nisi quod meritis pœnas dederunt ingratiitudinis erga virum
 optime de se meritum. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum in-
 ternectione perterritis, videbatur non fore præsentis fortuna contentus,
 neque prius conquieteretur, quam vniuersos perderet. mox enim exer-
 citum ad Thebas duxit: & capto ex incursum oppido, circa turrim quan-
 dam restitit, quæ quod esset non mediocri, populo fuit receptaculum.

hanc expugnaturus cum propius ianuam accessisset, mulier, fragmine
 molæ demisso, caput subeunris ferit, ad quem istam humi collapsus
 rogauit armigerum, vt eum occideret, ne mulieris manu periisse dice-
 reretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit, simul &
 crudelitatis, qua in Sicimirus vfuse est: quæ quidem clades iuxta Iotha-
 nis prælagium illis accidit. cæterum exercitus, duce mortuo, miles in
 suas quisque domos reuersus est. Israelitarum deinde gubernacula
 Iairus Galadenus de tribu Manassetide suscepit, vir tum rebus cæteris,
 tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios,
 10 & Galadenæ oppidorum principes. is cum viginti & duos annos in
 principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ est
 sepultus. Res autem Hebræorum in peiore statu erant, legibus autori-
 tem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Amma-
 nitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorum ingressi omnia
 rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traicere flumen
 & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi vero calamitatibus
 castigati supplices opem diuinam implorant: & victimis numen pla-
 care conati, rogabant vt iram finiret, aut certe moderatius exerceret.
 Deus autem propitius auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis
 20 Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis
 cum armis veniunt: sed imperatore carebant. Erat autem quidam
 Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat, ad hunc
 missis nuntiis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpe-
 tuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admittit preces, causa-
 tus quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniu-
 riam pateretur. Cum enim non esset eadem matre natus, sed externa
 quam pater amore captus in zdes induxerat, contempta eius solitudi-
 ne eiecerat hominem. tunc autem in Galadæna debebat, omnibus
 quotquot ad se venirent, stipendia soluens. Tandem exoratus, & in-
 reiuuando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum
 30 cum eis coniunxit. Et cum mature quicquid facto opus erat prouidisset,
 exercitum in vrbe Masphaca collocato, mittit legatos ad Regem Am-
 manitarum, expositulatum quod res alienas inuaderet. Qui missis illis
 oratoribus respondit, ipsos potius inique agere, qui Ægyptiorum fu-
 gitiui alienis bonis incubarent: postulabatque vt de regione Amoræa
 decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contra Iaph-
 thes negabat cum merito queri de adempta quondam Amoræa, sed
 magis gratiam debere pro Ammanitide relicta (potuisse enim Moſen &
 illam occupare.) Se vero agris nequaquam cessurum, quos annis iam
 40 trecentis Deo volente tenuissent, & potius litem hanc armis diremptu-
 ram. His dictis legatos dimisit. ipse vorum fecit, si victoria potiretur,
 sacrificaturum se quicquid domum reuerso primum occurrisset. con-
 gressus deinde cum hoste vicit egregie: fugientesque persecutus est vs-
 que vrbem Maniathen, & ingressus regionem Ammanitidem multas
 vrbes deleuit, præda militi concessa: finemque seruituti imposuit,
 quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior mili-
 tiz quam domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præter
 quam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, istius dolore nimio:
 dein conuictus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo de-
 50 stinatum ac illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victo-
 ria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret
 iuuenturem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare,
 atque ita voto patrem soluere. quo impetrato ad præfinitum terminum
 pater inactam holocausta obtulit, neque legitimum neque Deo gratum

*Abimele-
chum non-
liar ferit, &
armiger
eum occidit.
Hedio &
Ruffinus
cap. 12.
al. 10.*

*An. mundi
2697.*

*AnteChri-
stum nat.
1267.*

*Thola 23. an.
regnauit.*

*Post eum
Iair. an. 23.*

*An. mundi
2719.*

*AnteChri-
stum nat.
1245.*

*Israelita ab
Ammanitu
& Palæsti-
ni oppressi.*

*An. mundi
2742.*

*AnteChri-
stum nat.
1222.*

*Iaphthes
dux Israeli-
tarum crea-
tur.*

*An. mundi
2760.*

*AnteChri-
stum nat.
1204.*

*Iaphthes vo-
tum facit.*

*Iaphthes
Ammani-
tas fundit
fugatiq.*

*Iaphther
filium ma-
cas.*

*Ephraim
tribus mo-
tus in Ia-
phthem.*

Iud. 12.

Ex tribu

Ephraim

civeter

42000.

casti.

Iaphther

moritur.

Apsanes

per septem-

niun Iudex

Helon per

decennium

Iudex:

An. mundi

1773.

Ante Chri-

stum na-

tum 1191.

Abdon

Iudex.

sacrum facietis, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephraim tribu, quod sine illis in Ammonitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusavit, nec ignorasse eos quod consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat. vitro deinde accusavit, quod inique facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. postremo minatus est, pœnas sibi Deo volente duros, si insanius pergerent. ut vero nihil se verbis proficere sensit, accitit e Galadena exercitu venientes excepit: plurimiq; in confictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissus qui vada Iordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duomillia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus e tribu Iudæ, ex Bethleemis oppido. huic liberi fuere sexaginta, mares triginta, totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoris cura & opera sua coniunctos; cumq; nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita, quo per decennium fundus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Elelis filius tribu Ephremita, ex vxore Pharaohne, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriose gerendarum occasio. filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharaohne magnifice sepultus.

C A P. X.

De Sampsoni fortitudine, & quanta mala Palaſtinu fecerit.

*Israelita
a Palaſtina
superati.*

Iud. 13.

An. mundi

2783.

Ante Chri-

stum nar.

1131.

Helio &

Ruffianus

cap. 13.

al. 10.

Sampsonis

natiuitas

Angeli

nunciat.

Post huius mortem Palaſtini superauerunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. ab ea miseria liberati sunt in hunc modum. Manoches quidam vir inter Danitas optimus, & patris suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cum nihil liberorum susciperet, ægre ferens orbitatem, in suburbanum suum, quod erat in campo magno; cum vxore ventitans, crebris precibus sollicitabat Deum, ut daret sibi liberos. insaniebat autem in vxorem præ amore, eratque vehementer zelotypus. cumque aliquando sola ageret mulier, spectrum se illius oculis obtulit Angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lærum nuncium afferens, fore ut fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem perueniret, compescendam esse ab eo Palaſtinorum insolentiam. iussitque ne capillitur ei detonderetur, vtque, Deo sic volente, ab omni alio potu abstineret, sola aqua contentus. postremo addens à Deo se missum, abiit. illa marito reuerso Angeli verba indicat, mire prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia mali suspicari inciperet. quæ volens hunc mariti animum merorem adimi, suppliciter Deum rogauit, ut iterum angelum mittere dignaretur, quo filie à coniuge etiam posset conspici: & impetrata hac gratia, rursum in suburbanum versantibus apparuit Angelus soli mulieri. illa rogat vt paulisper maneat, dum viram adducat: quo permittente, cum Manoches mox ad eam reuertitur. quo viso, nec tum quidem suspicari desistit: rogauitque ut sibi

quoque

*Manochi
Angelus in-
viam appa-
ret.*

quoque eadem indicaret. illo respondente, satis esse quod malier
 sciat, iubet, quinquam esset, dicere: vt, ratio nio, referre ei gratiam &
 munus aliquod donare possint. negauit ille sibi opus muneribus, nec
 enim horum causa de filio latum se attulisse nuncium. cumque iterum
 rogaretur vt saltem hospitalem tractationem admitteret, non annuit.
 tandem exoratus vt paulisper maneret dum aliquid offerretur, cum ma-
 crasset hædum Manoches, coquendumque vxori dedisset, paratis o-
 mnibus iussit deponi in petra, & panes & carnes absque vasculis. quo fa-
 cto, virga, quam gestabat, carnes attrigit: confestimque flamma emi-
 10 cante cum panibus absumptæ sunt, & Angelus fumo tanquam vehicu-
 lo in cœlum ascendere ab eis visus est. Manoches autem sollicito ne quid
 periculi immineret ex aspectu numinis, vxor bono eum iubet esse ani-
 mo, affirmans magnos sub bono Deum se vidisse: cumque concepisset,
 diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Samson est nomen
 inditum, quod robustum significat: qui mox egregia animi ac corporis
 indole præditus, promisso capillitio victusque sobrietate diuinum
 nescio quid præ se ferebat. Cumque adoleuisset, comitatus parentes in
 Thamniam urbem Palæstinorum conuentus tempore, implicitus amo-
 re puellæ indigenæ, rogauit suos parentes, vt id connubium procura-
 20 rent. quibus exultantibus quod diuersi esset generis, quodque religio
 vetaret eius, adi nuptias vicit iuuenis pertinacia, effecitque vt virgo
 sibi desponderetur, crebro deinde sponsam interuifens, in itinere in
 leonem inedit, nec tamen eius occursum declinauit licet inermis sed
 nudis manibus adortus beluæ fauces elisit, eiusque cadaver in dume-
 rum viz viciniam abiicit. aliquot post diebus eandem viam ad puellam
 remeans, offendit examen apum mellificare in leonis pectore, & sum-
 ptis inde tribus fauis, eos cum cæteris muneribus adamatz obrulit. Ad
 nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat. qui quod vires ha-
 berent suspectas, honoris specie triginta affectatores ex æqualium nu-
 30 mero iuueni adhibent, iussos observare ne quid auderet. Conuiuii de-
 inde, vt fit, hilarerentibus, ait se quæstionem propositurum suis sodali-
 bus, quam si intra sex dies soluerent, cuique si adonein sedaturum & ru-
 nicam, qui tum quod sagaces videri cuperent, tum quod lucrum non
 fastidirent, iubente eum proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibis prodiit,
 & ex immiri suauitas, in his explicandis cum hæcissent triduo nec profi-
 cerent, puellam aggrederentur minis simul & precibus. vt expiscata fe-
 cretum è marito indicium sibi faceret. Ille repulsis aliquandiu blandi-
 ciis, cum rogandi finem non faceret, & lachrymans gratam se illi nega-
 ret, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos
 fauos natas fuerit, illa iuuenibus prodit omnia ergo cum præfinita solu-
 40 uenda quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes Neque
 leone, inquit, qui quam occurrenti immittis, neque vellem gustanti
 suauis. Ibi Samson subiecit, neque muliere dolosus, quæ vobis quæstio-
 nem nostram aperuit. Nihilominus ipsis persoluit quæ promiserat, spo-
 liatis quibusdam Afsalonitis, quos forte per viam inuenit obuios: sed
 iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere, at pu-
 ella contempta vt vicissim illi moueret stomachum, nupit eius sodali
 qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Samson,
 decreuit de tota gente poenas sumere: & commodum maturis segeti-
 50 bus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus,
 & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæstinorum omnes di-
 misit, quibus passim discurrentibus totus frugum proventus momen-
 to fere temporis concrematus est. Quo cognito gentis principes, & quid
 Samsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc Thamniti

An. mundi
2733. ante
Christum
nat. 1881.

Samson na-
tus.
Jud. 14.

Samson Pa-
læstinam
virginem
ducit.
Samson Le-
onem nudis
manibus
descripit.

Samson
Thamniti
anigma pro-
ponit.
Samsonis v-
xor Thamniti
aperit an-
igma.
Samson A-
fsalonitis a-
liquot trun-
cidat, eiusque
contumax al-
teri nubit.
Jud. 15.
Samson Pa-
læstinorum
fruges com-
buris.

An. mundi
2791. ante
Christum
nat. 1173.

Samson tra-
ditus Pala-
stinis.

Samson af-
fixa maxilla
mille viros
interiecit.

Samson fon-
tem impe-
trat precib.
Iudic. 16.

Samson Ga-
za portam a-
mulsas au-
fert.

Dalaimo-
retrix e Sam-
sone causam
tantis robori-
bus pericari
conatur. &
ter deludi-
tur.

facellitibus vxorem quondam eius cum cognatis damni dati reos prius
factos, viuos exufferunt publice. Samson autem in Palæstinos late-
grassatus eadibus, ad habitandam Ætam se contulit, ea est petra bene
firma in tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello imperunt, qui
bus bellum deprecantibus, quod nec Samsonis culpa essent affines, nec
de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absol-
uendos ab hoc crimine nisi Samsonis deditionem facerent. Illi volentes
hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram ve-
niunt: & expositulantes, quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis in-
fensos redderet, qui irritati facile possent toti genti magnam aliquam
cladem rependere, dicentesque in hoc se venisse, ut comprehensum illis
dederent, postulabant ut consensu ipsius facere hoc sibi liceat, qui, iu-
reiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantum dediti-
onem faciendam, descendens de petra in cognatæ gentis potestatem se
permisit: & illi vincit prius duob. funibus, Palæstinos tradendum duce-
bant, cumque ventum esset ad locum, qui obscurus ante, nunc ex Sam-
sonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abesset à ca-
stris hostium, procurrentibus obuam Palæstinis, & lætitiæ, re ex sen-
tentia gesta, clamore testantibus: Samson abruptis repente vinculis,
atque prae maxilla asinus, quæ forte iacebat præ pedibus, in medios ho-
stes irruit: quæ feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfe-
cit, cæteros metu terga dare compulsi. quæ victoria plus satis elatus,
& opibus diuinæ immemor, cum totum sibi tribueret, quod maxilla tan-
tum armatus sudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta,
confessus nihil esse quantaslibet vires humanas. Deo victoriam acce-
ptam retulit: supplexque rogauit, ut arrogantiæ data venia succurre-
ret & periculo se eximeret, nec irritæ fuere preces, sed copiosus fons
subito è quadam petra prorupit. Loco maxillæ nomen Samson im-
posuit, quod in hodiernum vsque durat. Post hoc prælium iam Palæsti-
nos contemnens venit Gazam, & in publico diuersorio egit. Quo au-
dito Gazeorum magistratus, ne clamare posset, stationes pro portis
collocant. Samson vero qui intidias mature senserat, circa mediam
noctem surgens, portas cum ipsis claustris ac vectibus cæteroque para-
tu reuulsas & humeris impositas, in montem qui est supra Bethonem
perlatis deposuit, paulo vero post à patriis institutis desciscere & in pe-
grinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit
principium. Cum enim meretricem quondam Palæstinam adamasset,
nomine Dalaien, consuetudine eius delectabatur. Quamobrem quia-
pud Palæstinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicita-
tionibus inducunt, ut eliciat è Samstone causam tanti roboris, propter
quod inuictus haberetur ab hostibus. Assensit illa, & cum prima oca-
sio data est, inter comperationem & muliebres blanditias extollens eius
res gestas, omni astu vtebatur ut cognosceret, cur tanto per virtute ex-
celleret. Samson vero adhuc mentis compos eisdem artibus contra
mulierem vtens, si septenis, inquit, viribus flexilibus reuinctus fuero, si
am nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita se habere putas, communica-
toque super hoc cum magistratibus consilio, inclusaque in penitior domus
parte manu militum: bene potum ac sopitum accurate, ut ab ipso
didicerat, vinxit, deinde excitato indicat, adesse quosdam qui illum vel-
lent aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad resistendum se expedit. Mu-
lier tunc frustrata paulo post aliam opportunitatē nata, grauius que-
rellis aggressa est virum, quod amanti non satis fidens, celatè eam id,
quod maxime scire cuperet, ac si nesciat tacere, quicquid alios scire a-
masio suo non expedit, rursusque simili figmento elusa est, cum septem

funibus

funib. alligatum perditurum se vires diceret, experta enim hoc quoque nihil effecit: cumque virgere non desisteret, tertio mulierem ludificatus est. Ac ne hoc quidē verum experta, postremo adhibitis omnib. artibus non prius rogandi finem fecit, quam fatali iam necessitate in tante victus importunitate Samson in gratiam mulierculæ suæ ipse secretum prodidit Deus, inquit, mei curam habet, & eius providentia natus hanc comam alo, cuius comam ipse mihi interminatus est, nam in eo capillitio toras sibi vires consistere. Hoc cognito, nescienti comam derasit, & hoc pacto imbecillum factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem illi orbatum oculis & vinetum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum iam capillus repullularet, cumque solenne Palæstinis adesset epulum, confidentib. in quodam fano cuius testu duab. columnis sustinebatur, accitus est & Samson, vt misero inter coporandum illuderent, qui hoc extremum malum existimans quod illi fores viscisci non quiret, iubet puerum, à quo manuducebatur, vt ad illas columnas se acclinet, iam, vt tum simulabat, defatigatum: quibus admodum sic eas concubuit, vt subuersæ totius ædificij ruinas traherent quæ tria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Samson. Hic finis viti fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirandi ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem, qua in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vfuse est. Nam quod à muliere deceptus est, humanæ infirmitati imputari conuenit, pronæ ad eiufmodi vitia: cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine, cognati vero eius cadaver in patriam reportatum, apud Sarasam oppidum monumento maiorum intulerunt.

CAP. XI.

Quomodo filii Sacerdotu Elu à Palæstina in pralio caesi fuerint.

Post Samsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis Pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuasit, quam non ferens Abimelechus Bethleemorum cuius quod oppidum est tribus Iudæ, assumpta vxore Naami, & nlijs cōmunibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migravit cumque ibi prospera fortuna vteretur, filijs suis vxores dedit eius gētis fœminas, Chellioni Orpham, Ruthem Malloni, exacto autem decennio. Abimelechus cum filijs breui tempore alio post alium obijt, quo casu Naamis in maximum moerorem coniecta de solata à charissimis quorum consuetudinem amoris patriæ prætulerat, mutato pro re consilio, reuerti ad sua decreuit, iam enim res patriæ in meliori statu esse perceperat. Nurus autem eius non sustinebant ab ea diuelli, & velit nolit conuolari eam volebant, at illa precata eis feliciter coniugium, quam in quo cum filijs suis vixisset, & in reliquis rebus prosperitatem, & docens quod in se nihil esset opis, rogabat, vt manerent, neque, relicta patria, in euentum incertum sequi miseram socrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem vero nolentem manere, cuiusvis fortunæ futuram sociam secum socrus abduxit. Quæ postquā vna peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitio, cumque Naamis à ciuib. suo nomine appellaretur, iustitius, inquit, vocaretis me Maram. Significat autem Hebræorum in sermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cum esset messis tempus, Ruthem permissu socrus exibat ad spicilegium, vt cibos sibi pararet, casusq; in Bozi rus deuenit, qui cum paulo post supervenisset, conspicatæ puellam, de ea villicum percontatur, is densauit omnia domino, quæ psulo ante ex ipsa cognouerat, qui exosculatus in ea beneuolentiam erga

Samson sui roboru causam Dauid aperit. Palæstini oculis orbatum vinetum abducunt. An. mundi 2811. ante Christum nat. 1153. Samson cum triu. millib. Palæstinorū moritur. Samson viginti annos regnat.

Ruth. 1. Helis & Ruffinus cap. 14. Eli Sacerdotu tempore annona carissima.

Naamis post mariti & filiorum obitu cum Ruth in patriam redit. Ruth. in Bethlehem proficiscitur Ruth. 2. Bozus Naamis & Ruth amicus.

An. mundi
2811. Ante
Christum
na. 1153.
Ruth. 3.
Ruth socrus
sua su ad pe-
des Bozi ca-
bat.

Ruth 4.
Bozus
Ruth cognat-
um, eam ut
ducit horti-
tur.

Bozus
Ruth Obedi
Davidis a-
uum genuit.

3. Reg. 2. Eli
Pontificis fi-
ly Ophnes &
Thinnes ne-
farii.
Hedai &
Ruffinus
Ca. 15. al. 36.

locrum, & affectam erga defunctum maritum, noluit spicilegio con-
tentam esse, sed permittit ut sibi ipsi meteret quantum posset, ac sume-
ret: mandavitque villico ne eam prohiberet. & ut una cum messoribus
prandium ac potum ei præberet. Ruth vero acceptam ab eo polentam
servavit socru, & vespere cum frugibus collectis simul attulit: sed & Na-
mis servauerat ipsi quasdam partes ciborum, quos ei vicini cõtulerant.
narrat deinde socru, quid ei Bozus dixerit: auditque ex ea quod co-
gnatus esset, & propter pietatem forsitan eam earum habiturus, exiit
etiam sequentibus diebus ad spicilegium cum Bozi ancillis. post aliquot di-
es, iam hordei tritura peracta, venit Bozus in suum rus, & cubabat in
area. hoc cognito cogitavit Naamis in rem ambarum fore si Ruth cu-
eo cubaret: misitque eo Ruthem dormituram ad pedes eius, quæ nefas
rata non parere socru, fecit quod iussa est. ac primo non sensit hoc Bo-
zus alium dormiens: sed circa mediam noctem experrectus, sentiensque
eam una cubare, quæ sinit quænam esset: edidit illa nomen, & famulam
se in eius potestate dixit. Tacuit ille tum, sed mane summo priusquam
famuli ad opus surgerent, excitatam iussit hordei quantum ferre posset
capere, & priusquam aliquis eam ibi dormisse videret, ad focrum redire.
cauendos enim tales rumores, maxime si non de nihilo oriantur. Cære-
rum meum, inquit, consilium est hoc. rogabis eum qui tibi propinqui-
or est quam ego, an te vxore opus habeat. quod sciat, sequeris eum: si
minus, mea legitima coniux eris. Hæc verba ubi renuntiavit socru,
bonam spem habuerunt. Bozores eam cum ceteris futuras. circa meridiem
vero reuersus ille in oppidum, senatum eire fecit: ac mox Ruthem
& cognatum illum acciuit. Qui postquam venit: Abimelech, inquit
Bozus, & filiorum sortem possides: factus est alter possidere se, idque
iure propinquitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum me-
minisse oportet, sed omnia iuxta præscriptum earum facere, ecce adeest
mulier quam si vis possessionem agrorum retinere, lex te ducere iubet.
at ille Bozo & sortem & mulierem cessit, quandoquidem & ipse defun-
ctorum esset cognatus. Sibi enim iam & vxorem esse & liberos. Id Bo-
zus apud Senatum contestatus, iussit mulierem accedere illum, & iux-
ta legem talcem ei detractum in faciem incutere. quo facto, Bozus
duxit Ruthem, & anno elapso, natus est illis infans masculus. hunc Na-
amis nutricans Obedit de consilio mulierum nominauit, ubi in sen-
tute constituta inferaturum. nam ea vox Hebræis inferuentem signi-
ficat. ex Obede prognatus est Iesseus, ex hoc David Rex, qui posteris
suis regnum reliquit per viginti & vnam ætates duraturum. Hæc ne-
cesse habuit Ruth narrare, volens Dei potentiam ostendere, cui fa-
cile est etiam vulgares homines ad amplissimam dignitatem perducere,
sicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porro
Hebræi per hoc tempus rebus suis iam labantibus bellum Palæstinis
inferunt ob causam talem. Eli Pontifici duo filij suerunt, Ophnes &
Phinees: hi contra omne ius & fas, omnia sibi licere volebant: nec cõ-
tenti honorarijs muneribus, etiam a rapinis non abstinebant: mulierum
insuper, religionis ergo cõfluensium ad sacrum locum, pudicitiam,
vel vi vel donis expugnabant, ita ut nihil tyrannorum moribus differret.
hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnopere detestabatur, diuinam
vltionem nunquam non expectans; & populus iniquissime ferebat.
postquam autem illorum exitum Deus & patri & Samueli Pro-
pheta etiam cum puero prædixit, tum vero non aliter quam defunctos
filios lugebat. Sed priusquam de clade, in qua sunt absumpti, dicam,
quidam de hoc Propheta narranda sunt. Helcades Leuita vir ingenuus
Ramatham urbem in sorte Ephraimitarum habitans duas vxores ha-

buit,

buit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit. nihilominus alteram quanquam sterilem diligens, is cum sacrificatum venisset in Siluntem, ubi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre confidentes, in lachrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis, cumque consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, vorumque factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecratam, ad ministeria Dei non vulgari more educatum. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis Pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tantum parum sobriam iussit abire: quæ cum respondisset, aquam se portare, sed mortuam quod liberis careat, precibus Deo sterilitatis remedium petere; bono animo eam esse iussit pollicitus habituram ex Dei munificencia filium. Tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis ante præmoxore fastiditis vsa est. In patriam deinde reuersa, breui utrum gerere cepit, mox ubi pariendi tempus duenit enixa filium, Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo, cumque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simulque decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, Prophetamque futurum, itaque & comam alebat, & aqua tantum in potu utebatur, debebatque circa sanum, cuius ministerijs educabatur. Helcanz autem alij præterea filij ex Anna nati sunt, & filia tres. Porro Samuel exacto anno zatis duodecimo Prophetam agere cepit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. Tum ille ratus à Pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perspiciciens ait. Ego mi Samuel nunc quoque, vt ante, filii, sed Deus te vocat, quapropter præsto esse te responde. Itaque rursus Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem maiorem quam credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros, & Sacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim plures fecit suos filios quam nunc cultum, idque ne cum ipsum quidem commodo, hoc oraculum cum ab adiuta extorsisset Pontifex, alioqui se non contristaturo, certiore iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis crescebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæstini suscepta expeditione contra Israelitas, castra metati sunt apud urbem Amphecam: & nemine ibi occurrente vltorius processerunt, tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepide in castra compulsis. Quomobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atque senatum, qui postulent Arcam in aciem proferri, vt eius præsentia freti hostem superent, ignari eum, qui sententiam semel aduersum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem esse, quam Arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur Arca in exercitum, & cum ea Pontificis filij, accepto à patre mandato, si amissa Arca viuere sustineant, ne vnquam in conspectum sibi veniant, quorum Phinees iam sacerdotioungebatur, patre propter senium honorem cōcedente Vehementer autem Hebræis Arca animos addidit, victoriam in hac sitam existimantibus: contra hostes metuebant ne Arca Israelitis esset præsidio, attamen vtrorumque expectationem euentus fessellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in Arca fiduciam collocauisse, namque primo impetu in fugam sunt aucti, in

*Anna
Helcana vxor
liberos à
Deo petit.
An. mundi
2818. ante
Christum
nat. 1146.*

*Samuelum
Anna
Helcana cō
iux genit.
1. Reg. 3.
Samuel
Dno Eli &
filiorum po
nam ostendit
Hed 10 &
Ruffinus
Cap. 16.
1. Reg. 4.
Israelitarū
Palæstini
quatuor
millia trun
cidant.
An. mundi
2850.
ante Chri
stum nat.
1214.
Hebræi in a
ciem profe
runt Arcam
fugam.
Ophir &
Phinees cum
30000.
cadunt, &
Arca in ho
stium pete
statem dno
uit.*

An. mundi
2850.
ante Chri-
stum nat.
1114.

*Ibidem. Eli
in Silo filio-
rum cades
& Arca a-
missio signi-
ficatur.
Eli audita
Arca amif-
sione expirat
Phineu vxor
Ioachaben
parit & mo-
ritur.
Eli Pontificis
Genealogia
& progenies.*

qua triginta hominum millia sunt amissa, in tei quos Pontificis filij ce-
ciderunt, & arca quoq; in hostium potestatem deuenit.

CAP. XII.

*Quomodo Eli audita filiorum cade, & arca amissione promoluitus de
throno expirauerit.*

Hanc cladem & Arce captiuitatem postquam in Siluntem Benia-
mita quidam iuuenis zgre seruatus è przlio renunciauit, tota vr-
be repleta luctu, Elis Pontifex, qui ad alterà portam sublimis in sella se
debat audito ciulau, suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis
accidisse, iuuenem accersit, cumque audisset euentum przlij, tam mi-
litarum quam filiorum cladem satis zquo animo tulit, vt qui Deo prz-
nunciante iam ante hæc przsciuerat. Solent enim longe grauius affice-
re quz przter expectationem accidunt. Vt vero etiam Arcam in hostiũ
potestatem factam cognouit, insperato malo idus, & doloris impatiens,
prolapsus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonagesimo octauo,
principatus quadragesimo. Ead. die Phinees quoque alterius è filiis
vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium se-
ptime item quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Io-
achabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus au-
tem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, Pontifi-
catum obtinuit. nam ante in Eleazari familia fuit hoc sacerdotum,
quod à patre per manus accipiebat. Ille enim Phinees id tradidit, quod
mox filius & successor eius Abieceres filio suo Boceiz reliquit: ab hoc
mox filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo
nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempa-
ra, quando ad Eleazari familiam rursus redijt.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER

Sextus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Quomodo Palaſtini peste & fame caeci Arcam Hebrai remiserint.*
- II. *Victoria Hebraorum ductu Samuelu.*
- III. *Quomodo Samuel defecientibus per atatem viribus, rerum administra-
tionibus filij suis commiserit.*
- IIII. *Quod populus offensus Samuelu filiorum moribus, Regem sibi dari po-
stulauerit.*
- V. *Saulus iubente Deo Rex declaratur.*
- VI. *Sauli victoria contra Ammanitas.*
- VII. *Palaſtini Hebrau bello aggressi vincuntur.*
- VIII. *Victoria Sauli contra Amalecitas.*
- IX. *Samuel ad Dauidem Regiam potestatem transfert.*
- X. *Expeditio noua Palaſtinarum contra Hebraos.*

- XI.** *Singulare certamen Dauidū & Goliath, secutaque Palaſtinarum clada.*
- XII.** *Saulus Dauidū fortitudinem admiratus, filium ei in matrimonium collocat.*
- XIII.** *Quomodo Rex Damedinecem sit molitus.*
- XIIII.** *Quomodo Dauid aliquoties infidias Regi egre elapsus, his tamen cum in potestatem suam redactum interficere non sustinuerit.*
- XV.** *Hebræi à Palaſtino magno pralio videntur, in quo Saulus Rex una cum filio fortiter pugnant occubunt.*

CAP. I.

Quomodo Palaſtini peste & fame coacti Arcam fœderis Hebræi remiserunt.

Victoria de Hebræis parata, sacraque Arca, quemadmodum diximus, capta, Palaſtini cum exteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano Dei sui Dagonis inter domaria collocant. Sequenti vero die mane venientes, ut adorarent Deum suum, inuenerunt eum à basi excidisse, & prouum prostratum ante Arcam: quod egre ferentes, in pristinum locum eum reponunt, cumque sepius illuc accedentes semper prostratum & adorabundum reperirent, stupor maximus ac perturbatio totum populum inuasit. postremo grauissima pestis Azotiorum urbem atque agrum adorta est. correptionem dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitia morboque corrosa enomebāt. Ager vero totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotii pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt Arcam in causa esse, & victoriam cum eiusmodi spoliis lucuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes, ut arcam in ipsorum urbem transferrent: qui non grauati Azotiorum legationi annuentes, cupide arcam ad se receperunt, moxque eisdem, quibus illi, malis laborauerunt. Cum Arca enim simul etiam calamitates sunt translata: itaque hinc quoque ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permanitura. agitanti enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam trans mittebant, atque in hunc modum quinque Palaſtinarum vrbes peruagata est Arca, veluti tributum per singulas pœnam violatæ religionis exigens. Quæ de se sibi tot malis, & aliis exemplum facit ne Arcam reciperent talia hostiis præmia referentem, nihil superesse videbāt, quam ut bono aliquo modo à se eam ablegarent: & cum conuenissent quinque ciuitatum principes: Girtz, Accaronis, Ascalonis, Gazz & Azoti, dispiciebāt, quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse Arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus viscisceretur, quum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiui istius Arcæ: cuius sit tanta vis esset, aut si omnino Deo cara fuisset: nunquam illam indueretur religionis hominum manus deuenire permitteret. suadentesque ut hos casus æquo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia non aliunde quam à natura provenire, quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentis suæ subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc apiora ad propositum negotium censere videbātur. His neque remitti Arcam placuit, neque retineri: sed

An. mundi
2850. ante
Christum
nat. 1114.

1. Reg. 5.
Hedio &
Rafinus
cap. 1. §

Arca sacra
à Palaſtino
in fannum
Dei sui Da-
gonis defer-
tur.

Azoti pro-
pter arcam
captam hor-
ribiliter cru-
ciantur.
Mox à
Azotiorum a-
grum va-
stans.

1. Reg. 6.

De Arca
sacra con-
sultatio.

An. mundi
2851. ante
Christum
nat. 1113.
*Deliberatio-
nis de Arca
sacra con-
clusio.*

pro quinque ciuitatibus quinque statuas aureas dedicari Deo in testi-
monium gratitudinis, quod eius fauore seruati essent ex ea peste quam
humanis remediis euadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos
addi illis similes qui agris vastitatem intulerunt. His omnibus in locu-
lum inclusis & super Arcam impositis plaustrum ei nonum fabricari:
vaccas deinde nuper enixas plaustro subiungi, inclusis domi earum
vitulis, ne sint impedimento matribus, & ut fortium desiderio magis
properent. ipsas vero deduci in triuium Arcam vehentes, atque ibi re-
linqui ut quaecumque velint viam ineant. Et siquidem ad Hebrorum
regionem se verterint, ad eamque perrexerint, credere Arcam fuisse ca-
lamitatum causam. sin alio deflexerint, retrahendas ex itinere, indubi-
tato argumento nihil in hac inesse vitium. hoc consilium omnium cal-
culis est approbatum, quod mox opere sunt executi: & paratis qua di-
ximus, productoque in triuium plaustro, ac ibi relicto, ipsi retrorsum
discesserunt.

CAP. II.

Victoria Hebraeorum ductu Samueli.

Ibidem.

*Arca sacra
Bethsama
peruenit.
Gradulatio
Bethsamita-
rum super
Arca sacra.*

VACCIS autem veram viam ingressis, & recta non aliter, quam si dedu-
cerentur, tendentibus, principes Palæstinorum sequebantur, cupi-
entes cognoscere quo peruenirent, & ubi plaustrum stiterent. Vicus est
quidam in tribu Iudæ, nomine Bethsama. huc postquam venerunt vac-
cæ, tamen pulchram planiciem ante se haberent, vterius tamen non
sunt progressi, sed ibi plaustrum statuerunt: ad quod spectaculum à vi-
canis mox cum gratulatione est concursus. Cum enim esset æstas, &
fruges ex arvis comportarentur: viderunt Arcam, præ gaudio mitten-
tes opus è manibus. ad plaustrum illud properabant, demptam deinde
Arcam, & vas quod statuas illas ac mures continebat, in petra quadam
quæ in campo exstabat, deposuerunt: & accitis victimis peractoque sa-
crificio splendide epulari, plaustrum simul ac vaccas holocaustis Deo
fecerunt. quo viso principes Palæstinorum retro ad suos sunt reuer-
si. Ceterum indignatio Dei Bethsamitas inuasit, ex quibus septuaginta
occidit, quod, cum non essent sacerdotes, profanis manibus contra-
re arcam sint ausi. quæ res lætitiâ vicinorum nouo luctu non nihil ob-
scurauit, eo magis quod suos non fatali morte, sed diuina ultione extin-
ctos desiderabant: quamobrem indignos se ducentes qui hospitium
Arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuersos Hebræos, qui certiores
faciant de Arcæ à Palæstinis reddita. illi re cognita transferunt eam in
Cariathiarim, urbem vicinam Bethsamitis, atque ibi apud Aminada-
bum quendam Leuitam opinione religionis ac iustitiæ celebrem, in æ-
dibus eius collocant, idoneum sacrario locum existimantes, ubi vir ius-
tus haberet domicilium. cura Arcæ commissa est eius filiis, quam per
viginti annos cum summa laude gesserunt. tot enim annos in Cari-
athiarim mansit, quatuor solis mensibus apud Palæstinos detenta. Cumque
populus toto hoc vicennio votis & sacrificiis operam daret, magnam-
que religionem & cultus diuini curam præ se ferret, propheta Samuel
animaduersa eorum promptitudine, putans se natum occasionem
adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam sequuntur, orationem &
tempori accomodans & negotio, verba in hanc ferme sententiam ad
eos fecit: Viri Israelitæ, quandoquidem nec hostis infestus esse desi-
nit, & Deus vestris precibus flexus propicius esse incipit, oportet non
votis tantum libertatem expetere, sed eo totis viribus incumbere, ut
vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne vestris met mor-
ibus hac indigni reddamini, sed pro se quisque colat iustitiam: expul-

si que

*Ruffinus po-
nit Deum
peruenisse de
populo 70.
viro &
50000 plebis.
ut est
1. Reg. 7.
2. Reg. 6.
Arca in Ca-
riathiarim
transportur.*

*Hedio &
Ruffinus
cap. 2.
Israelita-
rum puni-
rentia.
Samueli ad
Israelitas
oratio.*

10
 20
 30
 40
 sique omnibus vitiis ex animo purgatas mentes ad Deum conuertite.
 & in eius veneratione constanter perseuerare. hæc enim facientibus
 beati omnia bona venient. & in primis noua libertas & victoria de ho-
 stibus: quæ neq; armis, neque robore corporum, neq; copiarum multi-
 tudine consequi licet. non enim his rebus Deus præmia proposuit, sed
 probitatis ac iustitiae: qui vestram expectationem non fallat, mihi credi-
 te. Hanc adhortationem alacris populus faustis acclamationibus excep-
 pit, promptum se offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat.
 Samuel autem edixit, vt conuenerent in oppidum Mafphatim, quæ vox
 conspicuum significat, ibi hausta aqua libauerunt Deo, & indicto vnus
 diei ieiunio, publice supplicatum est. Nec latuit Palæstinos, Hebræos
 circa Mafphatim congregari, sed confestim cum magno exercitu affue-
 re, sperantes se illos nec opinos posse opprimere. quapropter trepidi ad
 Samuelem concurrunt, consilium dubiis rebus petentes, nihil dissimu-
 lantes, non esse sibi satis vel virium, vel animi ad confligendum cum
 tam potente hoste, à quo toties victi dicebantur: & libenter quieturos,
 si liceat, neq; vitro sibi perniciem accersere videantur. conuenisse se ad
 supplicationes & sacrificia, vtque sacramento ad militiam adigerentur:
 nunc imparatis & inermibus immineere hostem, vt nulla spes salutis su-
 persit, ni Deus à Propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Il-
 le iubet eos securo animo esse, neque enim auxilium Dei desore. & ma-
 ctato agno lactente, rogat Deum, vt in se sperantes protegat, & à vi Palæ-
 stinorum turds faciat: ac ne pariatur iam iterum ab eodem hoste cla-
 dem accipere hac victima egregie litatum est, & Deus præsens ac pro-
 pitius insignem victoriam annuit. Sed priusquam totam flammam ablu-
 meret, nondum sacro peracto, hostis in conspectu aciem explicat, rem
 factam se habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, &
 tantum non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant.
 At longe aliter accepti sunt quam crederent, etiam si quis prædixisset.
 Primum enim terra iubente Deo, sub pedibus eorum intremuit, & va-
 cillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improvisis hiatus prola-
 bebantur: deinde fulminibus crebris atronici, & ignitis fulguribus oculo-
 sac manus semistulati, vt ne arma quidem retinere possent, in fuga
 spem totam ponebant, cum subito Samuel in perturbatos irruit, calis-
 que plurimis, reliquos vsque Corros (id loco nomen est) persequi
 non destitit, & fixo ibi suis victoriæ fugaque hostium termino, quo tro-
 phæi vice esset, appellauit eum Fortem, in signum donatæ à Deo contra
 hostem fortitudinis: qui post hanc cladem nunquam bellum infau-
 rare est ausus, sed cohibente metu & accepti incommodi memoria in-
 tra fines suos se continuerunt: & inuersis rerum vicibus, eorum fero-
 cia in partes victoris transiit. Nec his contentus Samuel crebris expedi-
 tionibus & multis cædibus eos vastauit, donec omnino superbiam gen-
 tis perdemaret. agrum etiam quem palio victis Iudæis abstulerant,
 quam late inter Gittam & Accaronem pater, armis recepit. Reliqui ve-
 ro Chanani pacem eo tempore cum Israelitis habebant.

C A P. III.

*Quomodo Sarnes per aetatem deficientibus viribus, rerum administra-
tione filii sui commiserit.*

Rexbus autem populi compositis, & iudiciis contentibus per certas
vrbes institutis, Samuel singulis annis bis eas obibat, & iura redde-
bat: multoque tempore hanc præcipuam curam habuit, vt partii legi-
bus & Republica administraretur. Deinde senio grauant, vt consueti-
manis sufficere non posset, filiis suis principumque curam & repub.

Am. people
28th.

AnteChri-
stum nat. j
1092.

Sanctis et
salutaribus
pariter.
tione adhae-
rentia.

Incisione,

Supplication
Ifractura-
magnae in dila-
tatione.

2108 *trifoli*

potestatem
in rebus

opportunity.

Service per
package cost

Salomon

Sacrifices, et mort

Survival.

Vaditima ead-
lesti Armonia

Hodio & Ruffinus, cap. 3.

1. Reg. 3.

Samuel filiis suis, Iohel & Abia principum & Reipub. curam tradit. Exemplum non semper patribus similes nasci filios.

Israelina Samuels filiorum iniquitates commemorant, eumque ut Regem aliquem declarat obui- ne precant.

Hodio & Ruffinus cap. 4.

Samuelem populi vo-

luntas con-

tristat.

Samuelem

consolatur

Deus.

Samuelem

Deus Re-

gem crea-

re iubet.

Samuel

Israelitu-

commoda

sub regibus

ferenda in-

dicat.

tradidit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque ut alter in Bethelis, alter in Bersabe ius diceret, partito populo, & sua cuique iudicii parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contra ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, muneribus corrupti iustitiam opprimebant, solutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quam ut in populo iustitia vigeret quam maxime.

C A P. IIII.

Quomodo populus offensus Samuele filiorum moribus, Regem sibi dari postulauerit.

Opulus autem videns Rempub. cura & diligentia prophetæ optime constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha, & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodq; ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum non posset, obnixè precabatur, ut Regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ tories iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vî nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibilem existimans. adeoque res hæc hominem sollicitum habuit, ut nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum, ne postulata populi ægeret: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quam ad se, quem nolint sibi solum esse Regem: idque moliri cœpisse iam inde ex quo primum ope sua ex Ægypto sint educi. verum non multo post futurum est, inquit, ut eos consilii huius sero pœniteat, quando nec factum insectum esse poterit, & ipsi suam erga me æque ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare Regem, quem ego designauero: idque prius quam facias, præmonebis quantum malorum tibi vitro adsciscant, proteitaberisque eos, te inuito, ad mutationem itatus in deterius proptere. His auditis Samuel, mane conuocatis iudicis, declaraturum se illis Regem promissit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub Regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primum, quod à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas tibi facient, alios equites & satellites, & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curuum, aliorumque instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossiores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque vestras facient sibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessario verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatis eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuius e suis largientur, & ut compendio dicam, seruietis vna cum omnibus vtrius Regi, non secus atque domestici eorum famuli. cumque hæc omnia pati mini, veniet vobis in mentem huius inæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, ut vos à Regibus liberet. verum ille non admittet eas preces, sed repulso finet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat surda, nec à pro-

siro dimoueri poterat, contemptis omnibus quæ Samuel in rem eorum afferebat : sed urgebat obstinate, vt missa futuri cura Regem crearet : quandoquidem nisi Regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent : nec esse absurdum, si, cum finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem Reipubl. formam accipiant. Samuel vero videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere : Nunc, inquit, abite domum quisq; suam, & cum tempus erit accersam vos, quamprimum cognouero, quem vobis Regem Deus dare velit.

C A P. V.

Saul iuvenis Deo Rex declaratur.

ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius nomine Saulus, egregia tunc statuta, tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cum eximias assinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantis amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cum perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit : & cum nusquam comparerent, decreuit redire, ne Patri solitudinis causa fieret. & dum non longe à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumque omnino consulendum esse : sic enim scituros quid actum esset de assinis : respondit nihil se habere quod mercedem diu nationis daret : iam enim viaticum esse contumptum, & dicente famulo, superesse quadrantem sicli, eumque dari posse, nesciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum est ad illum, iuuentis que circa portam virginibus aequatum euntibus, interrogabant vbinam sit prophetae domicilium. quæ indicatis adibus, iubent properare prius quam eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora, nisi ille primus accumbat. Samuel autem hac ipsa de causa conuiuius vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus esset Deum, vt certiores se redderet quem creaturus esset Regem, in crastinum se illud facturum pollicitus est : circa eandem enim horâ missum in se Beniamitam quandam iuuenem. quamobrem sedebat in solatio, expectans præfinitum tempus : quo peracto ad cœnam se conferebat cumque Saulum offendisset, Deus inspirauit ei hunc esse futurum principem. Saulus vero accedens eum, salutatum prius rogat vbi propheta habitat, hospitium enim se hoc ignorare. cumque ille respondisset, se eum esse. & ad cœnâ duceret, dicens non assinas tantum quas quæreret saluas, sed omnium omnia bona in potestate eius fore : supra spem, inquit, meam sunt ista domine. neq; enim ea est mea tribus quæ Reges proferat. & familia mea humilior est aliis familiis, tu vero ludis me, & maiora quam promissa conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatum. erant hi septuaginta numero. iussitq; ministris vt Saulo portionem regiam apponerent. cumq; iam hora dormiendi adesset, alii quidam surgentes domum quisq; suam reuertebantur : Saulus vero apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cum primum dies illuxit, Samuel excitauit eum in viam deduxit. Postquam autem egressi sunt vrbem, monuit, vt famulo præcedere iussu, ipse paulisper subisteret. esse enim quod sine arbitrio illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta de prompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, simulque Regem salutatur, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens pro tutela Hebræorum, quorum iniurias, bello Palæstinis illato vlcisci debeat. hæc ita fore, hoc argumeto cognoscere poteris. in hoc itinere offendes tres homines religionis ergo tendentes ad Bethala, quorum primum videbis ferre tres

Populus in proposito erans Regem, pertinaciter persequatur.

An. mundi 2880. ante Christum nat. 1084.

1. Reg. 9. Saulus assinas amissas querit.

Saul Samuele domicilium vbinam sit interrogat. Samuellem Deum quem creaturus esset Regem certiores reddit.

Samuelem Saulus accersit.

Saulo Samuel Regiam dignitatem annunciat.

Samuel Saulum ad conuiuium deducit.

1. Reg. 10. Saulum Samuel in Regem vngit.

An. mundi
280. Ante
Christum
nat. 1034.

*Samuel Saul
in itinere
euentura, vt
ipsum verbu
fidem habeat
prædicte.*

*Saul veritè
Regiam di-
gnitatem.*

*Inconstantia
amoris in ho-
minibus.*

*Samuel pro
pheta de Rege
Saul ad popu-
lum oratio.*

*Per tribus
familias for-
tutio.*

*Sauli mode-
stia & tempe-
rantia in re-
gno suscipi-
do.*

*Saulus è sub-
ditorum con-
spectu sese
subducit.*

*Saul proce-
ssura.*

*Saul Rex à
populo decla-
ratur.*

panes, secundum horum. hos tertius sequetur vitem vini baiulans, hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumētum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gabatha. in ceterum prophetarum incidēs: & correptus diuino spiritu, vna cum illis prophetis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Cili filio? his signis visis certo scieo Deum esse tecum: & saluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accersente, vt pro his Deo pacificas hostias inuolentius. His prædictis dimittit iuuenem: & quicquid prædictum est occurrere in hoc itinere. Postquam autem domum rediit, percontante cognato suo Abenato, quem præ ceteris diligebat, quomodo successisset peregrinatio, nihil illum celauit ne hoc quidem quod apud prophetam fuisset, & ex eo cognouisset inuentas esse asinas. de regno tantum tacuit, ne ea res vel credita inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quamuis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans eredo humanæ naturæ infirmitatem, quod nemo constans in amore, sed eius in manifesto diuino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri inique & inuide ferunt. Porro Samuel populum in oppidum Masphatim conuocat, & cum frequentes adesse videret, in hanc sententiam alloquitur. Hæc iussit me dominus suo nomine ad vos perferre. Ego vos in libertatem vindicavi, primum Ægyptiorum seruos, deinde à vicinis Regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, quod abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse hominibus à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis præsit, qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis iiceret sibi videret, non enim fieri potest, vt homo erga hominem sic affectus sit, quemadmodum ego erga à meipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quam vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamitica tribus fors exiit. dein familiarum nominibus in vnam coniectis, Metri familie fors obuenit, postremo cum vitium sortitio fieret, Saulo Giffi filio regnum sortito obtigit. Iuuenis vero qui hoc præsciebat, abdiderat se, videri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cum plerique vel modica felicitate potius vix sæ prælatitia sint contemptores, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum Rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verum etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absque negotio posset inueniri. cumque nusquam comparente Saulo omnes essent solliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratumque iuuenem exhibere dignetur, quod vbi imperatum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum Propheta; Hunc vobis Deus dat Regem. contemplamini quantum omnibus præminet, & quam sit hoc honore dignus. Cumque populus acclamasset, Viuat Rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo Rege præsentem, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissoque populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum vero in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo Regi debitum officium præstan-

tes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio verrebant, & ipsi con-
tempore Rege nullis vel muneribus vel obsequiis gratiam eius demereri
conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum oō-
tra Naafen Ammanitarum Regem bellum apud omnes ex æquo auto-
ritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis ultra Iordanem habitantibus
infectus, postremo cum magno & forti exercitu regionem ingressus, vr-
bes eorum subiugare cepit: nec contentus libertatem in præsens ab-
tulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro
deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum
10 sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tra-
ctatis transannem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & ca-
strametatus ad primariam regionis urbem, cui nomen est Iabes, orato-
res eo misit, qui conditiones offerrent, vtrout deditioe facta dextris o-
culis orbentur vt alii: aut internecionem hominum & oppidorum ex-
cidium expectent, eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis parti-
culam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen ve-
nire. Tam ancipiti optione tectiti Galadeni, nec hostile responsum dare
ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis
ad consanguineos nunciis postularent auxilium, & si impetratum fue-
20 rit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditioem facturos qua-
cunque conditione hosti liberet. Naafes autem qui Galadenos conte-
mnebat, non grauatiu inducias dedit, permixtis vndeunque superpetis
implorare, qui eueffigio per omnes Israelitarum vrbes nuncios dimise-
runt, significantes se minis Naafis in extremam desperationem addu-
ctos, sed quocunque illi venirent, tantundem metus, quantum mororis
afferebant, vt nemo se mouere auderet. ceterum cum ad regiam quo-
que venissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil
aliud quam moerens, Sauls ture domum reuertens, & apud uersa
moerentia populi, scitatus satim saluz res essent, & quæ noua causa tristi-
30 tie: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iu-
bet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem ex-
ortum hostes profigaturum, vt exoriens Ammanitas fusos ac fugatos,
miseros vero ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis a-
liquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

Volens autem poenæ formidine populum ad Ammaniticum bellum
excitare, quo celerius conueniret, bouem, qui forte ab opere venie-
bant, neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis
ad Iordanem non afflorent, secuturi quocunque: ipse ac propheta ducebant.
Eo metu factum est, vt, cum omnes ad præfinitum tempus præsto essent,
recensitis apud Baham oppidum copiis inuenirentur septingenta millia
cōstitisse, absq; tribu Iudæ: quæ sola armauit LXX. milia. Transgressus
dein Iordanem & decem schoenorum spatium nocte vna èmentus, ante
solis ortum, quo destinarat, peruenit: & diuiso trisariam exercitum, vnde-
40 quaque hostem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnan-
do, ingenti strage edita, inter ceteros Naalen Regem occidit. Hæc victo-
ria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclitum reddidit, fama longe
lateq; fortitudinem viri celebrare. Si qui enim erant qui prius eum con-
temnerent, tunc mutata in diuersum opinione nullo non honore di-
gnum prædicabant. nam non contentus Iabesenos seruasse, in Amma-
nitarum regionem irruptione facta totam vastauit, & ditato ex præda

*Saulum qui
dam comesta-
tur, quidam
vero conse-
nunt.*

*Hedio & Ro-
finus c. 5.
1. Reg. 11.
Sauli contra
Ammani-
tas bellum.*

*Naaf Am-
manitarum
rex Galade-
ni iniustas
conditiones
paci offert.
Galadenis
ad Israelitis
legatio.
Saul Iabesi-
ni auxilium
promittit.*

*An. mundi
2880. Ante
Christum
na. 1084.
Sauli ad bel-
lum manda-
tum & seria
adhortatio.
1. Reg. 12.
Decem Schoe-
ni 37. milia-
ria Italica
confirmant.
Saul Am-
manitas &
Naafen Re-
gem occidit.*

*Saul nomen
suum apud
omnes He-
braeos incli-
tum reddit.
Saul lauda-
tur a populo.
Saul contra
adversarios
lenis.
Saulum S.
mucl iterum
vixit in
Galgala.
Distinctio
bernasionum
in populo
Israelitico.*

*Samuel inno-
centiam suā
populo testa-
tam facit.
Samuel popu-
lo peccata &
ingratiitudi-
nem expo-
bras.*

*Sana tem-
pla deum
Israelita im-
missa.*

exercitu, gloriose domum reuertus est. Populus vero nimio gaudio ge-
stiens. placebat sibi quod talem Regē esset nactus, & illis, qui inutilem
fore dixerant, insultabat, regitans vbi nunc essent isti contemptores, &
ad supplicium eos deposcens, & alia multa iactabat, vt solet multitudo,
quoties in aliqua felicitate constituta contra autorem aduersarios irri-
tatur. Saulus interea studium quidem ac beneuolentiam eorum collau-
dabat, sed iureiurando affirmavit non passurum, vt quisquam e consan-
guinea multitudine ransfesto die rapiatur ad supplicium. Periniquum
enim esse victoriam à Deo datam ciuili sanguine pollueret, sed magis de-
eere vt potius odiis diem pulis ac hilaritate transigat. Posthæc, Samue-
le monente opus esse alteris comitiis, per quæ Saulo rata fiat regni pos-
sessio, conuenitus sit apud oppidum Galgala, ibi rursus inspectante to-
ta multitudo, propheta vixit Saulum iaculo oleo, atque iterum Re-
gem consalutari fecit. Ita factum est, vt mutato Reip. statu, regia domi-
natio introduceretur. Sub Mose enim & discipulo eius Iesu, qui tum ex-
ercitui cum imperio præfuit, optimates rem administrabant, post cuius
mortem octo decim an. populus sine summo magistratu vixit. deinde
rursus ad pristinam regiminis formam redierunt, qui belli gerendi scien-
tia & fortitudine præcelleret, supremum iudicem constituendo. quam
ob rem totum hoc tempus, quo talis status durauit, appellauerunt Iudi-
cium. Samuel autem propheta, priusquam comitia dissolueretur, sic est
allocutus populum: Adiuro vos per maximū Deum, qui vobis optimos
illos fratres Mosē & Aaronem misit, & patres vestros ex Ægypto edu-
xit, vt absque pudore ac metu omnive affectu alio, libere dicatis, num
quid contra ius & æquum fecerim, vel proprii lucri cupiditate, vel in
alterius cuiusquam gratiam. Coarguite me, si cuius vitulum aut ouem
aut aliud quid tale accepi: cum tamen huiusmodi munuscula, quæ in
quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus sumere, vitio verti non
soleat, aut si cuius iumentum ad meas necessitates vfusum. in his & si-
milibus, si quem offendi, nunc Rege præsentē dicite. Acclamatum est
vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sancte & iuste principatum gessisse.
Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo non-
nihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria iniquis ad
Deum attinet, quem certe hoc facto valde offendistis, quod alium Re-
gem poposcistis, oportebat enim vos meminisse, quod auus vester Iaco-
bus, LXX. folis hominibus vestri generis comitatus, fame coactus in
Ægyptum deuenit. Cumque ibi in multa millia propagata esset eius
progenies, eaque graui & contumeliosa seruitute ab Ægyptiis preme-
retur, inuocantibus vestris patribus, absq; vllō Rege Deus tantam mul-
titudinem eripuit, missis in hoc Mosē & Aarone fratribus: qui vos in
hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia be-
neficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nilhomi-
nus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primum As-
syriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postre-
mo Persarum, atque hæc omnia confecistis non Regum auspiciis, sed
ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detre-
tantes imperium Dei, sub Rege esse malletis? Gessi tamen vobis mo-
rem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifeste sciatis, Deum
vobis iratum, nec ei placere in regnum vestram vestram Rempubl. dabo
euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam, ætatis
medio, vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo,
quæ verbis meis fidem astruet. Vix ea fatus erat: cum tanta vis tonitruū
ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti, extremaque timentes fate-
rentur se peccasse, & per inscitiam in hunc errorem prolapsos, rogarentq;

Prophetam, ut paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit. ut probi ac iusti esse perpetuo starent, nec virtutem obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis, incidissent: meminiscent propterea prodigiorum Dei legumque per Moysen latarum, si eam haberent, vel suam ipsorum vel Regis incolumitatem: quod si hæc negligerent, prædixit gravem violationem tam ipsis, quam Regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Talastini Hebræos bello aggressi vincuntur.

Ex autem delectu habito, conscriptisque tribus millibus, duo millia sibi voluit esse Satellitium, cum quibus ad habitandum Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filii satellites esse iussit, quem misit in Gabam, ille vero expugnauit castrum quoddam Palastinorum non longe inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præditi ea communierunt, & omni prorsus ferri usu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palastinis instrumentum erat petendum. Ut vero audierunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam disstantes, armant contra Iulæos trecenta millia peditum, eorum triginta millia, equitum sex millia, & castra metati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis Rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, ut, qui saluam vult libertatem populi, contra Palastinos arma teneat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse, ut timeri debeant, sed ubi certo compertum est, maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures vero ultra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit Prophetam, ut de communi consilio res geratur. Ille renunciat debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, ut, immolatis Sabbato victimis, cum hoste procello decernatur. at ille expectauit quidem quantum Propheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctari Prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deserti, victimas ad altare obrulit. Cumque nuntiatum esset, Prophetam aduentare, honoris causa obuiam illi prodidit. Ille male factum dixit, quod neglectis, suis mandatis, se absente preces & sacrificia, quæ Dei voluntate facienda erant pro populo, temere occupasset. Saulo vero excusante expectante se ad iteritum dierum numerum: sed cum milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate coegit, properasse ad sacrificium: Consultus, inquit Propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cuius ego mentis interpretes sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem patere poteras. Ita Samuel offensus Regis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantum militibus & Ionathæ filio venit in vibem Gabaonem. horum maior pars non erat armis instructa, quod ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palastinorum tantum fuisse diximus. hi diuiso trifariam exercitu, per eandem vias regionem Hebræorum ingressi, omnia populabantur, spectante

An. mundi
1280.

Ante Christum
nat.

1614.

Abberta. 1
tio ad confi-
derationem
auxilii Dei
beneficii Dei
Israelitum ex-
hibiti.

Hedio &
Ruffinus
cap. 6.

Saul tria
millia sibi
& Ionathæ
filio satellites
conseribit.

Saul Pala-
stinorum
castrum ex-
pugnat.

Talastini in
Israelitas
signa mo-
nent.

Israelita
hostium co-
piam terro-
ratur.

Saul contra
Dei manda-
tum & Sa-
mueli vo-
luntatem
victimas ad
altare offert.
Samuel
Regem Saul
accusat.

Hedio &
Ruffinus
Galgala.

An. mundi
2880.

Ante Chri-
stum nat.
1084.

*Palaſtini
Hebraeorum
regionem
populantur.*

*1. Reg. 14.
Ionathas
cum armi-
gero clam
hoſtium ca-
ſtra ingredi-
tur.*

*Ionathas in
Palaſtino-
rum exerci-
tu quosdam
trucidat.
reliques ſe in-
uicem inua-
dunt & dant
ſe in fugam.*

*Heato &
Ruſſinus
cap. 7.*

*Paul su-
muntum ef-
ſe in caſtra
Palaſtino-
rum certior
ſaſſus, eos
adoritur.*

*Sauli edi-
ſtum quod
Ionathas in-
ſeius violat.*

*Carnibus orn-
enit ſe
bras uſum-
tor.*

Saulo Rege cum filio, nec valente prohibere hoſtem, propter ſuorum paucitatem. Occupauerant enim collem quandam cum pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis Pontificis poſteris, & videntes ſuorum res impune agi & ferri, grauitur agebantur, quod in ſe nihil eſſet praſidii. Filius vero Saulis cum armigero ſuo conſpirat, vt clam ingreſſi caſtra hoſtium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quem uiſeuentum pollicente, etiam ſi mori oporteat, ſoli à colle deſcendentes verſus hoſtium caſtra iter faciunt. ea ſita erant in loco praeſumpto, qui tribus angulis in longum excurtebat, rupe circumquaue cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium. Quapropter negligentius cuſtodiebantur, quia propter naturam loci non ſolum aſcendere, ſed ne accedere qui ſem tutum videbatur. Ergo poſtquam eo acceſſerunt, Ionathas confortabat armigerum ad hoſtem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iuſſerintque aſcendere, omen victoriz accipiendum eſt: quod ſi fracuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cumque propius ad hoſtilia caſtra accedere re appetente iam die, Palaſtini ubi hoc viderunt inter ſe dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebraei. deinde Ionathas cum armigero inſclamabant, Venite huc daturus poenas audaciter. Quam vocem Sauli filius cupide artiſpiens, vt indubitatum omen victoriz, tunc quidem teneſſe in loco in quo conſpecti fuerant. ſed ex alia parte ad rupem accedentes propter ſtrum inuſitoditam, magno labore difficultate loci ſuperata euaserunt ad hoſtem, aggreſſique ſopitros viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum Rupore ac conſternatione repleuerunt: vt abiectis armis in fugam ſe darent. plerique vero non noſcitanter inter ſe, quod ex multis gentibus conſtati eſſent, pro hoſtibus ſe inuicem inuadebant, & cum non putarent duos tantum Hebraeos in caſtra penetrari, mutuo Marte radebāt. quidam metu vulnerum in praecipitia aut ipſi ruebant, aut, vt ſi in turba tumultuante, alii ab aliis protrudebantur. Cumque renunciatum eſſet Regi per ſpectulatores tumultum eſſe in caſtris Palaſtinorum, interrogauit Saulus, num aliquis à ſuis abeſſet: & audito filium cum armigero abeſſe, iubet Pontificem ſumpto ſacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo reſpondente victoriam Deum & hoſtium cladem promittere: docit militem in Palaſtinos & perturbatos adortur, iam ante ipſos inter ſe depugnantes. quo audito, qui ante in ſpectus & ſubterranea ſe abſciderant, & ipſi prorumpentes militib. Sauli ſe agglomerant. iamque ad decem miſſia creuerant, hoſtemque tota è regione palantem, infeſtabantur. ibi Rex ſiue nimio gaudio parum ſui compos: quod difficile ſit extimam felicitatem moderato animo ferre, ſue per inſcitiam, dignum illudam reprehentione admittit. Volens enim meritis poenas à Palaſtinis ad ſatietatem repetere, diris deuouit eam, quicumque intermiſſa caede, ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras inſequendi & cadendi ſinem facere. Paulo poſt cum delati eſſent ad quandam ſyluam Ephraimiticam tribus reſertam apibus, filius Sauli, qui non exauſcuſſet patris imprecationes, caſq; conſenſu populi raras habitas, ſauum forte nactus expreſſum inde mel edebat: & monitus, quod pater additis execrationibus, interdixiſſet, ne quiſquam cibum ante ſolis occaſum ſumeret, edere quidem deſtitit: negauit tamen recte id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hoſtem perſecuturo fuiſſe, ſi corpora cibo recreauiſſent, & longe plures affecuturos fuiſſe ac trucidaturos. Itaq; caſis Palaſtinorū multis miſſilibus, ſub vesperam demum eorum caſtra diripiunt: & inter exteram praedam, magna pecudum copia reperta maſtant, carnibusq; ſtandum à cruore purgatis veſcuntur: quod eſt veſtigio Regi à ſcribis renunciatum eſt, vul-

gus militum in Deum peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere
& edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicit
que, ut super illud pecudes jugulent, neue carnes cum sanguine comen-
dant: quia factum hoc Deo displicet, cui edicto cum omnes parerent,
statuit ibi altare, & impositis victimis holocaustoma Deo incendit: idque
altare omnium primum à Saulo exstructum est. cumque eadem nocte,
priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet confi-
cere, & miles haud grauatum imperata faceret, magnam præ se ferens a-
lacritatem, accito pontifice, iubet eum diuinam super hoc voluntatem
19 querere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pon-
tificem vero negante Deum responsum velle reddere: non temere est, in-
quit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat, quid facto esset
opus, consulere: sed oportet aliquid laesens in nobis peccatum esse, quo
offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quod etiam si filius meus Iona-
thas peccatum id commisisset, ut Deum placem, capitis poenam ab eo
exigam, non secus quam si de quouis, nihil ad cognationem meam per-
tinentem, supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine, ut hoc
faciat, vniuersos confestim in vnum locum statuit: & ipse cum filio se-
orsum stans, sorte deprehensurus quis in culpa sit, cumque fors Ionathā
20 indicaret, interrogat quid fecisset, & cuius peccati sibi esset conscius. tū
ille, equidem pater, nihil aliud scio, nisi quod heri dum hostem perse-
quor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus vero iurat se eum oc-
cisurum, plurius, quam genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faci-
ens. Ille ne præienti quidem periculo territus, magno ac generoso a-
nimo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mor-
tem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam
videre contigit. maximū enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum inso-
lentiam ab Hebræis esse perdomitam. Hac iuuenis indole omnis multi-
tudo ad dolorem & miserationem flexa est, iurantque non laturos se, ut
30 occidatur Ionathas, autor tam luculentæ victoriæ, atque ita iuuenem i-
rato patri eripiunt, & vota Deo faciunt, ut ipsum immunem à peccato
faciat Saulus victor domum reuertitur, cæcis circiter sexaginta milli-
bus hostium. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas
& Moabitas, Palæstiniosque & Idumæos ac Amalecitas, & Regem Obz
multas res gessit prospere. Habuit autē liberos mares tres, Ionathan, Ie-
sum, Melchisum. Filiz fuerunt ei Merob & Michael. Copiarum impe-
rium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nertus vero & Cis Sauli
pater germani fuere Abeliz filii. Abundabat autem & equitatu & cus-
ribus, & cum quocunque hoste congressus semper victor reuertebatur,
40 ita ut Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eo-
rum in tantum auxerit, ut omnibus finitimis essent formidabiles. ex iu-
uentutis vero numero robore ac specie præstantissimum queneque su-
um deligebat satellitium.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amaleitas.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, ut eū
commonefaceret, electione Dei ceteris eum in regno prælatum, at-
que ideo parere, ut ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse
50 præsit populis, Deus autem & Regibus & ceteris rebus omnibus. Hac
igitur, inquit, sunt mandata Domini. Quoniam Amalecitz Hebræos in
deserto multis affecerunt iniuriis, dum egressi ex Aegypto in eam, quam
nunc tenent regionem, proficiscuntur, oportet iusto bello in eos vindi-
care, & deuictos internecone delere: sicutque in omni seculo ac sepe

An. mundi
2880. ante
Christum
Nat. 1074.

Saul perfor-
ter causam
irati Dei
persequitur.
Saulus pro-
prium filium
mori parat-
um interfi-
cere conat-
ur.

Israélite Ion-
athanerato
patri eripi-
unt.

Oba filius
Soba.

Saul semper
victor.

Hedio &
Ruffinus
Cap. 8.

1. Reg. 19.

Samuel

Sabbat ex

Dei manda-

to cum A-

malecitis

bellum ut

gerat com-

monesacri-

An. mundi
2893. ante
Christum
nat. 1021.

*Saul recensito
milite in
tribu Iuda
triginta mil
lia innotuit.*

*Saul Ama
leccitarum
urbes expu
gnat.*

*Agagum
Amalecita
rum regem
Saul capis,
& contra
Dei manda
tum seruat.
Hebraei in
manu &
pecoribus ho
stium in
pradam con
tra Dei man
datum aba
cti parant.*

*Hedio &
Raffinus
Cap. 9.*

*Deus propter
inobedientiam
Saulis offen
ditur.*

*Samuel Da
uid Saulo
conciliare
conatur.*

*Indulgentia
nimia & le
nitia mali
in pro. osito
conf. man
tur.*

tem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis penas rependere. ac ne iumentis quidem aliisq; pecudibus parcere. aut inde quicquam prae nomine usurpare, sed omnia Deo sacra esse, ut iuxta Moysi praeceptum Amalecitarum nomen e rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus futurum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareretur tantum, sed etiam quam celerrime mandata exsequeretur, confestim omnes vndique copias contrahit, & recensito apud Gulgala milite, absque tribu Iuda circiter quadraginta millia comperit: quae tribus ex suo tantum delectu praebuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, ut non solum Marte aperto eos infestaret, sed ex improviso etiam per vias circumfentos opprimeret. Postremo magno proelio in fugam versos non prius persequi destitit, quam ad vni omnes ferro tolleretur. Quod opus posteaquam ita, ut diuinitus praedictum fuerat, successit, oppidati in bellum circumferre coepit: quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, siti, aliisq; modis cum expugnasset, vique ad mulieres & pueros cadibus grassatus est, nec crude nec inhumanum hoc ratus: primum quod in hostem saeuiret, deinde quod iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit. idq; non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio, in concessam miserendi licentiam suo periculo sibi usurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat, ut ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione ceteris digniores esse voluit. Saulus autem Regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebraeis autorem seruauit, pluris eius formam, quam Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus, & ipsi enim iumentis ac pecoribus pepercunt, in pradam contra Dei mandatum abactis, pecunias autem, ceteraque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaque de uictis omnibus. a Pelusio, quae urbs est in Aegypti finibus, usq; ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit. sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianz terris mediterraneo habitant. Nos ante belli principium admonuit per nuncios, ut secederent, ne res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem quae illis cum Raguele Moysi socero intercedebat. Atque ita Saulus ac si nihil esset praetermissum ex iis quae Propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, laetus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est, quod Regem parcatum, & quod populus pecudes in pradam verterat, cum ipse neutrum permisisset. Iniquum enimerat, cuius ope victoria contigisset. eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re Prophetam, ait se poenitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit, quicquid ipsi visum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem suis precibus Deum Saulo conciliare conatur. At ille quantumlibet a Propheta rogatus veniam Regi non annuit, quod non placeret peccata donari in gratiam deprecatoris: quae non aliunde magis nascantur, quam ex nimia eorum, in quos peccatur indulgentia. qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem deiniquandam offerunt. Postquam igitur Deus preces Prophetae non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad Regem, Gulgalis tum agentem, proficiscitur. hunc quamprimum Rex vidit, accurrens salutauit, dicens te gratias agere DEO pro victoria: omniaque iuxta voluntatem

eius esse peracta. Tum Samuel: qui sit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit Rex, populum hęc ad sacrificia referuasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstitē. Solum & captiuum adducere eorum Regem, de quo ex Propheta consilio se decreturum. Ad hęc Propheta respondit, Non sacrificijs delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse, qui voluntarij & mandatis eius obsequuntur, nihilque a se recedē fieri putant, nisi quod iuxta eius pręcepta fiat. Contemptum enim eius consistere, non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicumque hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argento ve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hęc vt malitiz magis quam pietatis argumenta. Contra qui id solum meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quam inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere. quod si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, quam a quocunque alio vel ditissimum. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quib. oculis putas eum inspecturum sacrificium ex reb. perditioni destinatis, nisi forte idem esse putas, perire, & immolari Deo. Quapropter expectabis amissionē regni & huius potestatis, quae elatus contra autorem tuę felicitatis, mandata eius neglexisti. Saulus autem falsus est se peccasse & male fecisse, quod verbis Propheta non paruisset. metu tamen coactum se id fecisse quod non auderet militem prędę cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cæuebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque, vt inaneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille vero qui prouidebat Deum nulla flendendum victima, abire incepit.

CAP. IX.

Samuel ad Danidem Regiam potestatem transfert.

Tum Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantius discedebat, scissura facta est in vestimento. cumque Propheta dixisset, sic sciendendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum (Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini natura mutabili) Saulus fatebatur Deum sibi merito inensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabatque saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in pręsentia populi adoraret. Fecitque hanc gratiam Samuel, & vna cum illo adoratum iuit. Post hęc adductus est ad eum Agagus Rex Amalecitarum, qui cum o morte amaram exclamasset, audiuit à propheta: quem admodum tu multis Hebræorum matrib. cæsis earum filijs lamenta & luctum attulisti, ita æquum est, vt ipse matri tuę mœsticiam afferas, iussitque eum ibidem in Gathis interficere ipse vero reuersus est Ramatham. Rex vero tum demum sentiens in quæ mala, offenso Deo, peruenisset, ad Gabaram proficiscitur, quod nomen collem significat: nec post illam diem vnquam in Propheta conspectum venit. Samueli vero vicem eius moleste ferenti, Deus hanc curam mittere iussit, & assumpto sacro oleo, Bethlema proficisci ad Iessum Obedz filium, & ex eius filijs eum vngere, quem ipse iudicasset sibi regno dignum videri. Cumq; Propheta diceret veteri se, ne, si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur, iussus hac de re securus esse, ad dictū oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concursu saluatus, que-

An. mun
2883.
ante Chri-
stum nat.
1081.

*Samuel
Samuel ob-
iurgas.
Dei contem-
ptum in quib.
conficit.
Verum ac
Deo placem
sacrificium.
Samuel
Saulo iram
Dei & regni
amissionem
denunciat.
Saul se pec-
casse fateatur
ac veniam
precatur,
qua tamen
ei denegatur.*

*Saulus Sa-
muelē reti-
nere volens,
vestimentum
eius scindit.
Hedio &
Ruffinus
cap. 20.
Amalecitar-
um rex
Samuelis
iussu interfi-
citur.
1. Reg. 16.
Samuelem
Deus Beth-
lehem Dani-
dem in regē
vt vngat
mittit.*

An. mundi
2883.
ante Chri-
stum nat.
1081.

*Deus non
corpora, for-
mam, sed a-
nimi virtu-
te spectat.
Iesai filii
præstanti
corpore ro-
gato hand
præficiendū.*

*Dauidem in
Regem Sa-
muel vngit.*

*Numen de-
serto Saulo
ad Dauidem
commigras
qui propheta
re scriptus.*

*Dauidem
Saulus in
Satellitium
assumit.*

rentibusque aduentus causam, sacrificatum se venisse dixit. Peracto sa-
cro Iesum ad epulas una cum filiis conuocat: visoque natu maximò
eximia statuta ac forma iuene, coniciebat inde hunc esse regnaturū.
Sed hac parte non est assequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim
an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipse admiratus dignum regno
ducebat, responsum est, non eadē spectare Deum quæ homines. Tu, in-
quit, visa iuuenis putohritudinē, iam satis dignū principatu existimas:
apud me vero non eximia corporis formæ præmiū est regnum, sed a-
nimi virtuti: & eum requiro qui hac sit perfectē exultus, pietateque
ac iustitia, obedientia & fortitudine animus exornatus. His auditis Pro-
pheta iubet Iesum filios omnes ostendere: moxque & alij quinque
adfuerunt. horum nomina iuxta ætatis ordinem sunt hæc: Elhabus, A-
minadabus, Samma, Nathanael, Rael, Asamus. His quoque visis, qui ni-
hilo deteriores forma erant, Propheta rogat Deum, quānam ex his eli-
gendus esset. & audito quod nullus sciscitatur ex Iesuo, num quos præ-
terea liberos habeat. Quo respondente, esse etiam vnum nomine Davi-
dem, qui curam gerat regum, Propheta iubet vt confestim vocetur: nō
enim licitum esse absque illo sacrum epulum celebrari. qui postquam
accitus à patre venit, adolescens colore flauus, & martium quiddam
tuens, alioqui liberali specie: tum Propheta ad patrem versus submissa
voce, hic est, inquit, quem regnare Deo visum est. & cum dicto accum-
bit, & proximum sibi adolescentem collocat, ac deinceps patrem cum
reliquis filiis. Depromit deinde sacrum oleum, quo delibaturum Davi-
dem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obti-
neat: præcipitque, vt iustitiam colat, & operam det, ne vnquam à man-
datis Dei discedat. Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, &
familiam vniuersam illustre nomen consequuturam. Palestinos quo-
que ab illo subigendos, & cum quibuscunque gentib. congressus fuerit,
semper victorem rediturum, insignemque inde gloriā tam sibi para-
turum quam posteris relaturum. Post hæc mandata Samuel domum
proficiscitur, simulque numen, deserto Saulo, ad Dauidem commi-
grat. quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare incipe-
ret, Saulus vero in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari
ac strangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quam si
quis peritus excantator adhiberetur, inoueruntque vbique inquiren-
dum, qui quoties Rex à dæmone agigaretur, stans ad caput eius voce ac
fidib. sacros hymnos caneret. Cumque Rex sine mora quæri talem mā-
dasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Ies-
ai, adolescentem liberali forma & præter aliam honestam institutio-
nem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem
exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iesum abducturi Dauidem
à gregibus: nunciantque patri, Regem audita adolescentis tam forma
quam virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iesus, simulque munera
per filium Regi misit. Cumque venisset, confestim à Rege admodum
læto in Satellitium assumitur, in magno apud eum pretio habitus. Quo-
ties enim à dæmone agigaretur, vnicum erat in excantatione remediū.
& solus Dauid hymnos ad citharam accinens, Regem ad sanam men-
tem reducebat. Impetratum est igitur à Iesuo, vt filium apud Re-
gem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius
præsentia delectabatur.

CAP. X.

Expediſio noua Palaſtinarum contra Hebraos.

An. mundi

2883.

ante Cbri-
ſtum nat.

1081.

*Hedio &**Raffinus*

Cap. 11.

1. Reg. 17.

*Alia Tala-**ſtinarum**contra Ha-**braos expo-**ſitiſſa.**Goliath**vir prodigio-**ſe ſtatura**inter Pala-**ſtinos.**Goliath ſin-**gulari certa-**men Hebraos**denunciat.**Saulus**Dauidem**remittit pa-**tri.**Dauid cum**Goliath con-**greſſu capſit.**Dauid agnū**raptum ex**ore Leonis ro-**cepit, ipſamque**ſerā occidit.*

10 Aliquanto autem poſt Palaſtini conſcripto numeroſo exercitu bel-
 lum Iſraelitiſ inferunt, & caſtra inter Sochum & Azecum oppida
 merantur: nee Saulus cunctatus, dato in hoſtem exercitu, eſſecit, vt pri-
 orib. caſtris reliſtis in munitiorem quendam collem è regione Iſraeliti-
 tarum Palaſtini ſe conferrent, valle quadam inter vtroſque interceden-
 te. In hanc è caſtris hoſtium deſcendit Gittaeus Goliathus, vir prodigio-
 ſa ſtatura: quatuor enim cubitos vno palmo ſuperabat, vaſtoſ artus
 20 conſtienti armatura proteſtus. Thorax quinq; millia ſiclorum pen-
 debat, huic molis reſpondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam ha-
 ſtam non dextra geſtabat, ſed humero ſuſtinebat, ſexcentorum ſiclorū
 ferro cuſpidatam. pone ſequebatur armatorum phalanx. Hic cum inter
 vtraq; aciem conſtitiſſet, immani voce ſublata: Quid opus eſt, inquit,
 Hebrej ancipitem martis aleam vos ſubire? Date mihi aduerſarium, &
 duorum periculo decernatur, penes vtroſ futura ſit victoria: vt quorum
 30 miles ſuccubuerit, alterius partis iugum ex pacto ſuſcipiant. præſtat e-
 nim vnum aliquem, quam totum exercitum, in periculum adducere.
 Hæc locutus retro ad ſuos reuertitur. Sequenti die ruſum procedens
 eiſdem verbis eſt vſus: atq; ira per quadraginta dies prouocare hoſtem
 prædiſ conditionib. non deſtitit, ſtupente Saulo cum vniuerſo exerci-
 tu qui prodibant quidem in aciem, ſed à neutris initium pugnae fie-
 bat. Ad hanc expeditionem profeſturus Saulus Dauidem miſerat pa-
 tri, contentus trib. alijs eius filijs, qui cum ſigna regia ſequebantur, itq;
 ad gregum curam intermiſſam ſe receperat. Sed cum bellum ducitur
 40 magis quam geritur, miſſus à patre venit in caſtra, viſurus quo in ſtat u-
 res eſſent, & fratrib. neceſſaria portaturus. Interim Goliathus ex more
 progreditur, & iam inſolentior exprobrat, ne vnum quidem eſſe inter
 Hebræos qui in ſingulare certamen deſcendere audeat. Forte tunc Da-
 uid cum fratrib. colloquebatur de patre & reb. domeſticis, auditiſque
 barbari conuiſijs grauiter commotus. ſe paratum dixit vt hoſtem ex-
 cipiat. At Eliab, maximus fratrum obiurgat hominem, per impetiti-
 am rerum ſuprà quam ætatem eius deceat ferocientem, addens latius eſſe
 50 vt ad patrem ac greges quamprimum reuertatur. reuerſus eſt Dauid
 fratrem, nihilominus apud alios milites profeſſus eſt ſibi non deeſſe a-
 nimum ad ſingularem pugnam, ita vt celeriter ad Regem de hoc ſit per-
 latum. quare accitus & iuſſus quid velleſ dicere, Non eſt, inquit, & ex-
 cur abijciamus animos aut formidemus. Ego congreſſus cum hoſte in-
 ſolentiam eius compeſcam, & elatum ac ferocientem proſternam, &
 ex terribili deridendum reddam: tantoque erit tua ſimul & tuorum il-
 luſtrior gloria, quod ab adoleſcente magis quam viro hoſtis deuictus
 videbitur. Saulo vero laudante generoſum eius animum, nec tamen au-
 dente rem tantam tam teneæ ætati committere. Non eſt, inquit, quod
 dubites: nam hæc Deo ſeruis polliceor, cuius fauorem iam non ſemel
 expertus ſum. Quum enim paternos greges paſcerem, raptum agnum
 ex ore leonis recepi, ipſamque ſeram in me imperum vertentem cauda
 correptam, ſoloque aſſictam occidi: neque mitius tractaui vſum gregem
 60 inuadentem: & hæc quodque beluam nihilo pluriſ facio: qui cum in
 Deum atq; homines conuiſia euomat, non patietur coeleſte numen
 impare hoc illum auferre, ſed meis cum manibus perdomabit. Eſſecit
 tam prompte audacia iuuenis, vt rex omnia cauſa preceſus ad pugnam
 cum mitteret, inſtrudum prius thoroſ regio ſimulque enſe & ga-
 lea. Tum Dauid, qui armis geſtandis non aſſueuerat, grauati ſe his ma-

An. mundi
2883.
ante Chri-
stum nat.
3811.

*David ur-
sum truci-
dat.*

*David ar-
mu, quib. ad
pugnam a
Saulo instru-
tus erat,
depositu, san-
da armatus
in hostem
properat.*

gis quam muniri sentiens: Tuus sit, inquit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capeſſe-
re. & cum dicto arma deponit, baculumq; tantum assumit: & coniectis
in petram quinque lapidib. de glarea torrentis, funda dextram armatus
in hostem properat. Hunc apparatus postquam vidit barbarus, adeo
contemptus, vt per ludibrium percontaretur, num se canem putaret,
qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo
cane vilioſiorem, respondit David, quo dicto commotus Goliathus, fanda
& infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustatim ſeciſſa li-
tibusq; pabulo sparsurum. Tum David, Tu me inuadis hasta tua con-
ſiſus ac thorace & gladio: mihi vero pro armatura Deus est, qui te ac tu-
um exercitum noſtris manib. hodie deleturus est. auferam enim tuum
caput, & reliquum truncum canib. tui ſimilib. laniandum relinquam:
& diſcent omnes quod Deus curam Hebræorum habet, eiſque proui-
dentia vires nobis ſimul atque arma ſuggerit: ſicut contra vbi eius fauor
deſt, nullus apparatus proficit. Interim Palæſtinus armis grauior quā
vt procurſere poſſet, magnis paſſib. in iuuenem ac inermem contem-
ptim ferebatur.

C A P. XI.

*Singulare certamen Davidu & Goliath, ſecutaq; Palæſtino-
rum clades.*

*David hoſti
accedens, cō-
temptus.*

*Davidu cū
Goliatho an-
te congreſſu
colloquium.*

*Davidu vi-
ſoria de Go-
liatho,*

*Palæſtini ter-
ga vertunt.
Palæſtinoru
30000. ſaſa
2. Reg. 18.*

*Saulus clam-
orū Dauid.*

*Saulus Da-
uidem ex ſa-
tellite tribu-
num facit,*

*q; ſepe hoſti-
bus obiectum
aliqui caſus
a medio tolle-
ret.*

Hic David impigre occurrit, occultum adiutorem Deum ſecum in
certamen ducens: & promptum ē pera in hoc ſelectum ē torrente
vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduerſam hoſtis frontem
inſigit, vt ad cerebrum vſque penetraverit: quo ictu ſopitus Goliathus
in faciem eſt proſtratus. Accurrit victor alacris, & quod ipſe inermis
eſſet, ſuo ſibi gladio barbarum obruncat: tantumq; in eo momenti
fuit, vt ē veſtigio Palæſtini terga verterent. Videntes enim præſtantilli-
mum ex ſuis iacere, nullam amplius ſpem ſuperſeſſe rati, turpi ac igno-
minioſa fuga periculo ſe eximere conabantur. Tum Saulus & vni-
uerſus Hebræorum exercitus, ſublato militari clamore in trepidis ir-
ruunt, & quotquot aſſequi poterant cadentes, vſque ad Gittz fines ac
portas Aſcalonis perſequuntur. Cecideruntque Palæſtinorum trigin-
ta millia, & duplo plures ſunt vulnerati. Saulus vero à perſequendo
reuerſus caſtra hoſtium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi
David in ſuum tentorium reportauit, & gladium eiſus D E O conſecra-
uit. Motus deinde inuidia Saulus cœpit clam Dauidem odiſſe, hac po-
tiſſimum occaſione: Cum enim victor cum exercitu reuertetetur, ho-
noris cauſa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cym-
bala & tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos
hoſtes proſtigiaſſe, virginum item, Dauidem decies millenos ſuſtulſiſſe.
Itaque audiens decuplo potiores victoriz partes adoleſcenti tribui, &
ratas poſt tam glorioſum teſtimonium nihil ei ſuperſeſſe ſperandum,
niſi regnum, ſuſpectum eum habere cœpit: & parum tutum putans ar-
matum circa ſe verſari, ex ſatellite tribunum fecit, non tam illius ho-
nori quam ſuz ſecuritati conſultum volens, vt ſepe hoſtibus obiectum
aliquis caſus ē medio tolleretur. David autem nuſquam diuina ope deſti-
tutus, quocunq; mitteretur rem feliciter gerebat: vt ob eximiam for-
titudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli
filia virgo amore eiſus caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſ-
ſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem
putans, renunciantibus puella amorem, libenter ſe illam ei tradi-
turum reſpondit, futuram petulorum & exitij cauſam. Promitto, in-

quit,

quit, filiz coniugium, si sexcenta hostium capita afferat. Scio illura honoris auidum, & ex periculis gloriam perere non recusaturum, fed fortiter Palzstinos inuasurum: id quod mihi bonum erit & commodum. sic enim sine mea infamia sublatu securitatem nobis afferet. Mittit deinde domesticos qui Dauidis mentem perterant, quomodo erga puellz coniugium sit affectus. Qui cum indicasset ei, quod ob gratia quarum apud Regem tum apud populum polleret, Saulus generum sibi eundem destinasset: Vobis, inquit, fortassis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certe non item, qui conscius mihi sum quam plebeis ortus sum natalibus. Quo renunciato, Saulus ad domesticos dicit, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quz sponse offerat, hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliisque virtutibus precellentem, quales in ipso iam comperi, poscere autem in pro nuptiis filiz non aurum aut argentum quod e paternis adibus afferat, sed cladem Palzstinarum, & sexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiz fuerit honorificum non vulgaria dona ista accipere, sed in matrimonium viri spectare ac testari fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putas sancere a Rege affinitatem suam expeti, nihil cunctatus neque expendens negotii difficultatem, cum suo sodalizio ad imperata exsequenda properat: & hic quoque, ut in exteris propitium numen expertus, rem ex sententia conficit. Cui enim plurimis hostium, sexcenta capita abscissa signum victorie ad Regem retulit, promitti cum admonens.

C A P. XII.

Saulus Dauidi fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.

SAULUS autem non valens tergiversari, quod turpe duceret, vel mentiri, vel pretextu affinitatis insidias & perniciem per mandata tam periculosa viro forti struxisse videri, collocat ei filiam nomine Melcham. Nec tamen hoc necessitudo animi regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutum hoc existimauit vel regno suo vel vite: & cum durum esset vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiusque necis, Ionatham filium cum domesticorum fidissimis, ministros esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quod non solum amare talem iuuenem defuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria benevolentia: tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simulque consulit, ut salutis mature fuga prospiciat, ne insequentem diem usquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem iniciam, & cognita indignationis causa, refellere eum conaber. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur oprime & de Republica & de Rege meritis opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. Post colloquium autem certiorum te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, seque quamprimum e conspectu Regis subtraxit.

C A P. XIII.

Quod Rex Dauidi necem sit molitus.

IONATHAS autem die sequenti patrem accedens, cum hilarem ac lubentem eum offendisset, cepit de Dauide verba facere. Pater, inquit, quam in re vel magna vel parua laesus iubes interici virum, qui tantum

Sauli filia Dauidi amoz capitur.

Saulus Dauidem Palzstinis interficiendum obtrudere dolo conatur.

Saul Dauidi filia coniugium promittit si sexcenta Palzstinarum capita offerat.

Dauid ut plurimum propitium numen experitur.

1. Reg. 19. Saulus Dauidi filiam Melcham sive Michol collocat.

Hedio & Rufinus Cap. 12.

Saulus Dauidem tollere cogitat. Ionathas Dauidem amat, patris voluntatem ei nunciat, simulque consulit, ut salutis sua fuga prospiciat.

Ionathas parenti praeclarum

*Davidis ver-
gasas vrom-
memoras, o-
tanti ne lan-
torem o-
insuodi vi-
rum senias.*

*Jonathas
Davidis
mollitum
patrem in-
dicat.*

*David Ra-
laffinos ma-
gna edita
strage vin-
cit.
Sauls in
Davidem
spiculum e-
iaculatur.*

*Michol Re-
gu servu
Davidem a-
grotare per-
suadet.*

*Michol sese
quod Davi-
dem eripue-
rit, excusat.
David Sa-
mueli Regu
erga sese a-
nimu min-
dicat.*

momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palaesti-
norum: quique quadraginta dierum ignominia populum Hebraum
vindicanit, solus prouocato hosti opponere se ausus. idem postea relato
prescripto caput numero, honoris causa sororem meam in matrimo-
nium accepit: quo magis lugubris fiat nobis eius mors, non solum ob
virtutem, sed etiam ob necessitudinem. Iniuria enim hæc ad filiam quo-
que tuam pertinet, quæ prius viduitatem quam coniugii fructus expe-
ctaret. Hæc igitur reputans sine te flecti ad miriora, neue sanus in viri
primum optime de familia nostra meritum, quâdo te demoniaco morbo
misere vexatum, pristinae sanitati restitutum seruauit; deinde qui in
perpetuos nostros hostes tam egregie vindicauit. Indecorum enim fue-
rit horum omnium obliuisci. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac
omnem iniuriam à Dauide abstineri se velle. Vicit enim æquitas iram ac
formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem
iam nihil magis quam salutem ipsius cupere: sed actumque in aulam patri
reconciliat, ut solita officia circa eum, quemadmodum ante, obiret.

C A P. XIII.

*Quomodo David aliquoties insidias Regi agre elapsus, his tamen in potestatem
suam redactum interficere non sustinuerit.*

PER idem tempus Palaestinis bellum redinte grantibus, David cum ex-
ercitu contra illos mittitur: brevique victor, magna eorum strage e-
dita, ad Regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo, ut sperabat, utque
post rem feliciter administratam excipi oportebat, sed successu mœ-
stus, eius felicitatem periculosam sibi fore existimabat. Cumque rursus
intemperis, ut ante ageretur, accitum in cubiculum, in quo decum-
bebat, spiculum manu tenens, iussit psalmodiac hymnos incantare: & illo
iussa exsequente, spiculum in eum iaculatus est, quod cum David flexu
corporis declinasset, domum refugit, ibique per totam eam diem mansit.
Noctu vero misit Rex qui usque mane ad eum seruarent, ne clam elaberetur,
ut in iudicium euocatum capitali sententia damnalet. Melcha
autem eius vxor & Regis filia, ubi patris voluntatem cognouit, accurrit
ad maritum, quantò is in periculo esset, ipsaque vna cum eo renuncians,
quo sine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hic depre-
hendat, aut nunquã posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas te-
nebras licet quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito,
quod si te pater inuenerit, sine mora est interfecurus. His dictis tunc su-
ne per fenestram demissum periculo exemit. deinde, parato lecto, tan-
quam ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit: dilu-
culoque venientibus, quos pater ad Davidem miserat, ostendit lectum
opertum, & quod palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum
egrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse.
Quod ubi renunciatum est Regi, ea nocte in aduersam valetudinem
incidisse, iubet sic ut erat eum afferri. omnino enim illi moriendum esse,
qui cum reuersi ac reiecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent,
rem totam ad regem deferunt, & cum pater expostularet quod
inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait
illum mortem sibi, ni pareret ac adiutaret, comminatum: itaque venia-
se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa, debere
enim illi cariorum esse vitam filiarum, quam inimici interitum, atque
ita veniam consequitur. David autem fuga elapsus peruenit ad propheta-
tam Samuelem in Ramatha: eique rem omnem, quæ erga se animo Rex
esset, indicat, & quam minimum abfuerit, quin spiculo ab eo traiectus

fuerit:

fuere: idque cum neque Regem vlla in re laſſiſſet, neque in bello ſegni-
 ter aut improuide ſe geſiſſet, ſed fauente Deo cuncta ex ſententia con-
 ſeſſiſſet, atque hoc ipſum eſſe quod Saulum ad inuidiam ac odium ma-
 gis excitaret. Propheta vero, cognita Regis iniquitate, reſiſta Ramatha
 Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibique ali-
 quando cum eo habitauit. Vt vero nunciatum eſt Regi Dauidem apud
 Prophetam agere, miſit armatos qui eum comprehenſum ad ſe per-
 trahant. Qui poſtquam ad Samuelem venerunt, oſtendunt eum in coetu
 prophetarum: moxque eodem ſpiritu afflati, & ipſi prophetare coepe-
 runt. Hoc audito Saul alios oſt mittit, Dauidem comprehenſuro, qui-
 bus cum idem quod prioribus accidiſſet, rurſum alios mittit, cumque
 tertii quoque prophetico ſpiritu corripentur: tandem ira impotens ip-
 ſe eo properat. iamque non longe ab eo loco remotus, priuſquam in
 conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere ince-
 pit. Cumque ad deſtinatum locum perueniſſet, aliena ſaſa mente, ab-
 ſectoque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis, & pro-
 pheta iacuit. Paulo poſt ad Ionatham Dauid peruinit, multa de patris
 eius inſidiis conquerens, quod ſe nihil tale meritum totis viribus op-
 primere cuperet, ille vero rogabat, ne vel ipſe hoc temere ſuſpicaretur,
 vel aliis forte ſuggerentibus talia facile crederet: ſed ſibi ſoli ſideret, cui
 compertum ſit nihil mali patrem contra ipſum moſiſſe. alioqui indicia-
 turum eum ſibi fuiſſe, cum abique ipſius conſilio nihil agere ſolet. Con-
 tra Dauid iuſſe inſido aſſeuerabat ſe vera dicere: obſtabatque, vt mal-
 let credere ac ſaluti amici proſpicere, quam contemptis eius verbis tan-
 quam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extrinſecum vel vi-
 denti vel audiret. Nam patrem talia conſilia ideo cum ipſo non com-
 municare, quod non ignoſceret muruam beneuolentiam quae inter ipſos in-
 tercedat. Quare criſis quodiam perſuaſus eſſet, percontatus eſt, quamam
 in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quod bene mihi ve-
 lis, & gratificari cupias, Ocas erit palma luna, & ſolenne Regis conuiuium,
 cui me quoque adhibere ſolet. quare ſuta videtur, extra urbem in agro
 clamare perſolabor, tu vero cum requiſeris me, dic proſectum in pa-
 triam Bethleem, vt inter ſum ſcico quod mea tribus celebrat: idque per-
 miſſu tuo factum. Quod ſi, vt mos eſt, de amicis diſceat, ſcilicet proſe-
 ctus ſit, ſcico illum nihil mali aduerſum me in poſtore coquere. Sin au-
 tem aliter reſponderit, hoc erit tibi inquit in me animi argumen-
 tum: indicaſque mihi rem, ita vt perſciscam in ea calamitate mutuaque noſtra a-
 micitia digonum eſt, quam ſide in hoc data & accepta dominus cumſer-
 uo tuo voluſti imire, qua ſine indignum autem erit parentem tuum in iu-
 rium cecidiſſe, nihil expectare eius tuiſſis iam nunc me tuo gladio conſo-
 diſto. Hac vltima verba grauitate ferens Ionathas, facturum ſe poſtulare
 promiſit, & ſi quid patrem male de ipſo cogitare deprehenderit, indica-
 turum, & quo maiore reme ſidem faceret, ſed ſcico ſub diuina iurati-
 ondo confirmat, nihil ſe non taturum quod ad ſaluem ipſius pertine-
 at. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam late vides, implet ac mo-
 deratur, quique priuſquam cloquar mentem meam nouit, teſtis eſto
 iniuriarum aſſerens, quodque non prius patria voluntatem ſecutari de-
 ſiſſim, quam compertum habero, tequid laeentis odiuſque ſum te
 conceperit, & quicquid deprehendero, ſive amicum, ſive infantem, eo-
 ſeſſim tibi ſignificabo. Nouit Deus, quod ipſam tibi perpetuo proſpici-
 preco, vtque ſemper tuas res proſparet, quemadmodum & nunc facit, &
 poſthac facturum eſt, & ſine patre meus, ſive ego tibi aduerſus, tu-
 ram enim ope illius nunquam non viſtor euades. Tu vere memoreſto huius
 noſtri affectus, & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi de-

*Saul arma-
 tor qui Da-
 uidem ad ſe
 pertrahant,
 miſit, qui
 prophetas
 incipiunt,
 tandem ipſi
 quoque ne
 prophetas
 agere pro-
 phetam inci-
 pit.*

*1. Reg. 20.
 Dauid lo-
 nathas de pa-
 tri inſidiis
 conqueritur,
 Ionathas
 autem pa-
 trem ex-
 caſat.*

*Dauid erat
 Ionathas
 vt partem
 ergo ſe ani-
 mam ex-
 ſcari & ſi-
 gnificare vo-
 lit.*

*Ionathas a-
 miſſitiam
 cum Dauid
 iurati-
 ondo
 confirmat.*

Jonathas
Dauidi si-
gna Regu
animam de-
clarantia
constituit.
Saul *Daui-*
du absen-
tiam scisci-
tatur, re-
sponso Iona-
thas, Regu
animam co-
gnoscere cu-
puit.
Saul mali-
gnum in
Dauidem
animum
prodit. Da-
uidem Iona-
thas excu-
sans, a pa-
rente spiculo
petitur.
Jonathas e
gonisio
profugit.
Jonathas &
Dauid in
agro conuo-
niunt.
Hado &
Ruffinus
cap. 13.
1. Reg. 21.
Dauid Na-
ban ad A-
chimiele-
chum sacer-
dota per-
uenit.
Dauid Go-
liathis gladio
accepto, in
Gittam Pa-
listinorum
ad Anchum
se confert.

bitam gratiam in illos colloca. Per hoc iusiurandum Dauidem dimittit, iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognitio enim patris animo, venturum se illuc una cum puero, & si, inquit. e. milis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero: facere enim ante ipsum scito nihil triste à patre timendum, quod si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum exitima, utcumque tamen ceciderit, ego dabo operam: ne quid tibi secus quam velimus, accadat. Tu cum latiora tempora venerint, fac memoris horum, & liberos meos commendatos habeto. His Jonathas promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti vero die qua fuit nubillunium, Rex de more castre ac pure ad teneam venit. cumque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterumque laus Abenates exercitus Imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quod à congressu uxoris non esset purus. sed cum ne postridie quidem adesset, sciscitatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesternadie adfuit festi solennibus epulis Iessai filius. Respondit ille profectum in pagum ad iblennem tribus eius festiuitatem, com meatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quantam beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium distimulare potuit, & euidenter patitur quam infesto esset in Dauidem animo. Iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quod nullo parentum respectu cum iniuricis conspiceret, & non possit induci ut credat nunquam secure regnatos Ierosolimi Dauidem. Unusque iubet, ut hominem accerlat, darum debittum supplicium: cumque filius quærere veller, ob quam culpam eum capite plectere veller, non iam intra verba iram continens proripuit se. & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perperrassetque impium facinus, ni intere cursu amicum fuisse prohibitus. atque ita manifeste malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cum minimum abfuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. At eum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in noctore noctem exegit: & prima luce ante urbem in agrum pratensis exereendi se, sed reuera, ut amico indicaret omnia, processit. peractisque in insculatione his quæ promiserat, ablegatoque in urbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat, qui ut primum in conspectum est datum, procumbens ad eius pedes se maiorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur. atque ita zquales duos in mutuis amplexibus hærentes iniquam fortis suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo spiritus videbatur. ne vix tandem multis latentis exsatiati, obsecrati, que se inuicem, & mutua fidei perpetuo meminissent, digreditur. Inde Dauid fugiens infestissimum Regem, in oppidum Nabam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solum neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, innotis admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à Rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset, nam famulos in constituto loco sibi occurrere iussos. poposcit autem ab eo viaticum, sic enim & amici officium factum, & ad præsens negotium opem collaturum, quo impetrato, armosum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Forte autem adorat Sagli quidam seruus na-

10 tione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex vero negavit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiso Palastino Deo consecraverat. Hoc accepto David extraditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palastinorum, apud quam regnabat Anchus ubi agnitus à Regis ministris, & indicio ad Regem perlato, hunc esse Davidem qui tam multa Palastinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & periculum quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita ut ore spumam emitteret, & alia signa insanitæ præ se ferret, quibus morbo idem apud Gittenisium Regem astueret, qui iratus famulis quod mende captum hominem ad se adduxissent, iussit ut quamprimum eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cum euassisset, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos docerent, ubi nam ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, ne non & alii multi aut rerum novarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum ultro confluerunt, operam suam ad omnem eius auxilium offerentes. quorum numerus ad quadringentos crevit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco, ad Moabitarum Regem proficiscitur, rogatque hominem, ut parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud Regem, quandiu illic manserunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto deserto in tribum Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quod postquam ad Saulum delatum est, David cum armorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem Regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnam moliturum se sperabat, quod rebus Regis ad periculum, aut certe difficultatis ac laboris plurimum adieret, convocatisque amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam urbem Gabam, sedens in loco cui nomen Arum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio, sic eos est affatus. Viri contribules, scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribusque præfectoris aucti. Rogo igitur nunc plura & maiora munera à Iessai filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, in irig factò à Ionatha filio, qui & vobis huius sententia: author est. non enim me latent clandestina inter illum & Davidem ista fœdera: neque quod consilio & opibus adversarios meos partes contra me adiunat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti, quo res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba ceteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit se vidisse Davidem in Noba, oppido, quo cum ad Pontificem Achimelechum venisset, ab eo de quantum rerum oraculum accepisset, adiutumque connecti & gladii Goliathi armatum, quo volebat deducum esse, Accipis est mox cum tota cognatione Pontifex, cui Rex Quia nostra iniuria prouocatus excepisti Iessai filium, & Regis iudicatorem armis atque comœatu induxisti? aut, cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quod propter odium, quo familiam meam prosequitur, hinc aufugeris. Pontifex autem nihil horum inficiatus, libere falsus est hæc & non tam Davidi præstitisse quam ipsi Regi. Excepi, inquit, non ut inimicum tuum, sed ut fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est, generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret, cum, qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potius cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primum ei respondi, sed alias quoque saepe numero. Cumque se diceret à se missum ad arduum negotium propera-

An. mundi
2833. Antq
Chr. stum
na. 1081.

David reg
Anchum tim
ment, furor
ac rabiem
simulat.
1. Reg. 22.

David ad
Moabitarum
Regem profi
ciscens paren
tes ei com
mendat.

David ad
Sarim oppi
dum perue
nit.

Saul David
dem timei.

Saul ad a
micos, Duce
& tribulos
oratio, in qua

Davidem
accusat.

Doecus Saul
lo, se David
dem in Noba
apud Achime
lechum
vidisse, signi
ficat.

Saurus Achime
lechum quod
Davidem
armis atque
comœatu
inprocurat,
exprobrat.

*Achimela-
ch proditio-
nis à Saulo
infirmulati
apologia.*

*In iusta Ach-
imelochi cum
tota familia
cades.*

*Noba Sacer-
dotum oppi-
dum, habita-
toribus ad v-
num occisis,
incenditur.*
*Sup. lib. 5. c.
11.*

*1. Reg. 2. c. 3
Exemplum
eius quod di-
citur, hono-
ri mutati
moris.*

*Abiathar
manib. Sam-
li elapsus, Da-
vidis patru-
Sacerdotum
nunciat ead-
em.*

re, nō suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quam ad illius iniuri-
am pertinere iudicabā. Quare nō est quod de me male suspiceris, aut
si quid noui nunc Dauidem moliri audiisti, ob exhibitam à me huma-
nitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicū enim ac gene-
rum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officii in illum con-
tuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quod plus apud eum merus
periculi valeret quam excusatio quantumuis iusta. itaq; circumdatum
armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumque illis religio esset
vitos Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam eadem perpetrare
mandauit, qui à sumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, Pon-
tificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti
octuaginta quinque. moxque missi sunt à Rege Nobam sacerdotum
oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel statis vel
seus respectu, postremo flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus
tantum Achimelchi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idq; totum
iuxta oraculum Dei Eli Pontifici olim redditum contigit, quo predictū
erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritate malignando interi-
turam. Rex autem Saulus eam sūo facinore perpetrato, stirpe Pontifi-
cia internecone deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque gran-
dæuo reueritus, in superq; ciuitate quam patriam ac alumnus Sacer-
dotum & Prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æqua-
ta, satis declarauit quam prauum sit hominum ingenium. Tantisper e-
nim dum humiles sunt atq; plebeiis quia non audent, neq; liberum est
naturæ obsequi, æquā ac boni viri esse videntur, mirumq; quoddam iu-
stitiæ studium præ se ferunt. quin & pietatem interea colunt, Deumque
omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes in-
tueri persuasum habent, sed simul atq; ad potentiam & imperium pro-
pelli sunt, exuris pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habi-
tu, nouaque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam di-
uinarumque æque ac humanarum rerum contemptum prolabantur. &
cum ad superandam inuidiam maxime illis opus est pietate & iustitia,
cumque omnes eorum non actiones solum, verum etiam volūntates in
conspicuo sint omnibus propositæ, tum maxime tanquam aut dissimu-
lante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos de-
bacchantur, & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauo-
rem irrationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tū Deo quo-
que ipsi probatum esse existimant: futurorum vero prorsus nullum nec
respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiā plu-
rimos labores exhauriunt, eos primum encluiunt, deinde iam honora-
tos per inuidiam nō solum dignitatibus priuant, sed per calūniam etiam
sapē opprimunt, non considerantes quam merito, tantumq; tethe-
ratibus delationibus absq; ulla probatione fidem adhibentes: & leuius
nō in quos oportet, sed in quos ipsi fatire est facile. Hæc nō esse mani-
festum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui p̄sumus
post sublatam optimatium administrationem ac iudicum sapientiam
magistratum Rex Hebræorum creatus, propter suspectum Abimelechū
trecentis Sacerdotes & Prophetas interfecit: easq; exciso vrbis ob-
ruit, & quantum in se fuit summi Dei sanum sacerdotibus sacrisq; mi-
nisteriis orbauit, post tam numerosam eadem ac partim quædam eo-
rum & seminarium superessu passus. Abiatharus autem Abimelechū si-
lius, qui solus generis sui superstes eadem Sacerdotum euaserat, ad Da-
uidem fuga delatus, familie cladē & patris interitum ei renunciauit.
at ille iam ante se hoc præsignisse dicebat, eum illic Doecum videret:
facileque suspicatum, calūniam Pontifici apud Regem fruendam.

ægerri neque ferebat quod ipse tanti mali occasionem præbuisset. si-
 mulque iussit, ut apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras in-
 uenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos
 in Cillanorum agrum irrupisse, eumque quantus est populari, decreuit
 illos adoriri, consulito prius Propheta, an Deus victoriam annueret, con-
 firmatusque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna ex-
 ce repulit, prædæque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fu-
 ges ex areis conueherent. & esciuit hoc mature Saulus, nam rei scilicet
 gesta fama conueneri non potuit quin late propagata ad regias quoque
 aures permaneret, nō sine ipsius Davidis laude. Quo nuncio lætus Rex
 putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnus op-
 pidi moenia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius
 datam didicisse, edicit populo ut Cillam prope circumuentam tam
 diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum inter-
 ficiant. At ille oraculo admonitus, nisi mature suis rebus cōsuleret, fore
 ut Cillani eius deditione ab ira Regis se redimant, relicta vrbe in deser-
 tum cum quadringentis armatis se contulit, ibique collem quandam
 munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quod Dauid
 non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid vero
 ex deserto in Cquam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quo et-
 iam Ionathas Regis filius præstosuit salaturus, & de futuris collo-
 caturus. Hortabaturque eum ut bene speraret, neue presentibus difficul-
 tatibus defatigatus cederet, omnino enim regnatura eum, & vniuer-
 so Hebræorum populo præstaturum. Tales autem felicitates non solere
 opiosis contingere. Renouatisque foederibus, & sancta sub Deo teste
 in omnem vitam amicitia, additisque diris execrationibus in eum, qui
 prior à patris recederet, illum eo loci reliquit, metu non nihil ac solici-
 tudine leuatum: ipse vero domum suam repetiit, Zipheni vero gratiam
 Regis captantes, certiores eum faciunt, Dauidem in agro suo morari:
 pollicebanturque suam operam, ut in manus regis traderetur, occupa-
 tis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi foris effugium. Sau-
 lus vero hominibus collaudatis, gratiisque actis quod inimicum sibi in-
 dicaissent, cumulate se illis beneficium repositura pollicitus, misit
 qui diligenter quærerent Dauidem, omnesque deserti latebras perscru-
 rarentur: dicens, se breui cum exercitu secuturum. Atque ita Zipheni
 duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtrufunt,
 studium suum erga ipsum non indicio tantum declaraturi, sed omnibus
 viribus conando, ut in potestatem redactum regi traderent. Sed non ha-
 buit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum
 ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium &
 præteritus ad mortem confectum, regi se tradituros erant polliciti. Da-
 uid enim, cognita eorum malitia, simulq; regis aduentu, relictis loco-
 rum angustiis in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram quæ
 sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi, cognito e-
 nim inter euundum quod superatis fauibus euasisset, ad alteram petram
 latus peruenit: futurumque erat ut Dauid circumuentus comprehen-
 deretur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in di-
 rigem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satijs enim iudicauit hos
 perpetuos ac germanos hostes vlscisci, agrisq; suis, quo minus vastaren-
 tur, opem afferre, quam studio capiendi inimici, regionem illis popu-
 landam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus,
 ad fauces agri Engadeni contulit. Saulo autem post reiectos Palæsti-
 nos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari: moxq;
 assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, prope-

An. mundi
 1883. ante
 Christum
 nat. 1081.
 Dauid Cilla-
 nos contra
 Palæstinos
 incursiones
 defendit.
 1. Reg. 23.

Saulus Da-
 uidem in Cilla-
 barentem ob-
 sidere cona-
 tur.

Dauid ora-
 culo monitus
 fugit.

Dauid in Ca-
 nam cum
 suis se con-
 fert, quo Io-
 nathas perue-
 niens eum cō-
 solatur, &
 factus cum
 eo renouat.
 Zipheni Sau-
 lum, Dauidem
 in agro suo
 morari, cer-
 tiores faci-
 unt.

Dauid cogni-
 to regis ad-
 uentum fuga
 sibi consulit.
 Saulum Dauidem insequi-
 tur, eumque
 circumuen-
 tum compre-
 hendit, nisi
 nuncius reuo-
 catus fuisset.

An. mundi 2834. Ante Christum a. 1081. David laciniam regis pulchre praedit.

re eos ad locum indicatum dixit: cumq; non longe abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in penitiorē sinu late patentē. in quo tum forte David cum sua cohorte delitebat: in eamq; tolus ad requisita naturae se insinuavit. Animaduertum est id continuo ab vno ē Davidis comitibus, qui cum eum moneret tempus ultionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionē tot iramnis finienda, abscisso infestissimi Regis capite, laciniam tantum regni alii praeclit: indignantus in proprium dominum iurare quem Deus ipse ad imper. & fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare cum eo, qui immeritum exstinguere cuperet. Egresso deinde ē spelunca Saulo, David quoq; in apertum procellus Regem inclinat, & cum ad agnitam vocem se conuertisset, ex more prius adoratum sic alloquitur. Quam iniquum est, Rex, te calumniatoribus patulas aures tribuentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari.

*Sauus suam
malitiam &
dumidum in-
nocenti: m-
agnoscat; &
omni ro-
gat ut adre-
gnum eno-
tus ipse
familiam
saluam esse
pateretur.
Damianus
mori & se-
pultura.
1. Reg. 25.*

omnem iniuriam abstinuit, grauiter interminatus suis ne cupiditate, vel egestate vellatendi spe impulsus quidquam violarent, sed pluris iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt qui in alienas res manus audias iniicerent. in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus vero (hoc erat viro nomen) homo erat agrestis & malis moribus praeclitus, sed honestus ac prudens & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem à suis missi salutarum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: simulque rogare vt à facultatibus suis aliquid communicaret, cum è pastioribus intelligere possit, quod longo iam tempore in solitudine versati adeo nihil detrimenti attulerint gregibus, vt custodes eorum fuisse potius videri possint. Quicquid autem in Dauidem conuulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc postulatata homo suo more nimis dure dedit responsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt audiuit esse Iessai filium, Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis, insolenter ac superbe se gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accensus, quadringentis armatis assumptis, & ducentis ad custodiam impedimentorum relictis (iam enim sexcentorum manum coegerat) contra Nabalam proficiscebatur, iuratus quod ea nocte & familiam eius & opes omnes esset euersurus. Neque enim se tam ægre ferre, quod homo ingratus officii nihil rependeret, quam quod vitro conuiciis se impeteret, nulla vixquam affectus iniuria. Interea quidam è suis pastioribus ad heram suam illius vxorem, venit nunciatus quod Dauid à marito eius modicum quiddam postulans non solum nihil impetrasset, sed conuiciis etiam non ferendis sit appetitus, cum tamen in eam diem semper greges eius intactos præstitisset: eamque insolentiam domini posse illi magnam aliquam calamitatem adferre. Hoc audito Abigza (id nomen mulieri fuit) oneratis multis asinis, & variis xeniis in sarcinas congestis, inscio marito & per temulentiam sopito, ad Dauidem prorapat: eique in vallis cuiusdam descensu contra Nabalam armatorum agmen ducenti sit obuiam. Quem postquam appropinquare vidit, de iumento desiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata est ne verbis Nabali moueretur, qui reuera esset id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur insipiens. Excusabatque se acmine eorum vidisse, qui ad maritum missi fuerant. Quare obsecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obstitit, quo minus humano sanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à ceperem manseris, ipse pro te precas ab his, qui te laeserunt, exalturus es. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capibus. Tu vero propitius hæc mea munuscula admittit, & itam qua merito in maritum in eum es commotus, in meam gratiam remittit. Decet enim clementia & humanitas eum, cui fata regnum destinauerunt. Ille vero muneribus acceptis, profecto, inquit, Dei voluntate ad nos hodie venisti: alioqui crastinam diem non videres. iuravi enim me hac nocte domum vestram subuersurum, & neminem superstitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meosq; contumeliosi. nunc vero Deus tibi in mentem impulit, vt mature occurreris furorem meum delinires. Nabalus autem tamen si propter te veniam nunc consequitur, poenam tamen non euadet, sed sui mores per aliam occasionem perdet hominem. Hæc locutus mulierem dimisit. Ea domum reuersa offendit maritum cum æqualibus comitantem, iamque vino grauem, ideoq; tum nihil eorum quæ gesserat indicauit. sequenti vero die

An. mundi
2883.
Ante Chri-
stum nat.
1032.
Nabali gre-
gibus à Da-
uide parci-
tur.
Dauid le-
gatu poten-
tibus ali-
quid com-
meatus dure
respondetur
à Nabalo.

Dauid con-
tra Naba-
lum cum
quadrin-
gentis ar-
matu profi-
cisitur.

Abigza
Nabali v-
xor mune-
ribus Dani-
dem placat.
Nabalus,
saturnus.

Dauid à
proposito
Nabalum
euerrendi,
desistit.

Nabalin

tantum se
consecit ma-
rem vi to-
corpore si-
cratus
mortem ob-
iret.

Exemplum
providentia
divina, nul-
lum scelo-
rum Dei
vindictam
evadere.

David A-
bigam Na-
bali viduam
duxit. Saul
Melcham
prius Davi-
di nuptiam
alio loco.
2. Reg. 26.

Ziphim
versum Da-
videm in eo-
rum esse re-
gione Saul
renunci-
ant.

David cum
duobus in-
hostium ca-
stra pene-
trans Sauli
spiculum &
lecythum a-
qualem au-
fert.

David Sauli
Imperato-
ri Abenero
quod Regi-
um spicu-
lum & aqua
lecythum
auferri pas-
sus sit ex-
probat.

Saulus Da-
videm ut ad
proprias ade-
reueretur,
hortatur.

posteaquam sobrio rem totam exposuisset, in tantum mororem eum
coniecit, ut toto corpore sideratus decima post die morte obiret. Quod
vbi Davidi relatum est, meritis poenas Deo perfoluisse eum dixit. suapte
enim malitia perditum, & vltioni subiectum, idque incontaminatis
eius manibus qui iniuriam acceperat. Atque hoc quoque exemplo di-
dicit, neminem scelestum vindictam Dei posse evadere, nec huius anas-
res à Deo neglectas ferri temere: sed bona bonis, & malis, quod illis
dignum est, rependi. Moxque milis ad vxorem eius iuuenis acciuit
eam in legitimum torum coniugem sibi inducturus. quæ profata prius
se indignam ut vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo para-
tu venit: & vxoris loco posthac habitata est, hunc honorem ab eo conse-
cuta tum propter modestiam bonosque mores, tum propter eximiam
formæ gratiam. Habuerat autem David & antea coniugem, ex Abesa-
ro oppido oriundam. Nam & Melcham Sauli filiam prius Davidi nu-
ptiam pater Liso Pheltiz filio elocauit, in oppido Gethsa habitanti. Nec
ita multo post Ziphenorum quidam renunciant Sauli, Davidem rur-
sum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehen-
di, at ille cum tribus milibus militum eo proficiscitur: & superuenien-
te nocte castra metatus est in quodam loco, cui nomen Sycella. David
autem cognito quod rex contra se cum armis veniret, speculatoribus
milibus ut vi se certiorum facerent, quoniam usque processisset: cum-
que audisset eum esse apud Sycellam, noctu ignatis suis omnibus, duo-
bus tantum comitatus, Abiszo sororis suæ Saruiz filio, & Abimelecho
Chetrazo, in castra hostium penetrat. Dormienteque Sauli & circum
eum satellitio, simulque imperatore copiarum Abenero, in tentorium
regium insinuat, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interfice-
re sustinuit, neque Abiszum accensum ad facinus permittit: sed cohi-
bit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interime-
re, quantumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum
dedisset, utque aliquod signum esset, quod nactus potestatem regis op-
primendi non esset ea visus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta
cubile sita erant, nemine sentiente castra exiit, intrepide & quasi per
ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris partim auda-
cia propria fretus, transgressusque torrentem, & consensio montis ver-
tice, unde facile poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & Impera-
tore eorum Abenero à somno eos excitat, & cum Imperator nomina-
tim appellatus scitaretur quæ suam esset qui se vocaret, sic respondit, Da-
uid ego sum Iesizi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est, ut tu vir
tantus & inter amicos regis maxime honoratus, tam negligenter do-
mini corpus custodias, ut dormire malis quam curam salutis eius ge-
nere. Capitalet enim culpam admisistis, qui paulo ante quoddam è no-
stris clam in castra regia subrepentes non sensitis. Vide igitur quoniam
deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythi: & discite quantum flagi-
tium sit commissum. Saulus autem agnita Davidis voce, & cognito quod
adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen
interfecit, cum id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro sa-
lute concessa professus est hortabaturque ut bono esset animo, nihil-
que mali in posterum timeas, ad proprias ades reuerteretur. Comper-
tum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariores esse quam Dau-
di. Sic enim seruatore suum, hominem spectata per multa officia be-
neuolentiz, in exilium actum, & sæpe in capitis discrimen adductum,
amicorumque consuetudine orbarum persequi non desistere. illum ve-
ro pro hostili insedatione salutem sibi reponere. Tum David iussit ut
qui spiculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quod

Deus futurus esset utriusque naturæ & morum ac gestorum iudex, cui horum esset quod ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Davidis incolumis è manibus emissus, retro in regiam se recepit. Cæterum David veritus ne si diutius in eis locis hæreret, tandem comprehenderetur, consultius putavit in Palaestinam transire, & illic degere: quod cum cæteris quoque visum esset, una cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit Regem Gittæ unus è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilium accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitavit Saulus autem cautiore factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere: videns id sibi iam bis male cecidisse, minimūque abfuisse quin captando caperetur. Davidi autem non placuit in vrbe Gittæ manere, sed petiit à rege vt ad pristinam erga se hospitalitatem hoc quoque adiceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra incenia morandò onerosus Gittensibus videatur, annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Secellā ei donauit, quam David postea regnum adeptus adeo dilexit, vt suam & posterorum priuam possessionem in perpetuum esse voluerit: qua de re alias fusius dicturi sumus. totum autem tempus quo David apud Secellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clanculariis excursionibus Palaestina gentis vicinis sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens, mancipia enim non abstrahabat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubiis autem munera mittere ad regē solebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrē incurfare se respondens, Regi facile persuasit, vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat, sperabat enim Davidem si hostiliter gentem propriam tractasset, præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tam belum in Hebræos communi Palaestinarum decreto, indicto omnibus eius nominis die ad conueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem duurus erat: & inter cætera auxilia Davidem cum sexcentorum cohorte euocaserat. quo prompte operam pollicente & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ, Rex contra quo magis eum sibi deuinciret, promisit se eum re bene gesta in summo apud se honore habiturum, & satellitio suo præpositurum.

CAP. XV.

Hebræi à Palaestinis magno pralio vincuntur, in quo Saulus Rex una cum filio fortiter pugnant occubuit.

Caulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos & ariolos ceterosque similes vanitatis homines eiecerat, solis prophetis retentis. cumq; audisset Palaestinos Sonnam vsq; urbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copiis illuc occurrit, & iuxta montē quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit vbi non mediocris trepidatio illum incescit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re sollicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælii sciscitans. Deo autem silente magis etiam territus, prorsus animum despondit, præstigiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitum auxilium faciem manum subtraheret: quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel sic rerum euentum prænosceret, nam ventriloquorum genus

David Saullo innocentia suam declarat

1. Reg. 27.

David in

Palaestinam

ad Anchum

Gitta Regem

se confert.

Saul contra

Davidem

proficisci

desistit.

David à re-

ge petit, ut

agri partem

ad incolen-

dum ei cum

suis attribue-

ret.

Rex Secel-

lam ei donat.

David de

manubiis

Saritarum

et Amaleci-

tatum mu-

nera Regi

mittit.

Saulus è re-

gno ventri-

loquor ac a-

riolos eiecit.

Saulus Pa-

laestinos cum

copiis aduen-

tare audienti

ad oracu-

lum Dei

confugit.

An. mundi
2190. ante
Christum
nat. 1074.
Saulus En-
dorum ad
mulierem
fatidicam
proficiscitur.

Saulus Py-
thonsiam
Samuelis a-
nimam ex-
citare iubet.
Saulus Sa-
mueli de no-
cepitate sua
conqueritur
eumque con-
sulit.

Samuel a-
nimam Saulo
visa vult in
Palastinu e-
uentum pra-
dicat.

Saulus ob
subitanam
tristitiam,
viribus de-
ficientibus in
humum col-
labitur.

Pythoni a
Saulum ut
mensa appo-
sita vires re-
funderet adi-
gi.

Exemplum
committis ac
liberuitatu
in Pythonsi-
sa.

euocatis defunctorum animabus per eas futura sciscitantibus pradi-
cunt. cumque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem
mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus, mutatoque regio ha-
bitu, assumptisque duobus fidissimis famulis, ad Endorum & mulierem
fatidicam proficiscitur: rogatque eam ut diuinet, educatque ad supe-
ros animam viri, cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante
se edictum Regis contempturam, qui hoc diuinaculorum genus a suo
regno arceat: & obtestante ne vlla iniuria lacessitus infidias sibi strue-
ret, quo deprehensa veritas artes attrectare ad supplicium raperetur: iu-
rauit neminem hoc resciturum, neque responsum cum aliis commu-
nicaturum. sed fore eam extra omne periculum. Ut vero iureiurando
persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare, quae
cum nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in
conspetum veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perter-
rita ac stupefacta, versa ad Regem nonne, inquit, tu es Saulus Rex: hoc
enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis
causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadam specie praedi-
ctum. percontante deinde qua effigie. quoue habitu esset ac xrate,
ait senem esse venerandum: habitu Sacerdotali amictum. Agnouit Rex
Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Sa-
muelis interrogante quam ob causam se elici ac suis moueri sedibus
iussisset, necessitate se huc adactum conquestus est, imminere enim gra-
uem hostium exercitum, & se inopem esse consilii destitutum a Deo,
neque per vates, neque per somniorum visiones futura praesignare di-
gnante. quapropter ad eum se confugisse, cui res suas semper curae fuisse
sit expertus, Samuel vero adesse iam Regi extremum vitae diem praedi-
citurum, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, cum a Deo de-
stitutum se agnoscat. Audi ramen, inquit, in satis esse vt David assum-
pta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te vero & principatum
& vitam simul amittere, eo quod in bello quod contra Amalecitas ges-
sisti, obediens Deo non fueris, & quae tibi per me etiam tum viuum
mandauit, neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profu-
gandum, & te vna cum filiis in praelio cadentem cras mecum futurum.
His auditis Saulus obmutuit praemortuus, & in humum collapsus est.
siue ob subitanam tristitiam viribus deficientibus, siue ob mediam,
quod ea nocte ac praeterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem
cum aegre ad seipsum redisset, mulier virgebat eum vt cibum sumeret.
hanc gratiam ab ipso reposcens officii quod per interditas artes non si-
ne suo periculo poscenti praestiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse
qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum reposcebat, vt mensa ap-
posita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret, resistentem ve-
ro & cibum omnem praedestinatione auersari pergentem, tantum non
adegit in precibus vt assentiretur, cumque vnicum haberet viru-
lum domi a se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans,
& nihil praeterea possidens, hoc n actato carnes coctas ipsi & famulis
apposuit. Saulus vero eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit
hoc loco mulieris humi comitatem ac liberalitatem, quae tamen si re-
ge artem exercere verita qua victum parare assueuerat, hominem nun-
quam ante visum, imminor totam alendi se rationem per hunc sibi
adeinpram, non auersata est vt hospitem & ignotum, sed commiserata
& consolata ad fastidium cibum sumendum adhortata est: & quod so-
lum mulieri pauperi superfluit, prompte ac libenti animo apposuit,
nec gratiam pro beneficio rependes, nec officio fauorem regis captans,
quem iam iam morituum praescebat. cum tamen homines natura

10

20

30

40

50

ita comparatissimus, ut tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulate aliquando benenecium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiae nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum atque conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet, atque haec de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc alium quam admonitionem scriptis meis iuuat inferre, cum populis ac gentibus profuturam, tum praecipue viris eximijs & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem haec sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium quam ciuitatum magistratibus debet subdere, ut contemptis periculis atque etiam certa morte nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod ut faciam, opportune Sauli Hebraeorum Regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus & de obitu suo praemonitus a Propheta, noluit tamen cum vitare, & ob vitam cupiditatem exercitum hosti prodere, atque hoc modo Regiam maiestatem dehonore, sed cum liberis totaque familia periculo se obiciens, pulchrum existimauit in praelio pro suo subditis imperio purgandum cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere potius quam superstitibus relinquere, incertum qualesnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verius iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit cui futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi quoniam censeo. Nam illos qui cum certa victoria incolumitatisque spe bellum aggreduuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo merito fortitudinis titulis insigniri ab historicis alijsque scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeat. Soli tamen generosi ac fortes periculorumque contemptores iure dici possunt, qui Saulum emulantur. Quid enim magis est commune martis paleam subire & inter spem & metum fluctuare, si fortuna affulserit fauore eius viui contra nihil latum sperantem, & praesciam quod necesse sit in pugna cadere, intrepide tamen & imperculso animo fato minanti occurrete, id vero generosi & vere fortis viri facinus ego censeo. Haec est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus, verè gloriæ amatoribus, ut si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi, si quando usus veniat, proponant: in primis autem Regibus, quibus propter fortunam sublimitatem adeo non licet esse ignauis, ut turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere, verum ne videar inmodicus, eo vnde digressi sumus reuertar. Palæstinis copias vndeque contrahentibus, delectisque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite Rex Anchus, quem securus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem ubi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndenam venissent Hebraei, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, a se exceptum, nunc ut gratiam hospiti referat, utque de Saulo vindictam sumat, in auxilium venisse, at illis non probabatur quod vererem hominem in auxilium acciuisset, suadebantque ut eum retro remitterent, ne forte cladem aliquam ipsis afferat. facile enim habiturum occasionem reconciliandi se domino, si hostibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare proficiendum esse in futurum, Dauidemque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim ei se illum Dauidem virginibus cantatum quod plurima Palæstinorum

An. mundi
2890.
aute Christi
nat.
1074.

*Iosephus Regem Saulum
tāquam in
signem & in
fractum
Hercem sese
cum tota sa-
milla pericu-
lo obicientē,
saturū prae-
tium quāquam
laudat.*

1. Reg. 29.

*Anchus se-
cum Dani-
dem contra
Hebraeos edu-
cit, qui Pa-
læstinorum
Ducibus re-
probat.*

*Anchus
Dauidem
remittit.*

An. mundi
2896.
ante Chri-
stum nat.
1074.

Amaleciti-
rum gens
expugnata
& incensa
Sicella, pra-
da abege-
rant.

David Deū
cōsulit, num
ab Amale-
citiū uxores
ac liberos
recipere sit
concessurus.

David Æ-
gyptio seruo
ductore A-
malecitas af-
sequitur.
David in
Amalecitas
irruit, ma-
gnā eorum
stragem edit,
omnemque
pradam re-
cuperat.
David custo-
diē impedi-
mentorum
obstreperib
pugna socii,
in prada par-
tem admit-
tit.
1. Reg. 31.

millia deleuisset. Visum est Regi quoque; Gittz recte illos monere: mor-
que accito Dauide, eundem, inquit, fidem tuam ac virtutem comper-
tam habens socium huius expeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib.
hoc non probatur. quare confestim agrum, quem tibi donauī, repete,
nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne
interim dum cum exercitu absūm, hostes aliqui eam per occasionem
inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socij præstiteris officium.
Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorū
castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella,
prædaque tam inde quam ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in sua
regionem reuertebatur. Dauid autem vicum suum vastatum inueniēs,
omnibusque direptis vtrunque etiam vxorem abductam, & pari modo
commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris
impatiens scidit vestimenta sua: & ad eō huic calamitati succubuit, vt
non prius flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quam la-
chrymæ eum deficerent, nec multum aberat quin ab iratis obiecturam
coniugum & liberorum militib. saxis impeteretur, quod in ipsum cau-
sam tanti mali reijcerent. Postquam autem a mœrore se recollegit, & a-
nimū ad Deum erexit, rogauit Pontificem Abiatharum, vt sumpto sa-
cerdotali amictu Deum consuleret, & oraculum referret, num D E V S
concessurus sit asscuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœna-
que de hoste, sumere. Pontifice vero iubente persequi, assumptis sexcen-
tis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cumque ad
torrentem quandam nomine Baselum peruenisset, incidit in quēdam
Ægyptium errantem, iamque inopia & fame deficientem, qui toto tri-
duo per desertum impatiens obeisauerat, hunc cibo & potu prius reso-
cillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium ge-
nere, à domino relictum in itinere, quod propter languorem non pos-
set agmen consequi eorum, qui vastata Sicella finitimisque locis domū
se recipiebant: itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos, Ama-
lecitas, asscuto suo, eos in terram proiectos, & partim prandium sumen-
tes, partim iam remulentos, & reb. ex præda quæritis se oblectantes, ex
improviso irruens magnam eorum stragem edidit. Inermes enim & ni-
hil tale expectantes, & epulis tantum ac comotationib. intenti, facile
ab armatis conficiebantur. alij enim instructis inensis accubantes, & uo-
re appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprime-
bantur, nonnulli vero somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim ar-
mare potuerunt, non multo maiore negotio quam ceteri cadebantur.
durauit enim ea cades à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnib. Ama-
lecitarum copijs ægre quadringenti celeritate camelorum ab interue-
niente sint exempti. ceterum præda omnis est recepta, vxoresque tam
ipsius Davidis quam commilitonum. Remerientes autem iter pot
ad eum locum peruenierunt, vbi ducentos minus expeditos ad custodi-
am impedimentorum reliquerant, quadringenti illi volebant eos in
præda partem admittere, quod per ingruuam in persequendo hoste de-
lassati fuissent, aiebantque cōtentos esse oportere receptis vxorib. ac li-
beris. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim
esse, vt victoria diuinitus concessa, receptisque ex hoste spolijs, vniuer-
si milites ex æquo fruerentur, maxime cum reliqui impedimenta inte-
rim asseruauerint, & ex eo præiudicio mos in posterum obtinuit, vt rā-
tundem ex præda cederet ijs qui pugna interfuerunt, & ijs qui interim
circa impedimentorum custodiam sunt versati. Reuersus deinde Sy-
cellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & fa-
miliates misit, atque in hunc modum circa Sycellam & in persequen-

dis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini acri prælio cum hoste congressi & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt. ibi Saulus & filij contra hostem egregie certantes, & hoc tantum agentes ne inultu caderent, utque honestis vulneribus confecti lucuosam hosti victoriae relinquerent, totam vim hostium in se conuertere iunt: & circumuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita postremo & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadams & Melchisus. post quorum casum vniuersus Hebræorum exercitus profligatur: dumque nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus à tergo barbaris ingens cædes est perpetrata. Saulus quoque stipatus suorum caterua fugiebat in quem Palæstini immixtis sagittarij, & iaculatorib. omnes paucis exceptis confixerunt. ipse vero post multa fortia facinora edita, grauius vulneribus, vti iam nec subsistere, nec sibi ipsæ manus inferre valeret, obsecrauit armigerum vt se ferro transfigeret. priusquam viuus in hostium potestatem fieret. quod cum armiger ob maiestatis reuerentiam detrectaret, ipse ad morem ad pectus proprii gladij mucrone in eum incubuit. & cum deficientib. virib. trahere se non posset, circumspiciens iuuenem proximum rogat, quisnam esset auditoque esse Amalecitam, orat vt se iuuaret efficere. quod ipse suis manibus non quiret: qui postquam eius oprata exsecutus est, adæptis aureis armillis & corona insigni regio, quantum potuit festinus inde se præcipuit. armiger. a. regius conspecta Sauli necesse, ipse quoque se iugulauit. pari modo & vniuersum eius satellitum vna cum domino suo cecidit, circa montem qui nominatur Gelbone. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem ultra Iordanem sitam habitant, quiq; campestris vrbes tenent, quod Saulus Rex cum filijs & exercitu in prælio cecidisset, relictis suis oppidis in munitissimas quasque vrbes confugerunt quæ Palæstini desertæ nacti, facile occupata ipsi posthac incoluerunt. Die vero quæ prælium proxime confecta est, dum castrorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filiorumq; eius corpora, quib. exutis capita etiam præciderunt: & dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt, porro corpora eorum circa mœnia vrbs Bethsæar, quæ nunc est Scythopolis, crucib. affixerunt. Quod potest auditum est in Iabissa vrbe regionis Galaditidis, truntata esse Saul ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliqui multi fortissimi & audacissimi egrediuntur, (aliter enim hæc vrbs homines robustos ac feroces) factoque per totam noctem itinere, ad Bethsæar mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporib. Iabissam ea deportauerunt, nemine hostium arceere eos vult aggredi propter virtutem ipsorum audente. Iabissæ. a. populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepelierunt, & indito ob Regis & filiorum cadem luctu ac ieiunio dierum septem, in lamentis & plæctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quod mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia crudelitatem cum tota cognatione Achimelech Pontifice, urbem quoque Pontificalem subuerit. Regnavitque viuentis Samuele annis decem & octo, & post mortem eius annis vigintiquo tempore exacto, eum quem diximus virum suum esse sortitus.

An. mundi
2990.
ante Christum nat.
1073.

Saulus cum
filijs in Palæstinorum
pugna, reliquo exercitu
susfragatoque
cadit.

Saulus seipsum interficere molitur eumq; iuuenis Amalecita inuasit. Hebraei in valle ultra Iordanem sitam habitantes, relictis suis oppidis in munitissimas vrbes confugerunt.

Palæstini Sauli filiorumque corpora crucib. affixerunt. Cines in Iabissa, Sauli & filiorum cadauera demptis sepeliverunt.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER

Septimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *David apud Hebronem unius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filii paternum regnum obtinet.*
- II. *Iebosho amicorum insidiis interfecto, uniuersum regnum ad Davidem devenit.*
- III. *David vi captu Hierosolyma Chananeos inde populariter eiecit, urbem Iudaei victoribus inhabitandam tradit.*
- IV. *David Palaestinorum bello imperitus: apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.*
- V. *David subactis finitimi gentibus tributa illi imponit.*
- VI. *Damasceni a Davide vincuntur.*
- VII. *Quomodo David Mesopotamios deuicerit.*
- VIII. *Quomodo per intestinum familia disfidium, David a filio regno pulsus fuerit.*
- IX. *Absolony contra patrem profecti, cum exercitu interitus.*
- X. *David iam in regnum restituti status felix.*
- XI. *David se vincente Solomonem filium suum regnum auspiciari voluit.*
- XII. *Mori Davidem, & quantum filio ad struendam templi reliquerit.*

Ap. mundi
2891.
ante Cbris-
tum nat.
1073.

2. Reg. I.

Amalecita
Davidi Ro-
gem Saulum

casum nun-
ciat, & eius
cadu argu-
menta ar-
millas aure-
as & insigne
regium as-
fert.

David Sauli
& Ionatha
nequem depla-
rat.

David
Amalecitā
Sauli inter-
fectore affec-
supplicio
inbet.

C A P. I.

David post Hebronem unius tribus Rex creatur in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

OC proelium in eundem incidit, quo David de Amalecitis victor Syceham est reuersus, tertio autem post eius reditum die, elapsus è proelio Sauli interfectus, scissa veste, caputque sparsus cinere ad Davidem peruenit: adoratoque eo, interrogatus unde veniret, è conspectu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, casis multis Hebræorum millibus, & insuper Rege cum filiis post eam pugnam cum suis Regem incidisset, quem à se, rogatu ipsius, casum ferebatur, ne viuis in manus hostium deueniret: cum enim in gladium incubuisset, non potuisse se ipsum præ multitudine vulnere interficere. eius deinde credis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraherat, ut Davidi afferret. At ille tam certis indicijs credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius, fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Davidis virtus & erga Saulum beneuolentia,

ut quamvis sepius capitalib. eius insidiis appetitus, nō solum ægerime
 eulertit eius intentum, verum etiam interfectorem illius affici supplicio
 iussit. Præfatus enim quod ipse sui accusator extiterit, Regis eadem
 professus, & per hoc Amalecitz filium se declarauerit, duci hominem
 mandauit, præterea lamentationes & epitaphia in laudem Sauli & Io-
 nathæ composuit, quæ in hodiernum vsque diem leguntur. His extre-
 mis officiis honorato Rege, luctuque finito, consuluit Deum per pro-
 phetam, quamnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam sibi concede-
 ret, cumque responsum esset, Hebronem concedi, relicta Sicella eo cō-
 migravit, ambabus vxoribus illo adductis, & cohorte domestica; mox-
 que tota tribus ad eum locum confluens, Regem eum communi suf-
 fragio declarauit. Audito deinde quod Saulum cū filiis Iabiseni in Ga-
 laditide regione sepelissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore,
 gratiā illis referendam suo nomine pollicerentur, simulq; nunciarent,
 quod Iudæ tribus Regem se consalutasset. Interea Sauli copiarum præ-
 fectus Abenerus filius Neri vir strenuus, & ad magnas res obundas na-
 tus, quam primum cognouit cecidisse Regem & Ionatham, aliosq; duos
 eius filios, propere in castra delatus, reliquum ex omnibus hñis nomine
 Iebosthum periculo eripit, & superato vna cum eo Iordane totius po-
 puli Regem cum constituit, excepta tribu Iudæ, regiamq; ei elegit apud
 locum qui Hebraice Manalis dictus, interpretatur castrum, inde profe-
 ctus est cum delectissimo milite, ut prælio cum Iudæ tribu decerneret,
 iratus quod Dauidem Regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruiz
 Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisum
 & Asaelem, vniuersumq; Dauidis exercitum ducens: & cum circa quen-
 dam fonticulum apud urbem Gabæ in eum incidisset, aciem ad proe-
 lium explicat. Cumque Abenerus dixisset cur ere se experiri virtus par-
 tis præstantiores milites essent, ex pacto vtrinque; duodeni ad certamen
 sunt destinati. qui progressi inter vtramque aciem, emissis prius pilis,
 gladios stringunt, comprehensiq; aduersariorum capitibus, latera &
 ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnum se conficerent, quo fa-
 cto exercitus etiam conflixerunt, & post acce certamen, partes Abneri
 succubuerunt, Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi, sed
 tergis eorum inhzrens horrabatur luos ut ne defatigarentur: idemque
 etiam fratres eius faciebant, præcipue iunior Asael ob eximiam pedum
 pernicitatem celebris, & non solum cum hominibus, sed cum equis et-
 iam cursu contendere solitus, is tum Abenerum recta insequabatur, nec
 in sinistram nec in dextram desiciens. Conuersus autem Abenerus, &
 impetum eius frustrari volens, primum vnius militis armatura cum eo
 depacisci voluit, ut persequi desineret. deinde rogabat, ne se in hanc
 necessitatem adduceret, ut illo interfecto in fratris eius conspectum
 posthac venire non auderet. cumque ille his verbis nihil moueretur,
 sed persequi pergeret: ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vul-
 nus infligit, ut in vestigio concideret. qui vero cum eo Abenerum inse-
 quabantur, postquam ad locum, in quo Asael iacebat, peruenerunt, obli-
 ti amplioris persecutionis circum cadauer constituerunt, Ioabus autem
 & frater eius Abisum, præter exanime corpus cursu prouecti, incitati-
 que ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis oc-
 casum persecuti sunt Abenerum, & vsque locum qui ab aqua ductu no-
 men accepit, hic in loco eminentiore cōsistit, Abenerum cum Benia-
 mitis fugientem prospiciens, qui cum exclamasset, satis iam indigna-
 tioni indultum, nec esse viros consanguineos improba infestatione co-
 gendos, omissa fuga in certamen rediit: culpam enim penes fratrem eius
 Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere nolisset, & deo

David ex
 Dei iussu
 Hebronem
 commigravit
 ad Iudæ tribum
 Rex declara-
 tur.

David Iabi-
 senos quod
 Saulum cū
 filiis sepelisse
 collaudat.

Abnerus
 Neri filius
 Sauli filium
 Iebosthum
 populi Regem
 constituit.

Abnerus con-
 tra Iudæ tri-
 bum copias
 educit, cui
 Ioab cum v-
 niuerso Da-
 uidis exercitu
 occurrit.

Duodeni mi-
 litum congre-
 diuntur qui
 ad vnum se
 conficiunt,

& Abneri
 partes suc-
 cubunt.

Asael Ioabi
 frater Ab-
 nerum inse-
 quitur.

Abnerus
 Asaelem
 trucidat.
 Ioabus &
 Abisum vs-
 que ad solis
 occasum
 Abenerum
 persequuntur.

*Ioabui dato
receptus si-
gno suos co-
hibet.*

*In utroque
exercitu
quot occide-
runt.*

*8. Reg. 2.
Civilis belli
inter Hebra-
os initium.*

*Sex filii Da-
uid in He-
bronem nati.*

*Abenerus
multitudine
in officio
continet, ut
longo tempo-
re in fide Ie-
bothi perma-
nerent.*

*Abenerus
ad Davidem
in Hebronem
misit lega-
tos qui suo
nomine fax-
da cum
eo ferirent.*

*David vxo-
rem Melcho-
len ab Ab-
nero postu-
lat.*

*Abenerus a
quid Seniores
populi pra-
fectorum mili-
tiae ut ad
Davidem
desiscerent
loquuntur.*

*Seniores &
Praefecti ab
Abnero per-
suasi, Dani-
da aperte
studens.*

istius cecidisset: visus est non male admoneri: moxque Ioabui, dato re-
ceptui signo, suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctavit.
Abnerus vero continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in
Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabui recensitis castrorum ca-
daveribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri
exercitu trecenti sexaginta: ex Davidis nouendecim, praeter Asael-
cius cadaver Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis in-
tulissent, ad Regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter He-
brzos civilis belli initium, quod aliquandiu duravit, sed ita ut Davidis
partes magis ac magis proficerent, contra eorum qui sub Sauli filii de-
gebant imperio, indies deteriores fierent. Interea David sex filios è to-
tidem vxoribus suscepit, quorum nati maximus è matre Achina na-
tus, Ammon dictus est. Secundus ex vxore Abigra Daniel. Tertijs ex
Hachama filia Tholomzi natus Regis Gessirorum, nomine Abesalon.
Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus. quintum vero & sextum
Gerthesam & Galam nominavit. Porro post constatum civile bellum,
& crebros partium conflictus, principium momentum fuit in Abene-
ro, qui quod esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitu-
dinem in officio continebat, ut longo tempore in fide Iebosthi perma-
nerent. Deinde vero insimulatus apud eum quod consuetudinem ha-
beret cum concubina eius Raspha filia Sibathi, & ea de causa obiurga-
tus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fide-
litudo redderetur: minatus est se regnum ad Davidem translaturum,
& declaraturum quod Iebosthus non tam propria virtute aut pruden-
tia regno trans Iordanem potiretur, quam ipsius bellicis artibus & exi-
mia in eam diem fide. moxque misit in Hebronem ad Davidem, qui suo
nomine foedus cum eo ferirent. hac conditione, ut inter praecipuos Re-
gis amicos reciperetur. si populo ad defectionem à filio Sauli concitato
essiceret, ut David ab viueris Hebrzis Rex agnosceretur. Qui cum ve-
hementer hoc nuncio laetus conditionem accepisset, & quo magis ratu
esset foedus, postulasset ut Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam
magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palaestinarum ca-
pitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiz coniugio,
adiunante etiam Iebostho, nam & huic David scripserat, æquum esse
vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & praefectis
militiae in eam sententiam locutus est apud eos. remoratum se quidem
illos, quo minus, relicto Iebostho, ad Davidem descenderent: nunc au-
tem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperis-
set hunc per Samuelem prophetam totius Hebraeorum gentis Regem
diuino iudicio designatum esse. eundemque vatem praeceminisse, quod
huius ductu vindicandum sit in Palaestinos, nec alio Rege subiugum Is-
raelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & praefecti, certum iam in
eorum sententiam Abenerum transisse, Davidi in posterum aperre stu-
duerunt. Supererat ut & Beniamitiz in hanc sententiam concederent,
quod ex hac tribu esset Iebosthi fauellitium. ad quos quum eadem ver-
ba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti ferme
comitibus ad Davidem proficiscitur, ut praesens foedus initum confir-
maret: tum quia quique in rebus suis sibi magis quam alijs fidei, tum
quia volebat certiore facere. quid in causa eius cum senioribus & du-
cibus egisset, & quod ipsam quoque Beniamiticam tribum in partes
ipsius traduxisset, à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis
epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit ut dimitteretur. tradu-
cturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi
in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exte-

quenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cum Ioabus copiarum Imperator peregre rediens illuc aduenit, cognitoque quod Abenerus iſto cum Dauide fodere paulo ante abiisset regnum ei tradi curatus, veritus ne is primum inter amicos locum obtrineret, auctor illi factus regii fastigii, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis, ipse vero deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concepit. ac primum calumniis eum aggressus, persuadere conatur Regi, vt caueat sibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illi non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc fructus dollis aduenisse, & optatis positum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem Regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concepit, & certus hominem tollere, mittit confectum qui cursu per eius vestigia viam carperent, & a secuti eum Dauidis nomine reuocarent. quasi per obliuionem quiddam maxime ad rem pertinenens illi significare omisisset. Abnerus autem postquam hæc audiuit ex nuntiis in loco cui nomen Besira, viginti stadiis ab Hebrone distito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus, ad urbem reuertitur. Cui obuiam factus ante moenia Ioabus, humanissime exceptum summam beneuolentiam præ se ferens (vt sæpe fit cum ad obtexendas insidias malum aliquod facinus molientes summam bonitatem simulant) scorsum à cætero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqui vellet: atque ita abductum in locum portæ solitarium, vno tantum fratre Abisæo præfente, strido ferro per ilia traiecit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidiis à Ioabo interceptus, vt ipse videri volebat in vitionem fratris Asaeli, quem in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem interemerat: re autem vera quod misere timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc sane videre licet quam nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum merari condes volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne, quod semel nacti sunt, admittant, maiora etiam non reformidant: sic existimantes, leuius incommodum esse ad summum fastigium non peruenire, quam ab assuetis iam bonis exidere. ideoque plus illis semper audaciæ superest, dum timent ne pristina felicitate priuentur. Sed de his satis est paucis admonuisse. Porro Dauid, audita Abeneri nece, vehementer indoluit, sublataque ad cælum dextera, magna voce pretestatus est, quod nec iubente se, nec consilio, cædes ea fuerit commissæ. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris scios præiudicio suo damnauit. Valde enim sollicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admissum. edixitque vt totus populus desisteret ac lugeret virum, & solennibus funeralibus ei parentaret, scidis vestibus & laccos indutus: atque hoc modo exequiis frequentari voluit, quas & ipse vna cum honorationibus ac præfatis deduxit, planctu & lachrymis satis inditans, vel beneuolentiam elegauit, vel mororem ob defunctum, quodque præter ipsius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnifice apud Hebronem sepultam, ac epitaphio à se composito honoratam, itans super monumentum primus deplorauit, suoque exemplo ceteros ad idem faciendum pronocauit. adeoque grauius Abeneri morte affectus est, vt nullis amicorum precibus ad gittandum eadie cibum adduci potuerit, sed iuratus ieiunium vlque ad solis occasum seruauerit. quod sane non modicam ipsi gratiam apud multitu-

An. mundi
2891.AnteChri-
stum nat.
1073.Bepianita
in Abneri
sententiam
concepit.
ipse ad Da-
uidem pre-
fiscitur. Et
hoc de 39
certiorum
facit.Abnerus à
Dauide co-
miter exce-
ptus, amice
dimittitur.An. mundi
2899.AnteChri-
stum nat.
1065.Homines
ambitioni
& auaritiæ
dediti, nihil
non audient.Dauide comi-
tato populo
Abenerum
desist ac lu-
get, & solen-
nibus fune-
ralibus ei
parentat.

An. mundi
2899.
Ante Chri-
stum nat.
1065.

*David fa-
ma sua con-
sulis, nemi-
ne suspicante
ipsum volun-
tate casum
fuisse Ab-
nerum.*

*Hodie &
Ruffinus
cap. 2.
2. Reg. 4.*

*Iebosthi ca-
pit ad Da-
uidem do-
fertur.*

*Oratio Da-
uidi in Ie-
bosthi inter-
fectore a-
ccusatio:
pana, illi
irrogata.*

*2. Reg. 5.
Hebraorum
procures He-
bronem ad
Dauidem
conueniunt,
eumque re-
gem decla-
rant.*

dinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri studiosi, vehemen-
ter hunc defuncti extremum honorem & seruaram ad vltimum fidem
probauerunt, quod omnia in eum contulisset, quæ in amicos conferri
solent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominiosæ sepul-
turæ tradidisset: tum considerantes pro se quisque egregiam Regis be-
nignitatem, eadem sibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo
optime David famæ suæ consuluit, nemine amplius suspicante ipsius
voluntate casum fuisse Abnerum. quin & priusquam multitudo, quæ
ad funus celebrandum conuenerat, digrederetur, docuit eos. quantum
ipse in animo vulnus accepisset. quantumque totus populus detrimen-
tum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quam manu præstantissi-
mo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inuitam non
sinit. Is mihi testis esto quod in Ioabum & Abisæum animaduertere
non valeo, qui apud exercitum pene plus possunt quam ego ipse. pœ-
nam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem
in hunc modum vitam finiuit.

C A P. II.

*Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad
Dauidem deuocunt.*

Iebosthus autem Sauli filius, morte eius audita, grauitè hoc tulit
quod priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat
vt in paternum regnum succederet, mirumque in modum ob hanc cau-
sam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis
Banaothæ & Thano per insidias est oppressus. Hi enim cum essent Ben-
iamitæ genere & inter præcipuos optimates, existimantes, si Iebosthum
interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas
præfecturas, aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se
consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo merdiantem, viden-
tesque nec fœtellitum quenquam adesse, nec iantricem vigilare, sed &
ipsam partim lassitudine partim æstu in somnum solutam, subintregres-
si ad eum, dormientem interemerunt: præcisoque capite, & per totam no-
ctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum,
quem magno beneficio demeruisset, Hebronem peruenerunt: osten-
sioque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac bene-
uolentiam, quod regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos
spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit Rex. Sce-
leratissimi, inquit, & iam iam pœnas daturi, an nesciebatis, quod à me
operæ præmium Sauli interfectori retulerit, qui ad me coronam eius
auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei prælitterat, ne ab
hostibus caperetur. Aut forte alium me iam factum credebatis, vt mutatis
moribus deleclaretur viris maleficis, & domini cædæ tanquam beneficium
oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui
nemine vnquam læsit, vos vero maxima etiam beneuolentia iunmisque
honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas viola-
tæ fidei dabitis, & mihi inique de me opinionis. quem putatis de ta-
li Iebosthi cædæ libenter audirum. Neque enim alio modo grauius exi-
stimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissi-
mis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputque Iebosthi cum omni
honore funeratum, in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis
vniuersi Hebræorum procures Hebronem ad Dauidem conuenerunt,
cum tribunis ac præfectis, seque & sua omnia illi dediderunt, comme-
moratis prius veterib. officiis quæ in eum viuente etiam tum Saulo con-
tulissent, & quod tribunal tunc regium in summo honore habuissent,

& quod

& quod diuino suffragio per Samuelem Prophetam Rex vna cum suis
 filiis declaratus esset: etique soli destinatum esset, vt, per domitis Pala-
 stinis, Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. At
 ille collaudato eorum studio, hortatusque vt in coeptis permanerent:
 fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuius & omni comitate exco-
 pto remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque
 ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestan-
 tes, qui hæc genus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus
 Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum
 eo amplius. ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum Principe
 suo Iodamo, cum his erat Pontifex Sadacus cum viginti duobus cognatis
 principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim
 tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum
 Ex tribu Ephraim viginti millia & octingenti, viri animis & viribus pre-
 stantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Ita-
 schar ducenti futurorum præfeci, & armatorum viginti millia. Ex tribu
 Zabulon arinatorum leuissimorum quinquaginta millia. Hæc enim
 tribus sola vniuersa ad Dauidem confluit. hi omnes eadem armatura
 utebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthaliide insigniores & du-
 ctiores mille, scuto & hasta armati: quos sequebantur reliqui tribules
 eorum, multitudo pene innumerabilis. Ex tribu Danitide leuestorum
 viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia, ex duabus au-
 tem tribubus trans Iordanem habitantibus, & reliquo tribus Manassi-
 tidis armatorum scuto & hasta galeæque ac gladio viginti duo millia.
 Reliquæ quoque tribus gladiis utebantur. Hæc fuerunt copiarum quæ in
 Hebronem ad Dauidem sunt collectæ cum magno commatu frumenti
 & vini, cæterorumque ad victum commodorum, omnesque communi
 sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cumque triduo
 illic festa celebrassent, epulisque operati essent, Dauid cum omnibus
 his copiis Hierosolyma est profectus. Iebusæi vero qui tunc urbem in-
 colebant. Chananzorum & ipsi gentis, clausis ad eius aduentum portis,
 & in n.œnibus quotquot erant ex ci vel claudi, aut alioqui mutili in cō-
 temptum Regis collocatis, disitabant hos ad arcendum hostem suffi-
 cere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, op-
 pugnationem a. greditur: & cum strenua militum opera videretur, om-
 nibus adnitentibus vt vnus vrbis expugnatione cæteris, si qui similes
 pertinaces essent. metus incuteretur, vt inferiorem vrbis partem occu-
 pat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præ-
 miis militem ad rem alacriter gerendam excitare: promissisque ei, qui
 per subiectam vallem in arcein euassisset, totius exercitus imperium le-
 commissurū. & cum eo certatim omnes eniterentur, cupiditate summa
 præfecturæ accendi. Saruiz filius Ioabus alios præuenit, &, consensu
 arce, clamore subiato a Rege promissum copiarum imperium repopo-
 scit.

CAP. III.

Dauid vi capto Hierosolymu Chananaos inde populariter eiecit,
 urbemque Iudæi victoribus inhabitandam
 iussit.

Iebus deinde ex arce Iebusæi, & instauratis Hierosolymis. Rex ca-
 ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domi-
 cilium inibi habuit. cæterum tempus, quo apud Hebron solius tribus
 Iudæ Rex fuit, septem anni fuere, & menses sex. postquam autem Hier-
 osolymis regiam sibi optauit in dies magis ac magis res ei ex voto suc-
 cedebant Deo promidente vt ea vrbis egregius accen. onibus quam cele-

An. mundi
 2899. ante
 Christum
 nat 1065.
 Dauid Proce-
 rus & Tra-
 fector com-
 ter atque bo-
 nigne exci-
 pit.
 Armati ad
 Dauidem
 venientes.

Hædæ & Ru-
 finus c. 3.
 Oppugnatio
 Ierusalem a
 Dauid s. 1.
 Dauid Hiero-
 solyma parit
 inferiorem
 occupat.
 Virtus mili-
 tum Dauid
 du, Ioabi
 præfessim.
 Dauid Iebus-
 saci ex arce
 & Hierosoly-
 mu eiecit, &
 ciuitatem
 Dauidem
 appellat.

An. mundi
2899. ante
Christum
nat. 1065.
*Societas Da-
uidis & Ira-
mi.*
*Hierosolyma
quondam So-
lyma voca-
ta, cuius no-
minis & Ho-
merus me-
morat.*
*Anni à Io-
sua tempore
vsque ad hanc
expugnatio-
nem fuisse
515.*
*Orphonas Ie-
busus cum
Hieros. ami-
cus Dauid.*
2. Reg. 24.
*Dauid libe-
ri Hierosoly-
mis suscepti.*

*Hadi & Ru-
finus c. 4.*
*Palastini in
Dauidem si-
gua momen-
ti partim
occiduntur,
partim in
fugam ver-
tuntur.*
*Palastini in-
gredi exerci-
tu multu co-
soriati He-
braos inua-
serant.*

berrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc missa, in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui Regiam ei Hierosolymis exedificarent. Dauid autem superiore visibis partem & arcem in ea conditam in vnum corpus redegit, cingendumque eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid, Iebusis inde eiectis, à se ciuitatem dehominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri autoris Solyma vocabatur, nec desunt qui asserunt etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc urbem intelligendam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chanaanos imperator, deuietæ regionis agros suis diuisit, post quem Israélite nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt, vsque ad hanc Dauidis expugnationem anni fuisse quingenti & quindecim. Nec prætermittendus est per silentium Orphonas vir inter Iebusos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum paritum est à Rege, tum propter perpetuam eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritis est eum, ut paulo post magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiunxit. filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathian, Solomon, Iebar, El el, Phalaa, Ennaphen, Ienes, Eliphal, & præterea filiam Thamar. Morum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo vero postremi à concubinis. Thamar autem Abesalomi germana fuit.

C A P. IV.

Dauid Talastinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

Palastini autem cognito quod Hebræi Dauidem Regem creassent, collecto contra eos exercitu, & occupata conuale quæ dicitur Gigantum non procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt. Iudæorum vero Rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit Pontificem, quid tunc quoque de euentu belli polliceretur, prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improviso adortus, partim occidit, partim in fugam compulsit. Nemo autem suspiceret modicum aut ignauum fuisse Palastinorum exercitum qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, quod non magno negotio sit prostratus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœniæ, consociatis armis, auxilium illis tulisse: quæ causa fuit ut toties victi, tam multis millibus desideratis, denuo bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis diuisionem inuaserunt, & eodem quo prius loco castra metari sunt auti. Rege vero iterum de euentu oraculum consulente respondit Pontifex, in sylua quæ stetus cognominata, non longe ab hoste aberat, exercitum continendum, nec prius ad pugnam educendum quam sylua, nullo persilante vento, suapte sponte agitaretur, quod ubi primum obseruatum est, & Deus maturæ præsentis suæ signū dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus. nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox, ut ad manus ventum est, terga vertit. nec segnius Hebræus instat, odiendoque terga fugientium, & multos proterrendo, vique Gezara, quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victor est in-

sc curqs.

secutus. itum est deinde ad castra expugnanda, ubi non magno labore ingenti præda potiti, Deos etiam eorum confraatos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, vitium est Regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & iidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vna ad oppidum Cariathiarim, Arcam Dei, ex eo loco, Hierosolyma transportare, omnemque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisset. Conuentu igitur, sicut decretum fuerat, habito, Rex ad transferendam Arcam accedit: quam Sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque nouum impositam, subinstitis bobus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat Rex & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes & omne genus patriorum carminum, & ad vniuersum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita Arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis Arca, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. bobus enim exorbitantibus plaustrum & Arca inclinata, Oza cum non esset sacerdos, ausus manum sustentandi causa admolari, in vestigio expirauit, & loco nomen reliquit, quinde vsque hodiernum Oza percussio vocatur. Tum Danid territus & cogitans se forte idem passurum quod Oza, si ad se in urbem Arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantum in eam extensa morte multatus sit, superfedit illam Hierosolyma inducere, diuersasque paulum in villam hominis cuiusdam lusi nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiusque domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quod Leuita is ex paupere & humili repente, vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderent, felix existisset, nihil amplius mali veritus Arcam in urbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deducereturque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, Rege ipso interim clitharam pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris Regis filia, factum hoc improbare. quæ ubi intra urbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc usum erectum. In ea festiuitate sumptuose ac splendide sacrificatum est, & totus populus exceptas conuiuio, vt tam mulieribus quam viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericii, & laganum fixum, & frustum de victimæ, atque his epulis populo pasto, ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen quod præter decorum tantus Rex saluasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quidam inter saltandum denudaret. at ille non pudere se huius facti respon sit, quod sciret gratum esse Deo, qui eum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturumque se ei sapius ac saltaturum, nihil corantem quam indecorum hoc aut ipsi, aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicitur. Caterum Rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quod cum ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, Arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit ex ædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. com.

An. mundi
2899. ante
Christum
nat. 1065.
*Talasimorū
fuga.*

2. Reg. 8.
*Mandatum
Dauidi de
transportan
da Arca.*

*Oza Dei Ar
ca manum
admovent in
vestigio expi
rat.*

*Dauid arcā
in adæ Ob
adami Leuita
deponit, cui
domus mul
tu felicitati
bus cumula
tur.*

*Arca in vr
bē redacta,
in taberna
culum repo
nitur.*

*Irridetur
Dauid à
Michol.*

An. mundi 2900. ante Christum nat 1064. 2. Reg. 7. *Dauid Deo templum exedificare decreuit.* *Dauidi Deus per Nathane à Salomone templum ex-ruendum nunciat.* *Dauid Deo, pro promissa per Nathane felicitate gratias agit.* municatoque super ea re consilio cum Nathane Propheta, cum is auctor esset propofita exsequendi, pollicereturque Deum opem ad hoc larurum, audior etiam fruendi templi factus est. Sequenti vero nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nunciaret, gratiam quidem sibi esse eius voluntatem, quod primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittre, vt is, qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum sanum contrueret. Verumtamen postquam longam vitam Rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauferit, extruendum esse templum à filio eius & successore, qui vocandus esset Solomon, cuius non aliter quam huius curam se habiturum pollicebatur, regnumq; per posteriores eius continuaturum: quod si quid peccauerit, poenam non vltra morbos & terre sterilitatem processuram. His ex Propheta cognitis Dauid latus, quod iam sciret posteris suis imperium permaniturum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad Arcam se contulit: procidentisq; in faciem adorauit Deum, gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quod se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium, tantamque gloriam euexisset: proque promissa posteris etiam suis felicitate, perpetuaeque prouidentia, qua res Hebraorum augere atque ornare non desineret: atque ita gratiis actis hymnoque decantato, e tabernaculo digressus est.

CAP. V.

Dauid subactis finitimu gentibus tributa illi imponit.

*Hedio & Re-
sinus c. 5.
Dauid in
Palastinas
mones, eist
bonam agro-
rum partem
admisit.
2. Reg. 3.
Maxima
Moabitaram
strages.
Dauid Sophe-
norum Regē
vincit.*

Non multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palastinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, & quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, insisque omnibus, vt quam instructissimi ad bellum essent, vbi satis omnia parata existima-uit, profectus Hierosolymis in Palastinam peruenit: hostibusq; magno prælio victis, & bona agrorum parte mulctatis, hisque agris Iudzorum terræ contributis, in Moabitas bellum traxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars superesset, quam in dedicationem accepit. His quoque annuo tributo imposito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum Regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinque milla occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus, incensis reliquis, centum solos sibi reuerauit.

CAP. V.

Damasceni à Dauidē vincuntur.

*Adadus à
Dauidē pro-
lio vincitur.*

*Nic. historio-
graphus hu-
ius prælii me-
minist.*

Interim Adadus Damasci & Syrorum Rex, audito quod Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, eum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum, cumq; & ipse non procul Euphrate cum Dauidē conflixisset, prælio victus magnam exercitus partem amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga salutis consulerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit: Longo deinde post tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudzorum Regem exorto, crebris præliis cum eo confictatus. in postremo quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus Regem se & virium & animi robore præstantissimum declarauit. Idem de posteris quoque eius narrat, quod quæ si per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint,

Illo, inquit, defuncto, posterius etiam decimam usque generationem regnum obtinuerunt, quique à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius, inflaurato bello abolere volens ignominiam aut temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta, Samariam vastavit. Nec à vero aberravit hac parte. hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israhelitas regnante, Samariam inuasit, de quo suo loco dicturi sumus. Porro Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præfidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu tropæum aureas satellitum Adadi pharetras reliquasque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit, has postea Salsacus Ægyptiorum Rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc, postquam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem Rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adazaris vires aggressus est. Betzæam & Machonem, easque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templum aduaret. Amathenorum autem Rex audita Adazarici clade, quodque exercitum amisisset, timens sibi decrevit in fidem & amicitiam Davidis vitæ venire: misitque ad eum Adoram filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid vero imita amicitia cum Themo (sic Amathenus vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit: munera vero illa, cum alio auro ex manubris captarum urbium reddito, auctori victoriæ Deo dedicauit qui non solum quoties ipse Rex bellum administraret, rem prosperabat: verum etiam, misso in Idumæam Abulso Ioab summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præfidiis recens capta regione, Rex non ex agris tantum, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantum & æquum respiciebat. exercitui vero vniuerso Ioabum præfecerat. à commentariis habuit Ioasaphum Achilli filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo, amicus enim ei erat. Scribam vero Sissam constituit, Banaiam Ioasaphi filium satellitio suo præposuit: omnes Regis seniores filii inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis succurrit illi recordatio amici quondam Ionathæ federisque mutui, quod inter eos interesserat. nam inter ceteras omnes virtutes hæc quoque habuit, quod egregie meminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. igitur scitatus est, num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro iucundissime olim cum Ionathæ acta consuetudine. cumque adductus esset ad eum quidam ex liberis Sauli, qui poterat superstites noscere, percontatus est, num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret. quo respondente: superesse filium eius Memphibosum, pedibus claudum: eo quod nutrit, audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum raptò puero trepide fugit, prolapsam ex humeris læserit: diligenter peruectigauit, vbiuam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui cum adducerent. Memphibo-

An. mundi
2900. ante
Christum
nat. 1064.
*De alio Syria
Rege, qui Sa-
mariam va-
stauit.*

2. Reg. 20.
*David Syria
subingata
tributum
imponit.*

2. Reg. 8.
*Hierosolyma
à Salsaco
Ægyptiorum
Rege spolia-
ta.*

3. Reg. 14.
*Præda ex
bello capta.*

2. Reg. 8.
*Amatheno-
rum Rex Da-
uid soci-
tatem petiit.
David Idumæ-
os, ut vi-
rim tributa
persoluerent,
cogit.*

*Distributio
officiorum.*

2. Reg. 9.
*David num-
quid ex Iona-
thæ genere
superesset
scitatur.*

*Memphibos-
thus donatus
paterni &
aitu bonu,
mense Davi-
du adhibe-
tur.*

*David Siba
Ionatha fa-
culat: eum
mendat eum
que omnes
reditus Hie-
rosolyma re-
ferre inbet.*

*Hedio & Re-
gina c. 6. i
2. Reg. 10.
Davidu lega-
ti ad Amma-
nitarum Re-
gem ob patru-
vultum con-
solandi cau-
sa: ipsi con-
tumeliose
trahantur.*

*Ammanitarum
iniurias
vindicare
coartat.
Ammanita
in Davidem
coquias parat.
Lustu caban
contra Am-
monitas mit-
tit.
Ioab & A-
bysus ac. 6.*

stus vero perquam ad Regem peruenit, procident in faciem, adora-
uit illum. moxque iussus est bono animo esse, & omnia, quæ cuperet,
de benignissimo Rege, sibi polliceri: & auitam domum cum prædiis
ad illam pertinenribus accepit: iussusque est ad eandem cum Rege
mensam accumbere. & nulla die conuiuium non interesse. cumque ado-
lescens latus promissionibus & muneribus Regis, gratias agens, ado-
rauisset, Rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum om-
nibus auitis possessionibus donasse: iussitque eum, villicatione agro-
rum salcepra, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis
diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti
seruis Memphibostho largitus est. his ita ordinatis, Siba adorato Rege,
omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ vero filius posthac Hie-
rosolymis habitauit, coniuxtor Regis, nec aliter quam si ipsius filius
esset, tractatus, filium etiam ex legitimum, Michanum nominauit. at
que hoc honore Ionathæ posterità Rege fuerat affecti. Cæterum cum per
ideum tempus Ammanitarum Rex Naasles, locius & amicus, defunctus
esset, filiusque in regnum paternum successisset, David per legatos offi-
cioso eum consolatus est, hortatus ut æquo animo patris obitum ferret,
eandemque quam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Pri-
mores vero Ammanitarum, secus quam de Davide suspicari par erat, ma-
litoſe hanc legationem missam interpretati sunt: concitaueruntque
Regem, dicentes Davidem speculatores regionis & opum eius sub offi-
cii prætextu misisse proinde cauendum ab illis, & verbis eorum non cre-
dendum, ne forte deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese con-
diciat. Ac Rex Ammanitarum Naasles ab optimatibus contra rei veri-
tatem persuasus, cum iniuria legatos Davidis reiecit. Rabs enim media
ex parte eorum barbis, præciſoq; dimidio vestimentorum, factis non
verbis animum suum declarauit. Quam rem David indignissime tulit,
nihil dissimulans non neglecturum se iniuriam cum contumelia coniū-
ctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra
ius gentium legationis à Rege eorum exacturum. Quod posteaquam
perlatum est ad Regis barbari necessarios, & copiarum eius præfectos,
consilii sibi violatæ cederis, ac debitam pœnam merentes, & ipsi ad bel-
lum se parabant, & missis legatis ad Syrum Mesopotamienorum Regē
cum mille talentis societatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto
in suas partes & Suba. Hi Reges habebant peditum viginti millia. con-
duxerunt etiam Regem Michæ regionis, & quartum nomine Istobum,
qui & ipsi viginti duo millia militum in armis habebant.

CAP. VII.

Quomodo David Mesopotamios demicerit.

Non terruit tamen Davidem Ammanitarum apparatus & inita cum
Regibus societas, Deo fretum, & sciētem quod bonam causam ha-
beret, iustisq; armis iniuriam sibi illatam vlcisceretur. Itaq; Ioabo com-
missa belli administratione, cum lectissimo milite eum contra hostem
misit: qui mox primariam ad eius gentis urbem castra admouit. Hosti-
bus vero urbem ingressus, & duas seorsum acies explicantibus: alteram
quæ ex auxiliis constabat, in patenti campo: alteram vero quæ Amma-
nitarum gentis erat, proportionis quæ Hebræos spectabant: Ioabus hoc a-
nimaduerso & ipse ad militares artes confugit, & assumptis fortissimis
militibus, ipse Syro, aliisq; Regibus se opposuit. reliquis Abisæo fratri tra-
ditus, iussit, ut contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, ut si
videret Syros sibi præualere, adducto propere suo milite succurreret.

idem

- idem se taciturnum si ipsum Ammanitas agere iustitiam contineret. cum his mandatis dimisso fratre, hortatusque ut generose & alacriter rem gereret, daretque operam ne quam ignominiam acciperet, ipse Syros aggreditur, qui cum aliquantisper magna vi resistissent, multis suorum cadentibus, terga vertere sunt coacti. quo viso Ammonitæ territi. Abisæum cum suo milite aduentantem non expectauerunt, sed moti faciorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus, male mulctatis hostibus, victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec amen ea clades Ammanitarum effecit, ut experti se impares in posterum quiescerent, sed missis nunciis ad Chalamam Syrorum transuephratæum Regem, eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octuaginta peditum, equitum vero decem millibus. Tunc Hebræorum Rex in electo quod denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se parauissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum vniuerso exercitu Iordanem transgressus illis occurrit: & commisso proelio victor euasit, ævis peditum quadraginta, equitum vero septem millibus. Sabecus quoque hostium imperator in eo prælio vulnus accepit à Rege, ex quo postea curam non admittente mori eum contigit. Mesopotamitæ deinde cognito tam tristi pugnae euentu, sine mora legatione ad Dauidem cum muneribus missa deditionem fecerunt atque ita, appetente iam hyeme, Hierosolyma est reuersus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longe lateque vastatis hostium agris, compulso eos in Rabatham gentis Metropolitam obsidione cinxit: quo tempore Dauid tamen vir iustus ac pius & patriarum legum observator diligens, in graue tamè peccatum incidit. Cum enim, vergente iam die, in solatio regiè m. re solito deambulare, protrepit in vicinis ædibus mulierem frigida lauante, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabe: victusque eius pulchritudine, & à concupiscentia sibi temperare non valens, ac iram ad se complexus est. Paulo post mulier grauidam se sentiens, nunciat Regi ut dispiciat quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legibus adulteri damnata supplicium daturam. Rex itaque accersitum ad se ex castris Ioabi armigerum maritum mulieris Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnationi procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia, partes ei de suacena obrulit, iussitque ut profectus ad uxorem apud illam pernoctaret: at ille non ita fecit, sed inibi in regia & inter satellites Regis noctem eam exegit. quo cognito, Rex scitatus est ex eo, quam obrem tanto post tempore domum reuersus, ad uxorem non iuisset, idque præter communem omnium hominum morem, quicumque peregre ad suos redeunt, respondit ille non esse æquum, ut interim dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitat, ipse in vxoris amplexibus se oblectet. hæc locutus manere inibi ea quoque die iussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus. ut carus deinde ad coram, & Rege de industriis celebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem usque progressus, nihilominus tum quoque pro foribus regii cubuli pernoctauit, nullo vxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus Rex scripsit Ioabo, ut in Vriam pœnâ meritum animaduerneret: modumque puniendi indicauit, ne manifestum fieret suo iussu hoc factum. iussit enim, ut, qua plurimum periculi esset, hosti opponeretur, moxque à sociis, quo facilius opprimi posset, occideretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Vriæ commisit ad Ioabum perferendam: qui receptis litteris & cognita Regis ioluntate, quem locum maxime ab hostibus infestari c. ebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectissimis aliquor militibus, pollicitus est

An. mundi 2910.

Ante Christum nat.

1054.

Victoria

Ioabi.

Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent.

Mesopotamitæ ultro ad Dauidem deditionem faciunt.

Rabatha obsidione cingitur.

Hædæ &

Ruffinus

cap. 7.

2. Reg. 11.

Dauidi adulterium. Bethsabe regi se grauidam esse nunciat.

Dauid Vriam accersit, eumque ut profectus ad uxorem, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit.

Dauid Ioabo ut in Vriam animaduertat, scribit.

*Ioabius inſiſſe
regis Vriam
in hoſtes
mittit.*

*Vriam cum
quibusdam
aſſultum ad
mania fa-
ciens, a ſuis
ut manda-
tum illu e-
ret, cum
Ammanita
erumperent,
deſeritur.*

*Vrias cum
aliquot ali-
occumbit,
quod mox
Regi per
nuncium ſi-
gnificatur.*

*Davides ob-
ſidem ac-
ceptam indu-
gnatio.*

*David Vria-
mce audita
iraſci deſi-
nit.*

*David
Bethſaba
coniugem ſi-
bi aſciſcit,
ex qua puer
ei naſcitur.*

2. Reg. 12.

*Davidem
propria ſen-
tentia da-
mnatum
graviter ac-
cuſat, po-
nuntq; eide
nunciat
Nathan.*

ſe cum toto exercitu aſſore, ſi qua parte muri ſuffoſſa aditam intra vr-
bem pateſceſſent: hortatus eum vt exiſtimationis quam tum apud Regem,
tum apud cõmilitiones ſibi parauerat, reſpondens, libenter potius
quam gravatim iuſſa capoſſeret. cumq; Vrias magna alacritate deman-
datum munus ſuſcepſſet, manipulo illi adiungẽdo clam imperavit, vt
cum primum occurrẽtibus hoſtibus vrgeri hominem viderent, deſerto
illo in tutum ſe recipere. Itaq; cõ Hebræi feciſſent aſſultum ad mo-
nia, veriti Ammanitz, ne ab illa parte hoſtis murum occuparet, fortiſſi-
mus quiſq; recluſa repente porta magno imperu erumpunt. quod vbi
viderunt qui circa Vriam verſabantur, memores Ioabi mandatorũ, vno
agmine ſele retrorſum receperunt. Solus Vrias quod puderet contra
quam promiſerat aſſignatum locum non tueri, in ſe ruentes ſuſtinuit,
ferroq; exceptos interemit non paucos, donec circumuentus eum ali-
quot aliis, quos ignaros conſilii pudor idem in officio continuerat, non
inultus occubuit. His ita geſtis Ioabius Regi per nunciũ ſignificat, quod
non ſerens obſidionis moras, oppugnatione ad ortus mœnia, amiſſis a-
liquam multis, inſecta re, in caſtra redire ſit cõpuſtus. mandarat autem
nuncio, ſi Regem hoc factum ægre ferre ſentiret, vt de Vriz quoq; mor-
te renũciaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis male factum
aiebat, quod aperta vi mœnia tentaſſent. oportuiſſe enim machinis ac
cuniculis aditum moliri, maxime cum Abimelehus Gedeonis filius
domesticum exemplum illis eſſe debuerit, qui Thebis turrim vica-
pe re conatus, ſaxo ab anicula miſſo iſtus turpiter vitam amiſit vir alioqui
fortiſſimus, quod inconſulte diſciliſſimum oppugnationis genus eſſet
aggreſſus. Vtiliſſimum autem in re militari quid aliis bene aut ſecus
ceſſerit conſiderando, cum ſimile periculum incidit, hoc ſequi, illa fu-
gere. poſtquam autem indignabundo de Vriz quoque morte relatum
eſt, iraſci deſiit: iuſſitq; Ioabo renũciari, vulgare eſſe id incommodũ,
ne cã natura belli alienum, cuius hæ ſint viciffitudines, debere tamen
eum in poſterum cautius rem admirari, & aggeribus ac machinis
expugnata urbem ſolo aquare, & habitatores eius ad vnum neci de-
dere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum propere ſe recipit. ceterũ
Bethſabe, audita mariti morte, per aliquot dies eum luxit: vbi vero à
mœrore ac lachrymis deſtitit, ſine mora eam Rex coniugem ſibi aſciuit:
ex qua mox puer mafeulus ei natus eſt. Haſ nuptias Deus nequaquam
æquis oculis inſpexit, ſed iratus Davidi, cum propheta Nathani per vi-
ſum nocturnum ſe obtuliſſet, Regem graviter inculavit. propheta vero
qui eſſet vir feſtius ac prudens, reputans Reges, quoties ſuis affectibus
rapiantur, non magnũ iuris reſpectum habere ſolere, cõinatione nu-
minis ad tempus diſſimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in
hunc modum ſententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem
urbem incolebant. alterq; prædiues multorumq; armentorum & gre-
gum dominus: alter vnus tantũ ouiculæ poſſeſſoream vna cum pueris
ſuis domi quotidianis cibus alebat non alio affectu quam ſi eſſet ſilix:
cum vero hoſpes diuiti ſuperueſſet, ille parcens ſuis pecoribus, nullũ
in amici gratiam maſtare voluit: ſed abſtracta per vim ouicula pauperis,
ingulata & apparatus hoſpiti apoſuit. His verbis Rex graviter com-
motus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc aſum pronunciauit, iu-
ſtumq; eſſe vt quadruplum pro adẽpra ouicula reſtituatur, & ipſe in
ſ. percapite plectatur. Tum Nathan incunãtẽ ſubiecit ipſum eſſe
qui hac poena dignus ſit, ſuo pte iudicio neſarii ſce er ſdamnatus. ac tũ
demum illi expoſuit, in quantã indignationem numinis incurſiſſe, cuius
iũ fauore vniuerſe gentis Hebræorum Rex conſtitutus, circumquaque
vicinatum etiam gentiũ earumq; multatum & magnatum dominum

consecutus esset: non semel antea liberatus à Sauli manibus. nunc cum
eiusdem benignitate aliquot legitimas uxores habeat, contemptu o-
mni humano simul atque diuino iure, alienam eum duxisse uxorem,
in a rito ipse interfecto & hosti prodito. Igitur affore diuinam vltio-
nem, ipse quoq; mulieres ab vno è filiis per vim constuprandas, &
ipsum infidius ab eodem appetendum, vt pro iam admissio peccato in
propatulo penas perioluat: quin & puerum ex ea natum sine mora esse
interiturum. terrore autem per hanc denunciationem Rege, vehementer
que perturbato, & cum lachrymis fatēte se peccasse in Deum: erat enim
vix pius, & qui hoc vno excepto, in tota vita nihil admisisset: placatus
Deus recepto in gratiam promissit, & regnum & vitam ei seruaturum se
esse, post poenitentiam enim non amplius se irasci. Atque ita Nathan
postquam futura Regi aperuisset, domum reuertitur. Porro infans ex
uxore vria natus Dauidi, immittente Deo, graui morbo corripitur, cu-
ius vicem mortuissimus pater dolenter ferens per septem dies à familia-
ribus induci non potuit, vt vllum cibum degustaret: sed atratus & lacer-
atus, humi prostratus iacebat, & à Deo salutem pueri precabatur.
Nimis enim matrem eius diligebat: Septima verò die mortuo puero
familiares non audebant hoc Regi indicare, veriti ne re cognita periti-
naciis etiam à Deo reliquarum cura corporis abstineret desiderio de-
functi infantis, cuius morbum tam impotentem tulisset: qui cum turba-
tam familiam sentiger, & aliquid mali celari facile intellexit extinctum
puerum: accitq; vno è famulis, postquam veritatem comperit, confe-
ssim surrexit: lotus deinde sumptuq; veste candida, ad Dei tabernaculū
properauit, post hæc iussis famulis vt cenam sibi apponerent, præter o-
mnem opinionem, admirationi fuit omnibus comatis & domesticis,
stupentibus quod cum nihil horum, ægrotante puero, fecisset, nūc post
eius obitum omnia simul faceret: impetrataque prius licentia, causam
sciscitabantur. Tum ille, Non intelligitis inquit quod dum puer viue-
ret, de salute eius sperans, nihil non faciebam: quo Deum flecterem: nūc
postquam is obiit, superuacuum sit inaniter mœrore confici. His au-
ditis omnes sapientiam eius laudauerunt. nec ita multo post Bethsabe
grauida, exactis legitimis natu: mensibus, filium ei peperit, quem Na-
than: monitu Solomonem nominauit. interea Iobab Ammanitarum
obliuione premebat, præcis aqueductibus, & con meatibus inter-
ceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur. ab vno enim puteo spes eo-
rum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebatur, parce aquarum
dispensantes, ne forte in totum deficeret. Hæc Iobab per literas Regi
significauit horrans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque
titulum victoris suis apponeret. qui collaudato dantis officio si de que,
assumpto secū exercitu ad deuastandam Rabatham profecturus: eam-
que mox vi captam, militi discipiendam permisit. ipse vero ex præda na-
tus est Ammanitarum Regis aurum coronamentum pendente, &
& pretioso sardonyche insignem: quam postea capite gestare solitus
est. nec non & alia multa ac magni precii præda in ea vrbe potitus est.
viros vero eius cruciatos prius ad vnum interemit: eq; in duas alias
Ammanitarum vrbes traiecit pari modo expugna: & post hæc victo-
riam domum reuersio grane quiddam accidit ex tali causa. Filiam habebat
adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine
vincentes: Thamaram nomine, ex eadem, qua Abeslonius genitricem
natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis nata maxi-
mus, cum propter vrginitatem ipse & asseruationem potiri ea non
posset, adeo passione hac confectus abatur, vt non aliter quam ex morbo
lentam tabem ac pallorem sibi contraheret. id malum deprehendit Io-

An. mundi
2910.
Ante Chri-
stum nat.
054
Dauid fas-
sus pecca-
turo à Deo
veniam con-
sequitur.
Dauid per
7. dies infan-
tus, ex Beth-
sabea susce-
pti, vicem
dolenter so-
rens inmi-
nat.
Dauid pue-
rum extin-
ctum senti-
ens surgit ac
lotus cibum
capit.
Dauid cam-
pans, cur
mortuo pue-
ro cibum
capit indi-
cat.
Solomon
Dauidi ex
bethsabe
natus.
Iobab per
literas Da-
uidis ad
Bethsabe
excidium
vocat.
Dauid Ra-
batham vi-
captam mi-
liti discipi-
endam permit-
tit.
Iobab &
Ruffinus
cap. 10.
2. Reg. 13.

An. mundi
8912.
Ante Chri-
stum nat.
1052.

*Amnonem
Amnoni
dat confi-
lium, quo-
modo opta-
tu potiri
valeat.*

*Amnon so-
rem ut sui
copiam fa-
ceret, sua-
det.*

*Amnon so-
rem relin-
quentem per
vim oppri-
mit, mox
exosam &
fastidiam
extrudit.*

*Abesalomus
sororem
Thamarum
solatur.*

*Abesalomus
vindicta op-
portunita-
tem expe-
ctat.*

*Abesalomus
patrem ac
fratres ad
solenne con-
uiuium in-
uitat, &
Amnonem
vino sepul-
tum, truci-
dare curat.
Dauidi o-
mnes filios ab
Abesalomo
cafos nun-
ciatur.*

nathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilii. videns enim Amnonem à nativis corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum rogans ut causam sibi indicaret. Suspica-
ri enim se, amatoriam quandam esse hanc passionem. quo satente foro-
rem germanam sibi adamatam, consilium dat quemodo optatis potiri
valeat. suaserit enim ut simulata ægritudine, simulatq; pater visendi cau-
sa illum accessisset, roget ut sororem ad se mittat, cuius ministeriis rele-
uatus eo citius conualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cuncta-
tus decubivisset, simulare morbum coepit. Dein cum pater officiose in-
uisens percontaretur de valetudine petiit sororem ad se mitti. ea post-
quam iussu patris accita venit, postulat ut suis manibus colyphiam friza
adferret. Sic enim libentius se comesturum. quæ in conspectu fratris
farina subacta, formatisque colyphiis æsfrizis, iunoni obtulit. at ille
non ea gustavit, sed famulis mandavit, ut quotquot pro foribus cubiculi
obueriarentur, submoverent: dicens se absque strepitu quiescere cu-
pere. quoad hoc iussu sororem in intimum conclauē paratam cenam in-
ferre. quod cum puella fecisset, apprehensam suadere coepit, ut sui copiam
faceret. At puella exclamat, Abstine vim frater, abstine, nefas est te rem
tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentis, quæ ni-
hil præter dedecus & infamiam toti familie nostræ adferre potest. aut
si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est, non per vim,
extorquendum. at ille amore feruens non paruit, sed libidinis œstro
percutis reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in
contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastidiam conuitis
aggressus iubet ut è vestigio se inde facessat. quæ cum hanc iniuria prio-
re grauiorem duceret, quod constupratam vel visque noctem illic mane-
re non patiatur, sed confectum extrudat clara adhuc luce, ut turpitudinis
suz testibus occurrat. mandauit famulo ut eam eiceret. illa vero scissa
talari tunica, qualibus tum regis puellæ ex more velabantur. & cinere
caput sparsa, per mediam urbem discedebat. vim sibi illatam querit an-
do. in quam sic affectam cum Abesalomus frater incidisset, sceleratus
est quid mali haberet quod ita sese affligeret. cumq; illa de stupro rem
totam ei denarrasset, solatus eam horrebatur, ut æquo animo factum
hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cum à fratre sit
iuncta. quibus verbis placata puella vociferari ac queritari desinit: & dein-
de aliquot multo tempore in coelibatu apud Abesalomum fratrem per-
seueravit. His cognitis Dauid pater vehementer in doluit, sed quia di-
ligebat Amnonem ut filiorum natu maximum, non sustinuit illi mole-
stus esse. Porro Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, op-
portunitate vindictæ expectans. jamque altissimum abierat, ex quo
pudicitie sororis eius illudum est: & cum esset iturus in Belsephon, quod
est oppidum tribus Ephraimiticæ, ad rondendos suos greges, inuitauit
patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quod nollet
cum grauiore, rogauit ut pace eius liceret filiis proficisci qui impetrato
suis iniunxit, ut quamprimum animadnerissent Amnonem temeto
grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

C A P. V I I I.

*Quomodo per intestinum familia disfidium, Dauid à filio regno
pulsus sit.*

UT vero perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fra-
tres occupat: & sibi quisq; timens, correptis equis cursu ad patrem
ferebatur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo caelos nun-
ciat. qui non aliter quam par erat amissis simul toti filiis, idq; fratris sce-

tere, graui dolore idus, ne causam quidem rogan, neque expectato
 nuncio in re propter facinoris multitudinem incredibili, totum se lu-
 & ui tradens, confissa veste humi prostratus iacebat, deplorans non
 magis quos peremptos acceperat, quam ipsum interfectorem. Ionathas
 vero summe fratri eius filius hortabatur, vt moderatius doleret, ne-
 gans se de morte ceterorum credere: nec enim causam facti inuenire
 posset; de solo Amone dicens diligentius perquirendum. nam de hoc
 probabile esse, quod memor iniuriz sororis frater in eum tale aliquid
 ausus sit. interea sonitus aduentantium equorum & quorundam eos
 praecurrentium omnes in se conuertit. hi fuere: filij Regis, qui relicto
 conuiuio, profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex insperato
 videns quos paulo ante extinctos acceperat. denique gemitus ac la-
 chryma instaurantur: his fratrem, Regis filium se de trucidatum de-
 plorantibus, At Abesalomus in Gesura ad matrem suam fugit, eius
 regionis dynastam, ibique toto triennio permansit. Cum autem Dau-
 di animus esset Abesalomum ad se reuocare, non ad supplicium, sed vt
 eum apud se haberet: (iam enim ita resederat) vltro huc propensum
 Ioabus Impera- or suis artibus impulit, mulierculam enim quandam
 grandinata subornat, quae lugi briculu ad regem accedens aiebat in-
 ter duos suos filios ruit agentes: nam exorta adeo inruduisse, vt, cum
 soli essent ac nemo adesset, qui dirimeret, alter ab altero istus exspiraue-
 rit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus
 est alterum ad eadem ne perirent, saluti eius consuleret. ne reliqua spe
 sux senectutis orbaretur, neque enim aliud remedium superesse, si nul-
 lum apud regem inueniret. nam nihil esse quod illos copescere queat,
 praeter maiestatis regis reuerentiam. Cumque rex postulatis eius an-
 nuisset, haec verba subiicit: Tux quidem benignitati Rex gratias ago,
 quod pietatem meam & tantum non orbitem miseraris: sed quo
 certior sum de tua clementia, tuum ipsum filium prius in gratiam reci-
 pe, & indignationem contra eum deponere, alioqui quomodo possem
 de concessa hac mihi gratia non dubitare, cum ipse adhuc ob similem
 iniuriam filio infensus esse pergat. At cuius est prudentia, vno contra
 voluntatem amisso, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis a-
 nimus suspicam personam a Ioabo esse subornatam: & cognito ex ancila
 rem ita se habere, accersit Ioabum, dicens eum assecutum quod cupie-
 bat, licet: quae vt Abesalomum reducat. Non enim amplius se in eum
 stomachari, sed totam indignationem praeterisse. At ille adorato rege,
 & verbis eius libenter acceptis, euestigio Gesura properauit, & assum-
 ptum secum Abesalomum Hierosolyma reduxit. Rex vero audiens fi-
 lium aduenire, misit qui ei denunciaret, ne ad ipsum accederet. non
 dum enim ita se affectum, vt reuersum videre statim sustineat. Ille ita
 vt iussus est denitro patris conspectu, intra domesticos parietes cum
 suo famulatio se continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini de-
 cessit, vel propter moerorem, vel quod non ea tractatione vteretur, qua
 vt regiam iuuenem par erat: sed tam forma quam statura quosuis in
 maximis delitiis degentes superabat. Tanta autem fuit eius caesaries, vt
 intra octauum quemque mensem ad ducentos siclos, hoc est, ad quin-
 pondio accresceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hiero-
 solymis habitauit: natiue sunt ei filij tres, & vna filia formosissima,
 qua Solomonis filio Roboamo postea nupsit, & filij ei nomine Abiam
 peperit. De inde misit ad Ioabum rogans vt se penitus in paternam gra-
 tiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrem inuisere & alloqui, quod
 quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam de
 suis incendio vastari iussit, Is quum re cognita ad Abesalomum ve-

An. mundi
2912.AnteChri-
stum na-
tum 1032.Ionathas
Dauidem
consolatur,
mortem ca-
terorum ne-
gans, de solo
Amone
diligentius
perquiren-
dum censet.Dauidu fi-
lii ad pa-
trem, Abe-
salomus ve-
ro ad animum
confugit.2. Reg. 14.
Abesalom
callide per
mulierem a
Ioabo subor-
natam reuo-
catur Hiero-
solyma.Abesalomus
reductus pa-
tris Dauidem
conspectum
denitro im-
betur.Abesalomi
Hierosolymis
nati liberi.2. Reg. 13.
Ioabus in-
cendio agro-
rum: catui,
reconciliat,
Abesalo-
mum patri.

An. mundi
2916.

AnteChri-
stum nat.

1048.

Hedio &
Rufinus

cap. 9.

Abesalo-
mus patrui
sui affectus
regnum a-
stute satui
& calido.

An. mundi
2920.

AnteChri-
stum nat.

1044.

Abesalomus
Rex ab uni-
uersis salu-
tatur.

David He-
rosolymis
excedit.

David su-
gians, sacro-
dotes in ur-
be manere
vult, ut per
eos, quid in
ea agatur
cognoscat.

Ethao fit
Davidi oxii
comur.

Achitophel
ad Abesa-
lomum desi-
it, cuius co-
silia ne suc-
cedant, Da-
uid preca-
tur.

nisset, expostulanti, quo suo merito damnum ab eo accepisset, respon-
dit se hoc stratagemate illum ad felicitere voluisse quandoquidē man-
data de conciliando sibi patre negligeret. quamobrem, inquit, nunc
te presentem obsecro, ut placatum mihi reddas genitorem, quando-
quidem molestior est mihi reditus in patriam quam in exilium fuerat,
hille in indignatione sit pertinax. Tum loabus his verbis inductus, &
vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accurate &
felicitate eius causam egit, ut flexus ad pietatem conf. sit m eum acciri
iuberet. Qui cum supplex illi ad genna veniam peccati petens proci-
disset. sua manu erecto obliuionem omnium aeternam est pollici-
tus. Porro Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui ma-
gnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitum ar-
matorum l. & per singulos dies mane regiam frequentans, eos qui ius
illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: discurransque malos
adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum,
popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi stu-
diis certus iam de eius favore, quarto post reconciliationem anno ora-
uit patrem, ut cum bona eius gratia Hebronem ad vota, quae in exilio
conceperat, persoluenda abire sibi liceat: permissumque eius profectus,
mox vndique plurimos ad se acciuit, ita ut ceterum illo confluerent. 10
Inter ceteros affuit etiam Davidis consiliarius, Achitophel Gelmon-
us, & ducenti Hierosolymis, non quidem consilij co. spirationis, sed
quasi ad sacrificium euocati: nec mora, stratagemate succedente, Rex
ab vn. uersis consalutatur. Ceterum David audita exasperato filij ty-
rannide, impia hominis audacia percussus, qui in memor condonare
prioris noxae, multo scelerrata consilia cepisset, primum usurpandi re-
gni quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi,
decreuit ultra Iordanem in loco tutiora se recipere. conuocatisque a-
micorum inimicis, & allocutus cum eis de insolentia filij, totum ne-
gociam iudici Deo committens, reliquit regis custodiam decem pelli-
cibus, & Hierosolymis excessit, cum alia multitudine magna alacritate
30 prosequente tum praecipue sacerdotum cohorte, quae etiam regnante
Sulo late & fugitante usque am discesserat. Abiatis un vero & Sa-
doeum Pontifices & quicquid Leuitici generis aderat simul abire eu-
pientes, An. anque alportare bonis ratione bas manere pe sua sit, di-
cens etiam sine Arce praesidio diuina esse periculis se seruandum as-
simul; mandauit ut de omnibus qui incederent, & consiliarios nun-
cios se certiore n. fa. gent. fidem enim operam in talib. negotiis
praestiterunt: filij Pontificum, Sadoch, & Abiathari, onathas,
Ethao quoque Gittae nullis regis monitis adduci potuit ut maneret,
40 quo magis illustis fuit eius erga Regem fides ac beneuolentia. Ascen-
dens autem per ephraim, iudam montes, obuios circa cum lach y-
mautibus, renuntiatus est etiam Achitophel, muris st. idijs, in
p. os Abe. l. mi. con. cessit: quo vi. aliud iustus et in ha. culamitate
accidit. quamobrem u. pre. atus est Deum, ut Abesalomum animum
a. Achitophel emere, ut e. at. enio ne eius con. f. contra le-
ueteretur, vi. pruden. illi. & ocu. latissimi in dispiciendo quid fa-
cto opus esset. Quinque in vert. cem montis peru. nisset, respiciebat
50 eam tatem, & cum m. la. h. y. mis non aliter qua. u. regno eie. ctus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amicitia constantem, nomine
Chusi: hanc confpicatus scisso amictu & caput cineribus oppletum,
& mirabilitatem rerum deplorantem, solatus est pro tempore iussam
quo animo praesentem sta. tum ferre: ac postremo obnix precatus
est ut simulato Abesalomum partium studio diligenter secreta eius per-
scru-

10

20

30

40

50

scrutaretur, & Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic enim eū
 magis partibus profuturum, quam si vna maneret. atq; ita persuasus
 Dauid, eo relicto Hierosolyma se contulit: quo paulo post etiam Abe-
 salomus pervenit. Interim David paulum progressus obviam habuit
 Sibam Memphiboschi servum, quem ipse ad curam prædiorum amici si-
 lio donatorum miserat, agentem præ se duos asinos necessarios ad victu-
 onustos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis acciperet, simulque
 rogatus vbinam Memphiboschum reliquisset. Hierosolymis relicto
 se pondit. Sperare enim eum, rebus turbatis, fore vt ob sauli meritorū
 mercedem ipse suffragiis populi Rex crearetur. r. quamobrem indigna-
 tus, omnia, quæ prius domino eius concesserat, Siba est largitus: dicens
 hunc digniorem quam illum, vt talibus possessi nibus frueretur. Hac li-
 beralitate Siba gaudius est Davidi vero iuxta locum Bachoram superue-
 nit cognatus sauli nomine Semeis, filius Geræ, laxus eum simul & con-
 uncis impetens: eumq; amici eum protegerent, magis etiam exaspera-
 tus ad conuicia, sanguinarium & multorum malorum causam appella-
 batur, iubens vt impurus ac execrabilis regione excederet: gratulante
 gebat Deo, quod per proprium filium poenam peccatorum ab illo exi-
 geret, & eorum quæ olim in dominum suum commiserat. Hac tam se-
 ua petulantia concitatis omnibus ad indignationem, Abisao vero et-
 iam interficere Semeim volente, David eos cohibuit negans addēdam
 ad præsentia mala noui alicuius motus occasionem. Nihil, inquit, mo-
 ro hunc rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in nos immisit. Mirum
 vero si hoc ab isto patimur, quando etiam filius pietatis est oblitus. Sed
 hæc misericordie Deo curæ erunt, cuius fauore tandē inimici nobis suc-
 cumbent. His dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia mon-
 tiscursum eum conuiciis affectante. Delatus deinde ad Iordanem, suos
 ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomus
 cum Achitophèle consiliario Hierosolyma ingressus, concursu populi
 salutantis ad eos factus, inter cæteros etiam Davidis amicus ad eos ve-
 nit, & adorato nouo rege, preceus est illi perpetuum hoc imperiū. Ro-
 gatus deinde ab eo, quid ita cū hæcenus inter præcipuos ac fidissimos
 patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transire: cordare re-
 spondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos
 inquit, tibi studentes. ego quoque merito sequor. a Deo enim regnum
 hoc accepisti, quod si me in tuorum numerum recipere dignatus fueris,
 quam fidem & benevolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem
 tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum inque ferre debet, quan-
 do non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet,
 filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Ad-
 uncto deinde Achitophèle consulabatur quidnam esset agendum. Is
 suadet vt cum patris pellicibus cogrederetur. Sic enim populi con-
 stantius in partibus perseveraturum, subita reconciliationis spe: &
 prompte contra patrem militaturum. Nam hæcenus non libenter eos
 inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat.
 Paruit iuuenis. iussitq; famulis vt in regia tentorium sibi erigerent in-
 spectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patri concubuit.
 Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dau-
 di futurum, vt ob vno è filiis oppugnaretur, prædixerat.

CAP. IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum

exercitu.

I Tunc Achitophelis consilium dedit

Abesalomo quid de bel-

lis faceret contra patrem suum.

Abesalomo decem mil-

An. mundi
2920.
AnteChri-
stum nat.

1044.

2. Reg. 17.

Achitophelis

consilio sua-

danti Davi-

dem bello

prosequen-

dum Chusim

se opponit.

Chusi consi-

lium, quod

etiam Achit-

ophelis reie-

cto, recipi-

tur.

Sadocus &
Abiatharus
filios ad Da-
videm mis-
erunt.

Pontificum
filios ad Da-
videm misit,
in puteum
se abscon-
dunt.

David de
Abisalom
conatibus
certior fa-
ctus, cum
suo Iorda-
nem transiit.

lia lektorum militum. Cum his se profectum inteseaturum patrem, at-
que ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem
opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus, accersit
Chusim Dauidis amicorum principem (sic enim eum ille vocabat) &
exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille in-
telligens quod hoc modo David in potestatem redactus facile occidi
posset, contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, rex virtutem patris
& eorum qui illum sequuntur, quod in multis consiliis semper vi-
ctor euasit. Profecto veteranus bellator artibus contra nos vteretur, & in-
tellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum
insidiebat. aut post rupem aliquam delitesceret. Deinde nostris exercitum
eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expedientes occasio-
nem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. Inter-
im ille ex improbitate superneniens, suis animum addet, nostris vero me-
tum ac confertationem afferet. Expende igitur meum quoque consi-
lium sane melius, & Achitophelis opinionem missam fac ac potius edi-
cto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ
ubi in vnum conuenerint, impetum earum tu ipse assume, neue alte-
rius fidei committas. Facile enim illum deuincēs, si in aperto campo as-
sequaris, quod ille paucos circa se habeat, tu vero tam multa millia vi-
rorum, qui dant sibi occasionem cupiunt declarandi quam sint tui no-
minis studiosi; quod si pater intra moenia cuiuspiam oppidi se conclusit,
machinis ac cuniculis se expugnabimus. In huius sententiam itum
est, Abisalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum
Deus effecit, ut Chusim consultius magis placeret qui propere ad Pontifi-
ces Sadocum & Abiatharum veniens, tuum & Achitophelis consilium
eis exposuit, quodque ipse comprobatum sit. petiit deinde ut hæc Da-
uidi per nuncios significarent, adhortarenturque eum, ut sine mora Ior-
danem transiret: ne forte filius, mutata sententia, persequatur eum, &
priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam
ante curauerant, ut extra urbem laterent filii, renunciatum Davidi quid
in urbe agatur. ad hos igitur si iam famulam miserunt, afferentem quid
Abisalomo decretum sit: mandaueruntque, ut quantum possent, propera-
rent Davidi hæc indicaturi. qui euestigio cum patrum mandatis, ut pi-
os ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reli-
quum facientes, ad Davidem properabant. Vix duo stadia promoue-
rant, quum à quibusdam equitibus conspecti, apud Abisalomum defe-
runtur: qui mox ad capiendum eos misit. Senterunt hoc mature Ponti-
ficum filij, & diuerentes à via publica in propinquum vicum agri Hie-
rosolymitani nomine Bocchuram se dederunt, ibique mulierem quan-
dam rogauerunt, ut se absconderet. ea mox demissis per funem in pu-
teum, os eius velleribus contexuit: rogataque à superuenientibus perse-
cutoribus num eos vidisset, conspectos sibi non negauit, accepto enim
à se potu statim abiuisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, so-
re, ut eos comprehendant. Illi diu frustra persequuti, retro sunt reuersi.
Mulier vero, ubi hoc animaduertit, & non esse amplius periculum iue-
nibus ne capiantur, per funem rursus extrahos coeptum iter continua-
re iussit. Illi quanta potuerunt festinatione ad Davidem peruenierunt,
& omnes Abisalomi conatus illi renunciauerunt: qui suos confestim
Iordanem transire edicit, quamuis nox esset, nihil cunctari passus. Por-
ro Achitophel ubi suum alterius consilio posthabitu vidit, conscenso
iumento Gelmonem patriam petiit. ibi conuocatis omnibus domesti-
cis, exposuit eis quæ Abisalomo consuluerat, addens quoniam ad per-
suasisset, certo se brevi periturum. Davidem enim omnino superiorem

hoc bello fore, & amissum regnum recepturum esse. Præstat igitur, inquit, magno animo ut vitum ingenuum decet, exire: quam David ob filio nauatam contra eum operam, exarnificandum se præbere. His dictis in penitissimas ades digressus, se ipse suspendit, atque ita Achitophel, suæ prope iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Ceterum David, superato, ut diximus, Iordane, peruenit Castrum, pulcherrimam ac munitissimam eius tractus. ibi cum summa beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus est, partim præstanti hominis necessitatis motis, partim reuerentia præstantis felicitatis. Fuerunt autem hi: Barzelgus Galadita, & Siphaz Ammanitidis dynastes, & Mabbirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum suis præbebant, ut nec lecti strati eis deciderent, nec panis ac vinum, quin & carnum copia semper aderat & quicquid vel ad alimoniam, vel ad lassitudinis refectionem opus esset. Interim Absalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecit Iordanem amne, constitit non longe à Ca. ro oppido Galaditidis, loco Iobai præposito exercitui cognato eius Amasa prognatus enim erat patre Iotharfa, & matre Abigæ. hæc vero & Sarua Iobai mater, sorores erant Davidis. Rex autem recensitis, qui circa se erant, compertoque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Absalomus prior ipsam aggredietur, sed creatis tribunis, diuisoque in tres partes exercitu, vnâ Iobai imperatori attribuit, alteram fratri eius Abisao: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, sed à Gitta oriundo. Ipsum autem volentem adesse in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentissima ratione. Si enim, eo præstante vinceretur, nihil spei reliquum fore. quod si vna parte exercitus victi, cum cætera ad ipsum refugissent, reparandam virum facultatem non defore, alioquin etiam hostem suspicaturum, alium exercitum circa regem esse. Placuit hoc consilium: itaque persuasus apud Castrum mansit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obtestabatur ut memores omnium acceptorum beneficiorum strenuam ac fideliem operam sibi nauarent: & ut post victoriam filio parcerent, ne occiso illo aliquid mali in seipsum statueret. atque ita precatu illis victoriam, exercitum emisit. Ceterum cum Iobai ex aduerso hostium aciem suam explicuisset in planitie syluam à tergo habentem, Absalomus quoque suos contra eduxit, & congressi arciterque pugnantes multa virumque præclara facinora edebant. his dummodo David regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contententibus: illis contra ne Absalomus & hoc priueretur, & patri insuper audaciz venas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longe præstarent, ignominiosum ducebant tanto paucioribus Iobai militibus succumbere. Contra regii ut tot millia profligarent omni ope connixi, tandem ut erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis, hostem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo alios captinabant, alios trucidabant, ita ut multo plures in fuga caderent, qui in pralio. Interfecti sunt enim eo die ferme 20000. Plurimi autem in Absalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quam statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, coniciens mula regis effuso cursu fugiebat. Cumque per agitationem ventiletur capillum, asperæ arboris prominenti ramo inopinato implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quam scissorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidem è militibus Davidis inbicauit Iobai: eoque quinquaginta siclos promittente, si illum confoderet, respondit: Nec

Achitophel suo consilio expulso, laqueo sibi vitam finit.
David Iordanem peruenit, ubi cum summa reuerentia ab optimatibus excipitur.
Hædus & Rufinus c. 10.
2. Reg. 18.
Absalomus Iordanem traiecit.
Diuisio exercitus Davidi c. 1. Davidem adesse volentem in exercitu amici prohibens.
Mandatum Davidi de parcendo filio.
Pralium inter Absalomum & Iobai.

Fuga & strages exercitus Absalomis.

Iobai Absalomum inuenerim.

An. mundi
2920. ante
Christum
nat. 1044.
*Abfalomi
columnas
marmoreas.*

duo millia daturus esset, facerem hoc domini mei filio, maxime cum omnibus nobis audientibus parci inueni sit precatus. At ille iussit ut indicaret vbinam pendentem viderit, moxque defixo in corpore eum interemit. Armig:ri vero Ioabi circumfidentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiarum profundum ac obscurum congestis saxis obruerunt, ita vtrumque forma extaret. Deinde cum receptui cecinisset, Ioabus suos à persequendo cohibuit, parcendum civili sanguini ratus. Porro Abesalomus crexerat sibi in valle Regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis distitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicens, quod etiam si liberos eius petire contingat, in hac tamen nomen ipsius esse mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam, Hamaram, quemadmodum iam ante diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successoris peperit: sicut post loco suo copiosius dicitur.

CAP. X.

Dauidis iam in regnum restituti status felix.

*Chusi victo-
ria nuncius
ad Dauidem
missus ab
Achima an-
tevertitur.*

Defuncto Abesalomo populus eius domum quisque suam dilapsus est. Achimas vero Sadoci Pontificis filius adito Ioabo, rogauit ut sibi permetteret ad Dauidem ire, nunciaturum lata omnia quodque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire, ut antehac asserre lata solitus, nunc de morte filii Regem certiores faceret: iussitque eum ibi manere, sed vocato Chusi illi mandauit, ut omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima vero denuo rogante, ut ipse mitteretur, victoriam tantum nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusim anteuertit. Sedente autem Rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, speculatorum vnus conspecto Achima corrente, necdum valens eum agnoscere ait ad regem, videre se quempiam accurrentem. Cumque rex bonum esse nuncium ominaretur: paulo post sequi illum alteram quandam indicauit. Respondente Rege, hunc quoque bonum fore nuncium, speculator iam propius Achimam noscens, Sadoci Pontificis filium ait curculum aduenire. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium asserre de prælio. Vir hæc verba finierat, dum Achimas Regem adoratum salutat: & disciscante de pugna, la tam victoriam annunciat, rogatus deinde quid filio factum sit, ait se versus in fugam hostibus confectum iter arripuisse, audisse tamen clamorem militum Absalomum persequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quod iubente Ioabo propere discedendum fuerit, ut victoriam renunciaret. iamque Chusis aderat, regem adorans & victoriam annuncians, qui similiter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abesalomo. Hæc verba in causa fuerunt, ut nullum ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. ipse enim conscenda editissima vrbis parte desebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus telet afflicans, ac vociferans, Fili mi, vrinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cum enim esset natura suorum amantissimus, præ cæteris hunc maiore affectione prosequabatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quod Rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: sed demisso capite lachrymantes, non aliter quam clade accepta veniebant. Cæterum quum Rex aperto capite gemere desiderio filii perseueraret, Ioabus consolandi causa ad eum ingressus: Quid facis, inquit, O rex? an nescis quod hoc pacto tibi ipse calumniam struis, quam amicos pro tua salute periculis se exponentes, atque adeo te ipsum & fa-

*Dauid cogni-
ta ipsius eade
à Chusi ac-
riter eum de-
fecit.*

*1. Reg. 19.
Ioabus cum
exercitu la-
gens urbem
ingreditur.*

miliam

miliam tam odeis : ames vero tibi infestissimos, & iustissima pœna
absumptos desiderare non desinas ? Nam si Abesalomus vicisset, & re-
gnum suum constabilisset, nihil ex nobis omnibus reliquum fecisset :
sed à te actuis liberis initio factò, ad vnum miserabilem in modum per-
didisset, non desinenter nos inimicis, sed gaudentibus, & grauius pu-
nientibus eis qui nostram vicem miserarentur. Te vero non pudet hæc
f. cere propter hominem inimicissimum, qui quum esset tunc filius, tan-
to pere in te fuit impius ? Desiste igitur ab iniusto iudicio, & da te in con-
spectum tuorum militum, & gratias illis age, quod sua virtute hanc vi-
ctoriam nobis pepererunt : alioqui si qua cœpisti pergas, hodie regnum
ac exercitum alteri tradam, efficiamque ut iam grauius ac verius quam
ante luceas. Talibus verbis Ioabus Regi mœstitiam excussit, eumq; ad
curam Reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo grauior esset
militi eius conspectus, pro foribus portæ confedit, ita ut hoc audito v-
nigerus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita gerun-
tur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuert, domum reuersi, nun-
tios oppidatim diuiserunt admonentes quantum beneficiorum à Da-
uide acceperant, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem
ab eo vindicati fuissent : & quam inique hoc eis à alteri regnum com-
mississent, itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem roga-
re ut omnia ira in gratiam populi sui recipiat, & quemadmodum
antea, curam reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuntii veniebant ad
Regem : isque mox Sadoco & Abiarharo Pontificibus per literas man-
dauit, ut Principes tribus Iudæ compellent turpe illis esse, alias tribus
ante eos in regnum Dauidem reponere, maxime cum is tribulis sit ac
contingens. pari modo Amasam Imperatorem eos alloqui iussit,
qui heret quod cum esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persua-
deret, ut Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non
solum veniam, quæ iam contigisset, verum etiam vniuersarum copla-
rum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices vero
tum Principes tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostentata Re-
gis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primum contribules
Dauidis, incunctanter perlegatos eum in regnum reuocant : quorum
exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israelitæ & ipsi idem
faciunt, atque hæc legationes ad eum Hierosolymis excipiendum con-
fluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ usque Ior-
danem annem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, se-
quentibus mille viris à tribu Beniamitica : nec non Siba libertus Sauli
conuictus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vna cum tribu Iudæ pò-
te ripas fluminis iunxerunt, ut Rex cum suis absque negotio transire
posset. Ut vero ad Iordanem peruenit, saluatus est à tribu Iudæ. &
Semeis in pontem progressus, accedensque ad Regis pedes, rogabat ve-
niam commissorum, utque insensui sibi esse dederet, neue recepta
potestate in se ipsum animaduertent : reputaretq; id quoque, quod
erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuerenti occurrisset. In hunc
modum supplicanti ac misericordiam imploranti, Abisæus Ioabi fra-
ter satis hoc, inquit putas ad effugiendum supplicium, quod ualedi-
co in regem diuinitus electum ore es commertus ? Tum Rex ad eum
uersus : Desiste Saruiz filii neue nouas turbas ac seditiones excitare.
Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditalem regi diem,
quam ob rem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunq;
modo in maiestatem meam peccauerit, neq; in quaquam ea de
causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil
de supplicio sollicitus. At ille adorato Rege, cœpit eum præcedere. Post

*Taxatu Da-
uid ob filij
luctum ex-
cussa mœsti-
tiam, prodit
in publicum.*

*Hædie & Ru-
stus c. 11.
Israeliticum
regnum Da-
uidi iterum
offertur.*

*Dauid Ama-
sa veniæ &
vniuersarum
copiarum
præfecturam
concedit.*

*Iuda tribus
ad Iordanem
usq; Dauidi
occurrit, &
ponte flumi-
nis ripam in-
git.
Semei ve-
niam conse-
quitur.*

An. mundi
2920. ante
Christum
nat. 1044.

*Memphibos-
thus a calu-
mnia Siba
sepurgat.*

*David Mem-
phibosho ve-
niam & di-
midia partu
bonorum Si-
ba donato-
rum, restitu-
tionem pro-
mittit.*

*Berzelau
Hierosolyma
patre eo profi-
cisci noluit,
cum David
contendit.*

*Tribus Iuda,
quod insciu
Israelitu re-
gem reduxe-
rit accusatio
& excusatio.*

hæc Memphiboshus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & pro-
missio ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam
tortondit, neque vestem purgavit, calamitatem eius non secus quàm pro-
priam ferens: ad hæc à suo procuratore apud rege n. falio delatus fue-
rat. is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, quod
causa non simul exisset, socius fugæ futurus. respondit, Sibam esse in
culpa: Hunc iussu parare ad professionem necessaria, verba sua non
aliter quam alicuius mancipii contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus
integris fuisset, & ad professionem his ut: potuisset. nunquam abs te
relinqui passus fuisset. Nec contentus. meam erga te domine pietatem
impedisse, insuper malitiose ac mendaciter me detulit. Sed bene noui
quod tua prudentia tales calumnias non admittat: quom sis iustus, &
Deum ac veritatem, cui tactopere studes, diligas. Cum enim in grauissi-
mis periculis aui mei temporibus versatus sis, liceretque tibi de tota
familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac mo-
destia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tuæ
earum memoria summam potestatem afsecutus, præterea in amicorum
ordinem allectum, & mentis tuæ quotidianum conuiuium adhibitum,
nihil deteriori conditione quam vnum quemuis è maxime necessa-
riis apud te esse voluisti, his auditis neque Memphiboshum punire re-
buit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cun-
ctis se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiam partis res-
titutionem promissit. Tum Memphiboshus, habeat sibi totam Siba, mihi
satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzelzum deinde Gala-
ditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore ad-
iutus fuerat deducentem se Iordanem vsque, Rex rogauit ut simul Hie-
rosolyma proficisceretur: pollicitus enim parentis loco se habiturum,
nihilque illi de fore quo extremæ eius ætati refoverendæ sit opus. at ille
excusauit, rem domesticam conuiui regio præferens: dicens se iam
octuagenarium non posse regis voluptatibus perfrui, iam de absoluen-
do extremo vitæ actu & sepultura sollicitum. rogansque ut sibi cum bo-
na regis gratia liceat suo more domi viuere: quandoquidem iam per
ætatem non amplius ullam è potu aut cibo voluptatem capiat, & aures
obturatas habeat ad sonos tiliarum exterorumque instrumentorum
quibus aulici regii se oblectare solent. Quo ita instanter rogante, te in-
quit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Om-
nium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzelzus relicto
filio, & adorato rege. omniaque fausta illi præcatus, domum est reuer-
sus. David autem Galgala peruenit. iam dimidium totius populi circa
se habens, & Iudæ tribum integram. Eo venerunt ad illum primores e-
ius regionis sequente magna hominum multitudine: inculabantque
Iudæ tribum, quod insciis cæteris ad regem se contulisset, cui omnes si-
mul vnanimiter occurrere debuerint. Principes vero tribus Iudæ roga-
bant, ut æquo animo ferret quod præuenti essent. Exhibitum enim hoc
officium propter cognationem, quæ deuinctum tibi seruentioribus stu-
diis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse,
ut merito ægre ferre debeant, serius se ad illum peruenisse. Non tu-
lerunt hoc dictum cæterarum tribuum Principes, Demitiamur, inqui-
unt, fratres, quod regem vobis proprie cognatum vindicatis, ac si non
omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex quo
Deus præsele voluit: ergo cum totus populus vndecim partes ha-
beat, vos vnicam. tantoque potiores sumus, præter æquum fecistis quod
nobis nescientibus ad regem venistis. in hæc Principum altercatione
exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabzus filius Bocchoris, tri-

bus Beniaminidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamant, Non est nobis pars apud Davidem, nec hæreditas apud Issazi filium, simulque cornicem iussu canere bellicum, omnes, relictis Dauide, illum sunt secuti, sola Iudz tribu circa eum manente, a qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis, cum quibus filius Abesalomus congressus fuerat, in alias ædes transductis, omnia benigne ut ante admittituri fuisset, ipse vero posthac non amplius eis est vltus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Iobi fuerat: iussitque ut collectis quantis posset à tribu Iudz copiis post triduum ad se veniret, ut cum, tradito exercitu cum imperio contra Bochoriz filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea recuperatio mature non rediret: terra die & nocte Iobai dixit non esse in tempus publicum, dilationem Sabzo concedi: ne forte instructior factus plus damni det, plusque exhibeat negotii quam modo Abesalomus exhibuisset. Non est, inquit, ulterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt, copiis, & excentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & ybi cunq̃ue illum adeptus fueris, da operam, ut prælio decernatur: & caue, ne occupatis munitis viribus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Iobus nihil cunctatus paruit: & assumpto fratre ac cohorte, reliquisque qui cum Hierosolymis aderant, militibus contra Sabzum & raptim exercitum ducit. Cumque Gabæonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obviam ei factus est Amasa magnus exercitus adducens: ibi Iobus thorace munitus, accinctusque gladio, accedente ad complectendum Amasæ, de industria gladium sibi à vagina elabi passus est: coque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ seu deorsum prehensa, improviso iactu ventrem ei perfodit, hominemque confecit, facinus sane impium, quod bonum & cognatum iuvenem immerentem, propter æmulationem summæ præfecturæ & regis gratiæ sustulit. Hæc enim de causa iam ante Abeneri quoque eadem perpetraverat. Sed illud faciendum propter honestum prætextum fratris vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ vero eadem nihil tale habuit quod prætenderet. Cæio enim imperatore pergebat ad Sabzum de bellandum, vno relicto apud eadæm, hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure cæsum meritis pœnas dedisse: qui vero partes Regis fouerent, Iobum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere, iacente vero in via corpore, & tota multitudine ad id confluyente, & ut fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longe à villa remotam deposuit, & veste contexit: quo facto omnes Iobum sunt sequuti. is quum per totam Israeliticam regionem Sabzum effer persequutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachæa, qua obsessa & circumvallata, suber militem muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur, quod portas ei clausissent. mulier autem quedam honesta & prudens, videns patriam in extremo periculo, consensu moenibus Iobum per milites ad colloquium euocat, qui postquam processit, Deus, inquit, Reges & imperatores creat, ut deletis Hebræorum hostibus in pacē contineant: tu vero nulla in re Iisus, primarius Israelitarum urbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem tibi mentem precatus, negavit se vel vnum e plebe occisum cupere, tantum abesse urbem tam egregiam excitam veit: & si ad supplicium datus Sabzus Bochoriz filius, Regi rebellis, omnia oppugnatione confestim se inde exercitum abducatum. His auditis mulier Iobum rogat, ut paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis sta-

Sabaus homo sediciosus avertit Istraclitas à Dauide.

Davidem concubine à filio imprata alio traduntur.

Iobus contra Sabaum paucis copiis Amasæ in colligendo exercitu cunctante, misistur.

Iobus Amasam iugulauit.

Iobus Sabaum in vrbe Abelmachæa circumvallat.

Mulier Iobis urbem quamvisus conferret euertere, approbras.

Conditio ob-
dionis solmen
da a Iobabo
proposita.
Supplicium
in Sabao
sumptum.
Officia a Da-
uide distri-
buita.

Hedio & Ru-
nus c. 12.

2. Reg. 21.

Fame obitu-
mientium
violatum,
Israelitis in-
missa.

An. mu di
2974. ante
Christum
na. 1040.

Septem pro-
e Sauli proge-
nie ad supplic-
ium Iobabo-
nitu traditi
sunt.

Dauid in vi-
a desertum
vocatus ab
Abisao libe-
ratur.

Dauidi, vi-
praliu absti-
nent. Inade-
nt.

Heroes Dani-
au.

Sobachis,
Iosephanus.
Ionathas.

tim è moenibus deiiciendum : moxque ad ciues reuerſa. Vultis Inquit, mali male perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignorum, eumque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitu reſistere ? Quibus verbis perſuaſi, præciſo capite Sabai, ad milites Iobai hoc deiiciunt: conſeſtimque ſigno receptui dato dux obſidionem ſoluit. & Hieroſoly- ma reuertitur denuo vniuerſis cõpiis Imperator præſicitur Banaias quo- que ſatellitibus & ſexcentorum cohorti a Rege præponitur. Adoramus quaſtor tributis recipiendis conſtituitur. Sabathes & Achilaus Com- mentarienſium ſunt Principes, Suia ſcribis præpoſitus, Pontificatus quoque Sodaco & Abiatharo manſit.

Post hæc fame regionem premente, Rex ſupplex à Deo petiit, vt po- pulum miſeratus cauſam atque remedium tanti mali oſtendere digna- retur. Reſponſum eſt per Prophetas, poſtulare Deum, vt Gabaonitz vindicentur quos Saulus Rex deceptis præterius & ſas interfecerat, & iuſtirandum quod illis olim Ieſus Imperator & ſenatus iurauit, viola- uerat. Quamobrem ſi Gabaonitis pro caſis ciuibz poenas quas ipſi vo- luerint exigere permittat Rex, fore vt placatus Deus populum præſenti calamitate eximat, quod poſteaquam ex Prophetarum relatione com- uertum eſt, accitis Gabaonitis percontatus eſt quid à ſe peterent : qui cum ſeptem è Sauli progenie depoſcerent ad ſupplicium, Rex perqui- ſites eis tradidit, Memphiboſtho tamen Ionathæ filio parcens. his acce- ptis Gabaonitz, vt libitum eſt, in eos animaduertent: conſeſtimque pluenie Deo terra poſito ſqualore ad priſtinam fertilitatem rediit, po- puluſque copia rerum vt ante fruebatur. Aliquanto poſt Rex bello Pa- laſtinos adortus, & prælio cum eis congreſſus dum victos audius per- ſequitur, ultra cæteros ſolus eſt longius prouectus, hunc iam laſſulum conſpicit Agmon filius Araphi, vnus è Gigantum ſobole, indutus lorica- cum circulis conſertam, & lanceam gerens trecentos ſiclos pèdentem, accinctusque gladio : & conuerſus etuga haud dubie conſeciſſet Re- gem, ni Abisao Iobai frater repente ſuperueniens eum protexiſſet iam proſtratum, & hoſtem trucidari, quo Regis periculo grauiter cõmo- tus eſt exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in poſterũ cum aliis intereſſet prælio, ne, ſi propter fortitudinem & audaciam hu- manam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, quam ex ipſius adminiſtratione percipiebat, orbaretur. Cumq; poſt hanc pugnam Pa- laſtini ad Gazaram vrbem cõueniſſent, Rex quamprimum hoc cogno- uit, exercitum contra eos conſeſtim ire iuſſit. in hac expeditione ege- giam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Cherræus, vnus è fortiſſimis Dauidis militibus, complures enim qui ſe de gigan- tum genere iſtabant, & viribus eximiis inſoleſcebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tum Hebræus de hoſte reportauit. Red- integrantibusq; bellum Palæſtinis, & nouo exercitu in eos miſſo à Re- ge, optime ſe geſſit Nephanus cognatus ipſius, ſingulari enim certami- ne cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, occiſo illo effecit, vt reli- qui terga verterent: multique hoſtium in ea pugna ſunt deſiderati. Nec ita multo poſt rurſum caſtra metati ſunt ad quoddam oppidũ non pro- cul Hebræorum ſinibus: fuitq; in eo exercitu vir ſtatura cubitorũ ſex: cui ſeni digiti erant in manibus ac pedibz. Hunc ex Regis exercitu Iona- thas Samæ filius ſolus ſe oppoſuit, ſtratoq; aduerſario maximum mo- nenti atq; uirum laudem tetulit. nam & hic barbarus oiundum ſe à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vlti- num, non auſa poſtea ſe contra Iſraelitas mouere. Cæterum Dauid per- niſus iam bellis ac periculis, & in altitima pace degens, vario gene-

re carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentisque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsus eorum laudem Dei decantare, tam Sabbatis diebus quam in cæteris festiuitatibus. Species autem instrumentorum hæc fuisse: cinnira decem chordis intenditur, & plectro pulsatur, uabla duodecim sonos continet, sed digitis carpitur: cumque his de-
 rant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quod sane de prædictorum natura, ne prorsus ignorentur, dixisse sufficit. Porro Rex fortissimos viros circa se habuit, sed maxime insignes præclaris facinoribus
 38. quorum quinque tantum virtutem commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui possent vel regiones subigere, vel magnas gentes debellare. Primus Ißæmus filius Achemai, qui non semel in aciem hostium irruens non prius à cæde abstinit, quam non gentes occideret. Post hunc Eleazarus filius Dodeiz, qui fuit cum Rege in Arasino. Hic in quodam prælio Israelitis multitudine hostium
 territis & in fugam versis, solus locum suum non deseruit: & congressus cum hostib. multos interfecit, adeo ut cruore gladii eius ad dexteram adglutineretur: quo viso reuersi in prælium Israelitæ cedentem iam hostem
 20. vrgendo admirandam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro sternerente. vulgo vero militū prostratos spoliante. Tertius erat Ili filius Sebas. hic quoq; cum bello Palæstino in loco qui Maxilla dicitur acies ex aduerso constitissent, Hebræiz; rursum tertii loco cederet, solus in aciem vicem hosti se opposuit: & non paucis letho datis, reliquos
 impressionem eius non sustinentes, in fugam effusus infectatus est. Hæc fuerunt facinora quæ hi tres in præliis ediderunt. Eo vero tempore, quo Rege Hierosolymis agente Palæstinorum exercitus vsq; ad urbem accessit, & dum ille consuleretur Deum de bello, arcem ascendit, in ea
 valle castra metatus est, quæ XX. stadiorum spatio vsq; Bethlema pertinet: dicente ad amicos: o quam bonam aquam habemus in patria mea, maxime in cisterna portæ vicina: o si quis eam mihi afferret, id certe
 30. mallem quam multū argenti accipere: tres isti his auditis, euestigio excurrerunt, & cum per media hostiū castra Bethlema peruenissent hausta aqua per eandem viam ad Regem sunt reuersi, attonitis audacia tanta barbaris, nec ausis paucitatem eorum contemnere. eam aquam rex bibere noluit, dicens, periculo sanguinis empram, & ob hoc sibi nō conuenire. sed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Post hos erat Ioabi frater, Abisus, qui vna die DC. hostes interemit, Quintus Banalas, genere Sacerdos, hic prouocatus à duobus fratribus, virtute inter Moabitæ illuktribus, utrumq; confecit. Rursum ex prouocatione, cum iuxta statum Ægyptio certans, inermis cum armato, hasta
 40. ex ipsius manibus extorta hominem cōdodit: quo insignior fuit victoria, quod adhuc viuenti ademptis armis, prius eum spoliavit, mox propriis manibus occidit. Est & aliud eius facinus, quod iam dictis, quantum ad animositatem vel præferri potest, vel certe conferri. Quum enim ningeret, eo in quendam puteum illapsus est: cuius os quod angustum esset, videbat breui fore, ut id nitibus o, pleretur: atque ira deplorato exitu, & salute, rugire coepit. Banajas autem forte fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum bestiz: & quum descendisset in puteum, repugnantem idū baculi quem gerebat exanimavit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterum David volens cognoscere, quantum
 50. nullius numerus referri posset in populo, obliis præceptorum Moïsis, qui prædixerat, quoties censuaretur populus in singula eius capit pendendum Deo semisiclum, iussit Ioabum Imperatorem, ut iret ad censum peragendum. quo excusante nihil opus esse, nihil motus coe-

An. mundi
 2924.
 Ante Christi-
 tum na
 1c.40.
 2.Reg.20.
 Poeta.
 Instrumenta
 musica Da-
 uidu.
 2.Reg.23.
 Tringita o-
 do Duodis
 Heroi.
 Effamus.
 Eleasar.

Sebas.

Heroi tres
 per hostium
 castra ex-
 currunt, in
 Berthelem
 aquam han-
 ruunt, &
 Davidi af-
 ferunt.
 Absana.
 Banaias
 Ægyptium
 hasta ex i-
 pſius mani-
 bus extorta
 confodit.
 Banaias
 leonem acci-
 nimat.

Hedio &
 Rufinus
 cap.13.
 2.Reg.24.

David Ioabum ad peragendum censum ire iubeq. Numerati populi summa.

David tribus malum propositum pestem eligit.

An. mundi 2930. Ante Christum nat. 1034.

Ingens Hebraeorum strages ob pestem à Deo missam.

David pro innocente orat populo.

Mandatum de altari destruyendo.

1. Reg. 1. 10.

Sup. lib. 7. cap. 3.

Ophrona destruitur.

Ophrona aram Davidi donat.

git sine mora ad imperata exequenda proficisci. Ioab autem assumptis ad hoc negotium principibus tribuum & scribis, obita tota Israelitarum regione & cognito quanta esset populi multitudo, post novem menses & viginti dies Hierosolyma reuersus ad Regem numerum ei populi reddidit, absque tribu Beniamitica: quam nondum ad censum vocauerat, sicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoscens in Deum se peccasse. Erat autem reliquorum Israelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam essent idonei. In Iudæ vero tribu quadringenta millia censabantur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem, quod Deum offendisset, supplex orare cœpit, ut propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum Prophetam ad eum misit, tres optiones offerentē, ut ex his quam mallet eligeret, aut famem per septennium duraturam, aut bellum per tres menses in quo Marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum in Hebræos izituram. Illo vero hærente acturbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & Propheta virgente ac celerem responsum, ut Deo renunciare posset: Rex cogitans quod si famem peiret sui magis quam aliorum rationem habuisse videri posset, quandoquidem ipsi nihil periculi esse nultum frumenti in horreis habentibus, illis non item: quod si per tres menses ab hoste vinci elegisset, sic quoque sibi consuluisse qui arces & fortissimam circa se cohortem haberet: optauit malum regnantibus æque ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius esse incidere in manus Dei, quam in manus hostium. Hæc ita, ut audiuit Propheta Deo renunciante, pestilentia in Hebræos ingruit, ita ut variis modis absumerentur, nec facile esset morbum cognoscere. Mars enim vnus erat, sed plurimis & incompertis cautis homines rapiebat. alius enim post alium efferebatur, & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. quidam enim repente cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant, alii paulo lentiori vexati malo necurationem quidem ferre poterant: sed inter officia medicorum expirabant. alii subito tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur. nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est ut à matutina hora vsq; ad prandium hæc peste septuaginta millia hominum sint absumpta. iamque genius à Deo missus Hierosolyma petebat. eam quoque urbem simili malo afflicturnus. Tum Rex saccu indutus & humo prostratus, supplex orabat Deum, ut pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret, inter has preces sublatis oculis, cernens genium per acrem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: seipsum esse pastorem pœna dignum, cæterum greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se & suam familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione penem repulit: missoque ad eum Gado Propheta, mandauit ut confestim ascenderet in aream Orionæ Iebusæ, & exstructo altari, inibi sacrificaret: qui mandatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatum locum se contulit. Oronna vero citra tritum frugum occupatus, vix ægem vna cum omnibus filiis accedentem vidit, occurrens adiauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Davidis: quæ causa fuit ut capta vrbe nihil illi molestum acciderit, quemadmodum superius diximus. Hoc percontante, quam obrem henus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, ut in ea Domino altare construeret, & sacra faceret. arile & aream & aratra & boues in holocaustoma gratis largiri se dixit, precarique ut Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex vero gratiam sibi eius simplicitatem

ac magnanimitatem professus, voluit ut precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Oronna vero dicente facturum se quicquid Rex veller, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. exstructoque ibi altari, sacrificia & holocaustoma super eo perfecit, & hostias pacificas obrulit. quo facto Deo placatus, propitiu vrans est reditus. Eratautem is locus in quem olim Abrahamus filium, ut holocaustoma faceret adduxerat, & cum iam iam iugulandus esset puer, aries repente altari apparuerat: qui pueri vice fuit mactatus, ut iam ante scripsimus. David autem cum animaduertisset se exauditum, & gratum

*Precium pro
area datur.*

- 10 fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuersi populi appellare, & Deo templum ibi edificare: quam eius vocem Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum misso, illic templum exstruendum praedixit a filio, quem regni successorem esset relikturus. Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum & octuaginta millia: ex his constituit lapicidarum octuaginta millia: reliquos ad conuehendo lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operariis praefecit, magnam quoque vim ferri ac zris ad horum operum usum congegit: materiemque cedrinam multam & praerandem, Tyriis & Sidoniis hanc suppeditantibus, a quibus huius copiam impetrauerat. dicebatque suis amicis, haec ideo se apparare, ut filio successuro materiam ad edificandum relinqueret, & non tum deum eam comportare necesse habeat, adhuc per aetatem rudis talium negotiorum, sed omnibus in protipru litis facile opus absoluat.

*Hedio &
Ruff. c. 14.
Architecti
templi ex-
struendi.*

*1. Par. 22.
David magnam vim
ferri, arii &
lignorum
comportat.*

C A P. XI.

David se viuentem Solomonem filium suum regnum assignari voluit.

- 30 **A**CCITO deinde Solomoni filio mandauit, ut quamprimum regnum adeptus esset, templum Deo contrueret, dicens se id voluisse quidem, sed oraculo prohibitum quod propter crebra bella cruentus haberetur, praedictumque sibi ad edificium a satis destinatum filiorum natu minimorum, qui Solomon esset appellandus: quem non aliter quam filium patri ipsi Deo curae futurum, atque etiam totam Hebraeorum regionem hoc Principe se licem fore, & inter cetera bona, id quod omnium est porissimum, pacem habiturum, utpote alienam non tantum ab externis bellis, verum etiam ab intestinis seditionibus. Ergo, inquit, quandoquidem a Deo designatus es rex, antequam natus, da operam, ut alioquin etiam dignus sis eius
- 40 providentiae, pietatem colens & iustitiam atque fortitudinem & praecipue eius legesque per Moysen traditas obseruans, & ab aliis eas violari non permittens: & insuper templum quod te regnante strui sibi voluit, cura ut sicut debes ei reddas, nihil deretrictus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquam. Scito sane auri quidem collecta decem millia, argenti vero talentorum centum millia, zris item ac ferri tantum congegit, quantum vix numero comprehendi possit: & ad haec lapidum & lignorum materiem copiosissimam. Habes praeterea multa millia fabricum lignariorum & camentariorum: & si quid his defuerit, tu supplebis. Quapropter hoc opere absoluto carus eris Deo, eamque perpetuum protectorem habebis. Posthac adhortatus est principes populi, ut in ea structura filium adiutarent, & secuti de omnibus aduersariis, cultui tantum diuino vacarent: percepturos enim pro hac pace & bonum ac legitimum Reipub. statum, quae praemia piis ac iustis Deus solet reddere. Postquam autem absolutum fuerit templum, iussit Arcam in eo reponi, ceteraque

*Extroffio
templi Solomoni recondatur.*

David Solomonem ut Deum colat, hortatur.

Theaurus ad templi structuram congegit.

Adiutores Salomonis in templo edificanda.

Mandatum ac Arca, ceteraque collecta in templum reponenda.

An. mundi
2930. ante
Christum
nat. 1034.

Hedio &
Ruffinus

Cap. 15.

2. Reg. 1.

Dauid alio-

quo factus.

Abisace cum

recalcfacit.

Adonias af-

fecit re-

gnum.

An. mundi

2931. An-

te hatum

Christum

1033.

Bethsabe fl-

diu Ado-

nias, sic sua-

dente Na-

thane, Da-

uid indicat.

Salomoni
iuramento
regnum pro-
misit.

sacram suppellectilem, cuius receptaculo iam pridem templū debuerat exstrui, nisi partes mandatum Dei neglexissent, qui praeceperat, ut quā-
primum hostilem terram occupassent, templum illi exedificarent. Hā-
fuerunt Dauidis adhorrationes, tam ad filium, quam ad Principes. Præ-
grauante autē iam senio, & corpore per ætatē trigefcente, aliusq; factus
est, ut ne iniectis quidem multis stragulis calefieret: quumque ex com-
muni medicorum consilio decretū esset, ut lectissima ē formosis totius
regionis virginibus cum rege cubaret: hoc enim fore contra frigus re-
medium, fouente eum puella: inuenta est in vrbe vna femina omnium
eius ætatis pulcherrima, Abisace nomine, quæ cum rege cubitans, nihil
aliud quā recalcfaciebat eum: iam enim præ senio ad veneras res elan-
guerat. sed de hac virgine paulo post incidet mentio. Cæterum quartus
filius Dauidis, iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Agistha ei natus,
nomine Adonias, Abesalomo quod ambitionē attinet similis, de occu-
pando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit, ut sibi Principatum de-
ferrent: parauitque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros
stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eum, nec compescuit,
ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores au-
tem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatha-
rum. Soli autem conatibus eius resistebant, Pontifex Sadocus & pro-
pheta Nathan. & Banaias præfectus satellitum. & Semeis Dauidis ami-
cus & manus fortissimorum. Porro Adonias paratis in suburbano epu-
lis, ad fontem qui est in hortis regiis, & iuuatiss illuc omnibus fratri-
bus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum &
Abiatharum & principes tribus Iudzæ. Eos vero qui Pontificis & Na-
thanis Prophetæ & Banaiaz satellitum præfecti partium erant, ad hoc
conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabe prophetæ Na-
than indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide. Sualitque ut tam
proptrix salutis, quam filii regno consuleret: ingressaue ad Dauidem
sola diceret ei, quod ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomo-
nem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cum Rege
se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem
futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetrataque
dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, exposuit-
que ordine quemadmodam Adonias epulum adornauerit, & Abiatha-
rum Pontificem Ioabumque principem exercitus vocauerit, & filios
regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiam totū
populum suspensum expectare, quemnam esset successorem declaratu-
rus: ut cogitet rogans, quod se defuncto mori necesse esset tam ipsam
quam Solomone filium. Adhuc ea loquente cubicularii nuntiāt Na-
thane inuenisse ut regem viseret: statimque admissus percontatur, num
hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transfe-
rat. Parato enim splendido conuiuiū, vocatos ab eo filios eius o-
mnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos o-
mnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate, faustis acclamationi-
bus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit,
vocauit, nec Sadocum Pontificem aut Banaiam satellitio tuo præposi-
tum. quare æquum est, ut ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua
sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubi-
culo propheta veniente. quā introgressa. Iuro, inquit, tibi per maximum
Deum, regnaturum tuum filium ut iam ante iurani, eumque in solio
meo sessurum, idque hac ipsa die. Ad quæ verba cum mulier adorato
Rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit Pontificem, &
Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet ut af-

sumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositoque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra urbem illum deducerent ad fontem Gion: vñdumq; sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sado eo Pontifici, & Nathanz propheta inuinxit: mandauitque vt inueſto per mediam urbem præcincte rubicine proſequentium multitudo ac clamaret, in æternum Solomon Rex in ſolio regio ſedeat: vt notum fiat vniuerſo populo, regem eum à patre declaratu. Solomoni vero præcepta imperandi dedit. vt iuſte & pie præſit tum Iudz tribui, tum vniuerſo Hebrzorum populo. Poſt hæc Banaias Deum Solomoni propitiū fieri præcatus, cum cæteris ſine mora eum in regiam mulam inponit: & deductum extra urbem ad fontem, oleoq; vñdum: rurſum in eā cum ſauſtis acclamationib. introducunt, vt multos annos in hoc principatu ſeliciter exiſtat: moxque adductum in regiam, in ſolio paterno collocant. quo factō populus totus ad conuiuium feſtiuitatemque animū aduertit. choris & tibijs ſeſe oblectans, vt præ concentu inſtrumentorum terra ſimul ac aer reſonaret. Vt vero has voces Adonias & eius conuiuz audiuerit, vehementer ſunt perturbati: & Ioabz Imperator negauit ſibi placere vel ſonitum illum vel tubam. Cumq; nemo frueretur appoſitis ſed omnes cogitabundi accumberent: accurrit ad eos Pōtifiſci Abiathari filius Ionathas: & cum Adonias libenter viſum iuuenem bonum nuncium orinatus eſſet, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem expoſuit. quo audito proripiunt ſe omnes à conuiuiū, & ſuam quiſque domum diſſugiunt. Adonias autem veritus ne rex factum eius iniquo animo ſerret, ſupplex ad altare conſugit, & hoc apprehenſo ſe tutabatur. quod vbi ad Solomonem eſt perlatum, quodque rogaret fidem ſibi dari de obliuione huius iniuriæ, & ſecutitate impunitatis: clementer ſimul ac prudenter præteriti quidem errati veniam ei conceſſit: ſed præmonito vt cauere in poſterum: alioqui, ſi amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipſum ſibi cauſam exitij futurum. miſit deinde qui illum ex aſylo educerent. qui cum veniſſet, nouumque regem adorafſet: iuſſit eum domum ſuam abire nihil ſolicitū, ac in reliquum curare vt vir bonus ſit, quando quidem hoc ipſi maxime expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principēs Hieroſolyma, vna cum Sacerdotib. ac Leuitis quibus recensitis inuenit eorum qui trigefimum annum excederent, 38. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille ſupra viginti millia: iudices vero populi & ſcribas eorum ſex millia: ianitorū vero domus Dei quatuor millia: tantundēq; eorum qui hymnos DEO canerent, & inſtrumentis Muſicis à Dauide vt diximus in hoc præparatis vterentur. Hos diuiſit in cognationes & ſeparatis à reliqua tribu ſacerdotibus, viginti quatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia ſexdecim, ex Ithamari oſto. Inſtituitque vt vna cognatio miniſtraret DEO per dies oſto, à ſabbatho vſque ſabbatum: atque ita ſortitio facta eſt omnium cognationum in præſentia Davidis & Sadoci ac Abiathari Pontificum & omnium Principum, & cuius prima ſors exijt, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hanc ſecunda, deincepsque vſque vigefimam quartam, quæ quidem diuiſio durat vſq; in hodiernum diē. Leuiticam quoque tribum in partes viginti quatuor diuiſit: & ſortitione facta & illis quemadmodum ſacerdotibus oſtoni miniſterij dies ob uenerunt. Præcipuus autem honos Moſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos ſacerdotes theſaurorum Dei & donariorum quæ Reges ſolent dedicare. inſtituitq; vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdū noctuque circa cultam diuini numinis verſarētur, ſicut olim à Moſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias

An. mundi
2931.
ante Chri-
ſtum nat.
1038.
Solomon in
Regem in-
ctus, in ſolio
paterno collo-
catur.

Adonias ex
conuiuiū ſe
proripiens,
ad altari
cornu con-
ſugit.

Dauid Leui-
tai numerat
eorumq; offi-
cia diſtribuit
1. Par. 2.

Diuiſio Sa-
cerdotum in
24. cognatio-
nes.

2. Par. 24.
Leuitica
tribus in 24.
partes diui-
ditur.

Theſauri di-
mini cuſtodes
Moſis poſteri

An. mundi

2911.

ante Chri-
stum nat.

1033.

1. Par. 26

Copia in par-

tes duodecim

congesta. Da-

uid principibus

tribunum

convocatū

Solomonem

commendat

1. Par. 23.

in duodecim partes digessit, eisque tribunos, centuriones & prefectos assignavit. continebat quæque pars millia viginti quatuor: voluitque ut singula singulis mensibus stationem agerent circa regiam Solomonis, una cum tribunis suis ac centurionibus: & cuique suum ducem præfecit, virum iustum & spectatæ bonitatis, quin & thesauris & vicis & agris eorumque cultoribus: armenis cum suis pastoribus, prefectos attribuit, quos nominatim recensere necesse non habeo. Postquam autem omnia sic, diximus ordinavit advocatis in concione magistratibus. Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus, quos singulis exercitus sui partibus præposuerat, ad hæc omnibus qui negotijs & facultatibus regis præerant e suggestu celsiore in hunc modum multitudinem est alloquitur. Fratres & populares, notum vobis esse volo, quod cum decrevissem templum extruere multum auri eum in usum & argenti centum millia talentorum comparavi. sed Deus ipse per prophetam Nathanem me vetuit, eo quod bellis quæ pro libertate vestra gessi, dextram hostili cruore contaminauerim: & filium meum regni que successorem templum sibi iussit extruere. Nunc igitur quandoquidem scitis quod etiam maiores nostri Iacobi filij, quum duodecim essent, Iudas tamen consensu omnium principatum obtinuit, & mihi cum sex fratres essent, posthabitis illis Iudæam ad me regnum detulisse, neque eorum quenquam id facium inique tulisse: ita ego quoque postulo, ut Solomone imperium consecuto, ceteri mei filij nec contra illum nec inter se inuicem seditiones agitent, sed scientes hunc diuinitus electum libenter eius dominio sint subiecti. Cum enim æquum sit, si Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & favere decet fratri, non secus quam eiusdem honoris participes. Ego sane nihil magis in votis habeo quam, ut promissiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hæc regionem sub Solomonis regno manet, quam primum totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum est, & omnia recte evenient, si tu fili mi pietatis & iustitiæ, patriarumque legum custodem geras: alioquin si hæc non feruentur, nihil nisi triste est exi-
endum. Hoc sermone finito inspectantibus omnibus, Solomon templi descriptionem ac formam dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quam superiores, earumque numerus & quantitas ac capacitas designabatur: tum quo pondere quæque vasa tam aurea quam argentea fieri deberent præfiniuit, hortatusque est eum ut summam diligentiam ad hoc opus adhiberet: simulque principes & tribum Leuiticam, ut eum adiutarent, tum propter ætatem nondum sat matutam, tum quia diuinitus & ad regnum esset electus, & ad templum edificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per se iam ante materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus, saporumque & cæmentariorum multitudine, & sinasagdis alijsque omnis generis gemmis. Postremo nunc se in hunc usum ex proprio fisco erogare alia tria millia talentorum auri purissimi, ad exornandum adcurum & currum Dei cherubinos, quos oporteret supra Arcam stare eamque protegere. Postquam autem David finem loquendi fecit, secuta est magna aletitas principum & sacerdotum, & tribus Leuiticæ de suo quoque conferentium, & multa liberalitate & magnifice pollicentium, obtrulerunt enim se contributuros talentorum auri quingentia millia, & stateres decies mille, argenti vero C. millia, ferri quoque talentorum multa millia & si cui lapillus aliquis erat pretiosus, afferebat & tradebat in thesauros reponendum, quorum cura præpositus erat vnus e Moysis posteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecto totum populum, & maxime David visa principum & sacerdotum reli-

Formam
templi extruendi
Solomoni
datur.

Principes
Israelitarum
ingentem vim
auri argenti
auri & gem-
marum ad
templi stru-
cturam fe-
runt.

1. Par. 29.

10 quorumque omnium promptitudine, elata voce Deum laudavit, pa-
rem ac conditorem huius vniuersitatis appellans, fabricatoremque
rerum tam humanarum quam diuinarum, & præsidentem ac gubernato-
rem generis Hebræorum, eorumque felicitatis & regni ab ipso sibi cō-
missi. Post hæc precatus omni populo bona omnia priuatimque filio
mentem bonam & iustam, omnique virtute præditam, iussit vt popu-
lus quoque Deo laudes persolveret. Illi vero prostrati humi Deum a-
dorauebant: versi deinde ad Dauidem. pro omnibus ei bonis, quæ ipso
regnante perceperant, gratias egerunt. Sequenti vero die sacrificia sunt
instituta, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocausto ma-
oblaris: ad pacifica quoque sacrificia multis millibus victimarum ma-
cratis. & tota ea die Rex vna cum omni populo festiuitati operam de-
didit: Solomonque denuo est inunctus. & legitimus Rex declaratus: si-
mulque Sadoch Pontifex totius multitudinis designatus. Deducto de-
inde in regiam Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die in poste-
rum obediētes ei fuerunt.

CAP. XII.

*Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi
reliquerit.*

20 **P**AULO autem post Dauid aecedente ad senium morbo videns iam in-
itare sibi mortem, accito Solomone sic illum est affatus. Ego fili, fa-
to vocante ad patres meos abeo, & viam omnib. qui nunc sunt, quive
post erunt communem ingredior: quam remetiri non licebit, nec quid
in hac vira geratur remiser. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus,
iterum atque iterum te moneo, quæ & ante consului, vt iustus sis erga
subditos, & pius erga Deum, qui te hoc regno cohonestauit: vtque cu-
stodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moſen demisit: & caue-
30 æm carum delectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retine-
re, nisi seruatis eius legib. alioqui suam prouidentiam à te verter. Quod
si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, ef-
ficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnuquam alia domus
iniquitatis Iobi, qui propter amulationem duos duces iustos ac bo-
nos interemit, Abnerum Neri filium, & Amasam filium Tethanis. in è-
um tuo arbitrari animaduertes, quandoquidem hætenus poenam e-
uasit, quod meipſo eſſet potentior. Commendo tibi etiam Berzellai
Galaditz filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, nō
conferens in eos beneficium, sed referens, pro officijs quæ pater illo-
rum in me exulem liberaliter congeſſit, & per quæ nos sibi debitores
effecit, præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum
multis affecit conuicijs quando castrum petebam, moxque ad Iorda-
danem occurrens, fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc oc-
40 casionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Re pub. &
amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta virz
annis, postquam regnaſſet apud Hebronem tribu Iudæ imperitans an-
nos septem & menses sex, Hierosolymis vero vniuersæ regionis Rex
annos triginta tres. vir optimus & omnib. virtutib. præditus, quas Re-
50 gem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat Nam
fortis erat vt nemo alius, & in certaminib. pro subiectorum tutela fu-
sceptis primus se periculis obijciebat, exemplo suo militem ad præla-
ra facinora excitans, & non tanquam dominus pro imperio ad officii
um cogens. idem in consilijs prudentissimus, & egregie callens quid in

An. mundi
2993.
Ante Chri-
stum nat.
1033.

*Sacrificia &
festiuitas in
regni Solo-
monis con-
firmatione
instituta.*

*Hedio &
Ruffinus
cap. 16.
2. Reg. 2.
Dauidus ad
Solomonem
postremum
alloquium.*

*Dauid Solo-
moni Iobab
puniendum
mandat.*

*Barzelai
filios Solomo-
ni Dauid cō-
mendat.*

*Semeim quo-
modo puni-
endus.
Anni ætatis
& regiminis
item virtu-
tes & diuini-
tia Dauidis.*

An. mundi
2931.
Ante Chri-
stum nat.
1033.

*Sepultura
Davidis
splendida
Hircanus in
gentem pecu-
nia sum-
mam ex
Davidis se-
pulchro au-
fert
Herodes Da-
vidis sepul-
chrum spoli-
at.*

præsens, quidve in futurum conduceret. ad hæc sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, iustus, humanus, quæ quidem præcipue sunt Regum virtutes. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ uxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quætas nullus alius Rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, præter solennia illa in Regum funeribus, illatis etiam in monumentum eius maximis diuitijs, quarum magnitudinem facile sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, Demetrii filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde summere, aperta cella monumenti Davidis, & prolatis inde trib. talentorum millib. eorumque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursus post multos annos elapsos Herodes Rex alia cella aperta, magnam pecuniam sustulit. ad oculos tamen qui Regum cineres continent, neuter eorum peruenit. singulari enim arte iracrant sub terram conditi, vt ab ingredientib. monumentum inueniri nequiret. Sed de his hætenus dixisse sufficit.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER

Octauus.

SVMMA CAPITVM LIBRI VIII.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.*
- II. *De sapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq. primus Hierosolymis templum adificauerit.*
- III. *Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboam decem tribuum Regem fecit.*
- IIII. *Susacius Aegyptiorum Rex capti Hierosolymis, diuitias eius urbi in Aegyptum transportauit.*
- V. *Hieroboam contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Basanus Hieroboami generis exstirpator ipse regnum occupauerit.*
- VI. *Aethiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus.*
- VII. *Basani stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amari- nus & Achabus filius regnum obtinent.*
- VIII. *Adadus Damasci & Syria Rex, huius contra Achabum ducto exercitus profugatur.*
- IX. *De Iosaphato Rege Hierosolymorum.*
- X. *Achabus à Syro bello laceratus in prælio victus occiditur.*

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.

10

20

30

40

50

Dauid igitur & eius virtute, quantorumq; bonorum suæ genti auctor fuerit, & quâtis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterum posteaquam Solomo eius filius, ætate etiam tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio contedit, populus quidem totius, vt nouis Regibus solet fau-
 ris acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatē, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias vero qui etiam viuentē patre occupare conatus est regnum, accessit ad Regis matrem, eamq; blande salutauit. Quæ quærente, nunquid venisset quod opera sua opus haberet, omniaq; benigne pollicente, orsus est dicere, ipsam quoque nosse, quod tam ætatis prærogatiua, quam populi consensu regnum sibi deberetur, sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonem, se quoq; libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præteriti cōditione. rogauit deinde, vt apud fratrem pro se intercederet, eiq; persuaderet, vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quod pater præ senio congregi cum ea non valuisset. Bethsabe vero promissit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene eum sperare voluit, tum quod Rex ultro fratri gratificari cuperet, tū quod eo preces matris essent accessuræ: atque ita plenum spe hominem dimisit. moxq; ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniz petenti promiserat, cui cum Rex occurrisset, complexuq; eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussitq; alterā matri à dextris poni. Quæ postquam confedit, Vnam, inquit, gratiam fili petenti mihi annue, neq; tuo penitus tristitiorem facias. Respondit ille, iubet quid quid veller, pium enim esse matri quidlibet cōcedere: nec oportuisse eā sic præfari, ac si negaturū suspicaretur, sed certam impetrandi spem habere. tum illa rogat, vt virginē Abisacen Adoniz fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit matrē, dicens Adoniam maiora moliri, mirariq; se quod non eadem opera postularēt, vt regnū ei tanquam natu grandiori cederet, quando Abisac coniugium expetat, habens amicos potentes, Ioabum imperatorem copiarum, & Abiatharum Sacerdotē. Moxq; accito Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo Sacerdote, Te, inquit, supplicio eximunt tum alii labores acti cum meo patre, tum illud præcipue, quod vna cum eo Arcam transulisti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniz partes sequuto, vt neque hic maneat, neque in conspectum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic ruri viue, atque ibi vsque ad mortem dege, quando quidem talia commisisti propter quæ indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc itaque causam ablatus est sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, & translatus est in genus Phineesis ad Sadocum. Cæterum eo tempore quo Pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea familia Pontificem ex Phineesis gente priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph Pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioatham vero Marzothus, & Marzothi Arophzus, Arophzi Achitobus, cuius fuit Sadocus quæ primus Dauid regnante Pontifex est creatus. Porro Ioabus Imperator audita nece Adoniz, valde extimuit. eius enim amicitiam magis quam Regis

An. mundi
2931. ante
natum
Christum

1031.

3. Reg. 2.

Solomon post
obitum Da-
uidis Rex
Israelis.

Adonias
cum Abi-
sace consu-
gium expe-
dit.

Adonias in-
terficitur.
Abiatharus
Sacerdos est
honore pri-
uatus.

Genealogia
Pontificum
Sadoci.

An. mundi
2931. ante
Christum
1033.
Iobus inter-
fectus in
eius locum
Banaia sur-
rogatur.
Sadocus loco
Abiathari
sacerdotium
obtinere.
Semei panis
& mori.

coluerat, & ideo non immerito male suspicans ad altare confugit, im-
punitatem se inde quaesitum exstimas, propter notam Regis erga
Deum pietatem. Qui posteaquam de Ioabo renunciatum est, misit Ba-
naia, qui citaret eum ad suum tribunal causam dicturum. Ioabus an-
tem negabat se sanum relictum, sed ibi potius quam alias moriturum.
Hoc eius responso per Banaia accepto. Rex iussit. ut inibi caput eius i-
ta ut vellet absunderetur, & hanc poenam lueret pro duobus imperato-
ribus, quos contra omnes peremerat. Corpus vero sepeliri, ut pecca-
ta eius apud posteros manerent, ipse vero ac pater innocentes essent.
quod ad Ioabi mortem attinet. Banaia vero exsequutus mandatum, i-
psam in imperium copiarum ei successit. Post hanc abrogato Abiatharo
Pontificatu, Rex solum Sadocum id sacerdotium obtinere voluit. Se-
mei deinde imperavit, domo Hierosolymis extructa inibi apud se mane-
re, interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si secus fecerit, esse capite
multandum, nec contentus interminatione, circumiungendo hominem ad
id mandatum servandum adiecit. Semeis vero professus sibi gratissimum
hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta
Hierosolymis domicilium habuit. Triennio dein exacto, cum audisset
duos fugitivos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficisci-
tur. Rex autem posteaquam intellexit eum una cum illis reuersum, re-
gre tulit non praescriptum modo suum contemptum habitum, sed sacra-
mentum etiam Dei violatum. Accitque mox, Nonne tu, inquit, iurasti
te nunquam me derelictum, neque ex hac urbe in aliam commeatu-
rum? non euades poenam petiit. vir pessime, sed lues etiam illa quae
olim perperulantiam in patrem in eum eiecit, es debacchatus: ut scia-
as quod nihil lucratur nocentes, etiam si non statim post peccatum
puniantur, sed per omne tempus quod propter impunitatem securi sibi
videtur, crescit illorum poena quam iam dudum sunt promeriti. atque ita
Semei iussu Regis Banaia interfecit. Solomon autem sublati iam i-
nimicis, regnoque constituto, Pharaonis Aegyptiorum Regis filiam du-
xit uxorem: instauratisque Hierosolymorum menibus maioribus mul-
to & munitionibus, in tranquillissima pace Remp. deinde administravit.
nihil impeditus iuuenili aetate, quo minus vel iustitiam coleret & leges
custodiret, vel mandata, quae a patre morituro acceperat, exsequeretur:
sed non secus ac si grandis natu esset: maturaeque iam prudentiae, omni-
bus rebus diligentissime prospiciebat.

Hedio &
Ruffinus
Cap. 2.
Reg. 3.
Aegyptiorum
Regis filiam
duxit uxorem,
regnum
que constabi-
lis.

C A P. II.

De sapientia Solomonis & prudentia & diuitiis, quod, primus Hiero-
solymu templum adificauerit.

Deus Solomo-
ni in somniis
oblatus, quod
maxime cu-
peret, eum
postulare iu-
bat.
Solomon sa-
pientiam a
Deo petens
tantum &
diuitias con-
sequitur.

Visum est autem ei Hebronem petere, & super altare aereum a Mose
fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustis caelesti nu-
mini oblati: qui honor Dei fuit acceperat. illa ipsa eum nocte
cum in somnis ei conspiciendum se praebisset, iussit eum postulare quic-
quid donorum pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon vero
pulcherrimum quiddam ac maximum petiit, quod & Deus libentissi-
me largitur, & homini est utilissimum. Non enim aurum & argentum
aut alias id genus diuitias ut homo iuuenis petiit. nam haec sola vulgo
hominum videntur experenda, haec sola diuina munificencia digna.
Sed da mihi, inquit, Domine mentem sanam, & intellectum honum, ut
his acceptis populum hunc vere ac iuste iudicare valeam. Hac postulatione
delectatus Deus, pollicitus est etiam alia quae non petierat, additurum
diuitias & gloriam, sed ante omnia talem intellectum ac sapientiam,

qua-

qualem antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. adhuc conseruatum regnum in eius familia per multas ætates, modo iustus esse pergat Deoq; per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & magnatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit. Per eodẽ dem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua liserat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quid iam inciderit, ad exemplar solertiz regiz difficultatem disquirendi sibi comparent. Dux mulieres quærit meretricii venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa. Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxta cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti, meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indicijs deprehendi, & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi: nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter, quod meum est abnegat. Tum Rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius vero mortuum: nemineque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima tæcipientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis asseri infantibus, ram viuo quam mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatq; vt iuncto gladio, puerum vtrumq; secet in duas partes, quo vtraque dimidium accipiat, tam viui quam mortui. Hanc sententiam totus populus tacite damnabat, vt puerilem, sed interim cum vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potius alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse, si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera vero parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere: animaduertens Rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quod hæc reuera mater esset: alterius vero maliciam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum Regiz, prudentiz simul & patientiz, & ex illa die non secus quam diuina mente prædito obtemperabant. In tota augin sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiz Berhlemis, quæ sorte in Ephrazim complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt, & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat sub Banaia filio Achilli, cuius præfecturæ contributa erat, & ea regio quæ vsq; ad Iordanem pertinet. Galadnicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbesque in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galitzæ toti Sidonem vsq; præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Basnam. Maritimam vero quæ est circa Arcem Banacates obtinebat: Saphates Itabyrium montem & Carmelum totamque inferiorem Galizæam. Subzæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursus his omnibus vnus præerat Princeps. Mirandum autem in modum per id tempus aucti sunt res Hebræorum, & tribus Iudz, populo ad agriorum colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distrahi ad hæc optatissima libertate abinde perfruentes, in hoc potissimum erant

An. mundi
2931.
Ante Christi
natum
1038.

*Dux mulieres
sepe inueni-
ente de in-
fante per-
mutato as-
sumant.*

*Solomon
vtrumque
puerum se-
cari man-
dat.*

*Ex sermone
& gestu mu-
lierum mo-
stem infan-
ti viui So-
lomon agno-
scit.
Præfetti &
duces Solo-
monis.
3. Reg. 4.*

An. mundi
2937.

AnteChri-
stum na-
tum 1033.

*Alma pax
Israelita-
rum Solo-
monis tem-
pore viget.*

*Sumptus
quotidiani
Solomonu.*

*Currus &
equites Solo-
monu.*

*Sapientia
& pruden-
tia Solomo-
ni.*

*Solomon
coniuratio-
num modos,
quibus dæ-
mones fugi-
antur, con-
scripsit.
Iudæus dæ-
monis eis-
cit.*

*Iromilegati
ad Solomo-
nem.*

*3. Reg. 3.
Solomon ab
Iromo fa-
bros & ope-
rarios petiit.*

intenti, vt suas quisque facultates augetet, & maioris pretii faceret. Erant præterea Regi alii præfecti, qui Syrorum cæterorumque barba-
rorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regio-
nes, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quodidianos
regis mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, faginatos
boues decem, & pascuales viginti, & faginatos agnos centum. præter
capturas venationum quæ cõtabant ceruis ac bubalis, præterque; aues &
pisces. Tantam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta
millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. &
absq; his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hie-
rosolymis circa Regem versabatur, reliqui vero sparsim per villas regias
degebant. & qui Regiis impensis præerat, idem etiam equis necessaria
suppeditabat, eo conuehendo vbicunque Rex habitaret. Tanta autem
fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt om-
nes præfatos superaret, atq; etiam Ægyptios, qui omnium sapientissi-
mi habebantur, longe post se relinqueret. præcellebat etiam eos, qui per
idem tempus, in maxima opinione sapientie fuerant apud Hebræos,
quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Achanus, Amanus,
Chalceus, Dodanus, filii Hemaonis. Composuit etiam libros odorum
& carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum li-
bros, ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit para-
bolam ab hyssopo vsq; cedrum: idem fecit de pecoribus & cæteris terre-
stribus animantibus, natatilibusque & quæ per ærem feruntur. nullius
enim horum naturam ignorauit, aut inlicitatam reliquit: sed circa om-
nes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ-
tulit. quin & eam artem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & me-
delam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes e-
nim composuit, quibus morbi pelluntur, & coniurationum modos scrip-
tos reliquit, quibus cædentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nun-
quam reuertii audeant: atq; hoc sanationis genus nunc vsq; plurimum
apud nostrates pollet. Vidi enim ex popularibus quendam Eleazarum,
in præsentia Vespasiani & filiorum & tribunorum reliquorum, &
que militum, multos arrepticios percurantem. Modus vero curationis
erat hic, Admoto naribus dæmoniæ annulo, sub cuius sigillo inclusa
erat radicis speciei, à Solomone indicatæ, ad eius olfactum per nasum ex-
trahebatur dæmonium: & collapsus mox homine, adiurabat id ne am-
plius rediret, Solomonis interim mentionem faciens, & incantationes
ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant osten-
dere Iux artis efficaciam, non longe inde ponebat poculum aut polu-
brum aqua plenum, imperabatq; dæmonio hominẽ exeunti, vt his sub-
uersis signum daret spectantibus quod reliquisset hominẽ. quo facto
nemini dubium erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia:
quamobrem libuit hoc quoq; narrare, vt omnibus nota sit eximia Re-
gis huius natura, quamq; carus Deo fuerit, & in omni genere virtutum
excellentissimus. Porro Tyriorum Rex Iromus audito, quod Solomon
patri in regnum successisset, vehementer est gaudius. nam Davidis ami-
cus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem,
per quos Solomon scripsit ad eum in hunc ferme modum. Solomon Iro-
mo Regi. Scito patrem meum cum voluisset edificare templum Deo, bel-
lis aliudis impeditum. neq; enim prius à subiugandis hostibus destituit,
quam omnes sibi tributarios redderet. Ego vero gratias habeo Deo: pro
pace, qua nunc fruimur, & præsentis otio decreui vt ad extruendũ coele-
sti muni domicilium, id enim à me fabricandum, iam ante patri meo
Deus prædixit: quamobrem rogo, vt aliquos vna cum me misittas in

montem Libanum ad materiam cædendam, quãdoquidem hanc arrem An. mundi
Sidonii melius callent quam nostrates. mercedis autem quanta huius 2931. Ante
modi operariis persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam Epistolam Iro- Christum
mus libenter legit, Solomoniq; in hunc modum rescripsit. Rex Iromus nat. 1033.
Regi Solomoni. Gratia Deo, quod tibi paternum principatum tradidit, 3. Reg. 3.
viro sapienti & omni virtutum genere prædito: Quare cum nihil mihi
gratius accidere poterit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisus enim
multis & magnis trabibus cedrinis atq; cyparissinis, per meos ad inare
deducendas curabo: eosdemq; iubebo, ut compactis ratibus ad quem-
cunque volueris, tuæ regionis locum eas appellent, unde post per tuos,
Hierosolyma deportentur. Tu vero hanc nobis gratiam repones, ut ex-
portandi adnus frumenti potestatem facias, quo vapore insulares ma-
xime indigemus. Harum literarum exemplaria hodie quoque durant,
tam in nostris quam Tyriorum annalibus, & si cui libuerit hæc certius
cognoscere, impetrata publicorum commentariorum cõseruatoribus
visendi copia, comperiet eorum scripta, consonare cum his, quæ à nobis
præduntur. quod ideo admonui, ut qui hæc legunt, sciant, nos nihil veris
affingere, neq; verisimilia quædam & ad delectationem accomoda nar-
rationi nostræ interfere, atq; deinde postulare, ut lector nihil amplius
disquirẽdo tident nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione
à decore discedere absque nefario scelere non licet, quapropter non re-
cusamus quin scripta nostra reliciantur, nisi talia sunt, ut eorum veritas
validissimis argumentis approbari possit. Cæterum Salomon Rex ac-
ceptis Regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & benevolentiam col-
laudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eum est re-
muneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei
bados. bados autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi
exhibuit. Et ab his initus auicinitia Regum horum exorta, maioribusq;
incrementis aucta in tantum adoleuit, ut in perpetuum firma durauer-
it. Solomon autem à populo suo millia 30. operariorum exegit, pruden-
ter inter eos operas partiturus, quo minus labor sentiretur. Decem
enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cædere, ac
deinde per duos alios domi intrinsecus cære, dum reliqua viginti millia
suum opus absoluant, ita ut quarto demum mense labor ad primos il-
los decies mille rediret. His omnibus Adoramus est præpositus. Præter
hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eo destinauerat, conuecto-
res saxorum cæteræque materię 70000. & cémentarii 80000. magistri-
que horum ser mille & 200. iis mandatum fuerat, ut saxa prægrandia ex-
ciderent in vsum fundamentorum templi, eaque in monte prius in qua-
drum dedolata, ita demum in urbem conueherent: idque non modo in-
digenis, sed & millis ab Iromo opificibus erat iniunctum. Exorsusq; est
Solomon fabricam hanc, anno regni sui quarto, secundo mense, (hunc
Macedones artemisium vocant, Iar vero Hebræi) annis 610. duob. post
quam Israelitz ex Ægypto excellerant: mille & 20. annis post Abrahami
ex Mesopotamena regione in Chanaanæ migratione, post diluuium
vero annis 1430. quod si ab Adamo creato, usque templi ædificatione
temporum ratio subducatur, comperientur anni 3102. Initium vero fa-
bricandi templi, in annum vndecimũ regni Iromi incidit, apud Tyrum
regnantis, quæ condita est 240. annis antequam templum extruxeretur.
Iecit igitur Rex in altissimam terræ profunditatem fundamenta tem-
pli è saxis validissimis, quæ contra omnem temporum iniuriam resiste-
re possent, ita ut cum contigua terra coalita solam ac firmamentum
imponendis substructionibus præberens, & propter inconcussam soli-
ditatem facile molem ædificii cum paratu ornamentorum sumptuo-

*Iromus Solo-
mons ligna
promittit,
eorumque
vice frumen-
tum petit.
Veritas Iose-
phi historia.*

*Solomon Iro-
mo ingentem
frumenti,
olei & vini
numerum
mittit.*

*Ordo fabri-
rum ligna-
riorum in
Libano.
Ordo cæmen-
tariorum &
aliorum ope-
rariarum.*

*Hæc & Ro-
mus c. 3.*

*3. Reg. 6.
Quando ad-
ficatio tem-
pli fit ince-
pta.*

*Profunditas
fundamento-
rum templi.*

An. mundi
2933. Ante
Christum
nat. 1031.

Altitudo,
longitudo &
latitudo tem-
pli.

Porticus an-
te templum.
Cella in cir-
cumitu templi
construita.

Trabes & pa-
rietes auro
incrassati.

Cochlear.

Templum in
partes duas
diuisum.

Cherubini
duo.

Pauimentum
ianuae, om-
niaque alia
templi auro
oblita.

Solomon Ty-
ro Chiram
artificem
accepit.
3. Reg. 7.

ssimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quam quae
superne ad amplitudineam, pulchritudinem & magnificentiam operis
per artifices elaborata sunt, extruxeruntque illud vsque lacunar ex al-
bo lapide. Huius aedificii altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem
longitudo, latitudo vero viginti. Super hoc autem erat aliud aedificium
pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis consta-
ret, versus autem erat ad orientem. Et porticus in aditu eius erat vigin-
ti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cu-
bitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu de-
inde templi construxit triginta cellas, quae inter se coepta ex parte
parietes templi fulciebant, erantque inter se peruias, & patebant singulae
in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum, & viginti cu-
bitis attollebantur. Super has alia series cellarum erat extructa, super
quam rursus alia, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita vt
coniunctae inferius aedificium aequarent altitudinem. Nam su, eius non
erat circumaedificatum. fuerunt autem omnia cedro coepta. Et cel-
lae quidem suum quaque testum habebant, non proximo contiguum
reliquum ex longissimis trabibus erat confectum, ad vtrumque latus
pertinentibus, ita vt ipsi parietes hoc pacto consubulati firmiores red-
derentur. His trabibus subnexa erant laquearia politissima, calaturis
& bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis e-
rant incrassati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos ful-
gor vndique occurrens perfringeret. Tota vero structura ex lapidibus
politissimis constabat, ita ad vnguem inter se quadrantibus, & commis-
suris oculis fallentibus, vrinuentibus nullum vsquam mallei aut cu-
iuslibet fabrilis instrumenti vestigium apparet, sed connata potius o-
mania quam arte congesta viderentur. Porro ascensum in superiorem
templi partem sic commentus est Rex, vt cochleariam in hunc usum cras-
situdine parietis includeret. Haec enim pars non habebat ab oriente
magnam ianuam vt inferior, sed a lateribus inerant parua hortiola.
nec parum ad firmitatem conferbant tabulae cedrinae se inuicem com-
plectentes, & crassis catenis inter se constrictae. Diuiso deinde in duas
partes sano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit accessibile, re-
liquum quadraginta cubitorum spatium in usum Sacerdotum conse-
cravit: & in pariete adytum a reliquo corpore separante fores apposuit
cedrinas, has quoque calatas & inauratas, eas prae texuit velis purpu-
ratis, hyacinthis, purpura, porphyro, bissoque splendidissima ac molissi-
ma distinctis. Post haec in adyto viginti cubitis quaque versus pariete
se dedicauit duos Cherubinos ex auro solido, vtrumque quinque cubi-
torum altitudine. vterque duas alas habebat ad quinque cubitos pro-
tensas: quapropter non longo seiunctis intervallo statuit, vt vna ala
austrialem parietem attingerent, altera septentrionalem: reliquae duae
se se contingentes in medio sitam Arcam protegerent. Haec Cherubicae
effigies quam speciem fugiunt, nemo vel contingere potest vel eloqui.
Pauimentum etiam templi construxit laminis aureis. Ianuae demum
fores altitudini parietis proportionem conuenientes addidit, latas cubi-
tos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus
quam foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est praeterea aulicum
& huic ianuae, simile illi quod interior ianua habuit. Ceterum porti-
cus nihil tale habebat. Post haec Solomon accersit Tyro ab Iromo arti-
ficem nomine Chiram, filium mulieris Nephthalitidis. parte Tyrio
ab Israelitis oriundo, operarium insignem in quavis materia, sed prae-
cipue in auro & argento ac xre. Huius opera visus est in omnibus quae
artificiose in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas xreas crassitu-

dine quatuor digitorum, alta decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata proceritate quinque cubitorum: quibus circumdata erant retiacula xrea quæ operiebant lilia, dependebantque inde duz series malorum puniceorum ducentorum numero. Has columnas posuit in editu vestibuli alteram a dextris nominatam Iachin, alteram a sinistris nominatam Boz. Fecit etiam vas aheneum fusile femiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari, cuius ineditullum sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumstant duodecim iuueni ad tractus quatuor ventorum obuersi tenni, quorum postica subsidebant, ut eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases xreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quique, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsum fabricatae sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium utrinque inferebantur. erant autem hæc tripertita, & inter iuncturas calaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem calaturis erant ornatæ. Totum vero opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebantque modiolos & radios, tesquicubitali in utramque extremitatem intervallo. erantque mirum videre rotarum circumferentias, quomodo lateribus basium compræ cantis, suis insitebant. Angulos autem superne continebant fusiles humeruli manuum excensarum. his imposita erat spira, cui labrum inferebatur, ita ut manibus sustineri videretur: quæ parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, ut connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbuticulis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem xre fecit decem labra rotunda cenchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta, erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatii patebat inter margines. Bases labra decem illis basibus impositæ, quas mechonoth sua lingua appellabant. horum quinquid sinistrum latus templi septentrionale collocavit, totidem ad dextrum australe, ita ut orientem spectarent: quod loco etiam mare illud dedicavit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum versum ait, g. ait ut inde Sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem ut eorum aqua purgarentur intestina ac pedes anunantium ad holocausta destinatorum. Fabricavit etiam altare xreum viginti cubitorum longitudine: totidem latitudine altitudine vero decem, in quo holocaustomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex xre omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicavit Rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes, reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras, aureas viginti mille, argentearum quadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicavit, ut interdum luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septentrionale templi latus ex aduerso candelabri. id enim ad australe latus collocauerat. medium autem inter utrumque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars quadraginta cubitos longa, & vello desperari ab adyto, illo enim Arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octuaginta millia Rex comparauit.

An. mundi
2933. ante
Christum
nat. 1031.

Columna dua
ingentes.
Vas aheneum
mare appella-
tum.

Decem bases
area labro-
rum.

Decem labra
rotunda.

Mariæ & de-
cem labrorum
usus.

Altare &
vasa ad il-
lud pertinen-
tia.

Mensa sacri
panis.
Candelabra.

Canthari &
phiala.

*Lancee.
Crateres.*

Mensura.

Acerca.

*Vestes Sacer-
dotales.*

*Corona.
Stola Lemi-
tarum.*

*Naula &
cinnrya.*

*Septum cir-
ca templum.*

Fanum.

*Vallē ingen-
tes in quibus
templum su-
perstructum
expleitur.*

*An. mundi
2041.*

*ante Chri-
stum nat.
1023.*

*Hedio &
Ruffin & a. 4.*

*3. Reg. 8.
Solomonis
templum
m. esse O. Pa-
bri conse-
cratum.*

*Arca Dei
in templum
transporta-
tur.*

& phialarum aurearum millia decem, argentearum vero alterum tan-
tum. Lanceum item aurearum, ad offerendam in eis simillam macera: a
ad altare, & quaginta millia, duplum vero argentearum. Craterarum
quoque in quib. simillam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum,
& alterum tantum argentearum. Mensurarum vero quales Molim vo-
cantur & assaron, aurearum erant viginti millia. & duplicat' numerus
argentearum. Acerarum quoque aurca quib. odoramenta in templum in
ferri solent, erant numero viginti millia: & alix quib. deferrebat' ignis
a magno altari in paruum intra templum sitem quinquaginta millia.
Paratæ erant & Sacerdotales vestes in usum Pontificum, annumeratis
talarib. & epomidib. atque logio cum suis gemmis in uniuersum mille.
Corona vero in qua Moles Dei nomen inscript' sit, virca fuit, & vicque in
hodiernum permansit. Stolas autem. Sacerdotales & bysso fieri curauit,
cum decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moles præscripsit
CCM. Item alias stolas byssinas & euitis hymnorum cantorib. numero
ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ nauia &
cinnryæ vocantur, in usum hymnodiarum ex electro confecit quadrin-
genta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem DEI magnifice para-
uit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate usus hæc in thesau-
ris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum quoddam trium
cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, exclusurum
profanam multitudinem, & solos Sacerdotes admittiturum. extra hoc
septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis
patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis
elaudebantur. in hoc fanum cuilibet è populo, puro modo ac casto &
præscriptorum legis obseruanti, accessus patebat. Dici autem non po-
test, ac vix etiam oculis credi, quam mirandum fuerit illud exterius
fanum: vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectum oculi
caligarent, & aggesta ad quadringentos cubitos terra eam vertici mon-
tis in quo templum exstructum est æquauit: atque hoc modo factum
est, vt area fani cum solo templi æquaretur. hanc cinxit duplicib. por-
ticibus, quas columnæ è natiuo saxo sustentabant, & laqueis cedro
expolita tegebant. Fotes vero habebant omnes ex argento fabricatas.
His tam pulchris ac pulchris operibus & donariis septennio peractis.
non ad opulentiæ modo, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim
ætatē integram hominis poscere videbantur, tam breui, si ad mag-
nitudinem conferatur, tempore erant absoluta. Solomon Rex per
litteras iussit magistratus ac seniores Hebræorum totum populum Hiero-
solyma congregare, ad spectandum templum, & ad transferendam
illuc arcam DEO sacratam: denunciataque omnibus protectione Hiero-
solymitana, septimo demum mense conueuerunt, qui nostris
est thuri, Macedonibus hyperberetæus. inciditque in ideam tempus
scenopægia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tol-
lentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moles construxerat, & om-
nia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt
in templum: accesseruntque illo cum victimis tam Rex quam vniuer-
sus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine viam
perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circum
quaque totus aer suauitate repletus, etiam longe remotis sentiretur,
constanti omnium opinione, aduentare DEVM ad inhabitandum re-
cens exstructum ac dedicatum sibi locum, nam neque hymnos canen-
tibus, neq; choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum
peruenirent. atque in hunc modum Arca est translata. Quum vero
am adytum interiri deberet, reliqua quidem multitudo abscellit, soli
vero

vero baiulantes sacerdotes inter duos Cherubinos eam depoluerunt: quæ erigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) Arcam velut sub umbella aut tholo protegerunt, continebat hæc nihil aliud quam duas tabulas lapideas. quæ decem præcepta, Dei ore in monte S. na prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & altare æreum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo prius sita fuerant: ubi quotidianas hostias offerebant. Cæterum altare æreum pro foribus templi est positum, ut apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquorum vero vasorum instrumentum omne in vinum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem, omnibus quæ ad arcam attinebant rite peractis, Sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulæ, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primo Sacerdotum visam, ut vix se inuicem cernerent, obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem exitauit, quod Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicidium tibi opraret. His talia voluentibus animo, Rex qui tum forte sedebat, assurrexit: verbisque se se & Deo dignis cælesti aumen talis allocutus. Tu quidem, inquit, sempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipsi hanc vniuersam molem condidisse, quæ cælo, aere, terra & mari conitatur: quam totam impleas, nec tamen ab ea caperis. hoc vero templum ideo tuo nomini adornauimus, ut in hoc sacrificiis ac precibus in cælum missis tibi propitio litaremus, certo persuasi, quod & hic ades, & nusquam interim aberis. Quum enim omnia videas, audias omnia, nihil obitabit hæc ades, quo minus ubicunque te dignum est habites, a nemine alienus, & omnibus proximus, præcipue his, qui te desiderant, nocte dieque præsens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei simul & providentia. Hunc Davidi suo patri futura, quæque iam euenerint, quæque euentura sunt prædixisse: hunc ipsi nondum nato nomen imposuisse, quo vocandus esset: quodque paterni regni successor templum ei edificaturus esset, prænucciasse. ergo cum vaticinium magna ex parte euentu sit comprobatum, debere eos Deo laudes offerre cum gratiarum actione, & de promissionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quib. iam nunc fidem adstrui conspicerent. His affatus multitudinem Rex, rursus ad templum vertit oculos: & extenta ad multitudinem dextera. Operibus quidem, inquit, impossibile est hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quam cui tales retributiones conueniant. sed hoc vno quo nos cæteris animantibus præstantiores voluisti, laudare nos maiestatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atq; Hebræorum populum dignatus es, necesse est gratias agere. Quia enim te magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinendus, quam voce quam ex aere haurimus, & per hunc rursus ascendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primum quod patrem meum ex obscuro loco ad tantam gloriam euexisti. deinde quod mihi ipsi in præsentem diem omnia quæcunque promissas præstitisti: precorque ut in posterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri potest, & familiam nostram in sempiternum augeas, quemadmodum patri meo & viuo & mortuuro es pollicitus, quod apud nos regnum sit permanens, & per innumeras successiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, simulque meis omnibus virtutem qua potissimum delectaris. Ad hæc supplex oro, ut aliquid de tuo spiritu ad hoc templum incolendum deducas, ut nobis appareat

Sacerdotes arcam Dei in qua decem præcepta tabula lapidea inscripta asseruabantur in suum locum depoluerunt.

Candelabrum, mensam & altare æreum.

Nebula in templo.

Precatio Solum nunc ad Deum.

Deum immensum.

Causa exortus tui.

Deum verum in promissis.

Oratio Solum nunc, qua primum Deo pro acceptis beneficiis.

gratias ago, & ut in posterum eam conferas uti precatur.

Deum verum in promissis.

Oratio Solum nunc, qua primum Deo pro acceptis beneficiis.

gratias ago, & ut in posterum eam conferas uti precatur.

Deum verum in promissis.

Oratio Solum nunc, qua primum Deo pro acceptis beneficiis.

gratias ago, & ut in posterum eam conferas uti precatur.

Deum verum in promissis.

Oratio Solum nunc, qua primum Deo pro acceptis beneficiis.

gratias ago, & ut in posterum eam conferas uti precatur.

Deum verum in promissis.

*Solomon**Deum ut
templum hoc
tanquam**suum domi-**cilium pro-**terat, sup-**plexerat.**Exerit quo-**que ut exau-**diantur in**hoc loco pre-**catur.**Solomonis**victimas i-**gnis ex acre**in altare de-**lapsum abso-**mit.**3. Reg. 8.**Solomon po-**populum ad**laudes Dei,**gratiarum**actionem &**preces hor-**tatur.**5. Reg. 8.**Solomonis**in templi de-**dicationem**sacrificia.**Scenopegia**festum.**Populum**Rex dimis-**it.**3. Reg. 9.**Solomoni**Deum iterum**apparere, ei-**que bona**quaque pol-**licetur.*

in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum est domicilium vni-
uersum hoc cœli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu ta-
men hoc ut proprium integrum seruato à vi hostium. oro. & tanquam
possessionis tuæ curam gerito. Et si quando populus in peccatum pro-
lapsus, ob hoc te affligente aut sterilitate terra, aut penuria si uilive-
malo muldatus fuerit, qualibus in pietatis prauaricatoris soles anim
aduertere. ac deinde affluens ad tuum templum supplicem confugerit
salutem votis exoptens: exaudi tanquam patiens. & miseratus eos & ca-
lamitantes eripe. Nec solum Hebræis errantibus hanc operam à te precor:
sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui uenerint. aut vndeunque
proficiat in hoc loco boni quippiam impetrare à te uoluerint. exoratus
illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quod & tu hanc adem apud
nos tibi exstrui uoluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis ini-
qui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorum
esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hac loquutus & pro-
nus humi stratus, cum aliquandiu adorauisset, surrexit, hostiasque ad
altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo
manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibus
que inspectantibus in altare delapsus. corruptas victimas absumpsit: ad
quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo tem-
plo numen esse habitaturum. & præ gaudio procidens in solum, vnani-
miter adorauit. Rex autem ad laudem Dei versus, multitudinem ad idem
hortadatur, quandoquidem signa uidissent eius beneuolentia: precan-
dum admonens, ut perpetuo talem se exhibeat, & mentem eorum pu-
ram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint
præcepta per Mosem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim
fore genus Hebræorum felicissimum omnium & ceteris mortalibus
longe beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quod, quibus artibus
patauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora at-
que cumulatoria quesituri. Neque enim aliter existimandum, quam ius-
titia ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare
quæ desint, quam parata tueri, & cauere ne ullum detrimentum admitta-
tur. His affatus multitudinem Rex concionem dimisit, sacris primum
factis tam pro se quam pro populo: mastrauitque uictorū duodecim mil-
lia, agnorum centum & viginti millia, nam tum primum templum vi-
ctimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxori-
bus epulo sunt excepti. Præterea scenopægiæ festum ante templū splen-
dide ac magnifice Rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso
populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio
prætermisso, dimissi sunt suam quisque domum, actis prius Regi gra-
tiis: pro bene curata Republica. & pro tantis operibus absolutis, preca-
rique ut eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone Rege frui
concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnos-
que sacros canentes, ita ut præ gaudio nullum uix sædium in reuertend-
do sentirent. Cæterum illata in templum Arca, & spectaculo tam ele-
gantis & ampli ædificii publice exhibito, festisque diebus inter sacra &
epulas exactis, cum iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, Rex in so-
mnis est admonitus, gratum Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita
esse, quodque seruaturus esset suum templum, & semper inhabitaturus,
donec ipsius posteris cum subiecto populo iustitia colerent: in pri-
misque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum
felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuas succes-
siones ei regioni præfuturum, nec vnquam de Iudæ tribu Regem de fore.
Quod si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum re-

ligionum ritus se transferret, radicatus cum excidendum: & neque generis ipsius reliquias manfuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & patrio solo extorres, peregre apud exterarum gentes oberraturos. Templum vero quod tum recens exitructum esset, Dei permittit, opâ barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægre credentibus, finitimi de miratuui sint, & interrogaturi, quæ de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent quum antea eius opæ ad maximas diuitias maximamque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quod propter peccata sua & patriarum segum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacra literæ continent. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio vtdictum est durauit, regie structuram est aggressus, quam vix tercio decimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantum ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quam credi possit celeberrimum, cooperante Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia vero tametsi multum magnificentiz templi cederet quod neque materia eius tanto ante præparata fuisset, & Regi non Deo strueretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc armen pro dignitate fortunarum Regis ægentis est exadificata. Opera precium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra, multis columnis sustentata, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capax non multitudinis, quæ eo ius peteret, longam cubitos centum latam quinquaginta, altam triginta, hanc sexdecim columnarum quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis exlatis ad ornamentum loci simul & munitum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata lata triginta cubitos, columnis validis sustentata: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Hæc ædificatio coniuncta erat domus in vsum Reginz facta & alia aula quo se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedris tabulis contritæ partim saxo quadrato decem cubitali constructæ, partim ita vt solent regie vel templa, incrustatæ preciosis marmore quod ex locis eo nomine celeberrimis apportatur. Et tribus quidem ordinibus auleis Babylonicis prætexebantur: quartus vero sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effigies erant variaz arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum vero quod supererat vsq; ad lacunas, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubacula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regie longissimæ, in quibus splendidissima triclinia referta auro, vt quæ aurea collectili ad omne regii conuulsi ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aulaarum, tum maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissime attollebantur. In summa totum ædificium è marmore canoide & cedro, & auro atq; argento cõstabat, dispositis per parietes & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex eboræ factum erat prægande forum exlatum specie tribunalis, quod sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis in extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem autem superne immanentibus, quæ vero parte Rex insidebat, manuum effigies cum, excipiebant, & quæ reclinabatur, dimidiatus erat iuuenus ter-

An. mundi
2941. ante
Christum
nat. 1023.
Comminatio
grammæ Isra-
elitæ a vera
pietate tra-
mite exorbi-
tantibus pro-
posita.
Hedio &
Russ. c. 5.
Solomonis
regia trede-
cim annis
absoluitur.

Basilica.

Tribunal.

Regina do-
mus aliæque
aulæ.

Ornamenta
Solomonis
regia.

Cubacula ad
voluptatem
facta auro
supellectili
referta.

3. Reg. 10.
Solomonis
solium ex e-
bore factum.

3. Reg. 5.
Gratitudo
Solomonis
erga Iromū
pro acceptis
beneficiis.
3. Reg. 9.
Solomon Ty-
ro Regi ani-
gnatus a qua
dam exple-
cat.
Menander
Historiogra-
phus Solo-
monis & I-
romi memi-
nit.

Dius Iromi
meminit.

Dius de So-
lomone.

Solomon
Hierosolymū
muros in-
stauravit, &
turres erexit.
Hecio &
Ruff. c. 6.
Solomon vr-
bes aliquas
condidit.
Aferius,
Mageda,
Gazara,
Berachora,
Sabin.

gum suum respiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc
opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, ma-
iorem argenti Iromo Tyriorum Rege, & præter hæc cedri atque pinus ma-
teriem. Sed & ipse maximis donis Iromum esse remuneratus, singulis
annis frumentum ei mittens, & vinum atque oleum, quibus maxime o-
pus habebat, ut diximus, eo quod insulam incoleret. Præter Galilææ op-
pida numero viginti non procul à Tyro diffusa ei donavit: quæ cum ille
perlustrata satis considerasset, & non valde probasset, renunciari iussit
Solomoni sibi non esse opus eis oppidis, & ex eo terra Chabalon esse ap-
pellata voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstio-
nes etiam ænigmáticas Tyrius Rex ad Solomonem transmissit, rogans
ut eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens
huiusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relin-
quebat: sed omnia ratione pervincens, & perscrutatus eorum intelle-
ctum apertissime declarabat. Meminit horum duorum Regum & Me-
nander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermo-
nem est interpretatus, in hunc modum scribens: De functo Abibalo suc-
cessit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & re-
gnavit annos triginta quatuor, hic aggressus ad insulam agrum qui dici-
tur amplius, & æream columnam in Iouis delubro dedicavit, idem ma-
teriem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa, & de-
mollis antiqua templa Herculi & Astaræ nova instauravit: primusque
Herculi statuum crexit nonse peritio. Deinde expeditione contra E-
yptos suscepta, quod debita tributa non persoluerent, subactis illis victor
est domum reversus. Huius temporibus erat Abdomenus adolescens,
qui problemata à Solomone Hierosolymorum Rege iniuncta dissolve-
bat. Meminit & Dius sic scribens: Abibalo defuncto filius eius Iromus
egnum excepit. Is orientalem orbis partem aggeribus auxit, & eo pa-
do pœmonera protulit, templum quoque Iouis Olympii, quod ante se-
paratum erat, medio spatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, &
aureis donariis ornauit, consensu deinde Libano materiem ad stru-
cturam templorum excidit. Addiditque Solomonem Hierosolymorum Re-
gem ad hunc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulante,
quod cum ille non valuisset, magna pecunia multatum est. De-
inde per Abdomenum quædam virum Pyrium propolita explicavit,
& ipsum alia proposuisse, in quibus soluendis quum Solomon hæretet,
maiorē etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scri-
bit. Cæterum Rex quum videret mœnia Hierosolymorum turribus &
propugnaculis ad securitatem egere, necesse dignitati vrbs satis respon-
dere, & muros instauravit, & turres magnas in eis crexit.

Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aferum & Ma-
gedonem, & tertiam Gazara Palæstinæ urbem quam Phario Rex Aegy-
pti bello aggressus expugnauerat, occisisque ad unum habitatoribus, i-
tuerat, ac deinde filix suæ Solomoni nuptæ dono dederat, quam obrem
denuo Rex eam exedificavit, quod esset natura munita, & ad bel a re-
rumque novitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit,
quarum altera Berachora, altera Baletæ vocabatur, nec non & alias ad se-
cessus voluptarios aptas ob aeris temperiem fructuumque vbertatem, &
perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum quod est super
Syriam eius, regionis potius, urbem ibi maximam condidit, duorum
verum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate vero vnius ad
magnam autem Babylonem inde sex dierum viā protendebatur. Quare
autem à reliquis culturæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur,
causa est hæc, quod medietate tranca per desertum perentibus, illa æream

fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extracta, & moribus va-
 liditatem cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam
 nunc a Syris vocatur. Graeci Palmiram nominant. Atque hae fuerunt
 per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quare-
 re, qui factum sit vt omnes Aegyptiorum Reges à Minzo illo qui Mem-
 phin condidit, quique multis annis atum nostrum Abrahamum prae-
 ceptis, vsque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius an-
 nos Pharaones dicti sint, à quodam Rege nomine desumpto: operis prae-
 cium existimo ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis
 causam reddere. Pharaon Regem Aegyptijs sonat. Opinor autem ipsos à
 pueritia nominibus alijs discretos, quam primum Reges creati fuerint,
 potestatis eius nomen patris linguae vernaculum assumere. Nam & A-
 lexandri reges alijs prius nominibus vocati post assumptum regnum
 vocati sunt Ptolemæi a primo eius virbis Rege: & Romanorum impe-
 ratores alioquin gentilia nomina habentes, Caesares appellantur, prin-
 cipatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus
 hæreditarium in eos emanauit. Et hinc est, ni fallor, quod Herodotus
 Haliarnassæus cum CCCXXX. Reges post Minzum Memphis condi-
 torem deinceps successisse dixerat, nomina eorum non recensuit, quia
 Pharaones vocati sunt omnes. Quum enim post hos mulier imperium
 arripuisset, nomen eius ponit Nicaulex, nimirum ea de causa, quod cū
 soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam feminae, o-
 portuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego vero in nostræ gentis com-
 mentarijs reperi, quod post Solomonis socerum Pharaonem nemo A-
 gyptiorum Regum amplius hoc nomine sit vocatus: & quod post illū
 venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Aegypti simul ac A-
 ethiopiarum regnum obtinebat. Sed de hac paulo post dicemus: nunc vero
 ideo hæc memorauimus, vt ostenderem nostros libros & Aegyptiorum in
 multis colentem, Solomonem. Rex reliquias Chananæorum & Libanum
 montem vsq; ad urbem Amathæ colebant, & imperium eius detrecta-
 bant, subditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per ling-
 uos annos centum nummum feruorum & colonorum, qui per agros di-
 stribuerentur, exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adie-
 gebatur: nec erat æquum, vt cum tam multas gentes Deus sub eorum
 imperio subdidisset, & his potius quam deiectis eiutmodi conditio-
 nis homines censerentur: sed & omnes arma & currus atq; equos & re-
 militarem tractare mallebant. Chananæis vero quos ad seruitutem ab-
 duxit sexcentos praefectos praeposuit, qui procuratores essent regij. &
 sua cuique opera atq; negotia praescriberent. Quin & classem Regis in A-
 gypti olinu edificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nomi-
 natus Aliogaber. Hæc nunc Betenice vocatur, non procul ab Elana vrbe
 quæ regio rum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; clas-
 se munificencia Israhel Regis amica fuit vsui. Viros enim gubernatores &
 nautica rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regis
 procuratoribus in regione Indæ, olim Sophyram, nunc Auream terram
 nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis ta-
 lentis retro ad Regem sunt reuersi. Interim ad Aegypti Aethiopiarum
 Reginam, mulierem sapientissimam, & cetera quoq; egregiam, So-
 lomonis virtutū ac sapientiæ fama delata, cupiditate eam incellit coram
 visendi, sic, n. fore vt experimento, non rumoribus, crederet, q. sapenume-
 ro salti eo q. tota fide renunciantiū pendeant, paulo post, uanescent:
 decreuitq; suscepta longinquæ peregrinatione illius sapientia perfrui,
 & de rebus arduis cum eo differere. Venit igitur Hierosolyma splendi-
 do & opulento apparatu. Adducebat enim secum camelos onustos auro

An. mundi
2935.

ante Chri-
stum nat.
1011.

Thadamora,
sive Palmi-
ra.

Aegyptiorū
Reges cur
Pharaones
dicti.

Ptolemæi.
Caesares.

Herodotus

Aegyptiorū
Regum no-
minant non re-
censet.

Nicaulex

Aegypti et
Aethiopia

Regina ad
Solon o iem
venit.

3. Reg. 10.
Solomon

Chananæo-
rum reliqui-
as tributa

pendere cogit.

3. Reg. 10.
Hebræorum

libertas &
Chananæo-
rum seruitus

Solomonem

clasia.

3. Reg. 10.

Aegypti &
Aethiopia

Regina ad
Solomonem
venit.

An. mundi
2953.

ante Chri-
stum nat.

1011.

*So omen Re-
gina anigma
ta cum pru-
dentia expli-
cat.*

*Ethiopia
Regina Solo-
monu sapien-
tiam stupet.*

*Ethiopia
Regina Solo-
monu pruden-
tiam & sapi-
entiam lau-
dat.*

*Solomoni Re-
gina splendi-
da muneris
donat.*

*Solomon Re-
gina liberali-
tatem remun-
nerat.*

*Hodie &
Ruffin. ca. 7.
Ligna pretio-
sa Solomoni
allata.*

*Solomonis
munera tri-
neretrium
absumebant.*

& varijs aromatibus lapillisque preciosis. Rex vero honorificentissi-
me exceptam, & in ceteris comiter ac liberaliter habuit, & propositio-
ne illius pro sua prudentia facile explicans, opinione citius dissolu-
bat. At illa stupebat ad Regis sapientiam tanto maiorem experta quam
audierat: magisque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac ma-
gnificam, & tam belle dispositum ædificiorum ordinem, quod hic quo-
que ingenium Regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata est quam
aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos convivi-
orum sumptus tam dapniles, apparatusque ministerij, nam & cultu erant de-
centissimo, & perquam scite omnia administrabant. Nec minor fuit ad-
miratio dum quotidiana sacrificia videret, quantaque cura & religio-
ne sacerdotes ac Levitæ circa ea versarentur. Hæc quotidie contem-
plando vehementer admirabatur, id quod nec dissimulare potuit, sed
apud Regem ingenue fassa est, quantopere huiusmodi spectaculis affi-
ceretur. Omnia, inquit, Rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantius cre-
dere solemus: sed de tuis bonis, quæ vel intra te sunt reposita, sapientia
videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi suppeditat. nō va-
na fama ad nos perlata est: sed quum esset vera, non respondisse tamen
eam tuæ felicitati nunc præsens video. Quamvis enim auribus persua-
dere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræsentare,
sicut nunc oculis nostris subiiciuntur, de me quidē fatendum est, quod
cum de fide eius hæsitasset, ne forte aliquid aringeret nunc longe ma-
iora eius conspexi. Mastris intra felicitate Hebræi, magistri amici ac fami-
liarum tui, quibus perpetuo sapientia tua frui datum est. Laudandus Deus
quis regionem hanc & habitatores eius adeo dilexit, ut te Regem eis pre-
ficeret. Nec contenta verbis indicasse quanti Regem faceret, etiam
muneribus suam erga illum observantiam testari voluit. Viginti enim
auri talenta ei donavit, & aromatum vim magnæ æstimationis, lapillo-
rumque preciosissimorum. Aiunt etiam quod balsami plantam, cuius
hodie quoque ferax est nostra regio, illius Regis munificentia ferri
acceptam, oportet. Nec minora tuere quæ ipsa a Rege recepit, optio-
ne etiam illi permissa. nihil enim roganti negatum est: sed libentius
quam illa peteret largiens, insignem præ se tulit liberalitatem. Atque
ita Ægyptiorum Regina datis simul & acceptis amplissimis muneribus
in patrium solum reuertitur. Per idem tempus alatis ex Aethiopia, sicut
vocat æthiopia gemmis & tignis pincis, ex hac materie Rex fulcra templi
ac regie fecit, eiusque parte usus est ad instrumenta musica, cinnyras &
nabla, quibus Levitæ divinos hymnos solent accinere, nunquam enim
ante hac tam elegans apporata fuerat. Sed nemo sic cogitet quæ nunc
pinea ligna vocantur, quæve ad illiciendos emptores hæc appellatione
mangonizant negotiatores, illis esse similia, illa enim aspectu ficulnam
materiem referunt, nisi quod candidiora sunt & fulgentiora: id quod
admonere officij nostri duximus, ne quis per ignem tantam in his discer-
nendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materie me-
tionem nos induxerunt. Ead. clavis attulit Regi auri talenta DCLXVI.
non annumerato quod priuatum negotiatores mercati sunt nec eo
toparchæ & Reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit diemta scu-
ta fusilia singula sexcentos siclos pendencia, & trecentos clypeos, quo-
rum singuli trecentas minas pendent: atque hæc omnia in aula Saltus
Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido paravit, & ex lapide
pretioso, in usum conviviij singulari arte fabricata, reliquaque omni
supellectile regiam ex auro fieri curavit. Nullum namque argento in cō-
mercijs erat precium. Multa enim nauigia Rex in mari, quod vocatur
Tharsicum, habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit.

pro quibus exportatis aurum & argenti regi referebant, multumque
 ghoris, & mancipia Aethiopica & simias. Ea navigatio in ite ac reditu
 triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima per omnes
 circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuaga-
 batur: qua excitati plerique reges, quo certiores de iis dictis fierent, vi-
 scendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studioso-
 rius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quam argentea, & ve-
 lites purpuree, & omneque usum mira; equi praeterea currusque, &
 multi subuehendi sarcines, qui vel robore vel pulchritudine regi placi-
 tura videbantur: ad eum equorum & currum numerum, quem iam
 ante habuerat, ex donaricij quadringenti currus accederent. Habuit
 enim prius currus mille equorum viginti millia, hi quum pulcherrimi
 fuere, tum ad cursum excitatissimi, & collati ad ceteros, omnes post se
 equarent. His decus addebant equites, hos iuuentutis, proceras sta-
 tura promissaeque capillitio conspicui, & tunicas & sarrana purpura in-
 stituti, ad haec ramemis auri capillum quotidie aspergebant, ut ad solari-
 um radiorum contactum fulgeret capitis eorum reflecteretur. Hi ar-
 mati & phareis succincti regum curum stipabant, quo sublimis in-
 uentus, & amictus veste candida, mane solebat urbem egredi. Aberat
 Hierosolymis duorum schoenorum spacio praedium nomine Hetran,
 hortis & in luctis fontibus, amoenum simul & opulentum, in eum locum
 vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia & prouidentia
 rebus in omnibus utebatur, & quum esset elegantissimus amator, ne viaru
 quidem curam praetermisit, sed & harum quae quot Hierosolyma re-
 gis sedem ducebant, silices conlatauit, tum vitæ citroque commentari-
 ous essent faciles tum ad ostentandam hac quoque parte principatus
 sui magnificentiam. Distributisque oppidatum curribus, & in singula
 certo numero ad adendum praefinito, circa se quidem paucos reserua-
 uit: loca vero vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam
 artem antehac nunquam in Iudaea visam in campis eius adeo multipli-
 cauit, ut in otio numero aquarent. Mandauit etiam negotiatoribus A-
 gyptiacis ut equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcenta-
 rum argenti drachmarum pretio constituto: quos deinde ad Syriæ Re-
 ges & transueptantes mittere solebat. Quinque esset omnium regum
 gloriosissimus & potentissimus, & opibus prudentia omnes superasset
 qui ante illum rem Hebraeorum administrauerant, deterior factus est
 ante obitum: & a patrij moribus descendendo, indignum ante gestis re-
 bus vitæ exitum habuit. Nam infatuens in mulieres, & in rebus ve-
 neris immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas ex
 externæ originis duxit Sionias, Tyrias Anamaitidas, Idumzas atque
 ita contemptis semel Moisis institutis, quæ non nisi gentis eiusdem
 coniuges permittebant, illarum Deos colere cepit, amoris earum hoc
 tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator praecauere voluerat, ne per
 hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, neue relicto patrij
 numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Salomon
 contempsit, voluptate irrationali victus, ductisque vxoribus, & principibus
 virisque illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis tre-
 centis, & in his Aegyptiorum Regis filia, adeo consuetudine earum est
 caprus, ut ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumentum fidem
 amoris ac beneuolentiae faceret. Atque deinde prouectior, & mente iam
 paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei
 sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assuevit: quamvis iam an-
 te quoque a præscripto legum discesserat, quando aras bouum effigies

An. mundi
 2953.
 ante Chri-
 stum nat.
 1021.
 Solomoni plu-
 riq. reges ex-
 quisita mu-
 nera misit.
 Munera So-
 lomoni alla-
 ta erant, &
 equitatis.

Hetran.

Via circa
 Hierosolyma
 silice strata.
 Oppida cur-
 ruum,
 Argenti So-
 lomoni tem-
 pore. opia.
 Equi Aeg-
 yptiaci.

3. Reg. 17.
 Solomoni
 teras matri-
 monio sibi
 iungenti, ab
 is seducitur
 An. mundi
 2964.
 ante Chri-
 stum nat.
 1009.

An. mundi
2964.
ante Chri-
stum nat.
1000.

Pana Solo-
monis immu-
tenda ab
Deo alienos
receptos.

Aderus So-
lomonis infen-
sus.

Aderus in
Egyptum
profugus.

Aderus Pha-
raonem ut
sibi in patri-
am veniens
permitteret
oraret.

Aderus in
Idumaeam
revertitur,
inde in Syri-
am se cōfert.

Razarus cum
Adero hostis
Solomonis.

Hieroboam
Solomonem
inflat.

Achia Pro-
pheta Hiero-
boamum
decem tribu-
um regem
futurum o-
stendit.

bas mariq; illius addiderat, sicut folio suo leonum post appoluit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat, discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppret. Venit itaque ad illum propheta missus a Deo, dicens neque clam esse eius impietatem, neq; diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium poenas daturum: ita tamen ut non vniuersum regnum deficeret, sed decem solz trib. sermo ipsius cederent, reliqua dux penes nepotem Dauidis remanerent, idq; ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegerat. His auditis Solomon vehementer perturbaretur indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est ei apsum, dum hostis ei. Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi insensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio iternitate. Cumq; Ioabius copiarum Dauidis imperator Idumæam subigeret, omnib. eius gentis, qui per artem arma ferre possent, internectione intra seimestre doletis, hic etiam tum adolescentulus ad Pharaonem & Egyptiorum regē euasit. ab eo comiger exceptus, & domum & agros ex quorū redditib. viueret, munificentia illius est consecutus: & postea adoleuit, tā carus ei factus est, ut rex coniugis suæ sororem, nomine Taphnen nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum Regis liberis est educatus. Porro accepto in Egypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, adiuit, rogans ut sibi in patriam reuerſi permitteret. & rege a. perconante quid illi deesset, quæque sua iniuria, reuocatus relinquere amicum bene meritum cuperet, etsi non semel id peritum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cum iam res Solomonis labare inciperent. Deo impietatem eius non amplius secente, cuius nutu Pharaon difficile in se hactenus præbuerat, Aderus impetrato a suo rege comitatu, in Idumæam reuertitur, & cum non posset gentem suam ad defectionem a Solomone percellere, eo quod validis præsid. s. impositis in officio conueneretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se cōiunxit. Vbi cum incidisset in quendam Razarum, qui defuncta Sophænæ Rege Adiazaro, & eas terras cum latronum manu incurſionib. populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, Rex declaratus Israelitarum ditionem crebro inuampendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & exatibus. Et quasi parum esset Hebræus vnus hostis externus, domi extitit qui Solomoni inestaret, Hieroboamus Nabatai filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cum enim patre orbatu adolescentens adhuc a matre educaretur, Solomoni anim. aduersa generosa eius idole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat. Eius operis curam tanta solertia gessit, ut rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, cum Iosephi tribui præficeret. At quædam Hierosolymis egressus iter faceret, obuiam ei ut Propheta nomine Achia, siluante oppido oriundus. Is salutarum eum de via paulum seduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat. scissoq; in duodecim frustra pallio quo ipse amiciebatur, iussit Hieroboamum decem inde sumere p̄fatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, scisso imperio Solomonis, eius filio propter promissionem Dauidi factam tribum vnā cum altera ei contigua daturus est: tibi vero decē propter Solomonis peccatum q. mulierib. & dijs earum totum se leuauit. Quare sciens

causam propter quam Deus ab illo est alienatus, iustitiam eolito, & se-
gum perpetuus custos ac conservator esto, cum pietatis ac religionis
prænitium maximum tibi sit propositum, nimirum ut tantus evadas,
quantum scis Dauidem prius fuisse. His Prophetæ verbis erectus ad spes
magnas Hieroboamus, cum esset alioqui ambiciosus & inquieto ingenio,
quamprimum in suam provinciam pertinet, non immemor præfagii
Prophetici sollicitate populum cœpit, ut à Solomone deficeret, ipsique
principatum deferret. Cuius conatibus & insidiis cognitis Solomon
volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Aegypti re-
gem profugus & præsens periculum evasit, & manendo illic vique So-
lomonis obitum regno se Israelitico incolumem servavit.

CAP. III.

*Solomone defuncto, populus à Roboame eius filio deficiens Hieroboamum
decem tribuum Regem fecit.*

Solomon autem iam admodum senex moritur, exactis regni annis o-
ctoginta, vitæ vero nonaginta quatuor: sepeliturque Hierosolymis.
omnium regum felicissimus & opulentissimus atq; prudentissimus, ex-
cepto peccato, ad quod iam senescens à mulieribus est peractus, de quo
& consecutus mox Hebraeorum calamitatibus satis dictum est. Ceterum
defuncto Solomone, & succedente in principatum eius filio Roboamo,
quem è Nomâ Ammanitici generis muliere suscepserat, mox quidam è
proceribus in Aegyptum miserunt, qui Hieroboamum reuocarent, qui cū
ad eos in urbem viciniam venisset etiam Roboamus eodem peruenit. Pla-
cuit enim conuentui Israelitarum illic habito, regnum de populi con-
sensu accipere. Accedunt itaq; illum principes populi vna cum Hiero-
boamo, rogantes ut aliquid de servitio remitteret, & patre suo vellet es-
se mirior. Graui enim illius iugo se pressos fuisse. Sic enim firmitus ei fo-
re imperium, si amari mallet: quam merui. Ille post triduum ad postulata
responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, quod sine mora
votis eorum non annuisset. Decere enim eius ætatem putabant, procli-
uem esse ad bene merendum, non nihil tamē spei suberat, quod non statim
essent repulsam passi. Interim ille convocatis paternis amicis cōsul-
ta bat, quale responsum populo dari oporteat, qui quum bene ipsi cupe-
rent, & populi naturam probe callerent, suaserunt ut comiser populum
alloqueretur & posito aliquantisper fastu regio, ad captandam multitu-
dinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facile illum ama-
turos, quod natura ita comparatum sit, ut subiecti delectentur regibus
mansuetis, & de suo fastigio non nihil se demitterent. Ibi Deus sine du-
bio mentē ademit homini, cui tam utilis in omne tempus sententia, cer-
te ad præsens ambienti regnā necessaria, non probabatur: sed accitis æ-
qualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videret-
ur, proferre iussit illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sine-
bat, vltiora cernere, aut res ei sunt sic ad populum respondendi: mi-
nimum digressi ipsius crassiores esse quam patris lumbi fuerint: & si ab
illo duriter habitos se putarent, durius etiam in posterum tractandos esse:
& si ab illo scuticis exili fuissent, expectandum ut ab ipso scorpionibus
flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus
tale responsum, postquam tertia die populus ad audiendum convenit, o-
mnibus expectatione suspensis, & exultantibus benignum aliquid sibi
proponendum, omisso amicorum consilio, ex iuuenū sententia respon-
dit, non sine Dei voluntate, ut Achiz vaticiniū suus euentus sequeretur.
Isti enim velut ferro tam duris verbis non secus ac si à minis ad rem iam

An. mundi
2971. ante
Christum
nat. 293.

*Hierobo-
amus in A-
egyptum pro-
fugit, ubi
usque ad So-
lomonis obi-
tum manet.*

*Mori Solo-
monem.*

*Hedio &
Ruff. cap. 8.
al. 4.*

*3. Reg. 12.
Populus à
Roboamo o-
nerum miti-
gationem po-
sit.*

*Seniorum
consilium
salutare.*

*Juniorum
consilium
quod Robo-
am, senio-
rum spreto,
sequitur.*

*Israhelita po-
sitionis sua
repulsam
passi à Robo-
amo defici-
unt.
Roboam apo-
stasus vi-
strallum a
proposio ab-
stinere sub-
tur.*

*Regia Iero-
boami.*

*Vitula Iero-
boami cur
facta.*

*Ieroboam i-
deolatris
suasor.*

*Necelestum
cultus divi-
ni omnium
malorum
causa.
Reg. 13.
Falsitium
contra alia
vero Eptel.*

esset peruentum per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futu-
rum amplius cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater
extruxisset, manifeste defectionem prae se ferentes. Adeoque pertinax
ira fuit, ut Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuue-
nilis linguæ petulantiam, placandosque concitati vulgi animos, ne audi-
tum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod
erat, se in famulo faxis impetiturum, veritusque ne conceptum semel o-
dium in ipsius caput effunderetur, trepide quidem curru quantum
potuit, Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus
communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua vero multitudo ex
illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. Id
Roboamus ægre ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarum in-
dicto, & delecto CLXXX. millium habito, conatus erat reliquis de-
cem viad officium retrahere, nisi Deus per Prophetam intercessisset, ad-
monens nefas esse civile bellum mouere, præsertim cum Deo volente
populus ab eo defecisset. Nunc prius Hierobami Israelitarum regis ge-
rita, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie
narrationis ita postulante. Ergo Hieroboamus regia Sicimis constru-
cta inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanaelam vr-
bem aliud zdificauit. Nec multo post inuitante Scenopægia, cogitans lo-
cum, quod si permetteret populo Hierosolymam profectionem, & festi
illie celebrandi potestatem faceret, populus captus religionis templi &
ceremoniis, facile mutata voluntate, seque relicto ad priorem regem
accedere posset, idque non dominationi suæ tantum, verum etiam vitæ
periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas
ex auro fecit, & constructis rotidem delubris altero apud Bethela, altero
apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem,
effigies illas vtroque consecrauit: & conuenta indicto decem tribu-
um, quibus ipse præerat, pro concione eas in hunc modum ait allocu-
tus: Viri populares, nectum vobis existimo, quod nullus locus Deo
est vacuus, & quod is nullo certo loco includitur: sed ubique vota exau-
dit, ubique cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore
vos Hierosolyma urbem intensam longè itinere prohelei religionis er-
go. Homo illud templum statuit quemadmodum & ego duas aureas vi-
tulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, ut pro locorum
opportunitate ex propinquo tribus oppidis ad eas conflueretis, illic De-
um rite adoretis. Nec deerunt sacerdotes & Leuitæ ex vobis per me desi-
gnati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem delideretis. Er-
go quicunque ex vobis Sacerdotium ambat, vitulum & arietem Deo
mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum
esse. His verbis populum decepit, auctori factus patriæ religionis dese-
rendæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, ut bello ab exte-
ris gentibus deuicti, postremo in captiuitatem abducerentur, sicut suo
loco dicitur. Porro appetente iam septimi mensis festinitate, volens &
ipse apud Bethelæam celebrare, sicut a duabus tribubus Hierosolymis
celebrabatur, ante vitulam altare posuit: moxque assumpta Pontificis
persona, cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Dumque iam holo-
cautoma in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittente
superuenit à Hierosolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam
multitudinem progressus, audiente Rege ad altare sermonem vertit.
Altare altare, hæc dicit dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis,
Iosiis nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, &
impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incen-
det. Et ut nemini dubium sit prædicationem hanc non esse vanam, pro-

digio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipēs victimarum in eo
 congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus Rex, in-
 tendit in eum manum, iubens hominem comprehendere: moxque sidera-
 tum brachium dirigit, ut reducere manum non posset. torpente mem-
 bro, laudat secus quam si esset exanime. Altare quoque diruptum im-
 pōsitas victimas effudit, ita ut vates Dei prädixerat. Ibi rex videns homi-
 nem viridicum esse ac diuinum, rogauit eum, ut Deum exoraret, quo
 affectu dextera vigorem pristinum redderet, quod cum ita factum es-
 set, latus recepta sanitate, rogabat prophetam ut cum eo prandere di-
 gnaretur. excusauit Iadon, negans se in ea vrbe panem aut vinum sum-
 pturum. id enim sibi contra edictum Dei non licere. vetitum etiam ne
 per eandem viam reuertatur qua venerat. Rex autem mirans viri con-
 stantiam, eo magis de se cepit esse sollicitus, ex his quæ viderat & au-
 dierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans. Erat in ea vrbe
 malus qui iam Pseudopropheta, quæ Hieroboamus in honore habebat,
 seductus ab illo omnia ad gratiam loquere. hic tum decumbebatur, quod
 esset animo languidus. cumque audisset à filiis de aduentu prophetæ à
 Hierosolymis & prodigiis per eum patratīs, & quod Hieroboamus e-
 mortuam dextram ad illius preces sanam recepiſſet: veritus ne rex de
 hospite melius quam de se opinaretur, mandauit filiis ut eueſtigiaſi-
 rum stratum ad iter sibi expediret quibus impigre iussa exsecutis, con-
 ſcenſo iumento per vestigia prophetæ properabat: quem assecutus in-
 terquiescent. in sub quereu patula & vmbrosa, primo salutaui: deinde
 expostulauit cum eo quod non ad se diuertisset, hosp. taliter frustrum.
 quo referente vetitum se à Deo, me apud quenquam in ea vrbe cibum
 sumeret: certe apud me, inquit, licuit sumere. nam ego quoque propheta
 sum eiusdem cuius tu cultor natus es, & nunc ipsius iussu venio, te ad
 nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentien-
 ti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandantibus & familiari ser-
 mone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, poenam inobedientie
 poenæque modum denuncians. Fore enim ut in itinere à leone discer-
 patur, nec in paernum in monumentum inferatur. Hæc autem Deo vo-
 lente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba
 fidem inuenirent de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam,
 leo factus obuiam, defactum de iumento necauit, nihil læso asino. imo
 & illum & prophetæ cadaver seruabat accubans, donec viatores qui-
 dam rem visam pseudoprophetæ renunciauerunt. Tum illè filiis in hoc
 milis corpus eius in urbem reportauit, inibique magnifice sepelivit. mo-
 ni. à filiis ut se quoque post mortem in idem monumentum inferrent.
 Vera enim esse quæcumque ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, &
 Sacerdotibus Pseudopphetis. ad se autem nullam post mortem iniu-
 riam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso
 osiliu ad discrimine. Post iusta funebria Prophetæ reddita, & iniuncta fi-
 liis mandata. cum esset vir malus & impius, Hieroboamum adit, & quid
 ita, inquit, istius fatui rurbanus es sermonibus? illo vero de altari & sus-
 ipsius manu referente ac vere hominem Dei vatemque optimu voc-
 tante, cepit hanc eius opinionem malitiose labefactare, & probabili-
 bus rationibus rei veritatem offuscare. Aiebat enim pte lassitudine ma-
 num eius obtorpuisse, dum altari infert victimas, ac deinde post quie-
 tem pristinum vigorem recepiſſe. Altare etiam recentis tum struatur,
 quod tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diruptum coneci-
 disse. Postremo vati mortem indicat, à leone esse necatur: adeo nihil
 diuinum, nec in vita, nec in verbis eius fuisse. His dictis Regi perſuatur,
 & mentem eius à Deo & iustis ac pijs operibus in totum auersam in ex-

An. mundi
2971.

AnreChri-
stum na-
tum 1993.

Miraculo
vaticinium
confirma-
tur.

Emortua
dextra sani-
tas refitui-
tur.

Hædæ &
Ruffinus
cap. 9.

Propheta ad
Ieroboamum
per menda-
cium rade-
tur.

Inobedienti
propheta
pena & se-
pultura.

Iadoni pro-
phetiam Ie-
roboamo
Pseudop-
pheta effu-
scat.

An. mundi
2971.

Ante Chri-
stum nat.

993.

Hido &
Ruffinus

cap. 10.

Roboami
urbes muni-

ta.

2. Par. 12.

Pis Israeli-

ta rediens

ad Roboa-

munum.

Roboami

uxores &
liberi.

Regis ad

exemplum

totius com-

ponitur or-

bis.

Alia cap. 5.

Susacus ma-

gnus copis

Iudaam in-

madis.

Hierosolyma

obsessa.

Samaai Pro-

pheta Iu-

daeorum im-

pietatem or-

guit.

2. Par. 2.

Samaai po-

pulum con-

solator.

tremam impietate precipitavit. Id tantum enim posthac contra omne ius ac fas debacchat^r est, ut nihil aliud quæreret, quam quomodo indies magis ac magis semetipso novis sceleribus superaret. Sed hoc omisso, de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum trium regno potitus, urbes munitas & magnas condidit quarum nomina hæc: Bethleem, Era me, Thetos, Bethsur, Socho, Odolam, Ipa, Marcia, Zippa, Adora, Lachis, Azeca, Sarzen, Elö, Hebron, omnes in tribuludæ sitæ. A ias deinde a que magnas in Beniamitica sorte munivit, singulisq; sua præsidia & præse-
tos imposuit, frumento, vino, oleo, cæterisq; comestibus abunde in-
structis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curavit, to
quam uam multis millibus sufficeret. Ad hunc Hierosolymis degentem è
tota Israelitarum ditione confluerunt Sacerdotes & Leuitæ, & quorquor
è reliqua plebe erant boni ac iusti patrias suas relinquebāt, ut Hierosoly-
mis Deum colere liceret, offensu Hieroboami tyrânide, qui eos ad suarum
vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum est, ut Roboami re-
gnū integro triennio talibus accessionibus cresceret. Qui cum ex priore
matrimonio cognatæ cuiusdā mulieris tres liberos suscepisset, superdu-
xit postea cognatā aliā, Macham è Thamarè Ab-salomi filia progenitā,
ex qua Abiæ pater factus est. & quāvis etiam ex aliis vxoribus liberos ha-
beret, præ omnibus tantē amavit Macham. erāt enim ei legitime vxores 20
æ concubine vero 27. & ex his 28. filij, filiz vero 60. Abiam vero Machæ
filium successorem sibi designavit, eiusq; fidei thesauros suos & muni-
tissimas quasq; urbes credidit, sed vt plerumq; solent mortales fortuna
bandiente corrumpi, Roboamo quoq; idem accidit. Videns enim suarum
regni tanta incrementa, ad iniustas & impias actiones deflexit, factus con-
temptor veræ religionis, ita ut etiam populum in imitationem sui per-
traheret: quandoquidem ea est rerum humanarum natura, ut cum prin-
cipum ac magnatuum moribus etiam subditi depræuentur, quorum
modestia seu norma corrigi debebant, & pro virtutibus vitia eorum se-
quantur. alioquin nisi eadem quæ reges faciant, improbare facta illo-
rum videntur. si, ut sub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem e-
gregie contemnente, ne iustitiz studiis Regem suum offenderet.

C A P. I I I I.

Susacus Ægyptiorum Rex capiv Hierosolymam, diuinas eius urbes in
Ægyptum transportavit.

Hanc contumeliā Deus per Susacum Ægyptiorum regem vkuse est, cuius
res gestas Herodotus per errorem Sesonis adscribit. hic enim Susacus
5. anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit:
in quo fuisse ferunt currus 10200. equitus 60000. peditu 40000. eius mi-
les maxime ex Asiris constabat ac Æthiopibus. irrumperisigitur in Hebræo-
rum regionem munitissimas Roboami urbes sponte deditione facientes in
40
fidē suā recepit, quibus præsidio firmatis, postremo Hierosolyma est ag-
gressus. Roboamus vero vna tum suis Susacæ exercitu obsessus, versus ad
supplicationes exorare Deum non potuit, ut victoriam annueret. Samazas
quoq; Propheta costerruit, dicens Deum minari deserturum se illos, qui
cultu ipsius priores deseruerāt, quamobrem contemnati, & videntes nul-
lam salutis spem reliquā omnes confiteri cœperunt, iure se à Deo propter
impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autē videns eos licet affe-
ctos & peccata sua contentes, per Prophetā denūciauit, nosse se eos per-
dere. Subditurum tamē Ægyptiis, ut experiantur, verum commodius sit, Deo
50
feruire an hominib. Susacus autē Roboamo propter actum dedente vrbē
conditiones non seruauit: sed de prædatus templi, thesauros tum Deo sa-
cros tum regio expulauit, exportata innumera auri atq; argenti multi-
tudo. ac ne scrupulo quidem relicto. Detraxit etiā aurea leuitæ & cly-

peos quos Salomo rex fecerat. ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat. à Sophenz rege acceptas. atque ira cum opima præda domum est reuersus. Meminit a. huius expeditionis et Halicarnassensis Herodotus. in nomine tantum erras, & quod. persuasus multis aliis gentibus et Palæstinam Syriam subiugarit. hominibus, non expectata vi, de ditionem facientibus. Apparet a. satis, quod nostram gentem dicere uelit ab Ægyptio subactam. narrat. n. hunc columnas reliquisse apud eo, qui prius, quam martem experirentur, deditionē fecissent, in quibus pudenda muliebria insculpta fuerint. Roboamus a. is fuit rex noster, qui urbem antequā oppugnaretur, deditit. Idem ait Æthiopus quoq; ab Ægyptiis circumuentionē uixitū cōdicisse. Phœnicia. n. & Syros Palæstinis tateri se hāc ab Ægyptiis accepisse. Constat a. quod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syriæ. præterquā nos. Sed de his quisq; suo arbitratu sentiat. Post Susaci discesum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parē æreorum numeru refecit, eaq; securariis, & excubitorib. suis assignauit. & sine ulla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cobibere, eo quod perpetuum illi esset cum Hieroboamo diuidium. Vixit an. 37. ex quib. 10. & 7. in principatu exegit, ut arrogans ac insipiens, ut qui propter spretū paternorum amicorum consilium, tantā ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regis conditoriis. In regnū paternū Abias successit, octauū iam supra 10. annuū Hieroboamo apud decem tribus regnū obtinente.

Et quoniam huius regis exitu diximus, superest, ut quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neq; modum, neque sine impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis exstruebat, & sacrificos his e vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignamq; tanta impietate præna, non multo post Deus in caput ipsius atq; familiam vertit. Cumq; filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit uxorem suam, immutato cultu, sumptuq; priuato habitū, ad Achia Prophetam proficisci. esse. n. hunc virum in prædicēdis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset, mandauitq; ut quasi peregrina de filio percontaretur, essetne præsentem morbum euasurus. illa, habitu mutato, ita ut à marito iussa fuerat, in Siluntē, ubi tū Achias degebat, peruenit. Iamq; aduentante ad illius ædes muliere, excutiēti præsenio Deus apparuit, indicans & quod Hieroboami vxor ad eū ueniret. & quid ad interrogata respondendum sit. Et cum iam pro foribus esset priuatam hospitē simulans, exclamat. Ingredere Hieroboami coniuq, quid te ipsa celas? Deum certe latere n. n. potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauitq; quid tecum loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei uerbis ei renuncia. Quoniam te magnū e paruo & nihilo reddidi, & abestis a Dauidis familia regno, tibi illud deditu contra immemor horū beneficiorum fuisse Deos quam me, colere maluisti. ideo delebo te & tuū genus & cadauera uestra à canibus atq; alutibus deuorabuntur. constitutum. n. regem super populum meum, qui nequiniē ē Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers ultionis, sed excidet ē terra bona hæc & in transeuphratē. es regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & Deos ab illo factos adorat, relictis tuis ceremoniis. Tu uero mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium. n. mortuum reperies, nam te urbem ineunte, ille à vita exiturus est. sepelieturq; de fletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus. n. hic ē Hieroboami familia bonus exiitit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filii mortem iam tum deploians plangensq; misera properat propter maritum, eadem opera filio factum accelerans, quem non nisi mortuum uisura erat. reuerſaq; domum, il-

Hierosolyma & templum depredatur. 3. Reg. 14. Hierodotus de hac expeditione nequid scripserit. Roboamus pro scutis & clypeis aureis parum æreorum numerum facit. Roboamus moritur & Abias in regno succedit.

Hedio & Rufinus c. 12. 3. Reg. 14. Ierooboami impietas. Ierooboami filio ægrotante, mater ad Achiam Prophetam mittitur. Parua Ierooboamo & populo prædictio.

An. mundi lum quidem, ita ut Propheta prädixerat, exanime reperit, Regi veto
2988. ante cuncta ordine renuntiavit.

Christum
nat. 1976.
Abias cap. 6.
Hieroboami co-
tra Abiam
Iuda regem
expeditio.

C. A. P. V.

*Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, &
quod Bofanes Hieroboami generi exstirpator, ipse
regnum occupaverit.*

Abias contra
Hieroboamum
exercitum
colligit.
Abias ad He-
braeos oratio,
qua desertio-
nem & im-
pietatem eu-
s reprobat.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra
Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem qui tum patri suc-
cesserat, duxit exercitum, propter iracundiam eius non satis admini-
strandis rebus maturam, sperans se facilem victoriam reportaturum. Ille vero,
audito aduentu Hieroboami, haudquaquam est perterritus, sed supra
iracundiam, & supra quam hostis sperauerat, impigre collecto è duabus tri-
bus exercitu, occurrit Hieroboamo, in quodam loco qui appellatur
mons Samaron, & prope illum castra metatus ad praelium se & suos pa-
rabat. Habebat autem in castris quadringenta millia militum: Hiero-
boami copiae duplo numerosiores fuere. Ut vero pugnandi studio acies
instruere ex aduerso constiteret, Abias, occupato editore quodam loco
manu mota silentium ab hoste petiit. Quo impetrato, sic orsus est dice-
re: Quod Dauidi atque eius posteris regnum in multas iracundias duratu-
rum diuinitus sit concessum, ne ipsi quidem ignoratis: quo magis mi-
roror, cur, deserto meo patre, Hieroboamo eius seruo adhaerere malueritis,
& nunc ab illo contra nos stetis iusto Dei suffragio principatum ob-
tinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte depulsuri. maiorem e-
nim eius partem Hieroboamus iniusta vi occupat. Sed non diu fruetur
sua tyrannide; dabit Deo poenas peccatorum scelerum, qui finem
imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipse non vult im-
ponere, atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc
enim auctore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis
consiliis seductus, parum comiter vos allocutus est, irati deseruistis
non tam illum quam Deum optimum maximum, legesque eius omni-
um, quae vnquam fuere, sanctissimas. Atque æquum erat veniam dedisse
non solum verbi duxioris homini iuueni & concionandi non admo-
dum perito, sed etiam si re aliquid per iracundiam peccasset, vel propter
Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est
parentum meritis posterorum errata condonari. Vos vero nullam for-
tunam rationem habuistis, & ne nunc quidem habetis, sed tam numero-
so exercitu contra nos venitis, quae quæso re fieri? num aureis illis virulis
& aris ac lucis celsioribus, quæ non religionis, sed impietatis vestrae ar-
gumenta sunt? An forte multitudo, quæ potiores estis, spem vobis facit
victoriae? At nihil pollet quantum liberis innumera vis exercitus, pro in-
iustitia contra ius arma ferentis. In sola enim pietate ac iustitia spes vi-
ctoria sita est, quæ profecto penes nos est, qui constanter in seruandis
legibus & veri numinis cultu perseueramus: quæ non manus artificis
è materia fragili sculpsit, neque scelestus Rex commentus est ad
imponendum vulgo ignobili, sed qui conditor est omnium, & princi-
pium huius vniuersitatis simul & finis. Quamobrem nunc quoque fra-
des, ut respiciatis, & secuti meliora consilia delinatis contra instituta
patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem peruenistis. Dum in
hanc sententiam Abias verba facit ad Israeliticum populum, intrerim à
Hieroboamo pars copiarum occulte missa à tergo Abianorum conspi-
citur: qui circumuentos se videntes, non mediocriter sunt territi. Ibi
Abias bono animo suos esse iubet, omnemque fiduciam in Deo ponere:
illum certe nullis hominum insidiis circumueniri. Ad hanc Regis vocem

Abias victo
hæc posuit.

redditus est militi animus: & inuocata ope numinis, ad Sacerdotum classica ingenti clamore sublato alacritatis indice in hostem intrunt. Nec defuit coeleste auxilium, quod hostium vigorem rerudit, Abianis longe præpollentib. Tantam enim stragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel barbarorum inuenitur commensarijs. Cæsis enim quingentis milib. memorabilem apud omnes posteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitissimas vi captas diripuerunt, Bethelen cum sua ditione, itemque Iſſanam & huic coniunctam ditionem. Post eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuere, quamdiu Abia fuit superites. Defunctus enim est, non multo post victoriam, exacto tertio principatus sui anno: sepultusque est Hierosolymis in maiorum suorum conditorijs, relictis filiis viginti quibus, filiab. sexdecim, is liberorum numerus est mulierib. XIII. ei susceptus est. In regnum successit filius Aſanus, matre Machabæ genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita est. Atque hæc sunt, quæ de reb. Abiz sunt prædita. Mortuus est deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cum regnasset annis viginti duobus, secundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadab, paterna malicia & impietatis æmulus, eoque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæstinorum urbem, putabat se eam obsidione posse capere. Interim quidam e domesticis eius amicis Bosanes Macheli filius insidijs interceptum occidit, & arcepto regno totam eius stirpem excidit: euenitque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, a canib. lanari absumerentur: qui vero in agris, ab alutibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & scelerum pœnas exsoluit.

CAP. VI.

Æthiopum irruptione in agrum Hierosolymitanum sub Aſano, & exercitum eorum interitum.

Aſanus autem Hierosolymorum Rex vir erat morib. honestissimis præditus, & coelestis numinis obseruantissimus, qui que nihil vel cogitaret vel faceret nisi pietati ac naturæ legibus consonum. is correxit quicquid erant in suo regno vitiosum, sublatiis omnibus exoticis immundicijs. habuitq; in exercitu lectissimorum virorum scutorum ac hastatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica scutorum & sagittariorum ducenta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zarzo Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducentis peditem nongenta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis cursib. Huic progressu vsque Maresam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Aſanus: & instructa contra eum acie, non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Sephatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinem, exclamauit Deum inuocans, orantq; vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum cum Zarzo sola illius ope fretum, qui paucos plurimum, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti DEVS victoriæ signum obtulit: quo viso Rex alacris cum hoste cõsistit, cæsusq; plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versus deinde cadibus ad rapinas Gerata capiunt ac diripiunt. idem & in castris hostium factum est: vnde multum auxiæ gestum est, prædaq; abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolymariam que non longe aberant quum illis propheta Azarias sit obuiam, is potiusquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diui-

An. mundi
2988.
ante Christi-
um nat.
976.
Mori A-
bia.
3. Reg. 31.
Aſanus præ-
Iuda.
An. mundi
2991.
ante Christi-
um nat.
973.
An. mundi
2992.
ante Christi-
um nat.
972.
An. mundi
2993.
ante Christi-
um nat.
971.

Hædie &
Ruffinus
cap. 12. al. 8.
Aſani pietas
3. Reg. 15.
Æthiopes
arma contra
Aſanum
capiunt.
2. Par. 14.
An. mundi
3000.
ante Christi-
um nat.
964.
Aſani victo-
ria.

An. mundi
3000. ante
Christum
nat. 964.

Azaria
Propheta ad
populum ad-
hortatio.

2. Par. 15.
Religio in
Israhelico po-
pulo renova-
ta.

*Basanus im-
pietas.*

3. Reg. 16.
Prophecia
contra Basa-
nan regem.

Basanes
Ramathonem
captam mu-
nit.

An. mundi
3006.
ante Chri-
stum nat.
958.

Asanus
*Damasceno-
rum Basa-
nem concitat*

An. mundi
3016. ante
Christum
nat. 958.

Asias cap. 8.
*Mors Basa-
ni.*

no fauore eis cōtigisse propter seruaram iustitiam ac pietatem, & quia
semper Dei voluntati obtemperauissent. Quod si ita, ut ~~comperant~~ per-
gerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam e-
iusdem fauore illis expectandam: si uero à religione descuerint, om-
nia contraria illos inanere: sequiturque tale tempus, in quo neque
propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor
tuncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras
dispergendam, erronumque more vitam acturam: nullis certis sedibus.
Quapropter hortabatur ut dum tempus esset probitati studerent, & di-
uinum laurem sibi ipsis non inuiderent. His auditis rex vna cum po-
pulo gauisi sunt, dederuntque operam & publice & priuatim, ut reli-
gio facta testis maneret, diuinitis a rege per totam regionem, a quibus
hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hostatu Asani
duarum tribuum regis reb. reuertor ad Basanem Israhelitarum regem,
qui, Nadabo Hieroboami filio casu, regnum eius occupauerat. Hic in
Tharse vrbe electo domicilio viginti quatuor annis regnauit, scelerati
or, magisque impius quam vel Hieroboamus vel illius filius, afflictor
populi, & aguerus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimo-
ne propheta prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quib.
prius Hieroboamum, cladibus profigaturum: eo quod rex à se consti-
tutus ingratum fuisset, nulla in administrando regno pietatis aut iusti-
tiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel utilior populo, vel Deo
gratio: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnibus eius
vitijs sese contaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam
similem exitum habiturum. At Basanes posteaquam cognouit immi-
nentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, nō hoc curauit, ut cor-
rectior in posterum & anteactorum poenitens, placato numine, vitaret
exitium: sed velut proposito præmio, si strenue pergeret, ac si per pro-
phetam ampla spes proposita, non calamitas denunciata esset, seipso fa-
ctus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremo
cum exercitu aggressus est urbem non ignobilem Ramathonem, distan-
tem quadraginta stadijs à Hierosolymis: quam captam muniebat, ut e-
am sedem belli faceret, vnde sui milites exurtionibus regnum Asani
vastarent. Veritus autem eius conatum Asanus, & cogitans quam mul-
ta damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre
posset, misit ad regem Damascenorum legatos cum pecunijs, ambuens
eius societatem, & admonens quod paterna inter ipsos intercederet a-
micitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo in-
iit, rel. cta Basanis amicitia: moxque suos duces iubet cum exercitu in
illius ditionem proficisci. & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora a-
lias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & A-
belmacen: His auditis Israhelitarum rex, omissa inuentione Ramathonis
ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem e coniecta ab illo mate-
ria duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba,
alteri Maspha. Nec postea Basanes bellum instaurare valuit, fatali mor-
te præuentus: sepultusque est in Arsane oppido. In regnum successit fi-
lius Eleanus. Hic post alterum regni annum periit, per insidias casus à
Zaniare sui equitatus dimidia partis magistro. Epulantem enim apud
Osam suum procuratorem immissa equitum turma facile oppressis,
per absentiam tam præfectorum quam militum, qui tum
omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum
urbis occupati fuerunt.

CAP. VII.

Basan stirpe sublata quod Israelitis Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus Rex, totam Basanis stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicatus interit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem intertrecione absumptam diximus. Inter ea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quod Zamares occisi a se regnum inuassisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eaque expugnata vopositur. Zamares videns urbem sine præsidiis, in intimam regiam se recepit, subiectoque igne simul cum ea se quoque concremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est. aliis Thamanum, aliis Amarinum regnare volentibus. Cuius factio quum tandem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinere. Trigesimo anno regni Asani regnavit Amarinus annis duodecim, sex Tharsis, reliquos sex Marcone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samarzum vocauit à Samaro, de quo montem emorat, in quo urbs sita est.

Hic nihil à prioribus regibus differebat, nisi quod illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, ut populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quæ propter iratus Deus effecit, ut alius alium tolleretur, & eum toto suo genere extirperentur. Hic Samaria diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certe videre licet quæ curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tempore alius ab alio cum totis familiis sublari sunt. Asanus vero Hierosolymorum duarumque tribuum Rex ob pietatem ac iustitiam feliciter Dei fauore viuens, ad extremam peruenit senectam, & post unum & quadraginta regni annos, bona morte decessit, cui mox Iosaphates successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauis pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Davidem sanctissimum regem reuoluit, quemadmodum paulo post dicitur.

Cæterum Achabus Israelitarum sex habitauit Samariæ, ubi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid forte deterius commentus est. Omnium enim impietates repræsentauit ac scelera, sed Hieroboami præcipue. nam & vasa ab eo consecrata adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomen Iezabela: moxq; ab ea domesticos illius Deos colere didicit.

Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoque impotens in sanis, ut non verita sit templum Beli Deo Tyriorum exedificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quia & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delibabatur, dementia & malitia omnes ante se reges superans. Hunc Propheeta quidam Dei maxime à Theobone Galaditica urbe oriundus adiit, dicens cum prænunciare, quod nec pluius illis annis daturus sit, nec rorem, donec ipse vates non compareret. Additoq; iureiurando quo magis rem confirmaret, secessit ad tractum australem ubi ad torrentem quendam debebat vnde potum haberet. Nam cibus ei quotidie per coruos afferebatur, qui postquam ad inopiam imbrium exaruit, iubente Deo profectus est Satepta n. quod oppidum Tirum inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inuenturam præmonitus fuerat, quæ a iumenta suppeditaret. Iamq; non longe à porta aberat quum videt mu-

An. mundi 3017.

Ante Christum nat.

247.

Extirpatio stirpis Basanæ.

Zamares confestim concremar.

Diuersa populi studia.

Amarinus rex Israelis.

An. mundi 3027.

Ante Christum nat.

248.

Amarinus moritur, ei quo Achabus filius in regno succedit.

An. mundi 3028.

Ante Christum nat.

248.

Achabus cap. 10.

Asanus rex moritur, cuius Iosaphates succedit.

An. mundi 3131.

Ante Christum nat.

248.

Iezabela 3. Reg. 17.

Annus caritatis fratribus gradus.

248.

*Eliam cor-
nus cibari.*

*Sarapana
vidua Eliam
suscepit
nam &
farina non
deficit.*

*Menander
de fame
tempore E-
lia.*

*An. mundi
1037.
AnteChri-
stum nat.
927.*

*Elias vidua
filio vitam
restituit.*

*3. Reg. 18.
Elias ad A-
chabum
venturam
pluviam ei
indicaturus
necitur.*

*An. mundi
1040.
AnteChri-
stum nat.*

*924.
Achabum E-
liam querit.
Obedias con-
tum Pro-
phetas ab-
scindit sa-
sentat.*

*An. mundi
1073.
AnteChri-
stum na-
tum 927.*

*Achabum
Elias impii-
tatem accu-
sat.*

lierem operariam signa colligentem: & significante Deo hanc fore eius
altricem, salutatam prius rogavit, ut aquam portabilem afferret: aben-
temque iam retroans & panem portare iussit. Iuravit illa, nihil sibi do-
mi esse præter vnicum farinæ pugillum & olei paululum: venisseque se
eo, ut, collectis lignis, sibi & filio panem coqueret, quem ubi comedis-
sent, fame absumerentur, quandoquidem nihil superesset aliud. Tum
propheta, Vade, inquit, bono animo, latiora sperans: & primum mihi
paululum paratum affer. polliceor enim tibi, nunquam in vase illo fari-
nam defore, nec oleum in idelia, donec Deus det pluviam. Paruit mu-
lier, & quæcunque Propheta petierat, fecit: deincepsque & sibi & filio
hospiti faralimento rum habuit. neutrum enim horum defecit. quan-
diu duravit siccitas. Meminit autem huius inopie pluviarum etiam Me-
nander in gestis Ithobali Tyriorum regis sic scribens: Hoc regnante
etiam pluviarum defectus fuit, ab Hyperberetæo mense usque ad in-
sequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cum supplicationes indi-
xisset, sequuta est magna vis tonitruum. Hic Botrym in Phœnice con-
didit, & Auzaten in Aphrica. His verbis dubio procul siccitatem factam
sub Ahabo, cuius tempore Ithobalus apud Tyrum regnavit, Menander
in suos commentarios retulit. Mulier autem illa prophetæ hospes, cum
filius eius morbo prævalente exspirasset, eiulans & voces quas dolor ex-
primebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius
derexisset, ideo mulatam se filii morte didicissans. Ille consolabundus
iubet eam sibi tradere filium, breui recepturæ vitæ: acceptumque mox
in proprium cubiculum detulit: quo de posito super suum lectulum, ex-
clamavit ad Deum, non bonam hospitii gratiam altrici relata exin-
deo ipsius puero rogabatque, ut remisso spiritu vitam ei restitueret. Itaque
Deo genitricem miserante, & prophetæ gratificante, ne videretur infor-
tunium secum in hospitium inulisse, præter omnem expectationem
recepit puer spiritum. At illa gratias egit vari, dicens nunc demum se
agnoscere diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde post Dei iussu ad
Achabum proficiscitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fa-
mes per totam regionē, & magna rerum ad vitum necessarium penu-
ria, ut non solum hominibus panis deesset, verum etiam equis ceterisque
iumentis terra negaret pabulum: tanta erat ubique siccitas. Rexigitur
vocato dispensatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iussit
vbique fontes & torrentes perquirere, sicubi inueniretur herba ad secan-
dum iumentis pabulum. Cumque multum quæsitus propheta Elias nus-
quam compareret, iussit Obediam quoque, se sequi. Parius deinde itine-
ribus, aliam rex, aliam dispensator viam ingreditur. Erat autem vir pius,
& quo tempore Iezabel Regina in Prophetas sauebat exdibus, centum
ex eis in cauernis subterraneis abdiderat, pane & aqua sustentandos.
Huic à rege digresso Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à vene-
rabundo salutatur. Mox propheta mandante ut aduentum suum Re-
gi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittas eum, qui te vbique
gentium ad necem perquirat? Quis enim locus est, ad quem attractus es
te non miserit? Nunc fieri potest, ut dum ego regem adeo, te Dei spiritus,
quo agitaris, alio rapiat: & Rex, te non reperto, frustratus in caput
meum sauiat. Noli esse in meo periculo tam securus, quam scire possis
quam sim studiosus tui similitum, qui centum Dei homines furori Ieza-
belis eripui, & nunc eis in latebris alimenta suggero. Propheta contra
iubet ut nihil metuens Regem adeat, sacramento interposito se quoque
eodem die in eius conspectum venturum. Quo indicio postquam Acha-
bus Eliam adesse didicit, in occursum eius properat: & cum indignatio-
ne, Tunc es, inquit, Hebræorum ille turbator? tunc sterilitatis huius au-

tor? At ille nihilo blandior, ipsum & eius familiam cum suis externis sacris causam malorum omnium assenerat, inuestis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet ut eat, & tori populum in Carmelum montem ad se conuocet. simulque suos & vxoris vates quorum numerum etiam non tacuit: praterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Ut vero omnes acciti a rege ad constitutum locum confluerunt, Elias in medio constitit, & quousque, inquit, inter vtrumque, vacillabitis? Si enim Deum nostrum verum & solum creditis, hunc & mandata eius sequimini, quod si non huic, sed externis diuinis honores debere existimatis, illos igitur recipite. Populo vero nihil ad hæc respondente, Elias postulat, ut quo certiore argumento vel proprii vel alienorum probetur potentia, solus ipse Dei sui vates contra illos trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum struem imposito, sed nullo igne subdito: idem oportere & illos facere, atque ita inuocare suos Deos, ut ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci posse. Quæ sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos, electo boue, priores sacram rem facere, & sua nominatim inclamare numina. Dumque suis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias altius eos iubet vocem attollere, si forte aut peregre absint aut dormiant. Illis vero à mane usque, meridiem frustra inclamantibus, & more patris ioculis ac lanceolis sua corpora incidentibus, cum iam suæ vices sacrificandi venissent, amoris sacrificiis illis fanaticis iussit vulgum propius obseruare, ne forte clam ignem admoueret: qui postquam accessit, acceptis duodecim lapidibus iuxta numerum tribuum Israeliticarum altare ex eis instaurauit, foditque circum illud fossam bene profundam, & coaptata super altare strue lignorum, victimaque desuper imposita, quatuor hydrias fontana aqua plenas super altare iussit effundere, ita ut fossa quoque repletur aquis superfluentibus. Quibus paratis cepit inuocare Deum, precarique, ut erranti iam diu populo ostenderet suam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repente de cælo in altare lapsus inspectante populo rum victimarum aquam omnem circumfusam absumit, ita ut locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximum & solum verum confitendo: ceteros nihil aliud esse quam numina vanis stultorum hominum opinionibus consista: moxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elias sic iubente: qui regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius sollicitum: breui enim visurum pluiam, quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cum humi desedisset, caput genibus applicuit, iussitque famulum ascenso quodam scopulo ad mare prospicere, & indicare si cubi nubem excitari videris. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimo reuersus ait se vidisse in aere nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias misit eum mox ad Achabum, iubens ut rex propere in urbem redeat, prius quam profusus imber occupet. Qui postquam ad Iesraelem urbem cepit tendere, sine mora offuscato aere & inuoluta nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regum currum usque, Iesraelem Azari urbem currus prosequutus est. Iezabæ vero Achabi vxor, audito prodigio per Eliam parato, quodque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quem admodum ipse prophetas occiderat. At Elias territus fugit in urbem Bersabæ, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumææ contermina: relictoque ibi famulo ipse in desertum abiit. Cumque precatus esset mortem, quod non esset ceteris melior, ut illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore qua-

An. mundi 3037.

Ante Christum nat. 917. Elias populi superstitionem arguit.

Elias doctrina & officio miraculo confirmatur victima igni cultum absumpta.

Bdi sacerdotum interfecit. Elias pluiam venturam prædicit.

An mundi 3040. ante Christum natum 914. 3. Reg. 19.

Iezabæ Elias fugit.

Cura Dei pro suis.

An. mundi
3040. ante
Christum
nat. 324.
*Eliam Deum
in deserto al
loquuntur.*

*Ieu Ben Is
raelu.*

*Elsai voca
tio.*

*Hedio &
Rufin. c. 14.
al. 11.*

*3 Reg. 21.
Historia Na
buthi ob pra
dium Achab
negatum
lapidatus.*

*Eliam Achab
& Iezabel
vindictam
divinam
prædicit.
Achab ipse
miseria.*

dam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam & cibum appositum. & cum comedisset, collectis ex hoc cibo viribus ad Sinzum vsq; montem peruenit, in quo Moyses à Deo legem accepisse proditur: ubi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quam obrem, relicta vrbe, desertum coleret, ait se, occisis exterritorum Deorum vatibus persuasisse populo, quod vnicus sit Deus qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à Regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinū subdium prodire auditurus quid opus factū sit. sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræ motus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obrulit, sequutoq; mox saule: & o, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem, mandatumq; m. x. vt domum, quersus declaret populi regem Ieu Nemessai filium: apud Damascū vero Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizam constituat, ex Abela vrbe oriūdum. Impios enim pœnam daturus, alios Ieu Regi, alios Azaeli. His auditis, Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum ostendisset Saphatitium Eliazum arantem cum quibusdam aliis imellentibus iuga duodecim acceffit & ei pallium suum iniiecit. qui euestigio prophetare coepit, reliquisque bobus, seclator Eliaz factus est. Rogauit tamen vt prius sibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato, illum sequutus est. indiuiduus posthac minister ac comes. Et prophetæ quidem huius res se ita habuerunt. Ceterum Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regis fundis contiguum, sc. & rogatus ab Achabo, vt ei quantumlibet precio venderet rus finitimum, diiungendum regio: aut si mallet vnum aliquod è regis pro eo sibi egeret: negauit se id facturum. gratius enim sibi esse, & paternis agris cultus percipere. Rex non aliter quam si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare voluit. nec cibum sumere, Iezabela vero scitante, quid acciderit, vt nec balneum admittat & cenam æque ac prandium salidiat, quam rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Vsum se apud eum comi sermone, & infra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam detulisse. Mulier contra hortatur, vt magno sit animo, & merore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impune auferat. Moxque literas Achabi nomine criptas mittit ad Israelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur, indicto ieiunio, concionem aduocare, & in eo primum locum Nabutho propter illustre genus attribueretur. Deinde subornatis tribus viris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiz populo lapidandum, obicere, ac ut hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt Regina scripserat factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac Regi fecisse conuicium, à populo est saxo obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum est, Regem accedit, suadetque vt sine suo sumptu vineorum Nabuthi hæreditatem capeffat: & ille exiliens præaudio, ad visendum id prædium euestigio se confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogetq; quid ita occiso vero domino, eius prædii hæreditatem iniuste sibi vsurpet. Quem vbi ad se venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior passus erratum, ad satisfaciendum ipsius arbitratu se obrulit. Tum vates prædicit, eo loco vbi Nabuthi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & Regis & Reginz sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppresserat. Tum deum Achabum eius facinoris pœnitentia subiit, & indutus saccum,

nudif.

nudisque pedibus cibo abstinuit, peccatum conticens, & Deum ita placare cupiens. Deus vero per prophetam denunciat se quidem vsq; post eius obitum dilatarum vindictam. quandoquidem sceleris pœniteat minas tamen vanas non fore, sed Achabi filium pro commisis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syria Rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profugatur.

DVM hæc circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damasci Rex, contractis è toto regno suo copiis, ascitisq; vltra Euphratem triginta duob. socijs Regib. contra Achabum duxit, qui intelligens imparem eius copiis, à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus, ipse mansit intra Samariam. Cincta. n. erat mœnib. firmissimis, & alioquin videbatur expugnari difficilis. Syrus autem cum exercitu eo venit, & obsessam urbem oppugnare cepit. misso quoque caduceatore ad Achabum, petijt sibi licere legatos ad eum mittere, proposuros quidnam peteret: quo impetrato quum venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi, quod si ipse quoque fateatur, & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere; abduco exercitu Regem obfidionem soluturum. Achab. vero iubet legatos Regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes facultatesque vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legatipnem rursus aliana Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisq; liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domus scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achab. latus secunda legatione Syri, aduocata concione dicit se libenter p. pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos suos oēsq; facultate p. prias fuisse traditurum. Hoc. a. prima legatione Syrum petiisse. Nunc vero misisse eum famulos qui omnium r. des scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquunt, vltimum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciet propter amorem ciuium pararum reb. suis non parcere. occasionem belli ex illorum reb. attripiat. facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responsum referendum dedit, quod primis postulatis nunc quoque consentiat securitatis ciuium gratia, posteriora non admittat, atque ita eos dimisit. Hoc responso cōmorus ad iram Adadus. tertio legatos mittit eum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium. se vero parem illis aggerem exerciturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo vero respondente, inter armatos non verbis sed factis discernendum, legati reuersi cœnantium forte eum triginta socijs regibus responsa referunt. Ille cuestigio mandat circumuallari urbem & aggerem erigi, & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achab. cum omni populo minimum à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum possicri, daturum se victoriam de tam multis hostium militib. Rogatus deinde per quos hæc victoria continget, per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quod Syrus ad exulas ac luxum se dedisset, patefactis repente portis emittit iuue-

An. mundi
3040.
ante Christi-
sum nat.
924.

3. Reg. 20.
Bellum
Adadi contra
Achabum.

Legatio
Syri ad
Achabum.

Responsum
Syri legatis
datis.

Fiducia
Adadi in
militib.

Israelitis
Deum contra
Syros victo-
riam polli-
centur.

An. mundi
3040.
ante Chri-
stum nat.
924.
Victoria
Achab ad
Syru repor-
tata.

Secunda
Adadi in I-
sraelitis ex-
peditio &
strages.

Achab in
gratiam re-
cepto Ada-
do, faduū cū
eo facit.

nes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam
eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant siue pugnatum,
vinctos ad se pertrahant. Interim Achab. etiam reliquum militem intra
mœnia paratum cum armis habuit. Filij vero principum congressi cum
excubijs, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod
vbi succedere Israelitarum Rex animaduertit, vniuersum reliquum ex-
ercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facile eos
p̄fossigant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & iner-
thes impingerent, ita vt, relicta in castris armatura, fugerent, & Rex ipse
p̄zecleri quo vix euaserit. Achab. vero longo spatio Syros persequen-
tus est cadendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulen-
tis castris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus,
domum in urbem reueisus est. Cæterum propheta monente vt in se-
quentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat,
reuerfurum enim Syrum iterum, Rex omni ope bellum apparat. Porro
Adadus seruatus est clade cum reliquijs exercitus, aduocatis amicis con-
sultabat, quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaferunt
non esse posthac cum eis in montanis conflegendum. Deum enim eo-
rum in talib. locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campe-
trib. committatur p̄tium, facile se superiores fore. Præterea consula-
uerunt, vt dimissis Regibus, quos secum in expeditionem duxerat, copias
eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumq; in sua di-
tione, tam equitum quam peditum, conscriberet. Placuit Regi consi-
lium, deditq; operam, vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris
signum se protulit, exercitū in Hebræos duxit & quum peruenisset pro-
pe oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus vero cum
suis copijs obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis
numero militum longe inferior. Superueniente deinde Propheta, &
victoriam pollicente, vt hostis contra quam opinabatur, sentiret, De-
um Israelitarum non minus potentem in campis, quam in montibus,
per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima vero, quum
hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso
instruxit. Nec mora, collatis signis acriter vtrinque pugnatum est, do-
nec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quib. impigre
victoriam persequentib. confusum agmen trepide fugientium equitibus,
peditum, cutruum, à seipsis proculcatum obtrebatur, non multis
pro tanto numero in Aphecā amicā urbem euadentibus, qui & ipsi
murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia. in prælio
vero centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis fa-
mulis comitatus in quandam subterraneam cellam se abdidit. quibus
clementiam Israelitici Regis prædicantibus, & spem veniæ faciētib.
si consueto supplicium habitu ad eum mitterentur, permisi sunt hoc fa-
cere. Illi induti faecos & restibus capita redimiri, qui tum priſcus apud
Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantum grati-
am petere Adadum significant, dediticium eius in perpetuum futurum.
Tum ille gratulati se ei dixit, quod è pugna euasisset, fratrisque loco e-
um se habiturum pollicitus est. Famuli accepta Sacramenti fide nihil
mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Acha-
bum, qui tum sublimis curru vehebatur. Et quum adorasset, Achabus
porrecta dextra in currum eum sustulit, exceptumque osculo iussit esse
bono animo, & nihil se indignum timere. Adadus actis gratijs, quam
longa sibi vita daretur, memorem se fore huius beneficii professus est,
redditurumque Israelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occu-
pauerant, & faciurum ei liberam potestatem commēdandi Damascum,

10 sicur pater ipsiusdem ius Samariæ habuerat. Fodere deinde isto, & iurando firmato, Adadas egregie donatus in suum regnum remissus est. Post talem Syrorum contra Israelitas expeditionis exitum Prophe-
ta quidam, nomine Micheas, accessit ad quendam Israelitam, iussitque eum ut vulnus sibi in caput infligeret, addēs Deum ita velle. Qui quoniam parere nollet, daturum inobedientiæ poenam prædixit, & leonis incur-
su periturum. Quod quum ita euenisset, alterum Propheta adiit, ideum imperans. A quo incunctanter factus & verticem faucibus, obligato capite venit ad Regem, dicens se commilitonem eius esse, & a tribuno cap-
tium quendam asseruandum accepisse: quo fuga elapso, periclitari se nunc, ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc
interminatus sit, si captiuus effugeret. Respondente vero Achabo mo-
rito id passurum, soluto capite agnoscendum se Micheas præbuit. Hac autem arte vsus est, quo maiorem vim verbis suis adderet. Ait enim, Deum in Regem animaduersurum, quod Adadam hominem impium, & contra diuinitatem contumeliosus dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim ut ipse ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus eius ab exercitu, Rex libertate Prophetæ offensus, iuber eum in carcerem
20 conijci, & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

CAP. IX.

De Iosaphato Rege Hierosolymorum.

HAecenus de Achabi rebus, nunc ad Iosaphatum Hierosolymorum Regem reuortor: qui aucto suo regno, & præditijs per vrbes ditio-
nis suæ dispositis, ne illas quidem sine præsidio reliquit, quas Abias a-
uus in sorte Ephraimitica de Hieroboamo decem tribuum Rege repe-
rat. Hic Rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, quod esset vir iustus ac pius, & per singulos dies dabat operam, ut aliquid gra-
tum Deo faceret. Quo factum est, ut & ipsi à circumquaque vicinis Re-
gibus, multis honores haberetur, id quod missis ad eos eum muneribus de-
clarauerunt, ut hinc quoque tam diuinitatis Regis quam fama non medio-
cre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio, conuocatis Principibus, & sacerdotibus eius regionis, iussit eos obire valuersam ditio-
nem, & populum oppidatim leges Moysis earumque obseruantiam at-
que religionis cultum docere, quod adeo libenter ciues complexi sunt ut certamen huius studij inter eos susceptum videri posset. Finitimz quoque gentes constanter hunc Regem amabant, pacem inuiolatam cum eo seruantes. Palæstini etiam ordinaria tributa persoluebant, &
40 Arabes annuos sexcentos triginta agnos, paremque hædorum nume-
rum. Munivit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene instructos contra hostem aluit: ex tribu Iudæ scutorum trecenta mil-
lia, quibus præerat Edraus, Ioannes vero ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica sagittariorum pedum ducenta millia, alius præterea dux nomine Ochobatus duxerat centum octuaginta scu-
tatorum millia, absque militibus, qui per oppidorum præsidia fuere dispositi. Duxit deinde filio suo Ioram Achabi decem tribuum Regis
filiam Gotholiam. Cumque libuisset ei Samariam inuicere, benignissime ab Achabo exceptus est, atque etiam militia quæ suum Regem co-
mitabatur, publice exhibitum frumento, vino & carnibus rogatusque est
50 ut ab Achabo, ut contra Syrorum Regem arma cum eo iungeret, ad recipiendam urbem Ramatham, in regione Galaditica, quam de ipso Syri patre ceperat, Iosaphato vero auxilium pollicito, quod non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copijs,

AN. MUNDI
3040. o.
ante Chri-
stum natu-
924.
Achabus ob-
ditijs ab
ipso Adadum
saxatur.

Premium
piorum do-
ctorum.

Titus Iosa-
phati.
3. Par. 17.

Pax tempore
Iosaphati.
Iosaphati
exercitus.

Iosaphati cum
Achabo in
Syros expo-
ditio.
3. Reg. 22.

An. mundi
3040.
ante Chri-
stum nat.
324.

progressi extra moenia duo Reges, & sedentes in suo quisque folio, stipendia militib. numerabant. Iosaphatus vero censebat, si qui Prophetæ essent, accersendos, & consulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat usque in illam diem.

C A P. X.

Achabum à Syris bello laessitum in prælio victum occiditur.

Pseudo prophetae plebs in prælium adducit.

Michæa verus Propheta.

Achabus vero accitis suis Prophetis numero quadringentis, iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit Regi bellum contra Adadum moventi victoriam & urbis dominium, propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis vero bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum quemadmodum antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quod falsi vates essent: percontatusque est Achabum, num quem alium præterea Prophetam habeat, ut certius etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quod malum euentum prædicat, foreque ut ipse à Syrorum Rege occisus pereat: & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inelusum, eum vocari Michæam Iemleæ filium. Iosaphato vero postulante eum produci, missus cubicularius Prophetam adduxit: qui inter eundem ei indicauerat, ceteros omnes Prophetas victoriam Regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere, contra quam Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de Rege cognoverit. Vbi vero ad Regem peruenit, adiuratus, ut vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quæ greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quod ceteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere deberet. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus, Nonne, inquit, modo tibi dixi quam male mihi veliciste. Michæa vero constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere, illum vero spe victoriæ sollicitari à pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cadendum sit, Rex attentius cogitare cepit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garrat, nihil enim veri eum prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quam iste futura cerneret, illum enim prædixisse apud Ierusalem in Nabuthi suburbano lambendum à canibus Regis sanguinem, quemadmodum lambuissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. Perspicuum igitur esse eum mentiri, qui longe præstantiori Prophetæ non vereatur contrarium dicere, & periturus sit Rex ab hinc die tertia, sed mox fore euidentius etiam quam verax sit aut assensus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum Prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quod hoc ita factum sit, & cum dicto infixit ei alapam, cumque illi nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non amplius dubitauit copias contra Syrum ducere, vincebat enim, opinor, sati vis, plus fidei falsis quam veris Prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias vero apertis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandam cornib. vniuersam Syriam. Michæa contra asseuerante breui fore, ut Sedecias e cella in cellam fugiat latebras querens, ne luat penas vaniloqui, iratus Rex, iubet eum apud Achamonem magistratum urbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquam

ei, razeri. Atque ita duo Reges versus Ramatham cum copiis profecti sunt. quo audito Rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter Reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus vero sumpto Achabi cultu staret in acie, quo facilius Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militum, vt neminem alium occiderent. sed solum Regem Israelitarum. Syri vero primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto eum circumuenerunt: sed postquam è propinquo cognouerunt esse alium, omnes se retro receperunt. à mane autem vsque ad vespertinam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solum Achabum ad necem querendo, nec tamen inueniendo. tandem vnus ex Adadi fauulis Amanus nomine, missus in incertum sagitta, Regem per thoracem in pulmonem lauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed autigam iussit currum extra prælium euehere, quod graue ac lethale vulnus acceperit. Cumque vehementer cruciaretur, persistit tamen in curru vsque ad solis occubitus, & tandem profusio sanguinis viribus deficiens interijt. iamque appetente nocte Syri se in castra recipiunt: & quamprimum per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer Regis Samariam relatum, illic sepultura traditur. & cum currus regius cruore fordatus ad lezaræ fontem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabantur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusque Prophetæ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisque semper plus oportet tribuere, quam eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare, quam quod nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid cauere debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quod insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiam si præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tam diu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casus incidant. Nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiatis cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principum Ochozias filius succedit.

An. mundi
304. ante
Christum
nat. 9. 4.
Hædo &
Ruffin. c. 35.
3. Reg. 22.
alias 12.
Achabus &
Iosaphatus
in Syros mor-
uent.

Achabus in
prælio vul-
neratus mor-
tuitur.

Achabi er-
antem canes
iuxta Eliæ
prædictio-
nem lam-
bant.
Propheta-
rum oracu-
la veneran-
da.
Fati necessi-
tas insupe-
rabili.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER

Nonus.

SVMMA CAPITVM LIBRI IX.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Ioramus Achabi filius Moabitis bello petitos superat.*
- II. *Ioramus Hierosolymorum Rex principatum adeptus fratres & pater-
terhos amicos interfecit.*
- III. *Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filii perimuntur, unico ex-
cepto, postremo ipse misera morte tollitur.*
- IIII. *Damascenorum Rex Israelitarum Regem bello imperit.*
- V. *Ioramus a Ien magistro equitum, cum tota stirpe occiditur, & cum
eo Hierosolymitanus Rex Ochozias.*
- VI. *Ien inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque
quartam generationem eius progenies.*
- VII. *Seholia per summum nefas Hierosolymu regnum occupat, qua post
sexm annum caza Pontifex Ochozia filium Regem con-
stituit.*
- VIII. *Asaelu Damascenorum Regu contra Israelitas, ac mox contra Hie-
rosolymitas expeditiones.*
- IX. *Amasias Rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumgos & A-
malecitu ducto victor euadit.*
- X. *Amasia victoria de Israelitu & Ioa Rege eorum reportata.*
- XI. *Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.*
- XII. *Rabe Damascenorum Rege Hierosolymitas bello vexante, Acha-
zerum Rex coactus est Affriorum Regem in Damascen
immittere.*
- XIII. *Affriorum Rex vi expugnata Damasco, & deciso Rege populum
traducit in Mediam, aliu genibus Damascum in coloniam
deductu.*
- XIIII. *Salmanasar capto Israelitarum Rege, & decem tribubus translatu
in Mediam, Cuthas in eorum reginam migrare iubet.*

C A P. I.

Ioramus Achabi filius Moabitis bello petitos superat.

OSAPHATO autem Regi post suppetias contra Adadam Achabo latus Hierosolyma reuertenti Propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quod cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deum enim indigne gulfisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter eam bonitatem, licet male, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem Rex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditio- nem perclustrauit, populum leges diuinitus per Mo- sen traditas, & cul-

An. mundi
3048. ante
Christum
nat. 916.
4. Reg. 3.
2. Paral. 19.
20.
Iosaphatum
Ieus Prophe-
ta, quod A-
chabo auxi-
lium tuler-
at, repre-
hendit.

rum pietatis docendo: constitutisque oppidatum magistratibus honoratus est eos, ut solius iustitiae respectu habito ius populus dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibusque quod æquum est redderent, scientes quod etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cum per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hic quoque iudices & Sacerdotum ac Levitarum ordine, & & primatibus optauit, & hos prius monitos, ut iuste & accurate iura populo redderent. Quod si grauiores controuersie deferrentur ad eos ex aliis cognatis urbibus, de horum negociis maiore etiam diligentia decerni voluit: quod eam urbem maxime æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum fin. ul haberetur & regia. eis summis magistratus ex amicorum numero præposuit, Amasiam Sacerdotem, & ex Iudæ tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabitis & Ammanitis cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam urbem Asphalitis acui vicinam castra metantur, trecentis stadiis à Hierosolymis distant, cuius ager egregia palmetra fert & balsamum. Iosaphatus autem cum audisset hostes superato lacu in regnum suum iam irrupisse, territus concionem aduocat: & ad templum versus Deum inuocat, ut tantum virum & roboris ei suggerat, quantum satis sit ad sumendam de hoste pernam audaciam. In hoc enim templum id exstructum à maioribus, ut quoties ab externo hoste immineret periculum, ibi populus coram numen præiens inuocet, diuinamque opem adiutus inuasores suos multat. Iosaphatus autem, volentes quæ semel diuina munificentia contigere, per vim ad se retinere. Sic precatus est lachrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione. Ibi Iaziel quidam Prophetæ exortus in media concione exclamat, Deum preces exaudiuisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit ut in crastinum se parent, ituri obuiam hostibus, & occurruri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad quendam clium, cui nomen Sis, vocæ Hebræis significantiam eminentiam. Ibi non fore opus ut cum hoste configant, sed pugnantes tantum pro se Deum quieti ipsi spectatores considerent. Post hoc oraculum Rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabat Deum, & Leuitæ organis suis hymnos accinebant. Diluculo vero progressus Rex in solitudinem subiectam oppido Thecuz, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni propheticæ, & construendam quidem aciem, sed in primo agmine constituendos Sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendesque Deo gratias non aliter quam liberata iam ab hoste patria. Placuit omnibus Regis consilium, idque mox etiam exequuti sunt. Deus vero terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum sociis, ita ut alii in alios ruentes hostiliter in se inuicem debacharentur tanto furore, ut ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Iosaphatus vero prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, quæ totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quod sibi citra sudorem & sanguinem victoria contigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantaque fuit multitudo, ut ægre per integrum triduum omnia spolia legerent. Quarta vero die congregatus totus populus in quamdam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo factis postea locum nomen inuenit, ut in perpetuum Conuallis laudationis appellatus sit. Inde reuersus cum exercitu Rex Hierosolyma, per aliquot dies in sacrificiis occupatus fuit ac epulis. Quin & in exterarum gentes tam misitque victoriæ fama perlata, eam Regi sanctitatis ac pietatis opinionem conciliauit, ut res eius sub diuini numinis tutela esse pro comperto crederent: man-

*Iosaphatus
culum ve-
rum reu-
nat.*

*Iosaphatus
magistratus
& Indicos
confisiuit.*

*Moabitis &
Ammanitis
Iosaphato
bellum in-
ferunt.*

*Procatio Io-
saphati in
temple Hie-
rosolymita-
no pro vi-
ctoria obti-
nenda.*

*Iaziel pro-
pheta populo
victoriam
pollicetur.*

*Arma qui-
bus Iosapha-
tus victo-
riam para-
uit.*

*Ammani-
ta & con-
federati so-
per inui-
cem truci-
dant.*

*Ammanitis
totum spo-
lia.*

*Locus & no-
men Iosa-
phati apud
quo, nunc.*

An. mundi
3048.

AnteChri-
stum nat.

916.

Hodio &
Ruffinus
cap. 2.

Ochozias

Achabi fi-
lius Rex
Israelita-
rum.

A. Reg. 3.

Ochozias

prolapsus de
cumbis ora-
culum, con-
fult, & ab

Elia repre-
henditur.

P vna &
habitus Elia

Propheta.

Ochozia

militis, Elia

astrahendi

causa missi

ab igne con-
sumuntur.

An. mundi

3049.

AnteChri-
stum nat.

915.

Ochozias

ab igne libe-
ri decedens

foras fra-
tri succedendi locum

facit.

Elia sicut

Eno: bus ex
hominibus
exemptus.

sitque usque extremum eius diem hac persuasio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Israelitis praeerat: cum quo inita societate parandarum navium, qui merces in Pontum peterent ac emporia Thraciae, iaxuram fecit haud minimam. Nauigia enim absumpta sunt naufragiis, quod non bene regerentur prae magnitudine. Quo factum est, ut hac cura vacauerit in posterum. Atque hactenus de Iosaphato. Achabi vero filius Ochozias regnavit apud Israelitas & Regiam Samariam, vir pessimus, & utrique parenti omnino similis, & Hieroboami primi Israelitarum seductoris zmulus. Eius regni anno secundo Moabitarum Rex defecit, & tributa, quae patri eius solitus erat pendere, amplius detrectavit. Accidit autem ut Ochozias de solario domus suae descendens per gradus prolaberetur, morboque ex hoc casu contracto, Accaronem ad Myiodis (id Deo nomen erat) oraculum scitaturus de incolumitate mitteret. Hebrorum vero Deus Elia Prophetæ mandavit, ut nunciis ab eo missis occurrens percontaretur, an Israelitæ propitium Deum non haberent, quandoquidem Rex ad alienum mitteret de salute interrogaturus: iuberetque eos reuerii, & Regi dicere, eum non reualiturum. Quod quum Elias fecisset, nuncii his auditis confestim ad Regem reuersi sunt. Quo demirante celeritatem redditus, & causam querente, aiunt sibi occurrisse virum quendam, & veruise ulterius progredi iussisseque; renuntiarent suo Regi Israelitarum Dei nomine, quod morbus in peius proficeret. Rege vero iubente ut sibi figuram hominis illius designarent, dicebant hominem esse hispidum, & cingulo coriaceo praecinctum. Qui cum intellexisset Eliam per hac descriptum à nuntiis, misit ad eum atrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. is repertum in montis vertice descendere iussit, & ad Regem venire. in hoc enim se missum, ut si sponte sua faciat, vi coactum eo pertrahat. ille praefatus se prodigium editurum, quo verus Propheta nosceretur, & igne ad suas preces caelitus misso, ipsum vna cum militibus conflagraturum, malum hoc eis imprecatus est: moxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad Regem perlata, iratus aliam centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipse cum Prophetæ inuicem visum esset, si volens sequeretur, & hunc ad preces eius ignis absumpsit quemadmodum alterum. Quo cognito Rex misit tertium, is quod esset cordatus & mansueris moribus, postquam peruenit ad locum ubi tum erat Elias, amice eum salutavit: Non ignoras, inquit, quod ut Regis mandato paream, inuitus ad te venio, sicut & illi qui ante me venerunt. Misertus igitur mei, & horum militum volens at libens descende, nosque ad Regem sequere. Tum Elias delectatus viri ciuitate & modestis moribus, descendit ac securus est. Perductus deinde ad Regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum, qui Accaronitis colitur, de valitudine consuetudinem mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita, ut Elias prædixit, decedens, quod liberis careret. Ioram fratri succedendi locum fecit, homini patrem cum aliis vitiis, tum maxime impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionibus dedit, vir alioqui non ignauus, & ad res gerendas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominibus exemptus est, nec in hodiernum usque mortalium quisquam scire potuit, quisnam fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam ante diximus. De hoc Elia & Enocho, qui fuit ante vniuersale diluuium, in sacris libris legitur quidem exemptos esse à consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini unquam fuisse cognitum. Ceterum Ioramusa cer-

post fratrem regno, Moabitarum regi Misæ bellum inferre statuit, tri-
 burum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, inobisum
 per eundem annua ducenti millia. Ergo postquam domi paravit exerci-
 tum, Iosaphatum quoque per nuncios sollicitavit, ut quandoquidem
 amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabi-
 tas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solum ventu-
 rum auxilium promissit, sed Idumæorum etiam Regem, sibi obnoxium,
 in eam expeditionem petraurum. Ioramus ubi renuntiavit ei ei
 de talibus auxiliis, venit Hierosolyma, & splendide ab eius loci Rege
 exceptus, cum de communi sententia visum esset per Idumæam desertam,
 qua minime hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus Regibus
 Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum Rege Idu-
 mæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus,
 in tantam iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, ut omni-
 bus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret
 ad Deum, quamvis sua culpa tres Reges sine prælio in Moabitarum Re-
 gis manus traderet. Iosaphatus contra, ut virum piū decebat, consola-
 batur eum: iussitque perquiri num quis in exercitu Propheta adesset,
 per quem, quid faciendum. Deus posset consuli: & indicante quodam
 famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suavit
 Iosaphati tres Reges ad illum vadunt: quumque ad illius tabernaculum
 venissent, quod forte extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset
 de exercitu, præcipue Ioramus. At ille iussit ut abisteret, nec molestus
 esse pergeret, sed potius patris ac matris Prophetas consuleret, illos e-
 nim esse veridicos. Rex precibus urgebat, ut responsum daret, & peri-
 clitantes servaret. At ille iuravit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc
 faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pii. Accito deinde psalte quo-
 dam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu,
 iussit Reges in alueo torrentis multas fossas facere. nam absque vento
 & pluvia visuros alueum repletum aquis, ita ut militi & iumentis ab-
 de poru suppetente, nullum amplius à siti periculum timeatur. Nec hoc
 solum, inquit, vobis à DEO continget, sed & copias hostium eius ope
 profligabit, & arbores excidetis, & regionem vastabit, & fontes ac
 riuos obrutabit. Hæc loquens Propheta, sequenti die prius quam Sol
 oriretur, torrēs magno impetu ferri corripit, autus imbribus qui in Idu-
 mæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: ut & iu-
 mentis & militi largitissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum
 ut audiuit tres Reges contra se aduentare, à deserto inbasuros, excita
 omni sua militia, iussit eos in sinibus occurrere, ne clam in ditionem
 suam impetum facerent, qui videntes exortiente sole aquam in torren-
 te (non procul enim à terra Moabide aberat) colore sanguineam,
 quod eo tempore maxime aqua radiis ista rutilat, falso opinati sunt,
 hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem
 per torrentem defluere: & cum hac persuasionē Regem suum adeun-
 tes, rogabant, ut eos ad diripienda hostilia castra dimitteret. quo im-
 petiato, ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra per-
 ueniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos
 vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispersi fugiendo ægre in
 terram suam euaserunt. Reges vero agros Moabitarum ingressi, dirutis
 oppidis totam regionem prædis abactis exhauerunt, & rura eorum
 glæra torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt,
 fontemque aquarum obrutauerunt, montibus ubique solo aquatica. Rex
 ipse compulsus in quandam urbem & obsessus, veritus ne expugnata
 illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua par-

An. mundi
3049. ante
Christum
nat. 915.

Hadri &
Ruff. ca. 9.

4. Reg. 1.
Elisæus.

Ioramus à
Moabitarum
Rege auxi-
lium petiit.

Aquarum
in Hebræorum
exercitu po-
nuria.

Elisæum Ro-
gis consulit.

Elisæus pla-
nitiæ ventu-
ram & vitio-
riam predi-
cit.

Mira hostiū
excacatio,
per fluminis
umbram
facta.

Hebræorum
contra Moa-
bitas victo-
ria.

*Moabitibus
Rex filium
proprium
sacrificat.
Iosaphati
mors.*

te negligentiores excubiz visæ sunt. quod ubi præter spem non successit, in urbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. senio rem enim filium, qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia. toto hostili exercitu insperante, holocaustoma Deo sacrificat. Reges vero hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione, domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus vero post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, ex ædo vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto. sepultusque est in ea urbe magnifice, quemadmodum Davidis imitatore sepeliri decuit.

CAP. II.

Ioramus Hierosolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interfecit.

*An. mundi
3050. ante
Christum
nat. 914.
Ioramus Ie-
saphati filius
Rex Hieroso-
lymorum.
4. Reg. 4.*

E filiis, quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum Rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & cum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæ pretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua, Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare, quod ea persecutone, qua Iezabella in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat; quos vt alere clam posset, multum æris alieni contraxerat, nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius miseris, opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante eam quid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia, tum propheta iubet illam ire, & acceptis commo- dato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribusque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier & repletis ad vnum omnibus ad prophetam reuersa rem totam illi fetulit. Ille consuluit, vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet, aliquantum enim de olei precio superfore, quod ad liberorum alimentum valeat. atq; in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quandam caueret, in quo à Syriis occidere eum volentibus insidie posite fuerant. Quo factum est, vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per cõuicium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quod rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non recte eum facere quod proditoris amicos infimularer, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quod Elisæus propheta nihil non indicet, prodaturque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quam urbe Elisæus habitet. renunciatumque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu urbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ recognita, quod hostes vellent eum capere, trepide accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio, rogauitque Deum, vt ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorẽ ostenderet. Tum Deus exoratus specie magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit,

*Elisæus vi-
duam vt ex
olei fidelia
plurima va-
sa adimple-
at, iubet.*

*Ioramum
Elisæus vt
Syriis insi-
dias cauet,
admonet.
4. Reg. 6.
Elisæus Do-
thaim hosti-
bus cingitur.
Angelus cir-
ca Elisæum
prophetam.*

ita ut animatus his supperitiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum oravit, ut obscuraret oculos hostium, caligine immissa præ qua agnoscere ipsi non nequeant, & impetrato hoc quoque, dedit se in medium illorum, interrogans quem quærent quibus respōdentibus, Eliseum Prophetam se quætere, pollicitur est hunc se traditurum eis si ad urbem in qua ille esset, ipsum sequerentur. atque ita, ut qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt, quos vbi Samariam perduxit, Ioramum Regem iussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, ut purgatis hostium oculis, caliginem illam tolleretur. at illi recepta oculorum acie conclusos se animaduertent in medio hostibus, cumque ætoniti & inopes consilii hærent in tam prodigioso negotio, Rege quærente ex Propheta, an iaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. Nolos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne laesa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eo loci esse perductos, consuluit igitur ut hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Ioramus Prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendide tractatos Syros ad Regem eorum Adadum remisit. Illi reuersi omnia, quæ eis contingere, suo Regi renunciant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simulque vatis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum Regem clam molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere potentior se ratus & numerosioris exercitus dominum: comparatisque ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se continuit, fretus urbis munitionibus. Adadus vero cogitans, si non machinis, fame tamen cam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, ut propter, nimiam indigentiam intra Samariam veniret octuaginta denariis argenteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoreis sextarium vice condimenti emerent: nihilque magis verebatur Rex, quam ne quis fame adactus & non ferens inopiam, urbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies ipse obibat mœnia & excubias, dispiciens ne quis in urbem clam admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimēs. Cumque mulier quidam exclamasset, Miserere domine: putans eam aliquid cibi petere, commotus ira male præcatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, unde ipsi impartire possit aliquid. illa vero dicente, nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum malefiam esse, sed ut litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait, se cum amica quadam vicina pastam, ut quandoquidem nullum aliud adesset contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam utrique erat filius) vnum atque alterum diem cibo se alerent. Se prius suum occidisse, quo hesternæ die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondisse filium. Percussus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatem summam, ita contra Prophetam accenditur, tollendum discitans qui in tantis malis nullum dignaretur à celesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit qui caput illi amputet. Et illæ quidem ad eadem eius properabat, Eliseum vero Regis ira non latuit, sed domi sedens cum discipulis, Ioramus inquit, homicidæ filius mihi qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruare, ut dum erit pro fortibus opponatis vos, & obiectis fortibus illum remotemini. mox enim Rex ipse adexit, mandati iam pernitens. Illi ut iussi sunt, hominem venientem excludunt: moxque

An. mundi
3050. ante
Christum
nat. 914.
*Syros obsecra-
tos Eliseum in
Samariam
ducit, eoque
suadente Iora-
mus libera-
liter ac splen-
dide contra-
ctatos remisit.*

*Heddo &
Russica. 4.
Samaria à
Syro obfessa.*

*Fames in
Samaria
tanta, ut mu-
lier mulieri
filium
comederet.*

*Ioramus Eli-
sæo mortem
minatur.
3. Reg. 7.*

An. mundi
3050. ante
Christum
nat. 914.

4. Reg. 7.

*Fuga hostiū
et terrorum
et Deo im-
missum.*

*Leprosi Sa-
maritanū ho-
stium castra
deserta esse
significant.*

*Explorato-
res.*

Ioramus ad se reuersus & veritus ne eades acceleretur, quantum potuit ad Elifzum properat, interuenta suo cohibiturus missum a se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quo vt ventum est, incusare cum coepit, quod iam tantis calamitatibus se cum ciuibus despiceret, nec vllum a Deo peteret remedium. Tum Propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum Rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publice in foro non siculo venderetur fatum similia, & vno aequo siculo duo sira hordei. His audis Rex cum suo comitatu supra modum exultatus est, propter expectatam toties praedictionum fidem tum quoque nihil ad dubitans, & praesentem diuicultatem spe futuri subleuans amicus autem quidam regius, tertius copiarum eius parti praepositus, cui tum Rex forte familiariter incumbebat. Non credibilia, inquit, polliceris mi vates, & sicut absurdum sit sperare similia ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis, mihi sit verisimile. Tum Propheta, Videbis ipse, nec dubita, sed videbis modo, non frueris etiam. Hanc praedictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra moenia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter fruientem famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in urbem reditus darentur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certo intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur viuerent: siue fruire hostis mallet, certe leuius mortis genus incurrerent. Hanc sententia postquam comprobata est, noctu eunt in castra hostium. Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi currum & armorum aduentantium, adeo vt, crescente magis ac magis suspitione, consternati e totis castris ad Regem suum concurrerent, dicentes adesse Reges a Ioramo conductos, Regem Aegypti & Regem insularum. iam enim exaudiri eorum strepitum. Hanc nuntiantibus Adadus credit, quod & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt ceteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisq; intra castra & equis & iumentis & diuitiis maximis, totam speciem salutis in fugiendo colloant. Leprosi vero illi Samaritae venientes in castra Syrorum, in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiamprehendunt, progressiq; ulterius & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, resecti primum cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam praedam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similitem vt prius: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facile coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quod haec non Ioramo & ciuibus indicassent mox a principio. quapropter ad moenia Samariae properant, & inelamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porro excubitoribus regis idem renunciāt. Rex cognito negotio, amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu, simulato abitu, Syri sibi insidias struant, desperantes urbem fame expugnari posse: vt si ad diripienda castra, quasi fuga deserta procurrant, repente coorti cesis directores urbem etiam facile occupent, quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculo se obiciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites, qui omnia Iordanem vsq; explorent: qui si forte intercipientur, cautiores fore ceteros, ne & ipsi temere progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret, id Regi placuit, & euestigio misit, qui omnia dispiceret. illi renunciant nihil se per viam repe-

risse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquasque
 sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis Rex multitudinem ad
 castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris praeda, sed auri & ar-
 genti plurimum, & varia iumentorum genera praeterea tantum inuene-
 runt frumentum atque hordei numerum, quantum nec in fornis sperare
 poterant, ut mox omnes praeteritae famis soluitio caperet. ita enim fuit
 abundantia, ut duo fara hordei siclo emerentur, & eodem pretio satum
 similis, iuxta Elisaei vaticinium. satum autem continet modium Itali-
 cum & dimidium. solus autem hac copia non est adiutus praefectus il-
 le tertiae partis militum. constitutus enim ad portam a Rege, ut cohibe-
 ret proruptis multitudinis impetum, ne se inuicem concutendo ob-
 teterent, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quem admodum Elisaeus praedi-
 xerat, cum prae-nuncianti a non abundantiā nollet credere. Rex
 autem Syrorum Damascum reuersus incolumis, ubi cognouit diuinitus
 immisso terrore se una cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fu-
 isse, quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se
 habere numen, per animi aggritudinem in morbum etiam corporis in-
 cidit. cumque per idem tempus Elisaeus Damascum inuideret, hoc co-
 gnito fidissimum e familiaribus suis Azaelem honoris causa ei milit obuiam,
 non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi ex-
 itus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis XL. came-
 lis, quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit
 eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisaeo, reuerenter eum sa-
 lutat, dicens se ab Adado Rege missum, ut offerret ei munera, & de mor-
 bo confuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio ni-
 hil mali renunciare iussit, tantum moriturum Regem indicat. id famu-
 lus regius dolenter accepit. Elisaeus vero flebat, & multis manabat la-
 chrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Ada-
 di obitum. Azael deinde rogante causam trinitus, heo, inquit. quod
 me Israelita: misereant, tam multis a te afflicentur cladibus. nam opti-
 mos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incendes, & infan-
 tes ad saxa allides, & dissecabis praegnantem mulierem. Azael vero dicen-
 te, & vixit mihi vires ut hec faciam, ait sibi diuinitus significatum, quod
 ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum,
 melius eum habitus: um nunciat: & sequenti die reti vuido in eum inie-
 cto, praefocatus a se regem occupat, vir alioquin strenuus & gratus apud
 Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est, ut vsq;
 in praesens tempus, tam Adadus quam Azael eius successor diuinitus apud
 Syros colatur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia
 magni e templis exstinctis Damascenorum urbem ornatiorem reddi-
 derint, eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiqui-
 tatem iactant, nescientes quod non admodum sint veteres, & nondum
 centum supra mille annis eorum aetate intercesserint. Ceterum Iora-
 mus Israelitarum Rex audita morte Adadi, a continuis paoribus res-
 pirauit, latus tandem aliquando licere sibi in pace viuere. Alter vero
 Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem ut dixi nomine censeba-
 tur, mox ut principatum inuit, a cordibus fratrum & paternorum amico-
 rum perestatem auspicatus, videbatur ea Israeliticis regibus certamen
 suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad imperatorem attinet,
 natus ad hoc magistrum idoneam Gotholiam uxorem, quae fuit Acha-
 bi filia, a qua externorum naminum cultum didicit. Et quamuis de eo
 certum esset seruare quae Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies no-
 uis superstitiionibus irritare eum, & populi religionem deprauare non
 destitit. Accidit interim ut Idumaeus ab eis imperio dederent, easo

An. mundi
 3055.
 Ante Chri-
 stum na-
 tum 309.

Castra ho-
 stium a Sa-
 maritanis
 diripiuntur.
 Veritas ora-
 cionum
 Dei.
 Increduli-
 tati parna.
 4. Reg. 8.
 Elisaeus ab
 Adado a-
 ggravante
 consultius.

Vaticinium
 de Adadi
 morte. &
 regno Aza-
 eli iradendo.

Hedio &
 Rufinus
 cap. 5.

4. Reg. 8.

Iorami im-
 pictum.

An. mundi
3457.
Ante Chri-
stum nat.
907.

*Iorami se-
lera ab Elia
per litteras
accusantur.*

Rege suo, qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium im-
posito: quam iniuriam ulturus Ioram cum equitatu, qui tum ad ma-
num erat, & cursibus in Idumzam noctu irrupit: & exustis vicis finiti-
mis, non est ausus ulterius progredi. nec tamen hac expeditione quic-
quam profecit, nisi quod plures defectiones secuta sunt, excutientiibus
eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem
fuit hominis furor, ut adigeret populum lucos in editis montibus sitos
conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insaniendi & prorsus ob-
lito instituti patris astrictur ab Elia Propheta epistola, vindictam Dei
minitans, quod contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam
Israeliticorum impietatem se contulerit, nec hoc contentus etiam Iuda-
tribum & Hierosolymorum ciues impulerit, relicta patrie religione,
ad externos ritus desilicere, & effgies hominum colere, quemadmo-
dum & Achabz sibi subditos compulerat. ad huc quod fratres & alios
viros bonos ac iustos interfecisset. poena etiam qualis immineret in
eisdem significabatur litteris, hostilis manus quae in populum Regis &
domesticam familiam delzureret, nec liberis parceas nec vxoribus.
Ipsam quoque leuro ventris profluuium vexatum, intestinis simul paula-
tim effluentibus, leuro per hoc peccatum agnoscentem, miseram effla-
turum animam atque hoc fuit argumentum epistolae, quae illi Elia no-
mine est reddita.

C A P. III.

*Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filii perimuntur, unico ex-
cepto, postremo ipse misera morte tollitur.*

*Arabum
contra Iora-
mum expe-
ditio.*

2. Par. 21.

An. mundi
3060.

Ante Chri-
stum nat.
904.

*Mors Iora-
mi.*

Nec multo post exercitus Arabum qui versus Aethiopiam incolunt,
cum aliis barbaris Iorami regnū inuadit, qui & regionem omnem,
& ipsam regiam diripuit, ingularis etiam vxoris eius ac liberis. vni-
cus tantum fuit superstes, agre clapsus ē manibus hostium, Ochozias
nomine. Post hanc publicam calamitatem & ipse in morbum incidit,
sicut ei iam ante praedictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit,
ut manifesto diuina ira indicio miserabiliter periret, videns quotidie
per ventrem intestina desfluere. quin & populus insultauit eius cadaue-
ri, facile inde coniectans quam inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec
cum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit
annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ocho-
ziam in paternum solium imposuit.

C A P. IIII.

Damascenorum Rex Israelitarum Regem bello impetit.

*Helio &
Rufinus
cap. 6.
Iorami ex-
pedio in
Ramatham.
4. Reg. 9.
Ieu in Re-
gem ungi-
tur, Deo se
manuante.*

Israelitarum autem Rex Ioram sperans post Adadi mortem Rama-
tam Galaditicam urbem se posse recipere, magno prius saeco appara-
tu, exercitum ei admoet. In ea oppugnatione sagitta ictus a quodam
Syro non lethaliter, in Azaram urbem se recepit curandi vulneris gra-
tia, relicto in obidione Ramathae toto exercitu. cui Ieu Amasis filium
praetererat, qui illam vi expugnatam recepit erat autem ei proposuitum
pericuto vulnere Syros bello aggredi. Intertum Eliazus dato vni ē dis-
cipulis sacro oleo, misit eum Ramatham, ut eo delibutum Ieuem Re-
gem appellaret, auerteretque se autoritate diuina Regem eum eligere,
mandatis etiam quibuscumque aliis, iussit eum fugientis more iter facere,
nemine abitus eius confuso. Ille ubi ad destinatam urbem peruenit, of-
fendit Ieuem forte sedentem in medium inter duces exercitus, ita ut Eli-
zus forte praedixerat, accedensque ad illum, ait se cum eo velle colloqui.

& cum

An. mundi
3060. ante
natum
Christum
504.

8 & cum surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis de promptum
oleum in caput eius effudit. Deus inquit, te Regem elegit in perniciem
Achabi generis, & vt vlciscaris Prophetarum eius sanguinem. qui a Ie-
zabela contra omnes fas occisi sunt: vt quemadmodum prius Hieroboa-
mi & filii ipsius Nabadi, ac mox Balani familiz propter impietatem in-
teriere funditus. ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi
genere. Atque hzc locusus e conclau se proripuit, nolens a quoquam
conspici. Ieus autem statim in confessum ducum rediit. Per contraitibus
autem illis, qua de causa venisset is iuuenis, & insanum videri dicenti-
bus: recte, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locusus est, illis
vero magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi a
Deo delatum, at illum dixisse. Hzc vbi prolocutus est, vnusquisque du-
cum detraxit sibi pallium, quibus congestis in speciem solis, & ipso su-
perimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum nouum Re-
gem consalutantes faustis acclamationibus. ille decreuit cum exercitu
Iezraelam urbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vul-
nus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Veneratque co pet
officium cognitionis etiam Hierosolymorum Rex Ochozias, quod ef-
ficeret fororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuideret. Quos vt
20 Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt e suis militibus nemo Io-
ramo indicium faceret: hoc enim exitium fore argumentum, quod bo-
na hinc regnum sibi detulerint.

CAP. V.

*Ioramum à Ieu magistro equitum, cum tota stirpe occidit, & cum eo
Hierosolymitanus Rex Ochozias.*

Milites vero læti imperata faciunt, & omnes vias obsident. ne quis ad
Ioramum, illis insidiis, peruenire, & quid agatur renunciare valeat:
Ieus interim stipatus equitum leuissimis, ad Iezraelam sublimis curru
prope vehitur, quo iam appropinquante speculator a Rege constitu-
tus, vt venientes in urbem obleruet, vbi vidit Ieum cum turmis adueni,
renunciavit Ioramo aduentare agmen equitum. ille e vestigio mittit
quendam equitem: n qui occurrat & cognoscat quisnam veniat, ad quos
vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. Regem enim scire cu-
pere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse sollicitum, & vt sequatur se
cum aliis. hoc speculator cum vidisset, renunciat Ioramo equitem il-
lum admixtum agmini iter facere cum illis, mox & alterum à Rege mis-
sum. Ieus idem iubet facere. vt vero & hoc per speculatorem Ioramus
didicit, postremo ipse consensu curru cum Ochozia Hierosolymorum
Rege, quem vt cognatum inuicendi gratia illo venisse diximus, exiit il-
li obuiam. nam leuē & compolito agmine Ieus incedebat. Hunc Io-
ramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satū salū sint res in exerci-
tu, à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius
appellatus facile cogitans nihil sibi eum habere in animo, flexis habe-
nis cœpit fugere, dicens Ochozix circumuentos se dolo ac insidiis. Ieus
vero sagitta per cor transiit, de curru eum precipitat. mox Bada-
co tertiz partis exercitus præfecto imperat, vt cadaver Iorami in Na-
buthi agrum proiciat, prophetiam Eliz in mentem ei reuocans, qua
patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in
eo loco pereat. Id enim se tum ex ore prophetæ audisse, eum post re-
gum Achabi in eodem curru federet, id quod etiam ita vt prædictum
fuerat, euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque salutis me-
tuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At il-
le affecutus, eum ad quendam clium, sagitta istum fauciat, qui, reli-

*Iorami ca-
das.*

*Veritas ora-
culorum da-
minum.*

Ochozia Regi Hierosolymitani mori & sepultura.

Ad curru equum properare conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum. vbi paulo post ex eo vulnere mortuus, relatusque Hierosolyma illic sepultus est, cum regnasset anno vno, patre suo longe sceleratior.

CAP. VI.

Iam inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem eius progenies.

Exemplum ultionum divina in Iezabella valde insigne.

4. Reg. 10.

Achabi 70. liberi Samaria trucidati.

Stirps Achabi exciso.

Cadit cognatorum 42. Ochozia.

Ionadab.

IEV vero veniente Iezraelem, Iezabela ornatu regio stans in turri, & seruum egregium inquit, qui dominum tuum occidit. Ille suspiciens rogavit eam quznam esset, iubens ad se descendere. tandem eunuchis ipsius imperat, ut eam de turri dent precipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi solum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita petiit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis, recessit se ab itinere, mandavitque Iezabellæ famulis ut eam sepelirent in honorem generis, quod nata esset Regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadavere præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem divinam, qui eam Reginam in hac ipsa vrbe male peritum prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eo literas Ieus, alteras ad magistros prædagos, alteras ad vrbes magistratus, misit in quibus hortabatur, ut quandoquidem arma, viri, & currus illis non deessent, creato ex eo numero Rege, qui per ætatem maxime videri possit idoneus, in domum interfectores vindicent. Id faciebat, ut experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & prædagi, lectis litteris, extimuerunt, & cogitantes se huic, qui duos maximos Reges oppresserat, esse impares, rescripserunt, ipsum esse dominum, se vero imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altioribus imperant, ut occisus illis, præcisa capita ad Ieum transmittant, nihil miseri iussa peregerunt, & congeffa in vasis quibuldam plexilibus capita Iezraelam miserunt. Quæ cum eo perlata essent, reuocatur conuanti cum amicis Regi, adesse Achabi filiorum capita, ille autem portam ex vtroque vici latere, eruos ex cis iunct contriuit, que facto in luculo ad ea visenda progressus, venit se ad populum, et ego inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, illos omnes qui interfecerunt Volebatq; eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset non volente solum, sed prænunciantre etiam Deo factum, qui hoc fore iam antea per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisus quotquot etiam apud Israelitas ex ea cognatione inuenerunt, versus Samariam iter ingressus est. Et cum incidisset in cognatos Ochoziæ Regis Hierosolymorum, rogavit quonam tenderent: aiunt se venisse salutatum Ioramum, & cum eo regem suum Ochoziam nesciebant enim vtrumq; alio necatum, ille hos quoq; comprehensos iuber interfici, duos & quadraginta numero. Paulo post occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadab, vetus amicus ipsius: qui post mutuatam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia dum impiam Achabi familiam exstirpat radicitus. Ieus vero suscit ei, ut consensio curru, quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quod nemini malo parceret sed falsos vates ac sacerdotes, qui populo seducto, autores fuerint, relicta patria religione, externa sacra suscipiendi, ad vnum omnes supplicio dederet, incensum illum spe & aculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritis penas antea actorum scelera. Paupr Regi Ionadab & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quan-

ruum cognatorum Achabi, diligenti inquisitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem e falsis prophetis & sacerdotib. profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo, ait se omnes Achabi religiones publicare velle, idque vt exfententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennib. victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocabatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem, qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnib. vestes donari. eas cum accepissent, venit in eadem vni erant. Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur, ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens vt sacris eorum alienus ac profanus illis sese ingerat. illis vero negantib. quoniam talem adeste, & iam sacra parantib. aggredi, toris octuaginta viros e fidissimis armat: quib. mandat, vt plendopphetas omnes interimant, & patros citius tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicumque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi vero omnes ad vnum necauerunt, & regia ipsa incensa urbem externis sacris profanam purificauerunt. Ille Bal Tyrriorum Deus erat, quem Achab, in gratiam Ithobalib. Tyrriorum ac Sydoniorum Regis loceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vacas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnuros.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefus Hierosolymum regnum occupat, qua post sextum annum casa Pontifex Ochoziaz filium Regem constituit

Dum leus homines nefarios in hunc modum persequitur. Gotholia Regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam e Davidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit, perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziaz filius ad hunc ferme modum. Erat Ochoziaz germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioado nupta. hac regiam ingressa cum inter exzorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Iosum deprehendisset, ablatum furtim domi in suo cubiculo abdidit, & solo marito consilio sex annis in templo clamauit, quamdiu Gotholia Hierosolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Soptimo demum anno Ioadus cum quinque centurionib. coniurat, vt comunicatis operis, ademptum Gotholiz regnum ad puerum transferant: dataq; & accepta silentij fide spei pleni negotij hoc modo aggrediuntur. centuriones a Ioado ad hoc facinus adficii peragrata tota regione Sacerdotes ac Leuitas, & alii quor in suis tribub. potentiores Hierosolyma nomine Pontificis euocato secum adducunt. ille habere se vtile Reipublicæ consilium ait, aperturumq; eis, si id apud se continere velint. opus. n. esse non silentio tantum, sed etiam auxilio. Cumq; sacramentum ab eis accepisset, tuto se posse quicquid vellet dicere pducto puero Davidici generis quem alebar. Hic est, inquit, Rex vester, ex illa natus familia, quam scitis Deum prædixisse regnaturam in perpetuum. Itaq; cæseo tertiam vestrum partem custodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eâ vero quæ superest, patentem portâ, qua itur in

An. mundi
3060.
ante Christum nat.
904.
*Baalitarum
mactatio.*

*Bal Tyrriorum
Deus.
Ieus postea
regnum promittitur.*

*Hedio &
Ruffin. ca. 7.
4. Reg. 11.
Gotholia omne semen
Regium tollit, vno solummodo
Iaso Ochozia filio
seruato.
Iosus Ioado
Pontifice auxiliante in
Regem creatur.*

An. mundi
3067.
ante Chri-
stum nat.
897.

Gotholia
pans.

Rex & popu-
lus iuramen-
to ad Dei
cultum ad-
stringitur.

Restauratio
cultus dmi-
ni.

Ioasi. vinen-
te Ioado. pia-
tam.
4. Reg. 13.

regiam, servare. reliqua vero multitudo in templo inermis sit, neque-
quoniam cum armis intrare sinite qui non sit Sacerdos. præterea cer-
tos è Sacerdotibus ac Levitis selectos mandavit satellitij more strictis
gladijs Regem stipare. & si quis armatus in templum irrumpere ausit,
incunctanter occidere, &posito omni metu servandi tantum Regis cu-
ram gerere. illi approbato Pontificis consilio, rem statim aggrediuntur.
Ioadus vero aperto armamentario, quod David in templo instruxerat,
distribuit centurionibus & Sacerdotibus ac Levitis. quantum ibi hasta-
rum invenit & pharetrarum, & si quod aliud armorum genus aderat.
atque ita armatos templo circumdedit confertis invicem manibus, ut
ab ingressu, quos interesse non oportebat, excluderent. adductoque in
medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum sacro oleo
Regem pronunciat. populus quoque gaudens simul & plaudens, fau-
stis acclamationibus vitam & victoriam: novo Regi congeminat. Tu-
multus hic & acclamationes præter spem ad aures Gotholiz venientes
effecerant, ut vehementer perturbato animo cum suo satellitio profi-
liret è regia. Venientem deinde in templum ipsam quidem sacerdotes
admittunt, sed armatos eam sequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipsum
templo à Pontifice circumdati fuerant. Cæterum Gotholia postquam
puerum vidit in suggestu stantem, redimiturque corona regia. discissa
veste sua, magno clamore iubet interfici insidiatorem, & occupatorem
tyrannidis. Ioadus contra accitis centurionibus iubet mulierem arripi
ducique in torrentem Cedronis, atque illic pœnas luere neque enim
fas esse templum veneficæ supplicio pollui. mandavit etiam si quis ei
conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quib. hoc
demandatum est, eductam extra portam mulorum Regis illic interfi-
ciunt. Ut vero cõspiratio contra Gotholiã successit Ioadus convocato po-
pulo ac militibus in templo, omnes sacramento ad fidem Regis adegit,
incolumitati ipsius tuendæ, regnoque augendo daturus operam. eod-
em iureiurando mox Regem altrinxit ad divini numinis reuerentiam
& ad observantiam legum, quas Moses cœlitis acceptas ad populum
pertulit. post hæc ad ædem Bali sacram concurretur, quam Gotholia
cum marito Ioramo construxerat, in veri Dei contumeliam, & ad Acha-
bi gratiam: eam populus à fundamentis diruit. & Mathanem qui tum
sacerdotum eius tenuit, trucidavit. Templi vero curam & custodi-
am Sacerdotibus ac Levitis, iuxta David is Regis institutum, Ioadus
commisit, iussitque, ut bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium,
& suffutim iuxta præscripta legis facerent. Deinde quodam è Levita-
rum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollu-
tus posset intro subrepere. Hæc ubi ad hunc modum disposuit, cum cen-
turionibus & ducibus, totoque populo, ex templo Iosum in regiam
deduxit: cumque collocato in solio denuo alacriter acclamatum esset,
populus ad epulas conversus festivitatem per aliquot dies egit, omni-
bus scelestæ mulieris eadem libenter ferentibus. Erat Iosus cum in
regnum adsciretur, annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Ber-
sabe oriunda. fuit autem legum & divini cultus observantissimus, to-
to tempore, quo Ioadus fuit superstes: duxitque uxores duas postquam
ætate maturavit, conciliante coniugum eodem Pontifice: ex qui-
bus virisq; sexus liberos suscepit. Atque hætenus de Iosao
quomodo clapsus ex insidijs Gotholiz, tandem
regnum affecurus est.

CAP. VIII.

Asadu Damascenorum Regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

A Sael autem Syrorum Rex bellum cum Israelitis & Ieo Rege eorum gerens regionis transiordanem sita orientales tractus vallauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebantur: nec non Galaditica & Batanzam, omnia r. pinis miscens & incendijs, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationib. potuit, contemptor & ipse numinis religionumq; & legum à maiorib. per manus acceptatum toto regni sui tempore, quod fuit annorum 27. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subijt: vocatoque Pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionem Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semiscilum argenti exigerent in vsum eius instauracionis. eo quod Ioram & Gbtholia & eorum liberis tuendi & faciendi templi cura penitus abiecta fuerat, Pontifex vero hoc non fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum, sed anno regni vigesimo tertio Rege incusante, quod voluntariis non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. Arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantum foramen superne reliquit. eam cum in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantum liberet per foramen immittere, in templi instauracionem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auti atque argenti certatim contulit. Arcam vero singulis dieb. præsentæ Rege exinaniebant scriba gazophylacij & Sacerdos eius cuitos, numerataque pecunia & recondita, rursus vnde sustulerant reponebant. & cum primum videretur collatum quantum sat esset, Pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiæ comparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collaro auro & argento superfuit, superfuit autem non paruum, id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumpsum est: insuperque quotidianis sacrificijs altare adolebatur: atque hæc tantisper dum Ioadas vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigessimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tum quod Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, Rex Ioas à pristina religionis cura facile desciuit: moxque & primates populi ad eundem modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quam contemptus iuris ac iustitiæ. DEVS vero indignatus propter hanc regis & prætorum mutationem, misit Prophetas qui contestarentur eos, & à præsentī malitia compellerent. illi vero tam insano affectu eam compledebantur, vt neque exemplis maiorum, qui propter contemptum legum cum totis familijs perierant, neq; Prophetarum comminationib. moti resipiscerent: & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam Pontificis Ioadi filium Rex in ipso templo saxi iussit obrui, oblitus patris eius beneficiorum, tantum quia Propheta diuinitus constitutus, pro concione populum & regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est si moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testis & iudex Deum inuocauit, quod pro bono consilio & patris sui beneficijs, à Ioas mortis amarum præmium sibi rependeretur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex impressione in regnum

An. mundi
3089.

ante Christi
nat.

875.

Hedio &
Ruffinus

cap. 8.

4. Reg. 13.

87.

Bellum inter
Asaelm &
Ieam.

Instauratio
templi.

Ioasi, Ioado
mortuo im-
pietas, eiusq;
per Prophe-
tam Zacharia.
2. Par. 26.

Zacharias
lapidatur.

An. mundi
303.
ante Chri-
stum nat.
875.

Templi spolia-
tio.

Ioasii subla-
tio.

4. Reg. 14.
Amasias
rex Hieroso-
lymitanus.
Irae regni
Israelitici
fractio, & à
Deo restan-
tatio.

Ioas Israeli-
tarum &
Samarie.
rex.

An. mundi
3103.
ante Chri-
stum nat.
861.

Ioas Eliseu
a se Syros
ter vinces-
dos prædicit.
Elisai mors
& cadaveru
in ipsius mo-
numentum in-
cassedi & su-
cunctatio.

eius facta, & Gitta primum direpta atque eversa, mox ipsum Hieroso-
lymis desidentem adortus est. Tum Ioas contritus omnes thesauros
Dei priorumque Regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria
misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus
in extremum rerum suarum discrimen adduceretur. ille tam ingenti
pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit. Ioas a graui
morbo implicitus, amicis Zachariæ &onas dedit, qui ne filius Pontificis
maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultusque est Hiero-
solyms, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui & Regis mo-
numentis inferretur: cum vixisset annos quadraginta & septem.

CAP. IX.

*Amasias Rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumaei & Amale-
citas ducto victor emadit.*

IN Regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasii vigesimo pri-
mo, apud Israelitas & Samariâ Ieo successit filius Ioazas, in quo prin-
cipaz exegit annos 17. patri nequaquam similis, sed magis primis eius
regni regib. impius, qui palam omnem contemptum cœlestis numinis
præ se tulerunt. Huius copias rex Syriz tantopere attriuit, vt ex nume-
roso exercitu non plus quam decem millia peditum, equites quingen-
ti superessent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & ho-
stium non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt se-
cundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azael etiam prædixit, quod
necato Domino Damasci ac Syriz regnum esset occupaturus. In hæc
temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, o-
rans Deum, vt se e manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur.
Deus autem, qui non solum perpetuam innocentiam, verum etiam re-
sipisceniam fauore complectitur, & cum perdere potuit, si vellet cattiga-
re manu, exoratus eripuit eum è belli periculis: & regio pacem nata
ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas fi-
lius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigésimo septimo an-
no regni Ioæ, regnantis in tribu Iudz: nam & iste eodem quo Hieroso-
lymitanus nomine vocabatur: tenuitque regnum annis 16. Hic optimus
vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cum Elisæus iam admodum
senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animadu-
tens extremum spiritum ducere, flere cœpit & lamentari. patrē & cly-
peum appellantis: quod eo viuo armis contra hostem opus non fuerit,
sed ipsius prædictionu beneficio semper inuictus euaserit. Nunc illum
è vita discedere, se vero exarmatos Syris & alijs hostibus obijci, quam-
obrem adempto tali præsidio, sibi quoque optabilius vna cum illo, hæc
vitam relinquere. His querimonijs motus Elisæus, regem consolatus
afferri acum postulat. eumque regem iubet intendere: deinde iniecta
in eum manu iubet iaculari, & cum emissis tribus telis destitisset, si, in-
quit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum exscindere. nunc
quia tribus solis contentus fuisti, totidem prælijs vinces Syros, & regio
nem. quam tuo patri ademerunt, recipies. His auditis rex abiit, & Pro-
pheta paulo post defunctus est, vir inelyta iustitiz, & citra controuer-
siam Deo longe carissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis ar-
gumenta exhibuit, quorum memoria apud Hebræos durat clarissima,
sepulchro enim honoratus est magnifico, quale decuit hominem nu-
mini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando, vt latrones oc-
cisa se viatoris cadaver in monumentum eius abderent, quod mox re-
uixit à contactu Prophete corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defun-

An. mundi
3106. ante
Christum
nat. 899.

dem monte Libano cupressus erat & carduus. hic à cupresso filium petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia quxdam superueniens conculcavit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quam par est appetas, neue propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertè committas alex. His lectis Amasias, magis etiam ad bellum concitatus est. Deo sicut fas est credere, instigante, ut tandem meritis impietatis penas extolueret. Vbi vero in conspectum hostium venit, instructa vtrique acie, tantus repente pavor & consternatio diuinitus milites eius inuasit, ut priusquàm manus conicerentur iam terga verterent: & aliis alio disfluentibus, desertus a suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, ut Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vite amore adactus, persuasit ciuibus ut hostem reciperent. At ille dirutus ad trecentorum cubitorum spatium moribus, curru per id interstitium triumphauit inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus. Dei thesauros abstulit, & quicquid aut vel argenti in regia repertum est, totum asportauit ac tum demum dimisso rege reuersus est in Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasie decimoquarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in urbem Lachets: nec tamen euasit, illuc quoque insecutus 20 insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia munificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouas religiones & pietatis contemptum, post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni vero vicesimum nonum. Ozia filio regni successore.

*Amasias ab
Israhelitarum
rege captus.
Hierosolyma
diruta &
templum spo-
liatum.
Amasia ca-
dus.*

C A P. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

*Hædo &
Ruffinus
Cap. 11.
4. Reg. 14.
Ampliatio
regni Israe-
liti.*

Decimoquinto autem anno regni Amasie, Hieroboamus Ioz filius apud Israhelitas regno positus est, quod per annos quadraginta obri- 30 nuuit in eadem, qua maiores eius, Samaritæ regia. Hic Rex cum esset vehementer impius, totusque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israhelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quod deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad Septentriones vsque Amathem urbem, ad meridiem vero vsque asphaltitem lacum, his enim olim terminis Chanaan a terra finiebatur, iuxta Ielu imperatoris definitionem. quo oraculo excita- 40 tus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnū addidit, nihil fallente Ionz vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, non dissimulabo quid de hoc Propheta in sacris codicibus inuenerim. Iussus enim a Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quod imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, consensu apud Iopen nauigio petebat Tarsum Ciliciz: exorta autem vehementi tempestate, ita ut periculum esset, ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque, si etiam nauiclerus vota pro incolumitate faciebant. Iona 50 vero solus operito capite iacebat, nihil quemadmodum alii faciens, cumque turbantibus procellis fluctibus ac magis crescerent, suspirati aliquem e vectorebus esse in causa, decreuerunt sortito quærere quisnam ille sit, quo facto, fors Prophetæ obtigit, percontantibus quisnam esset, vel quid haberet negotii. ait se Hebræum esse, & Prophetam Dei maximi, consuluitque, ut ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas exuiat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, ho-

An. mundi
3120. An-
te natum
Christum
844.
Iona 1.
Iona à Deo
in Nini re-
gnum profi-
ciscens iussus
nauigium
conscendit,
& in mare
præcipit
itur.

minem hospitem, qui vitam suam fidei concedidisset. in tam manifestū exitium mittere, tandem. vrgente periculo, & nauim tantum non mergente, partim Prophetæ autoritate, partim suo pte metu compulsi, in mare eum proiciunt: Et tempestas quidem sedata est: Ionam autem fertur à Ceto deuoratum post: riduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illatum. vbi imperrata à Deo erratorum venia, ad Nini urbem profectus est: & cum in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicaui quod paulo post amissuri essent imperium Asir: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus. vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autem, exactis feliciter in suo principatu XL annis, mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore Ozia, item successit Amasiz anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus matre Achia, & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus prouidendisq; rebus solers & industrius. is suscepta expeditione in Palæstinis, prælio victor urbem eorum vicepit, Gittam & Iamnam, & eorum moenia diruit, alia deinde expeditione duxit in Arabas & Egypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributoque genti præfinito, & omnibus locis vsq; ad Egypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim morum vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum Rex, Amasia patre huius capto, diruerat, quando urbem victor ingressus est. his addidit non paucas turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis, & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam disposuit: aquæ ductus quoque non paucos exstruxit. habuit etiam iumentorum aliarumq; pecudum infinitam pene multitudinem, quod regio esset apta pascuis. cumq; admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarumque plantarum generibus excoluit. habuit præterea selectorū militum trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuiso robore præditi ad duo millia numero: edocuitq; exercitum phalangis ordinem struere in acie, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dumq; in his studiis & paratibus versatur, corruptus est artrogia, & infirmus mortali potentia, immortalē illam ac sempiternam cœpit non magni facere, nec religionis nec pietatis admodum obseruans, ita vt ad paternam impietate videretur procliuior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quod fortunæ fauorem, & perpetuos successus in rebus maximis moderate ferre nesciret. Et cum venisset solennis festi celebritas, sumptu sacerdotali habitu, ingressus templum ad aureum altare Deo iustum facturus affuit. Accurrit eo mox Azarias Pontifex octuaginta sacerdotum globo stipatus. & regem compescuit, vociferans ac negans hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum fuisse, quod sint ex Aaronis genere, iubebasque vt exiret, & Deum talibus factis prouocare ad iram desinere. Tum Rex commotus mortem illis, nā qui scerent, minatus est: & ecce ibi terra vehementer concutitur, silloque superne templo radius solis os regis improbum ferit, quod euestigio lepra contractum est. accenit huic & aliud prodigium, quod eodem terra motu ante urbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis ad occidentem vergentis reuulsū, & per quatuor stadia volutū, obiectū demum orientalis montis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regis. Sacerdotes vero post-

Jonas à Ceto deuoratus ac reuomitus Niniemitem prædicat.

Ionas 2.3.

4. Reg. 14. 15.

Ieroboami mori.

Ozia rex iuda.

An. mundi 3136.

Ante Christum nat. tum 828.

Ozia expeditionis, & vr-

bis per eundem restan-

ratio.

2. Par. 26.

An. mundi 3150.

Ante Christum nat.

814.

Ozia dimittit & exercitus.

Ozia vocat-

ionem suum transgressus,

punitur lepra, ob quam vrbe cedere cogitur.

An. mundi 3170.

Ante Christum nat.

tum 794.

*Cades Za-
charia re-
gu.*

4. Reg. 15.

Manacmus

Israel Rev.

An. mundi

3174.

AnteChri-

stum nat.

790.

Tapsensium

trucidatio.

Tax num-

mus redimi-

tur.

An. mundi

3185.

AnteChri-

stum nat.

779.

Phaceia.

Translatio.

Israelita-

rum.

An. mundi

3137.

AnteChri-

stum na-

tum 777.

Pietas Io-

shami.

Hedio &

Ruff. cap. 12.

Vaticinium

de excidio

Ninive.

Naum. 2.

quam in facie regis lepram animadverterunt, diuinitus inflictam ei plagam indicauerunt, & ut tanquam pollutus & impuratus vrbe cederet, admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbia cum impietate coniuncta tam miserabili poena multatus. & cum aliquandiu priuatus extra urbem vixisset, filio Iothamo Reipubl. administrante, moerore tandem confectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultusque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autem Rex Zachariz Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto ab vno e suis purpuratus per dolum occiditur. Selestinus is fuit Iabelli filius, qui occupata vacua Zachariz eade regia, trigesima post die male partum regnum male perdidit. Manacmus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Tharsam urbem erat, audito Zachariz casu, cum omnibus copiis propere venit ad Samariam, & prælio victum Selestinum interfecit: deina autoritate propria sumptis regni insignibus, Tharsam cum exercitu victore profectus est, oppidani vero obfirmatis portis noluerunt regem admittere, at ille ut in defectores suuientotum circumquaque agrum vastauit, & postremo urbem quoque vicepit: & quod esset Tarsensibus insensus, omnes ferro confecit, ne teneret quidem ætati parens, & nihil sibi ad extremam crudelitatem reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decennio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in cerramen descendere, sed pacis M. talentis argenti, mature se ab ea vexatione redemit. hanc summam Manacmo populus contulit, exactis L. drachmis in singula capita. Nec multo post mortuus, Samariz sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantum annis regnavit. quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est insidiis Phacei tribuni, qui Romeluz fuit filius. obtinuit tantum hic Phaceis principatum annis IX. dubium impius magis an iniustus. Huius tempore Teglahphalassar Assyriorum Rex Israelitis aggressus, subacta Galaditica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicinaque Galilæa, & Cydida & Asora, colonos abstractus in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hætenus. Porro Iothamus Oliz filius regnavit in tribu Iuda & Hierosolymorum regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus desuit, erga Deum pio, iusto erga homines; & Reipublicæ studio. quicquid enim iustitiatione opus habebat, diligenter sarcindendum curauit, in templo vestibulum refecit & porticus: moenium partem labantem restituit, & additis magnis ac firmis turribus communiuit. Ammanitas etiam prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talenta centum, & tritici coros decies mille & totidem hordei. In tantumque regnum auxit, ut iam domi felix esset, quam foris formidabilis. Hoc regnante propheta quidam exiit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est: Ecce Ninive piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, stare, stare, eripite aurum, eripite argentum, & nemo volet. malent enim vitam seruare, quam facultates, occupabit enim eos graue dissidium, & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorum præ pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Ninive Dominus: delebo te, nec posthac amplius leones ex te egredi mundo imperitabunt. & alia multa de Ninive in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc non est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo ouens. Eue-

runt autem omnia quæ de Ninive prædicta sunt, post annum CXV. Et de his quidem hæcenus.

C A P. XII.

Rase Damasceorum Rege Hierosolymitas bello vexante, Achazæ eorum Rex coactus est Assyriorum Regem in Damasceum immittere.

Iotham autem è viuis abiit ætatis auno XLI. cum regnasset annos sexdecim: quo in regis conditoris deposito, regnum ad Achazem eius filium hæreditario iure peruenit, qui erga Deum impiissimus omnium & patriarum legum defensor, ad imitationem Israeliticorum Regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificans, quibus etiam proprium filium holocaustoma obtulit ritu Chanaanorum, & his similia multa perperravit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rase Damasceorum & Phaceias Israelitarum bello aggrediuntur (erant enim amici & socii) & compulsus Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerunt, quod vrbs esset munita egregie. Interca Syriæ Rex ad mare rubrum Elam urbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eo deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domum reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarum rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias: & cum irato Deo commisisset prælium, propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Israelitarum exercitu. In eodem prælio Zacharias supermus dux Israelitarum cum Amia filio Achazæ congressus superatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorum præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudæ copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit, magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & optima prælia ditati reuersi sunt Samariam. Obelias autem quidam, qui iu ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partam asseuerabat, sed quod Deus regi Achazæ irasceret, incusabatque eos quod non contenti præstanti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illa sos domum remitterent, quod ni faciant, Deum ab illis poenas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem conuenientes, deliberabant quid facto opus esset. Exsurgens autem quidam magnæ inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant se passuros, vt ciues vi captiuos, in urbem introducerent, ne forte omnes ex quo diuina vltio perderet, satis esse præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites permiserunt illos, quicquid vellent, arbitrari suo agere. Tum prædicti viri assumptos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remisere domum incolumes. nihilominus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & ulterius, cumque non longe abessent à Hierosolymis, reperierunt Samariam.

C A P. XIII.

Assyriorum Rex vi expugnata Damasco, & occiso Rege, populum traductum in Mediam, alii gentibus Damascum in coloniam deductu.

Achazæ autem Rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum Regem Teglapheasar legatione, auxilium ab eo petit con-

*Hædo & Rasse
finis c. 19.
An. mundi
3204. ante
Christum
nat. 760.
Achazæ
impietas.
Filii oblatio.
Impietatis
pæna.
Esaia 7.
4. Reg. 16.
Strages exer-
citus Iudaici*

*An. mundi
3207. ante
Christum
nat. 757.*

An. mundi
3207. Ante
Christum
nat. 737.

4. Reg. 16. 17
*Israelitarum
translatio.*

*Achaz rex au-
rum & arge-
rum templi,
Damasceum
Assyriorum
regi desert.*

*Achaz & Sy-
riorum deos,
templo Hiero-
solymanum
clauso colit.*

An. mundi
3215. ante
Christum
na. 749.

*Achaz a
mori.*

*Osea im-
pius & pœna.*

*Hedio &
Ruffinus*

cap. 14.

*Ezechia regu
Iuda pietas.*

*Exercitatio
ad Israeli-
tas Azymo-
rum festi
celebrandi
causa missi
occiduntur.*
2. Paral. 29.
10.

tra Israelitas & Damasceños atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnataque Damasco, Rasm quoque regem occidit, Damasceños vero in superiore Mediâ populariter traduxit: & pro illis quasdam Assyriorum gentes in agrum Damasceñum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros in hunc modum tractatos, Rex Achaz rex sublato quantum erat auri & argenti in regis thesauris, atque etiam in ipso templo, & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damasceum, & sicut ante pactus fuerat, omnia Regi Assyriorum tradidit, ædificque pro beneficio gratis, reuerfus est Hierosolyma. Erat autem hic Rex tam stultus ac incogitans, ut quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorum ceremoniis, tanquam victoriam inde sibi pollicitus, pietatē collocare pergeret. post eadem vero acceptam Assyriorum venerari cepit numina, quiduis potius adoraturus quam verum & maioribus acceptum Deum, cuius indignatione ut tum vinceretur factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est ut spoliatum prius donariis templum clauderet, ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has infanas impietates tandem moritur, cum vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto herede Ezechia filio. Quo tēpore etiam Phaceias Israelitarum regnum cum vita amisit, cæsus per insidias cuiusdam ex carioribus sibi aulicis, cui nomen Oseas, qui cum regnum scelere quaesitum per annos nouem obtineret, vir fuit iustus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitum Assyriorum Rex Salmanasar, & quia Deum non habebat propitium, destitutum eius auxilio facile subiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Oseas Hierosolymis regnum adeptus est, Achaz ex Abia Hierosolymitana muliere filius, is erat ingenio bono & iusto ac pio præditus nam statim ab inito principatu nullam magis necessariam vel utilem iam sibi quam subditis curam existimauit, quam religionis ac diuini cultus, quam obrem aduocata populi & sacerdotum Levitarumque concione, sic fertur ad eos verba fecisse: Ne ipsi quidem ignoratis quod propter peccata patris mei, & non redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidistis, quia per extremam dementiā passi estis vobis persuaderi, ut eos quos ille Deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem vestro malo didicistis, quam pernicioſa res sit impietas, horror, ut illa obliuioni tradita, purificetis vos à præteritis pollutionibus vna cū Sacerdotibus & Levitis, actum demum conueniētes aperiatis templum, & lustratum prius expiatumque sacrificiis legitimis in pristinum honorem & reuerentiā restituat. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accensī sacerdotes templum aperiuñt, & eiectis inde inquinamentis, adornatisque sacris vasis, victimas patrio ritu in altare interunt. Rex vero dimissis per totam ditionem suam nunciis, populum Hierosolyma ad Azymorum celebrare in conuocat multo iam tempore intermissam propter impiā superiorum regum incuriam. Quin & Israelitas per nuncios hortatus est, ut relictis consuetis superstitionibus, ad priscam illam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permissurum, ut Hierosolyma venientes Azymorum festum vna cum suis ciuibz celebrent. Hæc autē se suadere non ut suum negocium ageret, sed ipsorum utilitatis gratia, quos beatos fore si huic consilio paruerint. Israelitæ vero audito quid legati à suo rege afferrent, adeo mentem non adhibuerunt, ut eos iudi-

brío habuerint, & prophetas quoque eodem cohortantes, & primum
nentes quantū calamitatem instarent, si mature ad pietatem redirent,
respuerint: quos postremo comprehensos necauerunt. nec his facinori-
bus contenti ad peiora etiam sunt prolapsi, ita ut non prius desisterent,
quam ob extremam impietatem Deus ultor in potestatem hostium eos
tradidit, sicut suo loco dicitur. Multi tamen ē Manassitica tribu & Za-
bulonis atque Issacharis prophetarum monitis parentes ad pietatem
sunt conuersi: atque ita hi omnes Hierosolyma ad Ezechiam confluxe-
runt, ut Deum adoraret. Postquam autem ea multitudo conuenit, Rex
ascenso templo, una cum principibus & populo, immolauit pro se tau-
ros septem & totidem arietes, patremque hircorum numerum. & cum
primum manus in capita victimarum imposuisset, tam Rex quam prin-
cipes, sacerdotibus mandantes reliquerunt. illi vero iugulabant, & soli-
das concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis
Musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim David psal-
lere eos docuerat: reliqui vero sacerdotes accinebant buccinis. interea
populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post
hanc sacrificauit boues LXX. arietes C. agnos CC. populo vero ad epu-
lum largitus est boues DC. & reliqui pecoris tria milia. Cumque om-
nia rite sacerdotes perfecissent, rex Ixthus epulabatur cum populo, a-
gentes Deo gratias. Instante vero Azymorum festo, paschale sacrum fa-
cientes, alias deinde victimas mactabant per continuos dies septem.
populo etiam præter eum numerum quem ipsi mactauerunt, taurorum
tria milia, pecotum septem milia, rex de suo largitus est. hanc liberali-
tatem imitati principes mille tauros ei dederunt, & pecora mille qua-
dringenta: nec ullum festum tam magnifice est celebratum a Solomo-
nis temporibus in eum usque diem. peracto festo urbem egressi totam
regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum
sporcicie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex
de suo fieri mandauit, & Sacerdotibus ac Leuitis a populo decimas red-
di cum primitiis fructuum, ut possent esse circa diuinum cultum assi-
dus. Quo factum est, ut populus omne genus fructuum conferret Leui-
tis & Sacerdotibus. Rex vero horum apothetas & promptuariā condi-
dit, unde singulis partes distribuerebatur cum vxoribus & liberis. atque
in hunc modum p̄stitinus cultus restitutus est. His ita constitutis rex
Palæstinis bellum intulit, & parua victoria omnes eorum urbes à Gitta
vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem
ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturum, nisi tributa, quæ
prius pater ipsius, penderet. Ezecias vero minas eius non magni fecit,
fretus Deo suaque pietate, ac propheta Elia, per quem futura cognos-
cebat. & hæcenus de hoc rege.

CAP. XIV.

Salmanassar capto Israelitarum Rege, & decem tribubus translatis in Mediam,
Cuthæ in eorum regionem migrare iubet.

Assyriorum autem rex Salmanassar comperto quod Israelitarum rex
misisset eam legationem ad Soam Aegyptiorum regem, intitans
eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitū con-
tra Samariam, anno Osæ regni septimo, & non receptus ab eo, post ter-
tium obsidionis annum urbem vi cepit, anno tunc regis nono, Eze-
ciz vero Hierosolymiorum regis anno septimo: extindoque funditus
Israelitarum imperio, populum traduxit in Mediam & Perlidem. cum

An. mundi
3218. ante
Christum
nat. 746.
*Verbum Dei
nunquam
sine omni
fructu.*
*Victima
Ezæcia.*

*Reformatio
cultus Dei.*

An. mundi
3224. ante
Christum
nat. 740.
*Palæstinæ
Ezæcia vin-
cit.*
*Ezæcia ab
Assyriorum
rege deficit.*

*Hæc &
Ruff. c. 15.
4. Reg. 17.
Israelita pos-
sessionib. suis
in Assyria
traducuntur.*

*in regna
Chuthau
dato.*

*An. mundi
3224. ante
Christum
nat. 740.*

*Tyriorum
annales &
Menander
de bello Sal-
manassarum
contra Ty-
rios.*

*Indignatio
Dei in Idolo-
latras Chu-
thaeos.
Chuthae cul-
tum Dei am-
plexi, Iudae-
rum amicos,
rebus tantum
secundu se
proficiuntur.*

quo etiam Ofeas rex viuis caprus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab anne Chutho denominatur, sedes ei deliquauit in agro Samariz, ceteraque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos 947. ex quo maiores eorum Aegyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem vero à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua supra diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem, atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænuntiantes adesse pro foribus hanc calamitatem, in ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto indignationem celestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritis pœnas non effugit. Porro Assyriorum Rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragravit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur, bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Eulxo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in Græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Eulxus nominabatur, regnauit annos triginta sex, hic deficientes Cithros cum classe eo profectus sub imperium suum relaxit contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit, facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo post Sydon, Arce, Palztyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt, & cum soli Tyrii facere eius imperata deprecarent, reuersus est contra eos cum LX. nauibus, quas Phœnicen instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrii cum duodecim nauibus, disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt: quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad flumini & aqueductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cum per continuos quinque annos heret, coacti sunt effolis puteis inde se sustentare. Hac sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanassare Assyrio scripta inueniuntur. Ceterum noui Samariz coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha & Humine Chutho essent traducti, cum quinque gentium essent, totidem Deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cum popu-
larentur, nullam inuenientes opem, oraculo admoniti sunt, ut Deum maximum colerent: nam hoc illis præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis petierunt, ut sacerdotibus aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret, quos facto legem & Dei colendirationem ab eis edocti, diligenter eum corperunt colere: moxque cessauit pestilentia, & permanentque nunc quoque in ea religione, Chuthæi vocati Hebræis, Græcis vero Samaritæ. qui pro præsentis semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, utpote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos, quando vero in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cum illi ex longe remotis gentibus ad ea loca venerint, de quo alias dicitur oppositum.

aius.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER

Decimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI X.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Senacheribi Assyriorum Regis expeditio Hierosolymitana, & Ezechia Regis oppugnatione.*
- II. *Assyriorum exercitus una nocte per postum absumptio, & Regis eorum domum reversi, a filio insidiosè perpetrata cader.*
- III. *Ezechia post liberationem ab infestatione Assyriorum statim felix atque quietus, eiusq. relicto Manasse filio successore, ex hac vita decessio.*
- IV. *Manasse à Chaldaeorum ac Babyloniorum Rege vicici captivitas, eius demq. post aliquantum tempus in regnum redactio.*
- V. *De Iosia Rege historia.*
- VI. *Iosia in praelio occisus, dum Nechoam regem Ægypti, contra Babyloniam per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.*
- VII. *Iocham in Nabuchodonosori Syriam invadenti, amicitiam & societatem pertracto.*
- VIII. *Iocham Ægyptiorum rebus studenti cader; eiusq. filii in regno successio.*
- IX. *Iochami, Babylonio sententiam mutante, obsequio, & sponte se dediti in captivitatem abductio.*
- X. *Sedecias Hierosolymorum Rex à Babylonio constitutus.*
- XI. *Iudæorum Hierosolyma à Nabuchodonosoro capta, in Babyloniam transductio.*
- XII. *Successores Nabuchodonosori: Babylonici imperij ad Persas per Cyrum translatio statum Iudæorum in Babylonia.*

C A P. I.

Senacheribi Assyriorum Regis expeditio Hierosolymitana, & Ezechia Regis expugnatione

EZECHIA duarum tribuum Regis anno quarto decimo Senacheribus Assyriorum Rex cum intrudisimo exercitu eum aggressus est, omnesque vires cepit quotquot sunt in Iudæ tribu & Beniamitica. Iamque ducturus erat Hierosolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum & tributa soluturum promittens. Senacheribus vero auditis legatis, decre-

vit, omisso bello, postulatam Regis admittare, & pollicitus est si argenti talenta trecenta, aut triginta acceperisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quod ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezechias exhaustis thesauris mittit eam pecuniam, ratus, hoste remoto, posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecu-

An. mundi
3231.
ante Christi-
tum nat.

733.
4. Reg. 18.
Iudæa cla-
det.

Senacheribi
instrumen-
tum & rim
violatio.

An. mundi
3231.
ante Chri-
stum nat.
733.

*Rapsaces
consecrata
Ezechiam
alloquium
aditronem
suadet.*

*4. Reg. 19.
Ezechia in
Deum refu-
gium, & per
Esaïam in
spem melioru
fortuna cre-
dit.*

niam, sed pacta non prastitit: nam profectus ipse cum copijs contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacem ducem cum duobus alijs ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharara & Anacharis. vt vero, ad morē mœnibus exercitu, castra metati sunt, per nuncium postulauerunt, vt Ezechias ad se prodire in colloquium. ille, quod sibi metueret, prodire nolens, tres intimos amicos misit: Eliacimum procuratorem, & Somnaxum & Ioachum à commentarijs. hi cum prodissent, ante duces constituerunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quod magnus Rex Senacheribus scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolens exercitum in urbem non recipiat. an forte Ægyptijs, sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini qui fragilia rundini innititur, qua non solum non sustinetur, sed lapsus etiam manum transigitur. Scire autem eum oportere, quod non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut ante de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezechiam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rapsace Hebraice dicente, cuius lingue perituserat, Eliacimus timens ne multitudine his auditis patore consterneretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiam vocē Hebraice respondit: debere eos audire mandata regis, &, quod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quod vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis, quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sed scribis vires vestras offendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cunctamini, dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maxime cum spontanea dedictio tuta sit: contra cum sit à cœcis, periculo calamitatis non careat. Hæc cum audissent ex duce tam legati quam populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille percussus habitum regalem exiit, & saccum indutus humili specie, vt mos esset patriis, in faciem procidentem Deo supplicat, vt cum nulla alia spes esset, opem & salutem afferat. Misit etiam ad Esaïam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit, vt pro communi salute precib. Deum sollicitet ac sacrificijs, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit Propheta, & monitus oraculo iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victum dicessurum cum ignominia, & positurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Forte autem acciderat, vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezechiam, in quib. stultum eum dicebat, quod putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdo muerit. minabaturque; internecionem omnib. nisi sponte patefactis portis, exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationib. quib. vrbs salus Deo commendata est, Esaïas exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate op pugnacionem metuendam ab Assyrio. Instare enim felicioza tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere, timentes neminem. procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns, infectis rebus, rediit ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusijamque; aggerem pene moribus æqua uerat, & videbatur assultum propediem facturum, cum audiuit aduentare Tharasicem regem Æthiopum. Ægy-

ptius laturum suppetias, & per desertum copias ducere, vt improuisu adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus prope inde cum suis abiit. Herodorus autem hunc contra Vulcani sacerdotē bellum gessisse dicit, nimirum quod idem & rex esset & sacerdos. Oppugnans, inquit, Pelusium hac de causa obsidionem soluit. Rex Aegyptius implorauit opem sui numinis: quod exoratū magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc erat, quod pro Assyrio feri i. Arabem. vna, inquit, nocte murium vis tanta extitit, vt hostium arcus & reliqua arma corroderent: quo factum est, vt exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berofus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacherib regis meminit: & quod apud Assyrios regnauerit, totamq. Asiam atque Aegyptum bello infestauerit, his verbis narras.

Ab. mundi
983. An-
te natum
Christum
733.
Herodorus de
Senacheribo.
Hedio &
Ruff. cap. II.

CAP. II.

Quod Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quod Rex eorum domum reuersus filiorum insidiis perit.

Senacheribus autem ab Aegyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quem sub Rapsacis imperio reliquerat, peste diuinitus immissa delerum, prima nocte posteaquam urbem oppugnare coeperat, absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militum. qua eade de territus. & de reliquis copiis sollicitus, maximis itineribus in regnum suum contendit, ad regiam quae Ninus dicitur. Vbi paulo post per insidias seniorum & filiis suis, Adramelech & Sennari, vitam amisit, peccatus in ipso templo Arasci, quem praecipuo cultu dignabatur, quibus ob patricidium à popularibus pulsus, & in Armeniam fugientibus, Assarachoddas minor filius in regnum successit. Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Senacheribi
in Deum
blasphemi
paua.

Patricida.

CAP. III.

Ezeccias ab infestatione Assyriorum liberatus cum aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassa filio regnum reliquit.

Ezeccias autem praeter omnem opinionē liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo persoluit, quandoquidem manifestum erat huius solius ope hacten partim peste deletum, partim merita similis exiti ab oppugnatione urbis absterritum. Dumque totus circa Dei cultum occupatur, paulo post in grauem morbum incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quicquam melius sperantibus. nec tam vitæ periculum angebat regem, quam quod sine liberis decedente generis successio in eo deficere videbatur, & regnum sine legitimo hæredes futurum. hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum hieronymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem. neue nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autē Deus, idque eo libentius quod non sibi doleret regni voluptates adimī, sed successorem tantum germanum principatus quæreret, misso ad eum Propheta Esaia, iussit nunciari quod post triduum morbum euaderet: & superuiuens annos quindecim, non nisi relicto hærede filio decederet. Hæc cum Propheta, ita vt iussus erat, ad regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium, dubitās, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certo posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationem esse videntur, eorum solet hoc pacto confirmari veritas. Et rogante Propheta quodnam signū exhiberi sibi postulet, voluit, vt quando umbra in suo solario iam ad decimam lineam processerat, per tori-

Hedio &
Ruff. c. 3.
4. Reg. 20.
Morbis E-
zeccia. & vi-
ta prorogan-
da. per mi-
raculum
confirmatio.

An. mundi
3231. ante
Christum
nat. 733.

*Assyriorum
disolutum
imperium.*

*Babylonio-
rum regu ad
Ezechiam
legatio.*

*Captivitas
Babylonica
ab Esaiâ
prædicta.*

*Hodie &
Russ. cap. 4.*

*Ezechia
mors.*

*4. Reg. 21.
Manassæ
impie et
crudelitas.*

An. mundi
347. ante
Christum
nat. 717.

*Hodie &
Russ. cap. 5.
alias cap. 5.
Manassæ in
Babyloniam
captus ab-
ductus, post-
quam resi-
puit, regno
restituitur.*

An. mundi
348. ante
Christum
nat. 676.

dem lineas reuerti eam faceret: Et cum Deus hoc dedisset Prophetæ præ-
cibus, viso, ita ut voluit, tam insigni prodigio consensim recepta sanitate
ad templum ascendit, & adorato Deo, vota persoluit. Circa eadem ferme
tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo
dicemus alibi. Babyloniorum autem Rex Baladas, missis ad Ezechiam le-
gatis cum mulieribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Illi
exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibiti & hestiamus etiam o-
stendit & apparatus armorum, & quicquid pretiosum auro constabat
ac gemmis: atque ita cum donis remisit ad Baladæ. Aditus deinde ab Es-
saia, rogatusque: quoniam essent qui venerant: ait, e Babylone missos à Re-
ge, venisse: ostendisseque se illis omnia, ut, visis diuitiis, colligentes ex his
ipsius potentiam, regi suo renunciare possent ceteris. Tum Prophetæ re-
spondens, Scito, inquit, quod hæc diuitiæ paulo post transferentur in Ba-
byloniam, & potteri tui virilitate amissa cunuchi seruient regi Babylonia.
Hæc enim prædixit Dominus. Ezechias contritatus hac prædictio-
ne, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere,
sed quando aliter visum sit Deo, precari ut saltem ipse possit in pace quod
reliquum vitæ ex pere. Huic quoque Baladæ Babyloniorum regis Be-
rosus meminit. Ceterum Prophetæ hic cum esset diuinitus & visque ad
miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua
uicinia scripto tradita reliquit posteris. ut ex euentu certitudo eorum
posset intelligi, nec hic solus id fecit sed alii præterea duodecim: & quic-
quid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum responderet oculis.
sed hoc alias singillatim percontabimur. Ezechias porro cum quatuordecim
annis diximus superuixisset in pace, obiit post annum vitæ quartum &
quingagesimum, regni vero nonum & vigesimum.

C A P. IIIL

*Manassæ à Chaldeorum ac Babyloniorum Rege captus post aliquantum temporis
ab eorum in regnum suum restituitur.*

Huius successor Manassæ filius, ex matre Achiba Hierosolymitana
hæcque natus, omnis paternis studiis contrarium vitæ institutum te-
nuit nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Isra-
elitæ sum imitans, quos Deus propter peccata perdidit, aulicus est etiam
seculæus templum Dei profanare, atque adeo totam urbem & reliquam
ditionem quam late patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes
quorquor erant in Hebræis iustos grassabatur cadibus, nec à Prophetis
quidem cruentas manus abstinens, nam & ex horum numero per singu-
los dies aliquem afficiebat supplicio, ut Hierosolyma inundaretur san-
guinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam,
mittebat unum post alium Prophetam ad regem, simul atque populum,
per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter con-
temptum religionis fratres ipsorum Israëlque aliquanto ante perpelli fu-
erant. At illi nolentes fidem habere illorum sermonibus, per quos mo-
niti si paruissent imminenti mala vitare poterant, re tandem veritatem
eorum experti sunt. Cum enim in eisdem perseverarent moribus, ho-
stis illis Deus imminuit regem Chaldeorum & Babylonie, in missio in
Iudæam exercitu, regionem totam popularem, Manassæ quoque dolo
interceptum & abductum, perpetuo poenæ habuit obnoxium. Tum de-
mum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & ut hostem
humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus
se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudivit supplicem: quem post a-
liquantum temporis in spaciū Babylonis domum remissum in pri-
num

num principatum restituit. Ceterum clementia victoris postliminio reuerfus Hierosolyma, dedit operam, si posset abolere priorum peccatorum etiam memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & urbem lustrauit, & templum consecrauit denuo: & in reliquum totus fuit in eo, vt gratitudinem Deo posset approbare, & quoad viuere eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortunium ob perperam administratam rem publicam. Adornato etiam altari ex præscepto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restituitis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis in omnibus noua illis circudaret, & turres excitaret altissimas, suburbanasque arces cum aliis necessariis tum imprimis comitatibus muniret. Adeoque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere coepit, toto vitæ tempore prædicatus sit beatissimus. Cumq; vixisset annos 65, in viuis esse desuit, exactis in regno annis 55. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit Amos filius, natus matre Emalsema. oriunda ex Iabare oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, mature dedit poenas domi à suis oppressus familiaribus vix dum ex octo anno vitæ quarto & vigesimo, regni vero secundo, in eius interfectores animaduertit populus ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiaz nominato tradidit, octo tum annorum puero.

C A P. I.

De Iosia Rege historia.

Iosius mater fuit ex oppido Boscecha, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus, Dauide Rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito, quam primum enim duodecimum annum ætatis attingit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Auctor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patris numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatum esset corripcebat, tam prudenter adhibitis remediis, quam si esset ætate maturissima. quæ vero decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per ingentem sapientiam, tum etiam seniorum monitis & consiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis abegere non potuit, à quibus recedentes priores aliquot Reges seiplos perdididerant. Itaque obeundo tam urbem quam regionem totam, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat & donaria, quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat, atque ita populum à vana opinione ad verum Dei cultum conuertit & consuetudo halocaustorum ceteraq; sacrificia super altare obtulit. Cõstituit etiam certos magistratus & morum censors qui priuata quoq; negocia sic disponerent, vt in omnibus non minorem iustitiæ quam vitæ ipsius rationem haberent. dimissis deinde per totam suam diuisionem nunciis, iussit, vt quicumq; vellent, conferrent aurum & argentum in reparationem templi, idq; suo quisq; arbitratu, vt nemograntetur: & allatis pecuniis curam sumptuum in templum factam rectum præstandum commisit Amasi præfecto urbis, & Saphani scribæ, Ioaz commentariensi, & Pontifici Eliaci, qui, omisis moris & dilationibus, adhibitis atq; architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessariis, incumbere operi atq; ita instauratum est templum, & ipsum regis pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui decimo octauo iussit Eliaci pontificem pecunia, quæ instauracioni superfuit, in massas conflata cra-

Manassis urbem lustrat, & templum denuo consecrat.

An. mundi 3302. Ante natum Christum 662.

Manassa mori.

Amos rex Iuda impius. Iosias rex Iuda.

An. mundi 3304. ante Christum nat. 660.

4. Reg. 22. Iosias verum Des cultum restaurat.

An. mundi 3307. ante Christum nat. 657.

An. mundi 3321. ante Christum nat. 643.

Idololatria à Iosia extirpata.

Censores. Studium populi in reparando templo.

An. mundi
3321. ante
Christum
cap. 643.
A. si libri
in tem-
plo reperti.
Oida Pr. pl.
iffa a. i. f. i.
confus. nr.
Vat. nium
de ludo-
rum pana.

4. Reg. 23.
Vina pii
principi
imago.

Veritas ora-
culorum di-
uinorum.
3. Reg. 13.

Paschati
celebratio.

teras inde & libatoria phialasq; ad ministeria templi conficere, præterea quicquid auri argentive in thesauris esset, id quoque prolatum in eodem vsus conuerteret. Pontifex autem dum promittit aurum, forte incidit in sacros libros Moïsis in templo repositos: eos prolatus dedit scribæ Saphani qui cum eos perlegisset, regem adiit, & quæ imperasset omnia facta indicavit, præterea libros recens inuentos ei legit. Quæ lectione audita, rex scidit sibi vestem, & conuocatis intimis aliquot amicis, ipsoque scribæ, & Eliacia Pontifice, misit eos ad Prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis: vt persuaderent ei Deum placare, & propitium genti suæ reddere. Timendum enim esse, ne propter neglectas à maioribus leges Moïsis graues casus immineant, neue eiecti patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis misere vitam finiant. Auditis regiis mandatis Prophetissa iubet ei renunciari, quod Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationibus irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus commodis propter non seruatas leges mulctetur: quandoquidem concessio ad respiscendum tanto temporis spatio, ne Prophetarum quidem hortatibus ad saniozem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis poenas prædicentium: & ideo decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Deum, & in Prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacii, quibus certam suam voluntatem hominibus indicare solet. Attamen propter bonitatem regis dilaturum, Deum aliquantisper imminuentem calamitatem: sed ad eius obitu præfinita iam ante mala in populum immisurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciatur, qui ad eam missi fuerant, ille circum omnia oppida missis nunciis, iussit Hierosolyma conuenire Sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines, & cum congregati essent omnes, primum ei sacros libros legit, deinde stans in editorii loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Moïsaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. moxq; sacra facientes & moxantes victimas Deum præcabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremo iussit Pontificem, si quod vas in templo superesset à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eiiceretur: & cum non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerè eorum dispersit, deniq; sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hierosolyma petactis exiuit peregre, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus exstruxerat, cõbussit, sicut superius diximus; iam tum cum super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse Prophetam, & in præsentia totius populi prænunciasse, quod vnus ex Davidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexaginta vnum securus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eiq; persuasit, vt omisissis impiis actionibus & religionibus externis, Deum maximum ritu patrio colerent, eiq; soli adhererent. nec hoc contentas oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectum in eis delitesceret. quadrigas etiam solis, quas superiores reges in vestibulo templi consecrauerant, & si quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitum dignabatur, de medio sustulit. Cæterum lustrata ad huc modum regione vniuersa, populum Hierosolyma conuocauit ad celebrandum festum azymorum quod dicitur Pascha: deditque populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia, principes quoq; sacerdotum conuulerunt Sacerdotibus ad idem festum agnorum

duo millia & sexcentos : & similiter Leuitis eorum primarii dederunt agnorum quinque millia , bonos quingentos. cumque tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moſis. Sacerdotibus ei curæ præpositis, & templo ſuo reliquo populo præcuntibus. Et quod à Samuelis Propheta temporibus in eam vſque diem nulla talis feſtinitas celebrata fuerit, cauſa eſt, quia tum omnia iuxta præſcripta legum, & antiquas conſuetudines peragebant. Poſt hæc Iofias cum pace, diuitiis & gloria flouriſſet, vitæ finem habuit huiusmodi.

CAP. VI.

Iofia in prælio occaſus, dum Nechaum Regem Aegypti contra Babylonios per Iudaam exercitum ducere volentem, arcere-regione conaretur.

Rex Aegypti Nechaos magnis deſectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum imperium quererant, voleas ſibi Aſia regnum quærere. cumq; proceſſiſſet vſque Mendon oppidum ditionis Iofia, oppoſuit ſe ei, vetans per ſui iuris regionem iter contra Medos facere. tum Nechaos caduceatore miſſo, ait ſe non illum perire bello, ſed ad Euphratem properare. non eſſe ſibi imponendam neceſſitatem præter propoſitum cum obſtante dimicandi. Iofias autem verbis Aegyptii nihil mouebatur, ſed perleuebat in ea ſententia, vt et ſuam ditionem volenti ducere tranſitum pernegaret, ſato opinor ad hanc arrogantiam virgente hominem, vt occaſionem aduerſus eum inueniret. Dum enim aciem inſtruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Aegyptius quidam ſagitta recto bellandi ſtudium exemit. ſaucius enim & cruciatus non ferens, iuſſo exercitu deſedere, Hieroſolyma reuertitur vbi ex eo vulnere eſt mortuus. Sepulchrum eſt magnifico ſunore in monumentis paternis, cum vixiſſet annos triginta novem, regnaſſet triginta vnum. Luxit eum populus multis diebus lamentis & triſtitia mortem eius proſequens. Hieremias etiam epicedium ei ſcripſit lugubri carmine, quod nunc quoque exſtare videmus. hic Propheta & infantem vrbis captiuitatē Babylonicam, & noſtri etiam ſeculi clades prædictas mandauit literis. Nec ſolus ille hæc vaticinatus eſt multitudini, ſed & Propheta Hiezeiel, qui primos duos libros hoc argumento ſcriptos reliquit. erant autem hi duo Sacerdotalis generis. quorum Hieremias vixit Hieroſolymis, ab anno decimo tertio regni Iofia vſque dum templum vna cum vrbe eſt dirutum : cuius ſuo loco mentionem facimus. Porro mortuo, quem ad modum diximus, Ieſia, regnum ſuſcepit filius eius Ioazus, anno ætatis vigeſimo tertio, regiam habens Hieroſolymis. Hic matre natus Amerala, impiis & impuris fuit moribus. Hunc Aegyptiorum Rex à bello reuertens acceſſitum ad ſe in urbem Syria Samatham vinxit, & tratri eius ſeniori, eodem patre nato, Eliacimo, nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni vero eius centum argenti talentorum tributum impoſuit. & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum ſecum in Aegyptum abduxit, vbi mortuus eſt. cum regnaſſet menſes tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata eſt Zabuda, nata ex oppide Abuma. hic quoque malicioſo fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Hedio & Ruffinus cap. 6. Alius cap. 5.

An. mundi 3334. Ante Chriſtum nat. 630.

Via per Iudaam exercitus clauſa vi aperitur.

4. Reg. 23. Mori Iofia.

Epicedium à Ieremia Iofia ſcriptum.

2. Par. 25. Hieremias captiuitatem Babylonicam prædicit.

Ieremias quando vixerit.

Ioazus Rex Iuda.

4. Reg. 23. 2. Par. 36.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Alius cap. 6. Eliacimus.

Ioacimus nominatus Iuda Rex.

An. mundi

3355.

AnteChri-
stum nat.

629.

*Nabuchodonosorus Rex
contra Aegyptum.*

An. mundi

3336.

AnteChri-
stum na-
tum 625.*Nabuchodonosorus Ioa-
cimum tributa
persolvit.*

4. Reg. 24.

An. mundi

3343.

AnteChri-
stum na-
tum 621.*Hedio &
Ruffians**cap. 3.**Iocimius à
Babylonia
Rege desce-
scit.*

An. mundi

3345.

AnteChri-
stum nat.

619.

*Hieremias
Hierosoly-
morum sub-
versionem
predicit.*

Ierem. 22.

*Nabuchodonosorus
recepit in ur-
bem sani-
tia.*

4. Reg. 24.

CAP. VII.

*Iocimius in Nabuchodonosori Syriam invadentem amicitiam & so-
cietatem petrahit.*

ANno autem quarto, ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratem sitam petiit, bellum inferens Aegyptio Necho, qui tum tota Syriz dominabatur. at ille cognito Babylonii conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem eise opposuit, & collatis signis cum eo congressus, amissis multis millibus, coactus est cedere, Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsq; subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Iocimius vero octavo, Babylonii Iudæis bellum inferunt magnis viribus, dira minantes nisi tributa pendant quemadmodum reliqui Syriz habitatores. At ille, timore suadente, pacem meratus pecuniis, integro triennio imperata tributa persolvit. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Aegyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nam Aegyptii bellum instaurare non ausi sunt: id quod Propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos in Aegyptiorum præsidio spem ponere. Imminere enim urbi certam subversionem à Babyloniiis, & Iocimo Regi captivitatē. Sed hæc vaticinia quod nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quam proceres contemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, Prophetam apud Regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad Regium senatum, maxima pars ut improvida calculus suis eum damnauit. pauci vero quidam sapientiores e Regia Prophetam dimiserunt, auctoresq; fuerunt etiam aliis ne in eum scire pergerent. Adducebantq; rationem, non hunc solum malum urbi prædicere. sed & Michzam ante talia prædixisse, & multos alios, quorum nemo à sui temporis Regibus aliquid esset passus, sed omnes vi Dei vates habiti sint in precio. atq; hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt, ut reuocatis suffragiis Propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis Prophetiis, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Iocimii legit eum librum, continentem quid templo & urbi eiusq; populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simulq; iubent tam ipsum quam eius scribam Baruchum e medio secedere, ut omnes lateat ubi sint: librum vero ad Regem pertulerunt, qui presentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus confudit eum & iniecit in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se itæ eius subdixerant.

CAP. VIII.

Nabuchodonosorus Iocimum rursus Aegyptiorum rebus studentem interceptis, & Iocimum eius filium pro eo Regem constituit.

NON multo post venientem cum exercitu Babylonium Regem excipit in urbe, territus Prophetæ prædicationibus. quod enim ab eo sibi non timeret, neq; exclusit, nec ad bellum se paravit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vna cum ipso Rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Iocimum filium Regem urbis & regionis constituit. eodem vero qui in aliqua dignitate fuerat, in captiuitatem abduxit Ba-

bylo-

bylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Miezeciel. Hic finis fuit Ioacimi Regis, qui vixit annos XXXVI. regnavit XI. successor autem eius Ioacimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nofa, regnavit menses tres, dies decem.

CAP. IX.

Ioachimi, Babylonio sententiam mutante, obfessio. & sponte se dedentis in captivitatem abductio.

Abylonijum autem Regem statim dedisse regnum Ioacimo poenituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem percelleret. Misso igitur exercitu Hierosolymis eum obledit. qui cum esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se urbem despicere, sed matrem & cognatos missis à Rege ducibus tradidit obsides, isto in hoc cum eis facere, quod nec urbi mali aliquid inferrent nec civibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides servata est, Babylonio Rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, ut omnem iuventutem captivam ex urbe abducerent, & quicquid inesset artificum, & vinctos ad se adducerent fueruntque hi omnes decem millia numero, & amplius octingenti triginta duo, & in his Ioacimus cum amicis ac matre, qui à Rege in custodia sunt habiti,

CAP. X.

Sedecias Hierosolymorum Rex à Babylonio constitutus.

PRO Ioacimo autem Sedeciam eius patrum Regem constituit, iure iurando astrictum, quod nihil in ea regione esset novaturus, nec iuraturus Aegyptios. is erat annorum viginti & unius cum principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, sed iusti ac decori negligens, ut qui æquales quoque circa se haberet impios, quin & totus populus in eandem solutus est licentiam. Quamobrem sæpenumero Hieremias Propheta illum adit, obtestans ut, omnis impietatis, iustitiam curam gereret, neve aut duobus mentem adhiberet, quod essent mali plerique, aut falsis Prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicitibus non oppugnaturum amplius urbem Babylonium, vincendumque bello petitum ab Aegyptiis, hæc enim non vere dici, nec eventura esse unquam. Sedecias vero tantisper, dum audiebat Prophetam, agnoscebat eum vera dicere & in rem suam esse. si illi fidem adhibeat: sed per amicos rursus depravabatur, & abducebatur à Prophetæ consiliis in diversum quocunque vellent. Sed apud Babylonem Miezeciel eodem tempore vagationem templi prædicebat, eamque prædictionem etiam Hierosolyma transiit. quibus variciniis Sedecias hac potillimum de causa noluit credere. In ceteris enim omnibus inter se concinebant, quod & urbs vi caperetur, & Sedecias ipse captivus abduceretur. in hoc vero discrepare videbatur Miezeciel, quod negaret Sedeciam visurum Babylonem, cum Hieremias asseveraret omnino futurum, ut captivum eum Babylonius Rex secum abduceret. quare cum hic diuersa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus consentirent: etiam hi eventus omnia vera fuisse comprobavit, sicut alias opportunitus dicitur. Igitur cum per octo annos socius Babyloniorum fuisset, violato facere ad Aegyptios defecit, sperans, si cum illis vires coniungeret, Babylonium necessario succumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vastataq; regione, & occupatis arcibus, ad ipsa Hierosolyma oppugnanda acciecit. Aegyptius autem audito, in quibus angustis esse

2. Par. 36.
Ioachim
sive Iechania Rex Iuda.

An. mundi
3346.

Ante Christum nat.
618.

Hedio &
Ruffinus
cap. 9.

4. Reg. 25.
Nabuchodonosorus frustra-
gus.

Sedecias Rex
Iuda ab an-
licis & falsis
prophetis se-
ductus in-
remiam non
audivit.

An. mundi
3354.

Ante Christum nat.
610.

Iezeciel
templi va-
stationem
prædixit.

Sedecias ad
Aegyptios
defecit.

Hedio &
Ruffinus
cap. 10.

Aegyptii
Rex auxi-
liarius Iuda
prælio
vincitur.

Sedecias à
Tensendrophetu
seductus.

Sede-

An. mundi
3354.
AnteChri-
stum nat.
610.

Vaticinium
de captivi-
tate Babylo-
nica, & inde
liberatione.
Ierem. 25.
29. 37.

Hierosolyma
obsessa.
4. Reg. 25.
Ierem. 39. &
52.
Fames &
pestilentia.
Ieremias
suadet dedi-
tionem.
Terrorum do-
rum in
hac vita for-
tuna.

Sedecias socius, assumpto valido exercitu Iudam petiit, volens ob-
sationem solvere. At Babylonius, intermissa obsidione, obuiam illi pro-
fectus, vno praelio victum tota Syria expulit. Mox vero ut obsidio soluta
est, Pseudoprophete Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quod à Ba-
byloniis Regi eiusq; subditis instaret belli periculum, quodve trans fe-
rendi essent è suis sedibus in Babyloniam immo etiam captivos redi-
turos esse cum omnib; vasib; quibus Rex templum spoliauerat. At Hie-
remias adito Rege, omnia vera & his contraria prænunciavit, dicens eos
Regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis: sed vi-
ctis illis, Babylonium copias ad Hierosolyma reduciturum, & quotquot
oppugnationi ac fami superfuerint, captivos abduciurum: direptisque
omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in urbem simul &
templum ferro ac flammis traditurum, nullo sacri aut profani discrimi-
ne. Et feruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua fer-
uitute Persæ & Medos eripient extincto Babyloniorum imperio, quo-
rum ope dimissi & huc reuersi templum ædificabimus denovo, & Hie-
rosolyma restitueamus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat:
principes vero & impit velut furiosum contemnebant. Cumque ali-
quando libuisset ei natale solum Anathot reuiscere, quod à Hierosoly-
mis XX. stadiis est distitum, quidam è magistratibus in itinere sorte ob-
uius comprehensum detinuit, calumnians quod ad Babylonios velleret
transfugere. Propheta contra negauit eum verum crimen asserre, sed
ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistra-
tus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatu servabatur ad sup-
plicium, & aliquanto tempore coactus est vivere in his afflictionibus.
Anno autem nono regni Sedecie, decima die mensis decimi, Babylo-
nius Rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & continuata per
XVII. menses obsidione, modis omnibus expugnata urbem conatus
est, præter externam autem oppugnationem duobus grauius malis in-
tus impugnabatur ciuias, fame simul & pestilentia vehementer gra-
uantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat
ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc
facto seruandos esse vna cum totis familiis, alioquin sine remedio peti-
turos. addebant manentibus in urbe aut hostili ferro aut fame percun-
dum. qui vero ad hostem perfugerint, mortem euasuros. At Principes
ne malis quidem pressi audire volebant sed irati, ad Regem omnia de-
ferebant, inculcabantque prophetam ut furentem, & traquentem sibi
animos, & obnuiciandis calamitatibus omnem populi promptitudi-
nem & alacritatem conuertant. illos enim paratos pugnare pro patria
hunc vero minari tristitia, & dicere expugnatam urbem omnino subuer-
tendam esse. Rex vero suoapte quidem ingenio non exacerbabatur: sed
ne in principum inuidiam tali tempore incurteret, voluntati eorum res-
pondens, permisit eis, vt de propheta, quicquid liberet, facerent: quo im-
petrato concessim carcerem petentes, exemptum inde in quendam com-
mune puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatas moreretur. ille
vero vsque collummersus ibi manebat. interim quidam è seruis Regis
æthiops, genere Æthiops, renunciat domino quid propheta accide-
rit, dicens non recte Principes statuisse & amicos, quod vatem in coe-
num demerserint, & grauiorem quam quæ in vinculis erat expectanda,
mortem homini excogitauerint. His auditis Rex poenitentia prioris
consilii, quod Principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet
Æthiopem triginta socios è suo famulatio sibi assumere, fusesque ca-
pere, & quicquid ad viri inolumitatem opus sit, & quantum potest
propere e puteo Hieremiam extrahere, tum Æthiops, assumptis, quem-

admodum iussus erat, socijs, extractum e ceno permisit abire liberum. Accirus deinde clam ad Regem, interrogatus est equod posset diuinitus afferre ad rem præsente remedium. Ille habere se ait, sed neminem crediturum sibi, aut præceptis suis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & ubi nunc sunt impostores illi qui negabant Babylonijum amplius rediturum? Quam obrem vercor apud te veritatem promere, ne forte in vitam meam situius. Sed cum Rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfectorum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit ut urbem Babylonij dederet. ita enim, se inter nuncio, iubere Deum, si modo velit intolumentum esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne urbs solio requeret, templumque tradatur incendio: ni faciat, ipsum fore omnium: malorum causam tam sibi ac suæ familiæ, quam vniuerso populo. Tum Rex, se quidem cupere facere, quæ vates in rem communem consuleret: sed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud Regem tradere tur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse d. citans. nihil enim mali passurum si ciuitatem dederet, ac ne uxorem quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolunt. Hæc locutum Hieremiam Rex dimisit: iussu nemini ciuium: communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne Principib. quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontraretur cum an esset a Rege acceptus: sed prætexendum quod venerit rogatum, ne post hæc amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta. volebant enim scire, quam de causa accessisset ad Sedeciam.

CAP. XI.

Quidam Hierosolymum à Nabuchodonosore captam, in Babylonia tradidit.

Interea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, exstructis aggeribus & erectis turribus, e quibus arcebat propugnatores stantes in moenibus. multos enim aggeres circumquaque excitauerat, urbis muro altitudine pares. Nec segniter interrim defendebatur urbs, ciuib. nec fami nec pesti succumbentibus, sed obdatis animis omnia mala perferentibus. ac ne machinis quidem hostium terri, alias contra machinas excogitabant, ut inter se vtrique non viribus solum certarent, verum etiam artibus, dum illi his potissimum sperant se urbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atque id certamen durauit per menses decem & octo, donec tandem succubueret, partim inedia victi, partim superne è turribus telorum multitudine oppressi. Capta est autem urbs vndecimo anno regni Sedeciz, quarti mensis die nona: ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quod si quis requirat eorum ducum etiam nomina, sunt hæc: Nergelear, Arcemantus, Emegar, Nabosaris, Echamramparis. Urbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias Rex ubi hoc sensu, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdam angustas in desertum, quod cum Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circueuerunt. Amici vero & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dispersi sunt, quæ quemque tulit spes effugij. Ipse pene desertus, cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium po-

3354.
ante Christum nat.
610.

Sedecias à Hieremia petum consilium, Principum metu negligit.

Hierosolyma per decem & octo menses obsessa tandem capitum.

An. mundi
3356.
ante Christum nat.
608.

Sedecias à Nabuchodonosore in fuga sub consulenti, à Babylonis captum.

An. mundi
3356.
ante Chri-
stum nat.
602.

Excatus
Sedecia, filio
Ium, cador.

Dauidici
generis reges
quot & qua-
lin regnave-
runt.

Templum,
regia &
vrbs spoliata
incensa &
diruta.

Captiuitas
Babylonica.
Pontifices
Hierosolymi-
tani.

testatem deuenit, & mox ad Regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifiagum vocare cœpit, promissionum immemorem, quod Regi seruare illam regionem esset pollicitus exprobrabat etiam ingratiitudinem, quod cum à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficii. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, euestigio iussit ipso & alijs captiuis insipientibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excœcauit, Babylonem secum abducendum. Atque ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiam quam Hiezeielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu, non vanæ fuisse comprobata sunt. quod captus adduceretur ad Babylonem, & coram cum eo loqueretur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quod vero cœcatus primo cum Babylonem perductus esset, videre tamen non potuit, Hiezeielis fuerat vaticinium. Que quidem ignorantibus, satis declarare possunt Dei naturam, quam varia sit & multimoda, omnia tempestiue disponens, & futura præsignificans: licet humana infirmitas & incredulitatis insigne exemplum hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem evitare, vt ne cauerent quidem satum ineluctabile. Atque hic fuit Dauidici generis Regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps: idque temporis spacium quingentos & quindecim annos continet, & menses insuper sex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi Regis Sauli, qui fuit trib. alterius. Cæterum Babylonius post victoriam Nabuzardanem ducem misit Hierosolyma cum mandatis, vt templum spoliatum incendere, regia quoque similiter cremata urbem à fundamentis dirueret. populum in Babyloniam traduceret. Qui cum eo peruenisset vndecimo Sedeciz regni anno, è templo vasa omnia tam aurea quam argentea sustulit, & labrū quoque illud grande quod Solomon dedicauerat, præterea columnas illas æreas cum suis capitulis, & mensas atreas atque candelabra. His sublati templum incendit mensis quinti die prima, anno regni Sedeciz vndecimo, regni vero Nabuchodonosori XVIII. deinde & regiam incendit, & urbem diruit. Incensum est autem templum annis ex quo constructum fuerat elapsis CCCCLXX. mensibus sex & diebus decem additis. exactis à transmigratione ex Aegypto annis M L X I I. mensibus sex, diebus decem. A diluuiū vsq; ad templi deuastationem intercesserunt anni MDCCCCL. menses sex, dies decem. Ab Adamo item condito vique ad hunc templi casum tria millia annorum elapsa sunt, & insuper D X I I I. menses sex, dies decem. Tantus censetur annorum numerus, quo temporis spacio quid & quando gestum sit, suo quaque ordine explicauimus. Dirutis Hierosolymis & populo migrare iusso, dux regius captiuos fecit hosti Pontificem Saream, & qui post hunc secundum inter sacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos custodire templi, eunuchum primum Regis cubicularium, cum septem alijs regis amicis, præterea scribam regium, & alios Principes viros sexaginta. quos omnes vnā cum spolijs templi perduxit ad Regem suum agentem tunc Reblathis, quæ est Syriæ ciuitas. Rex vero Pontificem & Principes in ea vrbe iussit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipse Babylonem perduxit. Iosadocum etiam Pontificem vinctum secum duxit, Sareæ Pontificis filium, quem modo Reblathis affectum supplicio diximus. Nunc quoniam Regium genus & eorum successionem ordine recensuimus, conueniens duxi etiam Pontificum enumerare nomina, qui Regum tempore per continuas successiones summum administrauerunt sacerdotium. Ergo primus omnium in

templo recens à Solomone exstructo Pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas successit. post Achimam Azarias, & post hunc Ioramus. post Ioramum Isus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sarcas, Iosadocus qui capitiuus Babylonem pertractus est. hi omnes quasi per manus traditum sacerdotium filii parentum successores acceperunt, continuata generis serie. Ceterum Rex Babylonem reuersus, Sedeciam in carcerem vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit, vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. Pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux, qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum Regi penderent. Propheta quoque Hieremias è carcere exempto suasisit vt irer secum Babylonem: iussu enim se à Rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, dicere vbi nam habitare cuperet, vt de hoc Regem per literas certiorum possit reddere. Propheta vero neque ducem sequi voluit, neque alio ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliz quem ibi relinquebat commendauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur, donatoque vate magni precii muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata prius à Nabuzardane gratia, vt secum è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregie doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tempore diffugerant, posteaquam Babylonis recessisse audierunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphatam. Eorum principes erant, Ioannes Carez filius, & Iezanias & Sarcas, & nonnulli alii: præterque hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bahalem Regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. Hisi-gitur ad se venientibus Godolias suasisit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impune regionem colere. interpositoque iureiurando paratumque suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisque habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vni aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurantur & habitentur denuo. Illos vero debere, donec tempestiuum est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desin in futuram hyemem quo sustententur. hæc locutus permisit quenque arbitrati suo quem liberet locum incolere. Quæ fama postquam ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quod profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, imposito certo tributo quod penderetur Babylonio, vndique concursus esset ad eum, & ceperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis Principibus videntes regionem coli, multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonueruntque eum quod Bahales Ammanitarum Rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clam dolo interficeret, & principatum inter Israelitas occuparet, cum sit è genere regio. securum autem fore ab insidiis, si eis permissa Ismaelem clam occidere. Vereri enim se, ne, si ipse insidias præoccupatus fuerit, reliquæ Israelitarum in totum pereant. Ille vero respondit se non distimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile, eum, qui in tanta inopiz necessitate nihil

An. mundi
3356. ante
Christum
nat. 608.

Hedio & Rofinus c. 11.

Godolia tras fugari dux.

Hieremias à Babylonia

duco exemptus è carcere magni pretij muneribus.

afficitur.

Baruchus è carcere dimissus.

Iudæi vndique collecti ad Godoliam Masphatam veniunt.

An. mundi
3556. ante
Christum
nat. 608.
Godolia ca-
des, & plebu
Masphaten-
sit abductio.

mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, ut cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, cum sua manu interimere conetur. Attamen etiam si vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quam hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abijt: post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: ubi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuicant, hospitum mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuvante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cadibus, tam in Iudæos quam in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti vero die venerunt cum muneribus ex ægria ad Godoliam circiter octuaginta: omnium inscii quæ acciderant: quibus videns Ismael intro vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueraque eorum in puteum quandam, he essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerant ne se prius occideret, quam ei quædam occultata in agris traderent, suppellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit: plebem vero Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciz filias, quas Nabuzardanès apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum Regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliz, indignissime tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, eumque apud fontem Hebronensem deprehenderunt, quibus visis captiui Ismaelis laci, rati, id quod erat, auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum Regem profugit. Cæterum Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter eandem profecti in ea regione a se constituti, in illos scirent. prius tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogaerunt, ut hæsitantibus oraculum expederet, quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid ille iussisset, eumque Prophetam operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apprensus iussit vsquoanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis, quos timebant, acciperant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relinquatur, insensumque talicalamitate affecturum eos, quali paulo ante fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti Prophetæ noluerunt credere, quod ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eum falso verbis suis Deum prætendere, re autem vera loqui in gratiam Baruch discipuli, ne possit Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio, quod per Prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul & Barucho & Hieremia. Quo postquam peruentum est, Deus significauit Prophetæ fore, ut Babylonius exercitus ducat in Ægyptum: iussitque prædicere populo, quod capierit Ægyptus, & ibi partim interficerentur, partim captiui Babylonem abducentur, id quod etiam factum est: quoniam enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis inuasit Cælen Syriam, qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque

Clade Ismae-
li à Ioanne
accepta.

Oraculum à
Ioanne peti-
tur, quod ta-
men negligi-
tur.

Ioan. 42. 43

Vaticinium
de exercitu à
Babylonico
ducendo, &
reliquis Iu-
daeorum in
captiuitate
abducentis.

qui tunc regnabat, & alio Rege constituto, repositos ibi Iudzorum rursus captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum. vt accepi-
 mus, his vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus
 è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabu-
 chodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum Regem captis Hier: so-
 lyimis. Sed Salmanassar in vacuâ Israe'itarum sedes deduxit gentē Chu-
 thæorum, qui prius in intima Perside & Media fuerant. Samaritæ dein-
 de vocati à regione in quam demigrauerunt. Rex vero Babylonius pro
 abductis duabus tribubus, nullam gentem in eam regionem imposuit:
 quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per septuaginta
 annos deserta maneret. tempus autem totum quod inter decem tri-
 buum captiuitatem, & duarum reliquarum transmigrationem inter-
 cessit, anni fuerunt centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterum
 Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudzorum pueris, & Sedecia
 Regis cognatis, qui & flore ætatis & detore formæ fuere conspicui, præ-
 dagos eorum curæ assignauit, ex selectis quibusdam ex eo numero, quæ-
 admodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis
 adolescentibus: præbebatque eis de sua mensa victum, & Chaldæorum
 disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sane profecerunt
 plurimum. in his erant quatuor de Sedecia genere, admodum pulchri
 & egregio præditi ingenio. quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael,
 Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Balthazarẽm;
 pro Anania Sedrachem, pro Misacle Misachem, pro Azaria Abdenago,
 appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem erudi-
 tionem vehementer caros habuit. Cumque visum fuisset Danieli cum
 cognatis visitare durius, & à regis mensæ abstinere eduliis, atque adeo
 ab animâ omnibus accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eo-
 rum erat præpositus, rogantes vt quæ mittebantur à Rege in suos vsus
 converteret, ipsi legumina tantum & palmulas in alimenta præberet,
 & si quid aliud præterea vellet inanimè. se enim, aliis fastidiis, talem
 victum appetere. Ille vero ait se gratificari eis cupere, sed veteri in hoc
 Rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus & immutata specie.
 quod necesse sit vt habitu d' & colorat' rationi victus respondeat adq; ma-
 gis fortè conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatius: atq;
 ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Ascha-
 nem nõ admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc
 eis permittat experiendi gratia: quod si corpora eorum nihilo deterius
 inde habuerint, in eodem victu perseveraret, qui cõpertus sit innoxius:
 sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus speciosi facti
 quam alli, ad pristinam dietam eos reduceret. vt vero apparuit non so-
 lum non ladi eos talibus, sed habiores præ aliis & maiores inde fieri,
 vt cum eis non essent conferendi, qui cibis vescerantur regis, sed Dani-
 el cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tempore
 secure Aschanes partes quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi re-
 tinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi vero vt puros iam
 habentes animos, & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam
 firmiora ad laborem corpora, quod neque illi læderentur aut grauaten-
 tur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirentur, facile
 omnem perdidicerunt doctrinam, tam Hebræicam quam Chaldaicam:
 sed præcipue Daniel peritus talium artium, concessandis quoque so-
 mniarum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre soli-
 tus. Exacto autem biennio post Egypti populationem Nabuthodonos-
 orus cum vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei
 in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. accersi-

An. mundi
 3361. ante
 Christum
 nat. 603.

Medio & Ro-
 sinu c. 12.
 Dan. 2:
 Daniel &
 sociorum ei-
 in Chaldaica
 disciplina
 institutio &
 profectum.

*Dan. 2.
Nabuchodo-
nosorus visio-
nem oblata ob-
litus, Magos
ac vates ac-
cepit, eisque
mortem, ni
indicerent
minuatur.*

*An. mund
3363. ante
Christum
nat. 602.
Danieli som-
nium eiusq;
interpretatio
revelatur.*

*Daniel regi
somnia &
interpretatio
narrat exponit.*

*Somnia
Nabuchodo-
nosori, de
quatuor Mo-
narchiis
mundi.*

tis igitur Chaldæis, & Magis ac vaticibus, ait se somnium vidisset, & quo-
niam oblitus sit quale fuerit, velle ut somnium sibi indicent & eius si-
gnificationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires
esse, atque si exponeret eis visionem somnii, pollicentibus interpreta-
tionem, minatus est mortem, nisi somnium etiam indicarent: & cum
negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audire quod
omnes sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoque cum suis cogni-
tis esse in periculo, adiit Ariochum Regii præfectum satellitum: rogavit
que causam cur ita Rex statuisset in omnes sapientes & Magos atque
Chaldæos animaduvertere: & cognito quod cum oblitus esset somnii,
iussissetque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit,
impetravit ut præfectus vnius noctis dilationem magis & Rege peteret.
Spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id
somnia. quæ Danielis postulata cum per Ariochum Regi essent re-
nunciata, iussit eadem Magorum differri, tantisper dum huius promissi
fidem experiretur. puer vero cum sociis digestus in suum cubiculum,
per totam noctem supplex Deum precibus sollicitavit, ut rem sibi ape-
raret, & Magos cum quibus & ipsi periclitarentur ab ira Regis eriperet,
manifestata sibi visione quam Rex præterita nocte visam elabi & me-
moriam passus sit. Deus autem & periclitantis miseratus, & Danielis
sapientia delectatus, tam somnium quam eius interpretationem ei no-
tam reddidit, ut hanc per eum Rex cognosceret. Ille hac reuelatione
surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantum
de morte cogitantibus: hortaturque ut tranquillo sint animo, & de vita
melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratias quod æta-
tem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans ut se ad
regem ducat indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte
viderat. Ad quem ingressus primum deprecatus est eam opinionem,
quasi ipse Chaldæis & Magis esset sapientior, quod nemine illorum
valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia,
vel quod intellectu alios præcellat, id fieri sed Deus, inquit, nos de vita
periclitantes miseratus est: rogantique mihi per me popularium
que vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam
me sollicitum habuit ea tristitia, quod à te indigni vitam essemus iudicati,
quam metus de existimatione tuæ gloriæ, cum tot viros bonos & hone-
stos necari iubes, idque iniuria, quod non esset humana sapientia com-
prehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes.
Ergo cum hæc te cura teneret, quisnam post te positurus esset orbis im-
petio, dormienti tibi Deus volens omnes regnatos ostendere, tale
immisit somnium: videbatur tibi videre statuam grandem stantem,
cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora
ærea, crura ac pedes ferrei. deinde saxum vidi abruptum à monte in
statuam illam incidere, & hanc deiecitam conterere, ut nulla eius pars
maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abire in minutio-
rem farinam puluerem: eumque ingruente venti vi diffusum in terras di-
uersissimas. Saxum vero illud tam magnum accepisse incrementum, ut
quantum est terrarum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod
vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum
illud caput te significat, & alios Reges ante te Babyloniæ, duz vero ma-
nus & humeri duo portendunt, quod à duobus Regibus vestrum impe-
rium delebitur, illorum quoque imperium alius ab occidente veniens
collet & medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur
ab alio ferro, finit, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere,
quod ea sit auro, argento ac ære validior. adiecit & de saxo interpreta-

tionem Daniel, sed mihi hoc harrare non libuit, cuius propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quod si quis veritatis audis non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros euentus cupiens discere, det operam ut Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porro Nabuchodonozorus his auditis, agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quam Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus, imposito ei Dei sui nomine, vniuersæ suæ ditionis præpositum esse voluit, cum eoque simul eius consanguineos: qui ob hoc inuidiosi facti in periculum inciderunt, offenso rege propter causam talem, Rex fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni sua ditione Principes: eisq; mandauit, ut quamprimum tuba dari signum audierint, procidentes in faciem adorarent eam statuem. quod qui non fecerit, penam proposuit, ut coniciatur in ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes audito tubæ signo adorarent eam statuem, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quod nollent patrias leges transgredi, moraque delati, & in ignem coniecti diuina seruati sunt providentia, & præter omnium opinionem euaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, sed quasi sentiens iniuste in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim suam in iuuenes, Deo inuidæ flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos Regi commendauit, quod probos & Deo caros esse animaduerneret: quo factum est, ut semper in maximo apud eum honore haberentur. Nam multo deinde post, rursus aliud dormiens Rex vidit insomnium, quod priuatus regno vitam acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennium denuo restituentus esset in pristinum imperium. quo viso rursus conuocatis Magis percontatus est quid significet. Eius intellectum nemo alius inuenire & Regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hic prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium exorato Deo rursus in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quod hæc, ita ut in antiquis libris inuenio, scriptis meis infero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius historiarum, palam profitens me tantum Hebraicorum voluminum in Græcani linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Ceterum Nabuchodonosorus cum regnasset annos XLIII. vitam finit, vir industrius, & prioribus Regibus longe fortunatior. Meminit eius & Berossus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis. Pater autem Nabuchodonosorus, audito quod Satrapa quem Ægypto & caux Syriæ Phœnicizque præfecerat, à se defecisset, cum non posset amplius ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contrailum proficisci, qui collatis signis cum defecitore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus vero non multo post patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negociis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cum assumpisset regni administrationem, quæ interini penes Chaldaeos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius

An. mundi
3364.

AnteChristum nat.
660.

Daniel cum sociis ad honorem eue-

Mandatum regum de statua adoranda.

Daniel 3.
Daniel cognati statuem adorare nolentes, in ignem coniecti, diuina providentia seruati.

An. mundi
3369.

AnteChristum nat.
595.

Dan. 4.
Somnium & eius explicatio.

Mori Nabuchodonosori.

An. mundi
3381.

AnteChristum nat.
583.

Berosus de Nabuchodonosoro.

Hædæ & Russinus cap. 13.

An. mundi
3381.
Ante Chri-
stum na-
tum 583.

reditum, factus est totius paterni imperii dominus. ac primum omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniz loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Belli templum & alia quædam magnifice exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis alueo, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra urbem extruxit, & totidem fortis circumdedit, omnes è cœcilibus latetculis, cumque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regis contiguam extruxit aliam Regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam forte superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quod tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac Regia moles saxæas fornicibus suspendit, montium speciem referentes, superne confusas variis arborum generibus, atque ita celebratos illos pensiles hortos ab soluit, eo quod vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quod hic Rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longe à tergo reliquerit, subiugasse enim eum & urbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius Regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quam in Indorum historiis, quod hic Rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam urbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc Rege apud historicos inuenio.

20

20

CAP. XII.

Successores Nabuchodonosori: Babylonicæ imperii ad Persas per Cyrum translatio: status Iudaeorum in Babylonia.

Abilamar
rodochus Iec-
choniam &
venerunt di-
mittit.
4. Reg. 35.
Ier. 52.
An. mundi
3382.
Ante Chri-
stum nat.
582.
Niglifar.
Labofardochus.
Balthasar
fius Nabon-
andel Baby-
lonia Rex.
An. mundi
3421.
Ante Chri-
stum nat.
543.
Dan. 5.

Æterum post Nabuchodonosori obitum Abilamarodochus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam & vineulis emisit & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem Regis suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniz, qui se ei cum vxoribus & liberis totaque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut ante diximus. Abilamarodochus post decimum octauum regni sui annum defuncto Niglifar filius successit, cumque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit, continuata deinde successione ad Labofardachum filium regnum peruenit: apud quem cum nouem tantum mensibus hæssset, post mortem eius transiit ad Balthasarē, qui Babyloniis Noboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum Rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quodam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regis mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cum ita collibuisse, iubet à suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in usum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse vero iam mero calens ausus est eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce ibi vidit manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit Magos & Chaldeos: & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profiteatur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum. Magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, Rex ob rei nouitatem moratus

30

40

50

ac sollicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicumque; mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis usum, quali Chædæorum Reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam hi Magorum concursus, cæstatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristitem hac de causa Regem eius anxia, solari eum cepit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis adductum, virum sapientem, qui posset obscura & soli Deo nota perquirere. Hunc Nabuchodonosoro, quod quærebat, interpretatum, cum id eo tempore posset alius nemo, rogabatque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæc literæ, vt coarguta cæterorum inscitia, etiam si triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Balthasar, accersit Danielelem: & præfatus se rescivisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quod solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cogitationem effugiunt, rogauit vt sibi enarraret quid scriptura ista significet, pollicens operæ præmium usum vestis purpureæ, torquemque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam sciscitando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quod his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem ei prædicere: eo quod ne proavi quidem calamitate, quam illi incurrat ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac deinde per totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem, & providentiam: hæc vero oblitum domestici exempli, voces impias in alle in Deum, & potasse sacris vasibus vna cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per hæc literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est, numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & per breue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regi tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta Rex non poterat non vehementer tristari attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tamquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit, sic cogitans, quod non bona audierit, sui facti culpam esse, non Prophetæ; imo illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit, vt etiam euenturum, tamen si parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum Regis potestatem deuenit. Sub Balthasare enim capta est Babylon anno regni eius decimo septimo. Hic finis ferrit posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cum extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielelem Prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eumque in maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis sarrapis, qui sub se habebant alios 360. sarrapas. tot enim à Dario primum instituti sunt. Itaque cum tam carus & honoratus apud Regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negotio consulenti pareretur, non effugit cæterorum inuidiam, quemadmodum fieri solet inter eos, qui aliquem sibi à Rege præferri non patiuntur æquo animo, cumque æmuli occasionem calumniz

An. mundi
3425.

Ante
Christum
nat. 139.
Balthasar
manum d
pariete pro
minentem
& syllabas
quasdam
scribentem
videt.
Daniel regi
scripturam
interpreta
tur.

Danieli Rex
lena promiss
sa exhibet.

Babylon à
Cyro Persar
um Rege
capta.

Inuidia vi
& natura.
Honor Da
nielii.

An. mundi
3425. ante
Christum
nat. 529.
Hodie &
Rustic. c. 14.
Daniel. 6.

Daniel in
leonum fo-
ueam conii-
ciunt.

Daniel in
inimici à leo-
nibus dila-
nati.

contra eum quærent, nullam unquam eis præbuit. cum enim esset
contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens et-
iam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandianfam in-
uenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quoinodo honore de-
jectum è medio tollerent. & cum animaduertissent Danielelem quotidie
ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum pos-
sent perdere: aditoque Dario renunciant ei visum esse satrapise eius &
principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus,
nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari
liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam
leonum conici, Rex vero non perspicuens eorum malitiam, quod Dani-
el hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: polli-
tusque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum, quæ satra-
patum decretum promulgabatur. Id cum omnes præ metu seruare co-
narentur, magnum fuit ubique silentium. Daniel vero nihil hæc cura-
bat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum
& deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captaue-
rant, Regem adeunt prope, Danielelemque accusant, quod contempro
edicto solus ex omnibus Deos precari ausus sit, id non ob pietatem, sed
ob hoc ipsum, quod obseruari se sciret ab æmulis. Et cum Regem ob ini-
miam erga Danielelem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori
facile veniam daturum crederent, hoc ipso magis accensum ad inuidiam,
inflexibiles ad clementiam postulauerunt, ut iuxta latam legem conii-
ceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina et spien-
dum à bestiis, hortatus est eum, ut præsentem casum quo ferret ani-
mo: & postquam eo coniectus est, cum obsignasset lapidem, qui ori fo-
ueæ incumberebat vice hostii, domum reuersus est. totamque eam
& sine cibo & somno exegit de amici salute sollicitus. diluculo autem sur-
gens ad foueam se contulit: & inuento illi æso signaculo quo lapidè ob-
signauerat, per apertam fenestram superne Danielelem inclamauit, quæ-
rens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cum ille responderet illæsum
se & incolymem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici vero e-
ius, videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei providentiæ tri-
buere, sed causam referentes in leonum saturitatem, audi sunt etiam
apud Regem hoc afferere, at ille offensus eorum malitia, iussit multrum
carnium obici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in fo-
ueam conici, ut appareat, si propter saturitatem eos non attingant. ac
tunc demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum:
nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, &
alimentis caruissent, sine mora illos dilaniauerunt, acuit autem fera-
rum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obie-
ctorum malitia, Deo sic volente, ut ne bruta quidem eam impuni-
tatem sinerent. Cum igitur ad hunc modum vatis infidiatores periissent,
Darius Rex per totum suum imperium nuncios dimisit, qui Danielis
Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum
asseruando ipsum deinde vatem in maiore etiam quam ante hono-
re habuit, primum inter amicos locum ei tribuens, qui cum ab omni-
bus Deo carus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset il-
lustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherri-
mum & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque du-
rat. & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua
spectatur esset absolutum. tantam nouitatis speciem, & tam integram
pulchritudinem, habet nihil omnino à tam longo tempore latam, præ-
ter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æque atque homines ve-

tullas iniuriam sentiunt, nec firmitatem solum, sed etiam decorem sensum deperdunt. Mos autem durat usque in præsens tempus, ut in ea turri sepeliantur Medorum Reges & Persarum atque Parthorum: eiusque custodia Sacerdoti Iudaici generis hodie quoque conceditur. Quod aut in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus, Omnis enim eximia felicitas, ut Prophetæ excellentissimo ei cōtigit, & viuenti tam apud Reges quam apud populos gratiose, & post obitum sempiternam memoriam consecuto, libri enim eius quos conscriptos reliquit, etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quod Deus cum eo colloquia miscuerit, non solum enim futura prædixit, quemadmodum alij Prophetæ, verum etiam tempus quo euentura essent præfinit, & cum alij Prophetæ calamitates prædicerent, ideoque malam gratiam apud Reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, ut propter faustam ominationem quidem benevolentiam omnium sibi conciliaret, propter euentum vero certitudinem fidem sibi apud vniuersum mortalium genus compararet. Exstat enim in eius scriptis vnde maxime illius prophetæ certitudo potest colligi, ait enim se apud Susa primariam Persidis urbem cum sodalibus prodire in campum, & ibi terræ motu repentino exorto, diffugientibus metu amicis solum esse derelictum, seipsum quoque conseruatum in faciem & manus percussisse, ibi accessisse quendam excitantem se & iubentem, ut surgeret ac videret, quæ post multa secula euentura essent suis ciuib. surgenti deinde ostensum esse arietem magnum, enata habentem multa cornua, & in his vltimum, cæteris celsius. Vertis deinde ad occidentem oculis, vidisse se hircum delatum per aerem concurrisse cum ariete. & bis cornibus ictum protrauisse humi & conculcasse pedibus: deinde vidisse enatum se fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupisse pro eo quatuor alia, obuersa in ventros singulos. & ex his etiam aliud minus exortum scripsit, quod postquam esset ad ultimum, Deus qui hæc ostendebat, dixit gesturum bellum contra gentem ipsius, & urbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, sacrificiaque veritutum per dies 1296. hæc est visio quam in campo apud Susa se vidisse scripsit: eamque Deum sic interpretatum esse. Arietem significare Persarum & Medorum regna, cornua vero futuros in his Reges, & horum vltimum designari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitijs & gloria præstantissimum. Per hircum vero indicari, fore aliquem è Græcorum Regibus, qui cum Persis bis congressus, cum prælio superet, totumque eius imperium occupet. Per cornu vero illud magnum ex hirci fronte exstans primum Regem significari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus singulorum versionem, successuros ostendi, post primi Regis mortem, & regni inter eos partitionem, hos neque filios eius, neque alioqui ad cognationem ipsius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnuros: ex hisque exortitur quendam Regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam instituat iuxta hæc reipublicæ auferat: spoliatoque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti nostræ sub Antiocho Epiphane accidit, ita ut futurum Daniel ante multos annos scripserat: Eodem autem modo scripsit & de Romanorum imperio, & quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit. ut videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Daniele mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum, simulque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt,

An. mundi
3425.
ante Christi
nat.
339.
Danielis
vaticinia.

Danielis
visio
de ariete
& hirci, per
quos Medo-
rum & Per-
sarum regnū
præfiguratum
fuit.
Daniel 8.

Danielis
de Romanorum
imperio præ-
dictiones
Daniel 9.
Epicureorum
error coar-
guatur.

& Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia & conseruari vel gubernari, sed sine re-
 & core & curatore mundum suo preter impetu ferri assenerant, qui si ita ut
 illi autumant careret præsidente, quemadmodum naues sine gubernato-
 ribus videmus procellis & fluctibus obrui, curtusque autigis destitutos
 euerti ac confringi, ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quam-
 obrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damna-
 istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium, qui enim
 fieri potuit, ut prophetiis eius responderet euentus, si temere in mudo
 gererentur omnia? Verum ego hæc, ita ut inueni in literas retuli, quod
 si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi in-
 regum.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER Vndecimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XI. Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Cyrus Persarum Rex Iudaos Babylone dimissos, pristinas sedes permis-
sit repetere collata ei in adificationem templi pecunia.*
- II. *Regi duces & Satrapæ Iudaos ab adificatione templi prohibent.*
- III. *Cambyses Iudaos ab adificando templo omnino abstinere iubet.*
- IV. *Darius Hystaspis filius templum Iudæi adificat.*
- V. *Xerxes Darius filius in Iudaorum gentem beneficia.*
- VI. *Quomodo Artaxerxes regnante parum abfuerit, quin tota Iudaorum
gens Amani dolo extingueretur.*
- VII. *Bagoeses, pater quem Artaxerxes iunioris exercitus fuit imperium,
multis iniurijs Iudaos afficit.*
- VIII. *Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudaos beneficia contuleris.*

C A P. I.

*Cyrus Persarum Rex Iudaos Babylone dimissos, pristinas sedes permittit repetere,
collata ei in adificationem templi pecunia.*

An. mundi

3426.
ante Chri-
stum nat.
538.

Babylonica
captiuitas
post septua-
ginta annos
finis.

1. Esd. 1.

3. Esd. 2.

RIMO autem anno regni Cyri, qui fuit transmi-
 grationis nostræ Babylonica septuagesimus, mise-
 ratus est DEVS captiuitatem & calamitatem æ-
 rumnosius illius populi: & sicut illis per Hieremiam
 Prophetam ante dictam urbem prædixerat, quod
 postquam seruerint Nabuchodonosori eiusque
 posteris per annos septuaginta, rursus eos resti-
 tuiturus esset in patriam, & ædificatio templo redituri essent ad felici-
 tatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri ani-
 mo, effecit ut ille in hunc modum per vniuersam Asiam scriberet: Hæc

dicat

dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem constituit,
 hunc illum esse credo, quem Israelitarum adorat populus. Isenim
 meum nomen per suos Prophetas prädixit, & quod templum eius ædi-
 ficaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognovit
 ex lectione libri, qui Esaia Prophetias continet, ducentis & decem
 annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deum si-
 bi indicasse dixit, quod vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum
 gentium regem declamaturus esset, remittere populum suum in ter-
 ram Iudæam, & templum suum ædificare denuo. Hæc Esaia prædixit
 10 centum quadraginta annis antequam templum deuastatum est. Qui-
 bus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exie-
 quendi quæ scripta legerat: conuocatisque clarioribus apud Babylonem
 Iudæis, ait se illis permittere, ut proficiscantur in patriam, urbemque
 Hierosolyma & Dei templum ædificent denuo. Nam & ipsum Deum
 futurum illis auxilio, & se scripturam vicinis Iudæarum ducibus ac satrapis
 ut conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad
 sacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iu-
 dz & Beniamiticæ, simulque Leuitæ & sacerdotes, propere Hierosolyma
 se conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non sus-
 20 tinentes possessiones suas relinquere. Quo cum peruenissent, omnes
 amici regis fuerunt eis auxilio, conferebantque ad templi structuram alij
 aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem:
 soluentesque vota quibus damnati fuerant, offerebant solennes victimas,
 quasi urbem denuo conderent, & pristinum patriæ ritus usum recipe-
 rent. Nam & vasa quibus olim templum spoliauerat Nabuchodonosorus
 per Cyrum tunc à Babylone remissa fuerant. ea Mithridati ærarij regij
 præfecto tradita sunt perferenda ad Abassarem, afferuanda apud eum
 dum templum ædificaretur: cui mandatum est, ut quamprimum id ab-
 solutum esset, mox ea Sacerdotibus & magistratibus populi redderet, in
 30 templum restituenda, quin & epistolam ad Syriæ satrapas in hæc verba
 scripsit: Rex Cyrus Sylinæ & Sarabasanæ S. Iudæis qui regionem meâ
 habitant permisi, ut quicumque vellent in propriam patriam reuersi
 urbem denuo conderent, & templum Dei Hierosolymis ædificarent eo-
 dem quo prius loco. nisi autem eo etiam ærarij mei præfectum Mithri-
 datem & Zorobabilem principem Iudæorum, ut fundamentis iactis
 templum superstruant altitudine cubitorum LX. & totidem latti-
 tudine, faciantque tres ordines de lapide polito, & vnum ligneum de materie
 fert ea regio: similiter & altare super quo sacrificent Deo: quos sumptus
 omnes de meo volo fieri. Vasa quoque quæ Nabuchodonosorus rex de
 40 templo prædatus est, mitto per Mithridatem ærarij præfectum & Zoro-
 babilem Iudæorum Principem, ut ea perferant Hierosolyma, & in tem-
 plum Dei restituant: quorum numerus est hic. ptycheres aurei quinquaginta,
 argentei CCCC. thericles pocula aurea quinquaginta, argentea
 CCCC. sicula aureæ quinquaginta, argenteæ D. libatoria aurea XXX.
 argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argenteæ MMCCCC. præterea va-
 sa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem redditus quos maiores
 eorum soliti sunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drach-
 mas ducenta quinq; millia quingentas, & in similes artabas duo mil-
 lia quingentas, atque hæc à Samaritanis tributis præberi volo, immolabunt
 50 que Sacerdotes has victimas iuxta Moysi legem Hierosolymis, & inter
 sacra precabuntur Deum pro salute regis eiusque generis, ut regnum Persarum
 incolume maneat. Qui vero per inobedientiam hæc mandata no-
 stra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipsorum fisco
 nostro attribui. Atque hoc fuit Epistolæ argumentum. Numerus autem

Animam
 3426.
 ante Chri-
 stum nat.

538.

Cyri Persarum
 regis edictum.

Esa. 44.

45. de Cyro
 vaticinium.

Cyrus Iudæis
 patriam, urbem
 & templi
 ædificationem
 permittit.

Templi vasa
 à Babylone
 Hierosolymam
 remissa.

Cyri ad Syriæ
 Satrapas
 mandatum.

Iudæorum &
 captiuitate
 Hierosolyma
 profectorum
 numerus.

An. mundi
3426.
ante Chri-
stum nat.
538.

Hedio &
Ruff. c. 2.
Alia ca. 3.
1. Esd. 4.
Samaritae ab
edificatione
templi Iuda-
eorum prohibent.
Samaritarum
& aliorum
ad Cambysen
scripta de
templi adifi-
catione avertenda.

An. mundi
3435.
ante Chri-
stum nat.
529.

eorum, qui è captiuitate conuenerant Hierosolyma XLII. millia fue-
re, & insuper CCCCLXII.

C A P. II.

Regis ducis & satrapae Iudaei ab edificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc edificando toti sunt, circum finitimae gentes, praecipue Chuthae, quib. olim è Perside ac Media traductis Salmanaſſar Aſſyriorum rex in Samaria Iſraelitis inde ſublatis nouas ſedes dederat, rogabant ſatrapas & eos quib. commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minus urbem ac templum inſtaurare valeant. Illi vero pecunijs etiam corrupti vendiderunt Chuthæis ſuam circa demandatum officium ceſſationem & negligentiam, Cyro neſciente, vtpote diſtracto in alia negocia, qui deum Maſſagerico bello periit. Cambyſe deinde in paternum principatum ſuccedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumque & Moabitae-
rum ac Samaritarum regionib. redditur ei talis Epistoſa. Domine, ſer-
ui tui Rathymus commentarienſis, & Semelius ſcriba, & magiſtratus
Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quod Iudæi qui Baby-
lonem traducti fuerant, in regionem noſtram venerunt, & ciuitatem
ob defectionem merito deletam reſtituunt, forumque rerum venalium
reparant etiam moenia & templum exſtruunt, quod ſi ita pergere
ſinatur, ſcito eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata fa-
cturos, opponentes. n. ſeipſis regib. imperare potius quam ſeruire co-
nabuntur. Quando igitur iam ſeruet templi ædificatio, viſum eſt no-
ſtri officij non diſſimulare hoc negocium, & admonere vt inſpicias
maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum de-
ſectores & hoſtes, urbemque ipſorum ob hoc crimen deſolatam ac di-
rutam, quin hoc quoque admonendus es, quod ſi hæc vrbs incolatur
denuo, moeniumque ambitum abſoluat, intercludetur tibi via in Phœ-
nica & Cauſam Syriam.

C A P. III.

Cambyses Iudaei ab edificando templo omnino prohibet.

Cambyses re-
ſcriptum in
quo Iudaei
ab edifican-
do templo de-
tortet.

CAmbyſes autem lecta epistoſa, cum eſſet alioquin etiam natus ad
malitiam, grauiter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Camby-
ſes Rathymo commentarienſi, & Beſſemo, & Semelio ſcribæ, & reli-
quis Samaritæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas mi-
ſiſtis literis, iuſſi inſpicere maiorum meorum commentarios vbi inuen-
tum eſt urbem iſtam ſemper inimicam fuiſſe regibus. habitatoresque
eius ſeditioſos perpetuo ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum nouita-
tib. quodque reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tri-
burorum exactionib. Phœnicen & cauſam Syriam vexauerint. Ego igitur
iubeo non permitti Iudæos urbem denuo condere, ne per hanc oc-
caſionem creſcat eorum malicia, qua concitati hæcenus rebelles fue-
runt regibus. His literis perlectis Rathymus & ſcriba Semelius cum
collegis eueſtigio conſentis equis properarunt Hieroſolyma, ducentes
ſecum magnam hominum multitudinem, prohibueruntque Iudæ-
os ne urbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum eſt id o-
pus per annos IX. vique in ſecundum annum regni Darij Perſarum re-
gis. Cambyſes enim cum per ſexennium regnaſſet, ſubacta interim Æ-
gypto reuertens ab ea expeditione apud Damascum eſt mortuus. Sub-
latis deinde Magis qui poſt eius obitum regnum annuum occupaue-
rant, ſeptem illæ Perſarum familiæ Hyſtaſpis filium Darium comuni-
bus ſuffragijs regem declarauerunt.

Hedio &
Ruff. c. 3.
Alia c. 4.
Darius
Hyſtaſpis fi-
lius Rex
Perſarum.

An. mundi
3443 ante
Christum
nat. 521.
Zorobabel
tertius sabel-
los mulieru
vim præpol-
lentem pri-
mum osten-
dens, mox
veritati in-
fracta pal-
mam attri-
buit.

Regem redeunt. Iam vero qui alieni à militiâ, dant agris colendis ope-
ra, post longos labores & sudores comporatis fructibus regi tributa
perfoliunt, & qui quid ille iusserit. hoc necessario sine mora perfici-
tur. Interim ille expletis omnibus deliciis & voluptatibus dormit in cu-
biculo, excubantibus ante fores satellitibus, & ceu victis metu nus-
quam discedentibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad
curanda propria negocia, sed vnam hanc curam putans necessariam, in
hac vna est assiduus. Et qui fieri potest, ut non is sit omnium potentissi-
mus, cui tanta hominum multitudo pareat per omnia? His peroratis suc-
cessit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate. quarum vis
quanta sit quamq; præpolleat cæteris rebus omnibus. sic dicere aggres-
sus est. Confessum est & vinum pollere plurimum, & regem cui omnes
obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam & rex per mu-
lierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum no-
bis afferunt, mulieres & educant & pariunt: & nihil est omnino quod
non illis acceptum ferendum sit. nam & vestimenta nobis textuntur ha-
rum opera, & rei domesticæ cura his est concedita: nec villo pacto possu-
mus carere foeminis, sed licet argento multo abundemus & auro, præ-
tiosiusq; rebus aliis simulatq; mulierem formosam conspexerimus, ne-
glectis illis omnibus inhiamus in visâ pueritudinem, & libenter ei bo-
nis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam pa-
rentes ac patriam, & vel amicissimorum sæpè numero propter mulieres
obliuiscimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & al-
liud argumentum earum potentia non minimum. quicq; id terra ma-
riue longo labore quæsitum est, nonne totum hoc mulieribus com-
mittimus? ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando
ab Apame Rasfacis Themasi filia, concubina sua cædi alapis, nec
hoc tantum ferre, sed ut sibi detractum diadema capiti illa suo inpo-
neret, ridentem cum ridente. & irata illa moerentem, & adulatorie se ad
affectus illius attemperando humiliter satisfaciens, si quid eam offen-
sam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabandi alii in alioru vul-
tus inter se mutuo coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fe-
cit transitum. Dixi, inquit, & declaravi quantum mulieres polleant, ve-
runtamen nec hæ nec rex veritati villo modo conferendus est. Nam cum
terra sit maxima, cœli item immensa altitudinis, & sol celeritatis inef-
fabilis, cumq; hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iustus est
& verax, consequitur ut veritas sit rerum omnium longe potentissima,
contra quæ iniustitia nihil omnino valeat, præterea reliqua omnia quæ-
tumuis pollere videantur, mortalia sunt & celeres habent exitus, veri-
tas vero immortalis est atque sempiterna. Quin & ea quæ ab illa perci-
pimus nec mortalia sunt, nec iniuriæ temporu aut fortunæ reciprocis
vicibus obnoxia. sed iusta & legitima, sereraq; ab omni labe iniustitiæ.
his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit. Aclamante vero auditorio
quod dixisset optime, & quod sola veritas vim omnis senii vel mutatio-
nis expertem habeat, iussit eñ rex postulare aliquid ex his quæ illis pau-
lo ante vltro fuerat pollicitus. Libenter enim se concessurum, ut viro sa-
pienti, & qui prudentia vincat cæteros. quare posthac, inquit, affessor
meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditatis ad-
monuit eum voti, quo se obligauerat, si ad ipsiceretur potestatem regiâ:
id autè erat, denuo eondere Hierosolyma & ibi Dei templu instaurare,
ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorum indefublata, & Babylo-
nensium perlata, restituere. Hæc est, inquit, mea postulatio, quam nunc
mihi permittis, sapientem me virum iudicans. Tum rex lætus assurgens
excepit eum osculo, moxq; scripsit toparchis & satrapis, iubens eos de-

Zorobabel ex
oratione sua
laudem &
munera præ-
clara consti-
quitur.
Darius ad-
monitus vo-
ti, templi re-
stitutionem man-
dat.

ducere Zorobabelem, eosq; qui vna profecturi erant ad instruendam & absolueudam templi fabricam. Mandauit etiam per literas Phoenices ac Syriæ magistratibus vt materiam cædnam in Libano excisam deportarent Microsolyia, & inltaurarent eam vrbem adiutarent: in quibus literis hoc quoq; adscriptum erat, iubere & velle regem liberos esse omnes Iudæos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierunt, & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudæis exigere: & quantumcunq; agtorum occupare valeant, permittit eos in munes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritanis atq; Syriæ cauz habitatoribus imperauit, vt agros qui aliquando Iudæorum iuris fuissent, antiquis possessoribus redderent, atque insuper quinquaginta talenta in fabricam templi cõferrent. ipsi autem iuxta patrias leges sacra facere permittit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacrasque vestes in quibus Pontifex & ceteri Sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit nec non etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinuat, & custodibus vrbis atq; templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. deniq; de remittendis sacris vasis, deq; Iudæorum restitutione, cõfirmavit omnia quæ prius Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiam à rege conlecutus quam primum egressus est regiam, suspiciens in cõsulum gratias egit Deo, quod coram rege inter concertatores visus sit sapientior, cõtens totum hoc diuini esse beneficii: peractaq; gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularem suum nunciū afferens. Quo auditū primum gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & cõpotationes, verū, per huiusmodi hilaritates cõtinuos septem dies exegerunt, ob receptam patriam ceu natali iam festiuitatem denuo celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectiois ex tua quenque tribu elegerunt, comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducenribusq; quos Datus ad hoc ipsum miserat, genialiter viam emettebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstreptentibus, prosequente per lusum ac lætitiā, & reliqua Iudæorum multitudine, nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur, quas nominatim per censere non libet, ne ininterrupta narrationis serie lectori tedium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuisse pubertatem egressorum quater mille millia & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia, & septuaginta. promiscuæ vero multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia DCCCLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerāt vxores: quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur. erant autem numero 525. Sequebatur etiam seruitorum multitudo septem millium 337. cantores etiam & canarices 245. camelis 435. iumenta 525. Dux autem multitudinis quam modo recensui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cum eo Iesus Iosedei filius, & Mardocheus ac Serebaus: hi duo tribulium suffragis ad ducatum electi, qui etiam contrulerunt in sumptus huius profectiois minas auri centum, argenti vero quinquies mille. atque in hunc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti. reliqua vero multitudo paullisper discedentes profecta, domibus

An. mundi
3443.

Ante Chri-
stum nat.
521.

Ruffinus
cap. 4.

Darii regi
scriptum &
mandatum
de libertate,
possessioni-
bus, templo
& sacrificiis
Iudæorum.
1. Esd. 6.

Euangelium
Iudæo alla-
tum.

Iudæi à Ba-
bylone Hier-
osolyma
proficiscun-
tur.

Numerus
Iudæorum &
Babylonæ
profectorum.

Zorobabel
Dux & Iosedei
filius.

An. mundi
3443.
Ante Chri-
stum nat.
521.

Iesui Pontif-
fex & Zoro-
babel Prin-
ceps altare
adificans.
1. Esd. 3.
Scenopagia.
Templum a-
dificari em-
ptum.

quisque suas rediit. Septimo autem mense postquam Babylonem exiuerant, Iesus Pontifex & Zorobabel Princeps dimissis circum oppida nunciis à tota regione populum Hierosolyma conuocauerunt, cupide ad mandatum eorum convenientem; & edificauerunt altare in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia iuxta leges per Moysen traditas. Quæ de faciant, non quis oculis aspiciiebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimasque sabbatorum atque omnium sanctorum festiuitatum. tum qui vota voverant, reddebant ea sacrificantes à nouilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in camentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonii facile ac libenter faciebant, trabes cedrinæ de Libano deferentes, quibus mox intrates compactis, in Ioppensem portum eas perducebant, ita ut primum à Cyro, & tum iterum à Dario iussi fuerant. Hæc fiebat anno à reditu Iudæorum secundo, mense secundo, quando iactis templi fundamentis prima die Decemb. cœperunt superstruere: præposueruntque operi curando Leuitarum quotquot vigesimum annum attigerant, & Iesum cum filiis ac fratribus, & Zolimiclem Iudæ fratrem Aminadabi filium, eiusque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus celerius opinione crescebat ædificium. Id ubi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cum tubis, & Leuitæ Asaphique progenies. canebant sacros hymnos in Dei laudem à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autem & Leuitæ cognationumque; Principes ætate promectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recens ob præsentium forunarum tenuitatem deterius fieri animaduertebant, reputantes quantum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde moestitia temperare à lachrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsentis templo, ut quod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec vllum detrimentum factum quibat animaduertere. contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res suas existimantium gemitus vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici auditis tubis, & ærantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurserunt volentes causam discere: & cognito quod Iudæi à captiuitate Babylonica postliminio reuersi templum instaurarent, adeunt Zorobelem ac Iesum Principesque cognationum, postulantes ut eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se quoque ætebant eundem Deum colere, & eius gloriari nomine, religionisque eius studiosos fuisse, iam inde ab illo tempore quo Salmanassar Assyriorum rex è Chuthia & Media gentem eam in loca illa transtulerat. Ad quæ postulata illi de communi sententia responderunt, ad simul ædificandum eos admitti non posse, cum & prius Cyrus & nunc Darius ipsos ædificare iusserint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne carerant quidem gentium quenquam, cum omnibus hominibus eo venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, sic enim nos Samaritas appellamus, indigne tulerunt: & instigauerunt Syriæ gentes, ut Satrapas rogarent que, nammodum sub Cyro primis, ac mox sub Cambyse, ut templi ædificationem impedirent, Iudæorumque coactus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de industria remorarentur. Per idem tempus ascendit Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, rogaueruntque Iudæorum Principes, cuius permissu templum sic ædificarent, ut arx potius quam

Samaritæ
templi adifi-
cationem
promouere
volentes ro-
ticiuntur.

Samaritæ
templi adifi-
cationem
impedire co-
gitant.

sanum existimari possit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus urbem
 cinxissent. Responderunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei maxi-
 mi, cui templum hoc exstructum à quodam eius gentis rege fortuna-
 tissimo & in omni virtute excellentissimo per multas ætates incolume
 steterit. Deinde ob maiorum suorum impietatem per Nabuchodonosor-
 um Babyloniorum & Chaldeorum regem expugnata & deleta urbe,
 temploque spoliato ac incenso, & populo in captiuitatem Babylonicam
 abducto, Cyrum qui Persarum ac Babyloniarum regno potitus sit, regio diplo-
 mate mandasse templi instaurationē, & donaria vasaque per Nabucho-
 donosorum sublatā tradidisse Zorobabeli, & Mithridati & rariū sui præ-
 fecto, ut ea deportarent Hierosolyma, rursūque in templum instaura-
 tum reponerent: eiusdem enim regis mandato Abassarum missum ad eā
 urbem, ut daret operam, ut id templum primo quoque tempore abfol-
 ueretur. eum acceptis regiis literis confectum venisse & fundamenta iec-
 cisse, atque ex eo tempore nunquam inimicas gentes inturbare ædifi-
 cationem atque impedire destitisse. Quare si illis ita videretur, scriberent
 Dario, ut inspectis regiis commentariis manifestū fiat vera ipsos omnia
 dicere. His auditis Sisines & alii cum eo, noluerunt ædificationem inhi-
 bere inconsulto Dario, sed confectum ei de hac re scripserunt. Iudæis e-
 nim sollicitis & metuentibus ne regem poenitere iussisse reparari Hie-
 rosolyma, duo propheta qui tum erant in populo, Aggeus & Zacharias,
 bono animo eos esse iuebant, nec à Persis quicquam timere: quando-
 quidem ipsi compertam haberent super hac re Dei voluntatem, quibus
 credens populus assiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cum-
 que Samaritæ Dario scripsissent, accusantes Iudæos quod urbem mu-
 niant, templumque arci quam satro similis exstruant, assueverant non
 esse hoc in rem regis, & ostendentes Cambysis epistolam, per quam eam
 ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam
 aut utilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio li-
 teras accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli. & inuen-
 iuntur est apud Ecbarana castrum Medix liber, in quo hæc scripta contine-
 bantur: Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, ut templum Dei cum
 altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum 60. & totidem
 latitudine quod haberet ordines è lapidibus politis tres, & lignæcum v-
 num è materie quam fert ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præ-
 berentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddan-
 tur & reportentur Hierosolyma. Utque cura eius negotii sit penes Abassa-
 rem Syriz ac Phœnices præfectum eiusque collegas, qui abstinerent qui-
 dem ipsi ab eis locis, seruos vero Dei Iudæos & eorum Principes sincerè
 templum struere: ipsi vero adiutarent eos in hoc opere de tributis sum-
 provinciarum, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos,
 hædos, similes, oleum, vinum, & cætera quæ sacerdotes postulauerint,
 qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque
 autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is ut comprehensus in
 erucem agatur, & facultates eius fisco addicantur. inibi etiam addita e-
 rat execratio, ut quicunque eius templi ædificationem vetare voluerit,
 Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cum
 Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sisini & collegis eius
 hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani ceteris-
 que magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius
 commentariis inueni: voloque ut omnia fiant, quemadmodum in ea con-
 tinentur. Valere. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines &
 reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura lætæ fa-
 bricæ, adinuabant Iudæos magistratūque illorum & Principes, & ma-

An. mundi
3443. ante
Christum
na. 521.

Legati Syriz
templi & ur-
bis munim-
da causam
querentes,
ad Iudæos
missi.
1. Esd. 5.

Aggeus &
Zacharias
propheta.
Samaritæ tem-
pli & urbis
restitutionem
impedi-
re conantes,
magis promo-
uent.

Cyri de Iu-
dæis eorum-
que templo
decretum.
An. mundi
3450. ante
Christum
nat. 514.

3. Esd. 8.

Darij ad Sy-
ria præfectos
epistola.
Templi ædifi-
cationis abso-
luta.

An. mundi
3450. ante
Christum
na. 514.
Templum 23
Martij. Sen
ar est 1. Esd.
6. Martij 3.
dedicatum.
Pascha co-
laboratur.

Reip. forma
Hierosolyma
instituta.

Samaritan
deu. infens.

Iudaorum
ad Darium
legatio.
An. mundi
3464. ante
Christum
nat. 500.
Mandatum
de sumptibus
ad structuram
templi pre-
bendu.

Hadis &
Ruff. c. 5.
1. Esdr. 7.
Xerxes rex
Persia.

gnis omnium studiis proficiebat templi edificatio iuxta mandata Cyri & Darii, prophetantibus interim Aggeo & Zacharia: absolutumque est intra septennium. Anno autem regni Darii nono, vigesima tertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Distrus, Sacerdotes ac Leuitæ cum reliqua Israelitarum multitudine obtulerunt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate, proque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos 400, hircos 12, pro peccatis totidem tribuum: constitueruntque Leuitæ iuxta Mo- sis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas, edificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis vero Nisan, confluit totus populus ex oppidis in urbem, celebraueruntque id festum casti ac puri vna cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decima quarta luna epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocaustomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, de hæro ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo, atque ita summa liberalitate in re diuina vti incoluerunt Hierosolyma, instituta ea Reip. forma quæ per optimates administratur. petes Pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonzorum gens mutato rerum statu regnum obtrahit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Davidis temporibus egerunt sub regibus per annos 532. menses sex, dies decem. & ante hos æque monarchæ res administrauerunt appellati Iudices, qui Reip. status plus quam quingentis annis durauit post Moys & Iesu imperium. Hoc igitur modo se habebant Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritanæ autem infensa gens & inuida, multis molestiis eos afflicebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essent oriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitum intestum conuenientibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lødere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritanas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterum rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritanis obijciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistrum equitum eius prouinciar, & ad Senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambaræ magistris equitum apud Samariam, & Sadraciæ Bobeloni reliquisque eorum conseruiis. Zorobabel, Ananias, & Mardocheus Iudæorum legati accusauerunt vos, quod molesti fueritis templum edificantibus, quodque non præbeat is impensas in sacrificia. quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hæc epistola præbeat is eis ex regis arario in quo tributa Samaritanæ seruantur, quicquid sacrificiorum vltus postulat, vt non delincentes quotidie sacrificare tam pro me, quam pro Persarum gente Deum deprecantur.

C A P. V.

Xerxes Darius filij in Iudaorum gentem beneficia.

Defuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit. & Iudæos summa benivolentia prosecutus est. Hoc regnante Pontifex erat Ioachimus Iesu filius: apud Babylonem vero de gentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras, vir iustus & de quo opti-

mus rumor fuit apud populum, is cum esset legum Mosaicarum peritissimus, in Regis amicitiam peruenit. & cum decreuisset proficisci Hierosolyma, secumque aliquos à Babylonis ludzōs ducere, petiit à rege commendatitias ad Syriā satrapas literas, quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes. Esdras sacerdoti & lectori legis Dei S. Deceum est à me, & septem meis Consiliariis, ut quicumque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Levitis voluerit tecum Hierosolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere & Inuisione Iudazam iuxta Dei legem. Vtique Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vniuius, præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentum quantumcunque populus tuus pet totam Babyloniam degens offere voluerit, quo emanatur victimæ super altare Dei vestri immolanda: & fabricandi ex auro ac argento vasa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & si quid aliud in hunc vltimum opus fuerit, pro tua prudentia huius curas & de nostro fisco eos sumptus facies, quin & præfectus ærarii apud Syriam & Phœnicen te commendaui, scribens eis ut quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent. Et ut Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio, ut a nemine succedatur, Levitarum, sacerdotum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum, quicquam exigatis, neue vlla onera eis imponatis. Tu vero Esdras iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriam ac Phœnicen iura reddant populo tuam legem scienti, qui & neceat: doce libere, ut quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam damnetur capite, utpote qui non ignorauit, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gaudens adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maxime dignum cui gratiæ agantur existimans. Aduocata deinde ludzorum concione quia pud Babylonem degebant, & petita epistola, ipsam quidem retinuit: exemplar vero eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit, qui cognita regis erga Deum pietate, & erga Esdras beneuolentia, omnes vehementer sunt laetati. multi vero ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt, cupientes reuerti Hierosolyma, reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domicilium noluit relinquere, quapropter duz tantum tribus per Asiam & Europam sub Romanis degunt imperio: decem autem tribus nunc quoque vsque Euphratem sunt, infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere. Ceterum ad Esdras magna multitudo conuenit tam Sacerdotum & Levitarum, quam ianitorum sacrorumque vel cantorum vel ministrorum. Ille vero omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem congregerat, ubi peracto triduo ieiunio, votisque pro vltima salute & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, perueniunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuo Sacerdotibus gazophylaci custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum 12. Hæc enim erant dona regis eiusque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium, quo facto obtulit Deo secundum legem holocausta, tauros 12 pro communis salute populi, arietes & agnos 62, hircos pro peccatis 12, procuratoribus et regis, & præfectis Phœnicæ ac Syriæ

An. mundi
3506. ante
Christum
nat. 458.

Esdras legi
peruenit.
Xerxes In-
daus famet.

Esdras In-
daus qui ap-
ud Babylō-
nem degunt,
conuocat.

Esdras Hiero-
solyma profu-
ctus, vasa a-
liaque pretio-
sa gazophyla-
cij custodi-
bus tradit.

An. mundi
3306. ante
Christum
nat. 458.

*Preatio Ef-
dra pro Leui-
tis qui duxe-
rant exterius.
1. Esd. 9.*

*Mandatum
de dimitten-
dis exteris.
1. Esd. 10.*

1. Esd. 10.

captas a rege reddidit epistolas : qui cum eis non parere non possent,
omni honore gentem nostram profecti sunt. & in multis necessita-
tibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab
Esdra profectum est, successum autem felicem Deus ostendit, ut equi-
dem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto tem-
pore post comperit quorundam indicio, quod qui am e vulgo Sacerdo-
tum & Levitarum parum servauerint instituta & leges patrias, & duces
alienigenas vxoribus ordinem Sacerdotalem confuderint, rogatusq; ab
eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter peccatos natus omnes de-
nuo communis eade feriat, scidit vitem praxinitia, vellem capillos &
barbam & humi se prosteruens, eo quod primores populi deprecanti
essent in tali crimine, & cogitans non esse audientes. Inhibet eos vxores
cum liberis eicere, volebat se a terra attollere. Itaque conuenerunt ad
eum quotquot erant boni mentis. & vna bebant adducere se locum se-
cus trinitia. Esdras autem sublati ad cælum manibus, Me quidem, in-
quit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito, quod populus ne-
molorum quidem suorum cladibus aduenit, & cerando abstinet, tu
tamen clementer, misere Deus, nostri miseris semina, annu aliquod & reli-
quas conserua, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dig-
natus es : & da veniam præsentis errati, mortem quidem commertus,
verumtamen in tua bonitate sperantibus. Tum ita prius Sacerdos sa-
chrymatum cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtos ex viris & mu-
lieribus atque pueris, accessit eo quidam primarius Hierosolymita no-
mine Achonius, confitens se peccasse quia alienigenas vxores duxerat.
Iuasitque ei vt omnes adiuraret, vt vxores cum nata ex his prole abii-
cerent, & si quis legi parere noller, in eum animaduerteteret, qui secutus
viri consilium, exegit super hac re iniuriarum a principibus Levitarum
& sacerdotum & tribuum Israelitarum. quo facto exiit templo &
contulit se in domicilium Ioannis & Elasibi, illicque totam eam diem
ieiunius prænoxore exegit. Prope hoc deinde edicto vt omnes e capiti-
tate reuersi intra biduum ac triduum Hierosolyma conuenerint, &
quisquis per contemptum non adfuerit intra præscriptum tempus, vt
excommunicetur, bonaque eius sac. o gratia adlocantur, intra triduum
conuenerunt viri usq; tribus homines viginti ad eum nuntius, quem
Hebraei thebechum, Macedones Appellauimus nuntiauit. cumq; con-
discent in superiore parte templi, presentibus etiam senioribus, & his
propter anni tempus esset molestum, surgens Elias accusauit eos, qui
contra leges duxissent vxores alienigenas, nuntiis velint rem Deo gratia
& sibi metipsis vtilem facere, ablegandas esse vxores eiusmodi acclama-
tum est facturos id omnes a quo animo sed esse eatum non paruum nu-
merum, & tempus esse hiernum, nec posse rem eam intra vnam aut al-
teram diem perfici, itaq; opus esse vtiq; quoniam hoc differatur aliquan-
tisper, & tum deum principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa cum
selectis vndeque senioribus inquisitionem faciant eorum qui contra
legis præscriptum vxores duxerint, confiterentur omnes in eam senten-
tiam, & prima die mensis decem receperunt inquisitionem, qua durauit vsq;
primam diem mensis sequentis, innuerunt multos tam ex Iesu Poni-
tici cognatione quam ex ceteris Sacerdotibus ac Levitis & aliis Israe-
litis, qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris fa-
cientes legum obseruantiam, quam naturales affectus quantumvis vio-
lentos, mosque ad placandum Deum arietes immolauerunt, quorum
nomina recensere non est necesse. atque Elias hoc erratum circa
connubia correxit, & malam in hoc consuetudinem emendauit, vt in
posterum hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autem

menfe

mente diuisa scenopegia festum celebratur, & ferme totus populus conuenit, accedentes ad parentem templi partem quæ orientalem portam spectat, rogauerunt Esdram, vt eis legem Moïsis legeret: quod & fecit, mans in medio multitudinis, à mane vsque meridiem, ex qua lectione non solum in præsens & futurum discabant quid esset iustum, sed etiam præteritorum memoriam retractantes lacrimabantur, sic cogitantes, quod autas calamitates fuissent perpesti, si præscripta legum diligenter obseruassent. Esdras autem videns eos ad hunc modum affectos, iussit videri in apertum abire festum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, vt ad epulas verteretur, ita vt festo die decet, hilariter ageretur. & hac antea dorum penitentia in futurum semunirent, ne in similes casus incurrerent. at illi sequentes eius monita coeperunt re vera secundum agere, quod cum per octo dies fecissent, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdras habentes ob reformatam rem publicam: quo factum est, vt post comparatam sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnifice sepultus. Quo tempore cum etiam Iosabab pontifex esset mortuus, filius eius Eliashimus in sacerdotum ei successit. Ceterum quidam ex captiuis Iudæis, pincerna Regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante priamam feriarum urbem Susa, cum hospites quosdam, post longum iter ex eorum in urbem aduentantes Hebræe inter se contabulari animaduertisset, accedens ad eos, rogabat, vndenam venirent: & audio, quod è Iudæa, rursum, scitatus est quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus male habere dicentibus, quod rursus mœnia diuita essent, & circumiacentes gentes multa mala Iudæis inferrent, die nocteque agros, excursionibusque rapinis populantes, & multos ex ea regione atque ad eam urbem ipsam captiuos adducentes, ita vt passim per vias reeriantur, eaduerat: fleuit Neemias motus popularium suorum interitum, & sublati oculis ad caelum. Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tantis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante vero illo apud portam, & adhuc lamentante, accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitum ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie, ad munitionis sui functionem properat. Rex vero post cœnam iam subsessor, videns Neemiam subsistentem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum prius precatus, vt iuxta gratiam verbis suis adderet. Qui postquam inquit, Rex alium vultum sumere, aut in ore meum de corde perferre quædam audio patris mei Hierosolymorum, in qua existant se pulchra mœnia, cum in opus ac monumenta, & portas incensas esse & arfecta mœnia? Sed ero hanc vnam gratiam mihi concede, vt mittas mihi, vt profectus illo muros suos extruam, & quod deest ad fabricam templi compleram. At rex petitionem eius annuit, simulque literas ad satrapas commendauit, vt se nequiores non haberent, & præberent quicquid cuperet, quare de hac inquit trinari & post hæc libens nobis minitra. Ibi Neemias adorato Deo, adisque Regi pro tam ampla pollicitatione gratias, oblatasque vultu, omni moretate frontem exporrexit præ lætitia. Sequenti vero die accitus, accepit literas regis, quas Sadræ Syriæ, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemix habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandum opus sit. cum igitur Babylonei venisset, & multos a popularibus ultro se adiungentes comites assumptisset, tandem peruenit Hierosolyma. anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostensis prius suis literas Sadræ magistro equitum collegisq; eius reddidit, conuocato deinde Hierosolyma vniuerso populo, stans in medio templi sic eos est allocutus. Viri Iudæi scitis quod Deus Opt. Max. memor maiorum nostrorum Abrahami Isaac & Iacobi

An. mundi
3506.
Ante Christi
natum
458.

Tractatus
legum Mosu
ca.

2. Esdr. 8.

2. Esdr. 1.

Neemias
concessit: præ
stare: po
pulum ad
restituenda
mœnia &
templum
hortatur.
2. Esdr. 2.

An. mundi
3519.
Ante Chri-
stum nat.
445.

2. Esd. 4. 6

Ardeni fru-
ditum in re-
parandu
m aedibus.

Hierosoly-
mitani
magna ab-
juncta.

Cura pro Sa-
cerdotibus.
1. Esd. 10.
1. Esd. 10.
1. Esd. 10.

eorumque pietatis, qua illos quondam, eadem nos quoque providen-
tia dignatur. & ecce illius fauore nunc apud regem obtinui, ut mihi per-
mitteret mœnia vestra restituere, & quod superest ad absolvendum
templum perficere. Quamobrem nunc ista faciendum censeo, ut quo-
nam non ignoratis quam infensas habeamus gentes vicinas, & quod
cognita vestra in zdificando diligentia nihil non molientur quo vestros
conatus quantum in se erit impediant, primum forti animo litis, & om-
nem hduciam colloceitis in Deo, qui facile resistet illorum impetu-
nis inimiciis: deinde nec die nec noctu operis structuram inte-
mittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maxime
tempestivum est hoc facere. Hæc locutus continuo iussit magistratus
dimitti mœnia, & operas partiti in populum, attributo certo modo in
singulos vico & oppida pollicitusque se quoque cum di-
mestricis velle
adiutare impigre, concionem dimisit. Iudei vero eius auctoritate per-
moti ad opus se expediebant, quæ appellatio tum primum illi. & ego
in est indita, quando Babylonja sunt reuerſi, quia Iudæ tribus iam o-
lim ea loca occupauerat. Eius rei summa vbi ad Ammanitas ac Moabitas
Samaritanique & Syria Caux incolæ perlata est, inquitque tulerunt,
nec vnum cessauit intidiari & conatus ipsorum impedire: inter-
ceptisque multis Iudæis, tentauerunt ipsum Necemiam per conducti-
tios licarios tollere. Crebros etiam & sese eis incutebant, rumores
spargentes, quasi magni ducis, sarum genti exercitus eos essent inua-
suri, ita ut parum abiuerit quin hoc ementi ab incepto opere desisterent.
Necemiam vero nihil horum ab insitato de terrere potuit, sed stigatus a-
liquot satellitibus intrepidus pergebat, præ nimio studio nullum labo-
rem sentiens. eam autem salutis propæ eam non habuit, quod
mortem timeret, sed quia certo sciebat se extincto ciues suos non re-
paraturos mœnia, iussitque in potterum adificatores accinctos opus face-
rei & cæmentarius quidem non sine gladio erat, similiterque qui mate-
riam ei suggererat: scura vero non longe inde in promptu esse voluit, &
tubicinis interuallo quingentorum passuum, ut sicubi se hostes ape-
ruiſſent, signa canerent, ut populus arreptis armis resisteret, nec in-
ermis ab hoste posset opprimi, ipse vero noctu circumquaque urbem obi-
bat, nunquam defessus aut opere aut ditutia victus & excubiis, nec ci-
bo nec somno vitens, nisi quantum pollicalei necessitas: atq; ad hunc
modum perdurauit duobus annis & tribus mēſibus: tantum enim tem-
poris elapsum est donec absoluerentur mœnia, vigesimo octauo regni
Xerxis anno, mense nono. Permunita deinde vrbe Necemias & populus
Deo sacrificauerunt, & octo dies in epulum transegerunt, quæ res vbi
Syriæ gentibus est audita, graves indignationes in eis commouit. Nec-
emias autem videns non satis magnam in vrbe populi frequentiam,
persuadit circumquaque vicinis sacerdotibus & Leuitis, transire in
urbem, inibi habitaturi, exstructis eis de suo domiciliis: & agricultorum
plebem decimas in urbem conferre iussit, ut eandem sacerdotes ac
Leuitæ viuerent, nec auocarentur a diuino cultu ac cæremoniis: quod
quidem illi perhibenter fecerunt, & hoc pacto factum est, ut vrbs magis
frequenterer in potterum. Post hæc & alia multa honesta & laude
digna opera Necemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iuui-
tiam natus, & in populares suos beneficentissimus, relicto sempi-
terno sui monumento in Hierosolymitanis mœnibus, atq;
hæc sunt quæ Xerxe regnante gesta
sunt.

CAP. VI.

*Quomodo Artaxerxes regnante parum absuit, quin tota Iudaeorum gens
Amanu dolo extingueretur.*

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Graeci Artaxerxes nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudaeorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo post referemus. prius enim quidam de ipso rege dicenda sunt, qui factum sit ut vxorem duceret Iudaeam foeminam ex regio genere natam, quam etiam nostrae gentis seruatricem fuisse fecerunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India usque Aethiopiam 127. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Suis accepit epulo summo, innotissimo, ut decebat regem opulentum magnificens centum octuaginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimae gentes & eorum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, praetextum telis linteis & purpureis, anulorum milliū capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum coegerent, sed arbitrato suo quaeque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit, ut feriat ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vastis pari modo mulierum in regia celebravit conuiuium: quam rex ostendere conuiuii cupiens ad se accersiuir, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa vero volens, Persarum leges seruare, quae vxores vetant ab aliis praeter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit pericax. qua oblatione mulieris offensus, rex, dimisso conuiuii sepremuros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciz ream peragit, quod toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset, iubetque quid situris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchaeus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verum etiam Persis orantibus, quibus periculum insilet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla post hac maritorum futura sit reuerentia, dum ceterae exemplum à reginae superbia sumunt, nihil veritè contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderetque tam contumacem erga ipsum multari grauitissime, itaque decreuit per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vastem & honorè transferri in aliam mulierè. Rex vero qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, moriens quod voluntati suae non liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes eum amici, cōsulant, ut inutilem mulieris amorem ex animo eiciat. & facta per totum orbem fornicosarum virginū perquisitione quam alius praeulerit optet sibi coniugem, noua enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit rex cōsiliū, moxque mandauit certis hominibus, ut fornia celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. id mandatum illis diligenter exsequentibus, inuenta est Babylone Esther puella viroq; parente orbata, quae apud patrum Mardocheum educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex Iudaeorum primatibus. hac puella praeter ceteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in saeculos conuertebat. itaq; vni eunuchorum commendata, tradita est apud eum deli-

An. mundi

3527.

Ante

Christum

nat. 437.

Hodie &

Ruffin. c. 6.

Esth. 1.

Asuorum rex

Persarum

Vastis ad

conuiuium

venire no-

lentem repu-

dias.

An. mundi

3443. ante

Christum

nat. 321.

An. mundi

3443. ante

narum

Christum

319.

Esther puella

fit regina.

Esth. 2.

An mundi
3449. ante
Christum
natum
1518.

Mardocheus
patruus Es-
ther Babylonie
Susa
ingrat.

Regu Persarum
man-
datum ut
nemo e do-
mestici in-
uocatum
accederet.

Ejib. 4.
Mardocheus
insidiatores
re: prodit.

Ejib. 2.
Aman ab
omnibus, ex-
ceptis Iudaeis,
a: uatur.
Ejib. 3.

Extirpacio
Mordochii
Amanicon-
tissa.

catissime odoramentis atque vnguentis preciosissimis, quibus principes
forminx corpus, curare solent, quotidie delibata, atque hac tractatione
per sex menses vix sunt quadringenta numero virgines, quando vero sa-
tis iam curatas exhibebat, & regis lecto tempestinas, vnam singulis die-
bus mittebat ad eum, qui post complexus eam ad eundem eunuchum
remittebat. Perducta vero Esther delectatus eius consuetudine, & amo-
re correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiasque cele-
brauit anno regni sui septimo, mense duodecimo, qui Ader dicitur: di-
misitque quos angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis in-
dicens. Ipse vero Persas & Medos & primates aliarum gentium accepit
conuiuio nuptiali per mensem integrum: & ingressa regiam vxori dia-
dema imposuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quo-
nam esset nata genere, patruus vero eius & ipse Babylone Susa migravit,
ibique degens obseruabatur quotidie circa regiam, sciscitans de puella
quomodo se habeat, diligebat enim haud secus quam propriam filiam.
Rex autem legem tulit ut nemo e domesticis, inuocatus eum, accede-
ret, tantisper dum sederet in regio solio: adhibitis in hoc etiam histori-
bus cum securibus, ut si quis contra faceret, plecteretur capite. Rex
interim virgum tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis
venientibus seruare veller, porrigebat ad eum, ne virga contactu exi-
mebatur periculo, & de his quidem haecenus dixisse sufficiat. A quo
deinde post cum Bagathous & Theodettes eunuchi conspiciant con-
tra regem, Barnabazus alterius seuius genere Iudaeus, de rebus in-
sidias patruo reginx indicat, at Mardocheus per ipsam regi insidiatores
prodidit. Rex vero terribitus, veritatem per quaestiones inuenit: & illis
in crucem suffixis, Mardocheo tunc quidem pro salute sua quam ei de-
bebat praemi nihil persoluit, tantum nomen eius in commentariis su-
os refertur fuisse & annotari, ipsum eversa in regia, receptum in tra-
amicus regis recessit. In eam regiam quoties Aman filius Amada-
chis genere Amalecitas ad regem veniebat, adorabatur cum omnes tam
Persae, quam exteri, idque ipsius Artaxe xis iussu, Mardocheo vero
propter patriam institutionem non adorare non debent, locum hoc
obseruasset, percontatus est cuius esset, & audito esse Iudaeum, iratus
exclamaui, rem indignam, cum ingenui Persae adorem eum, seruanti-
um dedignari idem facere: volensque omnes de Mardocheo scire,
porum putauit ipsum ad supplicium deponere, nisi gentem eius vi-
ueriam perderet, quod esset natura Iudaeis iserus: quandoquid, n-
Amalechitarum gens, ex qua ipse erat a Iudaeis victoribus extincta, re-
lar. Igitur adito rege orsus est aculationem, esse gentem quandam
malam, sparsam per vniuersum ipsius regnum, inuicibilem abhorren-
tem a ceteris hominibus, diuersis ceremoniis & legibus vgentem, in-
sensam & moribus & studiis reliquorum populorum, & totius mortali-
um generis. Hanc gentem, inquit, si vis obditis ois gratum facere,
extirpabis funditus, nemine vel captiuo, vel seruo superstitie relicto.
& ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi qua-
draginta talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus,
modo regnum tuum tepurgeretur ab ipsa hominum colluie. Hanc A-
mane poscente, rex & argentum illud ei se remittere dixit, & homi-
nes eos concedere, ut de illis ipse arbitratu suo statueret. Aman autem
veto potius confestim edictum nomine regis, per omnes nationes e-
ulgat, in hanc sententiam. Rex magnus Artaxe xes 127. satrapis qui
Indiam inter & Aethiopiam prouincias praefunt, haec scribit. Consecu-
tus imperium tot gentium, & orbis, quam late volui, dominio potius,
cum nihil superbum aut sauum in subditos admitterem, sed man-

An. mundi
3454.
ante Chri-
stum nat.
510.

fuero ac mihi moderate eos regimine, & pacem in primis ac iuris tute-
lam procurarem cogitavi quomodo hæc bona possent eis manere per-
petua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iustitiam mi-
hi semper præ ceteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post-
me locum obtinente Amane, esse permixtam hominum generi gentem
inimicam, & suis quibuscumque legibus utentem à ceteris diuersis, inobe-
dientem regibus. Se de præcipua moribus ac ritibus, nec monarchiam,
nec negotia nostra probantem, voto ac edico, ut hos ab Amane mihi
parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemi-
ni eorum parentes, neque miserationi plus, quam nostro edicto tribuentes:
idque fieri iubet decima tertia die duodecimi mensis præsentis anni: ut
vna die delectis in totum nostris hostibus, in posterum pace ac securita-
te frui nobis liceat. Hoc edicto oppidarum per totam regionem sparso,
omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expedie-
bant, idemque Iudæum erat & Sulus in vrbe regia. Rex interim & Aman
conuiujs vacabant & computationibus, per urbem ciuitate & futuri
expectatione lulcebat. At Mardocheus recognita, scilicet vestib. opertus
faco & sparsus in re feriebatur per urbem, iniquum facinus clamitans
maximam gentem internecioni de addictam: & vociferando talia vsq;
regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat illum tali
habitu eam ingredi. Nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in
ceteris vniuersis, quæ in præcipua litera perlatæ fuerant, omnib. ob denun-
tiationem suam eadem legibus & lamentantibus. Ut vero reginæ nuncia-
tum est, Mardocheum in tantum miserabili habitu stare pro foribus pala-
tij perturbata hoc timore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cum
reuerteretur tacite quod ibi cessasset propter quam causam eum ha-
bitu sumptuoso, veramque ad se eunuchum Achmethem, qui tum forte a-
erat, vultu edentem in iram quid mali accidisset homini, ut talem eum
ad se sumeret, reuocavit quidem rogante velle deponere ibi Mardoche-
us omni maiorem eunuchum expositi ordine, & quod edictum regium
per vniuersam diuisionem esset divulgatum, & quantam vim pecunia
collegerant Aman, & inter necem in eius gentis à rege redimeret ad
re exemplar edicti Sulus præpositi ad reginam perferendum ei tradi-
ti, adiectis maius datus, ut supplex regem adiret super hoc negotio, neq;
tranaretur pro inobedientia sui generis ad tempus infra dignitatem
se demittere, & deperiari omnis periculum. Amanem enim, cuius
secundum in postreces sollicitas, incitate eum crebris contra Iudæos ac-
cusationibus. Iam cognito Regina rursum Mardocheo nunciat, nec
vocatam se à rege, & ap. tale esse inuocatum ad eum intrumpere, nisi
ipse in columbarum domum volens virgam auream protenderet, his e-
um solis inopem esse quibus hoc forte contingeret. Quibus ille
auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere
eam respectum habere salutis propriæ, sed prius vniuersi generis,
si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino laetum
suis auxilium, ipsam vero cum sua familia daturam pœnas eis quos
tunc contemneret. Tum Esther non inurato nuncio iubet patrum Su-
sis concione in Iudæorum aduocare, & pro Reginæ salute triuianum ie-
iunium indicare: se quoq; idem facturam pollicita cum ancillis dome-
sticis, actum de nunc vel contra legem adituram regem, & mortem e-
tiam libenter perlaturam si ita usus veniat. Paruit ille reginæ & indicto
suis publico ieiunium ipse quoq; supplex Deum precatus est, ne populū
suum deleri permitteret, sed quem admodum antea sepe salutem eorum
prospexisset, & indulgisset peccatorum veniam, tum quoque eos a de-
nunciato liberaret periculo, non enim sua culpa se venisse in discrimen

Iudæorum
ob decretum
regium lu-
ctus.
Ejth. 4.

Ieiunium
supplicatio-
nis ad Deum,
pro salute pa-
populi.

An. mundi.
3434.
ante Chri-
stum nat.
510.

infamis supplicij, sed ideo scire Amanem ira percitum, quod soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integre seruata, vniuerso generi moliri petniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum, vt eorum salutis prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere prae oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnib. delicijs, rogabatque vt miseratus daret ei apud regem, quali maxime opus esset, facundiam, & maiorem quam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam fieret indulgentior, & popularib. suis in extremo periculo constitutis patrocinantem aquis oculis aspiciat, vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniumque imminentium in eorum petniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus sollicita per triduum diuina miseratione, denno mutat habitum; & sumpto cultu qui reginam deceat, cum duab. pedissequis, quarum altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo suauosam & fluentem in terram vestem summis atollebat digitis, ad regem venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtam venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conspexit, sublimem in solio, insignemque cultu distincto auro & gemmis ac vniouibus, horror quidam eam repente subijt: & forte torquius eam ac subirato vultu inspexerat; moxque attonita fluentib. membris in sustinentem ad latus totam se fecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & sollicitus ne quid grauius coniugi accideret, è solio se proripuit, blandeque in vna exceptam resouebat suauis alloquio, iubens bono animo esse, securam quæ inuocata venerit, legem enim illam latam esse in subditos, ipsi vero, vt regni socijs, licere omnia. Hæc, locutus sceptrum in manum eius iniecit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, à legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto resocillata. Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit, vt enim te conspexi tanta maiestate verendū continuo refugiens interius de fecit me animus, & cum hæc verba egre languida & exili voce protulisset, magis etiam sollicitus solam eam cepit proximis paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si diuini regni sibi deposceret. Esther. a. hoc tantum rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiuium cum Amane amico veniret. Quod cum annuisset, amboque venissent, inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret, nihil enim non impetraturam, etiam si regni partem experet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modo liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id vero libenter annuente rege. Aman ad modum lætus abiit, quod solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quæ nemini alteri contigerat, & cum obiter in Palatio videret Mardocheum, excidit, quod nullus ab eo sibi honor exhiberetur, reuersusque domum, aduocata vxore Zaraza & amicorum cohorte, apud eos denarauit honorem, in quo esset tam apud regem quam apud reginam, nam cum ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinum quoque se vocatum esse, vnum sibi esse permoleitum, quod Mardocheum Iudæū videret in palatio, cumque Zaraza diceret, oportere eum trabem quin quaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestatem, Mardocheum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iudic familiares curare, vt eiusmodi trabs erigeretur in suo Palatio, parata ad Mardochei supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irritis Amanis sperem improbam, cui sciebat euenturum longe aliud. Nā ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigilare tempus perdere: sed ma-

Esther regem
pro Iudæis
intercessura
accedit.

Aman in
Mardochei
odium.
Eph. 5.

lens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribā allatis com-
mentarijs res tam a se quam a maioribus gestas legere, quo legente, in-
tellexit quendam ob rem egregie gestam donatum amplis possessioni-
bus in regione, cuius nomen erat adscriptum: alium ob fidem munera
accepisse precij maximi, tandem ventum est ad eum locum, qui conti-
nebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardo-
chæi detectam indicio, quo lecto cum scriba ad aliud deinceps transi-
ret, inhibuit eum Rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei
aliquid præmium, illo vero negante quicquam tale scriptum, iussit e-
am desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat
officium: & audito quod esset iam diluculum, mandavit, ut viscerent qs
nam amicorum adesset pro palatii foribus, sibiq; renunciarent, forte
autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochei
supplicium, famulis vero renunciantibus Amanem esse pro foribus,
iussit eum intro vocari, cui ingressio, cum sciam, inquit, amicum te mi-
hi præ cunctis benivolū, rogo da mihi consilium, quomodo possim
pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum ho-
minem, Tum Aman cogitans quancunque sententiam pronlisset, n-
rem suam fore, quod ipse præ cæteris Regi carus esset; indicavit ei q
putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum,
cumulare insigni gloria, fac ut equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo
torque ornatus, & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie
præcedat, clāmans per totam urbem, quod sic honorabitur quem Rex
honorare voluerit, Id consuluit Aman, putans hunc honorem non alijs
deberi quam sibi, Rex vero lætus, Ergo, inquit, vade, & sumpro equo,
veste ac torque, Mardocheum Iudzum quære, & sic ornatum equo in-
sidentem ipse præcede, agens præconem interim, nam tu amicus es in-
timus, & consilium quod dedisti exsequeris optime, debetur enim ho-
nor hic meæ vitæ conservatori, His præter omnē spem auditis vix fuit
compos animi, & cum non haberet quid aliud faceret, exiuit cū equo,
purpura & torque aureo: inuentum; ante aulam Mardocheum fac-
co amicum, iussit, eo deposito, induere purpuram, Qui veritatem rei
nesciens, sed illud sibi putans, Scelestissime, inquit, adeone calamitatis
nostræ insultas: Persuasus tandem quod Rex hoc ei præmium pro ac-
cepta salute redderet, proq; detectis eunuchorum insidijs, induit pur-
puram, qua Rex ipse vti est solitus, & ornatus torque, consensu quoque e-
quo urbem obequitabat, præcedente Aman & clamante: sic honora-
bitur, quem Rex honorare voluerit, Perlustrata deinde urbe, Mardo-
cheus ad Regem ingreditur, Aman vero præ pudore domum se contu-
lit, & cum sietu uxori ac amicis quæ contigerant narravit, Responde-
runt illi, ademptam ei iam omnem occasionem vindicandi in Mardo-
cheum, quandoquidem illi manifeste Deus sit propitius, Hæc illis ad-
huc colloquentibus, venerunt Estheris Eunuchi, Amanem sine mora
ad cœnā vocatur: quorum vnus Sabuchadas, visa cruce defixa in ipsi
adibus, quæ parata erat Mardocheo, scitatusque est quodam famulo in
quem vsum parata sit: vt cognouit quod Reginx patruo, quem Aman
volebat a Rege ad supplicium deposcere, tunc quidem siluit, Cæterum
postquam Rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit Reginam
indicare, quidnam esset sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petie-
rit, cepit deplorare periculum sui populi, dicens se ad interitum cum
tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere, Neq; enim
se negocia eius interpellaturam fuisse, si in amaram seruitutem vendi-
cos iussi set, quod mediocre hanc calamitatem duceret: nunc vero
orare, vt se ab imminente clade eripiat, Quærente autē Rege, quisnam

An. mundi
3454-
ante Chri-
stum nat.
510.
Mor in roge
laudandus.
Eph. 6.

Honor
Mardocheo
oblatu.

Eph. 7.

An. mundi
3454
ante Chri-
stum nat.
501.

Aman odio
& consilijs
eius in Iuda-
os in consi-
nio patrefa-
ctus suspendi-
tur.

Esth. 3.

Amanus fa-
cultates
Mardochaeo
dantur.

Regia litera
pro Iudeorum
incolumita-
te.

hoc moliretur. iam aperte accusando in Amanem iuncta est. dicens hunc. quod pessime erga eos affectus esset. autorem talis consilij. Tum Rex turbatus recepit se in hortos & convivio: & Aman paratum sibi iam intelligens infortunium, coepit apud Reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simulque in lectione eius procubuit. Interim superveniens Rex, & hoc viso magis etiam commotus, Secretissimè, inquit, etiam vim uxori in ex inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem valente; ibi vero Sabuchades eunuchus accedens accusabat Amanem, quod in ædibus eius invenisset crucem Mardochæo paratam. id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cum ad invitandum eum venisset. esseque eam crucem altam quinqua-
ginta cubitos. Quo audito Rex, decrevit non alio ipsum afficere supplicio, quam quod in Mardochæum excogitaverat: iussitque ut confestim eam crucem sublatus necaretur. Subit hic mihi admirari divi-
nam potentiam. iustitiamque ac sapientiam vel ex hoc facto colligere. qui non solum Amanem merito supplicio tradidit. Verum etiam poenā in alterum excogitavit. in caput inuentoris illo inscio convertit. Ar-
que non Aman inimodice amicitia Regis vius perijt, & eius facultates eius Regina donatae sunt. Mardochæus autem a Rege accitus, qui iam cognatam esse coniugii ex ipsa didicerat. anulum accepit ab eo, qui prius Aman fuerat concedendus. Regina vero possessionem Amanis ei largita est. rogavit deinde Regem, ut Iudæis præsentem de vita merum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij litteris. spatis quam late pateret imperium neque enim se posse vivere nisi & patria salva & suis popularibus. Rex autem pollicitus est nihil ipsa iniuria se mandatu-
rum, neque voluntatis illius vlla in re contradiendum. Per vult etiam vi-
pius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & Regio sigillo ob-
signatas litteras per omnes provincias distribueret. confirmatas enim Regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes. qui eas legi-
runt. & contradiendum eis non erant. Acciti igitur scribis Regis iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omnium gentium. quæ sitz sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum & XVII. satrapis. quarum litterarum exemplum hoc fuit. Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus salutem. Multi elati magnitudine honoris & benefi-
ciorum, quæ ex animia conferentium bonitate percipiant, non solum erga inferiores exerceant, sed etiam verum etiam contra ipsos autores beneficij non verentur insidias ferre. quantum in se est tollentes omnem omni in gratitudinem qua visquam est inter homines, & coherere inopi-
na a feceritate, abutuntur ea contra illos per quos eam adepti sunt. ne-
deam quidem timentes. cuius nomen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiam præpositi cum potestate administrandis pub-
licis negotijs, privatis indulgentiis: & desipientes eos quos pecces summum est imp-
rium, falsis criminibus ac calumnijs efficiunt, ut indignantur innoxij, atque ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non est prorsus exemplum a quo iustis vobis potest esse perspicuum.
Idea facinore quod sub nostris a hostium est oculis: ut posthac non oporteat mentem adhibere qualibet inque criminibus vel potius calumnijs, sed de cognitis causis indicare. & si quidem peccatum sit. se-
quere animaduertere: cum contra absolueris: & rebus non verbis credere. Namque Aman filius Amadathis, genere Amalecita externi. non Persici
lingua is hospiti j iure primum receptus, deinde per nostram bonita-
tem in tanto honore habitus, ut patris appellatione eum dignaremur, & ad-
dolari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicis
Aman. quam terre non potuit neque sobria mente magnitudinem honoris

metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium de-
 beo, benefactore ac servatore Mardocheo priuare me voluit, simulque
 vitam regni socia Esther, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim
 orato mihi hominibus amantissimis. imperium postremo voluit adi-
 mere. Ego vero quoniam a scelestis homine destinatos neci Iudæos
 non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac
 Deum colere eum, qui & maioribus meis & mihi largitus est, & seruat
 hoc imperium, non solum absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur
 literis per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere
 non debetis: verum etiam volo ut vos omni honore prosequamini. nam
 eum qui his perniciem molitus est, cū tota familia pro portis Susorum
 in cruce suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à scelestis exigente.
 Inbeoque ut transcriptis in plurima exempla & per totam nostram
 nationem vulgatis his literis, Iudæos finatis suis legibus in pace viuere
 eisque sitis auxilio. ut possint pœnas sumere de illis, qui eorum aduersis
 temporibus iniurias eis facere ausi sunt. idque decimatercia die mensis
 duodecimi qui est Adar, quandoquidem Deus eam diem pro interneci-
 na saluarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene
 cupiunt & monentem ultionis de insidiarum machinatoribus. No-
 min sane vole esse omnibus & urbibus & gentibus. quod quæcunque a-
 liquis ex his quæ nunc mandamus, per inobedientiam facere neglexe-
 rit, ferro & igni vastabitur. atque hæc literæ proponantur per vniuersam
 nostram nationem & accingant se utique in præscriptam diem, ut se de
 inimicis suis vindicent. Cum his literis continuo veredarii per omnes
 vias dispatchi sunt. Mardocheum vero cultu regio coronaque aurea &
 torque ornatum à palatio prodeuntem ut videre Iudæi, sceleritatem
 eam sibi quoque, omniumque interpretati sunt. Ingens præterea gaudi-
 um, quasi noua salutis luce oborta, dum per singulas vrbes proponun-
 tur regis literæ, Iudæos omnes, quotquot vel oppida vel agros habita-
 bant, occupauit: ita ut multi aliarum gentium metu eorum circumci-
 dentes verenda securitatem sibi hoc pacto quærent. nam ad deci-
 mam tertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedoni-
 bus Dytrus dicitur, perlatæ regis literæ animabant Iudæos, ut qua die
 illis imminere exitium, ea in inimicos impune scirent. quo factum
 est, ut procuratores magistratus, satrapæ, tyranni, reges in precio Iudæos
 haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardocheo. post di-
 uulgatas enim ubique regias literas, etiam apud Susa interfecerunt Iu-
 dæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cum Rex coniugi indicaret
 ex sortum intra mœnia numerum, nam incomptum esse, quantus sit in
 aliis ciuitatibus: rogaretque ecquid amplius vellet, potituram enim cu-
 pitis: rogauit illa, ut permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias
 inimicorum ad eundem modum delensire, & decem Amanis filios in
 cruce agere: & id quoque Iudæis concessum est, Rege nolente Esthe-
 ri in villa re contradicere. At illi rursus catenatum decima quarta
 Dytri discurrentes, occiderunt ferme trecentos ex aduersariis, ne mini-
 mum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia vero oppida
 eodem Iudæorum incurso perierunt LXXV. millia eorum qui pro ini-
 micis sunt habiti: quæ cædes decima tertia die patrata est, sequentem
 vero festis attribuerunt epulis, apud Susa quoque quartadecimam
 sequentis mensis pro festis cotus celebrauerunt: vnde hodie quoque
 per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de cōiuiis sibi mit-
 tunt inimicem. Scripsitque Mardocheus omnibus sub Artaxerxis domi-
 nio degentibus Iudæis, ut vniuersi hos dies festos agerent: & posterita-
 ti quoque traderent, ut sempiternum id festum ad perpetuam rem me-

An. mundi
 3454. Ante
 Christum
 nat. 330.

Esth. 9.

Iudæi vici-
 scuntur ini-
 micis suis.

Pharao
 festa.

*Mardochai
appetit.*

An mundi
3360. ante
Christum
natum

404.
*Hedio &
Ruff. cap. 6.
Fratricidii*

*à Ioanne
perpetrati
taxatio &
ultio.*

An. mundi
3384. ante
Christum
nat. 380.

An. mundi
3399. ante
Christum
nat. 365.

*Iaddus Pon-
tifice, cuius
frater Ma-
nasses Sana-
ballai filia
uocem da-
uit.*

An. mundi
3608. ante
Christum
nat. 356.

*Alexander
p. obitum
Philippi
Macedo-
num Rex.*

An. mundi
3629. ante
Christum
nat. 335.

moriam maneat. Equum nanque esse, ut cum pereos dies dolis Ama-
nis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quam de ini-
micis vindictæ memoriam celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant
gratias. Quomobrem ea festa per eos dies observant, Phurza vocantes,
quasi contumacia. Cæterum Mardochæus illustri loco apud Regem
fuit, vir præpotens, Regi administrationis, Regina vero etiam virtuo-
sus: quorum opera Iudæorum res floruerunt, supra quam vel sperare
poterant. Atque hæc seie sunt quæ sub eo Rege genti nostræ euenere
memorabilia.

C A P. VII.

*Bagoſes genti quem Artaxerxi iuniori exercitus fuit imperium,
multum iniuriæ Iudæis afficit.*

POſt Eliſibi autem Pontificis obitum, ſacerdotium eius Iudas filius
iure ſuſcepit hæreditario: & hoc quoque deſuncto ſuccceſſit Ioannes
ſilius qui in cauſa fuit, ut Bagoſes Artaxerxis copiarum imperator tem-
plum pollueret. idem dux etiam tributum Iudæis impoſuit, ut priuſquam
quotidianas hoſtias offerrent, in ſingulos annos ex publico quinquaginta
drachmas penderent: idque ita ob hanc cauſam accidit. Erat Ioan-
hi frater Ieſus, huic quod amicus eſſet Bagoſes, Pontificatum ſe datu-
rum eſt pollicitus. hac fiducia Ieſus cum liberius cum fratre in templo
altercaceretur, re uſque rixam progreſſa, tantam bilem mouit fratri, ut ab
eo per iram interceretur. quæ quidẽ impietas fuit longe maxima præ-
ſertim in homine ſacerdote: & quod grauius eſt, nullum tunc impietatis
exemplum erat vel apud Græcos vel apud Barbaros. Deus certe hanc
iniuriam non diſſimulauit, ſed & populus hac de cauſa libertatem ami-
ſit, & templum pollutum eſt à Perſis. Nam Bagoſes dux cognito quod
Pontifex proprium fratrem in templo intermiſſet, ſuperueniens Iudæ-
is iratus clamabat, Auſi eſtis ſcelefti in veltro templo eadem perpetra-
re, & cum conatus templum ingredi arceretur: quid inquit, an me pu-
taris impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? & his diſiſ-
greſſus eſt, atque hac occasione per ſeptennium eius exilis poenæ à Iudæis
exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit ſilius eius
Iaddus. huic quoque frater fuit Manaſſes nomine: cui Sanaballeres miſ-
ſus in Samariam à Dario Rege ultimo ſatrapæ, Chuthæus genere, vnde
& Samaritis origo eſt, ſciens inſignem eſſe urbem Hieroſolyma. Regem
que eius multa negotia tam Aſſyriis quam Syris exhibuiſſe, libenter
nuptum dedit ſiliam Nicaſo, ratus conubium hoc ceu vadem futuræ
cum Iudæorum gente amicitia.

C A P. VIII.

Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

ERidem tempus Philippus Macedonum rex apud Agras oppidum
à Pauſania Ceraſtæ filio ex Oreſtarum gēte inſidiis intercepſus per-
iit, eius ſilius Alexander paternum regnum adeptus, traiecto He-
leſponto, congreſſus ad Cranicum flumen cum Darii Ducibus viciegre-
gie ſubacta deinde Lydia & Ionia, ductoque per Cariam exercitu inua-
ſit in Pamphyliam, ſicut alibi dictum eſt. Hieroſolymorum autem ſe-
miores ægre ſerentes Iaddi Pontificis fratrem, & quodammodo colle-
gam duxiſſe externi generis ſceminam tumultuabantur, rati gradum
factum ad antiquandas patrias leges de conubiiſ, atque ita fore, ut
paulatim miſceantur profanis gentibus, nam & prioris captiuitatis &
maiorum quæ ſecuta ſunt cauſam fuiſſe, quod quidã contra legem pec-

cantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cum Pontifex quoque ab altarium arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nosse tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitas sit ipsi, & apud ludæos semper in maxima estimatione fuerit. Ad hæc cum Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantum seruaturum, sed & Pontificatum paraturum, & totius suæ provincie Principem eum futurum, modo filiam suam vxorem retineat: ædificaturumque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior: idque polliceretur ex consensu regis Darii se facturum: elatus tali spe Manasses manit apud socerum, putans se Pontificatum dante Rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cumque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugijs, non leuiter turbabatur Hierosolymorum Respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem. Sanaballetes præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitione generi. Quo tempore Darius audito, quod Alexander traiecerit Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis, vltius procederet, contractis tam pedestribus quam equestribus copiis, deiecit Macedonibus occurrere, priusquam totam Asiam sibi subiicerent. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea provincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem latus descensu Darii, aiebat se mori præstiturum Manalli pollicita, quamprimum Rex reuerteretur post victoriam, petuassum enim erat non ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis, ne primum quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longæ alius fuit euentus quam ipsorum opinio. Rex enim, colatus cum Macedonibus signis, victus est, & magna exercitus parte amissa, maure etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander vero in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone, Tyrum quoque oppugnabat: scriptisque ad ludæorum Pontificem literis, petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt, quæ prius Dario contexere sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia, fore enim, vt illud non ignoret. cumque Pontifex nuncijs respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quandiu ille vixerit: iratus Alexander, Tyri quidem oppugnationem non omisit, quæ breui potiturus videbatur: minatus est tamen hæc capta mox se ducturum contra Pontificem, vt omnes discant, cuius iurandum seruari oporteat. quare non parrens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babelmalem Pertici præsidii præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, a Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua provincia in Alexandri castra se contulit. cumque offenderet eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam provinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit, à quo obuijs manibus exceptus, libere iam quod velle telocurus, ait se genus habere Manassem, iaddi ludæorum Pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua provincia templum ædificare. idque fore in rem ipsius Regis, si diuidatur ludæorum potentia: ne forte de communi sententia rebellantes multum negotii Regibus facerent, quemadmodum soliti sunt Assyrijs imperantibus. quod ubi impetratum est, omni ope adiuuens templum ædificauit, & Manassem

An. mundi
3630.

Ante Christi
num nat.

314.

Manassis
sacerdotio

ab exercitu,

si retineat,

familiam

ab eo reman-

entibus spe

maiorum boni

negligit.

Postea

sacerdotum.

An. mundi
3630.
Ante Chri-
stum nat.
314.

*Alexander
Hierosolyma
obsidere vo-
lens, Ponti-
ficem obui-
am obviam
honorifice
excipit, ob-
viam habentem
ante obla-
tam.*

eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filii suz posteris relinquitur se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & in Gaza duobus absumptis. Sanabalzres fato functus est: Alexander vero oppugnata Gaza Hierosolyma propere petiit. Iaddus vero pontifex postquam hoc audiuit, sollicitus hærebat inops consilii, nec inueniens quomodo Regem deberet excipere, iratum eo quod antea neglexisset imperata eius facere. Ergo inditis populo supplicationibus, & immolatis DEO victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. proxima dein de post sacrificium nocte, in somniis ei DEV S apparuit, iubens ut bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret, utque populus in albis vestibus prodiret obviam, ipse vero cum reliquis Sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei providentia. Experiretque autem è somniis lætus civibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus ut in somniis præmonitus fuerat, Regis aduentum prætolabatur: & cum renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe adesse, progressus est cum Sacerdotibus & vrbana multitudo, pompa quadam nova & venerabili, usque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox sæculam significat: quod ibi & vrbs & templum in prospectu sit. Et cum Phœnicis ac Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus Rex posset permittere, directionem vrbis, & Pontificis exquisitum super hec, plane contrarium evenit. Alexander enim ut vidit è longinquo candidatum populum, & Sacerdotes ante agmen in amictu bylino, pontificemque in stola hyacinthina auro distincta, riam in capite gestantem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adoravit, & salutavit Pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriz Reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes Regem mentis compotem: solus Parmenio propius accedens rogavit familiariter, quid ita? cum ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo cuius pontifex esset, honorem eum exhibuisse. hunc enim inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cum adhuc essem in Dio Macedoniz, qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum transire. rām suo ductu positurum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primum talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & subiato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia. Hæc locutus ad Parmenionem, & comiter complexus pontificem, deducenibus Sacerdotibus in urbem peruenit, & ascendens in templum immolavit DEO ex Sacerdotis præscripto, ac pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostenditque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus. lætus dimisit multitudinem. Sequenti vero die vocatis eis iussit ut quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente, ut parvis legibus vivere sibi liceat, utque septimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde, ut eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, liberet uti institutis propriis, hæc etiam postulatis eorum satisfacturum se est pollicitus. Et cum fecisset eis potestatem, si qui vellent salvis suis ritibus sequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, movit in te in alias propinquas

*Alexander
in templo
Hierosol. sa-
crificans,
vaticinio de
ipso Danie-
lis ostense
maximam
Iudæis liber-
tatem conce-
dit.*

vrbes exercitum, cumque ab omnibus amice exciperetur, Samaritæ (horum tunc caput erat Sicima fra ad montem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Iudaicæ) videntes quod Alexander Iudæos tractaret tam magnifice, deceterunt se quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant se cognatos, veritatem tunc dicendo: cum vero affulgere eis fortunam vident, confectum in societatem irruunt, artidete ad se affirmando. & à Iosepho eiusque filiis Manasse & Ephraïmo seriem generis sui deducendo. igitur splendido paratu & magnam alacritatem præ se ferentes Regi occurrunt pene in Hierosolymitano agro: collaudatisque ab Alexandro omnibus, Sicimæ cum adeunt, assumptis secum militibus quos Sanaballetes miserat: rogantes vt inuisit ipsorum urbem, illud quoque templum præsentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. cumque postularent vt septimi anni tributum sibi remitteretur. nam ne se quidem in eo seminare: quæ fuit quinam essent qui hoc rogarent, illis vero dicentibus, Hebræos quidem se esse, sed Sicimæ vocari à Sidoniis. iterum quæ fuit an Iudæi essent: Negantibus illis, equidem, inquit, Iudæis id concessi. Reuersus tamen & rediligentius cognita, faciam quod æquum videbitur. atque hoc pacto Sicimæ dimisit. Sanaballetis autem milites iussit vt se in Ægyptum sequantur: ibi enim agros eis diuisurum: id quod paulo post fecit in Thebaide, iussit ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter successores est diuisum: templum vero in Garizin monte situm, mansit incolume. & si quis apud Hierosolymitas aut illi: citi cibi sumpti, aut violati Sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimæ confugiebat, calumniam se passum disitans, eodem vero tempore etiam Iaddus Pontifex obierat, Onia filio successore: atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuit.

An. mundi
3630. ante
Christum
nat. 334.

*Samaritæ
vbi fuerunt
Iudæorum
amici.*

An. mundi
3632. ante
Christum
nat. 332.

*Templum in
monte Garizin.*

*Onias Iaddus
filius Pontifex
Hierosolymus.*

An. mundi
3635. ante
Christum
nat. 329.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV-

DAICARVM LIBER

Duodecimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XII.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Ptolemæus Lagi dolo occupatu Hierosolymum cum reliqua Iudæa multo inde in Ægyptum traduxit.*
- II. *Ptolemæus Philadelphus Iudeorum legem in Græcam linguam vertit, & multum eius gentis captivum dimisit, donaria multa Deo in templo eius dedicat.*
- III. *Quomodo honor à Regibus Asia Iudeorum genti habitus, & in civitatibus ab illis conditus, ius civium ei concessum fuerit.*
- IV. *Iosephus Tobia filius imminens Iudæam calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.*
- V. *Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudeorum.*
- VI. *Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem invocant.*
- VII. *Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatoque eius urbem dominio, templum etiam spoliarit.*
- VIII. *Antiocho vetante Iudæos uti patriæ legibus, solus Assamonæ filius Matthias Regem contempsit, profligatus etiam eius ducibus.*
- IX. *Matthias defuncto Iudæi filium succedunt.*
- X. *Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.*
- XI. *Lyfia & Gorgia contra Iudæos expeditiones & clades.*
- XII. *Quomodo divitis copiam Simon Tyrius & Ptolemæidenses, Iudæam Amanitas superavit.*
- XIII. *Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.*
- XIV. *Antiochus Empator profecto Iudeorum exercitum Iudæam in templo obfideret.*
- XV. *Antiochus omissa oppugnatione, cum Iudæa discedit, & amicitiam.*
- XVI. *Bachides Demetrii dux cum exercitu contra Iudæam missus, infecto negotio ad suam Regem revertitur.*
- XVII. *Nicanor post Bachidem dux contra Iudæam missus, una cum universo exercitu internecione perit.*
- XVIII. *Bachides de novo missi contra Iudæam victoria.*
- XIX. *Quomodo Iudæa prælio vitæ occupaverit.*

C A P. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatu Hierosolymum cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit.

Mors Alexandri, & belia inter successores.

¶ Alexander Macedonum Rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis, ut iam dictum est, Iudeorum rebus, vitam finit. Imperio vero in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lyfimachus Hellespontum, Macedoniam Casander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui

dum

dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello & vrbes multæ afflicte sunt, & habitatores earum plurimi peruersa præliorum certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumtuentæ. Ingressus enim urbem Sabbatho velut sacrorum gratia, Iudæis nec arcentibus quod nihil hostile suspicaretur, & aliquin eum diem in otio & quiete agentibus, sine difficultate potius dominio, acerbe eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitione nobis exprobrans, quod propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit. Est gens quæ Iudæorum dicitur, urbem incolens magnam & bene munitam, nomine Hierosolymia. hæc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauantur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidam de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterum Ptolemæus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariaque & Garizin monte in Ægyptum traductos iussit sedes ibi figere: & cum Hierosolymitas pertinacissime iusiurandi fideri seruare compertum haberet ex responso, quod Alexandri legatis post Darii cladem dederunt, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cum eis apud Alexandriam ipsa ciuitatis par cum Mædonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim veritate terræ allesti, partim Ptolemæi erga suam gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritanos: instituta partia petuacitate retinentes: pugnantque inter se iugiter, dum Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas à Iudæis non alio mittendas: Samaritanæ contra in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuos dimisit, donaria multa Deo in templo eius dedit.

Assumpto post hunc Philadelphus Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero centum viginti millia: idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regium bibliothecarum præfectus dabat operam, ut si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quocunque vbicunque audisset cognitu dignos, aut cupiditati Regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à Rege quam multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducenta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertum sibi certis indicibus multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: effecit scriptos ipsorum lingua & licetis, & exhibituos negotium his qui velint eos in Græcum sermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & characterē similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non desint sumptus, in bibliothecam suam referat. Tum Rex collaudato Demetrii circa conquirendos libros studio, scribit Iudæorum Pontifici, vt curet hoc

Hierosolyma dolo capta, Iudæi in Ægyptum abducuntur. An. mundi 3643. ante Christum nat. 351.

Seditio inter Iudæos & Samaritanos de templo.

An. mundi 3680. ante Christum nat. 284. Hædis in Russ. c. 2. Bibliotheca Ptolemæi Philadelphæ.

An. mundi
3684. ante
Christum
nat. 280.

negotium ex sententia confici. Interea quidam Aristus ex intimis Regis amicis. & ob modestiam admodum earus. cum iam dudum animum haberet rogare eum, ut ludæos in suo regno libertati restitueret; ratus adesse iam optimam occasionem supplicandi, primum cum præfectis satellitum Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multam obtestatur, ut preces suas apud Regem, quantum possunt adiuerint; & postquam intellexit ipsis quoque rem cordi esse, adito Rege sic eum allocutus est. Quia non decet nos Rex verum dissimulare, sed ingenue proloqui; cum hoc agamus ut ludæorum leges non transcribantur tantum, verum etiam vertantur, quoniam honesto prætextu id facere possumus, dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certe non alienum fuerit a tua bonitate ac magnificencia, liberari a præsentī miseria, quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sane de ea re inquirenti peruectigari potuit. Conditor enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quod iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, ut in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspicaris rex, me vel genere vel tribu ex propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum; sed quoniam omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi non supplico. Ita Rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc Rex, paruane igitur tibi Aristæ videtur hæc quæ potes liberalitas? Sosibio vero & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificencia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam; lætus hoc eorum consensu iussit, ut quando militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis, qui apud eos sint, drachmas centum viginti annuerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristæ peritio quam Dei voluntas fiat confirmatio. In eo comprehendebatur non hi solum quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quæque qui vel ante vel post in seruitutem abstracti fuerant. & cum eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadraginta talenta poscere, ne hæc quidem impendere grauius est. Eius edicti exemplar, quo illi restitutor fiat Regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicem incurſauerunt, & subacta ludæa mancipia inde in regionem nostram eiusque vices abducta uiuendiderunt atque etiam quicumque vel ante vel post diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri; proque singulis mancipijs centum viginti drachmas recipere, milites quidem vna cum cætero stipendio, ceteri quos vero à Mensarijs Regijs. Centio enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatem abductos militum licentia, qui vastata ludæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hanc multitudinem. Quapropter iustitiæ respectu & commiseratione eorum qui a potentioribus per vim opprimantur; iubeo ludæos omnes qui seruitutem seruunt dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum ex quo aliarum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mancipiorum numerum; id enim & mihi ipsi profuturum existimo. Eum vero qui parere noluerit, cuius deferre liceat, multandum facultatibus quæ nunc nostro debent cedere. Hoc edictum cum primum oblatum esset Regi, nec tamen

Ægypti Regi de ludæorum libertate ab Aristæo impetrata edictum.

diserte cautum esset illis quoque qui vel ante vel post capti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem Regis beneficentia: iussitque ut ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem, & in mensorios Regios. Quo facto, intra septem dies peractum est quicquid Rex iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas centum viginti drachmas: quali Regis edictum etiam hos complecteretur, ubi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc ubi ex sententia Regis magnifice sunt peracta, iussit Demetrium enulgare decretum de transcribendis Iudzorum codicibus, nihil enim temere fiebat à Regibus, sed omnia diligenter præmeditata, quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quod à quoquo factum est, ut primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam aurorum quam artificum præstantia. Suggestionis sane exemplar fuit tale: Regi magno Demetrius. Quia mandasti Rex, ut quod deest tuæ bibliothecæ suppleamus, & libros qui hactenus nostram inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam circa hos negotium diligentiam reliquum faciens; scire te velim inter eos, quos adhuc desideramus esse Iudzorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cum sint, intelligi à nobis non possunt. Iunctam negligentius quam par est habiti, eo quod nondum eis Regia providentia contigit. necesse est autem, ut & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiores enim & sinceriores legislationem continent, utpote diuinitus proditam. Et hæc est causa, ut Hecatzus Abderita refert, cur nullus vel poeta vel Historicus mentionem eius legis faciat, aut viro- rum qui iuxta eius præscriptum res suas administraverunt: quod sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaque si idem tibi videbitur Rex, scribes Iudzorum Pontifici, ut mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex quorum interpretatione apertum ac consensum sensum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionem, iussit Rex suos ut ad Eleazarum Iudzorum Pontificem, de hac te scriberent, simulque per eandem litteras cerriorem facerent de Iudæis per Ægyptum pristina libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarum copiosam multitudinem: iussitque custodes Arcarum, in quibus gemma eruebantur, liberam artificibus electionem permittere. mandavit etiam pecunia pro sacrificiis & reliquis templi vlibus, centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum, ubi primum exposuero exemplar epistolæ scriptæ ad Eleazarum Pontificem, qui hoc Sacerdoti fatigatum hoc modo consecutus est. Onia Pontifice defuncto, filius ei Simon succellit, Iustus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & ciues summa prosequeretur benevolentia. Quo mortuo superestite unico si io parvulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio. Pontificatum assumpsit: cui Ptolemaus hoc modo scripsit. Rex Ptolemaus Eleazaræ Pontifici salutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Persæ, dum rertim potirentur, captivos eo pertraxerant, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vltus amplis stipendiis conductorum, aliis etiam castellorum custodia per Ægyptum assignata, ut essent terrori indigenis. Ego vero postquam principatum adeptus sum, cum in cæteris benignitate sum vltus, tum maxime in tuos ciues: quorum supra centum missa in libertatem vindicavi, restitui de meo precii eorum possessoribus, ex his per ætatem idoneos allegari

An. mundi
3884.
Ante Chri-
stum na-
tum 280.

*Demetrii ad
Ptolemaum
de Bibliotheca
adhorta-
tio.*

*Regis erga
Iudæos libe-
ralitas.*

*Epistola
Ptolemaei
in qua
Pontifici
Eleazaræ
libertatem
petiti inter-
pretti.*

An. mundi
3684.
Ante Chri-
stum nat.
280.

Responso
Eleazar
ad Ptolem.
litteras.

Descriptio
donorum a
Ptolemaeo
Rege templo
Hierosoly-
mitano mis-
sorum.
Mensa au-
tem:

militiam nonnullos quorum fides id mereri videbarur, inter aulicos
meos accessit, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donarium,
pro ea providentia quam me dignatus est rebus praticere. Ergo ut & his
& reliquis per totum orbem Iudaïs gratum faciam, visum est mihi le-
gem vestram in Græcam linguam vertere, & ita versam in bibliothecam
meam reponere. Bene igitur facies, si donec eorum deicdu per tribus ha-
bito, ex vnaquaque sex viros bonos iam seniores ad nos miseris, qui per
tatem legum periti, possint prestare bonos interpretes. Spero enim, si
hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros.
Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andræam prædictum satelli-
tum, & Aristæum, mihi carissimos, per quos etiam primitias donatio-
rum templi & vicinarum mittimus, tanta argentum centum. & rescribes
autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratissimam. Hac epistola
accepta, Eleazarus rescripsit quam potuit honorificentissime. Ponti-
fex Eleazarus Regi Ptolemæo salutem. Si vales cum Regina Arsinoe
communibusque libe- is, nostræ quoque res se habent optime: Acce-
ptis tuis literis, gaudi sumus plurimum ob egregiam tuam volunta-
tem aduocataque concione eas legimus, testes pietatis, qua colis Deum
maximum. ostendimus etiam phialas quas mitti a teas viginti, ar-
genteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam, centum-
que illa talenta, quæ in victimas & alios templi vñs attulerunt Andreas
& Aristæus, amici tui carissimi, viri boni ac docti, tuæque amicitia digni-
ssimi. quare scito, oost bigratificaturos, etiam si quid præter ingenium
nostitum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues nostros
collatis non debemus segnes esse ad referendam gratiam. Quamobrem
continuo pro te, sororeque tua, & libe- is & amicis, hostias obulimus,
& populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato
regni tui statu: utque hæc legis versio, tam felix tibi sit quam cupis maxi-
me. Delegimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cum le-
ge misimus, tuæ autem pietatis erit ac iustitiæ, ut transcrip- ta lege ad nos
eam citò remittas, vna cum eius deportatoribus, bene vale. Hæc sunt
quæ rescripsit Pontifex. Supernacaneum autem visum est apponere 70.
seniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta
fuerint in epistola, donariorum tamen, quæ Rex Deo misit, ornatum
& magnificentiam, silentio prætereire non possum, ut omnibus nota
fiat eius Regis erga Deum pietas ac liberalitas, abun- te enim sumptus
suppeditans, & præsentia sua exstimulans artifices, opera eorum asti-
due visendo, nullam eis segnitæ aut negligentæ relinquebat occasio-
nem: quæ nunc recensere singula, non quod historici contextus hoc
admodum postuler, sed quod digna sit quæ prædicetur Regis liberali-
tas: primumque mensam conabor describere. Cupiens enim longe ma-
iorem facere, mandauit explorari eius, quam Hierosolymis erat, ma-
gnitudinē, quanta esset, & an maior posset fieri: & comperita eius men-
tura, quodque maior etiam esse posset, ait se eius vel quincuplam magni-
tudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria
minus posset esse utilis. Cupere se enim ea donaria non solum ad o-
stentationem, sed ad vsum etiam esse accommodata: itaque volens decla-
rare se non auri penuria vel parsimonia parem priori facere: quod non
erat: integrum addere magnitudini, id compenlauit variæte, ornatis
& operis pulchritudine. Cum enim esset ingeniosus in contemplandis
rerum naturis, & in excogitandis nouis & inusitatis operibus, pro sua
sapientia præsebebat aruicibus, exigens ne quid a præscriptis formu-
lis discederent, ac primum constituto mensæ modo in longitudinem
cubitorum duorum & semis, in latitudinem vnius altitudinem sesquicu-

An. muni
364. ante
Christum
nat. 180.

itali totum opus ex auro facientes, loriceque palmum latam circum-
dederunt: cuius cymæ versatiles sculpturam habebant reticulatam in-
distincta imitatione per tria latera. cum enim essent triangularæ, per sin-
gulos angulos eadem erantfigurationes, ut conuerse, non alia, sed ea-
dem specie oculis occurrerent. lorice vero pars interior ad mensam ver-
gens egregias sculpturas habebat: sed exterior eius facies pulcherrime
videlicet, quod hæc lorice essent conspicuæ quin & cymæ illæ facile &
cito vertebantur. & quemuis è tribus angulis pari mensura oculis sub-
iciebant. reticulis autem illis sculptilibus insertæ erant gemmæ pre-
tiosæ paribus intervallicis distantes, nubilis aureis per foramina compre-
hensæ. exterior autem lorice facies gemmis pulchris quali specie
distinguebatur, intercurrente densa sculptura virgatum, quæ per circuitum
mensæ voluebantur. huic subiecta erat corona per circuitum, om-
ne genus fructuum repræsentans, dependentibus racemis, & spicis e-
mergentibus, & malis punicis insertis: quæ omnia constabant è lapi-
lis etiam colorem naturæ fructuum referentibus, & auro circum-
coram mensam reuinctis. Sub hac corona rursus alia series quorundam
priori similis cum virgatis perque sculpturis viscebatur: ut ex utraque
parte, cerneretur eadem operum varietas ac elegancia, etiam in lorica
& cymarum ordine, ac ne inuertis quidem mensæ lateribus vlla sentier-
etur diuersitas, sed idem artificium usque imò pedes perenderet.
subdita enim lamina aurea quatuor digitis lata per transuersam men-
sæ latitudinem, in eam pedes eius inferuerunt, quos fibulis ac clausuris
atrinxerunt mensæ iuxta loricam, ut his insiliens quaque vertere-
tur, eandem speciem ostenderet. In mensæ autem sculptus erat Mæander,
magni pretii gemmis per medium tanquam stellis variegatus, carbun-
culo & smaragdo suauissime radiantibus, aliisque generibus quæ ubi
que grata sunt propter precium. Præter Mæandrum vero reticulati qui-
dam nexus circumquaque discurrebant, & rhombo circa medium simi-
les, in quo crystallus & succinum per interstitia paria coniunctum cum
magna gratia spectabantur. pedum autem capitella liliorum similitudi-
nem referebant, foliis sub mensæ se reflectentibus, cum germen aliquo-
quin rectum videretur, basis autem facta erat è carbunculo palmum la-
ta crepidinis specie, qua vero pedes inniebantur octo digitorum lati-
tudine: erantque sculpti singuli pedes opere subtilissimo, hederis & va-
milibus una cum racemis per eos discurrentibus, indisereta verorum si-
militudine. tanta enim erat artis subtilitas, ut perflante vento agitata,
naturæ non artis opus viderentur, constabatque totum opus tri membri
compositione, sed tanto artificio, ut commissuræ nec oculis nec cogita-
tione deprehendi possent. crassitudo autem mensæ erat semicubitalis.
Tanta fuit in hoc donò Regis magnificentia, opulencia materiam, artis
pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expressa: quandoqui-
dem hoc erat eius studium, ut si non magnitudine hæc priorem illam
mensam superaret, certe nouitate commenti & ornamentorum splendore
magis esset conspicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, squa-
matæ à basi usque præcincturam, spinas habentes variis gemmis distinctas:
deinde Mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compo-
situm: & super eum virgatam sculpturam, & deinceps usque labrum ple-
xile quiddam reti simile, crebra rhomborum specie interueniente,
addebant gratiam, insertæ gemmæ scutula, quatuor digitorum am-
plitudine. Labrum vero crateris in orbem ornatum erat liliis & flori-
bus, atque implexis inter se palmis utrasque ferentibus, & ornatus qui-
dem virisusque erat hic, amplexudo vero quæ amphoram caperet. ar-
gentæ vero quæuis specula splendore vincebant, certius etiam reddent-

Cratera au-
rea dua.

Cratera ar-
gentea.

An. mundi
3684. ante
Christum
nat. 290.
Triginta
phiala.

Prolema
sumptus &
diligentia in
templi dona-
tionem col-
lata.
Interpretes
70. Alexan-
drum veni-
entes honori-
fic excipi-
untur.

Coniuium
luxuriosum
apud Prole-
mum &
quarum
ant. etiam
preles.

res in spectantium effigies. His addidit Rex triginta phialas. in quibus
quicquid spatii gemmis erat vacuum, frondibus hederæ & pampinis
sculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solum artificum in-
geniis ornabantur, vique ad miraculum, sed quadam etiam Regis circa
hæc ambitione diligentius accurabatur: qui non satis putans, quod sine
parum sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis sæpe adibat
officinas, & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accende-
bat eorum diligentiam. videntes enim quod cordi sit ei hoc negotium,
maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc
Rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis
Pontifex Eleazarus, & honorifice tractatis qui attulerant, non sine mu-
neribus ad Regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reuersi,
Rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu, consensim
legatos Andræam & Aristum acciuit: ab eisque & epistolam Pontifi-
cis recepit, & multa præterea sciscitando didicit. Et cum vehementer
cuperet congregi cum septuaginta senioribus, qui Hierosolymis ad in-
torperandam legem venerant, quicunque priuatorum negotiorum
causa expeiebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit.
hosenim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in
mense. tunc vero illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt vero
senes illi venerunt cum muneribus à Pontifice missis, & eum membra-
nis quæ legem aureis literis inscriptam continebant, primum de libris
eos rogauit. vt vero ex inuolucris depromptos obtulerunt, multum
diuque miratus membranz subtilitatem, & commissuras quæ ita late-
bant, vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui vene-
rant, & maiores etiam ei qui miserat, sed longe maximas Deo cuius leges
attulerint, cumque seniores eorumque comites vno ore omnia fausta
Regi acclamassent, præ nimia lætitia lachrymas non continuit, quæ
quidem meritoris insignia etiam magnum gaudium eo sequi natura
voluit, iussisque libros accipere, quorum hoc erat ostentium, tum de-
num vitos salutauit. præfatos æquum fuisse, vt prius de eae, propter
quam acciti fuerant percontatus, deinde illos quoque compellaret diē
quidem aduentus eorum tam gratum sibi concessus est, vt quoad viue-
ret per singulos aonos redeuntem eius memoriam coherere se velle pro-
mitteret. forte enim eadem erat qua Antigonom nauali præbo vicebat,
voluitque vt conuiuæ subiescent, & diuersoria mandauit eis assignari
sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus
præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cunque ad victum
pertinentia. Sic enim Rex disposuerat, vt ex his ciuitatibus quæ in ra-
tione victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorum om-
nia pararentur: vt tractati more consueti suauius viuerent, & nulla in
hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitum est,
Dorotheo hac cura commissa quod is callebat morem qui solerent vi-
uere quam obrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos
facerent. Ac primum duos accubitus strauit Rege ita iubente, qui vole-
bat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam
vero post ipsam ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens.
postquam autem discubitus est, iussit Dorotheum illis ministrare. sic
ut solebat hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconi-
bus & sacrificulis alijsq: id genus quorum est a suis precatiunculis au-
spicari conuiuium locus hic non fuit, sed vnum ex conuiuarii numero
sacerdotem Elitrum nomine, preceatione mensam consecrare ipse Rex
iussit, qui stans in medio recatus est omnia fausta Regi, simul atq; sub-
ditus, a]lantumq; & acclamatum est ab omnibus silenti ac hilari ani-

mo, quo factio fruebantur appositis. cumque Rex siluisset quantum factis visum est: cepit philosophari, proponens singulis questionem aliquam de natura subiecti, si disquisitione dignam. illis vero diserte ad quidlibet respondentibus: delectatus eorum consuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitaras in eo conuiuium, legat Aristæi librum quem hoc argumento conscripsit. Quos sermones cum non solum Rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus sciretetur omnia gubernare prouidentiam, eo-que facilius ueri hanc sententiam, finis & hæc quæstioni impostus.

10 Rex vero iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fatus est: per quos didicisset quomodo regnum administrare oporteat. iulius quoque datus prius in singulis ternis talentis, deduci eos in diue rsorium.

Quanto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit, & progressus ad septentrionale litus agnauit eis sibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam: rogauitque, ut quandoquidem ad opus iam intrairet, & siue, ut nihil deliderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter, illi vero non parcentes labori quam poterant accuratissime interpretabantur, usque horam nonam assidentes operi: reliquum deinde temporis curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de Regi paratis cibis afferente Dorotheo, ita ut mandatum ei fuerat, mane autem Regiam ingressi, salutato Rege in eund. locum ad inditum negotium se recitebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudeis in locum versus faceret, præsentibus etiam interpretibus, perlegit codicem. eoncio vero & seniorum interpretationem approbavit, & Demetrium ipsam collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepisset: rogauitque, ut etiam optimarum eorum copia legendi fieret. Deinde

20 & Sacerdos & seniores interpretum & magistratus populi postulauerunt, quandoquidem feliciter absoluta esset hæc interpretatio, ut rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat, quæ sententia, cum omnibus placuisset iusserunt ut prius, si quis aliquid deprehederet, vel superesse legi vel deesse, diligentius inspectum & indicatum corrigeret, quando consultum esset ut res si meli approbata rata esset in perpetuum. Quam obrem Rex multum gaudens est, videns hanc quoque suam voluntatem in publicum cessisse commodum: sed maiorem etiam percepit voluptatem dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientia: cepitque, de ea re conferte cum Demetrio, rogans qui factum sit, ut tam

30 admirandarum legum, nec historicus ullus nec poeta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondit, neminem ausum eam attingere, quod constaret diuinam esse, & omni veneratione dignissimam: & punitos esse quosdam à cælesti numine, qui illam temere atrectare non timent. Theopompum enim volentem inde quadam suis scriptis inierere, in mentem motum fuisse diebus XXX. & per intervalla infanx precibus Deum placasse, facile conuenientem quæ morbi causa fuerit, atque etiam in somniis adæonitum hæc ideo pati, quod fuisset circa res diuinas curiosior easque voluisset proferte profanis hominibus. quare cum à cæpto destitisset, sanam mentem ei fuisse redditam. Theodecem etiam Poeta, cum in quadam tragedia vellet aliquid de sacris libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: & cum erratum agnouisset, exorato Deo redditam aciem, acceptos deinde à Demetrio libros Rex cum adorasset, asseruari iussit diligenter, ut incorrupti manerent: rogauitque

40 interpretes ut crebro à Iudæa venientes ipsum inuiderent, id enim eis

An. mundi.
3684.
ante Chri-
stum nat.
280.

Translatio
Bibliorum
in Græcam
linguam.

Flitio diuina
in Ethica
sacra Biblia
translantes.

An. mundi
3684.
ante Chri-
stum nat.
282.

Lona inter-
pretib. dimis-
sit data, &
Eleazar
issa.

non minus commodum fore quam honorificum. Nunc enim æquum
esse ut remittantur: sed si ultro ad eum venerint, consecuturos quic-
quid vel ipsorum sapientia dignum sit, vel regia munificentia. Tunc
quoque remissi sunt donati ternis vestibus optimis, & binis auri talen-
tis, singulisque variis talenti calicibus, & toris discubitorijs, præterea
Pontifici per eosdem misit decem lectos cum argenteis pedibus cum
comperenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem
velles purpureas, & coronam insignem, & telas byssinas centum, præ-
terea phialas & trullas & libatoria, & græcæ duas Deo dicandas, ro-
gavitque eum per litteras, ut, si quis ex his viris vellet ad ipsum venire,
permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis consuetudi-
nem, & diuitias libenter in eiusmodi insumeret. Atque hæc sunt in Iu-
dzorum honorem à Philadelpho exhibita.

C A P. III.

*Quomodo honor à Regibus Asia Indæorum genti habitus, & in ciuitatibus
ab illis conditus, ius ciuium ei concessum fuerit.*

Hedio &
Ruff. cap. 3.
Immunita-
tes Iudæi à
Seleuco Ni-
canore Syria
Rege concess-
sa.

Ius ciuitatis
Antiochia,
Iudeæ con-
firmatum.

SED & ab Asiæ Regibus honorati sunt, propter nauetam in militia
bonam ac fidelem operam. Namque Seleucus cognomento Nicanor
conditis à se per Asiam & inferiorem Syriam urbibus, in ipsa denique
metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque parti ibi cum Ma-
cedonibus ac Græcis conditione degere, quo iure nunc quoque viuunt
inter eos homines. Argumento est, quia Iudæis externo oleo nolenti-
bus ut certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem
cum Antiochenis populus proximo bello abrogare vellet, non permi-
sit Mutianus qui tunc Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Ve-
spasiano & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenes rogantes adi-
mi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifeste Roma-
norum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipue ipsorum
principum: qui cum eo bello multos labores pertulissent, & insensibili-
ter pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de iure ipsorum diminu-
um voluerunt: idque nec ita propriæ, nec duobus maximis populis
contra eos licere passi sunt, maiorem rationem habentes veterum gen-
tis meritorum quam præsentis offensionis, aut gratiæ quam hoc factum
apud hos populos inire poterant: dicentes eos quæ contra rem Roma-
nam arma tulerant, iam satis suppliciorum exsoluisse: eos vero qui ni-
hil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegijs & iuribus. Mar-
cum quoque Agrippam humiliter affectum erga Iudæos fuisse prodit-
ur. Ionipus enim contra hos seditiose commotis, & rogantibus A-
grippam, ut ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quem
Græci Deum cognominant, soli ad eum participes: & postulantis ut
si quidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque Deos
colerent: cum res ad iudicium cognitionem deuenisset, vicerunt cau-
sam Iudæi: obtriuueruntque ut sibi liceret suis moribus viuere, patro-
cinio Nicolai Damasceni adiuti. Agrippa enim pronunciauit, nihil si-
bi licere innouare circa hoc negotium, quæ si quis volet exactius cog-
noscere, legat historiæ Nicolai libros tertium & quartum supra ec-
clesium vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: ne-
que enim tuæ gens nostra cum Romanis bellum gesserat: Vespasiani
vero & Titi magnanimitatem merito miretur, qui post tanta belli cer-
tamina nihil immoderate in nos statuerunt. Nunc vnde digestus sum
reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione
tam Iudæa fuit quam Coele Syria: quod eo bellum gerente cum Philo-

Marcus
Agrippa.

patore Ptolomæo, huiusque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue
 vinceret, siue vinceretur, male multarentur, non aliter quam navis flu-
 ctibus utrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi for-
 tunam iactat. Tandem victor Antiochus Iudæam Iudæion adiecit.
 Defuncto vero Philopatore filius eius magnum exercitum duce Scopas
 misit in Cœlesyriam: qui & mulsæ eius vrbes & nostram gentem vi in-
 potestatem eius retraxit. Aliquantum autem post Antiochus ad fontes
 Iordanis cum Scopas prælio congressus sit superior: cumque recepisset
 occupatas à Scopas vrbes Cœlesyriæ simul & Samaritæ, Iudæi quoque vi-
 tro deditionem fecerunt: receptumque intra mœnia eius exercitum &
 elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præsidium in arce à
 Scopas relictum impigre auxilium tulērunt. Quomobrem Antiochus e-
 quum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gra-
 tiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ
 in ipsum conulerant, in quib. etiam significabat quomodo remunerari
 eos decreuerit. earum exemplar subiiciam, citato prius Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiæ eius sex todecimo. Scopas,
 inquit, copiarum Ptolomæi quæ ad mediterranea versq. impetu per hye-
 mem Iudæorum gentem subegit, æc paulo post in eod. libro narrat, quo
 modo victo Scopas Antiochus Barabæam, Samaritæ, Gadara, & Abila
 recepit: moxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum
 accolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa essent dicenda, ait se
 in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius, nos autem narratio-
 nem continuabimus, inserta hic prius Antiochi epistola. Rex Antio-
 chus Ptolomæo salutem. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum si-
 mus ingressi, studium erga nos suum declarauerunt, & in urbem suam
 venientes splendide exceperunt senatu obuiam progresso, exercituq;
 nostro & elephantis copiose victum præbuerunt, & cum eo simul præsi-
 dium Ægyptiorum in arce expugnaverunt: visum est nobis gratiam ali-
 quam eis reponere, & urbem eorum resquere varijs calamitatio. affe-
 ctam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eâ, qui nunc
 dispersi sunt, habitatorib. ac primum decreuimus pietatis ergo præberi
 eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris argenteorum
 viginti millia, & ad similes secundum provincialem legem tritici me-
 dium, nos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos se-
 ptuaginta quinque. volog; vt hæc eis præbeantur ita vt mandauit: & op-
 deest templo absoluantur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus
 fuerit, lignorum autem materies comportsetur tam ex ipsa Iudæa, quam
 ex alijs gentib. & ex Libano, immunitas à vectigalibus: quæ immunitas &
 alijs reb. conceditur ad apparatus atque ornatum templi pertinentib.
 Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias; & remittitur
 senioribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantorib. tributum quod
 penditur pro capite, & aurum corporarium, & si quod est tributum aliud.
 Et vt eo citius vrbs frequenterur habitatoribus, concedo omnibus qui
 nunc eam habitant, quiue ante hyperborearum mensura eo se habita-
 tam conulerint, immunitatem omnium tributorum, usque in trienni-
 um, remittimusque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præ-
 teritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe arrepti
 seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ex bona quoque
 eis restitui iubemus. Vale. Nos contentus hanc epistolam scripsisse, edi-
 dum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit ta-
 le: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra volunta-
 tem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis
 patriæ purificati prius fuerint. Nemo etiam in urbem carnes equinas

An. mundi
 3742.
 ante Chri-
 stum nat.
 22.

Antiochus
 magnus rex
 Asia & Sy-
 ria Iudæos
 vexat.
 Ptolomæus
 Epiphanes
 rex Ægypti
 in Syria re-
 tetur.

An. mundi
 3760.
 ante Chri-
 stum nat.
 204.

Polybius
 Megapolita
 de Scopas co-
 piarum Pto-
 lemæi duce.
 Antiochi ad
 Ptolomæum
 de Iudæorum
 liberatione epi-
 stola.

Antiochi
 Magni in
 honorem
 templi edi-
 ctum.

An. mundi
3760.
ante Chri-
stum nat.
204

Antiochi ad
Zeuxidem e-
pistola in
qua honorifi-
cam Iudae-
orum mentis
nemo facit.
An. mundi
3764.

ante Chri-
stum nat.
200.

Antiochus
& Ptolemaeus
amicitiam
et fides fa-
ciunt.
Sam. vii. a
Iudaeis infe-
stant.

An. mundi
3770
ante Chri-
stum nat.
194.

Hadri &
Roff. cap. 4.
Onia
Pontifex
A. p. 1. res
grauem sola
uendo tribu-
tum, ad ira
eum aduert.
Taxatio
Pontificii ob
sensum ab
regem.

aut mulinas inferat, nec asini siue fieri siue domestici, nec pantherarum aut vulpis aut leporis aut cuiusvis omnino ex his animalibus, quae Iudaeis veritum est attingere. ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed ransum solitas more maiorum mastare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui vero aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti multam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis praebuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere compertit. Zeuxidem enim amicam praecipuum, in superioribus satrapis ductantem exercitum, iussit quosdam nostrarum, apud Babylonem degentibus, in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si sales, bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia ac Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi ex his Iudaeis qui Babyloniā ac Mesopotamiam incolunt, duo millia familiarum cum tota suppellectili traducere, & locis opportunis per praefectum diu ponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum cultores beneuolos: tum quia coeleste numen pie colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimonio. Volo igitur ut eos, licet difficile videatur, traducas, licetis libertatem viuendi propriis legibus, perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad edificandas domos assignabis areas, tum agros ad colendam aruis & vineis idoneos. immunitatemque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terrarum proventibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant inter uorum amoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, ut benigna a nobis habitui alacriores sine in nostris negotijs. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magna erga Iudaeos beneuolentia dixisse sufficiat. Post haec amicitia Ptolemaeo coniunctus est & federe data in matrimonium Cleopatrina, & concessa dotis nomine Caesariā, una cum Phoenice Iudaeaque & Samaria, diuisisq; inter utrumque regem uectigalibus, optimates suarumque patriarum, non eorum redimebant, & collecta quae imperata esset pecunia, conferebant eam in regnum exarium. Per ea tempora Samaritarum rebus secundis elati saepe Iudaeos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maxime sub Oza Pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus Pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium, Simonis iustitii filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus. Is Onias pusillanimis erat & auarus, quae causa fuit ut tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, aditum commoueret Ptolemaeum Evergetem partem Philopatris. Qui misso Hierosolyma legato inculcabat Oniam, quod tributum non redderet; minabaturque nisi faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eo dedaturum, quod audientes Iudaei perterriti sunt, licet Onias perterrita fronte haec contemneret, nihil curans praeter pecuniam.

CAP. IIII.

Iosephus Tobia filius imminens Iudaei calamitatem depellit, amicum Ptolemaeo regi facit.

Iosephus autem quidam ztare iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris. Tobia patre natus & sorore Oniae Pontificis, cum indicio matris cognouisset de aduentu legati, forte. n. in

An. mundi
3770. ante
Christum
nat. 194.

Pichola natali vico aberat, veniens in urbem, inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam. sed modo pecuniis parcat, coniceret in periculum populum, à quo & Republicæ administrationem & Pontificalem honorem acceperat: Quod si tanto amore pecuniarum teneretur, ut propter eam sustineat, & patriam & ciues in discrimen adduciret, saltem ad Regem, & precibus obtineret ab eo vel totam vel partem aliquam eius pecuniarum: Onia vero dicente neque principatum se morari, & Pontificatum etiam, modo liceat, libenter se depositurum: neque iturum ad regem quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreatur Onia sui auunculi negligentia, sed missa moestitia, meliorem securitatis spein conciperent. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurumque ei quod irascatur immerito. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse vero egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, laureque per aliquot dies acceptum, pramissit ad regem: dicens se quoque mox securum. Iam enim magis etiam quam ante accensus erat ad eam protectionem, quia legatus hortatus fuerat, ut in Ægyptum veniret, operamque suam obtulerat: effecturum enim se, ut quicquid opus haberet, à rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Caterum reuersus in Ægyptum, denarravit regi Onia ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitatem: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter Pontificis signum suscepit. Tantis denique iuuenem audire creabat laudibus, ut & Rex & Regina Cleopatra eiga absentem adhuc affectu essent optime. At Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo fumerent, satis iam instructus ad profectum iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus peruenit Alexandriam. Fortè fortuna ita accidit, ut illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phoenices urbium Principes ad emenda vestigia, quæ singulis annis rex vendebat oppidatorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cum apud Alexandriam audisset. Memphi Ptolemaum esse, profectus est illi obuiam: Sedente autem rege in curru una cum Regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi usus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regni eorum reddidit, dicens hunc illum esse iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & curru iussit conscendere. quo facto Oniam accusare cepit. At Iosephus, Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quod senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non decrimus, ut nihil de nobis merito possis cōqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeo cepit eum amare, ut iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cum primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indigne ferebant. Cumque dies auctionis venisset qua addicenda erant vestigia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cum octo millia talentorum colligerentur & vestigialibus Cælesyriæ Phoenicesque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de compolito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiscationibus quæ prius publicanis solebant accedere. Rege vero libenter hæc audiente, & ut amplificatori redituum suorum addidurum se promittente,

Legatus regium honorifice exceptus Iosephi liberalitatem apud suos prædicat. Iosephus Ptolemao obsidiam profectus, honorifice occipitur.

Vestigialia Cælesyriæ Iosepho adduntur.

*Assumpti
1770. ante
Christum
nat. 194.*

*Ascalonita
& Scythopo-
lita obtri-
butum non
solum pa-
niti.*

*Iosephi diti-
tia & liberi.
Hyrcani or-
tus & indo-
les.*

rogante tamen et quos fidei iussos haberet, festiue respondit daturum
se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos
ut proferret postulat: Te, inquit, Rex dabo, tuamque, coniugem, ut alter
alteri pro me fidei iubeat. Tum Rex arridens pernixit eum absque fide-
iussione habere vestigalia: id quod valde molestum fuit his qui postha-
biti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem
acceptis à Rege duobus militum millibus, quos ideo petierat, ut posset
contumaces in urbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis re-
giis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cum venisset Ascalo-
nem, tributumque à civibus exigeret, & non solum nihil acciperet, sed
conuictis etiam appeteretur: comprehensus circiter viginti eorum pri-
mates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talen-
tis, Regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus
autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei
quicquid vellet facere. Hoc audito Syri exemplo recenti castigatæ in
Ascalonitis inobedienciæ terrore, patentibus portis Iosephum excipi-
entes tributa soluebant. Cumque etiam Scythopolitæ per contuma-
ciam deiretarent imperata more solito tributa dependere, horum
quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit:
comparatis multis pecuniis, & multa lucratus ex redemptione ve-
stigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam usus est,
prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex i-
ppius redditibus, multa namque munera regiatque reginæ in manum mit-
tebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, bene-
uolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Usus est autem ea prosperi-
tate per annos 22. ex vna vxore procreatis septem filiis. suscepto etiam
vno ex fratris Solymii filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione du-
xit coniugem. Cum aliquando venisset Alexandriam cum fratre, du-
cente secum filiam nubilem, ut eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum
traderet: cognans cum rege, ingressam in conuiuium formosam salta-
triculam adamauit, solique fratri hoc indicauit: rogans ut quandoqui-
dem lege veraretur, habere rem cum femina alienigena, subseruierit ei,
ut clam ea potiri posset. Frater vero libenter operam suam pollicitur,
ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectu eius collocauit,
atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: &
cum hoc tæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus
a patre fratrem, quod periculum esset ne non posset excutere amorem
saltatrici, quam forte rex noller ei cedere. Tum Solymius ait non esse
se opus ut hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque
etiam vxorem eam ducere: falsus quod maluerit filiz fieri iniuriam,
quam fratrem tale dedecus in se admittere. Iosephus collaudatam tam
fraternæ beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eaque genuit quem
diximus Hyrcanum filium. Is cum annos natus tredecim adolescens
adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se
concitauit odia, quod eos in omnibus videretur antecellere. Iosephus
enim volens cognoscere quisnam ex his ad virtutem esset idoneus ma-
xime, vnumque inque misit ad eos qui tum professione disciplinarum
erant celebres: illi vero propter segnitiam & laborum impatientiam
indolenti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum
trecentis iugis bouum misit itinere septem dierum in solitudinem, ut
illie sementem faceret: sed prius subtrahis clam loris quibus arator
boues ad iugum solet astringere. Quo postquam peruentum est, cum
non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium ali-
quem ad patrem mittere qui adferret: nolensque interim expectando

eorum

eorum reditum tempus perderé, commentus est quiddam veterano
 duce, magis dignum quam id ætatis homine. Mastris enim decem iu-
 gis carnes quidem id operarios distribuit: lectis autem tergoribus, &
 loris inde factis, iuxta hoc modo bobus aptauit: & hoc modo arata ter-
 ra quam pater profcindi iusserat, sementeque facta, domum rediit. Pa-
 ter autem scuerum exofcularus ob prudentiam & acumen ingenii, &
 quod excogitata auderet aggredi, vt solum germinum filium magis e-
 tiam posthac amauit, indigne ferentibus reliquis fratribus. Interea ve-
 nit quidam nunciatus quod regi Ptolemæo natus sit filius: verique om-
 nes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiâ, natâlem pueri celebrabant,
 ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Io-
 sepho ob ætatem iam grauantiem domi manere coactio. pertentauit ta-
 men filiorum animos, nuntius quis ex his vellet eam professionem susci-
 peret: & reculantibus ceteris, quod se negarent scire mores aulicos, quo
 modo versandum sit cum regibus, suadentibusque vt Hyrcanum fratrem
 mitteret, libenter hoc audito statim eum aduocat: rogatque ecquid li-
 beret, auridoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet, qui
 cum prompte eam professionem suscipere, & modica pecunia sibi &
 pus fore, diceret: velle omnia se frugaliter viuere, vt decem drachmarum
 milia sufficiant: admodum lætatus est filii prudentia. Deinde puer cū
 aliquândiu iussisset, suasse patri ne domo quicquam munerum regi mi-
 teret: sed vt ad procuratorem suum Alexandriam scriberet, vt pecu-
 niam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum
 & perfectissimum. Ille vero ratus decem fortasse talenta impensurum
 in munera, & comprobato filij consilio, scripsit procuratori Arioni, qui
 omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria
 millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas, solebat eo mittere,
 & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumeraandi, Ario-
 nem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Ale-
 xandriam proficiscitur: moxque fratres ad omnes regiones amicos scēpi-
 runt, vt eum aliquo modo perderent. Vt vero exacto itinere, Arione
 pitiosam reddidit, rogatus quoniam talenta vellet accipere, putabat e-
 nim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi
 opus esse, iratus procurator, obiurgauit eum acriter, quod vellet ea per-
 luxum perdere: monebatque vt sequeretur exemplum patriæ, qui eam
 pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quam
 decem præbiturum, & ea non in alium vsum quam vt mercaretur regi
 munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris au-
 tem vxore reginæ hoc renunciantem, & rogante vt puerum compesceret:
 gratus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didici-
 t: ac mox per quendam missum ad Hyrcanum miraris hoc nunciat, eus
 ad se à patre missus, non modo in conspectum non venerit, sed procura-
 torem etiam patris sui vinceret, iubebatque vt veniret, ac eulam eius
 facti diceret. Ille contra regi nunciari iubet, legem esse iudicis ne quis
 gustaret de sacrificio, priusquam adito templo mactasset victimas: ea-
 que ratione nec ipsum hæcenus regem salutasse, expectantem dona
 quæ offerret regi de patente suo bene merito. Seruum autem ita esse
 punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim diserte inter ma-
 iorem & minorem dominum. Nisi enim tales deat pœnas meritas,
 expectandum mox ipsi regi vt contemnatrâ subditia. His auditis rex
 rixit, miratus tam magnam in puero animum. Arionem autem postquam
 hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolecenti mille ta-
 lentis, liberauit se à vinculis. Elapsus deinde tribus diebus salutaturus
 reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensis communi est

An. mundi
 1780.
 Ante Chris-
 tum nat.
 194.

Iosephus
 Hyrcanum
 filium ad
 Ptolemaum
 regem mit-
 tit.

Infidia
 Hyrcano
 clam præstita

Apologia
 Hyrcani a
 pud regem
 neciati.

An. mundi
3780.
AnteChri-
stum nat.
184.

*Hyrcani sa-
cra.*

*Hyrcanus
expiscatus
quid alii sint
donatus,
plus reliquis
omnibus do-
nat, ob quod
alio honori-
fico affici-
tur munere.*

*Hyrcanus d
fratribus in
stinere cir-
cumnactus,
strenue sese
defendit,
quosdam et-
iam a medio
collis.*

*Mors Iose-
phi.
Onias & post
eum Simon
filius Pontif-
ex.
Helio &
Kussinus
cap. 4.*

adhibitus, in parentis sui gratiam, inique clam aditis negotiatoribus
emit ab eis centum pueros formosissimos & literarum peritissimos, ta-
lento singulos, & totidem puellas eodem precio: tum vocatus ad conui-
ulium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, pro-
pter iracundiam posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis au-
tem conuiuiis ossa partium absumpsa carne ante Hyrcanum congeren-
tibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectaba-
ur propter scommata & faceris hominis, rogatus a conuiuiis ad regem se
vertit: & Viden, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum ia-
ceat. Hinc igitur collige, quod & pater eius totam Syriam ita spoli-
at, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus. Rege vero ad huc dictum
aridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries. Nihil mi-
rum, inquit, domine. canum enim est ossa vna cum carnibus absumere,
sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat of-
fium. Homines autem comedis carnibus solent abicere ossa, quod &
ego homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbauitatem, iussit om-
nes conuiuias huic dicto plaudere. Sequenti vero die aditis regis a-
micis & alicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis au-
tem eorum explicatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natali-
tio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum
aliud pro suis quenque opibus: simulauit se dolere, quod non haberet
vnde tantumdem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero, id-
que mox famuli renunciauere dominis. Illis autem gaudentibus, quasi
offensus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, ubi dies
statutus aduenit, alii quidem & hi munificentissimi obrulerunt talenta
non plus quam viginti. Hyrcanus autem emptos a se centum pueros to-
tidemque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem
regi, has vero Cleopatra. Omnibus vero admirantibus tam profusam
& inperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque
regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi
ab illis nasceretur periculi. ad hos enim fratres scripserant, ut quocumque
modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificen-
tia, iussit eum donum quodcumque vellet petere. At ille nihil aliud petiit,
quam ut se rex patri ac fratribus commendaret per litteras. Itaque honori-
ficentissime tractatum, & donatum regie, scriptis quoque ad patrem &
fratres & omnes suos duces atque procuratores commendatis litteris
dimisit liberaliter. Fratres autem cum cognouissent tantum honoris ei
habitu a regibus, & honoratiorem multo reueri quam fuerit antea,
decreuerunt obuiam proficisci & de medio illum tollere, ne patre qui-
dem inficio, iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecu-
niam, non erat de salute eius sollicitus. eam tamen iram metu regis disti-
mulare coactus est. Sed fratribus adortus eum in itinere, fortiter egressus
& alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fra-
tres inter ceteros: reliqui vero fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma.
Veniens autem ad urbem cum exciperetur a nemine, territus fecellit
trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit, tributa colligens a barbaris:
quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter ma-
gni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus vir bonus &
magnanimus, qui Iudaeis pauperibus tum & inopibus splendidioris vi-
tae occasionem praeiuit, per duos & viginti annos praepositis exigendis
Syriae ac Phoenices & Samariae vectigalibus: & eodem fere tempore pa-
trius quoque eius Onias, relicto succedere honoris Simone filio. Cui de-
inde vita perfundo Onias filius succedit, ad quem Lacedaemonicum
rex Arius legationem misit cum litteris, quarum hoc exemplar extat

C A P. V.

*Amicitia & societas Lacedaemoniorum cum Onia Pontifice
Iudaorum.*

REX Lacedaemoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abraham. Equum igitur est ut cum fratres nostri sitis, peratis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demoteles est, qui has vobis reddit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitarus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon Pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit reperere, sed ultra Iordanem habitans, assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abrahens. Edificauit etiam castrum munitissimum, è magis more candido extrudis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine, aulas etiam in eo castris fecit aptas conuiuibus, dicitasque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eo tantam induxit copiam, ut loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum vero ora non amplius aperuit quam ut vnum caperent: idque industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando forte oppugnaretur à fratribus. Edificauit etiam atria magnæ multitudinis, eaque hortis spaciolis ornavit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem situs, non procul regione Eslebonitide: præfuitque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnavit in Syria, post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum succellit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodem cognomento Epiphanes dictus: superstitibus duobus filiis impuberibus: quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori vero Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus poenas daret eorum quæ contra Arabes ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem vero eius vniuersam occupauit Antiochus.

C A P. VI.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant.

IS defuncto per idem tempus Onia Pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quod filius superstes etiam tum esset paruulus, & quo suo loco diceretur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem: moxque in Oniam fratrum minimum Pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filii, ad quos omnes Pontificatus peruenit, ut indicauimus. Ceterum Iesus Iasôn se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum Pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiz filii steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars

An. mundi
3780. ante
Christum
nat. 184.

*Lacedaemoniorum regis
ad Iudaorum
Pontificem
epistola.
1. Macc. 12.
Seditio in populo, mortuo
Iosepho.
Hyrcanus ædificauit cum
Arabibus bellum gerit.*

*Hyrcanus munitionem
castrum ædificat.
Antiochus
Epiphanes
Rex Syria.*

An. mundi
3790. ante
Christum
nat. 174.
Ptolemæi Epiphanis filij.

*Hyrcanus
sibi ipsi manus intulit.
Hedio &
Ruff. c. 6.
1. Macc. 1.
Iesus ab Antiocho Epiphanes in Pontificem electus.
Onias Menelaus dictus,
Iesû in sacerdotio succedit.*

factio-

An. mundi
3790. ante
Christum
nat. 174.

*Iason & Me-
nelaus sediti-
onem con-
citant.*

*Apostata a
religione Iu-
daica.*

*Antiochus
aegypto ce-
dere cogitur.
Historia de
Antiocho
syphane.*

factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiz filii secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus religionem regis & Graecanicis ritus assumere: rogaueruntque eum ut sibi permitteret gymnasium Hierosolymis exstruere, quo impetrato adduxerunt sibi praputia, ut nudi quoque non essent Graecis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus, imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vsus fortuna prosperta, expeditionem in Aegyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuenit Philometore Aegyptum occupat, & redacta prius in potestatem Mæmphi locisque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & urbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita ut iam occupata relinqueret, sicut & alias diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc rege, quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantum perstrinximus, ut necesse sit idem aliis repetere.

C A P. VII.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatque eius urbem domino, templum etiam spolauerit.

*Antiochus
urbem Hieroso-
lyma occupa-
ta, templum
spoliatur.*

An. mundi
3796. ante
Christum
nat. 168.

An. mundi
3798. ante
Christum
na. 166.

*Antiochus
abrogato Dei
cultu sum-
ma cum ty-
rannide sal-
sum illu ab-
trudit, arci
in hoc profu-
dio imposito.*

R Euerfus ab Aegypto, quam metu Romanorum reliquerat Rex Antiochus ad Hierosolymitarum urbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadagesimo tertio anno, ex quo primum ad Seleucum familiam Syriz regnum deuenerat, sine vilo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines, quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diuersarum erant partium: direptisque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post urbem captam, regni eius familie centesimo quadagesimo quinto, vigesima quinta eius mensis, qui chasleus nostris dicitur, Macedonibus appellatus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est patitum, qui quasi pacare venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cum essent maximi pretii, visæ sunt satis amplius violari fœderis præmium. Spoliato igitur templo & ablati valis sacri ministerii, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaque propositiōnis quam vocant ac ne aulæis quidem relictis quæ e cocco ac bysso constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis ita ut nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in ludum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptaque tota urbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vna cum liberis & vxoribus adduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus moenia, in interiori urbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens, quæ propter bene prius firmata moenibus, ac turribus Macedonicis præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, a quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit, sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & coge-
bat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppida-
tum exstruendis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare
vidimas. Comminatus est etiam graue pœnam, si quis liberos circum-
cideret, constituit qui mandata exigere, atque etiam vi ad ea ser-

uanda detrectandas cogerent. Et maxima quidem ludzorum pars, vel sponte vel metu supplicii parebat edictis regis. qui vero probatiores erant & generosius indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrii, quam penitus intentata sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciatii tormentis crudelissimis. Flagris enim caesi & lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Vxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant, iuxta mandatum regium, & suspicabantur a crucifixorum parentum cernicibus. abolebatur etiam vbiunque spectum esset sacrum volumen aliquod, & ipsi apud quos inuentum esset mali male peribant. Samaritae autem videntes in tali calamitate constitutos ludcos, non amplius probebantur se cognatos eorum, neque Garizitanum templum esse Dei maximi. nihil actonum facientes a suo ingenio, de quo ante diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, inserunt legationem ad Antiochum cum epistola scripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio a Sidoniis in Sicinis habuistibus. Maiores nostri compulsi trebris sue regionis pestilentis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quae apud ludcos vocatur Sabbatum: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in ludzibus, vt ebrum malitia dignum est, animaduerrere, qui exsequuntur mandata regia, existimantes nos hac propter eorum cognitionem facere, volunt nos in communem cum illis causam inuoluere, cum simus ab origine Sidonii, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur re seruatore ac beneficum, vt mandes Apollonio nostro praefidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quali haerentibus in eodem cum ludais crimine, a quibus iam diuetsi sumus moribus, quam origine: vique templum quod haecenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Graecanici, hoc enim pacto erimus a molestiis liberi: & securus intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere. Post haec Samaritarum supplicationem rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori Sidonii qui sunt apud Sicilia miserunt ad vos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerunt, qui in hoc missi sunt, quod alieni sita ludzorum criminibus, & placeret illis iuxta Graecorum instituta viuere, absoluiimus eos quantum ad hanc causam & eorum templum attinet: quod posthac appelletur Iouis Graecanici. Eadem autem & Apollonio magistratui scriptimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatomboxonis vndecima:

CAP. VIII.

Antiocho vivente Iudaei vti patria legibus, solus Assamoni filius Matthias Regem contempsit, pro iugatu etiam eius ducibus.

Eodem tempore habitabat in Modim vico Iudae quidam Matthias nomine filius Ioannis: qui fuit Simeonis ex Assamongo geniti, Sacerdos ex vice docti, Hierosolymita genere: eratque ei filii quinque Ioannes qui & Gaddas cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccoabrus. Eleazarus qui & Auaran, Ionathas qui & Apphus vocabatur. Is Matthias saepe numero quaerens est apud filios de tam amictu rerum statu, direptione vrbis, depredatione templi, ceterisque calamitatibus aiebatque, & illare mori eos pro patris legibus quam hic inglorie

An. mundi
3798. ante
Christum
na. 166.
Heli
e.
Ruff. c. 7.
Biblia. an
abieci. cona
tur.
In enim. Sa
maritanam
ob. quod me
ritu Iudae
exesi.
An. mundi
3799. ante
Christum
nat. 165.

Matthias &
eius filiorum
pater &
relus.

An. mundi
3799. ante
Christum
na. 163.

*Apostata a
Matthia
transgreditur.
Matthias cum
filiiis aliisque
nonnullis in
desertum se
conferit.
Iudei sabbat
o opprimunt
tur, quacirca
de Matthias
fit canstor.*

*Matthias
Idolorum
cultum ex
tirpat.*

*Hedio &
Ruff. c. 3.
Matthias fi
lios ad preta
tem, fortitu
dinem, &
concordiam
adhortatur.*

viuere. Cumque venissent in eum vicum in hoc a rege constitutus vlu
dros ad mandata eius cogerent: & postularent, vt Matthias ceteris au
toritate potior ad exemplum aliorum primus profana faceret. o
stentantes à rege prætia: negauit se hoc facturum, etiam nisi omnes gen
tes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi,
vt patriam religionem deserant. Vt vero silente eo Iudæus quidam in
medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regum, non
amplius ferens indignitatem rei, intruit in eum cum suis filiis armatus
gladiis: nec solum eum trucidauit, sed etiam Apellem regum ductum
cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutaque ora ex
clamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. At cum
dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico sac
ratibus. Id insitata plebs reliqua & ipsi cum familiaribus idem desertum
profugerunt: ibique victitabant in specub. Quo audito dux regis, pra
sidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti
sunt quos assecuti, primum verbis persuadere conati sunt, vt ab incepto
desistere, et admittentes rectius consilium, non inuenirent sibi ne
cessitatem sequendi hostiliter: & cum nihil proficerent, apud obstinatos,
aggressi sunt eos die Sabbati: & ita vererant in speluncis excusserant, nõ
repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim pro
pter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus qui
dem violare honorem Sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere.
Itaque perierunt cum vxoribus & litetis suffocati in speluncis circiter
mille: multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthias, eumque principem
sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis aut si ita
pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruari
tibus, & non nisi Sabbato illos aggredientibus, atque ita fore, vt vel sine
certamine omnes facile opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in
hodiernum vsque nos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnent
etiam Sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnendam manu, & al
taria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit truci
dauit. confluxerant enim ad eum quos ante manus per circumuicinas
gentes sparserat, pueros etiam iusti circumcidere, qui hæc totius veriti
tuerant, expulsos qui ad hoc, vt veterarent, constituti erant ab Antiocho.
Exacto autem anno post principatum morbo correptus conuocatis ad
se liberis. Equidem, inquit, filii iam fatalem viam ingredier, inter m
conueniendo vobis meum propositum, & ego, ne per ignauiam celsis
id exsequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus pa
trios, & republiacam tantum non collapsam restituite: neque illis ac
cedite, qui aut sponte aut vi eam prederunt hostibus. Præstate vos
mihi germanos filios, contemptaque omni vi ac necessitate, parati sitis
pro legum tutela vel mortem oppetere, si iures postulet, cogitantes
quod Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pri
stinam patriis moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem
habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclare generum
memoria vice immortalitatis esse poterit, cuius amatores vos aspirare
velo ad gloriam, adeo vt non grauemini vel immori egregiis facinori
bus. Prima autem cura sit concordia, & quibus quisque præcellit arti
bus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonesque fratrem eximia
prudentia virum parentis loco habete obtemperantes eius consiliis:
Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic e
nim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsiis hostibus. Ad hoc autem ne
gotium adhibete quotquot vsquam sunt iusti ac pii, & hoc pacto vires
vestrasaugebitis.

CAP. IX.

Mathia defuncto Iudas filius succedit.

Hælocutus filius, precatusq; Deum adesse illorum conatibus, & populo primum viuendi morem restituere. non multo post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præhincitur. annu 146 qui adiutus impigre à fratribus, eiecit hoste & impius tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

CAP. X.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa pralio victus occiditur.

His auditis Apollonius præfectus Samaritæ raptim contra Iudam duxit exercitum. Nec in Iudæa mora fuit, sed obuiam ei factus pralio victum cū aliis multis interfecit, gladio etiam eius potius velut opimo spolio plurimis etiam hostium vulneratis & castris eorum direptis, diartus præda rediit. Seron autem Celestiriz præfectus cognito quod Iudas multis vndiq; ad eum confluentibus magnas circa se copias habereat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, suspiciens officii animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contra dis igitur quibus præerat militibus, adiundis etiam Iudæorum perfugis, & impiis, progressus vsque Bethora vicum Iudææ, cæsra eo loco metatus est. Iudas autem occurrens ei pugnandianino, ubi vidit milites suos partim alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerant: hortando addebatur illis animos, asfirmans non in numero militis sua victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idque comperit plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes multa sæpe hostium milia profligauerint. Inuidium enim robur esse innocentiz. His dictis persuasit, vt non detrectarent prælium, & collatis cum Serone signis, fudit ac fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persecutus vsq; ad campum occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

CAP. XI.

Lyfia & Gorgia contra Iudæos expeditiones & clades.

Avditis his rex Antiochus vehementer iratus omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irumpere. Cumq; numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: naq; neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebelliones gentium, & ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit aditæ præus Perside regionis eius tributa exigere. Commissa igitur rerum administratione Lyfiæ amico probatae ndei, & proditiis Asiæ quæ Ægypti inter & Euphratem sitæ sunt, curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoq; & elephantorum parie, iussit vt Antiochum filium diligenter eduticaret vsque in suum reditum: eidemq; mandauit, vt subacta Iudæa & habitatoribus eius sub hasta diuenditis, deleter Hierosolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus est in Persidem 147. anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Sarrapias. Lyfiæ autem delectis ad hoc negotium eximialis ducibus ex amicis regis, Ptolemao Dorimentis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisq; eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum, qui vsq; Emauentem vrbe progressi in campestribus eius castra merati sunt.

An. mundi
3799.
Ante Christum nat.
156.

1. Macc. 1.
Mathia
mors.

Maccabæus admi-
nistrati
onem præ-
hincitur.

Hodie &
Ruffinus
cap. 9.

Iudas Mac-
chabæus A-
pollonium
pralio vin-
cit.

Seron Cale-
stiriz Pra-
fectus in Iu-
dam mouens
ab eo fuga-
tur.

Antiochus
in Iudæam
irumpere
parat.

Antiochus
Lyfiæ amico
administra-
tionem pro-
vinciæ &
filium com-
mittens in
Persidem
profectus
tur.

An. mundi

3800.

Ante Christi
nat.

164.

*Hedio &
Ruffinus*

cap. 10.

*Ptolemaeus**Dorymeus**filius, Gor-**gias & Ni-**canor in lu-**deam mo-**ment.**Iuda ad mi-**lites oratio.*

ubi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudzorum numerus. aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedi-
bus paratis in hoc ut vincerent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, horriatus est suos milites, ut
forti essent animo, & in Deo collocaret omnem fiduciam. decreuit sup-
plicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induriti facces so-
lent orare veniam, ut Deus ad miserationem flexus vires contra hostem
eis adderet. Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac cen-
turiones ordinibus, & ab egatis nouis maritis, quique agros recens sibi
comparauerant ne distrahi talibus cupiditatibus pugarent legnins,
verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenue. Nul-
lum socii tempus nobis dabitur ad virtutem & periculum contempnum
opportuni. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis pre-
mium, quam tuapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet,
quod absque hac ne religione quidem tibi eripimus. Sic igitur exstim-
mate, in hac pugna situm esse, utrum pristinam felici aem recipiatis,
hoc est vitam iuxta patrias leges recte institutam an per summam igno-
miniam etiam reliquii nostri generis intereant, nisi fortes viros pra-
ueritis: & cum hac cogitatione inire praelium. Cum igitur tam igna-
tos quam fortes mors certa maneat, gloria vero sempiterna propugna-
tores pietatis, legum, libertatis, patrie, eos animos concipite, qui vobis
in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certe ad gloriam.
His Iudas suos hortatus dum cogitat de futuro praelio, certo indice com-
perit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditem quinque milli-
bus, ut ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque &
ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maxime quod ad-
tutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta coe-
na, reliquisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emma-
ni propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudzo-
rum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus,
statuit vbi iam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad
castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis pro-
pter inopiam: vidensque hostem armatum egregie, & castra ex arte dis-
posita, hortatus primum suos, ut non dubitarent, vel nudis, si ita opus
sit, corporibus in pugnam ruere: quandoquidem Deus deleberetur tali
fortitudine, eamque suo presidio contra armatos fulciat. inbet signa ca-
nere. Ex improviso deinde adortus, nihil minus expectantes ita teruit,
ut caesis quorquocumque sunt resistere, ceteros persequeretur usque Gada-
ra, & usque campos Idumæ & Azoti & Iamnia. Ceciderunt autem ex
eis circiter tria millia. Victor Iudas suos a praeda cohibuit, Gorgiam ad-
huc superesse dicentem: quo profligato perocum deinde posse eos di-
tari ex ipsiis. Adhuc tamē eo loquente, ostenderunt se Gorgiam ē quo-
dam loco edito: unde prospicientes suorum cladem & castra capta ac fu-
mantia, animaduertentesque Iudam se expectantem, instructa acie, non
ausi manus conferere, trepide se retro in tutum receperunt. Iudas vero
line certamine victor, statim denique permisit suos ad pradam discurrere:
ditatusque cum suis repperit plurimo auro & argento, hyacinthoque &
purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius
victoriz, quæ haud exiguum momentū ad futuram libertatem eis attu-
lit. Lyfias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam noui exer-
citus parauit: contractisque lectissimorum milium sexaginta millibus,
& adiunctis quinque millibus equitum, Iudam ingressus montana eius
ascendit, & ad Bethsurā vicum castra posuit. Huc Iudas occurrit cū de-

*Iudas Lyfia
exercitum
vincit.**Iudas ingen-
si prada po-
nitur.**Lyfias ite-
rum in Iu-
dam mouet,
& 5. milia
militum a-
mouit.*

cem millibus: & cum videret hostem longe praestare numero, votis pro victoria factis Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, ut ex eis quinque millia sterueret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, ut Lytias animaduertens eis cetero statum, aut mori, aut in libertatem se aliterere, verius magis desperationem eorum quam vires, copias Antiochiam reduceret: ubi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se, ut ad primam opportunitatem bello Iudaeos repeteret. Tunc igitur profugiant Antiochi duritibus, Iudas persuasit suis, ut quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderent Hierosolymam, & lustrato templo mactarent solennes victimas: ibi cum inuenisset templum desertum, & portas eius inensas, & in atriis virgulae equatae propter solitudinem, lamentari cum suis cepit ob tantam deformitatem, destinata deinde copiarum parte ad assis oppugnationem ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accurate factum est, iussit in illud vasanona, candelabrum, mensam & altare incensorum ex auro fabricata omnia addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremo fores quoque apposuit. Diruto autem holocaustorum altari quod profanatum fuerat, novum ex collaticis saxis impositis construxit. Vigesima autem & quinta mensis chaslei, quem appellatum Macedones nominant, accendunt lumina in candelabris, & lustrum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocausta immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triennium scera eorum profanata fuerant, integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum 145. & diem Appellxi, mensis 25. in Olympiadem 153. renouatum est autem eadem die 147. anno, Olympiade 154. praedixerat autem eam desolationem Prohetia Daniel ante annos 408. diserte dicens a Macedonibus profanandum. Celebravit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestae voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis personabant omnia. Tanta vero laetitia ob reductos ritus patrios & puram religionem occupauit gentis eius animos, maxime quod ea felicitas ex imperato obtigerat, ut lex lata sit ad posteros, quae iubere quorannis hoc festum reparari cum caeremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud nostros obtinuit: vocantque hanc festiuitatem luminum, opinor ideo quod ex insperato nobis illuxit tanta felicitas. Circumdatis deinde urbem muribus, & exstructis in eis firmis turribus custodias ad arcendum hostem improuisit: munivitque Bethsuram oppidum, ut eo tanquam arce uti posset contra conatus hostium. Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleste se gentes Iudaeorum vires resuscitari, per insidias adogiendo multos oppresserunt: cum quibus Iudas assidue bellum gerens conabatur eorum incurSIONES compescere, quo tempore etiam Acrabatinam inuadens multos Idumaeos Esau posteros interfecit & deprædatus est: & principis eorum Baanis filiorum castra, unde Iudaeos infestabant, vi capta castris propugnatoribus incendit. Quibus pendomitis in Ammanitas arma transiit, quorum numerosam manum Timotheus ducebat, & his quoque deuictis, Iasosum eorum urbem expugnauit: abduciisque in captiuitatem uxoribus eorum ac liberis, disceptam prius incendit, atque ita domum victor reuersus est. Sed quam primum vicinæ gentes sensere eius abitum, contractis copiis in Galaditia regione finitimis Iudaeos adorti sunt, ac illi refugientes in castrum Darthema, significabant Iudae per nuncios & litteras, quod oppugnandi essent à Timotheo, rogantes ut se

An. mundi
3801 An-
te natum
Christum
163.

Hierosolymi-
tanum tem-
plum lustra-
tum.

Templum
interrotri-
ennio deser-
tum.

Gen. 12.
Requiritur
templi reco-
pi in Iudaea.

Hedio &
Ruffin. c. 11.
1. Maccab. 5.
Iudas assi-
duum comp-
escere gen-
tium bel-
lum.

Hedio &
Ruff. c. 12.

An. mundi
3501. ante
Christum
nat. 163.

huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas superuenerunt Galilzorum nunci, querentes se infestari à Ptolemaide, Tyro, Sidone & aliis finitimis populis.

CAP. XII.

Quomodo diuifis copiis, Simon Tyrus & Ptolemaidenses, Iudas Ammanitas superauit.

Simon hosti-
bus in Galili-
laa uifus
Iudas cap-
tinas libe-
rat.

Iudas & Io-
nathas Iu-
dau in oppi-
dis Galadi-
tæ fuppeti-
as ferunt.

Barafam op-
pugnata &
con. remata.

Iudas obfeffu-
Iudau in an-
xilium ue-
nit.

Timothei
militis uifiti.
Malle expu-
gnata.

Chafpoma
& Bosora.

Timotheus
iterum co-
pias contra-
hit, & à Iu-
da uincitur.

Iudæi è re-
gione Gala-
ditica in Iu-
naam tra-
ducti.

Ephron oppi-
dum expu-
gnatum.

Iudas igitur prospiciens utrorumq; necessitatibus, Simonem fratrem cum tribus seclætorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilziam: ipse assumpto Ionatha altero fratre cum octo militum milli- bus in Galaditicam proficiscitur: quod supererat virium Iudæz prædi- dio reliquit sub Iosepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus man- dauit, ut abstinerent à pugna tantisper dum ipse ad eos reuerteretur. Si- mon igitur postquam in Galilziam venit, congressus cum hoste coegit eum terga vertere: & fugientem persecutus usque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus spoliatis, receptos captiuos cum tota supelle&ile in Iudæam transtulit. Interea Iudas cum fratre Ionatha tri- um dierum iteremensi, accepti sunt à Nabathæis pacifice: quorum indicio compererunt, quod multi ex ipsorum fratribus in extremo es- sent periculo, obfessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: moniti- que ut propere illis succurrerent, per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: quæque ad vnum puberibus, tecta igni subiecta concremauerunt. Cumq; interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit usque castellum in quo Iudæos obsideri ac ceperat, quo cum mane peruenisset, offendit ho- stem iam scalas & machinas ad mouere mœnibus: iussuque tibicine sa- nere, & cohortatus suos, ut bonam ac fidelem operam præstarent peri- clitantibus fratribus, diuifis trifariam copiis oppugnatores à tergo ag- grediuntur. Timothei vero milites cognito Maccabæum adesse, cuius vir- tutem & felicitatem ante suo periculo didicerant, sine mora coeperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidere, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum urbem flexo itinere, eaque expugnata ma- res neci tradidit, ædificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chafpoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euerfa sunt. Aliquanto post Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cate- ros auxiliares conductâ manu Arabum, trans torrentem caltra posuit contra oppidum Rasam. ibi horatus est suos milites, ut strenue pugna- rent arcerentque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victo- riam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem au- dito, quod Timotheus paratus esset ad prælium, propere contra eum duxit exercitum: traiecitque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugam compulsi, armis etiam passim abiectis. ho- rum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam vero in sanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore si eauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hominum alios flammis alios ferro perdidit. His rebus feliciter gettis, & contractis e- tota regione Galaditica Iudæis, vna cum vxoribus & liberis ac facul- tatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cum venisset ad Ephro- nem oppidum, per quod necessatio transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans, ut ei efaceret sibi transitum. nam obstruendis portis viam interruperant. quod cum ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: oculisque omnibus

maribus per inensis cineres traduxit exercitum. tantus autem erat occisorum numerus, ut in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnam campum veniunt, qua sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canentes hymnos & victorale carmen multitudinem: votiuasque hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem post tot conflictus, ne unus quidem Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zacharix filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda vero & Ionatha fratre in Galaditicam, prædicio Iudææ reli-

10 Quis fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamiam venerunt. Vbi armis excepti a Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius desisterunt fugere, quam ipse Iudææ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Iudææ mandatum, qui interdixerat, ne se absente manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Iudææ providentiam commendat, quod intellexit non impune fore, si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, urgentes eos vndique: expugnataque Chebrone munitiones eius diruerunt & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastrisque agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum. inde Azorum delati eod. imperu. expugnata ea quoque, ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

¶ Odem tempore Antiochus rex superioris sui regni provincias ob-

30 eundo, audiuit esse in Perside urbem prædiuitem Elymaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donarij: scuta etiam ac thoraces sibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, ad moro exercitum expugnare conatus est. His vero qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est, non contenti enim repulsi illum à mœnibus, recedentem etiam persequuti sunt, ita ut plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladem cum ægre ferreret, nouus insuper accessit nuntius de profligatis, quos ad Iudæicum bellum reliquerat, ducibus, deque Iudæorum indices crescente potentia. Accedente igitur alia super aliam cura impar sollicitudini morbum sibi contraxit: quo magis ac magis inualecente intelligens adesse fatale tempus, amicos conuocauit: cuique & vim morbi & causam indicat: nimirum quod pœnas ob athletam Iudæorum gentem lucret, atque ob spoliatum sacrilegio templum, & contemptum cœlestis numinis, atque his dictis exhalauit animam. Quam obrem demijor Polybium Megapolitanum, qui, vir alioqui probus, ait hunc Antiochum perijisse, quod conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantum, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur resigna supplicio, quod si hæc causa Polybio digna videtur, cui Antiochus deberet capite pœnas persolvere, multo verisimilius est ob exhaustum sacrilegij Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non liber contende-

40

50

An. mundi
3801.
ante Christum nat.
163.
Mira
Maccabæi
victoria, vbi
post multos
conflictus, ne
unus quidem
Iudæus desi-
deratus est.
Iosephus &
Azarias à
Gorgia vixit
ad 200.
militum a-
mittunt.
Chebron &
Marissæ ex-
pugnata.
Hedio &
Ruff. c. 13.
1. Macc. 6.
Antiochus
impetret se
Babylonem
recipit.
An. mundi
3802.
ante Christum nat.
162.
Antiochus
Epiphanes
morbum
contrahit.
Polyb.
Megalop.
de causa
mortis
Antiochi.

CAP. XIV.

Antiochus Eupator profecto Iudeorum exercitus Iudam in templo obsidet.

An. mundi
3802.
ante Chri-
stum nat.
162.
Antiochus
Philippum
regem guber-
natorem con-
stituit.
Hedio &
Ruff. c. 4.
Lysias
Antiochi
filio rege con-
stituit Eupa-
torem eum
nominat.
Macedones
Iudeos infe-
stant.
Iudas
Macchabaeus
arcem oppo-
gnat. Persa-
ga Iudas in
arce ab An-
tiocho auxi-
lium petunt.
Antiochus
Eupator ar-
cem venit
in Iudam.
Bethsura
obsessa.
Iudas cum
copijs regi
obuiam pro-
fessus est.

Elezarus
Iudas frater
elephantem
caecidit.

Ceterum Antiochus priusquam extremum suum diem obiret, acci-
tum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem
regni constituit: traditoque ei diademate regiaque stola & annulo, ius-
sit hac Antiocho filio suo perlata reddere, multum obestans ut educa-
tionis curam haberet, & regnum ei seruaret vsq; dum per aetatem ipse
administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno
centesimo quadragesimo nono. Lysias autem posteaquam populo indi-
cauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum
regem constituit, imposito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hie-
rosolymitanæ arcis praesidium tenebant Macedones cum Iudeorum per-
fugis multa Iudeis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui
sacrorum causa templum adibant, coniciebant eos non magno nego-
cio, quod arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas ne-
cesse habuit, oppugnare id praesidium, aduocatis ad id totius populi vi-
ribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo pri-
mum ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis
igitur machinis & exstructis aggeribus, totus incumbere huic operi.
multi tamen perfugarum noctu elapsi adiunctis sibi similibus, impie ve-
nerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis
tribulibus, redactos despiceret: maxime cum patris ipsius auctoritatem se-
cuti in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quam
regia mandata contemnere. Nunc vero periculum est ne Iudas arcem
cum praesidio vi capiat, nisi ipse mature suam operam afferat. His auditis
Antiochus puer iratus est, accersitisq; amicis & ducibus, iussit eos iner-
cenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere
ita ut breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium
equitum vero viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti.
Cum his copijs egressus est Antiochia commissa Lysia administratione
vniuersi exercitus: & progressus vsq; Idumzeam inde ascendit ad op-
pidum Bethsura, bene munitum & expugnatum non facile. Bethsura
autem fortiter resistens, & ad motas machinas per excursions igne
concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iu-
das autem cognito regis aduentu, omissa oppugnatione regi cum copi-
is obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethza-
charia, distans ab hoste septuaginta stadij. At rex relicta Bethsuris, ex-
ercitum duxit ad eas fauces ubi Iudas castra metauerat: & quamprimū
dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cumque non
posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum an-
gustias, iussit ut vnus post alium incederet, attributis, qui stiparent sin-
gulos, mille peditibus & equitibus quingentis. Beluis autem imposita
erant celsa propugnacula instructa lagittarij, reliquum a exercitum
cohorte ducibus, atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur
ab utroque latere iussit montes ascendere, praepositis eis amicorum
imicans aureis & aereis clypeis, ita ut fulgore eorum coruscarent omnia.
clamore aut reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen
Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium cir-
citer DC. ex eis occidit, q. primi ad manus venerant. Ceterū Elezarus e-
ius frater, quem Auraneum vocabant, conspicatus excellentem elephan-
tum ornatum phaleris regijs, & ratus in eo regem aduehi, vasto animo
neum fecit impetum, & occisis multis priusquam ad eum penetraret,

cæteris vero metu & terrore cedentibus, succedens sub eius ven-
 trem confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus
 est: atque ita non tamen inultus inter se generose inter acervos hosti-
 um ceciderunt. Iudæi autem animaduertens hostem tanto superio-
 rem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugna-
 tione aggredi. Antiochus vero parte exercitus missa ad oppugnanda
 Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuræ territi apparatu
 regio, maxime cum comæatus eos deficeret, deditiorem fecerunt, pa-
 ti prius ut hostis à se iniuriam omnem abstineat, quod quidem ab Rege
 non nisi salute servaturum est: alioqui nudis eicctis oppidanis, suo-
 rum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tem-
 pus eum requirit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est, nul-
 lam enim eis Rex tenuit machinam, quam non illi contrariis machi-
 nationib, eluderent, tantum laborabatur victus penuria, quod fructus
 veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus
 non colliguntur, quod eum cessare ab agricultura lex nostra iubet, nec
 permittat tum vel arare terram vel serere, quo factum est ut multi se-
 clam subdugerent propter inopiam, ut penes paucos templi tutela re-
 manserit. Cæterum Rex & Lysias imperator cognito, quod Philippus
 usurpato sibi regno adveniret à Perside, decreverunt soluta obsidione
 illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam
 militem quam duces reliquos. Quapropter dissimulato aduentu Phi-
 lippii, iussit Rex Lysiam ut alloqueretur duces & milites, dicens oppug-
 nationem eam non esse modici temporis, quod locus esset munitissimus,
 & comæatus eos iam deicerent, & auocarent multa regni negotia,
 quæ opus esset Regi cõponere. Itaque præstare fœdus & amicitiam e-
 hac se ne facere, & sinere eos ut patrijs legibus, quibus priuari se non
 sustinentes rebellaverant, atque ita redituros esse in suam quemque
 partem. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum exposita, commu-
 ni omnium suffragio comprobata est.

CAP. XV.

*Antiochus omisso oppugnatione, cum Iudæos facit
 & amicitiam.*

TVM Rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obfessis denun-
 ciat, libertatemque viuendi legibus. Illi vero libenter hæc audien-
 tes, accepta in hoc fide & iurejurando interposito, exiuerunt de templo.
 At Antiochus cum ingressus vidisset locum egerie munitum, violato
 sacramento iussit suum exercitum, ut solo equaret murum quo templum
 septum fuerat: & hoc factò reuersus est Antiochiam, ducens secum O-
 niam Pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim
 Regi consuluit ut eum interficeret: si vellet Iudæos quiescere, & ipse li-
 ber esse ab eorum molestationibus, hunc enim esse malorum omnium
 autorem & principium, qui persuasisset eius patri, ut Iudæos ab institu-
 tis patrijs deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beroam
 Syriæ nequit, post exactum in Pontificatû decennium, hominem ma-
 lum & impium, qui ut sibi Principatum adstrueret, totam gentem à re-
 ligione deficere compulit, ei successit in Pontificatum Alcimus, Iaci-
 mus alio dictus nomine. Cæterum Antiochus cum offendisset Philip-
 pum iam occupasse tyrannidem, bello victum & in potestatem suam re-
 ductum affecit supplicio. Filii autem Pontificis Onias, quem diximus
 orbaturum patre adhuc puerum, videns quod Rex interfecto ipsius pa-
 tris sacerdotium Alcimo dedisset nihil pertinenti ad cognationem,

*Ant. munit
 3303.
 ante Chri-
 stum. m. 161.*

*Iuda Hiero-
 solyma se re-
 cipit, etiam
 sequitur
 Antiochus
 Bethsurita
 deditiorem
 facit.
 Templum
 Hierosol.
 obfessum.
 Antiochus
 cognito quod
 Philippus u-
 surpato sibi
 regno aduen-
 taret à Persi-
 de, obsidione
 soluta illi
 occurrat*

*Antiochus
 cum Iudæ
 facit
 Antiochus
 murum quo
 templum se-
 ptum erat so-
 lo aequat.
 Onias Ponti-
 fex, qui &
 Menelaus, à
 rege abducit-
 ur.
 Alcimus s-
 ne Iacimus
 Pontifex.*

An. mundi
3804.
ante Chri-
stum nat.
160.

Philippi
mori.

Onias Pon-
tificis filius
in Egypto
templum

Hierosolymi-
tano simile
extruit.

Helio &
Ruff. ca. 15.

1. Mac. 7.

Demetrius
alia.

Alcimus Lu-
dam apud

Demetrium
a cusat.

Bacchides
multos sibi

credentes in-
terfecit.

Bacchides ma-
gnam tyrannidem in

Beithzetho
exercet.

Alcimus eos
qui sunt Iu-
da partium

occidit.

Iudas Alcim-
is potentia

resistit.

Alcimus
Iudam apud

Demetrium
accusat.

Pontificum, Lyfia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Egypti Regem Ptolemaeum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in praefectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo alias dicemus tempestiuus.

C A P. XVI.

Bacchides Demetrii dux cum exercitu contra Iudaeos missus, infecto negotio ad suum Regem reuertitur.

Fodem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoque diademate, & contractis quotquot uir militib. mercenarijs regnum inuadit. cumque certatim ad eum populi deficerent excipientes eum obuijs manib. etiam Antiochum Regem & Lyfiam comprehensos uiuos ad eum perduxerunt: qui mox Iuliu Demetrii necati sunt, post exactum regni Antiochianum alterum, sicut & in alijs commentarijs diximus. Ad nouum Regem confluxerunt multi Iudaeorum ob impietatem profugi. & cum eis Alcimus Pontifex: accusabantque totam gentem, & praecipue Iudam eum: fratribus, quod post interfectos omnes amicos & fautores Regis, se quoque eiecissent e patria, metu coactos solum vertere: postulatantque; vt ex amicis quempiam committeret, qui cognosceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eo Bacchidem amicum Regis Antiochi Epiphanis virum strenuum, cui tum Mesopotamiae praefectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoque exercitu, iubet vt Iudam & eum sequentes interneccione delect. Ille profectus Antiochia cum his copijs, postquam peruenit in Iudaeam, misit ad Iudam & fratres inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolere in circumuenire. Sed ille noluit ei se credere, quod videret adesse exercitum, quem putat ad ductum belli potius quam pacis gratia. Quidam tamen e populo credentes his quae Bacchides per praconem denunciauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos se contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando nihil mali se passuros, nec se nec eiusdem factionis homines. eorum fide se commiserunt. Bacchides autem non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, ceteros cautiorem factos deterruit, quo minus ad eum accederent itaque amoto exercitu à Hierosolymis postquam peruenit ad vicum Beithzetho. comprehendit multos perfugas & quosdam e populo, & occisi omnib. iussit eius religionis homines parere Alcimo, ad cuius praesidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiam ad Regem Demetrium reuersus est. Alcimus autem volens principatum sibi constabillare, & intelligens ad hanc rem opus esse popularium beneuolentia, comiter ac blande appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiam, breui numerosam manum adiunxit ad priorem quam ante habuerat. horum plerique erant impij & pugi, quorum opera & ministerijs vrendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudae partium, quotquot in suam potestatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuisse ipsius potentiam, & multos probos ac pios homines extractos eius violentia, ipse quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent e studiofis Alcimi. Qui videns se virib. imparem, quo posset diutius resistere, decreuit confugere ad auxilium & opes Regis Demetrii. Profectus igitur Antiochiam, sollicitabat contra Iudam illius animum, accusans quod plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiam passurus, nisi mature misso illuc exercitu, vir audax & facinorosus poenas debitas lueret.

CAP. XVII.

Nicanor post Bachelens dux contra Iudam missus, una cum vniuerso exercitu interfectione perit.

Demetrius vero ne suis quidem rebus tutum existimans si ita Iudæ vires augeri lineret, Nicanorem mittit amicorum carissimum simul & Edithimum quietum Roma fugienti comes fuerat: attributoq; quantum satis contra Iudam putabat exercitu iussit nemini parcendo cum e agente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primum dissimulans hostem decientis specie pacificatoris dolo Iudæ interciperet. aiebat enim nihil esse causæ cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cauere iureiurando sanctissimo. si quid forte periculi meruat. In hoc enim tantum se venisse cum amicorum comitatu, ut mentem sui Regis ei notam faceret, quam profensus sit in fauorem Iudaici generis, hac legatione persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cumq; post primam salutationem colloqueretur cum Iudæ familiariter, signum quoddam suis dedit ut eum complerēderent. Ille mature intellectus inditiis prope ad sinus se fugit: & detecto iam dolo ad apertam vim utroq; se vertit. Commisso deinde proelio prope vicum Caparsalamam, inferior inde discedens Iudæ in Hierosolymitanam arcem compulsus est. Reuertenti inde præter templum Nicanori sacerdotes facti sunt obuiæ, ostentantes victimas, quas se dicebant oblaruros. Deo pro salute Regis Demetrii, at Nicanor ne à conuiciis quidem in Deum temperas, minatus est nisi populus Iudæ sibi traderet breuiter reuersurum, & in templi ipsam seueruntur ita ut ad solum usq; id diruat. atq; cum his minis reliquit Hierosolyma, at sacerdotes tali denunciatione moesti, cum lacrymis Deo supplicauerunt, ut sacramenta sibi ædem una cum suis tutoribus rotaretur ab hostium iniuria. Nicanor vero egressus Hierosolymam castris locum optauit apud vicum Bethoron, ubi se cum eo coniunxit aliam manus reuocans cum è Syria veniens. Iudæ quoque castra posuit ad alium vicum nomine Adas: triginta modo stadiis distantem ab hostibus, habens circa se non plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hostium multitudine neve cogitent cum quā multis decernerent, sed quales ipsi & pro qualibus proximis contenderent, iussit forti animo hostē aggredi & pugnam capessere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hostib; & inter ceteros Nicanor & ducis & militis strenui perfundus officio. quo iacente, ne cetera quidam acies substitit amplius, sed amisso duce venterunt terga arma iactantes, quo expeditius fugerent. Iudæ vero impigre cum suis persequēs seuebat cædibus: & ruba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: mox; vndiq; armati profluentes profligatis intōdite ruentibus occurrebant infestis gladiis, ita ut ne vna quidem incolumis euaserit ex nouem millib; tot enim in vniuersum fuerant. Ea victoria contigit decimatertia die mensis Adar, ut nostri nominant, qui Macedonibus Dysirus dicitur: eaq; die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prospere gestæ memoriam. Post eā victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis constitutionibus, pacis ocio persfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discriminata. Alcimo autem Pontifici volenti demoliri veterem adyti parietē, sanctorum vatum adiutium, morbus diuinitus infusus est, per quem repente voce percutus in terram procidit. & cruciatus non paucis diebus misere perit. Quæ actum in Sacerdotio quadriennium: quo defuncto Alcimo, Nicanor, prius communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quo-

An. mundi
3204. ante
Christum
nat. 160.
Hedio &
Ruff. c. 16.
1. Mach. 7.
Demetrius
Nicanorem
contra Iudam
mittit.
Nicanor hostem dissimulans, dolo Iudam interciperet conatur.

Nicanor populo nisi Iudam sibi traderent se templum offerfurum minatur.

Nicanorem & copias Iudæ re fugam vertit.

Adar. Martium.

Alcimus Pontifex mortuus.

An. mundi
3104. ante
Christum
nat. 160.
Hedio &
Ruff. c. 17.
1. Mac. 8.
Iudas fadu
facit cum
Romanis.
Senatuscon
sultum Ro
manorum,
de societate
& amicitia
Iudeorum.

nam multa audierat de Romana potentia, quod deuidis Galtis & Hispanis & Carthaginensibus Graciam quoque subegerint, & Reges Perseum, Philippum, magnamque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero. Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit, ut in societatem resiperetur & amicitiam, & ut Demetrio scriberent, ne posthac Iudæos bello laceraret. Hanc legationem Senatus admisit, & auditis eorum postulatibus amicitiam annuit, moxque Senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem Senatusconsultum de societate & amicitia Iudeorum huiusmodi. Ne cui Romanæditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hostibus eorum triticum, aut naues, aut pecuniam, utque si quis Iudæos inuadat, Romani succurrant pro viribus, & vicissim si quis Romanos bello impetant, Iudæi contra eum sint auxilio. Quod si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc Senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub Pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis & amicitie.

CAP. XVIII.

Bacchidæ denuo missi contra Iudæam victoria.

Hedio &
Ruff. c. 18.
1. Mac. 9.
Bacchidem
Demetrius
cum copiis
in Iudæam
mittit.
Bacchidas cum
viginti duo
bus milibus
milium Iu
dæa occurrit.
Iudas paucis
militibus
numerosum
exercitum
aggredi co
nat. 17.

Demetrius autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quod Iudas in Berzetho vicum suum contineret militem, raptim contra eum duxit peditum viginti equitum, vero duo milia, cum Iudas non plus haberet quam mille milites, ex his quidam territi multitudine Bacchidis milicum desertis castris disfugerunt, ita ut octingenti tantum reliqui fue. int, Iudas autem quamuis imminente jam hoste destrueretur milite, tamen quia non erat unde delectum in supplementum faceret maxime in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus ut generose subirent pericula, iussit eos prodire in aciem, quibus consulentibus, ut tunc se in tutum reciperet, cum sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, ut me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nunc oporteat, nunquam tot res hæcenus egregie gestas, tantæque virtutis partem gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus periuasit, ut intrepide expectarent confectum hostium.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.

Bacchides
aciem in
fruit, &
cum Iuda
pugna con
spit.

Interea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in utroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic intrusa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere, idem & Iudas fecit, collatisque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam solè Iudas animaduertens Bacchidem cum

robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptaque phalange penetravit in medium aciem & impulsis in fugam aduersarii persecutus est eos usque montem qui Aza dicitur. id conspicari qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium urgentibus circumquaque hostibus in vulgus cum suis constitit: & cæcis hostium plurimis lassitudine magis quam vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclata facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites, orbatu tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres induciis factis recepto Iuda cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt nonumeto patrio, & publico luctu per aliquam pullos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Mathias patris, nullum vnquam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum, quapropter merito virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum feruente patria, & per triennium ante obitum administrato Pontificatu sacerdotio.

An. mundi 3084.
Ante Christi natum 160.
Iuda hostium Phalangem peremptis, quosdam cruciatis, ipse circumstantes vulneratur & interfectus. Iudas in Modim sepultus.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IYDAICARVM LIBER

Decimustertius.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIII.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. Ionathas defuncto fratri suo Iuda in principatu succedit.
- II. Ionathas festum bello Bacchidem compellit initio cum Iudæis fœderis amicitiam abducere.
- III. Alexander filius Antiochi Epiphaniæ Regem Demetrium bello aggreditur.
- IV. Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.
- V. Alexander maioribus quam Demetrius pollicitationibus & datis pontificatum Ionathan in partes suas traducit.
- VI. De templo Dei ab Ono adificatio.
- VII. Quod Alexander post mortem Demetrii Ionatham in summo honore habuit.
- VIII. Demetrius Demetrii filius deinde Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit.
- IX. Tryphon Apamæ post decessum Demetrii Antiocho Alexander filio regnum affert, recepto in amicitia Ionatha.
- X. Demetrius à Partibus capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha deo capto atque thessalico Stimoni eius fratri bellum inferi.
- XI. Quod Stimoni Iudaicum genti & Pontificatum simul & copiosam imperium detulit.

- XII. *Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat fœdere.*
- XIII. *Bello inter Antiochum & Simonem orto Condebaux dux regis à terra profigatur.*
- XIII. *Quod Simon à genero suo Ptolema in convivio per dolum occisus est.*
- XV. *Quomodo frustrati Ptolema conatibus Hyrcani principatu potitus est.*
- XVI. *Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo inist.*
- XVII. *Hyrcani expeditio in Syriam.*
- XVIII. *Quod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens visum ausus sit.*
- XIX. *Aristobulus primus sibi Diadema imponit.*
- XX. *Alexandri Iudæorum Regis rei gesta.*
- XXI. *Ptolemai Lathuri de Alexandro victoria.*
- XXII. *Demetrius Eucerus Alexandrum pralio victum superat.*
- XXIII. *Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.*
- XXIV. *Alexandro mortuo uxor Alexandra in regnum succedit.*

CAP. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

Vemadmodum libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuo receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo pralio fuerit occisus, in precedenti libro satis declarauimus. Post eius obitu quorquot Iudæorum à pietate descuerat, resumptis animis infestabant reliquos populares: ita ut accedente etiam fame, quæ tunc forte regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes, geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonice. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos rursus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui compræhenfis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidi eos traderunt, & is tortos primum cruciatosque ad libitum, postremo omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudæi, quantum post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant, quorquot erant reliqui ex Iudæ sociis, vestigi gentis interitum adiuerunt Ionathan eius fratrem: rogabantque ut germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus sit immortalis: nec sineret totam gentem sine prælide venire in extremum salutis periculum. Tum Ionathas paratum se vel ad mortem obrulir pro tutela populi, & visus dignus qui Iudæ fratri suo succederet, communibus Iudæorum suffragis administranda militiæ præfectus est. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat Regi & Macedonibus, quemadmodum antea Iudas fecerat, decreuit eum dolo tollere: sed hoc eius propotum necipsum: nec Simonem fratrem latuit. quamobrem mature moniti assumpta sociorum manu in desertum vrbis vicinum celeriter refugerunt: & cum venissent ad aquam quæ dicitur lacus Alphar, ibi morantur. Porro Bacchides sentiens eos timere, & in desertis illis latitare, duxit contra eos omnes suas copias, & positis ultra Iordanem castris conuenientem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, misit

An. mundi
3805.
AnteChri-
stum nat.
159.

*Iudæi à pro-
fugu & pe-
nuria coacti
Macedonica
factioni sese
adiungunt.
Bacchides
Iudæo fratri
suo interfecit.
Ionathas Iudæ
fratri
communi-
bus Iudæo-
rum suffra-
giu succe-
dit.
Bacchides
Ionathan
tollere cona-
tur.*

*Bacchides
copias con-
tra Iona-
than duxit.*

fratrem suum Ioannem Gaddim ad Nabathæos Arabas, ut apud eos impedimenta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. sed in itinere inuaserunt eum Medabentes Amarai filii. di-
 10 reptique impediuntis & quicquid secum deferbat, comprehensum interfecerunt cum omnibus sociis, cuius facinoris paulo post pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicitur. Bacchides autem co-
 gnito quod Ionathas castra haberet in Iordanis palustribus, Sabbato il-
 lum aggressus est, ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus socios, & offenso periculo, quod, nisi viri essent, non
 20 possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus, votisque DEO factis pro victoria, impigre hostem aggreditur, & prostratis non paucis, videns ipsum Bacchidem in se ruere, ferire eum conatus est, sed cum ille caute idum declinasset, Ionathas cum sociis desilientes: commise-
 runt se flumini. & in oppositam ripam enatarunt. hostibus non ausis traicere, sed ad Hierosolymitanam arcem reuertentibus, desideratis
 30 ex eorum numero ferme duobus millibus. post eum confictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichantem, Emauntem, Bethero-
 ron, Bethellam, Thamnatam, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, ut inpositis in eas præsidis, res Iudzorum inde infestaret excussio-
 40 nibus: sed nihil æque, ut Hierosolymitanam arcem munivit, in qua acceptos à Iudzorum primatibus filios obsides in-
 clisit ut ibi custodirentur. Eodem tempore nunciatum est Ionathæ & Simoni Eratribus, quod Amarai filii celebraturi essent nuptias, &
 adducti sponsam ab oppido Gabatha, filiam illustri cuiusdam in-
 ter Arabas: eamque puellam traducendam cum pompa sumptuosa &
 splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindic-
 50 dam tempus sibi oblatum, & facile viuros se iniuriæ fratri illatæ, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis, ex-
 pectabant eorum transitum. Ut vero in conspectum venit sponsam cum virgine & amicorum comitatu, ut fieri solet in nuptiis, coorti ex
 60 insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis ceteraque præda reuersi sunt voti compotes, & egregie vlti germani interitum de
 Amarai filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, usque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon
 cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bac-
 chides autem per totam Iudæam præsidis dispositis, ad Regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iu-
 70 daicarum fuit pacator. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum, videntes Ionatham & eius factionem secure versari in Iudæa,
 propter tranquillitatem temporum, per nuncios sollicitauerunt Demetrium, ut Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret.
 80 fore enim hoc per facile, & vnicui nocte posse omnes eius milites in-
 sperato incursum opprimi, qui vbi iussu Regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam
 ut comprehenderetur Ionathas. Cunque omnium insidiis appetere-
 tur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, ut qui dolum
 90 præfenseraturus Macedo transfugis, putantque & se & Regem ab eis
 haberi ludibrio, interfecit ex eis 50. præcipuos. Ionathas autem cum
 fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in des-
 100 erto situs est: eamque munivit mœnibus & turribus, ut tutum haberet
 receptaculum. quo audiuit Bacchides cum totis suis copiis, adiunctis-
 que Iudzorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & ag-
 pressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit,
 at ille nihil territus restitit acriter: relictoque ad oppidi tutelam Simone

An. mundi
 3805. ante
 Christum
 nat. 359.

*Ioannes Iuda
 frater ab A-
 marai filii
 interfecit. Bacchides Io-
 nathan Sag-
 batho aggre-
 ditur & duo
 milia mili-
 tum amit-
 tit.*

*Hierosolymi-
 tana arx
 munita. Ionathas &
 Simon in A-
 marai filii
 Iordanis fra-
 trum mortem
 vlciscuntur.
 Demetrius
 sollicitantibus
 transfugis
 Bacchidem
 cum copiis
 contra Iona-
 tham mit-
 tit.*

*Bacchides
 iratus trans-
 fugam dum Io-
 nathan pote-
 stas ipsi non
 datur, 50. ex
 eis interfecit.*

An. mundi
3901. ante
Christum
nat. 136.

*Jonathas cum
fratre in Be-
thlagia ob-
sessus.
Iudas oppidu
gressus, no-
ctis in Bacchi-
dis castra ir-
ruit.*

*Bacchides
indignatione
in transfu-
gas effudit,
& quomodo
exercitum
suo ignomi-
nia possit
reducere
cogitat.*

*2. Mac. 9.
Bacchides
cum Ionatha
fodas facit.
Jonath. apud
Machmam
degit, patri-
que deserte-
re punit.
Modi & Ru-
sius c. 12.
Alexander
Ptolemaidem
occupat.*

fratre clam egressus, & collectis in vicina regione suae factionis homini-
bus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit, ut frater
aduentum suum cognosceret. quamprimum enim tumultum sensit in
castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, eade etiam
non medioeri edita. Bacchides vero videns se à fronte ac tergo intusum
ab hostibus, re inopinata consternatus ob insperatum obsidionis exi-
tum, vix fuit compositi animi. totam autem indignationem effudit in
transfugas, ut impeditores, quorum opera missus à Rege fuerat, vnum
cogitans quomodo ex dignitate sua & Regis obsidioni sine imposito,
exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

*Jonathas se ipsum bello Bacchidem compellit invito cum Iudaei fuderit
exercitum abducere.*

Qua eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens
societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captivis utrinque red-
ditis. id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua
posset non inglorius obsidionem solvere amicitiam cum Ionatha iniit,
iureiurando interposito, neutram armam moturum in alterum: redditi-
que & receptis captivis, Antiochiam ad suum Regem reversus est: nec
vnumquam posthac Iudaeam cum exercitu petiit. Ionathas vero hanc secu-
ritatem nactus, & degens apud Machmam oppidum, administrationi
rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & severe animaduer-
tens in religionis patriae desertores, repurgabat suam gentem ab huius-
modi contagionibus.

CAP. III.

*Alexander filius Antiochi Epiphanus Regem Demetrium bello
aggreditur.*

Anno autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi E-
piphanis filius veniens in Syriam, Ptolemaidem occupavit, prodi-
tione militum, qui eam tenebant praesidio, moresque Demetrii ode-
rant, ut parum comis & superbi admodum. Inelusum enim in Regium
quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab
Antiochia, neminem admittebat. & omnia reipublicae cura debebat in
ocio per seigniciem, unde graviora etiam odia contra eum exorta sunt,
sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quod Alexander occupasset
Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

*Demetrius, missa legatione ad Ionatham, multis muneribus eum ad
amicitiam suam pertrahit.*

Misit etiam legatos ad Ionatham, invitans eum ad societatem & a-
micitiam, praevenerit Alexandrum cupiens, ne forte ille prior im-
petraret illius auxilium, idque eo facilius, quod odia inter se & Iona-
tham intercesserant: cui mandabat, ut haberet delectum militum, & ar-
ma pararet, reciperetque Iudaeorum obides, quos Bacchides in Hiero-
solymitanam arcem incluserat. talis conditio cum offerretur a Deme-
trio, Ionathas venit Hierosolytina, & legit Regias litteras, audiente tam
populo quam arcis praesidio, quibus lectis impetum & transiit, qui in arce
erant, vehementer sunt territi, quod Rex Ionathae & exercitum collige-
re permitteret, & obsides recipere: quos suis quemque parentibus re-

titur. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & moenia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod ubi senserunt, qui disperuerant per praesidia, omnes relidis illis, receperunt se Antiochiam, exceptis solis qui Berhsura tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudaeis veræ religionis desertoribus, & ideo pro metu non sustinuerunt praesidia relinquere.

CAP. V.

Alexander maioribus quam Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionathan in partes suas traducit.

Alexander autem cognito quid Demetrius Ionathae promiserit, nee ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, cum qualiter vexatus sit à Demetrio eiusque Duce Bacchide, apud amicos discitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium invenire quam Ionatham, qui & virtute sit eximia, & peculiare odii causas contra Demetrium habeat, quod datis vicissim & acceptis cladibus, exacerbatum fuerat. Itaque si idem ipsis videatur, adesse occasionem invitandi hominem ad amicitiam. cumque id purpuratis quoque suis probari animadverteret, scripsit talem epistolam: Rex Alexander, Ionathae fratri salutem. Quia iam dudum audivimus de fide tua, simul & fortitudine, mittimus ad te, qui de societate agant, & amicitia, & nostro suffragio hodie te Pontificem Iudaeorum constituimus, & in amicorum nostrorum numerum ascribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream, & coronam auream, & rogo, ut sic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua benevolentia. His literis acceptis Ionathas Pontifici stolam induit. in ipso scenopege festo, post quadriennium exactum à Iudaeis stans obitu, cum vacasset interim Sacerdotium: moxque contraxit exercitum, & fabricavit magnum armorum numerum. Demetrius vero hoc cognito multum doluit, damnans suam cunctationem, quod non praeveniens æmulum eblanditus sit Ionathae foederà, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripui passus sit. Scripsit tamen etiam ipse Pontifici & populo in hanc sententiam. Rex Demetrius, Ionathae & Iudaeorum genti salutem. Quoniam servastis nostra foedera, & sollicitantibus vos inimicis nostris non accessistis, equidem laudo vestram fidem, hortorque ut constantes sitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quae pendebatis, tam mihi quam his qui me praecesserunt Regibus: insuperque salis precium & aurum coronarium, & tertias seminis dimidiamque partem fructus arborei solitam mihi sedere, ab hodie non in posterum vobis remitto: simulque quod in singula capita pendebatur ab his qui Iudaeam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilaeam & Perzeam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanam urbem sacram esse volo, & eius alyli habere, immunemque esse cum suis finibus à tributis atque decimis. Arcem etiam eius permitto Pontifici vestro Ionathae, ut quos ipse fidos & amicos probaverit, in praesidio eius constituat. Eos quoque Iudaeos, qui iure belli capti servitute in nostra ditione serviunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea praecedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudaeos, qui in mea ditione habitant, liberos & sine molestia degere volo: & quicumque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat usque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, quae ce-

An. mundi
3813. ante
Christum
nat. 151.

Macedonici
milites reli-
ctu praesidii
Antiochia
se se recipiunt.
Hedio & Ro-
mus c. 8.

Alexander
Ionatham in
suas partes
traducere co-
natur. Pontifi-
catum de-
serendo.
Ionathas Pon-
tificis exerci-
tum colligit.

Demetrius
se promissis
in amicitia
Ionathae in-
sinuare co-
natur.

An. mundi
503.
Ante Chri-
stum nat.
151.

terros meos milites. Habebo etiam eos in praesidijs & in meo satellitio & principes eorum aulicorum meorum numero. Permitto etiam, ut patriis utantur legibus & ipsi & tres attributa eis praefectura: vique Pontifici cura sit, ne quis Iudaeus aliud templum praeter Hierosolymitanum religionis ergo adeat. Praeterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniae superfuert vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quae de templo accipiebant Reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicumque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, sanumque continuum siue ob debitam Regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quam eorum facultates. Permitto etiam, ut separaretur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & moenia & turres altas atque de meo volo aedificari. tum si quae sunt per Iudaeam apta ad fruendas arces, imponendaque praedia, & hae in eo sumptu muniantur. Atque haec fuerunt litterae ac pollicitationes Demetrii. Alexander autem Rex magnis copiis contractis, tam e mercenario milite, quam eo qui in Syria descenderat a Demetrio, omnes in hostem duxit, colla isque signis sinistrum cornu Demetrii oppositam sibi aciem terga coegit vertere: haerentesque diu fugientium ventigijs etiam castrorum diripuerunt. at dextrum cornu, in quo Rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effulse fugientibus, Demetrius fortiter decedens alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in caenum quoddam profundum & transitu difficile, ubi prolapsus equo omni effugio destitutus, ab occurrentibus oppressus est. Circumdatus enim corona confixerunt iaculis, ac ille etiam pedes generose repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrii post exactum regni annum viginti decimum, sicut in aliis commentariis iam ante demonstraui.

Alexandri
cum Deme-
trio pugna
& victoria.

C A P. VI.

De templo Dei ab Onia aedificato.

Hedus &
Ruffinus
cap. 4.
Onias Ponti-
fici Onia si-
lius, in A-
gypto tem-
plum aedi-
ficare molis-
sur.

An. mundi
3814.
Ante Chri-
stum nat.
50.

Onias autem Pontificis Oniaz filius, qui profugus Alexandriae dege-
bat apud Ptolemaeum Philometorem, ut iam ante diximus, videns
Iudaeam vastatam a Macedonibus, eorumque Regibus, & sibi aeternam
memoriam parare volens, decrevit a Rege Ptolemaeo & Regina Cleo-
patra per litteras petere, ut sibi liceat in Aegypto instar illius Hierosoly-
mitani templi aedificare, & in eo Levitas & Sacerdotes ex suo genere
constituere. Hoc autem consilium cepit frater maxime Prophetae Esai-
ae vaticinio, qui ante DC. amplius annos praenunciarat fore omnino, ut
templum aliquando Deo maximo aedificaretur in Aegypto, idque ho-
minis Iudaei opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemaeo &
Cleopatrae talem epistolam: Dum in bello strenuum vobis operam na-
uens cum Deo varias regiones obirem, animaduerti apud CoeleSyriam
& Phoenicem & Leontopolim, quae est in praefectura Heliopolitana, ali-
isque in locis Iudaeos praeter decorum habere templa, & ideo male in-
ter eos conuenire: quod & Aegyptiis usu venit, propter multitudinem
templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneum inue-
ni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum quia materia
facrisque animalibus, rogo, ut mihi permittatis templum, quod illic est
nulli aedificatum: numini, iamque collapsum repurgare, & aliud loco eius
Deo in aedem extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari-
etiam modo & mensura, pro salute tua & Reginae, atque liberorum ve-

stro-

florum, vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alunt mutuum concordiam, eo accommodatiores fiant tuis vñbus Nam & Eliaſ vates prædixit, quod erit Domino Deo ſacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniz literis acceptis Rex & ſoror eius ac coniux Cleopatra, declarauerunt ſuam pietatem per epistolam, quam ei reſcripſerunt. Nam peccatum hoc, & per uariationem legis à ſe in Oniz caput reiecerunt. ſic enim reſcriptum habet, Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniz gaudiū. Legimus tuas literas, in quibus poſtulas vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanae collapſum templum repurgare, quod vocatur agrettis Babæſtis: quod ſane miramur, ſi poterit acceptum eſſe Deo, templum itatutum in impuro loco, & pleno animalibus. Sed quoniam ais, Prophetam Eliaſ iam olim hoc prædiſſe, permittimus tibi hoc, quatenus poterit ſalua legis obſeruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco extruxit ibi templum & altare Deo ad Hieroſolymitani ſimilitudinem, ſed minus & non per æque opulentum. Menſuram vero eius & vaſa, nunc non libet repetere, commemorata iam ante in ſeptimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec deſuerunt Oniz ſimiles ipſius Leuitæ & Sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & inſtaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hætenus. Apud Alexandrum vero inter Iudæos, & Samaritanos, qui ſub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, ſeditio eſt exorta de ſacris ipſorum, ita vt res ad Regis cognitionem perueniret: dum Iudæi contendunt iuxta Moſis præſcripta Hieroſolymitanum templum eſſe legitimum, Samaritæ vero Garizitanum: prouocatumque eſt ad Regem & amicorum eius conſeſſum, vt ab his cauſa audiretur, & vtrius partis cauſidici ſuecumberent, morte mulcerentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodoſio Hieroſolymitanis, Iudæis Andronicus Meſſalæni filius, iuraueruntque per Deum & Regem, quod ex lege probationes allaturi eſſent, & rogauerunt regem, vt necaret eum, qui iulurandum non ſeruatiſſe prehenderetur. Itaque Rex multis amicis in conſilium adhibitis, concedit cauſam auditurus. Iudæi vero qui Alexandriam habitabant, valde erant ſoliciti, pro tuentibus iura Hieroſolymitani templi, ægre ſerentes autoritatem antiquiſſimi & nobiliſſimi in orbe templi vocari in diſcrimen. Sed cum Sabbæus & Theodoſius conſceſſiſſent Andronico, vt prior diceret, orſus ex lege approbare eius ſanctitatem & religionem, ostendensque per continuas Pontificum ſucceſſiones Sacerdotii vſque in ſua tempora propagationem, & ab omnibus Aſiæ Regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani vero, ac ſi omnino nullam eſſe vnquam ab his habitantium rationem: his & talibus rationibus perſuaſi Regi, vt decerneret Hieroſolymitanum eſſe ex ſententia Moſis conditum. Sabbam vero & Theodoſium addiceret ſupplicio. Atque hæc ſunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

CAP. VII.

Quod Alexander poſt mortem Demetrii Ionatham in ſuam honore habuit.

Cæſo autem in pugna Demetrio ſicut ſuperius dictum eſt, Alexander aſſumpto Syriæ principatu ſcribit Ptolemæo Philometori, filiſ eius nupſum ſibi dari depoſcens, æquum eſſe dicens, vt ſe aſſinitate dignetur poſt receptum ſauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus vero libenter eius poſtulatſis admittis, re-

An. mundi
3804.
Ante Chri-
ſtum na-
tum 164.

*Temp'um,
conceſſo
Ptolemæo, in
Ægypto
aſſinitatur.
De bello Iu-
daico libr. 7:
cap. 37.
Seditio inter
Iudaos &
Samaritanos
ſacrorum
cauſa exorta.*

An. mundi
3814.
Ante Chri-
ſtum nat.
350.
Hæſto &
Ruſſinus
cap. 3.
1. Mac. 11.
Alexander
rex Syria
Cleopatram
Ptolemæi
Philometori
filiam
ducit.

An. mundi
1814.
AnteChri-
stum nat.
159.

scripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocatu-
rum in matrimonium: iussitque, ut sibi Ptolemæus dem occurreret, addu-
cturo illo filiam, & ibi celebraturo eius nuptiis. subsecutus deinde lite-
ras, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filio, & repetito ibi
Alexandro eam coniunxit, addita in dotē auri & argenti summa, quan-
ta tam potentem Regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas
ab Alexandro & Ionathas Pontifex, & cum venisset ad Reges, ampliusq;
muneribus utrunq; donasset, ab utroque in magno honore habitus est.
nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum asidere sibi
pro tribunali: mandauitque suis ducibus, ut in medium tribus eo produ-
cto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra homi-
nem instituite, aut vlla in re exhibere ei negocium, quo facto cum ma-
nifestum esset, quanti Rex eum faceret, adneisarii qui ad accusandum
parati venerant, subdixerunt se, veriti ne ipsi potius malia liquid acci-
deret. Tanta autem benevolentia Rex hic Ionatham persecutus est, ut
ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

CAP. VIII.

*Demetrius Demetrii filius de iussu Alexandro & occupato regno, in facinus
& amicitiam Ionatham recepit.*

Hedio &
Ruffinus
cap. 6.
Demetrius
Demetrii fi-
lius ex Creta
in Ciliciam
traiecit, Sy-
riamq; oc-
cupare cona-
tur.

An. mundi
3818.
AnteChri-
stum nat.
146.

*Via armis fi-
dens.*

*Apollonius
cum Iona-
tha commi-
sit & ab eo
fugatur.*

ANno autem centesimo sexagesimo quinto, Demetrius, Demetrii fi-
lius acceptis multis mercenariis militibus a Lathene Cretenſi ſol-
uens ab ea intula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander ve-
hementer est territus: moxq; è Phœnice properauit Antiochiam, ut res
eius ante Demetrii aduentum in tuto conſtitueret, interim Cœleſyriæ
Apollonio Dauo duce præpolito. Is profeſtus cum exercitu Iamniam,
militat Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens, eum ſol-
um pro ſuo arbitrio viuere, non ſubiectum Regis imperio: & ſibi ipſi
eſſe opprobrium, quod eum ſub imperium non redigat. Ne igitur, in-
quit, in montibus deſidens, putes te poſſe aliquid: ſed ſi conſidis tuis
viribus, in campum deſcende, ut ferro decernamus, vter noſtrum ſit vir-
tute præſtantior. Ne ſis tamen inſcius, quod è ſingulis viribus forſſi-
mi mecum militant, aſſueti ſemper tuos maiores vincere, quam obrem
prouoco te in eum locum, vbi armis non ſaxis pugnandum eſt, & in quo
nullum præſto eſt videtis reſugium. His verbis irritatus Ionatha, deſectis
decem nullibus militum, vna cum Simone fratre profeſtus eſt Hieroſo-
lymis: & cum perueniſſet Ioppen, extra urbem caſtra metatus eſt, exclu-
ſus à Ioppenſibus, qui intus habebat Apollonii præſidium. Ionatha au-
tem oppugnationem inſtituente, vetiti oppidani ne peruium caperen-
tur, portas ei aperiunt. Apollonius vero poſtquam accepit Ioppen occu-
patam à Ionatha, aſſumptis tribus equitum, octo peditiū milibus Azo-
tum te contulit: & inde profeſtus lento gradu iter faciebat. Cumq;
veniſſet Ioppen, paulum retrocedens, traxit Ionatham in planiciem fretus
equitatu, & in eo victoriæ ſpem collocans. Ionathas vero progreſſus in-
ſequēbatur, Azotum verſus, Apollonium: qui vbi hoſtem conſpexit de-
ueniſſe in plana, reuerſus eſt, ut prælium committeret. cumque mille
equites in inſidiis poſiti fuiſſent in quodam torrente, ut ſe Iudæis à ter-
go obicerent, Ionathas qui hoc mature ſenſit non eſt territus: ſed in-
ſtructa in laterculi formam acie, hortatus eſt ſuos, ut vtrinq; pugnarent
in hoſtem, à tergo & à fronte adorienti reſiſtendo. cumq; prælium pro-
traheretur vſque vesp̄am, data parte exercitus Simoni fratri, iuſſit
hunc cum hoſtium phalange conſigere, ipſe vero ſuis mandauit, ut ob-
iectis ſcutis exciperent tela immiſſa ab equitibus, qui cū hoc feciſſent,

exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquam laeserunt. non enim penetra-
 bant ad corpora, sed obiectu scutorum seu testudine, densitate
 eorum facile repellabantur, & cadebant irrita. Vbi vero iaculando à
 mane vsque post meridiem lassarum hostem animaduertit Simon, pha-
 langem aggreditur, & vsus egregia suorum opera hostem coegit fugere.
 quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum tenuerunt: sed telli diutina
 iaculatione, & videntes nihil amplius spei suum in pediribus, nullo
 ordine confusi fugiebant, dissipati per totam planiciem. Ionathas au-
 tem victos Azorum vsque persequens, multis cæsis reliquos desperata
 salute in templum Dagonis, quod est in ea vrbe, compulit. qua capta eo-
 dem impetu, & ipsam & circumcinos vicus incendit, ac ne Dagonis qui-
 dem religione deterritus, & tantum ipsius & quotquot eo confugerant
 concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exusti sunt, quam qui
 ceciderunt in proelio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exerci-
 tu, ab Azoro profectus ad Ascalonem admouit copias, & cum extra vr-
 bem castra posuisset, prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitalibus
 muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuersus
 est illinc Hierosolyma, multam secum ducens prædā, quam abegit de-
 uictis hostibus. Cæterum Alexander audit quod victus esset dux eius
 Apollonius, simulabat se lætum, quandoquidem ille præter animi sui
 sententiam aggressus esset Ionatham, amicū & sociū, & misit ei vir-
 tutis ergo fibulam auream, quod ge tamen solis cognatis Regis conce-
 debatur, & Accaronis toparchiam ei possidendam in perpetuum addi-
 xit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum navalibus & ierre-
 stribus copiis venit in Syriam. Alexandro genero laurus auxilium, ala-
 criter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsque Azorum, vbi obui-
 debatur querimonius deplorantium Dagonis templi incendiū accu-
 sabantque populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eo-
 rum vaita flet ferro ac flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio, Pto-
 lemæo pene dissimulante audiente eorum querimonias. Ionathas ve-
 ro apud Ioppen se occurrat, exceptus & muneribus & omni honoris ge-
 nere. deinde cum vsque Eleutherum fluuiū Regem deduxisset, reuer-
 sus est Hierosolyua. postquam ætatem Ptolemaidem peruenit, minims
 abfuit quin oppressus sit Ptolemæus, Alexandri insidiis per Ammoniu
 eius amicū appetitus. quibus detectis scripsit Alexandro, de poscens
 Ammonium ad supplicium, quod meritum aiebat, propter structas sibi
 insidias. qui cum non dederetur, intellexit ipsum Alexandrum earum
 fuisse autorem, & cepit eum magno odio prosequi. Antiochenos au-
 tem iam antea propter eundem Ammonium inensos habebat, à quo
 plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit poenam Am-
 monius, turpiter, vt mulier, casus, dum amictu fœmineo quærit late-
 bras, quemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemæus autem
 affinitatis Alexandri poenitens, & lati aduersus Demetrium auxilii ab-
 tracta à marito filia confestim ad Demetrium mittit legatos de societa-
 te & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia in
 paternam regum eum restitueret. At ille & amicitiam eius & obla-
 tam coniugem perlibenter amplexus est. vnus etiam reliquus erat la-
 bor Ptolemæo, vt Antiochenis persuaderet Demetrium recipere
 alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas, perfect tamen hoc
 quoque, nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum,
 facile impulsū sunt, vt eum ex vrbe eicerent. Atque ita elapsus ex
 Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus vero urbem ingressus & à
 ciuibz Rex consalutatus est, & ab exercitu, coactus duo sibi imponere
 diademata, alterum Asiæ, Ægypti vero alterum. Sed cum esset natura

An. mundi
 3818. Ante
 Christum
 nat. 146.

Ionathas vic-
 tos Azorū
 vsq; perse-
 quens Dago-
 nis sanam
 concremat,
 octo millia
 hominum in
 eo exurent.
 Alexander
 dona Iona-
 tha mittit.

Hæc &
 Ruf. 1. 7.
 Ptolemæus
 Philometor
 Alexandro
 genero laur-
 rum auxilium
 in Syriam
 venit.

Ionathas
 Ptolemæo
 occurrit, &
 ab eo hono-
 rifice excipi-
 tur.

Ptolemæo à
 genero insi-
 dia structa.
 Ptolemæus
 Asia regni
 sui oblatus
 Demetrio
 tradendum
 suadet.

An. mundi
3818. ante
Christum
nat. 146.

Alexandri
victum A-
rabiam su-
percedo.

Mori Pro-
lemai.

Ionathas De-
metrii
muneribus
placatus.

Demetrii ad
Lathenem
diploma in
quo Iudaei
immunita-
tes pr. mi-
tis.

iustus, & nimis potentis minime cupidus, ad hæc prudens, & qui nol-
let Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochenium concione per-
suasit eis, vt Demetrium reciperent pollicitus eum maiorem rationem
habiturum recentis eorum beneficii, quam odiorum quæ illis cum pa-
tre eius intercesserant. Se quoque affirmavit monstratorem ei fore vite,
recte instituendæ & administrandæ. Reipub. nec passurum quicquam
tentare quod non deceat. nam quod ad dominationem attineat, con-
stantum se esse Egypti imperio. atque ita perducti sunt in eam senten-
tiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterum cum Alexander
ducens validum exercitum è Cilicia euasisset Syriam & Antiochenum
agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vna cum
genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ. & victus Ale-
xander compellus est fugere in Arabiam. Forte accidit in eo prælio, vt
equus Ptolemæi confectus barritu elephanti eum excuteret, prostra-
tunique aggressi hostes vulneribus in caput inflicis in periculum extre-
mum adducerent, ni creptus esset interuentu satellitum. atrament per
integrum quadriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes
intelligere. Alexandri vero caput Zabelus Arabum Dynasta recisum
misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum res, itans a vulneribus, &
ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac
mortis Alexandri pavit animum & oculos, nec ita multo post exlatus
gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finit. Alexander au-
tem cognominatus Veles per quinquennium regnum obtinuit, sicut al-
ias indicauimus. Demetrius autem cognomine Nicanor, regno positus
cum esset prauo ingenio, male multabat Ptolemæi milites, oblitus
& auxilii & affinitatis, quæ per Cleopatraz nuptias reuens intercesserat.
Illi vero petrosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, ele-
phantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas Pontifex
coactis è tota Iudæa copiis, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis,
& Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis qui eo confu-
gerant. Hi primum contemnebant conatus Ionathæ, quod satis fideret
loci munitionibus: tandem nocte aliquot scelesti elapsi perueniunt ad
Demetrium, arcis oppugnationem nuntiantes. Quiratus inquit exer-
citus ex Antiochia contra Ionatham: cumque peruenisset vsque Pro-
lemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille non intermissa oppugna-
tione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem,
aliaque xenia deferens venit ad Demetrium. & hac munificentia miti-
gavit Regis animum: tractatusque honorifice, confirmatus est in Pon-
tificatu, quemadmodum & à superioribus Regibus. Accusatoribus au-
tem eius transfugis fidem non habuit: verum etiam rogatus vt pro Iudæa
vniuersa tribusque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa,
CCC. tantum talenta concederet, concessit per diploma tale. Rex
Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum genti gaudium. Exemplum e-
pistolæ quam scripsimus Latheni parenti nostro, misimus ad vos vt sci-
retis: Rex Demetrius Latheni gaudium. Genti Iudæorum amicis no-
stris, & iura amicitiæ seruantibus, decreui beneuolentiam gratiam refer-
re, quapropter tres præfecturas, Apherinam, Lyddam, & Ramathā cum
suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quic-
quid solebant ante me reges accipere a sacrificantibus Hierosolymis, a-
liaque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea salinarum ve-
tigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigatur in po-
sterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, &
deducatur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma.
Porro Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum pe-

riculi, dimisit exequitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum à Creta alijsque insulis collectos adduxerat, quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solitò ab alijs ante eum regib. etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent ad subeunda, quonies opus esset, pericula.

CAP. IX.

Tryphon Apamenu post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

- 10 **E**Am alienationem militum à Demetrio arimaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodorus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicasset ei quam infensū essent Demetrio milites, suauit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem se præbcat, quod non satis ei fideret: tandem Triphon euicit assis precibus. Interea Ionathas Pontifex volens tollere Hierosolymitarum arcis prælidium, & 10 impios transfugas, reliquosque qui arces tenebant in ea regione, legationem cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt prælidia Iudææ castellis ei eiceret, qui non hac tantum in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quam primum leuatus esset præfenti bello, per cuius negotia non fieret nunc id facere, postulabat enim vt pro 10 iure amicitie mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostes deficerent: moxque tria millia delectorum militum Ionathas ad Regem misit. Ceterum Antiochenes exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quam propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntesque auxilium ei venisse à Ionatha confiderantes breuit augendas eius vires, nisi mature præuenirent, correptis armis circumstiterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potentiam suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliariis, conflavit cum Antiochenibus, & superatus numero compulsum est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regis, & è superiore loco militibus feriebant populum: quod cum tuto facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eum à propinquis adibus: & mox in 30 tecto in eas igne, incendium totam urbem peruagatum est, propter densitatem xdinciorum, quæ tota fere constabant è materia lignea. Antiochenes vero non valentes xdiib. flagrantib. succurrere, in fugam se vertunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideo intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciz venia, seditionem compescuit, donatosque Iudæos præda quam ex direptionib. paruauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriz, remisit ad Ionatham non sine præclaro virtutis eorū testimonio. postea tamè ingratus apparuit, & non seruauit pollicita, bellum etiam minatus, nisi redderet tributum omnia que Iudæorum gens solita est priorib. Regib. pendere. Fecissetque etiam vi 40 peditus esset à Triphone, coactus apparatus contra Ionatham factum in illum potius vertere, reuersus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etià tum adulescente, diadema eius capiti imposuisset & deficientib. ad se omnibus militibus qui fraudati stipendijs fuerant, apertio bello Demetrium adortus est: & vno prælio factus superior, tum elephantos

An. mundi 3820. ante Christum nat. 144. Demetrius militum edidit stipendium pacis tempore minando. Hedio & Russ. cap. 8. 1. Marc. 11. Diodorus cognomine Tryphon Apamenus à Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petiit. Ionathas legatione cum muneribus missa ad Demetrium vt prælidia de Iudæa castella eiceret, rogat. Rebello Antiochenis: & vltio eam subsecuta.

An. mundi
3820.
ante Chri-
stum nat.
144.

*Jonathas ob
accepta bene-
ficia operam
suam Try-
phonicontra
Demetrium
offert, & pra-
bet.*

*Simon Iona-
thas frater
Bethsuram
occupat.*

um Antiochenam urbem illi ademit compulso in Galiciam cedere. Tum Antiochus adolescens missis literis & legatis ad Ionatham socium & amicum eum nominat, & Pontificatum ei confirmat, concessis & quatuor praefecturis, quae Iudaeorum regioni attributae fuerant, ad haec aurea vasa & pecula vestemque purpuream & ius utendi misit ei, nec non si bulam auream coopato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum esset Tyrum inter & Aegyptum, praeposuit. Ionathas vero letus tot collatis in se per Antiochum beneficijs atque honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonem misit, amicum se & socium professus, gesturumque vna bellum contra communem hostem Demetrium, multa de eius ingratitude questus, quod pro beneficio iniuriam sibi reposuisset, cum igitur permissum esset ei ab Antiocho, collectis etiam ex Syria & Phoenice militibus, bellum contra Demetrij duces gerere, confestim profectus est ad vicinas vrbes & oppidata quibus honorifice exceptus, nullis tamen adiutus est militibus, & cum Acalonem venisset: hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occursum est: quos & ipsos hortatus est, quemadmodum alias vrbes Coelestyz, ut a Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniurijs poenas ab eo repeterent, esse enim multas causas, cur ad hoc confutire debeant, quibus persuasus ut polliceretur auxilia, ad Gazzos peruenit, ut hos quoque conciliaret Antiocho, hos praeter spem inuenit portas sibi clausisse, nolentes deserto Demetrio parti aduerse se coniungere, quare Ionathas irritatus est ut & agros vastaret, & urbem conaretur vi capere: reliqua quoque ad eius obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicis laeuebat incendijs. Tum Gazzi videntes praesentem calamitatem ab hoste, nec ullum interim auxilium a Demetrio, & spem quoque incertam propter locorum distantiam, satius existimauerunt illo omisso necessitati suae consulere: & missis ad Ionatham nuncijs recepti sunt in societatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit utile, cum deberent sapere ante acceptum incommodum, & ultro potius quam coacti imperata facere. Ionathas vero acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem usque Damascum obibat, eumque Demetrij validus exercitus accessisset ad urbem Cedasam, quae propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilaeae, vellentque Ionatham abstrahere a Syria laturum opem Galilaeae suae conditionis hominibus, occurrit eo prope, Simone fratre ad Iudaeam praesidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudaeae munitissimum, & infesum a Demetrianorum factionis hominibus, ut iam ante diximus, qui cum aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veritine occupato per vinum loco ad unum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, ut sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium, ille vero data eis in hoc ut postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocavit praesidium. Interim Ionathas in Galilaea moris a stagno Gennefara castris quae primum posuerat, in campum Asor progressus est, nesci us hostem esse in eo. Demetriani vero qui ante unum diem aduentum eius praesenserant, collocatis prius in monte insidijs, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspiciens Ionathas paratos ad praelium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cum a tergo se insidiatores Iudaei ostendissent, veritine intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut pene omnes Ionatham deferrent in periculo. Solum duces Mathias Absalomus, & Iudas Chaphsi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui a desperatione sumpta audacia tanto impetu aduersam hostium frontem inpulerunt, ut territi ceu

furantib. cederent. Tum vero illi qui Ionatham desituerant, videntes
 fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in praelium iam in-
 certam fugam versus persequébantur, donec ad Cédasa ventum est. v-
 bi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus,
 recepit se Hierosolyma. Et cum omnia sibi ex sententia Dei fauore
 videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quib. dedit
 mandata, ut in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eosq; cog-
 nationis admonerent atque fœderis, qui postquam Romam venerunt,
 expositis ad senatum postulatis Ionathæ Pontificis, quod cuperet re-
 nouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptisq; liti-
 sis commendatijs ad reges Europæ & Asiæ, quo tutius possent iter fa-
 cere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis
 literas à Ionatha Pontifice quarum exemplum erat hoc. Ionathas Pon-
 tificis gentis Iudzorum & senatus ac populus Iudzorum, ephoris Lace-
 dæmoniorum senatuique & populo fratrib. suis salutem. Si valeris, &
 es vestra tam publice quam priuatim prospere cedunt, gaudemus: va-
 emus enim nos quoque. Superiorib. temporib. perlata ad Oniam Pon-
 tificem nostrum, ab Ario Rege vestro missa per Demotelem epistola,
 se cognitione nostra, cuius exemplar subiūximus, & literas eas cupide
 accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolen-
 tiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum deo & sacris
 oraculis scripturis. Quod vero non prius vos cognatos agnouerimus, il-
 leo factum est, ne videremur vobis captandæ amicitiz occasione pre-
 cipere. Interim toto eo tempore ex quo renouata est nostra consuetudo
 in sacris solennitatib. rem diuinam facientes, etiam pro vestra salute
 & victoria vota nuncupauimus. Et cum multis circumquaque bellis
 exaremur propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos
 & alios amicos sollicitandos duximus. Nunc vero peractò bello, misi-
 mus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iasonis, viros
 enatores & honoratos, quib. etiam ad vos dedimus literas, ut renouent
 mutuum nostram amicitiam. Bene igitur facietis si vos quoque nobis
 scripseritis, & significaueritis si qua in re vobis opera nostra possit esse.
 Iam ad omnia obsequia promptos nos habituri. Itaq; Lacedæmonij &
 legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque
 societate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudzorum sectæ erant, quæ
 de reb. humanis inter se dissentiebant: vna Phariszorum dicta, altera Sad-
 duceorum, tertia Essenorum. Horum Pharizæi, quædam, at non omnia
 iure tribuunt, quædam vero in sua potestate esse aiunt, vt vel fiant, vel
 non fiant. Esseni vero omnia in fati potestate esse affirmant, nec quic-
 quam hominib. præter fati decretum accidere. At Sadducei fatum omni-
 nino negant & e rebus tollunt, dicentes nihil fataliter euenire homini-
 bus: & omnia in nostra ipsorum potestate esse, vt tam felicitatis nobis
 ipsi auctores simus, quam infortunij si deteriora consilia secuti fuerim.
 Sed de his diligentius tractauimus in secundo de Iudaico bello volumi-
 ne. Porro Demetrii duces volentes acceptæ cladis abolere ignominiam,
 maiorib. copijs reparatis duxerunt contra Ionatham, qui comperto eo-
 rum aduentu propere in Amathensem agrum occurrit, nolebat enim
 eos sine impedimento Iudæam innadere, cumque ad quinquaginta sta-
 dia prope hostem castra posuisset, misit qui res hostium & munitionem
 perspecularentur, qui cum explorassent omnia, & quosdam captiuos
 noctu adduxissent, indicantes quod ex improviso hostis vellet eos ag-
 gredi, mature omnia comunij, dispositis etiam extra castra excubijs,
 & in agminis retinens per totam noctem exercitum iussu parato esse
 animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos horum conatus

An. mundi
 3821.
 ante Chri-
 stum nat.
 143.
 Ionathas fa-
 gat Demet-
 rii milites.
 Ionathas ve-
 niunt ami-
 citiam cum
 Romanis &
 Lacedæmo-
 niis.

Tres Iudæ-
 rum sectæ.
 Tharizæi
 Esseni.
 Sadducei.
 De bello Iu-
 daico lib. I.
 cap. 12.
 Demetrii
 duces iterum
 in Ionatham
 mouent: ni-
 hil sibi sue-
 cessurum vi-
 dentes nocte
 descendunt.

An. mundi
3821.

Ante Christi
natiuitatem.

143.

Ionathas in
Arabiam

proficiscitur

& Nabataeos

uastat.

Simon Ionathas

frater

Ioppen occupat.

Simon

Hierosolyma

& arcem

reficiunt.

Demetrius

in Arfacem

Parthorum

regem mo-

uet, praelio

superatus

capitur.

Hedio &

Ruff. cap. 9.

1. Macch.

12. 13.

Tryphon re-

gnam An-

tiuchi ad se

transferre

cupiens, Do-

nathas con-

spiciunt, &

per Aracem

perit.

fallerent. Demetrii vero duces ut sensere Ionatham praemonitum, haerebant inopes confilio hoc ipso turbati, quod viderent nihil sibi successurum absque insidijs, nec aperto Marte pares se Ionathae futuros ducerent. Deceuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, coepit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabataeis vastatis abactaque praeda & captiujs abductis, Damascus veniens illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudaeam & Palaestinam usque Acalonem, opportuna loca firmabat praesidijs, atque ita communia regione armis & edificijs, Ioppen contendit, eique occupatae validum imposuit praesidium, quod intellexerat Ioppenenses velie Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi Pontifex aduocata in templum concione populi, suasit ut rescicerent vrbs moenia, & murum quo templum septum fuerat rursus rescicerent, turribusque altis additis inunitionem redderent, utque alium murum excitarent inter arcem & urbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. praeterea ut arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis inunitionibus, firmiores etiam ac tutiores facerent. Quae sententia comprobata suffragijs populi, ipsi assumpta sibi munienda urbis cura, Simoni ut idem in ceteris Iudaea locis curaret, dedit negotium. Ceterum Demetrius trans Euphratem peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem, simul occupare, ut potius superioribus, satrapijs, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Graecis atque Macedonibus potestantibus, editionem si veniret, atque etiam contra Parthorum regem Arfacem auxilia. Quia ipse accensus properauit ad illos cogitans, si res aduersus Parthos cessissent prospere, facile se deinde exturbaturum Tryphonem e regno Syriae. ut vero magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arfaci intulit, & superatus praefatio amissioque exercitu, ipse vnus in potestatem hostium venit, sicut alias narrauimus.

C A P. X.

Demetrio a Parthis capto Tryphonem aduersus violat & Ionathas dolo capto atque interfecto Simoni eius fratre bellum inferi.

Tryphon autem cognita calamitate Demetrii, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quoniam pacto eo sublato, regnum posset ipse inuadere & occupare: nec aliud magis videbatur obitare eius cupiditati, quam Ionathas amicus Antiochi. Itaque decreuit illum prius medio tollere, atque ita deinum adolescentem aggredi. quam obrem ad Bethsan profectus, quae Graecis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham, cum quadraginta milibus Iudaeorum militum, paratum obistere si quis vim inferre conatetur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iustis suis ducibus ut imperata Ionathae facerent, quo magis fidem beneuolentiae fixae astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret facilius. postremo suasit ut dimitteret exercitum, cessante bello & pacatis rebus, omnibus, rogabat tamen, ut recitarent circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & accipe-

ret in tutelam suam ciuitatem eam arcesque finitimas, dicens se in hoc venisse. ut has ei traderet. Ionathas vero nihil mali suspicatus, credensque vere & beneuolo animo Triphonem huc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilza reliquit. mille vero secum duxit, Triphonem persecutus Ptolemaidem. Oppidavis vero urbem confestim, ita, ut pramonii fuerant, claudenribus, viuis captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. moxque missa est in Galilzam pars exercitus, ut & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum prouenerat, arreptis armis mature inde euaserunt. Nam Triphonis milites non ausi experiri vim, quod intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta res vnde venerant retro reuersi sunt.

C A P. XII.

Quod Simoni Iudaeorum gens & Pontificatum simul & copiam imperium detulit.

Hierosolymis autem postquam auditum est de Ionathae captivitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quod non sine causa timerent, ne deituti eius prudentia simul & fortitudine infestarentur a finitimis: qui in eam diem metu Ionathae cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorturi, & adducturi Iudaeorum gentem in extremum salutis periculum, nec eos sefellit sua expectatio, quamprimum enim auditum est necatum esse Ionatham, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauius gerere, quin & ipse Triphon collecto exercitu in animo habebat Iuxam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nonorum mortuum antonies, & volens eis contra Triphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere. Non ignoratis viri tribules, quam grauius & intrepide ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cum non nouum sit in nostra familia legibus patriis & religioni propugnanda vitam impendere, nullo terrore adigi potero, ut vitam gloriæ præferam. Quapropter cum non desit vobis dux paratus pro vobis quiduis quantumuis magnam vel pati vel facere, sequimini a' actiter quocunque duxero, neque enim ego melior sum meis fratribus, ut vitæ parcere debeam: neque ita degener, ut quod illis semper visum est longe pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignatiam subterfugiam: quin potius certum est gerinam me illum fratrem egregius approbare facinoribus. Confido enim in Deo, quod poenas ab hostibus exigere dabitur. vosque vna cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quod existimaat destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciam, & posita formidine ausa est meliores spes concepere: ita vix ore totus populus acclamauerit, placere Simonem imperium accipere, & in locum fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere. nuncquam enim se detrectaturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quorquor ex suis ad militiam essent idonei, aggregus est urbem moeribus cingere, communireque, celsis & validis turribus, quo opere perfectio misit Ioppen vnum ex amicis Ionatham Absalomum filium, iussu habi-

An. mundi
3822. Ante
Christum
nat. 142.

1. Mac. 11.
Ionatha de-
siderium o-
mnium Hiero-
solyminu cap-
sit.

Iudaeam fi-
nitima a gru-
tes, sicut &
Triphon in-
uadunt.

Simon Iona-
tha frater
conuocato
in templum
populo, sepa-
ratim a fratribus
vestigia se-
quuntur
pollentur.

An mundi
3813. ante
Christum
natum
141.

Simon Iuda
ac Ionatha
fratris
succedit.

Simon Iona-
tham Absa-
lomi filium,
Ioppen, ut
habitatores
inde egeret,
misit.

An. mundi
3823. ante
Christum
natum

141.

Triphon
fraudulen-
ter spem fra-
tru redimen-
di, propositis
conditionib.
facit Simo-
ni.

Ionathas à
Triphone in-
terficitur.
Monumen-
tum Ionathas.

Immunitas
à tributis Iu-
dam parata.
Auctoritas
Simonis.
Simon Hierosolym-
um arcem
expugnat.

tatores eius populariter inde eicere, veritus ne urbem Triphoni trade-
rent, ipse interim mansit Hierosolymis ad urbis custodiam. Triphon
autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæā, du-
cens secum vinctum Ionathan. et Simon occurrit cum suis copiis iuxta
oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt.
Triphon vero cognito quod Simon Iudæorum Princeps sit constitutus,
militē eum nuncios, & hunc dolo circumvenire cupiens: mandabatq;
ut si veller dimitti fratrem Ionathan, centum argenti talenta persolue-
ret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quod
ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim
eum tantisper servari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redde-
ret. At Simonem techæ eius non latuerunt: sed intelligens quod &
pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius,
insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne ne-
gatis pecuniis & filiis videretur fuisse fratri causa interitus, aduocato in
concione exercitu postulata Triphonis ad eos retulit, admonitis pri-
us quod subessent insidiæ. præstabilis tamen esse & pecunias & filios
mittere, quam contemptis Triphonis conditionibus suspicionem in-
currere, quasi fratrem servare noluerit, atque ita placuit & Ionathæ pu-
eros mitti & pecuniam. quibus acceptis Triphon non servauit fidem, 20
nec dimisit Ionathan, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens
per Idumæam ascendere Hierosolyma, peruenitque vsq; Iora Idumææ
oppidum. At Simon eum perpetuo confestabatur, castra castris illius
opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Triphonem ut propere
sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse equitatum quasi eadem
nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix dela-
psa viam apertam difficilem maxime equis reddiderat, irritum factum
est eius propositum, & motis inde castris in Coelesyriam rediit propere:
obiterque in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionathæ, ipse 30
Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Mo-
dim & paternum sepulchrum transtulit, publice Iuxu honorati: vbi
amplissimum monumentum extruxit patri simul & fratribus suis è
marmore polito & candido, excitato enim in late conspicuam celsitu-
dinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus,
opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus
& fratribus cuique vnæ erexit, mira tam magnitudine quam pulchri-
tudine, quæ durant vsque ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, ut
Ionathas cæterique domestici quam magnificientissimo sepulchro es-
sent conditi: qui defunctus est exacto Pontificatus simul & imperii anno
quarto. Cuius suocessor Simon constitutus suffragio populi, primo sui
principatus anno suis immunitatem tributorum peperit: quæ hæcenus 40
Macedonibus erant soliti pendere: idque accidit post annum centesi-
mum septuagesimum ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus
est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, ut tam in priua-
tis instrumentis quam in scripturis publicis adicerent, actum esse an-
no primo Simonis Iudæorum ethnarchæ optime de gente sua meriti.
nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, &
multas de finitimis hostibus retulere victorias. Deuastauit enim Gaza-
ram & Ioppen & Iamniā, expugnataq; Hierosolymorū arce solo eam
æquauit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, neue inde urbi 50
aliquod inferretur incommodum. quo factō visum est ei operæ præciti,
si mons quoque, in quo sita fuerat, complanaretur, ut solum templum
emineret: effecitque id commemoratis pro concione malis quæ à præsi-
diariis in eam diem Iudæi passi fuerant, quæque etiam in posterum fer-

re cogerentur, si externus aliquis princeps ei loco imponeret prædium. adeoque permotus est eius exhortatione populus, ut non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstarer, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longe celsius.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, iudæis.

Non multo autem postquam Demetrius caprus est, Alexandri filius cognomine Deusa Tryphone est necatus, anno quarto, postquam eius tutelam susceperat: sparsoque rumore, quod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos sollicitauit milites magnis pollicitationibus ut sibi regnum deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum vero fratrem, si possetur imperio, ultorem fore defensionis qua fratrem eius deseruerint. Illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum vero adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominum sibi conciliaret, quamprimum enim Rex declaratus est absque persona Tryphonem agere cepit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuiss. Milites enim pertæsi eius mores defecerunt ad Cleopatram uxorem Demetrii, quæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Et cum Demetrii frater Antiochus cognomine Soter obtraheret, nec ab illa vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens, fecit autem hoc partim amicorum iussu, partim quod timeret ne quidam Seleucenses urbem Tryphoni traderent. quo postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicem persequens, compulsus in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum Pontificem, qui de amicitia & societate agerent. qui & postulatæ eius libenter admisit, & mox misso comœatu ac pecuniis ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora, cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius à terra prostigatur.

Æterum Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copiis, misit eum, ut, vastata Iudæa, Simonem in potestatem redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu sit obuiam, præmissisque cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis sublequebatur diuerso itinere: positisque complexibus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit exsententia, & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cum & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

An. mundi
3824.

AnteChristum nat.

140.

Hedio &
Ruffinus ca.
10.

2. Macc. 15.

Tryphon Alexandro nato, imperio positur.

Tryphon concupitam potestatem ostendit.

Tryphonis milites ad Cleopatram

Demetrii uxorem desciunt.

Hedio &
Ruffinus

cap. 11.

Antiochum Tryphonem

ciuitum Syria, in Dora

obsidione cingit.

An. mundi
3827.

AnteChristum nat.

137.

Tryphonis

causa.

Hedio &
Ruffinus

cap. 12.

Simon cum filio Cendebæum regionem occupat.

CAP. XIV.

Quod Simon à genere suo Ptolemæ in conuiuiis per dolum occisus est.

An. mundi
830.

Ante Chri-
stum nat.

134.

*Medio &
Ruffinus
cap. 13.*

1. Mac. 16.

*Nulla fides,
pietasque, no
in, foveo
quidem.*

An. mundi
831.

Ante Chri-
stum nat.

133.

*Medio &
Ruffinus
cap. 14.*

1. Mac. 16.

*Ptolemæus
oppugnatus
ab Hyrcano,
matrem &
germanos
quos captos
tenebat, in
muru præ-
cipitandi
locat.*

*Historiarum
Biblicarum
finis.*

IS per octo annos Iudæis præfuit, postremo in conuiuiis casus, in fidiis generi sui Ptolemæi, qui vxore etiam eius & duobus filiis comprehensus ac coniectis in vineula, misit quosdam, vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent, adolescens autem hoc præfentens mature in urbem refugit, frater fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simulque odio quo Ptolemæum prosequeretur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quod iam Hyrcanum receperat.

CAP. XV.

Quomodo frustratus Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatum potitus est.

ILle igitur recepit se in quandam artem super Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus vero, accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cum litatum esset, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem & erga germanos misericordia, hos enim Ptolemæus productos in moenia flagris cadebat in loco omnibus conspicio, minitans se præcipitaturum eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis carissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat, ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei mortis daret operam, vt redactum in potestatem inimicum afficeret poena, & vlcisceretur homines sibi natura coniunctissimos, gratum enim sibi fore inter tormenta mori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus vero talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quam primum verberari & lacerari matrem videbat, restigescere statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille, quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisus Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

CAP. XVI.

Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis sedus cum eo iniit.

*Medio &
Ruffinus
cap. 15.*

*Antiochus
Hyrcanum
in urbem
compellit.
Pleiades se-
ptem bella.*

Antiochus autem maior incommodorū, quæ à Simone acceperat, Iudæam aggressus est, ex quo regnare coeperat anno quarto. principatus vero Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimam olympiade: vastatisque agris Hyrcanum in urbem ipsam compulit, eam septenis castris cum cinxisset, primum nihil proniciebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiam aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt. remedio postremo ad septentrionalem muri partē, qua planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque, tertiam contignationem impositisque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: duplici

fossa longa, simul & lata cinctis Iudæis præcludit omnem exitum. illi contra crebro excursantes, si forte negligentius custodiri castra offenderent, affliciebant hostem clade aliqua: quod si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in turiora facile. Hyrcanus autem postquam cognovit sibi obesse suorum multitudinem, quod inutiliter absumeretur ad victum necessaria, secretam infirmiore turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusus vetabat progredi, ita, ut miserabiliter oberantes mœnibus, conficerentur inedia. sed cum peruenisset festum scenopægiæ, miseratione suorum rursus in urbem recepti sunt. Rex etiam rogatus, ut gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc cōtentus victimas misit magnifice, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quam argentea referta omne gentis aromaticis: & exercitui præbuit epulum longe diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta urbe porcos super altari mactauerat, & iure carniū illarum templum alpererat, violatis Iudæorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at ille Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab hominibus. Hyrcanus vero cognita eius æquitate & pietate delectatus legatos ad eum misit rogantes, ut liceat sibi patriis vivere legibus, cum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentē inlociabilem & discretam instituta à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit, ut obfelli arma sibi traderent, & v&digalia toppe cæterarumque extra Iudæam urbium concederent, & insuper prædium reciperent, promittens pacem se daturum his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia excepto præsidio, quod vitarent extorrum consuetudinem quod ne reciperent, maluerunt regi dare obfides, & 500. talenta insuper: quorum trecenta mox representata sunt, & inter obfides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiecta que mox lorica quæ impedita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterum Hyrcanus apertum monumento Davidis, qui olim regum omnium fuisse ditiſſimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecunijs fretus primus omnium soluit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in urbem cum exercitu traxit liberalissime: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est vna cum auxilijs, Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto tropæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem proſtigauerat, hæſit ibi perſiduum ad preces Hyrcani Iudæi, quod in id tempus forte quidam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et ceterum est, quod ille scripsit: nam pentecoste instabat post Sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit, quo prælio victus & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, similis ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam ante in alijs commentariis diximus.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

Cæterum Hyrcanus audita morte Antiochi confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas & opugnatōrib. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense: i cepit: deinde Samagam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima arque Garizim cum gente Cuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitanæ extructum, & missu Alexandri à Sanabellere duce in gra-

An. mundi
3831.

ante Christi
nat.

123.

*Infirmitas
turba ciuitate
eiecit & recipitur.*

*Antiochus
Scenopægiæ
septem dierum
inducias Iudæis concedit*

*Hyrcanus cō
Antiocho
soluit obſi
dione fœdus
facit.*

*Hyrcanus
ingentem
pecunia vim
ex Davidis
monumento
proſert.*

An. mundi
3838.

ante Christi
nat.

126.

*Nicolaus
Damascenus.*

*Antiochus
in confictum
cum Partho
interemptus.*

*Hedio &
Ruff. l. 16.*

*Hyrcanus
multas Syriæ
urbes capit,
& templum
in monte
Garizim
deſolatur.*

An. mundi
3840. ante
Christum
nat. 124.
*Idumaei ab
Hyrcano sub
iugati circū
cisionem &
ritus Iudaici
admis-
erunt.
Hyrcanus a-
micitiā cū
Romanis re-
nouat.*
An. mundi
3844. ante
Christum
nat. 120.

*Demetrius
ab Alexan-
dro uisus,
trucidatur.
Hedio &
Ruff. c. 17.
Alexander
in conflictu
cum Antio-
cho Grypho
caesus.*
An. mundi
3852. ante
Christum
nat. 112.
*Hyrcanus
cum fratre
inest in bel-
lu laborant,
in pace ui-
uit.*

tiam generi ipsius Manassæ, qui fuerat frater Iaddi pontificis, ut & ante dictum est, incidit autem huius templi desolatio post annum 200. Hyrcanus vero etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisque omnibus Idumæis edixit, ut circumciderentur, nisi mallet & propria pelli sedibus. At illi amore patriæ admiserunt & circumcisionem, & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primum tempore inter Iudæos censerī cœpti sunt. Cæterum Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad Scæuatum: ubi recitatis eius literis amicitia imperata est his conditionibus. Fanius M. F. Pr. indixit Senatui in campum 8. Id. Februarias, præsentē L. Manlio L. F. Mentina, & C. Sempronio C. F. Falerna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Dolitheï, Appollonius Alexandri, Diodoros Iafonis, viri honesti ac probi, missi a populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, de negotiis publicis, ut Ioppe & portus, Gazaque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablata præter Senatus decretum, restituantur hæc omnia, neue militibus regis liceat per regionem ipsorum, aut subditorum iter facere, & ut eo bello per Antiochum irritata præter decretum Senatus fiant irrita: utque legati a Senatu missi, curent reddi, quicquid Antiochus abikulerat, & precium agrorum æstiment, qui eo bello deuastati sunt, & ut literæ commendatitiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius possint reuerti in patriam. Quibus de rebus visum est Senatui renouare societatem & amicitiam cum viris bonis, & missis à bono atque amico populo. De literis autem scribendis responsum est, curæ futurum senatui quam primum ab aliis negotiis vacauerit, & daturum operam ne vlla posthac eis inferatur iniuria, mandatumque est prætori Fanio, ut ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodius se referre possent in patriam: atque ita publico sumptu Legatos Prætor domum remisit, cum cōmendatitiis ad eos, per quorum loca erant transiituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum status hic fuit. Demetrius autem rex, cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuisus ex æquo tam Syris quam suis mililibus, propter mores improbos, ita ut miserint ad Ptolemæum Phylconem, rogantes: ut aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem possent regem sibi constituere. cumque is misisset Alexandrum Zebinam, commisso proelio Demetrius vincitur, & refugiens e pugna ad Cleopatram uxorem in Ptolemaidein, exclusus est ab ea: delatusque inde Tyrum ab inimicis capitur: & diu misere vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus foedus fecit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Gryphio, Demetrii filio, in proelio caesus, occubuit. At Antiochus regnum Syriæ consecutus, non ausus est expeditionem contra Iudæos suscipere, audito quod frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra eam apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parere se contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quod in ea vrbe educatus sit. parte autem genitus erat Antiocho Sotere, qui a Parthis occisus est. acciderat enim ut Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut alias diximus. porro Antiochus Cyziceni ubi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim post Antiochi eisdem defecerat a Macedonibus: iamque nec ut subditus, nec ut amicus vllam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res eius auctæ sunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo se atterebant mutuo, occa-

tionem Hyrcano praeiuit, ut secure frueretur Iudaeae prouentibus, & in gentem pecuniarum vim inde cogeret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, non dissimulauit & ipse quid moliretur: videntque Antiocho nihil esse ab Aegypto praesidii, sed tam ipsum quam eius fratrem multas clades accepisse ex continuis inter se certaminibus, utrunque facile desepxit.

CAP. XVIII.

*Quod Antiochus Cyzicenu Samarithu auxilium ferens
victus aufugit.*

10 Quapropter duxit exercitum ad Samariam urbem munitissimam, quae quod nunc Sebaste vocetur ab Herode condita; cum esset opportunum, dicemus, hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, insensus ei propter inlustras illatas Mariissenis, colonis Iudaeorum & sociis, sed Syrae regi subditis. Cum itaque urbem fossa & duplici muro cinxisset per 80. stadia, obsidioni praefecit filios Antigonum & Aristobulum; quibus vigentibus & fame premente eo necessitatis adducti sunt Samaritae, ut coacti vesci cibis insuetis homini, postremo Antiochi Cyziceni opem implorauerint, qui cum venisset propere, victus est ab Aristobulo militibus: & insequentibus eum fratribus usque Scythopolim, aggre euasit, ar illi reuersi contra Samaritae rursus eos compellunt intra moenia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. is accitis a Ptolemaeo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre, & tantum non imperio per eam deturbatus miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrociniabundus cum Aegyptiis, non audeus quidem apertio Marte dectnere, quod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, ut Hyrcanus obsidionem Samaritae solueret. Sed postquam multos e suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audacius quam prudentius cum hoste congressus, praestigatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quaedam oppida manifeste Iudaeis prodidit; nec quicquam Samaritanis obsessis profuit, atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus urbem capere, etiam solo eam aequauit, inducis illo torrentibus, quorum elumie ita cuncta foedata sunt, ut ne vestigium quidem superesset eius oppidi. incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice dignatum tum esse diuino colloquio. Fertur enim quod illa ipsa die qua eius filii conseruerunt cum Cyziceno praelium, Pontifex ipse solus in templum odoramenta adolens vocem audierit, nuntiantem filiorum recentem de Antiocho victoriam; idque mox progressus renuntiavit multitudini, & paulo post certius comprobatur eum eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gestae sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, ut non Hierosolymis solum, sed & apud Alexandriam, reliquamque Aegyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudaeorum successibus. Cleopatra enim Regina a filio Ptolemaeo Lathuro dissidens, copiis suis duces proposuit Chelcias & Ananias filios Oniz, qui templum in Heliopolitana praefectura edificauerat Hierosolymitano simile, ut alias diximus. ex horum sententia Regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui prius nobiscum venerunt in Cyprum, quae postea Cleopatra illo muni sunt, confestim deficiebant ad Ptolemaeum. soli vero ex Oniz factione Iudaei constanter manserunt in otitio, eo quod ciues eorum Chelcias & Ananias apud Reginam el-

*Hyrcanus ob
fides Sama-
riam.*

*Antiochus
auxiliaturus
Samaritanu,
ab Aristobu-
lo caditur &
fugatur.*

*Epicrates pe-
cunia corru-
ptus, Scytho-
polim Iudaeis
prodit.*

*Hyrcanus Sa-
mariam ca-
pit.*

*Hyrcano in
templum per
vocem filio-
rum de An-
tiocho victo-
ria nuncia-
tur.*

*Chelcias &
Ananias
Cleopatra
copiis duces
propositi.*

Strabo Cap-
padox de Iu-
daeorum fide.
Hyrcanus &
Pharisei ho-
res.

Eleazarus
Phariseus
Hyrcano ma-
tri capiti-
tatem expo-
nat.

Ionathas Sad-
duceus Hyrc-
canum con-
tra Phari-
saos inflam-
mat.

Hyrcanus a
Phariseis ad
Sadducos de-
finit.

Constitutio-
nes Phari-
saicae.

Hyrcanus
moritur.

An. mundi
3861. ante
Christum
nat. 103.

Quintus
Hyrcanus de-
puit.

An. mundi
3861. ante
Christum
nat. 102.

Hyrcanus &
Ruth.

Hyrcanus &
Ruth.

Hyrcanus &
Ruth.

Hyrcanus &
Ruth.

Hyrcanus &
Ruth.

Hyrcanus &
Ruth.

sent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inui-
diam peperit. sed præcipue Phariseorum secta male ei volebat, de qua
supra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud po-
pulum, ut etiam si regi obloquantur aut Pontifici, fidem tamen eis vul-
gus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis carus huic
hominum generi, quos cum aliquando vocasset ad convitiuin, & acce-
pisset comiter postquam animaduertit eos ex hilaratos, sic illos affatus
est: Scire eos suam voluntatem, quod nihili magis cuperet quam iustus
esse, & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum ipsi doceant.
atramen si quid in ipso desiderent, & aliqua in re à iustitia præscriptis
aberrantem deprehenderent, officij illorum esse, ut admonitione cor-
rigant. cum vero omnes eius virtutem comprobarent, vehementer ga-
uilus est eorum testimonio. tandem vnus è convitiis Eleazarus, vir ma-
gnus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, aiste cupere audire verita-
tem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu
populi. illo vero causam rogante, cur ita hoc postularer: Quia, inquit,
audiuium ita à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse re-
gnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo graui-
ter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minus Pharisei ceteri. Tum
Ionathas quidam è Sadducorum secta, quæ est Phariseis contraria, 20
præcipuus Hyrcani amicus, dicebat se communi Phariseorum senten-
tia conuictum Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore
interrogatis illis, qua pœna hominem dignum ceusant. Quod post-
quam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronuntiata ab illis sententia se
cogiturum, atque eorum consensu factum sit sibi conuicium, & illi satis
putarunt, si vinculis castigaretur, & verberibus, quod iniquum videret-
ur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus cle-
mens sit in animaduersionibus: vehementer exacerbatus est, quasi iam
comptum haberet eos esse, lautores approbatæ sibi generis infamiae.
Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum, ut, desertis Phari- 30
sæis, ad Sadducos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus ea-
rum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est, ut & ipse & e-
ius filii parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum alias op-
portunius dicitur. Nunc enim indicandum est, quod multas constitu-
tionum à maioribus per manus acceptas Pharisei tradiderint populo,
quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicæ: & ideo Sadducei his autori-
tatem abrogant, dicentes oportere eas tantum seruari, quæ scripto con-
tinentur. atque hinc magna inter utrosque exorta est controuersia, dum
ditiore sunt à Sadducorum partibus. Pharisei vero cetera multitu-
dinis nituntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essenorum tertia 40
satis docuimus in secundo de bello Iudaico volumine. Hyrcanus au-
tem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsusque vno &
triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitionibus,
tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iu-
dæorum, & Pontificatu & Prophetia. fruebatur enim diuinis collo-
quiis. vnde tantam natu est futurorum præscientiam, ut prædixit
duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus com-
potes. quorum exitum operæ precium est cognoscere, quo magis patris
cluceat diuinitio.

C A P. XIX.

Aristobulus primus sibi Diadema imponit.

De functo enim eorum patre Aristobulus, natu maximus volens prin-
cipatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit,

post 431. annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cumque fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis eum assumpsit, ceteros vero in vinculis habuit, matrem etiam coniecit in carcerem, principatus zinu' am, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eo crudelitatis processit, ut fame necaret in vinculis. post matrem vero interfecit fratrem quoque, quem prae aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, quas primo quidem reiecit, partim quod eum diligeret, partim quod per inuidiam confectas putaret. Sed cum aliquando Antigonus magnifice reuerteretur è bello, quo tempore populus solenne sechopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater vero interfuturus sacris splendidissime ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi quibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasione in rebus prospere gestis Antigoni & pompa quam adornauebat, venerunt ad regem, & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebantque venturum breuè cum valida armatorum manu ad occidendum regem, quod stultum existimet cum regno solum potiri liceat, communicato honore contentum esse. Aristobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodam obscuro & subterraneo (decurmbebat aut in turri quæ post mutato nomine, Antonia dicta est) māsā autem vt siquid sine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quod si armatus aduenteret, vt trucidaretur, primum tamen ad eum qui rogaret vt inermis veniat. At Regina, & reliqui insidiatōres, persuaferunt nuncio, vt contraria diceret, audisse fratrem, quod armaturam eximiam sibi comparasset, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus vero nihil mali suspicans, & fratris beneuolentia, ira vt erat cum tota armatura, venit ad Aristobulum, contemplandum se præbitorus. cumque peruenisset ad turrim Stratonis, quæ valde obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit, quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolentiam. Sed illud maxime admiratu dignum est, quod Iudas quidam, cuius predicationes nunquam fefellerunt, varicinus est. Is cum videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam assidebantur, exclamauit poenitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguat incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat: quoniam locus ille abesset 600. stadiis, & diei pars maior exacta esset, atque ita periculum esse, ne mentitur suum oraculum. Ad hæc modum sollicito nunciatur Antigonum celum ad cellā subterraneā turris, quæ & ipsa Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima, quæ post Czærea nominata est, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobulum autem continuo cepit fratrem necis poenitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum sacrum suum continenter detestaretur, ita, vt postremo crescentibus doloribus sanguinem vomeret, eum quidam è ministris effertens, diuina, opinor, ita volente providentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat vestigia, quo facto ingens eorum, qui viderant clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam sciscitaretur Aristobulus, omnibus autem dicere tergiversantibus, tanto magis cōtendebat cognoscere, quod natura ita con-

An. mundi
3862.
Ante Christi
natiuitatem
102.

Aristobulus
Antigonum
in regni so-
cietatem ad-
mittit, cæ-
teros in vin-
cula con-
icit, & ma-
trem fame
necat.

Aristobulus
Antigonum
fratrem in-
terficit.

Antigonus
apud Ari-
stobulum
falso accen-
satur.

Aristobuli
conianx
versuta,
Antigonum
dolo truci-
dari curat.

Via calum-
nia.
Iudas Essæ-
natur.

Stratonis
turris &
maritima
Cærea no-
minata.
Aristobuli
fratricida
parricida.

An. mundi
3861.
Ante Chri-
stum na-
tum 11.
Consuetudo
luter.

paratum sit, ut suspecta nobis sint, quae dissimulantur silentio. tandem ubi minis ac terroribus expressit, ut faterentur veritatem, conscientia graueret. etus animum plurimas effudit lachrymas: & gemitum ex imo pectore reducens, Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quando tam cito reposcor ad poenas cognati sanguinis? o cor, us impudens quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagrant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ira parentare oppressis per nefas & patricidium? vix ea fatus erat cum exhalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est, Gazcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturae, magna-que eius parte attributa ad Iudaeae limites, cuius habitatores comminatione ex illi coegit circumcisionem ceterosque Iudaeos ritus admittete. Alioqui natura arq;us erat & modestus, ut attestatur Strabo ex auctoritate Timagenis, sic dicens: Hic vir arq;us fuit & Iudaeis multis in rebus commodus, nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituraeorum eis attribuit, deulnetam circumcisionis foedere.

10

CAP. XX.

Alexandri Iudaeorum Regis regesse.

20

Post Aristobuli obitum Salome eius vxor, quam Graeci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse ut diximus vinxerat: Ian-
nium, qui & Alexander est, regem constituit, & tate ceteros praecedente
atq; modestia: cui accidit, ut mox natus ex osulo patri factus sit, nec
vnuquam, dum ille viueret, ipse eius conspectum admissus. eius odii cau-
sam ferunt hanc: Cum aliquando in somnis ei Deus apparuisset, roga-
uit de successore, sollicitus de Aristobulo & Antigono, quos praeter
dilebat fratribus. Sed cum Deus huius effigiem designasset, contristatus
quod is in omnes fortunas esset successurus, in Gailaea educatum
voluit. Sed oraculi fidem euentus approbavit. Potitus enim hic regno
post defunctum Aristobulum, alterum fratrem insidiantem sibi inter-
fecit: alterum contentum priuata & ociosa vita in honore habuit. Con-
stituitis deinde rebus imperii, prout sibi visum est conducere, ad Pro-
temaidem duxit exercitum: & cum prospere pugnasset victos Iturae mo-
nia compulsi, eosque obsessos oppugnare auctus est. Solae enim e ma-
ritimis Ptolemais & Gaza expugnanda supererant, & praeter has Zoi-
lus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim de Dora occupauerat. Sed
cum Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuo
cladibus suas vires attererent, nihil praedidii ab eis expectandum erat
Ptolemaidensibus, verum Zoilus tyrannus cum iis, quos alebat, militibus
eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians,
non nihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum pericu-
lum. athletis similes, quos, cum desili sint certamine, pudet tamen ad-
uersario manus dare, sed per intervalla se ad iniiciendum certamen
resouent. Supererat vna spes ab Aegypti regibus, & Ptolemaeo Lathuro,
quia matre Cleopatra e regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur
millis legatis, orabant, ut auxilio veniens ex Alexandri manibus pe-
riclitantes eriperet. qui cum ei spem fecissent quod delatus in Syriam
habiturus esset Gazas & Ptolemaidenses in suis paribus, simulque
Zoilum & Sidonios multosq; adiuturos, elatus promissis nauigationem
parabat. Interim Demetrius, qui plurimum apud suos ciues auto-
ritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus, ut mutarent sententiam,
conducibilibus dicens, incertam cum Iudaeis belli aleam subire, quam in

30

40

50

Aristobulus
Iturae ha-
bitatores
circumcisi-
onem ceteros-
que Iudaeos
ritus admitti-
tere cogit.
Strabo ex
Timagene
de Aristobu-
lo.
Medio &
Ruffinus
cap. 19.
Salome A-
lexandra
cognomina-
ta, Aristobu-
li vxor, Alexan-
dram Ian-
nium, re-
gem co-
stituit.
Alexander
alterum fra-
trum inter-
fecit: alie-
rum in ho-
nore habet.
Alexander
ad Ptole-
maidem ex-
ercitum du-
xit, eamque
oppugnat.

certitudinem feruorem accito Domino se dedere, & insuper non praesens solum bellum sustinere, sed maius etiam ab Aegypto imminens. Cleopatram enim non permissuram Ptolemaeum vires sibi parare ē vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim Reginā operam, ut illum etiam ē Cypro efficiat. Futurum autem, ut si Ptolemaeum sua spes frustraretur, ipse in Cyprum reuertitur fugiat, miseri veropitius, in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemaeus cognita in itinere Ptolemaidenium mutatione, nihilominus cursum eo continuauit, & cum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quae contra-
 20 bant connumeratis peditibus simul & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cum neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam contectus est sollicitudinem. Postquam vero Zoilus ad eum, & Gazæ venerunt, petentes auxilium contra Iudaeos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsequio quidem vrbis metu Ptolemaei soluta est. Caterum reducto domum exercitu Alexander coepit astu agere, clam Cleopatram contra Ptolemaeum vocans, aperte vero amicum eius & socium se simulans, quin
 & 400. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiā ipsius Zeilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudaeis attribueret. Tunc
 20 igitur Ptolemaeus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde vero comperto quod ille clam ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo foedere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quae portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandam oppugnationem ducebis cum parte exercitus, ipse cum reliquis copias ad vastandam ac domandam Iudaeam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositum, & ipse ex sua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vel ut quidam scriptores malunt 80. millia, & cum his hosti iur obuiam. Ptolemaeus vero ex improviso ad ortus sabbato Asochim Galilae oppidum vi cepit, & circiter decem captiuorum millia, praeter aliam multam praedam abiecit.

CAP. XXI.

Ptolemaei Lathuri de Alexandro victoria.

Deinde aggressus & Sehorim non longe inde distantem, multis considerans abiit constitutus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum distans est a flumine: & castris ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in
 40 prima acie pugnare solitos oñes nūlle quos hecatontamachos appellabant, gestantes aratos clypeos, sed & Ptolemaei prima acies aequae traris feris utebatur. Et cetera quidem inferiores sibi visum constantiores erant ad praelium: confirmabat autem eos non parum Philostephanus accies instruendae artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebant, nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, ratio faciliorem sibi fore victoriam, si hostis a tergo haberet fluuium, & ē pugna non
 50 posset refugere, & primum quidem a quo matre certabatur, multis vtrinque cadentibus, deinde cum iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum matre cedentibus opeem intulit, cumque inclinato Iudaeorum cornu nullus ferret suppetias destituri ope proximorum fecerunt fugae initium, ceterosque exemplo suo traxerunt, contra Ptolemaei milites acriter instando Iudaeos fugientes cadebant, & tandem profligatos eousque insecuti sunt interficiendo donec lassatis manibus ferrum quoque hebesceret. Ferunt triginta milia cecidisse in eo praelio: Timagenes autem quinquaginta milia suis

An, mundi
 3864. ante
 Christum
 nat. 100
 Zoilus & Gazæ
 contra Iudaeos
 & Dorey-
 ranum.

Zoilus & Gazæ
 contra Iudaeos
 auxilium
 petunt.

Alexander
 Ptolemaei
 Zoilum
 persequitur.

Zoilus
 captus.

Ptolemaei
 ad Iordanem
 profecti.

Ptolemaei
 Asochim
 Galilae oppidum
 vi cepit.

Ptolemaei
 Sehorim
 aggressus.

Hecatontamachos.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

Philostephanus
 accies instruendae
 artifex.

An. mundi
3864. ante
Christum
nat. 100.

*Ptolemaus
est maiorem
terrorem In
dau incuti-
at, humanas
carum, coque-
re iubet.*

*Ptolemaus vi
expugnata.*

*Cleopatra
contra fili-
um exerci-
tum parat.*

*Ptolemaus à
Cleopatra ob-
fessa & ex-
pugnata.*

*Ptolemaus
ciuitas ex
Ægypto.*

*Alexander
fœdus cum
Cleopatra
renouat.*

An. mundi
3873. ante
Christum
nat. 91.

*Gadaram
Alexander
capit.*

scriptis restitit: ceteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus vero cum post victoriam longe lateque excurrisset, sero tandè in quosdam Iudæorum viros se recepit: quos ubi vidit refferos pueris & mulieribus, mandauit militi, vt promissæ iugulatos & in frusta con-
fisos, in lebetes seruientes, membratim conicerent, vt, qui effugerant è prælio, hostem crederent humanis viscèribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quam Nicolaus meminit. Idem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut alias indi-
cauimus. Porro Cleopatra videns augeri filii potentiam, subiecta Græcorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruasata, non permittendum duxit, vt ille magis cresceret, maxime cum circa Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuo tam na-
uales quam terrestres excoiuit copias, quarum supremum regimen penes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus & testamento apud Coum insulam depo-
suit, Iussuque Alexandro filio cum magna classe in Phœnicen appelle-
re, & deficientibus ad se eius regionis incolis peruenit Ptolemaidem: vnde exclusa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus reli-
cta Syria, properauit in Ægyptum. sperans ex improviso occupatum se prædiis vacuum, sed opinione sua frustratus est. Per idem tem, us al-
terum è Cleopatraz ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœle-
syriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filii conatibus, &
quod ei tentanti Ægyptum non esset sententia successerat, missa eo parte
exercitus omnino eum ex eâ regione expulit, atque ita rursus in Ægypto
eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptole-
maidem simul cum præditiariis expugnat. Quo cum venisset Alexander
cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem
afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumque quidam
amicorum Reginz suaderent, vt illam quæque regionem occuparet, nec
fineret tantam bonorum Iudæorum multitudine, cum vnus viri patere
nutibus: Ananias contrarium consuluit. iniquum facinus dictitans si
hominem in societatem receptum suis facultatibus exoreret, præferim
suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gen-
tium Iudæos à se alerent. His rationibus Ananiz Regia inducitur, ab-
stinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœle-
syriæ vrbein Scythopolim. Tum vero liberatus metu periculi quod à
Ptolemæo hastonus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœle-
syriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo
post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem
sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas charissi-
mas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfecit ex eis
decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac cla-
de rex absteritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello ag-
grederetur & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutauit nomen in
Agrippiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cum
animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & ma-
trem eius Cleopatram in Ægyptum, intensus Gazzis, quod acciuisent
illum contra se in auxilium, & vrbe eorum omnium quæ ad Iordanem
populatus est, interim Apollodorus eorum dux noctu cum duobus mil-
libus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis ar-
mauerat, erupit in castra Iudæorum: & quandiu nocturna erat pugna:
superiores erant Gazzæ, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus.
sed quamprimum dies illuxit, & reueritas apparuit, Iudæi se conglo-
merarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfece-

10

20

30

40

50

runt.

*Gaza oppu-
gnata.*

*Apollodorus
ex Gaza no-
tus in Iu-
dæorum ca-
stra veni-
pit.*

runt. At famen ne sic quidem, quamuis grauant inopia, voluerunt cedere, parati quiduis potius perferre quam ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoto perempto, ciuitas capta est. Nam Lyfimachus ipse frater inuidens ei quod tam gratus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita urbem Alexandro tradidit. q. primo pacatus introgressus est, deinde immissum in oppidanis milite permissa saeuendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur, nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasorib. non pauciores Iudeos interimebant. alij vero desolatas prius ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suis mer manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis fanum confugerant: forte. n. senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander vero etiam his iugulatis, & diruta in super vrbem reuersus est Hierosolyma, anno post quam castra ad Gazam admouerat. Eodem tempore etiam Antiochus Gryphus occisus est Heracleonis insidijs, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni vero nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellum gessit cum Antiocho partuo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo post Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum, & imposito sibi diademate, Seleuco bellum inulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopsætis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem vna cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante vero apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggressus, & victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnavit in parte Syriæ. Interim Ptolemaus Lathurus quartum eius fratrem Eucatum eognomine accitum à Gnido, regem apud Damascum constituit, His duob. fratrib. strenue resistens Antiochus, breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum Regina cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit, quo facto Syriæ regnum remansit penes duos fratres, Philippum atque Demetrium, sicut alias narratum est. Porro in Alexandrum domi seditio coorta est, cum per scenopegiæ celebrationem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus, quin & conuiijs impetitus est populariter, exprobrantib. captiuitatem, & indignum q. sacris operetur iactantib. quib. iniurijs exacerbatus occidit eorum cunctos sex millia: & exstructo citrea fanum & altare septo ligno pertingente vsq; ea loca ad quæ solis sacerdotib. parer aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pissidas & Cilicas, nam Syris insensu, non utebatur eorum opera. De uictis deinde Arabib. tributa Moabitibus & Galaditis imperauit, & Amatunthè diruit, non audente Theodoro manus conferere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cum camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægre euasit ipse incolumis: delatusq; fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus non minus quam quinquaginta millia Iudeorum occidit, & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, quid se vellent facere, ore vno responsum est, ut se ipsum interficiat: moxq; miserunt ad Demetrium Eucatum, qui ab illo auxilia peterent.

An. mundi
3873.
ante Christi-
tum nat.
91.

*Aretas rex
Arabum
Gazæi auxi-
liis spem o-
stendit.*

*Lyfimachus
Apollodotum
fratrem oc-
cidit, & Ga-
zam Alexan-
dro tradi-
dit. Antio-
chus Gryphus
occisus*

*Seleucum cum
Antiocho
Cyziceno bel-
lura gerit.*

An. mundi
3874.

ante Christi-
tum nat.
90.

*Antiochus
Eusebes Se-
leucum fugit*

*Antio. Se-
lenci frater
Antiochum*

*Cyziceni si-
lium aggre-
ditur.*

*Demetrius
Damasci
rex constitu-
tus.*

*In Alexan-
dram citrea
coniecta.*

*Amatunth
diruit.*

*Obedias rex
Arabum.*

An. mundi

3834.

ante Chri-
stum nat.
80.

Hedio &

Ruff. cap. 20.

Demetrius

Encarnus

contra Ale-

xandrum

proficiscitur.

Alexander

à Demetrio

vincitur.

Ad Alexan-

dum 6000.

hominum

constant.

Alexander

Iudæos in

Bethonia opp-

ugnatur.

Alexander

in Iudæos

sanctus.

Alexander

Thracæ de

cognomen

apud Iudæos

inuenit.

Demetrius

Philippum

fratrem in

Beroæ opp-

gnat.

CAP. XXII.

Demetrius Encarnus Alexandrum prælio victum superat.

Ille veniens cum exercitu, coniunxit se cum eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander vero cum mercenariorum sex millib. & ducentis insuper, Iudæorumque suæ factionis viginti millib. illi occurrit. habebat autem ille equitum tria millia. peditum vero quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vt-pote Græcos ad defensionem sollicitat: ille vero stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam vi-sum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterum postquam Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retro abiit. Post hæc Iudæi proprijs virib. bellum gesserunt aduersus Alexan-drum, sed semper victi multos amittebant & suorum numero. tandem potentissimos eorum compulso in Bethonia oppugnauit, & capto op-pido relictos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus commi-sit longe immanissimum. epulans enim cum pallacis excelso loco vnde profectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: & in conspe-ctu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigēs pro acceptis iniurijs. quæ tamen inhumaniores fuerunt, licet sæpe ab inimicis afflictus in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit, dum non contenti proprijs eum impugnare viribus, externa etiam au-xilia conciunt: & postremo in eam necessitatem eum compellant, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat restitueret Ara-bibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præ-ter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumera. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatem Thraci-dæ cognomen apud Iudæos inuenit. Cæterum aduersariorum exerci-tus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt, & toto tem-pore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atq; ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Beroæam Philippum fratrem suum oppugnauit, neq; habens secum decem millia peditum & mille equites. Straton ve-rò Beroæ tyrannus & Philippi socius Zizum Principum Arabum exci-uit & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam vene-runt cum magno exercitu Demetrii castra oppugnaverunt, & tam sic quam missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coe-gerunt: abductaq; ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuium ad Mithridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenfes vero quot-quot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus vero rex Demetrium apud se in omni honore habuit, do-nec ibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam: totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysii in Iudæam expeditio.

Hedio &

Ruff. ca. 21

Antiochus

Rex Damas-

cenorum.

Deinde Antiochus cognomine Dionysius, frater ipsius Damascum principatum ambiens, peruenit & ibi rerum potius rex factus est, quam exercitum duxisset contra Arabas. Philippus eius frater, hoc audi-to Damascum aduolat: & cum opera Milesii arcis præfecti vrbe Dama-

sceno.

scenorum potius esset, per ingratitude non remuneravit eum, quod vellet videri terrore urbem, non prodicione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursus Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & urbem servauit Antiocho, at ille auditis de Philippo rumoribus confestim rediit ex Arabia; moxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe quæ nunc Antipatris dicitur, usque ad Ioppense mare, quæ solum parebat accessus: excitatoque muro & per intervalla castellis ligneis per CL. stadia, prætolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensum traduxit hæc exercitum in Arabiam. & cum Arabs primum cessisset, deinde cum decem equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus præliarius est acriter. iamque de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post cuius casum exercitus refugit in vicum Cana, ubi maxima ei pars fame absumpta est. Post hunc Coelestrix regnum Aretas adipiscitur vocatus ad imperium à Damascenis propter odium quo persequebantur Ptolemaum Mennum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Aſida, certis conditionibus reduxit suos inde venerat. Alexander vero ad Dion oppidum admotus militem, eoque victo, ad Essam inde duxit, ubi erant Zenonis res præciosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suam potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectisque multis criminibus Demetrio locorum eorum dominio, principatu suo illum exiit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonisturim, Apolloniæ, Ioppen, Iamniæ, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionem Adora & Marisam, totamque Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium, ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: & Moabiticæ vrbes, Eschbonem, Medabam, Lembam, Oronas, Telichonæ, Zaram, Aulonem, cilicium, Pellam, hanc vltimam diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura oppida, quæ imperio suo nouitèr adiecerant. Post hæc Alexander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum sinibus obdicens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est: Quem videns Regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, fletus & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur. Cui me, inquit, & hos filios relinquit, alieno indigentes auxilio? præcipue cum non ignores, quam insensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei veluis monitis pareat, si velit secure cum filiis regnum obtinere. primum ut apud milites celer suam mortem, tantisper dum castellum illud capiat, deinde postquam victrix magnifice Hierosolyma reuerſa fuerit, Pharisæis nonnulli licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum, posse. n. plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiam si per inuidiam de quopiam male loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quem quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, ubi Hie-

An. mundi
3884.
ante Christi-
stum nat.
80.

Antiochus
regno à fra-
tre eximio.
Caparsaba
Antipatris
dicta.
Antiochi
mori & fa-
mes exerci-
tui immissa.
Aretas rex
Coelestrix.
Vrbes ali-
quot ab
Alexandro
capta.
Iudæi Syro-
rum, Idumæ-
orum &
Phœnicum
vrbes tenent.
Pella diruit.
Alexander
morbos.

An. mundi
3887.
ante Christi-
stum nat.
77.

Alexander
coningi quo-
modo securo
regnare pos-
sit ostendit.

Pharisæorum
in populo li-
centia.

An. mundi
3890.
ante Chri-
stum nat.
74.

Alexandri
morti.

Funus Ale-
xandri.

Hedio &
Ruff. c. 12.
Alexander
filius Hyrcanus & Aristobulus.
Hyrcanus
Pontifex.
Pharisæi ad-
ministratio-
nis regis
confortes,
audaces sunt
sanguinis.
Aristobulus
eiusq. afflicta
Pharisæorum
tyrannidem
accusant.

rosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quam proxime veritatem simularis permitte, ut eo videntur arbitrato suo, siue in sepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id scire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quam a te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu secure dominaberis. post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui 27. vitæ vero vndequinquagesimo.

CAP. XXIV.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Alexandra vero capto castello iuxta mariti monita Phariseos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex insensu beneuolos eos sibi reddidit. tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & Regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac moestitiam prouocauerunt, ut nullum antehac Regem funerauerint sumptuosius. Cæterum Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandro testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator ocij: minor vero natu Aristobulus auidæ & indulsus. sed mulier gratiofa erat apud populum, eo quod semper iussa sit ægre tulisse ea quæ maritus præter officium faceret. illius consilio Pontificatus Hyrcano obuenerit, non tam ætatis prærogatiua, quam propter innatam ingenuitatem: alioqui ex Phariseorum sententia permissu Reginz gerebantur omnia: quibus etiam plebs parere iussa est: & si quid constitutionum Hyrcanus socræ abrogauerat, quas Pharisei iuxta maiorum traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes Reginam, penes Phariseos vero administratio. nam hi & exilibus reditum, & victis solutionem procurabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier, & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viresque suas ita augebat, ut terrori esset circumuicinis tyrannis, & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quæta erat eius ditio, soli Pharisei turbas excitabant, incitantes Reginam, ut necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de DCCC. simul viris supplicij: moxque vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium, donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi: quæ fierent, & si occasio daretur, non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei, quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quodque hac de causa magnis præmijs eos dignatus sit: rogabantque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente, aiebantque, siquidem contenti sunt iam occisis aduersarij, propter innotatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatem. quod si illi scire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam. neque enim nisi ipsius Reginz permissu quæ situros sibi incolumitatem, alioqui laturos ut ibidem in ipsa interficerentur regia. Sed turpe esse tum sibi tum reginz, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. Nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliquos tyrannos, quam si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim

vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne hoc quidem valit concedere, & malit indulgere Phariseorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandocumque fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent, & ad miserationem tam cælorum quam periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lachrymæ: sed maxime Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripuens. Verum illi sibi ipsius causa fuerunt horum malorum. qui sominiæ ambitione imperandi præter æquum commiserunt regni habenas, quasi vero deessent possideri. Tum illa inops melioris consilii, custodiam castellorum eis credit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Macharunte, in quibus res sibi charissimas reconsiderat. Nec multo post Aristobulum filium cum exercitu misit versus Damascus, contra Ptolemæum Menæum, qui grauis erat urbi vicinus. Sed ille nulla rem memorabili gesta domum rediit. Per idem tempus nunciatum est Tigranem Armeniorum Regem cum D. militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturum. ea fama non immerito Reginam & totam gentem terruit: miseruntque ad eum legatos cum magni precii muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius auctor erat, vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum Regem legati rogauerunt, vt bene sibi de Regina sua deque tota gente Iudæorum polliceretur. Ille vero collaudatos quod è longinquo venissent ad exhibendum sibi officium, iussit omnia bona sperare. capta vero Ptolemaide punciatur Tigrani, Lucullum, dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum qui iam in Iberiam euaserat, sed Armeniam ingressum vastare eam regionem: quo cognito ille statim domum reuersus est. Post hæc cum regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus vno comitante famulo contulit se ad ea castra. quibus paterni amici erant præpositi. Iam dudum enim moleste ferens quæ mater gerebat, cum vero longe magis timebat, ne illa mortua totum suum genus veniret in potestatem Phariseorum: & videbat quam ineptus erat administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia vero fuit eius conatus sola vxor, quam domi reliquit cum liberis, ac primum venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibenter exceptus est. Sequenti vero luce Regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata effugium ad res nouandas esse profectum. Verum posteaquam venerunt nuncii alii super alios, quod iam hoc iam illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatem se dederunt: tum demum iam in magna confirmatione fuit, & ipsa Regina & vniuersa gens sciebant enim non multum abesse Aristobulum, quin sibi vsurparet gentis imperium: & vehementer timebant ne poenas exigeret ab illis qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confusus, vt iam nec strepitus deesset nec ornatus regius. nam intra quindecim ferme dies occupabat castella viginti duo. in quibus habens receptaculum, colligebat exercitum à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabant, sperantes etiam non nihil utilitatis se percepturos ex eo quem ipsi ex imperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regis fastigium. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus Reginam conuenerunt, & rogabant vt præ-

*Alexandria
Iudææ ca-
stella in
Iudæam con-
cedit.*

*Aristobulus
Damascum
contra Pto-
lemaum
misit.*

*Tigranes Sy-
riam inua-
dens, audito
Lucentis per-
sequenti
distrida -
tem aduentu
domum re-
dit.*

An. mundi
3893. ante
Christum
nat. 71.

An. mundi
3894. ante
Christum
nat. 70.

An. mundi
3897. ante
Christum
nat. 67.

*Morbus A-
lexandra, &
Aristobuli
conatus.*

*Aristobulus
multa ca-
stella occu-
pat, &
magnus sit
ad eum con-
fusus.*

Hyrcanus & seniores reginam convenerunt, & Aristobulus accusant.

Mari Alexandra. An. mundi 3890. ante Christum nat. 65. Alexandra familia magnam infelicitatem incutit.

sentibus rebus aliquid expediret consilium. Aristobulum enim iam pene totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus, se a se non decere, etiamsi maxime ipsa ægroter, ea superstitie consultare absque illius conscientia, periculum autem iam esse pene pro foribus, at illa iubebat eos facere quicquid putarent Respublicæ conducere, habere eos magnam facultatem, vires gentis integras, milites, & in ærario multam pecuniam, sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationem, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multo post extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, ut quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida operibus declaravit suam industriam, quasi exprobrans viris inscitiam, qui parum feliciter administrant Respublicas. semper enim presentibus magis quam futuris intentæ, & omnia posthabendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, ut potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo post amiserit: quia & cum inimicis familiæ suæ sentisse videtur, & Rempublicam orbasse presidibus: quin & post obitum eius ex reliquis malæ ipsius administrationis multæ turbulæ originem duxerunt in domo regia. attamen quandiu rebus præfuit, gentem in pace continuit, atque hic fuit rerum Alexandræ Reginz exitus.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER DE- cimusquartus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIV. Antiquitatum Iudaicarum.

C A P. I.

- I. Post contentiorem de regno inter fratres conventum est, ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus privatum vitam degeret.
- II. Antipatrigenus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & iuuberi parauerit, & fuga Hyrcani ad Arctam Regem Arabum.
- III. Aristobulus praelio victus compellitur Hierosolyma.
- IIII. Hyrcani & Aristobuli legationes, à Scamro petentes auxilium.
- V. Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disciperauerint.
- VI. Quo stratagemate Pompeius castella occupaverit.
- VII. Hierosolymitanis portas Romanis claudunt.
- VIII. Pompeius templum cum inferiore urbis parte vi expugnat.
- IX. Scamrus bello aggressus Arctam, sedus Antipatri suasio cum eo ferit.
- X. Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnat.
- XI. Aristobulus Roma vinculu elapsus, rursus in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur.
- XII. Crassi contra Parthos ducentu per Iudæam iter & sacrilegium.
- XIII. Pompeius in Epirum, & Scipionu aduentus in Syriam.

- XIIII.** *Casaru in Ægyptum expeditio, & quam fidei Iudæorum opera adiutus sit.*
- XV.** *Antipatri res gesta & cum Casare amicitia.*
- XVI.** *Casaru litera & Senatusconsulta de Iudæorum amicitia.*
- XVII.** *Antipater ex filii sui Herodi Galilæa, Phasaelo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sexi. Casar Herodem magnam ac illustrem reddidit.*
- XVIII.** *Casius afflictu Iudæi insuper obtingentia talenta ab eis exigit.*
- XIX.** *Malchus per insidias Antipatrum veneno tollit.*
- XX.** *Herodes iussu Casii Malichum dolo interficit.*
- XXI.** *Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes prostigatum, è Iudæa pellit.*
- XXII.** *Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecuniam eum sibi conciliat, quo factum est, ut ille accusatores eius non admisserit.*
- XXIII.** *Antonius in Syriam providentiam veniens, Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.*
- XXIV.** *Parti Antigonum Aristobuli filium in regnum reducens.*
- XXV.** *Parti Hyrcanum & Phasaelum captivos adducunt.*
- XXVI.** *Herodes Romæ à Senatu Iudæa Rex declaratur.*
- XXVII.** *Herodes ex Italia nauigatio, & pugna adversus Antiochum.*
- XXVIII.** *Antigonus à Sefio & Herode opprimitur.*

CAP. I.

Post contentiorem de regno inter fratres conventum est, ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ Reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quæ deinceps consecuta sunt dicaturi sumus, nihil magis studentes, quam ne quid vel per ignorantiam, vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscuratum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum & elegantem compositionem, tum quicquid lætioni gratiam conciliat & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem sequentes fallant, & inducant in errorem aliquem. Cum igitur pontificatum accepisset Hyrcanus, anno tertiæ septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quam custodiendi filii & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, ut ante diximus. reliqui etiam eius factionis homines cum victoris metu intra septum fanie receperunt, breui dedicationem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus ut regnaret, & fratrem sine ret in ocio frui, quæ illi obuenerant, facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc sordus iectum est in ipso templo, & data acceptaque fide, iurisque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

An. mundi
3899.
Ante Christum nat.
65.

Aristobulus
& Hyrcanus
de regno contendunt.

Aristobulus
cum Hyrcano
sodales.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis paraverit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.

An. mundi
3899.

AnteChristum nat.

65.

Hedio &
Ruffinus

cap. II.

Antipater

Idumaeus a-

micus Hyrcani.

Antipater

Idumaeus, ut

refert Nico-

laus Dama-

scenus.

Antipater

primum

Antipas di-

ctus.

Antipater

Iudaeorum

potentioris

in Aristobu-

lum concit-

at.

Amicus autem quidam Hyrcani Idumaeus, nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quod ipse studeret Hyrcani partibus: quamvis Nicolaus Damascenus huius genus deducat a primatibus Iudaeorum, qui in Iudaeam venerunt e Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Heredis eius filii, quem fortuna ad Iudaeorum regnum euexit, sicut suo loco dicitur, Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem quo pater ipseus nomine: quem ab Alexandro Rege & eius vxore, constitutum ducem totius Idumaeae ferunt amicitias Arabum & Gazorum & Ascalonitarum coluisse, multisque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque iunior Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mariam simulationem, clanculariis obtestationibus effecit, ut contra illum potentiores Iudaeorum conspirarent, iniquum esse dicentes sine Aristobulo incubare vsurpato per iniuriam Imperio, ex quo elecisset fratrem natum maiorem, eumque aetatis prerogativa spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obrundebar assidue, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suae prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quod esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret: quae quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiae. at Aristobulus plane contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non desistit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitae illius. tandem virgendo aegre obtinuit, ut assentiret fugere ad Aretam Regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quod Iudaeae confinis sit Arabia. praemittit itaque Antipater ad Regem, accepturus ab eo fidem, quod inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod ubi ille interposita fide promissit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multo post assumpto eo noctu urbem egressus, magnis itineribus peruenit in urbem quae Petra dicitur, apud quam erat Aretae Regia: & quod esset Regi amicissimus, rogabat eum, ut Hyrcanum in Iudaeam restitueret: & instando quotidie dandoque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est, si ope eius redactus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quae pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem haec Medaba, Nabello, Liuias, Tharabasa, Agalla, Athona, Zoara, Orone, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

CAP. III.

Aristobulus praelio victus compellitur Hierosolyma.

Talibus promissis permotus Aretas expeditionem suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & equestris exercitus: moxque vicit praelio. posteam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma. Arabs autem adducto secum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuvante Hyrcanum etiam populo, solis sacerdotibus non de-

Aretas contra Aristobulum expeditionem suscepit, cumque Hierosolyma confugere coegit.

ferentibus Aristobulum. sed Aretas admotis tam Iudæorum quam Arabum exercitibus acriter oppugnationi instabat. Dum hæc ita geruntur instante Azymorum festo quod Pascha vocamus, optimates Iudæorum relicta sua religione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir iustus, & Deo carus, qui aliquando siccitatis tempore impettrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras se abdidit, ciuile bellum præsentens. hunc in castra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim iterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Aristobulum, & quotquot eius factionem sequebantur, id cum diu recusans cogeretur à turba, stans in medio eorum sic precatus est. Deus vniuersi huius mundi Rex, quoniam & hi, qui mecum stant, tuus sunt populus, & qui oppugnantur, tui Sacerdotes sunt, precor, vt neque hos contra illos, neque illos contra hos orantes exaudias. Post hæc vota circumsteterunt eum quidam ex Iudæis, viri perdit, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatem Deus vltus est continuo, cædisque Oniz penas exegit hunc in modum. Dum Aristobulus oppugnatur cum Sacerdotibus, superuenit Pascha, in quo festo nobis mos est, multis Deum honorare sacrificiis. quibus quia carebant obsessi, rogauerunt suos tribules, vt accepta quantam postulerent pecunia victimarum copiam sibi facerent. illis vero pactis mille drachmas in singula capita, & representari sibi iubentibus, Aristobulus & sacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiserunt precium. at illi accepta pecunia, non reddiderunt victimas, sed eo progressi sunt impietatis, vt non seruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem, quibus per pactorum speciem illudum fuit, orauerunt Deum, vt penas de tribulibus suis fumeret: nec dilata est vindicta: sed procella vehemens immissa, fecit per totam eam regionem magnam vastationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

CAP. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scawro petentes auxilium.

Interea Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille vero vbi Damascus venit, recens captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere: e. huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quam ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cum Aristobulus polliceretur CCC. talēta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter vero pauper erat ac tenax, & cum maiora quam frater impetrate cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare urbem, adeo munitam & validam, quam profugos repellere & Nabathæorum turbam, præterim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab his pecunia oblationem soluit, denuncians Aretæ, vt recederet, ni pareat, declarandus hostis Rom. pop. Et Scaurus quidem Damascus reuersus est: Aristobulus vero cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Gyzhalio frater Antipatri cecidit.

An. mundi
3900. ante
Christum
nat. 64.

*Aristobulū
in templo A-
rabs oppu-
gnat.*

*Iudæi in Æ-
gyptum fu-
gunt.*

*Onias non ac-
quiescens per-
sitioni Iudæo-
rum lapida-
tur.*

*Hedio &
Ruff. c. 4.*

Legati Hyrcani & Aristobuli ad Scaurum.

Donu Scawro data.

Aristobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiscitur.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerint.

An. mundi

3902. ante

Christum

nat. 67.

Pompeius in

Syriam ve-

nit, cuius

Aristobulus in

signe donum

misit.

Antipater

Hyrcani, Ni-

codemus A-

ristobuli leg-

ti ad Pom-

poeum.

Medio &

Ruff. c. 5.

Arx in Apa-

mia diruta.

Ptolemæus

Mennæus pe-

cunia mul-

tatus.

Aristobulus

& Hyrcanus

à Iudæa a-

pud Pompeium

accusati.

Aristobuli

coram Pom-

poeio apolo-

gia.

Medio & Ru-

ffinus c. 6.

NON multo autem post, cum Pompeius Damascum venisset, & obiter Cœlesyriam: præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atque Iudæa, misit enim ad eum in signe donum Aristobulus, vitæ auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: Venit ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa sine vitis, sive hortus quod opus Τετραλίον, id est, delectamentum vocabatur. hoc enim vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri Regis Iudæorum: æstimabaturque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo post iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo: qui etiam accusabat eos, qui acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille CCC. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cum iussisset eis ad se disceptatorem venire; ineuntē verē copiis ex hybernīs reuocatis ad Damascenum agrum profectus est: obiterque Arcem in Apamia diruit, quam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri novii non minus quam fuerat Dionysius Tripolitanus qui securi percussus est. affinitate etiam ei coniunctus. mille tamen talentis ille redemit se à supplicio, quæ Pompeius erogauit in stipendia militum: excidit etiam castellum Lyfiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus. transiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, superatoque medio monte in Cœlesyriam veniens, à Pella Damascum se contulit. ibi & Iudæos audiuit & eorum principes, qui inter se dissidebant Hyrcanus & Aristobulus, sicut gens ipsa ab utroque. Aiebat enim se nolle esse sub Regibus, quod patrium Institutum habeant, ut sui Dei pareant Sacerdotibus. hos autem duos esse quidem è sacerdotum genere, sed velle principatum gentis in aliam formam traducere, ut eam in seruitutem subigant. Hyrcanus autem querebatur, quod cum maior natus esset, priuaretur prærogatiua ab Aristobulo: & minimam portionem regionis sibi reliquam, cætera à fratre usurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incursare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulsurum fuisse gentem ad defectionem, nisi turbarum concitator esset, atque natus ad violentiam. Attestabanturque illi hæc dicenti plus quam mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. alter contra excidisse eum è principatu aiebat ob propriam ignauiam, quod natura ad nihil esset minus idoneus quam ad obeunda negotia, & ideo venisse eum in publicum contemptum apud suæ gentis homines. Se vero necessario principatum assumpsisse, metuentem ne is migraret in aliam familiam. appellatione vero vii, qua & pater ipsius Alexander usus sit. & in testimonium citabar quosdam iuuenes fatuosos, exosos omnibus propter purpureas vestes, capillitii curam, & phaleras ornamentaque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam, & non ad iudicium venerant. Pompeius vero his cognitis, & improbata Aristobuli violentia dimisit eos placide: promittens se venturum in eorum ditionem, quam primum insepisset res Nabathæorum. interim iussit eos quietos esse, comiter habens Aristobulum, ne is alienatus intercluderet ei transitus. nec tamen ullam apud eum iniecit gratiam. non expectatis enim Pompeii promissis profectus est ad oppidum Delium, & inde in Iudæam se contulit.

CAP. VI.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit.

Quare offensus Pompeius, assumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & exiit à Damasco cæteraq; Syria copiis auxiliariis, aliisq; Romanis legionibus quæ ductum eius sequebantur, contra Aristobulum mouit. Vt vero præterita Pella & Scythopolim peruenit, Coræas, ubi Iudææ mediterranea versus est initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice sitam Alexandrium. eo quia refugisse Aristobulum intellexerat, accessit illi ad se per nuncios. ille vero multis suadentibus, ut caueret bellum à Romanis, descendit: & cum de iure principatus hære disceptasset, permissu Pompeii rursum in arcem se recepit. idque iterum & tertio fecit, simul spe regni Pompeio obsecundans, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se munens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. subente autem Pompeio, ut traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin: paruit quidem, sed ægre ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo post Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans.

CAP. VII.

Hierosolymitanis portas Romanis claudunt.

ET cum primà castra habuisset apud Hierichuntem, ubi palmeta sunt præstantissima, & opobalsamum prouenit inter vnguentaria præcipuum, incisus acuto serpo fruticibus succi in modum lincatus, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum vero Aristobulus ante aduortum potens obuiam ei venit: & oblati pecunias etiam intra Hierosolyma eum admittens, rogabat ut omisso bello quicquid vellet pacate ageret. Pompeius vero data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendum pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad urbem properat, cætera quidem probe munita, tantum à septentrionali latere iniuriis expositam. Circueunt enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod mucro validò è saxo structo cingitur.

CAP. VIII.

Pompeius templum cum inferiore urbis parte vi expugnat.

INrus autem erat dissidium, urbanis quid vpus esset factio non consentientibus. nam quidam censebant urbem Pompeio dedendam: Aristobuli vero factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quod illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præcipuo ponte qui in urbem ferebat, ad bellum se expediunt. At illi intro-misso exercitu tradiderunt Pompeio urbem & regiam, ille Pisoni legato suo misso eo cum parte exercitus & vrbis regis commisit custodiam: ipse vicinâ templo domos aliaque propinqua ædificia munebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid usus posceret. Pompeius vero à septentrionali templi atere, quod maxime erat oppugnationi obnoxium, admouit milites.

An. mundi
3903. ante
Christum
nat. 61.

Pompeius in
Aristobulū
mouet.

Aristob. ex
arce ad Pom-
peium descen-
dit.

Hedio & Ro-
sinus c. 7.

Mithridates
Rex Ponti à
Pharnace fi-
lio occisus.

Gabinio pec-
uniam ab
Aristobulo
promissam
exacturo por-
ta claudun-
tur.

Hedio & Ro-
sinus c. 8.

Pompeius
Hierosolyma
oppugnat.

Hierosolyma
Pompeio par-
tem tradidit,
partem ob-
sessa.

An. mundi
3903. ante
Christum
nat. 61.

*Pompeius tem-
plum oppu-
gnare parat.*

erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus urbem abrupta erant omnia, sublato ponte, qua parte Pompeius erat cum suo cœnubernio. erigebantque quotidie magno labore aggerem Romani, cædentes circumquaque arbores, quod opus ubi perfectum est, ægre completa fossa propter immensam altitudinem, ad motis machinis à Tyro aduectis quætiebat templum saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quæque diem exigere, non potuissent absoluerè aggerem vetantibus aduersariis. prohibere enim vim inferretes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos non sinit. quod ubi animaduertuerunt Romani, Sabbatis neque; eminus inessebant telis Iudæos, neque; manus cum eis conserebant; tantum erigebant aggerem & turres, machinasque admovebant, ut eis postmodum aduersus nos vri possent. Facile est autem vel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quam obseruantes legum sumus. quandoquidem oppugnationis terror nihil obfuit, quominus solennia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies mane & circa nonam horam super altari immolantibus nostris Sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum mense, die ieiunii, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coss. hostis quidem irrumpens iugulabat omnes obuiss: illi vero nihilominus sacris operabantur, neque; metu mortis, neque iam cæsorum multitudinem absteriti, passuri quicquid liberet victori potius quam deserturi altaria, aut aliquid omitturi præscriptum patriis legibus. quod autem hæc non fabula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas, attestatur omnes qui res à Pompeio geitas conscripserunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanæque conditor historiæ T. Liuius. Nam coccussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsa; & secum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per ruinas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequente cohorte militum. mox alia parte Furius Centurio cum suis manipularibus: & inter utrunque Fabius & ipse Centurio eum manu suprà valida. Omnia autem erant plena cadibus, & Iudæorum alii à Romanis confossi cadebant, alii mutuis vulneribus. nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in ædes ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quæ parabatur ab hostibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia, Romanorum præpauci desiderati sunt. Captus est Absalomus. patruus simul & socer Aristobuli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec vestigiis penetratis nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompeius, & vna cum eo non pauci alii, & inspererunt quæ nefas est videre, nisi solis sacerdotibus. cumque; intus essent ex auro mensæ & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit sed hic quoque sui similis fuit, & nihil commisit indignum cæteris virtutibus. Sequenti vero die iussis purgare templum edituis, & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis auctor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustoque & aliis qui primum confecerunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidem pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes vero quas eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria. ademptas illis iussit proprio parere præfidi: & totam gentem prius elatam rebus prosperis contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo ante diruta inuaurauit in gratiæ liberti sui Gadarenensis Demetrii, reliquas vero,

*Iudæi solennia sacrificia expeditionis tempore peragunt.
Templum captum.*

E Iudæis decem millia cadunt.

Pompeius templum ingressus nihil attingit.

Act. ca. 9.

Pompeius Hyrcano pontificatum reddit.

Hierosolyma Rom. pop. stipendiaria. Gadara inuaurata.

Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariam, Marissam, Azorū, Iam-
 niam, Arethufam suis restituit habitatoribus: easque in mediterraneis,
 præter variis bellis dirutas, Maritimas vero Gazan, Ioppen, Dora, Stra-
 tonis turrim, quæ ab Herode magnifice condita, & portubus atq; tem-
 plis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pom-
 peius liberatas esse iussus provincie contribuit. Quorum omnium malo-
 rum causa fuisse Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dis-
 sidentes inuicem. nam tum primum libertatem amisimus, subiecti Ro-
 manorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis co-
 acti sumus: & insuper plus quam decem millia talentorum breui tem-
 pore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale ge-
 nus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo
 loco dicemus. Cæterum Pompeius Cæsarijæ usq; ad Euphratem ami-
 nem & Egypti terminos Scauro tradita cum duabus Romanis legio-
 nibus, ipse in Ciliciam abiit Romam præterans: abduxitque secum Ari-
 stobulum vincum cum duabus filiabus & totidem filiis.

An. mundi
 3903.
 Ante Chri-
 stum nat.
 61.

Verber Iudæis
 adempta.

Scaurus Ca-
 lesyria præ-
 fuit.

CAP. IX.

*Scauro bello aggressus Aræam, sedem Antipatri suasse
 cum eo feruit.*

Scauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia diffi-
 cilis ad eam aditus est, circumuicinos agros populante, militibusque
 fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia
 necessaria eis præbebat: missusq; ad Aræā legatus à Scauro, eo quod
 hospes esset, persuasit etiā illi pecunia numeratā vastationem agrorum
 redimere sponsor factus pro trecentis talentis. atq; his conditionibus
 hoc bellum finitum est, non minus à Scauri quam ex Aræa sententia.

Hedio &
 Rufinus
 cap. 9.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

Aliquando autem post Alexandro Aristobuli filio Iudæam incurfio-
 nibus vexante, Imperator Gabinus à Roma venit in Syriam. is & alia
 multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem sus-
 cepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymo-
 rum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu
 per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem mul-
 tos Iudæos armavit: collectisque propere decem armatorum millibus,
 & mille quingentis equitibus, munitionibus firmavit Alexandrium ca-
 stellum, iuxta Coreas situm, & Machariuntem in finibus Arabum. con-
 tra eum venit Gabinus, præmissis M. Antonio cum aliis duobus. atque
 ita Romani coniuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum du-
 ces erant Pitholæus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, oc-
 curerunt Alexandro, sequente eum reliquo exercitu Gabinio. tum ille
 recepit se propius Hierosolyma, ubi cōserto prælio Romani occiderunt
 hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. rum Gabinus ve-
 niens ad Alexandrium laulabat conclusos ad pacem, veniam præteri-
 totum pollicendo: & cum multi hostium extra castellum stationem ha-
 berent, Romani eos adorti sunt, ubi multis casibus egregiam operam na-
 tavit M. Antonius. Itaq; Gabinus relicta ad oppugnationem parte ex-
 ercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat, & quotquot inueniebat ve-
 bes dirutas, adincari iubebat. atq; hoc pacto instauratæ sunt, Samaris,
 Azorus, Scythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & alie
 non paucæ: itaq; mandante Gabinio, quarū posthac habitatio tuta per-

An. mundi
 3904.
 Ante Chri-
 stum nat.
 60.

Hedio &
 Rufinus
 cap. 10.
 al. 11.

Castella ma-
 nentur.
 Gabinus a-
 liquot urbes
 dirutas, in
 Iudæa adifi-
 cari iubet.

An. mundi
3904. ante
Christum
nat. 60.
Iſed. & Ru
finus c. 11. al.
12.
Alexandri
& alia ca
ſſella diruta.
Quinque cō
uentus iudi
ci in Iudaa.

Hedio & Ru
finus c. 12. al.
13.
Aristobulus
Roma reuer
ſus. Alexan
driū denuo
munire cona
tur.
Aristobulus
a Romanis
vincitur.
Aristobulus
captiuus cū
Antigono ſi
lio Romam
reſtatuit.
Aristobulus
beri dimiſi.
Antipater
Gabinium
Iſolemam
in Aegyptū
reducenſem
adiuuat.
Alexander
Principatū
inuadit.

manſit, cum ante longo tempore deſerta fuiſſent. Hiſ ita per regionem diſpoſitis, reuertitur ad Alexandriū : & cum intenderetur oppugna
tio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens caſtella Hyrcaniam
& Macharuntem, & poſtremo Alexandriū : quæ Gabinius diſiuit.
Cumque Alexandri mater ad eum veniſſet, quæ Romanis fauebat, ma
rito eius & reliquis liberis Romæ aſſeruatis, impetrauit ab eo quicquid
petiit. moxque diſpoſitis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hieroſolyma,
curaturum templum & ſuum ſacerdotium. deinde conſtitutis quinque
iuridicis conuentibus, in toridem æquales partes totam provinciam
diſtribuit : ita ut alii iura peterent Hieroſolyma, alii Gadara, Amathun
tem alii : quarti vero Hierichuntem, quinti Saphoram, quod eſt Gali
læ oppidum : ſicque liberati dominis ſub optimatum dominatione
degebant.

CAP. XI.

*Aristobulus Roma vinculo elapſus, verſum in Iudaa captus, a
Gabinio Romam remiſſus.*

Ceterum cum Aristobulus Roma profugus reuerſus eſſet in Iu
dæam, & conareretur Alexandriū recens dirutum denuo munire,
Gabinus miſit eo milites ducibus Siſenna, Antonio & Seruilio, qui eū
locum occupari non ſinerent, & darent operam ut ipſum comprehen
derent, nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatē con
ſuebant, nouarum rerum auidi : ſiquidem & Pirholaus Hieroſolymo
rum præſectus cum mille armatis ad eum tranſfugit, alioqui in eo con
fluxu multi fuere non ſatis armis inſtructi. Aristobulus vero volens oc
cupare Macheruntem, tales dimiſit ut inutiles ad molendum aliquid,
aſſumptisque tantum armatorum octo millibus, illuc contendit quos
aſſecuti Romani vicerunt egregie, quamuis enim repugnantes aliquan
tiſper impreſſione facta coegerunt terga vertere, oculis eorum circiter
quingue millibus, reliqui vero diſſipati, ut quiſque potuit ſalutem ſibi
quaſiuerunt. Aristobulus tamen plus mille ſecum trahens, perſegit Ma
cheruntem : muniebatque id caſtrum, & quamuis rebus aſſidui bene
ſperare non deſiſſit. Sed non ultra biduum ſuſtinere potuit oppugnatio
nem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono iunio, qui ei
fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus eſt, atque ita reſtante fortu
na ruruſ remiſſus Romam in vinculis eſt habitus, poſtquam regno &
Pontificatu potitus eſt annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate ma
gnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimiſit ſenatus, cum ex
Gabinii literis cognouiſſet, promiſſum hoc eorum matri, dum caſtella
traderet, qui mox Iudæā reuerſi ſunt. Porro Gabinio paranti expeditio
nem in Parthos, & iam Euphratem traicidenti, mutata ſententiā vitum eſt
Ptolemaum in Aegyptum reducere, ſicut alias indicatu eſt. In hac quo
que expeditione ab Antipatro adiutus eſt frumento, armis & pecuniis
& illius cōſilio Iudæi qui Peluſium accolunt, ceu cuitodes Aegypti adi
tus, in ſocietatem pertracti ſunt. Ceterum reuerſus ex Aegypto depre
hendit Syriam laborare diſidijs & tumultibus. Aristobuli enim filius
Alexander, denuo inuaſo per vim Principatu multos Iudæorum ad de
ſectionem impulit : collectoque magno exercitu regionem obeundo,
interſiciebat Romanos quotquot adipiſci potuit, reliquos in montem
Garizim compulſos obſedit. Gabinus vero hoc in ſtatu Syriam offen
dens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tuma
tuatores, ſi forte poſſet ad ſaniorē mentem reduciſ perſuadere, ut
meliora ſequantur conſilia : quod ille ſedulo fecit, & multos reduxit
ad officiū. Alexandro vero potiri non potuit. is enim habens ſecum

triginta Iuozorum millia, aufuse est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Iabyrium: quo pralio desiderata sunt ex acie Iudaica decem millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathzos profectus, hos quoque profligat vno pralio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit. spatio rumore quod aufugissent in patriam: tantisque rebus gestis Romam reuertens, Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeii & Gabinii contra Iudzos expeditionibus scribit Nicolaus Damascus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

An. mundi
3904. ante
Christum
nat. 60.
*Alexander
à Gabinio,
victus.
Nabathai
profligati.
Mithrida-
tes.*

CAP. XII.

Crassus contra Parthos ducentis per Iudam iter & sacrilegium.

Crassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudzam peruenit, & pecuniam sacram quam Pompeius non attigerat, duo milia talentorum abstulit, totoque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliavit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat quab. libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradiderat sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non pra malicia: nam erat vir bonus & iustus: sed cum conceditam haberet auleorum templi custodiam, ex hac trabe penditium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus preciosissimus: videretque Crassum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnib. ei dedit: cum prius cum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco morurum, contentum eo quod ipse traderet, & zinnatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inferta erat trabi caua lignæ, quod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus: Crassus tamē & hanc pro relique templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat eiecit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cum omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant. tam ex Europa quæ ex Asia longo tempore huc eas cõtulerunt. Nec ad iactationem conficta est prædicta lumina, nec caret testibus: sed cum alii multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra Regina ibi deposuerat, & Iudzorū octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & sacris apparere quod hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerunt motu belli Mithridatici. Non est enim verisimile eos qui Iudzam habitabant, habentes vrbes adeo munitam & templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Iudzos hoc fecisse est credibile, quibus nihil erat à Mithridate periculi. Idem Strabo alibi testatur Syllam quo tempore in Græcia traiecit gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenæ agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepit, nec est facile inuenire locum in vrbe habitabili, quem recepta semel non obtrineat. nam & Aegyptus & Cyrene, utpote eisdem solitæ parere dominis, alique multæ regiones horum ritus admiserunt: aluntque congregationes Iudzorū maximas, tempore coalitas, & vrentes institutis domesticis. Per Aegyptum sane etiam coloniz sunt eius gentis, absque eo quod Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum, qui suæ gentis res administrat, & controuersias ex iure dirimat, & contraetus atque pacta rata habeat, non aliter quam sit

*Orsanes.
Hedio &
Ruff. s. 13.
al. 14.
Marcus
Crassus in
Parthos mo-
net, pecunia
Hierosolym
ex templo
auferit.*

An. mundi
3911. ante
Christum
nat. 53.
*Crassus inra-
menti dati
violator.
Templi Hier-
osolymitani
diuinitas un-
de.
Strabo Cap-
padox.*

An. mundi
3911. ante
Christum
nat. 53.

*Crassus in
Parthia pe-
rit.*

*Cassius Par-
thum vixit.*

*Antipater
vixit & filii.*

An. mundi
3917. ante
Christum
nat. 47.

*Herodius &
Ruffus. c. 14.
al. 15.*

*Aristobulus
vinculis so-
lutus veneno
tolitur.*

*Herodius &
Ruffus. c. 15.
al. 16.*

*Cadit filii
Aristobuli.*

in absoluta Republica. Inualuit itaque hægens in Ægypto eo quod anti-
quitus originem inde habeat, & facile migrare eo propter vicinita-
tem. In Cyrenaicam vero regionem inde transit vt cõterminam, quem-
admodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptii. Hæc
Strabõ. Cæterum Crassus rebus arbitrari suo compositis, Parthorum
ditionem inuasit: vbi cum omnibus copiis perit: sicut alias narratum
est. Cassius autem in Syriam refugiens, occupata ea resistebat Parthis,
propter recentem victoriam excursantibus: & cum venisset Tyrum, in-
uasit etiam Iudæam. Vbi Tarichæas primo impetu cepit, & ferme 30.
millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes
fouebat, interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum pote-
rat, & maximam inter Idumæos auctoritatem habuit, apud quos duxit v-
xorem illustri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qua quatu-
or ei nati sunt filii, Phasaelus & Herodes qui postea regnavit, & Iose-
phus atque Pthoræ, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dyna-
stas hospitio sibi coniunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem
& liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. at Cassius
reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit,
quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriz proditum.

C A P. XIII.

Pompeii in Epyrum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALIQUANTO autem post Cæsar occupata Roma, & Pompeio vna cum
senatu ultra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum de-
creuit in Syriam mittere. adiunxit ei duobus regionibus, quo facilius or-
dinaret provinciam, sed is breui frustratus est sua spe quam ex accepta
à Cæsar potestate concernerat, à Pompeianis veneno sublatu, & à Cæ-
sarianis funeratus. Corpus autem eius diu nolle curatum iacuit, donec
Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in Regum condito-
riis. Scipio vero iussu Pompeii secuti perculit Alexandrum Aristobuli
filium, eo quod ali uando contra Romanos rebellauerat, & hic qui-
dem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres vero eius ad se re-
cepit Ptolemæus Menneus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Ly-
bano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli,
iussit eam cum eo mittere ad se Antigõnum filium & filias, quarum al-
terius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde
vero occiso prius eo Ptolemæus ipse duxit Alexandræ, & germanorum
eius curam habere non destitit.

C A P. XIV.

*Cæsari in Ægyptum expeditio. & quam fideli Iudæorum operâ
adiutus sit.*

POST Pompeii autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti
in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator,
idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente
auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente,
Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque
cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio: cuiusque potissimum
opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam cæratim opem tulerunt
Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius, & Tholomæus So-
hemi filius Libanum montem incolens, & vrbes pene vniuersæ. Mi-
thridates vero motus è Syria castris peruenit Pelusium. & non receptus
ab eius loci hominibus urbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam na-

navit

*Herodius &
Ruffus. c. 16.
al. 17.*

*Antipater
Cæsari ex
Syria mili-
tes conscri-
bit.*

navit Antipater, primusque delecta quadam muri parte aditum cæteris irrupentibus in urbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Aegyptii, qui regionem quæ Oniz dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribuales in partes suas traduxit, maxime cum ostendisset Hyrcani Pontificis literas, in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari, eumque commensibus iuvarent, & rebus exercitui necessarijs. Qui moti autoritate Antipatri ac Pontificis libenter paruerunt. quod ubi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersuerunt & ille eo profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

CAP. XV.

Antipatri res gesta & cum Cæsare amicitia.

Postquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturque ciadem accepturum, nisi mature præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios perfligauerat, exemptis focijs periculo, Aegyptios iam vincentes eoegisset terga vertere: qui adeo fugientibus insutit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longe à tergo reliquerat. Is ex suis odingentos desiderauit, Antipater non plus quinquaginta. Mithridates vero de his Cæsarem per litteras certiorē reddidit, ingenue confessus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriā ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculo sissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnere accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar magnos honores contulit, tam in Hyrcanum quem confirmavit in Pontificatu, quam in Antipatrum quæ ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli vero aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Aegyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Aluii sic scribens: Postquam Mithridates in Aegyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum Pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hipseratis sic scribit: Mithridatem primo solum venisse, accitum deinde ab eo Alcalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum, tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem horatu cæteros dynastas socia arma contulisse, in hisque Hyrcanum Pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniens, questus est de patris infortunio, quod propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione secuti percussus, rogabatque vt sui misereretur, paterno principatu eiectionis. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum. quod per vim principatum gentis gererent, nec abstinerent ab ipsius iniurijs. Antipater vero causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonomque, seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit, commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem merito Romam victum pertrahum, perpetuum hostem & inimicum pop. Rom. Fratrem vero huius conuictum latrocinij debitas penas Scipioni dedisse, & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri mæus, Hyrcanum Pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcumque ipse optaret obtulit, & procuratorem in super Iudææ declarauit.

Antipater Mithridati in capiendo Pelusio operam nauat. Iudæi Aegyptii ab Antipatro Cæsaris consociati.

Memphim in Aegypto constituit Aegyptiorum & Mithridatis ad Delta.

Al. c. 18.

Mithridates

Antipatrum

apud Cæsarem laudat.

Hyrcanum

Cæsari in

Pontificatum

confirmat,

Antipatrum

ciuitate Roma donat.

Strabo, Asi-

ninus,

Hipserates

Antigonum

apud Cæsarem

Hyrcanum accusat.

Antipater

obiecta crimina diluit.

Antipater

Iudææ

Procurator

declaratur.

An mundi
3919.
ante Chri-
stum nat.

45.

Hedio &
Ruff. cap. 17.
al. 18.

Hyrcanus
Hierosolymis
Caesare per-
mittente ma-
nia restituit.
Senatuscon-
sultum Ro-
manorum de
remouendo
sacerdotem
Iudaicum.

Ab Atheni-
ensib. honor
Hyrcano ha-
bitus.

Caesari littera & Senatusconsultum de Iudaeorum amicitia.

Hircano vero etiam patris moenia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim usque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. deditque hac de re in urbem litteras ad consules, ut decretum hoc scriberetur in Capitolio. cuius Senatusconsulti exemplum sic habet. L. Valerius L. F. Pr. retulit ad Senatum Idibus Decembris. in xde Concordiz. praesente L. Coponio L. F. & C. Papilio Quintino, de his qui Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudaeorum viri optimi & socij nostri petierunt, renouantes veterem erga pop. Rom. beneuolentiam: qui phylam & clypeum ex auro argumētum societatis attulerunt, affirmationis auctorum quinquaginta milium, & litteras petierunt ad liberae ciuitates & reges, ut per regiones eorum atque portus secure possint iter facere. Placuit igitur Senatui eos & amicitiam & societatem recipere, & omnia quae petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Haec aed. sunt Hyrcani Pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Atheniensib. honor habitus est Hyrcano. quae sitis beneficijs: miseruntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Alepiadis, Panemi mēsis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Atheniensium, Egathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusi scriba retulit Munychionis vndecima, consilio Iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos & assessores ex populo Dionysius Dionysii dixit: Quoniam Hyrcanus Alexander Pontifex Iudaeorum ac ethnarcha perpetua tam publice quam priuata ciues nostros beneuolentia prosequitur nullam bene merendi occasionē praetermittens: & quotquot Atheniensium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter deducendos etiam curat in reditu, idque multorum constat testimonijs: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quam propensus sit ad benemerendum de nostris ciuib. honorare hunc vitum virtutis ergo corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & praconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus, dum nouae tragoediae aguntur, & Panathenzis, & Eleusinijs. & in gymnicijs certaminibus: curaque esse nostris ducibus, ut dum ille in amicitia nostra perseuerat, ut quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exsequantur sedulo: quo peripicua sit omnib. populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honorib. plures ad benemerendum de nobis inuiterent. Elegi etiam legatos idoneos ex omni Atheniensium numero, qui ad illud decretum hoc perferant, hortenturque ut acceptis his honorib. certet nobiscum beneficijs. & haecenus de collatis à populo Romano & Atheniensibus Hyrcanum honoribus.

Hedio &
Ruff. ca. 18.
Caesare Syria
proficiscitur
Antipater
in Iudaea no-
uatum verum
cupidos
compefcit.

Porro Caesar ordinatis rebus Syriae cum classe profectus est. Antipater autem deducto Caesare in Syriam reuersus ante omnia disiecta per Pompeium moenia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compefcuit, tum minis agens tum consilijs. Forte. n. ut si Hyrcano contenti sint Principe, feliciter degant fruendo suis quisque possessionibus: sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis capiant, se quidem pro Praeside habituros dominum, Hyrcanum vero pro Rege tyrannum, tum Romanos atque Caesarem acerbos hostes pro Prin-

cipibus. Nos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint, atq; his monitis ille regionem totam composuit.

CAP. XVII.

Antipater ex filijs suis Herodi Galilæa, Phasaelo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Caesar Herodem magnum ac illustrum reddidit.

Cætetum cum Hyrcanum stupidum ac segnem animaduertetet, Phasaelem è liberis suis nagu maximum Hierosolymis & circumquicinz regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimū quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Compræheusum enim & ætiam primarium lættonem, & cæterorum ducem Syriz fines incurfare ac prædare solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sceleribus; quod eius factum magnæ ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quam repurgari tandem regionem à prædonib; Decetabant igitur eum hæc nomine per vices & oppida, vt autorem pacis & fruendi secure possessionibus, **Quin & Sex.** Ozsari per hoc factum innotuit: cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam, quapropter etiam Phasaelus excitatus est ad æmulationem fraternalis gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior nihilque magis studuit quam gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam, quo factum est, vt Antipater haud secus quam si rex esset à tota gente coleteretur, & in tali haberetur honore qualis non dedeceret dominum. Nec tamen rebus tam secundis more cæterorum hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterum optimates Iudæorum videntes eum cum filijs tantopere crescere, tam fauore gentis, quam Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Iudæa redditibus, maligne erga eum affecti erant, iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi usurpauit gratiam. Misit enim tanquā de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam, Hæc Hyrcanus audiens adeo nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maxime terrebatur Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntresque Hyrcanum aperte iam incensabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filijs succindos principatus opibus, tibi vero præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, neue te securum putes, incoluntatis tuæ atque regni iuxta negligens, neque enim procuratores tuos amplius agant: noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exerceat. nam Herodes & ætiam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quod hominem quantumuis sceleratum non fingat affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententia iudicum iste vero hoc ausus est, prius quam à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis morus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæc per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtrudere, rogantes vt Herodes coram confessu iudicum facti sul rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille præ-

An. mundi
3911.
ante Christi
nat.

53.

Alim c. 20.

Antipater;

Phasaelo

Hierosolymo

rum, Herodi

Galilæa regi

men commisit

tr.

Ex ætiam

primarium

lætonem cū

ficijs Hero-

des supplicio

affecit.

Sex. Caesar

administrat-

or Syriæ.

Phasaeli

Reipublica

forma.

Antipater

Hyrcano fidem

seruat.

Antipater

Romanis si-

bi dominis,

Iudæi vero

inuisi reddi-

dit.

Antipatrum

& Herodem

apud Hyrcanum

audientem

An. mundi
3922.

ante Chri-
stum nat.

42.

*Herodes in
ius vocatus
cum comita
tu comparat.
Sext. Casar
ad Hyrcanū
ut Herodem
absolueret,
scribit.*

*Sameas
Hyrcano re
liquisque
Iudaeis cede
ab Herode
imminentem
praedict.*

*Sameam
Herode in
honore ha-
bet.*

*Herodes ab
Hyrcano ad-
monitus su-
ga sibi consu-
lit.*

*Alia c. 21.
Sext. Casari
Herodes pe-
cuniam nu-
merat.*

*Caesaria
praefectus
Hierosolyma
inuadit, sed
Antigoni
patru &
Phasaeli fra-
tri hortatu
ouisionem
soluit.*

sto fuit praemonitus tamen à patre, ut non priuati more, sed cum comi-
tatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilae rebus, quē-
admodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficien-
tem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanus terreret, si plures
adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex.
Casar praefes Syriae scripsit ad Hyrcanum ut eum absolueret, minis si
contra fecisset, additis. Quod quidem facile ab illo impetratum est, ne
qua tristiore iudicium sententia feriretur, quandoquidem amabat eum
non secus atque filium. Cumque constitisset ante iudicium vna cum
suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem acceusa-
uerant, ausus est hiscere: sed haerebant inopes consilij. Tum vnus quis-
piam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens
sic exorsus est: Equidem iudices, tuque rex, nec ipse vnquam vidi quen-
quam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum com-
parauerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quæmpiam: sed quis-
quis hactenus apud hunc confessum iudicandum se praebuit, humilis
venit & habitu timentis periculum, ac captantis misericordiam, atra-
tus & promisso capillitio, at bonus iste Herodes cædis reus & tam gra-
ui obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine belle composito,
cum armatis stipatoribus: vbi capitale iuxta leges sententiam in e-
um tulerimus, nobis machatis ipse euadat illata vi legibus. Verum isti non
succensco, quod maiorem incolumitatis suæ quam legum rationem ha-
beat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessit licentiam. Scitote
tamen potentem esse Deum, & quod iste quem nunc in Hyrcani grati-
am legibus eripitis, & vos aliquando & regem ipsum puniet. Nec vanus
fuit vates. nam Herodes regnum adeptus illos iudices & regem quo-
que sustulit, excepto vno Samea, hunc enim in honore habuit propter
iustitiam, & quia post obfessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi He-
rodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominatio-
nem illius effugere: sicut suo loco dicitur. Porro Hyrcanus animadu-
gens iudices propensiores ad damnandum Herodem, rem in sequen-
tem diem distulit, & clam eum admonuit, ut singa sibi consuleret, non
enim esse remedium aliud, atque ita ille secessit Damascum, quasi re-
gem fugiens: cumque conuenisset Sex. Casarem, & res suas in tuto col-
locasset, palam præ se tulit quod non esset compariturus si denuo cita-
retur ad iudices. Illi vero indignabantur, & conabantur Hyrcanum do-
cere, quod in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat
quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & a-
mentiam. Cæterum eum Sex. Casar accepta pecunia Herodem præfe-
cisset Caesariæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret, nec eum
sua sefellit opinio. Iratus enim quod iussus sit causam dicere, veniebat
cum exercitu: sed patris ac fratris occursum & precibus cohibitus est quo-
minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, ut cer-
ruisse contentus, re ipsa laderet neminem, neue ulterius aduersus auto-
rem suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse
quod citatus sit, quam quod absolutus etiam, & gratiam habere quod ni-
hil triste passus abierit incolam. Cogitandum quoque quam periculo-
sa sit belli alea, & quod Deus arbitratus suo his vel illis annuat victoriæ:
atque eo minus tum iam esse sperandam, quando non solum contra regem
suum & altorem bellum moneat, verum etiam bene meritum, ipse nul-
la affectus iniuria, nam si quid illi nunc obijciat, non ipsius esse culpam
sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concili-
ent. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quod
potentiam genti declarauerit. atque eo tum in statu res fuerunt Iu-

daicæ. Cæterum Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem & Catonem, tum Hyrcanum per legatos cum rogauit, vt confirmaretur conscripta societas & amicitia. Nunc videtur mihi operæ precium percensere omnes honores genti nostræ à Romanis Imperatoribus habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quod tam ab Europæ quam ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quod autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quod ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certe Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc publice dedicata sunt in vrbibus, atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sint æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æræ, quod Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum, apponam etiam senatusconsultum & decreta Iulii Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & Pont. max. dictator iterum, Sidoniorum magistratibus, senatui & populo salutem. Si valetis, bene est, ego quidem & exercirus valeamus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudzorum ethnarcham & Pontificem attinet, vt in publicis vestris monumentis reponatur, inscriptum græcis & latinis litteris in ærea tabula. Est autem hoc. Iulius Cæsar Imp. iterum & Pont. max. de consilii sententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudzus & nunc & præteritis temporibus tam pace quam bello bonam ac fidelem operam in nostris negociis præstitit, sicut ei multi imperatores attestati sunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum 1500. militibus, & ad Mithridatem à me missus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium Alexandri, & eius liberos ethnarchas Iudzorum esse iubeo, & pontificatum Iudzorum perpetuo retinere more patrio, esseque ipsum & filios eius nostros socios, & re in amicorum nostrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificalia habere ipsum & filios decerno. & si qua controuersia exorta fuerit de Iudaica disciplina, iudicium penes ipsum esse. adhæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæsaris consulis, placita, concessa, decreta, sic habet: vt filii principatum gentis Iudzorum, & donata sibi loca possideant: vt pontifex ipse ac ethnarcha Iudzorum iniuriam passis adsit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudzorum pontificem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicarique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Ascalonem, in templis, inscriptis Romanis, atque Græcis litteris: vtque hoc decretum apud omnes omniura vrbium quæstores ac magistratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæsar imperator, dictator, consul, honoris, virtutis, & benignitatis causa, concessit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium, eiusque filios Pontifices ac Sacerdotes esse Hierosolymorum totiusque gentis, iure quo & maiores eorum hoc Sacerdotium gesserunt. C. Cæsar quintum Cons. decreuit habere & munire Hierosolymorum urbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudzorum & ethnarcham secundum suam voluntatem, & vt Iudæis secundo locationis anno de redditibus eorum subducant, immunesque sint ab angariis & vectigalibus. C. Cæsar Imp. iterum, statuit vt singulis annis tributa pendant Hierosolymitani pro sua ciuitate loppe excepta, absque anno septimo, quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo, neque fructus arborum colligunt, neque seminant: vsque in Sidone.

Hædæ & Ruff. c. 19. Hyrcani ad Cæsarem legati.

Iudæi à Roma Asia & Europa regibus magnus honoris habitus.

Iul. Cæsar apud Alexandriam inscriptione columnæ æræ quod Iudæi Alexandrinæ ciuitatis ius habeant attestatur.

Senatusconsultum & decreta Iulii Cæsaris, de honoribus, privilegiis, præminentiis, libertatibus, & immunitatibus Iudzorum.

An. mundi
3912 ante
Christum
nat. 43.

Secundo quoque anno tributum reddant quartam partem satorum : & adhuc Hyrcano eiusque filiis decimas perfoluant, sicut hactenus eorum maioribus. Vtque nullus vel praeses, vel dux, vel legatus in finibus Iudaeorum auxilia colligat: neque militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: sed sint immunes ab omnibus molestationibus. Quaecunque etiam postea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruuntur. Ioppen praeterea quam ab initio habuerunt Iudaei dum in populi Romani amicitiam reciperemus, placere ipsorum esse quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum suis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quam vectigalium portus nomine, & eorum quae Sidonem exportantur annua modiorum 20675. excepto anno septimo, quem vocant Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicisitem quos in Magno campo Hyrcanus & sui maiores ante eum possederunt, placet Senatui eundem Hyrcanum & Iudaeos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quae ab initio inter Iudaeos & eorum pontifices fuerant, & quaecunque beneficia à S. P. Q. R. concessa. Praeterea eodem iure licere illis vii & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia Reges Syriae ac Phoenices per donationem populi Romani possederant, placere Senatui, ut Hyrcanus Iudaeorum ethnarcha habeat. esseque eius Hyrcano eiusque filiis, & legatis ab eo missis ludos & gladiatores spectandi inter senatores sedentibus: Vtque quotiescunque postulerint à Dictatore aut Magistro equitum in Senatum introducantur, & responsum eis omnibus intra decem dies reddatur, si quid à senatu decretum fuerit. C. Caesar Imp. Quartus. Cos. Quintus perpetuus dictator, huiusmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filii Pontificis Iudaeorum & ethnarchae. Quandoquidem mei antecessores imperatores, testimonium reddiderunt Hyrcano Iudaeorum pontifici Iudaeisque tam in provincia quam apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum est nos quoque horum meminisse, & dare operam, ut Hyrcano ac Iudaeorum genti illisque Hyrcania S. P. Q. R. pro suo erga nos favore gratis referantur. C. Iul. Cos. Patriariorum magistratibus S. P. Q. R. Accesserunt me in Delo Iudaei & quidem de coloniis Iudaeorum, praesentibus etiam vestris legatis. & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos ut patriis sacrificiis & ritibus. mihi vero non placet talia decreta aduersus amicos nostros & socios fieri, vetarique eos viuere suis moribus, & conferre pecunias in epulas ac sacrificia. quandoquidem nec Romae hæc facere verantur. Nam C. Caesar Cos. in edicto quo interdixit in urbe sodalitia, hos solos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cum alia sodalitia interdixerim, hos solos sino iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos, si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Caesaris Mar. Antonius, P. Dolabella Cos. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scriptis per vniuersam Asiam, & primæ eius provinciae ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Ephesiorum magistratibus S. P. Q. R. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchae Iudaeorum mihi retulit de ciuibz suis quod militare non possint, eo quod neque arma gestare neque iter facere eis fas sit diebus Sabbathis, neque victum more patrio possent sibi quærere.

Hyrcani legatos
M. Antonius
in P. Dolabella in Senatum introducunt.
Dolabella Ephesiorum ciuitati scribit.

Quam-

Quamobrem ego quoque quemadmodum alii ante me imperatores immunes eos volo à militia, permittoque ut patriis utantur moribus, conuenientes sacrorum causa, sicut leges eorum postulant, & conferentes, in offerenda templo sacrificia. voloque ut hæc ipsa scribatur per vrbes provinciarum singulas. Atque Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergo esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendæ Octobris. Multa itaque exstant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliasque vrbes, & rescripta de lute nostro ad prouinciarum præfides, de quibus propter hæc, quæ hoc loco inferuimus, credere facile est his, qui nostra scripta candide lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitie, offensæ & rebus columinis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturisque in posterum, omnia hic apponere supernacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, ut de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Intendit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo factò magnum bellum exortum est circa Apamiâ, Cæsarianis ducibus contra quem venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, idcoque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans. Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in Senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriz proditum est.

CAP. XVIII.

Cassius afflictu Iudæi in super obtingentia talenta ab eis exigit.

Ello deinde civili post eadem Cæsaris exorto, consularibus aliis, alio discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiâ erat, exercitum: solusque obsidione tam Marcum quam Bassum in suas partes pertraxit: obsecundoque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauiâ, sed maxime Iudæam afflixit, plus quam septingentis argenti talentis imperatus. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniarum duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi per amicum, partem quibuldam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniuit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsis ciuitates venum dabantur vna cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipue, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hæc subiecit. adeo autem exacerbatus erat, ut etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem eius lenisset. At ille post Cassii discessum maxime insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi secul-

An. mundi
3922.

Ante Christi
nat.

42.

L. Lentulus
Consul pro
Iudæa sen-
tentiam di-
cit.

Conclusio
Iosephi de
decretis.

Cecilius Bas-
sus Sex. Cæ-
sarem inter-
fecit.

Marcus Cæ-
sar successit in
Syria.

Cæsar à Cas-
sio & Bruto
occisus.

Malichio &
Rassian
cap. 20.

Cassius in
Syriam ve-
nit, & plus
quam 700.
argenti ta-
lenta à Iu-
dæis exigit.
Herodes Cas-
sium in Ga-
lilæa pecu-
nia sibi de-
mouit.

An. mundi
3923.
Ante Chri-
stum nat.
41.

*Malichus
Antipatro
infidiatur,
deierat, &
eidem recon-
ciliatur.*

*Cassius &
Marcus He-
rodem Colo-
syria ducem
faciunt.
Malichus
Antipa-
trum veneno
necari pro-
curat.*

ritatem se paraturum existimans. ne tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cum hoc sensisset ultra Iordanem praefectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quod, Phasaelo Hierosolymorum praesidium tenente, Herode vero habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi unquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro, Marco Syriae praesidente. qui postquam intellexit res novas in Iudaea moliturum Malichum, minimum abfuit quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donauit incolumem.

C A P. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

Sed Antipater imprudens seruauit Malichum; ut se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Caelesyriae ducem secesserunt, attributis ei naualibus, equestribus & pedestribus copiis, regnum etiam polliciti post finitum bellum quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Caesarem. Malichus vero tum maxime timens Antipatrum, decreuit e medio eollere, corruptoque pincerna Hyrcani, apud quemambo epulabatur, veneno necauit hominem, & assumpta armorum manu suscepit ciuitatis gubernacula. Ceterum postquam Herodi ac Phasaelo innotuerunt structae in parentem insidiae, indignan-
tibus illis Malichus strenue pernegauit omnia, atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pii, & patris amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaeli grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternae neclis conscium: seque vertit ad excolendum munimentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamque nimis afflidam offendens, resouere eam coepit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere, non multo autem post instante Hierosolymis festo: & ipse venit in urbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasi, ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, praeterea nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnuntiatione noctu urbem ingressus est, & Malichum vehementer perterrituit. at ille solitarum artium non immemor palam lachrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clam vero parabat sibi satellitum. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem visissim
comiter tradere Malichum.

C A P. XX.

Herodes iussu Cassii Malichum dolo interficit.

At tamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit ut vlcisceretur parentis iniuriam: clam etiam mandauit tribunis apud Tyrum agentibus, ut adessent Herodis iustis conatibus: Cumque capta a Cassio Labideae, simul ad eum iter facerent afferentes coronam & pecuniam, Herodes expectabat datum esse illic poenas Malichum. at ille circa Tyrum Phoenices suspicionem concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea urbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in Iudaeam ab-

ducere:

ducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibi ipsi principatum eius acquirere. Sed consiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, praemisso famulo quasi ad parandam cenam, quia comites omnes inuiderat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. Illi vero egressi, & nacli eum prope urbem in litore, confoderunt hominem, quo facto Hyrcanus adeo est attonitus, ut obmutuerit. tandem aggre ad se reuerlus percontabatur Herodem, quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse & insidiatorem patris. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro poenam persoluit debitam. Porro Cassio profecto e Syria, apud Iudam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaclum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes vero ad Fabium profectus est Damasci praesidem, & volens fratri succurrere, morbo praepeditus est: donec Phasaclum per se superato Felice, in turrim primum, compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quod post accepta a se multa beneficia, inimicis suis fauorem impenderet. nam frater Malichi tunc non pauca castra occupauerat, & inter caetera Masadam longemunitissimum. Vt igitur conualuit Herodes contra hunc profectus, receptis omnibus castris pactum incolumitatem dimisit.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni patrum regnum repentem, Herodes profligatus, e Iudaea pellit.

Aristobuli autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum comparauerat, Ptolemæus Mennæus adoptat propter affinitatem, hunc etiam Marion adiunabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in se praesidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illo profectus recepit, & praesidarios Tyrios clementer dimisit, donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequabatur. His peractis occurrit Antigono, eumque praelio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quam populus. Iam enim gener per sponsonem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentius eius tutelam suscepit, dum Curus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani vero ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium & duarum filiarum. Duxerat autem etiam ante uxorem e suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecuniam eum sibi conciliat, quo factum est, ut ille accusatores eius non admiserit.

Alterum Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare denicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam, proficiscitur, qui ubi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates Phasaclum & Herodem accusaturi, quasi in speciem solum regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pe-

An. mundi
3924. ante
Christum
nat. 40.

Felix Hierosolymu Phasaclum adoritur, a quo tamen superatur.

Antigonum Aristobuli filium Ptolemæus Mennæus adoptat.

*Herodæ Antigonum ex Iudæa expellit.
Herodes Mariam ex filia neptem ducit.
Doris, Herodu uxor.*

An. mundi
3924. ante
Christum
nat. 40.
Pompeii cir-
ruptus Lu-
dex.

Myrcani &
Iudaeorum
legatio Anto-
nio eorumque
auream offer-
ritur, ut Lu-
dex à Cassio
in libertatem
vindicaretur,
rogat.

Antonius
Myrcano de
Cassio & Bru-
ti robore &
morte scri-
bit.

M. Antonius
Tyriorum
magistratus
scribit, & ut
Myrcano ac
Iudaei regio-
nem, bona &
libertatem
acceptam
restituere
iubet, salu-
tamen sal-
uandam.

nes hos fratres. Herodem vero Antonius in magno honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat, quo factum est, ut ne ad colloquium quidem aduersarios eius s'admisserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum praesto fuit legatio missa Hyrcani Pontificis & gentis nostra publico nomine, afferens coronam auream, & rogans, ut quos Iudaeos Cassius praeter bellum captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret, & agros per Cassium ademptos geti restitueret. Quorum postulata Antonius aequa existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudaeis, simulq; ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens: M. Antonius Imp. Hyrcano pontifici ac ethnarchae Iudaeorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lyfimachus Pausania, Iosephus Mennazi, Alexander Theodori legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam prius Romae legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfundi sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia, quare cognita non tam ex verbis quam operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios, non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarii nostri ac populi Romae incurfauerunt, nec saceratis locis, nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum praestitum seruantes; nos non tam priuatum nostrum negotium agentes, quàm suscepta defensione Reipub. in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Caesarem. Sed postquam impiorum eorum conatus excepit Macedonia, repouantes in eis locis priscam gigantum audaciam; & agitatum furoribus maleficientiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis opportunis locis & usque ad mare montium vallo permunitis, ut per vnicam teui portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compellus intra moenia Philippensum, obsessusq; à nobis, addidit se Cassio socium exitii, qui postquam meritis poenas dederunt, pace nos in posterum fruturos speramus; & Asiam conquieturam à bellorum ramulibus. Iam enim nostra ope vniuersum Asiae corpus velut è graui morbo recolligere se intipit. Cum igitur etiam de te cum tua gente augendo ornadoq; cogitem, curā mihi erit, quid quid in rem vestram fuerit, editum etiam oppidatim proposui, ut quotquot vel liberi, vel serui sub hasta à C. Cassio Cassiani sue venundati sunt, liberè dimittantur. Voloque ut quae mea & Dolabellae benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuo rata sint. Tyros quoque iubeo, ut iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudaeorum finibus occupauerunt, id totum restituant. Coronam autem quam misistis accepimus. M. Antonius Imp. Tyriorum magistratibus S. P. Q. R. Renunciatum est mihi Ephesi à Hyrcani pontificis, ac ethnarchae legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarii tenuerunt eam prouinciā. Quoniam igitur pro imperio bello suscepto, iustitiae pietatique prospicientes vindicauius in ingratos ac peridos, volo etiam vobis pacem esse cum nostris sociis: & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciā à Senatu accepit neque exercitum, sed quae per vim torripuerunt, largiti sunt ministris suae violentiae: quando igitur illi meritis poenas dederunt, aequum censemus, ut socii nostri ea quae ante habuerunt, nemine vetante retineant; vosque si quos Hyrcani Iudaeorum ethnarchae agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouinciā mouit, occupastis, eos reddatis; neue villam vim interponatis, quo minus ad pristinos dominos redeant, quod si ali-

quid

An. mundi
3924. ante
Christum
nat. 40.

quid iuris in eos prædeditis, quam primum ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam focis nostris perque in integrum seruabimus. M. Antonius Imp. Tyriorum magistratibus S. P. Q. R. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis ac Latinis : & in loco aliquo conspicuo proponi ut legi possit ab omnibus. M. Antonius Imp. ac triumphator dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam provinciam & militem prædiciarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastavit Iudzorum gentem amicam pop. Rom. insolentia eius nostris armis perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetravit, corrigimus, ut ablata restituantur nostris focis, & siue corpora Iudzorum, siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertantur dominos. Qui vero contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est : & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eis pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem vero exemplo Sidoniis, Antiochenis, & Aradiis scripsit: visumque est hoc loco etiam hæc inferere, argumento futura quanta prudentia nos dignatus sit Romanus populus.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam provinciam veniens, Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Post hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiam, amoribus suis eum implicuit : quo tempore rursus centum & Iudzorum gente potentissimi venerunt ad eam, ut accusarent Herodem una cum suis, electo ad hoc eloquentissimo quoque è suo numero. Iuuenem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano, qui iam fover factus fuerat. Antonius vero audita utraque parte apud Daphnen, sciscitatus est ex Hyrcano, utra pars melius administraret rem publicam. Qui cum respondisset Herodem in hoc præstantiorem esse, Antonius qui iam ante familiariter diligebat iuuenes propter paternum hospitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas constituit, & Iudzorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc scripsit, & ex eorum aduersariis quindecim coniecit in vincula, occisurus etiam nisi intercessisset Herodis deprecatio : quamvis ne sic quidem cessauerunt à legatione reuersi. Sed rursus mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præstolari, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magistratui, ut in Iudzorum legatos nouatores rerum animaduertenter, & Herodi adiutor esset ad principatum patandum. Herodes vero ante urbem diuersantes in littore accedens hortatus est eos ut se subducerent : nam & Myrcanis cum eis aderat: admonens quantum instaret periculum, si contendere pergerent: quod illi contemperunt, moxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim laucauerunt: reliqui vero domum refugientes posthac quicuerunt. Populo vero clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iussit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum satrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus est, cuius in principatu successor filius Lyfanius amicus factus est Anrigoro Aristobuli filio, conciliante satrapa qui multum apud eum poterat.

*Herod. & R. fin. c. 21.
Cleopatra in Ciliciam ad Antonium venit.
Herodes à centum Iudæis apud Antonium accusatus.
Antonius Phasaelum & Herodem Tetrarchas constituit.
Mille Iudæi Herodem accusati Tyrum conueniunt, qui partim trucidantur, partim vulnerantur & fugantur.*

CAP. XXIV.

Parthi Antigonom Aristoboli filium in regnum reducunt.

An. mundi
3955. ante
Christum
nat. 39.

*Helio & Ru-
mus c. 22.*

*Antigonus
Parthus, si ab
Hyrcano in
illius regnum
transferrent
pecuniam
poderetur.*

*Pacorus equi-
te. Antigoni
in Iudam
mittit.*

*Iudaei Carme-
lum montem
incolentes.*

*Antigono se
se adiungit.
Pentecostie.*

*Herodes cum
hostibus pu-
gnat in sub-
urbio.*

*Pacorus Par-
thorum dux
urbem ingre-
ssus Phasa-
cum ut legatus
iret ad Bar-
zapharnem
audet.*

*Parthi Hyr-
cano & Pha-
sacum in Iudas
struunt.*

DEinde mille talenta & quingentas mulieres Antigonus daturum se Parthis pollicitus est, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem una cum suis interficerent. quae tamen non dedit, sed Parthi nihilominus asserunt regnum Antigono, duxerunt versus Iudam exercitum. Pacorus per maritima, satrapa per medieterraneam. Pacorum excluderunt Tyrii sed Sidonii & Ptolemaidenſis intromiserunt. ille a-
10
lam equitum in Iudam speculatum praemissit, inſam etiam adiutari
Antigonom eos ducebat pincerua regiur, & ipſe Pacorus nomine. Ad-
iungentibus autem ſe Antigono Iudaeis Carmelum montem incolen-
tibus, & paratis cum eo in horticum invadere, ille ſpem concepit poſſe
ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quae
Dryma vocabatur, & quibuldameiſ, locis currentibus perualerunt vique
Hieruſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum: auſi numero,
aggreſſi ſunt oppugnare regiam. moxque ſerentibus opem his qui fra-
tium partes ſequebantur, & pugna in ſero conſecta, repulerunt hoſtem
intuenes: eoque in templum compulſo, miſerunt armatos quosdam in
20
propinqua aedes, ut eis eſſent praſidio in quos coeruit populus, deſti-
tutos auxilio cum ipſis concremavit adibus, quam iniuri. in paulo poſt
Herodes ultus eſt, aduerſarios adortus praſidio, & multis interſectis ex-
ſtollitum numero. Cumque quotidianaſ velitationes inter eos fierent,
hoſtes expectabant conuenturas e tota regione turbas ad Pentecoſten,
quam vocant feſtivitatem. Quae dies poſtquam illuxit, multa hominu
millia circa templum congregata ſunt, tam armatorum quam inermiu-
um: qui & templum & urbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim
Herodes ſervabat cum paucis militibus. eius murum Phafacius cuſto-
diebat: Herodes vero cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem
30
in ſuburbio: & egregia pugna edita coegit multa milia terga vertere, ſu-
gientia partim in urbem, partim in templum, partim etiam in ara val
quoddam in propinquum poſitum. in ea pugna & Phafacius aduectus non
fuit. Pacorus a Parthorum dux cum paucis equitibus, rogante Antig-
ono, in urbe ingreſſus eſt. praetextu quidem quatu ſeditionis compelen-
dae gratia, ſed ſeuera principatum illi aſſuere cupieas, quin poſtquam
Phafaclo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſuaſit ei, ut legatus iret ad
Barzapharnem, inſidias hoc pacto inſinuens. Ille nihil ſuſpicatus par-
tiſ, non probante hoc factum Herode propter barbarorum perniciam, hor-
taanteque ut potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaque
40
profecti ſunt in eam legationem Hyrcanus atque Phafacius: & Pacorus
relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant,
legatos eduxit. Ut vero in Galilaeam ventum eſt, armatis eis occurrunt,
qui illis oppidis praerant: & Barzapharnes primum alacriter eos exci-
pit denaque muneribus: deinde ſtruire inſidias incipit. Phafacius vero
cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum iuxta mare diuerſiori
hum. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres
Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros. quidam et-
iam nunciavit, nonnullis parari inſidias, & clam adhiberi eundem.
Et certe cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec reliſti Hieruſolymis Par-
thi, Herodem caperent, ne his ſublatis ille preſentibus eiſ iugeret, ad quod
verum eſſe mox apparuit, conſpectis eiſ ſedibus. quare non deſerunt
qui hortarentur Phafacium, ut nihil amplius expectans conſenten-
te equo ſe inde eriperet. praecipue Oſius, qui in ſecretum cogno-

uerat è Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naues ad fugam offerre-
bat. nam non longe mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem
nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat
eum teste facere, qui agitarer eiusmodi consilia. Si enim pecuniis opus
habeat, plures accepturum à se quam ab Antigono. & alioquin turpe es-
se legat. suam fidem secutos infantes interficere. At barbarus hac
audens, deiebat non esse vera, & inanibus eum turbari suspitioni-
bus: moxque ad Pacorum abiit.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phasaëlam abducunt.

QVo profecto statim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano
& Phasaëlo, multum destitanti eorum peritium, ad Herodem
autem missus eunuchus mandatum habebat, vt producti extra muros
cõprehenderet. Phasaëlus vero miserat nuncios, qui indicarent Partho-
rum peritiam, quos quoniam hostes interceperant, Herodes re cogni-
ta Pacorum adit & Parthorum potentissimos, quasi aliorum dominos,
qui cum scirent omnia, dolose dissimulabant: aiebantque oportere eum
cum ipis progressum extra regiam occurrere literarum latoribus: non-
dum inimicos esse comprehensos ab aduersariis, sed aduentate signifi-
carios quam bene Phasaëlo successerit. id Herodes non credidit, vt qui
ex aliis de fratre capto audierat, quam eius suspensionem augebat Hyrcani
filia, cuius filia ipsi desponsata erat: huius monitis, licet aliis contem-
nentibus libenter parebat, vt pote mulieris cordatissimæ. Interim dum
Parthi quid faciendum sit, consultant, quod non placeret aperte tantum
virum aggredi, & rem insequentem diem differunt, Herodes animad-
uersi eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercep-
to à Parthis tracte, vt cunque negarent alii, appetente vespere decreuit
ad fugam virum oportunitate temporis, neq; diutius inter hostes cun-
dari in rebus tam dubiis. Assumpto igitur armatorum quos circa se ha-
bebat subsidio, & impositis in iumenta mulieribus, matre & sorore, &
sponsa sua Alexandri filia nepte Aristobuli, matreque sponsa Hyrcani
filia & fratre natu minimo, famulitioq; ac reliqua turba comitum, pre-
perabat versus Idumzæ in scelis hostibus: ex quibus nemo erat tam fer-
reus, qui non tali rerum facie commotus fuisset ad misericordiam, for-
minis infantulos suos trahentibus, & cum lachrymis ac ciuatu relin-
quentibus patriam. & vinctos amicos, nec de se meliora sperantibus. Ve-
rum Herodes obturato contra suauentem fortunam pectore, & ipse præ-
senti erat animo, & comites inter eundem singillatim accedenshorta-
batur ne in auxilium succumbere. hunc enim fugæ officere, in qua sola fa-
luta spes sit reposita, quibus verbis accensi, conabantur calamitati re-
sistere. inresim minimum abtuit quin ipse sibi manus inferebat, euerso
vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeo & casus hic
eum terruit, & metus ne inter has moras superueniret hostis infe-
quens. iamque gladium strinxerat volens se percutere, cum inter-
uentu proximorum est prohibitus, obrestantium ne suos inimico-
rum iniuriis relinqueret. neque enim esse viri fortis, se vno in libera-
torem asserto amicos contemnere, partim igitur vi, partim pudore co-
actus desistere ab incepto facinore, refores matre, & pro tempore adhi-
bitis remediis, pergebat institutum cursum petens castrum Massadam
quam maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus
a Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imo ne ludæi quidem
eo fugiente quieuerunt, sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in

An. mundi
3925.
AnteChri-
stum nat.
39.

*Hyrcanus
& Phasaë-
lus à Parthis
capti.*

*Parthi He-
rodem quo-
que compre-
hendere co-
gitant, ipse
vero re co-
gnita, ipso-
rum mani-
bus effugit.*

*Herodes suos
in fuga com-
solatur.*

*Herodes ve-
hiculo, quo
mater erat,
euerso sibi
ipsi violentas
manus inferre
cogitat.*

An. mundi
3925.

AnteChri-
stum nat.
39.

Herodes
Massadam
patens, in iu-
nere à Par-
this impe-
gnatur.

Parthis Hie-
rosolymita-
norum bona
diripiunt, &
Marisam
urbem emer-
tunt.

Antigonus
Hyrcano
auriculas
amputat.
Phasaelus
alliso ad sa-
xum capite
vitam ab-
rumpit.
Phasaelo
Antigonus
pro remedio
venenum
mittit.

Herodes ad
Malchum
Arabum
Regem pe-
cuniam ac-
cepturus
profiscisci-
tur.

Herodes re-
gno excedere
iussus, Ro-
mam perue-
nit, ubi An-
tonio qua-
tupli conige-
rant, nocen-
set.

pugnam pertraxerunt. quibus victis & prostratis, quali non ex necessitate, sed multo ante præparatus conflixisset, in eo loco ubi Iudæos vicit, postquam regno potitus est, regiam condidit cum primis memorabilem, ad iuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea vero quam ad Resam vicum Idumæ peruenit, occurrit ei frater Iosephus: ubi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cum tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductio, Massada vero, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra novem millia, iussit aliis alias per Idumæam salutem sibi quaerere, additoque viatico: expeditionibus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria suppeteret, ipse properavit ad petram Arabiæ. Caterum ubi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos vna cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars evasit, præsertim quas ille mature providens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque late populati sunt, & Marisam urbem opulentam evertunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaelum victos accepit. Vehementer autem tristatus est quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vna cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputavit ei auriculas, hoc agens ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maxime miranda est Phasaeli generositas, qui ubi se neci destinatum cognovit, non tam meritis indigne ferens, quam miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrumpit, quod illi cum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate laevis in se pro libidine. Fertur autem quod laiciore vehementer capite Antigonus submissis Medicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit, ante tamen quam exhalaret animam, audito ex quadam muliercula quod Herodes frater hostem evasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui posset ab inimicis penas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad molindas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam ante obligatum profisciscitur, cum maxime opus haberet, mutuum operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam, ut cum quam primum ab hoste sedimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaeli filium septennem secum ducebat, oppignoraturus eum apud Arabes. Sed cum occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent ut finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (hoc prætexebat autem suavis optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, utque ille fraudaretur rebus quas Antipater penes eos deposuerat) respondit se non venisse ut molestus esset cuiquam, sed ut colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cum consultis videretur discedere, valde moleste abiit & Egyptum versus iter ingressus, & tunc quidem in quoddam templum diuerit, ubi

multos ex comitatu reliquerat. Sequenti vero die cum venisset Rhinocura, ibi cognovit de fratris obitu. Malchus autem poenitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit, iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quo postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui navigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit, à quibus ob pristinae fortunæ reuerentiam honorifice in eam urbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit, ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillus, ut nuncupabatur, rebus Italix. Soluens igitur inde versus Pamphylia, & cum graui tempestate confictatus, ægre in Rhodum euasit, isctura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præsso fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Ex cum immississet eam ciuitatem grauitè afflicta bello quod contra Cassium gestu est, ne præsentem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructaque triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundisium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarravit ea quæ sibi in Iudea contigerant: & quod frater Phaselus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eisdem captiuus detineatur, quodque Antigonus Regem constituisset, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quæ ex ipsius familia seligere destinauerat, & quod eas nocte absportasset non sine labore, & ægre manus euasisset, & post hæc omnia familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium quod in illo haberet repositum.

C A P. XXVI.

Herodes Roma à Senatu Iudææ Rex declaratur.

Antonius vero mutata Herodis fortunæ commiseratio subiit, repulante. n. quod etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cum paterni hospitii memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat, sed præcipue huc impellebat odium Antigoni, quem quod pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospitii ius ac reliquam beneuolentiam, partim ut Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatoque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendauerunt productum Herodem tam patris quam ipsius beneficia & studiū Romani nominis commemorantes: simulque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonus, non solum ob vetera crimina, verum etiam quod contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium, quibus reb. cum senatus esset offensus, cum Antonius eum docuit, quod etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonii erga illum studium, non solum quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideo coniugis suæ fratri id petiturus erat. Alexandro nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies imperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolecentem postea Herodes interfecit, ut suo loco indicabimus. Cæterum dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus

An. mundi
3925. ante
Christum
natum 39.

*Herod. &
Russ. c. 23.
al. 25.
Herodem
Antonius a-
more, Anti-
gonum vero
odio profe-
quitur.
Cæsar Aug.
Herodis stu-
diosus.
Herodes Ro-
ma in sena-
tum intro-
missus, rex
declaratur.
Herodes A-
lexandro,
coniugis suæ
fratri regnū
positurus
ipsum eo
positum.*

An. mundi

3926. ante

Christum

natum 38.

*Antonius &**Casar cum**Herode in**Capitolium**ascendunt.**Herodu fa-**milia ab**Antigono in**Masada op-**pugnata.**Ventidius**præterea**quasi Iosepho**laturus au-**xilium, sed**reuera ut pe-**cutiniam ex-**torqueret**Antigono in**Iudæam ve-**nit.**Medio &**Raff. c. 24.**al. 26.**Herodes con-**tra Antigo-**nam copias**destruit.**Herodes Iop-**pe pugnata**& capiti.**Multi Hero-**des Iosepho**adjuvant.**Herodes Res-**us capto &**Masada do-**metitico re-**ceptis, Hero-**solympia petit.*

caeterisque magistratibus deducantibus, ascenderuntque in Capitolium in
sacra ibi facturi & senatusconsulta deposituri: & novus rex primo regni
sui die conuiuium exceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium
fastigium adeptus est CLXXXIII. Olympiade, C. Domitio Caluino ite-
rum, C. Asinio Bollione Coss. Toro autem eius abscentis tempore An-
tigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem ex-
tero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita ut hac de causa Iose-
phus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreue-
rit. Audierat enim Malchum iam poenitere, quod parum officiosus in
Herodem fuisset. id consilium mutauit in bre nox de coelo dimisso.
cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud se-
cus quam diuina ope hac difficultate leuati magno animo exirebant,
& conferentes manus cum Antigonianis. modo aperte modo clam mul-
tos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus ut Parthos
e Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu,
quasi Iosepho laturus auxilium: sed reuera hoc consilio, ut pecuniam
extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolymam, satis
magnam vim pecunie exegit ab eo. Quo facto ipse quidem cum maiore
copiarum parte recessit: ne tamen fraudem prehenderetur, Silonem
cum quadam militum parte ibi reliquit: quem Scipium placandum ha-
buit Antigonus ne quid interim molestius esset, dum Parthi ut ipse spera-
bat, succurrerent.

CAP. XXXII.

Herodu ex Italia navigatio & pugna aduersus Antigonom.

Interim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non me-
diocribus copiis tum ex conquestibus tum ex luxu gentis milite præpa-
rabat per Galitzam contra Antigonom, adiutus a Silone ac Ventidio
ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis ut Herodem
in suum regnum ducerent, quamvis Ventidius tum forte deinde abatur
componendis ciuitatum tumultibus, quos irruptio Parthorum excita-
uerat. Silo vero in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. At-
tamen Herodis ulterius procedentis copiarum augebantur motus, & tota
Galitzia paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei ver-
sus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello ob-
sessam, impedimento fuit Ioppe: quam occupatam ab hoste opus erat
primum capere, ne quam hostilem munitionem a tergo relinqueret pe-
titurus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum,
quem cum Iudæi persequerentur, Herodes cum mediocris manu eis oc-
currit, & Iudæis profligatis Silonem agere repugnantem inuauit. Capta
deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandas oblatione domesti-
cos. Ex indigenis autem alii propter paternam amicitiam illi se adiun-
gebant, alii propter ipsius gloriam, nonnulli quod ambarum denique
client beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de continuato iam rege
conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in tran-
situ locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem
irdebat his artibus. nam Herodes receptis Masada domesticis, & ca-
pto Resia castello, peribat Hierosolymam, sequentibus Silonis militibus
& multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cumque ad oc-
cidentalē vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant
ei hostes igitur eum impetebant & militibus, deinde quibusdam ca-
tegorum excurrentibus, & irationes hostium instantibus, Herodes
castrorum iterum clarigare iussit circa moenia, se bono publico venisse, &

ad salutem vrbis, no apertorum quidem inimicorum te amaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc A. rignus ita respondebat, verso sermone ad Silonem ac Rom. milites, iniquum eos facere qui Herodi regnum astruant, homini priuato & Idumæo, hoc est, semijudæo: cum id more gentis debeatur successioni generis. nam si offensis, quod ipse à Parthis regnum accepisset, ideo velint hoc auferre, non deesse multos ex regio genere, qui legiti me possint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti. & sacerdotes in super, quos iniquum sit priuari debitis honoribus. ad hunc modum: 10 ambob. inter se contendentibus, & vsque conuicia prorumpentibus, Antigonus permisit suis vt acceperent hostes à mœnibus: qui cum strenue iacularentur à turribus, facile eos fugauerunt. Tum vero Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus & suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in ali menta flagitarent abduci: se in hyberna ad commodiora loca postula rent, vastis circa vrbem omnibus q̃ Antigoniani amoliti essent vitæ ne cessaria: turbati crept exercitus & parare abitum. cōtra Herodes roga bat Silonis tam ducis quā militis ne se desereret, missum tum à Cz sare & Antonio, tum à senatu reliquo: sibi cura futurum ne quid exer citus desideret, atque etiam vt abunde adsint quæcunque requirerent. 15 post quas preces continuo dimissis suis per agros nullam Siloni disce dendam ansam reliquam fecit: maior enim quam quicquam speraret rerū necessarium allata est copia: familiaribus etiam suis apud Samaria magentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reli qua necessaria Herichuntē comportarent, vt & in posterum inde suggeri posset militibus. Ea res non fecellit Antigonum, sed continuo dimisit per agros qui per insidias frumentatores interciperēt, qui sicut iam sunt comparata circa Hierichuntē armatorum multitudo, in fessis que montibus intenti obseruabant eos qui commeatus conuehe rent. Nec Herodes interim segnis erat: sed assumptis X. cohortibus, qua rum V. è Romanis, totidem è Iudæis constabant, adiunctisque mixti ge ne is conductiis & equitatu modico, Hierichuntē petiit: offendentib; vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices e. v. fugisse cum familijs, hos quidem captos dimisit. Romani vero in nadentes vrbem dissipuerunt, repertis intra ades omne genus reb. pre ciosissimis. Rex igitur relicto in ea præsidio reuersus est, & Rom. exer citum hybernatum in terens deditas regiones dimisit, Idumæam, Ga lileam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Si lone vt partem Rom. exercitus intra Lyddam acciperet, captans Anto ni gratiam, atque ita Romani degebant in magna rerum copia, ab at mis tantisper vacantes. Herodi vero otuari non libuit, sed misso in Idumæam Iosef, ho fratre cum M. peditibus & CCC. equitibus, imple in Samariam profectus: & deposita ibi matre cognatisque alij quos Ma sada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quedam loca ab An tigonon infesta præsidij, cumque Sephoriam cælo ngingente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus est rerum necessaria rum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitan tes equitum alam immissit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos co hiberet à maleficijs, aberant autem non longe à vico qui Arbela dici tur, quadragésimo deinde die ipse venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos vero fugientes gradum sistere. ne hoc con tentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est, atque ira

An. mundi
1926.

AnteChri
stum nat.

38.

Herodes cir
ca Hierosoly
morum ma
nia se bono
publico & ad
salutem vr
bu venisse,
clarigare im
bet.

Antigonus
Herodi, quod
non ex stirpe
regia pro
gnatus, sed
semi Iudæus
sit, exprobat
Herodu copi
as hostes à
manibus
arcent.

Silo quos
dam qui Hie
rosolya
discedendi
ansam arri
perens, subor
nat.

Herodes
cibaria ex
ercitusi pro
curat.

Antigonus
quosdam
qui Herodia
nos frumen
tatores per
insidias in
terciperens,
mittit.

Romanus
exercitus
hybernatus
dimissus.

Latroni,

An. mundi

3927.

ante Chri-
stum nat.

37.

Herodes in
Galilæa cūhoſib. pugn-
nat, eos vin-
cit, ac uni-
verſam Ga-lilæam in ſu-
as partes

traducit.

Antigenus
Romanum

exercitum

alexe reſtat

Ventidius

Silonem con-
tra Parthos

acceſſit.

Hædæ &
Ruſſ. c. 25.Herodes con-
tra latrones

in ſpeluncis

de gentes mi-
litum ducit.Herodes mili-
tes in arcæ

de vertice

montis de-
miſit.Senex quidā
uxorem ſuācum 7. libe-
ris iugulat.poſtremo ſe-
ipſum quoq;

præcipitat

Herodes cū

Antigono re-

decernere in

ſamariam

proſciſcitur.

yniuerſam Galilæam in partes ſuas traduxit, præter eos qui erant in ſpeluncarum receptraculis, numeratiſque vitrim 150. drachmis, & pro portione centurionibus, ſuos in hyberna dimiſit. Interea Silo ad eum venit cum ſuis ducibus, qui apud Antigonum in hybernus fuerant, illo nolente eos poſt unum menſem exactum amplius alere, nam & ad circumuicinos miſerat, qui iuberent eos ſublatis omnib. reb. ad victum, neceſſarijs in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. At Herodes Pheroræ fratrum minimo comæteum curam commiſit, iuſſo inſtaurare Alexandrium. Ille vero breui & militibus magnam neceſſariarū rerum abundantiam præbuit, & caſtellum illud prius deſectum denuo condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria vero Ventidius Silonem accerſens contra Parthos, iuſſit primum Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum miſſo, ipſe contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem. Erant autem hæc ſpeluncæ ſitz in præruptis montibus, anguſtiſq; tramitib. acceſſibiles, & arcus cinſæ rupib. in harum cauernis illi cum totis habitant familijs. Rex autem arcas in hunc ſum compactas de vertice montis per machinas demittebat catenis ferreis: eo quod nec inferne propter aſperitatem montis aſcendere daretur, nec ſuperne contra eos deſcendere. hæc arcæ completæ erant militibus haſtas falcatas geſtantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps, hæc tamen arcarum demilio periculosa erat propter immenſam altitudinem: & in ſpeluncis non deerant victui neceſſaria. vt vero demiſſæ ſunt arcæ ad earum oſtia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam ſcutatus accinſus gladio, manu utraque apprehenſa catena, qua arca ſuſtinebatur, demiſit ſe intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantibus: & ad quandam cauernam accedens primum iaculis multos intus conſecit: deinde reſiſtere conatos falcata haſta attraiſtos dabat in præceps, deinde penitus reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam ſe recepit. cæteros vero e-
mulatum audientes pavor corripuit, & ſalutis deſperatio, eos tamen conatus impediuit nox interueniens, multique, rege per præconem pollicente veniam, deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem viſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & ſubiecſto igne antra incendendo. Inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehenſus intus cum vxore ac ſeptem filijs, rogatus ab eis vt ſe fugere hoſtem permitteret ſtans ante hoſtium, primum quenque exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes conſecit, & vxorem vltimam. deinde præcipitatis cadaueribus, poſtremo ſeipſum ſuperiecit mortem ſeruituti præferens, primo tamen in obſcuritatem Herodis multa iecit conuitia, licet rex e ſpectula quadam dextrani porrigeret, & polliceretur veniam. ſpelunca igitur omnes hoc modo expugnatz ſunt. Rex autem Ptolemæo propoſito ei regioni, in ſamariam proſectus eſt cum ſexcentis equitibus, & tribus milibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo ſua præſectura non bene ceſſit: nam inuaſus ab his qui & ante Galilæam turbauerant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia, totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reuerſus pænas ab eis exegit latrocinii: & ex deſectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnata ſupplicio tradidit, & arcæ ipſas diſruit atque ita ſublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talentis mulauit. Interea caſo in pugna Pacaro, & Parthis proſtigatis Ventidius Herodi in auxilium mittit Macharam cum duabus legionibus & mille equitibus, iuſſente

hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono, & pecunijs corruptus, inuירו
 Herode ad eum se contulit, tanquam inspecturus eius negotia. at Anti-
 gonus suspectum habens eius aduentum non admisit hominem, sed
 per funditores glandibus impetiturum arcuit, satis declarans suum ani-
 mum. Ille tum demum Herodem bene monuisse, & se obtemperantem
 exrasse intelligens, in Emauntem urbem se recepit: & in eo itinere,
 quorquor Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit, nullo amici aut
 hostis discrimine, iratus ob ea quæ sibi acciderant, quo facto Rex exa-
 cerbatus petebat Samariam: nam decreuerat ea de causa adire Antoni-
 um, alijs sibi opus dictitans, quam his qui se magis quam hostem lade-
 rent. alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonom. Ma-
 chabæ vero consecutus eum rogabat ut maneret: aut si certum esset pe-
 gere, saltem Iosephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra
 Antigonom. Itaq; reconciliatus Machabæ multum roganti, relicto ipso
 Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in discrimen adduce-
 ret, neve cum Machabæ contenderet. Ipse vero properauit ad Antoniũ
 oppugnantem Samosatham sitam ad Euphratem fluium. ducens auxi-
 liares nam pedites quam equites. postquam autem peruenit Antiochiã
 repertis ibi multis collectis, qui cupientes adire Antonium, non aude-
 bant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuien-
 tes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit statione. a. altera
 procul à Samosatha insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad
 Antonium: ubi qua exitus erat in campestria occurtauerant se non pau-
 ci equites, nõ moturi se loco donec viatorum agmen perueniret in pla-
 niciem. Cumque iam primi pertransiuisent, Herodes qui præsidio erat
 extremo agmini, inuaditur ferme à quingentis equitibus. qui cum pri-
 mos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipulatoribus ma-
 gno impetu in eos illatus hostem repulsi, & excitatis suorum animis
 pugnam redintegrauit, reuertentib; qui paulo ante fugerant, ita ut ubi-
 que cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit. nec nisi ce-
 ceptis iumentis quæ non paucas gerebant sarcinas, simulq; mancipijs,
 ceptum iter prosecutus est. Et cum plures alij in propinquo campis
 saltu insidiantes in illos coirentur, hos quoq; cum valida suorum ma-
 nu aggressus in fugam compulsi: multisq; ex eorum numero cæsis se-
 curum sequentib; se iter præstitit. illi vero seruatorem eum & protecto-
 rem suum appellabant. Postquam autem prope Samosatham ventum
 est, exercitum instruum & ornatum ei honoris causa misit obuiam.
 Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros
 audierat: multumq; gaudius eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat,
 collaudata viri virtute, complexus est eum, & salutauit comiter, in-
 summoq; honore habuit, ut Regem recens à se declaratum. Antiocho
 autem paulo post id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio
 prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoque ei He-
 rodæ negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legio-
 nes cum Rege præmisi in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequeba-
 tur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa petierat hoc modo. Im-
 memor mandatorum fratris, quæ illi Antonium aditurus dederat, as-
 sumptis & à Machabæ quinq; cohortib; versus Hierichantem profectus
 ad demetendas eius agri fruges, in montib; castris locum cepit: & quia
 Rom. cohortes constabant et tyronibus non admodum rei militaris per-
 itis, quod plerique à Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter
 locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubu-
 it. sex enim cohortes desideratz sunt. Antigonus vero potitus cadaue-
 rib; Iosepho præcidit caput, 50. talentis à Phzroza fratre redimendum

Herodes à
 defectorib; in
 Galilæa pœ-
 nas exigit,
 Antiochus
 caso in pœ-
 gna Pacaro
 Parthos pro-
 fligat.
 Machabæ
 multos Iu-
 dæos interfi-
 cit.
 Herodes
 Antonium
 adire Ma-
 chabæ ac-
 cusaturus
 cogitat, sed
 reconcilia-
 tur & Iose-
 phum fratrem
 attribuit.
 Herodes ad
 Antonium
 Samosatham
 oppugnatem
 properat, in
 itinere mul-
 tos barbaros
 trucidat.
 Herodes ab
 Antonio &
 exercitu ho-
 norifice ex-
 ceptus.
 Sosio Antio-
 chus prouin-
 ciam cum ex-
 ercitu tradit
 ipse, in Æ-
 gyptum pro-
 fectus.

An. mundi
3928. ante
Christum
nat. 36.

Iosephus ab
Antigono
casus.

Galilæa ab
Herode desi-
ciunt.

Githam
Machara
manit.

Herodes in
Galilaam
proficiscitur.

Herodes
Galilaam in
castellum
compellit.

Triclinium
vacuum si-
ne cuiusque
nox conce-
dit.

Herodes ab
hestibus vul-
neratur.

Antigonus
Pappum du-
cem Sa-
mariam
mittit.

Pugna in
adibus.

Herodes in
cubiculo
solus multu
armatu sti-
patus illasus
evadit.

Herodes
Pappi caput
Pherora fra-
tri mittit.

Herodes
Hierosolyma
aspugnat.

quo facto Galilæa suis præfectis deficientes, factionem Herodis in la-
cum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa novata sunt. Ma-
chara autem Githam castellum muniebat. Regi vero apud Daphnen
Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam ante tale ali-
quid expectanti propter quædam infamia, quibus non obscure de fra-
tris morte præmonitus fuerat. Accelerando igitur itinere postquam ad
Libanum montem pervenit, assumptis octingentis eius loci homini-
bus, ducens etiam unam Romanam legionem, Ptolemaidem petijt: unde
nostrum profectus cum exercitu, per Galilaam progrediebatur, cui oc-
currentes hostes, prælio victi compulsi sunt in castellum unde exiuerant
pridie, quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis
coactus est, infecta re, inde exercitum in proximos vicos abducere. Su-
perueniente autem Antonio legione altera, qui castellum tenebant
territi nocturno id deseruerunt. Rex quoque properavit Hierichuntem
volens ulticisci fratris interitum, quo postquam venit, honoratissimum
quemque adhibuit ad convivium, peractaque cœna dimissis conviviis re-
cepit se in cubiculum. Hic videre licuit res Regis à Deo non negligi. Tri-
clinium enim illud in quod cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquæ
noxa concidit: quo factum est, ut omnes Herodem Deo carum crede-
rent, ut qui miraculose servatus videretur à tanto periculo. Sequenti
vero die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium
verticibus Romanos terruerunt: eorumque velites procusando iacu-
lis & saxis feriebant regionem, adeo ut ipsi quoque Regi quidam vulnus in
latus inflixerit. Porro Antigonus misit Samaritaniam ducem quandam no-
mine Pappum, volens videri ita abundare copiis, ut foris quoque pos-
set bellum gerere. Sed ille Macharæ se opposuit. Herodes vero occupa-
tis quinque oppidis, præsidiorum circiter 2000. in eis interfecit &
incensus oppidis contra Pappum reue. sus est, qui castra habebat ad vi-
cum Ithanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ad Iu-
dæam, ubi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnam, eos la-
tis cum eo signis vicit egregie, & accensus ultiscendi fratris cupidine
scruendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem adib. milie & quibus-
dam in testa confugientibus, his superatis & testis diritis vixit omnia
reserta & constitata: hos igitur saxis superne impetentes ac ru-
uatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius
quam videre innumera cadavera cumalata intra parietes, & hoc facin-
maxime fregit hostium audaciam, ita ut non amplius sperarent aliqui
lætiis. Videre enim erat eos agminatim disfligere, & nisi repente valida
tempestas interuenisset Regij victores petijissent consilium Hierosoly-
ma, & bello finem imposuissent. Iam enim Antigonus de fuga dispicie-
bat, cogitans urbem deferere. At Rex iam vespere iussit, parare cœnam
militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit:
ubi maximum discrimen adiit, quod tamen evasit Dei providentia. Cui
enim esset nudus, & unius tantum pueri ministerio laueret, intus in ei-
isdem adibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compul-
lerat, dumque ille se abluit, primus prodians stricto gladio per fores se
propripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti ut illæ-
so Rege contenti essent sibi ipsius fuga salutem querere. Sequenti vero
die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Pheroræ in vi-
tionem fratris: nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc ubi tempe-
stas deflexijit, moro inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope ur-
bem meratus est, anno tertio postquam Romanus declaratus Rex fuerat: qui
bus mox propius admotis qua maxime oppugnationi obnoxia putabat
mœnia, ante templum iuxta tentoria, volens sic ea, quemadmodum

olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres crexit aditus operarum multitudine: & caesa circumquaque materie, prepositisque huic operi viris idoneis, durante etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Antiochuli, quam ei deiponiam fuisse iam diximus.

C A P. XXVIII.

Antigenus à Sosis & Herode opprimitur.

Peractis vero nuptiis venit per Phœnicen Sosius, præmissiq; per mediterranea copiis, mox & ipse attuit habens secum multos tam pedites quam equites. venit etiam Rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter 30000. omnes autem confuebant ad Herodolymorum moenia, & alibebant septentrionali vrbis lateri, ad undecim legiones pedum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerat autem duo eunt imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro se ipso bellum gerens, ut deiecto Antigono hoste per populum Romanum, ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebat Iudæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra moenia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisq; extra vrbem tam hominum quam equorum alimentis, per clancularia etiam atrocissima difficultate annonaaugebant obfessoribus. Cui rei Herodes ito prospexit, ut contra latrocinantibus opportuna loca præoccuparet insidiis, & comineatus ad Iudæos prædictis etiam è longinquo conuheret, ut treuinecessaria victui abundarent in exercitu. ad hæc operarum frequentia facile absfoluuntur sunt tres illi aggeres, ælias enim erat, & opus feruebat, nulla interurbatum aeris intemperie, machinis etiã murum quatuebant, & nihil intentare inquebant, at obfedi intrepide repugnabant. cœtus eorum eludentes variis artibus, excurrentes enim crebro, modo incepta modo iam portedæ opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis, nihil erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebant, tum pro obiecto machinis muro intus recentem exstruebant, & cuniculis obuires agebant alios cuniculos, ut nonnunquam sub terra manns confiterent, viuenteq; desperatione pro fortitudine ad extremum perdurabāt, idq; obfedi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia, nam in Sabbaticum annum inciderat oppugatio. Tandem euaserunt in moenia primum leuissimum viginti milites, deinde Sosii centurio, captus est enim primus murus die quadragesima, secundus vero quintadecima: & quædam porticus circa templum exulsæ sunt, quas Herodes Antigonom incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta vero exteriore templi parte & una vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt, timentesque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, perlegatos petierunt, ut hastantum sinerentur intrudere. Rex vero annuit sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt vero spem suam frustratam vidit, pertinaciter pro Antigoni regno contententibus, totis viribus adortus urbem expugnauit: moxque omnia repleta sunt ædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditis: eratque continua exdes per angiportus & domos, ne religione quidem templi uente supplices, non atari ulli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obitante Rege & precibus intercedente, nemo tamen

An. mundi
3929. ante
Christum
nat. 63.

Herodes dñ-
tus Ale-
xandri filiū
Samariam
profe-
scit.

Hedio &
Ruff. c. 26.
al. 27.

Sosius & He-
rodes ingen-
tes copias
contra Hie-
rosolyma
ducunt.

Herodes an-
nona proffi-
cit.

Iudæi obfedi
intrepide re-
pugnant.

Templi parti
exterior &
ima vrbs
capta.

Iudæi ad in-
teriora tem-
pli, & supe-
riorem vr-
bem resu-
gunt.

Hierosolyma
expugnata.

An. mundi
3929. ante
Christum
nat. 35.

Antigonus
Sofio Iese de-
dit.

Herodes in
compescendis
alienigenarum
auxilium mul-
tam negotii
habet.

Direptio vr-
bis impedita.

Quando Hie-
rosolyma ex-
pugnata.

Herodes
multum pecu-
niam Antoni-
um vt An-
tigonum tol-
leret, indu-
cit.

Assamonai
principatus
& pontifica-
tus finis.

temperabat à manibus: sed veluti furore perciti sculebant nullo ætatis
discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ for-
tunæ ratione satis habita descendit e turri, Sofioque ad genua procidit,
& ille nihil miseratus mutata eius fortunam, insultrauit homini An-
tigonam appellans non tamen incustoditum reliquit tanquam foemi-
nam, sed victo custodes addidit. Cæterum Herodes deuictis hostibus,
non minus negotii habuit in compescendis alienigenarum auxiliis. rue-
bat enim multitudo conductitiorum ad visendum non sanum solum,
sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, non-
nullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si
quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profane mul-
titudinis. Prohibebat etiam rapinas per urbem fieri, identidem Sofium
rogitans, solitudinis se regem Romani facturi essent, exhausta vrbe ra-
pinis simul ac cædibus, exiguumque dicens sibi videri tantæ ciuium cæ-
dis pretium, etiam si totius orbis dominium contingerent. Illo vero re-
ferente pro expugnatione vrbis direptionem merito permitti militi,
promisit se de suo mercedem numeraturum singulis, atque ita redem-
pta ciuitate ab vltiore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim
militibus, & pro portione ducibus, Sofio vero etiam regia dedit mune-
ra, ita vt omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymo-
rum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidii Galli, CLXXIV. O-
lympiade, mense tertio, feriis quibus solenne fit ieiunium, tanquam
recurrere in idem temporis momentum, illata Iudæis à Pompeio cala-
mitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos viginti
septem. Sofius autem consecrata Deo corona aurea, profectus est Hie-
rosolymis, Antigonum victum ducens ad Antonium. Herodes autem
veritus ne asseruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, a-
pud Senatum iure secum contenderet, docens se regio natum sangui-
ne, Herodem vero plebeium, & quod si ipse propter offensum Roman-
pop. indignatus esset qui regnet, certe filiis eis infontibus regnum de-
beatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium, vt An-
tigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus est.
atq; Assamonæ principatus desit post annum centesimum vigesimum
sextum: quæ domus illustis fuit, & celebrata propter continuatum in
ea gente honorem Sacerdotii, facinoræque maiorum egrégia, quibus
propugnauerunt Iudæorum Rempublicam. Verum hæc familia intesti-
nis seditionibus agitata amisit imperium. Administratio autem rerum
peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, &
subiecto Regibus. Atque hunc Assamoniorum
curum à maioribus traditum
accepimus.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV-

DAICARVM LIBER

Decimus quintus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XV.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Expugnatio à Sefio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percussitur, Herodes vero praeceptum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.*
- II. *Quomodo Hyrcanus à Parthi dimissus ad Herodem reversus est.*
- III. *Herodes Aristobulum coniugi sua Mariam fratrem Pontificem declaratum non multo post necandum curavit.*
- IV. *Cleopatra Iudaeorum & Arabum regni inbians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.*
- V. *Cleopatra Regina in Iudaeam advenit.*
- VI. *Herodes bellum Areta infert, quo tempore Antonius à Caf. Aftiaco praelio victus est.*
- VII. *De terra motu, qui Iudaeam contuffit.*
- VIII. *Herodu concio ad exercitum.*
- IX. *Herodes ad Casarem profecturus necessario Hyrcanum interficit.*
- X. *Quomodo Herodes regnum etiam à Casare obtinuit.*
- XI. *Herodes Mariam calumniam oppressam interficit.*
- XII. *De fame qua in Iudaeam terram incubuit.*
- XIII. *Casarea conditur.*
- XIV. *Herodes novum templum Hierosolymis aedificat.*

C A P. I.

Expugnatio à Sefio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percussitur, Herodes vero praeceptum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

Ierosolymorum expugnationem Sosii ductu atque Herodis, & captivitatē Antigoni, superiore volumine diximus: nunc quae deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudaea potitus est Herodes, quantum urbane plebis etiam nondum regnum adepti fuerat, eos vicissim promovebat: aduersae autem factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in praecipuo honore apud eum erat Pollio Pharisaeus, & Samaeas huius discipuli. s. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant civibus, ut Herodem in urbem reciperent, eamque ob rem gratiam illis habuit. Pollio vero hic olim capitis reo Herode Hyrcano ceterisque iudicibus praedixit opprobrians, quod absolutus eorum sententiis ab omnibus illis poenas exiger, quam praedictionem procedente tempore Deus euentu comprobavit. Tunc vero captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in unum congestit: à diuitibus quoque ablata &

An. mundi
3930.
AnteChri-
stum nat.
34.

*Herodes fa-
tores promo-
vet inimicos
tollit.
Pharisei in
honore habi-
ti.
Pollio Hero-
du tyranni-
dem. pradi-
cot.*

An. mundi
3930.

Ante Christi
nat.

34.

Cades factio-
nis Antigo-
niana.

Antigonum
securi per-
cutitur.

Strabo de
Antigono.

Hedio &
Rufinus

cap. 2.

Hyrcanus
cognito quod

Herodes reg-
num asse-

cutus sit, ad
eum reverti-

tur.

Hyrcano
Babylone à

Iudeis in-
gens honor

habetur.

Hyrcanus
patria a-

mans gra-

tiam ab He-
rode expe-

ctat.

Saramella

Herodis le-

gatus ad

Phraatem

Parthorum

Regem.

Hyrcanum
Herodes in
suo iure ho-

collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiusque amicis do-
navit. Interfecit etiam quadraginta quinque primates ex factione An-
tigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera servabantur,
ne quis eorum efferreretur pro mortuo. Et quicquid auri vel argenti in-
veniebatur, id totum ad Regem referebatur. nec ullus finis malorum
ade rat, nam bona eorum avaritia domini egentis absumebat: & agri in-
culti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis non est fas se-
rere. Caterum Antonius, accepto Antigono, volebat eum vincum ser-
vare ad triumphum: sed ubi audivit gentem ad res novas spectare, & co-
dio Herodis favere Antigono, magis placuit apud Antiochiam eum se-
curi percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Tenuis est
Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antio-
chiam securi subiecit: Romano sumque primus affecit Regem hoc sup-
plicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos, ut Herodem pro illo Regem
constitutum admitterent, nam ne tormentis quidem adigi poterant, ut
appellatione Regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris Regis
exultatio. quare visum est ignominiosa morte obducere eius memo-
riam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem
Pontifex captivus apud Parthos cognito quod Herodes regnum a secus
sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes &
Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primo Pontifex, deinde Rex
fuit, & fratrem Herodis Phasaelum, captivos abduxerant: quorum Pha-
saelus non ferens captivitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem
preferens, seipse interfecit, sicut supra diximus.

C A P. II.

*Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem re-
uersus est.*

HYRCANUM autem ad se perductum Phraates Parthorum Rex propter
claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Ba-
bylone degere, ubi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quam
Pontifici ac Regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solum. sed quan-
tum Iudæorum ultra Euphratem habitat: ita ut non admodum præsen-
tis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquam rescivit Herodem ad
Regiam dignitatem euectum, ad novas se spes transtulit. natura suo-
rum amans, & gratiam ab eis expectans, quod aliquando de caute pe-
riclitantem servasset in iudicio. Cœpit igitur de professione consulta-
re cum Iudæis, officii causa inuisere illum solitis: qui tamen, ut mane-
ret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhi-
berent non aliter quam vel Regi vel Pontifici: imo ne in patria quidem
talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab
Antigono. nec Reges solere meminisse accepti in privata vita benefi-
cii, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his
monitis Hyrcano potuerit eximere patriæ desiderium. Herodes quoq;
ei scripsit, rogare Phraate & eius regni Iudæos, ne libi inuiderent com-
muni cum genere futuram potentatem. nunc enim adesse tempus re-
ferendæ suo quondam & altori & servatori gratiæ: simulque etiam ad-
sum Phraatem legatum misit Saramellam cum multis inuneribus e-
blanditurum ne obitaret cupienti referre gratiam homini de se optime
merito. Nec tamen re vera hoc agebatur quia ipse grauis esset princeps,
causæ mutationis occasiones, quæ rebatur Hyrcanum in potentatē suam
edigere, aut etiam omnino tollere id quod postea fecit. Tunc autem
dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorifice adiutum viam cum

exceperet, in summo honore habuit: primumque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patremque appellando, laetabar hominem quo minus suspicaretur infidias, quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabilendum principatum conducibile, vnde tamen domestica seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone non obscuri generis Sacerdote Ananelo, huic summum Sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli Regis filii, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariammem Herodis coniugem, insigni pulchritudine foeminam. hęc iniquissime ferebat contemptum filium, quod eo superlitate aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatre per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quādam negotia in Iudzam profectus, vt vidit Aristobulum delectatus est eius forma, admiratus naturā adolescentis simul & pulchritudinem, nec minus Mariammem Regiam coniugem: felicemque prole Alexandram prædicans: cum qua colloquutus est persuasit, vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad illum transtulit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed plane diuino natos genere, volens Antonium in amorem pellicere. qui indecorum ratum puellam Herodi nuptam accessere: atque etiam Cleopatraz suspiciones vitans, scripsit, vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addēs; nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimum sextum ægentem annum, ad hæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primum Romanorum nemini cedentem, deinde proclium ad libidines, & huiusmodi voluptates vnde cunq; venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueret adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudazæ nouationem rerum sub alio Rege sperantibus. hoc pacto cum satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamme auidius precibus obrundente, vt fratri debitum pontificatum redderet, dicenteque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandram inuectus est: eam & clam regno suo infidiatam, & per Cleopatram id agere, vxore Antonii ad se regimen transferatur in puerum, idque tanto iniuitius eam moliri, quod & huiusmodi suam interim honore patre priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ aliis parare, quod ipse quæsisset multis Iudæis ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuisci, nec desinere pietatem erga eam ceterasque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hæcenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hęc postquam elocutus est verbis mediatis quomagiis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio: Alexandra vix sui compos, tum præ gaudio, tum quod se suspectā intelligeret, cœpit cum lachrymis pro se verba facere, falsā se pro Sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnuquam, vel etiā si vitro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quod filium cum ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiz. Victam igitur beneficiorum magnitudine, accipere se honorem filii, futuramque posthac regi obsequen-

tissimum

An mundi
3930. ante
Christum
nat. 34.

Ananelo Ho
rodes das
summum
sacerdotiū.
Alexandra
pet Cleopatraz
filio pontifi
catum ab
Antonio
petit.

Antonius ab
Herode Ari
stobulū petit.
Causa non
missi Ari
stobuli.

Herodes in
Alexandraz
vt clam re
gno suo infid
iatam in
uehitur.

Alexandra
se excusat,
& Herodi re
conciliatur,
dum pontifi
catum filio
promittit.

An. mundi
3930. ante
Christum
nat. 34.

tissimam: veniamque præteritorum petere si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis idem datus vicissim dexteris discesserunt, omni, ut tum videbatur, suspitione sublata.

CAP. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curavit.

*Herodis & Ru
finus c. 2.*

*Ananias Pontifi
catum abro
gat.*

*Pontificatus
iratus abro
gatus.*

*Alexandra
Herodi suspi
cia observa
tur.*

*Alexandra
in Ægyptum
fugere cogi
tans à seruo
proditor.*

*Aristobulus
Herodis infan
diator.*

TVM Rex confestim Pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, viro nato ex Iudeis olim ultra Euphratem traductis per Assyrios, ut ante diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, unde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodiamdudum notus familiariter. Eum, adeptus regnum, cum auctoritate sua Pontificem fecisset, ipse postea deposuit quo familiam suam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violavit, prolesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundo Aristobulus ab Hyrcano fratre cum honorem in se transfudit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen ut decebat post reconciliationem vacavit suspitionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quietam, si daretur rerum novandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc observabatur assidue, ita ut nihil Regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri iuperbia suspectam se observari indignissime ferebat, malens quidvis potius pati, quam amissa licentia, honoris specie in servitute & timore vitam degere. misit igitur ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans, ut opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vna cum filio clam in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, moxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapilis, in has se & filium inclussit, iussis famulis conscitis, ut noctu has effretent. erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium, quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius servus effutit, putans eum non inficium eius consilii. quo cognito Sabbion, qui hætenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum, quibus Antipater veneno sublatus est, attripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regis benevolentia: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odii talia præbita, quare simulata inagnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere, sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiae. iamque instabat Scenopegia, festum apud nos cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat eum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per invidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimum septimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniatque decenter tractabat ipse eximia forma, & statura quam pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem

præ se ferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Vixit igitur a ffectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius quam sub tali Rege debebat proferentes debitam familiaritatem beneficiorum, tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt, quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandriam accipitur conuiuium, comitate pertracto in opportunum locum adolescentem, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere: cumque loci eius natura esset gustuosior, cito desessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore, ac primum spectabant natantes quosdam ex sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescentem quoque eis se immiscuit, amicorum quidam quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, & quasi per lulum ac petulantiam mergentes non prius desisterunt quam omnino aqua præfocatus sit. Hic fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimo octauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananolum rediit. hic casus ubi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus insolabilis: totamque urbem rumore sparso moeror occupat, nulla non domo calamitatem desistente tanquam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam etsi dolor non fessellit, perpetui tamen metu maioris mali necesse habuit: & sæpe ad inferendam sibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repressit, si forte superesse posset extinctio per summum nefas filio, & retenta diutius vita nullam significationem dare, quod data opera neccatum sensisset, donec aliquando se offerret vitiosis facultas. quapropter dissimulante hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se incio casum hunc contigisse, non luctum solum fingens, sed & lachrymas & mortitiam veræ similitudinem, ac fortasse verè etiam miserationis non nihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulcritudinis, tamen mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat, vt alienus videretur ad hoc crimine. Cæterum quod ad magnificentissimum funeris apparatus attineret, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornande conditorio, quam in congerendis eo aromaribus & aliis rebus præciosissimis, quo maius miseris mulieribus hoc pacto assereret solatium.

An. mundi
3921. ante
Christum
nat. 39.

Aristobulus
Herodis da-
tus submen-
gitur, & ad
Ananolum
pontificatus
rediit.

Luctus ob
mortem A-
ristobuli,

Animus Ho-
rodi hypocri-
ticus.

CAP. IV.

Cleopatra Indæarum & Arabum regni inhians, partem eorum ab Antonio imperare conatur.

Alexandre tamen nullo modo emolliri potuit, sed indies magis ac magis exacerbante mortititia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatraz indicat, simul quæ filii sui miserabilem interitum. Illa vero iam dudum adiutandam eam cupida, & tum etiam misera mulieris infortunium, non secus quam proprium curauit hoc negotium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad visciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam Regum stirpem insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accessit ad se Herodem, dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine. factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatraz

Alexandra
Cleopatra Ho-
rodi insidias
& filij mise-
rabilem in-
fortunium in-
dicat.

An. mund.
932. ante
Christum
nat. 32.
Herodes ad
Antonium
profecturus
Iosepho, eius
regnum in-
trinsus commen-
tatur, con-
silio necem
mandat.

Rumor va-
rius de Hero-
dis morte
sparsus.

Antonium
Herodes mu-
neribus pla-
cat, & ami-
cu rei suas
falsas esse
scribit.

Iosephus &
Mariamme
apud Hero-
dem accu-
santur.

odia metuens, indefinenter Antonium contra se irritatis, decrevit qui-
dem parere: neque enim aliter facere poterat. sed commissis regni cura
Iosepho patri, clam ei mandavit, ut si Antonius in se gravius aliquid
statuisset, confestim Mariammen interficeret. sic enim se affectum erga
uxorem, ut etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius
pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebatque to-
tum hoc negotium exhiberi sibi propter eius foeminae formam, in qua
ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non
admodum lata sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Anto-
nium. Porro Iosephus creditum sibi regni regimen administrans, & sa-
pissime Mariammen conveniens, partim propter negotia, partim hon-
oris causa, dum crebra mentio sit coniugalis amoris quo eam Herodes
prosequetur: irridentibus hanc eius alleverationem mulieribus, pre-
sertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eius affectum Regis eo
profectus est, ut mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris
argumentum, quod neq; sine ea vivere sustineret, neque vel morte ipsa
ab ea disiungi. quae Iosephi verba mulieres non tam ut indubitatū He-
rodis amoris signum interpretatae sunt, quam exhorruerunt illius ty-
rannicum animum, si vel mortuus sciret in earum capita. Interea per
ciuitatem rumor ab inimicis Regis sparsus est: excruciatum eum ab An-
tonio neci traditurum: qui cum reliquam regiam turbauit, tum mulieres
maxime. Alexandra etiam Iosephum hortata est, ut assumens eas ad si-
gna legionis Romanae confugeret, quae tum ad regni custodiam circa vr-
bem tendebat sub tribuno Iulio, licet enim primum si quid turbarem in
aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolen-
tiam. Deinde sperandum esse consequuturam quidvis Mariammen
si in Antonii conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam &
quicquid deberet regio generi. Tenente adhuc ea consultatione liti-
rae ab Herode superuenerunt rumori contrariae. quamprimum enim
venit ad Antonium, muneribus eum placauit, quae in hoc Hierosolymis
attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, ut minus
post hac ponderis apud eum haberet Cleopatrae instigatio. negabat en-
im Antonius oportere Regem facti sui rationem reddere, alioquin ne
Regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam
potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatrae aiebat
conducibile, si non multum se mitteret alienis imperiis. Hac signi-
ficabant Herodis literae, reliquumque honorem quo se dignaretur An-
tonius, ad confessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idque non
cessante a criminationibus Cleopatra: quae capta eius regionis cupi-
dine, quod regnum id sibi usurparet, omnibus modis quarebat illum
perdere. Sed quia iustum se praeberet Antonius, nihil post hac expe-
ctandum grauius, venturumque breui constabito tam regno quam
amicitia. nec relisam Cleopatrae cupiditati ullam spem, quando An-
tonius pro eius postulatis CoeleSyriam ei concessisset, hac conditio-
ne post hac Iudaeam peteret, & ut molesta esse desineret. His literis red-
ditis voluntas confugiendi ad Romanos euauit. non tamen latuit id
confisum, sed quamprimum deducto aliquo, missus Antonio contra
Parthos eunte, Herodes in Iudaeam reuersus est, statim soror Salome &
eius mater indicauerunt, quid Alexandra cum suis voluerit, nec hoc
contenta Salome, etiam maritum suum criminata est, Mariammes co-
suetudinem obiciens. hoc autem fecit propter similitudinem veterem,
quod Regina elati animi foemina inter muliebres contentiones expro-
braret ei obscuritatem generis. Porro Herodes qui semper ardentem a-
mauit Mariammen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelo-

typiz stimulos, agre tam in se cōtinens, ne à recta ratione in transuersum raperetur infans affectibus, seorsim Mariammen percunctatus est, ecquid haberet cum Iosepho commercii, illa vero pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons scēmina posset in defensionem adducere, Rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore vxorio, ita vt postremo veniam peteret, quod temere fidem habuisset rumoribus: agebatque ei gratias pro seruata pudicitia, suum facillim amorem commemorans, tandem vt mos est amantium prorumpentibus lachrymis ruunt in complexus mutuos, cum tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret, tantoque magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare si quid ipsi humanirus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo Rex velut ictus prae dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabaturque capillos sibi lacerans, tenere se manifeste deprehensam constupratam à Iosepho coniugem, nunquam enim proditum fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem, atque ita parum absuit quin eam interficeret. Sed amore victus, licet agre, cohibuit se tamen. Veruntamen Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interiri, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non desinente in omnes incitate Antonium, quem hortabatur vt auferens cuique suam dynastiam, ipsi contriueferet: multumque apud eum poterat irretitum suis amoribus, cumque hatura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum, primo fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum quintumdecimum. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem interfecit per Antonium. Pocuiarum etiam vbicunque spes atulgeret, neque templum neque sepulchrum, neque asylum vltum vnequam violare dubitauit, modo ad illam redirent spolia quæ sita vel sacrilegiō: miscebatque sacra, profana, fas, nefas, vt auangeretur lucris vel iniquissimis, ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vitioris orbis expleri possent opibus: quam obrem & Antonium continue sollicitabat, vt aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Prolemaxi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis Regibus. Verum ille erat quidem adeo deditus ei mulieri, vt non illecebris solium, sed etiam veneficii eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis scēminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel pernegando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: adhæc vrbes quotquot sunt intra fluium Eleutherum vsque & Egyptum, præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

C A P. V.

Cleopatra Regina in Iudæam adueniat.

Hæc affecta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem & Hierichuni agri reditas et

An. mundi
3932.

Ante Christi
nat.

32.

*Mariammen
apud Hero-
dem sese ex-
cusas, eigne
reconcilia-
tur.*

*Iosephum
Herodes in-
terfici, &
Alexan-
dram in
carcerem
conici iubet.
Hedio &
Ruffinus
cap. 4.*

*Cleopatra
Regina alio-
ni appetens.
Cleopatra
fratrem &
sororem in-
terfeci.*

*Lysaniam
Cleopatra
interfici.*

*Cleopatra
Antonius
partes de Iu-
dæa & A-
rabiæ abla-
tas largitur.*

*Cleopatra ad
Antonium
peruenit.*

An. mundi
3932.

AnteChri-
stum nat.

32.

Mulier in-
temperans
& libidina
dedita.

Cleopatram
Herodes in-
terficere ce-
nat, quod
eius amici
uenerunt.

Cleopatram
Antonius
versus Æ-
gyptum de-
ducit.

An. mundi
3933.

AnteChri-
stum nat.

31.

Antonius
Armenia
regno poti-
tur.

Fidius &
Ruffinus
cap. 5.

Herodes An-
tonio contra
Augustum
auxilia pol-
licetur.

Herodes ad
bellum A-
rabicum in-
citatur.

locavit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longe preciosissimum ibi tantum provenit, & eximiarum palmularum vim maximam per hæc negocia contracta maiore cum Rege familiaritate concubitus eius appetiit, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac forte etiam amore tacta non nihil: quamvis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem fruendis insidiis. Sed illa amore prætexebat. Herodes autem iam ante ei parum amicus, quod nosset infestam ex quo omnibus: tum vero etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus; si petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultavit, num habens eam in sua potestate deberet occidere: sic enim multis molestius levari posse eos, quibus vel haftenus infensa fuerit, vel in potius futura sit, quin & ipsi Antonio id fore vile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliviores cohibuerunt amici, indignum censentes hominem in magnis versantem negotiis, in manifestum se periculum conicere, & oblectantes ne quid ageret temere. Non enim hoc latitum Antonium, quantumvis ei hoc approbetur vile, quin hoc ipso augendum eius desiderium, quod per vim atque insidias amisisse eam videbitur, nec superesse vel mediocrem excusationem, quando mulier sit omnium eius ætatis longe honoratissima, & si quid utilitatis ex eius nece possit existere, coniunctum sit cum Antonii iniuria. unde facile apparere, quam magna & immedicabilia mala exortitura sint in regno & familia regis ipsius, cum nihil veter recusata illius illicita postulatione, res pro presenti statu recte disponentes, his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus. Regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterum Antonius subiugata Armenia Artabazem Tigranis filium cum filiis suis satrapis vincum in Ægyptum misit, munus Cleopatraz, & quicquid preciosum de eo regno ceperat. Regno autem Armenia potius est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus & Nero Cæsar per vim à se pulso iuniorem ipsius fratrem iuccessorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas Regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuste reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatraz occasionem malevolentia.

Arabs vero postquam eorum exadio ad Herodem, sed, edare cœpit, aliquandiu soluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus, & ad dandum segnior vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

C A P. VI.

*Herodes bellum Aræta insert, quo tempore Antonius à Cæsare
Adiaco præcio viduus est.*

Quam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentio- nibus. cum enim expectaretur pugna Adiacæ, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæsar de imperii summa decertaturus erat eum Antonio. Herodes vero multorum iam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, novis quoque abundans redditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verum quia tam ex ipso quæ ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iussit in illum bellum vertere. nam & Regina hoc in rem suam fore existimabat, si aliter ab altero mutuis attereretur cladibus. Igitur Antonii iussu reuersus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuasit Arabiam equi-

tatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim petens quo
occursum erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post acerri-
mum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Post hæc rursum ma-
gnus Arabum exercitus confluit ad Cana, qui locus est in Cœleſyria:
quod præsentiens Herodes, duxit contra eos maximam exercitus sui
partem. cumq; vellet munitis vallo castris per occasionem deinde præ-
lium committere. imperatū hæc reclamabat multitudo, mitteret moras
& confectum in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum quod
pulchre instructam aciem habere se crederent, tum recens memoria
prioris pugne in qua egregie vicerant. cum igitur ardor eorum vix co-
hiberi posse videretur, decrevit rex uti alacritate militum, & professus
se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostem, subse-
quente instructa acie, quæ res attonitos reddidit Arabas. paulisper enim
repugnare conati, ut viderunt non posse ferri eorum audaciam, maiore
ex parte in fugam versi sunt. actumque de eis fuisset, ni Athenio Hero-
dem inuassisset eiusque exercitum. hic Cleopatraz dux erat in ea regio-
ne: & quia Herodem oderat, non imparatus pugne euentum expectabat,
queriturus si Arabes vincerent. Vbi vero vinci eos animaduertit, cū col-
lecticia manu indigenarum sessos iam, & victoriam suam putantes ex
improviso ad orrus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in pro-
fessos hostes absumptis, tum vero etiam ob victoriam dissolutiores, sa-
le hosti cedebant, multaque vulnera accipiebant in locis asperis & inæ-
qualibus, quorum peritiores erant aduersarii. His igitur vehementer la-
borantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium cruciabant
iam fugientes. Nec vna erat exitii facies, paucique in castra euaserunt.
Rex vero videns eos viribus impares, citato equo profectus erat ad euo-
candos qui illis succurrerent. nec tamen licet festinus, affuit in tempore,
sed Iudæorum castra capta sunt. Arabibus autem non mediocris felici-
tas ex insperato contigit, dum & victoria potiuntur, à qua plurimum abe-
rant. & hostium validum exercitum opprimunt. Et illo tempore Hero-
des latrociniis coepit agere, & excursionibus in Arabiam, castra ponen-
do in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committe-
re, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciens, &
continuis exercitiis præparans ad abolendam tandem ignominiam.

An. mund.
3974. ante
Christum
nat. 90.
*Pugna &
victoria He-
rodi.*

*Cleopatra
dux fundis
Herodem.*

*Arabes in
prælium re-
uersi fugien-
tes occidit.
& castra
capit.*

CAP. VII.

De terra motu, qui Iudæam concussit.

Quo tempore dum maxime apud Aſtium Antonius confisteretur cum
Cæsare, septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nunquam
ante... oru concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit
pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinas ædium circiter decem
millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, utpote sub
diuo agitant. hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuntiū
gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, imminere quan-
tum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum urbibus, & ex-
rinctis hominibus, nulli iam superessent aduersarii. legatos itaq; gentis,
qui rebus afflictis pacem petitori venerant, comprehensos necauerunt.
moxq; magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitum. at illi
non ausi aduentum eorum præstolari, utpote deiecti animis ob calami-
tatem. Rempub. negligere, nec multum à desperatione abesse videban-
tur. quos ita affectos Rex excitabat, duces eorum appellando, & quan-
tum iam fecerat conando animum illis addere. cumq; generosiores quosdā

*Herod. &
Ruffin. c. 6.
Terra motus
in Iudæa,
qui circiter
10. millia
hominum
opprimi.
Arabes Iu-
dæorum le-
gatos ne-
cant.*

Iudeos propter damnum passum missos, Herodes consolatur. Herodes consolatur & cohortatur milites.

Causa belli contra Arabes.

Legati iniuriabiles.

Cum quibus iniuria, cum illis etiam Deus est.

in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

C A P. VIII

Herodii concio ad exercitum.

Non ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumvis audaces perterreret nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hæcenus acciderunt, talia sunt, ut vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primum de bello verba faciam, declaraboque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipue debet acueret vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc, quæ nos contristant, esse tam grauiam quam videntur, & magnam nobis superesse spem victoriae. ac primum de eo disseram quod prius proposui, vosque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quam sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium ac barbarum: sed nos præcipue semper infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam perpetuis iniuriis nos lacerantes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, quis eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit, ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauere committere quod & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit, ut de utraque regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnus sumptu, dum ducta talenta expendo, & pro aliis ducentis fidei iubeo, pro reductibus eius ipsius terra quam isti olim nostram occupant, at qui æquum erat nos Iudeos & à tributis immunes esse, nec cuiquam villam agrorum partem decidere. certe in Arabum gratiam, qui nobis salutem suam debent, indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius est eos qui negare non possunt suam libertatem nostrum esse beneficium, & ob eam rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, præsertim amicis, & pacis tempore: quandoquidem fides etiam hosti seruanda, multo magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant, nisi cum lucro coniunctum, & iniuriam impunitatem esse debere, quæ luci gratia committitur. Dubiumne igitur est, nostri officii esse iniustus iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iuberetque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maxime in bello non solum iusto, verum etiam necessario: quod enim confessione omnium tam grauius eorum quam barbarorum est crudelissimum, hoc cæcis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros atque inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima, sanctissimaque legis præcepta per angelos, hoc est, nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiâ adducere, & hostes hostibus conciliare potest. Quid igitur magis nefarium, quam legatos de iure agentes interficere? atque illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sane non video. Dixerit forte aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiarum. verum isthæc oratio indigna est nostris hominibus, cum quibus iniuria est, cum illis etiam Deus. ubi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expédamus. Pri-

ma pugna vicimus, insecunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionem. victores deinde nos Athenio non indisto bello, sed ex insidijs aggressus est, verum hac fortitudo eorum dicenda est, an insidix potius & secunda iniquitas? Curigitur nobis minus sit animi, quib. oportebat esse plus spei, aut eum nobis timendi sint, qui quoties absque dolo cerrandum est semper succumbunt, quando vero vincere videntur, per iniustitiam hoc faciunt? Quid quod etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmitatum quemque aggressi, sed posse etiam fortes deuincere. Quod si quem domesticæ clades terrent, & terræ motus proximus, primum cogitet hoc ipsum esse quod Arabes decipit, putantes grauiorem quam re vera fuit, deinde non decere villis audaciz, nobis timiditatis, eadem causa sit. Illi enim nunc audent non quod aliquis boni sibi sint confecti, sed quia nos afflicto credunt calamitatibus, ubi autem nos viderint occurrere, collabatur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quod iam cum non ita ferocitib. pugnabimus, nam neque admodum afflicti sumus, neque ut quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quod si Dei voluntate hoc factum est, mirum ni eiusdem voluntate cessabit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quod vero præsens bellum ei probetur ut iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem tertæ motu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis inuicolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quod si populariter militassetis vna cum liberis & vxoribus, neminem vestrum desideraretis. Hæc cogitantes, & quod maius est habere nos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam, nec amicitiz iura, nec fœderum fidem seruaueram in occidendis legatis fortem, cum virtute res gerenda est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, propere duxit eos ultra Iordanem contra Arabas: metatusque castra non procul hostibus, decreuit castellum inter utrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cumq; idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamen contrahendum est, ac primum telis velitati minus, deinde manus cōserunt, utrinq; nonnullis cadentib. donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, ut quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuelleret ipsa castra expugnaturi, atq; ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: conseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur confictum non paucis virrinque pælis, tandem Arabes in fugam versi sunt: Tanta autem strages impulsis scmel edebatur, ut non solum hostium gladijs conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculscarentur, alij suis ipsorum telis se induerent, itaque quinque millia desiderata sunt, cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam comœdatus quam aquæ penuria. Porro Iudæi quia non potuerunt vna cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obfessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primum pacem perentes, deinde quia suis urgebat, præsentī necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil deniq; æquum admittēbat, enixe cupiens facinorum in suos patratorum poenas ab eis exigere. Itaq; coacti

An. mundi
3935.
ante Chri-
stum nat.
29.

Araber ab
Herode dem-
si.

Araber sit
compulsi, ab
Herode pa-
cem petunt.

An. mundi
995.
ante Chri-
stum nat,
92.

sui inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quantam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta vero omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quam ita paulatim ignominiose opprimi. Quæ sententia postquam placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad proclium, fractis tam virib⁹, quam animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo confli-ctu circiter septem millia ceciderunt; domitæq; per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo ballatorem egregium experti sunt, clientelam se dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Casarem profecturus necessaria Hyrcanum interfecit.

*Herodis &
Ruff. c. 9.
Herodes An-
tonio donis
subtristis.
Hyrcanum
Herodes è
medio tollere
statuit.*

Qua felicitate ille multum elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maxime res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris, Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebatur impune ei fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici vero condolere se fingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum Reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit cum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutius ratus neminem extrare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successiorem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quod esset miti ingenio toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negocijs, omnia fortunæ permittens, & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa scæmina, & mutationis spem modeste ferre nesciens, sollicitauit patrem ne vltrenus ferret Herodem afficiorem suæ familiz, sed potius sibi quoq; caueret, seque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malicho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretque ab eo tutelam & hospitium. Si enim conringat Herodem male multari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primo repulit: deinde victus importunitate mulieris, interdiu nocteque eandem cantilenam de futurorum spe, deg; Herodis insidijs occinentis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltidem lacum deducerent. Distat is à Hierosolymitanis finib. per trecenta stadia. Hæc literæ ideo Dositheo potissimum creditæ sunt, quod & Hyrcani cliens erat & filiz & exorsum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nam Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres eius apud Tyram inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris, n. ille faciens præsentis Regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primum gratijs, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola & obsignata Malicho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multum enim sua referre, si etiam illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulo executus est, Arabes rescripsit, paratum se & ipsum & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurumque instructam manum quæ eos tuto deducere valeat, & voluntati eius obsecururum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano rogauit

*Alexandra
Hyrcanum
patrem solici-
tat, & vt à
Malicho
tutelam pe-
teret, monet.*

*Trecenta sta-
dia, nonem
milliaria
Germanica.*

eum, eequid haberet cum Malicho foederis. quo inficiente, prolatis in
 confistorio literis, occidi eum imperavit. Atque hæc ita in ipsius Hero-
 dis commentarijs scripta habentur: nam ab alijs traduntur aliter, vide-
 licet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum necatum esse. Scri-
 bunt enim sic in quodam conituijo dissimulata suspitione quæsiuisse
 ex Hyrcano, num quas literas à Malicho accepisset. respondisse illum,
 accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continen-
 tes. Alterum amplius interrogasse, num quod etiam munus accepisset,
 cumque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quib, vestiretur:
 10 Regem transisse hæc in crimen corruptelæ ac prodicionis, moxque ho-
 minem duci iussisse. Intõtem autem perisse argumentum afferunt
 mitissimum ipsius ingenium, ut qui ne iuuenis quidem vnquam vllam
 temeritatis aut audaciz significationem dederit, ac ne tum quidem
 eum ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraq; omnia ex Anti-
 patri administraverit sententia. Tunc vero iam octuagesimum annum
 excesserat, sciebatq; opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto
 relictisque qui trans eum ahenim in summo honore habuerant, in pa-
 triam postliminio redijt, ut sub illius potestate viueret, quo minus ve-
 rissimile est eum molitum facinus à sua natura alienissimum, confis-
 ta-
 20 videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam
 fortunam, qua tota vita circumactus est, nam vivente etiam tum matre
 Alexandra pontifex Iudeorum creatus, per nouem annos eum hono-
 rem obtinuit: cui defunctæ cum in regnum successisset, elapsis tribus
 sib, ab Aristobulo fratre pullus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. re-
 ceptisque omnibus honorib, quadraginta annos in eis exegit. deinde ite-
 rum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captivus apud Parthos
 vixit. vnde aliquanto post donum reuerlus, quamvis multa sibi de He-
 rode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam for-
 tunæ varietatem: & quod omnium est maxime miserabile, ut inodo di-
 30 ximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æ-
 quiuacillimus & perpetua modestia, imperiumque maxima ex par-
 te per alios administrabat, amore otij, & imperitiz sibi concisus. Anti-
 pater certe atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt:
 pro quib, meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterum Herodes, Hyr-
 cano sublato, ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans pro-
 pter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hæc
 temporis opportunitate ad defectionem concitaret populum, & inte-
 40 stinis seditionib, regnum perturbaret. quare mandata regni cura Phero-
 rz suo fratri, & matrem Cypton, & sororem, totam denique cognatio-
 nem in Massada deposuit: iussitque fratrem si quid sibi accidisset durius
 habenas regni retinere. Mariam vero vxorem, quia propter simul-
 tatem cum matre eius & sorore degere non poterat, in Alexandrio cum
 Alexandra matre collocavit, commissa quæstori suo Iosepho & Sohe-
 mo Ituræo castelli custodia, viris & ante semper fidissimis, & tunc ho-
 noris causa his mulierib, regijs adhibitis. Verum his quoq; mandatum
 dederat, ut si quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas
 interficerent, regnumque pro virib, liberis eius ac Pherorz fratri con-
 seruarent.

CAP. X.

50 *Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit.*

His mandatis propertavit Rhodum, ut illic Cæsari occurreret. Quo
 postquam appulit, posito tantum diademate, de cætero paratu regio-

An. mundi
 3935.
 ante Chri-
 stum nat.

29.
*Hyrcanum
 Herodes occi-
 di imperat.
 Hyrcanus
 insensu perit.*

*Hyrcani vi-
 sa.*

*Herodu ad
 Cæsarem
 properantis
 mandata.*

An. mundi
3935.
ante Chri-
stum nat.
29.

*Herodes ad
Casarem ve-
nit, ei, bene-
ficia in An-
tonium colla-
ta praeclat,
similia in eū
collaturus,
si in amicitia
cum eum re-
ciperet.*

*Hedio &
Ruff. ca. 8.
Casar Hero-
du principa-
tum confir-
mat.*

*Herodes Ca-
sarem pluri-
mu muneribus
donatum
in Aegyptū
deducit.*

*Herodes Ca-
sarem & ex-
ercitum ho-
spitibus exci-
piit.*

*Casarem He-
rodes 800.
talentis do-
navit.*

nihil mutavit: admissusque ad colloquium, tum maxime ostendit ani-
mi sui magnitudinem, neque ad supplicationes, (ut in tali fortuna mos
est) versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam, sed facti sui
rationem reddens intrepide. Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitia
sibi intercessisse maximam cum Antonio, & totis viribus se cona-
tum, ut penes illum esset rerum imperium: non armis quidem coniun-
ctis quod tum distineretur bello Arabico, sed misso ad illum frumento
simul atque pecunijs. nec tamen se hac parte sibi ipsi satisfecisse profes-
sum enim amicum pro bene de se merito non opus solum, sed caput etiam
& salutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certe
hanc laudem suam esse, quod ne post Aëtiacam quidem cladem illum
deseruerit, neque fortuna iam mutata aperte ad novas spes se transu-
lerit. quo tempore si non auxilio, at consilio a se adiutum hominem,
commonstrando quo vno modo servari posset, nec omnia in ordinem
redigi, videlicet si Cleopatram interficeret. hoc enim mature perpetra-
to, licebat illi in eius opes succedere, atque ita faciliores a te pacis con-
ditiones impetrare. ille vero per incogitantiam consilium meum asper-
natus est, atque hoc pacto tibi magis quam sibi consuluit. Nunc igitur
si odio Antonij meum quoque studium damnas, non negauerim ea quae
feci, neque vereor ingenue fateri quanto illum amore prosecutus sim.
quod si a moto personarum respectu, hoc tamen in disputationem vo-
cas qualis sim amicis & quam memor beneficiorum, licet tibi quoque
hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, &
laudem suam merebitur. His verbis cum magnam generositatem prae-
se ferret, non mediocriter allexit Cæsarem, virum liberalem ac magni-
ficum: ut occasione dicendae causae paulatim insinuaret se in illius ami-
citiam. Quare diademate restituto hortatus eum, ut non minus suam
quam quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit,
addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauor Herodis
adiutus sit. Ergo ubi praeter spem acceptum se vidit Cæsari, & ope eius
denuo confirmatum in regno, senatus consulto quoque per illum im-
petrato. deduxit eum in Aegyptum, donatum plurimis muneribus, qui-
bus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declaravit magnitudi-
nem. Conatus est etiam Alexandro Antonij amico impetrare veniam,
quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iura-
uerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes
qui contra expectauerant atronitus reddidit, quasi Dei benignitate
semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipi-
endum redeuntem ex Aegypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia
magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnē
hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam,
quo factum est, ut in intimam familiaritatem reciperetur, vna obequi-
tare solitus dum tradueuntur copiae, transantque tum ipsum, tum ami-
cos ministerio virorum CL. ditissimo & sumtuosissimo cultu insigni-
um. quin & squalida ac inaquosa loca transeuntibus nihil deesse passus
est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur,
ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit, adeoque satisfactum
est omnibus, ut luculentius etiam quam pro eius regni facultatibus
tractatos se faterentur. quo magis amicitiae promptaeque ad bene me-
rendum voluntatis fidem fecit, & usus opportunitate temporis egre-
giam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursusque ab Aegypto
redeuntes alios Romanorum primates tot officijs prosecu-
tuse, ut nemini mortalium hac par-
te cederet.

C A P. XI.

Herodes Mariammen calumniis oppressam interfecit.

Sed cum primum in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensamq; sibi vxorem Mariammen & socrum Alexandram. rata enim, id quod non immerito suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita, vt nec suis, nec alienis bonis frui possent, ægetime ferebant. Mariamme quoque maritum simulare amorem credebat, quod id ei bonum esset atque commodum. **10** sed nihil molestius ferebat, quam quod ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitem: nec vnquam excidebāt mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipue Sohemum, non ignara incolumitatem suam sitam in eius manibus. ille vero principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremo effutiit omnia mandata regia, præsertim quod non speraret eum cum eadem potestate reuerfurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem, & in posterum facile retenturus. Quod si **20** Herodem rebus ex sententia confectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum sciebat enim quam impotenter eam Rex amaret. His ille de causis à mandatis discessit. Mariamme vero iniquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: vota que faciebat, ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, aperte falsa quid se vreret. Ille enim cum præter spem magna ornata fortuna appulisset, primæ, vt par erat, vxorilatum de hac re attulit nuncium: eamq; solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam consuetudinem salutauit & complexus est. Mulier vero narrante eo suos successus, suscipe deq; ferre videbatur, nec belle suum affectum occultabat: sed vt eratingenuis minimeq; fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingenuiscebatur: narrationeq; eius contristari magis quam gaudere videbatur: vt iam Herodes non tam suspicionibus quam manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersionem: quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira, nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeo animus inter amorem & odium ambegebat, vt cum sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore veraretur. Nihil autem magis timebat quam ne sumpro de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstantem & sic erga Mariammen affectum, vt videre soror eius & mater, opportunissimum tempus se nactas putauerunt: moxque assiduus calumniis conctabant hominem accendentes eius odium ac zelotypiam: quas ille nec reiciebat, nec tamen libebat credere, & scire in dilectam coniugem, peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisque ac magis exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat, & ipse amorem vertit in odium. Ac fortasse iam tum scruis in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset, extinctis Antonio & Cleopatra, Casarem Agypto potiri: cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamme commendauit Sohemum, plurimum eise debere propter habitam sui curam proficiens, & cuiusdam Iudææ partis ei dominium impetrauit. **30**

Cæterum Herodes in Agypto cum Casare congressus, liberius iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est.

An. mundi
3935. ante
Christum
nat. 29.

*Mariamme
& Alexan-
dra Herodi
infensa.*

*Sohemus
mandata
Regia assen-
sit.*

*Herodes à
Mariamme
vxore non
blande ex-
ceptus.*

*Herodes in-
expectatam
& apertam
vxoris auer-
sionem vi-
dens, con-
tristatur.*

*Herodu ma-
ter ac soror
Mariamme
calumniis
insectantur.*

*Antonius &
Cleopatra
extincti.
Casar A-
gypto poti-
tur.*

*Sohemus ab
Herode be-
neficiis orna-
tus.*

An. mundi
3935. ante
Christum
nat. 39.
Hedus &
Ruff. c. 9.
Caesar Hero-
du diuionem
ampliozem
reddidit.
Mariamme
merofa sa-
mina.

quadringentorum enim Galiorum Cleopatraz satellitum ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat, attribuit etiam eius regno Gadar, Hippon, & Samariam, & in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonisque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad Regium splendorem accessio. Deducto deinde vsque Antiochiam Cesare in regnum reuersus sensit fortunam quam foris propitiam, tam domi aduersam, maxime quod ad coniugium attingeret, qua parte sibi ante videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimum coniugis Mariamnes amore quam qui ardentissime, ne illis quidem exceptis, de quibus à scriptoribus proditur, ea femina cætera pndica & inuolatz fidei, innata habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxii mariti patientiz, ita vt non habita Regiz potentiz ratione, non raro contumeliosius eum tracteret: quam tamen ille dissimulante & moderate ferebat, licet solitam aperte & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis, quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odii, atque etiam calumniarum quoties daretur occasio: eæque suspiciones paulatim crescentes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum, tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cum meridiano tempore quietis causa in cubiculum se: rex contulisset, pro coniugali affectu Mariamnen accersit. hæc autem introgressa quidem est, sed vna cubare noluit, rogauit contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobans, quo indigne ferente, & vix ab inferendis mulieris manibus temperante, postquam exstreptu, commotiozem eum sensit, soror submittit iamdudum subornatum pincernam, qui indicaret sollicitatum se à Mariamme, vtei operam commodaret in propinando Regi amatorio poculo: & si amplius sciscitaretur quale nam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, à se requisitum tantum ministerium: quod si Rex mentione amatorii nihil moueretur, tum & ipse sileret, nihil enim illi fore periculi. hæc prædixit illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum, atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamme sollicitatum, vt amatorium Regi mitteret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret ideoque id renunciare, quod hoc & Regi & sibi tutius exillimet, ad hæc verba Herodes, iam ante satis commotus, cum magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariamnes fidissimum tormentis examinauit, sciens quod sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit, qui cruciatus non ferens, ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantum prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eolloquentem exclamat Rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercii secretioris inter ipsos intercessisset. moxque Sohemum comprehensum imperat interfici, vxorẽ vero causam suam iubet agere, aduocato intimorum amicorum consilio, accusationem accuratam exorsus, & confictum veneficii crimen intentans, erat autem verbis immodicus, & iratior quam decorum iudicii postulat: quo factum est, vt, cum eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quam aliis quibusdam presentibus, non esse eius supplicium præcipiandum, sed includendam in aliquem regiz carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operam, vt mulier sine mora necaretur: quo tanto facilius Regem perpulerunt, quod dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viam asseruari in carcere, atque ita Mariamme ducta est ad supplicium. Id con-

Sohemus pro-
pter Mari-
aramen Hero-
di suspectus
interficiatur.
Mariamme
ab Herode
accusata, o-
mnium suf-
fragiis dam-
nata in car-
cerem con-
ducitur.
Mariamme
Salome im-
pulsu ad
supplicium
ducitur.

spicata Alexandra, & intelligens similem exitum, sibi expectandum ab
 Herode, omiſſa priſtina ferocia valde indecore mutata eſt. Volens enim
 oſtendere ſe non eſſe conſciam eius criminis, cœpit filiz conuicium fa-
 cere omnibus audientibus ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum cla-
 mitans, dignamque tali exito quæ auſa ſit tam immane facinus. non
 enim pro merito tractatum maritum amantillimum. Hæc illa rurſus
 ſingente, & inuolatura vt videbatur capillos miſera, etiam alii merito
 damnabant ineptam eius ſimulationem, ſed in nemine hoc magis ap-
 paruit, quam in ipſa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vi-
 lo eam dignata eſt, neq; vel tantillum in temperie eius perturbata, ex-
 ceſſo animo improbate ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat.
 ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidem metu morris mutato ibat ge-
 neroſam indolem extremo quoq; ſuo tempore præferens. Ad hunc mo-
 dum petiit mulier & temperantia & magnanimitas, ſed non ſatis modelta,
 & paulo contentioſior. Cæterum formæ venuſtate, & comitate cū ma-
 ietate coniuncta dici non poteſt quantum omnes ætatis ſuæ formiſas
 ſuperauerit, quæ poſſiſſima cauſa fuit quo minus iucunde cum rege vi-
 tam degeret. Obſequiis enim ob amorem ab eo culta, & nihil moleſtium
 expectans, licentioſius æquo ſe gerebat. moleſtie etiam ferebat ſuorum
 caſus, idque apud ipſum quoq; fatebatur. Tandem effecit, vt exola eſſet
 regis & matri & ſorori, atq; etiam illi ipſi à quo ſolo nihil timebat. Ea
 perempta inopertius etiam ſagrare cœpit rex, iam ante miſere affe-
 ctus, ſicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, ſed
 cum pene ad infamiam uſq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus
 quidem vrbis moribus effici poruit, ne indies magis ac magis eam di-
 ligeret. Tum vero maxime ſibi viſus eſt irato Deo necaſſe Mariam-
 men. ſæpe inuocabat eius nomen, ſæpe etiam indecore lamentabatur. ex-
 cogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conui-
 uis ac comportionibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam
 reliquit. adeoque dolori ſuccubuit, vt ſæpe miniſtros iubere vocæ Ma-
 riammen, quaſi illa adhuc viueret. Sic affecto ſuperuenit peſtilentia,
 quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abſtulit, omnibus i-
 rato Deo hanc immiſſam interpretantibus propter iniuſtum Reginz
 ſupplicium. ita auſta Regis ægritudine poſtremo in ſolitudines ſe ab-
 didit prætexu venationis, vbi afflictaſ ſe intra paucos dies grauem
 morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente et-
 iam mota non nihil nec remedia quicquam proderant, ſed cum exacer-
 bare porius malum viderentur, res minimum à deſperatione abſiit. ita-
 que medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta
 difficultate non erat libera ditz electio, permittebant ei quicquid ap-
 peteret, in incertum euentum ſalutem fortunæ committentes. Quo
 ſic apud Samariam, nunc Sebaſten, decumbente, Alexandra habitans
 cum Hieroſolymis re cognita conata eſt vrbis arces in ſuum poteſtatem
 redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipſa vrbe litam. nam
 qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec ſine his
 ſacrificia quotidiana poſſunt peragi, neque Iudæi ſine ſacrificiis degere,
 quibus vita citius contemnatur quam religio, præſeſtoſigitur tentat,
 vt ſibi & genitiſ ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne forte illo de-
 functo occuparentur ab aliis: quod ſi contingat cum ſanitatem recipere,
 interim à nemine tutius eas ſeruari quam à domeſticis. Hæc ſolici-
 tatio non eſt æquis auribus accepta, ſed cum eſſent alioquin etiam ſidi;
 tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandram oderant, nec
 ſas putabant deſperare de ſalute p̄ncipis. amici enim erant veteres, v-
 nus etiam nepos regius, Achiahus nomine, quare continuo per nuncios

An. mundi
 3936.
 Ante Chri-
 ſtum nat.
 28.

*Alexandra
 indecore ſi
 filia crimi-
 nu non con-
 ſciã vult o-
 ſtendere.*

*Herodes pro-
 pter vrbis
 necem miſe-
 re afflicta.*

*Peſtilentia
 Hieroſolymis
 graſſatur.
 Herodes gra-
 uem mor-
 bum contra-
 hit.*

*Alexandra
 Herode ab-
 ſente, vrbis
 arces in
 ſuam pote-
 ſtatem red-
 gere cona-
 tur.
 Herodis con-
 ſiliarii Ale-
 xandra in-
 ſtitutum ei
 per nuncios
 ſignificant.*

An. mundi
3936.

AnteChri-
stum nat.

28.

*Alexandra
interfecta.
Cotobarus
cui Herodes
in matrimo-
nium Salo-
men sororem
dederat Idu-
mae princi-
pum in-
uadit.*

*Cotobarus
intercessione
seruatus.*

*Cotobarus,
Lysimachus,
Antipater
& Dosithoeus
apud Hero-
dem accusa-
ti.*

*Baba liberi
a Cotobaro
seruati.*

*Baba liberi
aliquo
accusati ab
Herode in-
terfecti.*

de Alexandra significauerunt. ille sine mora eam iussit interfici. superatoque tandem morbo affectis & corporis viribus & animi sic effractus est, vt quauis ex causa ad seuiendum e esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit. Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dosithoeo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim erat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiose ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quamprimum regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum ipse interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata infatus ille paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse, proinde nunc quoque impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratum illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur, non quod Cleopatram mallet habere dominam, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorū dominationem inuaderet. nam spem eifaciebat tum generis claritas, quam pecuniarū copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit. & Herodes recognita interfectorus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quam soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquam posthac illi fideret. orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudii marito mittit præter legitimum morem patriæ. Lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autē ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permisso. Verum illa magis ex propria licentia quam communi iure fecit diuortium, & ad fratrem se conferens, ait se prætulisse fraternam benevolentiam coniugali fœderi, conspirasse enim eum ad res nouas molientes cum Lysimacho, Antipatro, & Dosithoeo: suisque rebus fidem astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per 12. annos seruauit incolumes. Hæc autem hoc verum, & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere. aduersus semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa vero odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa propensa erat ad accipiendum Herodem intra moenia: sed obsistebant Babæ liberi pollentes auctoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum regemi magis esse & republica. Tandem capta vrbe per Herodē, Costobarus destinatus ad obseruandos vrbs exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus auctoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnam momentum afferre posse suis conatibus, subraçtos clam in suis agris habuit. Actunc quidem licet suspectus Herodem periculo fecellit, negans se quicquam scire quo illi deuenerint. Rege deinde per edicta præmium promittente indici, & modis omnibus eos perquirere, ne tum quidem fateri voluit. Veritus enim nō impune sibi hoc fore post primam negotiationem, pergebat eos occultate, iam necessitate etiam non modo benevolentia. Hæc postquam sororis indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iam reliquū esset ex Hyrcani cognatione, sed

sublatis omnibus, quorum excelebat dignitas, arbitrato suo posset quicquid vellet agere, nemine amplius resistente. Quò factum est, ut magis ac magis discederet à patriis ritibus, & peregrinis studiis veterum instituta corrumpere inuiolabilia: quorum tempore permagna facta est bonorum morum in deterius inclinatio, labante disciplina, qua antehac populus solebat contineri in officio. Ac primum athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæsaris instituit, theatro Hierosolymis exstructo: deinde in campo amphitheatrum, vtrumque sumptuoso opere conspicuum, sed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullus est horum vsus, nulla spectaculorum ostentatio. Ille tamen celebratam hanc nobilissimam esse voluit, denunciatam circumulcinis atque etiam longinquis gentibus: propositisq; præmiis magnis vndique athletarum cæterorumque certatorum concursus factus est, confluxeruntque exercitatissimi quique in hoc genere euocabantur enim magnis præmiis non hi tantum qui gymniciis certaminibus dant operam, sed musici etiam præstantes, & qui vocantur thymelici: nec non quadrigarii ac trigarri, & qui singulis equis celetizantes cursum peragunt: magna contentione regis, ne quid desideraretur, quod vsquam in hoc genere sit spectabile. Theatrum ipsum per circuitum tituliserat ornatum Cæsaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collicentibus. quod vero ad instrumentum & apparatus attinet, non vestes preciosissimæ, non gemmæ raritate insignes deerant in his spectaculis: conquisitis etiam feris plurimis, leonibus cæterisque vel robore spectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæc modo inter se, modo cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem spectatoribus plurimè admirationis simul atque delectationis afferebant, indigenis vero prorsus ad dissolutionem patriæ disciplinæ tendere videbantur, nihil enim magis impium existimabant, quam ex spectandis hominibus cum beatis comparatis voluptatem crudellem capere homines: absurdum atque peregrinis artibus mutare instituta domestica. Sed nihil tam molitum fuit quam tropæa: quæ cum putarent armis contectas imagines, quarum vsus interdictus est nostris legibus, indignissime eas ferebant, à quibus cum eos sic abhorre Herodes animaduerneret, per vim nihil agere voluit, sed blandis alloquiis conabatur hanc superstitionem eximere: nihil tamen mouebantur, sed credentes eum grauius peccare, vno ore exclamant: etiam reliqua omnia ferre oporteat, non laturos se intra urbem hominum imagines, sic trophæa vocabant: hoc enim nefas esse. Herodes vero videns eos turbatos, & sine satisfactione non facile cessuros, accitis ad se præcipuis ex illo numero, & in theatrum adductis, rogabat eos, ostentans trophæis, quidnam hoc esse putarent, cumque reclamassent, hominum esse imagines, iubet detrahi ornatum appositum, & ostendit nudos stipites. quo facto in risum vertitur indignatio concepta ex suspitione imaginum. atque ita sedato multitudine tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebat omnia. quidam tamen ne sic quidem desisterent externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reip. incommodum: putaueruntque sui officii labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro Rege hostem agere. ex his decem ciues coniurauerunt contempto periculo, sicasque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quam ad patiendum si quid assertoribus patrii moris accideret, cuius exemplo non medioeriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improuissimum impetum suum euasurum,

An. mundi
3939. ante
Christum
nat. 25.

Herod. & R.
finu. c. 19.
Herodas plu-
rima peregrina
instituta
introducunt.

Theatrum
& Athletica
certamina
aliisque spe-
tacula ab
Herode resti-
tuta.

Herodas ex
spectaculis
non magnam
gratiam re-
portat.

Tropæa ar-
mum conte-
ctas imagi-
nes Iudæi
putant.

Decem viri
contra Hero-
dem coniu-
rant.

An. mundi
1199. ante
Christum
nat. 15.

*Herodes con-
iurationem
expiscatur.
Decem con-
iurati neca-
ti, delator eo-
rum interfu-
it, frustra-
tim concisus
est.*

*Herodes Hie-
rosolymis
duas arces
munivit.
Antonia.
Samaria vel
Sebaste.*

*Stratonis
turris sine
Caesarea.
Gabala.
Esthmonitis.
Herodes ad
seditiones co-
pescendas in
arces prae-
ficia collocat.*

rum, aut certe multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos. & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violata religionis ergo in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quatuordecim se ceteris praesentes huc facere statuerant, quidam vero ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam explicatus, Regi theatrum ingressuro aperit, is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, respicit se in Regiam, & nominatim coniuuratos accersit: qui comprehensi in ipso sacro, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt praesentem necessitatem ferre forti animo, nihil enim inficiati interrito vultu scias protulerunt, proflitentes se recte ac pie coniurasse non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. huc illi cum magna confidentia pro se attulissent, à Regis abduci per omnes cruciatus necati sunt. nec multo post delator eorum inquisitus omnibus à quibusdam interfectus frustatim concisus est, & obiectus canibus, idque multis inspestantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conciliis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum vero auctores eius facinoris cum totis familiis plebetebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia, quod animaduertens rex omni ope obuiam iuitorum conatibus, ne forte hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur, cum igitur duas arces munitis in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat Regia, alteram vero iuxta templum Antoniam à se communitam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio. abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumultus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti eam arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam, ipse Caesaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo forte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitum in Peræa. His atque ad tutelam regni per totam regionem opportune dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili tumultuandi materia, parato ad quoscunque clancularios sonatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel praecaveant vel recens ortos compescant. In primis autem Samariam circumstans moenibus dedit operam, vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maxime quia praetextu magnificentiae securitatem rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebasten imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam accliuiores aditus, & praeter veterem ambitum tantum spaciae complexus, vt nulli celeberrim vrbium cederet. erat enim viginti stadiorum circuitus. in eius medietullo sanum sesquistadii amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum, reliquas etiam vrbes partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci quo pro arce vti voluit, pulchritudine vero loci suæ liberalitatis

ac magnificentiae monumentum reli-
tus ad posterum.

CAP. XXII.

De fame qua in Iudam terram incubuit.

Eodem anno qui fuit regni Herodis decimus tertius, maximæ calamitatis in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primum siccitas diuturna obrinuit, inde infecura est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus, quos sponte sua terra solet odere. Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus aliis post hæc calamitatibus. Nam hoc ipsum peius exacerbabat, quod ægrota in tanta penuria nec curam sibi conuenientem nec alimē-
 10 tum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam superstitēs per desperationem curam suorum relinquebant, non profuturam in tantis rerum difficultatibus. itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earum vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vium excogitare cogebar, ac ne Herodi qui
 20 dem amplius facultates suppetebant, dum fraudatur agrorum redditibus, absumpta in ædificationem urbium vetere pecunia: adeoque omnia variis malis vastabantur, ut vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod fere soleat calamitatum culpa in eos reici, penes quos est regimen Reipubl. Cogitabat tamen aliquam medellam afferre tam difficili tempore, sed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressa inopia, nec pecuniarum tantum superesset, quantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse ut omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia suppellectilis tam autem quam argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis
 30 ad usum necessariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum, quam cum Petronius obtinebat pro Cæsare. Is licet obrutus multitudo-
 40 ne obertalem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuati amicius erat Herodi & seruatus cupiebat eius subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quam in euehendo adiuvans, ita ut maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porro Herodes aduecto frumento, & approbata populo sua diligentia, non solum mutauit auctiorum à se animos, verum etiam eximiam laudem beneficentiæ & providentiæ retulit. Nam primum his qui sibi ipsi frumentum quaerere non poterant, diuisit omnibus accuratissime dis-
 50 pensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis pisto-
 60 ribus, ut in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegumentis deficientibus. Vbi vero etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syriorum urbibus sollicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus, quod sane & ipsi fuit commodum, terra mox vberem referente gratia, ut omnibus alimenta suppetere. & quamprimum segetes melsi maruræ factæ sunt, & L. M. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atque ita res pene perditas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. ne-
 70 mo enim eius opem implorauit, quem non pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vitæ, & ex plebe qui grauamantur numero siore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remedium: ita

An. mundi
3942. ante
Christum
nat. 22.Hædo & Ro
fin. c. 11.

Al. 10.

Siccitas di-
urnalæ & ste-
rilitas in Iu-
dæa.Annona ca-
ritas morbo
quoque in-
ducit.Herodes ex
aurea & ar-
gentea supel-
lectile pecu-
niam confici-
ens frumen-
tum pro ea
comparat. Herodes ad-
uectum frum-
entum po-
pulo distri-
buit.

An. mundi
3942. ante
Christum
nat. 22.

*Iudai Herodes
propter bene-
ficia fauent.
Caſari Hero-
des quingen-
tos ex ſuo ſa-
tellitio mit-
tit.
Regia Hiero-
ſolymu ad-
ſecrata.
Hedio & Ru-
ſinus c. 12.*

*Herodes Ieſu
à Pontificatu
remoto. Si-
monem cuius
etiam filiam
duxit. ſubro-
gat.*

*Herodes ac-
curatam de-
ligentiam &
ſumptus non
exiguos in
ſtructuras
conſert.*

vt reuocatis ad rationem quæ in externos tantum inſumplerat, reperta ſint frumenti cororum decem millia. corus autem capit decem inedi-
mnos Atticos, intra regni vero ſui pomeria 70. millia cororum expenſa
ſunt, quæ quidem eius cura & tam opportune collata gratia tantum
apud Iudæos valuit omnium ſermone celebrata, vt politis odiis quic-
quid hæcenus vel adminiſtrando regno, vel tranſgrediendis patriis ri-
tibus peccauerat, libenter obliuiſcerentur, bene compenſatum putan-
tes eius liberalitate. qua vſi ſunt hoc diſſicillimo tempore. nec minor
vel gratia vel gloria parſa eſt apud externos, vt per hæc mala non medio-
criter nomen regis illuſtratum ſit, & quantum damni domi acceptum
eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cum enim in a-
lienis neceſſitatibus tantam offendiſſet magnanimitatem, omnes non
qualis ante fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recens experti fuerint.
Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſa-
tellitio, quos Aëlius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorum-
que ſæpe forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſ-
titutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus
ampliſſimis, exornatisque auro & marmoribus & tubelliis. vt magnum
virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſque di-
gnitate appellacione indita, vt vna diceretur Cæſaris, Agrippæ altera.
Coniugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis volu-
ptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hie-
roſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum
primis nobilis. habebatque filiam omnium ætatis eius pulcherrimam:
cuius forma cum vulgi ſermonibus celebraretur, primum fama illius
Herodes pernotus eſt, deinde conſpectu amore captus, noluit vti ſua
potentia, ne tyrannice videretur agere, maluitque in legitimum tho-
rum puellam introducere. Cumque Simon neceſſitate tali, nec tamè
contemptu dignus videretur, quod cupiditati ſux ſatis faceret, id quod
æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſſione eum ornaret, mox
igitur Ieſu Phabetis filio Pontificatum abrogat, & ſucceſſorem ei dat Si-
monem, atque ita æſtinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis
nouum caſtellum condit, quo loco Iudæos olim proſtigauit, dum pelle-
reretur armis Anrigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter LX. ſtadiis,
natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter aſ-
cendiſ, attollens ſe in manuſactam altitudinem, habens mammarum ſpecie
circumferentiam: eſtque diſtinctus teretibus turribus, aſcenſu arduo qui
per CC. gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia,
magis impenſis ſtruata, tam ad firmitatem, quam ad pulchritudinē: &
in pede collis habitationes ſpectat digniſſimæ, tum propter alia, tum
propter aquæ ductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos.
circumiacens planicies ædificiis reſerta eſt ad iuſtz vrbis magnitudinē,
cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia,
nullos amplius in regno ſuo morus timuit, duobus potiſſimum modis
ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quæ nemini remit-
tebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſſitatibus: commu-
niebatque ſe accuratiſſime, quaſi incolumitas ſua pertineret etiam ad
Rempubl. Ciuitatibus ſe comem & humanum præbebat, dyſtaſes per
occaſionem colebat, ad conciliandam ſibi eorum gratiam munificen-
tiſſimus, quod innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum eſt,
vt cum apud omnes eſſet gratioſus, magnis rerum ſuarum incrementis
angeretur. Hæc tamen ambitio ſtudiumque demerendi Cæſarem cum
Romanis potentioribus cauſa fuit vt multum à patriis inſtitutis de-
cederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit

& templa extruxit, licet non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam latu-
latur erant, quod nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum
colere. quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excu-
sans se Iudæis, quod non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: &
interim Cæsarem Romanosq; tanto magis sibi deuinciens, quod in eo-
rum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præ-
cipuus scopus erat utilitas propria, & studium memoriæ propagandæ
ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus
parceret.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

Ergo cum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbis op-
portunissimum, cui prædixit Stratonis turris nomen fuerat, & for-
mam eius magnifice descripsit: & ædificiis marmoreis totam exornauit
accuratissime, tam regis palatiis quam priuatarum ciuium ædibus. &
quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum ad-
didit, magnitudine Pirææ parem, statonibus instructum & diuerso-
riis, admitandum structuræ, eo quod propter loci naturam omnis ma-
teria tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est
hæc vrbis in Phœnice, qua in Ægyptum præternauigatur, Dora inter &
Ioppen, littorales vrbe culas, non satis portuosas quod Africo sint oppo-
sitæ. hic enim procellosis flatibus arenas in litus protoluens, nullam
stationem quietam esse patitur, ita vt plerumq; naues mercibus onustæ
in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommodita-
tem correcturus circulum portus circumduxit, quantum putaret ma-
gnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum præ-
grandia saxa demisit, quorū pleraq; pedum quinquaginta longitudinis,
latitudinis vero pædo decem, altitudine nouempedalī fuerunt, quædam
etiam maiora, minora alia. Hæc molēs in mare iacta brachium ducentos
pedes longum efficit, culus spaciū dimidium oppositum est frangendi
fluctibus, inde procymatione Græce dictum: reliquum sustinebat
murum lapideum distinctum turribus: quarū maximæ & pulcherrimæ
nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno inimato fæto defuncto. Ine-
rant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Exscensus deinde lato am-
bitu totum portum cingebat, locus ad iuambulandum adhimica iu-
cundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem ventorum
serenissimum. crepido vero totius ambitus, à sinistra quidem portum
intranitibus tutus est lato margini insitens ad firmius resistendum flu-
ctibus, à dextera autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri exaduer-
so sitæ pares celsitudine. Circum portum ædes continuata serie mar-
more poltrissimo exstructæ sunt, exstante in medio tumulo, in quo tem-
plum Cæsaris à longe conspicuum ad nauigantibus, & in eo statuq; Ro-
mæ altera, altera Cæsaris, vnde nomen Celsære, vrbis tam materia quam
artificiis structuræ conspicuæ, cloacis etiam subterraneis non minus
mirandæ, quæ paribus distantes interstitiis in mare exeunt, vna tran-
uersa dirimentis, vt imbrium & purgamentorum proluues facilius in
mare deferantur, & marini sitis, quoties accedunt subintrare possint,
& totam urbem subluere. Exstruxit etiam theatrum è saxo, à meridio-
nali portus latere amphitheatrum, capacissimum, vnde late prospectus
pater in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum spacio sunt abso-
luta, Rege nec labori parcente nec sumptibus. Hæc iam altera vrbe post
Sebastæa condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum &
Aristobulum, vt salutarent Cæsarem: eratque eis paratum hospitium

An. mundi
3942.
Ante Chri-
stum nat.
22.

Stratonis
turris, aliam
Cæsarea di-
cta, ab He-
rode adifica-
ta.
Pyramus A-
theniensis
portus.
Dora &
Ioppe non
portuosa.

Theatrum
& amphi-
theatrum.
Herodes A-
lexandrum
& Aristo-
bulum Ro-
mam ad Cæ-
sarem mis-
sit.

An. mundi

942.

AnteChri-
stium nat.

22.

Cæsar Tra-
chonitidu,

Baranaa, &

Auranitidu

dittonem

Herode do-

nat.

Zenodorus

ex rapta vi-

uit.

Herode la-
trones coer-
cet.

Hedio &

Kuffius

c. 13.

Agrippa in

Asiam mis-

sit.

Gadatenfes

Herodem ac-

cusantur.

Agrippa

vinulos ad

vitem mis-

sit.

Auranitidu

ditto a Zeno-

doro Arabi-

bus elocata

& a Cæsare

Herode do-

nata est

causa belli.

Cæsar in sy-

riam venit,

apud eum

Gadatenfes

Herodem

accusant,

qui seiplos

ingulant.

apud Pollionem Herodis studiosissimum, licebat tamen etiam Cæsaris
vii hospitio. Excepit enim adolescentes summa humanitate, fecitque
Herodi potestatem, ut arbitratu suo è filiis quemcunque vellet hære-
dem regni designaret, aucti prius noua acceptione Trachonitidis. Bara-
naæ, & Auranitidis, tali de causa. Zenodorus quidam conduxerat di-
tione[m] Lyfianæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fovebat
latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum
eorum libenter rapto viuunt, assueti prædas ex Damascenis agere, eos
Zenodorus adeo non uocabat, ut lucrum etiam esset particeps, ab his
male vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præli-
dem querelis obtundebant, postulantes ut Zenodori iniurias per liti-
ras significaret Cæsari. Ille rescripsit expugnanda esse latronum recepta-
cula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: sic enim fore
ut eius prouidentia caueretur in posterum, ne Trachonitæ vicinis villas
exhiberent molestias, alioquin difficile erat eos compescere iam affue-
tos his artibus victum quærere: ut qui nec eppida haberent nec agros,
sed in speluncas ac cuniculos more serarum refugia. habebant autem
paratam aquæ & cibariæ copiam, ut externa vi petiti possent satis diu
bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent angustos, nec
nisi vnum post alium hominem admittentes. sed intus sumi amplissimi
& supra quam credas capaces, planè solo desuper recti. nam totus is lo-
cus coniat petra aspera & nõ facile inebili, nisi aliquo ducente per se-
mitas: quæ non per directum feruntur, sed multis uicibus flexuosæ
sunt. incolæ quoties propinquos populati nõ datur, ipsi inter se exercet
latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Hero-
des accepit à Cæsare, adhibitis quibus ad eos penetrans inaleficia coer-
cuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim
inuidia, partim dolore ademptæ possessionis pernotus, Romam ad ac-
cusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas
provincias pro Cæsare, cum quod esset amicum, Herodes apud Mi-
tylenem cum saluasset, in Iudæam reuersus est. Cæterum Gadatenfes
quidam Agrippam adeunt, Herodem accusant, quos ille ne auditos
quidem ad regem victos remittit. Arabes etiam iam dudum insenti
Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, ut tum vi-
debatur, satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis, Au-
ranitidem ditionis suæ partem illis elocauit L. talentis annuis:
quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur aufer-
ri, modo excursionibus ac vicem sibi vindicantes, modo contendentes
de iure possessionis apud iudices. pelliciebant etiam ad se egenos
milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus.
Hæc cum mature Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus
occurrere quam hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Deci-
mole primo de iure eius regni anno Cæsar venit in Syriam: moxque
Iadænsium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum di-
citanes ac tyrannicum, intrigati huc pontifium Zenodori crimina-
tionibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius de-
stiturum quam quouis modo efficere, ut illi dominatione regia libe-
rati attribuerentur ad prouinciæ Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabāt,
idei, aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant,
quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius, erga suos
inexorabilis, ab alienis vero acceptas iniurias libenter contemnebat
ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis eius, violatisq; ac dirutis tem-
plis quererentur, Herodes quidem nihil territus paratus erat causam

suam dicere: Cæsar vero committere illum tradabat, nihilo alienatior pro-
 pter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die qua congressi
 sunt, facta est horum mentio, deinde vero interruptum est hoc negoti-
 um. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent,
 & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte
 alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam
 etiam in flumen se iacientes necauerunt: atque ita cum se ipsi prædamua-
 re viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia
 non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordijs ruptis sanguine
 multo per secessum profuente apud Antiochiam Syriz perijt. Cæsar
 vero & hujus portionem, sine non contemnendam, donauit Herodi: quæ
 sita Galilzæ inter & Trachonem, complectitur Vlachiam, Paneadem,
 & agros finitimos, adiunxit eum deinde rectoribus Syriz, mandauitque
 ut omnia ex eius sententia fierent. Denique eo tum felicitatis proue-
 nus est Herodes, ut cum in toto, quam late patet, Romano imperio
 duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrip-
 pam nemini maiorem quam illi honorem haberet. Agrippa item post
 Cæsarem nemini, quia mutua beneuolentia factus Pherora suo fratre te-
 trarchiam impetravit de suo regno decisis centum talentorum redditibus,
 vterque iam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque
 subiiceretur Herodis filiorum imperio. Dedito inde ad mare Cæsare
 in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum con-
 struxit è marmore candido, prope Panium quod vocant, id spelunca est
 in monte amoenissima, eique subiecta in immensum hians terræ deu-
 exitas, plena aquis stagnantibus ei mōs valde magnus imminet. sub spe-
 lunca autem scaturit fontes Iordanis fluminis, hunc locum alioquin et-
 iam celebrem ornauit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc et-
 iam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætexu
 quidem ut post sterilitatem se rescirent, re autem vera ut placaret eo-
 rum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur plane ad
 religionis & bonorum morum perniciem tendere, ut omnium iactaba-
 tur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones tur-
 batum auferens. & iubens sua quæque agere negotia, vetitis per urbem
 conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositisque, etiam specula-
 toribus, & grauissimis pœnis qui contra facerent propositis, nam inulti-
 clam & propositam abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibique dabant
 supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quam per itinera qui obserua-
 rent conuenientes cuiuscunque rei gratia, adeo enim hanc curam non
 negligebat, ut sæpe ipse plebeio cultu notu miseret se vulgo, & experi-
 reretur quid de se sentiret populus: & quocunque pertinaciter improba-
 rent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam vero
 multitudinem sacramento obstringebat, iuuuandum exigens quod
 non discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat
 & obsecundabat: qui vero liberius stomachabantur & cogi se indigna-
 bantur, eos quocunque pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit et-
 iam iusiurandum à Pollionis Pharizæi Sameusque senatoribus plerisque:
 quod cum non impetrasset, non tamen in eos, ut in ceteros tales sibi uir,
 Pollionis reuerentia, remisit etiam hanc necessitatem his qui Essai apud
 nos vocantur, genus hominum Pythagoricis Græcorum non absumile, de
 quibus alibi narraui prolixius, nunc prætereundum non videtur, nec al-
 lienum à proposita historia, cur religiosam de his opinionem Rex habue-
 rit. Erat quidam Essenus Manahemus nomine, cum alias vitæ honestæ
 & probatæ hominum testimonio, tum vero diuinitus etiam conce-
 sum habens donum fardici spiritus, hic conspicatus Herodem etiam

An. mundi
 3946. ante
 Christum
 nat. 18.
 Zenodorus
 misera pe-
 riit.
 Vlachia, Pa-
 neas aliæque
 regiones He-
 rodis donata.
 Herodes à
 Cæsare &
 Agrippa, in
 magno ho-
 nore habi-
 tus.
 Pherora He-
 rodi fratri
 Cæsari intrar-
 chiam con-
 cedit.
 Herodes pro-
 pter Panium
 templum a-
 edificat.
 Herodes po-
 pulum Sa-
 cramento
 obstringit.
 Pharisei
 propter Pol-
 lionem &
 Sameam
 Herodes Sa-
 cramentum
 remittit illis
 Essai Pytha-
 goreu non
 absumile.
 Manahemus
 regnum su-
 um pra-
 dicit.

An mundi
3946. ante
Christum
pat. 18.

*Herodes Ma-
nahemum
de imperii
diuturnitate
regas, & Es-
senos propter
eum in pro-
cio habet.*

tum cum ceteris pueris ludum literarium frequentantem, Regem Iu-
dzorum salutavit. ille putans se aut rideri, aut non satis notum esse ho-
mini, correxit eius verba, vnum de plebe se profitemens. Tum Manahemus
subridens, & blando plausu posteriora eius permulcens verius quam
feriens, imo regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus
vult: & memor esto Manahemi verborum, quæ te fortuna mutabilis ad-
moneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quam de iustitia & pietate
& æquitate erga ciues subditos. sed scio te hoc non facturum, futuri
præscius, eris enim tam diuini quam humani iuris immemor, licet alio-
qui fortunatissimus, & sempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum la-
tebis, qui te extremo vitæ tempore graui castigatione reprehensus est.
Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale sperabat: pro-
speris deinde successibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cum
maxime vigeret, Manahemum accersitum rogat de diuturnitate impe-
rii. Ille nihil certi respondit, sed scitante Rege num decem annos dura-
turum sit, & viginti inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fata-
lem finem reliquit. Herodes vero vel hoc contentus, Manahemum data
dextera dimisit, & ex eo semper Essenos in precio habuit. Hæc tametsi
fidem excedere videntur, visum est tamen lectori indicare, quod multi
sint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire di-
gnatur sua decreta & consilia.

C A P. XIV.

Herodes nouum templum Hierosolymu aedificat.

*Medio &
Ruff. c. 14.
et. 11.*

*Herodes Dei
templum de-
nuo constru-
ere animo
concepit.*

*Herodes po-
pulo se tem-
plum extru-
endum, ex-
ponit.*

DECIMO OCTAUIO autem sui regni anno Herodes post tot præclara fac-
tiora, post absoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit a-
nimo, Dei templum denuo construere, ampliore ambitu & huic con-
ueniente celsitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum
etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Ceterum veritus
ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obsequentem habe-
re, aduocata concione. sic eum allocutus est: Non habeo necesse, viri
tribules, ut vel gesta vel opera mea commemorem, quæ, ex quo regnare
cepi, plus vobis utilitatis & securitatis, quam mihi ornamenti & laudis
attulerunt. scitis enim ipsi quod in maximis vestris difficultatibus nul-
la priuati commodi ratione vobis prospexi: & quæ opera hæcenus Deo
iuuante absolui, vobis potissimum seruiunt, per quæ factum est, ut res
Iudaicæ nunc magis quam vnquam antea floreat, quare, ut dicere ce-
pi, non opus est singillatim percerere, vel vrbes vel alia ædificia qui-
bus tum Iudzam ipsam, tum alias huic contributas regiones excolui-
mus: sed illud potius vobis nunc proponam, quod maxime vel ad religio-
nis cultum vel ad religionis ornatum attinet. Templo huic, quod postli-
minio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri insaurauerunt, de-
sunt ad præscam altitudinem 60. cubita, tanto enim cellius erat verus il-
lud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit,
per quos non stetit quin par illi pristinæ structura surgeret: sed hanc mē-
suram præscripserunt Cyrus & Darius Hytaspis filius: sub quorum im-
perio quia illi tum vixerunt, sicut postea Macedonum, non potuerunt
assequi primum illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente
ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni redditus suppe-
tunt, & quod maximum est, Romanorū orbis dominorum amicitia, da-
bo operam ut quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accura-
uerunt suppleam, & quicquid deest ad honorem Dei, memor accepto-
rum beneficiorum grate ac pie persoluam. Hæc tam inopinata oratione

omnium

omnium animi sunt attoniti, quod supra spem polliceri videretur, & angebantur magna sollicitudine, ne forte demolitus vetus ædificium, nouum non posset absolvere, quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod ubi animaduertit Rex, iussit eos bono animo esse. Mansurum enim vetus templum integrum, nec demoliendū tantisper dum omnis materia compareretur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria. neque eos fessellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conuherent: & ex omni artium copia petitiuissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim eximentariz, partim lignariz fabrica non imperitos hosque omnes adhibuit operi, materia iam ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum exstruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine toridem & viginti amplius, qui viginti cubiti aliquanto post sidentibus fundamentis decesserunt, eosque denuo addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura de lapidibus candidis firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longum, octo in altum, latitudine vero cubiterum duodecim, habebatque Basilicæ similitudinem, hinc & inde humilior, media sui parte excelsum, à multis stadiis conspicuum, maxime ex aduerso habitantibus aut aduentantibus. Ianua vero pene ipsi templo par, & superliminare aulæ variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habentibus columnas intertextas, sub quarum capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sane opus tam manus quam materiz precio. Cinxit etiam totum templum amplissimis porticibus, quæ responderent reliquæ magnificentiz, & priores illas pulchritudine viucerent. harum duz validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumululus erat petriofus, larduus à vertice sensim versus orientale vrbis latus resupinus, huius verticem primus Solomon rex noster instituit Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui versus austrum subiecta est vallis profunda, hic murus constat faxis grandibus plumbo inter se vinctis, complectens interior spatium & in profundum descendens, vt miranda sit magnitudo & altitudo structuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à frôte est conspiciua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omniū temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam æquatum est vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta est, vt complanatis omnibus fieret area, & circum quadriporticus quatuor stadiorum circuevit, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patentibus, interior deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus: cuius orientale latus quam longum est duplicem habet porticum, spectantem ianuam templi siti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circa templum affixa erant spolia barbarica, quæ omnia Herodes denuo dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In septentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Alamonzorū quæ gentis sacerdotium simul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repositorium stolæ Pontificiæ, quæ non promebatur, nisi Pontifici sacris operaturo. hanc Herodes in eo loco asseruauit, post cuius obitum in Romanorum potestate fuit vsque Tyberii Cæsaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præses à Hierosolymitis honorificentissimo hospitio receptus, quo gratiam eis referret, à Cæsare impetravit, vt iuxta sua postulara ipsi haberent sacræ stolæ custodiam: fueruntq; Iudæi eius custodes vsq; Agrippæ Regis obitum post quem Cassius Longinus præses Syriæ, & Culpus Fadus Iudæ

An. mundi
3947.

ante Christi
nat.

17.

Iudæi veritatem
Herodis

demis

verus adifi-

cium nouum

absolvere non

posset, Herodis

vetus illa

sum mansu-

rum donec

ad nouum

materia com-

pareretur, pro-

missis.

Materia ad

fabricam

templi neces-

saria.

Templum ab

Herode quo-

modo exstru-

ctum.

Stola Pontifi-

cia reposit-

orium.

Stola Ponti-

ficia in cuius

potestate fue-

An. mundi
3947.
ante Chri-
stum nat.

17.
Antonius,
INITH.

Porticum
praefectus
per vallem
castrorum.

Interioris se-
ptum quod
Induam modo
ingredi con-
cessum erat.

Templum
de iocundum.

procurator, iusserunt eos denuo stolam in Antoniam deponere, dictantes debere eam in Romanorum potestate esse, quemadmodum & antea missi sunt hac de causa legati ad Claudium Caesarem, deprecaturi talem necessitatem: ubi inuenerunt iuniorum Agrippam, cui petenti concessa est stolae custodia. Scriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat sub sigillo Pontificis & praefectorum gazophylaci qui pridie solennis festivitatis adibant arcis & praesidii Romani praedictum, & recognito prius sigillo stolam accipiebant: ac mox perinde restituta, reportata in eundem locum, & in conspectu arcis praefecti oblatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere visum est. Sed tum Herodes hanc quoque curiam minoris reddidit ad tutelam templi, & in memoriam amicitiae suae Romanorum imperatoris Antonij vocavit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor portas habebat. harum ab una transitus erat in regem per vallem in medio interiectam: duo ferebant in suburbia, portemque urbem, gradibus multis usque in eam vallem depositis, & inde alijs sursum per acclives tendentibus. Urbs enim sita erat in regione templi, theatri specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quartum autem latus meridiana etiam ipsum habebat portam ab utroque angulo usque distantem, & triplicem porticum basilicam longitudine ab orientali valle ad occidentalem pertinentem. Nec enim vltimus poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehilceret, ita ut caligarent deficientium oculi, desuper praefata erat extructa porticus: cuius tecto consensu quis vtramque altitudinem coniunctam contempleretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente quod nimiam profunditatem, priusquam ad finem pertingeret. In eis porticibus stabant paribus intervalis quatuor columnarum ordines, quarum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnae, quantum possent tres homines consertis inter se complecti brachijs: longitudo viginti septem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexaginta duo; capitellis sculptis opere Corinthijs pulchris usque ad miraculum. His quaternis ordinibus sunt per intervalla ternae porticus, ita, ut in unoquoque latere duae paries, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, ita ut longitudine claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo vero triplicata, tanto superabat utramque. Earum lucanariae figurae, sculpturae figuris varijs. Medix vero connexitas altius surgebat. excitata super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis interitis distincto, mirabili artificio commissuris oculis fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. interioris vero non longo intervallo secundus, paucis gradibus scanilis, septum habebat lapideum, cum inscriptis, quae veteret transgredi alienigenam, sub interminatione poenae capitis, hoc interioris septum tam austrino quam septentrionali latere patet: at ternis ianuis aequidistantibus, ab oriente vero una magna, per quem intrarent casti una cum vxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium vero spacium intimum, solis sacerdotibus accersibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora a quibus profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticum: absolute per octo annis reliquo edificio, tandem etiam templum ipsum eorundem Sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo factum ingens gaudium exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter ne-

gotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit, & alii pro suis quisque facultatibus. tantum victimarum, quantum vix comprehendi possit numero, fallente veram estimationem eam multitudinem. Incidit enim in hanc celebritatem absolute templi fabrica etiam natalis regni. quem Herodes anniuersaria hilaritate solitus est colere, ut hoc pacto conduplicaretur leticia publicae. Ceterum Rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit subterraneam, ab Antonia ferentem ad orientalem portam templi, cui turrim etiam imposuit, in eum usum, ut occurrere illuc posset ascendere, si quid per tumultum contra Regem vellet mouere populus. Ferrur toto tempore quo templum struebatur nunquam interdiu pluisse, neque tantum imbris descendens, ne interrumperetur edificatio: eaque fama quasi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec est vero absimile, si quis diuinam providentiam respiciat. Et de templo instaurato haec tenus.

An. mundi
3955.
ante Christi-
stum nat.
9.
Templum
dedicatum.
Crypta sub-
terranea ab
Antonia.
Templi edi-
ficatio dum
durat inter-
diu nunquam
pluit.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER DE- CIMUS sextus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVI. Antiquitatum Iudaicarum.

- I. Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomon ac Pharoa calumnijs appetuntur.
- II. Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.
- III. Herodes ad Agrippam nauigat.
- IV. Ionici Iudaei gentiles apud Agrippam accusant, conatosque adimere privilegia per Romanos concessa.
- V. Herodes in Iudaeam reuertitur.
- VI. Domesticum disidium inter Herodem & filios.
- VII. Antipatros Roma degente Herodes Alexandrum & fratrem adducit ad Caesarem accusat.
- VIII. Alexandri defensio, & cum patre reconciliatio.
- IX. Herodes quinquennale certamen ob absolutam Caesarem celebrat.
- X. Iudaeorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Caesarem legatio.
- XI. Herodes opus habens pecunia, sepulchrum Davidis subiit.
- XII. Archelam Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.
- XIII. Trachonitarum desertio.
- XIV. Expeditio Herodis in Arabiam.
- XV. Syllam Herodem accusat apud Caesarem.
- XVI. Egypti calumnia contra Herodis filios.
- XVII. Herodu filij dampnantur apud Berytum in concilio.

An. mundi

1955.

ante Chri-
stum nat.

9.

*Herodius &
Ruff. c. 1.
Herodius lex
de perfoffori-
bus.**Pana furti,
iuxta legem
Mofii.**Exo. 1. 22.**Deu. 12. 15.**Herodes li-
beros suos
Roma do-
mum red-
cit.**Salomo &
alia Herodu
filios calum-
nias appetunt.**Bernicen
Salomem, fidei
Aristobulo,
Glaphyram
Archelai
Cappadocum
regis filiam
Alexandro
Herodes
uxores con-
iungit.*An. mundi
1956.ante Chri-
stum nat.

10.

*Herodius &
Ruff. c. 2.**Agrippa ab
Herode in
regno cir-
ca. Antiochus*

CAP. I.

*Alexander & Aristobulus ad patrem reuerſi, Salomes ac Pherora ca-
lumnias appetuntur.*

INTER ceteras Reipublicæ curas ad ſe pertinere exi-
timans Rex etiam priuatas iniurias, tam in vrbe quam
in agris compeſcere, nouam legem tulit priorib. diſſi-
mitem, quam ipſe ſanciit, vt perſoſſores parietum lice-
ret vendere in ſeruitutem extra regni terminos: quod vi-
debat non tam ad pœnam malefactorum tendere, 10
quam ad diſſolutionem patriarum conſuetudinum. Seruire enim apud
exteros & diuerſam viuendi rationem habentes, & cogi ad faci-
endum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis ſequebatur, quam
ipſos conuiſcos ſceleris. Qua de re ſatis cautum erat in priſtiniſ legum
ſanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quod ſi non ſoluen-
do, vendi, non tamen exteris, nec in ſeruitutem perpetuam, ſed vindic-
candam in libertatem anno ſeptimo. Quamobrem ſic vulgo interpre-
tabantur, nouam illam legem inſi pœnam ſtatueret, & tyrannicum quid-
dam magis quam Regium ſapere, non ſine contemptu inueterati iuriſ-
moris publici: traducebaturq; hoc nomine Rex omnium criminatio- 20
nib. inuidioſiſſimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, ſalutatum
Cæſarem, & ad inuiſendos Romæ ſuos liberos. Ibi Cæſar humaniſime
tractato filios reducendos domum reddidit, ſatis iam inſtructos diſci-
plinis liberalibus. Qui poſtquam reuerſi ſunt in patriam, ſtatim exce-
pta ſunt magnis ſtudijs multitudinis, quod eſſent conſpicui tum ſtatu-
ra, tum multis ornamentoſi animi, & modis omnib. Regium quiddam
præ ſe ferrent ipſa ſpecie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomen ſororem
Regis, ceterosq; quorum calumnijs Mariam oppreſſa fuerat, me-
tuentes ſuæ potentia. cum viderent non deſore vltiores materni interit-
us. Nunc igitur occaſione arrepta, illos quoque calumnijs appetunt, di- 30
ſtantes parum iucundam eis eſſe patris conſuetudinem, memoria ſup-
plicij de genitrice ſumpti. quaſi auerſantibus pollutum materno ſan-
guine. Videbant enim calumniatores eſſe cauſam odij, & hac vna via ex-
pugnare ſe poſſe & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ip-
ſum Regem perſerebant, contenti in vulgum tales rumores ſpargere,
quib. tandem ad illum perlatiſ facile diuinabant exoriturum tantum
odium, vt ne naturalib. quidem vinceretur affectibus.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

SED tum nondum frigeſcente paterna pietate Rex nihil mali ſuſpi-
cans in eo quo par erat honore illos habuit, & quod iam eſſent adul-
ti, uxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicen, Alexan-
dro Archelai Cappadocum Regis filiam Glaphyram.

Post hæc audito quod Marcus Agrippa ex Italia rediſſet in Aſiam,
proſectus illo inuitauit eum in regnum ſuum, vt venire dignaretur ad
amicum & hoſpitẽ: quo impetrato nihil prætermiſit quod illi volu-
ptatem afferre poſſe crederet, excipiẽs eum in recens conditiſ urbibus, 40
& oſtendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiaſ
tam ipſi quam amicis exhibens, apud Sebaste & Cæſarienſem portum
& in exſtructiſ à ſe arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In urbem
quoque Hieroſolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter

omnibus amicis & cultu festino cum sauis acclamationibus. Agrippa autem Reo hecatombe immolans populo epulum praebebat: & quamvis liberis tibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatim metu maturius abnauigauit in Ioniam, & cum amicis maximis honoratus muneribus.

Agrippa Hierosolymam Hecatombas immolat.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

10 **R**ex autem ex alto domi hyeme, instante vere rursus ad illum properauit, audito quod cum exercitu Bosporum periret: factaque praeter Rhodum ac Coum navigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inuenturum: Sed repulsus aduersis Boreae flatibus, aliquot diebus apud Chium haesit: ubi & prius multos salutatum venientes regis honorauit muneribus: & quum animaduertisset porticum urbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc quod propter inopiam reparari non posset ad pristinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abunde ad absolueudam sufficeret, hortatus ut quamprimum vererent ornatum urbi redderent. Mutato
20 deinde vento primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, ut audiuit Agrippam iam ultra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam urbem eum offendit, ex insperato vilis cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quod euidentius esset argumentum fidei & amicitiae. Regem intermissis propriis negociis praesto factum Agrippae opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hereditas Herodes in exercitu laborum locus, & consiliorum particeps. Nec minus ad erat quum remittendus esset animus, solus adhibitus ex aequo & in difficultatibus propter beneuolentiam, & in iucundis honoris gratia. Confecis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum transierunt nauibus. Toto autem eo itinere fere per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solum pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verum etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilis ad concedendum ea, quae neminem laederent, non leue erat momentum
40 & in Rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primum enim iratum Iliensibus reconciliauit, & pro Chii debitam Caesaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacumque in re singulis opus esset, affuit.

Herodes Agrippa pecuniam ad porticum urbis reparandam confert.

Agrippam Herodes honorifice excipit.

Herodes cum in difficultatibus tum in succundis rebus solus Agrippa proximus.

Agrippa Ephesum peruenit.

Herodes plurimorum est apud Agrippam mediator.

Agrippa Ilienses reconciliat, & Chii immunitatem impetrant.

CAP. IIII.

Ionici Iudaei gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere privilegia per Romanos concessa.

70 **P**ostquam autem ventum est in Ioniam, praesto fuit magna multitudo Iudaeorum eius regionis urbes incolentium: qui nati opportunitatem quaesiti sunt de indigenarum iniuriis, quod nec legibus suis eos vincere sineret, & suis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentque se ad expeditiones & munia publica, conuertendamque in eos sumptus sacra pecuniam, contra concessa per Romanos privilegia. Has querelas, ut Agrippa audiret,

Ionici Iudaei apud Agrippam de indignarum iniuriis conqueruntur.

An. mundi
1956. ante
Christum
nat. 8.

Nicolaus co-
ram Agrip-
pa pro Iuda
verba facit.

Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret: qui coram Agrippa, assidentibus Romano-
rum honorarioribus, & Regibus aliquot ac dynastis, in hunc modum
pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur,
Agrippa praestantissime, confugiendi ad potestatem maiorum opem in-
cumbit necessitas, nobis vero etiam imperandi quae petimus adest fi-
ducia. Neque enim aliud postulamus, quam quod iam ante vestra bene-
ficientia concessum est: quodque hi nobis adimere conantur, qui &que
ac nos vestro subiecti sunt imperio, Atqui si magnum est vestrum bene-
ficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quod nos dignos co iu-
dicastis, sin paruum, turpe fuerit ne parua quidem vos posse concede-
re. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque
pertinere, quorum isti & iudicia contempnere non verentur, & gratiam
irritam reddere. Quod si ipsos aliquis interroget, malint ne vita care-
re, an patriis intituris pompis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus hono-
res Deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros
quam diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindican-
dis saepenumero suscipiuntur, & huius qua per vos fruimur tranquill-
tatis ac felicitatis hoc maximum habetur primum, quod cuique licet
suo more viuere & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto su-
stinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi vero non petinde sit, vel
tuam vel alienam pietatem impedire ac ledere. Quin & aliud confide-
remus, Estne vlla gens, aut ciuitas, aut populus, qui non summam suae
felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? estne qui
vestram gratiam velit esse irritam? Nemo sane, qui modo sapiat. Nemo
enim est, cuius id vel priuatum vel publice non referat. Atqui iustum
vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius
saluum relinquunt, eorum quae vestra benignitas concebit, quae tamen
sunt inestimabilia. Quale enim vel illud est, quod quam multa alia
gentes Regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in liber-
tate felicissimam vitam exiunt? Nostrae autem res, etiamsi nemo sit
molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cetera enim communia
cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium
poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per se ipsum
est inuidendum, & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus &
cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent.
Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat?
Imo quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim
celamus precepta vitae quae sequimur, aut studia quae exercemus: sed se-
primo quoque die ab omnibus aliis negociis vacantes, perdiscendis le-
gibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre
corrigen-
dis moribus. Hi ritus nostri quum per se quoque in disquisi-
tionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc veritate etiam, con-
tra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse reli-
gio, tot seculis sancta deferere. Haec sunt iniuriae quas isti nobis per vim
inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immuni-
bus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negocia profana per-
trahentes, nulla necessitate exigente, sed tantum in religionis nostra
contumeliam, quam ipsi sciunt immerito se iniustis atque illicitis odiis
prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex aequo consulens, & be-
neuoletiam mutuum subditorum alit, & obstitit odiis. Haec iniurias.
Agrippa praestantissime, rogamus, vt à nobis prohibeas, vtque in poste-
rum quoque detur nostris viuere moribus, quemadmodum antea, nec
aduersariis plus in nos liceat, quam nobis in illos. Id enim non solum

An. m^o 3956.
AnteChr-
stum nat.
8.

iustum est, sed concessum etiam vestra clementia: & extant de hac re multa senatusconsulta in Capitolio aereis tabulis consecrata, quæ hodie quoque legantur, dubio procul propter expertam nostram fidem atque benevolentiam, & alioqui sacrosancta, etiam si nullum nostrum præcessisset meritum: quandoquidem non solis nobis, sed ferme omnibus mortalibus adeo nihil de pristinis beneficiis detrahitis, ut ea potius indices præter omnem spem reddatis cumulatiores: quæ quidem omnia percontare præsentis temporis angustia non patitur. Sed ne vane iactare videamur nostra officia, omnia præteritis satis testari potest vel Rex noster qui tibi aderat, quod enim ille benevolentis aut officii genus famuliz vestra non exhibuit? ubi fides eius desiderata est? quid non in honorem vestrum exegitavit? ad quam necessitatem non primus præsto fuit? Quid igitur prohibet nos quoque non nihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda est patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæsar in Ægypto gessit tum MM. militum auxiliorum affuit, in quo ita se gessit, ut tam terrestribus quam navalibus praeliis nulli virtute cederet neque libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus sit: cum potius à principio adducere debuerim literas quas ea de re imperator scripsit senatui, quibus à pop. Rom. honores & ius civitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc solum argumentum sufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel novam sperare debuimus, videntes tantam tibi cum Rege nostro amicitiam intercedere: quandoquidem & Iudæam habitantibus renunciatum est nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibusve votis illam honoraveris: utque populum epulo exceperis, & mutuis hospitalitatis officiis delectatus sis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitia Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipsis Herodis penatibus. Per hæc te obtestamur in ipsius Regis præsentia, nihil aliud quam, ut quæ ipsi concessistis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum se opposuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, sed supplicatio tantum offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto prætexebant, quod onerosi libessent inquilini Iudæi. At illi & ingenuos ciues se approbaverunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus vivere. Quamobrem Agrippa intellecto quod vlm paterentur, sic respondit: se non solum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur, quare etiam si plura petissent, concessurum se fuisse quicquid saluis pop. Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantum postulant, ut quæ prius concessa sint, rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam, ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patris viuentibus. Hæc locus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus: aledicto à Lesbō digressi sunt.

Agrippa
Iudæorum
immunita-
tem confir-
mat.

Agrippa à
Lesbo digres-
sit.

C A P. V.

Herodes in Iudæam revertitur.

Rex igitur paucis post diebus secunda navigatione usus Cæsaream ap- pulit, & ipse Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam verba multitudinem, quam reliquis Iudæis, qui tum forte aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem

Al. c. 6.
Herodes Hie-
rosolyma
redit, multi-
tudinem in
Iudæis

apud eum
aduocat, ra-
tionem eu-
sua peregrina-
tionis ex-
ponit, ac
quartam
tributorum
partem re-
mittit.

Hedio &
Ruffinus
cap. 3.

al. 7.

Salome odio
Mariamme
filios prose-
quitur.

Alexander
& Aristo-
bulus apud
Herodem
traduntur.

Hedio &
Ruffinus
cap. 4.
al. 2.

Pherora ac
Salome A-
lexandrum
& Aristo-
bulum apud
Herodem ac-
cusant.
Herodu for-
tuna.
Herodes An-
tipatram
honoribus e-
uoluit.

Iudæis per Aliam degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quam ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi vero simul oratione simul munificentia Regis delinuit, cum maxima lætitia discesserunt, & omnia fausta Regi comprecanti.

C A P. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

INterim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppræsserat, audaciam assumens, & hoc agente, ne quis superesset qui posset vlcisci mortem immeriti. Nec deerat occasio quod adolescentes non optime erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim domiandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuicia iactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercentibus, & cum esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contra maleuole ac astute calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis hoc argumento colligentes, quod nec puderet eos talis matris, & iniuste interfectam contendere. Iamque fabula erat totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modo vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quod necesse haberent cum infelicitis parentis interfectoriibus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio nam incrementum absentia Regis addidit. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus, palam iactantibus non impune laturos qui matrem interfecissent. his affixerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quod ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quod eadem & ab aliis renuntiabantur: & per hæc antea dorum admoneretur, quod propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuisset: futuraque ex præteritis colligens, & maiorem aliquam calamitatem securam timens, plane confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum fors supra spem fortunæ vtebatur propitia, sic domi præter priuatum omnia male cedebant: ut merito ambigendum sit, potiusne pensari tanta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo viæque, & intra priuatum fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium, qui etiam tum priuatus erat, accersere, cæmipmondisque adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: non quod veller, sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariammes hoc pacto castigatior redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse, ut sibi solis seruetur tanti regni succellio, quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, pu-

tans se iam prospexisse adolescentibus, vt posito fastu tractabiliores se patri præbent: sed longe aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam suam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliore libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab aliis per calumnias, & præpensum ad hoc, vt (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tamen cauens ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret: qui neque suspecti essent Regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc nouam spe in statum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie beneuolentiæ captabant: cumque per multas casque inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quam autè occasione illis præbent. nam & lachrymarum sæpe eis prorumpébant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patremque iam aperte vt parum æquum amicis incusabant. quæ omnia malitiose ab Antipatri coniuratis obsestuebantur, moxque affingentes etiam non nihil Herodi renunciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægre hæc ferens, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremo victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, priuatim huic diligentius commendabat: & cum nauigaret ad salutandum Agrippam: post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum locum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

CAP. VII.

Antipatro Roma dogente Herodes Alexandrum & fratrem adductis ad Cæsarem accusat.

E A peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, patris literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleste ferebat, quod non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquior se præberet erga Mariammes filios. Hæc assidue cogitans non desisteat à proposito: & absens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius sollicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretque ne quid per iram ageret temere, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios, quo postquam peruenit, non iuuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cum venisset in colloquium, rogassetque, vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coram filiis accusauit insolentia tentatque beneficii, conquerens eo processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendum cum successorem qui in pietate erga patrem sit constantior. illos vero etiam si principatus non accedat, contentos esse patris exitio, idque etiam cum suæ vitæ periculo querere: tam inmane ac sceleratum odium inueteratum esse in eorum animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi aperire Cæsari: & aures eius talibus inquinare sermonibus. & quo tandem suo

An. mundi
1956. ante
Christum
nat. 8.

*Antipater
Herodem fra-
tribus magni
insensum
reddidit.
Herodes An-
tipatrum
commendat.*

*Agrippa He-
rodes Anti-
patrum Ro-
mam ducon-
dam tradit.*

*Antipater
Roma illu-
stratus.
Antipater
Herodem in
filios excor-
bat.
Herodes Cæsa-
rem Aquile-
iam vsque
persequitur.
Herodes apud Cæsarem
filios accusat.*

An. mundi
3956. ante
Christum
nat. 8.

merito/quaue iniuria? aut quemodo eos æquum putare, vt quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quæssisset, eius non finant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinquendi eius cuiuscunque per pietatem hunc honorem promerito, vt ad hæc præmium spectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maxime cum saluo nature iure ne fas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare potentis regnum, nisi qui eiusdem optet interitum, quando quidem viuo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse, eorum quæ Regiis liberis ab amantissimo patre præstari conueniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, coniugia quoque procurasse illustissima, alteri suæ sororis, alteri Alexandro Archelai Regis filia collocata: & quod maximum sit, ne post talia quidem ausa, patriæ potestate in eos usum, sed ad communem benefactorem Cæsarem adduxisse, & decedentem ex iure vel patris violati, vel Regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare. rogare tamen ne impune sit illis tantum facinus, neque ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina postquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæsare, adolescentes, qui ne loquente quidem illo continere lachrymas poterant, tum vero petorata causa toti in fletus effusi sunt, nullus quidem tantæ impietatis sibi concili, grauem tamen accusatorem patrem sustinentes: quod neque decorum esset contra eum libere dicere, neque tutum causam suam deferere: Quamobrem hærebant ancipites lachrymis ac gemitibus miserationem sibi querentes, & hoc ipso solliciti, ne viderentur perturbantē conscientia, defensionem sui expedire non posse, cum potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Cæsaris prudentiam non latuit, adeoque omnium quotquot aderant monebant misericordiam, vt ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Alca. 9.
Alexander
& Aristobulus
& omnes
lachrymis
etiam parentem
accusatorem
ad misericordiam
commouent.

C A P. VIII.

Alexandri defensio, & eum patre reconciliatio.

Alexander
suos fratres
nomine pa-
rentis accusa-
tionem diluit.

Tvm iuuenes vbi obseruauerunt & illum iam flecti & Cæsarem, ceterosque partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes à lachrymis, alter illorum Alexander versa ad ipsum patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere. Pater, quam beneuolo erga nos sis animo, satis declarat hos ipsum iudicium. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patriæ potestate in fontes animaduertere, ceterum adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, seruare volentis argumentum est. Nemo enim ad sana ac templa adducit quem velit perdere. quod sane causam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læx erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quam tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinarī poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euais discrimine: quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspitione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicitatis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit? Nihil enim prohibet quicumque Rex habeat li-

An mundi
3956. ante
Ch. istum
nat. 3.

beros, defunctæ matri superstities, eos in suspicionem vocare, quasi pa-
tri struunt insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age
proferat, qui potest, argumentum tentati facinoris, quod aliquam fi-
dem calumniæ valeat astruere. Potestne quisquam indicare venenum
paratum, ad coniurationem eum æqualibus, aut corruptos precio fa-
mulos, aut scriptas contra te literas? cum tamen horum singula inter se
dum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est dissidens inter se
regia: & spes principatus, quem tu ais pietatis præmiū. sæpe ad nefa-
rios conatus praua ingenia perpulit. Nos certo nullius facinoris con-
uinci possumus, calumnias autem refellere apud obturatas aures qui
possumus? Sed liberior quasdam voces iecimus. At non in te pater,
quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt effutiant. Matrem
aliquis nostrum sedecit? at non quia mortua sit, sed quia etiam post
mortem, à quibus minime debuit, male audiat. Principatum affecta-
mus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regii contigerunt,
sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuis? Sin-
minus, certe sperare licet. Ante interfecto ab his expectari posset suc-
cessio, quos post tam atroci facinus nec terra laturos sine necinaria? Quid
subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet patrias
scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum
ingredi? Quid, si ceteros contemneremus, possetne quisquam inter-
fecto tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genui-
sti, neque tam stultos, sed infortunatiores forte quam tuis etiam rebus
est conducibile. Quod si neque quod accuses habes, neque quicquam
deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia ma-
ter petiit. Sed illius fasgi cautiore nos porius quam irritatores debuit
reddere. Potueramus plura pro nobis allerre, sed quid opus est excu-
sare quæ nunquam facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, &
nunc nostro arbitro, hoc tantum petimus, vt si reuera de nobis suspicio-
nes potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim
miserius quam temere in insulari criminis grauissimi? Sin à nobis ti-
mere tibi pergis, tua pietate salua, noltraine: sententia damnemur. nec
enim vsq; adeo cara nobis est vita, vt eam cum auctoris molestia retinere
velimus. His verbis & Cæsar ne ante quidem ad credendum calumniæ
facilis, magis etiam flexus est, quod intentis in Herodem oculis ipsum
quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentibus aderant so-
licitudo cepit de iuuenibus, nō sine Regis inuidia apud omnes amicos.
nam absurditas calumniæ, iuuenumq; in ipso flore ætatis periclitantiū
miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo
magis postquam tam cordate Alexander accusationi patris respondit,
mauentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humentes oculos in
terram demittentibus. Tandem alluxit spei non nihil, vt videretur Rex
ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temere cri-
minatione aggressus sit. Postremo Cæsar aliquantis per deliberabundus,
hoc ipso iuuenes alioqu insonores peccasse pronunciauit, quod non ta-
lesse parenti præiussissent, vt nulla posset in eis hære suspicio. Hero-
dem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Per-
iniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos
in posterum mederi cœntis prioribus, & redintegrare mutuum amo-
rem primum, si ab abolendas suspensiones veteres, vtrinq; se dili-
genter perierat. Post hanc admonitionem iuuenibus innotuit. Qui-
bus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vauit
post alium compescitur, compatiens omnibus, qui aderant tam
ingenuis quam famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vna dif-

Iuuenum mi-
seratio om-
nium ani-
mos concit-
tat.
Cæsar in hoc
iuuenes pec-
casse pronun-
ciat, quod se
à suspicione
immunem nō
seruauerint,
ac parentem
vt filium re-
concilietur,
herodes filium
reconcilia-
uit.

An. mundi
3956. ante
Christum
nat. 8.

*Antipater se
reuerſis in
gratiam gra
tulari ſimul
lat.*

*Herodes 300
talentu Caſa
rem donat.*

*Caſar Herodi
dimidium
reditum e
Cypris me
tallu donat.
Rebelleſ do
mantur.*

ceſſerunt, & cum eis Antipater ſimulans ſe gratulari reuerſis in gratiã. ſequentibus deinde diebus Herodes CCC. talentis Caſarem donauit, munera edentem Romã & congiarium diuidentem populo. Caſar viciffim ei donauit dimidium redituum e metallis Cypris, & reliquum dimidium procuratori eius commiſit: aliſque hoſpitalibus officiis honorato, liberam poteſtatem permiſit eligendi ſucceſſorem quemcunque e filiis, aut ſi mallet diſtribuendi regni in ſingulos. quod cum ille iam pararet facere, negauit ſe commiſſurum quin illẽ quãdiu viueret tam regnum haberet in poteſtate quã filios. Hiſita peractis Rex rurſum Iudzam repetit. Quo abſente Trachonitz, non parua ditionis pars, ab eo deſecerant ſed opera ducum quos in regno reliquerat perdomit, rurſum coaſti ſunt imperata facere. Cãterum Herodes & filii nauigantes cum appuliſſent Eleuſam oppidum Ciliciz, quod Sebaſte mutato nomine dicitur, offendent ibi Archelaum Regem Cappadocum. Is excepto Rege perhumaniter, multum gauſus eſt ob reconciliatos filios, & quod Alexander eius gener egregie reſelliſſet obiecta ctimina, datiſque viciffim regiis muneribus digreſſi ſunt. Poſt hæc Herodes in Iudzam reuerſus aduocata in templum concione, quid ea in peregrinatione egiſſet expoſuit: de narrataque humanitate Caſaris, & aliis rebus quas illos quoque ſcire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicolque & cãteram multitudinem ad concordiam adhortatus eſt, pronũcians filios poſt ſe regnãturos, primum Antipatrum, deinde ex Mariamme natos Alexandrum & Ariſtobulum. Interim debere omnes ſe vnum reſpicere, & pro Rege habere atque domino, non obſtante ſenectute quã ad regendum propter longam experientiam magis eſt idonea, præſertim non deſicientibus aliis facultatibus, quibus & ſubditi in officio continentur & liberi. milites quoque cum ſuis ducebũs ſi ſe vnum reſpiciant, felicem vitam acturos abſque vllis perturbationibus. Hiſ peroratis diuiſit concionem, quibuſdam recte viſus diſſiſſe, quibuſdam ſecius, iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino ſpectare ad aliquam mutationem videbantur.

C A P. I X.

Herodes quinquennale certamen ob abſolutam Caſaream celebrat.

*Hedio &
Ruſſ. c. 5.
al. 10.*

*Caſarea per
ſecta.*

An. mundi
3957. ante
Christum
nat. 7.

*Quinquen
nale certa
men.*

PER idem tempus perſecta eſt Caſarea, decimo anno poſtquam ædificari cœpta eſt, regni vero anno octauo ſupra vicieſimum, Olympiade CCXII. in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti ſunt ſumptuoſiſſimi, exciti enim ſunt ad certamen artiſces muſici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum, comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio eſt tam Romã quam apud gentes cãteras. Conſecratum eſt autem hoc quoq; certamen Caſari, inſtaurandum per ſingula quinquennia. Hunc omnem apparatus Rex ſuo ſumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Caſaris Iulia, & mittente permiſſa precioſa ex Italia, vt omnibus computariſ ſumptibus, ad D. talenta accederet. Congregata ingenti multitudine ſpectaculorum gratia, legationes quã a diuerſis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuerſoriis & menſis, & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia ſpectaculis ſe totos dies oblectat, noctu vero conuiuiis & oſtentatione magnificentiz, cum in ſigni laude magnanimitariſ regiz. in omnibus enim ſtudebat vt poſteriora quãque maiorem admirationem ſui facerent: ſerrurque ipſum sæpe Caſarem & Agrippam dixiſſe, quod maior quam pro præſenti ditione eſſet Hero-

dis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriz atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo qui dicitur Carpharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luto circumdante pulcherrimarum arborum. hanc a suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellum matrem suam nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communio egregie & instructo amœnis domiciliis, nec fraterni affectus oblitus memoriz illius dedicauit ædificia pulcherrima, primum turrim Pharo, non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbs munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quætur ad septentrionalia; quo factum est vt circumquaque situs ager antea pene desertus diligentiùs coletetur ab habitatoribus, phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriz quam Græciæ, & vbiunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sibi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutiorem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quod Rhodii Pythium templum suo sumptu exadificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Aëtiûm à Cæsare conditam habitantibus, maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochenis vrbem Syriz maximam habitantibus, secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbs quam ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis redditibus, quo splendidius & sacrospecta fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonothesia declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenii. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & seditiam in subditos atque etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atque ita pugnantem inter se voluntates habuisse videbitur. Ego vero aliter credo, & vtrumque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quod honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sibi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriz: quare quod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis, nam cum in alios erogaret plurimum pecuniz, necesse erat eam aliquando male quærere. Deinde sciens se obeas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile. neque enim poterat nisi vellet redditus minuere. itaque abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruivitum toleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sauebat non aliter quam in hostes, nullo cognatorum aut amicorum discrimine, quod solus vellet honorari ab omnib. Quam autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus, quos ille Cæsari & Agrippæ ceterisque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus: & hoc pacto satis delectabatur cuius rei natura esset appetentissimus. Sed ludis per leges patrias non licet hoc modo potentiores co-

An. mundi
3957.Ante Christi
nat.

7.

Casar &
AgrippaHerodum ma-
gnanimita-
tem cele-
brant.Antipatris
extructa.Cypron con-
ditum.Phasaelus
turrem & op-
pidum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.Pythium
templum ab
Herode ex-
tructum.

An. mundi
3959.
Ante Chri-
stum nat.
7.

lere, quos necesse est maiorem rationem iuxta & æqui habere quam of-
ficiorum talium: quibus satis incommodum erat quod non possent sta-
tuis & templis demereri Regis gratiam, & similibus adulationibus ex-
plere insanam cupiditatem gloriosi hominis. Atque hæc mihi causa vi-
detur, cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior,
erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

CAP. X.

Iudaorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Casarem legato.

*Iudeo &
finis
6.
7.
dal Asia-
ti & Cy-
renses afflicti
se ... ad
Casarem
misu im-
munitatem
consequun-
tur.*

Asiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earum
regionum ciuitatibus, qui cum à priuicis Regibus acceperant ius ci-
uitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias a Græcis patiebantur,
quasi exportarent pecunias, & essent noxii reliquis ciuibus. Cumque
Græci nec finem, nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per lega-
tos de eis apud Casarem conquiri. is rescriptis ad prouincias placere vt
Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiici-
mus, quo testatilis fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores
veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita cæset. Quoniam Iu-
dæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed
superiori etiam tempore, præcipue patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcan-
o Pontifice placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos
vri propriis ritibus ac legibus. sicut utebantur tempore Hyrcani Pont.
Dei Max. & fanis eorum ius ætuli manere: licet reque eis votiuam pecu-
niam per certos homines mittere Hierosolyma: neque cogi ad præstan-
da vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam nonam in
Palaestine. Quod si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram
pecuniam ex locis eorum religionis. hunc teneat sacrilegii, & bona eius
addici a ratio Roman. popul. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi
per C. Marcium Censorium, pro ea pietate qua omnes homines com-
plector, iubeo cum hoc decreto dedicati in illustri loco, quem videret
Asia meo nonnisi consecrauit apud Argyram. quod si qui est contra de-
cretum ausus fuerit, non medioeri pena multabitur. Inscriptum est
columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbanus Flaccus S. Iudæis vbiun-
que gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hieroso-
lyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar Agrippa quoque
pro Iudæis scripsit in hunc modum. Agrippa Ephesiorum magistrati-
bus, senatui, & populo S. Pecunia sacra, qua Hierosolyma mitti solet
more patrio procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia:
& si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad Asiam confugerit, eum
inde abstraham dedi ad pecuniam Iudæis, qui iure abstrahuntur sacrile-
gi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad
præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenorum magistratibus & sena-
tui salutem. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Fla-
uio Libyæ prædidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus, non esse ve-
tandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt
nunc apud me, vexari se imp. rol. orum quorundam lycopantiis, & ve-
tari hoc facere prætextu quorundam tributorum, quæ tamen non de-
bentur. hægo suo iuri suisque moribus relinqui iubeb. & si qua in vr-
be pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iu-
dæis restitui. C. Norbanus Flaccus procol. Sardoniorum magistratibus
S. Cæsar mihi scripsit, iubere te neminem Iudæorum vetari iuxta pa-
trium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quo-

que

*Agrippa E-
phesiorum
magistrati-
bus pro Iu-
dæis scribit.
Syllano Cy-
renarum
magistrati-
bus.*

que vobis scribo de hac re. ne vos lateat tam mea voluntas quam Cæsaris. Nec aliter Iulius Antonius procos. scripsit: Ephesiorum inagistratus senatui ac pop. S. Asiæ habitantes Iudæi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi uti patriis legibus & moribus, primitiasque suo quemq; arbitrato pietatis ergo conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi, rogaueruntque ut ab illis concessa meo consensu rata haberem. Quare scire vos volo, me quoq; iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, ut quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, ut, quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt: ostenderem eis iam inde à maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas uti patriis moribus, imo illorum consensu religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebrius inculco, ut scilicet gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vitur perpetuo, sed oppidatim fere in his fit mutatio. Iustitia vero omnibus hominibus æquo competit. res vilissima tam Græcis quam barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nosque omnibus, modo eas iniuolatas seruemus. caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, ut non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quam in complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. Nunc ad historiarum contextum redeo.

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia, sepulchrum Davidis subit.

Herodes multum pecuniarum domi forisque profundens, audito quod Hyrcanus qui ante eum regnavit, recluso Davidis sepulchro tria millia talentorum argenti extulisset, superesseque multo plura quæ possint quantumvis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit eidem aggredi. Tunc vero noctu apertam sepulchrum ingreditur, cum prius accurate cauisset, ne hoc resciret populus, assumptis tantum amicorum fidelissimis. Depositæ tamen pecunias non inuenit sicut Hyrcanus, sed mundi preciosa & aureorum ornamentorum vim magnam inde sustulit. his inuitatus ad diligentius scrutandum, interius processit, usque ad conditoria corporum Solomonis ac Davidis: ubi duos satellites amisit, & rumpeute (ut fertur) ex adytis flamma contra progressos temere. quo casu territus exiit, & tactus religione ad expiandum se in aditu sepulchri monumentum è candido maiore condidit sumptuosissimis impendiis, eius operis & Nicolaus illius temporis scriptor meminit, sed non item de descensu Regis, præter decorum id factum existimans: idque more suo fessit. Viui enim Regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantum attingens quæ ad gloriam illius pertinere visa sunt. quin & multa eius aperte iniusta facinora aut alia specie afficta fucavit, aut, quantum potuit, occultare studuit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariam men ac filios speciosam causam adstruere conatur, illam impudicitæ, hos in fidiarum patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit perpetuo, quæ recte ac iuste Rex gelit nimis extollens laudibus, contraria vero diligenter excusans. Sed illi ob quam dixi causam danda venia, non tam ad posteritatis cognitionem, quam ad gratificandum suo Regi scribenti. Nos vero qui & generis propinquitate Aulamque Reges contingimus, & sacerdotum honore

An mundi
3957. ante
Christum
natum 7.
C. Norbanus
Flaccus pro
Iudæis scri-
bit.
Iulius An-
tonius Pro-
cos.

Hedio &
Ruffin. c. 7.
al. c. 12.
Auri sacra
fames.

Herodes duos
satellites in
Davidis mo-
numento
amissit.
Notatur
Nicolaus
Historiogra-
phus.

An. mundi
3957. ante
Christum
nat. 7.

*Iosephus ex
pontificali
Asamaneo-
rum genera.*

*Difidium
in domo He-
rodi.*

*Antipatri
contra fra-
tres artificia
sua machina-
tio.*

*Rixa mulie-
bri.*

*Pheroras He-
rodi filias in
coniugium
oblatus sa-
pidit.*

*Salome fili-
am ad effu-
sienda &
prodenda se-
creta coniu-
gium collo-
quia pellic-
it.*

fungimur, turpe ducentes mendacium, incorrupte res geilas exponimus, salua reuerentia posterorum Regis illius, quietiam nunc rerum poruantur, maiorem tamen veritatis rationem habentes cum ipsorum quoque venia. Ceterum Herodis domus post violatum sepulchrum coepit labi in deterius: siue diris vlticibus, in eam partem incumbentibus, quae iam ante male habebatur siue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, ut merito videri possit impietatis praemium. Dissidium enim erat in aula bello ciuili simile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificiosa machinatio, quod propter etiam Ptolemzum procuratorem suum Rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit consilia, adeo ut nihil non horum arbitratu gereret, & intentum cum redderet his quos exosos regi esse ipsorum intererat. Mariammes vero filii rem indies ferebant zgrius, propter nobilitatem indignantes suo loco sedimoueri ac deterioribus cedere, & tantum non in ordinem redigi. Quin & vxores ipsorum eiusdem laborabant passionibus, quarum altera Alexandro nupta, Archelai filia Glaphyra odio mutuo prosequeretur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quod insolentius se erga filiam eius gereret. ea nupta erat Aristobulo, quam illa sibi honore aequari ferebat muliebriter, atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem Regis fratris alienus erat a discordia, habebat enim priuatam causam suspicionis & odii. Inciderat in amorem ancillae proxima tam infamum, ut oblatam sibi a Rege in coniugium filiam fastidiret, contentus ancillae complexibus. Id zgerrime tulit Herodes, videns germanum affectum a se tot beneficiis, & pene regni socium, non respondere pietate mutua, & infortunatum se fratrem existimans: & cum non valeret Pheroram ad zquiorum mentem reducere, puellam collocauit cum Phasacii filio, procedente deinde tempore rarus iam deferbuisse fratris cupidines, conquestus de repulsa, alterius conditionem ei detulit, quae Cypros nomine dicta est. Tum Ptolemaeus Pherorae consulit, ne pergit fratrem contemnere, & ab amore turpi resipiscat, propter quem itultum sit priuare se Regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis laetitudinem incurrit. Ille intelligens hoc sibi utile, quod iam ante calumniis appetitus veniam a Rege consecutus fuerat, mulierem iam filii matrem ex se factam ablegat: & Regi pollicetur ducturum se filiam eius alteram: condixitque diebus 30. ad celebrandas nuptias, iureiurando interposito nihil sibi postea cum ablegata fore commercii. elapso autem praetinito tempore in tantum amori succubuit, ut non liaret pollicitis, & rursus se uolueretur ad pristina mulieris consuetudinem. Ibi cum Herodes non amplius potuit iram regere, sed sapius iacebat voces quasdam, signa alienati a fratre animi: nec deerant multi qui per occasionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iamque nec dies abibat vlla nechora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commissis inter se necessitudinibus, quas natura volebat esse carissimas. Nam & Salome infensa Mariammes filiis, ne filiam quidem nuptiam Aristobulo a dolerentum alteri sinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutenda & prodenda secreta coniugum colloquia: & si quid, ut assideret, offensiuncularum incideret, exacerbans multis suspicionibus, quo factum est, ut secreta eorum expiscaretur omnia, & puellae quoque iuuenem exosum redderet, illa vero ita magis gratiam saepe narrabat, quod illi quo-

ties soli essent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odiose de patre loquerentur: minarenturque si principatus ipsis contingeret, reliquarum Regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis ad hoc. n. conducibilem illis fore literaturam, cui cum darent operam, vxores etiam regias, si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro presentibus delicijs vestituros se cilicijs, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome Regi renunciabat: quæ ille tamen permoleste ferret, emendare tamen malebat quam punire, maxime autem exasperabatur suspitionibus, & indies seipso peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recrudit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiz: aitque se audisse ex Salome, Herodem ardentem amare Glaphyram, nec posse hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus vehementer excauit: & quicquid honoris ac comitatus Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem fere quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspitione concepta ex his quæ audierat, neq; diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre cum lachrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quam obrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa querens de suorum malicia, à quibus pro beneficijs talem reportaret gratiam. Moxque accersitum Pheroram adortus iurgio, pessime, inquit, omnium mortalium, eone ingratitudinis prolapsus es vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nonne deprehendo tuum propositum, quod non conuiciotenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneticæ a hoc pacto in caput meum strueres? Quiseniam, nisi bono aliquo genio ductus vt iste, filius pateretur patrem suspectum impune ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram eius gladium inferuisse, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluisti cum & ipsum & fratrem oderis, in me tantum calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant, apage te hinc post tam peruersum erga fratrem bene meritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruerere: ego vero dabo operam, vt sum meis melior, neq; dignas pœnas exigens & maioribus quam digni sint beneficijs eos prosequens. Sic doctomachante Rege Pheroras, cum in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones profectos esse. Quo audito illa (nam forte aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamar, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere, vt eam inuisam Regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & præcauentem ipsius pericula, nunc vero etiam maioribus se appeti insidijs, solam enim autorem fuisse fratri, vt abiecta qua se oblectabat muliercula, filiam Regis duceret, & hanc esse causam odij, hæc illa loquente, simulque capillos sibi vellente, & peæus plangente, species quidem negantis erat verisimilis, sed mala mens dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medijs tenebatur, ne prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cum non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset, ea perturbatione non sine altercatione durauit aliquandiu, tandem Rex pertusus & fratrem & sororem adegauit: collaudataque filij temperantia, & quod hos sermones ad se detulisset, admodum sero ad curam corporis se contulit. Post hanc contentionem male audiebat Salome, quod videretur autor huius calumnia: & vxores regis male ei volebant, quod scirent morosam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam nunc bene-

An mundi
3957.
ante Chri-
stum nat.
7.

*Pheroras
Herodem,
dum illum
ardenter a-
mare Gla-
phyram di-
cit, vehemen-
ter commo-
net.*

*Salome se
purgat.*

*Effectus ca-
lumniantium.*

An. mundi
3956.
ante Chri-
stum nat.
79

Syllas
Arabs Salo-
men in ux-
orem petens
repuſam pa-
tiunt.

Herodes filia
Pherora ſi-
das conuge.

Odiū filiū
in patrem
proditur.

uolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum Rex Obodas, homo ſegnīs & ocio deditus: negocia vero eius adminiſtrabat Syllus vir callidus, ætate florens & corporis ſpecie. hic cum propter quædam negocia ad Herodem veniſſet, contemplatus yna cœnantem Salomen animum ad eam adhibuit: compertoq; eſſe viduam, venit cum ea in colloquium, illa quæ deterius quam ante traſtābatur à fratre, & non nihil tā ſua forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis & cum per eos dies frequē-
tarentur coniugia, exiſtebant multā non mediocria ſigna, quod con- ſenſus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores Regi non ſine deriſione referebant. Herodes autem non contentus ſciſcitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obſeruate, quomodo erga ſe invicem affecti ſint. ille renunciauit quod nutrib. & mutuis aſpectib. ſatis indicarent quoq; tenderent. Poſt hæc Arabiam ſuſpectus abiit. elapſis deinde duob. aut trib. menſibus hanc ipſam ob cauſam reuerſus, & collocutus de hac re cum Herode, poſtulauit, vt Salomen ſibi collocaret. fore enim ei hanc aſſinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi ſibi, & iam magna ex parte contigſſe. De quo cum ille ad ſororem retuliſſet, percontando an ei nubere lit animus, mulier facile aſſenſum præbuit. poſtulantib. deinde vt Syllus accenſeretur in Iudeorum religionem. & tum demum vxorem duceret, alioqui non eſſe licitum. ille facere hoc non ſuſtinuit, lapidandum ſe dicens à popularib. ſi faceret atque ita re in ſecula diſceſſit. ex eo tempore Pheroras Salomen inſimulauit imtemperantiæ, ac magis etiam vxores Regiæ. dicentes eam conſueviſſe cum Arabe. Et puellam, quam ſtrati deſponſatam ille domeſtica mulierculæ illecebris vidus reſuſcitare ducere. Herodes in ſororis gratiam collocaturus Salomes filio nato è Conſtabaro mutauit ſententiam perſuaſus à Pherora, negante adoleſcentem amatum talem ſocerum propter patris ſuicidædem, & equius cenſente, vt ipſius filius eam ducat, ſuccellurus in tetrarchiæ domi-
nium. quod vbiſ perſuaſit, impetrauit prioris offenſæ veniam. Mutatis igitur ſponſalib. puella data eſt nuprum adoleſcentulo, addita C. talentorum dote. Nec interim ceſſabant turbæ domeſticæ, imo augebantur etiam, à turpib. initij, progreſſæ vſq; ad calamitates triſtiſſimas. Erāt in delictis Herod. ppter formā eunuchitres, vn̄ à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in ſerijs regni negotijs vti eſt ſolitus: hos quidam ad Regem detulit corruptos eſſe ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quaſtionibus examinatis ecquid cum illo habuiſſent conſuetudinis, rem falſi ſunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris ſe eſſe conſcios. ad mortis deinde acriorib. tormentis. vidī neceſſitate. miniſtris magis magiſq; in gratiam Antipatri ſzuiuentibus, aiunt Alexandrum innatum contra patrem odiū a lere: hortatumq; eos vt Herodem deſererent iam inuilem facientem. que ſecum ætati, & ſenium diſſimulantem cinſq; capillitio. quin poti-
us ipſi adhiberent animum, potituro vel inuito patre regno debito, expectarentq; breui dignitatem primariam. iam enim non tantum generis prærogatiuam ſibi ſuffragari, ſed inſtructa etiam ad inuadendam dominationem omnia. ſtaturos pro ſe multos duces militum, multos amicos Regios, paratos quidvis vel agere vel pati in ipſius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quod filij verba & contumelioſa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatos verebatur, ne quid grauius contra ſe conſtatū eſſet, quam vt eodem temporis momento poſſet cauere & occurrere. quamobrem non auſus palam inquirere, per diſſiſſos ciuicularios exploratores rem gerebat,

omnes suspectos iuxta habens atque iuuiſos, & in ſuſpicionib. etiam de
 immeritis ſecuritatem ſuam collocans, quarum adeo nullus erat ſinis,
 vt quo quiſque ei coniunctor eſſet, eo magis timeretur, vt tanto ad no-
 cendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedeſſet familia-
 ritas, vel nominari à delatore ſat erat, moxq; ad ſuam ſecuritatem per-
 tinere putabat illorum interitus. Poſtremo etiam domeſtici anxij de
 incolumitate propria in ſeipſos verſi ſunt, tutiſſimos rati, qui alios præ-
 uenirent calumnijs, certiſſimumq; hoc ad ſalutem remediumq; qui mox
 ueni comports hoc ipſo aliorum in ſe conciebant inuidiam, videban-
 turque merito retaliandi, & ſic accipiendi, vt ipſi traſſent alios. Iam-
 que etiam priuatas ſimilitates hoc modo exercebant, moxque depre-
 henſi ead. patiebantur, ocaſione contra inimicos vrentes pro laqueo,
 quo paulo poſt ipſi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad po-
 nitentiam, eo quod multos conuiſtos tolleret, quod tamen non in hoc
 proderat, ne ſimilia poſthac faceret, ſed contentus erat delatores eorū
 pari mulctari ſupplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbatio-
 num ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciavit, ne vel
 in conſpectu ſuum venirent, vel intra limina palatii, maxime his qui
 fiducia meritorum haſtenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim
 & Gemello veterib. amicis, & qui quamplurimum regem tam legatio-
 nib. quam conſilijs iuuerant, filioſq; eius inſtituerant, & maiorem ex-
 teris habebant fiduciam, amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio
 eius filio Alexander utebatur familiariter: Gemello vero quod ipſum
 ſciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat,
 ac Romanæ peregrinationis comes hæſerat. Nec dubium eſt quin gra-
 uius in eos libenter ſtatuiſſet, ni obſtaret virorum claritas: quare con-
 tentus eſt tum ablegatis ademiſſe auctoritatem, vt poſita proborum ho-
 minum reuerſitia debaccharetur licentius. Horum porro omnium ma-
 lorum fax erat Antipater, qui ex quo primum tēpore patrem animad-
 uertit formidinib. obnoxium, conſiliorum ei ſocium & adiungens ac-
 cendebat hominis ſcruitium: & tunc videbatur egregie fungi officio, ſi
 daret operam, vt quicunq; teniti poſſent tollerentur de medio. Tunc
 igitur pulſo Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primum rex
 quotquot putabat Alexandro ſidoſo exanimauit tormentis, num cuius
 tentati contra ſe facinoris eſſent conſij. illi vero immoriebantur cruci-
 atibus, quod nihil haberent dicere, atque hoc acrius incumbebatur
 quæſtionibus, quod præter opinionem nullum deprehendi poſſent.
 cogitatur quidem maleficum. Et Antipater callidus artificeſ interpret-
 abatur tortos à veritate malle quā à fide erga dominos & amicos diſce-
 dere, vrgebaturq; vt ſecreta perquirerentur apprehenſis pluribus. Tan-
 dem vnus è multis tormenta non ferens, ait ſe non ſemel audiſſe iue-
 nem dicere, quoties laudaretur à proceritate ſtatuz, aut ſagittandi pe-
 ricia, cæterique virtutibus eximijs, hæc à natura ornamenta ſibi magis
 conceſſa quam beneficia, patrem enim præ inuidia his offendi omnib.
 quapropter quando ſimul inambularet contrahi ſe de inſidia & ſub-
 mitti, ne appareat procerior, & in venatorijs iaculationib. illo præſente
 deſtinata non ferire, quod norit genitoris ingenium non ſerentis lau-
 dari filium. Hæc verba dum expenduntur intermiſſis tormentis adie-
 cit, conſpiſſe eum cum fratre Ariſtobulo, vt in venatione patri inſidias
 ſtatuſſet, quib. ſi ille eſſet oppreſſus, tum regnum poſtulaturus Ro-
 manæ perſuaderet. Inueniunt etiam iuuenis literæ ad fratrem ſcriptæ,
 conquerentis de patre, non recte factum, quod Antipatro addiſſet a-
 gros, ex quib. ad eum redirent CC. talenta annua. Tum vero Herodes
 probabili vt ipſi videbatur, argumento confirmatus in ſuſpicionem, A-

An. mundi
 3957. ante
 Chriſtum
 nat. 7.

Herodes qui-
 buſui ca-
 lum: nia ſido
 adhibens
 mot: os inimi-
 ſe inſorſit.

Hedio &
 Ruſſe. 8.

Herodes
 Androma-
 cho & Ge-
 mello amicit-
 iam renun-
 ciat.

Antipater
 omnium ma-
 lorum fax.
 Propter A-
 lexandrum
 multi tor-
 menti exa-
 minantur.

An. mundi
3957.
ante Chri-
stum nat.

7.
Alexandri
in vincula
conscripti ami-
ci quaestioni
subiiciuntur.
Alexandrum
quidam
quod Romam
contra paren-
tem & ami-
cos literas
miserit, ac-
cusat.

Alexander
indicatus eti-
am socius fa-
cinorum per-
petrandi, fa-
retur insidi-
as patri stru-
ctum.

Herodem in
aula calum-
niæ & cadi-
bus referta
vita sua
gadet.

alexandro comprehensū iubet iniici vincula: & rursus incipit laurum,
quāvis ne ipse quidē auditis satis crederet. neq; .n. excogitare poterat,
cur deberet ab illis p. insidias appeti: & querela illę pueriles cōtentiones
videbantur, nec verisimile post manifestum patricidium voluisse eos
Romam petere, quam obrem volens maius aliquod impietatis argu-
mentum inuenire, sollicitęque cauens ne videretur filium temere dam-
nasse ad vincula, & quaestioni subijciens honoratiorēs Alexandri ami-
cos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumq; tota re-
gia tumultu, terrore ac tormentis perfringeret, iuuenis quidam in tali
necessitate constitutus dixit Alexandrum Romam ad amicos literas
misisse, rogantem, vt curarent se accessuri à Cæsare, iudicaturum de qui
busdam contra illum conspirationibus, quando pater societati Roma-
norum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit ha-
bere eum venenum, quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis He-
rodes credidit, consolantib; eum in calamitate adulatoribus, quod non
temere quidq; faceret. venenum tamen summa cura quęsitum nusquam
inuentum est. Cæterum Alexander oppressus malis adeo non cessit,
neque inficiatus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pude-
cere facilitatem eius ad credendum calumnijs: siue, vt, si forte crederet
inuolueret eum cum tota Regia magnis calamitatib;. Quatuor enim li-
bellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis plurib;. stru-
ctas .n. insidias, participesq; eorum esse Pheroram & amicorum fidelis-
simos: Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito sese esse congres-
sam, omnesq; cōtendere, vt, illo sublato, optatam assequerentur licen-
tiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemaus & Sapinnius,
prę cunctis regi dissimili, nec aliter quam rabie quadam occupati se
inuicem efferebantur homines pridem amicissimi, non defensione,
non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, indicium
præueniente supplicio. alij vinciebantur, alij necabantur, alij nihil læ-
tius expectantes moras ipsius quam representationem malorum ægri-
us ferebant: ingensque mœror ac corporis fœdabat pristinam felicitatem
regis. Ne Herodem quidem ipsum vitæ in tali perturbatione non tæde-
re poterat, cui quod nemini se auderet credere, pro tormento erat futu-
ri exitus expectatio: sæpeq; illi obuersabatur irruens gladio stricto fili-
us, noctes atque dies nihil aliud volutanti vt iam minimum abesset ab
insaniā.

C A P. XII.

Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.

Hedio &
Ruffinus
c. 9. al. 13.
Archelaus
Cappadocum
rex, Herodu
indignatio-
nem in gene-
re simulas-
e: quod pa-
tri non asse-
ctus redidit.

D Vm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de fi-
lia & iuvene genero sollicitus, cum amici quoq; vicem miserans in-
uoluti tam perplexis & turbatis negocijs, officij sui putauit, profectionem
ad eum suscipere. Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, impor-
tunam rēputauit si obiurgaret ac temeritatis & nimis credulitatis
argueret fore. n. vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens ex-
acerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua
res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regē
nihil præter æquitatem, sed omnia recte fecisse: se quoq; dirempturum
illud coniugium, ac ne filiz quidem parfurum, si sceleris conscia non
fecisses indicium. Tum Herodes vbi præter opinionem vidit hominem
pro se læso tam grauiter excaudescere, asperitate remissa, & factū suum
iusta æstimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus red-
dit. tamq; vtroq; flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iu-

uene crimina refelleret, ad iram commouebatur rex: postquam vero Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, neue propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cepit crimina transferre in amicos, qui de prauarent hominē iuuenem & rudem omnis maliciæ, præcipue fratrem regis vrgens suspicionibus. Nam cum & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens, qui non desepxit preces supplicis, negans tamen sibi facile tam cito flectere offensum regis animū. Satius esse, vt ipse à fratre veniam peteret, prius confessus fuisse causam horum omnium, eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportunius deprecato rem accessurum, paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nā & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus, & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, latus in Cappadociā profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facile primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos, vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsaris scripserat: feceruntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriz Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

C A P. XIII.

Trachonitarum desectio.

Ille vero dum Romam profectus interitum à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodorus adeptam Cæsar Herodi attribuerat, veriti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitius degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus, tamen à principio coherentem rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiz. Sed quando rex nauigauit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ sparsim rursus de eius interitu defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. Cæterum XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipientes eos Syllæ propter non impetratum Salomes coniugium. à quo cum munitum quendam locum accepissent habitandum, incurSIONIBUS non Iudæam tantum infestabant, sed totam Cælesyriam, abigebantque prædas in sua receptacula. Syllæ præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus. cumque non posset eos in potestatem suam redigere, quod essent sub tutela Arabum, nec tamen iniuriam acceptam conquerer, perlustrata Trachone interfecit illorum domesticos, quo facto illi irritiores, maxime quod legem haberent quæ iuberet domesticorum eodem inultum non finire, contempto periculo totam Herodis ditionem agendum & ferendo perpetuis vexabant incurSIONIBUS. Tum rex ad Præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem delulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiori manu se communi, perturbare omnia repentinis insulsiis, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, vt bello quam latrocinio res esset similior, iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & la-

Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipue vero in Pheroram transfert. Pheroram Herodæ causam perturbationum fuisse, ingenuus fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur. Herodes cum Archelao Antiochiam usque iter facit.

An mundi 3958. ante Christum natum 6.) Arab. ci bel li causa. Trachonitæ Herodi donatur à Cæsare. Alias c. 14. Rebelles Arabes à ducibus Herodis perdomantur. Latrones capti & puniti. Alias c. 15. Herodes ab Arabibus credidit repperit.

An. mundi
3952. ante
Christum
nat. 6.

*Saturninus
& Volum-
nius Syria
Præsides He-
rodi Arabes
reconciliant.
Herodes Sa-
turnino &
Volumnio
permittenti-
bus cum ex-
ercitu Ara-
biam inua-
dit, & Ra-
ptam castel-
lum diruit.
Nacebus cū
25. Arabum
casus.*

*Herodes Idū
maorum
3000. in
Trachonem
deducit.
Helio &
Ruff. c. 10.
al. 16.*

*Syllaus He-
rodem apud
Casarem ac-
cusat.*

*Araber &
Trachonita
fienter He-
rodi Casarē
iratum illi
insultant.
Casar ab
Herode of-
fensus.*

trones sibi dedi postulat, & mutuum creditum repetereat exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Oboda per Syllzum commodauerat. Syllzus vero qui detruso à regimine Oboda ipse administabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriz præsides. Tandem illis autoribus convenit, ut intra triginta dierum spacium & debitum redderetur, & ex utroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus, vel ob malefictum, vel quacunq; de causa profugus: verum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

C A P. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterum postquam aduenit præstiturus terminus, Syllzus nolens stare conuentis Romam prouectus est: Herodes vero exsequabatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectoque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cumq; peruenisset ad castellum, in quo se latrones continebant, primo impetu id cepit, ipsamq; munitionem nomine Raptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium. in quo pauci ex Herodianis, Arabum vero 25. cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, ut coercent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas quibus eos certiores fecit, quod in contumaces tantum Arabas concessio ab eis iure vltus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

C A P. XV.

Syllaus Herodem accusat apud Casarem.

Sed aliter Romam properatis nunciis Syllzo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam ante insinuat in noticiam Cæsaris, forte tum circa palatium obuersans, his auditis confestim mutata veste atrata cum adiit, denarrans ut bello afflicta sit Arabia, totumq; regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicis cum cognatum suum Nacebum, direptasq; magnas opes apud Raptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem, se abente, idoneum. Hæc dicente Syllzo, addenteque quod nec ipse hanc professionem suscepturus erat, ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neq; se domi præsentem, Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus. Cæsar hac querela commotus percontatus est ex Herodis amicis, qui tum aderant, & ex suorum quibuldam recens reuersus è Syria, hoc tantum, an Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit: Id enim cum illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hætenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllzus quoq; ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neq; latrones qui effugerant voluerunt dedere, neq; acceptam mutuo pecuniam persolvere, neq; pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, fretio quod rex offendisset Cæsa-

rem. Quin & Trachonitz hac occasione vñ intruxerunt in Idumzorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quam vindictæ studentes miris modis in eos sæuebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiducia vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primum ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infesto negotio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præfens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maiotibus rebus inhians. Defuncto enim Obedæ in regnum regnum successit Aneæ, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturum se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quod se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, quod nequissimus seruus veneno sustulisset Obedam, quo etiam viuo inuassisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & constato ære alieno viam sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidē legatos audire dignatus, aspernatusq; eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nequie. nam regum alter nondum principatum suum constabiliat, & proinde suos coercere non poterat. Herodes autem veritus ne, si se descenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias. Postremo nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit de nouo Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

CAP. XVI.

Eurycles calumnia contra Herodis filios.

PER idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim etiam ante nunquā prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maxime obtalem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregie dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis ad gratiam cum eo conuersatus effecit, vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideo sinulabat se Glaphyram obsequiis co. ere. cumq; videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vnde cum captant gratificandi per calumnias materiam, denique adeo se blandis colloquiis insinua- uir vnique, vt illi soli fidus videretur, ceteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ira sibi deuinxit Alexandrum, vt iuuenis putaret ei soli tuto se posse querelas suas concedere. aperiebat igitur ei dolorem suum quod pater esset à se alienator, casumque matris narrabat: & quod Antipater præcepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis nec conuiuia, nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, vt tū videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudine, & consultum ei velle, vt cauere ab Alexan-

An. mundi
3960.
Ante Christi
nat.

4.
*Obedæ
functio &
neus in A-
rabum ro-
gnum suc-
cedit.*

*Cæsar Ara-
bum legatos
non audit.
Nicolaus
Damasceni-
us ab Hero-
de ad Cæsa-
rem missus.*

*Herodæ &
Ruffinus
cap. 1.
al. 17.
Eurycles
Lacedæmo-
nius in He-
rodi amicit-
iam sese in-
sinuat.
Eurycles ap-
ud Alexan-
dram sese insin-
uat.
Eurycles
Alexandri
dilectio & fa-
cta obser-
uatio Anti-
patro & He-
rodi expo-
nit.*

An. mundi
3960.
Ante Chri-
stum nat.
4.

*Eutycles
astutus ab
Archelao
pecuniam
extorquet.
Herodes A-
lexandri &
Aristobuli
criminato-
ribus aurem
præbet.
Incundus &
Tyrannus se
solicitos ab
Alexandro,
ut inter ven-
andum Hie-
rodam inter-
ficerent, fa-
tentur.
Alexander
ad Trase-
num arcis
Alexandrii,
ut se recipe-
ret, scribit.*

*Diophantus
scriba alio-
rum chara-
cteribus imi-
tatur.
Alexander
& Aristobu-
lus in car-
cerem con-
iuncti.
Aristobulus
amistam su-
am ac so-
crum mo-
net.*

dri intudiis. non enim cum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem patricidii. Post hoc benevolentia pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad ultimum ab eo persuasus est, ut ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus est verborum ambagibus, ut implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declaravit. Eutycli enim quinquaginta talenta donavit: quibus ille acceptis ad Archelaum se contulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemoravit quam utilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quam deprehenderetur hominis malicia, discessit. Reversus deinde in patriam, cum ibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porro Iudæorum Rex non iam ante contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Aristobuli, proprio serviebat odio, etiam nemine accusante observans singula & sciscitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cætera Euararum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbaturque nullos sermones audire libentius. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. Erant Herodi duo satellites, Incundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsati à regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quod essent exercitissimi, honorabantur pecuniis aliisque muneribus. Mox igitur Rex de his etiam suspicione concepta, tormenta admovit. ergo post toleratos diu cruciatus. tandem aiunt se sollicitos ab Alexandro, ut inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facile enim confingi posse, præcipitatum ab equo suis mei telis transfixum esse. nam & ante pene simile quiddam ei acciderat. Simulque indicaverunt aurum desolsum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrii correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quod eos intra castellum reciperet, pollicitusque eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedens, vera esse dixit omnia: protulitque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimum Deo fauente perfecimus quæ decreuimus, ad vos venimus. curate igitur, ut quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis vitis Herodes posthac pro indubitato habuit, paratis sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatu suum charactere in, esseque Antipatri malicia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & post in similibus deprehensus dedit supplicium. eos vero qui torti sunt rex apud Hierichuntem produxit ad populum, ut accusarent filios, ubi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum simili poena Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemaum & Pheroram eos cohibuit: & iuvenes in carcere asseruandos tradidit. eo nemo admitteretur, adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iamque pro condemnationis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amaram suam ac focrum ad miserationem præsentis calamitatis, eiusque auctoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit, periculum imminet delatæ, quod spe nuptiarum Syllæ de omnibus quæ hic sunt per literas significes. quæ verba mulier statim fratri retulit. ille non amplius se continens vinciri eos iubet. & scorum

quenq;

quemq; quid contra patrem moliti sint scripto prædere, hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse: sed conatos fugere, quod non possent amplius ad hunc modum suspecti & solliciti vivere. Eodem tempore cum venisset à Cappadoeia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volens Herodes declarare eius malevolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursus interrogauit de fuga, quonam & quomodo decreuissent, discedere ad Archelaum. ille respondit, pollicitum quod inde Romam nos mitteret. Cæterum contra parentem oihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminatibus. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum sociis examinaretur cautius: sed illis appropriatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quo vt ventum est, continuo mulier vincum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clare ingemuit: iuueni quoque manantibus lachrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilii conscia: qui potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? adhuc illa exclamauit, nullius mali se esse consciam. quod si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspiciantur quos minime oportuit, nihil nec ego cogitavi, nec tu es conscia: sed quod ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaum malevolentia, dedit Olympo & Volumnio literas, iussis vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciz, & Archelao scripta de his redderent: & post expositulationem quod filiis conatum fuisset particeps, Romam inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, redderent ei literas, & argumenta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod & ipsi & patri eorum putaret utile, ne quid ob suspiciones & discordia durius in eos statueret: non tamen missurum fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturum eos in malevolentia: Romam autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatum Cæsarem, eique literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit: quam primum Romam venit & in palatium, præter ea mandata quæ habebat, Syllzum accusandum suscepit. animaduertit enim dissidere inter se Arabas quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc auctore necatos plerosque cognatos Obodæ manifeste coarguerunt ex ipsius literis intercepis per aduersarios.

Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiam Cæsaris: sciebat enim si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem: quod si accusaret Syllzum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Arææ legatis acriter accusauit Syllzum interfectorem, asseuerans domini ac Regis sui multorumque Arabum, pecuniam etiam muruatum ad perturbandam quietem publicam, matronasque arguens corrupisse tam Romæ quam in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quæ nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc accusationis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum, o

An. mundi
3960. ante
Christum
nat. 4:

*Alexander
Herodi quod
ad Archelaum discedere decreuit,
facitur.
Mela, Archelai Cappadoeiæ regis filia.
Glaphyra, Alexandri coniunx,
nū paratas Herodi insidias ignorasset, interrogatur.*

*Archelaus
Herodi sese excusat.
Herodes Cæsari reconciliatus.*

*Herodi & Romæ sinus c. 12.
al. 18.
Nicolaus Syllzum accusat, & Herodem excusat.*

An mundi
3960. ante
Christum
nat. 3.
*Expositio bel
li Arabici,
& pecunia
mutuo acce
pto.*

*Trachonita
latrones.*

*Syllam capi
in dānatus.
Herodi An
gustus Ara
biam quo
que vult tra
dere, quod cō
siliū ipsius
littera reddi
sunt. Arctas ad
Arabum re
gem legatus.
Hēdio &
Ruff. c. 13.
ad. 15.*

missis ceteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Ara
biam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque
captiuis abductis regionem depradatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se
vel maxime ait doceri posse, nihil horum aut certe minimam partem
ita se habere, quomodo ab illo relata sint, neque villam mereri in
dignationem. His præter opinionem auditis cum Cæsar attentius au
scultaret, ille primum indicauit ei de D. talentis mutuo sumptis, deque
syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tem
pus pignora ex vniuersa regione capere: deinde non expeditionem ho
stilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti idque
non proprie actum quamquam permittente syngrapha, sed appellatis
prius de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremo a
pud Berytum in horum præsentia Syllæ per Cæsaris fortunam iura
to, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis
perfugas, & cum horum nihil Syllæ præstisset, ad eos rursum præsi
des Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profes
tum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarii tam tra
gice exaggerauerunt. quod tamen qui potest bellum vocari, permisso
præsidum & ex pacto illatum post periurio violatos tum alios deos,
tum in primis nomen Cæsaris restat de captiuis iam dicere. Latrones
Trachonitæ XL. primum, mox plures, fugientes Herodem in eu
supplicii, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæ fouit & aluit in
omnium hominum iniuriam, agrosque ei dedit, & prædaturum fuit par
ticipes: quos tamen ipsos eodem iure iurando, tenebatur restituere cum
mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere
quenquam præter hos captum in Arabia: immo ex his ipsis aliquot e
uaserunt. Nunc confutata etiam de captiuis inuidiosa sycophania, au
di Cæsar mendacissimum figmentum quod ad procurandam iram tuam
commentus est. Affirmo enim quod cum Arabum manus non inuasisset,
& vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repu
gnare coactus Nabæum & cum eo XXV. non amplius occidit, quorum
singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His
motus Cæsar, vultu irato ad Syllæ versus, rogauit quot Arabes ea pu
gna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero faciente, lectæ
sunt syngrapharum condiciones & rescripta præsidum, literæque vrbium
continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eo res deuenit, vt Cæ
sar damnato capitis Syllæ, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens
quod calumniis permotus durius scripseret, hoc quoque Syllæ op
probrauerit, illius mendaciis impulsus se discessisse ab officiis amicitie.
In summa, remisit eum in provinciam, vt postquam satisse, isset credi
toribus, daret supplicium. Cæterum Arctæ indignati pergebat, quod
regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam a se acciperet.
volebatque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium muta
uerunt reddita ipsius literæ. Olympas enim & Volumnius cognito pla
catum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas,
continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat, quibus lectis
visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa
filios: admisisseque legatis Arctæ, & hætenus obiurgatis, quod Rex eo
rum temerarie Principatum sumpseret, non expectata sua sententia, ad
misit munera & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi
iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios,
debereque eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in paricidas ani
maduertere, se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tantum
fugam meditati sunt, ipsum quoque, salua pietate oportere leni castiga

tione contentum esse. Quare suum consilium esse, vt indico consisto-
rio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis presidibus
cum rege Cappadocum Archelao, amicisq; ceteris & viris illustribus,
de communi sententia quid statuendum sit dispiciat, atque hoc fuit ar-
gumentum epistolæ Cæsaris.

CAP. XVII.

Herodu filij damnantur apud Berytum in concilio.

10 **Q**ua accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quod rediisset
in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potesta-
tem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui prius in secunda fortu-
na durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad
aliorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pri-
uina fiducia, nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per
nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quod
hominem oderat, vel quod vereretur ne obstitere suo preposito. &
postquam Berytum conuenerunt, cum præsides, tum ceteri exciti è di-
uersis vrbibus, filios quidem, quos adducere in concilium heluit, in Pla-
tane vico Sidoniorum detinuit, non longe ab vrbe: vt posset eos si voca-
rentur sistere. ipse vero solus introgressus, coram confessu CL. virorum,
vsum est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem mi-
serabili, quam patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguen-
do crimine hæsitans, non satis se explicabat, multaue furoris ac ferita-
tis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed ad-
uocatos sibi eos adiungebat indecore pater contra filios, literasque ab
ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat,
sed tantum de meunda fuga consilium & conuicia signa offensæ animi.
ad quæ postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidiis:
remque exaggerabat deierans mori se malle quam audire talia. Postre-
mo dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit
etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus im-
ponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atque in
hunc modum interficere. quod cum sibi promptum sit in patria & suo
regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venite se
tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa depre-
henso, quam vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum ad-
dant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales in-
sidias negligi. Hæc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendum quidem
causam adductis, qui erant in concilio videntes rem eo deuenisse vt nul-
la sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt.
40 Et primus Saturninus vir consularis, multisque decoratus honoribus,
protulit sententiam moderatam circumstantiis: dammare se quidem He-
rodis filios, non tamen censere interficiendos, quod & ipse filios habeat,
& Herodem præteritis infortunis hoc maximum nolit adicere. Post
illum ipsius tres filii, qui legati patr. s erant, eandem sententiam tulerunt.
Contra Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam inpii
erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino
viderentur additi ad supplicium. Moxque inde Herodes Tyrum e. s. se-
cui duxit: quo cum Nicolaus appulisset à Roma veniens Rex prius
50 expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Rex
amici sentiret de eius filius. Ille respondit videri consilia iuuenum im-
pia, coniiciendosque viuos in carcerem: deinde pensitato diligentius
negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus ira quam ratio

An. mundi
3961. ante
Christum
nat. 3.

*Cæsar Augu-
stus Herodi
in parricidas
animaduor-
tere, liberam
potestatem
permittit.*

*Herodes quos
quos visum
est Cæsari,
vno Archelao
excepto,
conuocat.
Herodes filios
accusat.*

Dent. 18. 21.

*Saturninus
eiusque filij
moderatam
sententiam
proferant.
Volumnius
& alij Hero-
di filios capi
e. plectendos
esse pronun-
ciant.*

*Nicolaum
Herodes quid
Roma amici
sentiret de
eius filium in-
terrogat.*

An mundi
33 61. ante
Christum
nat. 3.

ni tribuere: sin contrarium placeat, absoluéndos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumque amicorum sententiam. Tum rex diu multumque tacitus secum cogitavit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cæsaream ventum est, mox omnes fuerunt de filiis solliciti, euentum expectantes. valde enim metuebant ne propter inueteratum dissidium immineret eis exitium. cumque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temere, nec audire dictum aliquod liberior vacabat periculo: sed in sinu misericordiam celantes, taciti dolorem dissimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habes Alexandri æqualem & amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipse libere eloquebatur, & sæpe exclamare cogebatur in turba, periisse veritatem & iustitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis masitiam: eoque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauissima quidem errata sua homines animaduertenterent. hæc loquendi libertas quamuis non abesset à periculo, omnes tamen inuebat quod non sine ratione fortiter se gereret tali tempore, libenterque hæc audiebant singuli, & cum sibi cauerent silentio, eius tamen non improbant licentiam. nam tanti mali expectatio potuisset à quouis commiserationis voces exprimere. Ille vero etiam ad regem magna libertate se ingerens, postulauit solus cum solo colloqui: quod ubi concessum est. Non possum, inquit, o Rex, diutius ferre hanc anxietatem animi, quæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, vtiles. Vbi nunc est tua mens? ubi animus ille semper hæten⁹ quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc est tanta amicorum ac cognatorum penuria: neque enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum secus sustinent in quondam felici regia. quid tu? quid a, atur non dispicias? occide sine duos iuuenes à Regina vxore susceptos, & in omni virtute eximios, te ipsum hac ætate commissurus vni filio amenti spes improbas, & cognatis quos ipse toties iudicasti dignos suppliciorum. An non animaduertis tacitum vulgus simul & tuum errorem damnare, & miserari calamitatem iuuenum? ad hæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunii. Hæc primo latè quis auribus accipiebat rex, admonitus tam super calamitatis, quam dometicorum peridiæ. Sed illo immodeste ac militarily instanti, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatio iam & opprobriationem hanc magis quam admonitionem amicæ exitumans, scilicet iturus quinam essent illi ægre ferentes duces aut milites, nonnatiui indicatos omnes. cum ipso Tyrone vinctos iussit seruari in carcere. Huius facti occasione Trypho quidam tonior regis accedens emittit se non semel à Tyrone sollicitatum, vt in eum curandum guttur et nouacula prænderet, ostentata spe magnorum munerum, & primi inuenit Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: moxque tortus est & tortor & Tyro cum filio, qui videns patrem leui sine tractatu, obediens cruciatus perferre, nec tamen superesse villam spem salutis ex crudelitate regis coniciens, ait se indicaturum veritatem, si tortoribus ac parentibus remitterentur: acceptaq; in hoc fide, dicebat conuenire inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret. patere enim ei a Titum solat ad solum atq; ita perpetrato facinore libenter quidvis passum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incedens in ciuitate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore captatione sedimeret. Herodes autem electa ex pectore omni, si qua prius fuerat obprobriatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum iniquitatis, præcepit exsequi suum præpositum, & productis in con-

Tiro Herodē
allegititur,
& cum im-
mouisse in-
stat cum du-
ciuis & mi-
litaribus cer-
cerem conu-
ciunt.

Tiro a reg-
bus, & i-
ntra 7. m-
m. 1. m. 1.
m. 1. m. 1.
m. 1. m. 1.

10 req; indice, omnes accusauit apud populum: in quos multitudo quic-
 quid ad manum veniret coniciens, ad unum eos interfecit. Alexander
 autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati. &
 corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, ubi maternus eorum
 auus & pleriq; ex progehorum serie sui sunt. Et fortasse alicui mirum
 non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeo excreuisse, vt mo-
 dum excedens ipsam naturam vicerit. Illud merito dubitari possit, in
 20 adolescentes ne ea culpa conferenda, qui patrem longo tempore exa-
 speratum tandem in odium coniecerint immedicabile, an in ipsius du-
 ricie & cupiditate tam gloriæ quam dominationis immodicam, qui
 nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potius in
 fortunam, cuius potentia nullis humanis rationibus resistere licet, ne
 sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes huma-
 nas actiones præsumisse, vt necessario consequantur, eamq; vim satum
 vocamus, quod nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt
 arduum leuiter attigisse sufficit, qui & nostris studiis non nihil tribuit,
 & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam
 olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterum ex duabus reliquis
 30 causis quod ad filios attineret, accusare quis posset eorum iuuenilem ar-
 rogantiam, & fidum regium, quod nimium tribuerint patris calumnia-
 toribus, & in acta eius ac viram parum æqui inquisitores fuerint, mali-
 tiæ se suspicaces, & linguæ temperare nescii, ac per hoc geminas ahlas
 præbentes suis obseruatoribus, & ad ineundam Regis gratiam delato-
 ribus. Patris autem plane pudendus error est & inexcusable, quod ne-
 que insidiarum structurarum conuictos, neque vllis huius conatus argu-
 menti deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio cor-
 pore iuuenes, nec apud suos solum gratiosos, non in venationibus se-
 gnes, non in militariibus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facun-
 40 diæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexan-
 der natu grandior. Satis erat, etiam si damnare libuisset, aut vinculis eos
 cohibere, aut procul à regno ablegare, cum securum faceret Romana
 potentia, sub cuius turela positus ne apertam quidem vim, adeo non
 insidias extimescere debuerat. nunc tam cito eos occidere in impoten-
 tis affectus gratiam, quid aliud est quam argumentum impie licentiæ?
 maxime cum esset ea ætate, in quam excusatio ignorantia vel imperi-
 tiæ non competit. neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem.
 Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse
 ad atrocius facinus. post longas vero cunctationes, & deliberationes.
 postremo tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarii animi est &
 50 obstinati in deterius. qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reli-
 quis parcens qui ante videbantur charissimi. qui tamen si minus misse-
 rabiles erant, quod merito perirent, tamen sibi iustitiam arguebant si-
 milem, nec ab illorum temperantem sibi cadibus. qua
 de re dicturi sumus in sequen-
 tibus.

An. mundi
3961.

Ante Chri-
stum nat.

3.
Tyro cum

trecentis da-

monib; mil-
itum apud

populum ac-
cusatus, in-
terficitur.

Alexander

& Aristobulus

Sebasten

strangulati, in Ale-

xandrio se-

pelintur.

Causa ha-

rum cala-

mitatum.

Fatum &

providentia

diuina.

Alexander

& Aristobulus

in qui-

bus pecca-

uerint.

Herodum error

puellæ &

inexcusable.

do suis technis patrem haberet infensissimum. Ideo nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis hominum odia beneficiis velens obruere, præcipue quotquot Romæ erant magnificentissimis muneribus sibi concilians, & ante omnes, Saturninum qui tum Syriz præerat. Spes etiam erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: pariterque regis sororem, nuptam viro inter amicos regis primario, erat enim callidissimus ad deuinciendos per beneuolentiam speciem hominum amicos, & dissimulandi odii summus artifex. Non tamen fallebatur amicum, quæ iam ante perspectum habebat eius ingenium. nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malicia: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callas vxorem duxerat, sed nec affinitas hæc effect, quo minus cognosceretur eius malitia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes compulsi ad Alexiæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne aperte inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam, quare illa paruit auctoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vilem danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, ne quid ea de causa exoriretur controuersia. Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim & Glaphyra duos mares suscepit, Aristobulus & Bernice Salomes filia tres, & duas feminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est ne quid simile contingeret eorum liberis: sed potius virtutibus cum ætate augeri, gratiam sibi munificationis reponerent, desponsauit etiam futuras ad ultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli vero filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio, alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia Pontificis, mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipsorum habuerat: sollicitatus etiam regis circa eos cura, ne forte adulti officerent iux potentiam Archelao quoque rege adiurante nepulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem, Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam, quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægre laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, ut ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pheroræ filiam, itaque præter eius sententiam perurata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera summi Pontificis filia, ex qua puer natus est, patrem nomine referens, erant inter has & fratris filia, & consobrina, sed itiles, præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur, ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phaselum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Roxanæ & Salomen. Maiores autem nati filias, Alexandri ex eadem matre sorores,

An. mundi
3961. ante
Christum
nat. 3.

Antipater
in demeren-
du paternu
amicu, nul-
la sumptibus
paruit.

Antipater
amitam sal-
leret non po-
test.

Salomen He-
rodes ad A-
lexia coniu-
gi in com-
pellit.

Glaphyra
quondam v-
xor Alexan-
dri Archel-
ao Cappado-
cum regi
remissa.

Hedio &
Ruff. 2.
Herodes si-
liorum libe-
ros educat.
Archelaus
fratrum li-
beros odit.

Antipater
precibus He-
rodem ut pa-
tri connu-
bialis mun-
tetur, fle-
xit.

Herodu no-
uens vxores.

An. mundi
3961. ante
Christum
nat. 3.

quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis
suz filio collocauit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit He-
rodis progenies,

CAP. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

Herodes in
Trachonita-
rum regio-
castellum
condit, eique
Zamarin
Iudæum Ba-
bylonicum
præfuit.

Volens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magni-
tudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis es-
set præsidio, & vnde hostes facilius ex propinquo posset inuadere. Cum-
que intellexisset forte fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quin-
gentis equitibus sagittariis & centum ferme cognatis Euphrate traie-
cto circa Antiochiam quæ sita est ad Daphnen degere, vbi à Saturnino
Præside Valatham castellum ad habitandum acceperat. accersiu it eum
vna cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanza, quæ Trachoni-
tidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tri-
butorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quam ho-
minibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoque agro
castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram, eratque hic vir pro o-
bice contra Trachonitis indigenis, simulque Iudæis à Babylone Hiero-
solyma religionis ergo petentibus, quo tutiores essent à latrociniiis: mul-
tique vndique ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: &
facta est ea regio valde populosa propter immunitatem quæ illis mansit
Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab
eis exegit, porro magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis
grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succe-
dentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua liber-
tate: de quo alias suo tempore dicemus prolixius. Zamari autem Baby-
lonius qui hanc regionem possidentiam accepit ab Herode, exacta cum
virtute vita moritur egregiis liberis superstitis. & in his Iacimo equi-
te insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia Reges stipare est solitus.
is in extrema senectute decedens, filium reliquit Philippum, virum gra-
nu promptum, & virtuti, si quis alius, deditum, egi que Agrippæ ob hæc
gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac
ducandis est præpositus.

Iacimus &
Philippus
Zamari fi-
lii.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidia.

Herodius &
Ruffin. c. 3.

Cæterum in eo rerum Herodis statu quem diximus, omnia pende-
bant ab Antipatro, postquam semel prospiciendi suis commodis
potestatem accepit à patre, bene sperante de fide ipsius ac beneuolen-
tia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callide regens suam
maiciam, & in omnibus facile sibi in a parente inpetrans: eratque o-
mnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quam ob potentiam.
Sed præcipue Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, cir-
cumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat
Pheroras & vxori & socii, & sorori, quamvis exolas haberet eas propter
inturias illatas filiabus suis virginibus, arramen ferendæ erant & absque
illis nihil facere poterat, res eius peruectigantibus: & mutuo se inuicem
adiuantibus, quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum
per matrem: nam hæc quatuor mulieres consuebant in omnibus. Sed
Pheroræ cum Antipatro propter leues quasdam res non satis conue-
niebat, diuellite eos regis sorore, quæ iam dudum explorabat omnia,

Pheroras à
mulieribus
deceptus.

sciens

sciens eos in regis tantum perniciem conspirare, & parata eius rei inuicium facere, qui ut cognouerunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & iniuissam, hoc contra excogitauerunt, ut non congrederentur in propatulo, fictisq; conuicijs simularent dissidium, maxime presente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur, clam autem alerent & confirmarent mutnam benevolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cum primo excogitatum est, nec postea cum cepit fieri, omnia enim peruestigabat. moxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clancularias consultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si mature sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & iactantes inter se conuicia, celare amicitiam: de inde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos qui bus occultam velint esse suam amicitiam. Hæc illa & peruestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se non nihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quod suspectum haberet etiam sororis procliu ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum secta eorum matris patris legis cognitionem sibi vendicans, quibus tanquam Deo, ut videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum sodaliterium. Hi Pharisei vocantur genus hominum a duto, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, ut eos etiam aperte impugnare non vereantur, nam cum tota gens Iudæorum hanc suam iurisdictionem obligasset Regi & Cæsari, hi solum non iurauerunt: excedentes sex millium numerum quibus hoc nomine a rege multatis, Pheroræ vxor pro eis multam persoluit, cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præscire ex Dei colloquijs prædicebant decretum esse DEO regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit, & quod aulicorum quosdam sollicitarent muneribus atque corrumpere, qua in culpa Phariseorum aliquot deprehensus interfecit, præcipuos auctores huius consilij, cumque his Bagoam eunuchum & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quoscumq; domestica familia cum Phariseis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatum erat, quasi parens & benefactor appellandus Regis, quem destinarent vaticinia prospere enim cessura in quo regi omnia, constabiliendo successione proles legitima. Herodes porro conuictis Phariseis ac supplicio traditis amicorum consilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit, quod ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quod mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia quibuscunque valeat, tam verbis, quam operibus, multam quoque contumacijs à se impostam illius persolutam esse impendijs, & in summa consciam esse totius recentis conspirationis. Recte igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odijs: quandoquidem ei, aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fratrum coniurationis ac benevolentie, nec nisi illa rejecta manifestum sit integrum germanutatis vinculum. Pheroras autem quamuis vehementer regis oratione grauaretur, tamen aiebat se & fratrem præteritæ patriæ præstante cultum, & à coniugali caritate haudquaquam dissociatum, emonique se malle, quam sine dilecta vxore vivere. Tum Herodes, licet graui se iniuria existimaret affici, israelicæ mentis, & ad iudicium tentus Antipatro & eius matri interdixit, ne Pheroræ conuersatione,

An. mundi
3961.
ante Chri-
stum nat.
3.

Salome Hero
di mulierum
aliorumque
consilia aper-
uit.

Pharisei ar-
rogantes & ar-
rogantes.

Pharisei regi
non iurati,
propterea
multati.

Pherora vxor
pro eis
multam
persoluit, ob
quod benefici-
um regis
policetur.

Bagoas, Ca-
rus & alij ab
Herode nota-
ti.

Idio &
Ruff. cap. 4.
Hero. Phero-
ra vxorem

accusat, eam
que, ut illam
ableges iubet.

Pherora vxor
Herodis
dixit
Herod.

Antipatro
Pherora con-
suetudine, &
mulierum
conuersatione.

An. mundi
3961.
ante Chri-
stum nat.
3.

& vetuisse mulierum regiarum conuenticula. illi facturos se iussa Re-
gis polliciti, per latentes quoties dabatur comestationes conuenie-
bant, præcipue Pheroras & Antipater. quin rumor erat Pheroræ vxor-
em cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante
matre ipsius Antipatri.

C A P. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

*Antipatrum
Herodes ad
Cæsarem
mittit.*

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus ne vterius serpen-
to eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degen-
tib. rogans admovent Herodem per literas, ut quam primum se ad Cæ-
sarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum preciosis
munerib. & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declara-
bat, aut, si ille prior vita discederet, Herodem natum sibi è filia summi
pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus est
non factis imperatis Cæsaris: quum Antipater eorundem criminum re-
um egit apud ipsum Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & al-
ter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se
inuito patratas obijciens, maxime Sohemii hominis in omni virtute
præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum
fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthi-
us, cuius fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecunijs
corruptum eo perduxit, ut ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc ubi Fa-
batus ex ipso Syllæo cognouit, Regi mox indicauit: qui è Corinthio cō-
fessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus om-
nia: simulq; duos Arabas ab eodem satellite in simulatos comprehen-
dit, alterum virum principem. alterum Syllæi amicum primarium. qui
& ipsi tormentis admoti confessi sunt ideo se venisse, ut Corinthum
urgerent crebris adhortationib. ad perpetrandum facinus, atque adiu-
uarent etiam in opere, si ita facto opus sit, quos omnes Saturninus apud
se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transiussit.

C A P. V.

Pherora obitum.

*Iuramentum
sanctè serua-
tum.*

Pheroram autem obstinate permanentem in amore coniugis Hero-
des in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iu-
re iurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeo ut
paulo post, decumbente rege, vocatus ad accipiendam quædam secreti-
ora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recu-
saret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus. aut de pristino affectu
quiequam remisit: sed cum Pheroras in morbum incidisset, velin
uocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus
est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico ludu ho-
norauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit
initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum
ordine sum narraturus ad exemplum humano generi,
quod moneat habendam esse virtutis ratio-
nem in omnibus.

*Pherora a-
grotans ab
Herode visi-
tatur,
morsuus se-
peliunt.*

CAP. VI.

Pherora uxor accusatnr veneficii, & Herodes cognoscit Antipatris infidiam.

An. mundi
3961.
ante Chri-
stum nas.

3.
*Hedie &
Ress. ca. 5.
Pherora li-
berti uxorem
veneficii ac-
cusant.*

*Herodes
Antipatris
& mulieris
secreta om-
nia extor-
quet.*

*Doridem
Antipatris
matrem He-
rodes eiecit è
Regia.*

*Antipater
Samarita
Herodi An-
tipatrum
filium vene-
num paratū
habere expo-
nit.*

*Pherora u-
xor venenum
se habere fa-
tetur, & sei-
psam de talio
denicit.*

PHERORA mortuo Taphniz duo è libertis eius carissimi Herodem ad-
eunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem, vtque inquire-
ret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentius aurem simul
ac fidem præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud uxorem co-
nasce ea die quæ morbi fuit initium, venenumque oblatum ei mixtum
10 nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem attulerit homini.
id venenum allatum ab Arabissa quadam muliercula, nomine quidem
amatorum, se autem vera Pheroræ lethiferum. sunt enim Arabum
mulieres veneficæ maximæ. hæc autem quæ tum insinulabatur, dice-
batur amicæ Syllæ familiarissima, ad eam comparandi veneni causa
profectæ fuerant vxoris Pheroræ mater & foror, & cum illa reuer-
sæ sunt pridic quam ille cenam lethiferam sumeret. His auditis Rex ad i-
ram concitatus, torlit ancillas earum, & quasdam etiam ingenuas: & cū
nulla quicquam faceret, aut deregeret, postrema quidam dolore vi-
cta nihil aliud protulit, quam quod imprecata est Antipatri matri cruci-
atus similes, quando quidem ipsa causa esset præsentium tormentorum
20 omnib. Hæc vox ad diligentiore inquisitionem Herodem permouit,
ita vt extorqueret eorum secreta omnia, comestationesq; illas & occul-
ta conuenticula, tum sermones patris cum Antipatro priuatim habi-
tos, prolatos inter Phæroræ mulierculas; ne id quidem reticente, centū
talenta se accepisse ab eo, vt abstineret Pheroræ colloquiis. Addebant
ancillæ quanto patrem prosequeretur odio, vtq; expennero apud ma-
trem de eius longauitate quereretur, dum interim etiam ipse consenset
creet, vt non multum se iuuare posset tam successu; adhæc simul
nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne sperare quidem tuto lice-
at quandoquidem iam nunc, si fatale quid sibi accideret, fratri destina-
30 tum successio non filio addere his solitum accusationem sœuit, non
temperantis nec à filiis cuius metu Romam sibi discedendum esse, Phe-
roræ vero in suam tetrarchiam. Hæc quia probe congruebant cum illis
quæ ex forore antea Rex audierat, exempta est omnis dubitatio: depre-
hensamq; in tam malitiosis conatib. Doridem matrem Antipatri, ipo-
listam multorum talentorum ornamentis eiecit è Regia; & mulierib.
ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus est placatior. Sed nihil
magis eius contra filium indignationem commouit, quam Samarita
Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cætera de
eo confessus est, quod lethale venenum Pheroræ tradidisset, quo, se ab-
40 sente ac per hoc minime suspecto, patrem tolleret. id venenum allatum
ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, missum deinde
à Theudione auunculo ipsius Antipatri, fratre Doridis: haberique a-
pud Pheroræ uxorem, à marito ad asseruandum acceptum. De quo ro-
gata per Regem mulier, habere se falsa est: & mox quasi ad asserendum
id properans, de recto se ipsam deiecit. nec tamè lethalis fuit casus, quia
forte in pedes cecidit, ex quo postquam se recollegit, Rege pollicito in
columitatem & ipsi & familiz, si totam rei veritatem promeret, contra
50 extremos cruciatus minato, si quid per obstinationem celare pergeret
iuravit se omnia dicturam ita vt acta sunt, & vt multorum tum fuit opi-
nio, nihil omnino mentita est. Venenum id, inquit, ex Ægypto attule-
rat Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, professione medici. Theu-
dio deinde in domum nostram intulit, & ego seruauit acceptum à meo
Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Post-

An. mundi
3963. ante
Christum
nat. 2.

*Mariamme
Herodes abii
cit, filium e-
ius p̄ testa-
mento delet
sacro Simo.
Boethi filio
sacerdotio
priuato
Mathiam
Theophili fi-
lium surro-
gat.
Archelaus
& Philippus
instinctu
Antipatri
accusantur.*

quam igitur maritus in morbum incidit, & iu officiose ad visendum eum & curandum venisti, innotuit illi & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, o vxor, inquit, circumuenit me Antipater, dum pestiferis consilijs & veneficis ministerijs suum patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vltus est, video decedere, & mihi instare vitæ terminum: age ne fraticidii animo manes maiorum contaminem, me inspectante venenum illud exure, tunc se sine mora prolatum, iuxta viri mandatum concremasset. paululo seruato, vt si post mariti mortem Rex eam tractare vellet durius, possit ei necessitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoq; vna cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia Regis vxor, quasi secretorum horum omnium particeps, sed conscientiam diuimulans. quapropter & ipsam Rex abiicit, & filium eius è testamento deleuit. vbi successor destinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Mathiam Theophili filium Hierosolymitani genere. Interim Roma venit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus quaestionib. falsus est artulisse se venenum, quod daret patroni sui matri & Pheroræ, vt si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggrederentur. Simulq; venerunt ad Regem ab amicis Romæ degentib. literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accusabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cæde Alexandri & Aristobuli, miserarenturq; fatum germanorum innocentium. iam enim & ipsi reuocabantur in patriam, non ob aliud quam vt euocati fratrum interitus accessio fieret. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusans, & verba eorum trati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primum colebat amicitias, comparatis varijs ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem est, quod, cum per septem menses ante eius reditum tam multa contra eum in Iudæa mora sint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum obseruatio & viarum custodia, partim populo erant homines in Antipatrum odium, nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

C A P. VII.

Antipater capiti damnatus in vincula conijcitur.

*Hedio &
Ruff. c. 6.
Herodes
Antipatro
amicas li-
tas ut eum
Roma domū
retrahat
scribit. Celen-
deris in Cili-
cia.*

Cæterum Herodes ad Antipatri literas, quibus significauerat rebus infidiosè rescriptis, properaret, ne quid sibi per eius absentiam quod nollet accideret. Simulque modice de matre eius questus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modiq; omnib. magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus disserter ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas vero quæ Pheroræ mortem nunciabant prius iam Tarenti acceperat tristis animo, non tam quod Pheroram amaret, quam quod ille morte præuentus, pollicita de patre veneno tollendo non præliterat. Iam ad Cælanderis oppidum Ciliciæ peruenerat, cum dubitare cepit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoq; variabant sententiæ, alijs euentum alicubi expectare, alijs sine mora domum

nauigare consulentibus. facile enim dissoluturum criminationes om-
 ni um, quandoquidem nunc quoque non aliunde quam ex illius absen-
 tia aduersarii audacia vitesq; ad calumniandum creuissent. Ab his per-
 suatus nauigare pergit, appellitq; ad portum Sebastum, quem Herodes
 magnus sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iamque
 manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salu-
 tante aut accedente hominem, quem prius votis & faustis acclamatio-
 nibus discedentem profecti fuerant. tunc vero contrariis votis licebat
 eum deuouere diris fratris sanguinis vlticibus. **10** Hierolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syri-
 am, tunc vero ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Qui-
 bus una sedentibus superuenit Antipater omnium infamis, & ita vt erat
 purpuratus in regiam ingressus est. quo mox admisso, amicorum comi-
 tatus perianiores exclusus est. Id primum mentem eius percussit, iam
 sentientem quo deuenisset: quando etiam pater accedente à comple-
 xu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium oppro-
 brans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille
 tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: moxque obuius inuenit
 matrem & uxorem: hæc erat Antigoni filia, qui ante Herodem Iudæorū
20 Rex fuerat, ab eis edoctus de omnibus parabat se, vt in iudicio subsiste-
 ret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac Rege, adhibitisque in con-
 sessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati Regis ac Salome, tum
 illi qui secreta consilia prolaturi erant, quique tormentis examinati fu-
 erant: nouissimeque serui matris Antipatri capti paulo antequam ipse
 rediret in patriam, apud hos deprehensi fuerant literæ, quarum hæc er-
 rat summa: ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenierint
 consilia omnia, vnicumque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat,
 ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua
 spem orabat, ne de causa sua prius decerneret quam cognosceret,
3 sed defensionem rem integram seruaret. Rex vero postquam iussit eum in
 medium sisti, deplorauit infelicitatem suam in proceribus talibus libe-
 ris, quodque senectæ ætate incidissent in Antipatrum: enumerauit deinde
 curas educationis & institutionis, quamque benigne suggessisset illi
 ex opibus quantum ipse cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profeci-
 sse quo minus capitalibus appeteretur insidiis, vt regnum quod iure
 & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præsum-
 pto cederet. M. rarique se Antipatrum quam spe elatus in tantam peru-
 nisset audaciam. Successorem enim principatus iam scripto testamento
 designatum fuisse: viuente quoque sibi ex æquo participem dignitatis,
40 splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena talenta redditus annui: Ro-
 manum proficiscentem instructum fuisse CCC. talentorum viatico. Obi-
 ciebat deinde fratrum accusationem, quorum siue fontium idem accu-
 sator atq; imitator, siue innoxiorum circumuentor ac parricida fuerit,
 se enim nec comperisse de eis quicquam nisi hoc indice. nec in eos sta-
 tuisse, nisi ex huius sententia. eam nunc per ipsum irritam quodammo-
 do fieri, qui quasi hæres in patricidium illis succederet. Hæc dicenti la-
 chrymæ obortæ orationem cum abruptissent, rogauit Nicolaum Dama-
 scenum amicitia & domestica consuetudine coniunctissimum, & pul-
 chre eius negotii gnatum, vt prosequeretur quæ attinerent ad exami-
 natos confisos, & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, cau-
 samque suam exorsus dicere, hæc ipsa exempla paternæ beneuolentiæ
50 pro se adducebat, nimirum pietatis suæ meritis reddita. Se enim &
 prospexisse soletter quid factu opus esset, & sibi res operam suam pos-
 tulasset, confecta de se omnia: nec aequi. Ille, vt qui patrem eriperet

An mundi
 3962. ante
 Christum
 nat. 2.
 Sebastum
 portum Ho-
 rodes in ho-
 norem Cæsa-
 ri adificat.
 Antipater
 domum re-
 uersus à ne-
 mine excipi-
 tur.
 Quintilius
 Varus Syria
 præfectus.
 Herodes
 Quintilio
 Varo iudice
 filium in ius
 vocat.
 Antipater
 ab Herode
 accusatus.

An. mundi
3961. ante
Christum
nat. 3.

Antipater
parentis ac-
cusationem
dedit.]

Nicolaus
Damasce-
nus accusa-
tionem a
Rege co-
ptam pro-
sequitur.

ab aliorum insidiis, ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, & testat-
iam dudum pietatis novam apud homines serum imperitos maculam
contrahat. Quam enim sibi fuisse causam sceleris, cum successionem
designatus Rex haberet magis quam speraret, & nemine vetante bono-
rum esset particeps? neque enim probabile esse, affectatum cum pericu-
lo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam spem contemptam
certam infamiam, maxime cum is conatus fratribus non successerit,
quorum ipse & delator fuisset, & convictorum de impietate punitor er-
iam, nec se poenitere gestorum, quæ argumento sint quam incorrupte
parentem diligit. Quæ vero in urbe per se acta sint, testem esse Casarem,
cui non secus ac numini nemini possit imponere: extareque eius de hoc
literas, quas periniquum sit inimicorum & improborum hominum post-
haberi calumniis, quibus nihil magis sit cordi, quam regiam familiam
inter se committere noctis comminiscendi ocium per suam absentiam,
quod se presente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem
abrogabat quaestionibus, per quas necessitas exprimeretur loquendi ad
torquentis gratiam, & postremo se quoque torquendum offerebat ni-
hil deprecans. His cum nonnihil moueretur concilium, miserabiliter
lachrymante Antipatro, & sibimet conuerberante faciem, ut vel inimi-
cos subiret miserationi, Herodesque ipse quantumvis dissimulans fieret
mitior: Nicolaus ut rogatus fuerat accusationem à Rege coeptam pro-
sequens, exaggerabat singula, proferebatque testimonia, & indicia cri-
minis collecta ex quaestione subiectorum confessionibus. ad hæc extol-
lebat Regis de eo uerita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus
tam malam reportaret gratiam. Nec tamen eque mirandum fuisse prio-
rum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis consiliariis
naturales affectus pietatis aboluissent, ambitione principatus magis
quam opum cupidinis. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam
audaciam, qui læuior nocentissimis bestiis, à benefactoribus tamen ini-
uriam abstinentibus, nihil mollius sit tanta parentis indulgentia, ne
fratrum quidē calamitate deterritis, quo minus crudelitatis eorum æ-
mulator fieret. Atqui tu ipse, inquit, o Antipater, iudex fuisti tenati per
illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in convictos animaduerti-
sti, nec improbamus quod eos iusta indignatione profecutus sis, imo
miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facile colligimus illa
quoque te non ad securitatem patris, sed ad fratrum fecisse perniciem,
ut detestando eorum maliciam, pietatis erga communem parentem o-
pinionem tibi quaereres, & deinde ipse in eum læuire posses impuni-
tius, quod tandem facere aggressus es. Cum enim fratres fontes addi-
cis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum bene
conuenire tibi cum eis, quorum posthac vel possis in opprimendo pa-
tre opera, itaque duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alte-
ram palam quali re bene gesta gloriabundus sublati fratribus: alte-
ram clam maiore facinore per occultas insidias conando patrem sub-
uertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim vere detestatus es
illorum malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimi-
rum hoc agebas istis artibus, ut dignioribus sublati nullos haberes suc-
cessionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, ut in
occulto manerent insidie, quibus oppugnasti germanorum capita, &
non solum ipse meritum supplicium effugeres, verum etiam miserum
parentem poenarum vicarium supponeres, inaudito ad hoc tui parri-
cidii, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. nō
enim qualicunque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indul-
gentissimo, iam Regis potestatis particeps, iam successor designatus,

tum presenti fruendi voluptate ante tempus permiffa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu vero cupiditaribus tuis modum non ex illius bonitate, fed ex tua malitia ftatuebas, non contentus focietate patris indulgentiffimi, nifi illi quoque fuam partem prariperes: & cuius te feruatorem verbis prarerebas, eum re vera querebas perdere, non ipfe tantum fceleftus, fed matri quoq; inurens eufdem notam fceleris, & fratrum disturbans beneuolentiam, diffidiusq; mifcens omnia: & poft hanc aufus es patrem vocare beftiam, ipfe venenatiffimis quibusque beftiis nocentior, proprio veneno abutens in coniundiffimos, optimeque de te meritos, muniensque te cuftodibus ac variis tam viro-
 10 rum quam mulieru technis contra vnum fenem, quafi non tua fola fcelefta mens fatis efferet ad explendum odium. Et nunc poft tortos tua caufa viros & mulieres, feruos & ingenuos, poft aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem fperasti e rebus humanis tollere, nunc quantum in te eft conaris legem quoque contra tui fimiles fcriptam abolere, fimulque Varii quietatem, omnemque, quanta eft in rerum natura, iuftitiam. an ideo mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui feruatoribus? tibi fcilicet in tormentis plus credendum eft. Non liberabis Regem Vare à cognato-
 20 rum iniuriis? non dabis neci hanc peffimam beftiam, pietatem erga genitorem fimulantem in fratru perniciem, ac deinde vt iolus regnet deprehenfum in ftuendis illi capitalibus infidiis? Scis patricidium non priuatum effe crimen, fed publicam vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiam non minus quam perpetratum contaminet: imo quod qui non punit: & ipfe in naturam parentem eft iniurius. Poft hæc matris eius quædam adiecit, quæ illa garrulitate muliebri effutierat: confultos vates de regno, & facris xirialibus impetrum Regis caput: tum libidinosas & ebfiofas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus: quæque ad testimonia pertinerent per tormenta elicitæ, multa &
 30 varia: partim præmeditata, partim repentina neceffitate expreffa, atque hoc ipfo certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri filentio texerant, poft verfam eius fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum fua exfturabant: Attramen non ita aliorum odiis grauabatur, vt propriis fcleribus, hoftili in patrem animo, disturbata fratrum concordia, committis inter fe domesticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iufta exercebat, nec amicitia fidem coleret, nifi quatenus videretur comodus. idq; cum iam dudum à multis effer obferuatum, quo quisque erat æquitatis amantior, eo grauior illi fuit aduerfarius: & quampriimum tuto licuit, magnis vociferationibus reum urgebant, quicquid fciant certatim præfentes: cumque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neque ad Regis gratiam loquerentur, neque periculi metu filentio quicquam tegerent, fed damnarent omnes fceleftos conatus Antipatri, eumque non tam ob patris focietatem, quam fuomet ipsius merito de medio tollendum conferent & tradendum fupplicio. nec hi foli qui interroga-
 40 bantur eum accufabant, verum etiam ipontanei delatores plerique ad erant: ita vt licet callidiffimus effer mendaciorum artifex & frontis perfriçtiffimæ, tamen ne hifcere quidem contra valeret. Poftquam autem Nicolaus accufare eum & conuincere deftitit, tum Varus poteftatem ei dicendi pro fe fecit, fi quid haberet quo declararet fuam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare fcire, quam ne ille in vilo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & fupplicandus humi iacens, Deum confcientiæ lux in fpe-
 50 ctorem obteftabatur, vt euidenti aliquo figno probaret alienum fe ab

An. mundi
3962.AnteChri-
ftum nat.

2.

*Patricidi-
um publica
vita ac na-
tura iniu-
ria.*

*Antipater à
cunctis ac-
cufatur.*

*Verum Anti-
pater dicen-
di propo-
fitionem fa-
cit.*

*Antipater
innocentiam
fuam probat.
ad Deum te-
ftatam face-
re conatur.*

An. mundi
3962.
AnteChri-
stum nat.
2.

omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is. n. est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggre- diuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis: cum autem suis sceleribus inciderūt in periculum, cum demum illis in men- tem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: Id quod tum quoq; Anti- patro vsu euenit. qui cum ante omnia sic gessisset, quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris prae- diis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium vt quamvis prae- ditum sit experimento possit colligere: quod mox al- latum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora, ne- cauit hominem. quo facto surgens abiit e concilio, & sequenti die An- tiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quod illic esset Sy- rorum regia. Herodes vero confestim vinxit filium, omnibus ignoran- tibus quoniam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia. conie- ctura tamen erat cuncta Regem facere ex illius sententia, coniecto de- inde in carcerem, Romam Caesari de eo significauit per literas, missis etiam qui coram eloquerentur in mandata, docerentque quam scelerata sit hominis malitia. Per eisdem porro dies interceptae sunt Antiphilli ad Antipatrum ex Aegypto missae literae: quibus solutis haec in eis scripta Rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitae peri- culo. scis enim quod si deprehenderet, infestas mihi duas potentes fa- milias redderem. Tu dabis operam, vt rem geras feliciter. Atq; hoc fuit argumentum huius epistolae: Rex autem diligenter requisivit etiam al- teram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam praeterea. & cum diutius haerent, vnus ex amicis Regis animaduersa quadam futura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fessellit o- pinio: de promptaq; est inde epistola haec fere continens. Acme Antipa- tro. Scripsi patri tuo, quales iussisti literas. & adieci confictum exemplar epistolae quasi à Salome ad dominam meam missae: qua lecta scio, quod poenas ab ea, tanquam ab insidiatrice exigit. Ea vero quae à Salome scrip- tam videri volebant, Antipatri commentum erat supposito Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Ea- dem & Regi scripsit in hanc sententiam. Acme Regi Herodi. Cum mihi sit curae, ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuentam Salomes epistolam, contra te scriptam, ad meam dominam, non sine periculo transscripsi, & ad te misi: in qua postulabat, vt sibi liceret Syllazo nube- re. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitae discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant, quae ad ipsum Antipatrum scripserat. signi- ficans se voluntati eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & in- serrarum his exemplar fictitium Salomes literarum ad suam dominam, quae insidias Herodi tenderent. Erat autem haec Acme Iudaea genere, a- gens in ancillatu Iuliae vxoris Caesaris, operamque hanc Antipatro ma- gna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem vteretur. Ceterum Herodes cognita hinc filii malicia, minimum abfuit quin il- lum euestigio tolleretur, vt concitatore turbulatum omnium, qui non solum suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corripisset domus Caesaris. eodem incitabat eum & Salome, pe- ctus plangens & mori non recusans, si vllum extaret violatae se fidei ar- gumentum idoneum. Rex accessit filio iubet illū cum fiducia

Venenum
capiti da-
mnato ad
bibendum
datum sine
mora cum
necat.

Herod. &
Ruffinus
cap. 7.

Antipater
in carcerem
coniectus.

Herodes le-
gator ad Ca-
sarem mis-
sit.

Antiphili
litera ad

Antipatrum.
Acme lite-
ra ad Anti-
patrum.

Acme lite-
ra ad Hero-
dem.

Herodes odio
in filium
flagras.

promere, si quid haberet quod pro se afferre posset: qui cum ad hæc ne hñcere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio, saltem socios sceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi, saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal patricidii causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt ante retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoque adiunctis exemplaribus.

An. mundi
3992. ante
Christum
nat. 2.

Antipater
omnem in
Antiphilum
culpam con-
fert.

CAP. VIII.

Herodis morbus & Indæorum sceleratio.

Interea dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, Rex morbo correptus testamentum condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumniis & Antipatri: Cæsarique legauit mille talenta, & vxori Iulia liberisque eius & amicis atque liberris talenta quingenta. Suis quoque filiis distribuit pecunias & agros ac redditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quam propter perpetuam & inconcusam beneuolentiam ditauit egregie. Desperata deinde salute, quod iam ad septuagesimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus est, ira inpatiens & amarulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quodque existimaret gentem lætari suis infortuniis: quam opinionem confirmauit quorundam apud populum gratiosorum se dirio, mota ex causa tali. Iudas Sariphzi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idque cari populo, quod iuuentutem disciplinis instituerent. totis enim diebus eis dabant operam quorquor cupiebāt in virtute proficere. Hi postquam cognouerunt morbum Regis esse incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt sublati operibus quæ Rex præter patriam consuetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debirum inde expectari et præmium. Nam hanc esse Regi causam cum calamitatum domesticarum, tum postremo, præsentis morbi, videlicet, quod contemptis legibus multa nouare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem Regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra maiorem portam templi dedicauerat donum preciosum, aquilam auream magni ponderis, cum lex nostris homines veteri imagine statuere, aut consecrare animantium effigies. quam obrem doctores hi autores erant suis discipulis, vt aquilam illam detraherent. Etli enim res videretur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patriæ, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo pastura sit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxta ac fortes eundem manete interitum: proinde recte facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio à præsentī vitā discederent. Magnum enim leuamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quam femina veniant, quo quid esse possit oprabilius? Hac exhortatione accensis iuuenibus rumor superuenit extinctum Regem nuncians, & propensum iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie ascendentes detractam aquilam considerant securibus, inspectante congregata in templum multitudo. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem ali-

Hedio &
Ruff. c. 8.

Herodes mor-
bo correptus
testamentum
condidit, ac re-
gum suorum
filiis, ne-
potibus ac a-
micis relin-
quit. 1

An. mundi
3996. à
Christo
nat. 1.

Herodes in se
nio impati-
ens & ama-
rulentus.

Aquila au-
rea super ma-
iorem templi
portam.
Coniungimus
mortui.

Aquilam
auream de-
tractam, mu-
nere secuti-
vi concen-
dunt.

quam

An. mundi
3992. ante
Christum
nat. 2.

*Iudas & Mat-
thias ad Re-
gem perducti
omnes sese
excitant,
et in vinculis
Rex Hierichun-
tum mittit.*

*Herodes Iu-
dæorum pri-
morum conu-
cat, et in faci-
nas hoc com-
memorat.*

*Matthias sa-
cerdotis vo-
catur in
eius locum
rogatur.*

*Iosephus El-
mi per unum
diem Pon-
tice.*

*Iudas Sapi-
phas & Mat-
thiam Marga-
ræthi excussit.
Defectus lu-
na.*

*Herodes & Ru-
sinus c. 9.*

*Herodes mor-
bus horren-
dus.*

quam conspirationem metuens, occurrit eo cum valida suorum manu
cohibiturus demolitores aulæ: & irruens in vulgum rudem & impa-
ritur ac conglobatum temere, facile reliquis disiectis & cedentibus
circiter XL iuvenes resistere ausos comprehendit, cumque his autores
facinoris Iudas & Matthiam turpe putantes cedere: omnesque ad Re-
gem perduxit. Quo rogante quo freti auti sint sacratam imaginem de-
mere, aiunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos,
ut fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquirunt, succurrimus, &
legem cuius discipuli sumus vindicauimus. Nec est quod mireris. si tuis
decretis leges præponimus, quas nobis Moses autore & doctore Deo
pertulit: nec recusamus mortem ac supplicium quodcumque nobis in-
iuleris, conscii nos non ob malefium, sed pietatis causa hæc perpeti.
Hæc illi non minore animo quam verbis præferentes fortitudinem,
æque tum ad constanter patiendum alacres, atque ante ad fortiter agen-
dum fuerant. Eos Rex victos misit Hierichuntum: moxque accitis Iu-
dæorum primoribus in concione eorum testica ob imbecillitatem
delatus, cepit commemorare labores suos exhaustos pro Republ. tum
instauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV.
annos nemo Asamonzorum Regum ad honorem Dei valuisset perficere.
nec exstructum id tantum à se, verum etiam ornatum virtutis mune-
ribus ac donariis tali templo dignissimis. ob hæc facta sperasse se vel
post obitum sempiternam & memoriam & gloriam. nunc pro nefas
vivo etiam ac superstiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die in-
spectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ iniuria
licet in ipsum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius
sacra compilata sunt. Tum honoratiore quique veriti crudelitate
eius, ne forte esset in se quoque grauius animaduertent, negaue-
runt hæc facta ex ipsorum sententia, viderique sibi, admissam esse rem
dignam supplicio. Ille in cæteros mitior. Matthiam Pontifici ademit sa-
cerdotium, quasi non alieno ab hoc consilio, eique successorem de dir-
ectorem vxoris suæ Iozarum. Huius Matthiam Pontificem accidit etiam
alium Pontificem ad unum diem substitui, quo Iudæi populariter ieiun-
ium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiun-
ii, visus est sibi per somnum cum vxore congressi: & cum ob hoc ad-
rem diuinam faciendam non esset idoneus, Iosephus Ellemi filius ad-
iutor vicarius propter cognationem ei datus est. Cæterum Herodes post
multatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis auto-
rem, eiusque socios viuos exussit: in quam noctem etiam defectus lune
incidit. Regi vero morbus factus est grauior, penam impietatis exi-
gente numine. lento enim calore toriebatur, qui non tam externo ta-
ctu deprehenderetur, quam intus populareretur viscera. aderat & vehe-
mens voracitas, cui necesse esset continuo cibos suggerere: simulque
vexabatur intestinorum exulceratione & colicis paucis: pedes tum-
mebant phlegmate humido & pellucido, similiterque inguina. Ipsa
quoque verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedenteq; fæda nec
minus molesta teatigine, non sine foetore grauissimo. super hæc omnia
nervorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamob-
rem constans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, Regem latè
tor modis pietatis Deo penas expendere. Qui tamen grauius afflige-
retur, quam ut videretur posse morbo perferre, do sustinere, tamen eu-
surum se sperabat, accersendis medicis intentus, & medicamentis con-
quirendis undique. profectus etiam ultra Iordanem fluiuium, calidis a-
quis se fovebat apud Calliroen, quæ præter vinum medicam potu quoque
iucundæ sunt. Hæc aquæ in lacum bituminis seracem effluunt. ibi de-

medicorum consilio, immixtus fouendus in refectum oleo solum, visus est illis iam agere animatus. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullamque amplius salutis spem superesse intelligens, donatum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vius in duces atque amicos, russum Hierichuntum reuersus est: ubi atra bile pręgrauante eo immanitatis prolapsum est, vt facinus animo conciperet longe atrocissimum. Nam cum ē tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocatis minaci edicto poenam capitis intentante non parentibus, infensus ex quo siue fontibus seu innoxis, vniuersos concludit in Circo, accita deinde Salome sorore, maritoque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitę, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esset, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus qui debeatur Regibus. non enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quod optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel ā viuentē etiam tum non abstinuissent contumelias, sed illorum esse officii, leuamen aliquod pręsentis huius doloris decernere, nam si assensum consilio suo prębeant, fore suum finis longe quam aliorum Regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fide lugentibus. Ergo quamprimum viderint se exhalasse animam, debere eos clausam circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignotantibus etiam tum suum obitum, non prius vulgandum quam mandatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vna omnes iaculis conficerent. Quibus hoc modo casus duplicem se eis habiturum gratiam, vel quod mandatorum fuerint memores, vel quod obitum suum publico luctu honoraretur. Hęc ille cum lachrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam, perque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam, vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Hęc sane etiam si quis pręteritam eius in cognatos fruentiam tribuere veller pro incolumitate & securitate sollicitudini, ex hac certe nouissima eius voluntate deprehendere potest, quam inhumano animo pręditus fuerit: quandoquidem iam iam ē vita discessurus, curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & castissimorum desiderium coniiceret, nec læsus ā quoquam eorum nec valens eis quicquam obicere: cum hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

CAP. IX.

Antipatri exitium

40 DUM hęc mandata cognatis dat, superuenerunt ā Roma literę, ā legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Aemen ab irato Cæsare occisum esse, propter locatam Antipatro operam, ipsumque Antipatrum relinqui arbitrio & Regis & patris: siue in exilium veller eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuntii pœne Aemes, & permissa sibi potestatis libere statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen avidus, malum simul & cultellum poposcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc vero circumspiciebat, & rursus se ipsum cupiens: perperassetque facinus, nī Achiabue nepos idem pręueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: moxque denuo luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi Rege iam agente animam, quem strepitum ubi peruenisset Antipater, ratus pa-

An. mundi
3963. ante
Christum
nat. i.

Aqua calida apud Galilæam quā in lacum bituminis feracem effluit.

Herodes donatum militibus distribui iubet.

Herodes nobiliores Iudæorum potest obitum suum truncdari mandat.

Herodis ā Roma, litera veniunt, quā Aemen ā Cæsare occisum & Herodis liberam potestatem Antipatri pœniti di relictam esse ostendunt. Herodes malum simul & cultellum poposcit sibi ipsi manus violentas in se ferro cogitat, Achiabue nepos vero idem pœniti.

An. mundi
993. ante
Christum
nat. i.

*Antipater
iussu Herod-
i interfect-
us.*

trem vere vitam finisse, spem concepit fore, ut solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet. coepitque cum custode carceris de missione agere, multa & in praesens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille vero adeo non paruit, ut mox conatus eius Regi renunciarer, utque sollicitatus ab eo sit ostentato primum. Tum Herodes qui iam ante male affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans prae indignatione, & caput sibi mer verberans, quamvis morti proximus exiret se in cubitum, iussitque unum ex satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro funere condi in castello Hyrcanio.

C A P. X.

Herodii mori, testamentum & funeratio.

*Hedio & Ru-
finus c. 10.
Herodii testa-
mentum mu-
tatum.*

*Casari & Lu-
lia Casari
uxori ab He-
rode legati.
Herodes mo-
ritur.*

*Salome &
Alexas in
circo clausos
Iudaos do-
mum dimis-
tunt.*

*Hedio & Ru-
finus c. 11.
Herodii ad-
miutes gra-
tiarum ac-
tio.*

*Archelao Ro-
gi acclama-
tur.*

*Al. c. 12.
Herodii exo-
quia.*

*Germani &
Galli sub He-
rode suspensa
fuerunt.*

Deinde mutata voluntate mutavit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinaverat, Galilaeae simul ac Peraeae tetrarchiam constituit. regnum vero Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Pancada regiones tetrarchiae nomine assignavit Philippo filio, germano fratri Archelaei. Iamnia autem, Azotum & Phasaelida Salomeae forori suae attribuit, & argenti signati quingenta millia, habita est & ceterorum cognatorum ratio, abundeque prospectum singulis leganda pecunia & redditibus annuis. Casari quoque legavit argenti signati centies centena millia, praeterque vasa tam aurea quam argentea, magnumque vestis pretiosae numerum. Iulii autem Caesaris uxori, & quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die postquam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est, post detrusum regno Antigoni anno 34. ex quo autem a Romanis Rex declaratus est, anno trigesimo septimo, vir in omnes ex aequo servus, ita servus, iuris dominus: fortuna autem propitia usus, si quis alius ex priuatis enim natus regnum assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper evasisse feliciter, vixitque longissimum tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & adversariis, sed infelicitissimus meo iudicio. Ceterum Salome & Alexas priusquam Regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quemque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, ut in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio universam gentem sibi devinxerunt. Indicata deinde Regis morte, congregataeque in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia primum legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac benevolentia, rogabatque ut eandem servarent & Archelao filio, quem regni successorem tibi substitueret. Deinde Ptolemæus, cui anulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non alias ratum habendum esset, quam accedente consensu Caesaris: moxque acclamatum est Regi Archelao, & milites caeteruatim una cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri haerens praestitissent fidem atque operam, laetis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post haec funus parabat Regi, Archelao curante, ut exequia patri fierent quam splendidissimae, & omnem ornatum proferente ut in pompa comitaretur mortuum. Ferrebat autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & intrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, imposito capiti diadema, & desuper corona aurea, sceptroque in manu dextera. Iecticam stipabant filii & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primum satellites, deinde Thraeces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad praelium: reliqua

dein-

deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium usque per octo stadia, ubi quemadmodum ante mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbato, in templum ascendit, & quæcumque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum consensu suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulantes voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebatque grates quod obliti patris sui duriciæ, nihilo deterius erga ipsum affecti essent, pollicebaturque parem pro eorum studiis gratiam: adhuc tamen abstinere se à Regis nomine, quod ab auctoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quem sit testamenti à patre scripti confirmatio. quamobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntum ultro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cum nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterum quam primum constabitis esset in imperio, curæ sibi fore ut benevolentia omnium videatur dignissimus: daturumque operam, ut per omnia patre suo sit illis commodior. Illi vero, sicut vulgus solet, rati studiis aperiri mentem huiusmodi potestates inuentum, quo manifestius & officiosius eos alloquebatur Archelaus, eo maiori bus cum ferèbant laudibus, pœcebantque sibi ab illo beneficia: quidam ut læuius annuum tributum penderent: alii solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerisque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Morum nihil ille negabat, hoc agens, ut conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans. postremo re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

C A P. XI.

Populus seditionem mouet contra Archelauum.

Inter ea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deshebant Mathiam & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam meru coerciti non ausi fuerant luctu honorare aequilæ aureæ violatores recens neci traditos, tunc cum clamoribus & etulatu in defunctum Regem iactabant conuicia, quasi in mortuorum solatium: congregatiq; in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad penam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant, & ante omnia postulabant sacerdotium abrogati creato ab illo Pontifici, & subrogari hoc honore dignorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indigne ferret, compescere tamē placide conabatur, quod pararet profectionem ad Cæsarem, ut sententiam Cæsaris cognosceret. Itaq; misso ad eos magistro militum, per eum horatus est, ut omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse, quorum moleste ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opusque esse concordia, donec ad ipsos reuertetur confirmatus Rex assensu Cæsaris. tum dentum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent, ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatione ex strenue, periculum intentantibus quicumque conaretur verbis eos ad saniores mentem reducere: quod plus suæ voluntati tribuerent, quam auctoritati præfidentium, & indignum ducerent si amicorum,

An. mundi
3963.
à Christ.
nat. i.

*Archelau
epulum
multitudinis
præbat.*

*Archelauo
si à Cæsare in
imperio con-
stabilisus es-
set, curæ sibi
fore ut bene-
volentia om-
nium vi-
deatur di-
gnissimus
pollicetur.
Hædio &
Ruffianus
cap. 12:
al. 13.*

*Mathiam
seditionis &
socios quos
Herodes af-
fecerat sup-
plicio des-
sunt: Herodi
caroti in vin-
dictam ab
Archelao
deposcunt.
& pontifici
sacerdotum
abrogari po-
stulant.*

An. mundi
3964.
A Christ.
nat. 2.

Seditio in
Pascha
festo.

Tria millia
Iudaeorum
caesa.

Archelaus
Romam

proficiscitur,
multique e-

dem obnixu-

rium co-

mittantur.
Hedio &

Ruffinus
cap. 13.

ab. 14.
Sabinus

Hierosolyma

peruenit.
Antipas He-

rodus filius

parandi sibi

regni spe Ro-

mam na-
gat.

quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur vi-
tio. adeo enim concitati erant, vti tantum ius & fas putarent; quod
ipsis voluptatem allaturum videbatur, ne sui quidem periculi memo-
res, dum inimicos laedere cupiunt: & cum multi ad eos & Rege mitte-
rentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent
turbidos, neminem audire sustinebant, sed ad maiorem iram accende-
bantur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cumq; festum in-
staret, quo patrium Iudæis est vesci non fermentatis panibus (Pascha
vocat monumentum veteris ex Aegypto effugii, quo summa alacritate
maiorum solito populus maerat victimarum numerum, & infinita tur-
ba, nonnullique etiam extra regionis terminos habitantes cōfluunt reli-
gionis gratia) seditione deplorantes legis doctorum Iudæ ac Mathiæ
conglobati in templo permanebant, non deficiente victu; quem illos
non pudebat mendicatio quærere Tum Archelaus veritus ne ad grauius
aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte,
qui compescerent homines, priusquam cetera turba huius furoris in-
ficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione fero-
cia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus &horta-
tibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerisque occiderunt:
tribunus cum paucis effugerunt saucii. quo perpetrato rursus sacris o-
perati sunt. Archelaus porro de rerum summa periclitari sibi visus est;
ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos
immittit, simulque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus
templum succurrere, & quotquot ex eis peditum vim euasisent, iam in-
tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia vi-
rorum caesa sunt, reliqui fuga se in proximis montes receperunt. Arche-
laus autem per iracundiam edixit, vt omnes in sua discederent, illi metu
grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine dis-
ciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vna cum matre
sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum multosq; ex amicis alios,
& familia & regno committis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam
profecta est Salome, Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alii
quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paran-
da regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & prae-
cipue perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu
eunti occurreret apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in
Iudæam properans, ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus
commodum interueniens retinuit. aderat enim ab Archelao accersitus
per Ptolemæum. ita ille in praediis gratiam neque arces oppugnauit in
Iudæa, neque thesauros obsignauit regiones, omnia relinquens in pote-
state Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc
pollicitus mansit Cæsar. Sed postquam aliter Romam nauigauit, al-
ter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupa-
uit regiam, accitis deinde praefectis arcium & regis procuratorib; ratio-
nes reposcebat ab eis, & arces sibi committi postulabat. Praefecti tamen
non discesse runt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius ad-
uentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore et-
iam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad
quam excitatus erat per Salomen; quasi Archelao praferendus, eo
quod prioribus testamenti tabulis successor regni designatus fuerit, quæ
validiores deberent esse quam illæ scriptæ posterius. Ducebat autem
secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos
olim Herodis principum, & tunc suis fauentem partibus: sed maxi-
me illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens,

An. mundi
3964. à
Christo
nat. 2.

& diu versatus in regijs negotiis. quapropter suadentibus quibusdam, ut fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamēti paterni tabulis noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quam Archelai odio, libertatem maxime cupientes, & degere sub Romano præfide: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quam Archelaum studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemy Cæsari libellum obtulit. continentem ius suum & testamentum patris: simulque rationes pecuniarum Herodis obfignatas cum ipso anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Varique ac Sabinis literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum reddituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vendicans scripserat, amicos in consiliū aduocat, & in Caium Agrippæ & Iuliz filiz suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: moxque potestatem facit dicere volentibus de præsentī negotio. Ibi tum primus exorditur Antipater Salome filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius potestatem iam dudum inuasisset, non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiam si essent hanc poenam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, nō ipsi vsurpandum, siue Regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragium, siue priuato, quod esset peius etiam. quare immerito nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quantum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obieciebat ei muratos autoritate propria quosdam duces militum: quodque sedisset in regio solio, & tanquam Rex ad quasdam causas determinasset, annuissetque postulatū populi, denique nihil non fecisset, quod per Cæsarem confirmatus posset facere. ab illo quoque dimissos, aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multa quæ afferebat alia. partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comellationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: quæ indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, ut interdum tanquam personatus lachrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regijs, qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quam hæcenus fuit erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare, & choreis tanquam in morte inimici, non patris, haudquaquam abesse ab immani se credere. nunc venire ad Cæsarem ut annutu eius regnum accipiat, cum iam quæ non aliter se gessisset, quam si constabilitas Rex fuisset autoritate ipsius. maxime autem exaggerabatur in sacro loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tam hospites quam indigenæ victimarum more mactati sint, & sanum referunt cadaveribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam Regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam patrem, dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo Principe cogitasse, ut culus mores haberet cognitos: immo in prioribus tabulis eius aduersarium successorem destinatum Antipam, hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Immo etiam si iam tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam Rex

Antipater
Salome filius
apud Augustum
Cæsarem
Archelaum accusat.

An. mundi
3864. à
Christo
nat. 2.
Archelaum
Nicolaus
quæsat.

futurus sit, qui auctoritatem Cæsaris in confirmando regno contem-
pnerit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His di-
ctis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius co-
gnatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus
contra a ferebat pro Archelao eadem illam circa commissam ipsorum
improbitati imputandam, qui non prius à tumultuando desisterint, quàm
ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quod non solùm
maliciam suam exercuissent, verum aliis etiam necessitatem fecissent
audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infe-
statum Archelaum, sed reuera cōtumaciam hanc ad ipsius Cæsaris per-
tinuisse iniuriam, missos enim ab eo qui tumultuantes sedarent, factō
ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus
patrocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dummodo
odio, quo prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse
culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defen-
sionem sumpta in se proritauerint. Cætera quoque, de quibus Archela-
um accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens, nihil horū
nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quam ipi videri
velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse
cupidinem lædendi cognatum hominem, cum de patre bene meritum,
tum ipsos omnibus semper persecutum officiis. Testamentum certe à
Rege mētis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse
tabulas, has vero tanto magis, quod Cæsari rerum domino auctoritatem
confirmandi relinquunt. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturū,
qui cum maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis, nunc extremā
eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socii, & om-
nia fidei suæ permittentis, testamentum ratum habiturum. multum
enim interesse debere inter horum maliciam, & Cæsaris virtutem atque
fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ
mētis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper
ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligē-
do successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subieciisset
omnia. In hunc modum Nicolaus quoq; dicendi finem fecit. Tum Cæ-
sar Archelaum ad genua sibi accidentem crexit humanissime, dignum
esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento
præscriptum, & Archelao ipsi commodum: vidensq; hac promissione
confirmatū in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea statuit: & dimis-
so concilio, solus secum dispiciebat, vñne regnum ratum faceret, an
commune iūneret Herodis generi, præsertim cum omnes eius ope indi-
geant.

CAP. XII.

*Seditio Iudeorum contra Sabinum, & quomodo Varus antea
eius paruit.*

Martha
Archelai
mater mor-
itur.
Varus sedi-
tionis Hie-
rosolymæ
recessit.

Sed priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Martha-
ce Archelai mater morbo vitam finit, & à Varo Syriæ præfide vene-
runt literæ defectionem Iudeorum significantes. Nam discessum inde
Archelai secuti sunt magni in ea gente tumultus: ad quos compescen-
dos cum Varus venisset, auctoribus eius motus affectis supplicio, & ma-
xima ex parte seditione compressa, reuerrens Antiochiam legionem
vnam reliquit Hierosolymis, vt Iudeis nouandarum rerum facultatem
præberet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. quamprimum
enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabatur.

10 dæros, fretus relictis illic copijs, & parem se iam putans populo nam ar-
 matis multis satellitib. contraludzos his vtebatur, molestant eos & ad
 de seditionem irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violentas
 pecuniz Regia scrutationes faceret, priuati lucri & prædæ cupidine.
 Igitur instante pentecoste, sicut nos, vocamus celebritatem quandam
 patriam, confluerunt vndique multa millia non solum religionis gra-
 tia, verum etiam indigne ferentes Sabini intemperias, nec tantum ex
 Iudæa grauius offensa, sed & Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hieri-
 chunte & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sa-
 20 bino expetere. partimque trifariam hoc modo castra faciunt: pars vna
 circum occupat, reliquarum duarum altera templum à septentrionali
 & orientali regione circumfider: ab occidentali altera, qua sita erat do-
 mus Regia. Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant.
 Tum Sabinus territus audacia hominum, quibus decretum esset, aut
 mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet,
 relictamque legionem præsentis periculo eripiat, alioqui breui contru-
 cidandam. ipse concessa castelli turre celsissima, quæ in honorem He-
 rodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis
 innuebat, vt in Iudzos eruptionem facerent: & cum ne amicis quidem
 20 se auderet committere, postulabat, vt alij propter eius avaritiam mor-
 tis periculo se obijcerent. qui postquam progredi ausi sunt, confictus
 sui occerimus. & quamuis strenue milites rem gererent, non tamen
 frangebantur Iudzorum animi, licet multis cadendibus: sed circumdu-
 cta suorum parte ascenderunt porticus quæ erant in extimo templi
 ambitu: vnde in aduersarios pugnantes, vel manumittebant, vel fundis
 in torquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores
 etiam totius prælij. quin & lagittarij è superiore loco impetebant ex-
 positos iñibus, nec valentes contra missilibus ad se pertingere, eoque
 30 facilius vincebant. atque hæc pugna conditio diu durauit. deinde Ro-
 mani indignitate rei moti, ignem clam subiiciunt porticibus: qui mul-
 tis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit:
 eius materies quod esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facile
 correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absum-
 pta sunt, & quorquoque illuc ascenderant, improuiso perierunt exitio,
 pars enim cum tecto ruente vna præcipitati sunt, pars à circumstantib.
 telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in
 flammis sese dederunt, aut suismet gladijs confecti sunt. quod si aliqui
 refugientes qua ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes
 40 Romani contrucidauerunt, quod inertibus nihil prodesset ferocia,
 ita, vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis
 euaderet. Tum Romani qua se incendium remisit alij ab alijs pro-
 trusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniz conditorium, cuius bona
 pars furto militum disperijt, ad Sabinum autem propalam quadrin-
 genta talenta ex ea præda relata sunt. Iudæi vero duplici calamitate
 affecti sunt, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & in-
 super spoliato sacrario. facta tamen globo è pugnacissimis circumdede-
 runt Regiam, incensuros se eam, & omnes intus occisuros minitantes,
 nisi quamprimum discederent: quod si mox abirent, impunitatem Sa-
 50 bino vna cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima
 pars stabat. Rufus quoque & Gratus, qui sub se habebant tria mil-
 lia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exerci-
 tu, in partes Romanorum se transferunt: simulque equitatus qui Ru-
 fo duci parebat, non mediocris sane ad rem Romanæ accessio. Interim
 Iudæi nihilo segnius instabant oppugnationi, muros suffodientes cu-

An. mundi
 3964.
 ante Chri-
 stum nat.

2.
 Al. ca. 13.
 Sabini ama-
 ritia Hiero-
 solymu ingen-
 tem seditione
 in festo Pen-
 tecostes can-
 citat.

Iudæorum
 cum Roma-
 nis acerrim
 confictus
 circa tem-
 plum.

Iudæi per-
 multis in la-
 cunarijs pe-
 reunt.

Sacra pecu-
 nia bona
 pars militum
 furto dispe-
 rit.

Regia ab
 Iudæis ob-
 sessa.

Rufus &
 Gratus.

Herodis exer-
 citus Præfe-
 cti in Roma-
 norum par-
 tes se tranf-
 ferunt.

An. mundi

3964.

à Chri-
sto nat.

2.

Hedio &

Russ. c. 15.

Tumulus in

Iudaa vray.

Duo millia

Herodis mi-

litarum bello

regis impe-

runt.

Iudas Ezechia

latronum du-

ctoris filius.

Simon Hero-

du servus.

meulis & auerſarios hortantes, vt abirent, neve diutius vindicantibus
 ſe in libertatem à maioribus acceptam obſiſterent. At Sabinus liben-
 ter quidem inde abduxiffet milites, ſed ſidem promiſſis habere non
 poterat propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hoſti-
 um ſuſpectam habebat, & expectabat à Varo ſubſidium. In hoc re-
 ſtatū etiam alibi per Iudæam diuerſis in locis innumeri tumulus
 exoriebantur, vt quemq; aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas.
 Duo enim virorum millia, qui aliquando ſub Herode meruerant, tunc
 vero dimiſſi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regioſ,
 reſiſtentes ſibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nuſquam æquo loco
 eos ſuſtinere auſus, vt veteranos & bellandi peritiſſimos, tuebatur ſe &
 ſua quantum poterat aſperitatibus acceſſu diſſiſilibus. Quin & Iudas
 Ezechiz latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugna-
 ti filius, apud ſephorim vrbeſ Galilææ collecta circa ſe hominum deſ-
 peratorum manu incurſabat Regis ditionem: & potius eius armamē-
 tario, armatiſque inde ſuis ad vnum omnibus, pecuniā quoque Regi-
 am in illis locis occupauit: iamq; formidandus accolis ſpoliabat in quoſ-
 cunque incideret, aſpirans ad regnum, aſſedansque hoc fatigium non
 bonis artibus, quarum imperitus erat, ſed nocendi licentia. Dum ita vbiq;
 turbatur, etiam Simon Herodis Regis ſeruus, vir alioqui & forma & ſta-
 tura & robore egregius inprimis habitus, auſus eſt diadema ſumere ſibi
 patuſq; numeroſis copiis, & Rex conſalutatus ab inſana multitudine,
 placebat ſibi præ quouis alio, auſpicatus poteſtatem diripienda ac in-
 cendenda Hierichuntina Regia: paſſimq; crematis alijs Regis palatijs,
 & præda conceſſa ſuæ factionis hominibus, maiora etiam auſurus vide-
 batur, ni mature occurſum fuiſſet. nam Gratus regiorum militum dux
 tum Romanorum partes fouens, ſuas copias contra Simonem duxit:
 vbi poſt acerrimum conſictum tranſammani homines incompoſiti, &
 ferociter magis quā perite pugnantes deſecti ſunt: ipſum Simonem per
 anguſtias qualdam fugientem Gratus aſſecutus obruncauit. Apud A-
 martha quoque Iordani flumini appoſita palatium Regium incenſum
 eſt à quadam hominum colluue, qualis & circa Simonem fuerat. Tan-
 tum tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quod proprium Regē
 non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio:
 qui vero externi ad caſtigandos ſi diſiſoſos venerant, malum potius exa-
 cerbarent, graues ſuperbia ſimul & avaritia. Quandoquidem & Athro-
 ges, vir nec maioribus clariſ prognatus, nec virtute aut opibus ſulnix,
 ſed paſtor haſtenus obſcuriſſimus, vaito tantum corpore aut manuum
 robore inſignis, attentauit dignitatem Regiam, paratus animæ pericu-
 lo depaciſci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipſi gran-
 diſtatura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, inſtrumen-
 tum, vt ipſis videbatur, idoneum ad occupandam tyrannidem, quod
 eorum quiſque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba
 confluerat, quam in fratres quaſi legatos diſtributam obire iubebat
 prælia: ipſe diademate ornatus conſultabat de rebus agendis, quarum
 penes ſe ſeruabat arbitrium: durauitque diu poteſtas huius, & non in-
 nis regis appellatio, dum quicquid collibuſſet extequitur, maxime
 in Romanos cædiſos ſæuiens & milites regioſ, verſique ex æquo inſen-
 ſus: his propter licentiam qua ſub Herode uſi fuerant, Romanis propter
 recentem iniuriā. Id odium indies magis exaſperabatur, imminabant-
 que vbiq; omnib. vel lucri cupidine, vel in conſuetudinem iam verſa
 occidendi libidine. Circa Emauſtem etiam Romanam cohortem fru-
 menta & ex na in exercitum portantem inſidijs exceperunt: ductaq; q;
 eius Arrium centurionē cum quadraginta fortilliſimis peditib. telis con-

fixerunt: reliquos nihilo meliora iam expectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis castrorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore praelia per occasionem conferentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandem & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemaeo maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quod eius copiae exhaustae essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedit. sed id aliquanto post factum est. Tunc vero Iudaea plena erat atrociniis, & vt quisque seditionum coetus conuerterat, passim reges creabantur in reipublicae perniciem, quod minima eius mali pars rediret ad Romanos: ipsi vero inter se diuturnis confisterentur caedibus. Ceterum Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiam legionem, assumptis duabus reliquis, (nam tres in vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum, properabat in Iudaeam vt oblectis succurreret, iussu qui praemittebantur conuenire. Ptolemaidem Berytiorum etiam urbem praeteruendo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petrus, amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tam peditum quam equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galileos eius vrbes agrorum finitimos. qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Saphoriam cepit, & venditis sub hasta incolis, urbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditionum contagio: castra autem posuit in quodam viso, qui erat Ptolemaei possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, moxque incendunt quamuis munitissimum. quin toto illo itinere nihilo eos effugit, omnia milcentes flammis ac caedibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu in vindictam castrorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cum appropinquarent Hierosolymis Iudaei qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi disfluxerunt, oppugnatione, quam insperabant, relictâ. Hierosolymitani autem Iudaei grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluisse, bellum vero non ex sua sententia sed ex conuenarum audacia susceptum: & se adeo non oppugnasse Romanos, vt potius vna cum illis oppugnati fuerint. & iam ante obuiam ei processerant, Iosephus Herodis Regis nepos, Gratusque, ac Rufus cum suis militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se etiam ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio receptos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes atque sunt in cruce: ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quique contra eius voluntatem lucritudine multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudaeorum in vnum confluisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conferere, deditionem fecerunt arbitrati Achibi. Varus autem data seditionum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cesarem. Ille ceteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios auidaduertit, quod nec cognationis nec iusticiae respectu à nefarijs ar-

An. mundi
3965.
à Christo
nat.

3.
*Atibrongo
cum fratri-
bus captus.*

*Herodius &
Roff. c. 16.
Varus Sabi-
no succurrit*

*Saphoria ca-
pta eius in-
cola sub ha-
sta venditi.
Arus ab
Arabibus in-
census.
Sampho &
Emmaus
cremata.*

*Varus Hiero-
solyma per-
uenit, ac le-
gionem ob-
sessam libe-
rat.*

*In defectionis
auctores ani-
maduerti-
tur.*

An. mundi
3966.
à Chri-
sto nat. 4.

Herod. &
Ruff. ca. 17.
al. 16.

Indaeorum
legatio Ro-
mae.

Archelaus
& Indaeorum
legati coram
Caesare com-
parent.

Indaeorum
legati Hero-
di & Ar-
chelai accu-
sant iniqui-
tatem.

mis abstinerint. Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosoly-
mis eadem legione in praesidio, reuersus est Antiochiam. Archelao au-
tem Romae aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eo Vari
permissu Iudaeorum legatio, postulans, ut eis liceat suis legibus viuere:
erantque legati quinquaginta, quibus aderant Iudaeorum urbem incol-
entium plus quam octo millia. cumque Caesar conuocasset in eadem
Apollinis magno sumptu à se exstructam concilium amicorum & prima-
riorum ciuium, venerunt eo & legati, prosequente Iudaeorum turba,
& Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis, neque
ah Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari
grauabantur, quod puderet eos coram Caesare aduersari homini tam
propinqua coniunctio necessitudine. Aderat & Philippus à Syria Vari
horratu veniens, ea potissimum de causa, ut fratri aduocatum ageret,
cui Varus bene cupiebat: deinde non nihil sperans, si impetrarent Iudaei
potestatem viuendi suis legibus, fore ut, diuiso in Herodis progeniem
regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudaeorum
legatis dicendi copia, postulantes non esse vltius quam multis vitam admi-
sisse Herodis iniquitate orsi sunt. Regem illum fuisse nominatenus,
alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subiectae gen-
tis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum
esse ingenio. Nec opus esse commemorari quam multis vitam admi-
set, cum longe deterior fuerit conditio superstitum, quos non modo
perpetua truculentia & asperitate teruerit, sed bonis etiam eorum
rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habita-
tas illud ornamentis excoluisse, quo magis in suo regno sitas exhauri-
ret exactionibus: adegissetque gentem suam ad extremam paupertatem,
quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum
probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliatur, aut facta viuendi
gratia, nudat eos possessionibus. deinde cum annua tributa imposita sint
per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum
eius & aulicorum, atque etiam seruorum, qui huiusmodi exigendis praes-
essent, ut hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio enim
praetereundas conspurationes virginum, & per contumeliam ereptam
matronis pudicitiam: quandoquidem haec patientibus maximum sit
solatium, si à quam paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non
aliter praefuisse Herodem, quam & grauissimae bellae in eos commissum
fuisse imperium. Itaque cum multis olim ea gens oppressa sit cladibus,
nullum tamen exstare in rerum monumentis exemplum, cum quo co-
ferri possit praesens per Herodem illata calamitas. Quapropter merito
ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quod ita pu-
tarent, fieri non posse, quin quicunque tandem Herodi succederet,
moderatus multo tractaret subditos: & in eius gratiam patrem hono-
ratum luctu publico, libenter gratificaturis & in ceteris ad concilian-
dam sibi eius beneuolentiam. At illum, quasi timeret ne non videretur
germana parentis sui soboles sine dilatione declarasse popularibus. quid
de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potestate, cum
totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Caesaris: editumque
mox subditis futurae viuentis ac modestiae & aequitatis specimen, dum tria
millia suae trib. ciuium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non
igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele faci-
nus adhuc seditionis reos se conetur peragere. & ius regni sibi vendicet?
Postremo, summa postulatorum haec fuit, ut mutata reipub. forma post-
hac sine regibus agerent, & contributi prouinciae Syriae Romanis pate-
rent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus. dele-

gentur & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis legatis Iudæorum, Nicolaus utique patrocinator est, dicens Herodem quidem, quoad vixit, nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui, si in istam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus laessere. Quæ vero obiciantur Archelao, ipsorum impuranda esse violentæ contumaciæ: qui cum affectassent res concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vicio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos, Versa deinde in accusatores criminatione, aiebant eos libenter agitari seditionibus, quod nesciant parere legibus, esseque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

An. mundi
3966. à
Christo
nat. 4.
Nicolaus
Herodem &
Archelaum
excusat.

C A P. XIII.

Cæsar Herodis testamentum confirmat.

Cæsar vero his auditis, dimisit concilium. Paucis deinde post diebus Archelaum non Regem declarat, sed, dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa, ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quamprimum ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transiordanæ regio cessit cum Galilæa, & CC. talenta annua. Batanza vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (ut vocant) domus obigit Philippo, & centum talenta annui redditus, Archelao vero Iudæa & Idumæa præterque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est. eo quod exteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaſte, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici institui vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ cōtribuit. DC. autem talenta quorannis redibant è sua ditione ad Archelaum. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium. Salome autem præter legatas à fratre vrbes lamniam, Azotum & Phasaelida, argentique signati quingenta millia Cæsar largitus est in Ascalone palatium præcipiebatque ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita sunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita ut testamento cauerat. Dux deinde eius filiarum virgines præter reliqua sibi à patre, accipere ex Cæsaris munificentia ducenta quinquagena signati argenti millia, & elocatz sunt Pheroræ filiis imo totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æstimatione cessit ipsius filiis, paucis aliquot vasis sibi retentis, non tam ob precium caris, quam ob amici memoriam.

Archelaum
Cæsar ethnarcham
constituit,
regniq. dimi-
dium in du-
os Herodis
filios Philip-
pum & An-
tipam parti-
tur.

Salome.

Herodis dua
filia virgines
Pherora &
liu elocata.

C A P. XIV.

De Pseudalexandro.

His ita ordinatis per Cæsarem iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit semetipsum in Herodis familiam, per occasionem similitudinis. qua retere-
bat Alexandri ab illo extincti effigiem, attestantibus omnium quot-
quot vtrumque viderant oculis: atque hac via grassari cepit ad regium fastigium: itaque ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius regis rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias illius institutione finge-
bat se Alexandrum illum Herodis filium, morti subtra-
ctum cuiusdam beneficio, cui demandatum sit eius

Herodis &
Ruffin. c. 18.
al. 17.
Pseudalex-
ander.

An. mundi
3966. 2
Christo
nat. 4.

interficiendi negotium. suppositis enim necis ipsorum vicariis, & se ere-
ptum & fratrem Aristobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non de-
sinebat fucum facere: cumq; Cretam appulisset, quotquot Iudæorum
venerunt in eius colloquium. omnib; rem persuasit, & ausus ab eis
pecunia, traiecit in Melam insulam: vbi magnam pecuniam vim quæsiuit
prætextu regis profapaz. Etiam sperans recepturum se patrum prin-
cipatum, remuneraturumq; beneficos, Romam properat suis hospiti-
bus deducentibus. cumque adnauigasset Puteolos, ibi quoq; à deceptis
Iudæis simili favore exceptus est, concurrentibus tanquam ad Regem,
qui Herodi vel hospitii iure coniuncti, vel aliquo obstricti erant benefi-
cio. in causa fuit hominū natura rumorū auida, præsertim concilian-
te formæ similitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro
fuerant, persuasum erat hunc ipsum esse, non alium, idq; aliis non du-
bitabant asseuerare iureiurando interposito. Quod postquam Romam
perlarum est, vniuersa Iudæorum illic agentium multitudo profecta est
obuiam, tam insperatam salutem ad Dei referentes gratiam, & publico
applausu propter matrum genus excipientes hominem lætica gesta-
rum per vias. nihil enim ei ad regium cultum decrat, suppeditantibus
sumptum hospitibus: affluenteq; certatim multitudine, acclamabatur
fauitis ominationibus, vt fieri solet in re præter spem incolūni. Id vbi
allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quod si iheri He-
rodem non tam facile potuisse decipi in re tam seria, nonnihil tamē spe
motus, Celadum vnum ē suis libertis familiariter olim versatum cum
adolescentibus illo mittit, iussu vt Alexandrum in conspectum suum
adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non ta-
men imponi potuit Cæsari, quod non tanta esset similitudo. vt eria præ-
denter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat
duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & e-
ducatis contingere, quod ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam
igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atq; discipu-
lum, & ex compositis loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid
factum esset simul crepro Aristobulo, aut curnam ille non venisset, vt
vna cum fratre eius tam præclaris natalibus de bitū reposceret: & respon-
sum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum, quibus mare nauig-
antes expoliti sunt: vt si quid ipsis contigisset durius, non omnino Ma-
riammes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hæc illo
asseuerante, simulq; concinente autore huius fabulæ, Cæsar deducto a-
dolescente: Tibi, inquit, si non me quoq; coneris fallere, merces erit im-
punitas: quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quinnam sis, &
quiste ad hæc audenda impulerit. neq; enim istius ætatis est tam inlidi-
osa malitia. Ibi ille, cum non posset aliud, totum commentum indicat,
quibus modis, & a quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandri ū,
vt pallicita seruaret, in remigum ordinem allegit, quod esset valido cor-
pore: doctorem vero eius affecit supplicio. cæterum Meliis abunde ma-
gna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atq;
ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

Pseudale-
xander Ro-
mam peru-
nit.

Pseudale-
xander Cæ-
sar: impone-
re non potest.

Pseudale-
xandrum
Cæsar in re-
migum or-
dinem alle-
git.

C A P. XV.

Archelaus iterum accusatus Vienne relegatus est.

Cæterum Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro
Boerhi filio pontificatum abrogat, insinulato quod seditionis con-
senferit: eamque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud
Hierichuntem deinde regiam magnifice refecit, aquarum quibus Nea-

ra vicus inundabatur, dimidio deriuato in palmetum recens à se in sub-
 iecto campo confitum, nouum etiam vicum conditum à se denominauit
 Archelaida: & contempro more patrio, Glaphyram Archelai Regis fi-
 liam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo iusces-
 ptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores
 ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis
 locum Iesu Sisz filio. Decimo autem principatus Archelai anno prima-
 tes tam Iudæorum quam Samaritarum non ferentes eius tyrannidem,
 detulerunt eum ad Cæsarem, maxime cum scirent eum contra ipsius
 mandatum fecisse, à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præfesse subdi-
 tis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ
 agentem, & ipsum Archelaum nomine: nec dignatus quicquam scribe-
 re, Vade, inquit, & quamprimum illum ad nos adducito, qui accelerata
 nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio:
 indicataque voluntate Cæsaris, ad profectiorem hortatus est. Mox ubi
 venit, Cæsar auditus eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum
 Viennam in exilium, quæ est vrbs Galliæ, multatum prius omni pecu-
 nia. Sed priusquàm Romanus euocatus est, amicis tale narrauit somnium.
 Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bobus ab-
 sumi: experrectusque non contemnendam visionem ratus, coniecit rores
 diuinos super ea conspexit, quibus dissentientibus cum variaret inter-
 pretatio, Simon vir Elius præfatus veniam; ait hanc visionem Arche-
 lao significare mutationem in deterius, boues enim significare miseri-
 am, quod in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mu-
 tationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat,
 nec faciem. cæterum decem illas spicas totidem annorum præfinire
 numerum, eas enim redire sinuis vicibus, iamque insistere Archelao do-
 minationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post eu-
 ius visionem, quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euo-
 candum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori
 accidit, Archelai regis filiz. hæc, vt iam diximus, virgo nupsit Ale-
 xandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum
 nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoque defuncto viduam apud patrem
 agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamme priore
 coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao
 tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem com-
 plexu excipere præ gaudio. Illum vero exposulantem dicere, Confir-
 masti, Glaphyra, vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus,
 quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum pa-
 rens, oblita nostri amoris eapta es secundarum nuptiarum desiderio. ac
 ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso,
 turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao,
 fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris
 tuæ beneuolentiæ, teque liberabo ab hoc opprobrio, mitique te meam
 vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud quosdam familiares
 sibi mulieres, post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic refe-
 rendum putavi, quod sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res ma-
 gni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ
 prouidentiz argumentum continens. Cui vero hæc videatur incredi-
 bilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitan-
 tur ad virtutis studia. Cæterum ditione Archelai contributa Sy-
 riæ, missus est illo à Cæsare vir consularis Quirinus, qui
 censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai do-
 mum venderet.

An. mundi

3966.

A nato

Christi. 4.

Pontificatus

Iozaro ab-

rogatus tra-

sferitur in

Iezarum,

ab hoc in so-

sum Siaz.

Archelai

condita.

Archelao

in exilium

missus.

Archelai

visionem Si-

mon vir Es-

sai inter-

pretatur.

Glaphyra

somnia.

Quirinus

Syria cen-

sor.

FLAVII IOSEPHI ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER Decimus octauus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVIII. Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Quirinius ad censendam Syriam & Iudam mittitur à Cesare, & procurator eiusdem Caesaris in Iudam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilaeus res nouas molitus est.*
- II. *Qua & quot scilicet apud Iudaeos fuerint.*
- III. *Urbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Caesaris condita.*
- IIII. *Iudeorum contra Pontium Pilatum seditio.*
- V. *Quid Iudaei Roma degentibus acciderit, & de Pilato.*
- VI. *Vitellii aduentus, Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, ut impetratu ab Artabano obsidibus bellum contra Arctam susciperet.*
- VII. *Herodis bellum quo ab Arcta superatus est.*
- VIII. *Navigatio Agrippae ad Tiberium, & quomodo accusatus uinctus sit, utque postea: & ipsum Tiberii à Caio successore solutus sit.*
- IX. *Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.*
- X. *Iudeorum & Graecorum apud Alexandriam seditio.*
- XI. *Caius in Syriam mittit Petronium in Iudam bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.*
- XII. *Quo in statu res Iudeorum apud Babylonem fuerint, & de Asinae ac Anilaofratribus.*

C A P. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudam mittitur à Cesare, & procurator eiusdem Caesaris in Iudam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilaeus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum usque prouectus, & in primis clarus, à Cesare mittitur in Syriam, ut iura populis redderet: facultatesque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, praefectus turmae equitum, penes quem esset totius Iudaeae rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudaeam venit iam attributam provinciae Syriae, ut percerenser facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi vero tametsi primum recte ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter parendo auctoritati Pontificis Iozari, qui Boethi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Existit tamen post quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Phariseo Saddoco, sollicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quam manifestam seruitutis professionem esse

*Hedio & Rufinus
cap. I.
Quirinius
in Syriam à
Cesare ut
iura populis
redderet,
mittitur.
Coponius
Praefectus
Syriae.
Census po-
pulis Iudaici.
alias c. I.*

diditans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta foreunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hęc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid, atque ita dici vix potest, quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscebant cædibus & latrociniiis, promiscuisque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus: prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed reuera priuatorum lucrorum studio. Itaque conficiantibus se mutuo ciuibus, & furiosissima contentione certantibus, ne externus quidem hostis cessabat interm. ac ne extrema quidem fames forte superueniens potuit eos compescere quo minus sæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili sanguine, donec postremo malum eo progressum est, vt hostilis flamma Dei templum inuaderet. Adeo periculosum est patrios ritus labefactare & conuellere. Si quidem Iudas & Sadducus omnium harum calamitatum autores fuere, dum super tres pristinas sectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatum ad se contrahunt: id quod non in præsens tantum turbauit Rempublicam, sed futurarum etiam cladum fuit seminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis disserere, propter quæ tot mala gentem nostram inundauerunt.

CAP. II.

Quæ & quæ secta apud Iudæos fuerint.

Iudæi patris sapientiæ studiosi iam inde à multis retro seculis in tres sectas erant diuisi. Essenorum, Sadducorum, & eorum quæ Phariseorum vocata est. De his licet non nihil in secundo Iudæici belli volumine à nobis dictum sit, tamen nunc quoque paucis dicere non abs re fuerit. Ergo Phariseorum vultus simplex est, nullis mollitis deliciis, & quicquid his ratio dictauit, id sequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis respondere monentibus aut obloqui. Facto quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis assensum adiungunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cum omnia fiant ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt esse immortales, & sub terris eorum iudicia fieri, tum præmia cuique contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnati carceribus, illis facilem esse ad vitam reditum. per hęc placita magnam sibi auctoritatem parauerunt apud populum, & quicquid ad solennes preces ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præscriptum solet fieri. Tantum habent à ciuitatibus sapientiæ, temperantiæ & vitæ honestioris testimonium. At Sadducorum opinio cū corpore extinguit simul & animas: nec aliud quicquam præter legem seruandum existimant. nam de sapientia cum præceptoribus discipulare ad virtutem reputant. huius sectæ pauci sunt, sed fere dignitate præcipui. ex horum tamen sententia vix quicquam agitur. nam quoties magistratus licet inuiti suscipiunt, Phariseorum decretis assentiunt, ni facerent non ferendi à plebeiæ multitudinem. Essenorum vero placitum vniuersitatis regimen citra exceptionem Deo assensit, immortalitatem animis; nec aliud quicquam æque ac iustitiam omni contentione expetendum existimat. ad templum autem donaria mittentes sacra ibi non faciunt, quod sanctioribus vtantur ceremoniis: quæ propter exclusi à communi fano seorsum sacrificant: moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miran-

An. mundi
3973. à
Christo
nat. II.
*Cades, latrocinia, seditio
& fames in
Iudæa.*

*Templum
Hierosolymis
incensum.
Iudas & Sadducus quar-
ta secta au-
tores.*

*Hedio &
Ruff. c. II.
Alias c. 5.
Tres Iudæo-
rum sectæ,
de quibus lib.
2. de bello Iu-
dæico c. 12.
Phariseorū
dogma.*

*Sadducorū
opinio.*

*Essenorum
placitum.*

An. mundi
3973. à
Christo
nat. 11.
Effimerum
vita & mo-
rum.

Pisti apud
Dacos.
Iudas Gali-
lae quartus
seculo ante.

Gessij Flavi
iniuria.

da etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longe supe-
rant, multis iam seculis triti in eius continuis studiis. Facultates in
commune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quam
quiuvis nihil possidens. Atque hoc instituto viuunt virorum supra qua-
tuor millia, nec vxores habentium, nec seruos, quod alterum ad iniu-
riam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ
parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant.
Questores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum
reditibus & frugum promentu cibos eis conficiant. In summa eandem
fere viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos phili nomin-
antur. Quartæ autem studium sapientiæ sectantium vitæ primus autor
fuit Iudas Galilæus. hic cætera cum Phariæis consentiunt, nisi quod con-
stantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum domi-
num habendum ac Principem, & facilius vel exquisitissima poenarum
genera laturi vna cum cognatis suis ac carissimis, quam mortalem ali-
quem appellaturi dominum. quod quia multis sæpe spectatum scio,
plura de hoc non libet dicere. non enim vexo: ne fidem non inueniant
mea verba, imo illud potius, ne tam insignem patientiam & doloris
contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum
in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flavi iniuriis, quibus
postremo effectum vt delicerent à Rom. pop. Et de Iudæorum sedis hæc
sufficerent.

C A P. III.

*Urbs ab Herode & Philippo tetrarcha in honorem Caesaris
condita.*

Holod & Ru-
fina c. 3.
Ananias Se-
thi filius in
Iozari Pon-
tificis locum
surrogatus.
al. c. 6.
Sephori Ga-
lilææ caput,
Betaraphtha
Iulias appel-
lata.
Panae,
Bethsaida.
Ossa huma-
na per tem-
plum sparsa.
An. mundi
3974. à
Christo
nat. 12.
Hodis & Ru-
fina c. 4.

Q Virinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, pera-
toque censu, qui incidit in annum trigésimum septimum post vi-
ctum à Cæsare in Adriaca pugna Antonium, cum mora esset contra Ioa-
zarum Pontificem plebis seditio, priuauit cum hac dignitate, & Ana-
niam Sethi filium substituit. Herodes vero & Philippus suæ quisque te-
trarchiæ res ordinauit & composuit: quorum Herodes Sephori cin-
decim milibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculum. aliud dein-
de oppidum quod tunc Betaraphtha dicebatur, communitum, no-
mine mutato Iulida ab vxore imperatoris appellauit, Philippus quoque
Panaea sitam ad Iordanis fontes, instruxit ædificiis, indito Cæsare
nomine. Vico etiam Bethsaida in ripa lacus Genesarethini vrbis speciẽ
addidit, frequentato incolis & aucto opibus. quem Iulix Cæsaris filix
cognominem esse voluit. Cæterum Coponio, quem cum Quintinio mis-
sum diximus, Iudæam administrante, huiusmodi quiddam accidit. In
sesto azymorum quod Pascha vocamus, mos est sacerdotibus post me-
diam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimum aperte
sunt, Samaritani quidam clam ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa
humana per porticus & per totum templum: quo factum est, vt post hæc
sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo post Coponius
Romam reuertitur, successore accepto M. Amburio, cuius tempore Sa-
lome Herodis regis vxor vita decedens Iulix Iamnia cum sua topar-
chia reliquit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidemque pluri-
mis palmetis consistam, quoru fructus est præstantissimus. Huic succe-
ssit Annus Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit
Romanorum Imperator, præfuitque Reipublicæ annos quinquaginta
septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero qua-
tuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperii socius & parti-

ceps. Vixit autem annos septuaginta septem. Ei Tiberius Nero priu-
 gnus successit, Iuliz filius, Romanorum imperator tertius: a quo quin-
 tus Iudzorum præsles missus est in Annii Rufi locum Valerius Gratus.
 Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabii filium iussit esse Pon-
 tificem: quo paulo post deiecto, in Eleazarum Anani Pontificis filium
 eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordi-
 nem, & Simoni Canithi filio Pontificatum tribuit. huic quoque anno
 in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Iosepho qui cognomina-
 bat Caiaphas. His ita gestis Gratus Romam repperit, in Iudæa exactis
 10 annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Hero-
 des porro tetrarcha receptus in amicitiam Tiberii, de ipsius nomine vr-
 bem a se conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Gali-
 læ in ora lacus Genesarethici: vnde non longe apud Emmaum tehi vi-
 tum sunt aquæ calidæ. hæc partim a conuenis, partim a Galilæis habita-
 ta est: quorum nonnulli eo migrare coacti sunt, quidam etiam è nobili-
 tat. sedes illic sibi optauerunt. quoque maior esset frequentia ibi rece-
 pti sunt ad incolendum triam tenuissimi quique vnde cunque consuen-
 tes, & in his aliquot quos non satis contabatur esse liberos. hos magnis
 20 immunitatibus ac beneficiis prosecutus adstrinxit a habitandum, &
 aliis domos, aliis agros largitus: quo minus horregent ædificatam præter
 ritum patrium solo multis sepulcris referto: cum iuxta nostras leges ad
 septem dies impurus habeatur qui in talibus locis habiter. Eodem tem-
 pore Phraates Parthorum rex per insidias sublatu est a Phraatace filio,
 huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillam Italici
 generis Thermusam nomine, inter cætera donâ a Cæsare missam, pri-
 mum in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore
 obstupescens præcellenti mulieris forma, suscepto iam ex ea Phraata-
 ce filio, legitimo thoro etiam sibi coniunxit. Quæ cum quicquid vellet
 regi persuaderet, cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, Intel-
 30 lexit nihil se effecturam nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persua-
 sit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cun-
 ctatione faciendum fuit patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. In-
 terea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tadio sum ratus
 expectare dum a patre decedente Principatum acciperet, cum matre
 cuncta eum consuevit, cum qua creditus est etiam itupri habere con-
 suetudinem. Ergo parricidio simul & incestu exosus popularibus, prius
 quam confirmaret suas opes, per tumultum pulsus interijt. Tum vero
 nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere
 40 ipsorum Reip. nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum
 sanguine: putantesque satis esse semel violatam regiam maiestatem Ita-
 licæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat qui-
 dem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem,
 quod intraçtabilis esset & ad iram pronissimus. hunc coniurati ali-
 quot interfecerunt, vt quidam tradant, in conuiuio. solent enim per-
 petuo gettare gladios. Vt vero à pluribus fertur, in venatione occisus
 est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obli-
 50 bus, prælatique est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax
 eius fortunæ, quam ei duo maximi in terris offerebant, imperium, ex-
 ternum simul & domesticum. Sed brevis pœnitentia subiit barbaros,
 natura mirabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur e-
 nim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidem, & hac appellatio-
 ne exaggerantes ignominiam, non enim belli iure sibi Regem impo-
 situm: sed quod turpius sit per pacis contumeliam. moxque vocant Arra-
 banum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, &

An. mundi

3975. à

Christo

nat. 13.

An. mundi

3977. à

Christo

nat. 15.

An. mundi

3978. à

Christo

nat. 16.

An. mundi

3979. à

Christo

nat. 17.

An. mundi

3990. à

Christo

nat. 28.

Tiberius con-

dita;

Phraates

Parthorum

rex, per insi-

dias a Phraa-

tace filio sub-

latu.

Thermusa

Phraatacis

uoxors

An. mundi
3990. à
Christo
nat. 28.

Vonones Par
thorum Rex
ab Artaba
no pulsus.

Vonones Syl
lano Syria
Praefecto sese
tradit.

Orodes rex
Armenia.

Antiochus
rex Comage
na.

Germanicus
Pisonis opera
sublatum.

præsto fuit cum exercitu, cui cum occurrisset Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo post instauratis copiis Vononem ausum configere vicit egregie, ira ut cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in proflicteros barbaros & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem aufugit in Armeniam, & à principio quidem affectavit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Ut vero repulsum passus est à Tiberio, pertaxo ignaviam hominis, & moti Parthi comminationibus bellum iam intentantis: destitutus omni spe regnandi, quod potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Syllano Syria præditi se dedit, is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruavit in Syria. Armenis autem Orodem unum è suis filiis Artabanus regem imposuit. Per idem tempus cum Antiochus quoque Comagenæ rex fato concessisset, contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnū in provinciæ formam redigi postulantis, plebe contra cupiente sub rege ut antevivere: quapropter Germanicus ex S. C. ad res orientis componendas missus est, fortuna occasione querente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatum est, sicut dicitur alias.

C A P. IV.

Judaorum contra Pontium Pilatum seditio.

Hædo & Ro
sinus c. 5.
al. c. 8.

Pilatus signa
cum Cæsaris
effigie in ur
bem infert,
qua dum po
pulus acriter
inquit, Cæsa
ream trans
fert.

An. mundi
3997. à
Christo
nat. 35.

Pilatus indu
cturus aquas
Hierosoly
ma, seditio
nem concit
at.

An. mundi
3998. à
Christo
nat. 36.

Pilatus autem Iudææ Præfex à Cæsarea Hierosolyma traductus in hyberna militie, signa cum effigie Cæsaris in urbem intulit ad legis nostræ conuentionem, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies, & ideo qui ante hunc fuere præfides, cum signis aliter insignitis solebant urbem ingredi. primus Pilatus signis omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod ubi cognitum est civibus magno agmine petierunt Cæsaream, ubi per multos dies supplices orauerunt prætorem, ut transferret illas imagines alio. Pilato vero pernegante se facturum, quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cum Iudæi precari non desisterent, sexto post die iussit clam in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quod aptissimum esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, ut eos circumveniant, mortem minitans nisi quamprimum quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentibus humi, & exortos præbentes iugulos, manifeste præ se ferebant, vita sibi cariorem esse observationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam contantis legum studium, continuo repositavit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis, deinde aquaductum struere aggressus est, ex sacro arario, inducturus aquas Hierosolyma a ducentesimo stadio. id æger time tulit populus, & congregati per cætos numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabantur eum deterrere à proposito. nonnulli vero ita ut sit apud abundantiam multitudinem, etiam conviciis lacebant prætorem. at ille milites sub populari habitu clam armatos fustibus, intulit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimum vulgus coepit iacere convicia, dedit illis signum ex composito, illi supra quam mandatum erat vii sint fustibus, tumultuatores & quietos excedentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt laucis: atque hoc modo compressa est seditio.

Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erant enim mirabilia operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimosque tam de Iudæis quam de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat quem accusatum à nostræ gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus non destiterunt eum diligere qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tercia die vivus, ita ut divinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vsq; in hodiernum diem Christianorum genus ab hoc denominatum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbavit incommodum: & Romæ in sacris Isis summa turpitudine deprehensa est. Dicam igitur prius de Isiacorum nefando scelere, actum demum de Iudæorum prosequar. Erat Romæ Paulina, mulier, non minus probitate morum quam natalium claritate illustris, adhuc opulenta & formosa, ut quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge dignissimo. huius amore captus est Decius Mundus iuuenis non obsecutus in equestri ordine: & quia maior erat fœmina quam quæ posset corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis infania, ita ut offerret ei pro vnicâ nocte ducenta drachmarum millia. ac ne sic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decrevit morbum simul & vitam finire inedia. hoc eius propositum non fefellit. Iden libertam Muppi paternam, variis instructam, sed non probatis artibus, quæ indigne ferens obstinationem iuuenis, blanda oratione cœnventum animare conata est, spem ei faciens effecturam se ut portaret Paulinæ complexibus. Cumque ille præces eius libenter acciperet, ait sibi opus quinquaginta tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam: ita refocillato iuvene & accepta quantam petierat pecunia, novam doli viam ingressa est, videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porro eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Cœnatis aliquot ex eius sacerdotibus accepta fide silentii, & quod efficacissimum est, ostentatio præmio, in præsens viginti quinque millibus, & alteris totidem post novatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans ut omnibus modis admitterentur eum reddere voti compotem. Illi autem cupidine tacti, benigne sunt polliciti, quorum natu maximus præpere se ad Paulinam contulit, & admissus impetratoque absque arbitris colloquio, venire se ait missum ab Anubide captum ipsius forma, & iubente ut ad se veniat. Illa libentia animo accepit nuncium: moxque iactabat se apud familiariter notas mulieres, quod dignata sit amore Anubidis: marito quoque indicat, conditam sibi cœnam & cubile Anubidis. Id eo facilius concessum est, quod cognita & probata esset viro pudicitia coniugis. Itaque in templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore inclusa per sacerdotem, tenebris contiliantibus in latentem ibi Mundum incidit: toramq; eam noctem obsecuta est iuveni, Deo se gratificari exiliamans. Eo deinde abeunte priusquam sacerdotis doli conscii surgerent, Paulinæ manè ad maritum reuersa congressum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirati tamèn non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tercia Mundus adamatz forte sortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quod & ducenta illa millia mihi servasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert, quod Mundum contempliti, quandoquidem præteritu Anubidis optata voluptate expletus sum; atq; his dictis abiit. At mulier tum primum deprehensa flagitio, vestem sibi

Hedio &
Ruffinus
cap. 6.
Alias c. 9.

↓

An. mundi
3996.

à Christ.
nat. 34.

Iesus Christus
à Pilato crucifixus.

Hedio &
Ruffinus
cap. 7.
Alias c. 10.

An. mundi
3998.
à Christ.
nat. 34.
Tiberius Ise-
du sacrificior
& Idum in
crucem a-
git.

lacerat, & re tota ad maritum delata, obsecrat ne tam insigni ludibrium impunitum sinat. maritus porro Imperatori torum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia, sacrificios illos impositores in crucem egit, vnaque Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: diruquo templo statuum Iudis iussit mergi in Tiberim. Mundum autem mitiori poena exilii castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et Isaacorum quidem facinus huiusmodi exitit. Nunc quod promissi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduerlitatebus.

C A P. V.

Quid Iudæi Roma degentibus acciderit, & de Pilato.

Fulcia
Roma 4.
Iudæi par-
puram &
aurum, ut
in templum
Hierosoly-
mitanum
deponerent,
tradit.
Samaritanos
Tirathab
Garizim oc-
cupaturos
Pilatus vin-
cit.
An. mundi
3999.
à Christ.
nat. 37.
Alia
cap. 11.
Pilatus a-
pud Vitell.
accusatus
Romam
mittitur.

ERat quidam Iudæus, qui ne legibus poenas daret, metu solum verterat, vir modis omnibus pessimus. Istum Roma agens gerebat se pro Mosæicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. His eam se in disciplinam dedisset Fulcia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei ut purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam ante destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fulciæ marito de iniuria coniugis facta questio cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum interunt in Sardiniam: plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, attulerunt poenis grauissimis. Ita propter quatuor scelerosatos Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruere. Concitatus enim eos impostor quidam pro nihilo ducens mendacium, & omnia commiscens ad plebis gratiam, iubens ut conuenirent in montem Garizim apud eam gentem sanctissimum, alleuerans se illic eis offensurum sacra vasa reposita, quæ ibi Moses deposuerat. Illi creduli sumptis armis Tirathabam vicum infederunt, expectantes ibi confluentes ceteros, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum montis occupat equitibus suis & editibus, qui prælio congressi cum Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt. multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus multauit capite. Tum primates ad eunt Vitellium virum consularem & Syriæ præsidem, Pilatumque cardis accusant, negantes defensionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procuratoriam Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responditurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad urbem iter suscepit: quo prius quam perueniret, vita excessit Tiberius.

C A P. VI.

Vitellii aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, ut imperatu ab Artahano obsidibus bellum contra Aretam susceperet.

Heliæ &
Ruffin. c. 8.
alia c. 12.
Vitellius Iu-
dan vestigal
remittit.

Vitellius autem in Iudæam profectus pertenuit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: ubi exceptus honorificentissime, remisit ciuibz totum vestigal fructuum venalium, & stolam cum omni ornatu Pontificio permitti in templo asseruari a sacerdotibus, quem

admodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponeretur in castello Antonia ob hanc causam. Hyrcanus Pontifex eius nominis primus exstructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo prater illum utebatur, recepturus priuatum habitum, eo loci illam deponere. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam, magno sumptu exedificauit & denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita ut ibi reperia est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romanæ simul & Pontificiæ stolæ possessionem nati sunt in cellâ ad hoc ipsum structâ repositâ, & obsignatâ sigillo Pontificum atque custodum sacri ærarii præfecto castelli accendente ibi lucernam quotidie. Hanc septimo ante festum die præfectus exhibebat Pontifici, qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunii tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectum quoniam illa reponatur, aut quando proferatur in usum Pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ Pontificis subrogato Ionathâ Anani Pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante ut cum Artabano foedus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maxime in regium filium. His ita ad Vitellium scriptis simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis sollicitauit ad inferendum quamprimum bellum Artabano. Et Iberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & peractis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiserunt, & persuadente totam eorum ditionem bello nobilissimi quique eius gentis ceciderunt una cum regis filio & multis popularium millibus, regioque tota hac incurSIONE vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellectâ fraude, nec inueniens remedium quod ab optimatibus immineret periculum, habensque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingerent prima quaque occasione transiri in partes aduersas, fuga se ad latrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & de bellatis inimicis restitutus est in imperium. His auditis Tyberius petiit amicitiam Artabani: & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem Rex & Vitellius: ubi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisque satellitio. Postquam autem de foedere conuenit, Herodes terrarcha utrumque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis, nec multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum itatura cubitorum quinque genere Indarum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis, misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem, quare superuenientibus Vitellii literis, Cæsar scripsit, omnia sibi iam ante esse cognita ex Herodis nunciis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit iterum regi-

An mundi
3999. à
Christo
nat. 37.
Stola Ponti-
ficis in Ca-
stello Anto-
nia deposita.
Vitellius in
locum Iose-
phi Caiaphæ
Pontificis,
Ionatham
Anani filium
surrogat.
Gesta inter
Vitellium &
Artabanum.
Caspia Por-
tus.
Armeniam
Parthi amis-
erunt.
Artabanus
à Dahis &
Saci in im-
perium re-
stitutus.
Vitellius cū
Artabano
foedus facit.
Herodes in
Euphratem
medio con-
uiuio.
Artabanus
Tiberio filium
Darium ob-
sidem mittit.
Herodes o-
mnem rem
gestam Cæ-
sari aperit.

An. mundi
3999. à
Christ. na.
37.

men. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberii principatus vigesimo, quum ipse praeuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Baranaz, vir perpetuo modestus, & amator quietis ac ocii. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progredere iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella, in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occurso opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut fontem damnaturus, aut absolutorus innoxium. Obiit autem Iulade, & illatus in monumentum quod iam ante sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciae Syriae attribuit, ita tamē ut tributaria in ea tetrarchia collecta seruarentur intra ipsius regionis terminos.

CAP. VII.

Herodu bellum quo ab Areta superatus est.

Hedio &
Ruff. c. 9.
al. 16.

An. mundi
3000. à
Christo
nat. 38.

Herodis tetrarcha uxorem Aretae filiam elicit, & Herodiade fratris uxorem adducit.

Herodu uxorem in patriam ad se peruenit.

Herodu exercitus ab Arabibus caesus.

Tiberius Vitellio ut Aretae bellum inferas scribit.

Hedio &
Ruff. c. 10.
al. 14.

Ioannes Baptista ab Herodene satum.

Interea Herodem inter & Aretam regem Petrar bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha uxorem habebat Aretae filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat Romanam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genetrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius uxoris Herodiadis amore captus, quae erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippae maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Quae assentiente, conuenit inter eos, ut quamprimum ille Roma reueneretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, ut Aretae filiam eliciat. Post haec Romanam nauigat. Vbi postquam expediuit negocia propter quae venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulante rogat, ut se mittat Macharunte, castrum situm in confinis regionis Aretae subditae, quantum poterat celans suum propositum. Morem gestit Herodes mulieris, putans eam nihil sentisse. Illa quae iam ante curauerat apud Macharunte, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, a praefecto eius excepta deducuntibus Arabibus magna celeritate peruenit in aedes patris, eique indicauit Herodis animum. Unde simulata nata sequuta est de Gamaliitici agri finibus contentio: & contractis utrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissaque praelio Herodis exercitus internectione periit, proditus a quibusdam exulibus, qui pulsi ex tetrarchia Philippi tunc merebant Herodis stipendia. Haec Herodes per literas Tiberio significat. Ille vero indigne ferens Aretae audaciam, scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut viuum captum abducatur, aut occisi caput ad se mittat. Atque haec fuerunt mandata Tiberii. Apud Iudaeos autem fuit opinio, iusta ultione numinis delictum Herodis exercitum, propter Ioannem, qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudaeos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiae, simulque ad baptisini lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab uno tantum alteroue peccato abstineant, sed animis per iustitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Quumque magni concursus ad eum fierent, plebs talis doctrinae audita, Herodes veritus, ne tanta hominis auctoritas defectionem aliquam pareret, quod viderentur nihil non facturum ex eius consilio, iudicauit satius esse, prius, quam noui aliquid exoriturum, illum tollere, quam rebus turbatis, seram poenitentiam agere, itaque victum missum in Macharunte supra dictam, illic occidi imperat, quod factum sequuta est Iudaeorum exultatio, ab irato Deo per-

ditum

An. mundi
4001.
à Christo
nat. 39.
Hudio &
Rufc. 17.
Vitellius in
Arabia rē-
gem manet.
Vitellus Hier-
osolyma per-
uenit. Et à
Ionatha in
fratrem eius
Pontificatū
transfert.
Casus Caligula
post Tiberij
obitum Prin-
cepi Roma.
Aretas ex
augurio
impossibile
esse exerci-
tum ad Pe-
tram perue-
nire colligit.
Herodis pro-
genies.

ditum esse Herodis exercitum. Vitellius autem ad bellum paratus A-
rabicum, assumptis duabus legionibus. & leuis amatura atque equi-
tum auxilijs missis à socijs Regibus, properans versus Petram peruenit
Prolemaidem. Quumque vellet per Iudæam exercitum ducere, occur-
rerunt eius regionis principes. deprecantes transitum. Neque enim pa-
trios ritus permittere, vt inferantur vlla imagines, quales Romana si-
gna habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam
de itinere proposito: missosq; per magnum canipum exercitū, ipse cum
Herode tetrarcha & amicis, ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo
in festiuitate, quæ tum instabat publica. Quo postquam ventum est, ho-
nore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha
in fratrem eius Theophilum potincatum traxit. Quarta autem die,
litteris acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem
Caij noui principis: reuocataque extirpare copias in hyberna dimisit,
omisso bello propter delatum in alium imperium. Ferunt Aretam acce-
pto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex augurijs, impossibile esse
ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius mo-
riturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu paretur, vel eum contra
quem mouendum sit. Ita Vitellius Antiochiam repetijt. Agrippa autē
Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter nego-
tia quædam conueniret Cæsarem. Sed prius quam de hoc dicam, expli-
cabo Herodis progeniem, vel quod ad præsentem narrationem id per-
tineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia,
quandoquidem absque pietate nihil prodest nunc numerosa soboles,
nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum
annos tam copiosa proles exceptis paucis periit: quod sane exemplo
potest esse hominibus ad rerundendam insolentiam: simulque in pri-
mis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter
omnium, quibus notus erat, opinionem, ad tantam potentiam proue-
ctus sit. Et quamuis iam ante de ea re facta sit mentio. dicemus tamen
hic quoq; diligentius. Herodi magno ex Mariamme Hyrcani filia nate
sunt duæ filix, harum altera Salamplo nomine nupsit Phasaelo regis ex
fratre Phasaelo nepoti, idque ex ipsius patris auctoritate: altera vero di-
cta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome, Phasae-
lus & Salampione genuit quinque liberos, Antipatrum Herodem, Alex-
andrum, & filias Alexandram ac Cypron. quæ nupsit Agrippæ Aristobuli
filio. Alexandram vero duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo
matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios pe-
perit, tres filias: Bernicen, Mariammen, Drusillam. filij vero Agrippa &
Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cum
horum patre etiam reliqui germani educabantur apud aum, Herodes
& Aristobulus, simulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Ber-
nice vero neptis Salome sorore & Costobaro nata est. Orbat enim e-
rant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vna cum Alexandro ab He-
rode occisum diximus. Postquam autem per ætatem maturuerunt, He-
rodes hic Agrippæ frater duxit Mariammen filiam Olympiadis Herodis
regis filix prognatam ex Iosepho, qui regis frater fuerat: & ex ea
suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iorape
Samugexami Emesenorum regis filia, ex quibus nata est filia surda. & i-
psa Iorape nomine, & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias
vero soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem suscep-
erat: & Mariamme filia Simonis Pontificis, ex quibus prognata est Sa-
lome: postquam natam Herodias in contemptum legis patris denuo
nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore ad-

An. mundi
4001.
à Chri-
sto nat.
39.

huc superstitie. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philppo-
nuptis Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine libe-
ris defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippa fuit
frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filii tres, Herodes, A-
grippa, Aristobulus, atque hæc est Phasaeli & Salampsonis progenies. Cy-
pros autem Antipatro filiam Cypron peperit, quam duxit Alexas Selci-
us Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem &
Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole decesserunt. Ca-
terum Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexan-
dram & Tigranem filios suscepit à Glaphyra Archelai Cappadocum re-
gis filia, ex his Tigranes apud Armenos regnans; cum apud Romanos
delatus esset, sine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cog-
nominem filium habuit, qui Armenis per Neronem Rex impositus A-
lexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam du-
xit Iotapen, & Lelidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Pro-
genies autem Alexandri mox ab initio ab institutis patris ad religio-
nem Græcorum desecuit. Reliquæ autem Herodis regis filiarum nulla reli-
cta prole à vita excefferunt.

Percontatis igitur Herodis posteris, qui ad Agrippæ regni tempora per-
tigerunt, superest, ut narremus, quibus ille fortunis actatus, postremo
ad maximam dignitatem ac potentiam euaferit.

CAP. VIII.

*Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit,
ut, post excessum Tiberij à Caio eius successore
solutus sit.*

Paulo ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per con-
uidium in sinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij
naclus est etiam amicitiam Antonie Drusi maioris coniugis, commen-
datione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cumque na-
tura esse liberatis & magnanimus, quam diu mater vixit, noluit inge-
nium suum exerere, ne in eius indignationem incideret; sed postquam
Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani vicijs
splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipue in liberos Ca-
saris, quorum favorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit am-
plius Romæ vivere, quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius
in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium.
His de causis retro in Iudæiam abiit male gesta, profusa pecunia,
nec habens qui creditoribus mutuatam pecuniam redderent, & qui-
dem multis ac importune urgentibus. Quare nullum consilium expedi-
ens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, co-
gitans miseram vitam aliquo pacto abrumperè. Quod eius propositum
ubi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad foro-
rem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decre-
uerit, & quæ necessitate adactus: hortataque est eam, ut pro iure cognatio-
nis afficeret auxilium, & se in hoc imitaretur, quod quantum posset suble-
uaret eius miseriam, quamvis in longe minoribus facultatibus. Accessit
igitur à sorore eiusque coniuge, iussus est habitare Tiberiadem, assignata
certa pecunia unde viveret, & magistratu eius civitatis in eum collato,
quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate per-
stitit, quamvis ne sic quidem satisfaceret propinqui necessitatibus. Cum
enim apud Tyrum in convivio largius indulgisset poculis, non tulit

Agrippa

Herodis &
Rufinus
ca. 12. al. 19.
Agrippa ab
inima sorte
ad maximam
dignitatem
ac potentiam
euaferit.

Agrippa
Romæ degens
ob liberalita-
tem immodi-
cam ad inop-
iam redactus
Agrippa vi-
taninijs à
abrumperè
conitat.
Cypros
Agrippa vx-
or ad Hero-
diadem foro-
rem eius scri-
bit, & auxi-
lium petit.
Agrippa
Tiberiadem
habitu.

Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quod suo sumptu hominem aleret, quare ad Flaccum virum consularem, & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat, à quo receptus cum eo vivebat, iam ante habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac similitate, quo minus exiret, utrumque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quam & Flaccum insensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Siodonijs contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quod Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt vt adesset ipsorum partibus, pollicitis magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem, quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum derulit. Et facta inquisitione ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia prædis: rursusque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quod non haberet vnde alias viveret, decrevit nauigare in Italiam. Sed quum deesset pecunia, iussit Marisam suum libertum, vt quavis arte à fœneratorib. eam sumeret. Ille Proxum Bernicæ Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antonia chætelam venerat, rogat, vt accepta fide sub syngrapha daret quicquid. Alter iam ante debere sibi non nihil Agrippam assueueras, extorsit à Marisæ syngrapham viginti millium drachmarum Articarum, detractis sibi de ea summa duabus millibus & quingentis, eo facilius, quod non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi naucm nauctus, parabat se itinere, id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamnia, misit eo milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est, dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas, & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quamprimum nox terris incubuit, præcisus naus retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuo ducenta Argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturnm professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes ceteras, fideiussit mulier: & mox Alexander quinque talentis representatis Alexandriæ, reliquâ summam exhibiturum se promissit Puteolis, professionem Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti navigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam irinere pedestri reuersa est. Cæterum Agrippa, postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venire se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans, Tiberius nil cunctatus humanissime rescripsit, gratulans etiam ei redditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cæsar receptis literis ab Herennio, quod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se à subiectis ipsius procuratori locis proripiens, exigendi facultatem ademisisset, agere tulit: mandauitque cubicularijs non prius admitti hominem quam persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudioj potæ principis matre petijt mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris, quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter, ut ea fuerat vsa, simulque educatum fuisse ipsum cum suo Claudio, præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandaretq; vt progredientem semper comitaretur officij gratia, hoc beneficio deuinctus & deditus Antonie, cepit Caium nepotem eius colere, gratiosum

An. mundi

4001.

à Christo
nat. 39.

Herodes

Agrippa
inopiam ex-
probrat.Agrippa ad
Flaccum se
conferit.Aristobulus
FlaccumAgrippa in-
sensum red-
dit.Agrippa à
Proxo pecu-
niam mu-
tuatur.Agrippa non-
du Alexan-
driam nani-
gat.Agrippa
Alexandria
pecuniam
mutuat.Agrippa ad
Tiberium
Cæsarem per-
uenit.Agrippa ab
Antonia
trecenta mil-
lia mutuo
petit.Caius Agrip-
pa commen-
datur.

An. mundi

4001.

à Christo

nat. 39.

Allui.

Agrippa mu-

tuo dus po-

cuniam.

Hedio &

Ruff. ca. 13.

Eutychus.

Agrippam

apud Casarē

accusare co-

gitat.

Quare Tibe-

rius potesta-

tes semel con-

stitutus non

facile muta-

uerit.

apud omnes, & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi forte Al-
 ulus Samarita libertus Casaris. ab eo mutuatus decies centena millia,
 debitum Antoniaz reddidit: reliquum materiam habuit demerendi
 Caium officiosius. A quo receptus in iutam amicitiam, quodam die
 dum vna gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli
 erant, precatus est Tiberio, vt quamprimum principatus locum Caie
 digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ & auri-
 ga: ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono, quasi vestem
 ei furto subduxisset, sicut reuera subdlexerat, & ex fuga retractus, cum
 perductus esset ad Pisonem vrbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se
 habere secreta quædam, quæ cuperet indicare Casari, ad salutem ipsius
 pertinentia: quapropter victus missus est Capreas. hunc Tiberius mo-
 re suo, detinebat in vinculis, quod esset cunctator, si quis vnquam alius
 aut Rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, &
 præsidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem non mitte-
 bat, nisi mortuis. Proinde victos quoque negligebat audire, morz
 hanc rationem reddens amicis scitantiibus: legatos quidem ideo admit-
 tit tardius. ne illis cito dimissis alij denuo creati redeant, atque ita ob-
 ruatur continuo excipiendis & dimittendis legationib. Potestates au-
 tem semel constitutas ideo se sinere, vt parcat subditis. cum enim na-
 tura omnis magistratus ad avaritiam sit pronior, externum cui nullus
 certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam sollicitare homi-
 nes. itaq; si diutius eo fruantur, exsatiatos lucris segniores ad rapiendū
 fieri. quod si successor imminet, non sufficturos eorum auditati prou-
 inciales. dum decessor tanto magis spoliatur, quanto minus temporis
 ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebaturq; hac similitudine.
 Confauciati cum illam vulnera mulæ agminatim ingruentes operue-
 rant: quidam forte fortuna præteriens inlustratus est, putans lan-
 guidiorē, quam vt illas posset arceret: accedensq; ppius, parabat eas
 depellere. orante autem saucio, vt sic eum sineret, quæ fuit alter cau-
 sam curita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imo his abactis
 maiorem molestiam mihi faceres. nam hæc iam saturatæ sanguine remi-
 serunt non nihil. quod si recentes accederet & famelicæ, me iam ante
 pessime affectum facile perderent. quare se quoque aiebat hac ratione
 prouidere subditis, multorum rapacitate vexatis, qui more mulcarum
 eos infestarent, maxime si ad innatam cupiditatem metus cito desinen-
 di accederet. quod autem vera naturæ de ingenio Tiberij, testatur mihi
 factum ipsius. nam cum duob. supra viginti annis obtinuerit imperium,
 duos in vniuersum Iudæis misit gubernatores. Gratum & successorem
 eius Pilatum. nec aliter se gessit circa ceteros imperio subditos. Victo-
 rum quoq; causas ideo se aiebat serius cognoscere, ne affecti supplicio
 cito leuentur malis, quæ meruerint antea sceleribus, nunc dum lon-
 giores moras terunt, multo grauius reddi illorum infortunium. Sane
 hæc fuit causa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, prius quā Casari
 aures ei pberet sit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis ve-
 nit Tuscianum, stadijs vere centum ab vrbe distitum, & Agrippa roga-
 uit Antoniam, efficeret vt tandem audiretur Eutychus, cognoscere tur-
 que cuius accusaret patronum criminis. nam Antonia in magno hono-
 re habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, qd Drusi fratris v-
 xor fuerat: vel propter continentiam, quod florente etiam tum ætate
 vidua recusarat alteras nuptias, licet hortante Augusto ad iterandum
 coniugiū, in eoq; vitæ genere omnem cauerit infamiam, huc accedebat
 priuatum beneficium, quo maxime deuinxerat hominem. Cum enim
 res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum vnus, vir valde po-

10

20

30

40

50

tens,

tens, propter præfecturam prætorianorum militum, conspirantibus multis senatoribus & libertis Cæsaris & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, ut minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illustri opera fuit Antoniz, per quam occursum Seiani maliciæ. quamprimum enim intellexit insidias compositas in principē, rem totam ei perscripsit accuratissime: traditisque literis Palanti seruum suorum fidissimo, misit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit & socios consilii: Antonizq; iam ante habitæ in precio, maiorem etiam in posterum fidem habuit per omnia. Hac igitur horrante ad audiendum Eutychem, respondit Tiberius? Huic quidem si quid contra Agrippam mentitus sit, præsentem poenam sufficere; sed videndum illi esse, ne dum inconsultius à liberto poenas expetit, inquisitione facta, malum quod alteri molitur sibi ipse cōciliet. quod ubi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis urgebat inquiri de hoc negotio; & cum nullum orandi finem faceret, nata opportunitate Antonia, videns Tiberium à prandio lætica gestari, præcedente ipsius nepotē Caio vna cum Agrippa accessit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychem. Ad quam ille: Deos testor Antonia, quod non sponte, sed tuis coactus precibus faciam quod facturus sum. quo dicto Macroni Seiani successorī Imperat Eutychem adducere, quo sine mora veniente, rogat eum Cæsar, quidnam contra eum aſſerat, à quo libertatem acceperit: quæ respondit: Domine vēſtabantur in curru Caius iste & Agrippa, me ſedente illis ad pedes: ubi poſt multos ſermōnes ultro citroque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vſus eſt: O ſi iam tandem dies illa veniat, qua ſenex iſte decedens te orbi relinquat principem, nihil enim huic voto obeſſe poſſet nepos eius Tiberius, quem tu facile opprimeres. Tum vero ad publican orbis felicitatem mea quoq; priuatim accederet. His verbis Tiberius facile credens, non nihil etiam veteri offeſſa morus, quod Agrippa iuſſus colere Tiberium ipſius ex Druſo nepotem, neglecto hoc mandato torus in Caium erat propentior: verſus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non ſatis intelligens quemnam ille diceret (neque enim de Agrippa ſuſpicari tale quid poterat) cunctabatur donec exactius rem perciperet. interim Cæſar aliquantisper geſſatus per circum, denuo Macronem appellans, an non, inquit, iuſſi, ut huic vincula iniicias? quo ſeſiſante cui tandē, Agrippæ, inquam, ille reſpondit. Agrippa vero ad preces verius permemoriam filii, cuius cōſuetudine ſimul educatus, familiariffime vſus fuerat, & per collata in adoleſcentem Tiberium officiā rogabat veniam, ſed fruſtra, prætorianis ita vterat purpuratum in vincula trahentibus, cumq; æſtus eſſet vehemens, & præ inopia vini ſitis eum vreret, conſpicarus quendam è Caii ſeruis, nomine Thaumaſtum, gerentem hydriam poſoſcit potum: & cum libenter oblatum hauſiſſet, inquit, certe tuo bono puer exhibuiſti mihi hoc miniſterium: quamprimum enim hanc neceſſitatem eualeſco, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vinſto mihi non eſt grauarus miniſtrare ut antea, dum priſtina mihi fortuna maneret integra, nec ſeſellit hominem, ſed gratiam ei reſpoſuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum à Caio impetratum manumiffit, & bonorum ſuorum diſpenſatorem conſtituit, quin & moriens hunc Agrippæ filio Berniczq; filiz reliquit eadem miniſterii condicione, apud quos in precio vſque ad extremum diem habitus conſenuit. Sed id poſtea contigit. Tunc vero Agrippa vinſtus ante Regiam ſtabat inter alios quosdam &que vinſtos, incumbens præ morore in quondam arborem, cui eum inſediſſet bubo, vnus è vinſtis natione Germanus alitè conſpicatus, ſcītatus eſt è milite quiſnam eſſet ille purpuratus: & co-

An. mundi
4901. à
Chriſto
nat. 39.
Seiani con-
ſpirationem
Antonia
Cæsari pate-
ſcit.

Agrippa ad-
audiendum
Eutychem
inſtat, quo
ſcito propter
verba quā-
dam ei vin-
cula ſunt
iniecta.

Thaumaſtus,
Caii ſeruus.
Agrippa po-
tum aſſert,
cui his li-
bertatem
impetrat.

An. mundi
4001. à
Christ. na.

39.

*Agrippa
Germanus
quidam for-
tunam flo-
rentem &
vita termi-
num pradi-
cit.*

gnito Agrippam esse Iudæorum nobilissimum, rogauit militem ut lice-
ret sibi propius ad eum accedere. cupere enim se quædam de ipsius patria
cognoscere, quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit:
constat te quidem tam repentina & improvisa fortunæ mutatio, nec
facile credes prope esse effugium, sic consulente rebus tuis diuina pro-
uidentia. Sed tector patrios Deos, & qui huic regioni præsident, & qui
nos perduxerunt in hæc vincula, quod nihil auribus tuis daturus sum,
neque tibi inani consolatione lætaturus, non ignarus quod huiusmodi
prædictiones si euentus frustreretur, maiorem afferant mortis cumu-
lum, quam si nunquam orationino audire fuissent. itaque æquum duxi,
vel cum meo periculo interpretari tibi, quid dii portendant manifestis
auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mu-
tatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam
peruenias, vique ad eorum inuidiam, quibus nunc videris miserabilis.
Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relicta in opum successione
liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum
ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes in ista hac
aue nunciant: cuius rei cum habeam præscientiam, vilius est impartiri
te hæc æritia, quo spe futuri commodi leuius feras præsens infortuni-
um, proinde rogo, ut quamprimum felicitatem istam representari ti-
bi feries, des operam, ut nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus.
hoc Germani præsigium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quam post-
ea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauius se-
rens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari puta-
bat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Ma-
cronem tamen obrinuit, ut in custodia seruaretur a militibus commo-
dis moribus præditis, conuictoremque haberet centurionem ei curæ præ-
positum & quotidianis vteretur lauacris, & præter ad eum libertis at-
que amicis aditus, quorum subleuaretur officij, admitterenturque ad
eum Silas amicus, & è libertis Mariyas atque Stichus, inferentes ei ci-
bos quibus delectabatur: & tiragula quasi venalia circumferentes, no-
ctu subiternebant permisso militum, iam ante præmonitorum Macro-
nis impetio, atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæ-
terum Tiberius Capreas reuertens, primum languore modice tentatus
est: inualecente deinde morbo iam male de se sperans, per Euodum li-
bertorum suorum carissimum accersit filios, quasi ad extremum collo-
quium, erant autem ei non naturales, sed adoptiui, nam Drusum vni-
cum filium amiserat supererat huius filius Tiberius cognomine Ge-
mellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis
liberalibus pulchre excultus, ad hæc graciosus apud populum, propter
paternarum virtutum memoriam, ille enim apud omnes in maximo
honore habitus est, quod esset modellissimis moribus, comis in allo-
quiis, & nemini se præterens, quibus artibus non senatus modo ac po-
puli fauorem sibi parauit, verum etiam quotquot vbique sunt provin-
cialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat, quam ob
rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris læ-
chrymis profecuti, tanquam in priuata quisque merita: adeo circa om-
nem omnium offensam vixerat: quod & filio eius plurimum profuit,
cum apud cæteros, tum maxime apud militarem multitudinem, quæ
propius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur,
at Tiberius cum Euodum iussisset in crastinum summo mane filios ad-
ducere, precatus est deos patrios, ut manifesto aliquo indicio designa-
rent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepotex fi-
lio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis nu-

10

20

30

40

50

*Agrippa sen-
mensum eu-
fledia serua-
tus.
Tiberius in
morbum la-
psus, filios
naturales &
adoptiuos
accescit.
Tiberius Ge-
mellus Drus-
si filius.
Caius, Ger-
manici fi-
lius gratio-
sus.*

minibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequen-
 ti mane prior ad saluandum se venerit. quare paedagogum nepotis præ-
 monuit, ut mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic
 principatum annuere, sed aliter visum est coelesti numini. nam cum Im-
 perator hæc volutans diluculo iussisset Euodum cum filiis in trono ca-
 re, qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit præ cubiculi fori-
 bus. nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum
 Euodus, vocat te, inquit, pater: simulque introduxit iuuenem. Quo vi-
 so, Imperator cogitare cepit diuinam prouidentiam, per quam sibi ad-
 10 encripta sit potestas statuendi, quæ decreuerat: sentiensque diuersum
 cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quam vi-
 cem infelicis nepotis, cui non satis esset principatum adini, nisi etiam
 incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio poten-
 tior futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitatis in-
 zmulacione potentiz, altero non ante securum putante suum principa-
 tum, quæ si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum
 quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia, in tota vita plera-
 que agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspiciat ver-
 sus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, virum futurum aliquando
 20 Romanorum principem, In summa, nemo Cæsarum vnquam tantam
 fidem habuit diuinationibus, non vanas expectat aliquoties. Tunc
 quoque magno morore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac
 si nepotem iam extinctum cerneret: seque ipsum culpabat, qui confu-
 gisset ad huiusmodi omina. cum enim liceret ei securo de vita excedere,
 nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri charissimo-
 rum infortunii. Itaq; quamuis turbatus inopinata principatus sui succes-
 sione, inuitis & reclamante animo sic Caium alloquitur. Fili, etiam si
 Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cum meum
 30 de te iudicium, tum vero deorum immortalium suffragium secutus, ti-
 bi in manus trado Romanum imperium. rogo autem ut hoc adeptus
 non sis immemot beneuolentiz nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis
 autor: & qua poteris gratiam mihi referas, amore completædo fratrem
 Tiberium: quandoquidem mihi nihil gratius pro hoc beneficio, quod
 post deos totum meum est, potes reponere, quam si illi non desis, quem
 tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te o-
 portet, illo superstitie stabilius fore tuum imperium: extincto vero, in-
 felicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis
 culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam
 diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tibe-
 40 rius, omnia quidem pollicenti, sed fide. Quamprimum enim principa-
 tum affectus est, fratrem iuxta illius præfagium sustulit: & ipse quo-
 que aliquanto post consuratore in insidiis oppressus est. At Tiberius
 Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cum vixisset in
 imperio annis viginti duobus, mensibus quinq; diebus & decem: post
 quem Caius & republ. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani
 vero nunciato eius obitu, vehementer quidem gausi sunt, non tamen
 audebant credere: non quod verum esse nuncium non cuperent, quod
 iam dudum magno redemissent libenter: sed quod vererentur, ne ren-
 50 tati fallis nunciis, si intempestiue gaudium suum detegerent, delato-
 rum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante
 eum patriciorum ordinem grauius affixerat, quod esset iracundus &
 implacabilis, etiam sine causa odio plerosque prosequens, & pro inna-
 ta sedita mortem leuissimam poenam existimans. quapropter optatissi-
 mam hanc famam non sunt visu fronte hilari excipere, intelligentes

An. mundi
 4001.
 à Christ.

nat. 39.
 Tiberius
 augurio ante
 obitum Ca-
 ium sibi suc-
 cessurum in-
 telligit.

Tiberius ma-
 thematico-
 rum discipli-
 nis addictior,
 Galba Ro-
 manorum
 principatum
 prædicat.

Tiberius Ca-
 io Romanum
 imperium,
 ac Tiberium
 fratrem co-
 mendat.

Caius Tibe-
 rium fra-
 trem tollit.

Caius, Cali-
 gula quartus
 Romanorum Im-
 perator.
 Tiberius Ty-
 rannus.

An. mundi

4001.

à Christ.

nat. 39.

Marſyas

Agrippa

Tiberii mor-

tem nun-

ciat.

Roma ru-

mor Tiberi-

um eſſe inco-

lument ſpar-

gitur.

Caius Sena-

tus ac Tiſo-

ni urbi pra-

ſecto ſe in

imperium

deſuncti

ſucceſſiſſe ſi-

gnificat, &

ut Agrip-

pam eſt cuſto-

dia dimiſi-

tione, man-

dat.

Tiberii ſu-

nus.

Agrippam

Caius tetrar-

chia Regem

conſtituit.

Agrippa in

ſuum re-

gnum navi-

gat.

An. mundi

4002.

à Christ.

nat. 40.

Hedio &

Ruſſinus

cap. 14.

Alia c. 16.

Herodias

Herodem

maritum ad

ſtitutum re-

gnum ambi-

endum hor-

tat.

quantum ſubelleſſet ſpei fruſtrata periculum. Marſyas vero Agrippæ liber-
tus cognita, morte Tiberii, curſiculo ad petronum properavit, lætiſſi-
mum ei nuncium afferens. quem cum offendiſſet petentem balneum,
admoto capite ſermone Hebraico, mortuus eſt, inquit, leo, id ille ſatis
intelligens, inopinatoq; perſuſus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæte-
ris officiis, tum pro hoc nuncio, quam tandem dignam gratiam referam,
ſi modo vera nuncias? tum centurio qui cuſtodix præerat, animaduertens
tam Marſyæ feſtinum aduentum, quam inſecutam illius verba hila-
ritatem Agrippæ, ſuſpicatusque accidiſſe nōui aliquid, rogavit qua de
re inter ſe conferrent. quibus primo cunctantibus, cum ille vrgere non
deſineret, tandem Agrippa vti iam familiari aperuit omnia. ibi centurio
gratulator eſt plurimum hanc felicitatem, eodem lautam apoſuit. Sed
dum epulis ſimul indulgetur & poculis, ecce ibi quidam ſuperueniens
aſſert incolumentem eſſe Tiberium, & breui in urbem reuerſurum, quibus
verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ ſibi conſcius, quod
cum vinco lætum conuiuium iniſſet nunciato imperatoris obitu, pro-
tulit Agrippam de lectulo, hæc inſuper intonans. Tunc impune fal-
les mentitus mortem Cæſaris, & non capite lues hanc linguæ petulan-
tiam? Et cum dicto vinciri iubet, ſolum haſtenus, & accuratius im-
poſterum cuſtodiri cum imperat: totamque eam noctem in hiſmalis 20
Agrippa exegit. poſtera vero die rumor de Tiberii morte increbuit, pa-
lam id iactantibus hominibus, aliquibus etiam ſacra hac de cauſa faci-
entibus: moxque allata ſunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus ſenatui
ſignificabat ſucceſſiſſe ſe in deſuncti imperium: alteræ ad Piſonem urbi
præfectum, idem indicantes, mandantesque ut Agrippam e caſtris di-
miſſum reſtitueret in id quod ante habitauerat domicilium. quapro-
pter bono animo vixit poſtea: nam licet cuſtodiretur, tamen ſuo victi-
tabat arbitrio. Cæterum Caius Romam reuerſus, Tiberii ſimul corpus
referens, more ſoleni ſunus celebravit ſumptuoſiſſime: & cum vellet
Agrippam eadem die ſolum dimittere, mōitui Antoniz ſuperſedit: 30
non quod ea male vellet homini, ſed negabat decoram hanc feſtinatio-
nem, ne videretur hoc odio Tiberii facere, ſi conſeſſim ſolueret quem
ille vinxerat. elapſis tamen non multis diebus, accerſitum ad ſe domum
tondēri, veſtemque mutare præcipit. impoſito deinde in eius caput dia-
demate, tetrarchiz quæ Philippi fuerat, Regem conſtituit, adiecit Ly-
ſaniz quoque tetrarchia, & præ ferrea catena dedit ei auream pari pon-
dere. in Iudæam autem Marullum miſit præſidem. Altero deinde anno
Principatus Caii Cæſaris Agrippa petiit veniam nauigandi in ſuum re-
gnum ordinandi eius gratia, reuerſurum ſe hoc peracto pollicetur. Quod
vbi Imperator annuit, præter omnium ſpem Rex apparuit, inſigni ex-
emplo quanta ſit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præ-
ſentis felicitatis & egeſtatis priuinz. & alii quidem beatum prædica-
bant, qui ſpes ſuas ſecutus eſſet pertinaciter, alii vix credebant tantam
felicitatem hominibus.

CAP. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium miſſus eſt.

Herodias autem Agrippæ ſoror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ at-
que Perzæ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celſiore quam
maritum cerneret faſtigio: vrbat eam nimirum quod qui profuge-
rat, non valens debita diſſolueſce, tum teueſus erat quod dignitate ac
fortuna tam ſplendide: hancque mutationem iniquiſſimo ſerebat ani-
mo, præſeſſim quoties illum videter ornatum Regiſ inſignibus per

turbas

turbas inuehi adeoque non poterat imperare suis affectionibus, ut maritum assiduis hortatibus ad similia speranda, & suscepta transmarina peregrinatione apud urbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuersus regno fruatur; ipse vero filius Regis, & à cognatis ad regnum inuitatus, per desidia nihil tale assecraret, priuata vita contentus. Atque marite mihi, inquit, si tibi antehac molestum non fuit, in minore quam olim pater dignitate agere, nunc saltem honorem familiarum debitum appetere; neque ferendum puta existimatione cedere viro, qui tuis quondam sustentatus sit opibus; neque per tuam patiaris ignauiam, ut illi videatur plus in paupertate superfuisset ad quarendam amplio rem fortunam industriæ, quam tibi in tam opimis facultatibus; quasi non pudendum sit te nunc ab eo secundum censeri; qui paulo ante nisi tua misericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus, non parcentes nec labori, nec auri argentiue impendiis, quandoquidem non tam hæc seruare sit optabile, quam parando regno infumere. at ille resistebat aliquandiu quietis amore, & suspecta habens Romana negotia: conabaturque eam in diuersam sententiam traducere. mulier contra quanto magis eum tergiversari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum, censens regni cupidine; nec prius desistit quam mariti extorqueret consensum, non valentis alias eius importunitatem excutere itaque sine parumonia facto apparatu exquisitissimo, una cum Herodiade Romam proficiscitur. Agrippa porro cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoque se accinxit ad resistendum; & quamprimum eos è portu soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum ad Imperatorem cum muneribus, & literis scriptis contra Herodem; simulque mandauit, ut per occasionem amplius cum principe super hoc negotio disliceret. Qui subsecutus Herodem, & secunda nauigatione uisus, tantummodo à tergo relictus est, quod tum primum à Cæsare admissio superuenit, literasque reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum forte apud Brias repertus est. id oppidulum est Campaniæ, quinque ferme stadiis à Puteolis distitum: ubi palatia sunt splendidissima, dum Imperatorum quisque superiorem vincere contendit magnificentiæ: inuitantibus eo lauacris calidis sponte à terra scaruriensibus, tam ad faciendam corporum valetudinem, quam ad animos ocio relaxandos commodis. Itaque Calus simul ab Herode salutatus est, priorem enim eum admiserat: simul Agrippæ perlegit literas, accusantes Herodem, quod prius cum Seiano conspirasset in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Cæii nouum imperium, argumento erat ipsius terrarum apparatus, qui in armamentariis suis haberet tantum armorum: quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quare Cæsar commotus percontatus est Herodem, vera ne essent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim verè negare poterat: satis approbatam putans defectionem, adeptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoque eius donans Agrippæ Indici: Herodem vero perpetuam nauit exilio, apud Lugdunum urbem Galliz. Cognito deinde sortem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei propriam concessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippæ gratiam se illi parsum promissit. Ad hæc illa: tu quidem Imperator, ut tua molestare dignum est loqueris; sed mihi coniugalis amor impeditur, ut quo minus fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, ut cui secundæ fortunæ sociam, eum nunc in aduersa deseram. at ille indi-

Am. mundi
4092. à
Christo
nat. 40.

Herodes cum
Herodiade
Romam pro
ficiscitur.
Agrippa For
tunatum cum
muneribus
& literis ad
imperatorem
mittit.
Baia sunt
thermae Cam
pania.
Herodes quod
Artabano
Partho fa
ueret accu
satur.

Herodes exi
lio damna
tur, cuius
bona Agrip
pa traduntur.

*Am mundi
4002. à
Christo
nat. 46.
Herodias He-
rodem viro
in oculis co-
mittatur.
Caius diui-
nos honores
sibi usurpat.
Hedio & Ru-
fimus c. 15.
al. 17.
al. 18.
Apion In-
dæi quod Ca-
sarem debitis
honorib. non
prosequen-
tur accusat.
Philo à Cæsa-
re repulsus,
causam Deo
committit.
Alimus c. 19.*

gno ferens tam excelsum animum in foemina, ipsam quoque cum He-
rode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta,
quam Deus tum intulit Herodiadi, fratris successus inuide ferenti, tum
Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ uxoris nimis facili. Caius por-
ro primo ac sequenti sui principatus anno, Remp. administravit egre-
gie: moderateque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit,
& prouincialium, procedete vero tempore inflatus potentie magnitu-
dine, oblitus est se esse hominem, & contumeliosus in superos, ad reli-
quam insaniam diuinos etiam honores usurpare ausus est.

C A P. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

Cumque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta es-
set seditio, terni ab utraq; parte legati delecti ad Caium missi sunt,
Apion vero Alexandrinorum legationis princeps, multa in Iudæos ia-
bavit crimina, interque cætera quod Cæsarem non prosequerentur debi-
tis honoribus, nam cum quam late pater orbis Romanus Caio extru-
antur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus,
solos istos turpe putate dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæ-
saris. His acerbè inuecto Apione, multisque aliis quæ ad exasperandum
Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clari-
ssimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, pa-
tabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum
abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuriis. quapropter sicæus
conuicio, versus ad Iudæos affectatores. Nunc, inquit, oportet bono esse
animo; quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum
aderit.

C A P. XI.

*Caius in Syriam mittit Petronium iussu Iudæi bellum inferre, nisi
malint recipere ipsius statuum.*

*Petronium
Caius in Sy-
riam mittit.
Iudæi Ptole-
maidem ad
Petronium
perueniunt,
deprecaturi
ne quid con-
tra leges pa-
trias facere
cogerentur.*

Caius porro indigne ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in
Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubetque ut cum
valido exercitu inuadat Iudæam: & si sponte id admittant, statuam eius
in templo Dei collocet, quod si detrectent, bello deuictos imperata fa-
cete adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, ut
exlequeretur mandata Cæsaris, contraque quantum poterat auxi-
liis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidem,
primo vete bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas: qui
collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum grauius, &
frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum multa mil-
lia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere
cogerentur contra leges patrias. Quod si omnino decretum sit statuam
in sano ponere, ipsos primum intericeret, ac tum demum suo arbitra-
tu temperageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari
legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus.
Ad hæc Petronius commotior. Hæc, inquit, quæ adterris, forte valerent
apud me aliquid, si me ipsius consiliis & auspiciis rem gererem; nunc
necesso est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrariare impu-
ne non licet. Ad hæc Iudæi. Si tibi Petroni certum est à præscripto Caii
non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti
diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli, neque enim su-
mus adeo pusillanimes, ut quæ nobis cœleste numen imperauit propo-

sito felicitatis praxio; et prauaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis. & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defotse, propter cuius honorem non reformidamus accipere fortunæ aleam. Hoc malum quam tibi perignauim parendo incurrere perpetuam ignominiam, simulque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel re iudice potior quam Caii habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruiaciam, neque se posse sine certamine & corde statuiam dedicare Cæsatis, cum amicis & familiario properauit Tiberiadem, vt ex propinquo melius res Iudæorum dispiceret. Iudei vero magnam timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, neue sacratam urbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius pugnabitur igitur cum Cæsare, nec illius opera, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquit sed moriemur citius quam discedamus à legibus, simulque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, nec cæcis interim agriculturæ operibus, cum maxime sementis essent tempora: quando quidem certissimum illis erat propositum mortem potius quam itatnam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ Regis frater, & Eleas Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiaribus, Iudæorumque primatibus accedunt Petronium, rogantes vt confideraret obstinationem populi, neue illis desperandam præberet: quin potius Caio scribat quanta peruiacia reclametur dedicationi itatur: vt que relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virtutis fiducia non cogitent, sed parati sint mori potius quam tantam religionis labem in se admittere: ad hæc semente omiſſa instare. Iudæocinia dum non est unde possint persolui vectigalia. forte enim flecti posse Cæsarem, ne quid scruis in eam gentem itatur, neue illi rebellandi materiam præbeat. Quod si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium, atque hæc fuerunt preces Aristobuli. Petronius vero partim deprecatoris respectu enixe vrgens, & iustus rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propoliti, ratus inuigilum tam multa hominum millia in gratiam inhiacut à Cais perderet, & cæcitate nimen suamque ipsius conscientiam reuerſus, maluit absurditatem rei per literas docere impetorem vel suo periculo, non ignarus quam ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum pronum, nisi quis quam primum furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiam si ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsam vertat cunctantius mandata exsequentem. esse tamen viri boni officium, pro incolumitate inſontis tam numerosi populi, vel certum interitum non refugere. Ergo indico Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem, ait expeditionem eam non à se vitro susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem distexi periculosum esse, propter indignationem summæ potentatis, & alioqui conueniens esse, vt ab auctoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. atramen vestrum, inquit, salutis meam securitatem aut existimationem non præferam, quos scio merito pro patriis legibus contendere. immo ne mihi quidem præbatur, summi Dei templum temerari principum ſcientia, quam obrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscet vestram irrevocabilem sententiam, quantumque in me erit,

An. mundi
4002. à
Christo
nat. 40.

Petronio Iudæi supplicanti, ne sacrificium urbem vetitis imaginibus pollueret.

Aristobulus Agrippæ Regis frater, & Eleas Magnus apud Petronium Iudæorum causam agunt.

Petronius Iudæis, se Caio scribere velle pollicetur, eosque ad agriculturam adhortatur.

An. mundi
4002. à
Christo
nat. 40.

Post diuturnam ac continuam siccitatem repente imber descendit.

Petronium ad Caium scribit.

Caium Agrippa Romanus honorat, in cuius retributionem Caius aliquid petere iubet, qui nihil aliud quam ut mandatum Petronio daret, inquit rogat.

horror vt honestissimæ vestræ volūtatī assensum suum præbeat: Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi conturbat piaculum. Quod si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam sauire illi libeat, modo ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quo sum quenque vocat negotium, & teriam labore vestro colite. Legationem autem ipse in urbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam quam per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifeste ostendit Petronio suam prouidentiam, quodque omnibus iuste atque honeste acceptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cum repente imber præter omnium opinionem descendit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cœlitus pluuiam pene desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties ipem eorum frustrare fuerant. Quapropter terrarum præter solitum, præterque expectationem rigata largis imbribus. Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronii. Quin & ipse præles magis etiam obitu perfactus est, euidenter cernens cura esse: Deo res Iudaicas, attestante tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cumque accurate super hoc negotio scripserit ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria. neque se ipse multaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternumque apud eam sibi pararet imperitium: ad quoque adiecit, quam carus sit Deo populus, quamque manifestis signis declararet suam erga illos beneuolentiam: Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum sorte Romæ degebat, inuicem Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de induitrua procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitoque omni exquisitissimarum ac lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsi sum etiam Casarem, tantum illi studium fuit demerendi Principis per omne obsequium. is demeratus eius tam aratum quam magnificentiā, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volentique cum eo certare non ualis offensus, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiā prouocantem sic allocutus est. Equidem & ante expertus sum tuam beneuolentiam, quando uiuo etiam tum Tiberio, ne periculis quidem a me colendo deiecitutes: & nunc video te, modo mihi gratificeris, nulli rei parere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita, quare cum turpe mihi sit à te uinci officiis, quicquid habendus per me cessatum est, iam pensabitur: tantumque ad priuinam meam erga te liberalitatem accedet, enixe dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum sit. Sic ille benigne promittebat, ratus amplā latifundia postulatū, aut urbium aliquarum vedigalia, ille vero quamvis iam pridem preces parauerat, tamen hæcenus dissimulatum demum per occasionem aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberii se illum coluisse: & nunc nihil aliud capere præter ipsius gratiam. nam: & priorem munificentiam uberiorē fuisse, quam vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba, et sic cum tu, inquit, maiora præstare ualeas, meis tamen non solum meritis, sed cupiditatibus etiam abunde satistatum est. ibi Carus atto-

nitus

nitus hominis modestia, magis vrgere coepit, vt vellet vt sua beneficen-
tia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem do-
mine liberalitatem tuam tam benigne mihi offers, equidem petam,
sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abun-
do: illud potius postulabo, quod impetrarum & pietatis opinionem,
& perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque gloriosum
erit, si post ihnnuzeras alias, hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Ro-
go igitur vt mandatum reduces, quod Petronio dedisti, de statua in Iu-
dzorum templo ponenda. hzc ille velut aleam iocans, non ignarus
quantum subesset periculum, quodque capitale esset placitis Cai con-
tradidere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul
pudendam vanitatem ducens; si coram tot testibus vltro ad petendum
prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciens etiam virtu-
tem hominis, qui pluris faceret pietatem, suzque gentis tranquillita-
tem, quam incrementum dominationis aut reddituum, fecit eum voti
comptem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in
comparando exercitu, & in exsequendis mandatis quz acceperat, quod
autem ad statum attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinendam esse,
sin minus, non esse cur in eo negocio plus laboris capiat: sed debere
eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. Remissum enim esse
hoc Iudzis in Agrippz gratiam, cui tantum honoreis a se haberi, vt non
possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Pe-
tronio; priusquam ad defectionem spectare Iudzos cognosceret: allatis
postea de rebellionis rumoribus, indigne ferens gentis audaciam, &
contemptum imperii, homo omni dedecori obnoxius; nullamque ra-
tionem honestatis habens; & impetu iracundiaz quouis abrupsi solitus,
quem refrenare nunquam studuit, imo ad felicitatem suam pertinere
putans, si quam maxime affectioni huic indulgeret, denuo scribit eidem
in hanc sententiam. Quoniam plus apud te valuerunt Iudzorum mu-
nera quam mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es;
temet iudicem facio, quid de teipso statuere debeas semel indignatio-
nem meam meritis. Volo enim te exemplum fieri & presentibus & po-
steris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hzc epistola
missa quidem est ad presidem, non tamen Casare viuo reddita, qui per-
ferebant tardius nauigantibus, ita vt prius ille alias acceperit literas,
nuntiantes de Cai exitio. Deus enim non immemor fuit Petronii, &
periculorum que propter ipsius honorem atque Iudzorum religio-
nem subit: sed amoto a Reipubl. habentis Cai propter impie affecta-
tos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia, tam a Romanis
quam a provincialibus, maximo fauore precipuis lenatoribus eum pro-
sequentibus, in quos potissimum Caius debacchari est solitus. Ise extin-
ctus est non multo postquam Petronio scripserat illam mortis denun-
tiatricem epistolam. Causam autem propter quam Caius sublatu est,
& quemadmodum comparatz sint in eum insidiaz, procedente hilo, si-
gnificabimus. ceterum Petronio prius redditz sunt literz de eade Im-
peratoris, ac tum denum superuenerunt illz, quibus iubebatur mor-
tem sibi consciscere. quare latus fortuito tyranni interitu, ad intratus
est Dei prouidentia, qui sine dilatione mercedem haberi sibi ho-
noris persoluerit, & Iudzis presentem opem attulerit.

Et ille quidem miro hoc modo euasit
mortis periculum.

An. mundi
4003.
a Christ.
nat. 47.

Caius Petro-
nio mandata
imperatoria
negligenti, vt
sibi ipsi ma-
nus inferat
scribit.

Petronius
prius de Cai
mortis lita-
ra, quam de
hæc sibi ipsi
inferenda
accipit.

An. mundi

403.
Christi.

200.41.

Diodo &

Rufino

cap. 16.

Abas c. 20.

Iudaeorum

apud Mesop-

otam

& Babylo-

niam graues

moies.

Nearda, Ni-

sibu Babylo-

nia urbes.

Asinam &

Anilam Ne-

erdenfes pa-

triam in lo-

cum quen-

dam se con-

serunt, ad

quos ingens

multitudo

confluxit.

Asinam

cum sociis

in Babylo-

nia

sacrilegia

improvisi

appressi.

CAP. XII.

*Quo in statu res Iudaeorum apud Babylonem fuerint, & de Asinam
ac Anilam fratribus.*

Inciderunt in ea tempora graues morus Iudaeorum apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium, exdesque ac calamitates quales nusquam memorantur in superioribus narrationibus: de quibus accurate tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Nearda dicitur urbs Babylonis, frequens populo, & agro fertilis, qui tantam multitudinem possit alere. adhuc non patet hostium assultibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis moribus. eidem flumini est & Nilibis apposita: quae Iudaei fratrum loorum natura, sacrum didragma quod Deo ex more solent offerre, exteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponerebant tanquam in communi erario, inde suo tempore transmittendam Hierosolyma: quae deinde à multis hominum illo deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum, quorum ditionum suberat Babylonis. Ex his Iudaeis erant Asinus & Anilam fratres, Neardenses patria, orbi patri, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, ubi & viri exerceant lanificium. hos officinae magister apud quem artem didicerant, quod serius aliquando ad operandum accessissent, castigauit verberibus. illi credentes se affectos iniuria, detractis armis quae seruabantur in eius domus pariete, contulerunt se in quendam locum, ubi fluius scinditur, vberem pascuis, & frugum fertilem, exterorumque fructuum qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluit iuuenum quisque egentissimus, quorum armis stipati pro ducibus se gerebant, nemine cohrente molesticia. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, dimissis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum sat erat, promittentes amicitiam morem sibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim si qua ingrueret: contra occisionem gregum ac pastorum, si detractarent imperata facere. quapropter necessitate coacti, mittebant eis quantumcunque poscerent. quo factum est ut audae eorum potentia, validi essent ad incursandum quoslibet, nemoque vicinorum audeat eos offendere, aut armis cum illis congregi: adeo ut ad Parthorum quoque Regem rumor hanc derulerit. Sarrapa autem Babylonis postquam hanc audiuit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat à Parthis ac Babylois exercitu, properauit contra eos cupiens ex improviso opprimere: obsequia palude suos iussit aliquantisper quiescere. postmodum vero Iudaeis sabbaticas ferias ocio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio victos se abducurum, paulatim procedebat, ut de repente in eos irrueret. Asinus vero qui tum forte positus prope se armis cum locis desidebat in ocio. Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui tessorem tergo vehant: nam & frenorum sonitus lentio, vereor ne circumuenti simus ab hostibus. sed proterrat aliquis speculatum, qui nobis quid imminet certo renunciet optatim. autem vana esse quae diximus. mox quaedam profecti visum, celeriter redeunt, non saltem suspicionem fuisse referentes: adesse virores acceptae iniuriae. ex insidiis se obrutos equitatu copioso velut pecora, ne ad repugnandum quidem paratos ventante propter ferias patria consuetudine. At Asinus longe aliter quam spectatori videbatur statuit, non concedendam censens hanc volu-

præter hostibus, ut per oecum in se grassarentur cædibus: quin potius virtutis & præsentis necessitatis memores conitari debere, ut si ita fors ferat, non multi pereant: primusque correptis armis suo exemplo ad similem exciuit audaciam, ad conferendas cum hoste manus eos animans. & quia contemptum veniebat rem factam se habere putantes, multis ex his reliquos coegit terga vertere. Eius pugna postquam ad Parthorum Regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiscit eorum affectum & colloquium: confestimque ad eos misit fidum, cui est satellitibus, qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametsi iniuriæ eorum violentia in suo regno acceperit, indignationem tamen virtutis ipsorum remittere: misisseque se qui fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quod amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis. paratam esse Regis munificentiam, foreque ut hæc sua virtute posthac Rege fauente vantur melius. Tum Asinæz ipse quidem professionem distulit, fratrem vero Anilzum misit cum quibus potuit muneribus, iussit ille ad Regem, & facile admissus est. Artabanus autem videns Anilzum suum venisse, rogavit eum nam domi reliquisset Asinæz, cognitoque metu illum se continere intra palustria: per patrios Deos deierant, nihil eos se lasurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextera sancit, quod apud barbaros conventuros certissimum est argumen- tum fiduciam, nam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec dastere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilzum, persuasurum fratri, ut simul veniat. Hoc autem agebat Rex, volens conciliatis sibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad dissectionem spectare occupato Rege alibi. Verebatur enim, ne dum ipse totel- les perdomat, Asinæz autem apud Babyloniam viribus, siue volentibus prouincialibus, siue iniuitis non temperaret in maleficiis. Hocigitur consilio illum accepit. Asinæz vero facile à fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quam luculente erga ipsos Rex affectus sit, quodque ad firmandam fidem iusiurandum interposuerit, quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, inprimis miratus generosum Asinæz animum, quod videret breui statuta hominem, & primo aspectu contemnenda specie, quasi nullius precii, apud amicos dictans, nihil esse in tantillo corpore, quod tam valto animo respondeat. & inter epulas offenso magistro militum Abdagaso prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere soleat. Is cum rogasset, ut bona Regis venia liceret illum interficere, pœnasque tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat: negavit se hoc permitturum in hominem, qui se credidisset suæ fidei, data dextera confirmatæ & iureiurando adhibere. Quod si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: sed redeuntem aggressus per vim absque meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinæz, Tempus tibi est, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiam me invito conarentur interficere. commendando autem tibi terram Babyloniam, & eam tua cura tutam à latrocinis & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitati mea fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæzum dimittit, ille domum reuersus castella partim noua condidit, partim quæ prius habuerat firmavit munitionibus: breuique in tantum auctus est, quantum antea cum nemo alius, à talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babylonio-

An. mundi
4003. à
Christo
nat. 41.
Artabanus
ad Asinæzum
& Anilzum
propter au-
daciam socie-
tatem cum
illu inire
misit.

Abdagasus
Asinæzum
interficere
vult, quod
Artabanus
permittere
recusat.
Artabanus
Asinæz ter-
ram Babylo-
niam com-
mendat, ha-
tuque mu-
neribus eum
dimittit.

An mundi
4003. à
Christo
nat. 41.

Anileus
Parthorum
Ducem tri-
cidat, eius de
uxorem du-
cit.

Anileus ob
uxorem idolo-
latram a
Iuliano obno-
tatus quen-
dam conso-
lat.

Anileus a-
pud Agri-
fratem ac-
cusatur, qui
primum con-
vinctus deinde
dum eum
reprehendit,
Anileus uxorem
veneno eum
collit.
Anileus in
Mithridatu
vic se cum
exercitu im-
petum facit,
cumq. noctu
p[er]mittit, &
aptum se-
m abdu-
it.

rum, à Parthorum quoque observabatur ducibus, qui in vicinas pro-
vincias mittebantur cum imperio. Adeo crevit eius auctoritas vna cum
potentia, vt Mesopotamia tota ab ipsius pendere nitibus. In hac felici-
tate florentior indie exegit annos quindecim: quæ non prius cœpit
in deterius vergere, quam neglecto pristino virtutis studio. contemptis-
que institutis patris, voluptate victi dederunt se externis libidinibus.
Venerat forte in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge,
tamalus dotibus, quam insigni forma laudata vique ad mira: ulum:
hanc siue aspectu, siue fama cognitam adamavit Anileus frater Anileus:
& cum neque suis imperare posset cupidinibus neque vlla alia spes ef-
fet potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primoque confictu cæso
Partho, vxor in victoris potestatem & thalamum peruenit: quod qui-
dam magnarum calamitatum tam ipse quam fratri fuit principium. cum
enim amisso priore marito capitua duceretur simulacra patriorum nu-
minum quæ gentilitio ritu & domo se iam habere solebat & in itinere,
clam inter ceteram, suppellectilem adde-
xerat. ea primum colebat sine
arbitris. Deinde in thalamum recepta & nacta vduciam, propalam opera-
batur sacris quæ à defuncto acceperat in factum obiurgabatur a amicis
vtriusque fratris primariis, indigni macinus distantibus, contra He-
braicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem habebant, deditam impiis
patriæ suæ superstitionibus, quare viderunt ne dum nimium indulge-
rent voluptati corporis, a principatu excidant, quem diuino favore cõ-
suecuerant. Sed adeo nihil profectum est his ammonitionibus, vt præ-
cipuus quidam ex hostis sit dux liberius inuehitur: qui moriens iram
numen inprecatus est fratribus eorumque sociis. Vltimum læsam
& religionem & antiquam, vique simul & ipsi ab inimicis afficeren-
tur extio: illi quidem quod auiores iniuriæ fuerint hi quod patrocina-
torem legum per summum nefas oportuni patu sint. quamvis enim
molesce ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis
memoria, cui acceptam ferebant patientem ferocitatem. sed indigna-
tione, ne eorum accendit mulieris imperas, non firmitatem pertinaciter
amplexam sacra Parthica: factoque coeкурсu ad A sinam vociferaban-
tur in Anileum, dicentes oportere eum, si prius parum potuit quid vti-
le sit dispicere, nunc certe erratum corrigere, priusquam id publica ex-
petuerit perniciem. nam & connubium illud nemini probari, vt parum
conueniens patris ritibus: & superstitosum numinis cultum, quem
mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at si le quamvis
agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnam aliquid in-
conmodum, victus tamen germanitatis affectu facile ignoscebat suc-
cumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cum maiores indies con-
cursus ad eum & vociterationes fierent, tandem super ea re fratrem ad-
monuit, antea oburgans. & iubens vt respiciat in posterum, mu-
liere inque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admo-
nitione ei valuit: quia mulier sentiens propter se murmur esse in
populo, & verita ne Anileo propter amorem sui durius aliquid acci-
deret, veneno Alinxum sustulit. scura quod sub amatore iudice im-
pune auferret hoc facinus. Cæterum Anileus ad se vnum iam principa-
tu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicis Mithridatis, viri apud
Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: eos-
que magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam &
manicipia reperit: pecoraque & res alias, quibus fortunæ possunt au-
etiores fieri. Mithridates vero quo sorte tum non procul aberat, audita
victorum expunctione indigne ferens vitro te ab Anileo lacerantem in-
iuria habuit, quæque iudicio suam dignitatem iudicans, exerta iuuenum

10

20

30

40

50

manu, collectoque equestratu quam poruit maximo, obuiam profectus est confecturus cum Anilzo: & cum ad vicum quandam ex luis peruenisset, ibi quieuit: quod decreuisset postdie Iudæos aggredi, sabbato instante, quod illis religioso ocio colitur, qua de re præmonitus Anilzus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vicini cola, & inter cetera diligenter edoctus, quo loco Mithridates celebraturus esset cum luis conuiuium: iussu curare corpus milite, noctu contra hostes properauit ut inopinos opprimeret, quo delatus circa quartam vigiliam, partim sopnos occidit, partim attonitos fuga coegit salutem quaerere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum inpositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia, quem cum sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis, ut illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia, præteritas iniurias posse impetrare veniam, quamuis enim offensus sit Mithridates habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam, quod si grauius in eum consulant, non quieturum Regem, nisi magnis cadibus in Iudæos Babilone degentes vindicer: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & ut ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, ut sunt belli vicissitudines, eam sententiam approbavit multitudo cetera atque ita Mithridates dimittitur, qui domum reuersus, ab vxore exceptus est conuicio, quod Regis gener post acceptas à Iudæis tot tam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Auctigetur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut deo testor, quibus curæ est Regum dignitas, me tua couditione non usuram postea, ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris clarum animum, ne diuortium faceret, inuitus quidem, coegit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existi nans, si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilzus vero ubi cognovit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra palustria, & sperans fortunam contra hostes priori similem, freuitque nil te iam assuetu vincere, & ipse contra eduxit copias: cui præter vix, erant multi tum etiam prædæ cupidine se adiunxerant, rati pro stigandum hostem quamprimum in conspectum venerit, progressos a meridiano tempore per regionem inaquosam ad nonaginta stadia Mithridates adoritur, æstu & siti laboreque itineris adeo fessos, ut arma ægre sustinerent, ipse re, en, abus viribus: confestimque in fugam versis tanta cædes secuta est, ut multa virorum millia caderent. Anilzus autem stipatus globo iuuenum, effusiua fuga se in quandam syluam recepit, relicta Mithridati tristissima victoria. Verum ad Anilzum breui confluit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quam propriam salutem facerent: itaque detrimentum quod acceperat in prælio, suppletum est duntaxat numero neque enim confiteri erant cum his qui ceciderant, eo quod essent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum castella, lateque vastabant omnia. Tum Babylonii reliquique hostes miserunt Neerdam ad Iudæos, qui Anilzum deposcerent ad supplicium, quod cum non impetrarent, neque enim illis integrum erat hominem dedere: ad pacem eos inuitauerunt, quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, missa sunt tam ab illis quam à Babylonijs legati ad Anilzum, tum Babylonii perclustrato diligenter loco in quo se ille continebat, clam noctu irruunt in sopitos & grauatos crapula: & impune quorquor adepti sunt interficiunt, & ipsum Anilzum inter ceteros. Tum vero hoc meru exoneratus Babylonius populus, qui antehac non ausus erat odium effundere

An. mundi
4003. ante
à Christo,
nat. 41.

Mithridatē
Anilzum di-
mittit.

Mithridates
ab vxore, ut
Anilzum
bello impetrat
accensum.

Anilzum a
Mithridate
fugatum.

ad Anila-
um ingens
perditorum
hominum
multitudo
confluit qui
Babylonios
inuadunt.

Anilzum
Babylonii ad
supplicium
deposcunt,
qui impetritum
interferunt.
Iudæi à
Babylonis
afflicti delem-
tam mi-
serant.

An. mundi
403.
à Christo
nat. 41.

in nostros homines, cum quibus illi propter diuersos ritus perpetuum est dissidium, nunc his nuncillis praualentibus: sublato inquam Anilæi sodalitie, in Iudæos undique coortus est. Itaque non ferentes eorum violentiam, & sentientes se ad configendum imparis, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam urbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune est Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium. eo postquam confugerunt Iudæi, per quinqueppium nulla affecti sunt iniuria, sexto autem anno peste apud Babylonem grassante, denuo inde migratum est, quam multitudinem excipiente Seleucia, secuta est Iudæos maior calamitas ex huiusmodi causa. in hac urbe semper Græcis male cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quo postquam à Iudæis migratum est, eorum fruore conditio Syrorum cepit esse potior, aucta viris bellicosis & periculorum contemptoribus. quare Græci succumbentes, & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudæorum & Syrorum consensu, suos quisque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facile impetratum est. nam cum utrinque primatibus commissum esset negotium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si utriquo Iudæos communibus prosequerentur odiis: eosque ex improviso aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum millia: nec vilis euasit, nisi si quem amici aut vicini seruauit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem urbem Græcanicam vicinam Seleuciae, ubi quorundam annis Rex hybernare est solitus, habens ibi maiorem suppellectilis partem repositam: ibique sedes fixerunt, rutos se rati Regie maiestatis reuerentia. Cæterum Babyloniorum ad Seleucensium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus est: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem, quo factum est, ut plerique in Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atque ita se tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

Quinquaginta Iudæorum millia Seleucia occisi. Iudæi seruati Ctesiphontem fecerunt Iudæi in Neerdam & Nisibim se receperunt.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV-

DAICARVM LIBER DE-

cimus nonus,

SYMMACA PITVM LIBRI XIX.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Quomodo Caius à Cherea casus est.*
 II. *Quomodo Claudius prim. ipatum adeptus sit.*
 III. *Disidium inter Senatum & plebem.*
 IIII. *Quomodo Claudius Agrippa patrum regnum reddidit, & obitu-
 ius in Iudaorum gratiam.*
 V. *Agrippa in Iudaam reditus.*
 VI. *Epistola Petronij ad Doritiam pro Iudaia scripta.*
 VII. *Gesta Agrippa usque ad ipsius obitum.*

C A P. I.

Quomodo Caius à Cherea casus est.

AIVS porro non in solos Iudæos Hierosolymis & in
 vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed ter-
 ra marique quam late Romanum parer imperium,
 quod maioribus replevit calamitatibus, quam quæ
 vnquam veterum monumentis sunt prodite. Sed ma-
 xime Roma ipsa eius seuitiam experta est, nihilo hac
 parte meliori conditione quam vrbes ceteræ. præsertim Senatores ac
 patricij cæteraq; nobilitas innumerijsq; iniurijs verabatur equites o-
 pib. & dignitate senatorib. proximi. vtpote ex quorum ordine senato-
 rum habeatur delectus: hi enim ignominijs afficiebantur & exilijs cedi-
 bulq; & confiscationibus, quæ tum fere cædis accedebant præmium. Se-
 vero pro Deo gerebat, non contentus humanis honorib. coli à subditis,
 & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celeberrimâ,
 Iouem eius præsidem appellatione fratris salutem ausus est. Alijs quo-
 que operib. suam declarabat insaniam: quando à Puteolis vrbe Campa-
 niæ ad Misenum alterum maritimum oppidum grauatus iremi traij-
 cere, & alioquin ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari
 eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum
 ponte iuncto medio sinu spacio, cursu vitro citroque vecturus est: id e-
 nim demum iræ dignum esse maiestate sui numinis. Templorum eri-
 am Græciorum nullum in spoliatum reliquit, & omnes insignis arti-
 scij tabulas atq; statuas edito ad se comportari imperauit, quicquid
 vbiq; terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vr-
 be spectari debere dictitans. his spolijs palatium suum, & hortos exor-
 nauit, aliosq; suos secessus per Italiam, ad hæc Iouem, qui à loco, in quo
 vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidix Athe-
 nienfis statuarij, ausus est iubere in urbem transferri: quod tamen fa-

*Medio &
 Ruffinus
 cap. I.
 Cay in Enda-
 ri tyranni.
 Cay in Sena-
 toris ac pa-
 tricio sub-
 titia.
 Caius Iouis
 fratrem se
 appellat.*

*Caius temple-
 rum Græci-
 norum
 nullum in-
 spoliatum
 reliquit.*

An. mundi

4094.

à Chri- sto

nat. 42.

Iouem Olym-

pium Caius

Memmianus

Regulus

Romam

transfere

iuber.

Caius Ioni se

comparat.

Caius licen-

tiam seruis

deferendi

suos dominos

permittit &

Pollux clau-

di in reum

facere aulet.

Caio passim

invidia stru-

tta.

Tres in Cai-

reum con-

spirationes

facte.

Emilius

Regulus.

Capitius

Charea.

Annius

Minutianus.

Circenses

Iudi.

Caius multos

grumorum

ac vo. liqui-

um reuocatio

ne. i. petentes

intra. plectit.

tum non esse architectis, apud Memmianum Regulum, cui demandatum
 erat hoc negocium, negantib. loco moueri posse illud simulacrum
 & absque vicio. aiunt etiam prodigijs fidem excedentibus, Memmianum
 veritum distulisse imperata facere: quæ ipse inferuit excusantibus cess-
 sationem suam literis. cumque capite luendum esset neglectum man-
 datum, interitus Caii hominem exemit periculo. Eo denique infaniz
 prouectus est, ut natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulacri
 genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se
 relinquere dicens iudicium, vtra maiore parente sit genita. atque hæc
 agentem tolerabant tamen homines. Permissit etiam seruis licentiam
 deferendi suos dominos qualicunque crimine: quod eo granius erat,
 quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia:
 adeo ut Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: &
 Caius sustinuit inter iudices audire patrum dicentem causam capitis,
 sperans sumptuum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Ita-
 que cum totum suæ ditionis orbem repletet sycophantijs, & seruos
 erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiz alios ira sti-
 mulante ad vindictam accepit iniuriæ alijs ipsius cæde imminente
 sibi perniciem præcauere volentibus. Certe ius publicum, nisi illo sub-
 late saluum manere non potuit, præcipue nostra gens eius cæde erepta
 ex ipsis interitus faucibus. quapropter liber mihi accurate denarrare
 totum negocium, vel ideo ut argumentum sit diuinæ potentiz, quod &
 in aduersis soletur homines, & modestia fortunatos admoneat, ne opi-
 nione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuum corrumpant
 miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum
 singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Amilius Regulus à
 Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se
 habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribu-
 nus erat caesus, Annius quoque Minutianus non paucos ad opprimen-
 dum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat. Regulo quidē quod
 is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & libe-
 rali ingenio præditus, ita ut non dissimulare sua consilia: quæ cum mul-
 tis communicauit, vel amicis, vel alioqui vitis timentis. Minutianus
 vero partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicitium &
 ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quod vide-
 ret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuade-
 re. Chæreas non terebat exprobratam sibi à Caio mollitiem, & alioqui
 quotidiana pericula quibus propter familiaritatem eius erat exposi-
 tus, optime se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem om-
 nium illorum erat propositum, superbiæ ac impotenti eius dominationi
 finem imponere. spes enim erat successurus negocium, & re bene
 gesta seruandum ope sua republicam, cuius saluti honestum esse vel
 vitam impendere. Sed Chæreas fuit feruentior ceteris. tum cupidita-
 te parandæ sibi clari nominis. tum quod propter tribunatum faciliorem
 accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses Iudi a-
 gantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter
 in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, &
 illi postulatis eius perlibenter indulgent. tum quoque contentione ma-
 gna rogant, ut tributorum ac vectigalium releuet onera. ille non se-
 reus eorum vociferationes. diuiliis militib. iuber clamatores illos pas-
 sidq. correptos duci ad suppl. cium: multiq; hoc pacto capite plexi sunt.
 idq; tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem
 vitæ rationem habendam quam pecuniæ, quod viderent pro importu-
 no eius studio multis representatum interitum. Hæc magis etiam

Chzream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam
 inhumanam Cui ferociam. Et saepe quidem epulantem innadere de-
 creuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quod dubius esset
 propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrita co-
 natu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus
 exegerat in pratoriana militia, tum vero exactionibus propositis, &
 debitis in fiscum redigendis, quorum quardam dilatione solutionis
 conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflicta for-
 tunz hominum miseratione exsequitur mandata uegligentius, concui-
 10 uit in se iram Cezaris, non sine probro effeminati ac legnis animi. nec
 hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum a se peteret,
 foemineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hzc facie-
 bar, cum ipsum non puderet in quibusdam a se institutis lacris vti ami-
 ctu muliebri, Cinciinnisque & alio ornatu quo sexum mentiretur: &
 post hanc audebat exprobrare Chzrea turpitudinem, qui & quoties
 talia signa acciperet ferebat indignissime, & magis etiam cum ridere-
 tur tradensea militibus, essetque exteris tribunis ludibrio. nam alla-
 turo eo signum a Cezare, prae dicebant fore vt afferret tale aliquod ludi-
 cium. quapropter ausus est sibi aliquot adfiscere, iustam irz causam
 20 praferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorii, omnibus fere per-
 functus honoribus, aliqui Epicureus & tum sectator oçii. hunc de-
 tulerat inimicus eius Timidius, quod in Caium iecisset conuicia: &
 testem exhibuit Quintiliam minam, propter formam adamatam
 cum aliis multis cum Popedio. quz cum noller amatorem suum falso,
 vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius vrgebat tormen-
 tam eam subiici. Tum Caius exasperatus Chzream iubet sine mora tor-
 quere Quintiliam, ideo potissimum ei solitus czdes & quæstiones inc-
 iungere, quod putaret hzc executurum inclementius, quo mollitiz
 notam effugeret. Quintilia porro cum torquenda duceretur, conscio-
 30 rum cuiusdam obiter pedem calcavit, innuens vt bono esset animo,
 ne ad tormenta ipsius expauesceret: se enim ea perlaturam obfirma-
 to animo itaque crudeliter eam examinauit Chzrea, non sponte
 sed necessitate coactus. cumque illa perduraret, duxit eam in Cui con-
 spectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indigne
 laceratz imperator non nihil flexus, Popedium absoluit, & pecuniis sola-
 tus est vultus calamitatem, quam fortiter æque ac feliciter toleraue-
 rat. Id vero indignissime tulit Chzrea, sic traduci putans suam scuitiam,
 quali tam immodicam, vt ipsum Caium remedium eius adhibere o-
 porteat. quam obrem sic Clementem & Papinium alloquitur, quorum
 40 hic & ipse tribunus erat, ille præfectus vrbanaum cohortium. Nos qui-
 dem Clemens in tuendo imperatore nunquam cohorsitatio nostro defui-
 mus. nam nostra opera & industria coniuratoru alii necati sunt, alii tor-
 mentis ip tantum lacerati, vt ipsi viti sunt miserabiles. Sed hæc cuncte sunt
 nostræ militiz munia. Tacente ad hzc Clemente, sed vultus rubore pu-
 dorem fatente ministeriorum talium, ceterum verbis non auso sugilla-
 re insaniam Cezaris, Chzrea iam confidentius commemorare coepit
 calamitates vrbis & imperii. harum, inquit, causa vulgi sermonibus in
 Caium refertur: sed si rei disquiratur veritas, ego mihi Clemens, & hic Pa-
 pinius, & ante nos tu Romanis imo toti humano generi horum maloru
 50 causa sumus, qui mandata eius exsequimur: & cum finem imponere
 possimus eius tum in ciues, tum in reliquos subditos debachationibus,
 per rã fœda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac c. nifices.
 non pro libertate Romanorum, aut imperii geigantes animi, sed pro
 eius incolumitate, qui eorum tam animos, quam corpora, in fecerunt.

An. mundi
 4004.
 Christi
 nat. 41.

Chzrea mon-
 ta ex causis
 in Caium
 incitatu.

Popedius a-
 pud Cezare
 à Timidio
 delatu.

Quintiliam
 Caius tor-
 quere iubet.
 qua nihil fa-
 tetur, sed
 muneribus
 affecta Po-
 pedius absol-
 uitur.
 Chzrea Cle-
 mentem &
 Papinium
 alloquitur.

An. mundi
904. a
Christo
nat.

Cornelius
Sabinius.

Annus M.
Minucianus.

rem redigit, contaminantesque nos quotidie etuore casorum & atrocissimis quæstionibus, donec ipsius iussu ab aliis pari modo tractabimur, non enim hoc modo cariores ei reddimur, sed suspectiores potius. & alioqui affluens exdibus, quas libidine moderatur non iudicio, nequaquam conquiescet prius quam nos quoque cæteris adiciat: nimirum destinatos exitio, nisi mature prospicimus & communi libertati, & nostris periculis. Clemens autem etsi approbaret Chæreæ sententiam, tacere tamen eum iussit, ne sparsis in plures his sermonibus, & euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandum esse optabilem occasionem fortuito alicunde offerendam, ubi quidem ob ingrauescentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans, quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem non nihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quod non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decrevit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, ut quiliam ante pari modo animatus, ideo tantum hæcenus siluerat, quod cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc vero opem etiam polliceri non modo silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsi similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio vero suspectum propter necem Lepidi hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis, præ cæteris in tales squire solitus: & iam ante significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur in quo se ferre animo. quamvis enim metus periculi non finiret eos manifeste proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos benevolentiam, conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnemque laudem meritis, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant, ut ipse initium sermonum faceret, ille rogauit Chæream, quod nam signum eadie ab imperatore accepisset, vulgatum enim erat per urbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chæreas, cupide arrepta occasione, frater Minuciani fide, at tu mihi, inquit, libertatem signum da: cui gratias habeo, quod me vltro properantem excitas, neque mihi ampliori adhortatione opus est, siquidem tibi quoque idem placere video, & priusquam conueniremus, iam ante consentimus. gladius hic quo accindus sum, amobus sufficit, quate age aggrediamur opus te aurore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia, nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certe totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec cibet nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ, sublati legibus, & omnibus imminente à Caio perniciæ. & dignus sum opus vel te iudice cui credatur hoc ministeriū, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animarū sentiens, complexus hominem collaudatum hortatus est, ut pergeret, & precatus ut superi conatus eius ratos habeant: atque ita murum confirmati diuersi habent. Ferunt hoc consilium quodam ordine fuisse firmatum.

Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiusdam è turba audita est iu-
bens eum Diis iurantibus destinata perficere. & primo suspicatus est
rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se, aurà
quopiam cōscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iamq; mul-
ti participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simulq;
militem quotquot erant cōscii. nemo enim erat, qui non putaret ne-
cem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se quisque dabant
operam, ne quis in hoc facinore ceteris virtute cederet, cunctis tam
verbis quam opere in exitum tyranni conspirantibus. Nam & Callistus
his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, so-
lus quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansque
pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebaturque im-
dice hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cuius in-
genium noxat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem
inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quod esset pecunio-
sus nimium. quare ad Claudium clam desciscerebat, colens eum, quod
speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius
gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & facta
uit apud eum, iussu se, vt veneno ipsum tolleretur, & hæcenus semper
commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc
finxisse in gratiam Claudii. nec enim ille si patrum peccata voluisset,
tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mor
representatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino
quodam fauore Caij furorem euasit, gratiam Callisto persuasus habuit
pro nunquam accepto beneficio. Ceterum Chærea conatus differē-
bantur indies consiliorum quorundam segnicie. nam ipse inuitus cun-
ctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans,
etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mandandas pro fi-
lia salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fa-
ligno basilicæ, nummos inde aureos & argenteos, argentem populo:
vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam
ipse Caius incautus erat propter securitatem, licet versaretur inter cō-
ritine præparatos ad insidias. Itaque inter suos iactabat Chærea, si puta-
rent illum à diis seruari, sibi vni & animum esse & facultatem vel absq;
ferro conficiendi hominem: adeo insensus erat coniugatis, timens ne
elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi liberta-
te sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negocium, ne, si pa-
rum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præ-
cluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius i-
gitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus, hi celebran-
tur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se
traxerat, & exstructa ante regem scena, conueniunt eo spectatum Ro-
manorum nobiles vna cum vxoribus ad liberos, præsentem etiam Prin-
cipe. ibi conclusus tam multis milibus intra modicum spacium, conatum
facile successurum, non valentibus, etiam si velint succurrere protec-
toribus domesticis. Assensit Chæreas, deestumque est primo ludorum
die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quam consilium, ita vt vix ter-
tio statuta petegerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tam Chæreas so-
cils conuocatis: multum, inquit, elapsum est temporis quod nobis se-
gnitatem exprobat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita
in nihilum recidant, & Calus exasperatus magis etiam scruat. An non
videris quod ad hunc modum nihil aliud sit quam libertatis detrimen-
tum & tyrannidis accessio? cum debeamus nobis primum securitatem
parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxi-

Ab. m. m. d. i.
4004.
à Christ.
nat. 42.

Chærea cum
aliis quibus-
dam Caium
tollere sta-
uit.

Callistus,
Caij liber-
tus, Claudio
à Cæso se ut
ipsum ven-
eno tolleretur
iussu, scilicet
significat.

Chæreas oc-
casione ag-
grediendi
Caium expe-
ctat.

Finale con-
federatio-
nem de Cæso
tollendo des-
cretum.

An. mundi
4005.
à Christ.
nat. 43.

Augusto
Cæsari Caium
rem diu-
nam facit.
Asprenas
theatrum.

Batibius.
Claustrum.

ma reditura sit. illis vero tam honesto proposito contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem ultimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Deceuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulcrum vero fuerit, si emittamus de manibus hoc propudium hominis, terra, marique triumphaturum de Romanorum ignavia. an non ignominiosum sit nos Ægyptio cuiuspiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere? ego certe deliberationes vestras non expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita ut fortem virum decet, quicquid fors ferat libentius perpassurus, quam ut me viuo alius laudem tyrannicidæ occuper. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: moxque palatium armatus gladio petit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere, & forte ea die vices perendi ad ipsum redierant. Et iam confuebat multitudo ad palatium, magno tumultu se inuicem pertrudendo, de quibusque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quod nec senatoribus assignata essent loca nec equitibus, sed promiscue sedebant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde Imperator rem diuinam facit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis vnius est senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licet tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilem, ita ut inuicta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro confedit inter amicos in theatro, quod compendiose instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram versus subdualē aream, alteram versus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum confessu: qua parte erat cella quædam tabulatis intersepta, vbi mimi versabantur & Musici. tumque jam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuium consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidii, tum Cluuius, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiurum exaudiat: alludens Homericò carmine. sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auribus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxque duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus iuductus est, in quo iudex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cythera, in qua & ipse & eius filia Mirra occiditur: multumque scititii cruoris fusus est tam circa crucifixum, quam circa Cytheram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amyntæ filius Rex Macedonum ab amico Paulania cæsus est dum theatrum introgredditur. Cæterum Caio dubitante, permaneret ne vsq; finem spectaculi, præsertim cum dies esset ultimus: an lotus & cibo sumpto reuertetetur ut erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem. eum Imperator comiter apprehendens lacinia, quoniam, inquit, bone vir? quem ille reueritus sedit denuo, sed vicit timor: & paulo post rursus surrexit: Caio non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, ut more solito lotus & prauus tum demum reuertetetur. cupiebat enim, ut conscius quod statutum erat peragi. Et iam

Chzrea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: zgreque moras ferebant, quod iam esset hora nona diei: & Chzreas volebat in theatrum reuerti, atque in sedentem irruere: quamuis enim intelligeret id sine multa equitum qui aderant ac senarum eade non posse fieri, existimabat tamen eam bene rependi libertate publica, iamque tendebat in theatrum, cum subito strepitu significatur surrexisse Czsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo facilius possent eadem perficere, pracedebant autem eum Claudius patruus & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus, quos dimoueri vetabatur sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum przstolabantur seruorum ministeria, & qua Claudius cum aliis praceserat, deflexit ad infrequenter quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus qui venerant ex Asia, partim ad concinnandos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chzreas signum postulat. & illo probrosum quiddam dante, conuicio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lethali vulnere: quod quidem data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatu periret cruciabilis: mihi non fit verisimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quod si hoc animo id fecit Chzreas, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiz, quam celeriter se ac suos eximere periculo: maxime quando non deceant qui Caio possent succurrere, nisi quamprimum exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potius quam illum affligere voluisse, cum posset bene geita clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsum potius. Verum hzc quisque vt libuerit aestimet. Caius porro pro dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vltius procederet osse iuguli retentum est, neque exlamauit attonitus: neque inuocauit opem amici vilius, siue quod nemini satis fideret, siue pro superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat vltorius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit vt in genu procideret: moxque circumfissentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illarum certatim crebris ictibus. extremum autem infixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. autor autem facinoris merito Chzreas dicendus est, quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficendi inuenit, primumque, ausus est consilium communicare cum aliis, quod vbi probati sentit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus: cumque res operam posceret, hic quoque primus in eum irruit. & sua virtute eadem exorsus, trucidati cadauere procul candum aliis praeiuit. quapropter merito quicquid & a sociis perpetratum est, ipsius prudentiz, induitrix atque virtuti, acceprum ferendum est. Sic Caius finit multis confossis vulneribus. Quo interfecto Chzreas cum sociis recipere se qua venerant, videbat impossibile: siue attoniti magnitudine facinoris, quod non leue esset periculum occidisse imperatorem gratiosum apud insanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus, siue quod angustz erant vie vbi patrata est cades & refertz famulis ac custodiibus, qui omnes ea die prazito erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt se ad zes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hz fuerunt contigua palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum esset aedificiis per parres a singulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iamque elapsa est turba satieturi erant pro tempore, tatisper dum in occulto esset casus Cz-

An. mundi
4005. à
Chrsto
nat. 43.

Caius truci-
datus.

Aquila Cato
extremum
ictum infixit,
Chzreas
vero facinor-
u autor di-
cendus.

Chzreas cum
sociis in Ger-
manici ados
se recipit.

*Ar. Mundi
463. &
Christo
nat. 48.
Germani Ca
sari facelli-
ci.*

*Sabinus cu
Germanu fa
collibus Ca
sari interfa
ctores qua
rit.
Asperas
frustrum
locutus.
Norbanus.
Anteius.*

*Qui homines
Cay necem
inque ani
mo tolerant.*

*De morte Ca
sari. rumor
diversus.*

factis. primi autem Germani senserunt eius interitum cohors facellitum
ex ea gente lectorum ad Principis custodiam: homines natura iracundi,
ut quibus alii barbari, quod plerunque quid fiat non intelligant, robusti
corpore & primos hostium impetus exterpere soliti; & magni ad vi-
ctoriam momentum afferre in quamcumque partem incubuerint. hi co-
gnita morte Cail vehementer indoluerunt, non ipsius virtutibus re-
merentes, sed suis commodis, quod graciosus apud illos fuerat crebris
largitionibus benevolentiam eorum ubi comparans: moxque dute Sa-
bino (is non sua aut maiorum virtute, ut qui gladiator fuerat, sed insigni
robore ad tribunatum prouectus est) strictis gladiis discurrebant per
domos scrutabundi ubi nam latrent interfectores Casaris: & primum
forte oblatum Asprenatem frustra lacerauerunt, eum cuius togam
trubere vicinam respersam diximus, insauro sane auspicio. post hunc
Norbanum nacti sunt ciuem nobilissimum, & genus ducentem a multis
imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri suam dignitatem videns,
homo validus extorsit gladium reluctanti ei qui primus se inualerat:
videbaturque non inultus moriturus, ni circumdatus multorum fistul
obrueretur: & ibi. tectus e senatoribus Anteius cum paucis mala for-
tuna sicut priores in Germanos incidit, pertractus eo cupidine visendi
Cail cadaueris, quem vehementer oderat, eius enim patrem eodem no-
mine appellatum non contentus egisse in exilium, occidit; ostium
missis illo militibus, pascebat igitur oculos gratissimo spectaculo: ve-
rum audito tumultu latebras queritans, non effugit Germanorum di-
ligentem perquisitionem, per iram fontes iuxta atque in fontes truci-
dantium, scilli quidem tali fato absumpti sunt. Exterum postquam in
theatrum rumor de morte Cail perlatus est, plus demutationis inuenit
quam fidei. quidam enim etsi perlibenter interitum eius acciperent,
quem iam dudum optauerant, praetimore tamen credere non audebant,
aliis contra ideo non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque
etiam maius putabant, quam ut humana virtute posset ethici. hi sefe-
rant pueri ac formidare atque mancipia, tum nonnulli ex militibus quod
eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri super-
bia, concutientes optimum quemque ciuium, & praedarum participes
mulieres autem & iuventus delinuit, ut solet vulgus, spectaculis, mune-
ribus gladiatorii, viscerationibus, oblectamentisque id genus aliis. quo-
rum praetextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudeli-
tati & insaniae Principis. apud seruos item graciosus fuerat propter li-
centiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant
praesidium. Facile enim erat fidem impetrare confidit calumniae, & in-
dicata herili pecunia non libertatem solum assequi, sed & diuitias, quod
delatoribus ocnus confiscatorum bonorum esset decreta: non obilium au-
tem etiam si quibus credibile fieret, vel quod aliquid praesenserant, vel
quod verum esse misere cupiebant, adeo non praeferebant gaudium, ut
ne audiuisse quid se fingerent: alii ne spe frustrata prodita voluntatis
poenas luerent: insidiarum alii conscii, & tanto magis praeseferentes i-
gnorantiam, ne forte suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere,
deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse qui-
dem saucium, non tamen occisum, verum diligenter curatum Medicis.
quo factum est, ut nemo audientium declararet suum animum; aut e-
nim amici eius etant, qui nuntiabant, & hoc ipso suspecti quasi fauto-
res tyrannidis: aut contra insenti homini, & ideo nimis cupide etiam
falsa pro veris credita communicare cum aliis putabantur. accessit &
alius rumor, qui maxime nobilitatis obscurauit gaudium: eum con-
tempto vulneru periculo, sic ut erat cruentatum procurrisse in forum,

atque

atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur timore ancipiti : non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniz, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quam quo factum id interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani stridis gladiis circumdedere theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum, & ad cuiusvis ingressum expauiscebant quasi iamiam contriciandis: habebantque inopes consilii, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium; & excusantium insidiarum ignorantiam, siue infidiz illa fuerint siue quid aliud. addebant & plangus & lachrymz. Deosque innocentiz testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant quz eos docebat presentaneum vitz periculum. His flexa est ira militum ne quid durius in spectatores consulerent: quandoquidem hoc ipsum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata exsorum cum Asprenate capita, & in ara deposita, quorum aspectu nihil miserabilius visum est spectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de se quodque sollicitis, quod incerti essent et lachrymam an omnino periculum euascent. itaque etiam qui iustissimis odiis Caium prosequiebantur, non tamen sincerum capiebant gaudium; timentes ne auctuarium eius exdis fierent, nullā certa spe ostendente se miseris. Tandem Aruntius homo graciosus qui vocalis erat vt pote pzoce rerum venalium, paraueratque sibi ex eo quzestu diuitias ingenies cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quam maxime ad luctum composito. quamuis enim insensibilis esset Caius, tamen vrgente presenti discrimine ad dissimulandam latitiam, presentis insignia mœrotis omnia quibus vt mos est in carissimorum desiderio, nunciat eius mortem, non passus multitudinem diutius ignorare quz acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum, simulque tribuni iubebant gladios recondere, significantes imperatoris interitum: quz quidem certissima salus fuit constipatz in theatro multitudinis & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui si aliquam spem incolumitatis illius habuissent, à nullo abstinuissent maleficio. adeo illum diligebant, vt suarum animarum iacturā redemptam salutem eius cuperent nullo respectu calamitatis Reipubl. itaque tum demum cognita eius morte cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quod iam non amplius erat tempus declarandz beneuolentiz, aut referendz gratiz: vel quia timebant non impune sibi fore tantam violentiam, senatu in se animaduersuro si forte ad eum rediret reatum regimen. Sic tandem Germanorum rabies sedata est, per Caii cadem paulo ante excita. Cæterum Chæreas qui valde timebat Minucianum, ne pèriret in furescentes Germanos incidens, singulos militum prensabat, de eo rogitans, pteciibusque commendans eis salutem hominis: quo factum est vt ille vna cum Clemente ad eum perductus collaudaret tam egregium facinus, testatur id esse è Reipub. eique senatus nomine gratias egerit, quod nec in deliberando consilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc esse naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquz dominationis licentiā, infelicem sortiatur: vitæ tunc, vt inuisa bonis omnia: quod & Caius tunc accidisse, qui iam tum ante conspirationem initam legum contemptu & non ferendis iniuriis etiam amicissimos à se alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cum reuera ipse sibi exitii causa fuerit. Iamque & in theatro spectatores tumultuabundi consurrexerant, huiusmodi occasione diffugiendi ptebita. Arcyon medicus correptus vt curaret quosdam saucios, ptebuit parandorum remediorum dimisit proximos; re-

An. mundi
4005. a
Christo
nat. 43.
Germani multo
litri in thea-
trum vent-
unt.

Aruntius in
theatro im-
peratoris in-
teritum nunt-
ciat.

Germanorum
rabies, per
Caii cadem
excita, sedata.
Chæreas Mi-
nucianum &
Clementem de
Casari neco
colloquitur.
Arcyon Me-
dicus quosdam
dimittit.

An. mundi
4005. à
Christo
nat. 43.
*Senatus po-
pulusq; Cai
irucidatores
quarit.
Valerius A-
siaticus se
Cai cadu au-
torem optat.*

autem vera ut sese presenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam convenit, populusque in comitium conflens trucidatores Cais querebat, & is quidem serio, senatus vero tantam in speciem. cumque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Caisaris, multiseum cogitantibus quisnam esset eius cadis autor, Vtinam ego, inquit. Consulens autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Cais accusatio, iubentes ut domum redirent tam populus quam milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus vero pramia si modo nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliquam civitatem afficerent, neque ad rapinas vererentur & sacrilegia. nam autem totus senatorum ordo convenerat, precipue qui cadis erant consensu: audebantque sperare aliquid, quasi ad se devolutio rerum moderandarum arbitrio.

CAP. II.

Quomodo Claudii principatum adeptus sit.

*Hedio & Ra-
finus c. 2.
Claudium
milites in
Principem
eligunt.*

IN hoc rerum statu repente Claudius domi arripitur. Convenientes in unum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non suffecturum tot virgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi eam utilem fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socii. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis Principem eligere Claudium, defuncti patrum, nemini eorum qui tum in senatum conuerant non preferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio pramia cuique pro meritis decernat. hac sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Sarnianus non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepide orationem dignam ingenuis & generosis auditoribus exorsus est in hanc ferme sententiam. Etsi incredibile videtur Quirites quod præter omnem spem nobis affertur post tam longum temporis spacium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quamdiu mansuram & in potestate Deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsens certe ex hilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria vivere, veterisque illius & florentis Reipublicæ aliquem gustum capere. equidem præcæ illius libertatis non memini, ut post eam sublatam natus, præsentis sane sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis: proximumque post Deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrum quam senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentius: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longe pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. Quamobrem nihil nobis magis curandum est quam ut cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus, mihi res veterum auditu tantum sunt cognitæ. ex his vero quæ ipsi videre licuit, satis intellexi quantum malorum in civitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contra atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur

*Cn. Sentius
Sarnianus
in Senatu o-
rationem
habet.*

*Libertas res
preciosa.*

*Libertas vir-
tute para-
mtra.*

*Tyrannides
multa mala
in civitates
inuehant.
Imoluit asar.*

omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi dimiuit, & proculcatis legibus subuertit Rempubicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire urbem generosis ciuibus: quod existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solum magnanimitatem præuian, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cum multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint Rempubicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quam ceteri, non in ciues solum, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas penas eis infligens, insensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapina & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt, si inimicorum totas excindant families: pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum potentia est efficax. etenim consilii sibi quam multis malis opleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptum ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficientiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxii, id quod & præsentis concordia & futuræ securitatis certissimum pignus est, instauratè collapsam ciuitatis decus, & iusta cura Rempubicam in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus cetericibus imminet, cui potestas sit in earum autores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit, quam istorum segnicies qui nulla in re libidini eius refragati sunt? quietis enim voluptate victi, & assueti mancipiorum more viuere, dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuius, partim vidimus. Antè omnia vero tyranni interfectores honores quam maximos decernite: Chærez præcipue: qui vir diis fauentibus, cum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulii Cæsaris: & hac parte antefendus, quod illorum opeta bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum imperium. hic vero casu tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius, senatu magna cum voluptate audiente, & quorquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, annulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Cæli effigiem: quod ille tum intentus alio non animaduertit: statimque ea contracta est. Etiam nox processerat, cum Chæreas signum à consulibus petiit. atque illi libertatem dederunt. adeo autem miratas res mirabantur, vt ipsi sibi vix satis crederent. tunc enim primùm ex quo Reipubl. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad consules rediit, penes quos ante Cæsares imperium fuit in milites. id acceptum Chæreas militibus tradidit his qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiore Imperii legitimi quam tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis; pauloque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens obreuerant in pristinum statum Rempub. & Chærez nihil non tribuens. Is indigne ferens supersse uxorem Cæli & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium

An. mundi
4005.
à Christ.
nat. 43.

Caius.

Adherens
ad libertatem
tamen
dam.

Chæreas pro
facinore ho-
nor habendi.

Chæreas à
consulibus
signum petiit.

An. mundi
4805.
à Christ.
nat. 43.

*Chaveu In-
lum Lu-
pum, ut
Caij uxorem
& filiam
interjiciat,
mittit.*

*Cesonia Ca-
ium quod
uxori præ-
monenti non
paruiſſet,
accuſat.*

*Caius vir
maleſicus.*

*Caius libidi-
noſus.*

*Caius reco-
praecula na-
uibus extru-
it.*

*Caius orator
ſacundus.*

Lupum, qui utranque interficiat: ideo poſſimum illi demandato hoc negotio, quod Clementis eſſet cognatus, & dignus ut in partem veniret tyrannicidii, quaſi totius conſilii à principio conſcius, non deſcant tamē è coniuratis quidam, quibus crudele videretur ſequi in mulie- rem, quando Caius non ipſa incitante, ſed ſuo pte morem gerens inge- nio ciuitatem aſſiſſerat, & ſtorem nobilitatis extinxerat: alii contra il- lam poſſimum malorum omnium cauſam aſſeuerabant, à qua aina- torio poſitionum inciderat in infaniam, atque iſta vnam veneniam at- tuliſſe toti Romano orbi calamitates maximas. quorum ſententia po- ſtremo vicit, & Lupus propetauit ad hoc miniſterium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; veniſſet in palatium oſtendit Ceſo- niam humi ſtrata iuxta mariti cadauer, inopem omnium quæ ſolent exhiberi mortuis, & ſordidam cruce vulnerum aſſiſſantem ſe cum ſac- cente ſimul filia, nec alia vox eius audiebatur, quā Caij accuſatio, quod amantiſſimæ uxori non paruiſſet præmonenti tories, quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam ut rediret ad ſaniorē mentem, & in ciues ſauiſſe deſineret, moderatūq; Principem ageret, ne forte prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerēt: aliis con- tra, inſtigaiſſe eam maritum ut ſine mora coniuratos pleſceret, & quam- uis nihil comperti haberet quod animaduſſione dignū ſit, ſuz tamen ſecuritati proſpiceret. idque rum exprobatum illi, quod etiam admo- nitus ſegnius fuerit, adeo in diuerſum ſenſum trahantur verba mul- lieris: quæ dum aduenientem Lupum animaduſſeretur, oſtenſo iacētis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat ut propius accederet: utq; ſenſit cædis cauſa eum veniſſe, non magni pendentem verba nihl ad ſuum propoſitum ſacientia, conſeſſim nudatum iugulum præbuit, mi- ſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne diſſerret ince- petz à ſocijs fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem perſulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chærez. Ita Caius quarto ſui principatus anno ſinit, vir & ante principatum maleſicus, voluptatibus deditus & fautor delatorum, periculorumq; metuens atq; ea de cauſa ſanguina- rius, vnicum fructum potentiz exiſtimans ſubuteretur ea contra im- meritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſu- pra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionem affectans, populariq; aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quam vir- tutis impedimenta abominans, & ne intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam & ſupplicia: oſor bono- rum virorum omnium, quicquid collibuſſet citra omnē contradic- tio- nem licere ſibi poſtulare. quare ne à ſororis quide germanæ ſtupro ab- ſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incre- dibilem. & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus au- tem eius regale aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogita- tum ad vtilitatem hominum, præter receptacula exſtructa circa Rhe- gum & Siciliam nauibus frumentariis ex Agypto venientibus, hoc e- nim citra controuerſiam maximū opus eſt, & vtiliſſimū nauigantibus ac ne id quidem abſolutum eſt: ſed imperfectū manſit ſemiſſa contentio- ne operantium. In cauſa fuit ſtudio rerū inutilium, & quod pecunia in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quam in publicam magni- ficentiam, alioquin orator ſacundus, & peritus vtriuſq; literaturæ, tam Græcicæ, quam patriæ: ſacileq; intelligebat omnia, ad quorum vis o- rationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negociis ſuadendi facultate præditus ſi quis alius, quam vel ingenii felicitate, vel diutur-

na exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat. Tiberii qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, quia ceteros ciues à tergo reliquerat, nec tamen ei bona institutio profuit, quo minus licentiam adeptus perniciem sibi accesseret; in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vfus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odii indies gliscenibus postremo per insidias eorum ndem oppressus est. Cæterum Claudius, vt supra dixi, cognito Cæli casu, & hac de causa perturbatione totius palatii, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisque se oblectabat Græcis maxime, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum vero attonita vulgi multitudine regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vitro citroque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam solliciti de nece principis, quem iure casum existimabant: quam quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sœuientibus, sui metus respectu magis quàm utilitatis publicæ, quæ omnia magis augebant trepidationem Claudii, maxime cum videret circumferri Asprenatis & vna cum eo cæsorum capita, stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occultens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licet rogatus vt discederet, & tandem propterea agnouit, inclamans alios sequentes, profecto hūc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occuper. Tum Claudius videns eos paratos, vt se rapiant, metuensque ne inbente Caio plecteretur capite, rogabat, vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se inficium rerum omnium. ad quæ Gratus subsidens dextra prehensum sic alloquitur. Desine de incolumitate esse sollicitus, cum potius debeas animum ad principatum erigere, quem Dii Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus, quarum age maiorum tuorum solium recipere, moxq; attollunt eum in humeros non valentem præ metu simul ac gaudio pedib. insistere. iam enim complures prætoriani circa Gratum versabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in ocio, ac sæpe sub Caio adductus esset in vitæ periculum: quidā etiam discitarent, ad consules perrinere de eius causa iudicium. Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugienti inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando oriā ipsius lecticarii fugerant, desperantes de salute domini quem raptum viderant, iraque cum hi soli tenerent palatium, partem vrbis, vt ferant, antiquissimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebatur adhuc in animis hominum, ad hæc succurrebant præcipuorum senatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublicæ, quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, rursus non esse in rem suam videbant, si vnus quispiam citra ipsorum operam potiretur impe-

An. mundi
4005. à
Christo
nat. 48.

Hedio &
Ruff. c. 3.
Claudio
venienti ob-
trunditur Ca-
sarea digni-
tas.

Causa mili-
tes impellen-
tes, vt Clau-
dium in Im-
peratorem
eligerent.

An. mundi
4005. à
Christo
nat. 42.

Claudius sublimus in castra perferunt.

Dissidium inter plebem & senatum. Senatus Claudio suadet ut imperium delatum resignet.

rio. cum liceat prouectio Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consulationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cumque idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, ut ibi sine impedimento reliqua peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat: dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt. plebs contra hanc felicitatem eis inuidens, & frenum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibi que aduersus potentiorum iniurias praesidium, gaudet auditis quae Claudio contigerunt, sperans huius opera carituras se bellis ciuilibus, & aliis malis quae olim Pompeianis temporibus ciuitatem affixerant. Senatus porro cognito, quod milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illo miserunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: praestare ut senatui permittat curam Reipublicae. & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum aliis quomodo res administrari debeant: memineritque quam misere tractata sit ciuitas, vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere, ut qui tyrannidem in alio de testatus sit, nunc patriam sponte intemperis eius subiiciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude ad pristinum reuertatur otium solitam virtutem retineas, fore ut maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrificari, qui non grauetur sub legibus per vices nunc praesse aliis, nunc subiici. quod si nihil mortis Caio exitu pergat in propositis, ne certe obnixuros eius conatibus, nam & non contemnendam militum maium stare a suis partibus, & armorum superesse copiam seruitiorumque multitudinem, quorum opera in promptu sit. Sed praecipuam spem esse in Deorum auxilio, qui pro rectoque honesto certantes adiuuare soleant: nihil autem honestius quam pugnare pro libertate patriae. Hæc legati Veranius & Broocus, ambo tribuni plebei: procumbentesque ad eius genua suppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniceret. Et cum viderent eum septum magna frequentia militum, & nihil esse collatos ad hunc consules, rogabant. ut si principatum ambiret, mallet eum à senatu recipere. hoc enim æquius fore & felicius, si absque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperii capesseret.

C A P. III.

Dissidium inter senatum & plebem.

Claudius principatum ultro oblatus deponere recusat. Hedio & Ruff. c. 4. al. 3.

Claudius in proposito suo ab Agrippa confirmatur.

Porro Claudius sciens senatus arrogantiam, modeste legatis respondit pro tempore: sed parum tutum ratus se in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium, incitante etiam Agrippa decrevit principatum ultro oblatum non dimittere è manibus. Is enim postquam suae dignitatis autorem Caium exanimem collocauerat in lectulo, & composuisset, ut tum poterat, perfundus hoc officio prodiit ad eius satellites, nuncians viuere quidem eum, sed quia cruciatur vulneribus, nunc se medicos ea de causa petere. Ceterum ubi cognouit ratum esse à militibus Claudium, ægre dimota turba ad eum perualit & natus eum turbatum, prouumque ad cedendam potestatem senatui confirmauit horatus, ut magno animo in retinendo principatu pergeret. iamque vnus erat è fautoribus Claudii, cum accersitus à senatu, ignarum se omnium simulans, & vnguentatus tanquam à compositione veniens, ex senatoribus quaesivit quid de Claudio factum sit, quibus id quod verum erat respondentibus, & insuper ipsius senten-

tiam

tiam de præsenti statu postulantibus: se quidem aiebat pro senatus dignitate nullum recusare periculum, suadere tamen, vt magis spectent utilitatem reipublicæ, quam quæ in præsens grata videantur auribus centendentibus, enim de principatu opus esse armis & militibus, ne imparatis in certamen descendentes aliquid aduersum accidat. illis & arma sibi supere se dicentibus, & collaturos se pecuniam: nec deesse militem & posse armari seruitia vocata ad pileum: subiunxit rex: vtinam P. C. conatus vester succedat. non dubitabo tamen quæ in rem vestram puto promere. scitis qui à Claudio stant veteranos esse & rei militaris longo vsu peritissimos: pro nobis autem: exit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluies intractabilis, quos le gladium quidem satis scientes stringere, opponemus viris exercitatis illis. quam obrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem me ipsum offero. hæc vbi per-suasit, cum alijs aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem, senatus indicat: autorq; fuit, vt responderet, sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur mirum non videri quod senatus ægre ferat subesse vnus arbitrio, expertus aliquot principum seuitiam, nunc vero degustaturum eum etiam equam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: mox que concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos, vt in fide mancant, viri tumque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum. a. Coss. senatum vocauerant in capitolini Iouis ædem: quorum alij deliquerunt in vrbe, ne irent: alij rus mature sunt profecti, prævidentes quoniam res eius iura esset, optantesq; rutam securitatem cum ocio potius, quam ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsentis negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum imperatorem à senatu creati postulantium, ne quod detrimentum patitur imperium communicatum pluribus, & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit. in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastidium, propter nobilitatem generis, affinitatemq; coniunctam cum Cæsariis. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, consulibus aliam ex alla causationem necentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfecto Caij cohibuit, fuissetq; exdes quanta vix vnquam alias edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigulum, cum magna manu remigum vitro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quod vel sibi ipsis timeret, vel populo. Deinde apperente iam die Chæreas cum socijs aderant allocuturi milites: quos illi cū viderent manu silentiū innuere. cōcionari non passi sunt, omnib. vnum imperatorem, idq; sine dilatione poscentibus. Tum vero minime senatus poterat expedire cōstitutionem reipubl. militibus auctoritatem eius contemnentibus, & interfecto rib. Caij amplissimum ordinē militari insolentiz cedere non patientibus. Tandē Chæreas non cōpensans iram quæ imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Eurycho. is erat auriga Præsitis Caio dilectissimus,

An. mundi
4005.
à Christo
nat. 43.

Agrippa senatus suam sententiam exposuit.

Agrippa cum alijs aliquot ad Claudium missi sunt.
Claudio ad Legatos responsio.

Sacramentum militum.

Militum vnum imperatorem à Senatu creati postulant.

Quidam rerum fastidium affectant

An. mundi
4005.
à Christo
pat. 43.

Militis

sublatu signu ad Claudium tendunt.

Sabinus citius se contrahit, ut omnes quam p. offitum, ut in periculum committitur.

Claudio, ait. Q. Pompeius Consul cum alio quibusdam ad Claudium pervenit.

Claudio Agrippa ut mitius se erga senatores gereret, suadet.

In Ca. interfectores criminaverunt.

Sabinus sibi ipse manus inferit.

cuius equitio stabulis extruendis ille viles operas exegerat à militibus: id que tum eo dicto exprobrabat eis Chzreas, multa que alia, allaturum se Chudij caput minitans, indignum enim esse si post insanum stulto principatum committant. At illi verbis eius nil moti, strictis gladijs & sublati signis tendebant ad Claudium, adiuncturi se his qui iam sacramento ipsius se obligauerant, ita senatus defersus est à suis propugnatoribus, & consules ferme in privatorum redacti ordinem, moerentia, stuporeque occupatis omnibus, nec scientibus quidnam agendum, post irritatum in se Claudium, iamque pœnitentes alius in alium iacebant coniciat. Tum Sabinus è tyrannicidjs vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, quam passurum, vt se inspectante imperium comitatur Claudio, & adsciscatur vtronea seruitus: simulque Chzream obiurgabat, quod cum primus contempnisset Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quasi vero sine hac vlla voluptas vitæ possit esse viris fortibus, ille contra hac amissa sibi certum ait mortis propositum, velle tamen prius tentare mentem Claudij. Interim in castris multi senatorum percontatore nulliter enitebantur ad officium exhibendum Claudio, & inter ceteros alter consul Q. Pompeius, eo magis inuisis militibus, quod senatorum ad libertatem hortatus fuerat, quam obrem strictis cum invadentes gladijs perpetrassent cædem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui creptum periculo asidere iussit suo lateri, sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerant, aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant. Aponius vero discit, sit saucius, & eorum nemo non periclitatus est, Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio, vt mitius se erga senatores gereret, his enim sublati non habitum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussitque eos convenire in palatium, quo ipse per mediam urbem lectica delatus est, deducenibus militibus non sine vexatione plebeie multitudinis. è tyrannicidis autem Chzreas & Sabinus conspiciui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudio paulo ante Prætorianis præfecerat. Ipse perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiam in Chzream promittit. Quamvis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidie tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum, ductus est igitur ad suum plicium vna cum Lupo aliisque compluribus. Fertur Chzream magno animumulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas, cumque is detracta veſte quereretur de frigore, ille caullatus est, Lupum nunquam ostendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogavit militem num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulatque eum quo ipse Caium interfecerat, denique vno ictu feliciter perijt. Lupus autem deiecto animo parum fortiter cernicem præbens plurib. ictib. denum confectus est. Paucis post diebus, quando solenne parentandi tempus redijt, pop. Rom. dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chzrex suam partem in ignem coniciebant, apprecari vt propitius non irasceretur ipsorum ingratitudinē, atque hic fuit exitus Chzrex. Sabinus autem non solum absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam ante præsecuturam gerere, iniquum ratus si à fide coniuratis data descisceret, in corpus adacto capulotenus gladio suamet manu optatum que fruit interitum.

— 66 (2) —

C A P. IV.

Quomodo Claudius Agrippa patrum regnum reddidit, & edictum in Iudaorum gratiam.

Claudius porro ablegatis militib. quicunq; suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium ante concessio confirmabat, collaudans simul eius operam, & industriam; addita insuper Iudæa & Samaria, quod olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiarē debitas restituit, Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lyfania fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde Regis cum Rom. pop. in æneisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciz, dimisit etiam Alexandrum Lyfimachum Alabarcham veterem amicū, & olim procuratorem suæ matris Antoniz, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsata fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, Rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso, n. Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniurijs ab Alexandrinis affecta, cepit animos resumere: moxq; ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Agyp̄ti præfidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis Regum edictum Alexandriam & in Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cæs. Aug. Germanicus, trib. pot. ed. cit. Quoniam cognitum habemus Alexandrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecuros à Regibus, sicut pater ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionib. Regijs, post adiectamq; imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra conseruata, per missos illo diuersis temporib. præfides, nullamq; de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriz: permissum ve eis ab Augusto, vt in defendendi ethnarchæ locum alium suis suffragijs substituerent: vtq; quisq; in suis ritib. maneat, neq; cogatur religionem patriam deserere: cæterum Alexandrinos concitatos contra cōciues suos Iudæos C. Cæs. temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat, & recusantibus insensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caii insania: eisq; ius esse perseuerandi in patrijs ritibus, iubeoque vtramq; partem, quoad fieri potest, dare operam ne quid barbarum commoueatur, idq; proposito hoc edicto ita statuo, atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est. Tiberius Claudius Cæs. Aug. Germanicus, Rom. max. trib. pot. Cof. designatus II. ed. cit. Petentibus à me Agrippa & Herode Regib. mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentib. vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantib. concessissim; libenter precib. eorum annuimus, non deprecatorum tantum causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruata populo Romano fidem & amicitiam. Equissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem urbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis suis integrum: licebitq; in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantib. vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo, vt hac nostra gratia contenti modestius se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu vivant legibus. atq; hoc meum edictum ciui-

An. mundi
4005.
à Christo
nat. 43.

Hadio & Ruff. c. 5. al. ca. 4. Claudius Agrippa Iudæam, Samariam & Lyfania ditionem concedit. Antiochus Rex Comagena. Alexander Lyfimachus Alabarcha. Herodes. Agrippa frater, rex in Chalcida. Seditio Alexandria inter Iudæos & Græcos. Claudii pro Alexandrinu Iudæu edictum.

Claudii pro Iudæu per Romanum orbem edictum.

An, mundi
4005.
à Christo
nat. 43.

tatibus, colonijs, & municipijs Italicis ac prouincialib. per magistratus publicari volo. ad Reges quoque atque dynastas transmitti, ut min^{us} triginta continuis diebus ita proponendum, ut ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

CAP. V.

Agrippa in Iudæam rediit.

*Agrippam
Claudius in
regnum suum
mittit.*

*Agrippa ca-
tenam aure-
am ferrea
pondere pari
in sacrario
suspendit.*

*Simon Boe-
thi filius in
Theophili
pontificu lo-
cum subro-
gatur.*

*Hedio &
Ruffinus
cap. 6.*

*Agrippa
Iudæa ad-
iam tributu
remittit.*

Silæ.

*Dorita in
Iudæarum
synagoga
Cæsari sta-
tuam ponit,
quod Agrip-
pam & Pe-
tronium ve-
hementer ad
iracundiam
commouet.*

His editis Alexandriam, & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit, quomodo in Iudæos animatus fuerit: moxque

Agrippam ad curam sui regni misit auctum maioribus honoribus. con- 10
mendandumque per literas præsidibus, prouinciarum simul & procuratori-
bus omnibus, ac ille, ut re bene gesta, magna celeritate reuersus est: &
quamprimum peruenit Hierosolyma, vtriusque sacris facia persoluit, nihil
omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazareos
tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem
illi ferreæ, quæ Regias manus vincerat, monumentum aduersæ fortunæ
mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ
doceret spectatores & sublimia posse currere, & Deum valere illa eri-
gere denuo. omnes enim admonebantur per hanc consecratam catenam, 20
quod Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit victus, pauloque post
compeidibus solutus splendidiorem quam ante principatum adeptus fuit
eam esse naturam rerum humanarum omnium, ut cellissima quæque
prolabantur facile, rursusque inclinata restituantur in pristinum fati-
gium. Rite igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Amani fili-
um summouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cogno-
mine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres
duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes Rex uxorem duxerat, sicut
diximus. idem igitur, quod fratres & pater, sacerdotium Simon adept^{us}
est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit trib. 30
filijs Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, ut supra me-
minimus. Constituto deinde pontificatu Rex Hierosolymitis beneuo-
lentia gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas
zdes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo.
Magistratum autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum
& difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo post Dorita
quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iu-
dæorum synagoga statuam Cæsaris, quod Agrippam vehementer com-
mouit ad iracundiam, quod ea res perditum iret instituta patris. Qua-
re sine mora ad Petronium Syriæ præsidem profectus questus est de
Doritarum audacia, qui & ipse non minus ægre ferens hoc facinus, ut
impium, nouitque illis asperius scripsit in hanc ferme sententiam. 40

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritam pro Iudæa scripta.

*Al. cap. 5.
Publius Pe-
tronium
Doritis filius
scribit.*

Publius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, ma-
gistratibus Doriciensium. Quoniam tam audax est quorundam ve-
strum insolentia, ut etiam contra editum Claudij Cæs. August. Germa-
nici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum
profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religionis ipsorum non est li-
citum, atque hoc facto non Iudæorum tantum pietas læsa est, sed nu-
men etiam Cæsaris, cui rectius in proprio templo statua poneretur quàm
in alieno, maxime in synagoga, cum iustum sit & imperatoris iudicio 50

An. mundi
4005. à
Christo
nat. 43.

Comprobatum, ut sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta comem-
morem post contemptam auctoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religio-
nem tantum permisit, verum etiam æquum ciuitatis ius cum Græcis
cohabitantibus. his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi
sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore po-
puli, non suo consensu facta assueuerantibus, iubeo per centurionem Vi-
telliū Proculem ad me adduci rationem reddituros. Magistratus au-
tem horrore, ut si videri volunt his consensum suum non accessisse, cen-
turiōi fontes indicent, denique operam dent ne quid turbæ aut rixæ
10 exoriat, quam quidam captare videntur: cum contra ego & mihi ca-
rissimus Rex Agrippa nihil æque curemus, quam ne vlla Iudæis detur
ocasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius
cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiunxi-
mus eius edictum apud Alexandrinis propositum: quod iam ante satis
notum omnibus, carissimus Rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali re-
citauit, ius suum postulans, & ut suis beneficium Cæsaris maneat inco-
lume. Quamobrem iubeo ut in posterum nullam quærat seditionum
materiam, & celeste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petro-
nii rem curauit, ut & admissum erratum corrigeretur, & in posterum
caueretur, ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonē
20 Cantharam pontificatu priuauit, quē Ionathæ Anani filio reddere vo-
luit, digniorem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit
sic excusans: Etiam tuam Rex beneficentiam libenter amplector, con-
tentus tua voluntate, qua mihi tantus honor oblarus est, etsi me Deus
indignum iudicauit summo pontificio. sed mihi sacrum illum amicum
semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctius illum accepi quam nunc re-
ciperem, quod si quæris, ostendam qui honore hoc sit longe dignior. est
mihi frater, & apud Deum, & apud te Rex innocentior, ab omniq; pec-
cati labe mundior, quem ausim tibi commendare, ut idoneum officio
30 pontificis, qua hominis modestia delectatus Rex, omisso Ionathæ, iuxta
ipius consilium fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita mul-
to post Petronio Marfus in administrandâ prouincia Syria successit.

Ionathæ A-
nani filio
Pontificatus
restituitur,
quem illare-
cipere recu-
sat, & Mat-
thiæ fratri
deferri vo-
gat.
Marfus Sy-
ria præst-
atus.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ usque ad ipsius obitum.

Sila autem magister militiæ Regiæ, quia per omnem fortunam ei fi-
dus nullius vnquam periculi socius esse decretauerat, sed vel diffi-
40 limos labores pro eo sæpe susceperat, frater amicitia postulabat etiam
paris honoris esse particeps, quæ propter grauabatur Regi aliquo modo
cedere, semperq; licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloquiis
molestus erat interdum extollens se immodice, & sæpe prioris fortunæ
aduersitates in memoriâ reuocans, ut ostentaret quam studiosus ipse
cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam exhaustos memo-
rans, quæ cum sine modo repeteret, opprobriare videbatur, ita, ut Rex
randem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est
temporis ingloriæ ætæ memoria, & stultum est indefinenter exprobra-
re debitum. postremo in tantum exasperatus est Regis animus, ut iræ
50 plus quam rationi tribuens non cōtēntus sit ademisse illi præfecturam,
verum etiam vincum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso
deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defecata in consi-
lium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset:
cumq; natalem suum celebraret, omnib. occupatis circa hilaritates ac

Hedio &
Ruffin. c. 6.
Sila Agrip-
pæ prioris
fortunæ ad-
uersitates in
memoriam
reuocans,
cum ita of-
fendit, ut
vinitum in
ipsius patri-
am adser-
uandum
miserit.

An. mundi

4005, 2

Christo

nat. 43,

Silam Agrip

pa ex carcere

accesit, qui

indignatione

non dissimu-

lans in custo-

dia relinqui-

tur.

Agrippa

Hierosoly-

morum mu-

ros permu-

nit.

Marcum

Claudio, A-

grippa scri-

beret, ut a

munienda

vrbe desistat

suadet.

Agrippa

quam Hero-

des Indau

magu fauet.

Simon legis-

parium Regē

criminatur,

qui dum re-

ntiam preca-

tur, eidem

reconcilia-

tur.

Al. cap. 6.

Agrippa

Berytū ex-

imilitatem exi-

muit orna-

mentis hono-

rat.

epulas, accersit Silam, ut mox interesse velit Regio conuiuio. ille, ut erat moribus ingenuis, non dissimulauit indignationem, cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me Rex reuocat, paulo post eo priuaturus? neque enim prius beneuolentia primum mihi diuturnum esse passus est, sed spoliari eo me affectum contumelia, nisi forte putat linguam mihi posthac fore minus liberam: imo frater conscientia nunquam clamare desinam, è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborem tulerim, ut illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officiis nunc primum retuli vincula & obscurum carcerem. ego certe horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud magis manebit mihi huius iniuriæ memoriæ. Hæc ille vociferabatur, iubens, ut eadem Regi referrent, qui cum videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permittit sumptu publico, latioresque & altiores quam antea fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim in expugnabiles, ni Marcus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, ut à munienda vrbe desisteret: atque ille mox paruit. Erat autem is Rex adeo natus ad liberalitatem ac beneficis demerendos populos, ut magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quasitum munificentia gloriæ, longe alius quam Herodës, qui ante eum regnauerat. Ille enim maliciosus erat ac proeliuis ad fructum: & propter multum odium manifeste præferens erga Græcos maiorem quam erga Iudeos beneuolentiam: ut qui externas vrbes ornare pecuniarum largitionibus, alias balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudeorum autem nullum oppidum ornatum aliquo dignatus est memorabili, nec vlla liberalitate profecutus est. Agrippa contra mitissimo fuit ingenio, in exteris omnes ex æquo beneficis, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuidos præ ceteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continue degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus: purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat absque sacrificio. Accidit aliquando ut quidam Hierosolymita legisperitus nomine Simon, aduocata concione per Regis absentiam agentis tum Cæsareæ, crimineretur illum ut impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. id ubi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accessit hominem: à quo forte fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit, moxque sedata voce & placide, dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus. qui cum nihil haberet quod diceret, precatus est veniam, tum Rex citius quam quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quam iram decere Reges existimans, & lenitatem animi magis quam celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. Inter alias autem multas eximias ornamentis honorauit ciuitatem Berytum, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simulque æque magnifico amphitheatre. & ad hæc balneis ac porticibus, nullis parcens impendiis, modo absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissime, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliaque voluptatum varietate: in amphitheatrum vero ad ostentandam magnificentiam inducis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde spectatores oblectare etiam cateruatim commissis pugnantibus, ex maleficio in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, ut illis per imaginem belli

decerentibus, poena noxiorum in pacis voluptatem verteret, atque ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migravit in urbem Galilææ Tiberiada. suspiciebatur autem ab aliis Regibus: venitque ad eum Antiochus Comagenæ Rex Emesæ norum Sampfigeranus, Corys qui regnabat in minore Armenia, Polemonque Pontici regulus: & præter hos Herodes frater Rex Chalcididis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus qui expeteretur à tot Regibus. quibus adhuc apud eum morantibus Marfus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam, vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marfo initium factum est, dum eodem cum hospitiibus curru vectus, suspectam prælidi redderet tantam Regum concordiam, ratus enim id non esse è Republica, per idoneos nuncios mandauit singulis, vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehementer offensus est, & Marfum quidem hac de causa exorsum habuit. Marthia vero adeo pro Pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iamque tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in urbem Cæsaream, quæ prius Stratonis turris dicta est: vbi solennes ludos celebravit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna multitudo nobilium ac procerum conuenerat, ex tota prouincia. eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exortientis solis perculsa, & diuinum quandam fulgorem emittens, venerationem cum horrore excutiebat spectantibus. moxque adulatores perniciosi alius aliunde acclamantes Deum consalutabant, rogantes vt faceret propitius. hætenus enim vt hominem reueritos, nunc agnosce-re, & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: pauloque post suspiciens, vidit supra caput suum bubonem fumi extento insidentem: moxque vt sensit hunc esse calamitatis nuncium, qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementer. conuersus igitur in amicos oculus. En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubent, fatali necessitate coar-guente vestrum mendacium: & quem immortalis saluastis, ad mortem rapior. Sed ferenda est voluntas ecclestis numinis. neque enim male viximus, inno tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur, prope igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum, quamobrem confestim totus populus vna cum vxoribus atque liberis sacrum indutus more patrio, supplicabat Deo pro salute Regis, omnia miscens lamentis & eiulati-bus. Rex autem in celliore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatur deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, ætatem natus quattuor supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Cæso Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cetero quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria simulque Cæsareæ. ex annuis autem redditibus percipiebat cum plurimum 1200. my-riadas, nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim es-set munificus, impensis non sufficiebant redditus, quod liberalitatem ex-cerret sine partimonia. Cæterum priusquam euulgaretur Regis obitus, Herodes dynasta Chalcididis, & Chelcias magister regis militiæ con-spirantes simul Aristunem miserunt, qui Silam communem amborum

Ant. mundi
4005.

à Christ.
nat. 43.

Hedio &
Ruffinus

cap. 8.

Agrippa
Marfo Sy-

ria præfidi.

dum quin-

que Reges ad

se venientes

discedere im-

bet, in sen-

sua.

Alia cap. 7.

Eliomus Ci-

thæi filius

pontifex.

Agrippa in

theatro Deus

consaluta-

tur, Babe-

nem videt.

& vt Ger-

manus præ-

dicat, &

quinto die

moritur.

Agrippa

quam diu

vixerit &

regnauerit.

Nilla & du-

centa My-

riades quin-

decim tonna-

amri.

An. mundi
4009.

à Christ.
nat. 47.

Herodes &
Chelcias Si-
lam interfici-
unt.

Hedio &
Rufinus
cap. 9.
al. 8.

Agrippa li-
beri supersti-
tes.

In Agrip-
pam defun-
ctum Casa-
riensis &
Sebasteni
coniugia ia-
bant.

Agrippa
Agrippa si-
lins.

Alias cap. 9.
Claudius

Agrippam
in regnum
mittere ce-
gitas, quod
alii dissua-
dent & Ca-
spium Fa-
dum Iudae
Praesidem
declaram.

inimicum interficeret, quasi hoc à Rege mandatum acceperit. Atque hic fuit Agrippæ Regis exitus. Superstites autem ei fuerunt, filius qui-
dem vnus Agrippa annum agens decimum septimum: filia vero tres. ex
quibus Bernice nupta erat Herodi patrio, nata annos sexdecim: reli-
quæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septen-
nis à patre desponsata Iulio Archelao Chelcias filio, illa decennis Epi-
phani filio Comagenorum Regis Antiochi. Postquam autem cogni-
tum est excessisse Agrippam, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum ei-
us obliti, pessimam ei retulerunt gratiam, conuicia non dicenda ia-
ctantes in defunctum. militum quoque vulgus qui tum forte aderant,
protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupana-
ria, eisque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instru-
ctisque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti
& delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propi-
nantes præ gaudio, quod ex obitu Regis conceperant. Atque hæc agen-
tibus nec Agrippæ recencia merita succurrebant; nec auus eius Herodes
vrbium illarum conditor, quas portibus & templis magnificentissime
ornauerat. Filius porro defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, edu-
cabaturque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, &
contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affe-
rant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer
iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam
iuniorum mittere, simul vt iureiurando satisfaceret. Sed liberti & ami-
ci qui multum apud eum poterant dissuaserunt, negantes tutum admo-
dum adolescenti, & vix dum egresso pueritiam tantum regnum com-
mittere, cui administrando sit impar, quodque etiam viriles grauare
possit humeros. cumque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iu-
dææ totiusque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tri-
buens, ne Marsum inimicum in regnum eius iuduceret. Ante omnia
autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret
propter inflictam mortuo iniuriam, contumeliasque illatas adhuc lu-
uenibus. aliam vero Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis
cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesque è Roma-
nis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitue-
ret, nec tamen ei iussioni satisfactum est. Missa enim legatione flexerunt
Claudius vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus tem-
poribus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium; & se-
minarium belli exorti Floro præside. quamobrem Ve-

spasianus victor, vt paulo post dicitur,

eos ex illa regione alio
transtulit.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IV- DAICARVM LIBER

Vicesimus.

SVMMA CAPITVM LIBRI XX.

Antiquitatum Iudaicarum.

- I. *Philadelphensium & Iudaorum disidium, deq. stola sacerdotali.*
 II. *Quomodo Helena Adiabenerum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.*
 III. *Quomodo Tiberius Alexander procurator filius Iuda Galilaei punit.*
 IV. *Quomodo plurimi Iudaorum circa templum oppressi sunt.*
 V. *Seditio inter Samaritanos & Iudaos orta.*
 VI. *Gesta Felicis Iudae Praesidis.*
 VII. *De procuratore Portio Festo, & de sicariis.*
 VIII. *De procuratore Albino.*
 IX. *Quomodo Florus Albini successores tantis Iudaos affeceris iniuriis, ut caecti sint arma sumere.*

C A P. I.

Philadelphensium & Iudaorum disidium, deq. stola sacerdotali.

Efuncto Rege Agrippa, sicut superiore volumine diximus, Claudius Cæsar misit successorem Marso Cassium Longinum, memoriz Regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas sæpe rogatus fuerat, ut Marsum amoveret ab administratione rerum Syriz. Fadus autem qui procurator Cæsaris, in Iudeam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes, contendere cum Philadelphensibus de Miz vici finibus, referti viris bellicosis. Ceperunt autem arma transamnenes sine consensu primatum & magistratum, multosque Philadelphensium interfecerunt. His cognitis Fadus vehementer iratus est, quod non expectassent suum iudicium, si putabant sibi factam à Philadelphensibus iniuriam, sed ita temere ad arma concurrissent. Comprehensis igitur tritibus præcipuis seditiosis autoribus vincit eos mandavit. horum vnum Annibam nomine affecit supplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo post capitis damnauit Tholomæum latronum principem victum ad se perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus, deditque operam, ut tota Iudæa regeretur à latrocinia. Accitis deinde Pontificibus & Hierosolymitanorum primatibus, mandatum Cæsaris eis exposuit, ut talarem tunicam & sacerdotalem stolam, quam solum summum Pontificem induere fas est, in castellum Antoniam deponerent, ut esset in Romanorum potestate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum, (venerat & ipse Hierosolyma

*Hedio & Ruff. c. 1.
Cassius Longinus Syriz præf.
Fadus Iudaos Philadelphensium propter Miz interfecit
Annibam supplicio affecit, Amaramum & Eleazarum in exilium misit
Tholomæum latronum principem.
Al. c. 2.*

An. mundi
4009. à
Christo
nat. 47.

Fado à lū-
dau. sacerdo-
talem stolam
postulat:

Iudai dant
obsides Casa-
ri:

Claudius Iu-
dau sacra
stola custo-
diam conce-
dit.

Al. ca. 3.

Claudius Casa-
ri ad Iudaeos
epistolam.

Al. cap. 9.

Herod. dyna-
sta Chalcidis
eligendo-
rum summo-
rum Pontifi-
cum posuit.

cum copiis, timens ne ad Fadi postulata Iudaei molirentur noui aliquid) primum vt legatos sibi ad Cæsarem liceat mittere, qui ab eo petant sacra stolæ seruandæ ius: deinde vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si prius darentur obsides. Quumque prompte liberos suos dedissent legati profecti sunt. Quj postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tunc forte apud Claudiū agebat vt diximus, cognito quæ de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacra stolæ custodiam petentibus annuere dignetur, & Fado super eo negotio scriberet. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens vt Agrippæ gratiam habeant, hoc enim se donare illius precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus I V. Imp. X. P. P. Hierosolymitanorum magistratibus, & senatui & populo, totique Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego dōmī educto, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quod scdulo genti vestræ prouideam, rogantesque enixe, vt Pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum ante vir optimus & mihi charissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde vt gratificer Herodi Regi, & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritoque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re Cuspido Fado proctratori meo per Cornelium Ceronīs, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto calendæ Iulias. Rufo & Pompeio Syluano Coss. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis defuncti Agrippæ statuer, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrorum ætærium, iusque eligendorum summorum Pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit, vique ad belli Iudæici exitum: Ipse Herodes Canthara in ordinem redacto, Iosepho Caneī summum Pontificatum contulit.

C A P. II.

Quomodo Helena Adiabænarum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

Herod. &
Ruff. a. 2.

Alia c. 5.

Monobazus
ex Helena fo-
re duos fi-
lios suscepit.

PER idem tempus Adiabænarum Regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talē, Monobazus Adiabænarum Rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorem ductam grauidam reddidit. Accidit deinde vt vna cubans, & manum declinatam habens in vxoris vterum, vocem quandam sibi videretur audire, iubentem vt manum à ventre tolleret, neue premeret foetum, qui vt non sine diuina prouidentia includatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hæc voce ille terreus, mox vtexcitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. suscepit autem iam ante Monobazum hoc seniore ex Helena, & alios filios ex alijs vxoribus, manifeste tamen omnem caritatem in hunc vnum contulit: vnde exorta est germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc patet licet intelligeret, ignoscebat tamen filiis, quod is affectus non à malitia procederet, sed quisque cupiebat patri esse quam carissimus. Izatem vero cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatim magnis muneribus misit ad Abemerigum, regentem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans eis salutem filii. Is libenter

Izates Abemerigi filia
Samacham
dedit.

accepta adoleſcentem, quem complexus ſingulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, unde luculentos redditus percipiebat. Porro Monobazus iam admodum ſenex, uidens ſibi ſuperſeſſe modicum vitæ ſpaciũ, concupiuit videre ante ſuam mortem filiam. Atceſſitum igitur filium magno affectu exceperit, eiſque donauit regionem quæ dicitur Cæron, amomi ſeraciſſimam, in ea ſeruauerat arcæ reliquias, quæ Noe ſeſſur euſiſſe diluuiũ offēditurque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vſque ad patris obitum. Qui poſtquam ſato functus eſt, Helena Regina accitis eadem de magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præſectis militum. Non ignoratis, inquit, quod maritus meus hæredem ſui regni Izalem optauit, eumque hoc honore iudicauit digniſſimum, attrahebam veſtitum quoque ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt nō qui ab vno, ſed qui pluriũ conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt expellitur voluntatem concilii. Quibus auditis proceres, primum morte ſuo Reginam adoraueſunt, deinde probari ſibi ſententiam Regina diſerunt, libenterque parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto, patriſque iudicio prælatum cæteris fratribus, offerrebantque ſuam operam, vt primum fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecurius nouo Regi pareretur imperium: ſic enim liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiam & odia: ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolentia, diſſendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentũ filii, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt vt ſaltem vinctos aſſeruaret, donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maxime Regiſa fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit hiſ Helena, & protegem fecit grandiore filium Monobazum, impoſito ei diademate, & dato patris aũulo ſignatorio, ſimulque ſampſera vt ipſi vocanti uſſitque eum adminiſtrare Rempubl. donec frater veniat. Iſa autem moleſtiter venit audito patris obitu, & vltro cedenti Monobazo fratri in principatũ ſucceſſit. Cæterum eo tempore quo Izates apud Spasinũ caſtrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritate nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per hæc deinde cum Izatæ innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem traduxit: accitumque à patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. forte autem acciderat vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo inſtituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porto nouus Rex poſtquam in Adiabenam reuerſus offēdit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrime: & cum occidere hos aut vinctos ſeruare veraret pietas, contra affectos iniuria diſmittere parum tutum videretur, ne quando de vindicta cogitarent patrem eorum vna cum filiis propriis Romam ad Claudium Cæſarem miſſit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobiſque obſides. cognito deinde quod mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam vt & ipſe ad eam religionem tranſſeret. cumque exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Iudæum, niſi circumcideretur, paratus erat & hoc facere, quod poſtquam mater reſciuit, conabatur impedire, periculoſum eſſe diſſidans. multum enim eam rem à Rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neque villo pacto laturos Iudæum in regio ſolſo. ſic illa aliquantiſper cupiditatem eius retinuit. Rex autem cum Anania conſulit conſilium, qui matris ſententiam comprobans, minatus eſt ſe eum reſiſturum, niſi ab hoc propoſito diſſeretur. timere enim ſe ne, ſi occulta proferretur in vulgus, ipſe arriperetur daturus poenas vt autor omnium, qui non do-

An. mundi
4009. à
Chriſto
nat. 47.

Caron amo-
mi ſeraciſſi-
ma in qua
Noe arca re-
liquia ſer-
uantur.

Izates ab He-
lena matre
& magni-
bus Rex crea-
tur, & Mo-
nobazus rēpi
donec frater
veniat admi-
niſtrare iun-
betur.

Izates & He-
lena veri Dei
cultum ritu
Iudaico
diſcunt.

Izates fra-
tres ad Clau-
dium Cæſarē
& Artaba-
num miſſit.
Izatem à cir-
cumciſione
Helena &
Ananias do-
hortantur.

An. mundi
4009. à
Cristo
nat. 47.

*Izara Elea-
zaru. ut se
circumcidea-
ret persuasit.*

*Ad Deum
respicientibus,
pietatis fructus
integer
manet.
Helena Hierosolyma pro
fessissima.
Alc. 6.
Ibidem cibos
egenu distribuit.*

*Izates Indau
pecuniam
misit.*

*Arrabannus
ab Izate an-
nulum petiit.*

cenda Regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumfissione Deum pie colere, si Iudzorum instituta placeant. in hoc enim magis si-
tam religionem quam in circumfissione corporis: daturumque Deum
veniam, si necessitate coactus signaculum id omittit, metu ne qua
exortatur subditorum defectio. his verbis tum Regi persuasit quod vo-
luit. Aliquanto autem post, nondum enim omnino hæc cupiditas exci-
derat, alius quidam Iudæus de Galilæa profectus, Eleazarus nomine, le-
gis valde peritus habitus eum ad rem perficiendam impulsit, ad salutem
eum enim Regem admissus, cum eum offendiſſet legentem sacra Mo-
sis volumina: nescis, inquit, o Rex quantam iniuriam legi & per hanc
Deo facias, nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata
facere. Quamdiu manebis incircumcissus, si nondum legisti legem cir-
cumcidit ubentem, nunc certe lege, ut scias quanta sit impietas hanc om-
mittere. His auditis Rex non distulit negotium. Sed secedens in aliud
cubiculum, accito chirurgus fecit quod iussus est: deinde accersit ma-
tre & præceptore Anania, indicavit eis quid actum sit. quos continuo
stupor ac metus non mediocriter corripuit, ne si res perveniret ad vulgi
notitiam, Rex Principatum amitteret, non ferentibus populis impe-
rium viti alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere
periculum, ut conficiis & auctoribus eius consilii. Sed Deus providit, ne
eveniret quod illi timuerant, nam ex multis periculis & ipsum Izarem
eripuit & eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis
expediens. & ostendens quod ad se respicientibus, sibi que vni fidenti-
bus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. He-
lena porro mater Regis videns res regni pacatas, & filium opinionem o-
mnium tam domesticorum quam exteriorum beatum diuina fauente
providentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templumque il-
lud apud omnes mortales famosissimum, ut ibi DEVM adoraret,
votivæque victimas redderet. Et quia facile comæatum impetravit
assilio, postquam magnos apparatus in eam professionem fecisset, in-
structa copioso viatico, descendit in Hierosolymitanam urbem, dedu-
cente filio dierum aliquot itinere. accidit autem per opportune eius
adventus cuius. cum enim per id tempus civitas gravi fame preme-
retur, & multi perirent alimentorum inopia, Regina Helena ex suis al-
ios misit Alexandriam, comparaturos vim magnam tritici, alios in
Cyprum, qui copiam ficuum passuram inde adueherent. quibus omni-
bus brevis reuerſis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memo-
riam immortalitatem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque e-
ius Izates comperto quanta fame laboret ille populus, multum pecu-
nia misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum Regum benefi-
cia, quibus nostram civitatem iuvenunt, dicentur postea. Cæterum
Parthorum Rex Arrabannus, cum sensisset struſas sibi inſidias à sara-
pis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decrevit ad Iza-
tem se conferre, eius consilio quaſiturus salutem, & si fieri posset et-
iam reditum in patriam. assumptis igitur cognatis & familiaribus cir-
citer mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi
cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens pri-
mum adoravit more patrio, deinde in hæc verba erupit: ne despicias me
Rex tuum supplicem, neue contemnas opis indigum. Deiectus enim in
priuatam fortunam æ regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quam-
obrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque re-
bus prospice, cum intelligas quibus omnes simus obnoxii casibus. Si
enim me iaultum fueris, animabitur in ceteros quoque Reges auda-
cia incondita multitudinis. Hæc ille demisso vultu lachrymans. Izates

autem audito eius nomine, vidensque astare supplicem Artabanum, a bequo desiliit, & bono, inquit, animo esto Rex, nec turberis praesenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua moestitia: inueniesque amicum & socium meliorem quam forte sperasti hactenus: aut enim te in Parthorum regnum restituum, aut metum tibi cedam. hanc locutus imposito in equum Artabano; ipse eum comitabatur pedibus, ut maiori Regi hunc honorem exhibens. Id Parthus Rex tulit permolesto, iuravitque per futuram suam fortunam ac dignitatem, descensurum se, nisi ille rursus ascenderet & praecederet. Tum alter morem ei gesturus in equum insiliit, & perducto in suam regiam omnem honorem habuit, in consensibus ac consiliis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non praesentis eius status, sed dignitatis pristinae, reputansque eadem posse cuius mortalium accidere. Scripsit etiam ad Parthos suadens ut suum Regem reciperent, fidem suam interponens, non fore eum iniuriarum memorem, paratus & iurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi vero non recubabant eum recipere, sed posse se negabant, quod iam principatum dedissent alteri, nomine Cinnamo: periculum enim esse, ne altero reuocato omnia flagrant bellis civilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cum esset Alumnus Artabani, & alioqui honesto ingenio praeclarus, scribit ei ut accepta à se fide reuerteretur recepturus a missum dignitatis fastigium: à quo ille persuasus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & Regis appellatione salutato diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izates opera in regnum suum restitutus est, unde electus fuerat a magnatibus. Nec fuit beneficiorum inamemor, sed affecit Izatem maximis qui apud ipsum haberentur honoribus. nam & tiam rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, quae honoris insignia concessa sunt solis Parthorum Regibus. donauitque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni Regum Armeniae, cui nomen est Nisibis: in ea olim Macedones condiderant urbem Antiochiam & Mygdoniam cognomine. Atque hos honores Izates accepit à Parthorum Rege praemium. Non multo post Artabanus moriens, regnum reliquit Vardani suo filio. hic ad Izatem profectus, suase ei ut vellet sibi belli aduersus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censuit illum tentare impossibilia. ad haec quia quinque adolescentes filios miserat, ut linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulque matrem adoraturam in templo, sicut diximus, legnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à proposito, continenter denarrans ei Romanorum gentis & potentiam, ratus se hoc modo absteriturum eum à lacerandis eius cupidine. Parthus autem his offensus contumax bellum indixit Izati, ex quo tamen nullum retulit operis praemium, Deo frustrante spes eius vanillimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo casu principatum eius fratri Gotarati commiserunt. huic quoque paulo post sublati per insidias Vologesus frater iudecxit, qui duobus Germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Median, Tiridati minori Armeniam: Porro Monobazus Regis frater & cognati ceteri videntes Izatam propter eximiam erga Deum pietatem res prospere succedere, praedicarique eum patrum tantae felicitatis nomine, coeperunt & ipsi cogitare de relinquenda religiose patria, & assumendis Iudaicis ritibus. id ubi olfecerunt eius regni magnates, agrere ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem

An. mundi
4009.
à Christ.
nat. 47.
Izates Art.
tabano am-
xilium polli-
cebat.
Izates ad
Parthos
scribit.
Cinnamus
Artabano
missum di-
gnitatem sa-
stigitum re-
stituit.
Izates ab
Artabano
maximu bon-
oribus &
donu affe-
ctus.
Antiochia
& Mygdo-
nia à Ma-
cedonibus
condita.
Vardanus
Romanos
bello imper-
re rogat, id
quod Izates
dissuadet.
Vardanus ca-
so principa-
tus Gotarati
fratri
committi-
turi.
Vologesus
Parthorum
Rex.

An mundi
Christ.
nat. 47.
Arabeno-
rum ma-
gnate cum
Abia Ara-
bum Rege
contra Iza-
tem factum.

Vologesum
Parthorum
regem proce-
ret, ut Iza-
tem interfici-
at, rogant.

Izates Deum
innotat, qui
Dahas &
Sacas in
Parthicam
regionem
mittit,isque
Vologesum
cum exerci-
tu occidit.

expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abia Regi Arabum, magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum Regem susceperet: promittebantque primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrii. istoque cum Arabe fœdere, hoc aban- tur ne diffidit negocium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumque iam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes sui ex composito eum deserunt, tergaque vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam ce- leriter ineunt. Nec tamen Izata animus concidit, sed sentiens se a ma- gnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, ubi inquisitio- ne facta in autores signominæ, postquam deprehendit quosdam de fu- ga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste con- fluxit, caelisque plurimis reliquos veram fugam coegit capessere, ipsum Regem acriter persecutus in castrum Aslanum compulsi, impetuque facto in moenia, vi illud cepit. eo direpto ingenti prada potitus in A- diabenum triumphandus reuersus est. quamuis Abiam viuum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte prænauerat. Proceres autem Adiabenum primo conatu fru- strati, & à Deo in manus sui Regis traditi, ne sic quidem quiescebant, sed denuo scribunt Vologesi Regi Parthorum, rogantes ut Izatem in- terficiat, & dynastam alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exolum enim suum Regem aiebant, eo quod patriæ religioni exter- nam prætulisset. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cum nul- lam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concess- erat, repetiit. bellum interminatus si imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia si- bi concessis per metum cedere, sciensque quod etiam ille imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret. decreuit totam rem Deo com- mittere iacturus extremam de capite aleam, fretusque huius auxi- io liberis & vxores, in munitissimum quoddam castellum deposuit, fru- mentum autem in arces: quo facto fornni omne flammis corripuit & pabulum, atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum socium propere trahens copias opinione citius venisset, posuissetque castra ad fluuium, qui Adia- benum à Media dirimit, Izates quoque non longe inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesum præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quam late patet Bactra inter & Euphratem fluuium. mai- nabaturque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos, ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. hæc re- ferente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conse- rendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longe potentiorum vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatas, & indico sibi vna cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans, si non fru- stra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, seque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensusus ab hostibus, quam illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic im- plorantem & lamentantem exaudiuit Deus, illaque ipsa nocte Volo- gesus receptis literis, significantibus Baharum & Sacarum validam ma- num contempta Regis absentia, populari regionem Parthicam, in fœdo negocio retrorsum cum exercitu abiit. ita, ut euidenter appareret Iza-

tem tum seruatum diuina providentia. Non multo autem post exa-
 10 xaris anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimo quarto, su-
 perstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit
 fracti Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti prin-
 cipatus olim post communis patris obitum. Mater porro Helena mor-
 tem eius compertam tulit grauitur, vt par erat orbatam amantissimo fi-
 lio: magnam tamen consolationem habuit, cum audiret successisse su-
 um maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora, profecta
 est: reuerſaq; in Adiabenam, non multo tempore Izatz ſuperuixit. Mo-
 nobazus autem oſſa eius & fratris ſui miſit Hieroſolyma, condenda in
 exiitruſtis ab ipſa pyramidibus tribus numero, tercio ab vrbe Hieroſo-
 lymitanaſtadio diſtans. Sed quæ Monobazus regni ſui tempore geſſerit,
 dicemus poſtea.

Fado porro procuratore apud Iudæam præſtigiator quidam nomine
 Theudas perſuaſit magnæ vulgi multitudini, vt aſumptis ſuis facultati-
 bus ſequerentur ſe ad Iordanem fluuium. prophetam enim ſe iactabat,
 pollicens ſciſſurum ſe verbo fluuium, & facilem præbiturum tranſituum,
 20 talique promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit, vt nihil lucri
 facerent ex ſua inſipientia, immiſiſſis in eos turmis equitum: qui ex im-
 prouifo irruentes ex his multis interemerunt, multos viuos ceperunt,
 & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſo-
 lyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis, Cuſpii
 Fadi tempore.

C A P. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filius Iudæ Galilææ puniit.

Fado autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius, qui
 30 Alabarchæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo
 tempore diſtiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſer-
 torem religionis patriæ. horum tẽpore magna illa ſames Iudæam tenuit,
 quando Regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto com-
 paratum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam
 filii Galilææ Iudæ, Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui a-
 gente Syriæ cenſum Quirinio Iudoſ ſolicitabat ad deſedionem à Rom.
 populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem
 Rex Chalcidæ Iosephum Camyda filium priuauit ſummo pontificio,
 eique ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro
 ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodem Agrippæ magni frater
 40 vitæ exceſſit oſtuo anno principatus Claudii, ſuperſtitibus tribus filiis:
 quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt, & Bernice vero fratris fi-
 lio Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæſar Agrippæ
 iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis
 multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primum explicabimus.

C A P. IIII.

Quomodo pluriſimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

Iñſtante Paſchæ feſto, per quod noſtris hominibus veſci panibus infer-
 50 mentutis mos eſt: concurrentibus vndiq; ad ſolemnitatem turbis plu-
 rimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit coh-
 ortem vnã armatam ſtare ſupra templi porticus, & prohibitorum tumultum
 ſi quis forte exiſteret. nam idem & alii ante illum præſides ſaſti-

An. mundi
 4010. à
 Chriſto
 nat. 48.

*Izates mori-
 tur.*

*Hedio &
 Ruſſin. c. 4.
 alim c. 7.*

*Theudas ſe
 verbo Iorda-
 nem ſiſſurum
 pollicetur &
 cum affectu
 interficitur.*

*Hedio &
 Ruſſ. c. 5.
 al. c. 8.*

*Tiberius A-
 lexander Iu-
 dææ præſes,
 Iacobum &
 Simonem cru-
 cis ſupplicio
 affecit.*

An. mundi
 4011. à
 Chriſto
 nat. 49.

*Hedio &
 Ruſſ. c. 19.
 al. 10.*

*In Paſchæ
 feſto miles
 genitalia no-
 dant ſedritio-
 nem conci-
 tat. in qua
 viginti mil-
 lia Iudæo-
 rum ſunt
 extincti.*

An. mundi
4011. à
Christo
nat. 49.

Stephanus
Iudaorum
seruus à Iu-
dau in itinere
spoliatur.
Mosaicos li-
bros miles
quidam la-
cerat, pro-
pierrez Cuma-
nus securi-
eum ferit.
Hæro &
Ruff. c. 7.
al. c. 11.

Samarita
aliquot Gal-
ilæos Hiero-
solytæpe-
tenter inter-
fecerunt.

An. mundi
4014. à
Christo
nat. 52.
Galilæi sese
vind. cantes
Samarita-
norum viros
incendunt &
rapinis va-
stant.

uerunt festiuitatum temporibus. eius festi die quarta miles quidam o-
stendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferaban-
tur non se affectos, sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas. &
quidam audaciores in Cumanum iactabant conuicia, dicentes ab illo
submissum, & erulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipse non
mediocriter irritatus est: rogabat tamen, vt desinerent mouere seditio-
nem festo tempore, cumq; illi adeo non parerent, vt maioribus etiam
impeterent eum conuiciis, iubet totum exercitum cum armis conueni-
re in Antoniam castellum templo imminens, vt supra docuimus. vulga-
ris autem multitudo viso aduentu militum territa, cepit magno impe-
tu fugere, & cum essent angusti viarum exitus, rati à tergo hostem inse-
qui, comprimebant se inuicem inter fugiendum, & conculcabant in an-
gustiss, ita vt perirent plurimi. viginti enim milia extinctorum illo tu-
multu numerata sunt: verique in ludum festa lætitia, omnes sacrificio-
rum & precationum obliui, dederunt se lamentis ac eiulatibus: tan-
tam cladem intulit vnus militis impudentia. Vix hic ludus desierat,
cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes e-
uascerāt in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Cæsaris ser-
uum iter facientē aggreffi sunt latrocinio, omnifq; eius diripuerūt sar-
cinas, quo audito, Cumanus confestim eo misit milites, iussos, vt vicos
loco propin. nos diriperent. in hac populatione miles quidā libros Mo-
saicos in quodam vico inuentos protulit, eosq; lacerauit in conspectu
omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam cōuiciis.
Hoc vbi ad ludos perlatum est, festo concursu agmine magno petunt
Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes, vt non suam, sed
lasi numinis ylcisceretur iniuriam. Tum præses veritus defectionem
populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi fe-
cit, atque hoc modo tu multum iam repullulantem sedauit.

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Iudeos orta.

¶ Ost hzc inter Samaritas & Iudeos oritur dissidium initiis talibus.
Morerat Galilæis, per dies festos, Hierosolyma petentibus, iter face-
re per Samariam. Aliquando igitur, cum transirent vicum Samaritarū
ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viato-
res & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indigne fe-
rentes eorum primates Iudeos ad arma concuerunt, hortantes, vt se
in libertatem allicerent. Seruitutem enim etiam per se molestiam, tum
vero fieri intolerabilem, si cum subdorum iniuriis cōiuncta sit. Cum-
que magistratus lenire eos conarentur, pollicerenturq; se Cumano per-
suasuros, vt penas de cadis autoribus sumerent: vulgus contemptis paci-
ficatoribus, arma corripit, adflecto in auxilium Eleazaro Dinxī filio. Is
ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samarita-
norum incendiis & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis, quæ gesta
fuerant, assumit Sebathenorum clam & quatuor cohortes peditum: ar-
matisque etiam Samaritanis contra Iudeos proficiscitur: quos affec-
tus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum vero Hierosoly-
mitanorum primi genere atque honoribus, vt viderunt ad quantam ca-
lamitatem ventum sit, induti saccos, & capita sparſi cinere, modis o-
mnibus conabantur fletere multitudinem, prout oculis eis ponentes di-
ruendam patriam, templi incendium, liberosque cum vxoribus capti-
uos abducendos, vt profanis nationibus seruiant: rogabantque vt mu-
tato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque

domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones vero ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa Iudea repleta est latronum receptaculis. Porro Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriz praesidem tunc Tyri degentem concoueniunt, & Iudzos accusant, quod vicos eorum diripuerint ac incendierint, addentes non tam se agere fore propriam iniuriam, quam contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniurijs provincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus, quomobrem nunc venisse, vt vindictam impetrarent a praeside. Haec fuerunt querelae gentis Samariticae. Iudxi contra & seditionis & pugnae causam in Samaritas referebant, sed maxime in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus, tantam eadem dissimulante tulerit. His auditis Quadratus iudicium distulit, dicens se prolatum sententiam, postquam praesens apud Iudzam rei veritatem exactius cognouerit. Ita tum infecto inegocio discessum est. Paulo vero post Quadratus venit in Samariam, vbi quum iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quod & Iudzorum quidam res novas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus viuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam intra vrbs amplum, sedens pro tribunali & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit e quodam Samarita, doctum Iudzorum primatem cum alijs quatuor socijs Iudzos ad defectionem sollicitasse: quos praeses affecit supplicio. Ananiam vero summum Pontificem, & Ananum ducem vinctos Romanam misit, vt apud Claudium Caesarem facti sui rationem redderent. Primores etiam Samaritanorum atque Iudzorum, simulque Cumanum procuratorem & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad Imperatorem, vt sub illo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudxi molirentur adijt Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populumque occupatum patrio festo & operantem sacrificijs. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetijt. Cumanus porro & Samaritae Romanam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Caesaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudzos, nisi Agrippa iunior tum Romae degens, & Iudzorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito persuaderet legitime causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus praerollitus, auditis partibus, vt comperit a Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerat supplicio tradidit. Cumanum vero multauit exilio. Celerem vero tribunum iussit perductum Hierosolymam in spectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudzam misit Claudium Felicem, fratrem Palantis. Posthac anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippo tetrarchia & Batanra, adiuncta his Trachonide cum Arabia: quae tetrarchia Lyfania fuerat. Chaleidem vero ei abstulit, cuius iam dynastia illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus a Caesare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum Regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusauit eius nuptias, quod mutata sententia Iudzorum religionem amplius edici noller, vt erat pollicitus puellae parentibus. Marianum quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelae filio, cui ab Agrippa patre iam ante desponsata fuerat: ex quibus nota est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post

An: mundi
4014.
a Christo
nat. 52.

Hedio &
Ruffinus
cap. 3. ad. 12.
Samarita
Iudzos ac-
cusant.
Iudai sedi-
tionu & pu-
gna causam
in Samari-
ta & Cuma-
num referunt.

Doctum cum
quatuor so-
ciu supplicio
affectus.

Ananiam,
Ananum,
Cumanum,
Celer alique
nonnulli Ro-
mam missi.

A. G. 13.
Agrippa ab
Agrippina
vt Claudius
Iudorum
causam
cognoscat,
precibus ob-
tinet.

Hedio &
Ruffinus
c. 9. ad. e 14.
Claudius

Felix Iudae
procurator
Drusilla.
Mariamme.

*Felix
Druſillam a
priori mari-
to abducit.*

*Polemoni
Cilicia regi
in matrimo-
nium collo-
catur Berni-
ce.*

*An. mundi
4018.
à Chriſto
nat. 56.*

*Mariamne
Archelaum
dedignata in
Demetrii
thalammum
migrat,
Hedio &
Fuff. ca. 10.
alias 15.
Agrippina,
Meſſalina
& Patina
Claudii ux-
ores.
Nero Impe-
rator.*

*An. mundi
4019.
à Chriſto
nat. 57.
Nero Tiran-
nus.*

dimiſſa eſt ab Azizo ex cauſa huiusmodi. Felix cum eſſet Iudæz procu-
rator, viſa hac fornicarum omnium pulcherrima, amore eius captus,
Simonem amicum ſuum, Iudærum genere Cyprium, pro magno ſe ge-
rentem ad eam miſit, qui mulierem ſolicitaret, vt reliq. prioris marito
ipſi nuberet, beatam fore pollicens ſi non ſatiſdideret hominem, illa male
conſulta volens euadere moleſtationes ſororis Bernices, inuidentiſi-
bi formæ præcellentiam, conſenſit calcata religione patria Felici nube-
ro: natoq. ex hoc marito filio nomen Agrippæ impoſuit: qui iam adul-
tus quomodo cum vxore perieſcit Veſuuiani clade incendiij tempore,
Titij Cæſaris, dicemus poſtea. Porro Bernice poſt Herodis obitum, qui i-
dem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore vira in viduita-
te aſta, cum ſpargeretur rumor cum fratre eam congreſſi, ſuaſit Polemo-
ni Regi Ciliciæ vt circumciſus prius ſe duceret, rata ſic ſe cœgurguram
mendacium. Nec recuſauit Polemon inducſus maxime mulieris diuiti-
ſſid tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam,
vt fertur deſcendere ab eo Bernice: qui mox deſertus ab vxore, & ipſe Iu-
dæiz religionis deſertor factus eſt. Eodemque tempore etiam Mariam-
ne designata Archelaum migravit in thalamum Demetrii, primi in-
ter Alexandrinos Iudæos, tam opib. quam genere, & tum Alabarchiz
magiſtratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippium genuit. Sed
de horum ſingulis poſt dicemus diligentius. Cæterum Claudius Cæſar
exactis in imperio tredecim annis & octo menſibus, diebuſq. viginti fa-
to ſunctus eſt, aſſeuerantib. quibuſdam ſublatus eſſe vxoris veneficio
huius mulieris pater fuit Germanicus imperatoris frater, maritus vero
Lomitiuſ Aenobarbus vnus ex Romanis illuſtioribus: poſt cuius mor-
tem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam fili-
um patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Meſſalinam
ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici &
Octauij, nam Octauiam omnium ſuorum liberorum natu maximam,
ex Patina prima vxore ſuſtulerat: quam Neroni collocavit. ſic enim, no-
men priuigno adoptato mutauit. Agrippina autem verita ne Britan-
nicus adultus à patre acciperet ſucceſſionem imperij, voleſq. princi-
patum ſuo ſiſto quætere, procurata vt fertur, morte Claudij, conſeſſim
apud prætorianos milites miſit præfectum eorum Burrum cum tribu-
nis & liberorum potentiſſimis, qui Neronem ad eos perductum impe-
ratorem conſalutarent. At Nero principatum ſic adeptus Britannicum
clam veneno ſuſtulit, nec multo poſt Agrippinam matrem ſuam ferro
propalam, hanc illi gratiam non pro natiuitate ſolum referens, verum
etiam quod eius artib. ad imperium proueſtus ſit. Occidit & vxorem
Octauiam, multoſq. viros illuſtriſſimos, quati coniuſatos in ſuam per-
niciem. Sed de hiſ rebus ſcribere ſuperſedeo, non deſunt enim qui res
Neronis ſcripſerunt: quorum aliqui in gratiam eius, vt bene de ſe meri-
ti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes ſuis odijs, tam impuden-
tib. mendacijs in eius famam debacchari ſunt, vt merito damnandi ſint
in hiſtoria, quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne
ſuperiorum quidem imperatorum geſta ſcribentes rationem veritatis
habuerunt, quos tanto poſt nati nulla iuſta de cauſa odiſſe poterant. ſed
iſtis veritatis contemptoribus liceat vt libet ſcribere, quando delectari
videntur hac licentia, nos vero quib. propoſitum eſt à veritate nuſquam
diſcedere, quæ à noſtro argumento aliena ſunt paucis attingimus: quæ
vero nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne ca-
lamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata.

Ergo ad res noſtras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis
anno. Regi Emelorum Azizo deſuncto frater in principatu ſucceſſit:

minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis Regis Chalcididis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ donauit iubens Tiberiada & Tarichzas parere eius imperio. addita his & Iulidae trans Iordanem sita, agroque eius habitato vicis 14,

CAP. VI.

Gesta Felici Indææ præsidis.

19 Cæserum Iudææ res prolabebantur usque in deterius. tota enim reſerta erat latronum receptaculis, & magicis præſtigiatoribus, imperitiique vulgi ſeducſtoribus. quorum multos, ſicut & latrones, Felix quotidie comprehenſos afficiebat ſupplicijs: & in his Eleazarum Dinæ filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quod nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit, vt ad ſe veniret. moxque vincum Romam tranſmiſit. cumque odio prolequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpe de adminiſtrandis melius reb. Iudaicis, ne omnium errore-
20 rum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius præces Cæſar hūc procuratorem miſerat, rationem excogitauit, qua liberaretur ab eius moleſti interpellationibus. Graue. n. eſt nocendi cupidus, ſi admoncantur crebrius. Qua de cauſa Felix amicū Ionathæ ſidiſſimū Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecti hiſ artib. Quidam quaſi religionis ergo in urbem aſcenderunt ſicis clam ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ ſanulicio peremerunt hominem. cuius facinoris, quia nemo ultor extitit, inuitati hac licentia ſicarij ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conductos pecunia, idque
30 non modo in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt exdes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem laederet. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolymia. temploque vt non amplius puro domicilio, Romanos induxiſſe purificatorios id flammis luſtralibus: gentique cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quo caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbis quidem talibus inceſſebatur latrocinijs. Impoſtores autem & Magi, turbas illeceſas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſaque multitudo mox pœnas ſuit dementiæ. retracſos enim eos
40 Felix neci dedit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma vatem ſe eſſe proſtens & plebi ſuadens, vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium, illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinam aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere, ſtipatusque multis equitibus ac peditibus irumpens inuadit turbam ſeducſtam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones ruruſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, diſtantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos diſreptos abſumebant incendijs. Apud Cæſarem quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quod vrbis eius conditor Herodes Rex fuerit Iudææ genere, id Syri non inſiciabantur quidem, ſed aiebant urbem ruruſum Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iu-

Herodis & Ruff. c. 11. Aristobulus Herodis Regis Chalcididis filius.

Agrippa dicto amphitur.

*Al. c. 16. Felix latrones, Magor vulgusque seductores sup-
plicium afficit.*

Eleazarus Dynai filius Romam miſiſus.

Felix Ionatha inſidiatur.

Laniens.

Impoſtores & Magi.

Herodis & Ruff. ca. 12. al. cap. 17. Pſeudopropheta ex Ægypto Iudæos in Oliueti monte prædis.

An. mundi
4019.
à Christo
nat. 57.

Hedio &
Ruffinus
cap. 13.
alias cap. 18.
Cæsarea in-
ter Iudæos
& Syros, de
pari iure
civilitatis vi-
ta.

An. mundi
4020.
à Christo
nat. 58.

Ismael
Phibæi filius
Pontifex.
Pontificum
cum sacer-
dotibus dissi-
dium.

Al. cap. 19.
Felix accu-
satur.

Hedio &
Ruff. ca. 14.
Seditio Iu-
deorum. Si-
carii.

Festus impu-
torem ma-
gam cum
a sicariis oppre-
mit.

dzum habitasse inibi. Quæ res post peruenit ad cognitionem præsidum correptisq; ex vtraq; parte tumultus auctorib. affecerunt eos verberib. atq; hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitijs per contumeliam Syros lacebabant conuicio. qui tamen inferioribus quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quod plurimi Romani per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuicia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinq; vel saucia- rentur vel caderent. penes Iudæos tamen victoria. Felix autem, vt vidit contentionem progressam vsq; ad belli speciem, profilieus roga- bat Iudæos, vt desinerent: quib. non parentib. immisit armatos milites: multisq; cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitijs refertas in prædam concessit militibus. Iudæorum vero honoratiores ac modestiores sibi ipsi timentes rogauerunt Felicem, vt militib. receptui caneret, parceretq; iam & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa Rex summum Sacerdotum Ismaeli contulit Phabei filio: & ipsi summi pontifices dissidere ceperunt à sacerdotib. & primatibus Hierosolymita- norum ciuium, singulique incedebant sti- ati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, constantescq; inter se muris certabant conuicij, & lapidationibus: nec erat qui compescere, quasi vacante vrbe, magitratibus. In tantum autem exaltæ summorum pontificum impu- dentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas Sacerdotibus decimas, aliquotq; pauperiores è sacerdotum ordine ali- mentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quam iustitia.

C A P. VII.

De procuratore Tertio Festo. & de sicariis.

Ceterum postquam Felici successer Potitius Festus à Nerone mil- sus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profe- cti sunt Felicem accusaturi: dedisserq; omnino pœnas iniuriarum quib. Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principem.

Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædago- gus Neronis fuerat, tunc vero Græcis epistolis scribendis præerat, ma- gna pecunia corruerunt, vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius hædenus commune ex quo cum Syris cohaboratoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarum omniū causæ ortæ sunt. Iudæi enim Cæsarien- ses vt cognouerunt, quæ scripta sunt, magis etiam perlabant in seditio- nibus, donec initium belli constatum est. Cum autem venisset in Iu- dzam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos paullim popu- lantibus, quorum ferocissimi appellati sicarii tunc ad maximum nume- rum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis qua- les sicas Romani nominant, vnde latronib. ipsis cognomen est inditum multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admix- ti turbæ vndique in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisse tollebant de medio, aliquando etiam armati in- uadebant inimicorum vicos, direptosque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quædam impostorem magnum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius in columnes euasuri essent à malis omnibus. hi

vniuersi vna cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eodem
 tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope por-
 ticum in regia Hierosolymitana quæ Assamonzorum fuerat, sitam in e-
 dito loco vnde amoenissimus prospectus patebat contemplari urbem
 vellentib. cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid
 circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt
 indignissime. neque enim leges nostræ concedunt spectari quid aga-
 tur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem exci-
 tauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem
 occiduum. hæc non solum regi triclinii prospectum arcebat opposita,
 verum etiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus
 Romani stationes habebant ad templi custodiam, quo facto, tam rex of-
 fensus est, quam Festus præses provinciz, qui etiam iussit parietem di-
 rui. cines autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neroem
 mittere, negâtes se posse viuere, nisi quid demoliretur de templi ædificiis.
 quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios. & Is-
 mael summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ararii. Qui au-
 dita legatione non solum ignouit, sed permisit etiam sic manere parie-
 tem gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis
 deprecatrix fuerat: quæ de eim illos viros redire permisit, Chelciam ve-
 ro & Ismaelem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa
 reclusit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi Simonis
 quondam summi Pont. filio.

An. mundi
 4020. à
 Christo
 nat. 58.
 Hedio &
 Ruffin. c. 35.
 alias c. 20.
 Agrippa ex-
 struxit apro-
 spectu prima
 tur a Iudæis.

Iosephus Ca-
 bi Simonis
 filius Pon-
 tificis.

C A P. VIII

De procuratore Albino.

Cæsar autem de Festi morte accepto nuncio, Albinum in Iudæam
 misit præsidem. Rex vero Iosepho, iussu priuatam vitâ agere, Sacer-
 dotium eius dedit Anani filio. & ipsi vocato Anano eodem quo pater
 nomine. Seniores istum Ananum aiunt fuisse omnium felicissimum, vt
 qui filios habuerit quinque, omnes potentes summi Dei pontificio, cum
 prius ipse ad facietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam a-
 tatem nulli ante summorum pontificum contigerat. Iunior autem A-
 nanus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax
 erat & ferox ingenio, secta Sadduceus, quod hominum genus apud Iu-
 dæos in iudicando est severissimum, vt ante docuimus. Talis igitur cum
 esset, tempus opportunum se nactum ratus mortuo Festo, Albino adhuc
 agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutumque coram eo
 fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vna quosdam alios, reos im-
 pietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciui-
 tate bonis & legum studiosis vehementer displicuit. missisque ad regem
 clam nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret.
 nam ne nunc quidem recte egisse. Quidam etiam Albino occurrentes
 venienti ab Alexandria, docuerunt eum non liuuisse Anano sine ipsius
 consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracunde
 scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans. & Agrippa rex eam ob-
 causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Dami-
 nei filio concessit. Albinus porro, vt venit Hierosolyma, omnem cu-
 ram & diligentiam adhibuit, vt pacaret provinciam, interfectis multis
 sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fie-
 bat & carior, honorabaturque ob liberalitatem ab omnibus: quo-
 tidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed ha-
 bebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeun-

Albinus Iu-
 dææ Procu-
 rator.

An. mundi
 4025. à
 Christ. na
 63.

Ananus A-
 nani filius
 Pontifex.

Anani 3. f-
 lii Pontificis.
 Hedio &
 Ruff. c. 16.
 al. c. 27.

Iacobus la-
 pidatur.
 Ananus ac-
 cusatur.
 Iesus Anano
 succedit.

*Sacerdotum
decimas vi
quidam au-
ferunt.*

*An. mundi
4026. à
Christ. na
64.*

Latrones

*Anania co-
gnatos ca-
piant.*

*Cæsarea Phi-
lippi ab A-
grippa Nero-
niæ appel-
lata.*

*Beritii ab
Agrippa
multis donis
affecti.*

*Ananias Co-
stobarus &
Saulus ad
spoliandos
infirmiores
promptissi-
mi.*

*Helio &
Ruff. c. 17.
al. c. 22.*

*Albinus vin-
ctus interi-
mit.*

*Templi mi-
nistri A-
grippa hym-
nos sacros
canere per-
mittit.*

*Iudaicus po-
pulus regi vs
orientalem
instauraret
porticum
suadet.*

tes areas vi auferbant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cuncta-
rentur reddere. alii quoque pontifices faciebant similia, nemine valen-
te compescere: multique sacerdotum quibus ante ex decimis alimenta
fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarii de festo, qui tum super-
uenerat noctu urbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari.
is erat Ananix pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde
misertunt ad Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimit-
tendum, si pater Albino persuaderet, ut ex eorum numero decem capti-
uos solueret. tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetravit
10 quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit ini-
tium. Latrones enim semper aliquam partem comminiscabantur, quæ ex
Ananix cognatis quempiam interciperent, nec prius dimittebant quàm
e suis aliquot reciperent: atque denuo magno numero & recepta
audacia, totâ eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa Rex pro-
latis pomariis Cæsareæ, quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Ne-
ronis honorem vocavit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios
impendiis magnis ex ædificatum ornauit spectaculis annuis, assignata in
eum usum ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donauit ei populo, &
oleum vitum distribuit: totamque eam urbem ornauit statuis passim
20 dispositis atque ex pretis ad antiqua clarorum artificum archetypa i-
maginibus: & omnia pene sui regni ornamenta in eam ciuitatem trans-
tulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quod suos
spoliatis externam urbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gama-
lielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non liben-
ter sibi cedenti, vnde natum est inter vtunque distidium. adfectis enim
globis audacium iuuenum sæpe à conuiciis prorumpebant ad lapides.
Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plu-
rimos sibi reconcilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa
30 se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & pro-
pter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spolian-
dos infirmiores promptissimi. atque ex illo maxime tempore labare
cœpit nostra & republ. & indies in deterius quere. Porro Albinus audito
Geitium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus He-
rofolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifeste
capitali culpa, iussit interim: reliquos qui leuioribus de causis coniecti
erant in vincula, reductos in carcerem pecunias multatos dimittebat
alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa
repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat sa-
eros hymnos in templo canere, adito Rege induxerunt eum precibus,
40 vt aduocato concilio decerneret eis vsum itolæ lineæ, quæ tum solis e-
rat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam
ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex
enim de consilii sententia permisit hymnorum cantoribus, vt deposito
priori habitu lineum vt voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tri-
bus partem additam templi ministeriis, ipsorum precibus motus per-
misit sacros hymnos canendos edificare: quæ omnia fiebant contra in-
stituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum
erat & templi ædificium. Populus igitur cum videret esse in ocio circi-
ter octodecim opificum millia, solitorum hæcenus in templo ex ope-
ratione mercedibus victum quærere, nolensque factam pecuniam repositam
habere, ne quando Romanis præda fieret, simulque opificibus inde pro-
uisum cupiens: quod vel vna hora operato statim merces representa-
retur: iussit regi orientalem instauraret porticum. & templi extrema di-
debat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa mu-

20 quadringentos alto cubitos, saxi constructo quadratis valde candidis: eratque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex vero altitudo: opus Solomonis regis qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curz Claudius Cæf. fabricam templi commiserat, reputans quodecunque opus demoliri facile, reparari difficile, maxime ralem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed urbem candido saxo confernere si liberet non vetuit. Post hæc Iesu Gamaelielis filio pontificatum abrogatum concedit Matthias Theophili filio, quo Pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

Conueniens videtur præsentī historiz narrare de Pontificibus, quz origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius bellifuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Mos germanus Aaron Pontifex: quo defuncto successisse mox filius, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei Pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aaronē vsque Phanaſum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt Pontificem, 83. numero, horum 13. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primum in deserto Moses exiit Deo tabernaculum, vsq; dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit Rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis. deinde viuētibz etiam subrogari cōperunt alii. Itaq; hi 13. cum essent duorum Aaronis filiorum posterī, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt: sub his primo penes optimates administratio fuit Reipublicæ, post ad monarchas, postremo ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moſis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni 612. post 13. illos Pontifices alii 18. secuti sunt à tempore Solomonis regis sibi succedentes vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram urbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque Pontificem illo duxit. horum Pontificatus tempus 466. annorum fuit, mensum sex, dierum decem, Reipublicam Iudæorum gubernantibus regibus, post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persiarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posterī quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatoræ statum Reipubl. popularem rexerunt per annos 414. Cæterum iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia, primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum, vita simul priuauit & sacerdotio: repulsoque à sua successione eius filio, Iacinum constituit summum Pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniz Pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuat in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatrz eius coniugis amicitiam, persuasit eis vt in Heliopolitica præfectura Deo templum instar Hierosolymitani extruerent, seque illic Pontificem constituerent: de quo templo sæpe alias diximus. Iacimus autem triennio in Pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine Pontifice mansit ciuiras. Dein postquam Assamenzorum familiz Principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionathan creauerunt summum Pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è

An. mundi
4026.
à Christ.
nat. 64.

Matthias
Theophili
filii Pontifex.

Hedio &
Russ. c. 18.
Pontificum
in populo Iudaico
numerus & ordo.
Aaron eiusque
progenies.

Pontifices in
vniuersum
83.

An. mundi
4026.
à Christ.
nat. 64.

viui frater eius Simeon obtinuit id sacerdotium, cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. cum cum per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quam sacerdotii, postquam ille sumpto cum primum diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens Pontificatui cum viginti septem annis præfuisset rebus Iudaicis moriens Alexandræ vxori permisit deligendi Pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactoque in regia potestate nouennio à viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius Pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum Pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibi ipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraque dignitate tribus annis & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore victus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in Pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: præterque priores illos nouem, per alios 24. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eoque viuo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt: qui post tres annos & totidem menses expugnat ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonii dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Alamonzo genere creauit Pontifices, sed cum honorem quibusvis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem ob fauorem populi & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina vt supra diximus: neque postea vlli ex Alamonzorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis Pontificibus Archelaus eius filius, & Romani qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templum & vrbs, incendente Tito, conflagrauit, Pontificatum gesserunt in vniuersum numero viginti octo: tempusque eorum, sacerdotii centum anni & septem insuper: quorum aliqui sub Herode fuerunt & Archelao huius filio: defunctis autem his penes optimates fuit Respub. collocatis in eius fastigio Pontificibus: de quibus hæcenus dixisse sufficit.

Aristobulus
ab Herode
interfectus,
supra lib. 15.
cap. 3.

C A P. IX.

*Quomodo Florus Albini successor tantis Iudeos affecit iniuriis,
vt coacti sint arma sumere.*

Gessius Flo-
rus Iudææ
procurator.
An. mundi
4028.
à Christ.
nat. 66.
Gessius Flo-
rus prior
Albino.

Gessius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenius erat genere, adduxitque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam vt Pöppe Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat: adeo vero potestate violenter abusus est, vt Albini Iudæi desiderarent quasi beneficium. nam ille quantum poterat clam erat malus & nocens: Florus contra quasi ad ostentandam missus maliciam, publice traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens: erat enim inflexibilis ad misericordiam: nullis vquam lucris satiabilis, vndeunque parua & que caprans ac magna vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum

quæ

quæstum exercebant securi de incolumitate, quam ab eo redimebant
 decisis prædæ partibus: adeoque nullus erat iniuriarum vel modus
 vel finis, ut miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam
 cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis ad externos fugere, iudi-
 cantes ubiuis etiam apud barbaros se vivere posse commodius. Et quid
 multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus
 nos compulit, malens semel vaiueri, os quam paulatim perdere. Itaque
 secundo anno; postquam is venit procurator in provinciam, duodeci-
 mo vero Neronis impetii, bellum id cœptum est: quo tempore quanta
 vel coacti fecimus, vel perpeffi sustinimus, exacte cognoscere pote-
 runt qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudæi-
 co. atque hæc dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argu-
 mentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud
 tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis
 duodecimum: quæque per tot secula Iudæis vel in Ægypto obuene-
 runt vel in Palæstina cæteraque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Ba-
 byloniis accepimus, quæque modo tractati simus à Persis & Macedoni-
 bus, & postremo à Romano populo. his enim omnibus accurate descri-
 ptæ etiam Pontificum successiones recensuimus continuatas per anno-
 rum duo millia, pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, &
 status Reipublicæ monarchiarumque potentiam, per omnia secuti au-
 thoritatem sacrorum voluminum, ita ut à principio sumus polliciti, au-
 simque addere quod nemo alius scriptor, Iudæus externusve potuisset
 hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prode. ego enim tri-
 bulum meorum confessione disciplinas patrias egregie calleo, Græci-
 nicæ quoque literaturæ non sine profectu dedi operam, quamvis exqui-
 sitam pronuntiandi rationem assequi per patriam consuetudinem non
 licuit. nostri enim homines non suspiciunt eos qui multas perdidice-
 runt linguas, quod studium profanum apud eos habetur & seruis com-
 mune cum ingenuis. solos autem sapientes suo suffragio pronunciant,
 qui legis & sacrarum literarum tantam affecuti sunt peritiam, ut eas et-
 iam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix
 viii successit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. For-
 tassis autem nulla invidia prohibet etiam de meo genere gestisque per
 totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc supersunt, qui vel at-
 testari possunt vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquita-
 tum tractatio comprehensa viginti voluminibus, versuum vero sexa-
 ginta millibus. Quod si Deus concesserit, compendio rursum referam
 belli casus & quæ nobis in præsentem usque diem euenerunt, quæ incidit
 in decimum tertium annum Principatus Domitiani Cæsaris, ætatis ve-
 ro meæ sextum & quinquagesimum. Promisi etiam scripturum me
 quatuor libros de Iudæorum opinionibus, quas habent de Deo e-
 iusque essentia, & de legibus, quare per eas alia
 liceat nobis facere, alia non liceat.

An. mundi
 4030. à
 Christo
 nat. 68.

Florus belli
 Iudæici can-
 sa.

Initium belli
 Iudæici.

Antiq. Iu-
 dæicarum
 epilogus.

Iosephus He-
 bræica &
 Græcæ
 literaturæ
 peritus.

Hoc volumē
 scriptum est
 anno mundi
 4057. à nato
 Christo. 95.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

INDEX RERVM ET VERBORVM IN HOC FLAVII IOSEPHI OPERE MEMORABILIVM FIDE- lissimus ac locupletissimus.

A.

A Aron mortuus. fol. 94
Aaroni virga germinat. 93
Aaroni filij. 77
Aaroni Moysi fratri sacerdotium confertur à Deo. ibid.
Ab Atheniensibus honor Hyrcano habitus. 376
Abraham Lotum caprum cum Sodomitis reducit. 25
Abrahamus primus verbi divini concionator. 23
Abrahamus egregius Astronomus. 42
Abrahamus Ægyptios religionem docuit & artes. 24
Abraham moritur ætatis an. 175. 31
Abrahami obedientia. 28
Abrahamo Deus, progeniem eius malos vicinos in Ægypto habituram, pronunciat. 25
Abanrib. 75
Abela Cain interfectus. 15
Abilagus Asinaum interficere vult, quod Artabanus permittere recusat. 501
Abdon iudex. 131
Abdemonus. 828
Ab Apione quædam valde frigide conscripta. 841
Abia ad Hebræos oratio, quæ desertionem & impietatem eus exprobat. 224
Abenerus Neri filius Sauli filium Iebosethum populi Regem constituit. 171
Abenerus contra Iude tribum copias educit, cuius locum cum universo Davidu exercitu occurrat. ibi.
Abenerus apud seniores populi, præfectosq; militia, ut ad Davidem dislicerent, loquitur. 172
Abenerus à Davide comiter exceptus, amice dimittitur. 173
Abenerus ad Davidem in Hebronem mittit legatos, qui suo nomine factus cum eo ferirent. 172
Abenerus in fugam conuersus, Asael trucidat. 174
Abesalomus sororem Thamarum sblatur. 184
Abesalomus vindictæ opportunitatem expectat. ibi.
Abesalomus patrem ac fratres ad solenne convivium inuitat, & Ananem vino sepultum trucidari curat. ibid.

Abesalomus reductus patris Davidi conspectum denotare iubetur. 185
Abesalomus patris sui affectat regnum astute satius & callide. 186
Abesalomus Rex ab universis salutat. ibid.
Abesalomus Iordanem transiit. 189
Abesalomus callide per mulierem à Ioabo subornata remouatur Hierosolyma. 185
Abesalomi Hierosolym. nati liberi. ibid.
Abesalomi columna marmorea. 190
Abias contra Ieroboamum exercitum colligit. 224
Abias victoria peritur. ibid.
Abigea Nabali uxor muneribus Davidem placat. 163
Abiathar manus Sauli lapsus, Davidi patris, & sacerdotum nunciat eadem. 160
Abiatharus sacerdotali honore priuatur. 203
Abilamaredochus Iechoniam e vinculo dimittit. 276
Abimelechus 79 fratres interficit. 129
Abimelechus Thebas capit. 130
Abimelechus in Sicimitis mouet. 130
Abimelech Isaacum inuidia motus expellit. 31
Abimelech amicitiam renouat cum Isaac. 32
Abimelechus amore Sara captus. 27
Abimelechum mulier ferit, & armiger eum occidit. 131
Abimelechum Sicimitis expellunt. 130
Abisau. 195
Acerra. 216
Achab quintus ex fratribus antequam prothali inberetur, in medium præsumpt. 874
Achab & Iosaphat in Syros movent. 235
Achab in prælio vulneratus moritur. ibid.
Achab ab dimissum ab ipso Adadum taxatur. 233
Achabus in gratiam recepto Adado facilius eum co facit. 232
Achabus Eliam querit. 228
Achabi 70. liberi Samaria trucidati. 247
Achabi perititia. 230
Achabi criminem canes iuxta Eliæ prædictionem lambunt. 23
Achabum Elias impietatis accusat. 22

KKK

Acha

I N D E X.

<i>Achazei aurum & argentum templi Damascum</i>	contra Icarum sedus faciunt.	532
<i>Affyrorum Regi desert.</i>	256	
<i>Achazei Syrorum Deos templo Hierosolymorum</i>	<i>Adiutores Solomonu in templo exadificando.</i>	197
<i>clauso colit.</i>	<i>Adonias cum Abisace ceningim expetit.</i>	204
<i>Achaze impietas.</i>	<i>Adonias interficitur.</i>	ibid.
<i>Achaze mors.</i>	<i>Adonias ex conuiuio se proripiens ad altaris cornua</i>	
<i>Achar quidam ex prada contra Dei mandatum</i>	<i>confugit.</i>	199
<i>abscondit.</i>	<i>Adulteri leges & Zelotypia.</i>	83
<i>Achor sorte deprehenditur & punitur.</i>	<i>Adultera accusatio contra Iosephum.</i>	43
<i>Achor propheta Hieroboamum decem tribuum Re-</i>	<i>Agar Saram contemnit.</i>	26
<i>gem suorum offendit.</i>	<i>Agatharchida de Iudau testimonium.</i>	33
<i>Achimelechii proditiouis a Saulo insimulati apo-</i>	<i>Agrippa ad Flacum Syria praesidem se confert.</i>	489
<i>logia.</i>	<i>Agrippa quam Herodes Iudau magu sanat.</i>	524
<i>Achitophel Abesalomo, ut cum paternis pellicibus</i>	<i>Agrippa per Marissam a Proto pecuniam mutuatur.</i>	489
<i>congrederetur, suadet.</i>	<i>Agrippa, dum Herennius Capito pecuniam ab eo ex-</i>	
<i>Achitopheli consilio suadentis Dauidem bello pro-</i>	<i>torquet, noctu Alexandriam nauigat.</i>	ibid.
<i>sequendum Chusim se opponit.</i>	<i>Agrippa cum alii aliquot ad Claudium mittitur.</i>	519
<i>Achitophel, suo consilio expulso, laqueo sibi vitam</i>	<i>Agrippa Hierosolymu Hecatomben immolat.</i>	427
<i>finit.</i>	<i>Agrippa ab Agrippina, ut Claudius Iudaeorum can-</i>	
<i>Achitophel ad Abesalomum deficit, cuius consilia</i>	<i>sus cognoscat, precibus obtinet.</i>	535
<i>ad succedant, Dauid precatur.</i>	<i>Agrippa senatus suam sententiam exponit.</i>	511
<i>Acemes littera ad Antipatrum.</i>	<i>Agrippa Fortunatum libertum cum numeribus &</i>	
<i>Accusatio & Epistola falsa legatorum contra Iose-</i>	<i>litem contra Herodem ad Imperatorem mittit.</i>	495
<i>phum.</i>	<i>Agrippa a Lesbo digressus.</i>	429
<i>Adar, Martius.</i>	<i>Agrippa ab Antonia Germanici & Claudii maris</i>	
<i>Adadus Damasci & Syrorum Rex a Davide pra-</i>	<i>trecenta milia mutuo petit.</i>	489
<i>lio vincitur.</i>	<i>Agrippa Iudau adium tributum remittit.</i>	522
<i>Adamus iram Dei deprecatur.</i>	<i>Agrippa Agrippa filium.</i>	526
<i>Adama & Eua lapsus.</i>	<i>Agrippa Marso Syria praesidi dum quinque reges</i>	
<i>Adami pana.</i>	<i>ad se venientes discedere iubet, insensue.</i>	525
<i>Adami aetas 930. anni.</i>	<i>Agrippa in theatro Deus consulatur, Babonem</i>	
<i>Adamus Deum alloquitur.</i>	<i>videt, & ut Germanus praxiderat, quinto die</i>	
<i>Aderus Solomoni insensum.</i>	<i>moritur.</i>	ibid.
<i>Aderus in Aegyptum profugit.</i>	<i>Agrippa quam diu vixerit & regnauerit.</i>	ibid.
<i>Aderus Pharaonem ut sibi in patriam reuerti per-</i>	<i>Agrippa domum praeterea extruxit unde cuncta qua</i>	
<i>mitterat, orat.</i>	<i>circat templum fierent, contemplari poterat: Iu-</i>	
<i>Aderus in Iudaeam reuocatur, inde in Syriam se</i>	<i>dai altiore paretem excitant, qui Regis prope-</i>	
<i>confert.</i>	<i>ditum arces, & apud Neronem Poppea precibus</i>	
<i>Ad mortem natusum, eam fugere ne fortissimi</i>	<i>illum illa sum impetrant.</i>	539
<i>quidem possunt.</i>	<i>Agrippa Tiberiade habitas.</i>	428
<i>Ad Alexandrum sex milia hominum confluunt.</i>	<i>Agrippa in Italiam Puteolos, inde ad Tiberium Ca-</i>	
360	<i>sarem peruenit.</i>	489
<i>Ad Lothum angeli diuertunt.</i>	<i>Agrippa ad audiendum Eutychum instat, quo facie</i>	
<i>Ad Manethoni de Moysse maledicta responsio.</i>	<i>propter verba quadam ei vincula sunt iniecta.</i>	491
<i>Ad Deum respicientibus eia, vni fidentibus pietati</i>	<i>Agrippa Alexandria pecuniam mutuatur.</i>	489
<i>fructus integer manet.</i>	<i>Agrippa Iudaeorum immunitatem confirmat.</i>	429
<i>Ad Anilantus ingeni perditorum hominum multi-</i>	<i>Agrippa Berytiam civitatem eximio ornamento</i>	
<i>tudo confluit, qui Babylonios inuadunt.</i>	<i>honorat.</i>	524
<i>Adhortatio ad contemnendam mortem, a tempore</i>	<i>Agrippa terrestri itinere Ephesum peruenit.</i>	427
<i>& resuscitatio sumpta.</i>	<i>Agrippa in Asiam missus.</i>	420
<i>Adhortatio ad confederationem auxilii & beneficii</i>	<i>Agrippa sex menses in custodia seruatur.</i>	492
<i>Dei Israelitis exhibiti.</i>		
<i>Adhortatio ad libertatem tuendam.</i>		
<i>Adiabenerum magnates cum Abia Arabum Rege</i>		

I N D E X.

<i>Agrippa in suum regnum navigat.</i>	494	<i>Alexander & Aristobulus omnes lachrymis, etiam</i>	
<i>Agrippa Ruma degens ob liberalitatem immodi-</i>		<i>parentum accusatorem ad misericordiam commo-</i>	
<i>cam ad inopiam redactus.</i>	488	<i>ment.</i>	432
<i>Agrippa Hierosolymorum muros permunit.</i>	524	<i>Alexander à Iudam bello petitus, potentissimos co-</i>	
<i>Agrippa ditto ampliatur.</i>	537	<i>rum in Bethora oppugnat.</i>	365
<i>Agrippa Herodes Antipatrum Romam ducen-</i>		<i>Alexander coniungi, quomodo secum regnare possit,</i>	
<i>dum tradit.</i>	431	<i>ostendit.</i>	361
<i>Agrippa Germanus quidam fortunam florentem</i>		<i>Alexander Aristobuli filium ad defectionem Iuda-</i>	
<i>& vita terminum pradiit.</i>	462	<i>iterum reducit.</i>	587
<i>Agrippa liberi superstiti.</i>	526	<i>Alexander Polybistor.</i>	30
<i>Agrippam Herodes apud Sinopem Ponticam ur-</i>		<i>Alexander & Aristobulus à Salome ac Pherora</i>	
<i>bem offendit, & ab eo honorifice excipitur.</i>	427	<i>ad convicia illi, apud Herodem reducuntur.</i>	430
<i>Agrippam Caius Tetrarchia Regem constituit.</i>	494	<i>Alexander obiecta crimina non inficiatur, sed per</i>	
<i>Agrippina Messalina & Patina Claudii uxoris.</i>		<i>scripturam parenti stultas insidias fatetur,</i>	
	536	<i>quarum Pherora, Salome, Ptolemaus, & alii</i>	
<i>Agrippinum.</i>	608	<i>Regu fidelissimi participes essent.</i>	413
<i>Aggus & Zacharias Propheta.</i>	287	<i>Alexander per sex annos quinquaginta milia Iu-</i>	
<i>Ain expugnata atq. combusta.</i>	116	<i>daorum interfecit.</i>	500
<i>Albinus Iudae procurator.</i>	539	<i>Alexander ad Praefectum arcis Alexandrii, visse</i>	
<i>Alcimus sine lacrimis pontifex.</i>	330	<i>reciperet scribit.</i>	446
<i>Alcimus pontifex cum perfugis Iudam apud De-</i>		<i>Alexander Herodi, quod Archelaum discedere di-</i>	
<i>metrium accusat.</i>	330	<i>crevit, fatetur.</i>	447
<i>Alcimus populum aurum sibi concilians, eos qui</i>		<i>Alexander victoriam ab Theodoro amittit.</i>	580
<i>sunt Iudae partium occidit.</i>	ibid.	<i>Alexander 100000 pedum & 2500. equitum con-</i>	
<i>Alcimus Iudam apud Demetrium accusat.</i>	330	<i>gregat.</i>	585
<i>Alcimus pontifex mortuus.</i>	331	<i>Alexander Ionathan in suas partes traducere con-</i>	
<i>Alexander in templo Hierosolymitano sacrificans,</i>		<i>tur pontificatum discedendo.</i>	337
<i>vasicinis de ipso Danielis ostento maximam Iu-</i>		<i>Alexander Aristobuli filium principatum inaudis,</i>	
<i>dau libertatem concedit.</i>	502		572
<i>Alexander Aristobuli filium contra Hyrcanum</i>		<i>Alexander Antiochi Epiphanis filium in Syriam</i>	
<i>magnam manum congregat.</i>	586	<i>veniens, Ptolemaidem occupat.</i>	336
<i>Alexander & Aristobulus crebro matrem implo-</i>		<i>Alexander Rex Syria Cleopatram Philometora fi-</i>	
<i>rant, id quod Herodu animum succendit.</i>	613	<i>liam ducit.</i>	339
<i>Alexander Herodi parenti Eunuchus corrumpit,</i>		<i>Alexander & Aristobulus in quibus peccaverint.</i>	
<i>& quod regni sit futurus successor pradiat.</i>	614		451
<i>Alexander ad DCCC. crucibus suffigi, & in eorum</i>		<i>Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eam</i>	
<i>domu conspectu uxoris & liberos trucidari iubet.</i>	569	<i>que oppugnat.</i>	356
<i>Alexander Thracida cognomen apud Iudeos inue-</i>		<i>Alexander in conspectu cum Antiocho Grypho ca-</i>	
<i>nit.</i>	ibid.	<i>sur.</i>	352
<i>Alexander in vinculo quatuor libros aduersus mi-</i>		<i>Alexander alterum fratrem interfecit, alterum in</i>	
<i>micor conscribit.</i>	615	<i>honore habet.</i>	355
<i>Alexander Ptolemaeo, ut Zoilam tolleret, persua-</i>		<i>Alexander à Gabino victus.</i>	373
<i>der.</i>	357	<i>Alexander dona Ionatha mittit.</i>	341
<i>Alexander.</i>	547	<i>Alexander post obitum Philippi Macedonum Rex</i>	
<i>Alexander quartano febriâ recursum fatigatus.</i>	562		390
<i>Alexander suo & fratris nomine parentu accusa-</i>		<i>Alexander cum hostibus praelio decertat, & sex mil-</i>	
<i>tionem diluit.</i>	432	<i>lia militum amittit.</i>	586
<i>Alexander Hierosolyma obsidere volens, pontificem</i>		<i>Alexander ab armis requiescit.</i>	581
<i>obuiam eundem honorifice excipit, ob visionem</i>		<i>Alexander & Aristobulus Sebaſte strangulati in</i>	
<i>eodem habitu ante oblatum.</i>	302	<i>Alexandrium sequeuntur.</i>	452
<i>Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctis</i>		<i>Alexander cum Ovada Rege Arabum congressus,</i>	
<i>que conductitior milites amittit.</i>	560	<i>totum exercitum amittit.</i>	581
		<i>Alexander, Arabia & Amathuntis castello bel-</i>	

Iam insert, illudque captum funditus ermit.	580	Amalec ita mouent in Israelitae.	67
Alexander Lyfimachus Alabarcha.	521	Amalecitarum rex Damuclius interficitur.	158
Alexandri & Aristobuli impotentia.	ibid.	Amalecitarum gens expugnata, & incensa in cella,	
Alexandri victi in Arabiam fugae, & cades	342	pradum abegerunt.	163
Alexandri cum Demetrio pugna & victoria.	338	Amalecitas interfectione delendos pradiitio.	68
Alexandri copias Arabum Rex in fugam vertit,		Amalecitas precipitendos.	110
maximamque partem trucidat.	581	Amalecitas fundunt fugantque Israelitae.	67
Alexandri familia magnum infortunium incurrit.	364	Aman ab omnibus, exceptis Iudeis, adoratur.	294
Alexandri morbus.	361	Aman odio & consilio eius in Iudeos in consilio	
Alexandri mors.	362	parafactu, suspenditur.	298
Alexandrum quidam quod Romam contraparentem ad amicos literas misit, accusat.	442	Amor multitudine erga se ipsum.	561
Alexandrum filium Herodes immet.	614	Amor Rex Iude impius.	263
Alexandrum, Aristobuli fratrem Regina Regem constituit, qui e vestigio crudeliter agit.	580	Ammonitarum spolia.	237
Alexandra Pharisaui ultro parat.	399	Ammon morbum simulans, patrem ut sororem ad	
Alexandra, Alexandri coniunx pietatis opinione principatum obtinet.	ibid.	se mittit, perit.	184
Alexandra Herodi suspecta obternatur.	400	Ammon sorori, ut sui copias faceret, suadet.	ibid.
Alexandra in Aegyptum auspicere cogitat, insidia vero Herodipateant.	ibid.	Ammon sororem reluculentem per vim opprimit,	
Alexandra per evenus & Herodi reconciliatur, dum Pontificatum filio promittit.	ibid.	mox exasam & iustitiam extrudit.	ibid.
Alexandra Iudei castellanum custodiam credit.	363	Ammon, Davidi filius, Thamarum, Absalonu sororem deperit, in morbum incidit.	ibid.
Alexandra Herode ab eis urbi arces in suam potestatem redigere conatur.	413	Ammonis fuculatae Mardochei odantur.	160
Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Aristobuli Regis filii Cleopatra, ut Pontificatum filio sperat ab Antonio gerit.	399	Ammon in Mardochei odium.	296
Alexandra Hyrcanum patrem sollicitat, & ut a Malcho tutelam peteret, monet.	498	Antonius & Caesar cum Herode in Capitolium ascendunt.	211
Alexandra moritur, & Hyrcanam regni successorem constituit.	583	Ammonia exterorum societate mercede imperantia in Davidem copias parant.	180
Alexandra Cleopatra Herodi insidias, & filium miserabilem interitum indicat.	401	Ammonia & confederati seipos inuicem trucidant.	237
Alexandra interfecit.	414	Amplitudo Iudae.	455
Alexandra Damascum nulla rememorabili gesta caput.	582	Amplatio regni Israelitici.	452
Alexandra indecore se filia criminis non consciam vult offendere.	413	Antiochus Rex Israelitae.	227
Alexandrium & alia castella diruta.	372	Amarantes futurus Moysa parens Deum orat pro Hebraei.	53
Alexandri mater.	ibid.	Amarinus moritur, ei, Achabius filius in regno succedit.	227
Alexandria pariora maritima.	461	Amoraei Hebraei fundunt fugantque.	95
Alani Mediam terram pradiandi causa perueniunt.	442	Amoraeum terra ienu.	ibid.
Alia Caesaris libertus Agrippa munito dat praemium.	490	Amasius a propheta propter idololatriam reprehenditur.	251
Altare & vasa ad illud pertinentia.	209	Amasius Rex Hierosolymitanus.	250
Altare arcum.	211	Amasius ab Israelitarum Rege captus, Hierosolyma diruta & templum spoliatum.	252
Altitudinis, longitudo & latitudo templi.	208	Amasius Hierosolymorum Regi in loam Israelitarum Regem expeditio.	251
Amalec ita Davidi Regem Saubum casum nunciat, & eius cadu argumenta armillas aureas & insignia regum affert.	170	Amasius Iudeis victoria.	ibid.
		Amasius cades.	252
		Amathus diruta.	359
		Amathenorum Rex Davidi societatem petit.	179
		Ananias Nebcdai filius, Camyda Pontifici succedit.	234
		Ananias Costobatus & Saulus ad spoliandos infirmiores promptissimi.	540
		Ananias unus ex legatis, vir malus & maleficus.	571

Ananias, ananias, Curianus, Celer, aliaq. nonnulli	535	antipater Herodi quod non ex stirpe Regie progeni	531
Romam missi	535	infecta semina dicitur, exprobat	531
Ananus apud Albinum a accusatus	539	antigonius Aristobuli filius apud Casarem Hyrcanum & Antipatrum accusat,	375
Ananus quinque filios summi Dei pontificio potitos habet	ibidem	antigonius securi obtruncatur	373
Ananus Serbi filius in Ioazar pontificis locum fur rogatus	480	antigonius, Aristobuli filius, ad Casarem, Pompei filios de morte patris accusatur	379
ananelo Herodes dat summum sacerdotium	399	antigonius a fratre nunti mali suspicatur	379
ananelo Herodes pontificatum abrogat	400	antigonius interficitur ibid.	379
Anna Helcana uxor literos a Deo petit	37	antigonius Hyrcanum & Antipatrum falso accusat	379
Anaxagoras	470	antigonius apud Aristobulum falso accusatur	379
Anichus secum Davidem contra Hebreos educit, qui a Palasfinorum discipulis reprobat	167	antigonius in Iosephi cadaver immunitur	600
Anichus Davidem remittit	ibid.	antigonium Aristobuli filium Ptolemaus Melemae adorat	383
Anichus Davidem cum sexcentorum cohorte educat	165	Antipater precibus Herodem, ut pacta conuincit	453
ancillas ingenui non ducant	166	antipater Maliebi insidit venenum bibit	352
angelus Dei occurrat	28	antipater Iudaeorum potentiores in Aristobulo concitat	366
angelus Abrahamo filium nasciturum nunciant, & defendens Sodomum	26	antipater pecunia & donis hominum fauorem conciliare conatur	600
annatata & regimina, item virtutes & diuina Davidis	23	antipater Herodem & anticos calumniis in fratres infammat	713
annibis supplicio affectus: Ananiam & Elazarum in exilium mitti	52	antipater omnium malorum fax	411
Anilam ab uxore inuolatam a Iudaeis oburgatum quendam confudit	52	antipater Casari ex Syria milites confert	374
anilaius in Mithridatu vicos cum exercitu impetum facit, cumque nocem opprimit, & capiam se cum aduocet	ibid.	antipater Mithridati in capiendis Pelasgi operam nauat	275
anilaius Pariborum ducenti trucidat, eiusq. uxorem ducit	371	antipater obiecta crimina diluit	375
anilaius a Mithridate fugatus	303	antipater Iudaea prouincator declaratur	ibid.
anilaius Babylonis ad supplicium deponunt, qui oppressus interficitur	ibidem	antipater contra Maliebum colligit exercitum	591
Aninias mortali corpore victa	443	antipater praesens calumniis & absens per litteras Herodem in filios exacerbat	431
Animus Herodi hypocriticus	491	antipater Pherece mortem vehementer lugeat	605
Annius Minucianus	596	antipater Caserea omnibus iniussus	ibid.
annius Rufus Iudaea praefectus	480	antipater expectatione regniceria nititur	621
annona caritas in Aegyptu	61	antipater in Iudaea nouarum rerum cupidus conuenit	370
annona charitas principatu Claudiis	87	antipater in Iudaea nouarum rerum cupidus conuenit	370
annus iobelus	83	antipater Phasaelo Hierosolymorum, Herodi Galileae regimen committit	377
ananus apud Albinum accusatus	480	antipater omnem in Antipulum culpam confert	463
antigonius antriculum Hyrcani dentibus truncat	595	antipater Gabinium Ptolemaum in Aegyptum reducendum adiuvat	372
antigonius Aristobuli filius ab Herode fugatus	593	antipater exclusi, reliqui fratribus patris successores declaratur	611
antigonius Massadam obtinet	597	antipater Hyrcani, Nicodemus Aristobuli legatum Pompeium	318
antigonius Paribis, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent pecuniam palliatur	380	antipater scriptoribus epistolarum, qui in fratrum perniciem simulat, ingentem pecuniam suam erogant	624
antigonius quosdam, qui Herodianos frumentatores per insidias intercepti, mittit	391	antipater Hyrcani pecuniam Romano sibi demittit, Iudaeos vero inuisos reddit	377
antigonius apud Aristobulum falso accusatus	395	antipater in demerendo paternum amicum nulli sub preibus parcat	474
antigonius a Paribis in Iudaeam reductus Hyrcanum, ut in regnum restitueretur, auriculas amputat	358		
antigonius Romanum exercitum alere recusat	392		

antipater ab Herode accusatus	459	Antipatri extructa	435
antipater Herodem fratribus magis infensum red- dit	431	Antipatru	608
antipater subditos suos, ut cum Hyrcano sentirent, admonet	589	antiochus abrogato Dei cultu, summa cum tyran- nide falsum illi obtrudit, arci in hac praesidio im- posito	319
antipater cum copio Alexandro obviam procedit	586	Antiochus Magnus Rex Asia & Syria Iudaeos vo- cat	318
antipater Samaritae Herodi Antipatrum, filium venenum paratum habere exponit	457	antiochus primo regno cum coninge ac liberis egredi, quam cum Romanis pugnare decrevit	442
antipater patrem vitam sinisse ratus, cum carceris eustode de missione agit, quod dum Herodes au- dit, sine mora eum occidere, & in Hyrcano ca- stello condidit	466	antiochus in iudaeam irrumpens parat	323
antipater nocte cum Hyrcano ex civitate profugit, & ad Arabiam Arabiam Regem peruenit	583	antiochus capitur	442
antipater innocentiam suam precibus ad Deum te- stari facere conatur	461	antiochus cum Caesare reconciliatur	ibid.
antipater multa praecara facinora commisit, & ad subeunda pro Caesare pericula sese offert	589	antiochus cum Iuda foedus facit	329
Antipater cum patre rei Iudaeorum ministrat	452	antiochus murum, quo templum septum erat, solo aqua	ibid.
antipater fratribus sublati populo & militibus in- iuriis	ibid.	antiochus sui civibus perfidus	437
antipater se reveris in gratiam gratulari simulat	44	antiochus acceptus ab Hyrcano trecentis talentis ab obsidione discedit	378
antipater vestre proelia multitudinem vulnerum demonstrat	589	antiochus auxiliaturus Samaritam, ab Aristobulo caditur & fugatur	353
antipater parentis accusationem diluit	460	antiochus Rex Damasceponum	360
antipater Salome filium apud Augustum Caesarem Archelaum accusat	496	antiochus Seleucum fugat	319
antipater parentis ultimum diem optat	452	antiochus cum coninge & filiabus in Ciliciam fugio	442
antipater patriam viros reparat	589	antiochus Tryphonem victum Syria, in Dora obsi- dione cingit	349
antipater a cunctis accusatur	461	antiochus regno a fratre eximitur	361
antipater amicum fallere non potest	453	antiochus Gryphus occisus	359
antipater in carcerem coniectus	462	antiochi ad Zeuxidem epistola, in qua iudaeorum horrificam mentionem facit	314
antipater domum reversus a nomine excipitur	459	antiochus & Ptolemaeus amicitiam & foedus faci- unt	314
antipater Roma illustri factus	491	Antiochus cur templi deprecationem fecerit	463
Antipater Herodi filius parandi sibi regni spe Romam navigat	468	antiochus Philippum regni gubernatorem constitu- it, eiq. antiochiam suam tradidit	328
Antipatri coniunx nobilis ex Arabia femina	588	antiochus urbe Hierosol. occupata templum spoliat	320
antipatri in Alexandrum fratrem dolus & insidia	612	Antiochus in conflictu cum Partho interemptus	351
antipatri in archelaum & Philippum fratres insi- dia	624	antiochus squalidus factoribus confectus expirat	450
antipatri vxor & filii	374	antiochus Lybiae rerum administrationem, promi- ciae & filium committit, in Persidem profici- scitur	323
Antipatri contra fratres aristaeis machinatio	438	antiochus contra Iudaeos in furorem vertitur	ibid.
antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudaei accusant	577	antiochus cognito, quod Philippus usurpato sibi re- gno adiuvaret & Perside, obsidione soluta illi oc- currit	329
antipatrum Caesar Romana civitate simul & im- munitate donat	589	antiochus Scenopogia gratia septem diurnum iuda- ciam Iudaei concedit	351
Antipatrum Herodes ad Caesarem mittit	456	Antiochus septem illustres pueros Hebrao- rum cum matre Antiochiam abduci praecipit	478

<i>Antiochus peditum sibi legiones ex Hebraeorum numero congregat.</i>	480	<i>Antonium Herodemum moribus placat, & amicum esse scribit</i>	402
<i>Antiochus Iudaei seditiosos magna calamitate in Antiochia auctor</i>	437	<i>Antonia turris</i>	424
<i>Antiochus septimi diei festum Iudaei edicit</i>	437	<i>Antoniam Agrippae, officeres, ut tandem audiretur</i>	267
<i>Antiochus Eupator cum copiis, in Iudaeam proficiscitur</i>	328	<i>Anteus</i>	269
<i>Antioch. Epiphanes curis implicatus, morbum contrahit & moritur</i>	327	<i>Apion contumeliosam Iudaeorum insectationem, quam si mercedem alexandrinis reddere voluisse videtur</i>	461
<i>Antiochus Aegypto cedere cogitur</i>	320	<i>Apion veram patriam & genus suum abinquit</i>	461
<i>Antiochus Hyrcanum in urbem compellit</i>	350	<i>Apion de Mose & gente Iudaica</i>	460
<i>Antioch. Diana templum spoliare volens, Elymida movet, & turpiter inde se Babylonem recipit</i>	327	<i>Apion Iudaei servitutem exprobrat</i>	465
<i>Antiochus Seleucifrater Antiochum Lycienis filium bello aggreditur</i>	359	<i>Apion seipsum laudat & magnificat</i>	465
<i>Antioch. moritur, & principatum Antiocho filio relinquit</i>	176	<i>Apion de Mose & templo Iudaico mendacium arguitur</i>	461
<i>Antioch. post patris obitum cum numero exercitus Iudaeorum fines ingreditur</i>	576	<i>Apologia Hyrcani apud Regem accusati</i>	317
<i>Antioch. ad Hierosolymam proficiscitur, praesidiumque ibi relinquit</i>	576	<i>Apollodorus ex Gaza notum in Iudaeorum castra erum pit</i>	355
<i>Antioch. a Tobia filio motus cum exercitu in Iudaeam irrumpt, ac Hierosolyma denunciat</i>	575	<i>Apollonius cum Ionatha praelium committit, & ab eo fugatur</i>	840
<i>Antioch. Epiphanes belli Iudaici fons & auctor</i>	352	<i>Apollonius Syriae Rex collecto exercitu Hierosolymam venit</i>	474
<i>Antioch. mores Iudaicos abrogat</i>	576	<i>Apostata a Matthia transfigitur</i>	321
<i>Antioch. rex Comagena</i>	284	<i>Apostata a religione Iudaica</i>	320
<i>Antioch. Magni in honorem templi editum</i>	314	<i>Apostata sacerdotum</i>	301
<i>Antiochi ad Ptolemaum de Iudaeorum libertate epistola</i>	313	<i>Apianus persipientium Index</i>	132
<i>Antiochi ad Eleazarum exhortatio</i>	472	<i>Apud Gracos nulla conscriptio poematae Homeri venturior</i>	449
<i>Antiochi mors & fames exercitus immissa</i>	361	<i>Aqua calida apud Callitoe, qua in lacum bituminis foracem effluit</i>	253
<i>Antiochi & Iudaei pugna</i>	328	<i>Aquarum calidarum fontes</i>	440
<i>Antiochum Cefennius Petus Syria administrator coram Caesare accusat</i>	442	<i>Aquarum in Hebraeorum exercitu penuria</i>	127
<i>Antioch. Demetrii fratrem Alexander timet</i>	581	<i>Aquila arietens flammam in Romanos abigit</i>	444
<i>Antiochia Mygdonia a Macedonibus condita</i>	200	<i>Aquila Caio extremum ictum inflixit, Chareas vero facinorosi auctor dicendus</i>	279
<i>Antiquitatum Iudaicarum Epilogus</i>	296	<i>Aquila aurea super maiorem templi portam</i>	252
<i>Antiquitatum historia quing. millium annorum</i>	449	<i>Aquilam auream detractam iuvenes securibus concidunt</i>	252
<i>Antonius Herodem & Phasaelum tetrarchas declarat</i>	593	<i>Ara suffumigatoria</i>	74
<i>Antonius in Tyro commemoratur</i>	593	<i>Arabi Scamiro reconciliatur</i>	319
<i>Antonius Antigonus ad Triumphum servare volens, propter Iudaeos seditiosos secum percussit</i>	398	<i>Arabes ardescens fuit vitro se Iudaei tradunt</i>	330
<i>Antonius captivos trucidat</i>	494	<i>Arabes ab Herode dimitti</i>	407
<i>Antonius multum donum ab Herode affectum</i>	402	<i>Arabes Herodi exercitum in fugam vertunt</i>	329
<i>Antonius Phasaelum & Herodem Tetrarchas confirmat</i>	385	<i>Arabes Caesare irato Herodi neque latrones dederunt, neque pecuniam mutuo acceptam persolvere volunt</i>	242
<i>Antonius Hyrcano de Cassii & Brutiorum morte scribit</i>	384	<i>Arabes furi compulsi ab Herode pacem petunt</i>	405
<i>Antonius Herodi virtutem miratur</i>	327	<i>Arabes & Trachonitis scientes Herodi Caesarem tratum illi insulant</i>	242
<i>Antonius Cleopatra maritus</i>	462	<i>Arabes in praelium reversi fugientes trepidant, & castra capiunt</i>	405
<i>Antonius & Cleopatra extincti</i>	411	<i>Arabes in fugam versi</i>	405
<i>Antonius Armenia regno potitur</i>	404	<i>Arabum circiter septem millia cadunt, priusquam in Herodum clientelam sese dederunt</i>	131
<i>Antonia in magno apud Tiberium honore habitata</i>	269		

Arabum contra Romanorum expeditionem	330	que Hierosolyma confugere coegit	364
Arabum belli causa	241	Aretas rex arabum Gazam spem auxilii ostendit	359
Arbores frustera non excindenda	110	Aretas Hyrcanus quinquaginta milia militum tra-	
Arborum de rege deligendo consilium	130	dit	318
Arca Noe	16	Aretas ex angustia impossibile est exercitum ad Per-	
Arca sacra à Palaestinis in sanum Dei sui Dagone		tram peruenire colligit	268
desertur.	139	Aretas Syllaum, quod Eabatum alioque interfecerit	
Arca in Carthaginiam transfertur.	140	accusat	248
Arca Dei in templum transportatur	111	Arietem ad victimam loco Isaci Deus offert Abra-	
Arca sacra Bethsane peruenit	140	ham	11
arca in urbe reducta, in tabernaculum reponitur	27	Aristobulus cum filio Pompeii studiose peremptus	321
Arcon medicus quosdam dimittit.	280	Aristobulus Roma tenerius Alexandriam deuenit	319
Architecti templi extruendi	104	curae conatur	372
Archelaus Herodis sese excusat	243	Aristobulus à Romanis in praelio vincitur	ib.
Archelaus fratrum liberis edit	247	Aristobulus captivus cum Antigono filia Romana re-	
archelaus Herodè generum benignissime suscipit	313	mittitur	ibi.
Archelaus Herodem vitio pro Alexandra deprecari			
compellit.	135	aristobulus iura et habitatores ad circumcissionem co-	
Archelaus Rex Cappadociae in Iudaeam ad Alexan-		terose, Iudaeos ritus admittit	356
dum generum venit.	335	Aristobulus Herodis ductus submergitur, & ad Ana-	
Archelaus & Herodes de liberis Alexandri delibe-		nelum pontificatus redit	401
rant	ibid.	Aristobulus contra Aretam & Hyrcanum proficisci-	
archelaus Cappadocum Rex Herodem indignationem		tur	367
in generum simulat, eumquand paternos affectus		Aristobulus multa castella occupat	363
relinquit	241	Aristobulus Herodis regni Chalcedis filius	337
archelaus si à Caesare in imperio constabilitus esset cu-		Aristobulus & Hyrcanus à Iudaeis apud Pompeium	
ra sibi fore, ut benevolentia omnium videatur di-		accusati.	368
ginitus pollicetur.	254	Aristobulus eiusque afflicta Phariseorum tyrannidem	
archelaus alexandri crimina inimicos, praecipue ve-		arculant	312
ro in Ptoleoriam transtert. Phoenias archelaum re-		Aristobulus bello congressi cum Pompeio cogitat	384
consultatorem adit.	241	Aristobulus & Hyrcanus de regno contendunt	365
archelaus Romam proficiscitur, multaque eadem obui-		Aristobulus vinculo solutus veneno tollitur	374
nitatem comitantur	255	Aristobulus Antigonum in regis societatem admit-	
archelaus Iocazaro Boethi filio pontificatum abrogat,		tit, ceteros in vincula coniecit, & matrem fame no-	
eamque de civitatem in Eleazarum relocat.	259	cuit	355
archelaus epulum multitudini praebe	254	Aristobulus ad Pompeium descendit	384
archelaus & Iudeorum legati coram Caesare compa-		Aristobulus Damascum contra Ptolomaeum missus	
rent	258	313	
archelaus & Philippus insidiam antipatri accusan-		Aristobulus Antigonum fratrem interficit	355
tur	249	Aristobulus Hyrcani filius post captivitatem Baby-	
archelaus condita	259	lonicam duademi sibi primus imponit	354
archelaus visionem Simon viri Esseni interpretatur	260	Aristobulus ex arce ad Pompeium descendit	369
archelaus regi accusatum	254	Aristobulus castella Pompeio tradit	ibi.
archelaum accusatum Caesar pecunia multat, eumq.		Aristobulus cum familia Romam veñit	386
Viennam in exilium mittit	260	Aristobulus uxoris humilitatem generi obijcit	613
archelaum Caesar ethiopia constituit, regni que di-		Aristobulus matrem ac fratrem vinclos custodia tra-	
midium in duos Herodis filios Philippum & anti-		dit	379
pam parit.	258. & 248	Aristobulus matrem victimam fame necat	ibi.
archelaum Nicolaus excusat	255	Aristobulus fratrem Antigonum plurimum amat	
ardens studium in reparandis manib.	294	ibid.	
ardentes facies in murum iaculantur	444	Aristobulus se ipsum regem declarat	383
aretas ad arabum regem legatus	244	Alexandra coniugem Aristobuli cum filio carceri	
aretas rex Caesaria	361	includit	ibi.
aretas contra aristobulum expeditionem suscipit, eum		Aristobulus Flaccum Agrippa fratri insonsum red-	
		dit	266

<i>Aristobulus amicitiam suam ac socrum monet</i>	243	<i>uitatib. multum afflicti</i>	292
<i>Aristobulus ab Herode interfectus. supra lib. 15. ca. 3.</i>		<i>Asineus & anileus Neerdeses patria in locum quem</i>	
296.		<i>dum se conferunt, ad quem ingens multitudo con-</i>	
<i>Aristobulus elapsus Roma iterum turbas concitat</i>		<i>fuist</i>	273
587.		<i>Antius cum sociis à Babylonia satrapæ ex improbi-</i>	
<i>Aristobulus cum Romanis dimicat</i>	ibi.	<i>so oppressa.</i>	ibi.
<i>Aristobulus agrippæ regis frater & Eleas Magnus &</i>		<i>Asineus iunior ad fortitudinem hortatur, & hostes fun-</i>	
<i>pud Petronium Iudaorum causam agunt</i>	271	<i>dit. iugatur.</i>	ibi.
<i>Aristobulus Hyrcani filius natus maior principatum</i>		<i>Asinus</i>	375
<i>in regnum transfert</i>	578	<i>Asini apud Iudæos aliosque sapientes viros qui dicantur</i>	463
<i>Antigonus in honore fratris in templum ascendit</i>	479	<i>Asimonas Principatus & Pontificatus finis</i>	396
<i>Aristobulus Pompeio suppliciter occurrit</i>	587	<i>Asebania & Seysibolita ob iram iura non solum</i>	
<i>Aristobulus satellitibus ut Antigonus sicum arma</i>		<i>peruicax</i>	316
<i>adiret occiderent, precipit</i>	579	<i>Asphaltites lacus</i>	24
<i>Aristobulus misere moritur</i>	ibid.	<i>Asinus ierusalem</i>	14
<i>Aristobulus coram Pompeio apologia</i>	365	<i>Asorus</i>	113
<i>Aristobuli coniunx uersuta. Antigonus dolam truci-</i>		<i>Asyriorum imperium dissolutum</i>	262
<i>dari curat</i>	351	<i>Asyrius rex Persarum, Vastem ad coniunium venire</i>	
<i>Aristobuli liberemissi</i>	372	<i>volentem repudiat</i>	298
<i>Aristobulincem cumridefient. præcipue vero Ale-</i>		<i>athenis Herodem ciuisq. exercitum inuadit</i>	220
<i>xandra, quæ nullam præ se fert iurisdictionem</i>	218	<i>athronges vir corpore & manuum robore insignis di-</i>	
<i>aristobulicum Hyrcano fœdus</i>	365	<i>gitatem reuocam attentat</i>	275
<i>aristobulifratricidia pœna</i>	355	<i>aurantia & dario a Zensoro arabib. elocata & a Ca-</i>	
<i>aristobuli apud matrem derectio</i>	581	<i>sare Herodi dicitur est causa belli.</i>	420
<i>Aristobulo fratricidii pœnitundine morbus ingre-</i>		<i>aurus ab arabib. incensus</i>	257
<i>scit.</i>	579	<i>aurum de summo de hoc seculo</i>	489
<i>aristobulo Herodes infidatur</i>	400	<i>Augustus Herodem Syria procuratorem constituit</i>	
<i>aristobulum in templo arabi oppugnat</i>	367	331	
<i>aristobulum Pompei iussu descendere provocat</i>	584	<i>augustus Cesari Causam rem dimittam facit</i>	278
<i>aristobulum capientem Cesar vinculo soluit</i>	588	<i>astrenas</i>	ibid.
<i>aristocratia opitum regimen</i>	104	<i>antiorum Simonis</i>	348
<i>argumenta Iudaorum genus antiquius Græcorum</i>		<i>azarie Propheta ad populum adhortatio</i>	120
<i>genere</i>	451	<i>azymorum festum</i>	61
<i>arma quib. Iosaphatus victoriam parauit</i>	116	<i>azoti propter arcam ereptam horribiliter cruciantur</i>	
<i>artabanus Tiberio filium Darium obidem & virum</i>		139	
<i>quinque cubitorum statura mittit</i>	256	<i>Edificia ab Herode condita</i>	607
<i>Artabanus a Dabui & Sacu in imperium restituitur</i>		<i>Edificatio Hierosolymæ</i>	452
ibi.		<i>Egyptus unde dicitur</i>	ibid.
<i>artabanus asinao terram Babyloniæ commendat,</i>		<i>Egypti rex auxiliaturus Iudæis pralio vincitur</i>	
<i>datusq. muneribus dimittit</i>	273	267	
<i>artabanus ad asineum & anileum propter audaciam</i>		<i>Egypti regis de Iudæorum libertate ab asinao impe-</i>	
<i>societatem cuiuslibet inire mittit</i>	ibi.	<i>trata adductum</i>	306
<i>artabanus ad legem se confert, auxiliumque ab eo pe-</i>		<i>Egypti & Ethiopia regina ad Salomonem venit</i>	
<i>tit</i>	289	314	
<i>aruntius in theatro Imperatoris interitum nuntiat</i>		<i>Egypti bestias natura repugnantes colant</i>	462
280		<i>Egyptiorum libido</i>	24
<i>Arx apantiis diruta</i>	368	<i>Egyptiorum rex in Ethiopiam fugit cumque E-</i>	
<i>asannus Rex Iudæ</i>	119	<i>thiopum rex honorifice suscepit</i>	457
<i>asannus Damascenus in Basanem concitat</i>	120	<i>Egyptiorum sacerdotes circumcidantur, a porcinis</i>	
<i>asannus Rex moritur</i>	ibi.	<i>carnib. abstinent</i>	465
<i>asani pietas</i>	119	<i>Egyptiorum arma uentus in Hebræorum castra ex-</i>	
<i>asani victoria</i>	ibi.	<i>pellis</i>	63
<i>asael Iobab frater abenerum insequitur</i>	90	<i>Egyptiorum Idololatria</i>	456
<i>asiatici & Cyrenenses Iudæi ab eorum regionum ci-</i>			

<i>Egyptiorum regem Pharaonem dicit</i>	113	<i>Balami asina loquitur</i>	96
<i>Egyptiorum rex in Aethiopes</i>	55	<i>Balami de Israelitico populo vaticinium</i>	97
<i>Egyptiorum erga Hebraeos invidia</i>	52	<i>Balac iratus reprehendit Balamum</i>	97
<i>Emilius Regulus</i>	276	<i>Balaci Moabitum regu ad Medianitas legatio</i>	96
<i>Erae Sara 127. anni</i>	89	<i>Balamo Angelus resistit</i>	96
<i>Ethiopes arma contra Asianum capiunt</i>	119	<i>Banaia</i>	103
B.		<i>Banaia Egyptium hasta ex ipsis manibus extorta</i>	
<i>Babae radix quomodo euellenda</i>	440	<i>confodit</i>	103
<i>Baalitarum machatio</i>	131	<i>Banaia leonem exanimat</i>	103
<i>Baba liberi a Cestibaro seruati</i>	414	<i>Baracus quatuordecim annu Israelitarum imperiu</i>	
<i>Baba liberi alyg. accusati ab Herode interfecit</i>	414	<i>tenuit</i>	127
<i>Babylon a Cyro Persarum rege capta</i>	277	<i>Baracus contra hostes Imperator designatur</i>	127
<i>Babylon a Semiramide non adificata</i>	454	<i>Barasa oppugnata & concremata</i>	326
<i>Babylonia muri ex latere cocto & bitumine constr-</i>		<i>Baruchse carceredimissus</i>	271
<i>cti</i>	454	<i>Basanes Ramathonem captam mouit</i>	120
<i>Babylonica captiuitas post septuaginta annos finit</i>		<i>Basani impietas</i>	120
280		<i>Basilica</i>	113
<i>Babyloniorm rex Herculem fortitudine & rerum ge-</i>		<i>Batibius</i>	278
<i>stiarum magnitudine praecepit</i>	454	<i>Bathillus se venenum attulisse fatetur</i>	249
<i>Babyloniorm regu ad Ezechiam legatio</i>	272	<i>Belus primus rex Assyriorum</i>	454
<i>Bachides aciem instruit, & cum Iuda signa confert</i>		<i>Beli sacerdotes interfecit</i>	121
332		<i>Bellum Adadi contra Achabum</i>	122
<i>Bachides cum 22000. militum Iuda occurrit</i>	332	<i>Bellum inter Asaelem & Ioum</i>	132
<i>Bachides Ionathan Sabbatho aggreditur, & duo mil-</i>		<i>Belli Iudaici Praefide Floro exorti ipsi Iudai initium</i>	
<i>lia militum amittit</i>	335	<i>& seminarium</i>	287
<i>Bachides copias contra Ionatham ducit</i>	334	<i>Belli ieges</i>	209
<i>Bachides iratus transfugu dum Ionatha postulat ipsi</i>		<i>Beniamin ut reus capitur</i>	47
<i>non datur. quinquaginta ex eu interfecit</i>	335	<i>Beniamita in Abneri sententiam concedunt, ipse ad</i>	
<i>Bachides indignationem in transfugas effundit, &</i>		<i>Dauidem proficiscitur, & hac de recortiorum sa-</i>	
<i>quomodo exercitum suo innotuita posset reducere</i>	336	<i>cit</i>	91
<i>cogitat</i>		<i>Beniamita quadringentae virgines labiticas ducunt</i>	
<i>Bachides magnam tyrannidem in Behzecho exercet</i>		124	
330		<i>Beniamitarum 25000. trucidantur, tantum sexcen-</i>	
<i>Bachides cum Ionatha foedus facit</i>	336	<i>ti incolumes euadunt</i>	124
<i>Bachides Iuda famulos interfecit</i>	334	<i>Beniamitu, ut virgines rapiant. conceditur</i>	124
<i>Bachides multos sibi credentis interfecit</i>	330	<i>Bernice. Agrippa soror, cuius Herodes pateris & ma-</i>	
<i>Bachidis in Iudaeos crudelitas</i>	314	<i>ritus Ptolemai Cilicia Regis matrimonium col-</i>	
<i>Bachidis Demetrius Alcimum commendat, eique ut</i>		<i>locatur</i>	292
<i>Iudam interuocione delect, mandat</i>	378	<i>Bernicen Salome filiam Aristobulo, Glaphyram Ar-</i>	
<i>Bachidem Demetrius cum copijs in Iudam mittit</i>		<i>chelai Cappadocum regu filiam Alexandro Hero-</i>	
332		<i>rodes uxores coniungit</i>	426
<i>Bagoas, Carni & alij ab Herode necati</i>	248	<i>Berity ab Agrippa multitudini affecti</i>	294
<i>Itaque sunt sterma Campania, non procul a Puteolu</i>		<i>Bersus historiographus generis Chaldaei</i>	463
270		<i>Bersus de Nabuchodonosoro</i>	275
<i>Balaib</i>	113	<i>Bersus</i>	23
<i>Balinasar filius Nabondel Babylonia Rex</i>	276	<i>Bersabe iuramenti patris</i>	27
<i>Balinasar manum e pariete promanentem & syllabas</i>		<i>Berzelus Hierosolymam, patre eo proficisciente, cum</i>	
<i>quasdam scribentem videt</i>	277	<i>Dauidem contendit</i>	193
<i>Baal Tyriorum Deus</i>	131	<i>Berzelai filius Salomoni Dauid commendat</i>	105
<i>Balamus obiturus ab Angelo</i>	96	<i>Berzeel & Eliab Architeciti tabernaculi</i>	71
<i>Balamus ad Balacum peruenit</i>	96	<i>Betachora</i>	113
<i>Balamus responso</i>	97	<i>Betarapha Iulias appellata</i>	262
<i>Balamus de rebus futuris vaticinium</i>	97	<i>Bethsabe studium Adonia sic suadente Nababa, Da-</i>	
<i>Balamus aduersus Illoaai consilium</i>	97	<i>nidi indicat</i>	104

Abi Regi se gravidam effundens	181	Caii stuprum & libidinis licentia	281
Beithjara obfessa	328	Caii passim infidia structa	876
Beithjara & deditionem faciunt	329	Candelabrum aureum	36
Beithjara	263	Chananaorum gentem extirpandam	110
Biblia Sathan abolere conatur	321	Chananaorum Reges moventur in Hebraeos	117
Biblia beca Ptolemai Philadelphi	305	Chananaorum ingens exercitus	117
Bozum Naami & Ruth amicus	135	Chananaorum Reges omnes ad unum trucidati ibi	
Bozum Ruth cognatum, ea ut ducit, hortatur	136	Chananaorum regionem totam Iesus demasset ibi	
Bozum ex Ruth Obodem Davidi amato genuit ibi		Chananaorum decem millia trucidantur, & Ado-	
Bueri stridentes	105	nibezech capitur	121
Buccinae dua ex argento facta	84	Calamitas Iudaeorum Scythopoli	445
Blasphemiarum inter Iudaeos & Egyptios causa		Calamitates omnium admodum condito cum Iudaeis	
456		rum collata superantur	112
C.		Callistus, Caeli libertus, Claudio a Caelo se ut ipsum	
Cain regione exterris	35	veneno tolleret, influm significat	177
Cain Dei castigatione haud melior redditur ibi		Chaldaeorum ac Tyriorum scripti decem Iudaei con-	
Cain hypocritarum & sceleratorum parens	ibi.	sonant	414
Caduceatores ablegandi	109	Chrysoma & Bosora	176
Caius ad tria millia Iudaeorum in servitutem abdu-		Cambisii rescriptum, in quo Iudaeos ab aedificando	
cit	320	templo deterret	228
C. Norbanus Flaccus pro Iudaeis scribit	228	Campus regius	25
Caius Senatus ac Pisoni urbem praefecto se in imperi-		Candelabra	111
um defendendi successisse significat, & ut Agrippa		Canthari & Phiala	ibi.
de custodia dimitterent mandas	269	Captivitas Babylonica ab Esaia praedicta	262
Caius Caligula quartus Romanorum Imperator.		Captivitas Babylonica	270
Tiberius Tyranus	260	Captivitas, & per tempus obsidionis mortuorum nu-	
Caius Tiberium fratrem tollit	ibi.	merus	435
Caius Germanici filius, gratus	268	Caprosaba Antipatrii dicta	361
Caius Petronio mandata imperatoria negligenti, ut		Carmen & gratiarum actio, Moysi & Israelitarum	
junipri manus inferat scribit	272	pro praesenti liberatione	29
Caius senatorem Gracianorum nullam in spolia-		Carnibus eruentis Hebraei vescuntur	77
rum relinquit	276	Carthago & Didone Pygmalionis sorore in Africa	
Caius Iulus fratrem se appellat	275	exiuncta	453
Caius vir multatus	281	Cassius Herodi, si bellum desisset Iudaea regnum de-	
Caius orator facundus	ibi.	laturum pollicetur	321
Caius, princeps provinciae Rempublicae administrat, postea di-		Cassius in Syria venit, & plusquam septingenta	
minos quoque honores usurpare audet	270	argenti talenta a Iudaeis exigit	381
Caii in Iudaea Tyrannus	275	Cassius Herodi, ut in Malicho mortem patris vlei-	
Caii in Iemat-ri ar patricios sanctia	ibi.	scatur, rescribit	323
Caius licentiam servum deferendi suos dominos per-		Cassius stipendium civitatibus indicit	322
mittit, & Pollux Claudium rem facere audet		Cassius & Marrius Herodem Caesaria ducem fa-	
276		ciunt	207
Caius Agrippa commendatus	276	Cassius Longinus Syria Praefectus	287
Caius multis tributorum ac vestigalium releatio-		Cassius Charea	276
nem petens capite plectitur	276	Cassii & Bruii dolo Iulius Caesar interfectus	322
Caius Caligula post Tiberii obitum Princeps Roma		Cassius portus	264
265		Castra hostium a Samaritanis diripiuntur	128
Caius a Charea trucidatus	278	Castella muniantur	371
Caius receptacula navibus exstruit	281	Castor Iudaei doliis erga Titum	415
Caius se Ioni comparat	278	Catullus tria simul Iudaeorum millia trucidat	448
Caium Agrippa Roma honorat, in cuius tributario		Causa diversitatu apud Iudaeos	449
nem aliquid petere Caius iubet, qui nihil aliud,		Causa cur Iosephus hoc libris contra Apionem con-	
quam ut mandatum Petronio datum remocet,		scripserit	471
rogat	274	Causa milites impellentes, ut Claudium in Impera-	

tozem eligerent	282	Caſar Herodu ditionem ampliorem reddit	412
Cauſa impuſiua conſcribendi hoſ libros	449	Caſar Auguſtus Herodu ſtudioſus	389
Cauſa, ob qua Iosephus has hiſtorias conſcriptas in lucem edidit	1	Caſar e Syria proſiciſcitur	376
Cauſa extruendi templi	311	Caſar e Egypto potitur	411
Cauſa belli contra Arabes	406	Caſar in hoc inuenies peccaſſe pronunciat, quod ſe a ſuſpitione innumes non ſeruauerint, ac paren- tem ut filiu reconcilietur, hortatur	236
Ciſus Sautipater	74	Caſar a Caſſio & Bruto occiſus	381
Cithara qui inuentor	7	Caſar ab Herode offenſus	242
Cimitatem qui primis inſtitueris	ibid.	Caſar Herodi dimidium redditum e Cypriu metat- lu donat	236
Clades Iſmaelu a Ioanne accepta	272	Caſar Heridu principatum confirmat	223
Clades Alexandri	193	Caſar Arabum legatos non audit	242
Claudius principatum vitio oblatum deponere re- tuſat	282	Caſar Trachonitidis, Baranca, & Amranitidu ditionem Herodi donat	420
Claudius in propoſito ſuo ab Agrippa confirmatur	283	Caſar Archelaum regno dignum pronunciat	205
Claudius Pollio Iudae praecurſor	292	Caſar & Agrippa Herodu magnanimitatem cele- brant	336
Claudius militib; ut in fide mancant, ſacramento adigit	283	Caſar Auguſtus ſatis ſunctus	262
Claudius Agrippam in regnum paternum mittere cogitat, quod alii diſſuadent, & Cuſpium Fadum Iudae praſidem & regni totius declarat	284	Caſaru ad Herodem reſponſio	606
Claudius Agrippa Iudaeam, Samariam, & Lyſania ditionem concedit	ibid.	Ceſari & Iulia Ceſaria uxori ab Herode legatum	254
Claudius Iudae ſacra Stola cuſtodiam Agrippae in- moru rogatus concedit	288	Ceſari Herodes quingentos ex ſuo ſatellitio mittit	418
Claudius regnum concedit	288	Caſarem Herodes obſingentis talentis donat	410
Claudius regnum obtrudunt Caſarea dignitas	282	Ceſares	114
Claudius Tiberius Nera Romanorum Imperator	262	Caſarea, Stratoniu turru antea dicta, ab Herode co- dita	608
Claudius ſublimis in caſtra perſertur	ibid.	Caſarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata	
Claudius ſatis ſunctus	293		294
Claudius Caſaru ad Iudeos epiſtola	288	Caſarea perſecta	236
Claudius pro Alexandrino Iudae elictum	284	Caſarea inter Iudaeos & Syros de pari iure ciuitatis vixit	293
Claudius pro Iudae per Romanum orbem elictum	ibid.	Caſarea portus	419
Claudius ad legatos reſponſio	283	Chareas cum ſociis in Germanici ades ſe recipit	279
Claudius Agrippa, ut magno animo in retinendo principatu pergeret, hortatur.	283	Chareas Iulium Lupum ut Caii uxorem & filium interficiat mittit	281
Claudius mulierem principem eligunt	280	Chareas a conſulibus ſignum petit	ibid.
Craſſus in Parthia perit	203	Chareas multis ex cauſis in Caium incitatus	276
Craſſus Parthi reſiſtit	ibid.	Chareas, Minutianus & Clemens, de Caſaru nece colloquuntur	280
Craſſus iuramenti dati violator	202	Chareas cum alio quibuſdam Caium tollere ſtatuit	277
Cratere	111		
Cratera aurea dua	309		
Cratera argentea	ibidem		
Cecilius Baſſus ſex Caſarem interficit	381	Chareas Clementem & Papinum alloquitur	276
Cades aſidua Hieruſolymu	328	Chareas occaſionem aggrediendi Caium expedit	
Cades, latrocina, ſeditio & fames in Iudae	261		277
Cades cognatorum 42. Ochozia	192	Charemon hiſtoriographus	259
Cades, filii Ariſtobuli	374	Charilantiſque Poeta de Iudaorum gente teſimoni- um	455
Cades, latrocina, ſeditio & fames in Iudae	356	Caron, amoni feraciſſima, in qua Noa arca reli- quia ſeruantur	281
Caſar in Syriam venit, apud eum Gadareſe Hero- dem accuſant, qui ſeiſor inueniant	420	Chelcias & Ananias Cleopatra copiu duces propo- ſiti	353
Caſar Auguſtus Herodi in patricida animaduer- ſere liberam poſſeſſatem permiſiſſe	244		

<i>Cherubini duo.</i>	110	<i>Cypro, Agrippa uxor, ad Herodiadem sororem eius</i>	
<i>Cherubin.</i>	47	<i>scribit, & auxilium petit.</i>	266
<i>Chebron & Marissa expugnata.</i>	327	<i>Cypron conditum.</i>	237
<i>Tesennius Antiochum subito inuadit.</i>	442	<i>Cremium a Iusto Iosepho obiectorum depulso.</i>	307
<i>Tella in circensium templi constructa.</i>	110	<i>Crypta subterranea ab Antonia.</i>	425
<i>Cetomene.</i>	36	<i>Cochlea.</i>	210
<i>Celenderu in Cilicia.</i>	249	<i>Columna dua excitata.</i>	16
<i>Clearchi Aristotelis discipuli de Iudaei testimonium.</i>		<i>Columna dua ingentes.</i>	210
455		<i>Colloquium Dei cum Cain.</i>	15
<i>Cleopatra Regina alieni appetens.</i>	403	<i>Copa in partes duodecim congesta.</i>	105
<i>Cleopatra in Ciliciam ad Antonium venit.</i>	385	<i>Coponius Praefectus Syria.</i>	261
<i>Cleopatra fratrem & sororem interficit.</i>	403	<i>Comites & benignitas Agrippa erga Philippum.</i>	302
<i>Cleopatra contra filium exercitum parat.</i>	358	<i>Comminatio grauius Israelitis a vera pietate trans-</i>	
<i>Cleopatra ad Antonium peruenit, qui Arabia par-</i>		<i>se exorbitantibus proposita.</i>	112
<i>tem & Hie. ibantini agri reditus ei locat.</i>	403	<i>Concupiscentia sepulchra.</i>	85
<i>Cleopatra in cognationem suam sancta.</i>	329	<i>Conditu obsidionu solueda a Ioahe proposita.</i>	194
<i>Cleopatra auaritia.</i>	ibid.	<i>Constitutus Egyptiorum & Misbridatu ad Delta.</i>	
<i>Cleopatra in Herodem insidia.</i>	ibid.	375	
<i>Cleopatra Antonium partes de Iudaea & Arabia ab-</i>		<i>Consonantia Iudaorum in religione & vita.</i>	467
<i>latas largitur.</i>	403	<i>Conscientia labor.</i>	358
<i>Cleopatram Herodes occidere conatur, quod eius a-</i>		<i>Contra mendacium impudenter expositum nihil</i>	
<i>mici auerit.</i>	404	<i>dicendum.</i>	460
<i>Cleopatram Antonius versus Egyptum deducit.</i>		<i>Contra furtum & usuras.</i>	468
ibid.		<i>Contra illos, qui Moysen & Israelitas propter lepram</i>	
<i>Creatio mundi.</i>	2	<i>profugisse ex Aegypto contendunt.</i>	82
<i>Censores.</i>	263	<i>Contra regulatores gentium.</i>	470
<i>Centum legati Hierosol. reuersi.</i>	306	<i>Contemptus mortu.</i>	252
<i>Cercamen quinquennale.</i>	238	<i>Conuicium Deo faciens.</i>	103
<i>Cinnamus Ariabano anulum dignitatu fastigium</i>		<i>Conuictum Iudaorum apud Ptolemaem, & eo-</i>	
<i>restituit.</i>	290	<i>vundem ante cibum proces.</i>	310
<i>Clitus Tiberiade seditionu auctor.</i>	302	<i>Coruan, donum Dei.</i>	454
<i>Clitus sinistram sibi praescidit.</i>	ibid.	<i>Cores populu excitare aduersus Moysen conatur.</i>	39
<i>Circa hostes quomodo agendum.</i>	468	<i>Cora factionem ducenti quinquaginta viri se-</i>	
<i>Circa Massadam unus tantum locus, qui aggerum</i>		<i>quantur.</i>	90
<i>iacum excipere potest.</i>	444	<i>Corem cum 250. viris igni absumit.</i>	92
<i>Circenses Iudi.</i>	276	<i>Corinthius a Syllao, ut Herodem e medio tolleret,</i>	
<i>Circumcisio instituta.</i>	9	<i>pecunias corruptus.</i>	248
<i>Cirenaeorum Magistratus.</i>	237	<i>Corona.</i>	171
<i>Cassius Germanus ad sobrietatem cogit.</i>	438	<i>Cornelius Sabinus.</i>	277
<i>Cassius belli inter Hebraeos initium.</i>	90	<i>Cosibi.</i>	49
<i>Cines in Iabissa, Sauls & filiorum cadauera dem-</i>		<i>Cosibarius, Lysimachus, Antipater & Desichemus</i>	
<i>pta sepeliunt.</i>	88	<i>apud Herodem accusati.</i>	414
<i>Civitas munitiones ac turrium cetera, quae ty-</i>		<i>Cosobarus, Herodes in matrimonium Salomen</i>	
<i>rauni per dementia deservierant, inseparabiles.</i>		<i>sororem dederat, Idumaea principatu inuadit, ab.</i>	
433		<i>Cosibarius interceptione seruatus.</i>	ibid.
<i>Civium contra Iudeos ad Titum preces.</i>	439	<i>Cubicula ad voluptatem facta aurea supellectili</i>	
<i>Civibus direpta bona restituntur.</i>	307	<i>reverta.</i>	113
<i>Cyrus Nabonidem expellit a Babylon.</i>	454	<i>Cumanius Praefectus Iudaea.</i>	353
<i>Cyrus Iudaei reditum in patriam urbis ac templi</i>		<i>Cumanus multos Iudeos perimit, plures viros ca-</i>	
<i>adificationem permittit.</i>	281	<i>probraducit.</i>	292
<i>Cyri Perjurium regu editum.</i>	ibid.	<i>Cum quibus iustitia, cum illis etiam Deus est.</i>	406
<i>Cyri ad Syria Satrapae mandatum.</i>	ibid.	<i>Cum capta coniugium.</i>	107
<i>Cyri de Iudaei eorumq. templo decretum.</i>	287	<i>Cur Iudaei animalia consuea sacrificent, nec car-</i>	
<i>Cyprus.</i>	508	<i>nibus suis vescantur.</i>	465

<i>Cur quidam historiographi Iudaorum mentionem amiserint.</i>	459	<i>David in siti crebro expetitam aquam bibere rocat.</i>	103
<i>Cur pro sacerdotibus.</i>	292	<i>David uxorem Melcholen ab Abenero postulat.</i>	90
<i>Cur a Deo pro suis.</i>	112	<i>David Hierosolyma partem inferiorem occupat.</i>	92
<i>Chusi victoria nuncius ad Davidem missus ab Achima ammittitur.</i>	190	<i>David alsiosus factus Abisace cum recalescit.</i>	104
<i>Chusi consilium, quod etiam Achitophelus reiecit, recipitur.</i>	188	<i>David cognito Regu aduentu fuga sibi consultat.</i>	84
<i>Chusim simulacra offerre Abesalomo studium ac fidem suam.</i>	187	<i>David a proposito Nabalum emertendi desistit.</i>	85
<i>Custos carceris amice agit cum Iosepho.</i>	42	<i>David Iobabum cum lecidissimo milite contra Ammanitas mittit.</i>	120
<i>Obstai cultum Dei amplexi, Iudaorum amicos, rebus tantum secundum se prosternunt.</i>	258	<i>David de Absalomi conatibus certior factus, cum suis Iordanem transit.</i>	128
D.		<i>David contra Nabalum cum 400. armatu proficiscitur.</i>	85
<i>Dabaritensi Ptolemai uxorem spoliant.</i>	301	<i>David Syria subiugata tributum imponit.</i>	179
<i>Dalale meretrix à Samfone causam tanti roboris expiscari conatur, & ter deluditur.</i>	134	<i>David in vita discrimen vocatus ab Abisao liberatur.</i>	194
<i>Damasceni & Aretas contra Alexandrum.</i>	317	<i>David Ammanitarum iniuriam fert indignissime, eamq. vindicare cogitat.</i>	180
<i>Damasceni à Davide vincuntur.</i>	94	<i>David Abigam Nabali viduam ducit.</i>	85
<i>Dana extructa.</i>	125	<i>David Saulo innocentiam suam declarat.</i>	86
<i>Daniana tribus à Chananais preffa.</i>	ib.	<i>David cum sexcentorum manu & duabus uxorb. in Palaistinam ad Anchum Gitta Regem se confert.</i>	ibid.
<i>Danai locum inhabitandum quarunt.</i>	ib.	<i>David Saritas & Amalecitis incurfusibus infestat, de manibus munerum Regi mittit, & meridionalem Iudaorum regionem se incurfare per-suadet.</i>	ibid.
<i>Daniel cum sociis ad honorem euectus.</i>	275	<i>David cum Goliad congregari cepit.</i>	79
<i>Daniel Regi scripturam interpretatur.</i>	277	<i>David agnum raptum ex ore leonum recipit, ipsamq. feram occidit.</i>	80
<i>Daniel in leonum foveam conicitur.</i>	278	<i>David versus truckdat.</i>	ibid.
<i>Danielis Rex dona promissa exhibet.</i>	277	<i>David armu quibus ad pugnam à Saulo instructus erat, depositu, funda armatus in hostem properat.</i>	ibid.
<i>Daniel Regi somnium & interpretationem exponit.</i>	274	<i>David hastam accedens, contemnitur.</i>	ibid.
<i>Danielis cognati statum adorare nolentes, in ignem coniecti, diuina providentia seruantur.</i>	275	<i>David Sauli & Ionatha necem deplorat.</i>	89
<i>Danielu vaticinia.</i>	279	<i>David Amaleciam Sauli interfecitorem affici supplicio iubet.</i>	ibid.
<i>Danielu visio de ariete & hircis, per quos Medorum & Persarum regnum praefiguratum fuit.</i>	ibid.	<i>David ex Dei Iussu Hebronem commigrans, à Iud. tribus Rex declaratur.</i>	ibid.
<i>Danielu inimici à leonibus dilaniati.</i>	278	<i>David Iabiferos quod Saulum cum filio sepelissent collaudat.</i>	ibid.
<i>Danielu & sociorum eius in Chaldaica disciplina institutio & profectus.</i>	273	<i>David se veniente Salomonem filium suum regnum auspiciari voluit.</i>	104
<i>Danielis somnium, eiusq. interpretatio revelatur.</i>	274	<i>David Salomonem ut Deum colat, hortatur.</i>	ibid.
<i>Darius tribus satellitibus, tres quaestiones proponit.</i>	283	<i>David Mahannim peruenit, ubi cum summa reverentia ab optimatibus excipitur.</i>	189
<i>Darius se sacra vasa Hierosolyma remissurum vovet.</i>	ibid.	<i>David arcam in adei Obadami Leuirae deponit, cuius domus multis felicitatibus ornatur.</i>	177
<i>Darius Histaspis filius Rex Persarum.</i>	282	<i>David Semaim occidi vetat.</i>	189
<i>Darius admonitus voti, templi restorationem mandavit.</i>	284	<i>David sama sua consulit nemine suspicante ipsius voluntate casum fuisse Abenerum.</i>	91
<i>Darius regu scriptum & mandatum de libertate, possessionibus, templo & sacrificiis Iudaorum.</i>	285	<i>David à Michol irridetur.</i>	177
<i>Darius ad Syria Praefectus epistola.</i>	285	<i>David Deo templum adificare decernit.</i>	ibid.
<i>Dathan & Abiram contumaces.</i>	91		
<i>Dathan & Abiram absorbet terra.</i>	92		
<i>David Cillanos contra Palastinorum incurfione defendit.</i>	83		
<i>David tribus malu propositu pestem eligit.</i>	103		
<i>David Siba Ionatha facultates commendat, eumque omnes reditus Hierosolyma referre iubet.</i>	180		

David Deo pro promissa per Nathanem felicitate gratias agit.	ibid.	David cum toto populo Abenorum deflet aotuzo & solennibus funeralibus ei parentat.	91
David in Palaſtinos monet, eique bonam agrorum partem admittit.	ibid.	David Vria nece audita, iras ſci deſinit.	182
David Sophorum Regem vincit.	ibid.	David Bethſabe coniugem ſibi aſciſcit, ex qua puer ei naſcitur.	ibid.
David a rege petit, ut agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret, Rex Secellam ei donat.	36	David Principibus tribuum convocatis Solomonem commendat,	105
David Ionatha de patris inſidiis conqueritur, Ionathas autem parentem excuſat.	81	David Chuiſm ut Achitopheli conſilium ſe opponeret, obnixè precatur.	187
David orat Ionathan, ut parentis erga ſe animum expiſcari & ſignificare velit.	82	David Hieroſolymu excedit.	186
David Nabum ad Abimelechum ſacerdotem peruenit.	ibid.	David fugiens ſacerdotes in urbe manere vult, ut per eos, quid in ea agatur, cognoscat.	ibid.
David Goliathi gladio accepto, in Gittam Palaſtinarum ad Anchum ſe conſert.	ibid.	David Samueli regu erga ſeſe animum indicat.	81
David Regem Anchum timens furorem ac rabiem ſimulat.	ibid.	David Salomoni Ioabum puniendum mandat.	105
David ad ſpeluncam Adullam a peruenit, ubi illius tota cognatio, nec non & alij multi ad eum ſe conſerunt.	ibid.	David Deum conſulit, num ab Amalecitu uxores ac liberis recipere ſit conſeſſurus.	87
David ad Moabitaram Regem proſciſcens, parentes ei commendat.	83	David Aegypto ſermo ductore, Amalecitas aſſequitur.	88
David ad Sarim oppidum peruenit.	ibid.	David in Amalecitis irruit, magnam eorum ſtragem edit, omnemque pradam recuperat.	ibid.
David Memphis ſiſto veniam, & dimidia partu bonorum Siba donatorum reſtitutionem promittit.	192	David cuſtodes impedimentorum, obſtrepentibus pugna ſocii, in prada partem admittit.	ibid.
David oraculo monitus fugit.	84	David cum duobus in hoſtium caſtra penetrans, Sauli ſpiculum & lecythum aequalem auferri.	85
David in canem cum ſuis ſe conſert, quo & Ionathas perueniens, eum conſolatur, & ſadum eum eo renouat.	ibid.	David Sauli Imperatori Abenoro quod regium ſpiculum & aqua lecythum auferri paſſus ſit expoſtulat.	ibid.
David Vriam accerſit, eumq; ut proſectum ad uxorem, ſibi pernoſcatur, iubet, quod tamen non facit.	181	David Palaſtinos magna eorum edita ſtrage vincit.	81
David Ioabo, ut in Vriam animaduertat, ſcribit.	ibid.	David Leuitas numerat, eorumque officia à tribuit.	105
David magnam vim ferri, arii & lignorum comportat.	104	David Ioabum ad peragendum cūſum ire iubet.	103
David Amaſa veniam & univerſarum copiarum Praefecturam concedit.	191	David Iebuſaor ex arce & Hieroſolymu eiſcit, & civitatem Davidu appellat.	92
David Idamaos, ut viriliter tributa perſolverent, cogit.	179	David Syro occurrens, 47000. cum Sabeco eorum Imperatore cadit.	179
David num qui ex Ionatha genere ſuperreſſet, ſciſcitatur.	ibid.	David ut plurimum propitium numen experitur.	80
David ſaſſu peccatū à Deo veniam cōſequitur.	183	David cognita filii cade à Chuiſi, acriter eum deſtit.	100
David per ſeptem dieſ, infantu ex Bethſabe ſuſcepti vicem dolenter ferens, ieiuuat.	ibid.	David proceres & praefectos comiter atque benigne excipit.	91
David puerum extinctum ſenſiens, ſurgit, ac lotus cibum capit.	ibid.	David Rabatham vi captam militi diripiendam promittit.	66
David cauſam, cur mortuo puero cibum capiat, quorum nihil puero adhuc agrotante fecerat, indicat.	ibi.	David pro innocente orat populo.	103
David Laſiniam regij palatii praefcidit.	84	David poeta.	195
David Regi Saulo, quod ſibi in ſonti inſidiis ſtruat, expoſtulat.	ibid.	Davidu & Salomonu potentia.	465
		Davidu legatu potentibus aliquid commeatu, duro reſpondetur à Nabaio.	89
		Davidu cum Goliatho ante congreſſum colloquium.	80
		Davidu legati ad Ammonitarum Regem obſervatum obitu conſolandi cauſa miſſi, conſumelioſe tractantur.	180

I N D E X.

<i>audu victoris de Goliatho.</i>	80	<i>bibus.</i>	10
<i>Davidu ad Salomonem postremum alloquium.</i>	105	<i>Defectus Luna.</i>	253
<i>Davidu filiat patrem, Absalomus vero ad auxum confugit.</i>	185	<i>Defectionu Germanorum & Gallorum ab Romanis causa.</i>	438
<i>Davidu liberi Hierosol. suscepti.</i>	92	<i>Defectionis autores circiter duo millia in cruce acti.</i>	ibid.
<i>Davidu adulterium.</i>	181	<i>Defiliu Sem, tertii Noe filii, & de progenie ipsorum & Abrahami.</i>	21
<i>Davidu concubina a filio stuprata, alio traduntur.</i>	193	<i>De fratribus mortuorum.</i>	468
<i>Davidu ob cladem acceptam indignatio.</i>	182	<i>Defuncti fratru uxor ducenda.</i>	106
<i>Davidu omnes filios ab Absalomo casu nunciatur.</i>	184	<i>Demetrius ab Alexandro victus, trucidatur.</i>	352
<i>Davidu, ut praeliū abstineat, suadetur.</i>	194	<i>Demetrius se promissa in amicitiam Ionathae iniungere conatur.</i>	337
<i>Davidem adesse volentem in exercitu amici prohibent.</i>	189	<i>De morte Caesarum rumor diversus.</i>	279
<i>Davidem Ionathas eueniens, a parente spicilio petitur.</i>	82	<i>Demetrius Iudaei in auxilium venit.</i>	316
<i>Davididigeniti reges, quot & quamdiu regnauerint.</i>	207	<i>Demetrius Philippum fratrem in Berora oppugnat.</i>	360
<i>De arca in quatuordecim legi Moses collocavit.</i>	73	<i>Demetrius sollicitantibus transfugu Bacidem cum copia contra Ionathan mittit.</i>	335
<i>De arca sacra consultatio.</i>	139	<i>Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciam traiecit, Syriaeque occupare conatur.</i>	330
<i>De adulterio & incestu.</i>	83	<i>Demetrius Tropicum, aliaque Syriae urbes occupat, & Antiochum & Elysiā necat.</i>	531
<i>De adventu Vespasiani in Galileam & obsidione Ionata vide Iosephum lib. 4. ca. 5. de bello Iudaico.</i>	309	<i>Demetrius Encarius contra Alexandrum proficiscitur.</i>	360
<i>De afflictionibus Hebraeorum in Aegypto per annos 400.</i>	23	<i>Demetrius in Alexandrum movet.</i>	336
<i>De bello Iudaico quidam historici conscripserunt.</i>	450	<i>Demetrius Encarus a Ptolemaeo Lathuro Damasci rex constituitur.</i>	359
<i>De bello Iudaico.</i>	313	<i>Demetrius militum odium concitat stipendiis paucis tempore minuendo.</i>	343
<i>Debitu vita sine Iudeorum.</i>	443	<i>Demetrius in Arsacem Parthorum Regem movet, praelioque superatus, capitur.</i>	345
<i>Debera & Baruch in hostes monent.</i>	127	<i>Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit.</i>	331
<i>Dehora Prophetissa.</i>	ibid.	<i>Demetrii ad Laetienem diploma, in quo Iudaei immunitates promittit.</i>	342
<i>De bonae cornu petra.</i>	106	<i>Demetrii ad Ptolemaum de bibliotheca adhortatio.</i>	307
<i>Decem tribuum ad reliquos Israelitas legatio.</i>	120	<i>Demetrii duces iterum in Ionathan movent: nihil sibi successurum videntes noctu discedunt.</i>	345
<i>De Chami filii ipsorumque progenie.</i>	21	<i>Demetrii & Alexandri pugna, qua Demetrius imperat, Iudaei a Demetrio victores desunt.</i>	517
<i>De Cain & Abel fratribus.</i>	15	<i>Demetrio in Parthia morbo absumpto Philippus totius Syriae regno potitur.</i>	360
<i>Decem coniurati necati, delator corrupto interfectus, frustatim concisus est.</i>	476	<i>Demetrio Antiochia adiunxit.</i>	186
<i>Decem praecepta & quomodo dimidenda.</i>	70	<i>De mundi creatione, & elementorum dispositione.</i>	2
<i>Decem Aegypti plaga.</i>	59	<i>Deliberationis de arca sacra conclusio.</i>	140
<i>Decem viri contra Herodem conspirant.</i>	415	<i>De leprosis.</i>	82
<i>Decem bases arca tabularum.</i>	110	<i>De nuptiis.</i>	467
<i>Decem labra rotunda.</i>	ibid.	<i>De Nazareis.</i>	91
<i>Decima egenorum.</i>	105	<i>De posteritate Adami, & decem aetatibus usque ad nostrum.</i>	3
<i>De Cleopatra ultima Alexandrinorum Regina, & eiusque sceleribus.</i>	462	<i>De pulso argumenti Apionis, Iudaeos seditionis Alexandriae causam extitisse.</i>	463
<i>Dei contemptum in quibus consistat.</i>	78		
<i>De Deo & providentia divina.</i>	467		
<i>Deorum apud gentes ingens numerus.</i>	469		
<i>De Isaci filio Esau & Iacobo, & nativitate eorum ac educatione.</i>	12		
<i>De Isaco legitimo Abrahami filio.</i>	11		
<i>De Iacobo metus fratru in Mesopotamiam profugo.</i>	13		
<i>De Ismaele Abrahami filio, eiusque posteris Ara-</i>			

<i>Depulſio ſigmenti Apionis de ſex dierum itinere.</i>	accuſant	205
463	E.	
<i>Deſcriptio donorum à Ptolemao regetemlo Hieroſolymitano miſſorum.</i>	<i>Edictum quantum Manna quotidie quilibet colligeret.</i>	66
<i>Deſcriptio ſpelunca in qua latrones habitabant.</i>	<i>Edicto plebi cohercenda, ne quicquam amplius ad tabernaculi ſtructuram conferant.</i>	71
<i>De Regu electione.</i>	<i>Eglon Rex Moabiturum Iſraelitis ſubingat.</i>	126
<i>Deus Abraham filium pollicetur.</i>	<i>Enof urbis prima.</i>	15
<i>De uxoribus ducendu.</i>	<i>Enochi ſinu in ſacri literis non inuenitur inſeruiſſe.</i>	17
<i>Dj aliami.</i>	<i>Equeſ Ieſopho literas aſſert.</i>	357
<i>Diluvium.</i>	<i>Equi Egyptiaci.</i>	217
<i>Dina Iacobi filia hiſtoria.</i>	<i>Ephraim urbus moneſ in Iaphthen.</i>	132
<i>Diocleſ.</i>	<i>Eleazarus.</i>	11
<i>Diadormus cognomina Tryphon Apamenuſ à Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petiit.</i>	<i>Eleazarus Phariſaeus Hircano matri captiuitatem improbat.</i>	354
343	<i>Eleazarus ad Antiochum adducitur.</i>	367
<i>Direptio urbi impedita.</i>	<i>Eleazarus iram Dei in populum Iudaicum ſaturat.</i>	812
<i>Discrimen Moſis & aliorum legiſlatorum.</i>	<i>Eleazarus ab Elephanto oppreſſus moritur.</i>	578
<i>Diſpoſitio caſtrorum.</i>	<i>Eleaſar.</i>	195
<i>Dimiſſio agri Abrahami & Lothi.</i>	<i>Eleazarus moritur.</i>	121
<i>Diuini auxilij promiſſio.</i>	<i>Eleazarus capitur, cumque Dux nudum extendi & uerberibus caedi praecipit.</i>	806
<i>Dolabella Ephreſiorum ciuitati ſcribit.</i>	<i>Eleazarus uitam gloriam poſthabet.</i>	576
<i>Dolor & voluptas aut faciunt aut impediunt paſſionem.</i>	<i>Eleazarus Iuda frater Elephanthem occidit.</i>	328
<i>Domitilium Abrahami.</i>	<i>Eleazarus horribiliter flagellatur.</i>	868
<i>Domitia Domitiani Caſariſ uxor.</i>	<i>Eleazarus Dinae filius Romam miſſus.</i>	537
<i>Domitianus Titi frater.</i>	<i>Eleazarus Iudaeus audacia ferox & manu ſtrenuus.</i>	806
<i>Dona interpretibus dimiſſa data & Eleazaro miſſa.</i>	<i>Eleazarus ad ſocios oratio.</i>	812
312	<i>Eleazarus ad Antiochi exhortationem reſponſio.</i>	867
<i>Dona Scauro data.</i>	<i>Eleazarus conſtantia.</i>	567
<i>Dora Phanicia ciuitas & non Idumaea.</i>	<i>Eleazarus de immortalitate animae oratio.</i>	813
<i>Dora & Ioppen portuoſa.</i>	<i>Eleazarus Iudaeus Romanorum crudelitatem exponit.</i>	815
<i>Dorus prior Herodu conſuix non ignobilis ex qua Antipatrum filium ſuſcipit.</i>	<i>Elias ſicut Enochus ex hominibus exemptus.</i>	248
<i>Dorus, Herodu uxor.</i>	<i>Elias pluuiam venturam praedicat.</i>	229
<i>Doridem Antipatri matrem Herodes eiecit e regia.</i>	<i>Elias Achabe & Iezabela uindictam diuinam praedicat.</i>	228
457	<i>Elias Achabum venturam pluuiam ei indicatur miſtitur.</i>	ibid.
<i>Doris in Iudaorum Synagoga Caſari ſtatuum ponunt, quod Agrippam & Petronium vehementer ad iracundiam commouet.</i>	<i>Elias populi ſuperſtitionem arguit.</i>	229
<i>Doritus cum quaſtor ſociu ſupplicio affectus.</i>	<i>Elia doctrina & officium miraculo conſirmitur; uictima ignis caelitius abſumpta.</i>	ibid.
<i>Duodecim Iſmaelin liberi.</i>	<i>Eliam Deus in deſerto alloquitur.</i>	830
<i>Duo totius diſciplinæ & moraliſ inſtitutionis modi.</i>	<i>Eliam cotuſa cibae.</i>	218
853	<i>Eli Pontificu filiu Ophnei & Phinees nefariu.</i>	133
<i>Duo ſacrificiorum genera.</i>	<i>Eli ſacerdotu tempore annona caritas.</i>	135
<i>Duo de quibus agit Ieſephus.</i>	<i>Eli in Silo filiorum cades & arca amiſſe ſignificatur.</i>	138
<i>Duo & uiginti libri ſacri.</i>	<i>Eli audita arca amiſſione exſpirat.</i>	ibid.
<i>Duodecim Iudaorum millia in templo occumbunt.</i>	<i>Eli Pontificu Genealogia & progeniti.</i>	ibid.
555		
<i>Duodecima legio Celfio duce Iudaeu ceſſerat.</i>		
<i>Duodecim milites congregantur, qui ad unum ſe conſiciunt, & Abenari partes ſuccumbunt.</i>		
173		
<i>Dua tabulae Moſis.</i>		
<i>Dua mulieres ſeſe inuicem de infante permutato</i>		

I N D E X

<i>Elifau in Dethaim hostibus cingitur.</i>	240	<i>Euphrates.</i>	14
<i>Elifau pluviam venturam & victoriam pradicat.</i>	239	<i>Eurycles Agrippa libertus, herum apud Casarem accusare cogitat.</i>	490
<i>Elifau viduam ut ex oleis fidelia plurima vasa adimplat, iubet.</i>	240	<i>Ex arca Noe cornum emittit.</i>	17
<i>Elifau ab Adado agrotante consulitur.</i>	243	<i>Excusatio historiographi, cur legum seriem in novam rti.</i>	103
<i>Elifai vocatio.</i>	230	<i>Exemplum à Iudam Casarea interfectu petunt.</i>	814
<i>Elifai mori & cadaveri in ipsum monumentum coniecti resuscitatio.</i>	250	<i>Exemplum, non semper patribus similes nasci filios.</i>	142
<i>Elifau Reges consulunt.</i>	239	<i>Exemplum ultionis diuinam Iezabelam valde infigne.</i>	246
<i>Eliacimus Iocimui nominatus Iuda Rex.</i>	265	<i>Explicatio nominu Moab & Ammon.</i>	27
<i>Epaphroditus.</i>	11	<i>Exploratores.</i>	242
<i>Epicurotorum error castigatur.</i>	279	<i>Exploratores terra Chanaan misit Moser.</i>	35
<i>Ephraimita proditiōe occupant Bethel.</i>	132	<i>Exploratores Israeliti terrorem incutiant.</i>	36
<i>Ephron oppidum expugnatum.</i>	326	<i>Expositio belli Arabici & pecunia mutuo accepta.</i>	448
<i>Epilogus huius partii genui Iudaorum in Egypto non oriundum.</i>	338	<i>Exteri quoque ut exaudiantur in hoc loco precantur.</i>	212
<i>Epilogus secundi libri contra Apionem.</i>	360	<i>Ex tribu Ephraim circiter 42000. caesi.</i>	132
<i>Epitoma à Ieremia Iofia scriptum.</i>	265	<i>Extirpatio stirpis Basanu.</i>	227
<i>Epitoma belli Iudaici.</i>	537	<i>Extirpatio Iudaorum Amani concessa.</i>	294
<i>Epistola Ptolemæi, in qua d Pontifice Eleazare Bibliorum petit interpreter.</i>	307	<i>Extrahio templi Solomoni mandatur.</i>	197
<i>Ephod.</i>	75	<i>Execias ab Assyriorum rege deficit.</i>	257
<i>Esaui sibi quoque benedictionem postulat.</i>	32	<i>Execia legati ad Israelitas azymorum festi celebrandi causa missi occiduntur.</i>	256
<i>Esaui primogeniti sui ob lenticulam codis.</i>	38	<i>Execia in adversis ad Deum refugium & per Esaia in spem melioru fortuna erexit.</i>	260
<i>Esaui Edom dictus.</i>	ibid.	<i>Execia Regi Iuda picta.</i>	256
<i>Esaui filij & posterij.</i>	ibid.	<i>Execia mori.</i>	262
<i>Esdraus Iudæi: qui apud Babylonem degant, conuocat.</i>	289	<i>Exechiam primarium latronem cum sociis Herodas supplicio afficit.</i>	377
<i>Esdraus Hierosolyma Praefectus, vasa aliaque pretiosa gazaphylacij custodibus tradit.</i>	289		
<i>Esdraus leguperitus.</i>	ibid.		
<i>Esaia de Cyro vaticinium.</i>	381		
<i>Essen sine Legion.</i>	75		
<i>Essenorum placitum.</i>	479		
<i>Essenorum vita & mores.</i>	480		
<i>Esthmonitu.</i>	416		
<i>Esther puella fit Regina.</i>	293		
<i>Esther Regem pro Iudæi intercessura accedit.</i>	296		
<i>Ebuntius contra Iosiphum.</i>	550		
<i>Ebuntius infecto negotio discedit.</i>	551		
<i>Ema mater omnium viuientium.</i>	13		
<i>Ene parua.</i>	14		
<i>Eurycles Alexandri dicta & facta observans Aniparro & Herodi exponit.</i>	445		
<i>Eurycles Lacon Alexandrum apud parentem clam accusat, antequam necu ipsius exisset.</i>	616		
<i>Eurycles amicitia simulata fallit Alexandrum, cuiusque fit proditor.</i>	ibid.		
<i>Eurycles necu Alexandri & Aristoboli redempta opera, accusatoru partibus fungitur.</i>	617		
<i>Eurycles Alexandrum apud Herodem falso accusat, & in pericula precipitat.</i>	ibid.		
<i>Euangelium Iudæi allatum.</i>	289		
		<i>F.</i>	
		<i>Fabatus procurator Casaris apud Herodem secretorum Silas proditor.</i>	622
		<i>Fabula de Ione & Pallade.</i>	357
		<i>Fabula superius recitata depulsa.</i>	346
		<i>Facinus detestandum Gabarnorum.</i>	112
		<i>Famei ob inamentum violatum, Israeliti missa.</i>	154
		<i>Fames & pestilentia.</i>	263
		<i>Famei in Samaria tanta, ut mulier mulieri filium comederet.</i>	241
		<i>Fanum.</i>	210
		<i>Falsa matris ac sororu Herodi adversus Mariam-men accusatio.</i>	610
		<i>Falsi testu parua.</i>	104
		<i>Fatum & providentia diuina.</i>	451
		<i>Fati necessitas insuperabilis.</i>	235
		<i>Fratri ob regnum decertantes certu conditionibus in concordiam redeunt.</i>	573

I N D E X.

Fratricidii à Ioanne Pontifice perperati taxatio & ultio.	300	Sam exalturo porta clauduntur.	359
Fadus à Iudais sacerdotalem solatio, ut esset in Romanorum potestate postulat.	528	Gadara inflamrata.	370
Fadus Iudaei Philadelphensium propter Miani interfectores punit.	527	Gadaram Alexander capiti.	358
Fadus Dei cum Nae.	18	Gadaramsi Herodem accusatores, Agrippa victor ad regem mittit.	420
Felix Hierosolymu Phasaelum adoritur, à quo iam mensuperatur.	383	Gales ab Abimelece fugatus, à Scimitu urbe pellitur.	130
Felix Drasilam à priore marito abducit.	536	Galata à Gomar oriundi.	20
Felix accusatior.	538	Galadenerum ad Israelitas legatio.	145
Felix in Phasaelum exercitum mones.	592	Galilaei sese vindicantes Samaritanorum vicis incendit & rapinis vastant.	534
Felix latronei Magos vulgig, seductores suppliciu afficit.	537	Galilaei ab Herode deficiunt.	394
Festus impostorem magnu cum affectu opprimis.	538	Galilaei cum Tiberisiflumi sedati.	566
Festum a7ymorum.	81	Galilaei Tiberiada inuadere possulant.	549
Festinitas templi recepti instituta.	325	Galileorum multitudine Iosephum, ne si deferas, perit.	556
Filii pontificum ad Davidam missi, in puteum sese abscondunt.	188	Galilaorum erga Iosephum fides ac beneuolentia.	549
Filii oblatio.	255	Galg, libertas.	115
Filii Chanani.	21	Gamala in Romamurum fide persiant.	546. & 547
Fiducia Adadi in milite.	231	Glaphyra Alexandri coniunx, num paratas Herodi insidias ignorasset, interrogatur.	447
Filiorum apud Iudaei educatio.	324	Glaphyra uxor Alexandri suspicionem ante conceptionem oratione multum auge.	633
Filiorum Israel numerus.	51	Glaphyra quondam uxor Alexandri Archelao Cappadocum Regemissa.	433
Finale confederatoru de Caio tollendo decretu.	509	Glaphyra seminum.	477
Florus belli Iudaici causa.	523	Gratus cum alia militibus claudium latentem promittit, eumq; vacantem Imperatoru locum occupare iubet.	538
Fons Iordan.	607	Gratus cum Simone conficitur.	472
Forma templi extruendi Solomonis idatur.	200	Gratitudo Salomonu erga Ieremiam pro accepto beneficiu.	214
Forma & habitus Elia Propheta.	238	Gratulatio Bethsamesarum super arca facta.	148
Fortuna monumentum.	795	Gaudium beatorum in uita aeterna.	301
Fuga hostium eo terrorem à Deo immisum.	242	Gracorum de Iudaorum antiquitate testimoniu.	336
Fuga & strages exercitus Absoloni.	189	Gracorum cum Iudaeis comparatio.	323
Ennus Alexandri.	362	Gracorum regionem innumera corruptiones innuere.	321
Falsia, Saturnini coniunx Roma quatuor Iudaei purpuram & aurum, ut in templum Hierosolymitanum deponebat tradit, ipsi uero in proprios usus conueriunt, quod dum Tiberius cognoscit uniuersos Iudaeos ex urbe pellit iubet.	434	Gedon per 40. annos regnat.	129
Furtum.	108	Gedon duos duces Zebim & Hegarbanim capiti.	ibid.
Furtus ad 100. annos incepti.	811	Gedon ad Medianitarum tentoria accedit, & ubi illu somniu confirmatur.	128
G.		Gedon tam trecenta uiru pugnam adornat.	ibid.
G Abala.	416	Gedon Nilus.	14
Gabaonita ministeriu publicu deputati.	116	Gedon, ut Israelitis à Medianitis liberet, Deus mandat.	128
Gabaonita legatos mittunt ad Iesum.	ibid.	Gedonem exiguis copias Deus eligere iubet.	ibid.
Gabaonitarum ad Hebraeos oratio.	ibid.	Gellius Alexandria ut Aristoboli & Mariamne officiu depidat ad Antonium mitteret, persuadit.	404
Gabazeni Ioanni sese addicunt.	551	Gemmarum in pontificali ornatu miraculum.	79
Gabinus aliquot urbes dirutas in Iudaea adificari iubet.	371		
Gabinus Nabathaeos pugna superat.	387		
Gabinus mactet Alexandri beneficiu lenire iudat.	585		
Gabinio bellum Parthis inferre parat Hircanius & Antipater suspectus ferunt.	538		
Gabinio pecuniam Pompeio ab Aristobolo promissam exalturo porta clauduntur.			

Genealogia Abrahami.	22	Herodes in itinere ad Agrippam Chum peruenit,	
Genealogia Noë.	16	eique ingentem pecunia vim ad porticum urbu	
Germani & Galli sub Herode stipendia fecerunt.	466	reparandam confert.	427
Germani Caesaris satellites.	512	Herodes ex aurea & argentea suppellectile pecunia	
Germanicus Pisonis opera sublatum.	42	conficiens, frumentum pro ea: o nparat.	417
Germanorum rabies per Cassi cadem excitata, se-	50	Herodes prope Panis templum adijcat.	449
data.	513	Herodes ut alienus videretur Aristoboli neco cum	
Gestis Florimiriæ.	480	honorifice sepeliri curat.	401
Gestis inter Vitellium & Artabanum.	485	Herodes Resa capto & e Massada domesticis reco-	
Gibea & alia Beniamitarum urbes incensa.	124	ptus Hierosolyma petiit.	390
Gaza oppugnata.	357	Herodes cum Archelao Antiochiam usque iter se-	
Gazara.	214	cit.	443
Gischala incensa atq. diruta.	546	Herodes cum Galilæa pugnat, eoque victor in castel-	
Godolia transfugarum dux.	271	lum compellit.	394
Godolia cades, & plebs Massphatensu abductio.		Herodes in Trachonitarum regione castellum candi-	
272		dit, eiq. Zamarim Indæum Babilonicum præs-	
Gotholia omne semen regum tollit uno solummo-		cit.	454
do Iosepho, Ozoochie filio servato.	247	Herodes ab Hyrcano admonitus fuga sibi consulit,	
Gotholia pœna.	248	& in iudicio amplius non comparet.	378
Goliath vir prodigiosa statura inter Palestinos.	153	Herodes ex Daphne Antiochia suburbio in Gali-	
Goliath singulare certamen Hebræis denunciat. ibi.		læam proficiscitur.	394
H.		Herodes inexpectatam & apertam uxoris averse-	
Hebræorum origo.	22	sionem vident, contristatur.	411
Hebræorum servus anno septimo manumit-		Herodes nobiles Indæorum post obitum suum	
tendus.	108	trucidari mandat.	465
Hebræi mulierum cupidine ducti à patrum religio-		Herodes Massadam petens in itinere à Parthiis im-	
ne desciunt.	98	pugnatur.	358
Hebræi in aciem proferunt arcum fuderis.	137	Herodes anno primo à nato Christo moritur.	466
Hebræi iumentis & pecoribus hostium in pradam		Herodes Arabis sibi hostes esse deprehendit.	596
contra Dei mandatum abducti parant.	150	Herodes cum magno vita discrimine Roman na-	
Hebræi vallem ultra Iordanem suam habitantes,		vigant.	ibid.
relictis suis oppidis in minutissimas urbes consu-		Herodes Romam profectus, Antonium convenit. ib.	
giunt.	169	Herodes Antonium & Casarem sibi benevolos in-	
Hebræi terram Amoraorum occupant.	95	venit.	401
Hebræi pugnam parant adversus Amoraos.	ibid.	Herodes coram senatu Romano laudatur.	517
Hebræorum contra Moabitis victoria.	239	Herodes circa Hierosolymorum mœnia se bono pu-	
Hebræorum ob Moysi obitum plangit.	111	blico & ad salutem urbem venisse, declarare in-	
Hebræorum servitus intolerabilis.	52	bet.	391
Hebræorum libertas, & Chananaeorum servitus.		Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus	
215		exercitu Arabiam invadit, & Reptam castel-	
Hebræos Chananas cadunt.	89	lum diruit.	ibid.
Hecataum.	23	Herodes Archelaum & cognatos preciosissimum mu-	
Hecataus Abderita cum Alexandro Rege nutri-		neribus donat.	616
tus.	832	Herodes Cassii amicis.	591
Helena Hierosolymis cibos egenis distribuit.	530	Herodes cur in exteros liberalis, in suos saevus fuerit.	
Helena Adiabæorum Regina Hierosolyma profici-		435	
scitur.	ibid.	Herodes fratrem Iosephum in Indæam mittit, ipse	
Helon per decennium index.	132	copias in Galilaam ducit, urbemque Sepphorim	
Hermippi de Pythagora testimonium.	830	capit.	391
Heroes tres per hostium castra excurrunt in Beth-		Herodes Cassi ex Galilæa pecunia sibi demittit.	381
lehem: aquam hauriunt & Danidis afferunt.	195	Herodes quadraginta quinque ex Antigoni facione	
Heroes Danida.	194	interficiunt.	393
Herodes iterum cum Arabibus ad Cana Celsyria		Herodes vehiculo, in quo mater erat, emerso, sibi ip-	
pugnat.	467	violentas manus inferre cogitat.	387

<i>Herodes donatum militibus distribui iubet</i>	465	<i>Idem peruenit</i>	422
<i>Herodes ab Hyrcano in ius vocatus</i>	590	<i>Herodes Antipatri matrem in regiam inducit, & unq; Casari commendat</i>	431
<i>Herodes Alexandro coniugu sua fratri regnum petiturus ipsemet eo potitur</i>	389	<i>Herodes malum simul & cultellum poscens sibi ipsi manus violentas inferre cogitat, Achiabius nepos vero istum praecens</i>	415
<i>Herodes ante pugnam sacra Deo celebrat</i>	605	<i>Herodes Sosia, Praefecta ac militibus ne urbem diriperent pecuniam numerat</i>	396
<i>Herodes hostes adoritur</i>	ibid.	<i>Herodes apud Diospolim cum Arabibus pugnat, & osq; vincit</i>	405
<i>Herodes omnem rem gestam priusquam Vitelli littera superuenirent, Casari aperit</i>	485	<i>Herodes Iesu Phabeti filio pontificatum abrogat in cuius locum Simonem Bacchi filium subrogat, & iusq; filiam in uxorem ducit</i>	418
<i>Herodes Agrippa frater Rex in Chalcide</i>	521	<i>Herodes Antipatro Pherora consuetudinem & mulieribus conenticula interdicit</i>	457
<i>Herodes Artabano Partho fauet</i>	456	<i>Herodes audito quod Hyrcanus recluso Damiás se pulchro tria millia talentorum argenti extulisset, idem facere conatur</i>	437
<i>Herodes ad Pheroram agrotantem visendum venit, eumq; mortuum Hierosolyma sepelit, & publicat. — Eum honorat</i>	456	<i>Herodes quosvis visum est Casari, uno Archelao excepto, conuocat</i>	449
<i>Herodes Agrippa inopiam exprobrat</i>	459	<i>Herodes ad sedatisos compescendos in arce praesidia collocat</i>	416
<i>Herodes a Syru latrones depellit</i>	590	<i>Herodes Antonio deuieto subtristit</i>	408
<i>Herodes per uniuersum terrarum orbem clarescit</i>	609	<i>Herodes odio in filium flagrat</i>	462
<i>Herodes venator summus</i>	ibid.	<i>Herodes Dei templum denovo construere animo concipit</i>	422
<i>Herodes prater animi corporisq; virtutem fortuna quoq; secunda usus est</i>	ibid.	<i>Herodes Manahemum de imperii diuturnitate rogat, & Essenos propter eum in pretio habet</i>	ibi.
<i>Herodes Antipatrum filium expellit ciuitate, ac Hyrcanum auum coniugu interficit</i>	610	<i>Herodes ducturus Alexandri filiam, Samaritanam proficiscitur</i>	398
<i>Herodes Alexandrū & Aristobulū filios praefecit, cū Alexandro materno auro sepelendos iubet</i>	601	<i>Herodes filiorum liberato educat</i>	453
<i>Herodes in Pheroram fratrem excitatur</i>	615	<i>Herodes Pappi caput Pherora fratri mittit</i>	394
<i>Herodes suos in fuga consolatur</i>	387	<i>Herodes Hierosolyma oppugnat</i>	ibid.
<i>Herodes ab Arabibus latrones sibi dedit postulat, & mutuum creditum repetit</i>	444	<i>Herodes a Casare & Agrippa in magno honore habitus</i>	421
<i>Herodes Antipatri & mulierum secreta omnia extorquet</i>	457	<i>Herodes filiam quam Salomes filio nato ē Castolaro collocaturus erat, Pherora filio collocat</i>	440
<i>Herodes cum hostibus pugnat in suburbio</i>	386	<i>Herodes ad Casarem venit, eius beneficia in Antonium collata praedicat similis in eum collaturus si in amicitiam eum reuerteret</i>	410
<i>Herodes Romam nauigat & Casarem Aquileiam usq; persequitur</i>	451	<i>Herodes latrociniis agri agit & excursionibus in Arabiam</i>	404
<i>Herodes Antonium ex Iudaea expellit</i>	378	<i>Herodes 300. talentis Casarem donat</i>	410
<i>Herodes fauores suos promouet, aduersa vero facilius homines quod silianu suppelliciu absumit</i>	397	<i>Herodes dynastia Chalcidius in eligendum summo rum pontificum petit</i>	528
<i>Herodes constat a militum multitudine, ut Hyrcanum regno deponat in Hierosolymam ducit</i>	590	<i>Herodes multos in itinere adiuuat pecunia, plurimum est apud Agrippam mediator</i>	427
<i>Herodes contra latrones in speluncis degentes militum ducit</i>	392	<i>Herodes quibus suae calamitatis fidem adhibens, multis iniussu interfecit</i>	441
<i>Herodes cum Antigono rem discernere in Samaritanam proficiscitur</i>	ibid.	<i>Herodes Casarem & ex cecisum honorifice excipit</i>	450
<i>Herodes Iesu a pontificatu remoto Simonem cuius etiam filiam duxit subrogat</i>	418	<i>Herodes Antoninum a Iure Macharam accusaturus cogitat, eidem reconciliatur & Iosephum fratrem attribuit</i>	395
<i>Herodes coniurationem expiscatur</i>	416		
<i>Herodes ad Malachum Arabum regem pecuniam accepturus proficiscitur</i>	388		
<i>Herodes multa pecunia Antoniam vs Antonium tolleret, inducit</i>	396		
<i>Herodes grauem morbum contrahit</i>	413		
<i>Herodes morbo correptus testamentum condit ac rogns successionem filiu, nepotibus ac amicis relinquit</i>	463		
<i>Herodes populi pacem dimittit, cum reliqui Mas-</i>			

Herodes Chalcidum dynasta & Helcias Silam interficiunt	326	Herodes filios accusat	481
Herodes Iudaeorum primores cōvocat, eiq; facinus hoc commemorat.	464	Herodes Pherora uxorem accusat, eamq; ut illam ablegat, iubet	455
Herodes Hierosolyma redit, multitudinem in concionem aduocat, rationem ei sua peregrinationis exponit, ac quartam tributorum partem remittit	429	Herodes varia fortuna usus	466
Herodes duos satellites in Davidu manu mēto amittit	437	Herodes ab Antipatro patre persuasus à bello contra Hyrcanum desistit	591
Herodes ab Antonio & exercitu honorificè exceptus	393	Herodes Antonio contra Augustum auxilia pollicetur	404
Herodes ad Antonium Samosatam oppugnantem properat, in itinere multos barbaros trucidat ibid.		Herodes filiu reconciliatus	433
Herodes Antipatriblanditiis adductus, sponsalia reformat	621	Herodes à Mariamme uxore non blande exceptus	411
Herodes Macharantem magno muro ac turribus amplectitur	803	Herodes plurima peregrina instituta introduct	413
Herodes Cafari conciliatus	447	Herodes nouam legē sanctā, ut per fossos parietem in seruitutē extra regni terminos vendere licet	426
Herodes regno excedere iussus, in Egyptum abit, dehinc in mari diu iactatus, tandem Romam peruenit, ubi Antonio qua ipsi contigerant, recenset	386	Herodes Hierosolymu duos exces munit Antonia, ibid. Samaria, ibid. vel Sebaste.	416
Herodes duplex periculum suspicans castellum sibi ad refugium parauit	311	Herodes Quintilio Vato iudice filium in ius vocat	459
Herodes Davidi sepulchrum spoliat	437	Herodes à desertoribus in Galilea paenas exigit	393
Herodes Alexandri & Aristobuli criminationibus aurem praebeat	446	Herodes in Alexandriam ut clam regno suo insidiam inuohitur	399
Herodes a tentum Iudaei apud Antonium accusatus	385	Herodes Caesarem plurimis muneribus donatum in Egyptum delinquit	410
Herodes cum in difficilibus tum in iucundis rebus solus Agrippa proximus	427	Herodes tertiam tributorum partem remittit	418
Herodes Hierosolymu, Phasaelus vero extra urbem constitutus, in capitu diuinitus versantur	594	Herodes Antonio rescribit & causas cur Aristobulum mittere non possit, indicat	371
Herodes in ius vocatus cum comitatu comparat	378	Herodes foru bona, domi vero aduersa fortuna vitatur	430
Herodes in compescendo alienigenarū auxiliis multum negotii habet	377	Herodes Alexandrum & Aristobulum Romam ad Caesarem mittit	419
Herodes in Galilea cum hostibus pugnat, eos vincit, ac uniuersam Galileam in suas partes traducit	394	Herodes Antipatro amicu liuere, ut eum Roma domum reuocaret, scribit	458
Herodes consolatur & cohortatur milites	387	Herodes Antipatro ad minzendam filium arguentiam honoribus exultat	430
Herodes in senio impatiens & amarulentus	463	Herodes populo se templum extructurū exponit	422
Herodes ex Italia domum reuersus contra Antigoniū copias ducit	390	Herodes ab hostibus vulneratur	394
Herodes à Parthi accitus in uenatione occiditur	481	Herodes Rex in Chalcide moritur, eiq; in regno Agrippa succedit	467
Herodes Mariammen Hyrcani ex filia neptem ducit	383	Herodes Antipatro, ne cum Pherora vel eius coniuge unquam colloqueretur, edicit	455
Herodes fratrem in Idumaeam mittit, ipse copias in Galileam ducit, urbemq; Sephorim capit	392	Herodes militibus de suis facultatibus multum peruenia largitur	603
Herodes eubaria exercitus procurat	391	Herodes à Salome motus utring, filium vincit, & separatora afferuari praecipit	611
Herodes populum sacramento obstringit	421	Herodes contra Alexandrum & Aristobulum indiciū cogit	ibid.
Herodes Antipatulo Ananeli loci pontificatu conferre cogitat	400	Herodes in iudicio filios accusat	ibid.
		Herodes Antipatrum praeter reliquos filios amans, plorimag, in eum beneficia contulit	626
		Herodes Sephorim ciuitatem capit	591
		Herodes aduersus latrones in speluncis degentes animu dirigit	599
		Herodes Hierosolymam cingit obsidione ac praconu	uocet

<i>Voce eius aduenerit declarari iubet</i>	598	<i>resolymam petere</i>	597
<i>Herodes splendida oratione ad populum tribus filius regni honorem attribuit</i>	611	<i>Herodu in iudicio contra Antipatrum accusatio</i>	626
<i>Herodes filium non regnum, sed regni honorem tradidit</i>	612	<i>Herodu consiliarii Alcxandra instigatum ei per nuncium significant</i>	418
<i>Herodes ad filios orationem defecit</i>	612	<i>Herodu copias hostes à mœnibus arcens</i>	391
<i>Herodes oratione sua fratrum dissensionem radicatus non sustulit</i>	612	<i>Herodu legatos Caesar in festo negotio dimittit</i>	445
<i>Herodes nepotes dissondas</i>	620	<i>Herodu uxor in patris aedes peruenit</i>	486
<i>Herodes in Antigenum moenit</i>	597	<i>Herod. dua filia virginis Pherora filium docata</i>	475
<i>Herodes Pappum Antigoni militum Ducem obtruncat</i>	602	<i>Herodu de Mariamme ac iosepho suspicio</i>	610
<i>Herodes coram Augusto dissimulatione remota verum ingenue fatetur</i>	606	<i>Herodu filii ex septem uxorib. suscepti</i>	620
<i>Herodes propter uxoris necem misere affectus</i>	423	<i>Herodu familia ab Antigono in Massada oppugnata</i>	390
<i>Herodes comestatus copiam parat</i>	598	<i>Herodu error puniendus & inexcusabilis</i>	451
<i>Herodes decem cohortibus comestatus Hierichunta peruenit</i>	598	<i>Herodu milites cum Iudaei per quinque menses obsequium tolerauerant. ciuitatem irrumpunt</i>	602
<i>Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renouant</i>	441	<i>Herodu beneficentia & liberalitas in cunctis</i>	609
<i>Herodes Pheroram cum uore eiicit</i>	623	<i>Herodu nouem uxores</i>	453
<i>Herodes Pirae maiorem portam fabricat</i>	608	<i>Herodu coram Augusto Casar oratio</i>	330
<i>Herodes Iosepho, ut uxorem interficeret, clam mandata</i>	610	<i>Herodu ad Casarem proptantius mandata</i>	409
<i>Herodes Romae in Senatum intruissus, Rex declaratur</i>	389	<i>Herodu tres Eunuchi, Alexandrum innatum contraparentem odium alere fatentur</i>	442
<i>Herodes Alexandrum in vincula coniecit, & in amicorum eius tormenta pergit</i>	615	<i>Herodu progenies intra 100. annos penitus sublata</i>	387
<i>Herodes Alexandrum apud Casarem accusat</i>	611	<i>Herodu testamentum mutatum</i>	446
<i>Herodes Antipatri, ut reuersionem suam maturaret, scribit</i>	625	<i>Herodu ad militum gratiam in alio & testamentum lectum</i>	466
<i>Herodes clam nocte ad Idumaeam profectus</i>	595	<i>Herodu in medio Euphratis commissum</i>	485
<i>Herodes graniorum in fuga Partibus Iudaeos expulsi</i>	595	<i>Herodu regnum</i>	416
<i>Herodes Dorydem Alexandri matrem omni ornamento spoliata expellit</i>	623	<i>Herodu mortuus horrendus</i>	464
<i>Herodes ex spectaculo non magnam gratiam reportat</i>	415	<i>Herodu caduere magna Pompe Herodum deservit</i>	487
<i>Herodes patris necem in Malicho cogitat oleisci</i>	592	<i>Herodu fortitudo</i>	590
<i>Herodes accuratam diligentiam & sumptus non exiguos in structuris confert</i>	418	<i>Herodu erga Phasalem fratrem amor</i>	596
<i>Herodes magnifico sepelitur</i>	630	<i>Herodi Augusti. Arabiam quoq. uultu trahere, quod consilium ipsius litera tradita mutant</i>	448
<i>Herodu in Augustum Casarem merita</i>	606	<i>Herodi mortem fratris senectus manifesta significat</i>	601
<i>Herodu regno. Anton. Casar finium partem addidit</i>	606	<i>Herodi infidia fructuosa</i>	595
<i>Herodu de latronib. victoria</i>	599	<i>Herodu à Roma littera veniunt qua Acmen à Casare occisam, & Herodi liberam potestatem Antipatri puniendi reuocam. sibi ostendunt</i>	465
<i>Herodu ex Mariamme liberi suscepti</i>	610	<i>Herodi Antoninus, ut Aristobulum ad se mitteret, scribit</i>	399
<i>Herodu carnaculum dimisso concubis confectum comedit</i>	601	<i>Herodem in aula calumnij & cadib. versata uita sua tædet</i>	446
<i>Herodu mater ac soror Mariammen calumnijs infestantur</i>	412	<i>Herodem Anton. in Arabum bellum uertore iubet</i>	406
<i>Herodu ad uictoris portentosis oratio</i>	604	<i>Herodem Anton. ad se accersit, qui regni curam Iosepho committit, eiq. clam ut Mariammen interficeret, mandat</i>	402
<i>Herodu propositum Massada & Lappa captis, Hierosolymam petere</i>	597	<i>Herodem Romanis Iudaeorum Regem orant</i>	597
		<i>Herodem Hyrcanus absoluit</i>	590
		<i>Herodem Anton. amore, Antigoni uero odio persequitur</i>	380

<i>Herodius cui Imperator propter Agrippam fratrem pepercerat, Herodem ultro in exilio comitatur</i>		<i>Hyrcanus cum Antiocho soluta obsidione se duas facit</i>	351
426		<i>Hyrcanus multas Syria urbes capit, & templum in monte Garizin desolat</i>	351
<i>Herodion</i>	595	<i>Hyrcanus sibi ipsi manum inserit</i>	319
<i>Herodum castellum pro rerum omnium copia ciuium esse videbatur</i>	740	<i>Hyrcanus & seniores Regiam antequeniunt, & Aristobolum accusant</i>	364
<i>Herodotus halicarnassus de Iudaeorum circumci- sione</i>	831	<i>Hyrcanus Pontifex, Antipater vero Iudae procurator declaratur</i>	129
<i>Herodotus Aegyptiorum Regum nomina non re- censet</i>	215	<i>Hyrcani matru magnanimitas & constantia</i>	578
<i>Herodotus de Senacheribo</i>	261	<i>Hyrcani facilia</i>	318
<i>Hirami & Salomonu amicitia</i>	842	<i>Hyrcanus & Iudaeorum legatio Antonio coronam auream offerent, ut Iudaei a Caesare capti in li- bertatem vindicaret, rogat</i>	384
<i>Hirami & Salomonis problemata</i>	872	<i>Hyrcani ad Caesarem legati</i>	379
<i>Hirami Regu genealogia</i>	828	<i>Hyrcani ortus & indoles</i>	316
<i>Hyrcanus ab inuidis contra Antipatrum eiusque filios instigatur</i>	590	<i>Hyrcani legatos M. Antonium & P. Dolabella in seipsum introducunt</i>	380
<i>Hyrcanus a Pharisaeis ad Saducaeos deficit</i>	354	<i>Hyrcani uita</i>	409
<i>Hyrcanus expiscatus quid alii sint donaturi, plus alui omnib. donat, ob quod alio honorifico affi- citur munere</i>	318	<i>Hyrcano Babylone a Iudaeis ingens honor habetur,</i>	388
<i>Hyrcanus rursum ab improbi irritatur</i>	690	<i>Hyrcano in templo per vocem filiorum de Antio- cho victoria nunciatur</i>	353
<i>Hyrcanus & Pharisaei hostes</i>	354	<i>Hyrcanum Caesar in pontificatu confirmat, Anti- patrum ciuitate Romana donat</i>	357
<i>Hyrcanus ingentem pecunia vim ex Davidu mo- numento profert</i>	351	<i>Hyrcanum Hierosolymu, Caesare permittente, manui restituit</i>	376
<i>Hyrcanus Pontifex declaratur</i>	585	<i>Hyrcanum Herodes occidi imperat</i>	409
<i>Hyrcanus munitionu castrum adificat</i>	319	<i>Hyrcanum Antipater ut ad Aretam Regem Ara- bia confugeret, eiusq. auxilio regnum repeteret, hortatur</i>	583
<i>Hyrcanus Alexandri filius, natu maximus Ponti- fex declaratur, post ad regiam dignitatem eue- hitur</i>	582	<i>Hyrcanum Herodes in summo honore habet</i>	389
<i>Hyrcanus a fratrib. in itinere circumuentus, stre- nue se defendit, quosdam etiam e medio tollit</i>	318	<i>Hyrcanum Herodes e medio tollere statuit</i>	499
<i>Hyrcanus moritur</i>	354	<i>Hieremias captiuitatem Babylonicam pradicat</i>	265
<i>Hyrcanus paternum honorem Pontificiu assqui- tur</i>	578	<i>Hieremias a Babylonia duce exemptus e carcere, ma- gni pretij muneribus afficitur</i>	271
<i>Hyrcanus cognito, quod Herodes regnum affectus sit, ad eum reuertitur</i>	395	<i>Hieremias Hierosolymorum subuersionem pradicat</i>	266
<i>Hyrcanus & Phasaelus a Parthis capti</i>	387	<i>Hieremias quando vixit</i>	265
<i>Hyrcanus obsidet Samaritan</i>	353	<i>Hieremia liber exstus</i>	265
<i>Hyrcanus ingentem pecunia summam ex Davidu sepulchro aufert</i>	578	<i>Hieremia accusatio & absolutio</i>	265
<i>Hyrcanus amicitiam cum Romanis renouat</i>	392	<i>Hieroboanus in Aegyptum profugit, ubi usque ad Salomonu obitum manet</i>	219
<i>Hyrcanus astidum enim Arabibus bellum gerit</i>	319	<i>Hieroboanus Salomonem inestlat</i>	218
<i>Hyrcanus, dum fratres intestinu bellu laborant, in pace uiuit</i>	352	<i>Hieroselyma & templum depradatur</i>	122
<i>Hyrcanus Pontifex</i>	362	<i>Hieroselyma quondam Solyma vocata, cuius nomi- nis & Homerus meminit</i>	176
<i>Hyrcanus infanti perit</i>	409	<i>Hieroselyma ab Herode obfessa</i>	602
<i>Hyrcanus Samaritan capis</i>	353	<i>Hieroselyma a Sulaco Aegyptiorum Rege spoliata</i>	179
<i>Hyrcanus & Antipater Pompeij auxilium imple- rant</i>	583	<i>Hieroselyma Titus obsidet</i>	573
<i>Hyrcanus patria amans gratiam ab Herode expe- dat</i>	398	<i>Hieroselyma ab Herode eo die, quo ante 27. annos a Pompeio expugnata</i>	396

<i>Hierosolyma quinq̃ies prius capta , tunc iterum</i>	Horrendus in hostium acie terra motus	141
<i>vastata est</i>	796	
<i>Hierosolyma Rom.papulo stipendiaria</i>	379	
<i>Hierosolyma Iudae metropoli radicibus fundamen-</i>		
<i>tis eruita</i>	815	
<i>Hierosolyma Pompeio partim tradita , partim obse-</i>		
<i>sa</i>	369	
<i>Hierosolyma per decem & octo menses obsessa , tan-</i>		
<i>dem capiuntur</i>	269	
<i>Hierosolyma obsessa</i>	268	
<i>Hierosolyma expugnata</i>	395	
<i>Hierosolyma pari capta , eiusq̃ habitatores interfe-</i>		
<i>ci</i>	121	
<i>Hierosolymis dolo captis , Iudae in Aegyptum abdu-</i>		
<i>cuntur</i>	305	
<i>Hierosolymitani legati in Galilaea haud accepti</i>		
SS 7		
<i>Hierosolymorum mania absoluta</i>	292	
<i>Hierosolymitanum templum lustratum</i>	325	
<i>Hierosolymitana arx munita</i>	335	
<i>Hierosolymitanorum legati in Iehu domicilium se</i>		
<i>so recipiunt</i>	558	
<i>Hierosolymitano fundis fugatis , Iesus</i>	117	
<i>Hiericho</i>	96	
<i>Hiericho capta , homines trucidati , urbi prostrata</i>		
<i>& incensa</i>	115	
<i>Hierichuntu mania sponte sua collapsa .</i>	114	
<i>Hierichuntu speculatores explorant</i>	113	
<i>Historia de uxore Lemita</i>	122	
<i>Historia Nabuthi ob pradium Achabo denegatio-</i>		
<i>lapidati</i>	230	
<i>Historia de Antiocho Epiphana</i>	320	
<i>Historia libri Exodi</i>	52	
<i>Historia Deuteronomii</i>	301	
<i>Historiarum Biblicarum finis</i>	350	
<i>Historiographi quidam perfidiam ac sacrilegium</i>		
<i>Antiochi regere conantur</i>	847	
<i>Historiographi quidam Hispaniam unam tantum</i>		
<i>modo esse civitatem arbitrati sunt</i>	324	
<i>Historia huius conscribenda causa</i>	574	
<i>Historiographus qui dicendus</i>	572	
<i>Historiographi Gracibellum Iudaicum silentio pra-</i>		
<i>tererunt</i>	572	
<i>Homicida lex</i>	108	
<i>Homo sui interitus author non est</i>	18	
<i>Homines ambitioni & auaritia dediti , nihil non</i>		
<i>audent</i>	173	
<i>Homines quidam nocentissimi necessitate debitorum</i>		
<i>forum & scripta publica concremant</i>	300	
<i>Honor Mardochei oblatus</i>	297	
<i>Honor Danielis</i>	277	
<i>Honor parentum</i>	355	
<i>Honor magistratus</i>	103	
<i>Honores mutant mores</i>	160	
	I.	
	I	
	<i>Aber in Gilead , qua auxilium contra Bentami-</i>	
	<i>tas negauerant , destruitur</i>	124
	<i>Iabin , Rex Chananeorum , Israelitas subiugat</i>	126
	<i>Iacob Iosephum , tanquam iam extinctum luget</i>	41
	<i>Iacob filios cum munerib. mittit in Aegyptum</i>	46
	<i>Iacob propter absentem Simeonem & Beniamin ab-</i>	
	<i>legendum sollicitus</i>	46
	<i>Iacob defossus Labani Diu Bethel proficiscitur</i>	37
	<i>Iacob & Simeon Iudae Galilai filius , crucis supplicio</i>	
	<i>affecti</i>	533
	<i>Iacobus mercedis loco petit Racheli coniugium</i>	
		34
	<i>Iacob se sacrificaturum votum Deo facit locumq̃</i>	
	<i>nominat Bethel , id est . domicilium Dei</i>	33
	<i>Iacob in Mesopotamiam pervenit Carras ad cognationem matris</i>	33
	<i>Iacob ad Esau fratrem nuncios mittit</i>	36
	<i>Iacob fratrem munerib. reconciliat</i>	36
	<i>Iacob ludatur cum spectro , & vocatur Israel</i>	36
		36
	<i>Iacob Esau fratrem accedit</i>	36
	<i>Iacob pervenit ad Scenam</i>	37
	<i>Iacob . statui anno 147 . moritur</i>	51
	<i>Iacob . in Hebrone sepultus</i>	51
	<i>Iacob . dum Iosephi statum ex filio cognoscit , maxi-</i>	
	<i>mopersunditur gaudio</i>	50
	<i>Iacobus in Aegyptum filios frumentatum mittit</i>	
		44
	<i>Iacobus cum uxoribus , filijs & gregib. in scio socero</i>	
	<i>proficiscitur</i>	35
	<i>Iacobus quin expiraret pra nimia latetia parum ab-</i>	
	<i>fuit</i>	51
	<i>Iacob septimus frater iunior ceteris ad supplicium</i>	
	<i>ducitur</i>	874
	<i>Iacob . Domini nostri Iesu Christi frater ad lapidan-</i>	
	<i>dum traditus</i>	539
	<i>Iacob . cum Pharaone Rege loquitur , & inhabitantem accipit Helispolin</i>	51
	<i>Iacobi ad Labani accusationem responsio</i>	39
	<i>Iacobi contra Labanum accusatio</i>	36
	<i>Iacob . cum Labano colloquium</i>	34
	<i>Iacobi filij . praesertim Iudae , ut Beniamin peregrinationi committat , urgent</i>	46
	<i>Iacobi filij veniunt in Aegyptum , & Simon libe-</i>	

<i>ratur</i>	<i>ibid.</i>	<i>Ieu in Regem ungitur, Deo se mandante</i>	244
<i>Iacobi cum Rachel colloquium</i>	83	<i>Ieu Rex Israelis</i>	230
<i>Iacobi progenies</i>	50	<i>Ieu posteru regnum promittitur</i>	247
<i>Iacobi filij acensantur furis</i>	47	<i>Iezabel</i>	229
<i>Iacobe Rachel loco Lia in thalamum inducitur</i>		<i>Iezabelam Elias fugit</i>	229
34		<i>Iezachiel templi vastationem pradicat</i>	267
<i>Iacobe Deus apud iuramenti puerum apparet</i>	50	<i>Iobab prafectura sua metueni, Abenerum primu</i>	
<i>Iaddus Pontifex, cuius frater Manaffi Sanaballa-</i>		<i>calumniu, mox infidji adortum, vita defefo pri</i>	
<i>tiu filiam uxorem ducit</i>	300	<i>uat</i>	173
<i>Iadeniu prophetiam Ieroboamo Plendopropheta of-</i>		<i>Iobab inuffu Regu Priam in hofte mittit</i>	182
<i>fufear</i>	221	<i>Iobab Danidem per literas ad Rahatha exciditum</i>	
<i>Iaol Siffetam ferro clauo interficit</i>	127	<i>vocat</i>	199
<i>Iaphthedux Ifraelitarum creatur</i>	131	<i>Iobab & Abifam ufq; ad folu occafum Abeneru</i>	
<i>Iaphis legatos mittit ad Regem Ammanitarum</i>		<i>perfequantur</i>	171
131		<i>Iobab dato receptui figno fuos cohibet</i>	172
<i>Iaphth votum facit</i>	131	<i>Iobab contra Sabauo pauci copii, Amafain</i>	
<i>Iaphth Ammonitas fundit fugatq;</i>	131	<i>colligente exercitu cunflante mittitur</i>	193
<i>Iaphth filiam maifas</i>	132	<i>Iobab Amafam ingulat</i>	194
<i>Iaphth moritur</i>	132	<i>Iobab Sabauum in urbe Abetmachao circumuallat</i>	
<i>Iaphthi Noe progeniti progenies</i>	20	194	
<i>Iardis flua ab Romanu cinffa</i>	306	<i>Iobab interfecit, in cuius locum Banaia furo-</i>	
<i>Iafon & Menelaus feditionem concitant</i>	300	<i>gatur</i>	294
<i>Ieiunium & fupplicationes ad Deum pro falute</i>		<i>Iobab Abfatamum interimis</i>	189
<i>fu populi</i>	295	<i>Iobab incendio agri renouatus, reconciliat Abfale</i>	
<i>Ieiunium precei & fupplicationi Ifraelitarum in Ma-</i>		<i>num patri</i>	185
<i>phatim</i>	141	<i>Iobab cum exercitu lugens urbem ingreditur</i>	190
<i>Iefus Iordanem traiecit cum copii</i>	114	<i>Iobi & Abifai acies</i>	180
<i>Iefus monumentum extruit ad Iordanem</i>	<i>ibi.</i>	<i>Iobi victoria</i>	181
<i>Iefus exploratores mittit ad Hierichunum</i>	113	<i>Iochimus fuis iochania rex iuda</i>	267
<i>Iefus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus</i>		<i>Ioannes in Gifchala</i>	548
319		<i>Ioannes Hyrcanus optime robur per annos triginta</i>	
<i>Iefus facerdotio primatur, in cuius locum Onias Me-</i>		<i>trei adminiftratu moritur</i>	578
<i>nelau dictus, furogatur</i>	319	<i>Ioannes apud Tiberiadem aqua calida feneri cupit</i>	
<i>Iefus cum copii urbem circumambulat</i>	114	<i>Ioannes iofephii fuffeffus animo fort inique</i>	551
<i>Iefus nemini prater Rachab parcere iubet</i>	<i>ibi.</i>	<i>Ioannes iofephio imperio abrogato Galilea praeffe cu-</i>	
<i>Iefus Pontifex & Zerobabel principi altare adifi-</i>		<i>pit</i>	555
<i>cant</i>	286	<i>Ioannes Gifchala</i>	809
<i>Iefus cum Gabonitibus fudus facit</i>	116	<i>Ioannes & Simon in eloacu inuenti capiuntur</i>	
<i>Iefus a Iofephoe arte captus</i>	550	797	
<i>Iefus Iatronum princeps</i>	550	<i>Ioannes matris amore offummatu victoriam a-</i>	
<i>Iefus Gamalielu filius Pontifex</i>	541	<i>mittit</i>	577
<i>Iefus Damnei Anano Pontifici fuccedit</i>	539	<i>Ioannes qui & Hyrcanus Simonu filius</i>	577
<i>Iefus Saphia filius Iofephoe infidias ftruit</i>	552	<i>Ioannes iuda frater ab Amorai filiu interfecit</i>	
<i>Iefus Chriftus a Pulato crucifixus</i>	483	335	
<i>Ieremias Iuadei deditonem</i>	268	<i>Iean iofephum interficere conatur</i>	549
<i>Ieroboam idololatriq; fuafor</i>	220	<i>Iean lucri cupidus</i>	548
<i>Ieroboam impietas</i>	223	<i>Iean infidia</i>	549
<i>Ieroboami contra Abiam, Iuda Regem, expeditio</i>		<i>Iean Ifraelitarum & Samaria Rex</i>	250
224		<i>Iean ioado Pontifex auxilium in Regu creatur</i>	247
<i>Ieroboami mors</i>	224	<i>Iofeph fublatio</i>	250
<i>Ieroboami filio agrotante, mater ad Achiam Pro-</i>		<i>Iofeph, vinente ioado pietas</i>	248
<i>phetam mittitur</i>	223	<i>Iofeph, ioado mortuo, impietas eiusq; per Prophetam</i>	
<i>contra Iofeph feceri pofteru ager attributus</i>	121	<i>taxatio</i>	249

acer j. ne i. ludan Egloni familiaritatem sese in-	Iosaphatus magistratus & iudex constituit	237
nuas 226. Ioder Eglonem trucidat	Iosaphatus exercitus 233. cum Achabo in Syro ex-	
Ionathas coniunx profugii 158. Ionathas & David	pediit ibid. Iosaphati mors	240
in agro conveniunt ib. Ionathas 164. prius ver-	Iosephus & Azarias a Gorgia villi ad duo millia	
beratus vinum exfusum est	militum amittunt 327. Iosephus in carcerem	
Iudas Iuda fratri communis Iudaeorum suffragiu	fratres includit 45. Regum facultates recuperat	
succedit	548. bello Iudaeico semper interfuit	823
Ionas a ceto denotatus ac venenatus, Ninivitu pra-	Iosephus Roma belli Iudaici historia conscripsit ibi.	
dicas	Iosephus collegae Hierosol. remittit 548. Iosephus a	
Ionathas Davidem consolatur, mortem ceterorum negat	Ionatha tortatu Catulli falso accusatur	818
de solo Ammon diligenter perquirendum ceteris 183	cum quinq. fratribus Pharaonis regem accedit 51.	
apud Machmam degit, patriag. desertores punit	Ptolemao omnia profectus, honorifice accipitur	
336. amicitiam cum Davide iurando con-	335. Iosephus uxorem ducit in Aegypto, ex qua	
firma 157. David signa regum animus decla-	genitus Manassim & Ephraim 44. a fratribus	
rantia constituit 158. & Symon Hierosolyma &	agnoscitur 49. quintam fructuum partem Re-	
arcem reficiunt 346. Ionathas & Simon Amo-	gi pendere iubet 51. hanc historiam non Hebraice	
rais filii Iohanni fratri mortem ulciscuntur 335	sed peregrina lingua, Graca nimirum conscripsit	
legatione cum muneribus missa ad Demetrium,	11. Ioseph. adulterium iterum denotat 41. vesti-	
vi praesidia de Iudaea castellum ceteros rogat 343	bus mulieri relicto aufugit ib. fratribus incognitus	
Ionas a Teo qu Ninivegnus proficiens in iussu navi-	eor salutat & Benjamin 46. in carcerem con-	
gium conscendit. & in mare precipitatur 252	ducitur 42. libros suos plurimum venundat 423	
Ionatham in Arabiam proficiscitur, & Nabathae	Iosephus fratres Simeon et Iacob dimittit	45
vastat 346. Demetrium muneribus placat 342.	Ioseph. & Mariam apud Herodem accendit 402	
Davidem amat, patri voluntatem ei nunciat,	Ioseph. libatur vinculu 43. cum Tito Roma pro-	
simulq. consulit, ut saluti sua fuga proficiat 155	ficatur, & a Vespasiano honorifice accipitur 518	
parentis praclaras Davidi regebat commemor-	Galliae praes. septuaginta viros sibi adiungit	
rat, orant. ne tantopere in eiusmodi virum fami-	543. in desertum incidit	560
at ibid. Davidi mollium patrem indicat 156.	Ionatha ei, adhaerentium dolus	ibid.
Pontifex exercitum colligit 337. ob accepta be-	Iosephus Cabl Simonis filii pontifex 539. seditionem	
neficia operam suam Tryphoni contra Demetrii	absq. sanguine effuso compescit 559. confesso	
offeri & prebet 344. Saducaei Hyrcanum con-	navigio Tiberiada petit 553. sacerdotibus capti-	
tra Phariseis inflammat 354. victor Aetorum	vis absque votum impetrat 545. sacum delibatas	
vsq. persequens, Vagonu sanum concremat, octo	566. Galileorum primatibus Ionatha & Tiberi-	
millia hominum in eo exurens 341. a Triphone	ensem iniurias denarrat 562. Hierosolymitano	
interficitur 348. renouat amicitiam cum Ro-	rum concilio iussu in Galilea manet 547. relicto	
manis & Lacedaemoni 345. cum arinigeo clam	Iusto ad historiam redit 565. legatorum facum	
hostium castra ingreditur 143. in Palaestinarum	intelligit	561
exercitu quosdam trucidat, reliqui se in vicem in	Iosephus Eliami per unum diem pontifex	464
vadunt, & dant se in fugam 148. Ptolemao oc-	Iudas Saphai & Matthias Margaloti exiit ib.	
curret, & ab eo honorifice excipitur 342. Am-	Ioseph. propter Tiberienfes periculum expositu	
moni dat consilium, quomodo optatu potius va-	Iosephus seditiones, ut a bello Romano inferendo de-	
leat 184. cum fratre in Babilonia obfessu 336. fu-	sistant. debortatur, unde in odium & suspitione	
gat Demetrii milites 345. cum suis captus 562.	incidit	545
a Tryphone per insidias captus interficitur 377.	Iosephus in alio periculo versatur	552
Iohanni ut ad se veniat, scribit 561. Ionatha, A-	Iosephus legatu iterum scribit	557
nani filio pontificatus restituitur, quem ille reci-	Iosephus mulieribus Herodo mandatum de Mari-	
pere recusat, & Matthias fratri deserti rogat 523	amiae interficienda aperit	400
Ionathas & collegarum adversus Ioseph. consiliu 562	Iosephus frumentum in Galileam transmittit	551
sociorum par manibus interit, nonnulli vini capti	Iosephus in Neapolitanum	ibid.
ad Catullum perducuntur 528. desiderium omnis	Iosephus Tiberienfes ex custodia dimittit	553
Hierosolymu capit	Iosephus ex Pontificali Asmanarum genere 438	
Iosephus ex Gallia discedere cogitatur 556. Ionatha	Iosephus Ptolemao spolia reddere conatur	551
epistolae perle, it	Iosephus populum ad misericordiam movet	ibid.
Iosaphatus cunctis veterum venenat	Iosephus tres in crucem suffixos liberat	568

<i>Iosephus regior clam dimittit</i>	553	<i>Iosepho parenti rem totam significat</i>	556
<i>Iosephus ipse bello Iudaico interfuit</i>	570	<i>Iosepho Iesus bellum infert</i>	550
<i>Iosephus ex solitudine in urbem redit, & Phariseorum</i>		<i>Iosepho Tiberiensis plebi obuiam venit</i>	549
<i>placitu se addicit</i>	545	<i>Iosepho perpetua Caesarum beneuolentia manet</i>	568
<i>Iosephus pene oppressus, inopinato periculo euadit</i>		<i>Iosepho Potipharu uxor secundas machinas admo-</i>	
561		<i>net</i>	41
<i>Iosephus omnes Iudaorum sectas cognoscit</i>	544	<i>Ieramus, Iosaphati filius, Rex Hierosolymorum</i>	
<i>Iosephus annos triginta natus, nulli mulieri vim in-</i>		240	
<i>fert, & nihil sibi obtrudi patitur</i>	549	<i>Ieramus Elisao mortem minatur</i>	241
<i>Iosephus Cane in Canthara Pontificis surrogatur</i>		<i>Ieramus a Moabitarnm rege auxilium petit</i>	239
<i>locum</i>	528	<i>Ierami cades</i>	245
<i>Iosephus Tiberiadem capis</i>	569	<i>Ierami scelera ab Elia per literas accusantur</i>	244
<i>Ioseph defectionu auctores iniectu vinculis Iodapa-</i>		<i>Ierami impietas</i>	243
<i>tam mittit</i>	ibid.	<i>Ierami expeditio in Ramasham</i>	244
<i>Iosephus Hebrae & Gracelitteratura peritus</i>	543	<i>Ieramus Elisau, ut Syrorum insidias caueat, ad-</i>	
<i>Iosephus historiam hanc in Hebraica lingua ante</i>		<i>monet</i>	240
<i>conscripsit</i>	557	<i>Ioa Elisau, a se Syro ter vincendos, pradicat</i>	250
<i>Iosephus centum legato Hierosolyma mittit</i>	559	<i>Iosua verum Dei cultum restaurat</i>	263
<i>Iosephus regior in fugam compellit</i>	567	<i>Iosias Rex Iuda</i>	ibid.
<i>Iosephus Matthia filius natus</i>	544	<i>Iosephum Herodes interfecit, & Alexandram in</i>	
<i>Ioseph. cum copii contra Gabara proficiscitur</i>	558	<i>carcerem conici iubet</i>	403
<i>Iosephus in Galilea viam obseruat</i>	ibid.	<i>Ienici Iudai apud Agrippam de indigenarum in-</i>	
<i>Iosephus inuicorum calumniu appetitus</i>	568	<i>iuriu conquerruntur</i>	427
<i>Iosephus in Aegypto Potipharu venditur</i>	41	<i>Iosua in duas partes copias diuidit</i>	117
<i>Iosephus a statu anno 119. moritur</i>	52	<i>Iosua disidendam regionem, & duas tribus cum</i>	
<i>Iosephi patientia in vinculu</i>	42	<i>dimidia remittenda hortatur</i>	113
<i>Iosephi consilio tolerabilior euadit ventura sterili-</i>		<i>Iosua ad metiendam & disidendam terram quos-</i>	
<i>tas</i>	44	<i>dam mittit</i>	ibid.
<i>Iosephi calliditas</i>	556	<i>Iosua Chananaorum regionem nonem tribubus &</i>	
<i>Iosephi ossa</i>	61	<i>dimidia Manassu diuidit</i>	ibid.
<i>Iosephi libros quidam blasphemant</i>	823	<i>Iosua unicuique tribui, ut ex sua sorte Chananao-</i>	
<i>Iosephi ossa in Chananaum translata</i>	52	<i>rum reliquias tolleret praecepit</i>	119
<i>Iosephi dimittit & liberi</i>	316	<i>Iosua Israelitarum dux designatur</i>	68
<i>Iosephi somnii interjunctio</i>	39	<i>Iosua & Caleb populum compescunt</i>	86
<i>Iosephi fratres eum tollere decernunt</i>	ibid.	<i>Iosua moritur</i>	121
<i>Iosephi fratres peccata in eum commissa deplorant</i>		<i>Iosua domicilium ad Sicima</i>	ibid.
45		<i>Iosua postrema ad seniores & magistratus Hebrao-</i>	
<i>Iosephi somnium</i>	39	<i>rum adhortatio</i>	ibid.
<i>Iosephi cum Iesu de 20. aureis rixa</i>	561	<i>Iosua adeo, qui ex regione ultra iordanem sita, mi-</i>	
<i>Iosephi cum Iesu colloquium</i>	ibid.	<i>litabant, oratio</i>	119
<i>Iosephi oratio & conspectio coram aduersariis</i>	552	<i>Iosua ad Deum precatio</i>	155
<i>Iosephi ad Ionathan responsoriale</i>	557	<i>Iosua Moysi sibi successorem designat</i>	100
<i>Iosephi infortunium hostibus animos addit</i>	567	<i>Iosua Moyses hortatur</i>	111
<i>Iosephi erga hostes benignitas</i>	550	<i>Iothan apoloza Sicimitu in Gedeonem ingratiitudi-</i>	
<i>Iosephi religionu cura</i>	ibid.	<i>nem obicit</i>	129
<i>Iosephi ad Ionathan mandata</i>	557	<i>Iouem Olympium Caius Memmiam Regulum Ro-</i>	
<i>Iosephi naufragium</i>	544	<i>mam transferre iubet</i>	506
<i>Iosephi somnium mirabile</i>	555	<i>Iozus Rex Iuda</i>	267
<i>Iosephi stratagemata</i>	553	<i>Iubal Musica inuentor</i>	15
<i>Iosephi fratres eum a seru denotatum patri per sua-</i>		<i>incendunt & tyrannus se sollicitates ab Alexandro,</i>	
<i>dente</i>	40	<i>ut interueniendum Herodem interficerent, fa-</i>	
<i>Iosubi fratres in uia Aegypti prehendunt</i>	47	<i>tentur</i>	446
<i>Iosephi ad lectorem adhortatio</i>	12	<i>Iudaeus populus Regi, ut orientalem instauraret</i>	
<i>Iosephi ad eum Tiberiensem adhortatio</i>	549	<i>porticum suadet</i>	540

<i>Iudas hostium phalangem trucidat, ipse circum-</i>		<i>Iudai seditionu & pugna causam in Samaritanas &</i>	
<i>uentus vulneratur & interficitur.</i>	333	<i>Cumanum referunt.</i>	335
<i>Iudas seducit facit cum Romanu.</i>	332	<i>Iudai veriti, ne Herodes demolitus vetus adificium</i>	
<i>Iudas oppido egressus noctu in Batichidu castrair-</i>		<i>novum absolueri non posset, cu Herodes vetus il-</i>	
<i>rmit.</i>	336	<i>lasum mansurum, donec ad novum materia</i>	
<i>Iudas Essauo vates.</i>	355	<i>comparetur, promittit.</i>	423
<i>Iudas Essauo Propheta.</i>	379	<i>Iudai Ptolemaidem ad Peironium perveniunt, de-</i>	
<i>Iudas Hierosolyma se recipit, eumq; sequitur An-</i>		<i>precatur, ne quid contra leges patrias facere co-</i>	
<i>isochus.</i>	29	<i>gerentur.</i>	496
<i>Iudas Lyfia exercitum vincit.</i>	324	<i>Iudai dant obsides ob impetratam veniam ad Ca-</i>	
<i>Iudas in gentis prada potitur.</i>	ibid.	<i>sarem legatos mittendi.</i>	523
<i>Iudas Alcimi potentia resistit.</i>	380	<i>Iudai in seditionibus quasi furiosi.</i>	472
<i>Iudas & Saddoces quarta secula auctores.</i>	479	<i>Iudai in Neerdan & Nisibim sese recipiunt.</i>	504
<i>Iudas pauci militibus numerosum exercitum ag-</i>		<i>Iudai servati Ctesiphontem succedunt.</i>	ibid.
<i>gredi conatur.</i>	332	<i>Iudai necessitate ad bellum coacti.</i>	545
<i>Iudas obsequiu Iudau in auxilium venit.</i>	326	<i>Iudai Egyptii in Onia regione ab Antipatro Ca-</i>	
<i>Iudau quartu frater adducitur.</i>	372	<i>sari sociati.</i>	375
<i>Iudas assidue cum finitimu gentibus bellum gerit.</i>		<i>Iudai solennia sacrificia expeditionis tempore pera-</i>	
325		<i>gunt.</i>	370
<i>Iudas copias inter fratres diuidit.</i>	ibid.	<i>Iudai Syriorum Idumaeorum, & Phoenicum urbes</i>	
<i>Iudau vicin Simon hostibus in Galilea captivos li-</i>		<i>tenent.</i>	361
<i>berat.</i>	ibid.	<i>Iudai Carmelum montem incolentes, Antigone se-</i>	
<i>Iudau Propheta Antigoni necem praedicat.</i>	579	<i>se adiungunt.</i>	386
<i>Iudas cum copiu ad Bethzacharia regionem pro-</i>		<i>Iudai viciuntur inimicos suos.</i>	299
<i>fisciscitur.</i>	328	<i>Iudai octavo die circumcissionem celebrant, Ara-</i>	
<i>Iudas & Ionathas Iudau in oppidu Galaditiciu su-</i>		<i>bei post decimum tertium annum.</i>	28
<i>perias ferunt.</i>	326	<i>Iudai in templum & superiorem urbem refugium.</i>	
<i>Iudas Maccabaeus Apollonium praelio vincit.</i>	323		390
<i>Iudas in Modim sepelitur.</i>	333	<i>Iudai contra faciariorum temeritatem conveniunt.</i>	
<i>Iudas Maccabaeus arcem oppugnat.</i>	328		317
<i>Iudas & Matthias cum 401. numeribus ad Regem</i>		<i>Iudai universis bonu in unum congestu ignem in-</i>	
<i>perducti, omantes sese excusant, eoru vincit Rex</i>		<i>niciunt.</i>	215
<i>Hierichuntem mittit.</i>	464	<i>Iudai vnaque collecti ad Godoliam Masphatam</i>	
<i>Iudas Ezecia latronum ducloru filius.</i>	472	<i>veniunt.</i>	271
<i>Iudas Satiphai filius Matthias Margalothi iuven-</i>		<i>Iudai fidem eu olim a Regibus datam conseruare</i>	
<i>te, ut opera qua rex praeceptis patriae consuecudi-</i>			345
<i>nem fecerat, tollerent, concitat.</i>	464 & 728	<i>Iudai cur olim pastores & captivi dicti.</i>	326
<i>Iudas Galilaeus quarta secula auctor.</i>	480	<i>Iudai obsequiu in repulse repugnant.</i>	396
<i>Iuda ad Iosephum pro Beniamin oratio.</i>	48	<i>Iudai ab Romanu vici.</i>	587
<i>Iuda ad milites oratio.</i>	324	<i>Iudae Babylone Hierosolyma proficiscuntur.</i>	235
<i>Iuda tribus ad Iordanem usq; Davidi occurrat, &</i>		<i>Iudae a profugis & penuria coacti Macedoniae fa-</i>	
<i>ponte fluminu ripas ingit.</i>	191	<i>tionis se adiungunt.</i>	337
<i>Iuda per 70. annos deserta.</i>	273	<i>Iudai profus nullas imagines ferunt.</i>	346
<i>Iuda clade.</i>	261	<i>Iudae e regione Galaditica in Iudaeam traducti.</i>	
<i>Iudae finitima gentes, sicut & Tryphon inna-</i>			326
<i>dunt.</i>	374	<i>Iudae opprimuntur, qua clade Matthias fit cau-</i>	
<i>Iudaei Damones eiicit.</i>	206	<i>sior.</i>	313
<i>Iudaei inter media tela versantes nihil ceremonia-</i>		<i>Iudaei templa & altaria fabricata destruunt.</i>	332
<i>rum intermittunt.</i>	585	<i>Iudaei Herodi propter beneficia fauent.</i>	418
<i>Iudaei in castellum Gamala sese recipiunt, quo &</i>		<i>Iudaeorum moris & lustrationes.</i>	578
<i>Philippus se confert.</i>	547	<i>Iudaeorum legatio Romam.</i>	474
<i>Iudaei permulti in lacunariu pereunt.</i>	390	<i>Iudaeorum resp. mutatio.</i>	387
<i>Iudaei a Babyloniis afflictis Solenciam migrant</i>		<i>Iudaeorum ad Dariu legatio.</i>	230
505		<i>Iudaeorum agrum armu Samuel i recuperat.</i>	141

<i>Iudaorum leges antiquissima.</i>	860	<i>Iustus belli fax.</i>	548
<i>Iudaorum cum Romanis confictus.</i>	802	<i>Iustus populum ad destructionem irritat.</i>	ibi.
<i>Iudaorum lex speltorum nouissima.</i>	ibid.	<i>Iustus de bello Iudaico nihil penitus scivit.</i>	564
<i>Iudaorum contra Alexandrum constantia.</i>	832	<i>Iustus Galilea provinciam potiri cupit.</i>	566
<i>Iudaorum & Lacedaemoniorum comparatio.</i>	857	<i>Iustus Vespasiano ac Tito defuncto suam historiam edidit.</i>	565
<i>Iudaorum propria cecidi amor.</i>	815	<i>Iustus ob facinorosa capitum damnatus.</i>	564
<i>Iudaorum cetero milia, dum Alexander vivit, in oculis degunt.</i>	359	<i>Iusti, Pisti filii ad multitudinem oratio.</i>	546
<i>Iudaorum & captivitate Hierosolyma professorum numerus.</i>	281	<i>Iustum decapitanorum primates deserunt.</i>	567
<i>Iudaorum 3000. prostrati.</i>	806	<i>Iustum miseratio omnium animos concitat.</i>	433
<i>Iudaorum in lege constantia.</i>	859	<i>Idolatry a Iosua extirpatio.</i>	263
<i>Iudaorum in pugna constantia.</i>	802	<i>Idumai ab Hyrcano subiecti circumcisionem & ritus Iudaicos admittunt.</i>	352
<i>Iudaorum in Antiochia multitudo.</i>	799	<i>Idumai.</i>	809
<i>Iudaorum ad Egyptum aduentum, totundemque aggressum ostendit Manethon.</i>	827	<i>Idumaeorum apostasia.</i>	243
<i>Iudaorum ab Romanis captivorum calamitas.</i>	814	<i>Immunitas a tributu Iudaei parata.</i>	348
<i>Iudaorum Pascha transitum significat.</i>	60	<i>Immunitas Iudaei a Seleuco Nicanore Syria Regis concessa.</i>	312
<i>Iudaorum ob decretum Regis Iustus.</i>	295	<i>Impietas Achabi.</i>	226
<i>Iudaorum 700. ab Rom. perempti.</i>	804	<i>Impietatis poena.</i>	235
<i>Iudaorum gens multum totius orbis indigenis asseminata.</i>	798	<i>Impetores & Magi.</i>	537
<i>Iudaorum origo quasque regiones errando peragraverunt, in hac historia repetitur.</i>	573	<i>In crudelitate poena.</i>	241
<i>Iudaorum apud Mesopotamiam & Babyloniam graues mori.</i>	500	<i>In Cais interfectores animaduertitur.</i>	520
<i>Iudaorum decem milia deditionem faciunt.</i>	474	<i>In duorum aut trium ordo conficti veritas.</i>	539
<i>Iudaei hora sexta nobis est undecima vel duodecima meridi.</i>	560	<i>In Arbela conuentus.</i>	563
<i>Iudaorum cum Romanis accerrimus confictus circa templum.</i>	471	<i>Ingenium morbum Egyptii Sabbatofim vocant.</i>	842
<i>Iudaorum contra Alexandrum in festo die seditio.</i>	580	<i>In spectaculo Casarea Iudaei 25000. perierunt.</i>	800
<i>Iudaorum in Alexandrum odium & exacerbatio. ibid.</i>		<i>Iudorum sapientia professores scipios concremant.</i>	813
<i>Iudaei calamitates ab externis & incolis illata.</i>	545	<i>Ingenit arietis fabricato Syluacervo marum pulsari inbet.</i>	811
<i>Iudaei a Romanis Asia & Europa Regibus magni boni habitus.</i>	379	<i>In Hierosolymis adificatum est templum a Salomone Rege ante annos 143. & menses 8. quam Tyrii Carthaginem condidero.</i>	827
<i>Iudaei apud Antiochiam altera calamitas accidit.</i>	800	<i>Integra motuorum familia, & plena mortuus restit.</i>	797
<i>Iudaei quotannis hominem Graecum immolare debent.</i>	847	<i>Interpretes 70. Alexandriam venientes, honorifice excipiuntur.</i>	310
<i>Iudaei propter damnum passum maffor Herodes consolat.</i>	406	<i>Ingenium Samaritarum, ob quod merito Iudaei exosi.</i>	322
<i>Iudicium contra Antipatrum, cui praefides Varo.</i>	625	<i>Iniquitatis viti, delicti circa Deum causa.</i>	858
<i>Iulius Caesar.</i>	514	<i>Initio legum Iudaicarum.</i>	861
<i>Iulius Caesar apud Alexand. inscriptione columna aere quod Iudaei Alexandrina ciuitati iniubeant, attestatur.</i>	379	<i>Indignatio Dei in idolatras Chetaos.</i>	258
<i>Iulius Antonius procons.</i>	437	<i>In castello magno comenali copia.</i>	811
<i>Iupiter.</i>	858	<i>Intorius septim. quod Iudaei modo ingredi concessum erat.</i>	423
<i>Iura & libertates Iudaorum.</i>	843	<i>Iniusta Abimelechiam tota familia cecidero.</i>	158
<i>Ius ciuitatu Antiochia Iudaei conseruat.</i>	312	<i>Insidia Hyrcano clam struit.</i>	317
<i>Iustitia est Dei potentia.</i>	104	<i>Instantis templi.</i>	249
		<i>In Hebraeorum castra coturnices Delis immittit.</i>	66
		<i>In Alexandrum ciuitas cohaesit.</i>	859
		<i>Ingenit Hebraeorum strages ob pestem a Deo immis-</i>	
		<i>sam.</i>	196

<i>Inobediens Propheta p. a & sepultura.</i>	130	<i>Israelita in deserto aqua penuria laborant.</i>	
<i>instrumenta Musica Davidis.</i>	195		66
<i>infirmior turba civitate ciolla recipitur.</i>	351	<i>Israelita petitionis sua repulsam passi, à Robeamo deficiunt.</i>	220
<i>in Iustum Historiographum Iosephum falso insimulantem.</i>	569	<i>Israelita ab Ainaris fusi fugatique.</i>	115
<i>indulgentia nimia & lenitate mali in proposito confirmantur.</i>	150	<i>Israelita Chananaei non uno alio denicerunt.</i>	122
<i>in quibus victoria consistat.</i>	171	<i>Israelita ad montem Sina perveniunt.</i>	68
<i>inconstantia amoris in hominibus.</i>	144	<i>Israelita in deserto 40. annu errantur.</i>	86
<i>ingens moles ex penuria & charitate proveniens.</i>		<i>Israelita 600. Beniamitis renocant.</i>	124
SI		<i>Israelita hostium copis terrentur.</i>	147
<i>ingens prada de Madianitis parte.</i>	190	<i>Israelita incolumes per mare rubrum incedunt, quod Aegyptio inmoluit.</i>	62
<i>in Agrippam defunctum Casarienses & Sebastei convitia iactant.</i>	526	<i>Israelita absque Dei mandato & Moise cum hostibus congressi cogitant.</i>	88
<i>in Aegypto annona caritas.</i>	44	<i>Israelita in deserto coturnicum carnes impetrant.</i>	85
<i>in bellum qui mittendi.</i>	109	<i>Israelita ab Aegyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur.</i>	61
<i>incendium templi, ac civitatis excidium.</i>	574	<i>Israelita ex Aegypto discedunt.</i>	ibid.
<i>in Hiericho balsamum pretiosissimum provenit.</i>		<i>Israelita pradam optimam ad Amalecitis reportant: & hostes insequuntur, & reges duoi Oribum & Zibum occidunt.</i>	129
103		<i>Israelita in Elym perveniunt, ubi contra Moisen ob commensum penuriam marmor exoritur.</i>	64
<i>inimicitia Herodi cum liberis ex Mariamne susceptis.</i>	611	<i>Israelita Jonathan irato patri eripiunt.</i>	149
<i>in Pascha fisco miles genitalia nudans seditionem concitat, in qua 20000. Iudeorum sunt extincti.</i>	532	<i>Israelita a traiecto flumine altare super ripam Iordanis erigunt.</i>	119
<i>in singulis fisco & sacrificio quid observetur.</i>	81	<i>Israelita lati certatim ad structuram tabernaculi conferunt.</i>	71
<i>innueta bona.</i>	108	<i>Israelita 40. annu Manna sustentati.</i>	66
<i>invidia vii & natura.</i>	277	<i>Israelita in Raphidim perveniunt, ubi laborant siti.</i>	ibid.
<i>in Zoar Lotus exadit.</i>	27	<i>Israelitarum atati annorum viginti, & supra usque ad annum 50. numerus.</i>	78
<i>iracundia materna filij succedunt.</i>	611	<i>Israelitarum in acie viginti duo millia cadunt.</i>	123
<i>iru signum foderis inter Deum & Noe.</i>	18	<i>Israelitarum iterum decem & octo millia cadunt.</i>	ibid.
<i>ivomus Solomoni ligna promittit, eorumque vios frumentum petii.</i>	207	<i>Israelitarum penitentia.</i>	140
<i>ivomi legati ad Solomonem.</i>	206	<i>Israelitarum Palaestini 4000 trucidant.</i>	137
<i>Israelita possessionibus suis cunctis alio traduntur, regno Cuthan dato.</i>	257	<i>Israelitis Deum contra Syrios victoriam pollicetur.</i>	231
<i>Israelita Obela suadente ex tribu Iuda ac Beniamitica captivos domum remittunt.</i>	255	<i>Israelitis Gabaeni fontes non tradunt.</i>	183
<i>Israelita ab Ammanitis & Palaestinis oppressi.</i>		<i>Israelitis Aegyptii persequuntur.</i>	61
131		<i>Israeliticum regnum Danidi iterum offertur.</i>	191
<i>Israelita copiarum partem in insidiis collocant, & ut impares paulatim pedem referant.</i>	124	<i>Israelitici populi ab Aegyptiis conclusi anxietas.</i>	61
<i>Israelita hostes, eorumque idola tollere iubentur.</i>		<i>Ismael Deus exaudit.</i>	26
102		<i>Ismaelem cum matre Abraham ablegat.</i>	28
<i>Israelita Pascha celebrant, terra frugibus fruuntur, & deficit Manna.</i>	114	<i>Isaia.</i>	195
<i>Israelita quomodo in terra Canaan victuri.</i>	103		
<i>Israelita bellum emittunt.</i>	122		
<i>Israelita à Chusarte oppressi.</i>	125		
<i>Israelita mittunt ad Gabarros, qui fontes ad supplicium deposcant.</i>	128		
<i>Israelita à Palaestinis superati.</i>	132		
<i>Israelita Samuels filiorum iniquitates commemorant, eumque ut regem aliquem declararet, obnixi precantur.</i>	142		

Isaac maclandus annum agit vigesimum quin-	28
Isaac risus.	27
Isaacus peruenit Gerara.	31
Isaac Rebecam uxorem ducit.	30
Isaac mittit venatum Esau.	32
Isaac Abrahamo promissus.	26
Isaaci ad parentem respo. fio.	29
Iter per saxum coluber dictum.	804
Isaies Monobazæ fratri regni successionē relicta,	
moritur.	533
Isaies Deum innocat, qui Dahab & Sacas in Par-	
thicam regionem mittit, usque Vologesus cum	
exercitu occurrat.	532
Isaies ad Parthos scribit, & ut suum regem reci-	
perent suadet.	531
Isaies Iudæis pecuniam mittit.	530. 531
Isaies ab Artabano maximæ honoribus & donu	
affellitur.	531
Isaies ad Abemerigum Spasini regem missus, eius	
filium Samacham ducit.	528
Isaies ab Helena matre & magnatibus rex creatur	
& Monobazam tempus. donec frater veniat,	
administrare iubetur.	529
Isaies Artabanum consolatur, ei que auxilium pol-	
licetur.	531
Isaies Eleazarus, ut se circumcideret, persuadet.	
530	

L.

L aban cum Iacobo sedit sancit.	36
Laban Iacobum persequitur, Deus vero a pro-	
posito eum deterret.	35
Labani contra Iacobum accusatio.	ibid.
Labani contra Iacobum dolus.	36
Labosordochus.	276
Lacedæmoniorum Regi ad Iudæorum Pontificem	
epistola.	319
Lances.	210
Laniens.	587
Latrone.	391
Latrone capti & puniti.	443
Latrone plerumque ex Anania cognatu quempiam	
intercipiunt, quem non nisi receptu aliquot e suo	
dimittunt.	540
Lau & nomen iosaphati apud quoscunque.	257
Lau Eleazar.	369
Legatus regibus honorifice exceptus, iosphi liberta-	
tem apud suos predicat.	315
Legati Hircani & Aristobuli ad Scarrum.	367
Legati Syria, templi & urbis munienda causam	
querentes ad iudæos missi.	287
Legati inuolabiles.	406
Legati Syri ad Achabum.	231
Legati cum militibus ad iosephum missi.	555

Legati Tiberiadem in suam potestatem redigere co-	
nantur.	560
Legatorum Hierosolymitanorum aduersus iosa-	
phum consultatio.	558
Lex septimi cuiusque anni.	83
Legi apud iudæos exacta observatio.	860
Legu liber in tabernaculorum festo prælegendus.	103
Legislatorum iniustitia.	860
Leges gentium.	ibid.
Leges graues iudæorum.	857
Leges belli & consuetudines.	83
Leni tribus cultui sacrata.	82
Lenita uxorem in duodecim partes discorpiam ad	
singulas tribus mittit.	123
Leuitica tribus in partes: 4. diuiditur.	199
Leprosi Samaritanu hostium castra deserta esse si-	
gnificant.	442
Legu tabula in arca.	74
Libertas virtute paratur, & pretiosa res est.	514
Lia Zephram adducit iacobo.	35
Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi.	109
Libertate seruata optima sepultura.	813
Libya sine Aplica.	21
Libya denominatur Aphrica.	30
Ligna pretiosa Solomoni allata.	216
Linguarum confusio.	19
Linum & lana.	102
Lysanias Barzapharni, ut Antigonus in regnum	
inducatur, Hircanumque deponat, persuadet.	594
Lysaniam Cleopatra interfecit.	403
Lysias Antiochi filium regem constituit, ei que En-	
pateri cognomen imponit.	177
Lysius iterum in iudam mouet, & quinque milia	
militum amittit.	324
Lysimachus Apollodorum fratrem occidit, & Ga-	
zari Alexandro tradit.	359
Lysimachus mendacii arguitur.	739
Lothum cum suis seruatur.	27
L. Lentulus consul pro iudæis sententiam dicit.	381
Luctus triginta dies.	107
Lupus iudæi templum claudit.	117

M.

M achera iniquitas.	600
Machara multos iudæos interfecit.	393
Macedonici milites relictis præsidii Antiochiam	
sefe recipiunt.	337
Madianita Amaleciti socii israelitas magno pra-	
lio vincunt.	127
Madianita & confederati mutui vulneribus ca-	
dunt.	129
Madianitarum & confederatorum centum vt-	
ginti milia trucidati.	129
Magnus annus.	19
Magna seditionum multitudo in cloacis detentensa.	(798)

<i>Magedo.</i>	214	<i>rat, obijcit.</i>	610
<i>Mandatum Davidi de transportanda arca.</i>	177	<i>Mariamme sese apud Herodem excusat, eique re-</i>	
<i>Mandatum de arca, cateraque sacra supellestili in</i>		<i>conciliatur.</i>	403
<i>templum reponenda.</i>	197	<i>Mariamme ab Herode accusata, omnium suffra-</i>	
<i>Mandatum regum de statua adoranda.</i>	275	<i>giu damnata in car. erem conijcitur.</i>	412
<i>Mandatum de din. it. endis exteru.</i>	290	<i>Mariamme Ar. belauu designata in marii</i>	
<i>Mandatum de sumptibus ad structuram templi</i>		<i>thalammum migrat.</i>	536
<i>prabendis.</i>	288	<i>Mariathime soror Moysi defuncta.</i>	94
<i>Mandatum de altari extruendo.</i>	196	<i>Mariamme.</i>	535
<i>Manna quid significet.</i>	66	<i>Mariammen & Iosephu Herodes interfici iubet.</i>	611
<i>Malichus Antipatru infidiatur, deicrat, & eidem</i>		<i>Mare rubrum finditur.</i>	62
<i>reconciliatur.</i>	381	<i>Maru & decem laborum usus.</i>	239
<i>Malichus beneficiorum Antipatri immemor.</i>	591	<i>Marsyas Aprippa Tiberij mortem nunciat.</i>	494
<i>Malichus Antipatrum veneno necari procurat.</i>	382	<i>Marsus Syria praefectus.</i>	523
<i>Malichus Hyrcano se adiungit.</i>	592	<i>Marthaco Archelai mater moritur.</i>	70
<i>Malichum tribuni Herodi interficiunt.</i>	ibid.	<i>Marsus claudius Agrippa scriberet, ut à munienda</i>	
<i>Malle expugnata.</i>	326	<i>urbe desisset, suadet.</i>	524
<i>Manna Israelitis Deum cibos.</i>	66	<i>Massada.</i>	595
<i>Manacmus Israelis Rex.</i>	254	<i>Massada finis.</i>	810
<i>Manachas.</i>	75	<i>Masnaemphes.</i>	75
<i>Manachemus regnum futurum pradicat.</i>	421	<i>Massobazanes.</i>	ibid.
<i>Manasse sacerdotum ob extoriam si retineat fami-</i>		<i>Mater septem cruciatus, antequam cruciaretur,</i>	
<i>nam, ab eo remouendus, spe maiori boni negligit.</i>		<i>excepit.</i>	876
301		<i>Mater ambobus filios in panis vitro concommitatur.</i>	
<i>Manasse urbem lustras, & templum denno conse-</i>			877
<i>crat.</i>	263	<i>Mattu hortatu Iacob fratri benedictionem ante-</i>	
<i>Manasser in Babyloniā captus abducitur, & post-</i>		<i>mittit.</i>	32
<i>quam respicit, regno restituitur.</i>	262	<i>Mattu ad septem filios ante supplicium adhorta-</i>	
<i>Manasse voti sit compor.</i>	301	<i>tio.</i>	877
<i>Manasse impietas & crudelitas.</i>	262	<i>Matthias Theophilus filius Pontifex.</i>	541
<i>Manasse mori.</i>	263	<i>Matthias cum filio aliisque nonnullis in desertum</i>	
<i>Mandchi angelus iterum apparet.</i>	132	<i>se confert.</i>	322
<i>Manethon Aegyptius historiographus.</i>	825. & 835	<i>Matthias idolorum cultum extirpat.</i>	ibid.
<i>Manethonu & Charemonu comparatio.</i>	839	<i>Matthias filios ad pietatem, fortitudinem & con-</i>	
<i>Manethonu figmentis depulso.</i>	836	<i>cordiam adhortatur.</i>	ibid.
<i>Manethonu de Aegyptiorum leprosi fabulosa.</i>	835	<i>Martha & eius filiorum pietas & zelus.</i>	321
<i>Manethonu & Charemonu historia discrepantia.</i>	839	<i>Martha mori.</i>	323
<i>Mar amorem significat.</i>	64	<i>Matthias sacerdotum adeptum, in cuius locum</i>	
<i>Marcus Crassus reliquum templi aurum aufert.</i>	587	<i>Ioazarus surrogatur.</i>	464
<i>Marcus Crassus in Parthos mouet, pecuniam Hie-</i>		<i>Matthias Romanu sibi sociatu Antio. ho bellum</i>	
<i>rosolyumu ex templo aufert.</i>	873	<i>infert.</i>	576
<i>M. Antonius Tyriorum magistratibus scribit, & ut</i>		<i>Maximum Dei lumen nefaria facta non latent.</i>	
<i>Hyrcano ac Iudaea regionem, bona & libertatem</i>			580
<i>adeptam restituerent, iubet, saluo tamen sal</i>		<i>Magasthenes de Nabuchodonosoro.</i>	276
<i>uando.</i>	584	<i>Mela Archelai Capadocum Regu filia.</i>	447
<i>Marcus sexti successor in Syria.</i>	381	<i>Memphis in Aegypto.</i>	375
<i>Marcus Agrippa.</i>	312	<i>Memphibosthus à calumniiu Siba se purgat.</i>	192
<i>M. Antonius dux.</i>	586	<i>Memphibosthus donatus paternu & anitu bonu men</i>	
<i>M. Sexti successor.</i>	591	<i>sa Davidi adhibetur.</i>	180
<i>Mardocheus insidiatores Regis prodit.</i>	294	<i>Menander Historiographus Solomonu & Itami me-</i>	
<i>Mardocheus patruus Esther Babylone Susa migrat.</i>		<i>minit.</i>	214
<i>ibid.</i>		<i>Menander de fame tempore Elia.</i>	224
<i>Mariamme morosa semina.</i>	412	<i>Menandri Ephesi testimonium.</i>	227
<i>Mariamme ex odio Herodi, qua Hyrcano ano fece-</i>		<i>Mendacii de iuramento depulso.</i>	849

(C)
I N D E X.

<i>Mensa aurea ponderis talenti magni.</i>	208	<i>Mors Salomonis.</i>	215
<i>Mensa aurea.</i>	208	<i>Mors Davidis, & quantum filio ad fructuram</i>	
<i>Mensa sacri panis.</i>	207	<i>templi reliquerit.</i>	208
<i>Mensura.</i>	74	<i>Mors Sedecia.</i>	270
<i>Mensuras & pondera Cain extegit.</i>	280	<i>Mors Ptolemæi.</i>	242
<i>Merces.</i>	15	<i>Mors Noemia.</i>	298
<i>Merces meretricis.</i>	109	<i>Mors Alexandra.</i>	264
<i>Meretricis nuptia.</i>	103	<i>Mors natu maximifratru.</i>	272
<i>Messenes Amenophilus filius.</i>	106	<i>Mors Iasæ.</i>	265
<i>Mechir.</i>	239	<i>Mors Apionis.</i>	251
<i>Michaas verus propheta.</i>	75	<i>Mors Iosephi.</i>	318
<i>Michol Regu seruu, Davidem agrotare, per suadet.</i>	234	<i>Mors septimi fratru.</i>	276
<i>156</i>		<i>Mors Alexandri, & bella inter successores orta.</i>	
<i>Michol sese, quod Dauidem eripuerit, excusat.</i>	304	<i>Mors in Rege laudandus.</i>	297
<i>ibid.</i>		<i>Mors Iustitandi populam.</i>	94
<i>Milites sublatu signu ad claudendum tendunt.</i>	520	<i>Mors Athanienfium.</i>	259
<i>Milites unum imperatorem a semine creari postu-</i>		<i>Moses centesimo & vicesimo anno ætatis ablatu.</i>	
<i>lant.</i>	519	<i>111</i>	
<i>Militare Sacramentum.</i>	ibid.	<i>Moses socii consilium admittit.</i>	69
<i>Mille & quingenti sacerdotes Iudeorum decimas</i>		<i>Moses consecrâto Sina monte acceptas à Deo docem</i>	
<i>accipiunt.</i>	832	<i>præceptorum tabulas ad populum reportat.</i>	ibid.
<i>Mira bestium excæcatis, per fluentis umbram fa-</i>		<i>Moses Deumorat, ut aquam vitiosam potabilem</i>	
<i>cta.</i>	239	<i>reddat.</i>	64
<i>Miraculo vaticinium confirmatur.</i>	221	<i>Moses in Madianitis morat.</i>	99
<i>Mitridates Antipatrem apud Cæsarem laudat.</i>		<i>Moses & Aaron Deo supplicat.</i>	86
<i>375</i>		<i>Moses populum, ut Deo totum se dedat, hortatur.</i>	64
<i>Mitridates Orfanes.</i>	273	<i>Moses natus.</i>	53
<i>Mitridates Rex Ponti à Pharnace filio occisus.</i>		<i>Moses in sinum projicitur.</i>	ibi.
<i>369</i>		<i>Moses aquam effundit humi, qua vertitur in san-</i>	
<i>Mitridates Pelusium proficiscitur, eoque Antipa-</i>		<i>guinem.</i>	57
<i>tri opopititur.</i>	588	<i>Moses in Ægyptum ad liberandos Israelitas mitti-</i>	
<i>Mitridates ab uxore, ut Anilam bello impetat,</i>		<i>tur.</i>	ibid.
<i>a. census.</i>	503	<i>Moses ex Madian in Ægyptum proficiscitur.</i>	58
<i>Mitridatu de Ægyptu victoria.</i>	588	<i>Moses populum, ut animum ad Dei dona ac gra-</i>	
<i>Mitridatem Anilam dimittit.</i>	303	<i>tiam vertant. hortatur.</i>	65
<i>Moabitu ab Israelitis fusi fugatisque.</i>	126	<i>Moses Dei beneficia populo Israelitico exhibita enu-</i>	
<i>Moabitu & Ammanita Iosaphato bellum infe-</i>		<i>morat.</i>	ibid.
<i>runt.</i>	237	<i>Moses opem Dei implorat.</i>	ibid.
<i>Moabitaram Rex filium proprium sacrificat.</i>	240	<i>Moses in Æthiopes monet.</i>	55
<i>Moabitaram maxima strages.</i>	178	<i>Moses in tabernaculo Deum consulit.</i>	79
<i>Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Ba-</i>		<i>Moses unde nominatus.</i>	54
<i>zous, ex Helena sorore duos filios Monobazum</i>		<i>Moses ab Abraham septimus.</i>	ibid.
<i>& Isasen suscipit.</i>	528	<i>Moses Thermuthi Pharaonis filia adoptivus filius.</i>	
<i>Monumentum Ionatha.</i>	345	<i>ibid.</i>	
<i>Morbus Ezeia & vita proroganda per miraculum</i>		<i>Moses ducem atque consultorem Deum habet.</i>	272
<i>confirmato.</i>	261	<i>Moses divina providentia morti eripitur.</i>	54
<i>Mores Persarum.</i>	859	<i>Moses ad Madianem profugus.</i>	56
<i>Moriliber apud Iudeos honor & gloria.</i>	815	<i>Moses Ragelu sacerdotu filius forte opem contra</i>	
<i>Mors quarti fratru.</i>	273	<i>pastores.</i>	ibi.
<i>Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.</i>	37	<i>Moses populum, ut nihil aliud quam victoriam co-</i>	
<i>Mors Nabuchodonosoru.</i>	275	<i>gitarent, hortatur.</i>	67
<i>Mors Abia.</i>	225	<i>Moses leprosus non fuit.</i>	238
<i>xybonotami.</i>	244	<i>Moses Iudeos eos, qui apud alios putantur Dii, pro-</i>	

pter appellationem videre ac blasphemare interdixit.	857	Mures Aeliorum urbem vastant.	120
Moses quousque legislatoris antiquitate precedit.	852	Murmur populi contra Moſen.	25
Mosis & aliorum legislatorum comparatio. ibidem.		Mutuum dare ad usuram Hebraeorum nomen uet.	107
Moses imperator bonus & vates.	112	Mutuum reddendum.	ibid.
Moses virga petram frigit, & larga proficit unda.	66	N.	
Moses Israelitiu codicum leges scriptas & instituta continentem itaui.	102	Nam Ammanitarum Rex Galaad in iustas conditiones pacis offert.	145
Moses Hebraos iureiurando ad legum custodiam asseruit.	110	Naam post maris & filiorum obitum cum Rami in patriam rediit.	135
Moses retro populum ducit in desertum.	89	Nabal in tantum se coniecit merorem, ut tota corpore siderare mortem ebitur.	164
Moses Israelitarum idololatram & voluptatem accendit.	89	Nabalus fatus.	163
Moses ab Hebrais in Aegypto exceptus mraeula eu exhibet.		Nabali gregibus a Davide parciunt.	ibid.
Moses Aegyptii regem, ut Israelitis dimittat, hortatur.	ibid.	Nabathae regio.	28
Moses a Moy, quod Aegyptiu aquam significat, dictus.	838	Nabrades, sive Nenniroth.	21
Moses populum numerat.	82	Nabuchodonosorus Babylonis Rex contra Aegyptum.	266
Mosis contra Apollonium & Lyfimechidem desensio.	851	Nabulassar Nabuchodonosori pater, Babyloniorum & Chaldaeorum rex.	128
Mosis libri sacri in templo repositi.	264	Nabuchodonosor patri in regno successit.	629
Mosis carmen & benedictio.	110	Nabuchodonosor visioni oblata oblata, mox accit vates accersit, eoque motum, si hodie carum, natum.	274
Mosis ad Deum precatio.	91	Nabuchodonosor regis exiit.	829
Mosis ad Israelitas oratio.	70	Nabuchodonosor per sua disfragat.	267
Mosis virga in Draconem mutata.	57	Nabuchodonosor Tyrum obsidet.	830
Mosis manus alba.	ibid.	Nabuchodonosor rebellantes imperio subiecit.	828
Mosis ad Idumaeos legatio.	94	Nabuchodonosor successit.	829
Mosis virga dendrat Aegyptiorum virga.	57	Nabuchodonosor lacrimis tributa persoluit.	266
Mosis ad Deum precatio.	62	Nabuchodonosor recepti in urbem suavitia.	ibid.
Mosis uniuersos Iudaeos ad legum auditionem congregari praecepit.	853	Nacebum cum 13 Arabum casus.	444
Mosis ad Corum seditiosum oratio.	90	Nadab & Abin Aarons filii combuſti.	78
Mosis vita.	852	Nadab Rex Israeliti.	225
Mosis ad Sechem Amorrhaeorum Regem legatio.	64	Nathan Dauidem, propria sententia damnatum, grauius a. cusat, eiq. parui denunciat.	102
Mosis ad populum Israeliticum ante obitum oratio.	101	Nauri & Cinnira.	210
Mosis ad Israelitas, ut Deo ipsiusque mandatu sine obediunt, adhortatio.	ibid.	Navigatio & iter Urſassiani.	796
Mosis duo filii, Gerſo & Eleazar.		Necarda Nisibi Babylonis urbes.	580
Mosis insidiantur Aegypti.	56	Nemias concessa potestate populum ad restituendam opia & templum, hortatur.	291
Mosen & Israelitas miracula Deum conuincit, ut ipsius promissionibus fidem habeant.	ibid.	Neglectus cultus iuini omnia malorum causa.	
Mosen lapidibus obruendum clamant.	90	Nephanus.	120
Mosen Aegyptii exercitus ducem possulant.	53	Nero Imperator.	536
Moses Thotao propitius.	60	Nero Tyrannus.	ibid.
Mulier intemperans & libidini dedita.	204	Nebula in templo.	211
Multi Iudaei a Romanis deficient.	554	Nicolae Hierodem & Archelaum accusat.	475
Munera Salomoni allata, eiusque equitatus.	217	Nicolae Syllaum accusat, & Hierodem accusat.	475
Musatio nominum unde orta.	21	447	
		Nicolaus historiographus regis Adadi, tunc cum Davide belli meminit.	170

I N D E X.

Nicolaus Damascenus ab Herode ad Casarem dimissus.	445	Oclani filium patre proditur.	440
Nicolaus coram Agrippa pro Iudaei uerba facit.	194	Officium iudicum.	104
228		Officia dauidae distributa.	194
Nicolaus Damascenus de arca Noe.	18	Ophi rex cum exercitu iracundatur.	99
Nicolaus Damascenus.	23.251	Ochus rex grauer prolat, ac decumbit, oraculum conuulsi, & ab Elia reprehenditur.	233
Nicolaus ea tantum attingit, quae ad Herodam gloriam pertinent, facinorosa aut alia spe se afflicta faciat, aut quantum potest, occultare studeat.	238	Ochus rex Achab filius Rex Israelitarum.	101.
238		Ochus rex ab hys liberis discedens, lorano fratri succedens locum facit.	218
Nicanor Herodes, quid Roma amici sentirent, de eius filio interrogat.	445	Ochus rex Hierosolymitanum mori & sepulchra.	245
Nicanor populo, nisi Iudam sibi tradcrent, se templum emersurum minatur.	331	Ochus rex milites attrahendi causa missi, ab igne consumuntur.	2.8
Nicanor hostem duplimum dolo Iudam interciperet conatur.	331	Oclani rex Augustus Iulio successit.	592
Nicanorem & copias Iudam in segetem vertit. ibid.		Oclani rex phoenicia a Iosia conuulsi.	264
Nicaule Aegypti, & Ethiopia Regina ad Salomonem venit.	218	Oclani rex Iudaei.	237
Nighsar.	276	Oclani rex Graecorum noua apud Aegyptios autem atque Chaldaeos & Phoenicias res geste antiquae Iudaei haberi memorie traditionem.	820
Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudaei commercium Graecorum.	124	Onias pontifex Aegypti regem non saluando trionem ad iram conuoluit.	314
Nisan vel Xauticus, nobis est Aprilis.	17	Onias annuente Ptolemao in Aegypto oppidum & templum condit.	817
Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, unde derisorem diu denouet.	21	Onias Apollonii vitam oratione promeruit.	866
Noe egreditur ex arca, mactatu Deo uictimam.	17	Onias non acquiescens petitioni Iudaeorum lapidatur.	387
Noe in aliam regionem migrat.	16	Onias Pontificis filius in Aegypto templum Hierosolymitanum simile extruit.	330
Noe precatur, ne Deus terram iterum inundaret.	18	Onias Pontifex, qui & Menelaus, a Rege abducitur.	329
Noe postero ut terram colerent Deus mandat.	19	Onias Iadid filius Pontifex Hierosolymitanus.	303
Noe aetate 950. annat.	18	Onias & post eum Simon filius Pontifex.	318
Nomos, Lex, hoc uocabulum nusquam apud Hebraeos reperitur.	851	Onias Pontifex Onia filius in Aegypto templum aedificare molitur.	338
Nomina Regum Aegyptiorum sibi succedentium.	826	Onias Pontifex ad Ptolemaum effugit.	576
Nomina filiorum Iacobi & explicatio.	34	Onia templum in Aegypto extructum.	816
Nomina regionum & gentium.	20	Opuntius Lysimachi depulsi.	840
Norbanus.	512	Opera Dei.	854
Norma magistratuum & legulorum.	12	Opuntius & Phinees cum 30000. cadunt, & arcem hostium potestatem demerit.	137
Nubes super tabernaculum.	84	Oppida regum.	101. & 119
Numerus laicorum & Babylone professorum.	289	Oppugnatio Ierusalem a Davide suscipitur.	175
Namen deserto Saulo ad Dauidem commigrat, qui prophetare incipit.	152	Optimates Iudaeorum Phasaelum & Herodem accusatum ueniunt.	593
O.		Oraculum a Ioanne petitur, quod tamen negligitur.	572
O. Basine Saba.	149	Oratio serui Abrahami & Rebecca.	31
Ochus Rex Arabum.	359	Oratio Solomoni, qua primum Deo pro acceptis beneficiis gratias agit, & ut in posterum eum conseruet precatur.	211
Obedias centum Prophetas absconditor sustentat.	228	Oratio David in lebothi interfectores acerrima, peneq. illa irrogata.	174
Obedas defuncto Aeneas in Arabum regnum succedit.	445	Oratio Abrahami ad Isaacum ante mactatum.	29
Obedientia erga magistratum.	102		
Oclodocim militia Iudaeorum in Syria ingulata, 60000. in Aegypto perempta.	814		

Ordo castrorum cum tabernaculo	84	Pharaonis Aegyptiorum Regis somnium noctu oblatum	43
Ordo fabricarum liquoriarum in Libano	207	Pharaonis somnium de 7. bobus	ibid.
Ordo cementariorum & aliorum operariorum ibidem.	1	Pharaoni prodigia exhibet Moyses	53
Origo legum Indicarum	861	Phaceias	214
Origo legum apud Græcos	851	Pharisæi regi non iurant, propterea multati Theræa uxor pro eis multam persoluit, ob quod benedicunt regnum pollicentur	455
Orig. nominum omnium rerum	16	Pharisæi Alexandra regina insinuat, parlatini procuratores habentur, camelusq. regis commodum frunntur	582
Ordes Rex Armenia. Antiochus Rex Comagene	482	Pharisæi administrationis regia consortes, amici sunt sanguinu	362
Oronna lebusaus	196	Pharisæi astuti & arrogantes	455
Oronna aream Davidi donat	ibid.	Pharisæorum dogma	479
Ornamenta Solomonis regia	213	Pharisæorum in populo licentia	351
Osphonas lebusaus cum Hierosoly. amicus Davidi	176	Pharisæorum invidia & accusatione temerariis multi boni trucidati	582
Osea impietas & pena	256	Phraates Parthorum Rex per insidias à Pharsaeis filio sublatu	451
Oza Dei arca in anuum admoventis è vestigio expirat	177	Phraates interfectus	ibid.
Ozia vocationem suam transgressus puniatur lepra, ab quam urbe cedere cogitur	253	Phasaelus beneuolentiam Hierosolymu habitantium in erga se auget	590
Oziatex Iuda	253	Phasaelus ad saxum caput frangit	598
Ozia expeditio & urbu per eundem restauratio ibidem.		Phasaelus alliso ad saxum capite vitam abrupit	388
Ozia dimittit & exercitus	ibid.	Phasaelus & Herodes Antipatri filii	590
T.			
Acornus equites Antigono in Iudæam mittit	386	Phasaelus Parthum & ciuitate & hospitio cum quingentu equitibus recipit	594
Pacorus Parthorum dux urbem ingressus, Phasaelo, ut legatus iret ad Barzapharnem, suadet	386	Phasaelus turri & oppidum	608
Pacori dolus & insidia	594	Phasaeli turru	608
Palatium Tiberiade ab Herode extructum	548	Phasaeli ciuitas	ibid.
Palatium Tiberiade incensum	ibid.	Phasaeli reipub. forma	377
Palastina à Philucino nominata	21	Phasaelo Antigonus pro remedio venenum inmittit	388
Palastini Saali filiorumq. corpora crucibus affigunt	199	Parthi Hierosolymitanorum bona diripiunt, & Maderisam urbem ouertunt	388
Palastini in Dani tem signa mouentes partim occiduntur, partim in fugam vertuntur	176	Parthi Herodem quoque comprehendere cogitant, ipse uero rē cognita ipsorum manibus effugit	387
Palastini ingenti exercitu multu consociatu Hebraei inuaserant	ibid.	Parthi Hyrcano & Phasaelo insidias struunt	386
Palastini in Hebraeos bellum parant	166	Patricidum publicæ vitæ ac naturæ iniuria	461
Palastini Hebraeorum regionem populantur	148	Placidus contra Iosephum	556
Palastini terga vertunt	154	Plantarum ante quartum annum fructus prohibiti	105
Palastini in Israelitis signa mouent	147	Pascha 14. Aprilis dies	81
Palastinorum triginta millia caesa	154	Pascha celebratur	288
Palastinorum fuga	377	Paschatu celebratio	264
Palastinos Ezeccias vincit	257	Pasie 7. filiorum & matris	864
Panas propositio	82	Parricida	251
Pamphylum mare quomodo Alexandro cesserit, dum mouerit in Persas	63	Panimentum ianæ, omniaq. alia templi auro illi premit	53
Paradisu	13	Pax nonnis redimitur	24
Pharao Hebraeos grauioribus operum difficultatib. premit	53		
Pharao Hebraeorum masculos necari edicit	52		

<i>Tempore Iosaphati</i>	233	<i>Pheroras à mulieribus deceptus</i>	454
<i>Phanices & Cadmus Gracarum litterarum inuen- tores</i>	821	<i>Pheroras uxorem dimittere recusat</i>	456
<i>Phanicum de Syria rum an ista testimonium</i>	421	<i>Phorona Herodu fratri, Caesar tetrarchiam concedit</i>	
830		<i>Pherora liberti uxorem beneficii accusant</i>	456
<i>Prælia populo distributa</i>	116	<i>Pherora coniunx quid cum veneno sit actum, in- nue fatetur</i>	623
<i>Præcatio Iosaphati in templo Hierosolymitano pro victoria obtinenda</i>	237	<i>Pilatus signa cum Casari effigit in urbem inferit, qua cum populus acriter inquit, Casar ad trans- fert</i>	482
<i>Præcatio Esdra pro Leuitis, qui duxerant uxores</i>	290	<i>Pilatus apud Vitellium accusatus Romam mitti- tur</i>	484
<i>Præda ex bello capta</i>	379	<i>Pilatus induitur aquas Hierosolyma seditionem concitat</i>	482
<i>Præcatio Solomonis ad Deum</i>	211	<i>Pietas Iohanni</i>	254
<i>Præcibus & sacrificiis Nos Deum propitium reddi- t</i>	18	<i>Pietas Iosaphati</i>	233
<i>Præda diuisa</i>	119	<i>Pictores & plastæ Deorum multitudinis auctores</i>	
<i>Prælium inter Antigoni milites, & Iosephum Ho- redi fratrem</i>	197	858	
<i>Prælium inter Absalomum & Iobabum</i>	189	<i>Pignus</i>	107
<i>Prædictio legum Moisaicæ</i>	291	<i>Pii Israelita redeunt ad Roboramum</i>	222
<i>Præfati & duces Solomonis</i>	205	<i>Pincerna somni explicatio</i>	42
<i>Præmium piam doctrinam</i>	223	<i>Pyraus Atheniensis portus</i>	419
<i>Præmium obedientium legi</i>	856	<i>Pistorum somni</i>	42
<i>Præfagium de Moïse</i>	52	<i>Pistorum somni enodatio</i>	ibid.
<i>Pecunia corruptum Iudæm</i>	184	<i>Pythium templum ab Herode extructum</i>	435
<i>Polla diruta</i>	391	<i>Pythionissa dandum ut mensa apposta videret so-</i>	
<i>Tegmatum fabricatio</i>	402	<i>Philo Iudæorum legatus a Casare repulsus causam Deo committit</i>	496
<i>Pentecoste</i>	386	<i>Philostratus</i>	276
<i>Per tribus & familiis sortitio</i>	144	<i>Phineas uxor Iochabon parit & moritur</i>	128
<i>Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Mosæ mo- ratur</i>	71	<i>Phineas ad Rubenitam oratio</i>	120
<i>Desistentia Hierosolymu grassatur</i>	413	<i>Phineas Zambriam & Chosbi uno ictu transigit</i>	99
<i>Extra ciuitas Arabia</i>	395	<i>Phison fuit Ganges</i>	14
<i>Peironius prius de Cais morteliteras, quam de neco siliippi miserenda accipit</i>	499	<i>Phrygon apud Dacos</i>	471
<i>Peironius ad Caisum scribit</i>	498	<i>Primus vini potentiam prædicat</i>	352
<i>Peironius Iudæis se Cais scribere velle pollicetur, & ostendit ad agriculturam adhortatur</i>	497	<i>Primitiæ fructuum</i>	81. & 105
<i>Petronio Iudæi Tiberiadem occurrunt, supplican- tes, ne sacratam urbem vetitæ imaginibus pol- lueret</i>	497	<i>Primogenitus ius suum retineat</i>	106
<i>Pheroras Herodi, se Cypron alteram ipsius siliam daturum pollicitus, non stat promissu</i>	438	<i>Principum irribuum sacrificia & dona</i>	79
<i>Pheroras Herodi siliam sibi in coniugium oblatam repperit ancillam propriam sordidam</i>	ibid.	<i>Prætorum vita quam obrem prorogata, nunc non præque</i>	19
<i>Pheroras Herodem, dñi illum ardentem amare Gla- phyram dicit vehementer commouet</i>	439	<i>Polybius Megalopolita de Scopa copiarum Ptole- mai dux</i>	313
<i>Pheroras Herodi se causæ perurbationum fuisse ingenuè fatetur, & fratri Alexandro reconcili- atur</i>	443	<i>Pollis & Sameas Pharisæi apud Herodem in præci- pue honore</i>	216
<i>Pheroras atra vestis instructus cum lachryis ad pedes Herodi accedit, ac veniam petit</i>	616	<i>Pompeius templum oppugnare parat 370. Hieroso- lyma oppugnata 369. multas præclaras ciuita- tes ad imperio Iudæarum liberat</i>	585
<i>Pheroras mediantie Archelaus Herodi trucidamur</i>	ibid.		
<i>Pheroras necitur & Hierosolymu sepelitur</i>	622		

Pompeius in Aristobulum mouet	369	ueniunt, cumq. Regem declarant	176
Pompeius Romana simul exercitu & Syriorum in structus Aristobulum petit	374	Profunditas fundamentorum templi	207
Pompeius in Syriam venit, eiq. Aristobulus infi- gue donum mittit	368	Progenies filiorum Gomar	20
Pompeius templum ingressus nihil attingit	370	Progenies filiorum Iamari	20
Pompeius Hyrcano pontificatum reddit	370	Progenies Chananaeorum	21
Pompeius una cum suis comitib. sanctum sancto- rum ingreditur	383	Propheta contra Basanem regem	226
Pompeius in urbē venit, eiq. regia domus traditur	385	Propheta ad Ieroboamum missus per mendacium reducitur	222
Aristobulus cum suis in templum concedit	385	Prophetarum oracula veneranda	235
Pompeius fossamq. vallumq. replet, ac diem se- primam observat	ibid.	Proposito quam tractandam sumit Iosephus	242
Pompeius urbem qua ex parte facilius esset acces- sus explorat	ibid.	1. Ptolemaei Lagi	244
Pompeius Hierosolyma obsidione cingit	ibid.	2. Ptolemaei Philadelphus	ibid.
Pompeius aggeri turri imponit	ibid.	3. Ptolemaei Euergetes	ibid.
Pompeius cum suis in sanam circumspicit	ibid.	4. Ptolemaei Philometor	ibid.
Pompeius continentia	ibid.	5. Ptolemaei Physcon in Iudaeis grassari desi- nit	ibid.
Pena serpentis	14	Ptolemaei oppugnatus ab Hyrcano, sciens plurimū Storgen naturalem valere, matrem & germa- nos, quos captos tenebat, in murum ab oppugna- tione desistat, precipiendos locat	350
Pena talianu	108	Ptolemaei Apha regnum sibi oblatum Demetrio tradendum suadet	343
Pena criminum qua a furore capiti Iudaei contra ge- ntes ausi fuerant	323	Ptolemaei Philometor Alexandro genere latus auxilium in Syriam venit	341
Pena rem inferenti virgini	353	Ptolemaei Epiphanes rex Aegypti, in Syria Regi mouet	313
Pena Solomonis immittenda, ob Deos alienos reco- ptos	218	Ptolemaei fratres Iohannis una cum matre occidis 578	
Pena mulieris pro virgine desponsata, talis pe- na non iniuncta	106	Ptolemaei Dorymenis filius Gorgias & Nicanor in Iudaeam mouent	324
Penitentia populi	86	Ptolemaei a Cleopatra obfessa & expugnata	358
Pontius Pilatus Iudaeorum praefectus	430	Ptolemaei vi expugnata	ibid.
Pontifici aurea corona triplex	76	Ptolemaei Septhorim aggreditur	356
Pontifici ornatus	75	Ptolemaei cecidit ex Aegypto	358
Pontifices apud Iudaeos a duob. millibus annis deo- minatissimi a patre conscripti sunt	322	Ptolemaei Mannae pecunia multatus	368
Pontifices Hierosolymitani	270	Ptolemaei, Asochim Galilae oppidum ut capiti	357
Pontifices in uniuersum octuaginta tres	341	Ptolemaei Philadelphus	11
Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo	340	Ptolemaei ut matrem terrorem Iudaeis incutiat, humanae carnes coquere iubet	358
Progenies Aaron	341	Ptolemaei Herodum militum Dux interfecit	599
Pontificum cum sacerdotib. dissidium	338	Ptolemaei a Ptolemaeo obfessa	357
Populus Israeliticus Deum de monte Sinai loquen- tem audit	70	Ptolemaei	215
Populus in proposito creandi Regis perit in acie per senectas	143	Ptolemaei erga Hyrcanum matrem ac fratres crudeli- tas	578
Populum Rem dimittit	212	Ptolemaei Epiphanis filii Philometor & Physcon	319
Populus apud Caesarem a Timidio delatus	307	Ptolemaei sumptus & diligentia in templi donatio- nem collata	310
Porticus praesalta super vallem extructa	424	Ptolemaei filium murem Antigoni filiorum coniu- gio suo copulat, ob eamq. causam a patre occidi- tur	588
Porticus ante templum	203	Ptolemaei a conuero in solia struxit qua etiam de cau- sa filia ab eo abspiciata, Demetrio pro-nititur	341
Post diuturnam ac continuam societatem repente imber decidit	498	Publii Petronii Toriensibus, ut aequi Calpurni	
Postremum capitulum contra quorundam deoga- tionem & maledicta	324		
Potentia ad saltem data	49		
Portipharia uxor de concubitu Iosephi sollicita	41		
Proceres Hebraeorum Hebronem ad Dauidem con-			

<i>Rexes pastores vocati</i>	825	<i>Saba regia obsidione cincta</i>	35
<i>Rogum Aegyptiorum cum pastribus patia</i>	326	<i>Sabbathum</i>	34
<i>Regia Herodis</i>	311	<i>Sabbathum Iudaorum</i>	333
<i>Regia Ieroboami</i>	310	<i>Sabbaticum fluminis</i>	302
<i>Regia ab Iudaeis obfessa</i>	471	<i>Sabinus Herodis pecuniam & regiam occupaturus</i>	469 & 483
<i>Regina domus aliaq. aula</i>	213	<i>Hierosolyma pervenit</i>	469 & 483
<i>Reformatio cultus Dei</i>	257	<i>Sabinus in corpus adacto capulo tenus gladio suomet manu optatum interitum quatit</i>	519
<i>Reipublica forma Hierosolymis instituta</i>	288	<i>Sabinus cum Germani satellitibus Caesaris interfecit: quatit</i>	512
<i>Religio in Israelitica populo renovata</i>	226	<i>Asprenas frustatim laceratus</i>	512
<i>Repositio praeceptorum legis</i>	350	<i>Sabinus se citius contrucidaturum, quam passurum ut imperium committatur Claudio mis</i>	520
<i>Rex immunda</i>	82	<i>Sabini avaritia Hierosolymis ingentem seditionem in festo Pentecostes concitat</i>	471
<i>Responsam divinum ad Iosua preces</i>	115	<i>Sabaus homo seditiosus avertit Israelitas a David</i>	193
<i>Responsam Syri legati datum</i>	232	<i>Sacra scriptura liberis a tenoris ungicula proponenda</i>	875
<i>Responsio Eleazari ad Ptolemai literas</i>	308	<i>Sacerdotes in templo habitant, & vinum non bibunt</i>	833
<i>Restitutio cultus divini</i>	248	<i>Sacerdotes arcam Dei, in qua decem praecepta tabula lapidea inscripta asseruabantur, in insuum locum deponunt</i>	211
<i>Rixa mulieribus</i>	438	<i>Sacerdotum tribus quatuor, quarum singula plus quam 500 q. hominum habent</i>	848
<i>Roboamus pro sentis & clypeis aureis parem aeternum numerum facit</i>	223	<i>Sacerdotum reditus</i>	93
<i>Roboamus moritur ei quoque Abias in regno succedit</i>	223	<i>Sacrificium pro gratiarum actione</i>	80
<i>Roboam apostatus vi retracturus a proposito abstineret iubetur</i>	220	<i>Sacrificium Cain & Abel</i>	15
<i>Roboami urbes munita</i>	222	<i>Sacrificium mensis Octobris</i>	31
<i>Roboami uxores & liberi</i>	223	<i>Sacrificium sponte sua accenditur</i>	78
<i>Romanus exercitus hybernatum dimissus</i>	391	<i>Sacrificium signi scitis peccatis</i>	89
<i>Roma rumor Tiberium esse incolamem spargitur</i>	414	<i>Sacrificium & precatio Samuelis</i>	241
<i>Romani urbe ac victoria potiuntur</i>	846	<i>Sacrificium Pentecostes</i>	81
<i>Romani consilij fortitudinem & obstinatum contemptum mortu admirantur</i>	317	<i>Sacrificia & festivitatis in regni Salomonis confirmatione instituta</i>	201
<i>Romanis totam funditus erunt civitatem ac templum</i>	796	<i>Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commissis</i>	80
<i>Romani eloacis rimantes & sepulchra eruentes, multas opes inveniunt</i>	794	<i>Sacrificia</i>	78
<i>Romani pugnam expectant</i>	813	<i>Sadocis & Abiatharis filios ad Davidem mittunt</i>	128
<i>Romani vincunt & Aristobulum cum filio Romano perducunt</i>	587	<i>Sadoci Pontificis genealogia</i>	203
<i>Romahorum in Iudaeis humanitas</i>	374	<i>Sadocis avaritia opinio</i>	479
<i>Romanorum gloria minuitur si quantum pro Hierosolymis desudaverint aliquid derogatur</i>	571	<i>Salte civitas ad Orientem Bubestis fluminis posita</i>	825
<i>Romanorum de Iudaeis triumphus</i>	474	<i>Salome filia ad effundenda & prodenda secreta coningum colloquia pellicte</i>	438
<i>Romanorum notitia sua ad Gracos pervenit</i>	324	<i>Salome</i>	475
<i>Ruben ad Iosephum pro se & fratribus depulso</i>	45	<i>Salome & alia Herodis filios calumniis appetunt, eosq. parenti insensos reddunt</i>	426
<i>Ruben nocturno venit ad puteum</i>	40		
<i>Ruben fratri nocem deprecatur</i>	40		
<i>Ruben Iosephum in puteum projecendum ibi necandum suadet</i>	40		
<i>Rubenitarum responsio</i>	120		
<i>Rufus & Gratus Herodis euerctis Praefecti in Romanorum partes se transferunt</i>	471		
<i>Ruta mirabilis magnitudinis</i>	805		
<i>Ruth sortis suasio ad pedes Boz cubas</i>	136		
<i>Ruth in Bethlehem proficiscitur</i>	135		

<i>Salomo hereditario odio Mariamne filios prosequitur</i>	430	<i>Samuel innocentiam suam populo iustitiam facit</i>	146
<i>Salomo & Alexas in circo clasos Iudaeorum dimittunt</i>	466	<i>Samuel populo peccata & ingratitude exprobrat</i>	ibi.
<i>Salome Alexandra cognominata, Aristobuli uxor Alexandrum Immanem Regem constituit</i>	356	<i>Samuel Saul iram DEI & regni amissionem denunciat</i>	151
<i>Sattu & Egyptios in suam potestatem redigit</i>	325	<i>Samuelis de hostib. victoria</i>	141
<i>Samuel populum consolatur</i>	140	<i>Samuelis mors & sepultura</i>	162
<i>Samaritae ad iudificationem templi Iudaei prohibent</i>	282	<i>Samuelis ad israeliticis oratio</i>	140
<i>Samaritae templi adificationem promovere volunt reiiciuntur</i>	286	<i>Samuelis ad salutarem penitentiam adhortatio</i>	141
<i>Samaritae templi adificationem impedire cogitant ibid.</i>		<i>Samuelis Propheta de Rege Saul ad populum oratio</i>	144
<i>Samaritae Iudaei insens</i>	288	<i>Samueli Deus Eli & filiorum poenā ostendit</i>	137
<i>Samaritae robur secundum Iudaeorum amici</i>	303	<i>Samuelis populi voluntas contristat</i>	142
<i>Samaritae templi & urbis restorationem impedire conantur magis promouent</i>	287	<i>Samuelem consolatur Deus</i>	142
<i>Samaritani Tyrathaba Garizim occupaturi conueniunt, quos Pilatus vinis, fundis, ac in fugam compellit</i>	434	<i>Samuelem Deus regem creare iubet</i>	142
<i>Samaritanorum & aliorum ad Cambysem scripta de templi adificatione auerenda</i>	282	<i>Samuelem Anna Helcana coniunx genuit</i>	139
<i>Samaritae & Iudicibus unus Hyrcano reliquisq. Iudicibus eadem ab Herode imminuentem praedicat, eorum rei veritatem postea euentus comprobauit</i>	378	<i>Samuelem Deus Bethlehem Dauidem in regem vngat, mittit</i>	150
<i>Sampe & Emmaus eremata</i>	473	<i>Samuelem Deus quem creaturus esset regem querentem reddit</i>	143
<i>Samson Ascalonitas aliquos trucidat, cum conuicax alteri nubit</i>	133	<i>Samuelem Saul accodit</i>	143
<i>Samson Palaestinarum fruges comburit</i>	ibi.	<i>Sanctuarium</i>	72
<i>Samson traditus Palaestinis</i>	134	<i>Sapientia Abrahami</i>	23
<i>Samson afixi maxilla mille viros interfecit</i>	ibi.	<i>Sara Abrahamo in thalamo adducit Agor</i>	25
<i>Samson fontem impetrat precibus</i>	ibi.	<i>Sara obitus Abrahami coniugu</i>	29
<i>Samson Gaza portae remulsi anfert</i>	ibi.	<i>Sareptana vidua, Eliam suscipiens, oleum & farina non deficit</i>	228
<i>Samson natus</i>	133	<i>Saturninus & Volumnus Syria praefides Herodi Arabes reconciliant</i>	414
<i>Samson Palaestinarum virginem ducit</i>	ibi.	<i>Saturninus eiusq. filii moderatam sententiam praefert</i>	449
<i>Samson leonem nuda manib. discepit</i>	ibi.	<i>Saut nomen suum apud omnes Hebraeos insubitum reddit</i>	146
<i>Samson Thamnitis anigma proponit</i>	ibi.	<i>Saul laudatur a populo</i>	146
<i>Samson cum 3000. Palaestinarum moritur</i>	ibi.	<i>Saulus Danidem in satellitum assumit</i>	153 (150)
<i>Samson viginti annos regnat</i>	ibi.	<i>Saul recensito milite in tribu Iuda 30000. immensum</i>	
<i>Samsonis natiuitatem angelus nunciat</i>	132	<i>Saul Amalecitarum urbes expugnat</i>	158
<i>Samsonis uxor Thamnitis aperit anigma</i>	135	<i>Saulus Dauidi filiam Micham sine Michol collocat</i>	155
<i>Samuel Saul in itinere euentum, ut ipsius verbum si dem habeat praedicat</i>	144	<i>Saul Dauidem tollere cogitat</i>	155
<i>Samuel Saulum ad coniunium deducit</i>	143	<i>Saul malignum in Dauidem animum prodeit</i>	158
<i>Samuel Saulum obiurgat</i>	151	<i>Saul contra Dauidem proficisci desistit</i>	165
<i>Samuel Regem Saul accusat</i>	147	<i>Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert</i>	147
<i>Samuel Saulum ex Dei mandato cum Amalecitarum bellum ut gerat commonefacti</i>	149	<i>Saulus a regno ventrilagos ac ariolos eijs</i>	165
<i>Samuel Deum Saul committit conatur</i>	150	<i>Saulus Palaestinis cum copis aduentare audiens, ad oraculum Dei confugit</i>	165
<i>Samuel Israelitis incompotata sub regibus formidat iudicat</i>	142	<i>Saul. Pythoniis Samuelis animam excitare iubet</i>	ibi.
		<i>Saulus Samueli de necessitate sua conuincitur, & cumq. confilii</i>	161

Saulus Davidem in Cilla harentem obsidere con- tat	161	tum comprehendit, nisi nunciu renocatus fuis- set	163
Saulus cum filio in palaestra pugna reliquus re- stitit, sese fugatoq. cadit	169	Saul Davidem in Engadenorum agro quaerit, po- liti am in qua David cum suo cohorte delite- scit, ingreditur	ibid.
Saulus tripsum inter cetera molitur, eumq. inveni- t Amalecici innot	ibid.	Saul ad amicos, Ducem & tribules oratio, in qua Davidem accusat	159
Saulus e subditorum conspectu sese subducit	144	Sauli filia Davidem amare capitur	154
Saul. proceca statuta	ibid.	Sauli modestia & temperantia in regno suscipiendo	144
Saul. rex a populo declaratur	ibid.	Sauli contra adversarios lenitas	146
Saulus a sinas amissus quaerit	143	Sauli contra Ammanitas bellum	145
Saulus Melcham prius Davidi nuptam alii eloc at	163	Sauli edictum quod Ionathas in se suis violat	145
Saulus D. mi lem remittit parri	183	Saula Samuel regiam dignitatem annunciat	143
Saulus laqueum a milium promissis	144	Saulum Samuel in regem vagis	ibid.
Saul retinet regiam dignitatem	ibid.	Saulum quidam cecidit, quidam vero contem- nunt	145
Saul Davidem timet	159	Saulum Samuel iterum unguit in Gulgala	146
Saulus Abimelech, quod Davidem armis atq. co- mentis in vaxerit, exprobat	ibid.	Seabios ac leproso Indao inxta Lysimachi opi- nionem in palagis decidendis, aut in loca desertis exponendos	140
Saulus in Davidem spiculum ei aculatur	150	Scala Iacobi	33
Saulus Davidem Palastrum interpresendum obtru- dere dolo conatur	135	Seaurus trecentis talentis ab Aristobulo acceptis	371
Saul Davidi filia coniugium promissis, si sexcenta Palastrinorum caput afferat	ibi.	Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet	373
Saulus clam odit Davidem	ibi.	Seaurus Caesaria Praefectus	373
Saulus Davidem ex satellite tribunum facit, ut sa- pe hostibus obiectum aliqui casus e medio tolleret	154	Seaurus Romanorum dux	373
Saul ira millia sibi & Ionathae filio satellitum con- scribit	147	Scytharum & Sarmatarum impetus in Romanos	301
Saul Palastrinorum castrum expugnat	ibid.	Scythae	359
Saul Agagum Amalecitarum regem capis, & co- tra Dei mandatum servat	150	Sebas	195
Saul in iulituro esse in castris Palastrinorum certior factus, eos adortur	143	Sebasti expugnata diruta, eiusq. habitatores abdo- li	378
Saul se peccasse fatetur, at veniam precatur	151	Sebasti civitatem Aristobulus & Antigonus ob- sidione cingunt	ibid.
Saulus Samuelem retinere volens, vestimentum ei- us scindit	151	Sedecias in Hieremia petitiu consilium, principum metu negligit	169
Saul Davidem absens iam sciscitatur, responso Iona- thas regu avium cognoscere cupit	158	Sedecias a Pseudopropheta seductus	167
Saul per fortis causam irati Dei perquiris	149	Sedecias ad Egyptum desicq	ibid.
Saul propriu filium mori paratum interficere co- nat	ibid.	Sedecias noctu fuga sibi consulens a Babilonis capi- tur	149
Saulus ob subitam eam tristitiam, viribus deficienti- bus in hramum collabitur	166	Sedecias rex Iuda ab aulicis & falsis prophetis sedu- ctus Hieremiam non audit	167
Saulus suam militiam & Davidi innocentiam ag- noscit, eumq. rogat, ut ad regnum anectus ipsius familiam salvam esse pateretur	162	Seditio inter Iudaeos & Samaritanos de templo	305
Saul semper victor	149	Seditio Hierosolymis contra Herodem & Hyrcanum	393
Saul Davidem collaudat, vis, bono esset animo, & ad propria ades revereretur, hortatur	164	Seditio contra Moysen propter egestatem & sedicio- serum panem	45
Saul armatos qui Davidem ad se pertrahant, mit- tit, qui prophetare incipiunt, tandem ipse quoq. eo properans, agere prophetam incipit	157	Seditio alia contra Moysen	89
Saulus Davidem insequitur, eumq. circumven-		Seditio in urbe Tiboriade	146
		Seditio adversus Iosaphum	152
		Seditio adversus Moysen	89
		Seditio ru populo, mortuo Iosapha	119
		Seditio & desectio Tiberienium	113

<i>Seditio Alexandria inter Iudaeos & Gracos</i>	521	<i>Sideritum</i>	76
<i>Seditionis Alexandria causa</i>	845	<i>Signalegiu</i>	104
<i>Seditionem Gamala Iosephus concitat</i>	554	<i>Significatio tabernaculi fabrica & sacerdotu</i>	or-
<i>Sebon Ameraeorum rex interfecit</i>	96	<i>natus</i>	79
<i>Selenus Gryphi filius cum Antiocho Cyziceno bel-</i>		<i>Silas Agrippa prioris fortuna aduersitates in</i>	732-
<i>lum gerit</i>	359	<i>moriam renouant. eum offendit ut vincum in</i>	1-
<i>Selenus & Nicanor</i>	866	<i>psius patriam ad seruandum miseris</i>	523
<i>Semen ueniam consequitur</i>	191	<i>Sila regu satellitum praefectus</i>	567
<i>Semen quomodo puniendus</i>	201	<i>Silonis a Iudaei pecunia corrupti dolus</i>	598
<i>Semen in Danidem iniuria</i>	187	<i>Syllau capitu damnatus</i>	448
<i>Semeni pena & mors</i>	203	<i>Syllau Arabi cum Salomen in uxorem peteret</i>	40-
<i>Semen mulieru (hoc est, Christus) contere caput</i>		<i>pulsam patitur</i>	440
<i>serpentis</i>	14	<i>Syllau Herodem apud Caesarem accusat</i>	444
<i>Senacheribi iuramentum & eius violatio</i>	259	<i>Syllau Antipater Roma apud Caesarem accusat</i>	456
<i>Senatusconsultum Romanum de societate & ami-</i>			
<i>ciis Iudaeorum</i>	332	<i>Simon in eloam sese demittit, eam suffodit, ac</i>	126-
<i>Senatusconsulta & decreta Iulii Caesaris de honorib-</i>		<i>re emergere posse sperat</i>	793
<i>bus, privilegiu praeminantis, libertatibus & im-</i>		<i>Simon Giora filius</i>	810
<i>muniatibus Iudaeorum</i>	379	<i>Simon Ionatha frater Bethsuram occupat</i>	244
<i>Senatus Claudio suadet, ut impetium delatum resi-</i>		<i>Simon Ionatha frater conuocato in templum popu-</i>	
<i>gnat</i>	518	<i>lo, se patris ac fratrum vestigia sequuntur, po-</i>	8-
<i>Senatus populuq. Caii trucidatores quarit</i>	514	<i>licetur</i>	347
<i>senex quidam uxorem suam cum septem liberis in-</i>		<i>Simon Jonathan Absolomi filium Ioppen, ut hab-</i>	
<i>gulas postremo seipsum quoq. praecipitat</i>	392	<i>tatores inde eiecisset, mittit</i>	ibid.
<i>Seniorum consilium salutare</i>	219	<i>Simoon & Leui Sicimitas contrucidant</i>	37
<i>Sententia in filios Herodi</i>	613	<i>Simon Ionatha frater Ioppen occupat</i>	346
<i>Septem viri & Sauli progenie ad supplicium Gabao-</i>		<i>Simon Hierosolymorum arcem expugnat</i>	348
<i>nitui traduntur</i>	194	<i>Simon a Romanu capitur</i>	799
<i>Septum circa templum</i>	210	<i>Simon proditor patriae</i>	866
<i>Septem fratrum ad Antiochum oratio</i>	868	<i>Simon legis peritus regem criminatur, qui dum ve-</i>	
<i>Septuaginta interpretes</i>	11. & 844	<i>niam precatur, eidem reconciliatur</i>	524
<i>Sepultura Davidis splendida</i>	202	<i>Simon satellit Iosephum excitat</i>	55
<i>Sephorus capta rimq. incolae sub hasta venditi</i>	473	<i>Simon obtruncatur</i>	472
<i>Seron Caesaria praefectus in Iudam mouens ab eo</i>		<i>Simonem Iosephus per insidias capit & abduci</i>	563
<i>fugatur</i>	328	<i>Simon Boathi filius in Theophi Pontificu locum sur-</i>	
<i>Scenopogia festum</i>	212	<i>rogatur</i>	522
<i>Speilacna Caesarea celebrata</i>	797	<i>Simon Herodi seruus</i>	472
<i>Seib Adami filius vir optimus</i>	16	<i>Simon insidius Ptolemai generi sui captus & inter-</i>	
<i>Sauiria Herodi</i>	814	<i>fectus</i>	577
<i>Sex. Caesari Herodes pecuniam numerat, Caesaria</i>		<i>Simonu aduersus Iosephum consiliu</i>	555
<i>Praefectus Hierosolyma inuadit, sed Antigoni</i>		<i>Simonem & Ioannem & alios numero septingento</i>	
<i>patri & Phasaeli fratri hortatu obsidione sol-</i>		<i>uiros Titus ad Italiam portari praecipit</i>	802
<i>uit</i>	378	<i>Syricum Ammanitu in Danidem mouens</i>	181
<i>Sex. Caesar ad Hyrcanum, ut Herodem absolueret,</i>		<i>Syros obsecratos Eliseus in Samariam ducit, eoq.</i>	
<i>scribit</i>	ibid.	<i>suadente Ioram liberaliter ac splendide tra-</i>	
<i>Sex. Caesar administrat Syria</i>	377	<i>ctatos, vomitit</i>	241
<i>Sexius frater acriter increpat Antiochum</i>	874	<i>Sissara cum suo exercitu trucidatur</i>	127
<i>Sexii fratru magnanimitas</i>	ibid.	<i>Sisares sine Sissara praefectus exercitus</i>	127
<i>Sexium Caesarem Bassus dolo necat</i>	191	<i>Socrater ciui Atheniensis</i>	879
<i>Siba heri falso accusati opibus potitur</i>	187	<i>Societas David & Ioram</i>	176
<i>Sibylla de Babylonica turri vaticinium</i>	39	<i>Sodomitis Deus excecatur</i>	26
<i>Siculus</i>	77	<i>Sodomitarum clades ab Aegypti accepta</i>	16
<i>Sicinita profugi in petra comburantur</i>	130	<i>Sodomitarum flagitia</i>	202
<i>ecitas diuturna & sterilitas in Iudae</i>	417	<i>Sohemum ab Herode beneficiu ornatus</i>	417

<i>Sohemus propter Mariammen Herodi suspectus inter-</i>	412	<i>Et ad Antonium proficiscitur.</i>	430
<i>terficitur.</i>		<i>Stola Pontificia in castello Antonia deposita.</i>	435
<i>Sohemus mandata regia effutit.</i>	411	<i>Strabo.</i>	373
<i>Sol immotus confisist.</i>	117	<i>Stratonis turris & maritima Casarea nominata.</i>	
<i>Solyma postea Hierosolyma vocata.</i>	25	355	
<i>Solomon utrumq; puerum secari mandat.</i>	205	<i>Stola pontificia in cuius potestate fuerit.</i>	423
<i>Solomon ex sermone & gestu malicium matrem in-</i>		<i>Stola Lenitarum.</i>	210
<i>fantu via: aenoscit.</i>	205	<i>Stirpis Achabi excisio.</i>	246
<i>Solomon post obitum Davidi Rex Israelis.</i>	203	<i>Stupri pena.</i>	106
<i>Solomon ab Irome fabros & operarios petiit.</i>	206	<i>Susacum magni copis Iudaeam invadit.</i>	225
<i>Solomon Tyrio Regi anigmata quadam explicat.</i>			
214		T.	
<i>Solomon contritionum modos, quibus Dæmones</i>		T <i>abernaculum in deserto dedicatum primo die</i>	
<i>fugantur. conscripsit.</i>	206	<i>Aprilis anno secundo exitus ex Aegypto.</i>	78
<i>Solomon sapientiam à Deo petens tantum, & divi-</i>	264	<i>Tabernaculi & sacerdotum dedicatio.</i>	ibid.
<i>tas consequitur.</i>		<i>Tabernaculi divisionis significatio.</i>	73
<i>Solomon populum ad laudes Dei, gratiarum actio-</i>		<i>Tabernaculorum festum.</i>	82
<i>nem & preces hortatur.</i>	112	<i>Thadamera sive Palmira.</i>	213
<i>Solomon Irome ingentem frumenti, olei & vinum-</i>		<i>Talentum 600. coronati.</i>	359
<i>merum mittit.</i>	207	<i>Tapensium irridicatio.</i>	254
<i>Solomon Regina anigmata cum prudentia expli-</i>		<i>Tharbus Aethiopum regis filia Moysi coniugium po-</i>	
<i>cat.</i>	216	<i>tit.</i>	56
<i>Solomon externis matrimonio sibi iungens, seduci-</i>		<i>Tharsus Pauli patria.</i>	20
<i>tur.</i>	217	<i>Thaumastus (aut servus potius libertatem impetrat-</i>	
<i>Solomon Hierosolyml muros instaurat, & turres</i>	214	<i>491</i>	
<i>erigit.</i>	10	<i>Theatrum & amphitheatrum.</i>	419
<i>Solomon urbes aliquot condit.</i>	208	<i>Theatrum & Athleta certaminis aliq; spectacu-</i>	
<i>Solomon Tyro artificem accersit.</i>	216	<i>la ab Herode instituta.</i>	413
<i>Solomon Regina liberalitatem remunerat.</i>	183	<i>Terra aranda.</i>	105
<i>Solomon Davidis ex Bersabe natus.</i>	212	<i>Terramotus in Iudæa, quæ circiter 10000. homi-</i>	
<i>Solomon in templi dedicationem sacrificia.</i>	213	<i>num opprimit.</i>	405
<i>Solomon solium ex flore factum.</i>	ibid.	<i>Templum Hierosol obfessum.</i>	329
<i>Solomon regis tredecim annis absolvitur.</i>	206	<i>Templum integro triennio desertum.</i>	325
<i>Solomon tempore pacis viget.</i>	ibid.	<i>Templum, regia, & urbs spoliatæ, incensa & dirui-</i>	
<i>Solomon sumptibus quotidianis.</i>	ibid.	<i>ta.</i>	270
<i>Solomon curru & equitibus.</i>	ibid.	<i>Templi altitudo, longitudo, & latitudo.</i>	208
<i>Solomon sapientia & prudentia.</i>	ibid.	<i>Templum dedicatum.</i>	424
<i>Solomon templum mense Octobri consecratum.</i>		<i>Templum adificare captum.</i>	286
210		<i>Templum in partes duas divisum.</i>	303
<i>Solomon victimæ igne caelesti absumuntur.</i>	212	<i>Templum in monte Garizim.</i>	ibid.
<i>Solomon clasia.</i>	252	<i>Templum quando dedicatum.</i>	288
<i>Solomon Deus promittit bona.</i>		<i>Templi ac porticus descriptio.</i>	248
<i>Solomon pleriq; Reges exquisita munera mittunt.</i>		<i>Templi Hierosolymitani divinitia unde.</i>	373
217		<i>Templi vasæ Babylone Hierosolyma remissa.</i>	281
<i>Solomon Deus in somniis oblatas, quod maxime</i>	204	<i>Templi pars anterior & ima urbis capta.</i>	395
<i>cuperet, eam postulare iubet.</i>	198	<i>Templi ministri Agrippa hymnos sacros canere</i>	
<i>Solomon iuramento regnum promittitur.</i>		<i>permittit.</i>	540
<i>Solomon Herodes ad Alexæ coniugium compellit.</i>		<i>Tempus exitus ex Aegypto.</i>	61
453		<i>Termini terra non movendi.</i>	104
<i>Somnium Nabuchodonosor, de quatuor Menar-</i>	274	<i>Terminus Pharaonis filia extrahit ex flumine Mo-</i>	
<i>chii mundi.</i>	44	<i>sen.</i>	53
<i>Somni Pharaonis enodatis.</i>	603	<i>Theophrastus.</i>	330
<i>Sosius Antigonum capis.</i>		<i>Thebanus ad templi frusturam congestus.</i>	198
<i>Sosius in templo coronam auream Deo consecrat.</i>			

Thesauri divini pnestodes Mosi postori.	199	Tryphon ad regnum suum nativam suam ostendit.	349
Tiberius Cato Romanorum imperium ac Tiberium fratrem commendat.	ibid.	Tryphonu militis ei infestis, ad Cleopatram Demetrii uxorem deficiunt, qua Antiocho Saceri coniugium & regnum offert.	349
Tiberius Alexander Iudae praef.	533	Tryphonu cadit.	349
Tiberius Iudas sacrificio & Iudam in crucem agit, & Mundum in unum ablegat.	484	Triumphu magnificencia.	303
Tiberius Iudas.	ibid.		
Tiberius in Iosaphum amarulenta diffidia iacim.	563		
Tiberius in Iosapho bellum insurre cogitant.	562		
Tigra.	14		
Timotheus aeternum copias contrahit, & a Iuda vincitur.	316		
Timothei milites vultu.	ibid.		
Tiro vetus Regu miles Herodi sanissimo extractus.	619		
Tiro Herodem alioquitur, & dum immodeste infat, aduocibus & milibus in carcerem conicitur.	450		
Tiro cum trecentis duobus militibus apud populum accusatus interficitur.	ibid.		
Tiro a Regu consore & proprio filio se Regi infidiam praxistis acothiam.	ibid.		
Tironem cum filio Herodis comprehendi iubet.	619		
Tyrannides multa mala in civitates inuadunt.	314		
Tisus militibus agit gratias.	797		
Tisus fortibus militibus pramia pollicetur.	ibid.		
Tisus militibus pradam largitur distribuit.	ibid.		
Tisus aduentus sui gratulatoria sacra celebrat.	300		
Titus per omnes Syria civitates magnificencia summa spectacula celebrat.	801		
Titus Hierosolyma excidium miseratur.	ibid.		
Titus Vespasiani natalem celebrat.	801		
Titi ad Antiochiam aduentus.	802		
Theodorus scrupulosissimum sui temporis historiam conscripsit.	821		
Throbo & parietis ante restituit.	208		
Thronon lazzari.	443		
Thronon ab Herode pfectis Ducem opera imperata sacre reguntur.	418		
Thronon Herodi donatur a Casare.	443		
Translatio Bibliorum in Graecam linguam.	311		
Translatio Iherusalitarum.	254		
Tres in Iherusaliam sectiones.	346		
Tres Iudaeorum sectae, Pharisei, Esseni, Sadducei.	343		
Tribus Ruben, Gad, & dimidia Manassia Amoritidem terram expectant.	100		
Tribunal.	213		
Tribus Iuda, quod in scitu Israelitu regem reduceret mensatio & excusatio.	192		
Tria milia Iudaeorum caesa.	468		
Tryphon regno Antiochi per dolum potitur.	346		
		V.	
		Valerius Asiaticus se Cui cadu autorem opiat.	314
		Valles ingentes, in quibus templum fuit extructum, expleantur.	210
		Vardane caso principatum Gotarum eius frater committitur.	593
		Vologesus Parthorum Rex.	ibid.
		Varus literas ferentem iniuste supplicio trahit.	346
		Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit.	461
		Varus Hierosolyma pervenit, ac legionem obsessam liberat.	478
		Varus seditiones Hierosolymis composuit.	470
		Varus seditionum duces ad Casarem mittit.	474
		Vari tyrannu & regni capdo.	549
		Vardanes post patris Artabani obitum Romanos bello impetere cogitat, id quod Iudas dissuadet.	591
		Vas abnecum morte appellatum.	309
		Vaticinium de exercitu Babylonico ducendo & reliquis Iudaeorum in captivitatem abducendo.	372
		Vaticinium de excidio Ninive.	154
		Vaticinium de captivitate Babylonica & inde liberatione.	262
		Vaticinium de Adadi morte & regno Azasti tradendo.	283
		Vaticinium de Iudaeorum puna.	264
		Vaticinium Hyrcani de filio.	354
		Vaticinium contra altare in Bethel.	220
		Vuligalia Caesaria Iosapho addicuntur.	385
		Venenam capiti damnavo adhibendum datum sine mora cum negat.	462
		Venenum.	108
		Ventidium Romani militu dux peruenit anstus signo.	597
		Ventidium Silonem contra Parthos nec et sit.	398
		Ventidium caso in pugna Pacore Partho, profugum.	393
		Verbum Dei nunquam sine omni fructu.	257
		Verbum Dei ad Iacobum.	33
		Verborum Manabonu repetitio.	837
		Veritas oraculorum divinarum.	264
		Veritas historu Iosphi.	400

<i>Vertex secundum omnia, planities mollior.</i>	311	<i>Vitima verba Elacari in igne.</i>	370
<i>Vespasianus Paci templum aedificat.</i>	304	<i>Vitio divina in Ethnicos sacra Biblia traduntur.</i>	318
<i>Vespasianus & Agrippa Tyrum perveniunt.</i>	167	<i>Vna nascendi & moriendi omnibus ratio.</i>	276
<i>Vespasiano Romani obsequium procidunt.</i>	300	<i>Vigilantem sanctum.</i>	78
<i>Vestis triumphales Vespasiani & Tit.</i>	302	<i>Viri Roma summa cum auctoritate & claritate Vespasianum suscipi.</i>	302
<i>Vestis sacerdotalis.</i>	210	<i>Viris cum aliquot aliis occumbit, quod non regi per nuncium significatur.</i>	ibid.
<i>Viaiores à pomu maturu non arcenti.</i>	305	<i>Vixores Esau.</i>	33
<i>Via circa Hierosolyma silice strata.</i>	317	X.	
<i>Via per Iudaeam exercitus à Egyptio clausa vi aperta.</i>	265	<i>X Anticus Macedonibus ab Aprili.</i>	60
<i>Vitima caelesti flamma assumpta, auxilii divini indicium.</i>	141	<i>Xerxes Rex Persia.</i>	231
<i>Victoria Alexandri à Dario reportata.</i>	324	<i>Xerxes Indan sanat.</i>	219
<i>Victoria rationis.</i>	270	Z.	
<i>Victoria Deo tribuenda.</i>	128	<i>Zacharias lapidatur.</i>	249
<i>Victoria Achab à Syris reportata.</i>	231	<i>Zambrias.</i>	99
<i>Virgo constuprata.</i>	146	<i>Zambri adversus Moysen oratio.</i>	ibid.
<i>Vires regni Israelitici fracta & à Deo restaurata.</i>	133	<i>Zamaris seipsum concutit.</i>	327
<i>Virtus animae.</i>	314	<i>Zelota.</i>	309
<i>Virtus militum Davidis, Iobi praesertim.</i>	173	<i>Zenodorus misere perit.</i>	421
<i>Violatio fidei & ultio eam subsequuta.</i>	367	<i>Zenodorus ex vinctu vivit.</i>	420
<i>Vuellus Hierosolyma pervenit, & à Ionaiba in fratrem eius Pontificatum transfert.</i>	427	<i>Ziphani rursus Davidem in eorum agro regione Samariae renunciant.</i>	164
<i>Vsellus Hierosolyma pervenit, Indan vestigal remittit, eis quoque stola sacerdotalis reddit.</i>	424	<i>Ziphani Saulum Davidem in agro suo morari ceterum faciunt.</i>	161
<i>Vites plantanda.</i>	185	<i>Zoilus Serapionis turri & Dora Tyrannus.</i>	357
<i>Vitula Ieroboami cur fallax.</i>	220	<i>Zoilus & Gazas à Ptolemaeo contra Indan auxilium petunt.</i>	ibid.
<i>Vinea p. principi imago.</i>	264	<i>Zoilus captus.</i>	ibid.
<i>Voluntatis & alii Herodi filios capite plaudendo, esse pronuntiant.</i>	499	<i>Zerobabel terris satelles mulierum vim praepositi primum ostendit, mox veritatis, ut in fracta palmarum attribuit.</i>	ibid.
<i>Veneris Parthorum Rex ad Artabanum pulsus.</i>	482	<i>Zerobabel.</i>	283
<i>Veneris Sillano Syria praefecto sese tradit.</i>	ibid.		

FINIS INDICII

